

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

KENT TÜKETİCİSİ OLARAK VATANDAŞ: VATANDAŞ
KENT DENEYİMLERİNE İLİŞKİN KEŞFEDİCİ SIRALI
KARMA BİR ARAŞTIRMA
DOKTORA TEZİ

EBRU GÜNER VURGANER

DANIŞMAN
DOÇ. DR. MUTLU UYGUN

AKSARAY - 2024

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI

**KENT TÜKETİCİSİ OLARAK VATANDAŞ: VATANDAŞ
KENT DENEYİMLERİNE İLİŞKİN KEŞFEDİCİ SIRALI
KARMA BİR ARAŞTIRMA**

DOKTORA TEZİ

EBRU GÜNER VURGANER

DANIŞMAN: DOÇ. DR. MUTLU UYGUN

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ. DR. LEYLA İÇERLİ

JÜRİ ÜYESİ: PROF. DR. HÜLYA BAKIRTAŞ

JÜRİ ÜYESİ: PROF. DR. MURAT TOKSARI

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ. DR. HİCRAN ÖZGÜNER KILIÇ

AKSARAY - 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren(....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı: Ebru
Soyadı: GÜNER VURGANER
Bölümü: İşletme
İmza:
Teslim Tarihi:

TEZİN

Türkçe Adı: Kent Tüketicisi Olarak Vatandaş: Vatandaş Kent Deneyimlerine İlişkin
Keşfedici Sıralı Karma Bir Araştırma

İngilizce Adı: Citizen as Urban Consumer: An Exploratory Sequential Mixed Study on
Citizen Urban Experiences

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ebru GÜNER VURGANER

İmza:

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
JÜRİ ONAY SAYFASI

Ebru GÜNER VURGANER tarafından hazırlanan “**Kent Tüketicisi Olarak Vatandaş: Vatandaş Kent Deneyimlerine İlişkin Keşfedici Sıralı Karma Bir Araştırma**” başlıklı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy çokluğu ile Aksaray Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Danışman: Doç. Dr. Mutlu UYGUN
(İşletme, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Leyla İÇERLİ
(İşletme, Aksaray Üniversitesi)

.....

Üye: Prof. Dr. Hülya BAKIRTAŞ
(Yönetim Bilişim Sistemleri, Aksaray Üniversite)

.....

Üye: Prof. Dr. Murat TOKSARI
(Halkla İlişkiler ve Tanıtım / Sivas Cumhuriyet Üniversitesi)

.....

Üye: Doç. Dr. Hicran ÖZGÜNER KILIÇ
(İşletme, Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 09/08/2024.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun tarih
ve..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Aybala ÇAYIR
İmza

TEŞEKKÜR SAYFASI

Bu çalışmanın yürütülmesinde ve sonuçlandırılmasında, katkılarını esirgemeyen birçok kişi olmuştur. Bu kişilerin en başında, tez danışmanım olan Doç. Dr. Mutlu UYGUN gelmektedir. Çalışmanın fikir aşamasından başlayarak sonuna kadar beni yönlendiren, tüm bilgi birikimini ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim, sadece bu çalışma ile kalmayıp akademik yolculuğumun başından itibaren yanımda olan, gelişmemi ve ilerlememi sağlayan, akademik hayatımı şekillendiren ve kendime hep örnek aldığım, değerli büyüğüm ve hocam Doç. Dr. Mutlu UYGUN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Tez izleme komitesinde yer alan ve ihtiyaç duyduğumda yanımda olup, bilgisini ve desteğini esirgemeyen, her zaman beni güler yüzle karşılayıp sürekli motive eden, bana olan inancını ve varlığını hep hissettiğim kıymetli hocam Doç. Dr. Leyla İÇERLİ'ye sonsuz teşekkür ederim. Tez izleme komitesinin diğer üyesi olan ve tez izleme toplantılarında görüş ve önerilerini sunan Prof. Dr. Hülya BAKIRTAŞ'a da ayrıca teşekkür ederim. Tez savunma jürimde yer alıp kıymetli vakitlerini bu çalışmayı değerlendirmek için ayıran ve çalışmama olumlu yönde katkılar sunan değerli hocalarım, Prof. Dr. Murat TOKSARI'ya ve Doç. Dr. Hicran ÖZGÜNER KILIÇ'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tanıştığımız günden bu yana ihtiyaç duyduğum her an yanımda olan, genel olarak çalışmanın her aşamasında ve özellikle de nitel verilerimin kodlanmasında fikirleriyle yardımcı olan değerli arkadaşım Arş. Gör. Dr. Gökçe Nur ŞAFAK'a ve nitel verimin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmalarında yardımcı olan Arş. Gör. Cem SÜRÜCÜ'ye ve Pınar Duygu AKIN'a teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca nicel veri toplamama katkı sağlayan Arş. Gör. Dr. Şükriye GÜLPINAR'a, Arş. Gör. Dr. Merve KAYA AY'a, Cennet METE'YE, Hatice Ülkü BAŞER'e ve Ayşe KÜBRA SARIKAYA'ya, ne kadar teşekkür etsem azdır.

Yaşamımda manevi desteklerini hep arkamda hissettiğim ve bu çalışma boyunca bana gönülden inanan annem Gülten GÜNER'e, babam Mehmet GÜNER'e ve kardeşlerim Eda GÜNER, Zuhâl GÜNER KANDEMİR ve ALPER GÜNER'e ve eşim Turgut VURGANER'e sonsuz teşekkür ederim.

Ebru GÜNER VURGANER

ÖZET

Bu çalışmada, Aksaray’da ikamet eden bireylerin yaşadıkları öznel kent deneyimlerini tüketici mekân deneyimi teorik bakış açısıyla keşfederek, bir kent temas noktalarına dayalı kent deneyim kuramı oluşturmak ve buna bağlı olarak ölçekler geliştirerek, geliştirilen kuramın genellenebilir olup-olmadığını değerlendirebilmek için kilit sonuç değişkenleri olan tatmin, sadakat, AAI ve genel yaşam doyumu ile ilişkilendirerek ilgili kuramı test etmek amaçlanmaktadır. Bu amaçla, keşfedici sıralı karma yöntemler araştırmasından yararlanılmıştır.

Araştırmanın ilk aşaması olan nitel araştırma kapsamında Aksaray kentinde yaşayan 59 katılımcıdan yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı öyküleme veri toplama teknikleri ile görüşme verisi toplanmıştır. Nitel verinin tümevarım yöntemiyle analiz edilmesiyle katılımcıların Aksaray kent mekânı bağlamında yaşamış olduğu deneyimler keşfedilmiştir. Buna göre katılımcıların yaşadıkları deneyimler; kentin kapalı mekan varlıkları, kentin açık mekan varlıkları, kentin sosyal yapı varlıkları ve kentin işlevsel varlıkları olmak üzere dört ana kategoride toplanmıştır. Ayrıca nitel veriden elde edilen bulgular, kent deneyimlerin kente yönelik tatmin, sadakat ve olumlu ağızdan ağıza iletişim davranışları ile arasında örüntüler de bulunmuştur. Böylelikle bu aşama sonrasında bir kent deneyim kuramı ortaya çıkmıştır.

Çalışmanın ara aşaması olan ölçek geliştirme aşamasında ve nicel araştırma kapsamında, nitel veriden ortaya çıkan vatandaş kent deneyimleri kuramındaki her bir etkileşim noktasına ilişkin deneyimleri ve kuramlaştırılan sonuç kavramlarını ölçmeye hizmet edecek geçerli ve güvenilir ölçekler geliştirmek ve bu ölçeklerin yapı geçerliliklerini doğrulamak amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek amacıyla iki saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Birinci saha araştırmasında 669 kişiden kolayda örnekleme yöntemine göre veri toplanmıştır. Toplanan bu verilerin analizinde FACTOR yazılımının 12.04.01 versiyonu kullanılmış ve oluşturulan ölçeklerin yapı geçerliliğini değerlendirebilmek, madde setinin altında yatan boyutluluğu incelemek amacıyla AFA çalışmaları yürütülmüştür. İkinci saha araştırmasında ise 524 kişiden kolayda örnekleme yöntemine göre veri toplanmıştır. Jamovi istatistik paket programının 2.3.28 versiyonu kullanılarak DFA ve YEM analizleri gerçekleştirilmiştir.

Yürütülen bu analizlerin sonucunda kapalı mekan kent deneyiminin, kapalı mekân yeterli deneyimi için, sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekân deneyimi, duygusal kapalı mekân deneyimleri ve kapalı mekân nostalji deneyimi olmak üzere dört alt boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Açık mekan kent deneyimi; kent açık mekân yeterli deneyimi, sosyal açık mekân deneyimi, estetik açık mekân deneyimi, otantik açık mekân deneyimi, duygusal açık mekan deneyimi, açık mekan nostalji ve sosyal konfor deneyimi olmak üzere altı alt boyuttan oluşmuştur. Sosyal çevre deneyimi, sosyal canlılık deneyimi, yakın çevre geliştirme deneyimi, yakın çevre etkileşimi deneyimi, sosyal yabancılık, yerel halk tutum deneyimi ve sosyal sembolik deneyimi olmak üzere altı boyuttan oluşmuştur. Son olarak işlevsel kent özellikleri deneyimleri ise iş koşulları, ekonomik yaşam koşulları, fiziksel çevre koşulları, alışveriş koşulları, kentiçi ulaşım koşulları, barınma koşulları, erişilebilirlik koşulları, kamu hizmeti koşulları, suç koşulları olmak üzere birbirinden ayık dokuz yapı olarak ortaya çıkmıştır.

Nicel aşamada elde edilen ölçüm modelleri, veri ile oldukça iyi uyum göstermekle birlikte nitel aşamada ortaya konulan kuram ile büyük ölçüde örtüşerek, bu kuramı destekler niteliktedir. Ayrıca tüm ölçeklere ilişkin ölçüm geçerliliği sonuçları, her bir ölçeğin ve ölçüm modelinin geçerliğinin Aksaray kenti örnekleme genellenebilirliğine işaret etmektedir. Ek olarak bu ölçekler farklı kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir niteliktedir. Son olarak son olarak kent tatminin, her bir ölçekte ele alınan yordayıcı ve yordanan değişkenler arasında önemli bir aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vatandaş Kent Deneyimi, Kent Deneyim Mekânı, Vatandaş Kent Mekân Deneyimleri, Kent Sosyal Çevre Deneyimleri, Keşfedici Sıralı Karma Yöntemler

Bilim Kodu: 112704, 112714

Sayfa Adedi: 621

Yazar: Ebru GÜNER VURGANER

Danışman: Doç. Dr. Mutlu UYGUN

ABSTRACT

In this study, it is aimed to explore the subjective urban experiences of individuals residing in Aksaray from the theoretical perspective of consumer spatial experience, to create an urban experience theory based on urban touchpoints, to develop scales accordingly, and to test the theory by associating it with the key outcome variables of satisfaction, loyalty, EAP and general life satisfaction in order to evaluate whether the developed theory is generalizable or not. For this purpose, exploratory sequential mixed methods research was utilized.

Within the scope of qualitative research, which is the first stage of the research, interview data were collected from 59 participants living in Aksaray city with semi-structured and photo-based narrative data collection techniques. By analyzing the qualitative data with the inductive method, the experiences of the participants in the context of Aksaray urban space were discovered. Accordingly, the experiences of the participants were categorized into four main categories: the city's indoor assets, the city's outdoor assets, the city's social structure assets and the city's functional assets. In addition, the findings from the qualitative data also revealed patterns between urban experiences and satisfaction, loyalty and positive word-of-mouth behaviors towards the city. Thus, a theory of urban experience emerged after this stage.

In the scale development phase, which is the intermediate stage of the study, and within the scope of the quantitative research, it was aimed to develop valid and reliable scales that would serve to measure the experiences related to each interaction point and the theorized outcome concepts in the theory of citizen urban experiences emerging from the qualitative data and to verify the construct validity of these scales. In order to achieve this aim, two field studies were conducted. In the first field study, data were collected from 669 people according to the convenience sampling method. FACTOR software version 12.04.01 was used to analyze the collected data and EFA studies were conducted to evaluate the construct validity of the scales and to examine the underlying dimensionality of the item set. In the second field study, data were collected from 524 people according to the convenience sampling method. CFA and SEM analyses were conducted using Jamovi statistical package program version 2.3.28.

As a result of these analyses, four sub-dimensions of the indoor urban experience were obtained for the indoor competence experience, social interaction and symbolic indoor experience, emotional indoor experiences and indoor nostalgia experience. Open space urban experience consisted of six sub-dimensions: urban open space competence experience, social open space experience, aesthetic open space experience, authentic open space experience, emotional open space experience, open space nostalgia and social comfort experience. The social environment experience consisted of six dimensions: social vibrancy experience, close environment development experience, close environment interaction experience, social alienation, local people attitude experience and social symbolic experience. Finally, the functional urban characteristics experiences consisted of nine separate constructs: work conditions, economic living conditions, physical environmental conditions, shopping conditions, urban transportation conditions, housing conditions, accessibility conditions, public service conditions, and crime conditions.

The measurement models obtained in the quantitative phase are in good agreement with the data and support the theory put forward in the qualitative phase to a great extent. In addition, the measurement validity results for all scales indicate that the validity of each scale and measurement model can be generalized to the Aksaray city sample. In addition, these scales can be used to examine the differences between groups for individuals with different personal characteristics. Finally, it was found that urban satisfaction has a significant mediating effect between the predictor and predicted variables in each scale.

Key Words: Citizen Urban Experience, Urban Experiencespace, Citizen Urban Place Experiences, Urban Social Environment Experiences, Exploratory Sequential Mixed Methods

Science Code: 112704, 112714

Page Number: 621

Author: Ebru GÜNER VURGANER

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Mutlu UYGUN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR SAYFASI	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xxiii
GÖRSELLER LİSTESİ	xxv
KISALTMALAR	xxxi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	3
1.2. Amaç ve Araştırma Soruları.....	7
1.3. Önem.....	8
1.4. Araştırma Etiği.....	9
İKİNCİ BÖLÜM.....	11
TEORİK ÇERÇEVE VE ALANYAZIN TARAMASI	11
2.1. Deneyim ve Deneyim Ekonomisi Kavramları	11
2.2. Tüketici Deneyiminin Boyutları ya da Türleri.....	19
2.3. Hizmet Deneyimi Kavramı	22
2.4. Hizmet İpuçları ve Müşteri Temas Noktası Kavramları	26
2.5. Mekân Olgusu: Hizmet Alanından Deneyim Mekânına	30
2.6. Vatandaş Kent Mekân Deneyimleri, Kente Yönelik Tatmin, Sadakat, Ağızdan Ağıza İletişim ve Genel Yaşam Doyumu	33
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
YÖNTEM.....	40
3.1. Karma Yöntemler Araştırması ve Özellikleri	40

3.1.1. Karma Yöntemler Araştırmasının Neden Kullanıldığının Açıklaması.....	45
3.1.2. Araştırma Tasarımı	48
3.1.3. Araştırmanın Alanı.....	54
3.2. Aşama I: Nitel Araştırma	54
3.2.1. Katılımcı Grubu	56
3.2.2. Veri Toplama Teknikleri ve Veri Toplama Süreci	59
3.2.3. Veri Analizi.....	64
3.2.4. İnanılrlık.....	69
3.3. Ara Aşama: Ölçme Aracı Geliştirme	72
3.3.1. Ölçeğin Amacını, Ölçmek İstenen Yapıyı ve Yapıyı Ölçen Mevcut Bir Ölçek Olup-Olmadığını Belirleme	73
3.3.2. Madde Havuzu Oluşturma	75
3.3.3. Ölçek Formatını Belirleme.....	77
3.3.4. İlk Madde Havuzunun İncelenmesi	79
3.3.5. Ön Deneme Uygulaması	82
3.4. Aşama II: Nicel Araştırma	83
3.4.1. Geniş Ölçekli Saha Testi Uygulaması	84
3.4.1.1.Örnekleme	84
3.4.1.2. Veri Toplama Aracı.....	85
3.4.1.3. Veri Analizi	85
3.4.2. İkinci Saha Testi Uygulaması	92
3.4.2.1.Örnekleme	92
3.4.2.2. Veri Analizi	93
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	103
BULGULAR.....	103
4.1. Nitel Araştırma Bulguları.....	103
4.1.1. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri	104
4.1.1.1. Kapalı Mekânların Fiziksel Olarak Varlığı ve Yeterliliği.....	104
4.1.1.1.1. Fiziksel Varlık Olarak Sanat, Spor, Eğlence ve Kültür Mekânları	105
4.1.1.1.2. Fiziksel Varlık Olarak Alışveriş Mekânları	113
4.1.1.1.3. Fiziksel Varlık Olarak Yeme – İçme Mekânları	116
4.1.1.1.4. Fiziksel Varlık Olarak İbadet Mekânları.....	121
4.1.1.2. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sosyal ve Duygusal Deneyimler	121
4.1.1.2.1. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri	122
4.1.1.2.2. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Eğlence Deneyimleri	130

4.1.1.2.3. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sembolik Deneyimler.....	134
4.1.1.2.4. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri	139
4.1.1.2.5. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Kaçış Deneyimleri.....	142
4.1.1.2.6. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Fantezi Deneyimleri	145
4.1.1.2.7. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Estetik Deneyimler	148
4.1.1.2.8. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sosyal Konfor Deneyimleri.....	151
4.1.1.2.9. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Nostalji Deneyimleri	152
4.1.2. Kentin Açık Mekân Varlıklarına Yönelik Deneyimler.....	155
4.1.2.1. Açık Mekânların Fiziksel Olarak Varlığı ve Yeterliliği.....	155
4.1.2.1.1. Fiziksel Varlık Olarak Kentsel Yeşil Alanlar	156
4.1.2.1.2. Fiziksel Varlık Olarak Kentin Doğal Alanları	166
4.1.2.1.3. Fiziksel Varlık Olarak Kentin Tarihi Eserleri ve Tarihi Alanları	172
4.1.2.1.4. Fiziksel Varlık Olarak Kentin Buluşma Alanları.....	175
4.1.2.2. Kentin Açık Mekân Varlıklarına Yönelik Sosyal ve Duygusal Deneyimler	176
4.1.2.2.1. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri.....	177
4.1.2.2.2. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Otantik Deneyimler.....	186
4.1.2.2.3. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Estetik Deneyimler.....	192
4.1.2.2.4. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Fantezi Deneyimleri.....	201
4.1.2.2.5. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Kaçış Deneyimleri	205
4.1.2.2.6. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri.....	211
4.1.2.2.7. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Eğlence Deneyimleri.....	217
4.1.2.2.8. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Nostalji Deneyimleri.....	220
4.1.2.2.9. Kentin Açık Varlıkları İle İlgili Sosyal Konfor Deneyimleri	224
4.1.2.2.10. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Sembolik Deneyimler.....	225
4.1.3. Kentin Sosyal Çevre Varlığına Yönelik Deneyimler.....	227
4.1.3.1. Topluluk Olma Duygusuna Yönelik Deneyimler	227
4.1.3.2. Yerel Halkın Tutum Ve Davranışlarına Yönelik Deneyimler	242
4.1.3.3. Sosyal Hayatın Canlılığına Yönelik Deneyimler	255
4.1.3.4. Kültürel Otantikliğe Yönelik Deneyimler.....	265
4.1.3.5. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Fantezi Deneyimleri.....	271
4.1.3.6. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Nostalji Deneyimleri.....	273
4.1.3.7. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Sembolik Deneyimler	275
4.1.3.8. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Kaçış Deneyimleri	278

4.1.3.9. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Öğrenme Deneyimleri.....	279
4.1.4. Kentin İşlevsel Varlıklarına Yönelik Deneyimler	281
4.1.4.1. Kentin Fiziksel Çevre Koşullarına Yönelik Deneyimler	281
4.1.4.2. Kentin Erişilebilirlik Koşullarına Yönelik Deneyimler	294
4.1.4.3. Kentte Sunulan Kamu Hizmetlerine Yönelik Deneyimler.....	303
4.1.4.4. Kentin Ulaşım Koşullarına Yönelik Deneyimler	313
4.1.4.5. Kentin Alışveriş Olanaklarına Yönelik Deneyimler	321
4.1.4.6. Kentin Güvenlik Koşullarına Yönelik Deneyimler.....	328
4.1.4.7. Kentin Çalışma Koşullarına Yönelik Deneyimler	336
4.1.4.8. Kentteki Ekonomik Yaşam Koşullarına Yönelik Deneyimler	344
4.1.4.9. Kentin Barınma Olanaklarına Yönelik Deneyimler	348
4.1.5. Temalar Arası Örüntülerin İncelenmesi.....	349
4.1.5.1. Kapalı ve Açık Mekânlardaki Deneyimlere İlişkin Örüntüler	350
4.1.5.2. Kentin Sosyal Çevre Varlıklarına Yönelik Deneyimlere İlişkin Örüntüler.....	357
4.1.5.3. Kentin İşlevsel Varlıklarına Yönelik Deneyimlere İlişkin Örüntüler	359
4.1.5.4. Kentin Mekân, Açık Mekân, Sosyal ve İşlevsel Varlıklarına Yönelik Deneyimler Arasındaki Örüntüler	360
4.1.5.5. Kent Deneyimleri ile Kent Tatmini Arasındaki Örüntüler.....	363
4.1.5.6. Kent Deneyimleri ile Kent Sadakatı Arasındaki Örüntüler	367
4.1.5.7. Kent Deneyimleri ile Kente Yönelik Ağızdan Ağıza İletişim Eğilimi Arasındaki Örüntüler	369
4.1.5.8. Kent Deneyimleri ile Kişisel Özellikler Arasındaki Örüntüler.....	370
4.1.6. Ortaya Çıkan Kuram ve Kurama Dayalı Araştırma Soruları ve Hipotezleri ..	372
4.2. Nicel Araştırma Bulgular	380
4.2.1. Etkileşim Noktalarına Yönelik Kent Deneyimlerinin Boyutsal Yapısına Yönelik Ölçek Geliştirme Bulguları	381
4.2.1.1. Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları.....	382
4.2.1.2. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları	394
4.2.1.3. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları	407
4.2.1.4. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri.....	421
4.2.1.5. Sonuç Değişkenlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları.....	434
4.2.1.6. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Yapısına İlişkin Yapı Geçerliliği ve Doğrulama Sonuçları.....	444

4.2.1.7. Açık Mekân Varlıkları Deneyim Yapısına İlişkin Doğrulama Sonuçları ..	456
4.2.1.8. Kent Sosyal Çevre Deneyimi Yapısına İlişkin Yapı Geçerliliği ve Doğrulama Sonuçları.....	468
4.2.1.9. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimlerine İlişkin Doğrulama Sonuçları	479
4.2.1.10. Sonuç Değişkenlerine İlişkin Doğrulama Sonuçları	486
4.2.2. Yapısal Eşitlik Modellemesi Bulguları	490
4.2.2.1. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler	491
4.2.2.2. Kent Açık Mekân Deneyimleri İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler	495
4.2.2.3. Kentin Sosyal Çevresine Yönelik Deneyimler İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler.....	499
4.2.2.4. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutları ile Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler.....	502
4.2.2.5. Açık Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutları İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler.....	507
4.2.2.6. Kent Sosyal Çevre Deneyim Alt Boyutları İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler.....	512
4.2.2.7. İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler.....	517
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	524
SONUÇ.....	524
5.1. Sonuç.....	524
5.2. Öneriler	530
5.2.1. Alanyazına Yönelik Çıkarımlar	531
5.2.2. Yönetmel Alana ve Uygulamaya Yönelik Çıkarımlar	531
5.2.3. Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalara Yönelik Çıkarımlar	532
KAYNAKÇA	533
EKLER.....	552
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU	587

TABLÖLER

Tablo 2.1. Ekonomik Ayrımlar	13
Tablo 3.1. Katılımcı Gruplarında Yer Alan Katılımcı Sayıları ve Özellikleri.....	58
Tablo 3.2. Madde Oluşturma Süreci	75
Tablo 3.3. İlk Saha Testinde Veri Toplanan Katılımcıların Kişisel Özellikleri	84
Tablo 3.4. İkinci Saha Testinde Veri Toplanan Katılımcıların Kişisel Özellikleri	92
Tablo 4.1. Araştırma Sorusu 8'e İlişkin Test Edilen Hipotezler.....	375
Tablo 4.2. Araştırma Sorusu 9'a İlişkin Test Edilen Hipotezler.....	376
Tablo 4.3. Araştırma Sorusu 10'a İlişkin Test Edilen Hipotezler.....	377
Tablo 4.4. Araştırma Sorusu 11'e İlişkin Test Edilen Hipotezler.....	378
Tablo 4.5. Araştırma Sorusu 12'ye İlişkin Test Edilen Hipotezler.....	379
Tablo 4.6. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar.....	383
Tablo 4.7. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerinin Alt-Üst % 27 Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	384
Tablo 4.8. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	386
Tablo 4.9. Kent Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları	387
Tablo 4.10. Kent Kapalı Mekân Deneyim Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları	389
Tablo 4.11. Kent Kapalı Mekân Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları	390
Tablo 4.12. Kapalı Mekân Yeterliliği Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	392
Tablo 4.13. Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	392

Tablo 4.14. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerinde Yapılan Düzenlemeler	393
Tablo 4.15. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar.....	394
Tablo 4.16. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerinin Alt-Üst %27'lik Gruplara Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	395
Tablo 4.17. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	397
Tablo 4.18. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları	398
Tablo 4.19. Açık Mekân Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları	401
Tablo 4.20. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	402
Tablo 4.21. Açık Mekân Yeterliliği Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları.....	403
Tablo 4.22. Otantik Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	404
Tablo 4.23. Sosyal Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	404
Tablo 4.24. Estetik Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	405
Tablo 4.25. Duygusal Açık Mekân Deneyimleri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	405
Tablo 4.26. Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	406
Tablo 4.27. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerinde Yapılan Düzenlemeler	406
Tablo 4.28. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar.....	407
Tablo 4.29. Kent Sosyal Çevre Deneyim Maddelerinin Alt-Üst % 27'lik Gruplara Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	408

Tablo 4.30. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	410
Tablo 4.31. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları	411
Tablo 4.32. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları	414
Tablo 4.33. Kent Sosyal Çevre Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	416
Tablo 4.34. Sosyal Canlılık Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	417
Tablo 4.35. Arkadaş Edinme Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	418
Tablo 4.36. Sosyal Yabancılaşma Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları.....	418
Tablo 4.37. Yakın Çevre İlişkileri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları.....	418
Tablo 4.38. Yerel Halkın Tutumu-Sosyal Konfor Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	419
Tablo 4.39. Kültürel Otantiklik Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları.....	419
Tablo 4.40. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçeğinde Yapılan Düzeltmeler	420
Tablo 4.41. Kentin İş Koşulları Deneyim Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları	421
Tablo 4.42. Kentin İş Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	422
Tablo 4.43. İş Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	422
Tablo 4.44. Kentin Ekonomik Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları.....	423
Tablo 4.45. Kentin Ekonomik Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	423
Tablo 4.46. Ekonomik Koşullara İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	423

Tablo 4.47. Kentin Fiziksel Çevre Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları.....	424
Tablo 4.48. Kentin Fiziksel Çevre Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	424
Tablo 4.49. Fiziksel Çevre Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	425
Tablo 4.50. Kentin Alışveriş Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları.....	425
Tablo 4.51. Kentin Alışveriş Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	426
Tablo 4.52. Alışveriş Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	426
Tablo 4.53. Kent İçi Ulaşım Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları.....	426
Tablo 4.54. Kent İçi Ulaşım Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	427
Tablo 4.55. Kent İçi Ulaşım Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	427
Tablo 4.56. Barınma Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları.....	428
Tablo 4.57. Barınma Ulaşım Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	428
Tablo 4.58. Barınma Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	429
Tablo 4.59. Erişilebilirlik Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları.....	429
Tablo 4.60. Erişilebilirlik Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları ..	430
Tablo 4.61. Erişilebilirlik Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	430

Tablo 4.62. Kamu Hizmet Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları.....	431
Tablo 4.63. Kamu Hizmet Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları .	431
Tablo 4.64. Kamu Hizmet Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	432
Tablo 4.65. Güvenlik Koşulları Deneyim Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları	432
Tablo 4.66. Güvenlik Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları.....	433
Tablo 4.67. Güvenlik Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	433
Tablo 4.68. İşlevsel Kent Özellikleri Ölçeklerinde Yapılan Düzeltmeler	434
Tablo 4.69. Tatmin Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar.....	435
Tablo 4.70. Sadakat Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar.....	435
Tablo 4.71. AAİ Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar	435
Tablo 4.72. Tatmin Maddelerinin Alt-Üst % 27 Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	436
Tablo 4.73. Sadakat Maddelerinin Alt-Üst % 27'lik Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	436
Tablo 4.74. AAİ Maddelerinin Alt-Üst % 27 Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları	437
Tablo 4.75. Tatmin Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.	437
Tablo 4.76. Sadakat Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	438
Tablo 4.77. AAİ Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları	438
Tablo 4.78. Kent Tatminine İlişkin AFA Sonuçları	439
Tablo 4.79. Kent Tatmini Maddeler Arası Korelasyon Sonuçları	439
Tablo 4.80. Kent Tatminine İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	440
Tablo 4.81. Kent Sadakatine İlişkin AFA Sonuçları	441

Tablo 4.82. Kent Sadakati Maddeler Arası Korelasyon Sonuçları	441
Tablo 4.83. Kent Sadakatine İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları	442
Tablo 4.84. Kente Yönelik AAİ Eğilimine İlişkin AFA Sonuçları	442
Tablo 4.85. AAİ Maddeler Arası Korelasyon Sonuçları	443
Tablo 4.86. AAİ İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları.....	443
Tablo 4.87. Tatmin Ölçeğinde Yapılan Düzeltmeler	444
Tablo 4.88. Kentin Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları	445
Tablo 4.89. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Ölçeği Madde Özellikleri.....	446
Tablo 4.90. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeline Yönelik Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	447
Tablo 4.91. KKMD Ölçüm Modeli Birleşim ve Ayrışım Geçerliği Sonuçları.....	450
Tablo 4.92. Kent Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin İkinci Düzey DFA Sonuçları.....	451
Tablo 4.93. Gruplara Göre Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri	453
Tablo 4.94. Gruplara Göre Kent Kapalı Mekân Deneyimleri DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri.....	454
Tablo 4.95. Gruplara Göre Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları	455
Tablo 4.96. Kentin Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları	457
Tablo 4.97. Kent Açık Mekân Deneyimleri Ölçeği Madde Özellikleri.....	459
Tablo 4.98. Kent Açık Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeline Yönelik Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	459
Tablo 4.99. KAMD Ölçüm Modeli Birleşim ve Ayrışım Geçerliği Sonuçları.....	462
Tablo 4.100. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin İkinci Düzey DFA Sonuçları	463
Tablo 4.101. Gruplara Göre Kent Açık Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri	465

Tablo 4.102. Gruplara Göre Kent Açık Mekân Deneyimleri DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri.....	466
Tablo 4.103. Gruplara Göre Kent Açık Mekân Deneyimleri Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları	467
Tablo 4.104. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları	469
Tablo 4.105. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçeği Madde Özellikleri	470
Tablo 4.106. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçüm Modeline Yönelik Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları.....	471
Tablo 4.107. KSÇD Ölçüm Modeli Birleşim ve Ayrışım Geçerliği Sonuçları	474
Tablo 4.108. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin İkinci Düzey DFA Sonuçları	475
Tablo 4.109. Gruplara Göre Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri	476
Tablo 4.110. Gruplara Göre Kent Sosyal Çevre Deneyimleri DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri.....	478
Tablo 4.111. Gruplara Göre Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları	479
Tablo 4.112. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimine İlişkin DFA Sonuçları	480
Tablo 4.113. Gruplara Göre İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri	483
Tablo 4.114. Gruplara Göre İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri.....	484
Tablo 4.115. Gruplara Göre İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları	485
Tablo 4.116. Kent Tatmini, Sadakati ve AAİ Eğilimi Ölçekleri Madde Özellikleri	487
Tablo 4.117. Kent Tatmini, Sadakati ve AAİ Eğilimi Ölçüm Modellerine Yönelik Birinci Düzey DFA ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları	488
Tablo 4.118. KKMD Yapısal Modeline İlişkin Doğrudan Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	492

Tablo 4.119. KKMD Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	493
Tablo 4.120. KKMD Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	494
Tablo 4.121. Önerilen KMKD Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği	495
Tablo 4.122. Açık Mekân Deneyimleri Yapısal Modeline İlişkin Doğrudan Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	496
Tablo 4.123. KAMD Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	497
Tablo 4.124. KAMD Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	498
Tablo 4.125. Önerilen KAMD Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği	499
Tablo 4.126. SÇKD Yapısal Modeline İlişkin Doğrudan Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	500
Tablo 4.127. KSÇD Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	501
Tablo 4.128. KSÇD Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	502
Tablo 4.129. Önerilen KSÇD Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği	502
Tablo 4.130. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutları Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	504
Tablo 4.131. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)	505
Tablo 4.132. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)	506
Tablo 4.133. Önerilen KMKD Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği	507
Tablo 4.134. Kent Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutları Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	508

Tablo 4.135. Açık Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)	509
Tablo 4.136. Açık Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)	511
Tablo 4.137. Önerilen AMKD Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği	512
Tablo 4.138. Kent Sosyal Çevre Deneyimi Alt Boyutları Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	513
Tablo 4.139. Sosyal Çevre Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)	514
Tablo 4.140. Sosyal Çevre Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)	515
Tablo 4.141. Önerilen AMKD Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği	516
Tablo 4.142. İşlevsel Kent Özellikleri Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları)	517
Tablo 4.143. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)	519
Tablo 4.144. İşlevsel Kent Özellikleri Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları).....	521
Tablo 4.145. Önerilen İşlevsel Kent Özellikleri Yapısal Modeline İlişkin	
Yordama Yeteneği	522

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Deneyim Alanları.....	20
Şekil 3.1. Keşfedici Sıralı Karma Yöntemler Araştırma Tasarımı	52
Şekil 3.2: Keşfedici Sıralı Tasarım Sürecinin Ayrıntılı Görsel Diyagramı	53
Şekil 3.3. Öngörülen Yapı Ölçüm Modeli	74
Şekil 4.1. Aksaray Kenti Bağlamında Yaşanan Kent Deneyimleri	104
Şekil 4.2. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri	122
Şekil 4.3. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Eğlence Deneyimleri.....	131
Şekil 4.4. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sembolik Deneyimler	135
Şekil 4.5. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri.....	139
Şekil 4.6. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Kaçış Deneyimleri	142
Şekil 4.7. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Fantezi Deneyimleri.....	146
Şekil 4.8. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Estetik Deneyimler	148
Şekil 4.9. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Nostalji Deneyimleri.....	152
Şekil 4.10. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri.....	178
Şekil 4.11. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Otantik Deneyimler	186
Şekil 4.12. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Estetik Deneyimler	193
Şekil 4.13. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Fantezi Deneyimleri	201
Şekil 4.14. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Kaçış Deneyimleri.....	206
Şekil 4.15. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri	211
Şekil 4.16. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Eğlence Deneyimleri	217
Şekil 4.17. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Nostalji Deneyimleri	221

Şekil 4.18. Kent Deneyim Kuramına Yönelik Önerilen Kavramsal Model	373
Şekil 4.19. Kent Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin Önerilen Kavramsal Model	491
Şekil 4.20. Kent Kapalı Mekân Deneyimi İkinci Düzey Yapısal Eşitlik Modeli Analiz Sonuçları Diyagramı	493
Şekil 4.21. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin Önerilen Kavramsal Model	495
Şekil 4.22. Açık Mekân Deneyimine İlişkin İkinci Düzey Yapısal Eşitlik Modeli Diyagramı	497
Şekil 4.23. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin Önerilen Kavramsal Model	499
Şekil 4.24. Sosyal Çevre Deneyimine İlişkin İkinci Düzey Yapısal Eşitlik Modeli Diyagramı	500
Şekil 4.25: Kent Kapalı Mekân Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model	503
Şekil 4.26. Kent Açık Mekân Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model	507
Şekil 4.27. Kent Sosyal Çevre Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model	512
Şekil 4.28. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model	517

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1. Fiziksel Varlık Olarak Sanat, Spor, Eğlence ve Kültür Mekânları ile İlgili Görseller	105
Görsel 2. Fiziksel Varlık Olarak Alışveriş Mekânları ile İlgili Görseller.....	113
Görsel 3. Fiziksel Varlık Olarak Yeme-İçme Mekânları ile İlgili Görseller	117
Görsel 4. Fiziksel Varlık Olarak İbadet Mekânları ile İlgili Görseller	121
Görsel 5. Kapalı Kent Mekânlarında Arkadaşlar / Aile ile Bir Araya Gelerek Vakit Geçirme Deneyimi ile İlgili Görseller	123
Görsel 6. Kapalı Kent Mekânlarında Gezme / Dolaşma Deneyimi ile İlgili Görseller	125
Görsel 7. Kapalı Kent Mekânlarında Misafir Gezdirmeye Deneyimi ile İlgili Görseller	127
Görsel 8. Kapalı Kent Mekânlarında Yeni Arkadaşlar Edinme / Yeni Kişiler ile Tanışma Deneyimi ile İlgili Görseller	128
Görsel 9. Kapalı Kent Mekânlarında Arkadaş ya da Tanıdıklarla Karşılaşma Deneyimi ile İlgili Görseller	129
Görsel 10. Kapalı Kent Mekânlarında Karşı Cinsle Etkileşim Deneyimi ile İlgili Görseller	130
Görsel 11. Kapalı Kent Mekânlarında Sunulan Hizmetlerle İlişkili Eğlence Deneyimleri ile İlgili Görseller	131
Görsel 12. Kapalı Kent Mekânlarında Çocuklarla İlişkili Eğlence Deneyimleri ile İlgili Görseller.....	133
Görsel 13. Kapalı Kent Mekânlarındaki Planlı Olaylarla İlişkili Eğlence Deneyimleri ile İlgili Görseller	134
Görsel 14. Kapalı Kent Mekânlarındaki Sosyal Sembolik Deneyimler ile İlgili Görseller	135

Görsel 15. Kapalı Kent Mekânlarıyla Kendini Özdeşleştirme Deneyimi ile İlgili Katılımcı Görselleri.....	138
Görsel 16. Kapalı Kent Mekânlarında Deneyerek Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	140
Görsel 17. Kapalı Kent Mekânlarında Bilgiyi Paylaşmaya Dayalı Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	141
Görsel 18. Kapalı Kent Mekânlarında Zihinsel Olarak Rahatlama Deneyimi ile İlgili Görseller.....	142
Görsel 19. Kapalı Kent Mekânlarında Kalabalıktan Kaçma Deneyimi ile İlgili Görseller.....	143
Görsel 20. Kapalı Kent Mekânlarındaki Akış Deneyimi ile İlgili Görseller	145
Görsel 21. Kapalı Kent Mekânlarında Manevi Açıdan Huzur Bulma ve Mutlu Olma Deneyimi ile İlgili Görseller	146
Görsel 22. Kapalı Kent Mekânlarında Farklı Bir Ruh Haline Girme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	147
Görsel 23. Kapalı Kent Mekânlarında Çevreyi İzlemenin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller.....	149
Görsel 24. Kapalı Kent Mekânlarının Tasarımıyla İlişkili Estetik Deneyimler ile İlgili Görseller.....	150
Görsel 25. Kapalı Kent Mekânlarındaki Sosyal Konfor Deneyimi ile İlgili Görseller	151
Görsel 26. Kapalı Kent Mekânlarında Çocukluk Dönemini Anımsamaya İlişkin Nostalji Deneyimleri ile İlgili Görsel	153
Görsel 27. Kapalı Kent Mekânlarında Özel Bir Günü Anımsamaya İlişkin Nostalji Deneyimleri ile İlgili Görseller.....	153
Görsel 28. Kapalı Kent Mekânlarında Geçmiş İnsan Yaşayışlarını Anımsamaya İlişkin Nostalji Deneyimleri ile İlgili Görseller	154
Görsel 29. Fiziksel Varlık Olarak Yeşil Alanlar ile İlgili Görseller	157
Görsel 30. Fiziksel Varlık Olarak Park Alanları ile İlgili Görseller	162

Görsel 31. Fiziksel Varlık Olarak Piknik Alanları ile İlgili Görseller	163
Görsel 32. Fiziksel Varlık Olarak (Tasarlanmış) Su Kaynakları ile İlgili Görseller	165
Görsel 33. Fiziksel Varlık Olarak Doğal Güzellikler ile İlgili Görseller.....	166
Görsel 34. Fiziksel Varlık Olarak İklim Koşulları ile İlgili Görseller	168
Görsel 35. Fiziksel Varlık Olarak (Doğal) Su Kaynakları ile İlgili Görseller	170
Görsel 36. Fiziksel Varlık Olarak Bitki ve Hayvan Çeşitliliği ile İlgili Görseller	171
Görsel 37. Fiziksel Varlık Olarak Tarihi Eserler ile İlgili Görseller	172
Görsel 38. Fiziksel Varlık Olarak Buluşma Alanları ile İlgili Görseller	176
Görsel 39. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Arkadaşlar /Aile ile Vakit Geçirme Deneyim ile İlgili Görseller	178
Görsel 40. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Gezme ya da Dolaşma Deneyim ile İlgili Görseller	180
Görsel 41. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Misafir Gezdirmeye Deneyimi ile İlgili Görseller	182
Görsel 42. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Karşı Cins ile Etkileşim Deneyimi İle İlgili Görseller.....	184
Görsel 43. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı İnsanları Seyretme Deneyimi ile İlgili Görsel	184
Görsel 44. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Yeni Arkadaşlar Edinme Deneyimi ile İlgili Görsel	185
Görsel 45. Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Semavi Dinlere Ev Sahipliği Yapan Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller.....	187
Görsel 46. Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Tarihi Dokuya Sahip Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller	188
Görsel 47. Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Doğallığı Bozulmamış Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller	191
Görsel 48. Kentsel Yeşil Alanların ve Doğal Alanların Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller	193

Görsel 49. Tarihi Eserlerin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller	195
Görsel 50. Genel Fiziksel Kent Görünümünün Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller.....	197
Görsel 51. Kent Mimarisinin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller	198
Görsel 52. Kent Süslemelerinin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller	199
Görsel 53. Kent Meydanının Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller	200
Görsel 54. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Manevi Açıdan Huzur Bulma ya da İyilik Hali Deneyimi ile İlgili Görseller.....	202
Görsel 55. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Farklı Bir Ruh Haline Girme Deneyimi ile İlgili Görseller	204
Görsel 56. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Güç Duygusu Deneyimi ile İlgili Görsel.....	205
Görsel 57. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Modern Yaşamın Telaşından Uzaklaşma Deneyimi ile İlgili Görseller	206
Görsel 58. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Zihinsel Olarak Rahatlama Deneyimi ile İlgili Görseller	208
Görsel 59. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Kalabalıktan Kaçma Deneyimi ile İlgili Görseller.....	209
Görsel 60. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Rutinden Kaçma Deneyimi ile İlgili Görsel	211
Görsel 61. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Merak Deneyimi ile İlgili Görseller.....	212
Görsel 62. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Yeni Yerler Keşfetme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	214
Görsel 63. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Yeni Şeyler Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	215
Görsel 64. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Deneyerek Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	216

Görsel 65. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Anlık Olaylarla İlişkili Eğlence Deneyimi ile İlgili Görseller	217
Görsel 66. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Planlı Olaylarla İlişkili Eğlence Deneyimi ile İlgili Görseller	219
Görsel 67. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Çocukluk Dönemini Anımsama ile İlgili Görseller	221
Görsel 68. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Memleketini Anımsama ile İlgili Görseller.....	222
Görsel 69. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Kent Tarihini Anımsama ile İlgili Görseller.....	223
Görsel 70. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Geçmişi Anımsama ile İlgili Görsel	224
Görsel 71. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Sosyal Konfor Deneyimi ile İlgili Görseller.....	224
Görsel 72. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Sembolik Deneyim ile İlgili Görseller.....	226
Görsel 73. Sosyal Bir Çevreye Sahip Olmaya Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller....	228
Görsel 74. Aile ya da Arkadaşlar İle Vakit Geçirme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	231
Görsel 75. Herkesin Birbirini Tanıdığı Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görsel	233
Görsel 76. Arkadaş Edinme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	236
Görsel 77. Komşuluk İlişkilerine Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller	239
Görsel 78. Açık ve Hoşgörülü Olma Deneyimi ile İlgili Görseller	243
Görsel 79. Saygılı, Güler yüzlü ve Sıcakkanlı Olma Deneyimi ile İlgili Görseller	248
Görsel 80. Yardımsever ve İyi Niyetli Olma Deneyimi ile İlgili Görseller.....	250
Görsel 81. Engelli Bireylere Duyarlı Olma Deneyimi ile İlgili Görseller	252
Görsel 82. Kültürel Varlıkların Korunmasına Duyarlılık Göstermeme Deneyimi ile İlgili Görseller.....	253
Görsel 83. Dedikoducu Olma Deneyimi ile İlgili Görsel	254

Görsel 84. Sosyal - Kültürel Etkinliklerin Yetersizliğine Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller.....	256
Görsel 85. Tanınan Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller.....	260
Görsel 86. Canlı ve Hareketli Bir Sosyal Yaşamın Varlığına Yönelik Deneyim ile İlgili Görseller.....	262
Görsel 87. Kendine Has Kültüre Sahip Olma Deneyimi ile İlgili Görseller	265
Görsel 88. Kendine Has Mutfak Kültürüne Sahip Olma Deneyimi ile İlgili Görsel	268
Görsel 89. Kültürel Değişime Yönelik Deneyim ile İlgili Görseller	269
Görsel 90. Kültürel Çeşitliliğe Sahip İnsanların Yaşaması Deneyimi ile İlgili Görseller	270
Görsel 91. Mutlu ve Huzurlu Olma Haline Yönelik Deneyim ile İlgili Görseller	271
Görsel 92. Güç Duygusu Deneyimi ile İlgili Görseller	273
Görsel 93. Çocukluğunu Hatırlama Deneyimi ile İlgili Görseller	273
Görsel 94. Arkadaşlarını / Aile Bireylerini Hatırlama Deneyimi ile İlgili Görseller	274
Görsel 95. Kentin Kişisel Geçmişi Yansıtması Deneyimi ile İlgili Görsel	275
Görsel 96. Kentle Özdeşleme Deneyimi ile İlgili Görsel	277
Görsel 97. Kendine Yeterlilik Deneyimi ile İlgili Görsel.....	277
Görsel 98. Kentin Fiziksel Çevre Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller....	282
Görsel 99. Kentin Erişilebilirlik Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller.....	295
Görsel 100. Kentte Sunulan Kamu Hizmetlerine Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller	304
Görsel 101. Kentin Ulaşım Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller	314
Görsel 102. Kentin Alışveriş Olanaklarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller	321
Görsel 103. Kentin Güvenlik Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller	328
Görsel 104. Kentteki Çalışma Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller	336
Görsel 105. Kentteki Ekonomik Yaşam Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görsel	345
Görsel 106. Kentin Barınma Olanaklarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller	348

KISALTMALAR

p:	Anlamlılık düzeyi
r_{mt}:	Madde-Toplam (Item-Total) Korelasyon
sd:	Serbestlik Derecesi
SS:	Standart Sapma
χ^2:	Ki-Kare
SH:	Standart Hata
β:	Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü)
R²:	Communality
α:	Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı
ω:	McDonald's Omega Güvenirlik Katsayısı
CR:	Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability)
CFI:	Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index)
TLI:	Tucker-Lewis İndeksi
RMSEA:	Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation)
SRMR:	Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual)

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Günümüzde tüketim, rasyonel boyutların ötesine uzanarak, çok çeşitli duygusal boyutları da içeren bir deneyim olgusuna dönüşmüştür. Deneyim kavramı, akılcı ya da rasyonel yaşayışlarla birlikte, özünde sosyal etkileşimlerin yer aldığı tüketicinin çeşitli duygulardan yararlanmasını sağlayan, haz verici ve yüksek duygusal yoğunluk düzeylerini içeren tüm özel olayları ve yaşayışları ifade etmektedir (Uygun, 2015, s. 15). Tüketiciler, artık sadece fonksiyonel ihtiyaç-kullanım bakış açısıyla satın alma kararı vermemekte, aynı zamanda ürün ve hizmetleri, sağladıkları deneyimlere dayalı olarak tercih etmektedirler (Sundbo, 2015, s. 108). Başka bir ifadeyle yeni tüketiciler, rasyonel tüketimden ziyade çok duyulu, yüksek düzeyde fanteziler, duygular ve eğlence içeren hedonik tüketimin (Addis ve Holbrook, 2001, s. 59) peşinden koşmaktadırlar. Bu yeni tüketici, ürün ya da hizmetlerden daha çok deneyim yaşamayı talep etmektedir (Uygun, 2015, s. 26).

Günümüz tüketicisi, günlük mutluluk peşinde koşan, anında tatmin isteyen, yaşayacağı tatmini ertelemeyen, içinde bulunduğu anı yaşayan, geçmiş ve geleceği içerecek biçimde denemeyi büyük bir arzuyla isteyen, içerik yerine biçime daha fazla ilgi duyabilen bireydir. Tüketim süreci ile birey, sadece fiziksel ihtiyaçlarını gidermekle kalmayıp, içinde yaşadığı sosyal, kültürel ve sembolik dünyadaki ihtiyaçlarını da tatmin etmektedir. Bu açıdan bakıldığında bugünün tüketicisi, satın aldığı ürün ve hizmetlerin sembolleri, imajları yoluyla kimliğini de inşa etmektedir (Odabaşı, 2012, s. 65-66). Dolayısıyla deneyim, anlam arayışında olan ve hedonik yönü öne çıkan günümüz tüketicisinin hayatının merkezinde yer almaktadır (Carù ve Cova, 2003, s. 4). Günümüz tüketicisi için tüketim, sadece ekonomik döngünün sonu olarak nitelendirilebilecek bir şeyleri bitirme, yok etme ya da kullanma eylemi değildir. Tüketim aynı zamanda deneyimlerin, anlamların, değerlerin, benliklerin ve imajların yaratılmasıdır. Yaşamı zenginleştirmenin ve büyülemenin yolu, insan olmanın tüm yönlerinden yararlanarak, birden çok deneyimin hem duygusal hem de akıl yoluyla

hissedilmesine izin vermektir. Yaşam, tüketicinin içine daldığı çoklu deneyimler yoluyla inşa edilerek üretilmektedir (Firat ve Dholakia, 1998, s. 95). Bu anlamda tüketim olgusunun ürün ve hizmetleri satın almanın ötesine geçtiği ve deneyimlerin tüketilmesiyle şekillendiği söylenebilir.

Tüketim kültürünün egemen olduğu post modern dünyada tüketimin ulaştığı boyut ve bireylerin her şeyi tüketim objesi olarak görme eğilimleri ile birlikte, sadece maddi mallar değil, aynı zamanda deneyimler, kimlikler, imajlar, ilişkiler ve mekânlar da birer tüketim nesnesi haline getirmiştir. Bu açıdan bakıldığında tüketimin konusu haline gelen mekânlar, insan yaşamındaki en önemli deneyim alanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. Kültürel bir bakış açısından mekân, kullanım değeri olan ve deneyimlerin yaşanmasını sağlayan anlam depoları olarak hizmet etmektedir. Gündelik yaşam içinde gerçekleşen sosyal pratikler için sahne görevi görerek sosyal etkileşim için dinamik bir bağlam oluşturan mekân, bu tanımlamayla basit bir coğrafi konumdan daha fazla anlama sahiptir (Snepenger vd., 2007, s. 310). Mekânlar, insanların yaşamlarını tanımladıkları ve gündelik hayata katıldıkları varlıklar ve ortamlar halini almıştır. Bu anlamda insanların yaşamını sürdürdüğü ortak noktalar olan kentler, sosyal yaşantıdan iş imkânlarına kadar her türlü alanda çeşitli olanaklara sahip olmaları, çok çeşitli karmaşık mekânları, hizmetleri ve ilişkileri içinde barındırmaları, her birey için öznel ve kültürel anlamlar taşımaları (Tunca, 2013, s. 12) nedeniyle, önemli mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kent, tüketici durumunda olan kent sakinleri için birçok işlevi sunarak, çeşitli amaçların, etkileşimlerin ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilmesini kolaylaştıran bir hizmet mekânı olarak düşünülebilir (Whyatt, 2004, s. 347). Mekân deneyimi; tüketicilere değer yaratması, bir mekânı diğerlerinden farklılaştırması ve tüketicilerin duygusal bağlar kurmasına imkân vermesi nedeniyle hayati bir konu haline gelmiştir. Bu anlamda kavram, kentlerin yalnızca ekonomik alışverişler için bir alan değil, aynı zamanda çok sayıda deneyimin yaşandığı bir yer olarak algılanmasındaki değişim nedeniyle son yıllarda özellikle kent yöneticileri ve araştırmacıları arasında giderek daha fazla ilgi görmektedir (Taecharungroj ve Stoica, 2024, s. 49).

Günümüzde kentler, yabancı yatırımcıları ve sermaye kaynaklarını, yetenekli işgücünü ve ziyaretçileri kendine çekme (Acharya ve Rahman, 2016, s. 290), mevcut kent sakinlerinin kalıcılığını sağlama (Insch ve Florek, 2008, s. 138), sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirme (Allingham, 2009, s. 905), yerel sorunlara çözüm üretme (Coca-Stefaniak vd., 2009, s. 79)

gibi sorunlarla karşı karşıyadır. Bu koşullar altında avantaj elde edebilmek, kentlerin sürdürülebilir ve etkili biçimde yönetimini sağlayabilmek, kent yöneticileri açısından önemli bir konu haline gelmiştir (Coca-Stefaniak vd., 2009, s. 74). Bunu başarabilmenin yolu ise büyük ölçüde hedef grupların değerlerini, isteklerini, ihtiyaçlarını, tercihlerini, davranışlarını ve en önemlisi yaşamayı arzuladıkları kent deneyimlerini anlayabilmekten geçmektedir (Uygun vd., 2016, s. 130). Bu anlamda deneyim olgusu, kent planlamacılarına ve yöneticilerine yerel kalkınma ve büyüme için yeni bir bakış açısı sunarak (Smidt-Jensen vd., 2009, s. 848), kentsel planlama, politikalar ve tasarımlar üzerinde artan bir etkiye sahip (Lassen vd., 2009, s. 887) olmaya başlamıştır.

1.1. Problem

Pine ve Gilmore'a (1999, s. 9) göre, mal ve hizmetlerin artık yeterli olmadığı, işletmelerin ürünlerini tüketicinin ilgisini çekecek deneyimlere dönüştürerek farklılaştırmaları gerektiği bir deneyim ekonomisi modeline doğru dönüşüm yaşanmaktadır. Standartlaştırılmış teklifler ile dolu günümüz dünyasında, tüketiciler artık daha fazla deneyim sunan ürün ve hizmetlere yönelmektedir. Sembolik kavramlar ve anlamlar, ekonomik değeri belirlemekte ve tüketiciler, bir şeyi sadece işlevsel özelliği için değil, aynı zamanda ifade ettiği anlamlar için satın almaktadır (Levy, 1959, s. 118). Deneyimler, genel olarak bir mekân bağlamında gerçekleştiğinden dolayı bu süreç, kentleri de etkilemektedir. Kentlerin rekabet avantajı elde edebilmek açısından hem mevcut sakinleri hem de ziyaretçileri için ilgi çekici hale gelmeleri daha fazla önem kazanmaktadır (Smidt-Jensen vd., 2009, s. 847). Kentin tüketicisi olan vatandaşlar hızla değiştiğinden ve geleneksel tüketici özellikleri taşımadıklarından dolayı, başarılı olmuş bilindik stratejilerin uygulanması, standardizasyona yol açacaktır (Maitland, 2010, s. 177). Bu nedenle sıradan olmaktan kurtulup, rakiplerinden farklılaşabilmek amacıyla kentlerin, fiziksel alanlarını deneyim mekânlarına dönüştürerek, deneyim kenti kimliğine bürünmeleri (Lassen vd., 2009, s. 898; Mehrjerdi vd., 2022), bu yolla çok çeşitli ve unutulmaz deneyimler yaşamayı sağlamaları giderek bir zorunluluk haline gelmiştir.

Kent tüketicileri olan vatandaşlar, giderek daha karmaşık bir hale gelerek yaşadıkları kentlerden daha fazlasını beklemeye başlamışlardır. Günümüz kent vatandaşı, toplumda çeşitli yollarla ilişki kurmak ve etkileşim sağlamak başta olmak üzere kent bağlamında çok sayıda deneyim yaşamayı arzu etmektedir (Uygun vd., 2016, s. 131; Whyatt, 2004, s. 349). Bir kentte yaşayan vatandaşları, kentin kendilerine hazırladığı sahnede hareket eden

tüketiciler olarak düşündüğümüzde (Mehrjerdi vd., 2022), deneyim kenti kimliğinin inşasının, kentin kendisiyle ilgili okunabilir, ilgi çekici ve gerekirse kışkırtıcı bir hikâye anlatması (Jacobs ve Appleyard, 1987, s. 116) yoluyla gerçekleşeceği söylenebilir.

Kentler, doğaları gereği ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel canlılık ve gelişim açısından kent vatandaşlarına bir anlamda bağımlılık göstermektedirler (Insch ve Florek, 2008, s. 138). Kent vatandaşları, deneyimlerin ortak yaratıcıları olarak aktif bir role sahiptirler. Bu nedenle kent yöneticilerinin rolü, vatandaşların kendi deneyimlerini yaratmaları için gerekli ortamı hazırlamaktır (Mehrjerdi vd., 2022). Çeşitli sosyal gruplara hitap eden, zengin içerikli deneyimlerin yaşanabileceği işlevsel ve duygusal niteliklere sahip davetkâr bir kent sahnesi yaratmak, kenti çekici hale getirecek ve vatandaşların genel kent çevresinde ve kentte bulunan çeşitli mekân ya da alanlarda zaman geçirmelerini sağlayacaktır (Marling vd., 2009, s. 866). Bu kent sahnesinde vatandaşlar kendilerini sergileyebilir, başkalarını izleyebilir, deneyimlerini genişletebilir ve kültürel deneyimler kazanabilirler (Mehrjerdi vd., 2022). Böyle bir deneyim anlayışının benimsenmesi ve bu anlayışın odağında kentlerin dönüşmesi ile birlikte akılda kalıcı ve duygusal açıdan zengin deneyimlerin yaşanması, vatandaşların kentte yaşama arzularında, bağlılıklarında ve yaşam doyumlarında (White vd., 2023, s. 1848) olumlu yönde gelişmeler sağlayacaktır. Başka bir deyişle, iyi tasarlanmış ve keyif veren bir kent mekânının, vatandaşların o kente ilişkin olumlu duygu, düşünce ve davranışlar geliştirmesine yol açabileceği düşünülebilir (DeNisco ve Warnaby, 2014, s. 212).

Geleneksel perakende ya da hizmet çevreleri ile kıyaslandığında, kent mekânı, alışveriş, eğlence-dinlence, sosyal etkileşim ve benzerleri gibi çok çeşitli tüketici faaliyetlerini kapsamaktadır. Kentin tarihi özellikleri, her türlü mekânları, etkinlikleri gibi özellikleri, oldukça zengin vatandaş deneyimi ile sonuçlanmaktadır. Kent mekânı bağlamındaki deneyimler, mekânların yerleşimi, kentte bulunan mekânların çeşitliliği ve sosyal faktörler gibi unsurların bütünleşik etkisi nedeniyle geleneksel hizmet mekanlarında gerçekleştirenlere göre çok daha karmaşık bir yapıya sahiptir (Stocchi vd., 2016, s. 1563).

Kentler, tüketicileri olan vatandaşlarının kent deneyimlerini inşa eden ve kent algılarını geliştiren, kent yaşamına dair belirli hisleri besleyen sayısız unsuru bünyesinde barındırmaktadır (Godefroit-Winkel vd., 2021, s. 1). Kent gibi günümüzün karmaşık hizmet ortamlarında tüketici deneyimi, tüketici ile hizmet sağlayıcı arasındaki ikili ilişkiler ile sınırlı kalmayıp, tüketicinin birden fazla temas noktası ile değer yaratan etkileşimlerinin çeşitliliğinden oluşmaktadır. Deneyim, hizmet sağlayıcıların kontrolünde olan ve olmayan

tüketicinin bireysel sosyal ve kültürel bağlamları aracılığıyla yorumlanan farklı uyaranlara bağlı benzersiz bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Tüketici deneyimi üzerine yapılan çalışmaların çoğunun, hizmet sağlayıcı ve tüketici arasındaki ilişkilere ve hizmet sağlayıcının kontrolünde olan temas noktalarına odaklandığı, deneyimin bir kent bağlamı gibi karmaşık hizmet ortamlarında nasıl ortaya çıktığının göz ardı edildiği dikkat çekmektedir (Muschket ve Wulfert, 2022, s. 273). Bu nedenle kent vatandaşlarının bir kent mekânı içindeki tüm yaşayışlarını kapsayan ve tüm etkileşim noktalarındaki etkileşimleri sonucu ortaya çıkan bütünsel kent deneyimlerinin ele alınması ihtiyacı söz konusudur.

Pazarlama ve tüketici davranışları alanında yürütülen kent çalışmaları incelendiğinde bu çalışmaların; kent markasına yönelik çalışmalar (Kasapi ve Cela, 2017; Kavaratzis ve Hatch, 2013; Hall, 2008; Parkerson ve Saunders, 2007), kenti bir turizm destinasyonu olarak ele alan ve turist deneyimlerini inceleyen çalışmalar (Wearing ve Foley, 2017; Godovykh ve Tasci, 2020; Wahlberg, 2016) ve kent planlamasına yönelik çalışmalar (Jakob, 2013; Johansson ve Kociatkiewicz, 2011; Lorentzen, 2013; Lorentzen ve Hansen, 2009; Lorentzen ve Jeannerat, 2013) olmak üzere üç alanda yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Kent markalaması ile ilgili çalışmalarda (Kasapi ve Cela, 2017; Kavaratzis ve Hatch, 2013; Hall, 2008; Parkerson ve Saunders, 2007), markalaşma stratejileri ile kentsel gelişimin ve gelişmişlik düzeyinin ilişkisine, kent markalamasının kent imajı ve kimliğiyle ve turizmle ilişkisine yoğunlaşıldığı görülmektedir. Kent turizmi ile ilgili çalışmalarda (Wearing ve Foley, 2017; Godovykh ve Tasci, 2020; Wahlberg, 2016), kenti kısa süreliğine ziyarete gelen ve geçici olarak bir süre kentte vakit geçiren turistlerin ne tür deneyimler yaşadıkları üzerine odaklanıldığı görülmektedir. Kent planlamasına yönelik çalışmalarda, kentlerin ekonomik gelişiminde deneyim ekonomisine yönelimin önemine dikkat çekilmektedir. Bu çalışmalarda (Jakob, 2013; Lorentzen, 2013; Marling vd., 2009; Therikildsen vd., 2009) örnek vakalar üzerinden deneyim ekonomisi stratejilerinin kent planlamalarına dâhil edilerek, bir kentin deneyim kentine dönüşümünün nasıl sağlandığının incelendiği anlaşılmaktadır. Bu çalışmalarda yerel halkın algılarına, tutumlarına ve davranışlarına yer verilmediği; kent sakinlerinin kentte yönelik ne tür deneyimler yaşadıklarını ya da yaşamayı arzu ettikleri konusunun ihmal edildiği söylenebilir.

Kentler, vatandaşlara sunulan ve onlar tarafından deneyimlenen çoklu ve çeşitli karşılaşmalar nedeniyle sosyolojik ve ekonomik bakış açısından oldukça önemlidir. Bir kent, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan çok çeşitli perakende ve eğlence – dinlence mekânlarını, hizmet ve işlevleri kapsamaktadır. Bu önemine karşın, kent mekânı bağlamında tüketicilerin

ne tür deneyimler yaşadıklarına ve bu deneyimler sonucunda geliştirdikleri tatmin, sadakat gibi duygu ve davranışlara dair kapsamlı çalışmaların oldukça az olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda kentin etkili yönetimi için hangi davranışların izlenmesi gerektiği, kent yöneticilerine önemli ipuçları sağlayacaktır (Stocchi vd., 2016, s. 1563).

Vatandaşlar, yaşadıkları kentin çeşitli mekânlarını ve alanlarını ziyaret edip vakit geçirdikçe, alışveriş yaptıkça başka bir deyişle kenti tükettikçe, kente yönelik bağlılık duygusu geliştireceklerdir. Konuyla ilgili nicel araştırmalar (Casakin vd., 2015; Droseltis ve Vignoles, 2010), vatandaşların yaşadıkları bir kente yönelik nasıl özdeşleştikleri ve bağlılık duygusu geliştirdiklerine yönelik değerli bilgiler sağlamakla birlikte vatandaşların kentle olan duygusal bağlarını tam olarak açıklayamamaktadırlar. Vatandaşlar, bir kentin farklı amaçlar için tasarlanmış mekânlarında çeşitli deneyimler yaşamakta olup, bu deneyimleri sonucunda farklı duygular hissedebilir ve farklı davranışlar sergileyebilirler. Ancak vatandaşların yaşadıkları bu deneyimler ile duygu ve davranışları arasındaki ilişkilere dair açıklamalar hala yetersiz kalmaktadır (Godefroit-Winkel vd., 2021, s. 1). Bu anlamda vatandaşların kent deneyimlerinin belirlenmesi, kente ilişkin davranışlarının doğru biçimde tanımlanabilmesinde oldukça yararlı bilgiler sağlayacaktır. Tüketici davranışlarına ilişkin deneyimsel bakış açısının benimsenmesi, tüketicilerin rasyonel davranışlarının yanı sıra duygularının ve hislerinin de dikkate alınmasını sağlayacaktır (Sindhu ve Bharti, 2021, s. 593).

Vatandaşlar arasında arzu edilen kent tatmin düzeylerini başarmanın kent yöneticilerinin ya da karar alıcılarının nihai amacı olması gerektiği (Insch ve Florek, 2008, s. 138-139) giderek daha sık vurgulanmaktadır. Bu nedenle kent karar alıcılarının öncelikle turistler için kenti ziyaret edilecek hoş bir mekan olarak tasarlamadan önce kenti, vatandaşlar için yaşanabilecek iyi bir mekan olarak kurgulamaya odaklanmaları (Zenker vd., 2013, s. 156) gerektiği tartışılmaktadır. Kent yönetiminden sorumlu karar alıcıların vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayacak varlıklar ve yeteneklere olanak sağlayacak stratejiler geliştirmeleri önem kazanmaktadır. Kentlerin gelişimi ve sürdürülebilirliği açısından kent sakinlerinin kente yönelik tatmin ve bağlılık duygularının üst seviyeye çıkarılabilmesi ve sürekli izlenmesi, kent yönetiminin önceliği haline gelmelidir (Uygun vd., 2016, s. 131). Bu anlamda, kent sakinlerinin kent tatminini ve bağlılığını izlemek, yöneticiler açısından bir performans göstergesi işlevi görmek yanında, kent sakinlerinin özel ihtiyaçlarını karşılayabilecek ve kentle ilişkili yaşamayı arzuladıkları deneyimlere olanak sağlayacak bir kent çevresi ya da mekânı yaratabilmenin de bir ön koşuludur (Insch, 2010, s. 171).

Kent araştırmaları alanında ve özellikle Türkiye’de bütüncül bir bakış açısıyla vatandaşların kente yönelik ne tür deneyimler yaşadıklarını ya da yaşamayı arzuladıklarını ayrıntılarıyla birlikte ele alan; bu deneyimlerin pazarlama alanyazınında anahtar kabul edilen duygu ve davranışlarla (yaşam doyumunu / mutluluğu, kente yönelik tatmin, bağlılık ve olumlu ağızdan ağıza iletişim gibi) ilişkisini inceleyen çok az araştırma yürütülmüş olduğu ve buna ilişkin bir araştırma ihtiyacının kendini hissettirdiği dikkat çekmektedir. Bu noktadan hareketle, bu araştırmanın problemi, *“kent sakinlerinin yaşadıkları öznel kent deneyimlerinin neler olduğunu, bu deneyimlerin ayrıntılarını ve bu deneyimlerle kent tatmini, kent sadakati, yaşam doyumunu ve gelecekteki olumlu davranışlardan kabul edilen kente yönelik olumlu ağızdan ağıza iletişim davranışları arasındaki olası ilişkileri belirlemek”* şeklinde ifade edilebilir.

1.2. Amaç ve Araştırma Soruları

Bu karma araştırmanın temel amacı, Aksaray’da ikamet eden 18 yaş üzeri bireylerin yaşadıkları öznel kent deneyimlerini pazarlama alanındaki tüketiciden deneyimi, tüketim deneyimi, tüketiciden mekân deneyimi teorik bakış açısıyla keşfederek, bir kent deneyim kuramı ve buna bağlı olarak her bir temas noktası açısından ayrı Kent Deneyim lekleri geliştirmek, geliştirilen kuramın genellenebilir olup-olmadığını değerlendirebilmek için tüketiciden deneyimi alanyazınında kilit sonuç değişkenleri olarak sıklıkla ele alınan “tatmin, sadakat, AAİ ve genel yaşam doyumunu” ile ilişkilendirerek ilgili kuramı test etmektir.

Bu araştırma amacını ele alabilmek için keşfedici sıralı karma yöntemler araştırmasından yararlanılmıştır. Buna göre Aksaray kenti bağlamında yaşanan deneyimlerin neler olduğunu keşfedebilmek ve bir deneyim kuramı oluşturabilmek için ilk olarak nitel araştırmadan yararlanılmıştır. Tasarlanan bu araştırmanın nitel araştırma kapsamında alt amaçlarından biri yerel halkın Aksaray kentine yükledikleri öznel anlamların, başka bir deyişle öznel kent deneyimlerinin neler olabileceğini incelemektir. Bunu ele alan “araştırma sorusu 1” aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

Soru 1: Katılımcıların, Aksaray kent mekânı ile etkileşim sürecinde yaşadıkları bütüncül deneyimler nelerdir?

- Kent deneyimlerinin yaşandığı bağamlar, etkileşim noktaları nelerdir?
- Her bir bağlam ya da etkileşim noktasındaki deneyim türleri nelerdir?

- Bu bağlamlara ya da etkileşim noktalarına özgü deneyimler ile bağlantılı olası öncül olgular (kişisel özellikler gibi) nelerdir?
- Bu bağlamlara özgü deneyimler ile ilişkili olası sonuç olguları nelerdir?

Nitel araştırmadan sonra gerçekleştirilen nicel araştırma kısmında, elde edilen kent deneyim kuramını test edebilmek ve kent deneyimin yapısının geçerliliğini ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca kent deneyimlerinin tatmin, sadakat ağızdan ağıza iletişim ve yaşam doyumu değişkenleri ile ilişkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda irdelenen araştırma soruları 2, 3 ve 4¹, aşağıda sunulmuştur:

Soru 2: Bir kent bağlamında vatandaşların her bir temel (nitel araştırmada ortaya konan kurama göre belirlenmiş) etkileşim noktasına yönelik kent deneyimleri, hangi boyutlardan oluşmaktadır? (nasıl bir boyutsal yapıya sahiptir?)

Soru 3: Bir kent bağlamında vatandaşların her bir temel etkileşim noktasına yönelik kent deneyimleri ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

Soru 4: Bir kent bağlamında vatandaşların her bir temel etkileşim noktasına yönelik kent deneyimlerinin olası alt boyutları ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?

1.3. Önem

Bu araştırmada yer verilen araştırma sorularının irdelenmesinden elde edilen sonuçların yönetsel açıdan ve uygulama açısından çeşitli sayıda önemli katkılarının olabileceği düşünülmektedir. Akademik alanyazında ve uygulayıcılar arasında bir kenti diğerleri ile karşılaştırebilmelerine imkan tanıyacak araçlara ve araştırmalara ihtiyaç duyulduğu konusunda giderek artan bir fikir birliği bulunmaktadır. Kent sakinlerinin en çok değer verdikleri, ortak paylaşılan ve deneyimledikleri özellikleri incelemek ve kent yaşamının bu her özelliği yönüyle tatminlerini değerlendirmek oldukça önemli bir konu haline gelmiştir. Vatandaşların bir kente yönelik deneyimlerin belirlenmesi, yöneticilerin vatandaşların kente yönelik tatmin duygularını artıracak faaliyetleri önceliklendirmeleri de mümkün kılacaktır (Insch, 2010, s. 165).

¹ Bu çalışmanın nicel aşaması, nitel bulgulara ortaya konan kurama göre yapılandırıldığından ve nicel aşamada bu kuramın doğruluğu test edildiğinden nicel araştırma sorularına ilişkin hipotezler, bu kurama göre belirlenmiş olup, bu hipotezlere nitel bulguların sonunda kent deneyim kuramın tartışıldığı bölümde yer verilmiştir.

Kent vatandaşlarının yaşadığı anılmaya değer kent deneyimleri, olumlu duyguları teşvik ederek kent tatmininin ve sadakatının oluşmasında, kentlerin bu anlamda kendilerini farklılaştırabilmesinde ve rekabet üstünlüğü sağlayabilmesinde önemli bir role sahip olabilmektedir (Uygun vd., 2016, s. 131). Bu nedenle kent yöneticilerinin kent planlamaları oluştururken, vatandaşların kente yönelik yaşadıkları deneyimlerin farkına varmaları oldukça önemlidir. Bir kenti hem vatandaşları hem de dışarıdaki kişiler için çekici hale getirmede, deneyimin merkeze alındığı bir kent yönetiminin büyük bir avantaj sağlayacağı söylenebilir. Bu çalışma, vatandaş tatminini ve sadakatini önceleyen kent yöneticilerine yeni bir anlayış sağlaması bakımından önemlidir. Bu çalışmada ele alınan araştırma sorularının cevaplanması, vatandaşların kent ile etkileşime geçtikleri temas noktalarının belirlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu temas noktalarının belirlenmesi, vatandaşların en çok hangi temas noktaları ile etkileşime geçtiklerini, bu temas noktaları aracılığıyla ne tür deneyimler yaşadıklarını ortaya koymada oldukça yararlı bir başlangıç noktası oluşturacaktır. Ayrıca vatandaşların kent deneyimlerini geliştirebilmek için öncelikle hangi temas noktalarının dikkate alınması gerektiği ve olumsuz deneyimlere yol açan temas noktalarının nasıl geliştirilebileceğine yönelik kararlar alınmasında da bu çalışmanın sonuçları kent yöneticilerine faydalı bilgiler sunacaktır.

Bu doktora tez çalışmasının sonuçlarından Aksaray kentinin gelişebilmesi, yerel halkın kent ile uyumunun sağlanabilmesi için fiziki, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlardaki gerekli alt yapıların kurulabilmesine destek sağlayacak ipuçları sağlanabilecektir. Ayrıca bu doktora tez çalışmasının orta ve uzun vadede yerel halkın arzu ettiği daha yaşanabilir ve çekici bir fiziksel ve sosyal ortam oluşturmaya yönelik planlamalara önemli girdiler sağlayabileceği, Aksaray'ın gelecekte insanların yaşamayı arzu ettikleri bir kent haline dönüşmesine katkı sunabileceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırma Etiği

Her çalışma birtakım etik kurallar çerçevesinde yürütülmekle birlikte, dikkate alınması gereken genel etik kurallar² bulunmaktadır. İlk olarak katılanların isimleri gizli tutularak, toplanılan bilgilerden dolayı kişi utanmamalı ve zarar görmemelidir. Katılımcılara saygılı davranarak, araştırmada işbirliği kurallarına olanak sağlanmalıdır. Katılanların izni olmadan

² Bu çalışma için, Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna 13.12.2016 tarih ve 2016/55 protokol sayılı "Vatandaşların Kent Deneyimlerinin Kent Tatmini, Bağlılığı ve Olumlu Davranışlar Geliştirmedeki Rolü" başlığı ile başvurularak etik kurul onayı alınmış olup, çalışmanın başlığı daha sonrasında tez izleme jürisinin kararı ile değiştirilmiştir.

ses ve görüntü kaydı yapılmamalı, kişilere yalan söylenmemelidir. Katılımcılara verilen sözler, bulguların yayınlanmayacağı da olsa, yerine getirilmelidir. Verileri uydurma ya da tahrip etme bilim ahlakına aykırı olduğundan, veriler, doğru biçimde raporlanmalıdır (Uzuner, 1999, s. 191).

Bu çalışmada, araştırmanın iki aşamasına da katılımcılardan gönüllü olanların katılımı sağlanmıştır. Öncelikle araştırmaya katılanlara araştırmanın konusu, kapsamı ve amacı hakkında bilgi verilmiştir. Nitel aşamanın katılımcılarına sağladıkları fotoğraf ve görüşme verilerinin araştırmacı tarafından kullanabilme hakkını sağlayan bir izin formu imzalatılmıştır. Katılımcıların, istedikleri an araştırmanın herhangi bir aşamasında ayrılma hakkı saklı tutulmuştur. Katılımcılara, yayınlanmasını istemedikleri yanıtların gizli tutulacağı ya da silineceği garantisi verilmiştir. Veri analizi ve raporlama sürecinde katılımcıların isimleri saklı tutulmuştur. Bu anlamda, tek tek bireylere odaklanmak yerine, genel bütünleşik bir betimleme yapılmıştır. Ayrıca, veri analizi ve yorumlamalarına ilişkin tüm süreçler, tez danışmanı denetiminde yürütülerek, verilerin doğru olarak raporlanması sağlamıştır. Nicel araştırma kapsamında ise, katılımcıların kimliklerini apaçık belli eden sorulardan kaçınılmıştır. Bireylere değil, toplanan verinin tümüne odaklanılmıştır. Verilerin analiz edilmesiyle elde edilen bulgular, olduğu gibi raporlanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

TEORİK ÇERÇEVE VE ALANYAZIN TARAMASI

Bu çalışmada, vatandaş kent deneyimleri olgusu, tüketici deneyimi ve tüketici mekân deneyimi bakış açısıyla ele alınmıştır. Dolayısıyla bu bölümde, benimsenen bu bakış açısını yansıtan ilgili kavramlara yönelik olarak alanyazına dayalı açıklamalar sunulmuştur. Sırasıyla; deneyim ekonomisine ve tüketici deneyimi kavramlarına, tüketici deneyiminin boyutlarına, hizmet deneyimi, hizmet ipuçları ve müşteri temas noktası kavramlarına, mekân kavramı ve bu kavramın deneyim mekânı olgusuna dönüşümüne ve son olarak vatandaş kent deneyimlerine, kent tatmini, sadakati, ağızdan ağıza iletişim eğilimi ve genel yaşam doyumuna ilişkin tanımlamalara ve açıklamalara yer verilmiştir.

2.1. Deneyim ve Deneyim Ekonomisi Kavramları

Rekabetin zorlaştığı pazarlarda işletmelerin hayatta kalabilmeleri, uzun süreli rekabet avantajı yaratabilme becerilerine (Gentile vd., 2007, s. 395) bağlı olmakla birlikte, artık sadece fiyat, teslimat ve tedarik süreleri gibi geleneksel performans göstergelerinde farklılık göstermek sürdürülebilir iş stratejisi olarak yetersiz kalmaktadır (Shaw ve Ivens, 2002, s. 2). Rekabet avantajı geliştirebilmede, tüketicinin ne istediğini anlamayı merkeze alarak, daha yoğun biçimde tüketiciye odaklanmak, kilit bir rol oynamaktadır (Gentile vd., 2007, s. 395). Bu durum işletmeleri, olası tüketicilerini cezbedecek, mevcut tüketicilerini elde tutacak ve arzuladıkları amaca ulaşacak pazar sunularına ilişkin değer yaratmanın ve farklılaşmanın yeni ve daha iyi yollarını aramaya yöneltmiştir (Uygun, 2015, s. 33). Sonuç olarak, tüketicilere deneyim yaşatmak, bir işletmeyi rakiplerinden farklılaştıran ve öne çıkmasını sağlayan önemli bir yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

İşletmelerin var olmaya çalıştıkları pazar şartlarında, güçlü bir tüketici deneyimi yaratmak ve tüketici deneyimlerini iyileştirmek, birinci sırada yer alan bir yönetim hedefi haline gelmiştir (Lemon ve Verhoef, 2016, s. 69). Günümüzün her zamankinden daha sofistike

tüketicilerinden oluşan pazarlarda, unutulmaz ve benzersiz deneyim tasarlayıp sunan işletmeler, sürekli olarak üstün değer yaratarak ve böylelikle rekabet avantajı sağlayarak öne çıkabilmektedirler (Bolton vd., 2018, s. 777; Shaw, 2007, s. xix; Uygun, 2015, s. 25).

Geçmişte tüketiciler, belli bir ürün ya da hizmetin işlevselliğine, fayda değerine ve sorun çözme kabiliyetine değer verirken, içinde yaşadığımız çağda bu değerlerin önceliğinin azaldığı gözlemlenmektedir. Günümüzün tüketicisi, tüketim tercihlerinde bireysel, sunuların işlevsel özelliklerinden daha fazlasını talep eden, anında hizmet ve yanıt bekleyen, daha az sadakat gösteren, farklı yaşam tarzlarını benimseyen ve davranış kalıpları öngörülemeyen bir kişiye dönüşmüştür. Bu yeni tüketici, benlik ya da kimlik duygusu oluşturmak gibi daha soyut sorunlara odaklanarak, tüketim yoluyla kimliğini inşa etmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla ürün ya da hizmetleri, yansıttıkları sembolik ya da kültürel değerle ve imajla değerlendirmektedir (Berner ve Van Tonder, 2003, s. 5-6). Bu tüketici tipi, yaşanan ve arzulan deneyimlere daha büyük önem vermekte; kişisel hazlara, zevklere, ilgilere, arzulara ve beğenilere hitap eden ürün ve hizmetlere eğilim göstermektedir (Odabaşı, 2012, s. 48).

Yeni tüketici, sadece fonksiyonel bir ihtiyacını karşılamak amacıyla satın alma kararını veren birey olmayıp, aynı zamanda ürün ve hizmetleri yaşattıkları deneyimlere dayalı olarak da tercih ettiğinden (Sundbo, 2015, s. 108), bugünkü pazar piyasalarında ürün ve hizmetler hızla ve artan ölçüde metalabilmektedir. Bunun sonucu olarak, geleneksel ürün ya da hizmet değer önermesi, deneyim odaklı tüketicilere ulaşmada ya da farklılaşmada yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, değer yaratmak ve tüketici tatmini sağlamak için işletmelerin unutulmaz deneyimler yaratmaya ve sahnelemeye odaklanmaları gerekmektedir (Berry vd., 2002, s. 85; Gupta ve Vajic, 2000, s. 33; Jain vd., 2017, s. 642). Son tahlilde günümüz tüketicilerinin kendilerine üstün deneyimler yaşatan ya da ürün ve hizmetlerine deneyimsel değer ekleyen işletmeleri daha fazla tercih etmesi sonucu “deneyim”, pazara sunulan ürün ve hizmetlerden farklı bir mübadele aracı olarak ortaya çıkmıştır.

Pine ve Gilmore (1999), deneyimleri, ekonomik ilerlemedeki dördüncü aşama, ortaya çıkan bu yeni ekonomiyi de deneyim ekonomisi olarak tanımlamaktadırlar. Ekonomik sunu; metadan ürüne, üründen hizmete ve son olarak da deneyime doğru ulaşan bir gelişim göstermiştir. Birbirini izleyen bu ekonomik sunuların her biri kendi içeriğiyle farklılaşmakta ve bir öncekine göre daha büyük bir ekonomik değer taşımaktadır. İlk ekonomik sunu türü olan metalar, doğadan elde edilen, işlenebilir, depolanabilir ve misliyle ölçülebilen

maddelerdir. Bu aşamayı, Sanayi Devrimi ile başlayan, makineleşmeyle birlikte metaların ürünlere dönüşümü takip etmiştir. Ürünler; işletmelerin metaları hammadde olarak kullanarak elde ettikleri, envantere geçirebildikleri, somut, standartlaştırılmış, kullanım değeri olan ikinci tür ekonomik sunudur. İmalat sektörünün yarattığı zenginlik ve çok sayıda ürünün birikimi, hizmet sektörüne olan talebin doğmasını sağlamıştır. Hizmetler, belirli bir müşterinin isteğine göre gerçekleştirilen, kullanımlarından değer elde edilen, soyut faaliyetlerdir. Hizmet ekonomisinin düşüşe geçmesi, ürün ve hizmetlerin tüketicileri çekmede yetersiz kalmasıyla birlikte farklı türde ekonomik değere sahip ve sürekli büyüyen deneyim ekonomisi sahneye çıkmıştır. Son ekonomik sunu türü olan deneyimler, işletmelerin bilinçli olarak bireylerin ilgisini çekmek için hizmetlerini sahne, ürünlerini dekor olarak kullanmasıyla ortaya çıkmıştır (Pine ve Gilmore, 1999, s. 9-17). Ekonomik değerlerin ilerlemesindeki ayrımlar, Tablo 2.1’de özetlenmiştir.

Tablo 2.1. Ekonomik Ayrımlar

<i>Ekonomik Sunu</i>	<i>Metalar</i>	<i>Ürünler</i>	<i>Hizmetler</i>	<i>Deneyimler</i>
Ekonomi	Tarım	Sanayi	Hizmet	Deneyim
Ekonomik İşlev	Doğadan elde etme	İmal etme	Sağlama	Sahneleme
Sununun Niteliği	Misliyle ölçülebilir	Maddi	Gayri maddi	Akılda kalıcı
Ana Vasıf	Doğal	Standart	Siparişe uygun	Kişisel
Arz Yöntemi	Partiler halinde depolama	Üretim sonrası envanter çıkartma	Talep üzerine sağlama	Belli bir sürede gösterme
Satıcı	Tüccar	Üretici	Sağlayıcı	Sahneyici
Alıcı	Pazar	Kullanıcı	Müşteri	Konuk
Talep Faktörleri	Nitelikler	Özellikler	Yararlar	Duyumlar

Kaynak: (Pine ve Gilmore, 1999, s. 9)

Deneyimin kendisinin bir sunu olmasıyla birlikte, maddi olarak tanımlanmış bir pazardan duyguların merkezi bir rol oynadığı post-materyalist bir pazara dönüşüme de şahitlik edilmektedir. Bu koşullar altında ürünün ve hizmetin içeriği ve fayda değeri ikincil hale gelerek, sunuları çevreleyen soyut özellikler ve hikâyeler tüketicilerin satın alma kararlarında önemli bir rol oynamaktadır. Deneyim arayışında olan tüketici, tüketimin sembolik, estetik ve hazcı doğasına odaklanmakta ve tüketim deneyiminin eğlence ve duyum arayışına yönelik faaliyetlerine daha fazla önem vermektedir (Sepe ve Pitt, 2017, s. 5). Dolayısıyla deneyim ekonomisinde, işletmelerin hizmet sunumu dışında başka yeteneklere ve niteliklere sahip olmaları gerektiği söylenebilir (Mehmetoglu ve Engen, 2011, s. 240).

Deneyim sahnelemeye adapte olan işletmelerin, karlarını arttırdıkları ve hızlı biçimde büyüdükleri, deneyim ekonomisinin ekonomik büyüme ve iş yaratma bakımından fırsatlarla dolu bir alana sahip olduğu tartışılmaktadır. Bu durum diğer sektörlerin de ekonomik büyüme yaratabilmek amacıyla kendi sunularını deneyimler yoluyla

zenginleştirebileceklerine yönelik bir farkındalık geliştirmesine yol açmıştır. Deneyimler, mal ve hizmetleri satmada bir pazarlama aracı olarak kullanılmanın ötesine geçerek, pazara dayalı kar ve büyüme olarak ekonomik faaliyet alanlarını belirleyen varlıklar olarak değerlendirilen bir konuma evrilmiştir (Sundbo, 2015, s. 109-110).

Ekonomik sunudaki ilerlemeye benzer şekilde pazarlama alanı da büyük bir değişim geçirmiştir. Deneyime dayalı ekonomiyle birlikte, işletmelerin geleneksel özellikler ve faydalar pazarlamasından müşterileri için deneyimler yaratmaya doğru gerçekleştirdikleri bu ilerleme (Schmitt, 1999, s. 53), birçok akademisyen ve uygulamacının da dikkatini çekerek büyük ilgi görmüştür. Pazarlama akademisyenleri odaklarını; hızlı hareket eden tüketici ürünü markaları yaratmaktan, hizmet pazarlaması yoluyla müşteri ilişkileri kurmaya ve günümüzde de ilgi çekici müşteri deneyimleri yaratmaya kaydırmıştır (Maklan ve Klaus, 2011, s. 771). Tüketici deneyimlerini anlamak, akademisyenler kadar uygulayıcıların da ilgilendikleri bir alan haline gelmiştir. Uygulayıcılar, tüketicilerin ürünleri ve markalarını nasıl deneyimlediklerine ve nasıl çekici deneyimler sağlayabileceklerine ilişkin iç görülerin, sunularını rekabetçi ortamda konumlandırmak ve farklılaştırmak için kritik öneme sahip olduğunun farkına varmışlardır. Akademi ve uygulama alanlarındaki bu gelişmeler, deneyimsel pazarlama yönetimi alanının ortaya çıkarak gelişmesine yol açmıştır (Schmitt ve Zarantonello, 2013, s. 26). Giderek artan araştırma ve uygulamalar sayesinde, pazarlama alanında deneyimsel bir bakış açısı ortaya çıkmıştır (Jain vd., 2017, s. 645). Pazarlamanın temel görevinin, tüketicileri ve tüketicilerin ürün ve hizmetlerle ilişkili deneyimlerini anlamak (Schmitt ve Zarantonello, 2013, s. 26) ve tüketici deneyimlerini yönetmek olduğu konusunda görüş birliği sağlanmıştır (Uygun, 2015, s. 33).

Akademik yayınlardaki artış ve deneyim yönetimi uygulamalarının yaygınlaşması, tüketici deneyiminin kavramsallaştırılması için bir zemin oluşturmuştur (Jain vd., 2017, s. 646). Tüketici davranışı ve pazarlama alanında deneyim kavramı, ilk olarak Holbrook ve Hirschman (1982) tarafından ortaya atılmış, çığır açan çalışmalarıyla, tüketicileri sadece rasyonel karar vericiler olarak gören tüketici davranışı alanındaki ana akıma meydan okuyarak, tüketimde duyguların rolüne dikkatleri çekmişlerdir (Gentile vd., 2007, s. 396; Sindhu ve Bharti, 2021, s. 595). Holbrook ve Hirschman'a göre (1982, s. 132) deneyimsel bakış açısı, özünde olgusaldır ve tüketim çeşitli sembolik anlamlar, hedonik tepkiler ve estetik kriterlere sahip öznel bir durumu ifade etmektedir. Tüketici deneyimi, çeşitli eğlenceli boş zaman aktivitelerini, duysal zevkleri, hayalleri, estetik zevkleri ve duygusal tepkileri içerdiğinden tüketim olgusunun, fantezilerin, duyguların ve eğlencenin sürekli

akışını içeren bir deneyim olarak ele alınması gerekmektedir (Holbrook ve Hirschman, 1982, s. 132). Konuyla ilgili çalışmaların asıl ivme kazanması ise Arnould ve Price'nin (1993), Pine ve Gilmore'nin (1999) ve Schmitt'in (1999) çalışmalarından sonra gerçekleşmiştir (Khan ve Metri, 2011, s. 53). Günümüzde tüketici deneyimi olgusu; özellikle son otuz yılda önemini artıran, teoride ve uygulamada yeniliğini koruyan, üzerinde tartışmaların halen devam ettiği önemli bir pazarlama kavramı haline gelmiştir (Jain vd., 2017, s. 642).

Deneyim kavramının sözlük anlamına bakıldığında, hem bir süreç hem de bir sonuç olarak karakterize edildiği görülmektedir. İsim olarak deneyim, bilgi, beceri, duygu, duyum ve tutumların birikimi anlamına gelirken; fiil olarak deneyim, süregelen algılar, duygular ve doğrudan gözlem ya da öğrenilmiş tepkiyle sonuçlanan bir öğrenme sürecini ifade etmektedir (Jain vd., 2017, s. 648). Böyle bir deneyimin konusunu bir birey, bir topluluk, bir ulus ve hatta bir bütün olarak insanlık oluşturabilir. Ayrıca deneyim, gerçek ve fiziksel olabileceği gibi sanal ve gözlemlenen ya da hem gerçek hem de sanal unsurları birleştiren bütünsel bir olgu da olabilir. Dahası tek bir olayı ya da olaylar sürecini de kapsayabilir (Helkkula, 2011, s. 368). Kavramın bu çok anlamlılığı, pazarlama alanındaki çalışmalarda da kendini göstermiş ve farklı tanımlamalar ortaya çıkmıştır. Bu alandaki çalışmaların büyük çoğunluğunda deneyim kavramı, tüketicinin bir pazarlama etkileşimi sırasında yaşadıklarını yansıtan bir yolu olarak kullanılırken, bazı çalışmalarda ise bir tüketici ticari bir teklifi kullandığında yaşanan deneyime atıfta bulunmaktadır (Chevtchouk vd., 2021, s. 1291).

Deneyim, kişiye özel bir şey yaptığına, bir şey öğrendiğine ya da sadece eğlendiğine dair anılar bırakan zihinsel bir yolculuktur. Bu zihinsel yolculuğun sonucu, olumlu ya da olumsuz olabilir (Sundbo ve Hagedorn-Rasmussen, 2008, s. 83). Psikoloji bakış açısını yansıtan bir tanıma göre deneyim; organizmanın nesneler dünyasından aldığı duyuşsal uyarıların bir birey tarafından duyuşsal ve bilişsel olarak işlenmesinden kaynaklanır ve bireyin aktif katkılarını gerektirir (Allingham, 2009, s. 906). Deneyim yaşamak, insanların önceki deneyimlerinden sahip oldukları zihinsel farkındalık, zihinsel ihtiyaçlar yoluyla dışsal uyarım ve ayrıntılarla gerçekleşmektedir. Dışsal uyarım, fiziksel (bir tablo, sanat eseri ya da özel bir araba gibi), davranışsal (spor pratiği yaptırma ya da hizmet sunma gibi), ses ve ışık (bir konser gibi), interaktif (bir festival ya da arkadaşlarla bir arada olma gibi) ve benzeri olabilir. Tüm bu beş duyumsama, bir deneyim yaratabilir (Sundbo, 2015, s. 110).

Pazarlama ve tüketici davranışı açısından deneyim; tüketilen ürün ve hizmetlerle ilgili uyarıcılarla etkileşime dayanan, daha çok duyuşsal öneme sahip, tümüyle kişisel bir oluş ya

da olaydır. Bu olay ya da oluş, sıra dışı deneyimler aracılığıyla bireyin dönüşümüne neden olabileceği gibi, günlük sıradan deneyimler ile de yaşanabilir (Uygun, 2015, s. 34). Kişisel olaylar aracılığıyla yaşanan deneyimler, tüketiciye kalıcı bir değer sağlar (Khan ve Metri, 2011, s. 46). Tüketici, bir deneyim satın aldığı anda kişisel olarak ilgisini çekecek biçimde sahnelenen ve akılda kalıcı bir dizi olayla keyifli bir süre geçirmeyi beklemektedir (Pine ve Gilmore, 1999, s. 5). Böyle bir tüketim eylemi sonucunda ise tüketici faydacı değer yanı sıra ürün ve hizmeti çevreleyen unsurlardan ve tüketim deneyiminin kendisinden kaynaklanan hedonik ya da deneyimsel değer elde etmeyi ummaktadır (Schmitt ve Zarantonello, 2013, s. 26).

Tüketici deneyimi, bir işletme ile tüketici arasında işletmenin fiziksel performansının, uyarılan duyuların ve uyandırılan duyguların bir karışımı olan etkileşimdir ve her biri tüm temas anlarında müşteri beklentilerine göre sezgisel olarak ölçülür (Shaw, 2007, s. 8). Bir işletme ya da markasıyla ilişkili tüm temas anlarında etkileşime girildiğinde, fiziksel ve duygusal unsurlar harmanlanmakta ve tüketici, beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını sezgisel olarak değerlendirmektedir (Shaw ve Ivens, 2002, s. 6). Başka bir ifadeyle bir tüketici ile bir ürün, bir işletme ya da işletmenin bir parçası arasında bir tepki uyandıran bir dizi etkileşim sonucunda bir deneyim yaşanmaktadır. Bu deneyim, son derece kişisel olup tüketicinin rasyonel, duygusal, duyusal, fiziksel ve ruhsal düzeylerde katılımını gerektirmektedir (Gentile vd., 2007, s. 397). Bu açıklamalardan hareketle etkileşimin, deneyim yaratmanın merkezinde yer aldığı söylenebilir (Jain vd., 2017, s. 645).

Bir işletme bilinçli şekilde tüketicilerin ilgisini çekmek üzere hizmetlerini sahne, ürünlerini ise dekor ve aksesuar olarak kullandığında deneyim ortaya çıkmış olur (Pine ve Gilmore, 1999, s. 17). Mükemmel bir tüketici deneyimi, kişinin kendisini nasıl hissettiği ile ilgili olup, kişinin duygularının harekete geçmesini sağlar (Shaw ve Ivens, 2002, s. 4). Tüketici, işletmenin ürün ve hizmetleri aracılığıyla yaşadığı deneyim sonucunda özel bir şey yapmış, yeni bir şey öğrenmiş ya da sadece eğlenmiş olduğuna dair anılara sahip olmaktadır (Sundbo ve Hagedorn-Rasmussen, 2008, s. 83). Bu nedenle deneyimi sunduktan sonra işletmenin işi yok olurken, tüketicinin elde ettiği değer, tüketicinin hafızasında varlığını sürdürmeye devam ederek kalıcı hale gelir (Pine ve Gilmore, 1999, s. 19). Bir şeylerle karşılaşma, bunlara maruz kalma ya da bir şeyler yaşama sonucunda oluşan deneyimler, duyusal, duygusal, bilişsel, davranışsal ve ilişkisel değerler sağlar (Schmitt, 1999, s. 57).

Basit bir şekilde ifade etmek gerekirse; deneyim, bir olay sırasında ya da sonucunda ortaya çıkan tüm düşünceler, duygular, faaliyetler ve değerlendirmelerdir. Bu düşünceler, duygular, faaliyetler ve değerlendirmeler, birbiriyle derinden bağlantılıdır ve deneyim geliştikçe birbirini beslemektedirler. Deneyim sırasında meydana gelenler, sonrasında erişilebilen bilgiler olarak hafızada depolanabilmektedir (Goode vd., 2010, s. 276).

Becker ve Jaakkola'ya (2020, s. 637) göre tüketici deneyimi, belirli uyaranlara verilen kasıtlı olmayan ve kendiliğinden tepkilerdir. Tüketici deneyimi, tüketicinin uyaranlara verdiği tepkilerin yoğunluğunu temsil eden sıradan deneyimden olağanüstü deneyime kadar değişir. Tüketici tepkileri ne kadar zayıfsa, deneyim o kadar sıradan olarak kabul edilirken; yoğun ve güçlü tepkiler, deneyimin olağanüstü olduğuna işaret eder.

Deneyimler, bir kişinin günlük faaliyetlere katılımından kaynaklanan herhangi bir duyum ya da bilgi edinme anlamına gelir (Gupta ve Vajic, 2000, s. 35). Tüketiciler, işletmeyle olan etkileşimleri sonucunda algılarına dayalı olarak işletme hakkında duygu ve bilgi edinmektedirler (Gallardo-Garcia vd., 2023, s. 3). Bu duygu ve bilginin birikimi, kişinin o işletmeye yönelik deneyimini oluşturmaktadır (Schmitt, 2011, s. 60). Buna göre deneyim, müşterinin ürün, hizmet ve işletme ile karşılaşması sonucu oluşan izlenim, duygusal bilgilerin pekişmesiyle üretilen bir algı olarak ifade edilebilir (Carbone ve Haeckel, 1994, s. 8).

Deneyim, doğası gereği büyük ölçüde kişisel ve öznel bir olgu olarak kabul edilmektedir (Jain vd., 2017, s. 655). Deneyim, kişinin ruh haline, hedeflerine, beklentilerine, tutumlarına ve yeteneklerine bağlı olarak yaşanmakta ve bu zihinsel durumlar kişiden kişiye farklılık göstermektedir (Jantzen, 2013, s. 146). Her deneyim, işletme sunularıyla ilgili tüketicinin o andaki bedensel ve ruhsal durumu arasındaki etkileşimin ürünü olduğundan, bu sunuların alıcıları aynı anda aynı deneyimi yaşamamaktadırlar (Pine ve Gilmore, 1999, s. 18). Başka bir deyişle duygusal, bedensel, entelektüel ve manevi düzeyde oluşan (Pine ve Gilmore, 1999, s. 18) deneyim, herkes için aynı anlamı ifade etmemekte, kişilere göre farklılaşmakta, eşsizlik ve değişkenlik göstermektedir. Hatta tüketici, farklı bir zamanda aynı sunuyla ilişkili farklı bir deneyim yaşayabilmektedir (Uygun, 2015, s. 37). Dolayısıyla bireyin zihninde meydana gelen kişisel tepkiler olan deneyim olgusu; öznel, olaya özgü, kişisel ve sosyal olarak inşa edilen bütünsel bir olgu olarak ele alınabilir (Helkkula ve Kelleher, 2010, s. 38).

İşletmenin sunularıyla ilgili uyaranlara verilen yanıtlar ve bunların değerlendirme sonuçları müşteriye, duruma ve sosyokültürel faktörlere bağlı olduğundan, müşteri deneyimi öznel olduğu gibi aynı zamanda bağlama özgüdür (Becker ve Jaakkola, 2020, s. 640). Deneyim,

sosyal bir bağlam içinde bir dizi faaliyete katılımın sonucunda ortaya çıkan bir olgudur. Bu nedenle deneyim olgusunun, bu faaliyetler ve içinde gerçekleştiği sosyal bağlamla ilişkili olarak ele alınması gerekir (Gupta ve Vajic, 2000, s. 34).

Geniş bir bakış açısıyla ele alındığında, doğası ve biçimi ne olursa olsun her tüketim faaliyetinin bir deneyime yol açtığı söylenebilir. Bu geniş bakış açısı deneyimi, tüketicinin bir işletmeyle olan tüm etkileşimlerine yönelik tüm tepkilerini içeren bütünsel bir yapıda ele almaktadır (Lemon ve Verhoef, 2016, s. 70). Bir tüketici, bir işletme ile doğrudan ya da dolaylı temasta bulunduğu içsel ve öznel bir tepki vermektedir. Doğrudan temas genellikle müşteri tarafından başlatılır ve bir ürünün satın alınması ya da bir hizmetin kullanımı sırasında gerçekleşir. Dolaylı temas ise, işletmenin ürün, hizmet ya da markasıyla planlanmamış karşılaşmaları içerir ve ağızdan ağıza tavsiyeler ya da eleştiriler, reklamlar, haber raporları, incelemeler gibi araçlar yoluyla oluşur (Meyer ve Schwager, 2007, s. 118). Dolayısıyla deneyim, belirli uyaranların tetiklediği içsel bir durum olup, müşteri deneyimi, müşterinin bir işletmenin ürünleri, hizmetleri, personeli ve / veya alışveriş ortamıyla etkileşime girmesiyle ortaya çıkar (Gao vd., 2021).

Tüketici deneyiminin yapısı, bütünsel bir doğaya sahiptir. Bu deneyimin oluşumunda hizmet ara yüzü, atmosfer, ürün çeşitliliği, fiyat gibi işletmenin kontrol edebildiği unsurlar kadar alışverişin amacı, diğer kişilerin etkisi gibi işletme tarafından kontrol edilemeyen faktörler de önemli rol oynamaktadır. Ayrıca tüketici deneyimi; arama, satın alma, tüketim ve satış sonrası aşamalar dahil olmak üzere toplam deneyimi kapsamakta ve birden fazla perakende kanalını içerebilmektedir (Verhoef vd., 2009, s. 32). Toplam müşteri deneyiminin bütüncül tasarımı ve sunumuna odaklanma, sürekli olarak üstün müşteri değeri yaratmayı kolaylaştıracaktır. Bütünsel deneyimler, alışveriş anından çok önce başlamakta ve bu andan sonrasına kadar devam etmektedir. Böyle bir anlayışta, işlevsel ve duygusal nitelikler birleşip, hem içsel hem de dışsal değerler sunarak daha güçlü ve daha sürdürülebilir müşteri tercihlerine yol açmaktadırlar (Haeckel vd., 2003, s. 18).

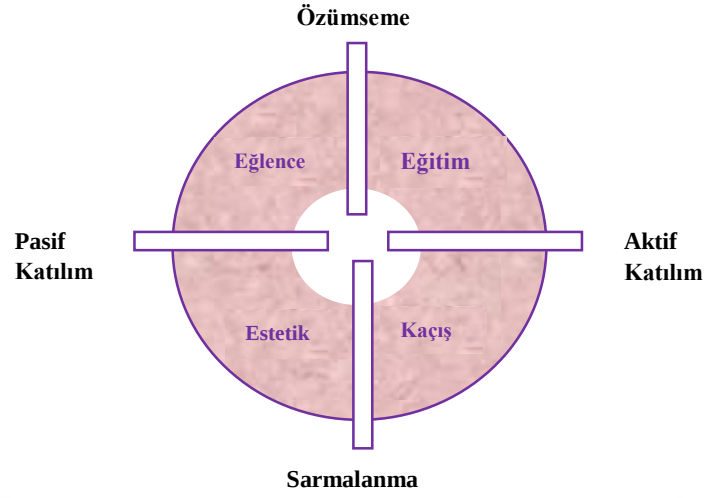
Günümüzde müşterilerin, işletmeler ile birden fazla kanal ve medyadaki sayısız temas noktası aracılığıyla etkileşime girmesi, müşteri yolculuklarının daha da karmaşık hale gelmesiyle sonuçlanmıştır. Bu durum, müşteri deneyimine daha fazla odaklanmayı gerektirmektedir. İşletmeler, genel olarak müşteri deneyimi ve müşteri yolculuğu üzerinde çok daha az kontrole sahiptir. Potansiyel müşteri temas noktalarındaki patlama ve deneyim üzerindeki kontrolün azalması, işletmelerin olumlu müşteri deneyimleri yaratma ve sunma

konusunda bilgi teknolojisi, hizmet operasyonları, lojistik, pazarlama, insan kaynakları ve hatta dış ortaklar dahil olmak üzere birden fazla iş fonksiyonunu bütünleştirmesini gerektirmektedir. Bu nedenle, işletmelerin her müşterinin deneyimini ve yolculuğunu yaratması, yönetmesi ve kontrol etmeye çalışması giderek daha karmaşık hale gelmiştir (Lemon ve Verhoef, 2016, s. 69).

2.2. Tüketici Deneyiminin Boyutları ya da Türleri

Tüketici deneyimi, tüketicinin bir nesneyle etkileşiminden ortaya çıkan zihinsel bir durumu ifade etmektedir. Bu zihinsel durum, müşteri deneyimi yapısının boyutları olarak tanımlanabilecek bir dizi duyum şeklindedir (Waqas vd., 2021, s. 155). Bu alandaki araştırmacılar arasında, toplam müşteri deneyiminin bilişsel, duygusal, davranışsal, duysal ve sosyal bileşenleri içeren çok boyutlu bir yapı olduğuna yönelik bir görüş birliği bulunmaktadır (Lemon ve Verhoef, 2016, s. 70). Bu anlamda araştırmacılar, deneyim olgusunun bu çok boyutlu yapısını açıklamaya yönelik çeşitli tipolojiler önermiştir. Bunlar içerisinde öne çıkanlardan birinde Pine ve Gilmore (1999); dört deneyim türünden söz etmiş ve bunları tüketicilerin çevreyle ilişkilerine ve deneyime katılım düzeylerine göre değerlendirmişlerdir (Uygun, 2015, s. 39).

Pine ve Gilmore (1999, s. 41-42), tüketim deneyimini iki temel boyutta ele almaktadır. İlk boyut, tüketicinin deneyime katılımını ifade etmekte ve pasif katılımdan aktif katılıma doğru uzanmaktadır. Tüketicilerin performansa doğrudan etkide bulunmadığı durumda pasif katılım, performansa ya da deneyimi yaşatan olaya kişisel olarak etkide buldukları durumda aktif katılım söz konusu olmaktadır. İkinci boyut ise, tüketicilerin olayla ya da performansla bağlantı ya da çevreyle ilişki türünü ifade etmektedir. Bu boyutun bir ucunda özümseme, diğer ucunda ise sarmalanma yer almaktadır. Özümseme, deneyimin tüketicinin aklına gelerek zihnini meşgul etmesi anlamına gelirken; sarmalanmada, tüketici fiziksel ya da sanal olarak deneyimin bir parçası haline gelmektedir. Bu iki boyutun kesişiminden eğlence, eğitim, kaçış ve estetik olmak üzere dört deneyim alanı ortaya çıkmaktadır. Bunlar, benzersiz kişisel temaslar oluşturacak şekilde çoğu kez iç içe geçen ve birbiriyle bağdaşan alanlardır. Pine ve Gilmore (1999) tarafından ortaya konan bu deneyim modeline Şekil 2.1’de yer verilmiştir.

Şekil 2.1. Deneyim Alanları

Kaynak: (Pine ve Gilmore, 1999, s. 41)

Eğlence, deneyimin en eski biçimi olmakla birlikte aynı zamanda bu dört deneyim alanından en gelişmiş ve yaygın biçimde kullanılan türünü oluşturmaktadır. Eğlence deneyimi bir gösteriyi izlerken ya da müzik dinlerken olduğu gibi duyular yoluyla bir deneyimin pasif biçimde özümsemediği durumlarda meydana gelmektedir (Pine ve Gilmore, 1999, s. 42-43).

Eğitim deneyiminde tüketici, aktif bir katılım sergileyerek, önüne serilen olayları özümsemektedir. Bu deneyim türünde bireyin, bilgisini ya da becerisini artırmak için eğitsel faaliyetlere zihnen ya da bedenen aktif biçimde katılımı gerekmektedir (Pine ve Gilmore, 1999, s. 43-44). Eğitim deneyimi, eğlence ile birleştirildiğinde, bireyin keyifli bir öğrenme süreci yaşamasına olanak vermektedir. Bu nedenle, eğitim ile eğlenceyi bütünleştirmek, yarar ve etki açısından önerilen bir durumdur (Uygun, 2015, s. 41). Eğitim ile eğlence alanlarını birbirine bağlayan deneyimleri anlatmak için “eğlendirerek-eğitme” (Pine ve Gilmore, 1999, s. 44) kavramının kullanıldığı görülmektedir.

Üçüncü deneyim alanı olan kaçış deneyimleri, eğlence ya da eğitim deneyimlerine göre çok daha fazla sarmalanma boyutunu içermektedir. Bu deneyimde tüketici, tamamen deneyimle sarmalanır ve aktif biçimde olayın içine giren bir katılımcı olur. Başka bir deyişle bu deneyimde tüketici, performansı etkileyebilecek faaliyetlerde bulunan bir katılımcıdır (Pine ve Gilmore, 1999, s. 45).

Dördüncü ve son deneyimsel alan, estetikdir. Estetik deneyimlerinde bireyler bir olayın ya da ortamın içine girerler ama bunun üzerinde etkileri ya hiç yoktur ya da çok azdır. Eğitsel

deneyimde öğrenmek, kaçış deneyiminde yapmak, eğlence deneyiminde duyumsamak gibi bir amaç söz konusuysen, estetik deneyime katılanların istediği sadece orada olmaktır (Pine ve Gilmore, 1999, s. 48). Estetik deneyimde tüketiciler, kendilerini deneyime pasif biçimde kaptırır. Tüketicilerin içeri girmek, oturmak ve takılmak istemesini sağlamaktadır. Ortam daha davetkâr, ilginç ya da rahattır. Mimari, satış personelinin davranış biçimi, dekor ve mobilyalar ile gezinmeye, diğerleriyle kaynaşmaya ve satın almaya ara vermeyi sağlayan kafeler, estetik deneyime katkıda bulunur (Khan ve Metri, 2011, s. 48).

Deneyim olgusunun çok boyutlu yapısını açıklayan ve yaygın biçimde kullanılan bir diğer model, Schmitt (1999) tarafından önerilmiştir. Schmitt (1999, s. 60), işletmelerin tüketicileri için farklı türde tüketici deneyimleri yaratmada kullanabilecekleri Stratejik Deneyim Modüllerini tanıtmıştır. Bu deneyim modülleri, duyumsama, hissetme, düşünme, harekete geçme ve ilişki kurma deneyimlerini içermektedir.

Duyumsama boyutu, görme, duyma, dokunma, tatma ve koklama yoluyla duysal deneyimler yaratmak amacıyla duyulara hitap eder. Bu boyut, işletmeleri ve ürünleri farklılaştırmak, müşterileri motive etmek ve estetik ya da heyecan yoluyla ürünlere değer katmak için kullanılabilir. Hissetme boyutu, çeşitli duygusal deneyimler yaratmak amacıyla tüketicilerin içsel his ve duygularını uyarmayı içerir ve bu uyaranlara yönelik empatiyi de gerektirir. Düşünme deneyimi, tüketicilerin yaratıcı bir şekilde ilgisini çeken biliş ve problem çözme deneyimleri yaratma hedefiyle akla hitap eder. Harekete geçme boyutu, tüketicilere bir şeyler yapmanın alternatif yollarını, alternatif yaşam tarzlarını ve etkileşimleri göstererek, onların yaşamlarını zenginleştirmeye yönelik faaliyetleri kapsar. Son olarak ilişki kurma boyutu, duyumsama, hissetme, düşünme ve harekete geçmenin tüm özelliklerini içermektedir. İlişkiye dayalı pazarlama bireyin kendini geliştirme arzusuna, başkaları tarafından olumlu algılanma ihtiyacına ve daha geniş bir sosyal sisteme ait olma arzusuna yönelik stratejileri içermektedir (Schmitt, 1999, s. 61-62).

Gentile ve meslektaşları da (2007) önceki çalışmalardan yola çıkarak, tüketici deneyimini duysal, duygusal, bilişsel, faydacı, yaşam tarzı ve ilişkisel bileşenlerden oluşan çok boyutlu bir yapı olarak kavramsallaştırmışlardır. Yazarların önerdikleri yapıdaki duysal, duygusal, bilişsel, yaşam tarzı ve ilişkisel deneyim boyutlarının sırasıyla Schmitt'in (1999) duyumsama, hissetme, düşünme, harekete geçme ve ilişki kurma deneyimlerine karşılık geldiği söylenebilir. Ancak, Gentile ve meslektaşlarının (2007) önerdikleri bu model bazı farklılıkları da içermektedir. İlk olarak yaşam tarzı deneyim boyutunun fiziksel yönlerini

değerlerden ayırıp fiziksel kısmı duyuşal boyutla birleştirmişlerdir. İkinci olarak, insan - nesne etkileşimiyle ilgili hususları dikkate alan faydacı bileşen adı verdikleri yeni bir boyut eklemişlerdir. Faydacı bileşen, müşteri deneyiminin bir şeyi yapmanın pratik eyleminden kaynaklanan bileşeni olup; kullanılabilirlik kavramıyla ilişkilidir. Ürünün sadece satın alma sonrası aşamada kullanımını değil, aynı zamanda ürünün tüm yaşam döngüsü aşamalarını da kapsamaktadır (Gentile vd., 2007, s. 398).

Triantafillidou ve Siomkos (2014) ise deneyim üzerine yapılan çalışmaları incelediklerinde, farklı tüketim ortamlarında yaşanan deneyimlerin “haz, akış, kaçış, öğrenme, meydan okuma, sosyalleşme ve topluluğa aidiyet” olmak üzere yedi ortak boyutu paylaştığını tespit etmişlerdir. Haz; zevk, eğlence, heyecan ve keyif gibi olumlu duygular ile ilgiliyken; akış, deneyime tamamen dalma ve kendini kaptırma duygularını yansıtan bir durumu ifade etmektedir. Kaçış, tüketicilerin farklı bir dünyada yaşadıklarını ve farklı roller üstlendiklerini hayal etmelerine; öğrenme, tüketim faaliyetleri yoluyla yeni bilgiler edindikleri deneyimlerin eğitimsel sonuçlarına karşılık gelmektedir. Meydan okuma boyutu, risk, macera ve adrenalin patlaması hislerinin ortaya çıkmasıyla yaşanırken; sosyalleşme boyutu, tüketicilerin tüketim yoluyla oluşturduğu yeni sosyal ilişkilerle bağlantılı ele alınmaktadır. Son boyut olan topluluğa aidiyet deneyimi ise, tüketim deneyimleri tarafından tetiklenen arkadaşlık ve aidiyet duygularını açıklayan bir kavramdır (Triantafillidou ve Siomkos, 2014, s. 527).

Önerilen deneyime ilişkin temel boyutlar göz önünde bulundurulduğunda belli ölçüde benzerlik gösterdikleri ve çok sayıda öznel tüketici deneyimini içerdikleri anlaşılmaktadır. Tüketicilerin zihninde kalıcı ve anılmaya değer bir deneyim ise, bu boyutların birçoğunu içermesine bağlıdır (Uygun, 2015, s. 47).

2.3. Hizmet Deneyimi Kavramı

Müşteriler için deneyim yaratmaya yönelik ilgi, hizmet sağlayıcıları arasında da artmış, birçok hizmet sağlayıcı, hizmet sunumunun merkezine deneyimleri yerleştirmeye başlamıştır (Zomerdiş ve Voss, 2010, s. 67). Hizmetler, insanların, süreçlerin ve fiziksel çevrenin etkileşiminden oluşan, sergilenen performanslardır (Stuart, 2006, s. 150). Hizmetler, soyutluk, dayanıksızlık, heterojenlik ve eş anlılık gibi tipik özelliklerinden dolayı değerlendirmenin zor olduğu güçlü bir öznel karaktere sahiptir. Yalnızca sunuldukları zamanda var olurlar ve parçalarına ayrılamayan canlı süreçlerdir. Hizmet sunumunun bu

çeşitli yönleri, hizmetlerin karmaşık, anlaşılması ve açıklanması oldukça zor olabilen davranışsal olgular olduğu fikrini güçlendirmektedir (Grove ve Fisk, 1992, s. 455). Özellikle hizmet sunumunun ve tüketiminin aynı anda gerçekleşmesi anlamına gelen eş anlılık, her müşteri için eşsiz bir deneyim yaratmakta, kalite algısını belirlemekte, mevcut ve gelecekteki satın alma kararlarını etkilemektedir (Vasconcelos vd., 2015, s. 1302). Bu nedenle hizmet deneyimi, hizmet sunumunun ve tasarımının özünü oluşturmaktadır (Helkkula, 2011, s. 367).

Hizmet deneyimi; bir müşterinin, bir hizmet sağlayıcı tarafından yaratılan bir bağlamın farklı unsurlarıyla etkileşimlerinden doğan belli duyumlarla ya da bilgi edinimiyle ortaya çıkan deneyimlere işaret etmektedir (Gupta ve Vajic, 2000, s. 35; Pullman ve Gross, 2004, s. 553). Faaliyetlerin ve bağlamın birbirini güçlendirdiği bu etkileşimler sırasında, müşteri ve hizmet sağlayıcı ortaklaşa benzersiz, bağlama özel bir deneyim yaratmaktadırlar (Gupta ve Vajic, 2000, s. 35). Deneyimler müşterilerin, hizmet sağlayıcı tarafından tasarlanan bir dizi karşılaşma ve etkileşimi yorumlamalarına dayalı olarak inşa edildiğinden, bu deneyimler sağlayıcı tarafından tam olarak kontrol edilememektedir. Dolayısıyla bir hizmet sağlayıcının birincil amacı, müşterilerin arzu ettikleri deneyimleri yaşamalarına olanak tanıyan koşulları sağlamak olmalıdır (Zomerdijs ve Voss, 2010, s. 68).

Bir hizmet bağlamındaki deneyim, hizmet sağlayıcısı ile tüketiciler ve / veya hizmet karşılaşmasında yer alan diğer aktörler arasındaki etkileşimlere dayanmaktadır (Jaakkola vd., 2015, s. 185). Hizmet deneyimi, sadece hizmet sunumunun bir sonucu olmayıp katılan aktörlerin nitelikleri, sosyal, kültürel ve çevresel bağlamı, hizmetin sunulma biçimi ve hizmetin kendi doğası gibi diğer faktörlere de bağlıdır (Vasconcelos vd., 2015, s. 1302). Bu nedenle hizmet deneyimi, her bir müşteriye ve hizmet tüketim durumuna özgü, büyük ölçüde öznel tepkiler olarak görülebilir (Jain vd., 2017, s. 647).

Hizmet deneyimleri, hizmetlerde değer yaratmanın temelini oluşturmaktadır. Değer, hem amaçlanan bir sonucun, yani bir şey elde etmenin bilinçli bir şekilde araştırılmasından kaynaklanan faydacı bir çıktı ve hem de onun yapılmasından keyif alınmasından dolayı onu yapma eylemini yansıtan hedonik bir çıktı ile ilişkilidir. Müşteriler, bir hizmeti işlevsel özelliklerinin yanında güvenlik, mutluluk ya da sosyal kabul gibi duygusal ihtiyaçları karşıladığı için de tüketmektedirler. Bu nedenle bir hizmet deneyimi herhangi bir hizmet türünün fonksiyonel ve duygusal çıktı boyutlarının toplamından oluşmaktadır (Sandström vd., 2008, s. 117-118).

Hizmet sağlayıcı, sunu, marka, kurulum ya da süreç gibi hizmet bileşenleriyle herhangi bir doğrudan ya da dolaylı temasa yönelik bir aktörün öznel tepkisi ya da yorumu sonucunda, hizmet deneyimi ortaya çıkmaktadır. Bu yorum, deneyimin bir hizmet karşılaşmasının herhangi bir noktasındaki belli bir olayla sınırlı olmadığına, aynı zamanda hayal gücü ya da anı aracılığıyla da ilişkili olabileceğine işaret etmektedir. Jaakkola ve meslektaşları (2015, s. 186) hizmet deneyimini, “satın alma ve/veya kullanma sürecinde ya da hayal gücü ya da anı yoluyla ortaya çıkan hizmet bileşenlerine yönelik bir aktörün öznel tepkisi ya da yorumlaması” biçiminde tanımlayarak kavramı genişletmişlerdir. Bu nedenle bir hizmet deneyimi, hedonik bir izlenim hatta belki de hayal gücü ya da gözlemlenebilir faktörlerden ya da olaylardan oluşan pratik bir temas olarak da ifade edilebilir (Helkkula, 2011, s. 369). Hizmet deneyimi, hizmet kurulumu sürecindeki ve ötesindeki birçok aktörden kaynaklanan girdilerden etkilenebilmekte, geçmiş ve geleceğe ait yaşanmış ve hayali anlara göre şekillenebilmektedir (Jaakkola vd., 2015, s. 199).

Helkkula’ya (2011) göre hizmet deneyimi kavramı; fenomenolojik, sürece dayalı ve çıktıya dayalı hizmet deneyimi biçiminde kavramsallaştırılabilir. Fenomonolojik kavramsallaştırmanın temel odağı, genellikle içsel, öznel, olaya ve bağlama özgü bireysel deneyimlerdir. Ancak geleneksel olarak bu kategorideki çalışmalarda birey üzerine bir odaklanma dikkat çekerken, son yıllarda insanların sosyal çevrelerinden izole yaşamayacakları ve deneyimin sosyal yönlerinin de önemli olduğuna yönelik farkındalık oluşmaya başlamıştır. Hizmetle ilişki, doğrudan ya da dolaylı olabildiğinden, hizmet deneyimi pratik ya da düşsel bir karşılaşma olabilmektedir. Deneyimin daha çok hedonik yönlerine odaklanılmaktadır. Hizmet deneyiminin öznesi ise, hizmet ile ilgili herhangi bir aktör olabilmektedir (Helkkula, 2011, s. 375-376).

Hizmet deneyimine yönelik sürece dayalı kavramsallaştırmanın temel odağı, sıklıkla hizmet sürecine yönelik aşamalar ya da evreler olarak işaret edilen hizmet deneyim sürecinin mimari bileşenleridir. Hizmet deneyiminin öznesinin, genellikle bir müşteri olduğu ifade edilir. Bu kategorideki hizmet deneyiminin bağlamı, çeşitli hizmet kurulumlarını kapsamaktadır (Helkkula, 2011, s. 376). Bu yaklaşıma özellikle hizmet sunularının, çevrelerinin ve sistemlerinin başarılı bir şekilde geliştirilmesi için müşterinin hizmet sistemi içindeki yolculuğu boyunca hizmet deneyiminin oluşumunun anlaşılmasının gerekli olduğu hizmet inovasyonuna ve tasarımına odaklanan araştırmalarda rastlanmaktadır (Jaakkola vd., 2015, s. 180).

Hizmet deneyimine yönelik çıktıya dayalı kavramsallaştırmalarda deneyim, çeşitli değişkenlerle ya da çıktı nitelikleriyle ilişkili bir modelde yer alan bir bileşen olarak görülmektedir. Buradaki odak, bireysel bir kişi olmayıp çok sayıda çeşitli katılımcıların toplam hizmet deneyimidir. Çıktıya dayalı kavramsallaştırmalarda genellikle zamana dayalı süreçlerden ziyade anlık sonuçlar değerlendirilmekte, hizmet deneyiminin bağlamı, farklı türdeki hizmet kurulumları olmaktadır (Helkkula, 2011, s. 379). Bu bakış açısına sahip çalışmalarda, hizmet deneyimini etkileyen önemli faktörleri belirleyerek mükemmel hizmet deneyimlerinin nasıl tasarlanabileceğini ve yönetilebileceğini anlamak ve tatmin, müşteri sadakati ve olumlu ağızdan ağıza iletişim gibi kilit performans değişkenlerinin oluşumundaki rolünü saptamak amaçlanmaktadır (Jaakkola vd., 2015, s. 186).

Vasconcelos ve meslektaşları (2015), hizmet deneyimini bir süreç olarak ele alıp, kavramı eğilimler, etkileşimler ve tepkiler biçiminde üç boyutlu bir yapı olarak kavramsallaştırmışlardır. İlk olarak eğilimler boyutu; müşterinin yargılarını, eğilimlerini, arzularını, geçmiş deneyimlerine dayalı yerleşik fikirlerini, ihtiyaçlarını ve değerlerini içermektedir. Etkileşimler boyutu; hizmetin sunulduğu ve müşterinin işletmeyle fiziksel ya da sanal yollarla temas kurduğu ya da etkileşime geçtiği hizmet sunum anını tanımlamaktadır. Son boyut olan tepkiler boyutu, deneyimlerin duyguları, kararları, istekleri, eylemleri, öğrenmeyi ve algıları tetikleyerek müşteriyi değiştirmesi anlamına gelmektedir. Döngüsel bir süreç içinde bu tepkiler, işletmeyle gelecekteki ilişkileri etkileyen eğilimlere dönüşmektedir. Müşteri eğilimleri ve tepkileri, müşterinin doğasında var olan ve an ya da duruma göre değişen boyutlar olup, hizmet sağlayıcıları, bu boyutları kontrol edememektedirler. Bununla birlikte, pazarlama ve iç tasarım teknikleri kullanılarak bu boyutlara etki edilebilir ve müşterilerin olumlu davranışlar geliştirmeleri sağlanabilir (Vasconcelos vd., 2015, s. 1306-1307).

Grove ve Fisk (1992, s. 456), hizmet deneyimini anlamak ve tanımlamak için drama metaforunu kullanmaktadırlar. Buna göre, hizmetlerin kendileri drama ve teatral performanslar olarak nitelendirilmekte, hizmetlerin deneyimsel boyutları oyuncular, seyirci, sahne ve performans gibi teatral bileşenler ile açıklanmaktadır. Oyuncular, davranışları ve varlıkları ile izleyiciler önünde inandırıcı bir performans gerçekleştirerek iyi hizmet deneyiminin yaşanmasına yardımcı olan hizmet çalışanlarını; izleyiciler, hizmet deneyimini yaratmak için bir araya gelen sayısız teatral olguyla etkileşime girerek hizmeti tüketen müşterileri; sahne, hizmetin gerçekleştiği fiziksel ortamı; performans, hizmetin sunulmasını ifade etmektedir (Grove vd., 1998, s. 116).

Hizmet deneyimi kavramı, ortak yaratma (co-creation) olgusuyla da ilişkilendirilmektedir. Dinamik, deneyimsel, ilişkisel faaliyetler ve etkileşimler biçiminde ifade edildiğinde, hizmet deneyiminin kolektif, işbirliğine dayalı, gelişen ve dinamik doğasına da vurgu yapılmaktadır (Jain vd., 2017, s. 648). Hizmet baskın bakış açısına göre müşteriler, ilişkisel değişimlerin ve ortak üretimin aktif katılımcılarıdır (Vargo ve Lusch, 2004, s. 7). Ortak yaratma, sunuların ya da değerın müşterek olarak oluşturulması anlamında kullanılmaktadır (Jaakkola vd., 2015, s. 187). Buradan hareketle müşteri, genellikle hizmet üretimine ve sunum sürecine katılan ve bu rolü dolayısıyla hizmet sağlayıcıları tarafından yönetilmesi gereken bir aktör olarak görülmektedir (Carù ve Cova, 2015, s. 277). Müşterinin rolü, hizmet sağlayıcısı tarafından kendisine bir şeyler yapılan işlenen kaynaktan, birlikte değer yaratma sırasında aktif olarak bir şeyler yapan işlemsel kaynağa doğru değişmekte ve müşteri işlenen kaynaklar üzerinde hareket ederek tüm değer ve hizmet zincirine dâhil olmaktadır (Vargo ve Lusch, 2004, s. 11; Walter vd., 2010, s. 239). Hizmet sağlayıcıları ise odaklarını ürün ve hizmetlerden ortak yaratılan deneyimlere olanak sağlayacak ve bu süreci kolaylaştıracak çekici ve güçlü deneyim çevreleri yaratmaya kaydırmalıdır (Sandström vd., 2008, s. 117).

Müşteriler, hizmetleri gösterdikleri performansa göre değerlendirirler. Bu değerlendirmeyi yaparken, performansa gömülü sayısız ve çok çeşitli işaretleri kullanırlar. Bu işaretler ya da ipuçları, müşterilerin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını etkileyerek hizmet deneyimi yaratmaktadır. Bu ipuçları, müşterinin genel hizmet deneyim algısını önemli ölçüde etkilemektedir (Berry vd., 2006, s. 43-45). Doğru yönetilmediği takdirde, bu ipuçları birbirini etkisiz hale getirebilir ve müşteri üzerinde net bir izlenim bırakmayabilir ya da güçlü bir olumsuz algıya neden olabilir (Carbone ve Haeckel, 1994, s. 8). Bu nedenle hizmet sağlayıcılarının, hizmet ve hizmet ortamı tarafından yayılan ipuçlarını birbiriyle tutarlı, uyumlu, ikna edici ve ilgi çekici biçimde tasarlaması ve düzenlemesi olumlu deneyimlerin yaşanmasında oldukça önemlidir.

2.4. Hizmet İpuçları ve Müşteri Temas Noktası Kavramları

Müşteriler, bir hizmet sağlayıcı ile etkileşime girdiklerinde her zaman bir deneyim elde ederler. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak çok çeşitli ipucunu süzerek, bunları hem rasyonel hem de duygusal izlemeler halinde düzenlerler. Algılanan, hissedilen ya da yokluğu fark edilen her şey, bir deneyim ipucu olabilir. Her ipucu bir mesaj taşır ve tüm ipuçlarının birleşimi, toplam deneyimi oluşturur (Haeckel vd., 2003, s. 20). Bir müşteri deneyimini oluşturan

uyarıcılar olarak tanımlanan deneyim ipuçları, her yerde bulunurlar ve müşteri bunları kolayca fark edebilir. Müşteriler, hizmet ipuçlarını bilişsel ve duygusal olarak işleyerek hizmetleri deneyimler, ürün ve hizmetin teknik performansına, hizmetle ilişkili somut unsurlara ve hizmet sağlayıcıların davranış ve görünümlerine dayalı algılar oluştururlar (Khan ve Metri, 2011, s. 47-53).

Hizmet ipuçları performansa ya da bağlama dayalı olarak ortaya çıkabilir. Performansa dayalı ipuçları daha çok hizmetin işleviyle ilgiliyken; bağlama dayalı ipuçları hizmetin sunulduğu çevre, çalışanlar ve nesnelerden yayılmaktadır (Carbone ve Haeckel, 1994, s. 8). Buna göre hizmet ipuçları; işlevsel, mekanik ve insani ipuçları olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır. İşlevsel ipuçları, sunulan teklifin teknik kalitesinin varlığını ya da yokluğunu göstermekte olup, hizmetin güvenilirliğini ve yeterliliğini ortaya koymaktadır. Mekanik ipuçları, hizmetin duygusal sunumuna işaret etmekte, nesnelerdeki ve hizmet ortamındaki görünümünden, kokulardan, seslerden, tatlardan ve dokulardan kaynaklanmaktadır. İnsani ipuçları ise, hizmet sağlayıcıların kelime seçimi, ses tonu, coşku düzeyi, beden dili, zarafet ve kıyafet uygunluğu gibi davranış ve görünümlerinden ortaya çıkmaktadır (Berry vd., 2006, s. 44-45).

İşlevsel ipuçları, çekirdek hizmetin yeterliliğinin ve güvenilirliğinin işaretleri olarak müşteriye sunulan hizmetin özünü desteklemektedir. Bir sorununa çözüm arayan müşteri, bir hizmet sağlayıcısından yaptığı işi bilmesini ve vaat ettiği hizmeti gerçekleştirmesini beklemektedir (Berry, vd., 2006, s. 47). Hizmetin doğru şekilde sunulduğunu gösteren bu ipuçları, müşteri beklentilerinin karşılanacağına işaret etmektedir.

Mekanik ipuçları, hizmet sağlayıcısının kontrolünde olan ve çalışanların ve müşterilerin faaliyetlerini kısıtlamada ya da artırmada kullanılan tüm nesnel unsurlardır (Chua vd., 2014, s. 69). Kısacası, nesneler tarafından yayılan ipuçlarıdır. Tesis tasarımı, ekipman, mobilyalar, işaretler, renkler, dokular, sesler ve aydınlatma gibi ipuçları, soyut özellikteki hizmetin görselleştirmesine yardımcı olan güçlü bir duygusal kaynaktır. Müşteriler, diğer ipucu türlerini deneyimlemeden ve satın alma kararı vermeden önce mekanik ipuçlarını bir dereceye kadar deneyimlediklerinden, olumlu izlenim yaratmada ve seçim kararını etkilemede önemli bir role sahiptirler (Berry vd., 2006, s. 48).

Son olarak insani ipuçları çalışanlar tarafından yayılmakta ve özellikle emek yoğun hizmetlerde daha da önemli olmaktadır. Hizmet çalışanlarının nazik, ilgili ve becerikli olduğunu gösteren davranışları müşteri algısında arzu edilen değişiklikleri yaratabilmekte,

hizmete yönelik memnuniyet ve sadakat üzerinde özellikle güçlü bir etkiye sahip olabilmektedir (Berry vd., 2006, s. 49). Ayrıca müşteri ve çalışanlar arasındaki etkileşimler, müşterilerin hizmet kalitesi algılarında ve mükemmel hizmet imajı yaratılmasında da etkili olabilmektedir. Bu nedenle, insani ipuçları, müşterilerin hizmet deneyimlerini değerlendirmelerinde önemli bir rol oynamaktadır (Chua vd., 2014, s. 70-71).

Müşteriler, işlevsel ipuçlarını, bilişsel düzeyde yorumlarken; mekanik ve insani ipuçları, duyguları uyandırır ve müşterilerin duygusal tepkiler vermelerini sağlar (Haeckel vd., 2003, s. 20). İşlevsel ipuçları her ne kadar hizmet sağlayıcısının işini bildiğini ve vaat ettiği hizmeti yerine getirdiğinin göstergesi olsa da, müşteri beklentilerini aşmada tek başına yeterli değildir. Hizmet yetkin bir şekilde gerçekleştirildiğinde, müşteriler bunu olağan bir durum olarak karşılayacaktır. Müşteri beklentilerini etkilemek ve aşmak, mekanik ve insani ipuçlarının kullanılarak çok daha fazla duygusal etki yaratmayı gerektirmektedir (Berry vd., 2006, s. 47-48).

Bir müşteri, satın alma öncesi, satın alma ve satın alma sonrası olmak üzere tüketim sürecinin tüm aşamalarındaki temas noktaları aracılığıyla sunulan deneyimleri tüketmektedir (Jain vd., 2017, s. 645). Dolayısıyla deneyim, bir müşterinin satın alma döngüsü boyunca birden fazla temas noktasında bir hizmet sağlayıcısı ile zaman içinde yaptığı yolculuk olarak kavramsallaştırılmaktadır. Dinamik bir süreci ifade eden bu yolculuk, satın alma öncesinden başlayarak satın almaya ve satın alma sonrasına kadar devam etmekte ve dış faktörlerin yanı sıra geçmiş deneyimleri de içermektedir. Bu yolculuğun her aşamasında tüketiciler, hizmet sağlayıcısının kontrolünde olan ve olmayan temas noktalarında deneyim yaşamaktadırlar (Lemon ve Verhoef, 2016, s. 74-76).

Müşteri, tüketim süreci boyunca temas noktalarında bir yolculuk yaşamakta ve bu yolculuğu yaşadığı deneyimlere bağlı olarak değerlendirmektedir. Bu değerlendirmenin sonucunda ise hizmet sağlayıcısına yönelik duygusal, duygusal, bilişsel, ilişkisel ve davranışsal tepkiler geliştirmektedir. Bu bağlamda temas noktası, müşterinin belirli bir hizmet sağlayıcısına yönelik algıladığı ve bilinçli olarak ilişkilendirdiği herhangi bir sözlü (reklam gibi) ya da sözsüz (ürün kullanımı gibi) olayı temsil etmektedir (Homburg vd., 2017, s. 384).

Müşteriler, birden fazla kanalda ve zamanın çeşitli noktalarında bir hizmet sağlayıcısının herhangi bir parçasına dokundukları her seferde, bir deneyim yaşarlar (Zomerdijs ve Voss, 2010, s. 74). Müşteri ile hizmet sağlayıcısının herhangi bir bölümü arasındaki bu tür gerçeklik anları, temas noktaları olarak adlandırılmaktadır. Dolayısıyla bir müşterinin bir

ürün ya da hizmet hakkında bilgi edinme, satın alma gibi belirli bir alışveriş faaliyetini gerçekleştirmek için yaptığı yolculuk, bir dizi temas noktasından oluşmaktadır (Stein ve Ramaseshan, 2016, s. 8).

Temas noktası, müşterinin, hizmet sağlayıcısıyla olan etkileşimlerini ifade etmekte olup, müşterinin hizmet sağlayıcısına yönelik farkındalığından, satın alma ve sonrasına uzanan yolcuğundaki kritik anları temsil etmektedir. Bu anlamda müşteri temas noktası, herhangi bir bilgiyi tedarikçiden müşteriye ya da müşteriden tedarikçiye aktaran her şey olabilir (Aichner ve Gruber, 2017, s. 131). Temas noktalarında yaşanan deneyimleri izlemek, hizmet sağlayıcılarının tüm süreç boyunca müşteri deneyiminin nasıl zenginleştirilebileceğine dair bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olacaktır (Lemon ve Verhoef, 2016, s. 71). Çünkü müşteri yolculuğu boyunca karşılaşılan temas noktalarında güçlü ve olumlu deneyimlerin geliştirilmesi, olumlu müşteri tepkileriyle sonuçlanacaktır (Siqueira vd., 2020).

Hizmet bakış açısıyla kent, içinde yaşayan ve onu tüketen vatandaşlar tarafından fayda olarak algılanan bir dizi hizmeti yerine getiren bütünsel bir varlıktır (Wahlberg, 2016, s. 466). Bir kentin bir bütün olarak fiziksel, sosyal ve kültürel çevresini oluşturan tüm unsurlar, genel kent deneyimlerinin önemli bir belirleyicisi olabilmektedir (Insch ve Sun, 2013, s. 178). Bu nedenle karmaşık ve çok katmanlı bir hizmet sağlayıcı olarak kentte, vatandaşların etkileşime geçebileceği çok çeşitli temas noktası ortaya çıkmaktadır (Muschket ve Wulfert, 2022, s. 271). Kent deneyimi, bir dizi akılcı ya da işlevsel ve hedonik ya da duygusal özellikteki deneyimsel temas noktası boyunca tüketici ile ortak yaratılan, benzersiz bir deneyim ile sonuçlanan perakendeciler, sosyal ve toplumsal unsurlar dahil olmak üzere çok çeşitli kamu ve özel kuruluşlar ile etkileşimleri bütünleştiren çok yönlü ve karmaşık bir yolculuktur (Stocchi vd., 2016, s. 1562). Kent deneyimi, vatandaşların bir kentle ve onun tüm temas noktalarıyla olan etkileşimlerine verdikleri içsel ve öznel tepkileri ifade etmektedir. Sosyal ortam, kent deneyimini şekillendirdiğinden, vatandaşın kentteki bir mekân ya da diğer vatandaşlarla etkileşimlerini ve ilişkilerini içermektedir (Muschket ve Wulfert, 2022, s. 274).

Kent bağlamında vatandaşlar, akılcı ya da işlevsel ve duygusal ya da hedonik olmak üzere deneyimsel temas noktaları görevi gören ve bütüncül kent deneyimini şekillendiren çok çeşitli somut ve soyut ipuçlarıyla temas halindedir. Kent bağlamındaki vatandaş deneyimi, tüm bu deneyimsel temas noktalarındaki etkileşimler sonucunda oluşmaktadır. Vatandaşlar, farklı perakende ve hizmet sağlayıcıları, kamu ve özel kuruluşlar ya da diğer vatandaşlar ile

etkileşime girdikçe, müşteri yolculukları daha karmaşık bir hal almakta ve müşteri yolculuklarının izlenmesi daha da zorlaşmaktadır. Olumlu vatandaş deneyimlerinin tasarlanması ve denetlenmesi, bu temas noktalarının yönetilmesini gerektirmektedir (AbedRabbo vd., 2022).

2.5. Mekân Olgusu: Hizmet Alanından Deneyim Mekânına

Mekân kavramı; fiziksel çevre, insan davranışları ve derinleşmiş sosyal ve psikolojik süreçleri içeren bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Stedman, 2003, s. 671). Bu tanımdan yola çıkarak mekân, genel olarak iki farklı şekilde ele alınabilir. İlk olarak, mekân, toplumsal faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir bağlam olarak fiziksel çevreye ya da somut bir alana işaret etmektedir (Stokowski, 2002, s. 372). İkinci olarak mekân, fiziksel unsurların yanı sıra uzamsal bir yerleşime ilişkin bir birey ya da bir grup tarafından sahip olunan sosyo-kültürel anlamları ve duygusal bağları kapsayan bir kavramdır. Bu nedenle mekân, bireylerin bir yerleşime ilişkin başta sosyal deneyimler olmak üzere çeşitli etkileşimlerden sağladıkları deneyimlere ve anlamlara odaklanmayı da gerektirmektedir (Uygun vd., 2018, s. 282).

Fenomenolojik yaklaşıma göre, varoluşumuzun deneyim göstergesi olarak dünyaya bakmanın ve algılamanın bir yolu olan mekân; fiziksel, tarihsel, sosyal ve kültürel bir eylem platformudur. Kısacası, birey içinde yaşadığı dünyayı belirli bir mekândaki deneyimleri aracılığıyla anlamaktadır (Skandalis vd., 2017, s. 498). Bu tanımlamaya göre mekân, kişilerarası etkileşim yoluyla yaratılan, sürekli olarak yeniden üretilen, sosyal davranışla anlam kazanan ve kolektif hafızada varlığını sürdüren bir yapıdır (Stokowski, 2002, s. 372). Dolayısıyla bir mekân, insan deneyimi, sosyal ilişkiler, duygular ve düşüncelere dayalı olarak bir anlam merkezi haline gelmektedir (Stedman, 2003, s. 671).

Bir yer, birey tarafından farkına varıldıkça ve ona değer yüklendikçe mekân haline gelir (Tuan, 2001, s. 6). Bireyin çevresine yönelik öznel algısı ve duyguları, mekânı inşa eder. Mekân ile kurulan güçlü duygusal bağlar, süreklilik gösteren mekân etkileşimlerinin ve deneyimlerinin ürünüdür. Bu deneyimlere ve bu deneyimlerin içerdiği duygulara bağlı olan şey, deneyimin gerçekleştiği sosyal bağlamdır. Anamlı mekân deneyimleri genellikle, diğer kişiler ile kurulan ilişkiler yoluyla gerçekleşir (Kyle ve Chick, 2007, s. 211). Dolayısıyla kişiler arası, toplumsal ve kültürel ilişkilerin gerçekleştiği bağlamlar olan mekânlarda, bireyler, mekân ile birlikte gerçekleşen bu sosyal ilişkilere bağlanırlar (Low ve Altman, 1992, s. 7). Bir başka ifadeyle mekânlar, fiziksel özelliklerin toplamından ziyade, diğerleri

ve çevre ile süregelen etkileşim yoluyla ortaya çıkan ve gelişen anlamlar ile yüklü sembolik bağlamlardır. Mekâna yüklenen bu anlamlar, kültürel ve bireysel kimliğin bir yansımasıdır (Kyle ve Chick, 2007, s. 212).

Pazarlama bakış açısıyla mekân, bir işletmenin sunularına kolay erişimi ve kullanımı sağlayan faaliyetlerini ifade eden bir pazarlama karması aracını temsil etmektedir. Ancak bu kavramsallaştırma, mekânın daha çok fiziksel unsurlarına odaklanmakta olup, tüketicilerin duygularını ihmal etmektedir. Yaşanan bir deneyim olarak mekân, tüketicilerin dışında var olmadıkları aksine bazı tüketicilerin kendilerini bu mekânlara daldırmayı seçtiği, hayatlarının ve kişisel deneyimlerinin önemli merkezleridir (Rosenbaum, 2006, s. 60). Mekânlar, tüketicilerin çeşitli kararlar verdiği, etkileşimde bulunduğu, performans sergilediği, enerji topladığı ve sığındığı coğrafi alanlarda bulunan bağlamsal ortamlardır. Bu haliyle mekânlar, tüketim deneyimine değer katan tüketici faaliyetleri ile var olan somut, sembolik ve duysal bileşenleri içermektedir (Spielmann vd., 2018, s. 652). Bu anlayış, mekânı aktif bir anlam odağı ve bireylerin tüketim deneyimlerinin gerçekleştiği bir alan olarak konumlandırmaktadır (Rodrigues vd., 2020, s. 275). Dolayısıyla tüketim konu olan kent mekânının tam olarak anlaşılabilmesi için fiziksel unsurları ile birlikte bireyler tarafından yüklenen anlamlara da odaklanılması gerekmektedir. Bu durum kentin bir deneyim mekânı olarak ele alınmasını da beraberinde getirmektedir.

Bir hizmet sağlayıcısı olan kentin, hizmet alanından deneyim mekânına dönüşümü, bir başlangıç noktası olarak Bitner (1992) tarafından ortaya konulan “hizmet alanı (servicescape)” kavramı ile açıklanabilir. Hizmet alanı, çevresel özelliklerin karışımından oluşmakta ve tüketicilerin içsel tepkilerini ve davranışlarını etkilemektedir. Fiziksel çevrenin boyutları, çalışan ve müşteri eylemlerini geliştirmek ya da kısıtlamak amacıyla hizmet sağlayıcısı tarafından kontrol edilebilen tüm nesnel fiziksel faktörleri kapsamaktadır. Bu anlamda, ortam koşulları, mekânsal işlevler, işaretler, semboller ve yapılar olmak üzere üç çevresel boyuttan söz edilebilir (Bitner, 1992, s. 65). Hizmet alanı kuramı, alanyazın açısından bir başlangıç noktası olarak hizmet etmekte ve fiziksel ortamın tüketicilerin tepkileri üzerindeki etkisine ilişkin değerli bilgiler sağlamaktadır. Bu anlamda, deneyim alanı olgusu açısından yararlı bir temel oluşturmaktadır. Ancak model, daha çok fiziksel unsurların tüketici davranışı üzerindeki etkisine odaklanmakta olup hizmet alanındaki diğer önemli unsurları dikkate alma konusunda yetersiz kalmaktadır. Bir hizmet sağlayıcısı ile karşılaşmasında tüketicinin davranışları, hizmet ortamının sosyal, doğal ve kültürel boyutları ile de şekillenmektedir (Kandampully vd., 2022, s. 318-319; Uygun vd., 2018, s. 283).

Edvardsson ve meslektaşları (2005, 2010), tüketici deneyimi odaklı bir bakış açısından hareket ederek, hizmet alanı kavramı yerine maddi olmayan eserler, fiziksel eserler, teknoloji, müşteri katılımı, müşteri yerleştirme ve müşteri-çalışan etkileşimleri boyutlarından oluşan “deneyim odası (experience room)” kavramını kullanmışlardır. Rosenbaum ve Massiah (2011, s. 481) ise; fiziksel unsurlara ek olarak sosyal, sosyal sembolik ve doğa boyutlarını da ekleyerek, hizmet alanı kavramını genişletmişlerdir. Fiziksel boyut, hizmet alanındaki yönetsel olarak kontrol edilebilir, nesnel ve maddi uyarıcılarını temsil ederken; sosyal boyut, çalışanlar, diğer müşteriler, ortamın yoğunluğu ve sergilenen duygular biçimindeki hizmet alanının insani unsurlarını kapsamaktadır. Sosyal sembolik boyut, hizmet alanının aynı zamanda bir grubun sembolik evreninin parçası olan ve grup üyeleri için belirli, genellikle çağrışımsal anlamlara sahip olan işaretler, semboller ve eserler içerdiğini ve bunların da müşterileri grup üyeliklerine bağlı olarak farklı şekilde etkilediğini öne sürmektedir. Doğal boyut, hizmet alanının, müşterilerin tükenmişlik, stres, depresyon dahil olmak üzere yorgunlukla ilişkili olumsuz semptomları hafifletmesine yardımcı olan onarıcı niteliklere nasıl sahip olabileceğini göstermektedir (Rosenbaum ve Massiah, 2011, s. 481).

Deneyim, bir tüketicinin hizmet alanında algıladığı, hissettiği ve deneyimlediği her şeyi içermektedir. Bu nedenle, tüketicilerin hizmet alanına yönelik oluşturdukları anlamları bütüncül bir şekilde anlayabilmek için deneyimsel bir yaklaşım gerekmektedir (Pizam ve Tasci, 2019, s. 26). Bu anlamda “deneyim alanı (mekânı) (experiencespace)” kavramı dikkat çekmektedir.

Deneyim alanı (mekânı) kavramı, hizmet alanı kavramıyla paralellik göstermekte ve deneyimlerin nasıl sahnelendiğine ve tüketildiğine odaklanmaktadır. Deneyimler, mağazalar, spor sahaları, müzeler, alışveriş merkezleri, park alanları, tarihi yerler ve genel kent mekânı gibi sonsuz sayıda mekânda ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, deneyimler, mekânsal olarak organize edilmekte ve içinde yaşanan maddi kültür yoluyla üretilmektedirler (O’Dell, 2005, s. 15). Deneyim mekânı, tüketicilere yaşam amaçlarına ve sosyo-kültürel bağlamlarına uygun, anlamlı ve akılda kalıcı deneyimler geliştirebilmeleri için somut ve soyut kaynaklar sağlamaktadır (Pizam ve Tasci, 2019, s. 26). Böyle bir mekân, tüketiciler için keyif, haz ve eğlencenin yanı sıra, farklı birey ve gruplar ile karşılaşarak etkileşimde bulunma ve sosyalleşme gibi (Mossberg, 2007, s. 62) çeşitli deneyimleri ortaya çıkarabilmektedir.

Mehrabian ve Russell (1974), çevrenin tüketici davranışları üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla “uyarıcı-organizma-tepki (stimulus–organism–response / SOR)” modelini ortaya koymuşlardır. Uyarıcı (S) dışsal ve nesnel bir çevreyi, organizma (O) tüketicinin içsel algılarını ve duygularını, tepki (R) ise tüketicinin gerçek davranışını ya da davranışsal niyetini ifade etmektedir. SOR modeline göre, çeşitli dış uyarıcılar tüketicilerde motivasyonları ve satın alma davranışlarını teşvik eden ve satın alma kararlarına yol açan psikolojik dalgalanmaları tetiklemektedir (Mehrabian ve Russell, 1974’ten aktaran Chen vd., 2024, s. 741).

Deneyim mekânı; hizmet alanındaki konukseverlik kültürüyle çevrelenen, tüketiciler, çalışanlar ve diğer paydaşlar için bir deneyim olarak ortaya çıkan, ürünlere, hizmetlere, markalara ve hizmet sağlayıcılarına yönelik olumlu ya da olumsuz bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkilerle sonuçlanan duyusal, işlevsel, sosyal, doğal ve kültürel uyarıcılardan (Pizam ve Tasci, 2019, s. 34) oluşmaktadır. Tüketiciler, bu uyarıcılara, bilişsel, duygusal ve fizyolojik olarak içsel tepki verirler ve bu tepkiler tüketicilerin davranışlarını ve etkileşimlerini etkiler (Bitner, 1992, s. 59). İçsel tepkiler; bilişsel, duygusal ve fizyolojik değişkenleri içermektedir. Bilişsel tepkiler inançları, sınıflandırmaları ve sembolik anlamları; duygusal tepkiler, hoşnutluğu-hoşnutsuzluğu, uyarılmayı-uyarılmamayı ve baskınlığı-teslimiyetçiliği ifade ederken; fizyolojik tepkiler ise ağrı, rahatlık, hareket ve fiziksel uyum biçimindedir. Bu tepkiler daha sonra deneyim mekânına yönelik bir dizi yaklaşma ya da kaçınma davranışına yol açmaktadır. Bunlar arasında kalma, etkileşimde bulunma, keşfetme, çalışanlar ya da diğer müşteriler ile iletişim kurma, deneyimden tatmin duyma gibi olumlu ya da tam tersi olumsuz davranışlar yer almaktadır (Pizam ve Tasci, 2019, s. 33-34). Kent mekânı bağlamında düşünüldüğünde, mekân ile etkileşim sonucunda ortaya çıkan deneyimler uyarıcıları, bu deneyimlerin vatandaşta uyandırdığı anlamlılık, tatmin, hatırlanabilirlik ve iyilik hali gibi içsel tepkiler organizmayı, en sonunda sadakat gibi davranışsal eğilimler de tepkiyi ifade etmektedir (Mody vd., 2017, s. 2381-2385).

2.6. Vatandaş Kent Mekân Deneyimleri, Kente Yönelik Tatmin, Sadakat, Ağızdan Ağıza İletişim ve Genel Yaşam Doyumu

Günümüzün modern kent vatandaşlarının hızla değiştiği, yaşam kalitesine yönelik taleplerini giderek daha fazla dile getirdikleri, estetik kaygılarının ön plana çıktığı, kenti ve kentin kültürünü daha hızlı biçimde tükettikleri dikkat çekmektedir (Clark, 2003, s. 292-293;

Maitland, 2010, s. 178). Bu vatandaşlar, kent bağlamında yaşadıkları deneyimlerin değerini en üst seviyeye çıkarmak (Zmyslony ve Wędrawicz, 2019, s. 185) ve deneyim dünyasıyla bağlantı kurmayı kolaylaştıracak bir çevrede yaşamayı arzu etmektedir (Lassen vd., 2009, s. 896). Kentin tüketicileri olan vatandaşlar arasında bireyselleştirilmiş ve sofistike deneyimlere yönelik artan bir ilgi söz konusudur. Bu nedenle kent planlamacılarının ve yöneticilerinin kentin nasıl tasarlanacağına giderek daha fazla önem vermesi gerekmektedir. Bu anlamda arzu edilen deneyimlere ve isteklere hitap edebilecek yaratıcı ve etkileşimli bir kent mekânının oluşturulması oldukça önemlidir (Allingham, 2009, s. 908).

Bir kent; yeme-içme, alışveriş gibi perakende hizmetlerinin, kültür, sanat ve spor gibi çeşitli etkinliklerini ve bu etkinliklere yönelik alanlarının, park ve yeşil alanlar gibi açık alanlarının ve kamusal hizmetlerinin tümü aracılığı ile kent vatandaşlarına toplam bir deneyim sunmaktadır (White vd., 2023, s. 1836). Bir deneyim kentinin en önemli özelliği, kent vatandaşlarına ilham veren, kente karışmalarına teşvik eden ve kente bağlılık duygusu hissettiren, mekâna bağlı faaliyetler, etkinlikler ve hizmetler, çekici mekânlar ve çeşitli sosyal alanlardan kaynaklanan çekici bir atmosfere sahip olmasıdır (Lorentzen, 2009, s. 840). Kent vatandaşlarının, kentin sokaklarında dolaşmak, kentteki mekânlarda vakit geçirmek, mağazalara göz atmak ya da alışveriş yapmak isteyebilecekleri bir kent tasarımı, miknatis görevi görecektir. Dolayısıyla bir kentte kafe ve zincir restoranlar gibi yeme-içme mekanlarının sayısındaki ve eğlence, dinlence ve rekreasyon kullanımındaki artış kentin, deneyim kentine doğru dönüştüğünün bir göstergesidir. Boş perakende alanlarının, alışveriş yapanların şehir merkezlerinde daha uzun süre kalmalarını teşvik eden kafelere ve restoranlara dönüştürülmesiyle başlayan bu süreç, daha sonra akılda kalıcı ve duyuşal açıdan zengin boş zaman ve eğlence kullanımlarını da kapsayacak şekilde genişlemiştir. Perakende alanlarının, kafe ve restoranların, alışveriş merkezlerinin artması, boş zaman, eğlence ve dinlence etkinliklerinin çoğalması yoluyla deneyimin zenginleştirilmesi sağlanabilir (White vd., 2023, s. 1844-1848).

Deneyim kenti, vatandaşlara geleneksel kalıplardan çıkabilecekleri, deneyimlerini genişletebilecekleri, yeni insanlarla tanışabilecekleri, farklı bakış açıları öğrenebilecekleri ve eğlenebilecekleri bir mekân sağlamaktadır. Böyle bir kent işlevsel açıdan, vatandaşlara barınma ve iş koşulları gibi seçeneklere erişim imkânı sağlarken, diğer taraftan duyuşal açıdan vatandaşlarına kendilerini geliştirebilecekleri kültürel deneyimler de sunmaktadır. Bir kent; fantezinin, gündelik yaşamın sıradanlığına karşı koymanın ve kaçışın mümkün olduğu mekânlara sahip olmalıdır. Vatandaşların, gündelik hayatın ciddiyetinden

kaçabilmeleri, ruhsuz, sıkıcı, hayal gücü olmayan, mizahtan yoksun, yabancılaştırıcı bir kent mekânı ile mümkün değildir. Tam tersine kent, her zaman heyecan verici, büyülu bir mekân olmalıdır. Büyülü, fantezileri uyandıran ve hedonik ruh halini canlandıran ve böylelikle anlamlı ve unutulmaz deneyimlerin sahnelendiğı bir kent deneyim mekânı, gündelik hayatın ciddiyetinden ve sıradanlığından kurtulmak isteyen kent vatandaşlarına bir kaçış imkânı sağlayacaktır (Jacobs ve Appleyard, 1987, s. 116).

Bir kentin tüketicisi olan kent vatandaşları, kentin çeşitli fonksiyonlara, amaçlara ve sosyal etkileşimlere hizmet edecek bir yapıda olmasını beklemektedirler. Kent vatandaşlarının deneyimi, güvenlik, temizlik gibi fiziksel çevrenin özelliklerinden, perakendeci çeşitliliğı, çeşitli hizmet sağlayıcılarının varlığı, park gibi tesisler ve aynı ortamda bulunan diğer kişilerle etkileşim gibi birçok faktörden etkilenir. Bu, görünür hizmetlerin yanısıra fark edilmeyen diğer hizmetler ile de desteklenmelidir. Bu, tüketicilere bireysel fayda paketi öğelerini sağlayan ve ihtiyaçlarını karşılayan tüm kent merkezi bileşenlerinin (unsurlarının) birbirine bağımlılığı olduğunu da hatırlatmaktadır (Whyatt, 2004, s. 348).

Kent vatandaşlarının bir kent bağlamındaki istek ve ihtiyaçları; dizi kamu ve özel sektöre ait tesis ve olanakları kullanmak ve bunlar tarafından sunulan hizmetlerden yararlanmaktan, topluluk faaliyetlerine katılma, arkadaşlar edinme, onlarla bir araya gelerek etkileşimde bulunma, eğlenceli zaman geçirmeye kadar çeşitlilik göstermektedir. Yaşama, çalışma ve zaman geçirme etkinlikleri açısından yeterli mekanların varlığı, ulaşım, sağlık, eğitim-öğretim, dinlence ve eğlence faaliyetleri, diğer kamu hizmetleri ve sosyal etkileşim fırsatları gibi temel gerekliliklerin karşılanma düzeyi ve geçmiş deneyimler, vatandaşların tatmin düzeylerini etkileyebilmektedir. Günümüzün kent vatandaşı, bu beklentileri karşılanmadığında yerel kentten kendilerini sakındırabilmekte ve alternatif arayışlara yönelebilmektedirler. Bir vatandaşın kente yönelik değerlendirmesi olumlu yönde sürekli olarak geliştiğinde, kente yönelik sadakat duygusunun da artması beklenebilir. Bu yüzden, kent yöneticilerinin vatandaşların istek ve ihtiyaçlarını tatmin etmeyi öncelikli yönetim stratejisi olarak benimsemeleri oldukça önemlidir (Insch ve Florek, 2008, s. 139; Uygun vd., 2016, s. 131).

Alanyazındaki bazı araştırmalarda kent vatandaşlarının kent deneyimlerinin ve tatminlerinin, çeşitli kent niteliklerine yönelik algıları üzerinden değerlendirildiğı dikkat çekmektedir. Santos ve meslektaşları (2007, s. 56), buna ilişkin çeşitli tematik alanlar ortaya koymuşlardır. Bu anlamda, çevre (yeşil alanlar, kent temizliğı, hava kirliliğı, su, gürültü),

kentleşme (nüfus yoğunluğu, kent ve mimari kalite), mobilite / hareketlilik (trafik, kamu ulaşımı), kültür (kültürel olanaklar, kültürel rekreasyon), spor, eğlence ve dinlence (rekreasyon ve dinlence alanları, spor olanakları), eğitim (eğitim olanakları, yüksek eğitim olanakları), sağlık (hastaneler kamu-özel, sağlık merkezleri, bakım merkezleri), sosyal hizmetler (yaşlı bakım evleri, rehabilitasyon merkezleri), ticaret ve hizmetler (nüfusun ticaret ve hizmet olanakları gibi), konut alma ve kiralama, konut kalitesi ve koşulu, kent güvenliği (suç, kent güvensizliği), fakirlik, sosyal ve sivil davranış özelliklerine yer vermişlerdir.

Insch'in (2010, s. 168) kent yaşamının özelliklerine yönelik vatandaşların önem algılarını ve bunlara yönelik tatminleri arasındaki ilişkileri incelediği çalışmasında doğal çevre; kişisel ve kamusal güvenlik; etkili kamusal ulaşım; kentin sosyal varlıkları; spor alanları ve tesisleri; kültür, sanat ve yaratıcı sahneler; iş / yaşam dengesi; kentin canlılığı ve enerjisi; kent sakinlerinin yeni insanlara, fikirlere ve farklılıklara açıklığı (değişimlere açıklığı); diğer destinasyonlara göre nispi konum ve diğer kentlere erişebilirlik olmak üzere on kilit özellik listesi ortaya çıkmıştır. Çalışmada kentteki yaşama ilişkin iş / yaşam dengesine, kentin kişisel ve kamusal güvenliğine, doğal çevre ve sosyal varlıklara ilişkin deneyimlerin tatmine daha fazla katkı sağladığı belirlenmiştir (Insch, 2010, s. 170).

Kahana ve meslektaşları (2003, s. 443) çalışmalarında kent tatmini açısından öne çıkan altı çevre özelliğinden söz edilebileceğini tartışmaktadırlar. Bunlardan dördü kent çevresinin fiziksel özellikleri ile diğer iki boyut ise çevrenin sosyal özellikleri ile ilişkilidir. Fiziksel estetik ya da olanaklar; çevredeki fiziksel ya da estetik olanaklar, yeşillendirme, iyi görünümlü evler ve iyi hava kalitesi gibi faktörleri kapsamaktadır. Kaynaklara erişim olanakları; kaynaklara, hizmetlere ve tesislere yakınlığa ve erişime işaret etmektedir. Bu anlamda perakende mekanlarının ve rekreasyon hizmetlerinin varlığı ve bunlara kolay erişim önem taşımaktadır. Bir diğer boyut olan çevre güvenliği genel anlamda kent tatmininin önemli bir belirleyicisi olabilmektedir. Huzur boyutu, uyarıcı bir çevre, ses, koku ve hareketlilikten kaynaklanan çevredeki karmaşıklıkla tanımlanabilir. Sakinlik ise bunun tersi bir anlam taşımaktadır. Bu da tatmin açısından önemli bir deneyim olabilmektedir. Kültürel anlamda homojenlik ya da heterojenlik de kent tatmini açısından önemlidir. Bazı vatandaşlar çoğunlukla benzer bir yaşam tarzı ve sosyo-ekonomik statüdeki insanlarla bir çevreyi paylaşmayı isteyebilmektedir. Etkileşim ve tenhalık boyutu, çevrenin sosyal etkileşim düzeylerine işaret etmektedir. Bu anlamda tanıdık bir çevrede yaşamının yanında yerel çevre faaliyetlerine katılım olanakları da kent tatmini ile ilişkili olabilmektedir.

Bir diğ er çalışmada Zenker ve meslektaşları (2013, s. 159), kent tatmininin temel olarak “kentleşme ve çeşitlilik”, “doğ a ve rekreasyon”, “iş imkanları” ve “maliyet etkinliğı” olarak adlandırdıkları dört ayırt edici temel faktöre dayalı açıklanabileceğini tartışmaktadırlar. Kentleşme ve çeşitlilik, bir kentin açıklığı ve toleransı, birçok farklı kültürü ve alt kültürü barındırması, bir kentin enerjisi, kent imajı, çeşitli alışveriş fırsatlarına sahip olması, geniş bir dizi kültürel faaliyete imkan vermesi (tiyatro, gece hayatı vb.) ile ilişkili iken; doğ a ve rekreasyon, çeşitli sayıda parklara ve açık alanlara, kent huzuruna, su kaynaklarına erişime, düşük kirliliğe, geniş bir dizi açık hava faaliyetlerine işaret etmektedir. İş fırsatları, kentteki profesyonellerle, özel bir bölgenin genel ekonomik büyümesiyle, iyi iş ve tutundurma fırsatlarıyla, genel maaş / ücret düzeyi ile ilişkiliyken; maliyet etkinliğı ise, kentteki genel fiyat düzeyini, yaşam maliyetlerini, konut pazarını, mevcut apartmanları ve evleri kapsamaktadır.

Kentler, bireyler açısından karmaşık hizmet demetlerinde gömülü önemli anlamlara sahiptirler. Kent vatandaşları arasındaki sosyal ve ekonomik etkileşimler, onların deneyimini yaşadıkları hizmetlere yönelik beklentilerini ve tatminlerini şekillendirmektedir. Dolayısıyla vatandaşların kent yaşamına yönelik tatminleri bir bireyin öznel ihtiyaçlarını, beklentilerini ve o kentin niteliklerine ve özelliklerine yönelik algılarını içeren bir sürece işaret etmekte ve tatmin düzeyini etkilemektedir (Insch ve Sun, 2013, s. 180). Kent tatmini, bir vatandaşın kent ile olan etkileşimlerinin sonucunda biriken öznel deneyim ve duygularına yönelik algısı ile kentten beklentisi arasındaki farkı ifade etmektedir (Xu ve Zhu, 2021, s. 2469).

Geleneksel pazarlama disiplinde tatmin, tüketicinin bir ürün ya da hizmete yönelik beklentileri ile performans değerlendirmesi arasındaki algılanan farka vermiş olduğu duygusal tepki olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, müşterinin tüketim yoluyla ihtiyaçlarının, isteklerinin ya da hedeflerinin karşılanmasından duyduğu memnuniyeti de ifade etmektedir. Bu tanımlar ışığında kent tatmini, vatandaşların kentin genel performansını ne  l de keyifli bir şekilde değerlendirdiğini ifade etmektedir (Taecharungroj, 2016, s. 336).

Tatmin, tüketicinin belirli bir hizmet sağlayıcıya yönelik yaşamış olduğu tüm deneyimlerine dayalı genel bir değerlendirme olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla tüketicinin yaşadığı deneyimlerine ilişkin genel bir değerlendirmesi, toplam tatmini oluşturur (Hanks ve Line, 2018, s. 16; Uygun vd., 2016, s. 132). Buna göre kent tatmini, vatandaşların bir kent tarafından sunulan ürün ve hizmet paketindeki faydaları öznel olarak değerlendirmesi olarak

ifade edilebilir. Bu paket, kamusal hizmetlerden topluluk deneyimlerine kadar geniş bir ürün ya da hizmet yelpazesini içermektedir. Dolayısıyla bir kente yönelik tatmin, fiziksel unsurlara yönelik tatminin ve sosyal deneyimlerden duyulan tatminin toplamından oluşur (Chen vd., 2014, s. 830). Başka bir ifadeyle, fiziksel bir alan, kişisel, grup ve kültürel süreçlerle anlam kazanarak mekâna dönüştüğünden (Low ve Altman, 1992, s. 5), kent tatmini, kent mekânındaki sosyal ve fiziksel kaynaklara bağlıdır.

Müşteriler, zihinsel bir süreç yoluyla geçmiş deneyimleri sonucunda oluşan beklentileri ile hizmet sunularını karşılaştırırlar. Bu karşılaştırma, beklentilerinin karşılanmaması, karşılanması ya da aşılması ile sonuçlanır. Hizmet sunularına yönelik algılanan performans, tüketicinin beklentisini aştığında, tatmin de artar. Beklentinin karşılanmaması ise tatminsizliğe neden olur (Hanks ve Line, 2018, s. 16; Uygun vd. 2016, s. 132). Kent tatmini açısından bakılacak olursa, kent mekânının vatandaşların istek ve ihtiyaçlarını karşılayarak beklentileri aşması durumunda, kente yönelik tatmin duygusunun gelişeceği söylenebilir.

Tatmin, sonrası tüketici, tekrarlı davranışlar sergilemektedir. Bunlardan biri de sadakat davranışıdır. Tüketici sadakati, hizmet sağlayıcısı ile sürekli bir ilişki geliştirmeyi sağlayan motivasyona dayalı davranışlar sergileme eğilimi olarak tanımlanabilir (Uygun vd. 2016, s. 132). Tüketici sadakati, davranışsal ve tutumsal olmak üzere iki boyutta ortaya çıkabilmektedir. Davranışsal sadakat belirli bir hizmetin sürekli satın alınmasını ifade ederken; tutumsal sadakat, tekrar satın almanın ötesinde, tüketici tarafından olumlu hisler ve gelecekteki eğilimi göstermektedir (Ali vd., 2020, s. 2022). Buna göre tüketici sadakati kent açısından, vatandaşın kentte gelecekte de yaşama eğilimini ifade etmektedir. Pazarlama ve tüketici davranışı alanyazınında tatmin ve sadakat arasındaki ilişki, kapsamlı bir şekilde incelenmiş, yüksek tatmin düzeyinin, tüketicinin bir hizmet sağlayıcısına karşı yüksek düzeyde sadakat hissetmesiyle sonuçlanabileceği sağlam bir şekilde ortaya konmuştur (Hanks ve Line, 2018, s. 16). Yüksek tatmin düzeyinin bir başka sonucu da, yaşanan tatmin edici iyi bir deneyimi, aile bireylerine, arkadaşlara, ya da diğer tüketicilere anlatma niyeti olan ağızdan ağıza iletişim (AAİ) davranışıdır. Yaşadığı tüketim deneyiminden tatmin sağlayan bir kişi, diğer kişilerle gerçekleştirdiği iletişim yoluyla başkalarının da bu hizmet sağlayıcı ile etkileşime girmesini etkileyebilmektedir. Başka bir deyişle bir kişinin yaşadığı tüketim deneyiminden sağladığı tatminin artışına bağlı olarak olumlu AAİ davranışı sergileme eğiliminde de bir artış olacağı beklenebilir (Uygun vd., 2016, s. 132). Kısacası, tatmin olmuş ve olmamış tüketiciler, tatmin düzeyleri hakkında genellikle gayri resmi olarak ağızdan ağıza iletişim yoluyla konuşmaktadırlar (Turki ve Amara, 2017, s. 471).

Yaşam doyumu, öznel iyi oluşun bilişsel boyutunu oluşturmakta ve bireyin bilişsel ve yargısal biçimde yaşamını bir bütün olarak topluca değerlendirmesini ifade etmektedir. Yaşam doyumu, yaşamın olması gerektiği gibi olduğu hissidir. Kişisel beklentiler, ihtiyaçlar ve arzular çevre tarafından karşılandığında yaşam doyumu elde edilir (Casakin ve Reizer, 2017, s. 642). Genel olarak yaşam doyumu, bireyin yaşamını nasıl değerlendirdiğine yönelik genel bir temsildir (Potapov vd., 2016, s. 315). Yaşam doyumu, bireysel yaşam alanlarına yönelik değerlendirmeden etkilenmektedir. Bireyin, sağlık, iş, aile, eğitim ve boş zaman gibi alanlarına yönelik tatmini ne kadar büyükse, genel olarak yaşamdan duyacağı doyum da o kadar büyük olacağı söylenebilir (Neal vd., 1999, s. 155). Pazarlama ve tüketici davranışları bakış açısından bu yaşam alanları, tüketim alanlarını temsil etmektedir. Bir tüketicinin belirli tüketim alanlarına yönelik tatminin, genel yaşam doyumunun kaynağını oluşturmaktadır (Lee vd., 2002, s. 159).

Hiçbir kent aynı olmamakla birlikte, günümüzde bazı kentler sahip oldukları özellikler ile insanları kendisine çekmekte ve orada kalmalarını sağlamaktadır. Bir kentin fiziksel ve kültürel varlıklarını, vatandaşların tatminini karşılayacak ya da aşacak bir standartta tutmak, yer değiştirme olasılığı azalmış sadık vatandaşların oluşumuna yardımcı olabilir. Kent vatandaşlarının önceliklerine hitap eden çekici bir kent mekânı, kente yönelik bağlılığın ve sadakatinin oluşmasının ön koşulu olan vatandaş tatminini en üst düzeye çıkarmaya hizmet edecektir (Insch, 2010, s. 164). Başka bir deyişle kent tatmini, vatandaşların kente olan bağlılık duygularının güçlenmesinde, kentte kalıcı olmalarında ve öneri davranışlarının gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir (Uygun vd., 2016, s. 132). Bir kentin olumlu deneyimlerin yaşandığı tatmin edici bir mekân olarak algılanması; yüksek düzeyde bir bağlılık, gelecekte de kentte yaşama arzusu duyma ve kente yönelik olumlu davranışlar sergileme gibi istendik vatandaş duygu ve davranışlarıyla sonuçlanacaktır (Zenker ve Rütter, 2014, s. 12)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde, kent deneyimlerine yönelik bir kuram oluşturma ve kuramı test etmeye yönelik yararlanılan metodoloji ve süreçler açıklanmaktadır. Bölüm, ilk olarak bu çalışmanın amacına (problemine) ve araştırma sorularına yanıt sağlayabilmek amacıyla yararlanılan karma yöntemler araştırması hakkında bilgi vermekle başlamaktadır. Ardından, araştırmanın yürütülmesine yönelik süreci açıklayan araştırma tasarımına genel bir bakışla devam etmektedir. Daha sonra, kullanılan araştırma tasarımı gereğince ilk olarak nitel yaklaşım ile ilgili örnekleme, veri toplama teknikleri, veri toplama süreci, veri analizi ve veri doğrulama hakkında ayrıntılara yer verilmiştir. Bunu, nicel araştırmaya temel oluşturan ölçme aracı geliştirme süreci ile ilgili bilgiler izlemektedir. Sonrasında, araştırmanın ikinci kısmı olan nicel yaklaşıma ilişkin örnekleme, veri toplama, veri temizleme ve inceleme (veri tarama), veri analizi ve doğrulama konularında yapılan çalışmaların anlatılmasıyla devam etmektedir. Bölüm, nitel ve nicel yöntemlerin nasıl bütünleştirildiğine dair açıklamalar ile sona ermektedir.

3.1. Karma Yöntemler Araştırması ve Özellikleri

Bu çalışmanın disiplinler arası bir yaklaşımı içeren problemi ve amacı, araştırma sürecinin kapsamlı biçimde tasarlanmasına yol açmış ve çalışmada nitel ve nicel iki araştırma yaklaşımından da yararlanılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle çalışmada, hem nitel hem de nicel veri toplanmış, toplanan veriler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular bütünleştirilerek raporlanmıştır. Çalışmada, nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarına ilişkin stratejilerden yararlanıldığı için bu araştırmanın yürütülmesine, karma yöntemler araştırma yaklaşımı rehberlik etmiştir. Karma yöntemler araştırması, hem araştırmanın temelinde yatan felsefi varsayımları hem de araştırmanın yürütülmesini sağlayan yöntemleri kapsayan bir yaklaşımdır. Metodoloji düzeyinde karma yöntemler araştırması, nitel ve nicel verilerin

altta yatan felsefi varsayımların rehberliğinde toplanmasını, analiz edilmesini ve araştırma sürecinin bazı aşamalarında nitel ve nicel yaklaşımların bilinçli olarak birleştirilmesini içermektedir. Bir yöntem olarak karma yöntemler araştırması ise, tek bir çalışmada ya da birden fazla çalışmadan oluşan araştırma programında hem nicel hem de nitel verileri toplamaya, analiz etmeye ve karıştırmaya odaklanmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2007, s. 5; Toraman, 2021, s. 8). Karma yöntemler araştırması, nicel ve nitel her iki yaklaşımı içinde barındırdığından, bu araştırma türüyle ilgili daha fazla açıklama yapmadan önce nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarının özelliklerinden söz etmek yerinde olacaktır.

Nitel araştırma yaklaşımı, belirli bir olguya ilişkin iç görüler elde etmek için kapsamlı anlatı verilerinin toplanması, analizi, yorumlanması ve sunumu olarak tanımlanabilir (Gay vd., 2012, s. 7; Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 6). Nitel araştırmalarda, geniş açık uçlu sorular kullanarak, kelimeler ya da görseller ile temsil edilen öykü ya da metin verilerinin toplanıp analiz edilmesi yoluyla ilgilenilen olguyla ilişkili bireysel deneyimlerin keşfedilmesine odaklanılmaktadır (Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 9). Bu araştırma yaklaşımı, ele alınan olgu ile ilgili literatürde çok az bilginin olduğu, değişkenlerin bilinmediği ve keşfedilmesi gereken bir araştırma probleminin olması durumunda oldukça yararlıdır (Creswell, 2012, s. 16). Geleneksel nitel bir araştırma; tümevarım, keşfetme, arama, teori / hipotez oluşturma, araştırmacının birincil veri toplama aracı olması ve nitel analiz özellikleri taşımaktadır (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 18). Yapılandırmacı dünya görüşünü benimseyen nitel araştırmacılar, incelenen olguya ilişkin anlamın, bireysel ve toplu olarak oluşturulduğuna inanmaktadırlar (Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 6). Yapılandırmacı yaklaşıma göre bireyler yaşadıkları ve çalıştıkları dünyayı anlamaya çalışırken, belirli nesnelere ya da şeylere yönelik deneyimlerine ilişkin öznel anlamlar geliştirirler. Bu anlamlar, bireyin başkalarıyla olan etkileşimi ve ayrıca tarihsel ve kültürel normlar aracılığıyla şekillenmektedir. Öznel anlamların çeşitliliği ve çokluğu, araştırmacıyı, anlamları birkaç kategori ve fikirle sınırlandırmak yerine görüşlerin karmaşıklığını aramaya yönlendirmektedir. Bunun için araştırmacılar post-pozitivizmde olduğu gibi bir teoriden hareket etmek yerine, bir teori veya anlam örüntüsü üretir ya da tümevarımsal olarak geliştirirler (Creswell, 2013, s. 24-25; Creswell ve Creswell, 2018, s. 8). Tümevarım analizi, verideki kalıpları, temaları ve kategorileri keşfetmeyi içermektedir. Bulgular, verilerin mevcut bir çerçeveye göre analiz edildiği tündengelim analizinin aksine, araştırmacının verilerle etkileşimi yoluyla verilerden ortaya çıkmaktadır (Patton, 2002, s. 453). Nitel araştırmacılar, genellikle doğrusal olmayan bir araştırma yolu izleyerek sosyal hayatın doğal akışı içinde ortaya çıkan vakaların

detaylı incelemesine odaklanırlar. Genellikle belirli sosyal-tarihsel bağlamlara duyarlı özgün yorumlar sunmaya çalışırlar (Neuman, 2007, s. 85). Ayrıca istikrarlı, tutarlı, tek tip bir dünya görüşünü kabul etmezler. Tüm anlamın belirli bir perspektif ya da bağlamda oluştuğunu, farklı insanlar ve grupların farklı bakış açıları ve bağlamları olduğundan, dünyanın birçok farklı anlamı olduğunu ve bunların hiçbirinin diğerinden daha geçerli ya da doğru olmadığını iddia ederler (Gay vd., 2012, s. 7). Bu anlamda nitel araştırmalar; belli bir olayı, durumu ya da olguyu kendi bütünlüğü içinde ve doğal ortamında, en ince ayrıntısına kadar ve en somut şekilde kavrayabilmeyi, bu kavrayışla birlikte belli bir açıklamaya, keşfe ve tanıya ulaşabilmeyi sağlamaktadır (Ger, 2009, s. 3). Nitel araştırmanın sözü geçen bu özelliklerine uygun olarak çalışmanın çerçevesini oluşturan alandaki günlük yaşamın içine dalmış olanlardan düşüncelerine yönelik derin bir anlayış elde edebilmek amacıyla geniş, genel ve açık uçlu sorular (Creswell, 2012, s. 128) yoluyla veri toplanır ve veri analizi, bu katılımcıların kendi dünyaları için algıladıkları değerlere dayanır (Ivankova, 2004, s. 55).

Nitel araştırma yaklaşımı ile araştırmacılar, katılımcılardan gelen yanıtlar aracılığıyla cevap aradıkları araştırma problemine yönelik olarak genel bir eğilim oluşturmaya ve bu eğilimin katılımcılar arasında nasıl farklılaştığını belirlemeye ya da bir değişkenin diğer değişkeni nasıl etkilediğini açıklamaya çalışmaktadırlar (Creswell, 2012, s. 13). Bu amaçla, standartlaştırılmış ölçme araçları kullanarak sayılar ya da puanlar ile temsil edilen sayısal veriler toplanmakta, bunların analiz edilmesiyle değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmektedir (Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 9). Post-pozitivist paradigmadan beslenen geleneksel nitel araştırmanın başlıca özellikleri; tümdengelim, doğrulama, teori / hipotez testi, açıklama, tahmin, standartlaştırılmış veri toplama ve istatistiksel analiz olarak karakterize edilebilir (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 18). Post-pozitivist paradigma, nedenlerin sonuçları belirlediği determinist bir felsefeye sahip olduğundan, bu paradigmadan hareket eden araştırmacıların incelediği problemler, sonuçları etkileyen nedenleri belirleme ve değerlendirme ihtiyacını yansıtmaktadır. Ayrıca, amaç, fikirleri, değişkenler biçiminde test edilecek küçük, ayrı bir küme olarak azaltmak olduğu için indirgemecidir (Creswell ve Creswell, 2018, s. 7). Doğası gereği doğrulayıcı olan nitel araştırmalarda (Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 23), olguların nasıl meydana geldiğine ilişkin önceden oluşturulmuş teorileri test etmek ve doğrulamak amaçlanmaktadır (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 19). Başka bir deyişle, araştırmacı, katılımcılar tarafından sağlanan verinin, mevcut bir teoriye, kavramsal çerçeveye, modele ya da açıklamaya uygun olup olmadığını görmeye çalışmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2007, s. 28). Doğrusal bir

araştırma yolunu izleyen araştırmacı, nedensel açıklamalarla bağlantılı değişkenleri kesin olarak ölçmeye ve hipotezleri test etmeye odaklanmaktadır (Neuman, 2007, s. 85). Dolayısıyla incelenen olgu hakkındaki mevcut bilgi ve teoriler, nicel bir araştırmayı yönlendirmekte; araştırma problemini ve amacını belirlemede ve daha sonrasında istatistiksel analizler ile test edilecek hipotezleri oluşturmada kullanılmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2007, s. 30; Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 23). Bu nedenle nicel çalışmalar, genelden özele doğru tümdengelimle dayalı akıl yürütmeyi kullanmaktadır. Yani bir teoriden ya da kavramsal çerçeveden başlayarak hipotezler oluşturulur, ampirik veriler toplanır ve hipotezler istatistiksel analizler ile test edilir (Teddlie ve Johnson, 2009, s. 41). İlgilenilen olguları tanımlamak, açıklamak ya da tahmin etmek için kapalı uçlu sorulardan oluşan bir ölçme aracı yoluyla katılımcıların yanıtları sayısal biçimde toplanarak analiz edilir (Creswell ve Plano Clark, 2007, s. 30; Gay vd., 2012, s. 7). Toplanan bu sayısal veri, istatistiksel yöntemler ile analiz edilir. Nicel veri analizi, ilgilenilen olguyu basitçe tanımlamayı, gruplar ya da değişkenler arasında farklılıkları ya da ilişkileri ortaya çıkarmayı, gelecekteki davranışları tahmin etmeyi sağlamaktadır (Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 5; Teddlie ve Johnson, 2009, s. 42).

Karma yöntemler araştırma yaklaşımı ise; nicel ve nitel araştırma yöntemlerine bir alternatif sunan “üçüncü bir araştırma hareketi” (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 17) olarak nitelendirilmektedir. Bu, nitel ve nicel araştırmaya dayalı bir sentez olup (Johnson vd, 2007, s. 129), nicel ya da nitel araştırma yaklaşımıyla keşfedilebilecek ve anlaşılabilir olanı aşmak amacıyla hem nicel hem de nitel verileri ve analitik araçları bilinçli olarak bütünleştiren bir araştırma girişimidir (Headley, 2016, s. 99). Bu yaklaşımı kullanan araştırmacı, geniş ve derinlemesine anlama ve doğrulama amacıyla nitel ve nicel bakış açılarını, veri toplama, analiz ve çıkarım tekniklerini araştırma sürecinin çeşitli aşamalarında birleştirmektedir (Johnson, vd., 2007, s. 123). Hem nitel hem de nicel verileri toplayarak analiz etmekte ve elde ettiği bulguları bütünleştirerek tek bir çalışmada bu iki yaklaşımı ya da yöntemi kullanarak çıkarımlarda bulunmaktadır (Tashakkori ve Creswell, 2007, s. 4). Bu yolla araştırmacı, aynı çalışmada hem keşfedici hem de doğrulayıcı sorular sorabilmekte, bu sorulara uygun olarak hem anlatsal hem de sayısal türde veri toplayabilmekte (Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 26), her iki yöntemin tek başına sağlayabileceği kapsamı aşarak (Creswell ve Plano Clark, 2007, s. 5) en üst çıkarımlara ulaşabilmekte ve farklı çıkarımlar yoluyla farklı sesleri ve bakış açılarını yansıtabilmektedir (Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 33-36). Nitel ya da nicel yöntemler özellikle karmaşık olguların ele alındığı durumlarda,

eğilimleri ve ayrıntıları yakalamada tek başlarına yeterli olmayabilmekte; birlikte kullanıldıklarında her iki yaklaşım birbirini tamamlamakta ve daha eksiksiz, zenginleştirilmiş ve ayrıntılı bilgi üretilmesini sağlayabilmektedir (Greene vd., 1989, s. 258; Ivankova, 2004, s. 55).

Kavramsal olarak karma yöntemler araştırması, nitel ve nicel alanların bağlantılı olduğu yaklaşımların ve yöntemlerin bütünleştirilmesini temsil etmektedir (Ivankova, 2014, s. 6). Bu yaklaşımda, araştırmacı bilgiyi, işe yarayan şeyin gerçek olduğunu varsayan pragmatik temeller üzerine inşa ettiğinden (Ivankova, 2004, s. 54), dünya görüşü ya da felsefi yönelim olarak pragmatizm ile ilişkilendirilmektedir (Teddlie ve Tashakkori, 2009, s. 7). Pragmatizm, bir dünya görüşü olarak öncül koşullardan ziyade eylemlere, durumlara ve sonuçlara önem vermektedir. Esas olan, araştırma sorusudur ve en iyi, eksiksiz ve faydalı cevaplar elde edebilmek için en iyi fırsatı sunacak biçimde incelenen araştırma sorularını takip etmelidir (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 17-18). Yöntemlere odaklanmak yerine, araştırma problemine vurgu yapılmakta ve problemi anlamak için mevcut olan tüm yaklaşımlar kullanılmaktadır. Bu, birden çok yönteme, farklı dünya görüşlerine, farklı varsayımlara ve ayrıca farklı veri toplama ve analiz biçimlerine kapı aralamaktadır (Creswell ve Creswell, 2018, s. 10-11). Pragmatik anlayışa göre; nicel ve nitel yöntemler birbiriyle uyumlu olduğundan, aynı anda ya da sırayla toplanan hem sayısal hem de metin verileri, araştırma probleminin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabilir (Ivankova, 2004, s. 54). Pragmatizm, dogmatizmi reddederek, araştırmacıların seçimlerini kısıtlamak yerine inceledikleri soruları yanıtlarken çoklu yaklaşımların kullanımını teşvik etmekte, kapsamlı, yaratıcı, çoğulcu ve tamamlayıcı anlayışı desteklemektedir. Son tahlilde araştırmacıların; araştırmalarını planlarken, kullanacakları yöntemi seçerken ve yürütürken eklektik bir yaklaşım benimseyerek (Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 17), tek bir görüşe ya da yönteme bağlı kalmaksızın en iyi olanı seçerek karar vermelerine olanak sağlamaktadır.

Karma yöntemler araştırma yaklaşımıyla tümdengelim ve tümevarım mantığı belirli bir sırayla birlikte kullanılmaktadır. Buna göre araştırmacı, gözlemlerden ve kanıtlardan elde ettiği sonuçlardan tümevarım yoluyla genel çıkarımlara, daha sonra teori, kavramsal çerçeve ya da model biçimindeki genel çıkarımlardan tümdengelim yoluyla öncül hipotezlere ya da özele yönelik tahminlere doğru hareket etmektedir. Diğer taraftan veri analizi, istatistiksel ve tematik veri analizi teknikleri ile karma yöntemlere özgü çeşitleme ve veri dönüştürme stratejilerinin bir kombinasyonunu içermektedir. Çeşitleme, birden fazla veri kaynağının, veri toplama ve analiz prosedürlerinin, araştırma yöntemlerinin, araştırmacıların ve

çalışmanın sonunda ortaya çıkan çıkarımların kombinasyonlarını ve karşılaştırmalarını ifade eder. Veri dönüştürme ise, toplanan nicel verilerin anlatılara ya da nitel verilerin sayılara dönüştürülmesi anlamına gelmektedir (Teddle ve Tashakkori, 2009, s. 26-27).

Ele aldığı problemi karma yöntemler araştırması ile inceleyen bir araştırmacı, hem nitel hem de nicel verileri araştırma sorularına dayalı olarak ikna edici ve titiz bir şekilde toplayarak analiz etmekte, bu veri türlerinden birine ya da her ikisine öncelik verebilmekte, böylece ya aynı anda ya da sırayla birini diğerinin üzerine inşa ederek ya da birini diğerinin içine gömerek karıştırmaktadır. Bu işlemleri, felsefi dünya görüşleri ve teorik mercekler içinde çerçevelemekte ve çalışma planını belirleyen belirli bir araştırma tasarımı içerisinde birleştirmektedir (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 5). Araştırmacının kullanacağı araştırma tasarımı, bu işlemlerin nasıl gerçekleşeceği konusunda belirleyici olmaktadır. Bu araştırmanın tasarımı ile ilgili ayrıntılara ilerleyen kısımda yer verilmiştir.

3.1.1. Karma Yöntemler Araştırmasının Neden Kullanıldığının Açıklaması

Nicel ve nitel araştırma yaklaşımlarıyla ilişkili paradigmaların ve yöntemlerin doğasında bulunan kısıtlamalar göz önüne alındığında, karma yöntemler araştırması genel olarak karmaşık bilgi biçimleri oluşturmak için kullanılmaktadır (Headley, 2016, s. 102). Bir sorunu keşfetmek, katılımcıların seslerini duyurmak, karmaşık bir durumu haritalandırmak ve katılımcıların bakış açılarını aktarmak amaçlandığında, nitel araştırma yaklaşımının kullanılması uygunken; değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek ve gruplar arasındaki farklılıklar ortaya çıkarmak istendiğinde, nicel araştırmadan yararlanılabilir. Ancak, bir veri kaynağının yetersiz olduğu, araştırma probleminin eksiksiz anlaşılabilmesi için daha fazla açıklamaya ihtiyaç olması, keşifsel bulguları genelleştirmek, bir çalışmayı ikinci bir yöntemle geliştirmek, teorik bir bakış açısının nitel ve nicel veri toplamayı gerektirmesi, araştırmanın hedefine ulaşabilmek için çok aşamalı bir süreçte ihtiyaç duyulması halinde karma yöntemler araştırması en iyi sonucu verecektir (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 7-8). Nitel ve nicel araştırmalara kıyasla; en eksiksiz, dengeli, faydalı ve bilgi üreten araştırma sonuçları elde edilebilen bu araştırma yaklaşımı, üstün araştırma bulguları ve sonuçları elde etmek için kullanılmalıdır (Johnson vd., 2007, s. 129).

Karma yöntemler araştırmasını kullanmak, nitel ve nicel yöntemlerin zayıf yönlerini dengeleyip en aza indirerek, güçlü yönlerinden yararlanmayı sağlamaktadır (Bryman, 2006, s. 106; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004, s. 15; Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 84). Nitel

araştırma, küçük bir insan grubundan büyük bir evrene genelleme yapmaya ve insanların genel olarak ne hissettiğini tam olarak ölçmeye izin vermemesi bakımından zayıf bir özellik göstermektedir. Nicel araştırmanın zayıf yönü ise, kişisel hikâyeleri ve anlamları yeterince ortaya çıkarmaması ve bireysel bakış açılarını derinlemesine araştırmamasıdır (Creswell, 2014, s. 15). Bu yöntemlerin bir çalışmada birleştirilerek güçlü yönlerinden yararlanmak, araştırma problemi ile ilgili tamamlayıcı ve güçlü kanıtlar üreten daha güçlü ve güvenilir çalışmalar yürütülmesine olanak tanıyacak, sonuçlara ilişkin olası alternatif açıklamaların en aza indirilmesine yardımcı olurken, çalışılan olgunun farklı yönlerini açıklamak için yeterli bilgi de sağlayacaktır (Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 9).

Karma yöntemler araştırmasının kullanıldığı durumlar göz önüne alındığında, her araştırma problemi için kullanılamayacağı açıktır. Bu nedenle karma yöntem araştırmasını kullanmak isteyen araştırmacıların, ele aldıkları araştırma problemi açısından neden bu yaklaşımdan yararlandıklarına dair bir gerekçe sunmaları gerekmektedir (Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 81; Toraman, 2021, s. 11). Alandaki genel görüş birliği, nitel ya da nicel bir yaklaşım yetersiz kaldığında ve her iki yaklaşımın birleşiminin, araştırma amacını daha iyi anlamaya yol açtığında, karma yöntemlerin kullanılması gerektiği yönündedir. Ayrıca, bu yöntemle daha iyi bir anlayışa ulaşılabileceğine dair daha özel nedenler de (Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 80) söz konusu olabilmektedir.

Bu doktora tez çalışmasının amacı, Aksaray bağlamında her bir temel etkileşim (temas) noktasında yaşanan kent deneyimlerine yönelik bir kuram oluşturmak ve bu kuram çerçevesinde uygun ölçme araçları (modeli) geliştirmek de dahil olmak üzere kuramın doğruluğunu ya da genelleştirilebilirliğini test etmektir. Çalışmada, kent deneyimlerine dair katılımcıların seslerini ve içinde yaşanan toplumun kültürel özelliklerini yansıtmaya dikkat edilerek, kentin temel etkileşim (temas) noktalarına ilişkin kent deneyim ölçekleri oluşturmak ve bu ölçeklerin yapı geçerliğini, doğruluğunu ve güvenilirliğini sınamak hedeflenmiştir. Bu amacı karşılayabilmek için nitel araştırma yönteminden, bireysel kent deneyimlerini derinlemesine araştırma ve kent deneyimlerine yüklenen anlamları ve hikâyeleri ortaya çıkarma (keşfetme / derinlemesine anlama) konusunda yararlanılarak bir vatandaş kent deneyim kuramı ortaya konulmuştur. Nicel araştırma yöntemi ise, ortaya konan kuram açısından geçerli ve güvenilir ölçme araçları geliştirebilmeye ve bu kuramın daha büyük bir evrene genelleştirilebilirliğinin test edilebilmesine (doğrulama) bir fırsat sağlamıştır. Bu tez çalışmasında karma yöntemler araştırmasının neden kullanıldığına dair

bu genel gerekçeden sonra daha özel bir gerekçelendirme için ilk olarak karma yöntemler araştırma alanı, gerekçe tipolojileri açısından incelenmiştir.

Karma yöntemler araştırması alanında çalışan araştırmacılar (Bryman, 2006; Collins, 2006; Greene, vd., 1989), bu yöntemi kullanma gerekçelerine ilişkin çeşitli tipolojiler ortaya koymuşlardır. Greene ve meslektaşları (1989) tarafından geliştirilen ve (a) çeşitleme (triangulation), (b) tamamlayıcılık (complementarity), (c) geliştirme (development), (d) başlatma (initiation) ve (e) genişletme (expansion) olmak üzere beş çeşit gerekçeden oluşan tipolojinin yaygın biçimde kullanıldığı söylenebilir (Toraman, 2021, s. 11). Çeşitleme; tüm yöntemlerin bazı sınırlamalara sahip olması nedeniyle bir olgunun bir yöntemle değerlendirilmesinin de sınırlı sonuçlar üreteceği (Greene vd., 1989, s. 256) esasına dayanmaktadır. Dolayısıyla bu yöntemin kullanımıyla, nicel ve nitel yöntemlerden elde edilen sonuçların benzerliklerinin ve farklılıklarının karşılaştırılması, bir olgu hakkında daha geçerli sonuçların elde edebilmesi (Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 84; Toraman, 2021, s. 12) olanağı sağlayabilmektedir. Tamamlayıcılık gerekçesi; bir yöntemden elde edilen sonuçların diğer yöntemden elde edilen sonuçlarla detaylandırılması, geliştirilmesi, örneklenmesi ve açıklığa kavuşturulması için nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanmayı esas almaktadır (Greene vd., 1989, s. 259). Tamamlayıcılık, sosyal hikâyeyi bütünüyle anlamak için sadece sayısal ya da anlatısal açıklamalar yoluyla değil, nicel-nitel verileri birlikte kullanarak gerçekleştiğinden, araştırmacının araştırma problemini daha iyi anlamasını ve / veya belirli bir araştırma sonucunu netleştirmesini sağlayabilmektedir. Tamamlayıcılık ve çeşitleme, kullanılan yöntemler karşılaştırılabilir veriler ürettiğinde çapraz doğrulama açısından da faydalı olabilmektedir (Hesse-Biber, 2010, s. 4). Araştırmacılar, çeşitleme ya da tamamlayıcılık gerekçesiyle karma yöntemler araştırması yürüttüklerinde, çoğunlukla başlatma ve genişletme amacıyla eşzamanlı karma yöntemler tasarımı kullanmaktadırlar (Plano Clark ve Ivankova, 2016, s. 85). Başlatma; paradoksların, çelişkilerin ve yeni bakış açılarının keşfini ve bir yöntemden elde edilen soruların ya da sonuçların, diğer yöntemden elde edilen sorular ya da sonuçlarla yeniden düzenlenmesini amaçlamaktadır (Greene vd., 1989, s. 259). Bir çalışmanın bulguları, açıklığa kavuşturulması gereken sorular ya da çelişkiler doğurabilir ve böylece yeni bir çalışma başlatılabilir. Yeni çalışmadan beklenen, incelenen olguya ilişkin mevcut teorilere yeni anlayışlar getirmesidir. Aslında, bu çalışmadan elde edilen bulgular tamamen yeni bir sosyal araştırma konusunu ortaya çıkarabilir ve yeni bir araştırma başlatabilir. Bu, karma yöntemler araştırması yapmak için genişletme gerekçesi olarak ifade edilebilir (Hesse-Biber, 2010, s.

5). Genişletme, araştırmanın farklı bileşenleri için farklı yöntemler kullanarak araştırmanın kapsamını ve sınırını genişletme görüşüne dayanmaktadır (Greene vd., 1989, s. 259).

Bu doktora tez çalışmasının gerekçesi ise, Greene ve meslektaşları'nın (1989) gerekçe tipolojisindeki “geliştirme” olarak açıklanabilir. Geliştirme, bir yöntemden elde edilen sonuçların örnekleme, uygulama ve ölçme kararlarında kullanılarak ikinci yönteme bilgi sağlaması ya da ikinci yöntemi şekillendirmesi esasına dayanmaktadır (Greene vd., 1989, s. 259). Geliştirme gerekçesiyle yürütölen bir karma yöntemler araştırmasında farklı yöntemler, sıralı zamanlama ile uygulanmaktadır. Buna göre önce bir yöntem uygulanır, bu yöntemden elde edilen sonuçlar örneklem seçiminde, ölçme aracı geliştirmede ya da diğeri yöntemin analizine bilgi sağlamada kullanılmaktadır. Uygulama etkileşimlidir ve aynı olguyu değerlendirmek için farklı yöntemler kullanılır. Güçlü geliştirme gerekçesine sahip karma yöntemli araştırmalarda, kullanılan bu yöntemler, eşit ağırlığa ya da öneme sahiptir. Bu gerekçe, genellikle yöntemlerin sıralı zamanlamayla uygulandığı karma yöntemli çalışmalara temel oluşturmaktadır (Greene vd., 1989, s. 267-268). Bu doktora tez çalışmasında nitel yöntemden elde edilen bulgulardan, vatandaş kent deneyimlerine ilişkin ölçme araçları geliştirmek için yararlanılmıştır. Kuram oluşturma süreciyle bir grup insanın deneyimlerine dalmanın, daha uygun bir ölçek geliştirmek için faydalı olacağı düşünölmektedir. Nitel verilere, başka bir deyişle katılımcıların seslerine ya da görüşlerine dayalı teorik bir model geliştirmek ve sonrasında bu teoriyi nicel değişkenlere dönüştörmek, bu değişkenlerin daha iyi ölçölmesini sağlayacaktır (Howell Smith, 2011, s. 43). Böylelikle çalışmanın ilk kısmında katılımcılardan toplanan metinler ve görsellere dayalı anlatılar, kent deneyimleri ölçeğinde yer alan ölçek maddelerini oluşturmak için kullanılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada, geliştirme gerekçesi esas alınarak, karma yöntemlerden yararlanılmıştır.

3.1.2. Araştırma Tasarımı

Bir karma yöntem araştırması tasarımının türünü belirlemede; öncelik, uygulama ve entegrasyon önemli kriterler olarak öne çıktığından, bu üç kritere yönelik birtakım kararların alınması gerekmektedir (Creswell vd., 2003, s. 215; Ivankova, 2004, s. 56). Dolayısıyla bu araştırmanın tasarımını belirlemede de bu üç kriter dikkate alınmıştır.

Öncelik, veri toplama süresince nitel ya da nicel hangi yaklaşıma daha fazla ağırlık verildiğini göstermektedir. Bunun alternatifi ise, her iki yaklaşıma da eşit ağırlık vermektir (Morgan, 1998, s. 366). Bazı çalışmalarda ağırlık nicel yaklaşıma, bazılarında nitel

yaklaşımına verilirken, bazı çalışmalarda ise her iki yaklaşım da eşit önceliğe sahip olabilmektedir. Öncelik, araştırma probleminde neyin vurgulandığına (bir teoriyi test etme, değişkenleri inceleme ya da yapıları keşfetme gibi), hangi veri türünün diğerine hizmet ettiğine (nitel verilerin bir ölçme aracı geliştirmede kullanılması gibi) göre belirlenmektedir (Creswell vd., 2004, s. 10). Nicel bilginin mi yoksa nitel bilginin mi ilk olarak vurgulanacağı, bir veri türünün diğerine göre uygulama genişliğinin daha fazla olması ya da ilk önce tümevarımsal (temaların oluşturulması) ya da tümdengelimsel (bir teoriyi test etme) bir yaklaşımın kullanılması, karma yöntemler çalışmasında önceliğin hangi yaklaşıma verildiğine işaret etmektedir (Creswell ve Creswell, 2018, s. 207). Önemli olan nokta, her yöntemin kendi içinde eksiksiz olması gerektiğidir; yani kullanılan nicel ve nitel yöntemler titizlik içinde yürütülerek uygun kriterleri karşılamalıdır (Morse, 1991, s. 121).

Uygulama, nicel ve nitel verileri toplamada kullanılan sırayı ifade etmektedir (Morgan, 1998, s. 366). Araştırmacı, ulaşmak istediği hedefleri esas alarak nitel ve nicel veriyi aynı anda eşzamanlı olarak ya da belirli bir süre boyunca aşamalar halinde sırayla toplayabilir (Creswell vd., 2003, s. 215). Nitel ve nicel veri toplamının eşzamanlı gerçekleştiği durumda iki veri türü arasında sınırlı etkileşim olmakla birlikte, çalışmanın sonunda bulgular birbirini tamamlar. Diğer taraftan bir yöntemin sonuçları bir sonraki yöntemi planlamak için gerekliyse, nitel ve nicel veri sıralı biçimde toplanıp analiz edilir. Nicel yöntem uygulanmadan önce nitel yöntem tamamlanır ya da bunun tersi biçimde araştırma yürütülür (Morse, 1991, s. 120).

Entegrasyon, nicel ve nitel yaklaşımların araştırmanın belirli bir aşamasında birleşimi olarak tanımlanabilir. Entegrasyon; araştırma soruları, veri toplama, veri analizi ya da yorumlama içerisinde gerçekleşebilir (Creswell vd., 2003, s. 220). Buna göre sıralı karma yöntem araştırma tasarımlarında, nicel ve nitel aşamalar, çalışmanın ilk aşamasındaki veri analizinin sonuçlarının ikinci aşamada veri toplamaya bilgi sağladığı ya da rehberlik ettiği bir ara aşamada birbirine bağlanabilir (Ivankova vd., 2006, s. 11). Başka bir deyişle sıralı tasarımlarda entegrasyon, veri toplama sırasında gerçekleşmektedir. Birinci aşamadan elde edilen sonuçların, araştırmanın ikinci aşamasındaki diğer veri türünün toplanmasını sağladığı bir strateji kullanılır. Bu bağlantı, araştırma sorularını belirleyerek, katılımcıları seçerek ve veri toplama protokollerini ya da araçlarını geliştirerek ikinci aşamadaki veri toplama sürecini şekillendirmek için ilk aşamanın sonuçlarını kullanarak gerçekleşmektedir (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 67).

Bu kriterler dikkate alınarak tasarlanan bir karma yöntemler araştırması, en az iki aşamadan oluşan ve her aşamada bir dizi işlemlerin gerçekleştirildiği karmaşık bir süreçten oluşmaktadır. Bu nedenle araştırma süreci boyunca gerçekleştirilen işlemlerin genel akışını anlamayı kolaylaştıracak, basit ve yalın görsel modellere ihtiyaç duyulmaktadır. Karma yöntemler araştırma sürecinin görsel modeller ile temsil edilmesi; veri toplama sırasının, her iki yöntemin önceliğinin ve bir çalışma içindeki iki yaklaşımın bağlantı ve karıştırma noktalarının görselleştirilmesine, araştırmacının nerede, nasıl ve ne zaman düzenlemeler yapacağını anlamasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca görsel modeller, okuyucuların, çalışmayı daha rahat biçimde takip etmesini ve anlamasını da kolaylaştırmaktadır (Ivankova vd., 2006, s. 15). Karma yöntemler araştırma tasarımını görselleştirmede yaygın biçimde kullanılan bu görsel modeller, notasyon sistemi ve süreç diyagramıdır. *Notasyon sistemi*, ilk olarak Morse (1991) tarafından, karma yöntemler çalışmasında kullanılan nitel ve nicel verinin toplanma sırasını ve bu iki verinin araştırmadaki önceliğini göstermek amacıyla kullanılmıştır. Notasyon sisteminde, çalışmada yer alan nicel yöntemler “quan”, nitel yöntemler ise “qual” biçiminde gösterilmektedir. Bu yöntemlerden hangisinin daha baskın olduğu, hangisinin ise tamamlayıcı bir role sahip olduğu büyük ve küçük harfler kullanılarak belirtilmektedir. Buna göre, öncelikli yöntemler büyük harflerle (QUAN / QUAL) ve ikincil yöntemler küçük harflerle (quan / qual) gösterilmektedir. Ayrıca, nicel ve nitel yöntemlerin uygulama sıralamasını gösterirken, eşzamanlı yöntemler için artı (+), sıralı yöntemler için ok (→) işareti kullanılmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 109-110; Morse, 2003, s. 197). *Süreç diyagramları* ise, en az iki aşamadan oluşan karmaşık bir karma yöntemler araştırmasının genel akışını ve her aşamada gerçekleştirilen adımları görsel olarak sunmaktadır. Bu diyagramlar, karma yöntem araştırmasını oluşturan nicel ve nitel kısımlarda gerçekleşen işlemleri, bu işlemler sonucunda elde edilen ürünleri basit bir dil kullanarak göstermektedir. Araştırmanın veri toplama, veri analizi, yorumlama adımlarını göstermek için geometrik şekillerden yararlanılırken; bu adımlardaki ilerleme, oklar (→) ile gösterilmektedir (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 111).

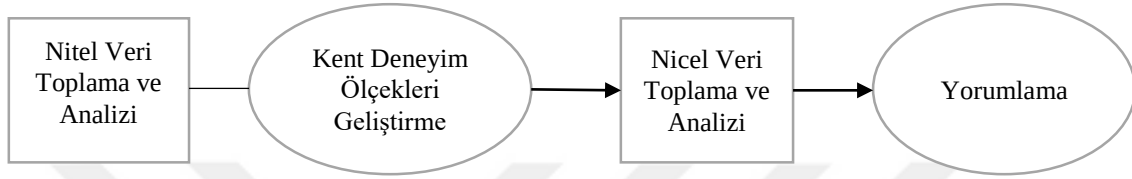
Nitel ve nicel araştırma yaklaşımlarının uygulama zamanlarının sıralı biçimde gerçekleştirildiği keşfedici sıralı araştırma tasarımında, öncelikle nitel yöntem uygulanmakta, nitel yöntemden elde edilen sonuçlar, nicel yöntem açısından örneklemin seçilmesinde, veri toplama aracının geliştirilmesinde ya da nicel analize bilgi sağlamada kullanılmaktadır (Greene vd., 1989, s. 267). Bu tasarımın uygulamalarına bakıldığında, özellikle iki aşama arasında bir ara adım olarak, nitel sonuçlara dayandırılan ve nicel veri

toplamada kullanılan bir araç geliştirildiği görülmektedir (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 86). Burada amaç, ele alınan olguya yönelik mevcut olan ancak katılımcıların görüşlerini tam olarak yansıtmayan ölçekleri ya da araçları kullanmak yerine, katılımcıların görüşlerine dayanan bir veri toplama aracı geliştirmektir (Creswell vd., 2004, s. 11). Ele alınan olguyu ölçmek için uygun araçlar mevcut olmadığında, bir araç geliştirip test etmek; konuyla ilgili değişkenler bilinmediğinde, nicel olarak çalışılacak önemli değişkenleri belirlemek; nitel sonuçları farklı gruplara genellemek; ortaya çıkan bir teori ya da sınıflandırmanın özelliklerini test etmek ya da bir olguyu araştırmak ve boyutlarının yaygınlığını ölçmek gerektiğinde, bu araştırma deseni oldukça yararlıdır (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 86-87). Bir ölçeğin geliştirildiği keşfedici sıralı tasarım, özellikle araştırmacının değişkenler arası ilişkileri ya da belirli bir değişkenin başka bir değişkeni ne ölçüde etkilediğini belirlemek için nitel verilerden türetilen temaların daha fazla incelenmesine de olanak tanımaktadır (Maresh, 2009, s. 51). Bu çalışmada, vatandaş kent deneyim olgusunu ayrıntıları ile birlikte keşfederek, katılımcıların görüşlerini yansıtan bir kent deneyim kuramı ve buna bağlı ölçekler geliştirebilmek, bu ölçekleri test ederek yapı geçerliklerini sınamak, doğrulamak ve sonrasında bu olguya yönelik bazı yapısal modellerin kapsadığı kent deneyimleri, kent tatmini, kent sadakati, ağızdan ağıza iletişim eğilimi ve genel yaşam doyumu (bu değişken literatürden alınmıştır) arasındaki ilişkileri açıklayabilmek amaçlandığından, bu araştırma deseninin kullanımı, oldukça uygun görünmektedir.

Keşfedici sıralı tasarımda vurgu genellikle nitel aşamaya yapılırken, ölçek geliştirme süreçlerinde kullanıldığı çalışmalarda; nicel aşama için ihtiyaç duyulan bilgiyi sağlamak amacıyla yürütülen nitel aşama, ikincil bir role sahip olmakla birlikte (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 90), bu süreçte nicel veriler kadar nitel veriler de önemli bir katkı sağlamaktadır (Howell Smith, 2011, s. 41). Bu çalışmada, titiz bir nitel araştırma yürütülerek, nitel aşamanın önemi ve ağırlığı artırılmış ve nicel aşama ile eşit bir değere sahip olması sağlanmıştır. Ayrıca, araştırmacı, her iki araştırma yaklaşımı rehberliğinde yürütülen çalışmaların, çalışmanın amacına ulaşmada ve araştırma sorularını yanıtlamada oldukça önemli bir role sahip olduğuna inanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmanın tasarımı, Morse (1991) notasyon sistemi ile $NIT \rightarrow NIC$ biçiminde temsil edilebilir.

Çalışmanın aşamaları kronolojik sırayla gerçekleştirilmiş, bir aşamanın diğerinden ortaya çıktığı ya da takip ettiği anlayışından hareket edilmiştir. Çalışmada, bir aşamanın araştırma soruları ve süreçleri, bir önceki aşamaya bağlı olup; bu aşamalar birbiriyle ilişkilidir (Teddle ve Tashakkori, 2009, s. 143). Çalışma, bir kent bağlamında vatandaş kent deneyimi olgusunu

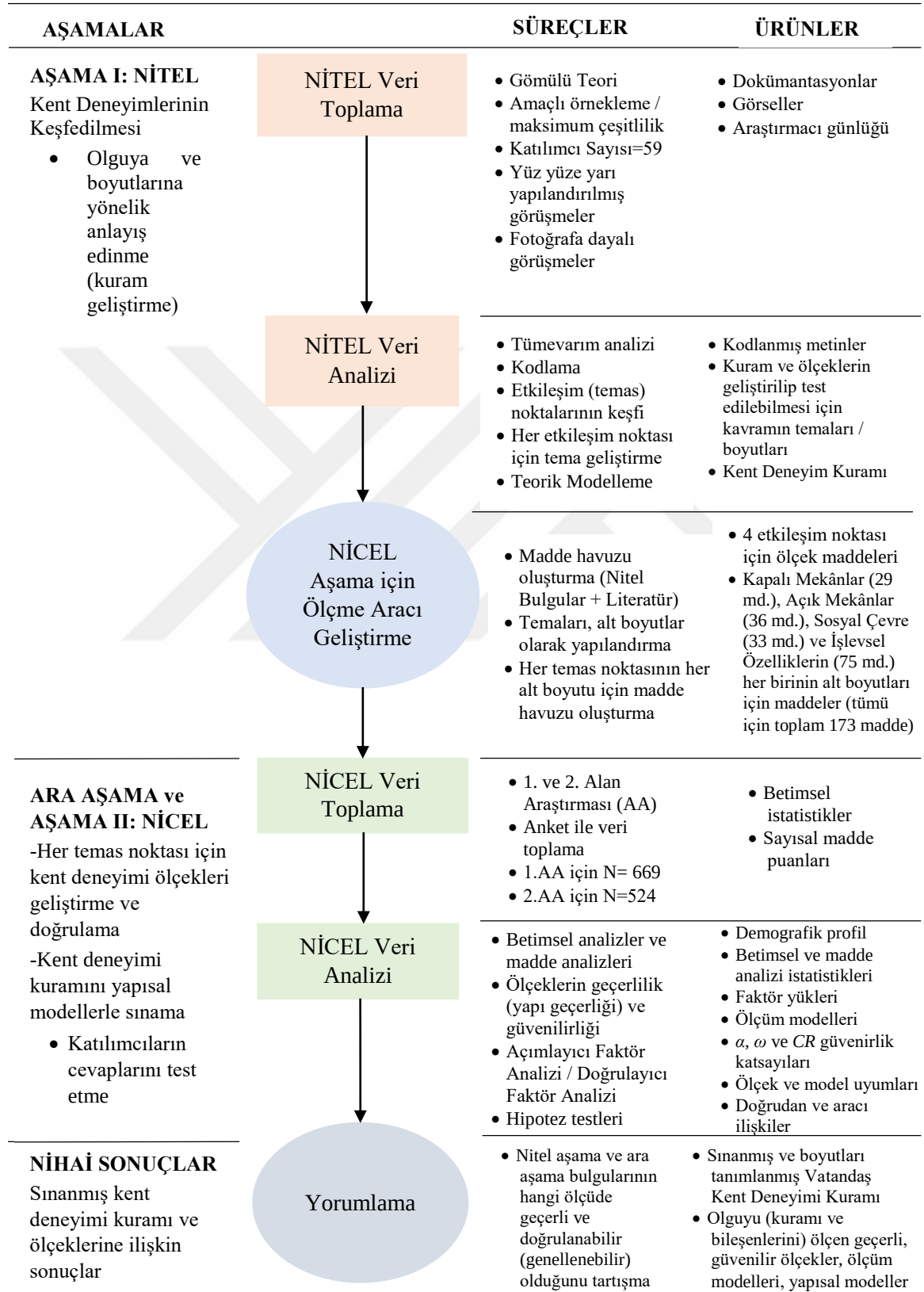
keşfetmek amacıyla, ilk aşamada nitel verilerin toplanması ve analizi ile başlamaktadır. Bunu sırasıyla keşfedilen nitel bulguların üzerine inşa edilen araştırmanın ara aşaması (nicel) ve ikinci nicel araştırma aşaması izlemektedir. Dolayısıyla nitel bulgular, nicel araştırma aşamalarının (veri toplama ve analizi gibi) geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Nicel aşamanın sonunda ise, elde edilen sonuçların, ilk nitel sonuçlara nasıl dayandığı yorumlanmaktadır (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 71; Toraman, 2021, s. 18). Şekil 3.1’de keşfedici araştırma tasarımının, bu çalışmada da takip edilen sıralı yapısı sunulmuştur.

Şekil 3.1. Keşfedici Sıralı Karma Yöntemler Araştırma Tasarımı (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 69’den alınmıştır)

Şekil 3.1’de de görüldüğü üzere çalışma, bu tasarımın sıralı yapısına uygun biçimde iki temel aşamadan ve bu temel aşamaları birbirine bağlayan bir ara aşamadan oluşturulmuştur. Çalışmaya, vatandaş kent deneyimi olgusunu tüm ayrıntıları ile birlikte keşfedebilmek için nitel verilerin toplanmasıyla başlanmıştır. Yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanan nitel veriler, vatandaş kent deneyimine yönelik derinlemesine bir anlayış geliştirmeyi sağlamıştır. Ayrıca nitel bulgulardan, katılımcıların kente yönelik tatmin ve sadakat duyguları ile ağızdan ağıza iletişim eğilimlerinin yaşanan bu deneyimlere göre nasıl şekillendiğine yönelik de bir fikir edinilmiştir. Nitel bulgular, kent deneyimlerinin bu değişkenler ile ilişkili olabileceğine işaret etmiştir. Ayrıca nitel bulgular, yaşanan deneyimlerin Türk kültürüne (içinde yaşadığımız kültüre) özgü yönlerine de ışık tutarak geçmişte özellikle başka ülkelerde yürütülmüş araştırmalardan daha güvenilir bir şekilde bu değişkenleri değerlendirecek bir ölçme aracı tasarlamaya da olanak tanımıştır. Bu ara aşama, mevcut ölçekler yerine katılımcıların görüşlerini yansıtan ve seslerinin duyulmasını sağlayan kent deneyim ölçekleri geliştirmeye katkı sağlamıştır. Bu aşama; çalışmanın birinci nitel aşamasını, nicel aşamaya bağlamış (entegre etmiş / bütünleştirmiş) ve nicel aşamanın nitel bulguların üzerine inşa edilerek yürütülmesine zemin hazırlamıştır. Son olarak çalışmanın ikinci nicel aşamasında, daha büyük örneklemden nicel veri toplayarak nitel aşama sonucunda ortaya çıkan kuramın test edilebilirliğine ve bulguların genellenebilirliğine odaklanılmıştır. Tüm bu süreç sonucunda, bu çalışmanın problemine ve araştırma sorularına yanıt sağlanabilmiştir. Şekil 3.2’de bu çalışmanın nitel ve nicel aşamaları ve bu aşamalarda gerçekleştirilen işlemler

ve bu işlemler sonucunda ortaya çıkan ürünler, daha kolay biçimde anlaşılabilmesi ve takip edilebilmesi amacıyla görselleştirilmiştir.

Şekil 3.2: Keşfedici Sıralı Tasarım Sürecinin Ayrıntılı Görsel Diyagramı

Çalışmada kullanılan tasarıma bağlı olarak yürütülen adımlar, Şekil 3'te yer alan diyagram biçiminde özetlenmekle birlikte, izleyen kısımlarda her bir aşama ayrı ayrı ele alınmış ve bu aşamalarda hangi işlemlerin gerçekleştirildiğine ayrıntılı biçimde yer verilmiştir.

3.1.3. Araştırmanın Alanı

Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde yer alan Aksaray; doğusunda Nevşehir, Güneydoğusunda Niğde, Batısında Konya, Kuzeyinde Ankara, Kuzeydoğusunda Kırşehir kentleri ile çevrilidir. Yüzölçümü 7626 km² olup, 31 Aralık 2023 itibarıyla 219.006 erkek, 219.498 kadın olmak üzere toplam nüfusu 438.504 kişidir. Bölgede Hasan Dağı, Melendiz Dağları ve Ekecik Dağı gibi volkanik dağlar ile platolar bulunmaktadır. Aksaray, yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlı olmak üzere karasal iklime sahiptir. Buna bağlı olarak kentte, bozkır bitki örtüsü hâkimdir. Ulurmak ve Tuz Gölü, kentin önemli su kaynaklarıdır (Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü). Aksaray'ın, merkez ilçe ile birlikte Ağaören, Eskil, Gülağaç, Güzeyurt, Ortaköy, Sultanhanı ve Sarıyahşi olmak üzere 8 ilçesi, 192 köy ve kasabası bulunmaktadır (Aksaray Valiliği).

Aksaray, ilk çağlardan günümüze birçok medeniyetin yerleşim yeri olmuş bir kettir. Hattiler, Hititler, Persler, Helenistik Dönem, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Selçuklular, İlhanlılar, Danişmentliler, Karamanoğulları, Osmanlılar başta olmak üzere birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır (Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü). Aksaray, tarihinin çok eskilere dayanması nedeniyle, zengin bir tarihi ve kültürel mirasa sahip olup, İslam ve Hristiyanlık dönemlerine ait birçok dini esere sahiptir.

Ihlara Vadisi ve Manastırlar Vadisi, Hasan Dağı, Narlıgöl ve Tuz Gölü kentin önemli doğal güzellikleri arasında yer almaktadır. Kızıl Kilise, Yüksek Kilise, Selime Katedrali, Çanlı Kilise, Eğri Minare, Ulu Cami, Somuncu Baba Türbesi, Zinciriye Medresesi kentin Hristiyanlık ve İslam dönemine ait önemli dini eserlerinden bazılarıdır. Güzeyurt ve Saratlı'daki yer altı şehirleri, Aşıklıhöyük, Sultanhanı, Ağzıkarahan ve Alayhan gibi han ve kervansaraylar da kentteki önemli tarihi alanlara örnektir.

3.2. Aşama I: Nitel Araştırma

Tez çalışmasının ilk aşaması olan nitel aşamasının deseni, gömülü (grounded) (temellendirilmiş / veriden gelen) teoridir. Gömülü teori deseninde araştırmacı, sistematik,

tümevarımsal ve karşılaştırmalı bir yaklaşım benimseyerek nitel veriye dayalı bir teori oluşturmayı amaçlamaktadır (Bryant ve Charmaz, 2007, s. 1; Charmaz, 2006, s. 2). Bu nitel araştırma deseni, genel kavramların tanımlanmasına, bilinenin ötesine geçen teorik açıklamaların geliştirilmesine ve çeşitli deneyim ve olgulara yeni bakış açıları sunmaya olanak tanımaktadır (Corbin ve Strauss, 2014, s. 28).

Bu doktora tez çalışmasının nitel aşamasında, kent sakinlerinin günlük yaşamlarında Aksaray'ın temas noktalarındaki etkileşimleri sırasında ortaya çıkan deneyimlerini belirleyerek, bu deneyimlerin hem birbirleri hem de kişisel özellikler ve kent tatmini, sadakati, ağızdan ağıza iletişim eğilimleri arasındaki kavramsal ilişki örüntüleri açısından bir teori oluşturmak amaçlanmıştır. Dolayısıyla gömülü teoriden, kişilerin kente yönelik yaşadıkları deneyimlerden anlam çıkartabilecek, bu deneyimlerin hangi bağlamlarda gerçekleştiğine dair açıklamalar getirebilecek ve bu deneyimlerin ne gibi tutum ve davranış eğilimleri ile ilişki örüntüsü olabileceğini ortaya koyabilecek bir teori üretmede (Corbin ve Strauss, 2014, s. 32) yararlanılmıştır. Başka bir deyişle, bu desen kent deneyimleri hakkında ayrıntılı bilgi edinmenin bir yolu ve bu deneyim sürecini anlamak için teori geliştirmenin bir yöntemi (Charmaz, 2006, s. 10; Howell Smith, 2011, s. 45) olarak kullanılmıştır.

Gömülü teori deseni yardımıyla geliştirilen bir teori, nicel ölçümlerin kullanıldığı daha ileri çalışmalar için güçlü bir temel sağlamaktadır (Corbin ve Strauss, 2014, s. 33). Dolayısıyla tez çalışmasının bu ilk aşamasında üretilen teori, araştırmanın nicel kısmını oluşturan ara aşamadaki kent deneyim ölçeklerinin ve ölçüm modellerinin, ikinci aşamasındaki test edilen yapısal modellerin de kuramsal temelini oluşturmuştur.

Gömülü teori deseninin kullanılması, mevcut teorilerin araştırma problemine ya da araştırmanın katılımcılarına hitap etmediği durumlar için oldukça uygundur. Çünkü bu desen, veriye dayandırıldığından bağlama özgü olup bireylere duyarlıdır, böylece ele alınan probleme sağlam bir açıklama sağlar (Creswell 2012, s. 423). Bu doktora tez çalışmasının ele aldığı problem göz önünde bulundurulduğunda, alanyazında halihazırda bir kentte ikamet eden ve kentin tüketicisi durumunda olan kişilerin kentin hangi temas noktaları ile etkileşime girerek, ne tür deneyimler yaşadıkları hakkında çok az bilginin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla alanyazındaki teorilerin yetersiz kaldığı mevcut durumda, bu desen yardımı ile vatandaş kent deneyimi kuramının oluşturulması mümkün olabilecektir.

3.2.1. Katılımcı Grubu

Nitel aşama için katılımcı seçiminde, amaçlı örnekleme stratejilerinden maksimum çeşitlilik örneklem yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmada amaç, elde edilen bulguları bir evrene genelleme yapmak yerine, bir olguya yönelik derinlemesine bir anlayış geliştirmektir. Bu nedenle, nitel araştırma yaklaşımından yararlanan araştırmacı, ele aldığı bu olguyu en iyi şekilde anlayabilmek amacıyla insanları ya da alanları amaçlı olarak seçer (Creswell 2012, s. 206). Amaçlı örneklemede, çalışılan olgunun daha derinlemesine ele alınabilmesi için bilgi zengini durumlar seçilir. Bilgi açısından zengin durumlar, araştırmacının amacı açısından merkezi öneme sahip konular hakkında çok fazla bilgi elde edilebilecek durumları ifade etmektedir (Patton, 2002, s. 230).

Amaçlı örnekleme stratejilerinden olan ve bu çalışmada kullanılan maksimum çeşitlilik örnekleme, çeşitli varyasyonları ortaya koyan ve ortak kalıpları tanımlayan amaçlı bir teknik (Miles ve Huberman, 1994, s. 28) olarak ifade edilebilir. Bu stratejiyi kullanmadaki amaç, birçok farklılığın ötesine geçen ana temaları bulup tanımlamaktır. Küçük örneklem gruplarında, bireysel vakalar birbirinden çok farklı olduğu için büyük bir heterojenlik sorun olabilir. Ancak bu stratejide, büyük farklılıklardan ortaya çıkan ortak örüntüler, bir alanın ya da olgunun ortak boyutlarını ve temel deneyimleri ortaya koyabildiği için, heterojenlik bir bakıma araştırmanın gücü haline gelir (Patton, 2002, s. 235). Bunun için araştırmacılar, bazı özellikler bakımından farklılık gösteren olayları ya da kişileri araştırmanın amacı doğrultusunda belirlemektedirler. Buna göre ilk olarak özellik tanımlanır, daha sonra bu özelliğin farklı boyutlarını gösteren olaylar ya da kişiler seçilir (Creswell 2012, s. 208).

Kentte yaşayan vatandaşların kentle olan ekonomik, sosyal ve çevresel etkileşimleri, onların kent deneyimlerini şekillendirmektedir. Dolayısıyla kent sakinlerinin kent yaşamına yönelik tatminleri, öznel ihtiyaçlarını, beklentilerini ve o kentin özelliklerine yönelik algılarını içeren bir sürece işaret etmektedir (Insch ve Florek, 2008, s. 139). Bir aile açısından çocuklarının oynayabileceği emniyetli alanlar daha değerli görülebilirken (Insch, 2010, s. 166); gençler için eğlence-dinlenme faaliyetleri (Zenker ve Beckman, 2013, s. 13) ile sosyalleşme olanakları daha büyük öneme sahip olabilmektedir. Diğer taraftan yaşlı bireyler yaşadıkları kenti; gürültü, trafik, komşuluk ilişkileri, güvenlik ve gizlilik, sağlık hizmetleri, alışveriş olanakları gibi faktörlere göre değerlendirebilmektedirler (Insch ve Sun, 2013, s. 180; Gory vd., 1985, s. 410). Alanyazında ilgili çalışmaların işaret ettiği bu kişisel özellikler esas alınarak, bu doktora tez çalışmasında amaçlı örnekleme türü olan maksimum çeşitlilik

örneklem yönteminden yararlanarak yaş, medeni durum, çocuk sahibi olup olmama özellikleri çerçevesinde örneklem grupları belirlenmiştir. Oluşturulan gruplar; (1) bekâr katılımcılar, (2) evli ve çocuk sahibi olmayan katılımcılar, (3) evli, çocuk sahibi olan ve 40 yaş altındaki katılımcılar, (4) evli, çocuk sahibi olan ve 40 yaş ve üzeri katılımcılar biçiminde dörde ayrılmıştır.

Katılımcı sayısının kesinleştirilmesinde, önceden belirlenmiş bir sayı yerine, veri toplama sürecindeki veri doygunluğu esas alınmış ve oluşturulan dört grup için veri doygunluğuna ulaşılması sağlanmıştır. Buna göre, ayrıntıları ile keşfedilmeye çalışılan kent deneyimleri olgusu yoğunlaşıp, katılımcıların bu olguya ilişkin açıklamalarında boşluk kalmayana kadar (Corbin ve Strauss, 2014, s. 203) veri toplama süreci devam etmiştir. Başka bir deyişle, kent deneyimlerine yönelik elde edilen bilgiler, sonraki görüşmelerde tekrarlanmaya başlayıncaya ve yeni kategoriler ve temalar ortaya çıkmayıncaya kadar (Corbin ve Strauss, 2014, s. 203; Maresh, 2009, s. 59) yeni katılımcılar ile görüşmeler sürmüştür. Sonuç olarak; 23 bekâr, 12 evli ama çocuk sahibi olmayan, 13 evli, çocuk sahibi ve kırk yaş altında olan, 11 evli, çocuk sahibi ve kırk yaş ve üzeri olan toplam 59 katılımcı, araştırmanın nitel aşamasındaki katılımcı grubunu oluşturmuştur. Katılımcı seçiminde oluşturulan bu dört grup, örneklem gruplarının özelliklerine sahip olmanın yanı sıra, meslek, kentteki ikamet süresi, gelir, eğitim durumu gibi ölçütlere göre de çeşitlilik göstermektedir. Gönüllülük esasına göre araştırmaya dâhil olan bu katılımcılardan Aksaray kenti bağlamında 03.10.2017 / Salı - 21.09.2018 / Cuma tarihleri arasında veri toplanmıştır. Katılımcıların seçiminde öncelikle ele alınan olgu açısından anahtar kişi olup, kolaylıkla ulaşılabilen ve arkadaş çevresinde bulunan tanıdık kişiler tercih edilmiş, daha sonrasında ise bu kişilerin önerileriyle daha öncesinde tanışılmamış kişilere ulaşılarak araştırmaya katılımcı olmaları sağlanmıştır. Ayrıca bu katılımcılar belirlenirken, 18 yaşından büyük olmaları ve kent deneyimlerinin oluşabilmesi için Aksaray'da en az bir senedir yaşıyor olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Araştırma katılımcılarının maksimum çeşitlilik örneklemede temel alınan ölçütler açısından özellikleri, Tablo 3.1'de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Katılımcı Gruplarında Yer Alan Katılımcı Sayıları ve Özellikleri

1. Grup			2. Grup			3. Grup		4. Grup	
Bekâr 23 katılımcı (9-Erkek; 14-Kadın)			Evli-Çocuksuz 12 katılımcı (5-Erkek; 7-Kadın)			Evli-Çocuklu-Genç 13 katılımcı (6-Erkek; 7-Kadın)		Evli-Çocuklu-Orta Yaş ve Üzeri 11 katılımcı (6-Erkek; 5-Kadın)	
1. Grup: Bekâr Grubu Katılımcı Özellikleri									
Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	İkamet Süresi	Memleket	Büyüdüğü Bölge	Büyüdüğü Şehir	
Zeynep	Kadın	45	Lise	İdareci	39 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Ayşe	Kadın	41	Lisans	Ziraat Mühendisi	19 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Funda	Kadın	38	Lisans	Spor Eğitmeni (İşletmeci)	12 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Aylin	Kadın	25	Lisans	Çalışmıyor	25 yıl	Kastamonu	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Burcu	Kadın	31	Lisans	Çalışmıyor	23 yıl	Kırıkkale	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Serhat	Erkek	30	Lisans	Makine Ressamı	30 yıl	Kırıkkale	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Begüm	Kadın	23	Lisans	Öğrenci	4 yıl	Uşak	Marmara	Merkez İlçe/İl	
Damla	Kadın	20	Lisans	Satış Elemanı	20 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Nermin	Kadın	28	Lisans	İşletmeci	3 yıl	Niğde	Marmara	Merkez İlçe/İl	
Gizem	Kadın	24	Lisans	Öğrenci	2 yıl	Antalya	Akdeniz	Merkez İlçe/İl	
Betül	Kadın	24	Lisans	Öğrenci	4 yıl	Adana	Akdeniz	Merkez İlçe/İl	
Uğur	Erkek	23	Lisans	Öğrenci	4 yıl	Konya	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Çağatay	Erkek	22	Lisans	Öğrenci	2 yıl	Kırşehir	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Barış	Erkek	22	Lisans	Öğrenci ve Web Tasarımcısı	4 yıl	Ankara	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Berna	Kadın	24	Lisans	Öğrenci ve Spor eğitmeni	2 yıl	Konya	İç Anadolu	Köy ya da kasaba	
Metin	Erkek	31	Lise	Esnaf	30 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Tuğrul	Erkek	51	Lisansüstü	Memur	10 yıl	İzmir	Ege	Merkez İlçe/İl	
Aykut	Erkek	25	Lisans	İşsiz	21 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Polat	Erkek	23	Lisans	Memur	23 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
İzel	Kadın	52	Lise	Emekli	52 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Volkan	Erkek	37	İlköğretim	Emekli	10 yıl	Nevşehir	İç Anadolu	Köy ya da kasaba	
Çağla	Kadın	21	Lise	İşsiz	21 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Müge	Kadın	29	İlköğretim	İşsiz	29 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
2. Grup: Evli-Çocuksuz Grubu Katılımcı Özellikleri									
Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	İkamet Süresi	Memleket	Büyüdüğü Bölge	Büyüdüğü Şehir	
Esra	Kadın	35	Lisans	Ev Hanımı	3 yıl	Tokat	Marmara	Merkez İlçe/İl	
Kağan	Erkek	33	Lisansüstü	Öğretim Üyesi	5 yıl	Elazığ	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Yeşim	Kadın	31	Lisans	Mimar	2,5 yıl	Kayseri	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Caner	Erkek	28	Lisans	Memur	28 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Hakan	Erkek	26	Lisans	Öğretmen	26 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Esmâ	Kadın	23	Lisans	Öğretmen	4 yıl	Yozgat	İç Anadolu	Köy ya da kasaba	
Sevgi	Kadın	30	Lisansüstü	Araştırma Görevlisi	4 yıl	Ankara	İç Anadolu	İlçe	
Cihan	Erkek	32	Lisansüstü	Memur	6 yıl	Afyon	Ege	İlçe	
Suna	Kadın	38	Lise	Ev Hanımı	5 yıl	Gümüşhane	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Hakkı	Erkek	41	Lise	Milli Sporcu	41 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
İlkay	Kadın	41	İlköğretim	Milli Sporcu	9 yıl	Diyarbakır	Güneydoğu Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Nur	Kadın	22	Lise	Memur	2 yıl	Karaman	İç Anadolu	Köy ya da kasaba	
3. Grup: Evli-Çocuklu-Genç (40 yaşa kadar) Grubu Katılımcı Özellikleri									
Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	İkamet Süresi	Memleket	Büyüdüğü Bölge	Büyüdüğü Şehir	
Hüseyin	Erkek	29	Lisansüstü	Öğretim Elemanı	5 yıl	Rize	Karadeniz	Merkez İlçe/İl	
Büşra	Kadın	36	Lisansüstü	Öğretim Elemanı	12 yıl	Samsun	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Aslı	Kadın	27	Lisans	Ev Hanımı	2 yıl	Kayseri	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Salih	Erkek	27	Lisansüstü	Öğretim Üyesi	3 yıl	Tokat	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Canan	Kadın	39	Lisans	Öğretmen	7 yıl	Konya	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Songül	Kadın	37	Lise	Ev Hanımı	37 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Selin	Kadın	38	Lisans	Öğretmen	15 yıl	Mersin	Akdeniz	Merkez İlçe/İl	
Gönül	Kadın	35	Lise	Güzellik Uzmanı (İşletmeci)	12 yıl	Nevşehir	İç Anadolu	İlçe	
Erol	Erkek	35	Lisansüstü	Memur	25 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Köy ya da kasaba	
Yılmaz	Erkek	38	Lisans	Öğretmen	11 v	Mersin	Akdeniz	İlçe	
İsmail	Erkek	37	Lisans	Satış-Pazarlama (Özel Sektör çalışanı)	28 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	
Hande	Kadın	36	Lisans	Yurt İşletmecisi (Sınıf öğretmeni)	36 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl	

Recep	Erkek	35	Lisans	Memur	35 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl
4. Grup: Evli-Çocuklu-Orta yaş ve üzeri (40 yaş ve +) Katılımcı Özellikleri								
Kod	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	İkamet Süresi	Memleket	Büyüdüğü Bölge	Büyüdüğü Şehir
İhsan	Erkek	42	Lisansüstü	Öğretim Üyesi	7 yıl	Konya	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl
Dündar	Erkek	40	Lisansüstü	Makine Mühendisi	13 yıl	İzmir	Ege	Merkez İlçe/İl
Melahat	Kadın	56	İlköğretim	Ev Hanımı	4 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Köy ya da kasaba
Zehra	Kadın	47	Lisans	Ebe	30 yıl	Konya	İç Anadolu	Köy ya da kasaba
Kamil	Erkek	47	Lisans	Sağlık Memuru	30 yıl	Kastamonu	İç Anadolu	Köy ya da kasaba
Hayriye	Kadın	52	Lise	Ev Hanımı	23 yıl	Giresun	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl
Orhan	Erkek	64	Lisans	Emekli	50 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl
Zeki	Erkek	76	Lisans	Emekli	76 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl
Hatice	Kadın	52	İlköğretim	Ev Hanımı	52 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Köy ya da kasaba
Gülsüm	Kadın	46	Lise	Ev Hanımı	46 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl
Yasin	Erkek	50	Lisans	Memur	50 yıl	Aksaray	İç Anadolu	Merkez İlçe/İl

3.2.2. Veri Toplama Teknikleri ve Veri Toplama Süreci

Nitel araştırmada araştırmacı, katılımcıların kendi görüşlerini kısıtlamadan paylaşmalarına imkân verecek genel ve geniş sorular yoluyla veri toplamaktadır. Araştırmacı, ele aldığı olguyu derinlemesine ve tüm ayrıntılarıyla inceleyebilmek için birden çok veri türünden de yararlanabilmektedir (Creswell 2012, s. 212). Bu doktora tez çalışmasının ilk aşamasında, yarı yapılandırılmış görüşme ve fotoğraflamaya dayalı öyküleme tekniğinden yararlanılarak veri toplanmıştır. Başka bir deyişle çalışmanın nitel aşamasında, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak katılımcılardan açık uçlu sorulara dayalı metinler, fotoğraflamaya dayalı görseller, bu fotoğraflar kapsamındaki metinler sağlanmıştır. Böylelikle, nitel veri toplamada çeşitlemeye gidilmesi de sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırma süresince bir de araştırma günlüğü tutulmuştur.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme; kişilerin zihinlerine girerek zihinlerinde ne olduğunu öğrenmeyi, bakış açılarını anlamlı, bilinebilir ve açık hale getirmeyi ve hikâyelerini bir araya getirmeyi sağlayan bir veri toplama tekniğidir (Patton, 2002, s. 341). Bu teknikte, katılımcıların deneyimlerini herhangi bir şekilde kısıtlanmadan en iyi şekilde ifade edebilmesi ve zengin içerikli yanıtlar üretebilmesi için açık uçlu sorulardan faydalanılmaktadır (Creswell 2012, s. 218). Özellikle davranışlar yoluyla doğrudan gözlemlenemeyen, insanların akıllarında ne olduğuyla, duygularıyla, yaşadıkları çevreyi nasıl anlamlandırdıklarıyla ve yorumladıklarıyla (Fraenkel vd., 2012, s. 451; Merriam, 2009, s. 88) ilgilenen araştırmacılar için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği oldukça uygundur. Ayrıca insanların yaşam deneyimlerini ortaya çıkarmanın bir yolu, onlara bu deneyimlerine ilişkin hikâyelerini anlattırmaktır. Hikâye anlatmak, bir anlam oluşturma sürecidir; şöyle ki deneyimlerin ayrıntılarını seçmeye, bunlar üzerinde düşünmeye, bunlara düzen vermeye ve

böylece onları anlamlandırmaya olanak tanır (Seidman, 2006, s. 7; Waxman, 2004, s. 44). Bu anlamda yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, açık uçlu sorular yardımıyla kişinin deneyimlerini ayrıntıları ile birlikte aktarmasını sağlamaktadır. Buradan hareketle, u çalışmanın nitel aşamasında, katılımcıların Aksaray kenti bağlamında yaşadıkları kent deneyimleri ve Aksaray kentine yükledikleri anlamların keşfedilmeye çalışıldığı düşünüldüğünde, açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanmanın oldukça uygun olduğu anlaşılmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmede kullanılan açık uçlu soru listesi, alanyazındaki çalışmalar taranarak ve tez izleme komitesindeki alan uzmanlarının görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Veri toplama süreci, bu listeye başlatılmıştır. Ancak ilk görüşmelerde katılımcılardan alınan cevaplar, yeni soruların eklenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Alan uzmanı olan tez danışmanı ile yapılan görüşme sonrasında yeni sorular listeye eklenmiş ve böylelikle soru listesi son halini almıştır. Sonraki görüşmelerde, soru listesinin bu son hali kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru listesinin ilk ve son hali EK 1 ve EK 2’de paylaşılmıştır.

Fotoğrafa Dayalı Görüşme; fotoğraflama ve öyküleme tekniklerinin veri toplama sürecinde birlikte kullanılarak her iki tekniğin üstün yönlerini bütünleştiren (Uygun, 2009, s. 36), katılımcıların kendi dünyalarını fotoğraflar aracılığıyla ve bu fotoğraflara ilişkin sözlü ifadeleriyle temsil etmelerini sağlayan (Ho vd., 2011, s. 736) bir tekniktir. Bu teknik, insanların anlatacak ilginç hikâyeleri olduğu ve bu hikâyeleri yaratıcı bir şekilde anlatabilecekleri varsayımından hareket ederek; bir olguya yönelik deneyimlerinin ve düşüncelerinin imgeler ya da görseller yoluyla derinleşmesini sağlamaktadır (González-Calvo vd., 2021, s. 5). Araştırmacı, fotoğraflar yoluyla sadece gerçekte orada olanı değil, aynı zamanda bir olguya yüklenen semboller ve anlamları da ortaya çıkartabilmektedir (Stedman vd., 2014, s. 113). Görsel bilgiyi işlemekle sorumlu beyin bölgeleri, sözlü bilgiyi işleyen kısımlardan evrimsel olarak daha eski olduğundan, görüntüler insan bilincinin daha derin kısımlarını uyarmaktadır. Kelimeler ile görüntülerin de kullanıldığı görüşmelerde beyin her iki aracı da işlemekte ve katılımcılar, beyin kapasitelerinin daha fazlasını kullanabilmektedirler. Bunun sonucu olarak görüşmelere kıyasla fotoğrafa dayalı görüşmeler, daha fazla bilginin yanı sıra daha farklı türde bilgiyi de açığa çıkarabilmektedir (Harper, 2002, s. 13). Kısacası, görüşme esnasında canlanan fotoğraflar, sözel teknikler ile erişilemeyen iç görüleri açığa çıkartma ve yeni düşünceleri, duyguları ve anıları harekete geçirme potansiyeline sahiptirler (Warner vd., 2016, s. 2). Fotoğraflar, katılımcıların bir olguya yönelik yaşanmış deneyimlerine görsel bir kapı aralayarak; hayatlarının çeşitli ve

farklı yönleri hakkında konuşabilmelerini, görüşme soruları bağlamında düşüncelerini ve duygularını daha aydınlatıcı ve derinlikli biçimde açıklayabilmelerini kolaylaştırmaktadır (Patricia vd., 2017, s. 97; Dunn vd., 2021, s. 4). Böylelikle araştırmacı, katılımcıların dünyayı, gerçekliği ya da bir olguyu nasıl tanımladıklarını daha iyi anlama fırsatını yakalamaktadır (Lorenz ve Kolb, 2009, s. 263). Buna dayalı olarak bu araştırmada da, katılımcıların kent deneyimlerini ve Aksaray kentine atfettikleri anlamları ayrıntılı biçimde ortaya çıkarabilmek için görsel imgelerin, katılımcıların anılarını ve kendi içsel dünyalarını ortaya çıkarma gücünden (Stedman vd., 2014, s. 114) yararlanılmıştır.

Çalışmada, fotoğrafa dayalı öyküleme tekniğinin kullanıldığı bazı araştırmalarda (Holbrook ve Kuwahara, 1998; Stedman vd., 2004; Uygun, 2009; Warner vd., 2016) izlenen yol benimsenerek; fotoğrafların kim tarafından nasıl oluşturulacağına, neyi temsil edeceğine ve nasıl yorumlanacağına yönelik kararlar alınmıştır. İlk olarak, katılımcılar açısından hiçbir anlamı olmayan görsellerin araştırmaya dâhil edilmesinin önüne geçmek ve katılımcıların kendi deneyimlerini en iyi şekilde temsil eden görseller (Clark-Ibanez, 2004, s. 1509; Holbrook ve Kuwahara, 1998, s. 202; Stedman vd., 2004, s. 584) üzerinden görüşmelerin yürütülebilmesini sağlamak için görsellerin, katılımcılar tarafından oluşturulması istenmiştir. Bir çalışmada veri olarak kabul edilen görsel imgeler; çizimler, fotoğraflar, videolar, grafikler, haritalar gibi her türlü görsel materyali kapsamakta (Lorenz ve Kolb, 2009, s. 263) ve araştırmacılar ya da katılımcılar tarafından oluşturulabileceği gibi önceden var olan görsel materyaller de kullanılabilir (Patricia vd., 2017, s. 96). Bu nedenle görselleri hazırlama konusunda, katılımcılara herhangi bir kısıtlama getirilmemiş; yaşadıkları kent deneyimlerini temsil etmesi şartıyla kendi çektikleri fotoğraflar, internetten ya da basılı yayınlardan ulaşabilecekleri resimler, veri olarak kabul edilmiştir. Katılımcılardan istenen görsel sayısı, ortalama 5 adet³ olarak belirlenmiştir. Bu sayının belirlenmesinde Uygun'un (2009), fotoğrafa dayalı öyküleme tekniği ile AVM deneyimlerini incelediği çalışması referans alınmıştır. Uygun (2009, s. 119); üç tane fotoğrafın, yaşanan çeşitli deneyimleri belirlemede sınırlı kalması, fazla sayıdaki fotoğrafın ise çalışılan olguya yönelik odağın kaybolmasına yol açabilmesi nedeniyle ideal fotoğraf sayısının ortalama beş olabileceğini belirtmektedir. Hazırlayacakları görselleri, kendileri bir fotoğraf makinesiyle çekmek isteyen katılımcılara, kendi cep telefonlarını kullanabilecekleri

³ Katılımcılara, fotoğrafa dayalı görüşme hakkında bilgi verilirken, bu sayının altında ya da üstünde görseller getirebilecekleri; ancak 3'ün altında ya da 7'nin üzerinde de olmaması gerektiği belirtilmiştir. Katılımcılara bu esnekliğin sağlanmasında, kendilerini görsel hazırlarken rahat hissetmeleri ve ikinci görüşme süreci için daha fazla motivasyona sahip olmaları amaçlanmıştır.

belirtilmiştir. Günümüzde cep telefonları ve beraberindeki uygulamalar, iyi kalitede fotoğraflar çekmeyi mümkün kıldığından, teknolojik gelişmelerin herkesin fotoğrafçı olmasını sağladığı söylenebilir (Van Melik ve Ernste, 2019, s. 431).

Fotoğrafa dayalı görüşme tekniğinin yürütülmesine ilişkin alınan bir diğer karar, bu görsellerin içeriklerinin nasıl olacağı ve neyi temsil edeceği konusunda olmuştur. Kent kavramı, içinde sosyal, kültürel ve fiziksel çok çeşitli unsurları barındırdığından yaşanan deneyimlerin de bu unsurlar çerçevesinde ortaya çıkacağı düşünülebilir. Dolayısıyla hazırlanan görsellerin, Aksaray'ın doğal ve fiziksel çevresi, sosyal ilişkileri ve kültürü (Stedman vd., 2004, s. 586) gibi çok çeşitli unsurlarını resmeden geniş bir yelpazede olması muhtemeldir. Dolayısıyla görsellerin, Aksaray kentinde çekilmiş fotoğraflar ya da bu kentin çeşitli unsurlarını barındıran ve diğer yollarla elde edilmiş görseller olması ve bu kentte yaşanan deneyimleri ve bu kente atfedilen anlamları temsil etmesi gerekmektedir.

Son olarak bu çalışmada elde edilen veriler yorumlanırken, katılımcıların hazırladığı görsellerin ne anlama geldiği, kendileri için neden önemli olduğu ve hangi deneyimi nasıl temsil ettiği üzerinden görüşmeler yürütülmüş ve katılımcıların öyküleriyle bu görseller eşleştirilerek anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Bir görselin içeriği ya da ne anlama geldiği, onu inceleyerek değil, araştırmacıya geri bildirim imkânı tanıyan görüşme süreci yoluyla çeşitleme yapılarak açığa çıkmaktadır (Stedman vd., 2004, s. 586; Uygun, 2009, s. 114).

Veri toplama süreci iki aşamadan oluşmuştur. İlk aşamada öncelikle yüz yüze ya da telefon aracılığıyla iletişime geçilen katılımcı adaylarına araştırma hakkında kısaca bilgi verilmiş ve gönüllü olan katılımcılardan uygun oldukları tarih, saat ve kendilerini rahat hissettikleri yerde ilk görüşmeyi gerçekleştirmek için randevu alınmıştır. Sonrasında; her bir katılımcı ile belirlenen tarih ve saatte katılımcıların evlerinde, iş yerlerinde, kafelerde ya da araştırmacının çalışma ofisinde ayrı ayrı bir araya gelerek yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler, önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış bir soru formu (Bu formun ilk hali EK 2'de, son hali EK 3'te sunulmuştur) üzerinden yürütülmüştür. Bu görüşmelerin bitiminde kendilerinden ikinci görüşme için çeşitli görseller sağlamaları istenmiş ve bu görselleri nasıl sağlayabilecekleri konusunda her bir katılımcıya detaylı bilgi verilmiştir. Buna göre, katılımcılardan fotoğrafa dayalı öyküleme çerçevesinde “Aksaray kentinin sizin için taşıdığı anlam ya da anlamlar” temasından hareketle, Aksaray kentini kendileri açısından en iyi temsil edecek ve yaşadıkları deneyimleri anlatabilecek görseller

sağlamaları istenmiştir. Bu görselleri hazırlayabilmeleri için gerekli süre de sağlanarak ikinci görüşme için randevu alınmıştır.

İkinci aşamada, katılımcılarla sağladıkları görseller kapsamında bir görüşme yürütülerek, getirdikleri her bir görselin sözlü öykülemeleri alınmıştır. Her bir katılımcının sağlamış olduğu fotoğraflar bilgisayara ya da cep telefonuna aktarılmış ve katılımcılara sağladıkları görselleri birden başlayarak kendilerinin verdiği öneme göre sıraya koymaları istenmiştir. Katılımcılar, getirdikleri görselleri önem sırasına göre sıraladıktan sonra en önemli gördükleri birinci sıradaki görselden başlayarak, fotoğrafa dayalı öyküleme çerçevesinde hazırlanan sorular (bu soru formu EK 4'te sunulmuştur) yoluyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu süreç, her bir görsel ayrı ayrı bilgisayar ya da telefon ekranından izlenerek ve aynı süreç işletilerek tamamlanmıştır. Bu aşamada, ilk aşamaya katılan tüm katılımcılar ile görüşme yürütülemedi. Altı katılımcı çeşitli nedenlerden dolayı fotoğrafa dayalı görüşme aşamasına katılamamıştır. Bu katılımcılardan bir tanesi, görme engelli olduğu için görsel hazırlayamamıştır. Kırk yaş üzerinde olan iki katılımcı, yaşlarından dolayı cep telefonu, internet ya da fotoğraf makinesi kullanamayacaklarını söyleyerek, görsel hazırlayamayacaklarını belirtmeleri nedeniyle ikinci aşamaya katılmak istememişlerdir. Bir diğer katılımcı, kendisine fotoğrafa dayalı görüşme aşaması hakkında bilgi verildiği esnada ortamda bulunan eşinin görüşmeye yönelik olumsuz fikir beyan etmesi nedeniyle ikinci görüşmeye çekimser yaklaşmıştır. Bir tanesi, yaşadığı deneyimlerini nasıl görselleştirebileceğini tam olarak anlayamadığından ve bir diğeri de yoğun iş temposu nedeniyle görsel sağlayamayacaklarını belirterek çalışmanın ikinci aşamasında yer almamışlardır. Fotoğraf verisi sağlanamayan katılımcı sayısı oldukça az olduğundan çalışmanın genelini aksatacak bir durum oluşmamıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşmeler ortalama 20 dakika ile 50 dakika arasında sürerken; fotoğrafa dayalı görüşmeler ortalama 10 ile 30 dakika⁴ arasında gerçekleşmiştir. Görüşmelerde ayrıca etik kurallara uygun biçimde hareket edilmiştir. Etik kurallar çerçevesinde katılımcılar, görüşmelere başlamadan önce araştırmanın konusu, hangi amaçla yürütüldüğü, bu araştırma süresince kendilerinden istenilenler, katılımlarının gönüllülük esasına dayalı olduğu ve istedikleri zaman çalışmadan ayrılacakları konularında

⁴ Fotoğrafa dayalı görüşme süresinde, getirilen görsel sayısı önemli olmuştur. Bazı katılımcılar, daha önce sağlanan esneklik nedeniyle 3 görsel sağladığı için, bu katılımcılar ile yapılan görüşmeler daha kısa sürede tamamlanmıştır. Ayrıca bazı katılımcılar, görselde gördüklerini herhangi bir şeye benzetmeleri ya da bu görsele yönelik bir anılarını paylaşmaları istendiğinde bu sorulara cevap verememişlerdir. Bu durum görüşmelerin daha kısa sürede tamamlanmasına neden olmuştur.

bilgilendirilmiştir. Ayrıca katılımcılardan, çalışma hakkındaki bilgilerin ve katılımcıların haklarının yazılı olduğu ve EK 5’te sunulan bilgilendirilmiş onay formunu okuyup imzalamaları istenmiştir. Gerçekleştirilen tüm görüşmelerin, veri kaybını önlemek amacıyla ses kayıt cihazı ile kayda alınabilmesi için katılımcıların izinleri alınmıştır. Son olarak katılımcıların kayda alınan seslerinin başkaları tarafından dinlenmeyeceği, kimliklerinin saklı tutulacağı ve verilerin raporlanması aşamasında orijinal katılımcı atıflarının gerçek isimleri yerine takma isimler ile sunulacağı kendilerine hatırlatılmıştır. Gerçekleştirilen tüm görüşmelere ait veri toplama takvimi, EK 6’da sunulmuştur.

Araştırmacı Günlüğü; bu tez çalışması süreci boyunca araştırmacının kendisi tarafından tutulmuştur. Araştırmacı günlüğü, veri toplama tekniği olarak önemli bir kaynak olup, yansıtma görevi görmektedir (Fındıklı ve Saygın, 2023, s. 66). Araştırmacı günlüğü, araştırmacılar tarafından veri toplama sürecini planlamak ve bu süreci yorumlamak için tutulmaktadır. Bu kişisel günlüğün amacı, araştırmacının bu süreçte öğrendiklerini ve yaşadıklarını yansıtmaktır (Wallendorf ve Belk, 1989, s. 82). Bu günlükte, araştırma süreciyle ilgili ne tür kararların neden alındığı, araştırmacının veri toplama sürecindeki izlenimlerinin ne olduğu, görüşmelerin hangi amaçla yapılmak istendiği ile nasıl gerçekleştiği gibi sorulara yönelik araştırmacının iç gözlemsel ve özeleştirel yazılı bir değerlendirmesi bulunmaktadır (Ger, 2009, s. 7). Buna göre araştırmacı da görüşmelerin hangi amaçla, kiminle, hangi tarihte ve nerede gerçekleştirdiğine, görüşmelerin kendisinde bıraktığı duygu ve düşüncelere, ne tür zorluklar ile karşılaştığına ve bu zorlukları nasıl aştığına, süreç boyunca yöntemle dair ne gibi kararlar aldığına dair araştırmacı günlüğü tutmuştur.

3.2.3. Veri Analizi

Nitel analiz; görüşmeler, gözlemler, belgeler ve alan notları aracılığıyla toplanan verinin bulgulara dönüştürülmesi sürecidir. Bu süreç, elde edilen büyük miktardaki ham verinin hacminin azaltmasını, önemsiz şeylerin önemli olanlardan ayrılmasını, önemli örüntülerin tanımlanmasını ve verilerin ortaya çıkardığı şeyin özünün iletilmesi için bir çerçeve oluşturulmasını içermektedir (Patton, 2002, s. 432). Başka bir deyişle nitel analiz süreci, elde edilen veriler ile çalışarak verilerin düzenlenmesi, yönetilebilir birimlere ayrılması, kodlanması, sentezlenmesi ve örüntülerin ortaya çıkarılması işlemlerinden oluşmaktadır (Bogdan ve Biklen, 2007, s. 159). Bu süreçte, ayrıntılı verilerden genel kodlar ve temalar

oluşturabilmek için tümevarımsal bir yaklaşım benimsenmektedir. Tümevarımsal yaklaşımla, bütünlük daha büyük bir resim oluşturmak amaçlanmaktadır (Creswell, 2012, s. 238). Tümevarım analizi, veri içindeki örüntülerin, temaların ve kategorilerin keşfedilmesini ifade etmektedir. Özellikle nitel analizin kodların geliştirilerek kod kitabının oluşturulduğu, olası kategorilerin, örüntülerin ve temaların belirlendiği ilk aşamaları tümevarımsaldır (Patton, 2002, s. 453). Burada amaç, hipotezleri kanıtlamak ya da çürütmekten ziyade, toplanan ayrıntıları bir araya getirip gruplandırarak soyut kavramlar inşa etmektir (Bogdan ve Biklen, 2007, s. 6).

Nitel bir çalışmada veri analizi, katılımcıların üzerinde çalışılan olguya yükledikleri ya da attettikleri anlamları, tüm ayrıntıları ile birlikte ortaya koyabilme amacı taşımaktadır. Bu nedenle, veri analizi yoluyla ele alınan olguya ilişkin katılımcıların ne deneyimledikleri, deneyimlerini nasıl yorumladıkları ve içinde yaşadıkları sosyal dünyayı nasıl yapılandırdıkları, kendi bakış açılarıyla (Bogdan ve Biklen, 2007, s. 8) sunulmaya çalışılmaktadır. Bu, verileri analiz etmek, araştırma sorularına cevaplar oluşturabilmek için görüşme metnlerinin, görsellerin ve bu görsellere ilişkin yaşam öykülerinin nasıl anlamlandırılacağını anlamayı gerektirmektedir (Creswell, 2012, s. 236).

Bu doktora tez çalışmasının nitel aşamasında, katılımcıların Aksaray kentine yükledikleri anlamların ve bu kentte yaşadıkları ve yaşamayı arzu ettikleri deneyimlerin neler olduğunu keşfedebilmek amacıyla toplanan veri, tümevarım yaklaşımı benimsenerek analiz edilmiştir. Başka bir deyişle, katılımcıların içinde yaşadıkları kente ilişkin ne gibi ve nasıl anlamlar inşa ettikleri ve gerçekliklerini oluşturan kent deneyimlerinin neler olduğu (Bogdan ve Biklen, 2007, s. 25), kendi bakış açılarından yansıtılarak betimlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada, toplam 59 kişiden alınan açık uçlu sorulara yönelik yarı yapılandırılmış görüşme metinleri, görseller ve bu görsellere yönelik öykü metinleri, analiz edilecek ham veriyi oluşturmuştur. Veri analizi sonucunda bu ham veriden, yaşanan kent deneyimlerine yönelik çok çeşitli kodlar, temalar ve kategoriler elde edilmiştir.

Nitel bir araştırmada araştırmacıların genel olarak takip ettiği veri analizi süreci; verilerin analiz için hazırlanması ve düzenlenmesi, daha sonra kodlanması ve yoğunlaştırılmasıyla verilerin temalara indirgenmesi ve son olarak verilerin şekiller, tablolar ya da bir tartışma biçiminde temsil edilmesinden oluşmaktadır (Creswell, 2013, s. 180). Bu sürece uygun olarak bu çalışmada da benzer bir yol izlenmiştir. Buna göre, veri analizi süreci; verilerin

analize hazırlanması, verilerin kodlanması ve temaların oluşturulması, raporlama olmak üzere üç temel adımda ilerlemiştir.

Nitel bir çalışmada analiz, ilk görüşmenin tamamlanması ile başlayıp (Maxwell, 2013, s. 106), bulguların raporlanması bitene kadar devam etmektedir. Dolayısıyla veri analizi, veri toplama ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir (Creswell, 2012, s. 238; Merriam, 2009, s. 165). İlk görüşmelerden itibaren analiz sürecinin başlamasıyla birlikte, toplanan veriye yönelik iç görüşler ve önseziler doğmuştur. Bu iç görüşler ve önseziler, veri toplamının sonraki aşamalarını yönlendirmiş, bu da soruların yeniden düzenlenmesine yol açmıştır (Merriam, 2009, s. 165-166). Örneğin ilk görüşmelerde “Aksaray kentinin kendine has ne gibi ya da ne tür özellikler taşıdığını düşünüyorsunuz? (Aksaray, diğer kentlerden farklı ne gibi özelliklere sahiptir?)” sorusuna yönelik katılımcılar tarafından kentin kültürel özelliklerine dikkat çekildiği anlaşılmıştır. Bunun üzerine görüşme sorularına, “Aksaray kentinin hoşunuza giden ve gitmeyen adetleri, gelenek-görenekleri var mı? Varsa bunlardan biraz bahsedebilir misiniz” sorusu ilave edilmiştir. Analiz sürecine aşağıda yer verilmiştir:

- *Verilerin analize hazırlanması:* Veri toplama süresince tutulan tüm ses kayıtları dinlenmiş ve bu kayıtların kelimesi kelimesine dokümleri Word dosyaları halinde yapılarak; görüşmeler, bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir. Bu dosyalar yazılı hale getirilirken, üzerinde notlar alınmasını sağlayacak uygun kenar boşlukları bırakılmıştır. Elde edilen tüm verinin dökümü yapılmış ham hali, toplam 1.246 sayfa (769 sayfa yarı yapılandırılmış görüşmelerin dökümü, 477 sayfa fotoğrafa dayalı görüşmelerin dökümü) olmuştur. Yazılı hale gelen bu dosyaların, bilgisayar ortamında da muhafaza edilerek, basılı kopyaları alınmıştır. Sonrasında basılı dosyalar, ilk olarak kişi-kişi sınıflandırılmış ve beş örneklem grubunun özelliklerine göre ayrı ayrı (bilgisayar ortamında da) dosyalanmıştır. Dokümantasyon işlemi tamamlandıktan sonra, verilerin dökümlerinin yazılışlarını doğrulamak, başka bir ifadeyle ses kaydına alınan görüşmenin doğru ve eksiksiz olarak metne dönüştürülüp dönüştürülmediğini kontrol ettirmek için aynı bölümde araştırma görevlisi bir meslektaşın yardımı alınmıştır. Bunun için, dokümantasyon yaparken yaşanan zorluklar düşünülerek 2 kadın ve 1 erkek katılımcıya ait yarı yapılandırılmış görüşme dosyaları ve bunların dijital ses kayıtları bir dosya halinde ilgili kişiye sunulmuştur. Bu dosyalar; erkek katılımcının çok uzun, birbirinden kopuk cümleler kurarak ve odağından koparak konuşması, kadın katılımcılardan birinin konuşma şivesinin anlaşılmasında güçlükler yaşanması, diğer kadın katılımcı ile görüşmenin gerçekleştiği ortamın gürültülü olması nedeniyle seçilmiştir. Bu kontrol işleminin sonucunda ufak yazım hatalarının olduğu

görülmüş ve bunlar düzeltilmiştir. Elde edilen nitel veriler, analize hazır hale getirildikten sonra, ikinci aşama olan kod listesi geliştirme aşaması başlatılmıştır.

- *Verilerin kodlanması ve temaların oluşturulması:* Verilerin kodlanması aşamasına geçilmeden önce analizde kullanılacak kod listesi geliştirilmiştir. Bunun için ilk olarak ilgili alanyazın, araştırma amacı ve soruları göz önünde bulundurularak kapsamlı bir şekilde taranmıştır. Alanyazındaki mevcut çalışmalar incelenerek, taslak kod listesi hazırlanmıştır. Sonrasında, toplanan veriye hâkim olabilmek, katılımcıların yaşadıkları deneyimleri ve ifadelerinin özünde neyin yer aldığını anlayabilmek amacıyla, tüm veri dosyaları bir kez okunmuştur. Bu okuma işlemi ile birlikte kopyası alınan dosyalar üzerinde el yazısı ile çeşitli notlar alınmıştır. Bu okuma ile verinin keşifsel analizi de başlamıştır. Sonrasında bu dosyalar içerisinden yansız olarak seçilen 2 katılımcının yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı görüşme verileri, taslak kod listesi esas alınarak kodlanmıştır. Bu işlemin ardından analizi yapılan bu dosyalar tez danışmanına ve tez izleme komitesinde bulunan diğer iki alan uzmanına verilerek, taslak kod listesinin ve yapılan kodlamanın kontrolü sağlanmıştır.

Kontrol işlemi için ilk olarak alan uzmanı olan tez danışmanı ile bir araya gelinmiş ve bu dosyalar birlikte incelenmiştir. Bunu takiben diğer iki alan uzmanına incelemesi için dosyalar verilmiş, taslak kod listesinin nasıl oluşturulduğu ve kodlamanın nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi verilmiş ve kendilerinin neler yapacağı sözlü olarak bildirilmiştir. Üç alan uzmanından alınan geri bildirimler sonucunda, taslak kod listesinin oldukça kapsamlı olduğu, analizin kod listesi ile uyumlu olduğu, az sayıdaki bir değişiklik ile doğru bir kodlama yapıldığı ve verinin doğru kod ve temalar altında sınıflandırıldığı onaylanmıştır. Alan uzmanlarının doğrulaması sonrasında, verinin analizine devam edilmiş, tüm görüşme verileri, bu kod listesine uygun olarak kodlanmıştır. Bu kodlama süresince, kod listesinde yer almayan tamamen veriden gelen yeni kod ve temalar da ortaya çıkmıştır. Böylelikle, başlangıçta oluşturulan kod listesi, yeni kodlar ve temaların da eklenmesiyle son halini almıştır. Tüm dökümlerin tutarlı bir biçimde kodlanabilmesi için, bu kod listesi kullanılmıştır.

Kodlama aşamasında ilk olarak; analizi yapılacak dosya, katılımcının özünde ne anlatmak istediğini anlayabilmek ve ifadelerinin altında yatan gerçek anlamı ortaya koyabilmek için tekrar derinlemesine okunmuştur. Bu okuma esnasında taslak kod listesi dikkate alınarak ve katılımcıların ifadelerinde işaret ettikleri deneyimler düşünülerek, metinler parçalara ayrılmış, her metin parçasındaki anahtar ifadelerin ve cümlelerin altları çizilerek bu

ifadelerin ilişkili olduğu kodlar belirlenmiştir. Bu kodlar, katılımcının kendi dili ve tasvirleri kullanılarak dosyanın kenar boşluklarına yazılmıştır. Bununla eş zamanlı olarak bu kodların ilişkili olduğu üst ifadeler olan temalar ve kategoriler de, dosyanın diğer kenar boşluğuna yazılarak kodlarla ilişkilendirilmiştir. Tüm katılımcı verisi, aynı süreç işletilerek kodlanmış ve böylelikle kişi bazında kodlamalar ham bulgulara dönüştürülmüştür. Ayrıca bu kodlama esnasında, taslak kod listesinde yer almayan yeni kodlar ve temalar da ortaya çıkmıştır. Son katılımcı verisi kodlandığında, taslak kod listesi de son şeklini almıştır.

Kodlama süreci tamamlandıktan sonra kişi bazında elde edilen kodlar ve bu kodlara yönelik katılımcı ifadeleri (yarı yapılandırılmış görüşme metinleri, görseller ve bu görsellere ilişkin metinler), ortaya çıkan temalar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirilerek tekrar dosyalanmıştır. Başka bir deyişle, ilk önce kişi-kişi sınıflandırılan dosyalar, kodlama işlemi bittikten sonra tema ve kod bazında yeniden sınıflandırılmıştır. Buna göre toplanan tüm nitel veri, “Fiziksel Kent Deneyimleri” ve “Sosyal Kent Deneyimleri” olmak üzere iki temel kategori altında toplanmıştır. Bu iki kategori açısından, iki ayrı Word dosyası hazırlanmış, bu kategorilerin altında yer alan temalara ve kodlara yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı görüşmelerde yer veren katılımcıların ifadeleri, ilgili görseller ve görsellere ilişkin metinler bir araya getirilmiştir. Ancak analiz sürecinde alan uzmanı olan tez danışmanı ile yapılan görüşmelerde, bu ikili sınıflamanın verinin bütününe kapsamadığı, elde edilen bazı kodların ve temaların, tam olarak bu iki kategoriyle ilişkili olmadığı, uyumsuzluğun ortaya çıktığı ve bu nedenle daha farklı bir sınıflandırma yapılmasının uygun olacağı tespit edilmiştir. Tez danışmanı ile yapılan görüşmeler ve elde edilen bulguların da yönlendirmesi sonucunda, bu ikili sınıflama yerine dörtlü bir sınıflamanın uygun olacağı konusunda fikir birliği sağlanmıştır. Bu kategoriler şunlardır: “Kentın Kapalı Mekân Varlıklarına Yönelik Deneyimler, Kentın Açık Mekân Varlıklarına Yönelik Deneyimler, Kentın Sosyal Çevre Varlıklarına Yönelik Deneyimler ve Kentın İşlevsel Varlıklarına Yönelik Deneyimler”. İki kategoride dosyalanmış kodlar ve temalar, yeniden değerlendirilerek, uygun kategoriler altında bir araya getirilmiş ve yeniden dosyalanmıştır. Alınan bu karar, tez komitesinde bulunan diğer iki alan uzmanıyla da paylaşılmış ve sözlü olarak uygun görüşleri alınmıştır.

- *Raporlama:* Raporlama aşamasına geçildiğinde ise; bu yeni sınıflandırma sonucunda ortaya çıkan dört dosya, ayrı ayrı yeniden incelenmiştir. Elde edilen temalar ve temaların altında yer alan kodların, kaç katılımcı tarafından dile getirildiği ve ifadelerinde yer aldığı sayısal olarak tespit edilmiştir. Böylelikle, temalara ve kodlara katılımcılar tarafından verilen önem derecesi belirlenmiştir. Daha sonrasında her bir kodu ve temayı en iyi biçimde

kapsayan ve destekleyen katılımcı ifadeleri ve görselleri seçilerek bulguların raporlaştırılması başlatılmıştır. Katılımcı ifadeleri seçilirken, araştırmanın örneklemini oluşturan 5 grubun da her bir kod ve tema açısından deneyimlerinin temsil edilmesi sağlanmıştır. Ayrıca katılımcıların olumlu deneyimleri kadar, yaşadıkları olumsuz deneyimlere de raporda yer verilmiştir. Nitel verinin analizinden elde edilen bulgular, ilgili alanyazındaki mevcut çalışmalar ile benzerlikleri ve farklılıkları açısından da yorumlanmıştır. Ayrıca raporlama, en yoğun biçimde vurgu yapılan kod ve temalardan, en az dile getirilen kod ve temalara doğru bir sıra izleyerek yapılmıştır. Başka bir deyişle raporlamada, katılımcıların verdiği önem derecesine dikkat edilmiştir. Son olarak veri analizinin başından raporlamanın bitimine kadar geçen süreçte alan uzmanı tez danışmanı ile belirli aralıklarla görüşülerek, süreç hakkında bilgi verilmiş, görüş ve önerileri alınarak, veri analizine yönelik bir kontrol de sağlanmıştır.

3.2.4. İnanılrlık

Nitel bir çalışmada araştırmacıların elde ettikleri bulguların doğruluğuna ve güvenilirliğine ilişkin yaptıkları çalışmaları, tıpkı nicel çalışmalarda olduğu gibi okuyucuya aktarmaları gerekmektedir. Ancak nicel araştırmalara özgü geçerlilik ve güvenilirlik kavramları, nitel araştırma açısından aynı anlamı taşımamaktadır (Creswell ve Creswell, 2018, s. 274). Yorumsamacı bakış açısına sahip olan nitel araştırmaların güvenilir olma (credibility) ve inandırıcılığı (trustworthy) sağlama (Brantlinger vd., 2005, s. 200), okuyuculara bulgularının dikkate alınmaya değer olduğuna ikna etme (Lincoln ve Guba, 1985, s. 290) görevi bulunmaktadır. Nitel geçerlilik, araştırmacının belirli prosedürleri kullanarak bulguların doğruluğunu kontrol etmesi anlamına gelirken, nitel güvenilirlik, araştırmacının yaklaşımının farklı araştırmacılar arasında tutarlı olduğunu göstermektedir (Creswell ve Creswell, 2018, s. 274).

Alanyazın incelendiğinde çeşitli araştırmacılar tarafından (Brantlinger vd., 2005, s. 200; Creswell ve Creswell, 2018, s. 274-275; Wallendorf ve Belk, 1989, s. 71) nitel bir çalışmanın güvenilirliğini ve inanılrlığı sağlayabilmek için çeşitli ölçütler önerildiği ve bunların büyük çoğunlukla birbirine benzediği görülmektedir. Bu tez çalışmasının nitel aşamasında, güvenilirliği ve inandırıcılığı sağlamak için bu araştırmacıların önerdiği ölçütlerin büyük çoğunluğu dikkate alınmıştır. Buna göre, alınan önlemler aşağıda sunulmuştur:

- *Çeşitlemenin kullanılması (veride, araştırmacılarda, teoride):* Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme, fotoğraflama, fotoğraflamaya dayalı öyküleme ve metafor tekniği gibi farklı veri toplama teknikleri bir arada kullanılmıştır. Tüm süreçler boyunca bir de araştırma günlüğü tutulmuştur. Böylelikle veride çeşitlilik sağlanmıştır. Nitel veri toplama ve analiz süreci, tüm ayrıntılarıyla alan uzmanı olan ve nitel araştırma deneyimi olan tez danışmanı ve tez izleme komitesinde bulunan alan uzmanları ile paylaşılmıştır. Buna göre yarı yapılandırılmış görüşme ve fotoğrafa dayalı görüşme soruları hazırlandıktan ve araştırma süreci planlandıktan sonra, bu alan uzmanlarına sunulmuş ve alınan geribildirimler ile araştırmanın süreci şekillenerek devam etmiştir. Ayrıca ele alınan kent deneyimleri olgusu, multidisipliner bir konu olduğu için nitel verilerin analizi için taslak kod listesinin hazırlanmasında ve bulguların yorumlanmasında; tüketim çalışmalarından, kent çalışmalarından ve turizm çalışmalarından yararlanılmıştır. Böylelikle araştırmacı ve teori çeşitlemesi de elde edilmiştir.

- *Uzman kişilerle işbirliği yapılması:* Nitel veri toplama araçlarının şekillendirilmesinde, veri analizlerinde ve verilerin doğrulanmasında uzmanlarla belirli aralıklarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu anlamda biri tez danışmanı, ikisi tez izleme komitesi üyesi olmak üzere üç ayrı alan uzmanının görüşleri alınarak katılımcı grupları belirlenmiş, veri toplama araçları şekillendirilmiş, taslak kod listesi onaylatılmış, ilk görüşmelere ilişkin yapılan kodlamaların, oluşturulan temaların kontrolü sağlanmıştır. Veri analizi sürecinin belli aşamaları bu alan uzamları denetiminde yürütülmüştür. Böylelikle nitel sürecin denetimli biçimde ilerlemesi de sağlanmıştır.

- *Akran bir araştırmacıdan yardım alımı:* Araştırmacıyla aynı kurumda araştırma görevlisi olarak görev yapan ve aynı zamanda kent alanında doktora tezi yazan bir çalışma arkadaşı ile soruların hazırlanması, nitel verinin toplanması ve analizi sürecinde sıklıkla görüş alışverişinde bulunulmuştur. Özellikle verilerin kodlanması aşamasında, katılımcıların ifadelerinin doğru kodlanıp kodlanmadığı ve ortaya çıkan kodların kent sosyolojisi ve kent-çevre alanları ile ilişkili olup olmadığı konularında bu araştırmacının fikirlerine başvurulmuştur. Bu ilişkinin, elde edilen veri analizinin ve elde edilen bulguların doğruluğunu artırdığı düşünülmektedir.

Aynı kurumun farklı biriminde görev yapan diğer bir akran çalışma arkadaşı ile tez konusunda yapılan görüşmede, kentte yaşayan engelli bireylerin de düşünülmesi ve yaşadıkları deneyimler farklılaşacağı için bu kişilerden de veri toplanması yönünde

geribildirim alınmıştır. Bu görüşmeden alınan öneri, alan uzmanı olan tez izleme komitesi üyeleriyle paylaşılmış ve onların da onayıyla çalışmaya engelli bireylerin oluşturduğu bir katılımcı grubu daha eklenmiştir.

- *Uzun süreli katılım:* Bu tez çalışmasında katılımcı grupları oluşturulurken maksimum çeşitlilik örneklemesinden yararlanılmış ve farklı özelliklere sahip katılımcıların araştırmada yer alması sağlanmıştır. Toplam elli dokuz kişi ile yapılan görüşmeler, yaklaşık bir sene sürmüştür. Farklı özelliklere sahip katılımcılarla gerçekleşen bu uzun süreli veri toplama aşaması, kent deneyimlerine yönelik derinlemesine bir anlayış geliştirebilmeyi ve katılımcılar ve çalışılan alan hakkında ayrıntılı bilgi aktarabilmeyi sağlamıştır.

- *Verilerin denetlenmesi:* Verilerin toplanması sırasında ses kayıt cihazı kullanılarak hem veri kaybını önlemek hem de toplanan verinin doğru biçimde muhafaza edilmesini sağlamak mümkün olmuştur. Böylece görüşmelerin kiminle, ne zaman ve nerede yapıldığı, görüşmelerin ne kadar sürdüğüne dair bilgiler, güvenilir sonuçlar elde etmek için veri toplama konusunda yeterli zaman harcandığının kanıtlayıcısı olmuştur. Ayrıca, ses kayıt cihazındaki veriler, metne dönüştürüldükten sonra, bu işlemin doğru yapıp yapılmadığı aynı bölümde araştırma görevlisi bir meslektaş tarafından kontrol edilmiştir. Böylece, elde edilen verinin doğru ve eksiksiz biçimde yazılı hale getirildiği de onaylanmıştır.

- *Yansıtıcı bir günlük tutulması:* Nitel veri toplama ve nitel analiz süresince, yansıtıcı bir günlük tutulmuştur. Günlükte yapılan görüşmelerin hangi amaçla, kiminle, nerede ve zaman gerçekleştiğine dair bilgiler, görüşme ile ilgili araştırmacının izlenimleri, karşılaşılan zorluklar gibi konular hakkında araştırmacının almış olduğu notlar bulunmaktadır. Bu günlük verinin denetlenmesini sağladığı gibi araştırmacının inanışlarını ve değerlendirmelerini de yansıtmaktadır. Ayrıca analiz sürecinde alınan kararların neden alındığına dair gerekçeleri de bulundurmaktadır.

- *Temalar ile ilişkili olumsuz bilgilerin sunulması:* Ortaya çıkan temalarla ilişkili katılımcı ifadelerine yer verirken, birbirine karşıt düşüncelere ya da deneyimlere de yer verilmiştir. Başka bir deyişle, kent ile etkileşimleri sonucu olumlu deneyim yaşayan katılımcıların ifadelerine yer verildiği gibi olumsuz deneyim yaşayan katılımcıların ifadelerine de yer verilmiştir. Aynı şekilde bu deneyimler sonucu tatmin duygusu yaşayanların ve arzu ettikleri deneyimleri yaşayamamaktan dolayı tatminsiz olan katılımcıların ifadeleri de aynı ölçüde nihai raporda yer bulmuştur. Gerçek hayat, her zaman bir araya gelmeyen farklı bakış

açılarından oluştuğu için, karşıt bilgilerin tartışılması, bulguların daha gerçekçi ve daha geçerli hale gelmesine katkı sağlamıştır.

- *Bulguların, zengin ve yoğun bir açıklama ile sunulması:* Bulgulara kanıt sağlayabilmek için ayrıntılı ve yoğun katılımcı ifadelerine yer verilmiştir. Bunun için ilk olarak birden fazla veri toplama aracıyla elde edilen veriler bir arada değerlendirilmiş ve birbirini destekleyip güçlendirecek şekilde raporlanmıştır. Bulgularda ortaya çıkan deneyimlere ilişkin katılımcı atıflarıyla kanıtlar sağlanırken, içlerinde en çarpıcı olan orijinal atıflara yere verilmiştir. Ayrıca, katılımcıların sağladığı görsellerin benzer olanları belirlenmiş, bunlar arasında işaret ettiği deneyimi en iyi temsil edenler raporda sunulmuştur. Ayrıca bulgular sonucu elde edilen deneyimler, ortaya çıktıkları temas noktaları bağlamında ele alınarak bağlam çeşitliliği de raporda yansıtılmıştır. Son olarak bulgular sunulurken, medeni durum, çocuk sahibi olma, memleket gibi kişisel özellikler de göz önünde bulundurulmuş ve farklı kişisel özelliklere sahip katılımcıların yaşadıkları deneyimlerdeki farklılaşmaya da yer verilmeye çalışılmıştır. Böyle bir sunum, okuyucuların kendilerini Aksaray kenti ve temas noktaları bağlamına taşımalarına ve sonuçların daha gerçekçi ve zengin bir hale gelmesine yardımcı olmuştur.

3.3. Ara Aşama: Ölçme Aracı Geliştirme

Nitel aşamanın tamamlanmasının ardından, ara aşama olarak ifade edilen çalışmanın ölçme aracı geliştirme aşamasına geçilmiştir. Karma yöntemler araştırması açısından bu aşama, nitel ve nicel aşamaların karıştırıldığı ve açık bir şekilde ilişkilendirildiği bir arayüz noktasını temsil etmektedir (Creswell ve Plano Clark, 2011, s. 87). Çalışmanın nitel aşaması sonucunda ortaya çıkan temaların ve kodların, nicel maddelere dönüştürülmesi süreciyle bu iki aşama birbirine bağlanmıştır.

Nitel aşama sonucunda ortaya çıkan teorik çerçevenin test edilerek ölçülebilmesi amacıyla kentin her etkileşim (temas) noktasına yönelik Kent Deneyimi ölçekleri geliştirilmiştir. Bu ölçekleri geliştirebilmek için Bandalos (2018) tarafından oluşturulan ölçek geliştirme sürecinin aşamaları izlenmiştir. Bu aşamalar şunlardır: (1) Ölçeğin amacını, yapıyı ve mevcut durumu belirleme; (2) Madde havuzu oluşturma; (3) Ölçeğin formatını belirleme; (4) İlk madde havuzunun incelenmesi, (5) Ön deneme uygulamasını gerçekleştirme; (6) Geniş ölçekli bir saha testi uygulamasını gerçekleştirme; (7) İkinci saha testi uygulamasını gerçekleştirme. Bu aşamada, izlenen ilk beş adımın nasıl gerçekleştirildiğine yönelik

ayrıntılar ve açıklamalar, sırasıyla aşağıda sunulmuştur. Geriye kalan iki aşama, Aşama II: Nicel bölümde ele alınmıştır.

3.3.1. Ölçeğin Amacını, Ölçmek İstenen Yapıyı ve Yapıyı Ölçen Mevcut Bir Ölçek Olup-Olmadığını Belirleme

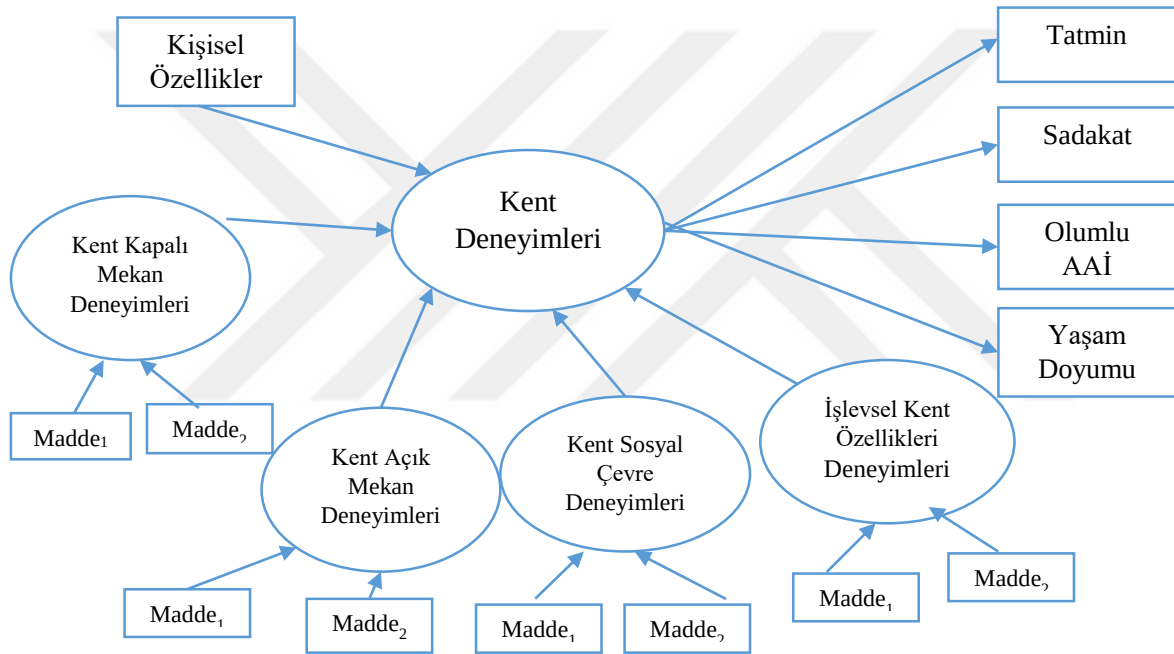
Bir ölçek geliştirme çabasının temeli, ölçmek istenen yapının ilgili teoriler üzerine kurulu sağlam bir temele sahip olması (DeVellis, 2017, s. 103), kavramsal ve kuramsal olarak açık bir tanımının yapılmasıdır (Erkuş, 2014, s. 28). Bir ölçek, tasarlandığı sonuçları ölçmede faydalı olduğu için, ölçeğin hangi amaçla kullanılacağını açıkça belirtilmesi çok önemlidir (Bandalos, 2018, s. 43). Bir bütün olarak bakıldığında kent deneyimleri ölçeklerinin amacı, nitel aşamada kavramsal düzeyde ortaya çıkan kent deneyimi tanımının ve dayandığı deneyim kuramının test edilmesidir. Başka bir deyişle keşfedilen kent deneyimi yapısını ve bu yapının etkilediği değişkenleri ortaya çıkarmaktır. Bu anlamda kentin her bir etkileşim (temas) noktasına yönelik kent deneyim ölçeklerinin geliştirilmesinde gömülü teoriye ilişkin çalışmalar, ölçek geliştirme aşamasında teorik temel sağlamaya hizmet etmiştir.

Nitel veri analiz edilirken katılımcıların deneyimleri, yaşadıkları bağlam içinde değerlendirilmiştir. Deneyimler, bağlamdan arınık olgular olmadığından, kentin çeşitli bağlamlarında (etkileşim noktalarında) yaşanan deneyimlerin neler olduğu tanımlanmaya çalışılmıştır. Bu anlamda kentin kapalı mekânları, açık mekânları, sosyal çevresi, işlevsel varlıkları olmak üzere kategorileştirilen her bir temas noktası, ayrı bağlamlar olarak ele alınarak, bu bağlam içerisindeki deneyimler ortaya konulmuştur. Esasen nitel veri analizi ile her bağlama özgü bir kuram belirlenmiştir. Dolayısıyla kent deneyimleri ölçeğinden de, deneyimleri bu dört bağlam içerisinde test edebilmesi beklenmektedir.

Teorik olarak elde edilen model, potansiyel olarak kent deneyimlerinin, her biri ayrı ölçekleri temsil eden dört alt faktörlü bir yapı olduğuna işaret etmiştir. Bu potansiyel alt faktörler; “kent kapalı mekân deneyimleri”, “kent açık mekân deneyimleri”, “kent sosyal çevre deneyimleri” ve “işlevsel kent özellikleri deneyimleri” biçimindedir. Kent kapalı ve açık mekân deneyimlerinin alt faktörleri, mekân yeterliliği ve duygusal deneyimler olarak iki alt boyutta toplanmıştır. Sosyal çevre alt faktörü (yapısı), topluluk duygusu, yerel halkın tutumu, sosyal canlılık, otantiklik, sembolik deneyimler olarak beş alt boyuta ayrılmıştır. Kentin işlevsel özelliklerine yönelik deneyim alt faktörü (yapısı) ise, çalışma, fiziksel çevre, ekonomik yaşam, alışveriş, ulaşım, erişilebilirlik, kamu hizmetleri, güvenlik koşulları olmak

üzere sekiz alt boyutta değerlendirilmiştir. Nitel veriden elde edilen dört alt faktör ve bu faktörleri oluşturan alt boyutlar, Kent Deneyimleri yapısının özünü oluşturmuştur. Bu dört yapı, bağımsız değişkenleri ifade etmektedir.

Bu modele ayrıca hem alanyazının hem de gömülü teorisinin işaret ettiği ek değişkenler dâhil edilmiştir. Bu değişkenler; kişisel özellikler, kente yönelik tatmin, sadakat, olumlu ağızdan ağıza iletişim eğilimi ve yaşam doyumu değişkenleridir. Bu değişkenlerden kişisel özellikler, kent deneyimlerinin öncülü olarak yer almıştır. Diğer değişkenler ise modelde kent deneyimlerinin sonuç değişkenleri olarak görev almıştır. Ölçülmek istenen yapıya ilişkin beklenen taslak ölçüm modeli Şekil 3.3'te sunulmuştur.

Şekil 3.3. Öngörülen Yapı Ölçüm Modeli

Ölçülmek istenen yapı tanımlandıktan ve ölçme amacı belirlendikten sonra Bandalos'un (2018, s. 45) önerdiği üzere, kent deneyimleri yapısını ölçen bir ölçeğin mevcut olup olmadığı araştırılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda, bütüncül bir bakış açısıyla bir kentin her yönüyle ilgili özellikle de o kentte yaşayan bireylerin deneyimlerinin ele alınmadığı görülmüştür. Bu nedenle bir kentin tüm temas noktalarında bireylerin çeşitli etkileşimleri sonucunda yaşadıkları bağlama özgü ve bireysel deneyimlerinin ölçülebilmesi için yeni bir ölçeğe ihtiyaç duyulduğu anlaşılmıştır.

3.3.2. Madde Havuzu Oluşturma

Ölçülmek istenen yapıyı tanımlayıp, ölçme aracının amacı belirlendikten sonraki adım, nihai ölçekte yar alacak aday maddeleri belirlemek için geniş bir madde havuzu oluşturmaktır. Madde oluşturma, “ilgili özelliğin bir parçasını uyaran, kendi başına bir anlam ifade eden ve puanlanabilen” (Erkuş, 2014, s. 16) sorular yazma sürecidir (Howell Smith, 2011, s. 66). Kent deneyimlerine ilişkin ölçekler için madde havuzu oluşturma girişiminde, geçmiş çalışmalar tarafından önerilen adımlar izlenmiştir (Hoehle ve Venkatesh, 2015; MacKenzie vd., 2011; Milton vd., 2003; Nassar-McMillan vd., 2010; Shi vd., 2020; Zhou, 2019).

Madde yazma sürecinde; nitel verilere, kapsamlı bir alanyazın taramasına ve mevcut ölçeklere dayalı olarak geniş bir madde havuzu oluşturulmuştur. İlk olarak birinci aşamada toplanan nitel veriler, madde yazma sürecine rehberlik etmiş, madde havuzunun temelini oluşturmuştur. Katılımcıların orijinal alıntıları, bu alıntıların analiz edilmesiyle ortaya çıkan kodlar, maddelere; kodlardan elde edilen temalar boyutlara; kategoriler ise alt ölçeklere (Zhou, 2019, s. 43) dönüştürülmüştür. Bu sürecin nasıl işlediğinin bir örneği, Tablo 3.2.’de sunulmuştur. Buna ek olarak, ele alınan yapıyla ilgili olabilecek maddeleri gözden kaçırmamak adına, benzer yapıları incelemiş geçmiş araştırmalar kapsamlı bir alanyazın taraması ile değerlendirilmiştir. Bu anlamda müşteri deneyimi, hizmet deneyimi, kent pazarlaması ve turizm alanyazınındaki çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmalarda kullanılan geçerlik ve güvenilirlikleri sınanmış ölçeklerden (Baloglu ve McCleary, 1999; Hart vd., 2013; Hogg vd., 2004; Santos vd., 2007; Stocchi vd., 2016; Warnaby ve Davies, 1997), madde havuzunu oluşturmada yararlanılmıştır.

Tablo 3.2. Madde Oluşturma Süreci

Tema	Alt Tema	Orijinal Alıntı	Madde
Kapalı Mekân Varlıkları	Sosyalleşme Deneyimi	Burda bi kafeler caddesi var. Yani genelde orda oluyorum. Hatda çoğunlukla orda oluyorum. Çünkü arkadaşlarımla falan oturup, sohbet edeceğim yer orası	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yakınlarımla bir araya gelerek sosyalleşebilmekteyim.
	Sembolik Deneyim	Buraya ben çekinmeden girebildiğim bi mekân. Daha çok öğrencilerin gittiği bi mekân. Hani gittiğimde mesela bazı mekânlar var. Oraya gidiyorsunuz kendi öğretmenlerimle karşılaşıyorum, mesela işte iş adamlarıyla falan karşılaşıyorsunuz. Biz de öğrenciyiz tabi, onlara göre farkımız.	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yaşlılarımla karşılaşabilmekteyim.
	Öğrenme Deneyimi	Sürekli öğrenebileceğim, sürekli bişeyler öğrenip, sürekli kendimi geliştirebileceğim ve hani şey yapabileceğim, e... bunu devam ettirebileceğim bi yeri isterdim.	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yeni bilgi-beceri kazanarak kendimi geliştirebilmekteyim.
Açık Mekan Varlıkları	Otantik Deneyimler	Aksaray deyince aklıma eee tarihsel bir medeniyet geliyo. Medeniyetlere ev sahipliği yapmış ee bir yaşam merkezi geliyo.	Kentin tarihi açık alanları, bana farklı medeniyetlere ev sahipliği yaptığı izlenimi vermektedir.

	Estetik Deneyimler	Hasan dağı mı hasan dağının manzarasını çok seviyorum. Zaten yanlış duymadıysam yani yanlış bilmiyosam bana söylediklerinde dünyanın suleti en güzel ikinci dağymış. Gerçekten de baktığın zaman özellikle kar varsa üstünde acayip bi güzel manzarası oluyo	Kentin yeşil ya da doğal alanları, estetik açıdan gözüme hoş gelmektedir.
	Kaçış Deneyimi	Ee ben şeyi seviyorum yani böyle rutine bağlayarak her günün birbirinden aynı geçmesini sevmiyorum. Ee istesek de istemesek de hafta içi ya da uzun bi zaman böyle oluyo. Ee belki çok küçük şeyler bunlar ama her gün yaptığının dışında doğada olmak bana çok iyi hissediriyor.	Kentin bazı açık alanlarında, rutin yaşamın dışına çıkarak hayatıma farklılık katabilmekteyim.
Sosyal Çevre Varlıkları	Topluluk Olma Duygusuna Yönelik Deneyimler	Aksaray'da kendi memleketiniz olduğu için, bi de küçük vilayet olduğu için, akrabalarınız, tanıdığınız, büyükten küçüğe yani küçüktan büyüğe kadar ya da çocukken gençliğe artık ne sayarsınız belli bi etrafınız olduğu için e... ya en basitinden bir liraya sıkıştığınız zaman, başınızın derde sıkıntıya düştüğü zaman eee derdinize ilaç olacak insanların burda olduğunu görmeniz e... bi güven sağlıyo.	Bu kent, geniş bir sosyal çevreye sahip olduğum bir kenttir. Bu kentte, ihtiyaç duyduğumda kolaylıkla ulaşabildiğim sosyal çevrem varlığı, bana güven vermektedir.
	Sosyal Hayatın Canlılığına Yönelik Deneyimler	Bazen diyoruz ya hani Ankara'da, İstanbul'da var da her gün tiyatroya mı gidiyon, her gün konsere mi? Hayır ama olmasını bilmek bile insana şey veriyor, hani e... alternatif veriyor, alternatif sunuyor gitmesen bile. Eee ama burda yani şey köreliyor biraz. Ee lüks oluyor. Yani kültür, sanat, ne bileyim eğlence ee biraz lüks oluyor.	Herkese hitabeden yeterli sayıda kültürel ve sanatsal etkinliğe sahip bir kenttir.
	Kültürel Otantikliğe Yönelik Deneyimler	Düğünler noktasında evet hala örf, adet, geleneklerimizi devam ettirdiği için o noktada keyifliyim☺☺☺. Ya şeydir evet yani eee hani büyük şehirlerde genelde şeydir taze bir nikâh adı altında ama buranın şeyleri, samimiyeti vardır, anlatabildim mi? Yani ne kadar yorucu da olsa düğünler, kazanlar kurulur. O yemekler, işte yöresel oyunlar.	Kendine has gelenek ve göreneklere sahip bir kenttir.
İşlevsel Kent Varlıkları	Erişilebilirlik Koşullarına Yönelik Deneyimler	Mesela söz gelimi ee ya kışın mesela kayak yapmak istediğimizde Kayseri'ye, ee yazın denize girmek istediğimizde Mersin'e, tarihi turistik yerleri gezmek istediğimizde Nevşehir'e bu tip eee avantajları var. Yine Konya'ya mesela bi şehir deneyimi için, ee Konya'ya gitme şansı var.	Yakınlığı ile tatil yörelerine kolay erişim sağlanabilen bir kenttir. Büyükşehirlere kolaylıkla ulaşım sağlanabilen bir kenttir.
	Ulaşım Koşullarına Yönelik Deneyimler	Ulaşım bazen ulaşım kısmı çok sıkıntılı oluyo. Otobüsler çok dolu oluyo. Onları on dakika bir değil de iki-üç dakika bir çıkarırlarsa ulaşım, otobüsler açısından daha iyi olur. bi orası sıkıntı oluyo kışın. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)	Kalabalık olması nedeniyle toplu taşıma araçlarıyla rahat seyahat edilemeyen bir kenttir. Toplu taşıma araçlarının sefer sıklığının yetersiz olduğu bir kenttir.
	Ekonomik Yaşam Koşullarına Yönelik Deneyimler	Ucuz olduğunu düşünüyorum. Hani büyükşehirlerde ev daha pahalı. Ondan sonra ne bileyim özel okul daha pahalı. Ondan sonra ulaşım daha pahalı. I... sebze, meyve daha pahalı. Burda bence ucuz	Günlük yaşam için ihtiyaç duyulan ürün ve hizmetlerin ucuz olduğu bir kenttir. Genel fiyat düzeylerinin düşük olduğu bir kenttir.

Madde yazımında DeVellis'in (2017, s. 106-113) ve Bandalos'un (2018, s. 91-94) madde havuzunun nasıl oluşturulması gerektiğine dair yönergeleri takip edilmiştir. Öncelikle her bir etkileşim noktasına ilişkin kent deneyim ölçeğini oluşturan maddelerin ölçülmek istenen gizil değişkeni yansıtabilmesi için, nitel veriler, tekrar gözden geçirilmiştir. Böylelikle nitel aşamada keşfedilen yapının, oluşturulan ölçeklerde eksiksiz biçimde temsil edilmesi sağlanmıştır. Bu aşamada, nihai ölçeklere dâhil edilecek olandan çok daha geniş, ölçülen değişkenin kavramsal yapısını yansıtan, ancak kavramsal çerçeveyi de aşmayan (Erkuş,

2014, s. 52) bir madde havuzu oluşturmaya özen gösterilmiştir. Bunun için potansiyel faktörlerin sahip oldukları her bir alt boyut için en az üç madde taslağı hazırlanmıştır (Erkuş, 2022, s. 20). Maddeler yazılırken, mümkün olan durumlarda katılımcıların kendi ifadelerine yer verilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte ölçeğin uygulanacağı bireyler düşünüldüğünde, maddelerin herkes tarafından anlaşılır ve basit olmasına özen gösterilmiş, olağanüstü derecede uzun madde yazımından kaçınılmıştır. Birden fazla yorumu olabilecek ifadeleri ve katılımcıların anlayamayacağı kelimelerin ya da jargonun kullanılmasından uzak durulmuştur. Bu nedenle maddeler temel okuma düzeyinde yazılmıştır. Dikkat edilen bir diğer nokta, katılımcıları bir ifadeye katılmaya ya da katılmamaya yönlendirecek maddelere ölçekte yer verilmemesi olmuştur. Ayrıca, katılımcıları ikilemde bırakmamak, kafa karışıklığına neden olmamak için birden fazla fikri ileten çok yönlü maddelerden kaçınılmaya özen gösterilmiştir. Tüm maddelerin yazımında, Türkçe dilbilgisi kurallarına da uyulmuştur.

Ölçeklerde, olumsuz maddelerin kullanımına da karar verilmiştir. Maddeler yazılırken nitel verilere dayalı olarak katılımcıların bakış açıları esas alındığından yaşanan olumsuz deneyimlere de ölçekte yer verilmesi kararlaştırılmıştır. Örneğin, Aksaraylı olmayan katılımcılardan bazıları, “Bu kentte, sosyal açıdan kendimi yabancı hissetmekteyim” maddesi ile yaşadıkları olumsuz bir deneyimden söz etmişlerdir. Bu maddedeki “yabancı” kelimesi katılımcılar tarafından kullanılmış olup, olumsuz bir duyguyu yansıtmaktadır. Ayrıca katılımcıların yaşamak isteyip de yaşayamadıkları (deneyimin yokluğu) deneyimler de olumsuz madde biçiminde yazılmıştır. Örneğin, “Yeterli sayıda bisiklet yoluna sahip bir kent değildir” maddesi, katılımcıların Aksaray’da olmasını arzu ettikleri ancak yetersiz bulunduğu bisiklet yollarının yokluğunu temsil eden bir maddedir. Her ne kadar ölçekte olumsuz maddelere yer verilmiş olsa da bu maddeler sayısal olarak azdır.

3.3.3. Ölçek Formatını Belirleme

Ölçeklerdeki maddeler oluşturulurken, Likert ölçeğinin kullanımına uygunlukları esas alınmıştır. Buna göre maddeler, ifadeye katılma derecelerini belirten yanıt seçenekleriyle birlikte bildirim cümleleri olarak yazılmıştır (DeVellis, 2017, s. 121). Maddelere yönelik yanıt seçeneklerinde, süreklilik içeren özellikler için artan ya da azalan bir yapıda olması (Erkuş, 2022, s. 17) ve aynı zamanda katılımcıların yanıt seçenekleri arasında makul biçimde ayırım yapabilmesi (Bandalos, 2018, s. 111) esas alınmıştır. Buna göre yanıt

seçenekleri “(1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kısım Katılıyorum, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum” biçiminde beş kategoriden oluşturulmuştur. Buradaki “Kısım Katılıyorum” yanıt seçeneği, maddeye yönelik nötr yanıt seçeneğini ifade etmektedir. Nötr yanıt seçeneği, ilgili maddeye ilişkin gerçekten nötr olan ya da fikri net olmayan katılımcıların, bunu belirtmesine olanak sağlamak amacıyla dahil edilmiştir. Ayrıca bir maddeye nötr yanıt verenler, aslında maddeyle ilgili belirli bir görüşe sahip olup, bu görüş göreceli olarak daha zayıf olabilmektedir. Böyle bir seçeneğin bulunmaması durumunda bu katılımcılar, yanlış bir yanıt vermeyi ya da maddeye hiç yanıt vermemeyi tercih edebilmektedirler (Bandalos, 2018, s. 115).

Kente yönelik tatmin, sadakat, olumlu ağızdan ağıza iletişim ve yaşam doyumu ölçeklerinde de aynı yanıt seçenekleri kullanılmıştır. Kişisel ve demografik özellikler ile ilgili sorular ise bir özelliğın varlığını ya da yokluğunu ortaya koyan iki seçenekli maddeler ve birçok seçenek içinden katılımcının kendisine uyan birini seçebileceği çoktan seçmeli maddeler (Erkuş, 2014, s. 37-39) biçiminde hazırlanmıştır.

Ölçeklerin de yer aldığı veri toplama aracı, hem çevrimiçi anket hem de basılı anket biçiminde tasarlanmıştır. Çevrimiçi anket, verinin standart biçimde toplanmasını, katılımcıların yanıtlarının kaydedilmesini ve verilerin güvenli biçimde dışarı aktarılmasını sağlamıştır (Howell Smith, 2011, s. 71). Çevrimiçi anket, URL bağlantısı içeren e-posta ya da mesaj yoluyla katılımcıların ankete ulaşabilmelerini ve kendileri için uygun zamanda yanıt verebilmelerini, kısa sürede veri toplamayı, verinin analiz programlarına kolayca girilmesini, büyük örneklem grubuna ulaşabilmeyi ve tüm maddelerin yanıtlanmasını sağladığı (Evans ve Mathur, 2005, s. 198-200) için bu çalışmada kullanılmıştır. Bu avantajlarına rağmen çevrimiçi ankete yanıt oranları oldukça düşük kalabilmektedir (Evans ve Mathur, 2005, s. 202). Bu dezavantajı önlemek ve yüksek oranda yanıt alabilmek için anketin basılı hale getirilmesine de karar verilmiştir.

Katılımcıların ankete kolayca yanıt verebilmeleri için, maddeler dört etkileşim noktasını temsil eden alt faktör (yapı) etrafında bölümler halinde gruplandırılmıştır. Ayrıca sonuç değişkenlerine yönelik maddeler de ankette ayrı bölümler halinde yerleştirilmiştir. Buna göre anket yedi bölümden oluşmuştur. İlk bölümde katılımcıların kişisel ve demografik özelliklerine yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde kent kapalı mekân deneyimlerine, üçüncü bölümde kent açık mekân deneyimlerine, dördüncü bölümde kent sosyal çevre deneyimlerine ve beşinci bölümde işlevsel kent özellikleri deneyimlerine ilişkin

maddelere yer verilmiştir. Altıncı bölümdeki maddeler, kent tatmini, kent sadakati ve olumlu AAİ eğilimi ölçeklerini, son bölüm ise yaşam doyumu ölçeğini temsil etmektedir.

3.3.4. İlk Madde Havuzunun İncelenmesi

Madde havuzu oluşturulup, ölçek formatı belirlendikten sonraki adım, havuzdaki maddelerin ölçülmek istenen yapıyı ölçüp ölçemeyeceğini belirlemeye çalışmaktır. Bu aşamada, ölçeğin içerik geçerliliğinin kanıtlanması amaçlanmaktadır. Bir ölçeğin, ölçtüğü yapıya uygun bir madde örneğine sahip olma derecesini ifade eden içerik geçerliliğine yönelik kanıtlar, genellikle uzman görüşlerinden elde edilmektedir. Bu süreç, ölçeğin esas katılımcı grubuna uygulanmadan önce, uzmanlar tarafından incelenmesini ve gerekli düzeltmelerin yapılmasını içermektedir (Özer Özkan, 2022, s. 27).

Karma yöntemler ölçme aracı geliştirme çalışmaları açısından ilk madde havuzunun incelenmesi, nicel, nitel ya da karma yöntemler kullanılarak yapılabilmektedir. Bu anlamda nitel yöntemler kullanılarak yapılan madde incelemeleri; katılımcılardan ve / veya uzmanlardan alınan geri bildirimler, saha notları, katılımcı gözlemleri, odak grup görüşmeleri (Howell Smith, 2011, s. 73) gibi çeşitli kaynakları içermektedir.

Bu ölçek geliştirme girişiminin madde havuzunun incelenmesi aşamasında; alan uzmanlarından, ölçek geliştirme uzmanından ve dil uzmanından yardım alınmıştır. Maddelerin incelenmesi, kaynaklardan elde edilen yorumlara ve görüşlere göre düzenlemelerin yapıldığı ve gerektiğinde nitel verinin tekrar kontrol edildiği yinelemeli bir süreç biçiminde gerçekleşmiştir. Bu süreçte alınan geribildirimler, ölçeğin oluşturulmasında önemli katkılar sağlamıştır.

Alan uzmanlarının madde havuzunu incelemeleri kapsamında, biri tez danışmanı, ikisi tez izleme komitesi üyesi olmak üzere üç ayrı alan uzmanı ile sözel panel çalışması gerçekleştirilmiştir. Sözel panel çalışmasından, genellikle uzman sayısının az olduğu durumlarda (Erkuş, 2022, s. 21) faydalanılmaktadır. Sözel panel çalışmasında, tez komitesi üyeleriyle bir araya gelmiş ve madde havuzu eleştirel bir gözle incelenmiştir. Madde havuzunda yer alan her bir madde tek tek okunarak, ölçmek istenen yapıyı uyarıp uyarmadığı, yer aldığı alt boyutu ve ölçmeye çalışılan yapıyı temsil edip etmediği, ayırt ediciliği, ifade ediliş biçimi, açık ve anlaşılır oluşu gibi açılardan değerlendirilmiştir.

Ölçek geliştirme uzmanı tarafından yapılan inceleme, aynı üniversitenin Eğitim Fakültesinde görev yapan ve ölçek geliştirme alanında çalışmaları olan bir uzman tarafından yapılmıştır. Bir uzman değerlendirme formu hazırlanarak, e-posta aracılığı ile kendisine gönderilmiş, ölçek maddelerinin sahip olması gereken özellikler bakımından yeterliliğini ve ifade-tepki kategorisi uygunluğunu değerlendirmesi istenmiştir. Uzmandan, ölçek kapsamında kalmasını düşündüğü maddeler için “yeterli”, belli değişiklikler öngörerek kalmasını düşündüğü maddeler için “geliştirilmeli”, ölçekte bulunmasının uygun olmayacağını düşündüğü maddeler için ise “yetersiz” biçiminde nedenleriyle birlikte görüş bildirmesi ve önerilerini yazması talep edilmiştir.

Dil uzmanı tarafından yapılan inceleme, yine aynı üniversitenin Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümünde görev yapan bir uzman tarafından yapılmıştır. Uzmandan, ölçekte yer alan ifadeleri dilsel, anlamsal ve yazımsal uygunluk açısından değerlendirilmesi istenmiştir. Ölçek geliştirme uzmanına gönderilen benzer bir form, dil uzmanına da gönderilmiş ve ölçekte yer alan maddelerin anlatım bozukluğu, yüklem uyumsuzlukları, noktalama işaretlerinin kullanımı gibi bakımlardan uygun olup olmadığına ilişkin görüşlerine başvurulmuştur.

Uzman inceleme süreci sonucunda ölçeklerde ve genel olarak ankette bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler; madde ekleme, madde silme, maddeleri yeniden ifade etme, maddeleri birleştirme, maddeleri kısaltma, maddeleri taşıma vb biçiminde gerçekleşmiştir.

Madde ekleme kararı, ölçek geliştirme sürecinin ilk aşamasından itibaren nitel verinin tekrarlı biçimde kontrol edilmesi sonucunda verilmiştir. Ölçek geliştirme çabasının en büyük dayanağı nitel veriden elde edilen sonuçlar olduğundan, ölçek maddelerinin nitel veriyi tam olarak yansıtması amaçlanmıştır. Bu nedenle tez danışmanı ve tez izleme komitesi üyeleri ile görüşülerek bazı maddelerin ölçeklere eklenmesi kararı verilmiştir. Buna göre kapalı mekân deneyimleri ölçeğine 8 madde, açık mekân deneyimleri ölçeğine 16 madde, sosyal çevre deneyimleri ölçeğine 7 madde ve işlevsel kent özellikleri deneyimleri ölçeğine 11 madde eklenmiştir.

Madde silme kararı ile ilgili olarak Bandalos (2018, s. 54), bir madde tam anlamıyla işlevsiz olarak görülmedikçe, maddeleri ölçekten çıkarma kararlarını tam bir saha testi yapılincaya kadar erteleme daha iyi olacağını önermektedir. Bu nedenle aşırı derecede gereksiz, katılımcıların anlamakta ve cevaplamakta zorluk yaşayacakları, kendilerini rahatsız eden ve yeniden ifade etmenin mümkün olmadığı maddelerin silinmesine karar verilmiştir. Bunun

dışındaki maddeler için silme kararı, büyük ölçekli bir deneme uygulaması tamamlanana kadar ertelenmiştir. Örneğin “İnsanlara iyi bir iş-yaşam dengesi sağlayan bir kenttir” ve “Sosyal açıdan olumlu imaja sahip bir kenttir” maddeleri, tam olarak ne anlatmak istediği yeterince açık ve net olmadığı için ölçekten çıkartılmıştır. Başka bir örnek; “Her kesime hitabeden konserlerin düzenlendiği bir kenttir” maddesi, “Herkes hitabeden yeterli sayıda kültürel ve sanatsal etkinliğe sahip bir kenttir” maddesi bulunduğu ve “kültürel ve sanatsal etkinlikler ” ifadesi “konser” ifadesini de kapsadığı için çıkarılmıştır.

Maddeleri yeniden ifade etme kararı, maddeleri daha iyi bir anlatım ile ifade etmek için verilmiştir. Örneğin, “Herkesin birbirini tanıdığı küçük bir kenttir” maddesi tam olarak anlaşılmayan ve yaşanan deneyimi ortaya koyamayan bir madde olarak görülmüştür. Bu madde, “Herkesin birbirini tanıdığı küçük bir kent olduğundan, davranışlarıma ve yaşantıma dikkat etmek zorunda hissettiğim bir kenttir” biçiminde değiştirilmiştir. Böylelikle küçük bir kent bağlamında yaşanan deneyim daha net biçimde ortaya konmuştur. Başka bir örnek; “Mimari miras (tarihi yapılar) bakımından zengin bir kenttir” maddesidir. Bu maddedeki “mimari miras” ifadesi ile ne ifade edilmek istendiği parantez içine alınarak belirtilmişti. Bu madde, daha anlaşılır olması için “Yeterli sayıda tarihi yapıya ya da alana sahiptir” biçiminde yeniden ifade edilmiştir.

Maddeleri birleştirme kararı, maddelerin değerlendirilmesinden sonra alınan bir diğer karar olmuştur. Örneğin, “Gelişmekte olan bir kent olarak sosyal açıdan oldukça enerjik ve canlı bir kenttir” maddesi ile “Sosyal açıdan günün yirmi dört saati hareketli geçen bir kenttir” maddesi birleştirilmiş ve “Sosyal yaşamın canlı ve hareketli geçtiği bir kenttir” biçiminde tek bir madde ile ifade edilmiştir.

Maddeleri kısaltma kararı, maddelerin daha kolay okunabilmesi için alınmıştır. Bu karara istinaden “Her yaştan insanın boş zamanını keyifli biçimde değerlendirerek vakit geçirebileceği ve eğlenebileceği yeterli mekâna sahip bir kent değildir” maddesi çok uzun ve ters madde olması nedeniyle okumada ve anlamada sorun çıkartabileceği düşünülmüştür. Bu madde kısaltılarak olumlu bir cümleye dönüştürülmüş ve “Her yaştan insanın vakit geçirebileceği yeterli sayıda eğlence mekânına sahip bir kenttir” biçiminde ankette yer almıştır.

Maddeleri taşıma kararı, bazı maddelerin bulundukları alt boyutu temsil etmedikleri anlaşılması üzerine alınmıştır. Bu nedenle yer aldığı alt boyut ile uyumsuz olan maddeler, ilgili oldukları alt boyut içerisine taşınmıştır. Örneğin; ankette kentin kapalı mekân

deneyimleri ölçeği altında yer alan “Yeterli park ve piknik mekânlarına sahip bir kenttir” maddesindeki park ve piknik alanları, kentin açık mekânlarını temsil etmektedir. Dolayısıyla bu madde “Yeterli sayıda parka, piknik alanına ve çay bahçesine sahip bir kenttir” biçiminde düzenlenerek kent açık mekân deneyimleri ölçeği altına alınmıştır. Bir başka örnek; “Kentın kapalı mekânları rutin yaşamın dışına çıkarak hayata farklılık katabilme imkânı sunmaktadır” maddesidir. Nitel verinin kontrol edilmesi sonucunda, bu deneyimin kentteki açık mekânlar bağlamında yaşandığı anlaşılmıştır. Bu nedenle söz konusu madde, “Kentın bazı açık alanları rutin yaşamın dışına çıkarak hayata farklılık katabilme imkânı sunmaktadır” biçiminde düzenlenerek açık mekân deneyimleri ölçeği ile ilgili kısma alınmıştır. Son bir örnek olarak da sosyal çevre deneyimleri kısmında yer alan “Sosyal açıdan kendimi ait hissettiğim bir kenttir” maddesi, kent sadakati durumunu yansıttığı için ilgili ölçeğe taşınmıştır.

Tüm bu incelemeler sonucunda ankete son şekli verilmiştir. Son haliyle ölçekte 173 madde yer almıştır. Bunlardan 29 tanesine kent kapalı mekân deneyimleri ölçeğinde; 36 tanesine, kent açık mekân deneyimleri ölçeğinde; 33 tanesine, kent sosyal çevre deneyimleri ölçeğinde ve 75 tanesine de işlevsel kent özelliklerine yönelik deneyimler ölçeğinde yer verilmiştir. Kent tatmini, kent sadakati ve olumlu AAİ eğilimi ölçekleri toplam 27 maddeden oluşmuştur. Son olarak yaşam doyumu ölçeği ise, 5 madde ile temsil edilmiştir. Pilot veri toplanmadan önce anket, bu haliyle tez danışmanı ve tez komitesi üyelerine sunulmuş ve kendilerinden onay alınmıştır.

3.3.5.Ön Deneme Uygulaması

Ölçekte yer alan maddeler ile ilgili bir diğer bilgi kaynağı da, gerçek katılımcılardan sağlanan ilk madde uygulama denemeleridir (Bandalos, 2018, s. 53). Ön deneme uygulaması ile gerçek veri toplama aşamasından önce küçük bir katılımcı grubundan varsa anlaşılmayan, rahatsız edici sözcük ve ifadeler ile ilgili geri bildirim almak ve cevaplama süresini saptamak (Erkuş, 2022, s. 22) amaçlanmıştır. Bu süreç, Aksaray Üniversitesi İşletme Tezsiz Yüksek Lisans öğrencileri ile yürütülmüştür. Bu öğrenciler, kentte ikamet etmeleri, öğrenci olmaları dışında başka mesleklerde çalışıyor olmaları, farklı yaş gruplarında olmaları yani ölçeğin uygulanacağı örnekleme temsil etmeleri nedeniyle seçilmiştir. İlgili programın zorunlu dersi olan ve tez danışmanı tarafından yürütülen dersin saatinde, öğrencilere ilk olarak tezin amacı ve anket hakkında bilgi verilmiştir. Sonrasında gönüllü olan öğrencilerden, gerçek veri

toplama aşamasında kullanılması düşünülen anketi doğal biçimde doldurmaları ve anlaşılmayan, belirsiz, kafa karıştırıcı, birbirini tekrar eden, cevap verirken rahatsızlık duydukları ve yazım yanlışı olan maddeleri işaretlemeleri istenmiştir. Ayrıca genel olarak anket ile ilgili düşüncelerini, yorumlarını ve önerilerini anket üzerine yazabilecekleri de belirtilmiştir. Bu değerlemeye toplam 30 kişi katılmıştır. Araştırmacı, bu değerlendirme esnasında katılımcılara eşlik ederek, katılımcıların anketi doldurma esnasındaki davranışlarını gözlemleme fırsatı da bulmuştur. Bu süreç sonucunda ankette yapılan düzenlemeler aşağıdaki gibi olmuştur:

- Katılımcı grubunun genel olarak anketin ilk bölümü olan kişisel ve demografik özelliklere yönelik sorular içerisinde yer alan “Genel anlamda kendinizi aşağıdakilerden hangisine ya da hangilerine daha yakın görüyorsunuz?” sorusunu cevaplamak istemedikleri görülmüştür. Bu soru katılımcıların birden fazla seçenek arasında uygun gördüklerini seçebilecekleri bir soru olup, “Muhafazakâr, Demokrat, Sağ Görüşlü, Sol Görüşlü, Milliyetçi, İslamcı, İlmî İslamcı, Sosyal Demokrat, Liberal” yanıt seçeneklerinden oluşmaktaydı. Katılımcılar bu soruya ilişkin yanıt seçeneklerinin, genel olarak anket ile ilgisiz olduğunu ve bir anlamda siyasi bir yönü de olduğu için bu soruya cevap vermekten rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Bu nedenle, bu soru ankette çıkarılmıştır.

- Bu uygulama esnasında katılımcıların, yaş, meslek, çocuk sayısı ve gelir ile ilgili sorulara cevap vermedikleri görülmüştür. Bu sorular ilk haliyle, sürekli veri özelliği göstermekte olup, işaretleme yapmak yerine el ile yazarak cevaplamayı gerektirmekteydi. Bu soruların yanıtlanmasını sağlayabilmek amacıyla, sorular kategorik veri biçiminde düzenlenerek katılımcıların seçenekler arasından tercihte bulunabilmesine imkân tanıyan belirli kategoriler sunulmuştur.

Ankete, ilk madde havuzunun incelenmesi ve ön deneme uygulaması sonucuna göre gerekli düzenlemeler yapılarak, çalışmanın ikinci aşaması olan nicel aşamaya geçilmiştir.

3.4. Aşama II: Nicel Araştırma

Bu çalışmanın ikinci aşamasını, geliştirilen ölçeklerin saha uygulamalarını kapsayan nicel araştırma aşaması oluşturmaktadır. Bu kapsamda uygulanan iki saha testi uygulamasına ilişkin örneklem, veri toplama aracı ve veri analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.4.1. Geniş Ölçekli Saha Testi Uygulaması

Ölçek geliştirme çalışmasının bu aşamasında, gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra anket daha geniş ölçekli sahada test edilmiştir. Bu aşamada, daha büyük bir katılımcı grubundan veri toplanmış ve toplanan bu veri, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile test edilmiştir. Örneklem, veri toplama süreci ve veri analizi ile ilgili bilgilere aşağıda sırasıyla yer verilmiştir.

3.4.1.1. Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Aksaray il merkezinde yaşayan kent sakinleri oluşturmaktadır. 2022 yılına ait Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, kentin toplam nüfusu 433.055 olup; bu nüfusun 253.113'ü Aksaray il merkezinde yaşamaktadır. İl merkezinde yaşayan 253.113 kişinin 125.917'si erkek, 127.196'sı kadındır (TÜİK). Bu evren içinde bulunan kent sakinlerinden kolayda örneklem yönteminde göre Eylül 2022 – Temmuz 2023 döneminde 800 kişiye anket dağıtılmıştır. Dağıtılan bu anketlerden, 91 tanesinden geri dönüş alınamamış olup geriye kalan anketlerden 40 tanesi ise boş bırakılan soruların anketin yarısından fazlasını oluşturması ya da tamamı aynı yanıt seçeneği işaretlendiği için kullanılmamıştır. Analize dahil edilen kullanılabilir anket sayısı 669'dur. Katılımcıların kişisel özelliklerini temsil eden tanıtıcı bilgilere, Tablo 3.3'de yer verilmiştir.

Tablo 3.3. İlk Saha Testinde Veri Toplanan Katılımcıların Kişisel Özellikleri

ÖZELLİKLER		% (N=669)	ÖZELLİKLER		% (N=669)
Cinsiyet	-Erkek	54,0	Medeni Durum	-Evli	54,4
	-Kadın	46,0		-Bekar	45,6
Yaş	-18-30 yaş arası	43,9	Eğitim Durumu	-İlköğretim	2,6
	-31-40 yaş arası	30,1		-Lise	11
	-41-50 yaş arası	18,6		-Önlisans	6,5
	-51-60 yaş arası	7,1		-Lisans	60,9
	-61 yaş ve üzeri	3,0		-Lisansüstü	19,0
Meslek	-Kamu Çalışanı	51,8	Eş Meslek	-Kamu Çalışanı	48,7
	-Özel Sektör Çalışanı	12,2		-Özel Sektör Çalışanı	15,6
	-Esnaf-Tüccar--Sanayici	3,6		-Esnaf-Tüccar--Sanayici	3,9
	-Serbest Meslek	1,8		-Serbest Meslek	2,2
	-Çiftçi	0,2		-Çiftçi	0,8
	-Ev Hanımı	3,5		-Ev Hanımı	23,1
	-Emekli	26,1		-Emekli	0,5
	-Öğrenci	0,8		-Öğrenci	0,6
	-İşsiz			-İşsiz	2,5
Çocuk Sayısı	-Çocuğum yok	44,6	Memleket	-Evet, Aksaraylıyım	48,0
	-1-2 tane	44		-Hayır, Aksaraylı değilim	52,0
	-3-4 tane	10,3			
	-5 ve üzeri	1,1			

İkamet süresi	-1-4 yıl arası	23,1	Aylık ortalama gelir	-Gelirim yok	19,7
	-5-9 yıl arası	15,4		-2500 TL ve altı	8,0
	-10-14 yıl arası	12,5		-2501-5000 TL arası	13,0
	-15-19 yıl arası	8,9		-5001-10000 TL arası	42,2
	-20-29 yıl arası	21,4		-10.001-15.000 TL arası	13,8
	-30 yıl ve üzeri	18,7		-15.001-20.000 TL arası	2,0
				-20.001-25.000 TL arası	0,5
Büyüdüğü Bölge			Büyüdüğü Yer	-25.001-30.000 TL arası	0,6
	-Marmara	5,7		-30.001 TL ve üzeri	0,3
	-Ege	4,8			
	-Akdeniz	10,3		-Köy ya da belde	13,3
	-İç Anadolu	71,7		-İlçe merkezi	22,4
	-Karadeniz	2,6		-Orta büyük. il merkezi	39,7
	-Güneydoğu Anadolu	2,8		-Büyükşehir veya ilçesi	24,5
	-Doğu Anadolu	2,2			

3.4.1.2. Veri Toplama Aracı

Bu aşamada veri toplama aracı olarak kullanılan anketin özünü kent deneyim ölçekleri oluşturmakla birlikte, aynı zamanda kişisel özelliklere ilişkin sorulara ve kent tatmini, kent sadakati, olumlu AAİ eğilimi ve yaşam doyumu ölçeklerine de yer verilmiştir. Buna göre anket toplam 7 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kişisel katılımcı bilgilerine; ikinci bölümde kent kapalı mekân deneyimi; üçüncü bölümde kent açık mekân deneyimi, dördüncü bölümde kent sosyal çevre deneyimi ve beşinci bölümde işlevsel kent özellikleri deneyimi ölçeklerine yer verilmiştir. Anketin altıncı bölümünde kent tatmini (Oliver, 1980; Zenker vd., 2013; Taecharungroj, 2016), kent sadakati (Zenker ve Rütter, 2014; Gilboa ve Herstein, 2012; Taecharungroj, 2016; Hennig-Thurau vd., 2002) ve olumlu AAİ eğilimi (Zenker ve Rütter, 2014; Hennig-Thurau vd., 2002) ölçekleri yer almıştır. Anketin son bölümünde ise, yaşam doyumu ölçeği (Pavot ve Diener, 1993) bulunmaktadır.

Kent kapalı mekân deneyimi, kent açık mekân deneyimi, kent sosyal çevre deneyimi ölçeklerinin temelini daha önce de belirtildiği üzere nitel veriden elde edilen bulgular oluşturmuştur. İşlevsel kent özellikleri deneyimi ölçeği oluşturulurken ise, çoğunlukla ilgili alanyazında bulunan çalışmalarda (Baloglu ve McCleary, 1999; Hankinson, 2004; Hogg vd., 2004; Insch ve Sun, 2013; Merrilees vd., 2009; Ng, 2005; Santos vd., 2007; Zenker ve Rütter, 2014; Zenker vd., 2013) kullanılan ölçeklerden faydalanılmıştır.

3.4.1.3. Veri Analizi

Verilerin toplanmasından sonra, kent deneyimi ölçeklerinin yapı geçerliğini değerlendirebilmek, madde setinin altında yatan boyutluluğu incelemek amacıyla AFA

kullanılmıştır (Worthington ve Whittaker, 2006, s. 807). AFA, bir dizi değişken tarafından kaç faktörün temsil edildiği temel sorusunu yanıtlayan bir analiz türüdür. İlgilenilen yapı ya da ölçeğin yapısına ilişkin minimum düzeyde bilgi sahibi olunduğu durumlarda kullanılmaktadır. Bu analiz araştırmacılara, maddelere verilen yanıtların altında yatan faktör sayısı ya da doğası hakkında yararlı bilgiler sağlamaktadır (Bandalos, 2018, s. 302). AFA ile birbiriyle ilişkili değişkenler bir araya getirilerek verilerin tanımlanması ve özetlenmesi amaçlanmaktadır. AFA özellikle ölçek geliştirme çalışmasının başlangıç aşamasında, değişkenleri birleştirmek ve altta yatan süreçler hakkında hipotezler üretmek için bir araç sağladığında gerçekleştirilir (Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 614).

AFA, Lorenzo-Seva ve Ferrando (2021) tarafından geliştirilen FACTOR yazılımının 12.04.05 versiyonu kullanılarak gerçekleştirilmiştir. AFA ile ilgili işlemlerin yürütülmesinde Watkins (2021, s. 28) tarafından önerilen adımlar izlenmiştir. Bu adımlar şunlardır: a) Dahil edilecek değişkenlerin belirlenmesi; b) Dahil edilecek katılımcıların belirlenmesi; c) Verinin analize uygunluğunun değerlendirilmesi; d) AFA'nın uygunluğunun değerlendirilmesi; e) AFA modeline karar verilmesi; e) Faktör çıkarma metoduna karar verilmesi; f) Elde tutulacak faktör sayısına karar verilmesi; g) Döndürme tekniğinin kullanılması; h) Sonuçların yorumlanması ve raporlanması. Bu aşamalara dair açıklamalara sırasıyla aşağıda yer verilirken, sonuçların yorumlanması ve raporlanması aşaması, “Bulgular” kısmında ele alınmıştır.

- *Dâhil edilecek değişkenlerin belirlenmesi:* AFA’da ortak faktörün birden fazla ölçülen değişkenle temsil edilmesi, daha doğru sonuçların elde edilmesini sağlamaktadır (Fabrigar vd., 1999, s. 273). Genel olarak her bir ortak faktörü temsil eden en az üç ila altı değişkenin analize dâhil edilmesi önerilmektedir (Fabrigar vd., 1999, s. 273; Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 617; Watkins, 2021, s. 32).

Bu çalışmada ele alınan kent deneyimleri yapısı, “kent kapalı mekan varlıkları, kent açık mekân varlıkları, kent sosyal çevre varlığı ve işlevsel kent varlıkları” olmak üzere dört ayrı yapı ile ortaya konmaya çalışıldığından her bir yapı ayrı ayrı AFA yürütülerek incelenmiştir. Buna göre kent kapalı mekan deneyimlerini temsil eden “kapalı mekan yeterliliği, sosyalleşme, eğlence, sembolik, öğrenme, kaçış, fantezi, estetik, sosyal konfor ve nostalji” değişkenleri; açık mekan deneyimlerini temsil eden “açık mekan yeterliliği, sosyalleşme, eğlence, sembolik, öğrenme, kaçış, fantezi, estetik, sosyal konfor, nostalji ve otantiklik” değişkenleri varsayılmıştır. Kent sosyal çevre deneyimleri; “sosyal yaşamın canlılığı,

topluluk olma duygusu, yerel halkın tutum ve davranışları, sembolik, kültürel otantiklik” değişkenleri ile temsil edilmiştir. Son olarak işlevsel kent deneyimleri; “çalışma koşulları, ekonomik yaşam koşulları, fiziksel çevre koşulları, alışveriş olanakları, ulaşım koşulları, barınma olanakları, erişilebilirlik koşulları, kamu hizmetleri ve güvenlik koşulları” değişkenleri ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

- *Dâhil edilecek katılımcı sayısının belirlenmesi:* Bu çalışmaya dahil olan katılımcılar ile ilgili genel bilgiler, Örneklem başlığı altında verilmiştir. Ortak varyans, faktör sayısı ve değişken sayısı göz önüne alındığında, iyi bir faktörleşme için en az 100 katılımcıya ihtiyaç duyulmaktadır (Watkins, 2021, s. 36). İyi belirlenmiş faktörler ve 0.5 aralığındaki ortak varyans için 100-200 aralığındaki örneklem sayısının kabul edilebilir olduğu belirtilmektedir. En kötü koşullarda, düşük ortak varyans ve çok sayıda zayıf faktör için 500’ün üzerinde katılımcı sayısına ihtiyaç vardır (Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 618). Dolayısıyla, 669 katılımcıdan oluşan mevcut örneklem, AFA için yeterli görünmektedir.

- *Verinin analize uygunluğunun değerlendirilmesi:* Bu adımda, toplanan verinin AFA’ya uygunluğunu değerlendirebilmek için tek değişkenli ve çok değişkenli normal dağılım, doğrusallık, çoklu doğrusal bağlantı, uç değerler ve kayıp veriler incelenmiştir⁵. AFA’da faktör sayısını belirlerken, çok değişkenli normallik varsayılır. Çok değişkenli normallik, tüm değişkenlerin ve değişkenlerin tüm doğrusal kombinasyonlarının normal dağıldığı varsayımdır (Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 618). Ölçek geliştirme çalışmalarında genellikle Likert tipi maddeler kullanıldığından sıralı düzeyde kategorik veri setleri oluşmaktadır. Bu değişkenler doğası gereği çok değişkenli normal dağılım göstermemektedir. Bu nedenle Likert tipi bir ölçeğe aracılığıyla toplanan verinin çok değişkenli normal dağılım varsayımını sağlayamayacağı göz önünde bulundurulmalıdır (Kılıç, 2022, s. 72). Tabachnick ve Fidell’e göre (2012, s. 618), çok değişkenli normallik testleri aşırı derecede hassas olmasa da, tek değişkenler arasındaki normallik çarpıklık ve basıklık ile değerlendirilir. Verinin normal dağılıp dağılmadığını değerlendirmek için; çarpıklık katsayısı için (-2, +2), basıklık katsayısı için (-7, +7) aralığı dikkate alınabilir (Bandalos, 2018, s. 343; Watkins, 2021, s. 43). Buna göre kent deneyim ölçekleri ile toplanan verinin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş olup, bu değerlerin belirtilen aralıkta olduğu ve verinin tek değişkenli normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Veriye ilişkin, kapalı mekan deneyimleri ile ilgili çarpıklık katsayısı (-0.759 ile +0.413), basıklık katsayısı (-0.889 ile +0.096); açık mekan deneyimleri ile ilgili

⁵Toplanan veri ile ilgili normallik varsayımlarına ilişkin tablo ve grafiklere

https://drive.google.com/drive/folders/1ahwbjtqWsbMZA0hhXTUqkI822Nc-nHM?usp=drive_link linkinden ulaşılabilir.

çarpıklık katsayısı (-0.759 ile +0.413), basıklık katsayısı (-0.413 ile +0.227); sosyal çevre deneyimleri için çarpıklık katsayısı (-0.322 ile +0.462), basıklık katsayısı (-1.126 ile -0.361) ve işlevsel kent deneyimleri için çarpıklık katsayısı (-0.563 ile +0.465), basıklık katsayısı (-1.053 ile -0.263) aralığındadır. Ancak çok değişkenli normallik varsayımı için hesaplanan Mardia'nın çok değişkenli normallik testi sonuçları, verinin çok değişkenli normallik varsayımından uzak olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar, tez projesinin bulut bağlantısından izlenebilir.

Çok değişkenli normallik aynı zamanda değişkenler arasındaki ilişkilerin doğrusal olduğunu da ifade etmektedir. Değişken çiftleri arasındaki doğrusallık, saçılım grafiklerinin incelenmesi yoluyla değerlendirilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 618). Dolayısıyla doğrusallığı kontrol etmek için, saçılım grafikleri incelenmiş, maddeler arasındaki ilişkinin doğrusal olduğu gözlemlenmiştir.

Verinin AFA'ya uygunluğunu değerlendirebilmek için, çoklu doğrusal bağlantı da incelenmiştir. Çoklu doğrusal bağlantı sorunu, değişkenler arasında .90 ve üzeri bir korelasyon olduğunda ortaya çıkmaktadır. Bu durum, değişkenlerden birinin, diğer değişkenlerden iki ya da daha fazlasının birleşimi olduğu anlamına gelmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 88). Ancak diğer taraftan, AFA yürütebilmek için, bir miktar çoklu doğrusal bağlantı olmalıdır. Değişkenler birbiriyle ilişkili olmadığında, değişkenlerin ortak bir faktöre bağlı olduğu söylenemez (Kılıç, 2022, s. 74). Buna göre toplanan veri çoklu doğrusal bağlantı açısından incelenmiş ve değişkenler arasındaki ilişkilerin .90'nın altında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara, tez projesinin bulut bağlantısında yer verilmiştir.

AFA sonuçları, uç değerlerden de etkilendiği için veri seti çok değişkenli uç değerler açısından da incelenmiştir. Uç değerlere veri giriş hataları, bir katılımcının kasıtlı olarak geçersiz yanıtlar girmesi ya da geçerli ancak uç bir değer neden olmuş olabilir (Watkins, 2021, s. 46). Bu anlamda veri setindeki uç değerleri tespit edebilmek için ilk olarak yanlış veri girişi, betimsel istatistikler yoluyla verilerin alabileceği olası değerleri aşan minimum ve maksimum değerler incelenerek kontrol edilmiş, yanlış girilen veriler düzeltilmiştir. Bu düzeltme işleminden sonra kutu grafikleri ile de uç değerler incelenmiştir. Bu grafiklere, tez projesinin bulut bağlantısında yer verilmiştir. Son olarak, her bir veri noktasının çok boyutlu uzaydaki tüm veri noktalarının ortalamasına olan uzaklığının bir ölçüsü (Watkins, 2021, s. 47) olan Mahalanobis uzaklıkları hesaplanmıştır. Bir veriyi uç değer olarak tanımlayabilmek için eşik değer olarak geleneksel anlamlılık düzeyleri (.005 ya da .001) kullanılarak (Hair

vd., 2019, s. 89) uç değerler tespit edilmiştir. Bandalos (2018, s. 390), uç değerlerin çıkarıldığı ve çıkarılmadığı durumlara göre AFA'nın yürütülmesini önermekte, her iki durumda sonuç benzer ise uç değerleri silmek için bir neden olmadığını belirtmektedir. Bu nedenle AFA, hem uç değerler ile hem de uç değerler çıkartılarak yapılmış, ortaya çıkan yapılar arasında büyük farklar olmadığı tespit edilmiş ve analiz sonuçları, uç değerlerin yer aldığı veri setine göre raporlanmıştır. Diğer sonuçlara, tez projesinin bulut bağlantısında yer verilmiştir.

Son olarak verinin AFA için uygun olup olmadığını belirleyebilmek için kayıp değerler incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell, (2012, s. 63), değişkenler ve katılımcılar arasında rassal bir düzende verilerin %5 ya da daha azının eksik olması durumunda, eksik değerleri ele almaya yönelik hemen hemen tüm yöntemlerin benzer sonuçlar vereceğini belirtmektedirler. Diğer taraftan verilerin %10'undan azı eksikse, herhangi bir silme ya da atama yöntemi kabul edilebilmektedir (Hair vd., 2019, s. 72; Watkins, 2021, s. 54). Bu çalışmada eksik veriler için ilk olarak eksik veriye ilişkin genel bir özet elde edilmiştir. Buna göre eksik verinin %10'un altında olduğu görülmüş ve kayıp değer olarak serinin ortalama değeri atanmıştır. Bu miktar her ne kadar göz ardı edilebilir olsa da AFA hem eksik verinin yer aldığı hem de çıkarıldığı durumlarda yürütülmüştür. Buna göre ortaya çıkan yapılar arasında büyük farklar olmadığı tespit edilmiş ve analiz sonuçları, kayıp değerlerin yer aldığı veri setine göre raporlanmıştır. Diğer sonuçlar, tez projesinin bulut bağlantısında sunulmuştur.

- *AFA'nın uygunluğunun değerlendirilmesi:* Bu adım için; değişkenler arasındaki korelasyonlar, Bartlett's Küresellik testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri incelenmiştir. Korelasyon matrisinde, $\geq .30$ olan katsayıların bulunması, korelasyon matrisinin faktör analizine uygun olduğuna işaret etmektedir (Hair vd., 2019, s. 135; Tabachnick ve Fidell, 2012, s. 619). Ayrıca Tabachnick ve Fidell'e göre (2012, s. 619-620), KMO değerinin ,60 ya da üzerinde ve Bartlett's Küresellik testi sonucunda elde edilen p değerinin de istatistiksel olarak anlamlı olması gerekmektedir. Her bir ölçek için elde edilen korelasyon matrislerinin görsel taraması sonucunda, katsayıların büyük çoğunluğunun $\geq 0,30$ olduğu, ancak hiçbirinin ,90'ı aşmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca kapalı mekan deneyimleri için elde edilen KMO = ,95 ve $p < 0,001$; açık mekan deneyimleri için elde edilen KMO = ,96 ve $p < 0,001$; sosyal çevre deneyimleri için KMO = ,95 ve $p < 0,001$; işlevsel kent deneyimleri için KMO = ,91 ve $p < 0,001$ değerleri kabul edilebilir değerlerdir. Bu sonuçlar, korelasyon matrisinin AFA için uygun olduğunu göstermektedir.

- *AFA modeline karar verilmesi*: Ortak faktör modeline dayanan AFA'nın amacı, ölçülen değişkenler arasındaki korelasyonları mümkün olduğunca en iyi biçimde açıklamaktır. AFA'da, ölçülen değişkenlerin, altta yatan ve faktör adı verilen gizil yapılar nedeniyle birbirleriyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Faktörler, ölçülen tek bir değişkene özgü sistematik varyans ve hata varyansından oluşur (Watkins, 2021, s. 66). Bu doktora tez çalışmanın amacı, ölçülen dört yapının altında yatan örtük yapıyı ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda, ortak faktör modeli seçilmiştir.

- *Faktör çıkarma metoduna karar verilmesi*: Faktör çıkarma metoduna karar vermeden önce, kullanılacak korelasyon matrisine karar verilmiştir. Normal dağılım göstermeme, özellikle basıklık, Pearson korelasyon tahminlerini saptırabilmekte ve bu durum yanlış AFA sonuçları doğurabilmektedir. Bu nedenle, eğer değişkenler keskin biçimde normallik göstermiyorsa, Pearson korelasyonları özellikle beş ila yedi kategorili sıralı veriler için uygun olmayabilir (Watkins, 2021, s. 121). Buna göre bu çalışmada, çok değişkenli varsayım karşılanamadığından ve 5'li Likert tipi bir ölçek ile kategorik yanıtlar elde edildiğinden, verideki basıklıktan daha az etkilenecek daha doğru bir tahminlemeyle faktör yükleri ortaya çıkacağından (Kılıç, 2022, s. 105), polikorik korelasyon matrisi kullanılarak analizler yürütülmüştür. Ayrıca, tez projesinin bulut bağlantısında Pearson korelasyon matrisinin kullanıldığı sonuçlara da yer verilmiştir.

Faktör çıkarma yöntemleri temel aldıkları varsayımlar dikkate alınarak seçilmelidir. Buna göre Likert tipi sıralı düzeydeki maddelerle geliştirilen ölçeklerde, veri tipine daha uygun olması ve çok değişkenli normalliğin ihlaline karşı güçlü kestirimler sunması nedeniyle ağırlıklandırılmamış en küçük kareler (ULS) yöntemi tercih edilebilir. Ayrıca özellikle çok boyutlu yapılarda faktörler arası korelasyon olması oldukça muhtemel bir durum olduğundan, ULS en iyi sonuçları vermektedir (Kılıç, 2022, s. 80-81; Watkins, 2021, s. 74). Dolayısıyla AFA'da faktör çıkarma metodu olarak ULS'nin kullanılmasına karar verilmiştir. Ancak, en iyi yapıya ulaşabilmek adına, en küçük rank (MRFA) yöntemi⁶ de kullanılarak, ULS'den elde edilen sonuçlarla karşılaştırılmıştır. Elde edilen yapılar arasında büyük bir farklılık olmadığı görüldüğünden ULS'nin önerdiği faktör yapıları dikkate alınmıştır.

⁶AFA analizleri ile alternatif yöntemler ile farklı yapılar sınanmıştır. Tüm bu AFA modellerine https://drive.google.com/drive/folders/1ahwbjtqWsBMZA0zhXTUqkI822Nc-nHM?usp=drive_link linkinden ulaşılabilir.

- *Elde tutulacak faktör sayısına karar verilmesi:* Bir faktör çözümü anlamlı bir şekilde yorumlandığı zaman fayda sağlayacağından, bu aşamada faktör sayısını belirlemede en önemli kriterler, yorumlanabilirlik ve teorik uygunluktur (Bandalos, 2018, s. 324). Anlamlı bir çözüme ulaşmak için araştırmacıların kapsamlılık ve tutumluluk arasında bir denge kurmaları gerekmektedir, gerçek faktör sayısını belirlemede kesin sonuç veren bir yöntem bulunmadığından, ampirik kanıtların ve teorik bilginin birlikte kullanılması tavsiye edilmektedir (Watkins, 2021, s. 76-77). Yapılan simülasyon çalışmalarında, paralel analiz (PA) ve en küçük ortalamalı kısmi korelasyon analizi (MAP) ve kabuk (HULL) yöntemlerinin genellikle iyi performans gösterdiği görülmüştür (Bandalos, 2018, s. 323; Watkins, 2021, s. 77). Diğer taraftan elde tutulacak faktör sayısını belirlemede, ilgili teorilerin ve önceki araştırmaların da dikkate alınması önerilmektedir (Watkins, 2021, s. 84).

Faktör sayısını belirlemede, açıklanan varyans oranı da ölçüt olarak kullanılmaktadır. Bunun için, faktör sayısı arttıkça açıklanan varyansın önemli ölçüde artıp artmadığı incelenmelidir (Kılıç, 2022, s. 86). Bir faktörün korunması, varyansı yaklaşık olarak %10 daha fazla açıklayacak ise, o faktör elde tutulabilir (Bandalos, 2018, s. 326).

AFA'nın bu aşamasında, PA, MAP ve HULL yöntemleri bir arada kullanılmış ve her bir yöntem sonucuna göre elde edilen faktör sayıları karşılaştırılmıştır. PA, normal olmayan verilerde ve Pearsonian olmayan korelasyonlarda doğruluğunu koruduğundan ve diğer yöntemlere göre bir ya da iki faktör fazla çıkarma eğiliminde olduğundan bu yöntemin sonuçları raporlanmıştır. Çünkü az faktör çıkarmak, çok faktör çıkarmaktan daha riskli bulunmakta, bu nedenle bir ya da iki faktörün fazla çıkma riskinin daha iyi bir strateji olacağı düşünülmektedir (Watkins, 2021, s. 77). Ayrıca, çalışmanın nitel aşaması sonucu elde edilen teorik model de, elde tutulacak faktör sayısına karar vermede rehberlik etmiştir.

- *Döndürme tekniğinin kullanılması:* Anlamlı bir yapı elde etmek ve bir araya gelmesi beklenen maddeleri, aynı boyut altında toplayabilmek için hangi faktör döndürme yönteminin kullanılacağına karar verilmiş ve döndürülmüş sonuçlar raporlanmıştır. Faktör döndürme, dik ve eğik olmak üzere iki farklı yöntemle yapılabilmektedir. Dik döndürme yöntemleri, eksenler arasındaki 90⁰'lik açıyı koruyarak faktörleri döndürürken; eğik döndürme yöntemleri, faktörlerin birbiriyle ilişkili olduğu varsayımına dayanarak bu açıyı azaltarak döndürme yapmaktadır. Sosyal bilimler alanında yapıların birbiriyle ilişkili olması oldukça muhtemel olduğundan, faktör analizine başlarken faktörler arasındaki ilişki durumu bilinemeyeceğinden ve dik döndürme kullanılarak ilişkili yapılardan elde edilecek bilgilerin

kaybolması istenmediğinden, bu çalışmadaki AFA sürecinde eğik döndürme yöntemleri olan promax, promin ve direct oblimin kullanılmıştır (Kılıç, 2022, s. 87-90). Bu döndürme yöntemleri arasından promax döndürme yönteminin en anlamlı yapıyı sağladığı görülmüş ve promax döndürme yöntemi sonucunda elde edilen sonuçlar raporlanmıştır. Diğer sonuçlara, tez projesinin bulut bağlantısından ulaşılabilir.

3.4.2. İkinci Saha Testi Uygulaması

Bu aşamada, AFA sonuçlarına göre veri toplama aracı yeniden düzenlenmiş ve ikinci saha uygulaması gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler, Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir. İkinci saha testine ilişkin örneklem, veri toplama süreci ve veri analizi ile ilgili bilgilere aşağıda sırasıyla yer verilmiştir.

3.4.2.1. Örneklem

İkinci saha testi kapsamında Ağustos 2023 – Temmuz 2024 döneminde 850 kişiye anket dağıtılmıştır. Dağıtılan bu anketlerden, kullanılabilir 524 tanesi analize dahil edilebilmiştir. Katılımcıların kişisel özelliklerini temsil eden tanıtıcı bilgilere Tablo 3.4’te yer verilmiştir.

Tablo 3.4. İkinci Saha Testinde Veri Toplanan Katılımcıların Kişisel Özellikleri

ÖZELLİKLER			ÖZELLİKLER		
		% (N=524)			% (N=524)
Cinsiyet	-Erkek	49,0	Medeni Durum	-Evli	48,2
	-Kadın	51,0		-Bekar	51,8
Yaş	-18-30 yaş arası	47,8	Eğitim Durumu	-İlköğretim	1,2
	-31-40 yaş arası	27,9		-Lise	16,3
	-41-50 yaş arası	16,6		-Önlisans	9,8
	-51-60 yaş arası	6,0		-Lisans	52,2
	-61 yaş ve üzeri	1,7		-Lisansüstü	19,3
Meslek	-Kamu Çalışanı	38,6	Eş Meslek	-Diğer	1,2
	-Özel Sektör Çalışanı	18,8		-Kamu Çalışanı	2,9
	-Esnaf-Tüccar--Sanayici	4,0		-Özel Sektör Çalışanı	16,5
	-Serbest Meslek	4,6		-Esnaf-Tüccar--Sanayici	2,7
	-Çiftçi	0,2		-Serbest Meslek	3,1
	-Ev Hanımı	1,7		-Çiftçi	0,8
	-Emekli	2,5		-Ev Hanımı	27,6
	-Öğrenci	27,8		-Emekli	3,4
Çocuk Sayısı	-İşsiz	1,7		-Öğrenci	1,5
	-Çocuğum yok	58,7		-İşsiz	1,5
	-1-2 tane	32,9	Memleket	-Evet, Aksaraylıyım	49,5
	-3-4 tane	8,2		-Hayır, Aksaraylı değilim	50,5
İkamet süresi	-5 ve üzeri	0,2	Aylık ortalama gelir	-Gelirim yok	13,5
	-1-4 yıl arası	27,9		-2500 TL ve altı	4,8
	-5-9 yıl arası	12,9		-2501-5000 TL arası	7,5
	-10-14 yıl arası	8,9		-5001-10000 TL arası	3,7
	-15-19 yıl arası	9,1		-10.001-15.000 TL arası	4,6

	-20-29 yıl arası	19,6		-15.001-20.000 TL arası	%7,7
	-30 yıl ve üzeri	21,6		-20.001-25.000 TL arası	%10,2
				-25.001-30.000 TL arası	%10,6
				-30.001 TL ve üzeri	%37,5
Büyüdüğü Bölge	-Marmara	6,4	Büyüdüğü Yer	-Köy ya da belde	%10,9
	-Ege	5,8		-İlçe merkezi	%22,9
	-Akdeniz	11,0		-Orta büyük. il merkezi	%41,1
	-İç Anadolu	67,7		-Büyükşehir veya ilçesi	%25,2
	-Karadeniz	2,7			
	-Güneydoğu Anadolu	3,7			
	-Doğu Anadolu	2,7			

3.4.2.2. Veri Analizi

Çalışmanın bu aşamasında, 2.saha araştırmasından toplanan 524 katılımcı verisi üzerinden ilk olarak bazı tanımlayıcı istatistiklerin yanısıra, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve ardından biz dizi yapısal model analizleri yürütülmüştür. Betimsel istatistikler, gerek katılımcı özelliklerinin (frekans ve yüzde gibi) gerekse veri setinin ve ele alınan ilgili ölçek maddelerinin özelliklerinin (tek değişkenli çarpıklık ve basıklık, madde ortalamaları, standart sapmalar gibi) gözden geçirilmesi ve özetlenmesi amacıyla hesaplanmıştır. Betimsel istatistikler de dahil olmak üzere bu aşamadaki tüm analizler için açık kaynak kodlu R temelli kullanıcı arayüzüne sahip Jamovi istatistik paket programının 2.3.28 versiyonu kullanılmıştır. DFA ve YEM analizleri, bu programın lavaan R paketine yönelik bir jamovi arayüzü olan SEMLj modülü (Gallucci ve Jentschke, 2021; Rosseel, 2012) kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada, ölçeklerin ve buna bağlı olarak ölçüm modellerinin yapı geçerliliğini desteklemek amacıyla her bir ölçek için AFA ile belirlenen faktör yapısını doğrulamak için DFA'dan yararlanılmıştır. Başka bir ifadeyle DFA ile AFA'dan elde edilen ölçüm modelinin örnek verilerde ne ölçüde tekrarlandığını değerlendirmek ya da doğrulamak amaçlanmıştır (Howell Smith, 2011, s. 93; Worthington ve Whittaker, 2006, s. 808). DFA, önceden geliştirilmiş, önceki araştırmalarda kullanılmış ya da kuramsal dayanağı bulunan bir ölçeğin ya da ölçüm modelinin doğruluğunun veri ile teyit edilmesi (Gürbüz, 2019, s. 50) amacıyla yaygın şekilde kullanılan güçlü (Moshagen ve Musch, 2014, s. 60) bir tekniktir. DFA, ölçülen değişkenlerden ve faktörlerden oluşan önceden belirlenmiş bir ölçüm teorisinin, elde edilen veriler yoluyla gerçeğe ne kadar uyduğunun test edilebilmesini sağlamaktadır. DFA'da, model önceden yapılandırılmıştır ve modelde yer alan faktörler istatistiksel sonuçlardan değil, teoriden türetilmiştir. Test edilen teoriye dayalı olarak araştırmacı, bir dizi değişken için var olan faktör sayısı ve sonuçların hesaplanabilmesi için her bir

değişkenin hangi faktöre yükleneceğini belirtmektedir (Hair vd., 2019, s. 660). Bu analizle teorik bir model üzerinde önceden tanımlanmış yapılar test edilmekte, böylece gizil değişkenler ile gözlenen değişkenler arasındaki ilişkileri içeren doğrulanmış bir ölçüm modeli, Yapısal Eşitlik Modellemesinin (YEM) de ilk adımı (Brown, 2015; Kline, 2023) olarak hizmet etmektedir. Dolayısıyla ölçek geliştirme sürecinin bir parçası olarak ve bir sonraki aşamada yürütülen YEM analizleri de dikkate alınarak çalışmada ele alınan ölçeklerin ve ölçüm modellerinin yapı geçerliğini değerlendirmede, kent tatmini, kent sadakati, kente yönelik AAI eğilimi ve yaşam doyumu ölçekleri için tek faktörlü DFA modeli, Kent Kapalı Mekân Deneyimleri, Kent Açık Mekân Deneyimleri ve Kent Sosyal Çevre Deneyimleri ölçekleri için birinci düzey çok faktörlü DFA modeli ve ikinci düzey DFA modeli, İşlevsel Kent Özellikleri Deneyim ölçeği için ise birinci düzey çok faktörlü DFA modelinden yararlanılmıştır.

Keşfedici sıralı karma desende yürütülen bu araştırmanın ölçek geliştirme çalışmalarını, nitel aşamada ortaya konan kuramın YEM yoluyla test edilmesi izlemiştir. YEM, kuram testi için güçlü bir araştırma aracıdır (Martinez-Lopez vd., 2013, s. 115). Bu yönüyle YEM, son yıllarda araştırmacıların çeşitli karmaşık yapılar arasındaki ilişkileri eş zamanlı olarak inceleyerek yeni kuramları test etmelerine önemli katkılar sağlamaktadır (Baghdarnia vd., 2014, s. 22). YEM’de bir ölçüm modeline dayalı tanımlanan belli bir yapısal model aracılığıyla gözlenen değişkenler (göstergeler) ile gizil değişkenler (yapılar) arasındaki ilişkileri (Martinez-Lopez vd., 2013, s. 124) bir arada incelemek mümkün olabilmektedir. Dolayısıyla çalışmada ortaya konan kuramın test edilmesine ilişkin yapısal model analizleri yapılırken, ilk olarak her bir etkileşim noktalarına ilişkin genel kent deneyimleri ikinci düzey DFA ölçüm modeli esas alınarak ikinci düzey yapısal eşitlik analizi ile test edilmiş; sonrasında her bir temel deneyim noktasının alt boyutları ile birinci düzey yapısal eşitlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

YEM analizleri, varyans temelli modeller (VB-YEM) ve kovaryans temelli modeller (CB-YEM) olmak üzere iki farklı yaklaşım çerçevesinde yürütülebilmektedir. Diğer özelliklerinden bağımsız olarak; VB-YEM, daha keşfedici bir yapıya sahip tahminlere odaklanırken, CB-YEM ise doğası gereği doğrulayıcı olup, teori testi odaklı işlemektedir (Chin ve Newsted, 1999). Bu çalışmada, nitel aşamada ortaya konan kuramın test edilmesi amaçlandığından, doğrulayıcı modelden (CB-YEM) yararlanılmıştır.

Analizler öncesinde veri düzenlenerek taranmış ve DFA ve YEM analizlerinin varsayımları açısından kontrol edilmiştir. Bu açıdan öncelikle kayıp veri örüntüleri ve kapsamı, aykırı (uç) değerler, doğrusallık, aşırı eş-doğrusallık, normallik varsayımı ve örneklem büyüklüğü (Kline, 2023; Tabachnick ve Fidell, 2013) değerlendirilmiştir. Kline (2023), toplam veri setinde $< \%5$ kayıp değer çok az fark yaratma eğiliminde olduğundan, analizler açısından herhangi bir kayıp değerle başa çıkma yönteminin endişe doğurmayacağını tartışmaktadır. 524 katılımcıdan sağlanan bu veri setinde kayıp veri oranının $\%2$ 'den bile az olduğu ve MCAR testine göre ($p > .05$) kayıp verilerin tamamen rastgele dağıldığı belirlenmiştir. Bu nedenle tüm analizlerde liste halinde silme (delete listwise) yöntemi (Kline, 2023) kullanılmıştır.

Aykırı değerlerin incelenmesi amacıyla tek değişkenli aykırı değerler için z puanlarından ve görsel yöntemlerden, çok değişkenli aykırı değerler için Mahalanobis mesafesinden yararlanılmıştır. Buna göre, az sayıda ölçek maddesi verisinin $|z| > 3.29$ standart sapma eşik değerinin (Tabachnick ve Fidell, 2013) üstünde değer alarak tek değişkenli uç değer olduğu belirlenmiştir. Bu durum, kutu grafikleriyle (Kline, 2023) de tespit edilmiştir. Benzer şekilde az sayıda da olsa Mahalanobis mesafesine ilişkin hesaplanan olasılık değerlerinin anlamlı olduğu ($p < .001$) ve çok değişkenli aykırı değer özelliği gösterdiği (Watkins, 2021) belirlenmiştir. Bu değerlerin görece az sayıda olması ve silinmesi için mantıklı bir gerekçesinin olmaması nedeniyle, katılımcının gerçek fikri olabileceği düşüncesi ile veri setinde muhafaza edilmiştir. Ancak yine de duyarlılık analizleri yürütülerek, uç değerlerin çıkarıldığı veri seti ile de analizler tekrarlanmıştır. Bu açıdan iki veri seti arasındaki sonuçlar birbirine çok benzer olduğundan, uç değerlerin yer aldığı veri setiyle yürütülen analizler raporlanmış, duyarlılık analizleri için yürütülen sonuçlar, çalışmanın eklerinin yer verildiği bulut bağlantısında sunulmuştur.

Doğrusallık, ölçek maddelerine ilişkin bireysel puanlar ve ölçüm modellerinin içerdiği faktörlere ilişkin toplam puanlar esas alınarak değişkenler arasında elde edilen saçılma grafikleriyle kontrol edilmiş ve bir sorun olmadığı teyit edilmiştir. Aşırı eş-doğrusallık açısından iki değişkenli korelasyonların $> .90$ eşik değerini (Kline, 2023) aşmadığı ve sorun oluşturmadığı gözlenmiştir. Ayrıca, üç ya da daha fazla değişken arasındaki aşırı eş-doğrusallığı tespit etmek için de varyans şişirme faktöründen (VIF) yararlanılmış ve tüm hesaplamalar için elde edilen VIF değerlerinin > 10.0 eşik değerinden (Kline, 2023) düşük olduğu ve eş-doğrusallık açısından sorunlu bir durumun olmadığı tespit edilmiştir. Eş-doğrusallık açısından elde edilen değerlere, çalışmanın ilerleyen kısımlarında yer verilmiştir.

Verilerin normallik varsayımı açısından öncelikle histogram grafikleri, tek değişkenli çarpıklık ve basıklık katsayıları, ardından çok değişkenli normallik için de Mardia'nın çok değişkenli basıklık ve çarpıklık katsayılarından yararlanılmıştır. Gerek histogram grafiklerinin uygunluğu gerekse tek değişkenli çarpıklık ve basıklık katsayılarının tek değişkenli çarpıklık için < 2 , basıklık için < 7 eşik değer olarak yaygın şekilde kabul gören (Mindrila, 2010, s. 60) kesme değerlerini karşıladığı ve bu varsayım açısından herhangi bir sorun olmadığını ortaya koymuştur. Ancak, Mardia'nın çok değişkenli basıklık ve çarpıklık katsayıları incelendiğinde, verinin bu varsayımdan (üst sınır olarak < 10) (Gürbüz, 2019; Kline, 2023) çok uzak olduğu ve bu koşulu sağlamadığı tespit edilmiştir (tek ve çok değişkenli çarpıklık ve basıklık değerleri de çalışmanın ilerleyen kısmında ilgili tablolarda sunulmuştur). Bu nedenle, çok yüksek örneklem büyüklüğü ve çok değişkenli normallik varsayımı gerektirmeyen DWLS parametre tahmin yönteminin (Li, 2016; Mindrila, 2010; Rhemtulla vd., 2012; Savalei, 2014; Tarka, 2017; Verhulst ve Neale, 2021) dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş (scaled) test istatistiklerini hesaplama yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) standart hatalara sahip WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) parametre tahmin yöntemi (DiStefano ve Morgan, 2014; Kline, 2023; Tarka, 2017) kullanılarak DFA ve YEM analizleri yürütülmüştür.

YEM çalışmalarında genel bir kural olarak 150'nin altındaki veriler için DFA ve YEM analizi yapılması çok uygun görülmemekte (Gürbüz, 2019, s. 30), hatta 200'ün altındaki örneklem büyüklüğünden kaçınılması gerektiği (DiStefano ve Morgan, 2014, s. 427; Forero vd., 2009, s. 638; Martinez-Lopez vd., 2013, s. 128) ifade edilmektedir. Bu anlamda Kline (2023), model tahminindeki olası yanlılıkları azaltmak için 200 katılımcının mutlaka aşılmasını önermektedir. Moshagen ve Musch (2014, s. 69), özellikle robust WLS parametre tahmin yöntemlerinden biri kullanıldığında $N \geq 300$ örneklem büyüklüğünün düzgün yakınsama, faktör yüklerinin, kovaryansların ve standart hataların doğru bir şekilde elde edilmesi için yeterli olduğunu tartışmaktadır. Bu açıdan Rhemtulla ve meslektaşları (2012, s. 361) da genel olarak örneklem sayısının 350 olduğu durumla 600 olduğu durumda benzer sonuçların elde edildiğini belirlemiştir. Tüm bunlar dikkate alındığında, bu çalışmada yürütülen DFA ve YEM analizleri için 524 katılımcı sayısının yeterli kabul edilebileceği değerlendirilmektedir.

Yapısal eşitlik modellerini tahmin ederken, hangi parametre tahmin yönteminin kullanılacağına ilişkin seçim, önemli bir karardır. Uyum fonksiyonu, önerilen modeli değerlendirmek için model parametrelerini, parametrelerin standart hatalarını ve uyum

indekslerini üretmekten sorumlu olduğundan, gereksinimlerine ve varsayımlarına dikkat etmeden bir tahmin yönteminin seçimi, sonuçları çok olumsuz etkileyebilmektedir (DiStefano ve Morgan, 2014, s. 425). Varsayımlar kontrol edilmeden, yaygın şekilde kullanılan ve genellikle varsayılan parametre tahmin yöntemi olarak analiz programlarında yer alan maksimum olabilirlik (ML) yönteminin seçilmesi, yanlış sonuçlara ve böylece hatalı kararlar alınmasına yol açabilmektedir (Baghdarnia vd., 2014, s. 22; Moshagen ve Musch, 2014, s. 60). Sosyal bilimlerde ölçme araçları genellikle Likert ölçekli maddelerden oluştuğundan, birçok durumda veriler çok değişkenli normal dağılıma sahip değildirler (DiStefano ve Morgan, 2014, s. 425; Lubke ve Muthén, 2004, s. 514-515). Bu hususun bazı parametre tahmin yöntemlerinin varsayımlarını ihlal ettiği, model parametreleri tahmin edilirken dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde, model uyum göstergeleri yanlış olabilmekte ve böylece Tip I ve Tip II hata olasılıkları artarak hipotezler yoluyla test edilen kuram (teori) hakkında potansiyel olarak yanlış kararlara varılabilmektedir (Mindrila, 2010, s. 60). Moshagen ve Musch'ın (2014, s. 69) yürüttüğü bir çalışmanın sonuçları, normallik varsayımı karşılanmadığında Pearson korelasyonlara dayalı ML tahmin yönteminin, polikorik korelasyonlara dayalı dirençli (robust) WLS tahmin yönteminden daha iyi performans göstereceği neredeyse hiçbir koşul olmadığını belirlemiştir.

Bilgisayar simülasyon çalışmalarından elde edilen sonuçlar, genellikle Likert maddelerinin gösterge olarak kullanıldığı ölçüm modellerini analiz etmek için sürekli değişkenlere yönelik parametre tahmin yöntemlerinin kullanılmasının potansiyel olarak sorunlu olduğunu göstermektedir. Kline (2023), değişkenler 2 ile 4 arası kategoriye sahip olduğunda ya da ≥ 5 kategoriye sahip olup yanıt dağılımlarının çarpık olması durumunda DFA ve YEM'de sürekli verilere yönelik parametre tahmin yöntemlerinden sakınılması gerektiğini tartışmaktadır. Bu durumda seçeneklerden biri, gözlenen herhangi bir değişken için normal dağılım varsayımı gerektirmeyen tam ağırlıklı en küçük kareler (fully weighted least squares / WLS) yöntemi olabilmektedir. Ancak bu yöntem, ağırlık matrisinin boyutunun bilgisayarın tersini türetemeyeceği kadar büyük olabilmesi, genellikle çok büyük örneklem gerektirmesi ve model boyutu küçük olmadıkça çok kötü performans göstermesi (Baghdarnia vd., 2014, s. 24; Forero vd., 2009, s. 627) gibi sorunları beraberinde getirebilmektedir. Buna iyi bir alternatif, WLS tahmin yönteminin hesaplama karmaşıklığını azaltmayı ve çok büyük örneklem gerekliliğinden kaçınmayı amaçlayan diyagonal ağırlıklı en küçük kareler (diagonally weighted least squares / DWLS) tahmin yöntemidir. Ancak bu tahmin yönteminde ağırlık matrisindeki köşegen dışı elemanlar sıfıra eşit olacak şekilde

kısıtlandığından, ağırlık matrisinin sadece köşegen elemanlarının kullanılması, model test istatistiklerinin ve standart hataların yanlış değerlerine neden olabilmektedir. Bunun bir alternatifi olarak DWLS tahmin yönteminin dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş test istatistiklerini hesaplama (robust standard errors and scaled test statistics) yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) DWLS yöntemleri öne çıkabilmektedir (Kline, 2023; Mindrila, 2010). Bu yöntemler, “yeniden ölçeklendirme” düzeltmeleri uygulamakta ya da öncüllerindeki eksikliklerin üstesinden gelmek için “geleneksel” tahmin prosedürlerine alternatif hesaplama prosedürlerini işe koşturmaktadır. Dolayısıyla son zamanlarda, dirençli (robust) tahmin yöntemleri YEM literatüründe yoğun ilgi görmektedir (DiStefano ve Morgan, 2014, s. 426).

WLS formülüne uygulanabilecek başlıca dirençli (robust) yöntemler arasında WLS-ortalama düzeltmeli tahmin yöntemi (WLSM), WLS-ortalama ve varyans düzeltmeli tahmin yöntemi (WLSMV) ve diyagonal WLS (DWLS) yer almaktadır. Bu yöntemler, kullanılan yazılım programından bağımsız olarak, DWLS tahmin yöntemleri olarak adlandırılabilir. Bunlar içerisinde iki düzeltilmiş χ^2 değerine dayalı uyum endeksleri farklı olsa da, WLSM ve WLSMV’den elde edilen dirençli (robust) standart hatalar ve parametre tahminleri eşittir (DiStefano ve Morgan, 2014, s. 426). Tarka (2017), 7’li Likert ölçeği kullanılan durumlarda bile normallik varsayımına dayalı tahmin yöntemlerinin (ML ve düzeltilmiş alternatif önermeleri MLM ve MLMV gibi) ilk bakışta uygun gibi görünse de, WLSM ve WLSMV tahmin yöntemlerinin bunlara kıyasla YEM modellemesinde daha iyi performans gösterdiğini ve daha doğru test istatistikleri, parametre tahminleri ve standart hatalar verdiğini belirlemiştir. Kline (2023), WLSMV yönteminin yansız örneklemeler üzerinde WLSM’den biraz daha doğru olabileceğini ifade etmekle birlikte, bu farkın çok çarpıcı olmadığını tartışmaktadır. DiStefano ve Morgan (2014, s. 436) ise, WLSM yönteminin bazı durumlarda WLSMV yönteminden daha iyi uyum gösterdiğini belirlemiş, bunun bir nedeni olarak da bu uyum indekslerinin hesaplanmasında Satorra-Bentler χ^2 değerinin kullanılmasını gündeme getirmiştir. Dolayısıyla Satorra-Bentler robust χ^2 değerine yapılan yeniden ölçeklendirme düzeltmesi, uyum endeksleri üzerinde tek başına robust tahmine bağlı düzeltmeden daha olumlu bir etkiye sahip olabilmektedir. Tüm bu nedenlerle birlikte, çalışmanın amacı doğrultusunda yansız örneklemenin kullanılmadığı bu araştırmada, dirençli (robust) WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yöntemi çok daha uygun bir seçenek olarak öne çıkmıştır.

DWLS ile ağırlıklandırılmamış en küçük kareler (ULS) tahmin yöntemini karşılaştırdıkları bir çalışmalarında Forero ve meslektaşları (2009), her iki tahmin yönteminin de yeterli sayılabilecek parametre tahminleri, standart hatalar ve parametre kapsamı sağladığını, buna karşın ULS tahmin yöntemi yakınsadığında az da olsa daha doğru parametre tahminleri ve standart hatalar verdiğini belirlemişlerdir. Bu nedenle çalışmada, duyarlılık yaklaşımı çerçevesinde dirençli (robust) WLSM tahmin yöntemi sonuçları raporlanmakla birlikte, aynı zamanda tüm DFA ve YEM analizleri ULS tahmin yöntemi ile de tekrarlanmıştır. Oldukça benzerlik gösteren bu sonuçlara çalışmanın bulut bağlantısında yer verilmiştir.

YEM uygulamalarındaki kritik adımlardan biri de önerilen modelin verilere uyup uymadığının, başka bir deyişle uyum iyiliğinin değerlendirilmesidir (Hooper vd., 2008, s. 53; Shi vd., 2019, s. 310). Gerek DFA ölçüm modellerinin gerekse yapısal modellerin verilere iyi uyum sağlayıp sağlamadığını incelemek için alanyazında çok çeşitli uyum iyiliği indekslerine rastlanabilmektedir. Bu çalışma için son yıllarda alanyazında giderek kabul gören, χ^2 uyum istatistiği, Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Tucker-Lewis İndeksi (TLI), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA), Standartlaştırılmış Artıkların Ortalama Karekökü (SRMR) uyum iyiliği indeksleri (Brown, 2015; Hooper vd., 2008; Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2023) kullanılmıştır. χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan χ^2 oranından da (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. CFI, TLI, RMSEA, SRMR, örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre en az etkilenen indeksler olmaları (Hooper vd., 2008, s. 55) nedeniyle tercih edilmiştir. RMSEA'nın en büyük avantajlarından biri de elde edilen değere ilişkin bir güven aralığının da hesaplanabilmesidir (Hooper vd., 2008, s. 54). Çalışmada, son yıllarda neredeyse üzerinde fikir birliğine varılmış olan bu uyum indeksleri, $\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, CFI $\geq .95$, TLI $\geq .95$, RMSEA $\leq .06$ ve SRMR $\leq .08$ eşik değerleri (Dimitrov, 2010; Hooper vd., 2008; Kline, 2023; Tabachnick ve Fidell, 2013) dikkate alınarak kullanılmıştır. Ayrıca, bir Monte Carlo analizinden elde edilen sonuçlar da bu uyum iyiliği indekslerinin ve eşik değerlerin kullanımını desteklemektedir (Dimitrov, 2010, s. 123). Çalışmada ayrıca bu genel (global) uyum iyiliği indekslerinin yanısıra Kline (2023) tarafından önerilen yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinden (mutlak korelasyon artıklarından) ($< .10$) ve parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinden ($< .10$) de yararlanılmıştır.

DFA ölçüm modelinin değerlendirilmesi açısından önemli bir diğer husus, ölçüm modelinin birleşim ve ayrışım geçerliği ve yapı güvenirliğinin ele alınmasıdır. Birleşim geçerliliği, her

bir faktörde yer alan maddelerin birbiriyle ve ait oldukları faktör ile ilişkisi olmasını ifade etmektedir (Gürbüz, 2021, s. 78). Bununla, teorik olarak ilişkili olması gereken yapıların ölçümlerinin gerçekten ilişkili olup olmadığı test edilir. Birleşim geçerliği için standartlaştırılmış faktör yükleri (β katsayıları) ve CR (Composite Reliability / Birleşik Güvenirlik Katsayısı) değerlerinin yanı sıra, Ortalama Açıklanan Varyans (AVE / Average Variance Extracted) değerleri kontrol edilmiştir. Fornell ve Larcker'a (1981, s. 46) göre, tüm standartlaştırılmış faktör yükleri $\geq .50$, CR değeri $\geq .70$ ve AVE değeri de $\geq .50$ ise birleşim geçerliğinden bahsedilebilir. DFA modelinde faktörlerin birleşim geçerliliğini sağlaması için bir diğer koşul da $CR > AVE$ şartını sağlamasıdır (Gürbüz, 2021, s. 78).

Ayrışım geçerliliği ise, maddelerin ait oldukları faktör dışındaki faktörle kendi bulundukları faktörden daha az ilişkili olmasıdır. Ayrışım geçerliliğinde AVE, MSV (Maximum Squared Variance / Maksimum Paylaşılan Varyansın Karesi) ve ASV (Average Shared Square Variance / Paylaşılan Varyansın Karesinin Ortalaması) değerleri (Gürbüz, 2021), korelasyonlara yönelik heterotrait-monotrait (HTMT) oranı değerleri (Henseler vd., 2015) ve gizil faktörler arasındaki kovaryans değerleri (Kline, 2023) önemli ipuçları sağlayabilmektedir. Ayrışım geçerliliğinin sağlanması için $MSV < AVE$; $ASV < AVE$; $\sqrt{AVE} >$ faktörler arası korelasyon koşullarının sağlanması (Gürbüz, 2021), HTMT oranı değerlerinin benzer yapılar için $< .90$, farklı yapılar için $< .85$ olması (Henseler vd., 2015) ve benzer şekilde gizil faktörler arasındaki kovaryans değerlerinin de .90'ı aşmaması (Kline, 2023) gerekmektedir.

Ölçek maddelerinin ölçülen yapıyı tutarlı bir şekilde yansıtip yansıtmadığını doğrulayabilmek, başka bir deyişle iç tutarlılıklarını değerlendirebilmek için güvenilirlik testleri de yapılmıştır. Bunun için Cronbach's Alpha (α), McDonald's Omega (ω) ve Bileşik Güvenirlik (CR) katsayıları hesaplanmıştır. Tüm bu katsayılar için eşik değer > 70 'dir (Fornell ve Larcker, 1981; Martinez-Lopez vd., 2013).

Bilindiği üzere, model uyumunun test edilmesi geçerliğin yapısal yönüyle ilgili olup, geçerliğin genellenebilirlik yönüne işaret etmemektedir (Dimitrov, 2010, s. 124). Araştırmacılar genellikle ölçekler ve ölçüm yapıları üzerinden bazı gruplar arasındaki farklılıkları incelemekle yakından ilgilenirler. Önerilen ölçeğin, evrendeki farklı gruplar arasında yapıyı benzer şekilde ölçüp ölçmediğini doğrulamak için ölçüm değişmezliğini belirlemek esastır. Bir yapı üzerinde grupları karşılaştırmadan önce, yapının her grup için aynı anlama sahip olup olmadığının ele alınması gerekmektedir. Bunun için farklı grupları

karşılaştırmak amacıyla ortalama ölçek puanlarını kullanmak için ölçeğin gruplara göre ölçüm değişmezliği olması gerekmektedir. Bu nedenle, gerek nitel örnekleme açısından çeşitlilik ölçütü olarak gerekse nicel veri toplama sürecinde benzer şekilde dikkate alınan “cinsiyet (kadın-erkek), yaş (18-30 yaş arası-30 yaş üzeri), medeni durum (bekar-evli) ve çocuk sahipliği (yok-var)” değişkenleri çerçevesinde her biri iki grup (kategori) olarak ele alınan ardışık çoklu grup DFA analizleri de yürütülmüştür. Bunun için veri toplama aracında 5 kategori üzerinden toplanan yaş verisi ve 4 kategori üzerinden toplanan çocuk sahipliği verisinin her ikisi de iki kategorili değişkene dönüştürülerek (yaş: 18-30 yaş arası-30 yaş üzeri; çocuk sahipliği: yok-var) kullanılmıştır.

Ölçüm değişmezliğinin kanıtlanabilmesi için yapısal ya da biçimsel değişmezlik (configural invariance), zayıf ya da metrik değişmezlik, güçlü ya da skalar değişmezlik (scalar-strong invariance) ve katı değişmezlik (residual strict invariance) olmak üzere dört aşamalı bir hipotez test etme süreci; başka bir deyişle, bir dizi iç içe geçmiş modelin (yapısal değişmezlik modeli-Model 0, zayıf değişmezlik modeli-Model 1, güçlü değişmezlik modeli-Model 2 ve katı değişmezlik modeli-Model 3) tahminini ve karşılaştırmasını içeren dört aşamalı ardışık bir test süreci (serbest yaklaşım) yaygın kabul görmektedir (Dimitrov, 2010, s. 124-125; Gürbüz, 2019, s. 161-163). Yapısal değişmezliğin test edilmesinde, öncelikle her bir grup için ayrı ayrı tahmin edilen bir temel modelin belirlenmesi gerekmektedir. Bunu test etmek için ölçme modelindeki parametreler eşitlenmeden çoklu grup DFA yapılır. Yapılan DFA sonucunda uyum iyiliği indeks değerleri eşik değerler içerisinde ise, yapısal değişmezlik sağlanmış demektir. Yapısal değişmezlik hipotezinin reddedilmesi (yapısal değişmezlik koşullarının sağlanamaması), ölçüm değişmezliğinin herhangi bir temel düzeyde geçerli olmadığı (Kline, 2023) anlamına gelmektedir. Yapısal değişmezlik sağlandıktan sonra, model değişmezliği testi için ileri sıralı (ardışık) prosedürler kullanılarak analize devam edilir. Yapısal değişmezlik modelinin altında yer alan zayıf değişmezliği (Kline, 2023) test etmek için her iki grupta yer alan maddelerin faktör yükleri birbirine eşitlenerek çoklu grup DFA analizi yapılır. Analiz sonucunda yapısal model ile zayıf model χ^2 , CFI, RMSEA ve SRMR farklılık testleri (Sırgancı, 2022) ile karşılaştırılır. Güçlü değişmezliği test etmek için gruplar arasında maddelerin sabitleri (intercepts) birbirine eşitlenerek çoklu grup DFA analizi yapılır. Analiz sonucunda zayıf model ile güçlü değişmezlik modeli benzer şekilde χ^2 , CFI, RMSEA ve SRMR farklılık testleri ile karşılaştırılır. Katı değişmezlik için ise, maddelerin hata varyansları birbirine eşitlenerek çoklu grup DFA analizi yapılır. Analiz sonucunda güçlü değişmezlik ile katı değişmezlik

modeli benzer şekilde χ^2 , CFI, RMSEA ve SRMR farklılık testleri ile karşılaştırılarak incelenir (Dimitrov, 2010, s. 124-125; Gürbüz, 2019, s. 164-165; Sırgancı, 2022, s. 158-160).

Her bir ilgili değişmezlik türünün doğrulanabilmesi için her bir model karşılaştırması açısından bir önceki model ile mevcut modele ilişkin χ^2 farklılık testinin anlamlı olmaması ($p < .05$) gerekmektedir. Ancak bu test örneklem büyüklüğüne çok duyarlı olduğundan, bu sorunu ortadan kaldırabilmek için alanyazında önerilen CFI, RMSEA ve SRMR uyum indeksleri (Cheung ve Rensvold, 2002; Kline, 2023) bu testle birlikte kullanılmıştır. χ^2 farklılık testine benzer şekilde birbiri ardına test edilen ve karşılaştırılan iki modelden elde edilen alternatif uyum indeksleri arasındaki fark, benimsenen eşik değeri aşmıyorsa, daha kısıtlı bir modelin daha az kısıtlı bir modelden daha kötü olmadığı, başka bir deyişle ilgili değişmezlik türünün kabulüne destek sağladığı değerlendirilebilir. Bu açıdan alanyazında $\Delta CFI \leq -.010$; $\Delta RMSEA \leq .015$; $\Delta SRMR \leq .030$ eşik değerleri (Cheung ve Rensvold, 2002; Dimitrov, 2010; Kline, 2023; Sırgancı, 2022) sıklıkla kullanılabilmektedir. Ancak bu çalışmada, grup gözlem değerlerinin görece hem küçük ($n < 300$) hem de eşit olmadığı da dikkate alınarak önerilen $\Delta CFI \leq -.005$; $\Delta RMSEA \leq .010$; $\Delta SRMR \leq .020$ eşik değerler (Chen, 2007; Kline, 2023) göz önünde bulundurulmuştur.

Son olarak çalışmada YEM aracılık analizlerinde son yıllarda ciddi eleştiriler alan Baron ve Kenny'nin nedensellik yaklaşımı yerine, çağdaş yaklaşım (Gürbüz, 2019, s. 108) esas alınmıştır. Ayrıca, önerilen yapısal modellerin tahmin (yordama) yeteneğini, başka bir deyişle tahmin doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısından yararlanılmıştır. R^2 değeri 0 ile 1 arasında değer almakta ve değerin yüksekliği modelin tahmininin (yordayıcılığının) daha doğru olduğunu göstermektedir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla 0.67, 0.33 ve 0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Henseler vd., 2015; Nguyen-Phuoc vd., 2022).

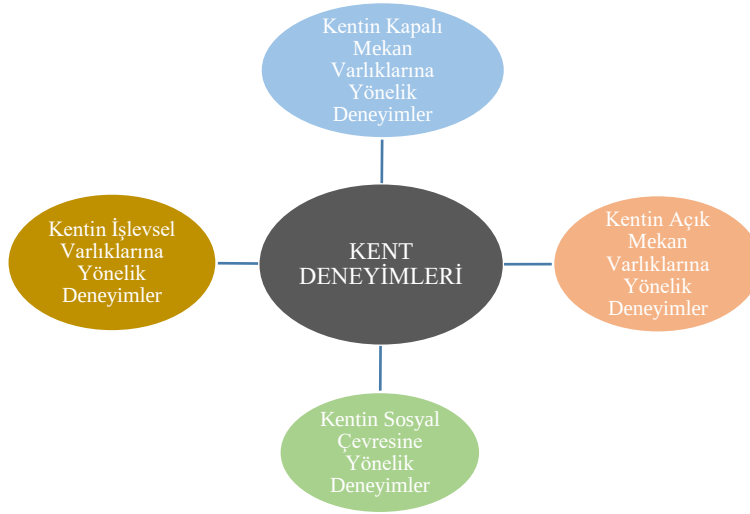
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Doktora tezinin bu bölümünde yürütülen analizler sonucu elde edilen nitel ve nicel bulgulara, bulgulara ilişkin yorumlamalara ve alanyazınla ilişkilerinin tartışmasına yer verilmiştir. Buna göre ilk olarak doktora tezinin nitel araştırma kısmı çerçevesinde toplanan verilerin tümevarım analizi yoluyla gerçekleştirilen analiz sonuçlarından elde edilen bulgular, ayrıntılarıyla birlikte ele alınmıştır. Daha sonra ise nicel araştırma kapsamında toplanan verinin istatistiki yöntemler ile analizinden elde edilen sonuçlar, önceki araştırmalardan elde edilen bulgular ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

4.1. Nitel Araştırma Bulguları

Nitel veriden elde edilen bulgular, Aksaray’da yaşayan vatandaşların Aksaray kenti bağlamında yaşadıkları kent deneyimlerinin “kentin kapalı mekân varlıklarına yönelik deneyimler”, “kentin açık mekan varlıklarına yönelik deneyimler”, “kentin sosyal çevresine yönelik deneyimler” ve “kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler” olmak üzere dört temel kategori etrafında toplandığını göstermektedir. Aksaray kenti bağlamında kent sakinlerinin yaşadığı bu deneyimler Şekil 4.1’de sunulmuştur. Bu bölümde, Aksaray kenti ile ilgili her bir kategoriye yönelik çeşitli sayıda deneyimin ayrıntıları, yorumları ve alanyazın tartışmaları alt başlıklar şeklinde sunulmuştur.

Şekil 4.1. Aksaray Kenti Bağlamında Yaşanan Kent Deneyimleri

4.1.1. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri

Bulgular, Aksaray kentinin sahip olduğu kapalı mekânların, genel kent deneyimlerinin önemli bir bölümünü oluşturduğunu göstermektedir. Yapılı kent çevresinin unsuru olan çeşitli kapalı mekânlar, fiziksel olarak varlıkları, çeşitliliği, yeterliliği ve bazı etkileşimler bakımından kent sakinlerinin akılcı ve duygusal olmak üzere çok sayıda deneyim yaşamasına aracılık etmektedir. Kentin kapalı mekân varlıklarına yönelik deneyimler, “mekânların fiziksel olarak varlığı ve yeterliliği” ve “kent mekânları ile ilgili sosyal ve duygusal deneyimler” biçiminde iki tema etrafında toplanmıştır. Aksaray kenti bağlamında kapalı mekânların fiziksel olarak varlığı ve yeterliliği açısından “sanat, spor, eğlence ve kültür mekânları, alışveriş mekânları, yeme-içme mekânları ve ibadet mekânları” öne çıkarken; bu mekânlarda yaşanan sosyal ve duygusal deneyimler açısından “etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri, eğlence deneyimleri, sembolik deneyimler, öğrenme deneyimleri, kaçış deneyimleri, fantezi deneyimleri, estetik deneyimler, sosyal konfor deneyimleri ve nostalji deneyimleri” dikkat çekmiştir.

4.1.1.1. Kapalı Mekânların Fiziksel Olarak Varlığı ve Yeterliliği

Bulgular, Aksaray kenti bağlamında kapalı mekânların fiziksel olarak varlığının oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Bu anlamda öne çıkan kapalı kent mekânları katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre; sanat, spor, eğlence ve kültür mekânları, alışveriş

mekânları, yeme-içme mekânları ve ibadet mekânları olmuştur. Katılımcıların, bu tema altında genel olarak bu mekânların sayısal ve çeşitlilik bakımından yeterliliklerine (bulunurluğuna) ve fiziksel özelliklerinin yeterliliğine dikkat çektikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu deneyimlerin özünde daha çok akılcı deneyimler bulunmaktadır. Bu anlamda kentte bulunan sanat, spor, eğlence ve kültür mekânları açısından; sinema ve tiyatro salonları, spor salonları, eğlence mekânları, kültür ve topluluk merkezleri ve kütüphaneler öne çıkarken; alışveriş mekânları ile ilgili daha çok alışveriş merkezlerinin, mağazaların ve süpermarketlerin varlığı üzerinde durulmuştur. Yeme-içme mekânları açısından ise, restoranlara ve kafelere dikkat çekilmiş ve son olarak kentte bulunan cami ve türbelerden söz edilerek ibadet mekânlarına vurgu yapılmıştır.

4.1.1.1.1. Fiziksel Varlık Olarak Sanat, Spor, Eğlence ve Kültür Mekânları

Aksaray kentinin fiziksel kapalı mekân varlığı açısından *sanat, spor, eğlence ve kültür mekânları*, ev ve işyeri dışında kalan ve katılımcıların en çok vakit geçirmek istedikleri mekân varlığı olarak ilk sırada yer almaktadır. Bu anlamda katılımcıların büyük çoğunluğu (47 katılımcı) bu tür faaliyetlerin gerçekleşmesini sağlayan çeşitli mekânlara işaret ederken; bunlardan sekizi, sağladıkları görseller yoluyla da bu deneyim türünün çeşitli boyutlarına gönderme yapmışlardır. Bu anlamda ortaya çıkan alt boyutlar katılımcıların verdikleri önem sırasına göre; “sinema ve tiyatro salonları, spor salonları, eğlence mekânları, kültür ve topluluk merkezleri ile kütüphaneler” olarak sıralanabilir. Aksaray kentinin sanat, spor, eğlence ve kültür mekân varlıklarını temsil eden örnek katılımcı görselleri ve ilişkili oldukları alt boyutları Görsel 1’de⁷ sunulmuştur.

Zeynep – 5.
Sırada
(Spor
Salonları)

Yasin – 3.
Sırada
(Spor Salonları)

Burcu – 6. Sırada
(Kütüphaneler, Kültür
ve Topluluk
Merkezleri)

Burcu – 6. Sırada
(Kütüphaneler, Kültür
ve Topluluk
Merkezleri)

Yasin – 3. Sırada
(Kültür ve
Topluluk
Merkezleri)

Görsel 1. Fiziksel Varlık Olarak Sanat, Spor, Eğlence ve Kültür Mekânları ile İlgili Görseller

⁷ Bulgular bölümünde paylaşılan tüm görseller, ilgili alt boyuta yönelik katılımcılar tarafından sağlanan tüm görseller değildir. Her bir alt boyut için elde edilen tüm görseller arasından, ilgili alt boyutu en iyi temsil eden görseller seçilerek sunulmuştur.

Aksaray kentinin sanat, spor, eğlence ve kültür mekân varlığı bağlamında katılımcıların vurgu yaptığı ilk sıradaki mekân türü *sinema ve tiyatro salonları* olmuş ve yirmi beş katılımcı kentte bu mekânlar ile ilgili yaşadıkları deneyimleri paylaşmıştır. Sinema ve tiyatro salonlarına yönelik olarak katılımcıların yaşadıkları deneyimler genel olarak “salonların sayıca azlığı, salonların fiziksel özelliklerinin yetersizliği ve hizmetin güvenilirliği” alt boyutlarında toplanmıştır.

Kentte bulunan *sinema ve tiyatro salon sayısının azlığı* ile ilgili olarak katılımcılardan Aylin, Serhat, Uğur, Esra, Suna, Songül ve Nur kentte “sadece bir tane sinema salonu” olduğunu ve bu anlamda “seçeneğin olmadığını” dolayısıyla hep aynı yere gitmek gerektiğini belirterek daha fazla sinema salonunun olmasını arzu ettiklerini dile getirmişlerdir. Aynı şekilde Burcu, “yakın zamana kadar sinema kapatıldığı için Nevşehir’e gittiklerinden”, Canan da “bir zamanlar çocukları götürüp vakit geçirebilecekleri, sosyal aktivite olarak katılabilecekleri bir sinemanın olmadığından” söz etmişlerdir. Dündar’ın da benzer şekilde kentteki sinema salonunun sadece bir tane olmasından ve bir dönem bu salonun bile olmayışından bahsederek salon sayısının azlığının altını çizdiği ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Ee sinema. Aksaray’da kaç tane sinema var? Bir. İki bin on yedi yılındayız, Aksaray’da bir tane sinema var. Ama siz ee bunu herhangi bir ille kıyaslayın atıyorum gidelim Kırşehir. Aksaray kadar küçük bi yerdir. Orda kaç sinema var? Belki iki sinema vardır. Bir dönem ee iki bin sekiz, iki bin dokuz, on, on bir tam tarih vermeyim üç yıl ee Aksaray’da sinema yokdu hatırlarsanız ee ve ben bu soruyu çok sordum sineması olmayan bi şehirde yaşıyorum. Türkiye’de acaba başka sineması olmayan bir şehir var mıdır, diye o soruyu ben o dönem çok sordum. Çünkü yoktu. Yanılmıyorum değil mi? Yokdu. Ya Aksaray’da bundan beş yıl önce sinemasız iki, üç yıl geçirildi. Buranın insanları sinemasız yaşadı. Tiyatroyu, diğer müzik aktivitelerini geçiyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Tuğrul, tiyatro salonları bağlamında kentte “tiyatro salonunun amacı dışında kullanıldığını” söyleyerek, esasen kentte bir tiyatro salonunun varlığının gerekliliğine vurgu yapmıştır. Tuğrul’un buna yönelik ifadeleri aşağıdadır:

“Aksaray’ın bi tane belediye ait tiyatro, tiyatrosu var. Orayı da yanıcı maddeler deposu olarak kullanıyorlar. Hiç bir kültürel faaliyet yok. Neymiş, kültürel faaliyet vermek için ee kapalı sipor salonuna gidiyolarmış. Peki bu, bu şehirde tiyatro isteyen, tiyatroya gitmek isteyen insanlar yok mudur? İşte bunlar olmadığı için Aksaray’ın daha da kötüleşmesine sağlıyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sinema ve tiyatro salonlarının *fiziksel özelliklerinin yetersizliğine* yönelik olarak katılımcılar, “mekânın küçüklüğüne ve eski oluşuna” değinmişlerdir. Bu anlamda Yeşim, “film izlemeyi çok sevdiğini” ancak kentteki “vasat salonda film izlemenin kendisini rahatsız ettiğini” belirtmiştir. Nermin “sinemanın çok eski ve standartların altında olduğunu”; İsmail “sinemanın teknolojik kapasitesinin yetersizliğini” ve Damla da kentin “sinema salonunun daha büyük, daha konforlu ve daha rahat olması” yönündeki isteğini dile getirerek mekânın fiziksel özellikleri açısından sinema salonunu değerlendirmişlerdir. Aynı

şekilde Betül, şu ifadeleriyle sinemada film izleme deneyimini anlattığı hikâyesinde mekânın küçüklüğünden bahsederek fiziksel özelliklerin yetersizliğine dikkat çekmiştir:

“Sinemaya çok gidiyorum. Sinema salonları çok küçük, aşırı küçük. Ya☺☺ kafa görüyorum resmen. Kafalar yani çok sinir bozucu. Tabi ki yine izliyorsun bi şekilde ama kafaları görüyorsun. Yani yapılabilir işte diyorum ya hep orda sabit kalınmış. Neden?” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Berna, kentteki sinema salonunun fiziksel özelliklerine yönelik olumlu görüşler bildirmiştir. İç Anadolu’da bulunan bir ilin köyünde büyümüş olan ve hayatında ikinci kez bir sinema salonunda film izleyen Berna, ilk sinema izleme deneyimi ile kıyaslama yaptığı ifadelerinde ikinci deneyimini yaşadığı sinema salonunun “görüntüsünün bozuk ve seslerin boğuk olmadığını, düzenli ve temiz” bir ortam olduğunu ifade etmiştir. Berna’nın nişanlısı ile gitmiş olduğu sinema salonuna dair deneyimini anlattığı hikâyesi şöyledir:

“Eee burda nişanım gelmişti. Onla beraber sinemaya gitmiştik. Güzeldi. Ben burdaki sinemayı çok seviyorum. Çünkü ben hayatımda iki defa sinemaya gittim. İlk Niğde’deydi. İkincisi bura. Hani başka bi yerde sinemaya gitmedim. Ama hani Niğde’de hani sinemaya dair bi hayalim vardı benim. Hani sinema deyince bişeyler canlanıyordu kafamda. Niğde’de gittiğimde çok büyük bi hayal kırıklığıydı benim için. Düz bi perdeydi ve hani böyle bozuk bi görüntü, boğuk sesler falandı. Ama buraya geldiğimde çok hoşuma gitmişti. Hani kırmızı koltuklar, bi düzen, tertemiz, eee görüntü çok güzel, ses çok güzel. Çok etkilenmişim. Benim için güzel bi anı olmuştu. İşte ilk defa sinemadayken mısır almak benim için ilginçti ve güzeldi yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılar, sinema salonunun fiziksel özelliklerinin yetersizliği açısından gösterimdeki filmlerin özellikleri ile ilgili yaşadıkları deneyimler yoluyla da bu alt boyuta dikkat çekmişlerdir. Nermin, kentte bulunan sinema salonunda “güncel film takibinin yapılmadığını”; Kağan ise “Türkçe dublajlı filmler geldiği için sinemaya gitmeyi tercih etmediğini” söylemiştir. İsmail ise daha çok gelen filmlerin türleri üzerinde durarak kendisine uygun filmlerin gösterime girmediğini aşağıdaki ifadeleri ile dile getirmiştir:

“Ya sinemaya zorda kalırsam gidiyorum. Çünkü sinemanın teknolojik kapasitesi tam istediğimiz gibi maalesef değil. Öyle. Bi de Aksaray’a gelen filmler fena diyim. Burda anca recep ivedik kalitesinde yani o kapasitede filmler hani insanların kapasitesine uygun anca öyle Türk filmleri gider diye düşünüyorum. Böyle romantik komedi, bilmem hani belli kapasitede.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hizmeti doğru bir şekilde yerine getirme becerisini temsil eden *hizmetin güvenilirliği* açısından Dünder, gitmiş olduğu salonda “bir iş bilmezliğin ve kargaşanın hâkim olduğunu” ifade ederek bu alt boyuta dikkat çekmiştir. Dünder’in, en son gitmiş olduğu sinema üzerinden paylaştığı öyküsüne aşağıda yer verilmiştir:

“Ee sinema. Aksaray’da sinemaya gitmeyeli belki beş altı yıl olmuştur. Çünkü sinema kültürü de yok. Neden yok? Ee filim biter bitmez kapı kapatılıyo. Hâlbuki o filmin son müzikleri, son yazılarını bile göremiyosunuz yani. Işıklar yanıyo, ee bi kaos, bi kargaşa, bi iş bilmezlik var. O yüzden sinemaya da gitmiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sanat, spor, eğlence ve kültür mekânları açısından katılımcıların öne çıkardığı bir diğer mekân türü *spor salonları* olmuş ve on dokuz katılımcı çeşitli boyutlarıyla bu mekân türüne vurgu yapmıştır. Spor salonları bağlamında yaşanan deneyimler; “herkese hitap eden spor

salonlarının yetersizliği, spor salonlarının fiziksel özelliklerinin yetersizliği ve farklı sporların yapılabileceği mekânların varlığı” alt boyutlarında yoğunlaşmıştır.

Herkese hitap eden spor salonlarının yetersizliği açısından çocuklar ve engelli bireyler olmak üzere kentte yaşayan iki kesim öne çıkmıştır. Katılımcılardan çocuk sahibi olan Hande, Zehra ve Dünder çocuklarını gönderebilecekleri spor tesislerinin ve bu tesislerdeki aktivitelerin yetersizliğinden söz ederek bu alt boyuta vurgu yapmışlardır. Zehra, kentin özellikle geçmiş dönemlerinden söz ettiği ifadelerinde “çocukların gidebilecekleri spor tesisleri onların olduğu dönemde o tarz şeyler olsa, gitselerdi, biz de gitseydik çok daha iyi olurdu” diyerek kentin bu imkânlarının geçmiş yıllarda daha da zayıf olduğuna işaret etmiştir. Dünder da Aksaray’da “çocuğunu gönderebileceği bir yaz kampı, ciddi bir spor aktivitesi ve spor okulu olmadığını, onların ise büyük şehirlerle kıyas kabul edilemeyecek kadar zayıf aktivitelere sahip olduğunu” dile getirerek bu konudaki memnuniyetsizliğini dile getirmiştir. Benzer şekilde Hande, “aile olarak gidebilecekleri bir spor merkezinin” kendi aile yaşantılarına sağlayacağı olumlu katkıdan bahsederek kentte herkese hitap eden spor salonlarının yetersizliğine aşağıdaki sözleri ile vurgu yapmıştır:

“Ben mesela ne isterdim Aksaray’da? Eee mesela ben bunu her zaman söylüyorum ki Rabbim nasib ederse inşallah yapmayı da düşünüyorum. Anneli, babalı, çocuklu üçünün aynı anda gidebileceği bir sipor merkezi yok. Hani istiyorum ki çünkü biz mesela kendim sipora gidiyorum. Ben eve geliyorum. Eşim gidiyo. Çocuğumu hafta sonu götürüyorum. Paramparça oluyoruz. Diyelim ki mesela her gün ya da akşamları beşle altı arasında oğlum bi kapıdan, eşim bi kapıdan, ben bi kapıdan aynı saatte girip aynı saatte çıkıp evime gelmek isterim. Aksaray’da bu noktada böyle bir yer yok.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Herkese hitap eden spor salonlarının yetersizliği bağlamında araştırmanın engelli katılımcılarından Yasin, İzel ve Nur, kentte engelli bireylerin gidebileceği spor salonlarının sayıca az olduğunu dile getirerek herkese hitap eden spor salonlarının yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Nur, “yeni yeni gelişen bir kent olarak Aksaray’da engelli bireylerin spor yapabilecekleri” mekânların olmasına yönelik arzusundan bahsederken; İzel engelli bireylere yönelik spor mekânlarının “birkaç yıl öncesine kadar olmadığını, son zamanlarda arttığını, bu alanların sonradan hayatlarına girdiğini” dile getirmiştir. Yasin ise sporu hayatının bir kısmı olarak nitelendirerek engelli bireylerin genelde salon sporları yapabildiğini ve bu anlamda kentin yetersiz kaldığını sağlamış olduğu görsel aracılığıyla da öne çıkarmıştır:

“O da hayatımın bi kısmı yani. Çünkü siporu da seviyorum. Mesela bizim siporlarımız da genelde salon siporları. O da hayatımın o yönünü anlatan bi fotoraf. Yani zaten on-on iki kişi felan var. Hep beraber heralde bi antreman sonrası sanırım veya bi maç sonrası, bi maç sonrası çekilmiş bi fotoraf.” “Eksik yönünü temsil ediyö. Yok yani. Çünkü mesela işte salon bulamıyoz mesela. Şimdi salon bulamıyoz mesela. Bulduğumuz zaman işte sipor yapıyoruz. Kentimizin o altyapısı eksik. Sıportif altyapısı eksik. Yalnız engelliye değil, engelsiz insanlara da eksik.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Zehra, Canan ve Hakkı ise spor salonları bağlamında bir diğer alt boyut olan *fiziksel özelliklerin yetersizliği* açısından bu mekânların fiziksel tesis, araç, gereç ve

donanımları ile ilgili memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir. Zehra, bir dönem gitmiş olduğu spor salonu ile ilgili “ortama giriyorsun o kadar zor şartlarda ki, üst katta erkekler çok kötü bir şekilde spor yaparken sen merdivenden aşağı iniyorsun, aşağıdaki odada yapıyorsun” ifadeleriyle bu boyuta gönderme yapmıştır. Canan, hem kentte bulunan “yüzme havuzunun küçüklüğünden” hem de “her türlü spor aletinin bulunduğu bir spor kompleksi” isteğinden bahsederek bu boyuta aşağıdaki ifadelerle vurgu yapmıştır:

“Daha çok yüzme havuzları yapmaya çalışırdım. Bilmiyorum kale diye bi yer varmış. Yazın oraya gittim. Tek yüzme havuzu, açık mesela orası. Küçük bir havuz yapmışlar ve hiçbir şey yok. Ya o kadar kalabalık ki insanların ihtiyacı olduğu çok belli yani bu tür şeylere. Ama tek yani mesela. Bi kaç tane bu tür şeyler artırılabilir.” “Ee mesela bütün sipor aletlerinin olduğu, tam istediğim her türlü, her şeyi bulabileceğim bi sipor komplekslerinin olmasını isterdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hakkı da kentte bulunan atış poligonundaki araç ve gereçlerin yetersizliğinden söz ederek bu konudaki memnuniyetsizliğini ve idealindeki atış poligonunu şu şekilde anlatmıştır:

“.....Poligonun biraz daha iyi, gelişmiş, elektronik hedef olan bi yer olsun düşünmedim değil aslında da yani olmuyor.” “Ben büyük bi sipor kompleksi yapmak isterim şahsen gençlere yönelik. Yani atıcılık konusunda özellikle de büyük bi poligon. Eee poligonun içersinde hem yirmi beş metre hem elli metre ateşli müsabakaların yapılabileceği bi büyük bi poligon. Sipor kompleksi olabilir. Hani bakıyoruz şöyle aksaray tamam belki yapıyorlar ama hiç bi faaliyet yok. Hiç bi şekilde faaliyet göstermiyorlar. E... mezarlığın aşağısında büyük bi sitede vardı değil mi? Aşağı tarafında hani orda büyük bi sitede vardı. Orayı yıkıp tekrardan şey yaptılar ya kapalı sipor salonu. Yani o taraf mesela oraya kompleksler yapıldı ve şuanda hiç bi şey yok. Yani ben aksarayda bişeyler yapmak istesem işte sipora yönelik, gençlere yönelik hani onları biraz daha bu ortamdan çekip hani vatana millete işte deyim böyle hayırlı olması için çaba sarf ederdim heralde. Sipor kompleksi düşünürdüm büyük ihtimal.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Barış, Hakan ve Esmâ ise ifadeleriyle kentin spor salonu varlığına ilişkin olarak *farklı sporların yapılabileceği mekânların varlığı* alt boyutunu öne çıkarmışlardır. Bu anlamda Barış, farklı spor alanları ile uğraşan insanların bu anlamda tatminsizliğinden ve kentin eksikliğinden söz ederek bu boyuta yönelik olumsuz görüşlerini aşağıdaki gibi belirtmiştir:

“Farklı bi aktivite yapcaz, misal sipor. Peki, ben hentbol seviyorum ya da siz voleybolu seviyorsunuz. Şimdi yani maksat orda bi tane sipor salonu olması değil. Birden fazla aktiviteyi içersinde barındıran sipor salonlarının bir arada olması ve burda yaşayan insanların tercihlerini birden fazla sunum olsun ki insanlar bundan tatmin olsunlar. Bu konuda da eksiklik var. Onu gördüğümü belirtmek istiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Barış’tan farklı olarak Esmâ ve Hakan çifti ise yaşadıkları yerde “çok güzel spor tesislerinin bulunduğunu ve bu tesislerde tenis ve voleybol oynayabildiklerini” söyleyerek duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Hakan’ın bu yönde paylaştığı düşünceleri aşağıdadır:

“Mesela bizim evimizin bulunduğu bölgede çok güzel sipor tesisleri var. Hani bazen hafta sonları bazen akşamüstü biz çıkıp eee sipor yapabiliyoruz. Hatda beraber raket aldık. Tenis oynamaya başladık😊😊 O yüzden çok bizim bulunduğumuz alan hani sipor açısından ya da faaliyetleri yapabilme açısından çok uygun bi yer. O yüzden de mutluuz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sanat, spor, eğlence ve kültür mekân varlığı ile ilgili katılımcıların üzerinde durduğu mekân türlerinden bir diğeri *eğlence mekânları* olup; on beş katılımcı bu mekânların sayısal ve çeşit bakımından yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Bu mekânların yetersizliğinin, eğlence deneyimlerinin arzu edilebilir biçimde yaşanmasını engellediği de söylenebilir. Bu anlamda Funda, Gizem, Uğur ve Dünder, kentte “arkadaşlarıyla gidip müzik dinleyerek ya da oyun oynayarak eğlenebilecekleri mekânların” bulunmadığını belirterek bu mekânların yetersizliğine vurgu yapmışlardır. Funda, “arkadaşlarını müzik dinlemeye ya da

bilardo, masa tenisi oynamaya götürebileceği mekânların” olmasını çok istediğini; Dündar’ın da kentte “kaliteli müzik dinleyebileceği eğlence mekânları olmadığı için başka şehirlere gitmek zorunda kaldığını” dile getirdikleri ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Haydi diyip arkadaşlarım şehir dışından arkadaşlarım geldiğinde götüreceğim, bi canlı müzik dinleteceğim, oturup bir çünkü biz benim arkadaşlarım genelde sipor kesiminden ve dolayısıyla hani bir kahve içmeyle yetinmiyoruz. Bi bilardo oynayabiliyoruz, bi masa tenisi oynayabiliyoruz, bi okey oynayıp, bi kağıt oynayabiliyoruz. Hani böyle bi mekanın olduğu ama onların da kasılmadığı uı bi ortamın olmasını çok isterdim.” (Funda - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Mesela eğlence mekanı. Eee eğlence mekanları Aksaray’da hani çok fazla yok. Gidip böyle ee çok kaliteli bi yerde ii iyi bi müzik dinleme şansı yok. Canlı müzik dinleme şansı yok. Canlı müzik şimdi yok diyorum, bunlar var aslında. Ama ee büyükşehirlerle kıyaslanamayacak kadar zayıf aktivite bunlar. İks bir kafeye gidin tabi ki bi gitar çalan çocuk muhakkak var. Bir şarkı söyleyen birisi muhakkak var. Ama baktığınız zaman ne pirofil size hitap ediyö, ne de ee ortam size hitap ediyö. Ama büyükşehire gittiğiniz zaman örnek veriyorum Ankara ee orda çok tanınmış markaların eee düzenlediği organizasyonlar var. İşte ne bileyim joli joker, hayal kahvesi var. Yok, işte zorlu sentürlar, İzmir’de özel yerler, Adana’da da var bu, mersinde var, Kayseri’de var bilmem ne sahnesi ama uı Aksaray’da sosyalleşme şansınız yok. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) Dediğim gibi çok az da olsa, eser miktarda da olsa var ama aşırı yetersiz. Sosyalden bunu kastediyorum. İnsanların deşarj olabileceği, motive olabilecekleri, enerji toplayabilecekleri yerler yok. Bunun için şehri terk etmen lazım. Ya Nevşehir’e gidip bunu ya da Ankara’ya gidip ya da adana mersine gidip bunu sağlanan lazım. (Dündar - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sanat, spor, eğlence ve kültür mekân varlığı ile ilgili katılımcıların üzerinde durduğu bir diğer mekân türü *kültür ve topluluk merkezleri* olmuş ve on bir katılımcı, ifadelerinde bu mekân türüne yer vermiştir. Bu anlamda katılımcılar; spor kulüplerinin, gençlik ve kültür merkezlerinin, mesleki ve ideolojik derneklerin ve engelli bireylere yönelik derneklerin sayısal olarak artması gerektiğine ve bu derneklerin gerek kendi yaşamları gerekse kente olan katkılarına dikkat çekmişlerdir. Elde edilen bulgular, kurumsallaşmış spor kulüplerinin, spor faaliyetlerinin daha etkili ve birçok kişiye ulaşabilir hale gelmesinin yanısıra kentin tanıtımına da olumlu katkılar sağlayabileceğini; mesleki ve ideolojik derneklerin aynı işlerle uğraşan ve benzer yaşam görüşüne sahip insanların bir araya gelerek vakit geçirmelerini kolaylaştırdığını ve engelli bireylere yönelik derneklerin de kentsel yaşamda benzer sorunlara ve zorluklara sahip insanların kendilerini daha rahat hissedebilecekleri bir mekâna sahip olmalarını ve bu mekânda vakit geçirmelerini sağladıklarını ortaya koymuştur. Doğa sporları ile uğraşan Serhat, ifadelerinde kentteki doğa sporları kulüplerinin daha kurumsal hale gelmesiyle birlikte, spor faaliyetlerinin daha etkili hale geleceğini ve kentte bu spora ilgi duyan herkese ulaşılabilirliğini belirterek bu kulüplerin önemine vurgu yapmıştır. Serhat’ın bu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Kent sunmuş olduğu bi aktivite yok. Tamamen kendi öngörülerimizle, kendi ee etkinliklerimizle ee rahatlamaya çalıştığımız şekiller var. Kendimiz araç tutuyoruz. Hani bi hasan dağının atıyorum bi kayak merkezi olsun. Son yıllarda görüyoruz işte yamaç paraşütü. Bunun daha kurumsal hale getirilmesi lazım. İşte senenin belli bi günü bilmem yamaç paraşütü oluyomuş da, uçuş varmış. Mesele bu değil. Ee bunun bi kurumsal yapı haline getirip, eee bu noktada ilgi duyup da ulaşamayan bir sürü insanlar var. Hani bi yamaç paraşütü kursu, gerekirse bu anlamda kulüp kurulması. Farklı şehirlerde görüyorum. Örneğin ee hala daha arkadaşlarımız olduğu için sosyal medyadan takip ettiğimiz şehrin insanları Burdur yamaç ve havacılık eee kulübü eee tarzı şeyler kurmuşlar, ismini tam olarak hatırlayamayabilirim ama. Bir araya geliyolar. Gerek yamaç paraşütü bilmeyenlere yamaç yamaç paraşütü öğretiyolar, gerek imkanı olan insanlar bu noktada ekipmanlarını tamamlıyolar, ee gerek burdurun havadan gözlemlenmesi, gerek en yakın konum itibarıyla Fethiye Babadağ gibi yerlere gidilmesi ve bu tür faaliyetleri gördüğüm zaman hemen ben şehrimle kıyaslıyorum. Bi hasan dağı buna çok müsait.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İsmail de kuruculuğunu yapmış olduğu spor kulübünün Aksaray kentinin doğal güzelliklerinin hem kentte yaşayan vatandaşlara hem de farklı kentlerde yaşayanlara

tanıtımına ve kent açısından olumlu bir imaj yaratmaya sağladığı katkıya aşağıdaki ifadelerle değinmiştir:

“Doğa siporlarıyla işde uğraşıyoruz. Burda yaptığımız birçok farklı kulübün aksarayı tanımayan ordaki insanların, çevre şehirlerde özellikle şuanda ihlara vadisidir, diğer yerlerdir ortak faaliyetler yapmamız, hiç aksarayı tanımayan böyle yüzlerce kişiyi buraya getirebilmemiz, onlarla kurduğumuz dostluk sonucunda işte Aksaray’ı daha önceden işte kanala düşen bi inekle taniyan veya bi iki cinayetle taniyan Aksaray çünkü hiç tanıtımı çok zayıf. Berbat eee ki birçok burda yaşayan insan bile Aksaray tam daha tanımıyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kendisi de bir avukat olan ancak şuanda emekli olan Zahit, aynı mesleğe sahip bireylerin bir araya gelmelerini sağlayacak bir mekânın faydalı olacağını söyleyerek topluluk merkezlerinin bir bakıma artması gerektiğine dair düşüncelerini aşağıdaki gibi paylaşmıştır:

“(evin dışında en çok Türk Ocakları derneğine geliyorum). İy yani meslektaşlara da, avukat olan arkadaşlara da söylüyorum. Yani meslektaşların gideceği ee bir yerin olması lazım. Ama öyle bi yer olsa da yine benim ilk tercihim, gideceğim yerler ee burası olurdu, Türk Ocağı olurdu. Şimdi yapılıyor bir pirograma alındığını duydum; avukatların derneği gibi, lokali gibi bir yerin. Burda bikaç yerde gördüm. Mesela mimarlar odasının bir yeri var. İu tabibler odasının falan yeri varmış. Avukatların da işte meslektaşlarıyla bir arada olabileceği bir yerin olması faydalı diye düşünürüm, iyi olur diye düşünürüm.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bir engelli olan Yasin, engelli bireylere yönelik dernekler bağlamında, kendisi gibi engelli bireylerin “sosyal alanlarının bu dernekle sınırlı olduğunu” ve engelli bireylerin bir araya gelip sosyalleşmelerine bu mekânın katkı sağladığını getirmiş olduğu görsele yönelik ifadeleri ile ortaya koymuştur. Yasin’in engelli bireylere yönelik derneklerin, kentsel yaşamda benzer sorunlara ve zorluklara sahip insanların vakit geçirmelerine imkân tanıyan mekân sağladığına yönelik ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

“(fotoğraf) Bizim için sosyal yönünü temsil ediyö. Çünkü bizim sosyal alanımız hani engellilerin daha doğrusu mesela o boyuttan bakarsak işte biraz da dernekle sınırlı. Yani çok daha yani geniş kapsamlı bi sosyal faaliyeti yok Aksaray’da engellinin, görme engellinin özellikle. Yani hani işte derneği var. Sipor antiremana gider, işte müsabakaya gider. İşte bi etkinlik olursa işte ona katılır. Yemeğe gider yine bi arada. Çok da farklı şeyler yapmaz yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Son olarak katılımcılardan Aykut’un kentteki gençlik ve kültür mekânlarının sayıca azlığına ve bu mekânların eski yapılar olduğuna dikkat çekerek, gelecekte kentte bu mekânların hem sayılarının artmasına hem de geliştirilmesine yönelik isteğini belirttiği ifadeleri şu şekildedir:

“Ne tür mekanlar olsun isterim? Mesela şey olabilir eee bizim kültür merkezi Dağılgan’da vardı dimi? Kültür merkezi bi tek orası var veya kadınlar kadın aktivite merkezi var ama genel olarak gençlik merkezi bizim Aksaray’da sadece bi yerde var. Onun da ben bir iki defa gittim. Çok fazla gelişmiş bi yapısı olduğunu görmedim zaten binası da eski, içinin yapılar da eski. Benim gördüğüm eee gençlik merkezleri her şey var. Kompile bi merkez. Yani bunla ilgili bi gelişme olması iyi olabilir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırma bulguları, Aksaray kentinin sanat, spor, eğlence ve kültür mekân varlığı ile ilgili ortaya çıkan bir diğer mekân türünün *kütüphaneler* olduğunu göstermiştir. Bu anlamda sekiz katılımcı, kentte bulunan kütüphanelerin “fiziksel özelliklerinin yetersizliğine, hizmetin sunumuna ve hizmetin erişilebilirliğine” yönelik deneyimlerini paylaşmıştır. Kütüphanenin *fiziksel özelliklerinin yetersizliği* açısından kütüphanenin mekân olarak küçüklüğü, basıklığı, ışıklandırılması, masalarının uygun olmayışı ve engelli bireylerin kullanımına uygun olmayışı gibi unsurlar öne çıkarken; *hizmetin sunumu* ile ilgili de asıl hizmetin yanında

sunulan ek hizmetlerin varlığı üzerinde durulmuştur. *Hizmetin erişilebilirliğine* yönelik olarak ise kütüphanenin çalışma saatleri ve yakınlığı önem kazanmıştır. Araştırmanın görme engelli katılımcılarından Nur, görme engeli olan bireyler için “sesli olarak kitap okuma imkânı sağlayan kütüphanelerin yaygınlaşmasını” istediğini söyleyerek kütüphanenin fiziksel özelliklerinin yetersizliğine gönderme yapmıştır.

Katılımcılardan Burcu, ilkokula giderken sürekli gitmiş olduğu kütüphaneye dair anılarını anlattığı görsel üzerinden “mekânın küçük olduğunu” ve “hafta sonları açık olmadığını” belirterek kütüphanenin fiziksel özelliklerinden ve hizmetin erişilebilirliğinden söz etmiştir. Burcu’nun sağlamış olduğu görsele dayalı ifadeleri aşağıdadır:

“Bu Aksaray’ın eee çok eski bir kütüphanesi. Ulucaminin hemen yanında bulunuyo ve eee hani küçükken biz ilkokula giderken bu kütüphaneye gelirdik. Başka bir kütüphanesi yoktu zaten Aksaray’ın. Gelirdik. O zamanlar bize sanki böyle çok büyük bi yermiş gibi gelirdi, küçük olduğumuz için. Ama şuanda ıı böyle o kadar küçük olduğunu anlıyoruz ki hani girdiğimiz zaman bakıyorum hep ilkokul çocukları var zaten içerisinde. Böyle hani üniversite öğrencisinin oturup rahatlıkla çalışabileceği bi yer değil. Çok küçük bi mekân. ıı ve Aksaray’ın gerçekten büyük kütüphaneye ihtiyacı var. Hakikaten. Belki de yirmi dört saat açık olabilecek bir kütüphaneye ihtiyacı var. En büyük eksikliklerinden bi tanesi, kanayan yarası belki de. Eee tamam üniversitenin bir kütüphanesi var. bi de hani kültür merkezimiz var fakat gerçekten yeterli değil. Hafta sonları açık değil ya da işte ıı gündüz sadece beşe altıya kadar açık. Ee bazen benim gibi eee günü tersten yaşayan insanlar için ee yani sıkıntı. Hani ben gece yani geç vakitlerde derse oturan bi insanım. O yüzden belki yirmi dört saat açık olmuş olsaydı benim gibi olan hani üniversite öğrencisi olur, lise öğrencisi olur belki de oturup geç saatlere kadar çalışma imkanı bulabilecekti ama maalesef öyle bi şey yok, imkan yok. Dediğim gibi karşılaştığım zaman şuan ki ee durumla Aksaray’ın bir büyük bir kütüphaneye ihtiyacı var. Keşke öyle bişey olsaydı diye düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Betül de ders çalışmak için gitmiş olduğu kütüphanede yaşadığı deneyimleri paylaştığı hikâyesinde, kütüphanenin “küçüklüğünden, basıklığından ve sıkışıklığından” bahsederek fiziksel özellikler açısından yaşamış olduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Ayrıca başka bir kentte bulunan kütüphanedeki kahve ikramından” söz ederek yapmış olduğu kıyaslama yoluyla da ek hizmetlerin sağlanması yönündeki isteğini anlatmıştır. Betül’ün bu anlamda öne çıkardığı ifadeleri şu şekildedir:

“Buranın kütüphanesi yok. Kütüphane, çarşıda kütüphane var. İkinci sınıfta, yanlış hatırlamıyosam geçen sene değil ondan önceki sene, kütüphaneye gidip ders çalışmak istedim. Arada bi insan isteyebilir. İlla kendi masanda ya da başka yani illa aynı yerde çalışacaksın diye bişey yok. Değişiklik yapmak isteyebilir ve kütüphanesine gitmek istedim çarşıdaki. Yani gerçekten bi insan orda ne kadar verimli ders çalışabilir? O kadar küçük, o kadar böyle tıksık, o kadar böyle basık ve sevimsiz bi yer ki insan orda dersten soğur yani. Şahsen ben öyle oldum. Direk çıktım zaten. Ve daha büyük bi kütüphane yapabilirler. Mesela adanada o kadar müthiş kütüphaneler var ki içeriyi tamamen mükemmel bi şekilde dizayn ediyorlar. Işıklandırması harika mesela. Masaları çok iyi. Eee çok geniş. Çok otantik. Mesela ışıkları olsun masaları, her şey çok otantik. Ve sana kahve veriyö adam mesela. Sen ders çalışıyorsun. Adam diyo ki gel buraya, beş lira para ver diyo, her aşama kadar kahven bedava diyo mesela ya da hayır hatda yirmi dört saat burda diyo çalışabilirsin diyo, kahven de diyo benden diyo alabilirsin diyo. Ne kadar müthiş bişey yani. Bu neden yapılmıyo? Neden düşünülmiyo? Yani insanların bir adım daha ileriye atacak düşüncelerinin olmaması çok kötü bence. Bu da yapılabilir. Gerçekten çok isterdim böyle bişeyin olmasını yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye’nin ise kütüphane hizmetinin erişilebilirliğinin önemini ortaya koyduğu ifadelerinde “şehir merkezinde bulunan ve yirmi dört saat açık olan” bir kütüphane olmasını gerektiğine değindiği ve hizmetin erişilebilirliğini öne çıkardığı sözleri aşağıdadır:

“Kütüphanesinin şehir merkezinde olmasını isterdim ve yirmi dört saat açık olmasını isterdim. Yani insanın ee bir kitap okuyayım diye gitmek istediği zaman ama uzaklığı göz önüne geldiği zaman vazgeçebileceği bir yer kütüphane. Ama öyle olmaması gerekiyo aslında. Şehrin merkezinde olması gerekiyo kütüphanesinin ve yirmi dört saat açık olması gerekiyo. Bazı günlerinde kapalı olduğunu duydum kütüphanenin de.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.1.1.2. Fiziksel Varlık Olarak Alışveriş Mekânları

Aksaray kentinin mekân varlığı olarak *alışveriş mekânları*, ev ve işyeri dışında en çok vakit geçirilen ve dolayısıyla kent deneyimlerinin ortaya çıkarak şekillenmesine katkı sağlayan ikinci sıradaki mekân varlıkları olmuştur. Bu mekânlarda katılımcılar akılcı deneyimlerin yanı sıra sosyal ve duygusal içerikli çok çeşitli deneyimler de yaşayabilmektedirler. Buna göre katılımcıların yarısından fazlası (35 katılımcı), kentin daha fazla ve çeşitlilikte her türlü ihtiyaçlarını karşılayabilecek alışveriş mekânlarına sahip olması gerekliliğine dikkat çekerken; bunlardan on üç katılımcı buna ilişkin görsel de sağlamıştır. Bu anlamda kentin sahip olması gereken alışveriş mekânı türü olarak alışveriş merkezleri, mağazalar ve süpermarketler öne çıkmıştır. Aksaray kentinin alışveriş mekânı varlıklarını temsil eden örnek katılımcı görsellerine Görsel 2’de yer verilmiştir.

Görsel 2. Fiziksel Varlık Olarak Alışveriş Mekânları ile İlgili Görseller

Aksaray kentinin alışveriş mekânları varlığı açısından katılımcıların ilk sırada öne çıkardıkları mekân türü *alışveriş merkezleri (AVM)* olmuştur. Katılımcılardan yirmi altısı, AVM’lerin varlığına yönelik yaşamış oldukları deneyimleri anlatarak, bu mekân türünün çeşitli boyutlarına dikkat çekmişlerdir. Bir alışveriş mekânı olarak AVM bağlamında katılımcıların yaşadıkları deneyimler, kentteki AVM’lerin “sayıca azlığı ve fiziksel özelliklerinin yetersizliği” alt boyutlarında toplanmıştır.

Ayşe, sağlamış olduğu AVM görseli ile ilgili Aksaray’da “daha çok alışveriş merkezi olmasını” istediğini belirterek kentin AVM bakımından *sayıca azlığına* dikkat çekerken; “daha büyük ve gelişmiş alışveriş merkezleri” istediğini dile getirerek AVM’nin *fiziksel özelliklerinin yetersizliğinden* de bahsetmiştir. Ayşe’nin özünde AVM’nin vakit geçirme işlevinin de yer aldığı ifadeleri aşağıdadır:

“Yani çünkü ben alışveriş yapmayı seviyorum. Hani o yüzden de belki hani Aksaray’da daha çok alışveriş merkezi olsun istiyorum. Daha büyük alışveriş merkezleri olsun istiyorum. O yüzden belki de hani direk Aksaray deyince hani eksikliği nedir? Alışveriş merkezi yok. Hani bir yanda da ben sevdiğim için o yüzden Aksaray’a hani daha güzel yapılması için bi kaç tane alışveriş merkezi olabilir diye düşünüyorum. İnsanlar yani Aksaray’da dediğim gibi hani fazla bi alışveriş merkezi olmadığından dolayı hani biraz daha geliştirilebilir. Burası daha büyüyebilir. İnsanlara alternatifler artırılabilir. O yüzden hani buranın resmini çektim benim için özel olduğundan dolayı ama yani Aksaray’da insanların mesela şimdi kış günü kimsenin bi gideceği bi yer yok. Bi tek avemeler var. En azından çocuklarının da vakit geçirebileceği çünkü benim daha önce de söylediğim gibi hani bi yemek kültürü yok, dışarda yemek yeme kültürü yok. E... mesela büyük avemelerde nasıl diyim hani oyun parkları falan olsa çocuklarını hani en azından oralara götürüp oralarda vakit geçirebilirler.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Canan, kentte “tek bir alışveriş merkezi” bulunduğu için “seçme hakkının” olmadığını belirtirken; bu AVM’de “istediği şeyleri bulamadığını” ve “tüm markaların bulunduğu” bir AVM’nin varlığına dair isteğini anlatarak hem kentin AVM varlığı açısından *sayısal olarak yetersizliğine* hem de var olan AVM’nin *fiziksel özelliği açısından mağaza çeşidinin yetersizliğine* vurgu yapmıştır. Canan’ın, sağladığı görsele yönelik olarak AVM’nin “sinema ya da çocuklar için oyun alanlarının” eksikliğinden ve “çoğu markayı bulma” imkanı sağlamadığından söz ederek AVM’nin mağaza ve etkinlik alanı çeşitliliği bakımından yetersiz olduğuna yönelik görüşlerini desteklediği ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

“Eee Konya’da ya istediğin alışveriş merkezini bile seçme hakkın var. Ama Aksaray’da bu yok mesela. Tek bir alışveriş merkezine hemen hemen yani sahipsin ve orda da istediğin her şeyi bulamıyorsun. Yani dediğim gibi küçük ıı yerleşim yeri olduğu için alternatifin yok. Tek seçenek. Eee her şey çok kısıtlı. Alışveriş merkezi bile tam anlamıyla her şeyin olduğu bi tane alışveriş merkezi mesela. İmkani bu kadar yani. İsteddiğin şeyleri bulamıyorsun mesela. Yani bazen çocukların okuluna bişey istediği zaman bile onu eee edinmekte zorluk çekebiliyorsun. Yani bu da daha çok internet üzerinden alışveriş yapmaya yönlendiriyor örnek olarak verebilecek olursak. Tüm markaların mesela olabildiği, istediğimi bulabileceğim eee bir alışveriş merkezinin olmasını isterdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Yani Aksaray’ın en büyük alışveriş merkezi ee olarak görüyorum. Ama çok eksiklerini de görüyorum. Hani e... yeterince, hani tam uygun olmadığını düşünüyorum. Hani daha büyük, daha aa farklı şeyler olabileceğini düşünüyorum. Mesela sinema yok. ıı bi sinema olabilirdi yani tam anlamıyla her şeyin, ı... daha hani çocukların yaşlarına uygun, eğitici oyun alanlarının ıı olabileceğini düşünürdüm. Hayır yeterli bulmuyorum. Yani Aksaray hala hani büyükşehir olacak diyolar ama tam büyükşehir olabilecek bir havada görmüyorum yani. Hani eksiklikler var diyorum yani eee aradığımız belki ee çoğu şeyi ee marka olarak bile bulamıyorsun. ı... ama yine de en iyisi bu diyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentte bulunan iki AVM’yi fiziksel özelliklerinin yeterli olup olmaması bakımından kıyaslayan Berna, bu AVM’den birine yönelik olumlu deneyimlerinden, diğerine karşı ise olumsuz deneyimlerinden bahsetmiştir. Berna, vakit geçirmekten hoşlandığı AVM’nin fiziksel özellikler açısından “etrafının toplu ve ulaşımı kolay bir mesafede olmasına”, içerisinde “birçok açık dükkân bulunmasına” ve böylelikle “tüm ihtiyaçlarını aynı yerde karşılayabilme imkânına” dikkat çekmiştir. Berna, sağladığı görselle de bu AVM’yi, kolay ulaşılabilirliği ve her türlü ihtiyacını karşılayacak mağaza ve etkinlik alanı çeşitliliğine sahip olmasından dolayı bir kurtarıcıya benzeterek önceki ifadelerini desteklemiştir. Berna’nın yarı yapılandırılmış ve fotoğraf görüşmelerinde yer alan ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

“Efor var. İnşaattan, tozdan, topraktan girmek mümkün değil. Zaten ilk geldiğimde hani biraz toparlı ama şu an eee yol uzun olduğu için heralde bi çok dükkân da kapanmış. İçi hani eforun içinde de çok fazla bişey kalmamış. Hani ilk önce bu kadar kötü değildi. (en fazla hoşlandığım alan) Adese. Çünkü yakın. Şu an için etrafı toplu, hani ulaşımı kolay. Sinema var. Yemek yiyebileceğim yer var. Alışveriş yapabileceğim bi yer var. Ee adese o yüzden daha çok seviyorum. Yani efora şu an efor çok uzak ve şu an ulaşımı oldukça zor. O yüzden adese.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ee bu fotoraf ee bi çok saatimin, günümün ve biçok işimi hallettiğim bi mekân olduğu için, eee Aksaray’da benim için önemli bi mekân olduğu için burayı seçtim ve burayı fotorafladım. Ben çarşıya gittiğim zaman, ıı bi çok yere gitmem gerektiği zaman mesela biçok yer gezmek yerine sadece adeseye gittiğim zaman yemek yiyebilirim, sinemaya girebilirim, alışverişim yapabilirim, paramı çekebilirim bankamatikler falan mevcut orda. Ben burayı ya demıştim ya kurtarıcı. Ne bileyim Süpermen olabilir, örümcek adam olabilir. Yani bi süper kahraman olabilir yani burası. Ee çünkü Aksaray’ın karışıklığı arasında veya biçok şeye

ulaşamamanın karşısında adese bi kurtarıcı yani. O yüzden eee Süpermen olabilir benim için. Bi kurtarıcı yani. Çünkü Aksaray'da çok fazla uı vakit geçirebileceğin, korkmadan gidebileceğin çok fazla mekân yok. Mesela efor var ama yolu birazcık uzak kalıyo bizim için. Şu an bi de eee alt yapı falan olduğu için bi çalışmalar var orda. Daha da yolu bozuldu ve daha da arka sokaklardan dolaştın ve daha bi tehlikeli bi hal aldı. Ulaşmamız daha zor. Ee burası yani sıkıldığımızda, bi şey yemek istediğimizde, bişey yapmak istediğimizde bizim için bi kurtarıcı yani. Bi nasıl diyim? Joker gibi bişey hani. Her şey için orda var yani 😊😊😊.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Araştırmanın görme engelli katılımcılarından Müge ve Çağla, kentte vakit geçirmekten hoşlandıkları AVM'nin “dümdüz ve içinin basamaksız oluşundan” söz ederek AVM'nin fiziksel özellikleri bakımından engelli bireyler açısından yeterli oluşuna dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda Çağla, sağladığı görsel ile ilgili aşağıdaki ifadelerde bulunmuştur:

“Efor çok güzel bi yer gezmek için, yemek yemek için. Yani her şey için güzel bi yer. İnsan güzel vakit geçiriyordu orda. İçi dümdüz, yürüten merdivenlerinin dışında. O da zaten sıkıntı olmuyo pek. Onun dışında hiç bi sorunu yok yani. Mağazaları, içi dışı her yeri dümdüz. Çok rahat gidilip geliniyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin alışveriş mekânları varlığı açısından katılımcıların ikinci olarak üzerinde durduğu mekân türü, çeşitli *mağazalar* olmuştur. Katılımcılardan on beşi, buna dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda, genel olarak “alışveriş mağazalarının seçenek bakımından azlığı ve modaya uygun markalı mağazaların bulunmayışı” öne çıkan alt boyutlar olmuştur. Kentin alışveriş mağazalarına yönelik yaşanan bu olumsuz deneyimler sonucunda katılımcıların, bu imkânlarla sahip yakın kentlere gününbirlik gidip arzu ettikleri biçimde alışveriş yaptıkları ve istedikleri ürünleri satın aldıkları, elde edilen bulgularda görülmüştür.

Alışveriş mağazalarının *seçenek bakımından azlığı* için Funda, “Aksaray'da alışveriş yapmadığını, İstanbul, Ankara ve Nevşehir'i tercih ettiğini” söylerken; Gizem, “Alışveriş yapmak için Aksaray'da seçeneği olmadığını” düşündüğünü ve “Mersin'de bunun çok daha kat fazlasını yapabildiği için ihtiyaçlarını Mersin'den aldığını” belirtmiştir. Kağan da “Aksaray'da alışveriş yapabileceği mağaza sayısı kısıtlı olduğu için genellikle internet üzerinden alışveriş yaptığını” dile getirmiştir. Benzer şekilde Selin “çok fazla seçenek olmadığından ve çok az mağaza olduğundan” dolayı alışveriş yapamadığını, idealindeki Aksaray kentini “seksen tane seçeneğe sahip olduğu ve istediği anda her şeye ulaşabildiği” bir kent olarak tarif ettiği ifadelerinde alışveriş mağazalarının seçenek bakımından azlığına vurgu yapmıştır. Selin ayrıca Aksaray'a ilk geldiği yılları kendisine hatırlatan görselinde, “seçenek yoktu ve alabileceğim şeyler sınırlıydı, bu yüzden Mersin'de alışveriş yapmaya başladım” diyerek bu ifadelerini güçlendirmiştir. Selin'in mağazaların azlığına yönelik ifadeleri ve bunu destekleyen kentteki ilk alışveriş deneyimi anısına aşağıda yer verilmiştir:

“Alışveriş zaten yapamıyoruz, çok fazla seçenek yok çünkü. Çok az dükkân var, çok az mağza var. O yüzden alışverişe de çok az çıkıyorum burda.” “İstediğim her şeye anında ulaşabilmek istiyorum. Yani çocuğuma atlet ararken çok zorlandığım zamanlar oldu 😊. Tabi çok az mağza var ve işte yaşına uygun bulamadım. Bi kaç kere gitmek zorunda kaldım. Bunlar olmasın istiyorum. Hani o olmadı ötekine gideyim, o olmadı ötekine gideyim. Seksen tane seçeneğim olsun istiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“O zaman daha aksarayı çok bilmiyodum. Sadece aybaşılarında çarşıya çıkıyodum 😊😊😊. Bütün haftayı, bütün ayı evde geçiriyodum. Hani aybaşılarında da maaş çekip, fatura ödeyip, ihtiyaç alıp yani, daha doğrusu zaten market alışverişini de en

yakın marketten yapıyodum. Gerçekten aksarayın içini ne kadar az gördüğümü anlatamam yani. Çarşı, alışverişe bile gitmedim. İlk haftalarda işte okuldan tanıştığım bi kaç arkadaş bana şey dediler; seni alışverişe götürelim. Hani nerden pantolon alınır, nerden gömlek alınır. Onları bile bilmiyodum. Beraber onlarla gittik. Zaten bir kere ya da iki kere gittim çarşı alışverişe onlarla beraber, bi daha hiç gitmedim. Sonra hani mersinden yapmaya başladım alışverişi. Baktım hani çok seçenek yoktu burda. Alabileceğim şeyler sınırlıydı. Sonra mersinden yapmaya başladım. Çünkü zaten hani mersine de yakın olunca ayda bir mersine gidiyodum en az. Ben de alışverişlerimi de o zaman ordan, bildiğim yerlerden yapmaya başladım en azından.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentte *modaya uygun markalı mağazaların bulunmayışına* yönelik olarak Ayşe, “hala küçük şehir modunda” olan Aksaray’da “eski tip giyim mağazaları” bulunduğunu için aradığını bulamadığını belirtmiştir. Caner de genelde alışveriş yapmak için Konya’ya gittiğini çünkü markalı mağazaların olmadığını aşağıdaki ifadeleriyle anlatmıştır:

“Bazı şeylerde yetersiz olduğunu düşünüyorum. Şimdi ee ben alışveriş ee yapmaya mesela Konya’ya gidiyorum. Burada mesela örnek veriyorum ee reklam olur mu bilmiyorum hani söyleye bilir miyim? Ben ayakkabılarımı genelde daha daysmandan (Deichmann’dan) alıyorum. Ama burda öyle bi mağza yok. Olan ürünler de az. Takım elbise anlamında da çeşit çok fazla olmadığını düşünüyorum. O yüzden ee bu bi eksiklik. Avemeler de bence yeterince marka çeşidi yok. Olanlar da talep olmadığından mı kapanıyo yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Nermin, kentteki bir mekâna yönelik sağladığı görsel ile ilgili, kentte “giyim kıyafet yönünden kaliteli dükkânlar” olmadığını; ancak bu mekânın “güzel markalar getirdiğini” belirtmiş ve markalı mağazaların yetersiz de olsa varlığını aşağıdaki sözleriyle dile getirmiştir:

“Aksaray’ın kalite yönünü temsil ediyö. Çünkü az olduğunu düşünüyorum. Çok az ıı yerde buna rastlanıyo. Mesela nasıl söyleyim? ılı giyim, kıyafet yönünden bakarsak çok kaliteli dükkânlar yoktur ama ağaçlının içerisinde vardır. Kışlı vardır, Çıma vardır. Güzel markaları getirir. Şarküteri olarak da böyle. Çok iyi bi şarküteri Aksaray merkezde yoktur ama ağaçlının içerisinde vardır. Birçok kaliteyi kendi bünyesinde toplamıştır ağaçlı.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin alışveriş mekânlarından biri olarak *süpermarketler*, kentin daha çok nasıl bir gelişim gösterdiğine yönelik ifadelerde ve boş zamanlarda vakit geçirilen mekânlar olarak öne çıkmıştır. Bu anlamda altı katılımcı süpermarketlerden söz etmiştir. Büşra, “on iki yıl önce Aksaray’ın çok daha kötü” olduğunu ama süreç içerisinde “çok geliştiğini” belirtirken; bu ifadelerini desteklemek için kentte “on iki yıl önce alışveriş yapabileceği bir market” bile bulunmadığı örneğini vermiştir. Songül de çocukluğundan bahsederken yaşadığı mahallede “market olmadığını, leblebi almak için pazara” gittiklerini anlatmıştır. Dünder ise Aksaray’da en fazla vakit geçirdiği mekânların büyük süpermarket olduğunu belirterek bu mekânlara dikkat çekmiştir.

4.1.1.1.3. Fiziksel Varlık Olarak Yeme – İçme Mekânları

Aksaray kentinin mekân varlıkları açısından katılımcıların dikkat çektikleri ve ev ve işyeri dışında vakitlerinin büyük bir kısmını geçirdikleri üçüncü sırada yer alan mekân türü “yeme-içme mekânları” olmuştur. Bu anlamda katılımcıların yaklaşık yarısının (30 katılımcı) kentin yeme-içme mekânları olarak restoranların ve kafelerin üzerinde durduğu ve dokuz katılımcının bu mekânlar ile ilgili görseller paylaştığı görülmüştür. Bu mekânlar yeme-içme

hizmeti sunmalarının yanısıra, katılımcıların aileleriyle birlikte gittikleri ya da arkadaşlarıyla buluştukları ve sohbet ederek eğlenceli vakit geçirmelerine ve böylelikle sosyalleşebilmelerine olanak sağlamaları bakımından da öne çıkmıştır. Kentin yeme-içme mekânlarına yönelik temsili katılımcı görselleri, Görsel 3’te sunulmuştur.

Hüseyin – 3. Sırada
(Restoranların
Varlığı)

Betül - 5. Sırada
(Restoranların
Varlığı)

Nermin - 5. Sırada
(Restoranların
Varlığı)

Zeynep – 3.
Sırada
(Kafelerin
Varlığı)

Uğur – 2. Sırada
(Kafelerin
Varlığı)

Görsel 3. Fiziksel Varlık Olarak Yeme-İçme Mekânları ile İlgili Görseller

Bulgular, katılımcıların kentin yeme-içme mekân varlığı açısından ilk olarak *restoranlardan* söz ettiklerini göstermiştir. Bu anlamda yirmi bir katılımcı, kentte bulunan restoranlara yönelik deneyimlerini anlatmıştır. Bu deneyimler; “menü çeşitliliği, mekân atmosferinin çekiciliği, lezzetli yemekler sunan yerel işletmelerin varlığı ve restoran sayısının yeterliliği” alt boyutlarında toplanmıştır.

Kentte bulunan restoranların *menü çeşitliliğine* yönelik olarak Ayşe, “Aksaray’da yemek ve lokanta kültürünün” oluşmadığını ve kentte “yeme kültürünün sadece döner yemek” olarak görüldüğünü ifade ederek bu alt boyuta gönderme yapmıştır. Funda ve Nermin kentte alkollü içecek servisi veren restoranların çok az bulunduğunu belirterek menü çeşitliliğine dikkat çekmişlerdir. Buna göre Funda, kentte “farklı şehirlerde bir restoranda çok aklı başında, çok güzel bir şekilde insanların eşleriyle beraber bir kadeh bir şeyler içebildiklerini” gördüğünü ve Aksaray’da da “alkol alıp yemek yiyebileceği” bir mekânın olmasını çok arzu ettiğini söylemiştir. Benzer şekilde Nermin, sağladığı görsel üzerinden “misafirlerini götürebileceği alkollü bir yer alternatifini olmadığını” için görseldeki mekânı tercih ettiğini belirterek menü çeşitliliğine dikkat çekmiştir. Nermin’in özünde misafir gezdirme deneyimine de yer verdiği fotoğrafa dayalı görüşme ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Çok kişiyle gittim ben buraya. Birçok arkadaşımı götürdüm. Eski çalıştığım iş yerinde eee gelen müşterileri götürdüm. Birçok kişiyle gittim hani bu hesabın böyle geleceğini bile bile. Çünkü alkollü başka yer yoktu. Misafirlerim de hani o tip misafirlerdi böyle eğlenceyi, şunu bunu seven. Alternatifi olmaması nedeniyle dönüp dolaşıp oraya gittim. Niye? Aksaray içerisindeyim insanların da çoğunun alternatifi yok. İyi olmadıklarını bilsem bazen konuşmak, görüşmek ve hatta ticaret yapmak zorunda kalıyorum. Onun gibi böyle bi özdeşlik geliyo yani benim aklıma. Alternatifi yok, yine gidiyorum ☺☺☺.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentte bulunan restoranların *mekân atmosferinin çekiciliği* açısından Esra ve Kağan çifti, restoranlarda sigara içilmesinden duydukları rahatsızlığı ve çalan müziklerin kendi beğenilerine hitap etmediğini belirtmişler ve bu nedenle Aksaray’da dışarda yemek yemeyi

tercih etmediklerini ifade etmişlerdir. Esra, “sigara içilmesi için farklı bir alan” olduğu takdirde “kıyafetinin ve saçının sigara dumanına maruz kalmayacağını”; çalan müziklerin de “arabesk değil de daha canlı, daha diri tutan müzikler” olmasını tercih ettiğini belirterek atmosfer çekiciliğinin önemine dikkat çekmiştir. Kağan da benzer şekilde “Aksaray’da bir restorana gitmemelerinin en büyük nedeni olarak sigara içilmesine” ve “kendi zevkine uygun müzik çalan yer” bulamamasına işaret etmiştir. Esra ve Kağan, kentte bulunan restoranları tercih etmemelerinin bir diğer sebebi olarak menü çeşitliliğinin olmamasını göstermişlerdir. Bu anlamda Esra, “daha çok sebze ve zeytinyağlı yemek olsa gönlüne göre olacağını”; Kağan, “kentten et yemeği konusunda çok zengin” olduğunu, ancak “et dışında bir şeyler yemek istediğinde kentin kısıtlı” kaldığını söylemiştir. Esra ve Kağan çiftinin, restoranların mekan atmosferinin çekiciliği ve menü çeşitliliği konusundaki deneyimlerine yönelik ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Mesela gittiğimiz mekanda sigara içilmesi için farklı bir alanı vardır ve orda içilen hava içeriye dolmuyordur ve bizim de kıyafetimiz, saçımız eee sigara dumanına maruz kalmıyordur, sigara dumanı sinmiyordur ve hani biz o havayı solumak zorunda kalmıyoruzdur. Eee ne bileyim çalan müzikler arabesk değil de böyle klasik olabilir. Böyle daha canlı, daha diri tutan müzikler olabilir, böyle iç karartmayan. Sonra nasıl olabilir? Böyle birazcık yeşili bol olabilir. Hani belki vardır, ben keşfedememişimdir böyle yerleri. Çok bildiğim için konuşmuyorum çünkü. Hani bunlar olsa beni cezbederdi ya da böyle ne bileyim çok fazla sürekli et ağırlıklı olmaz da daha böyle seçenekleri bol olur gönlüme göre. Daha çok sebze şeklinde, zeytinyağlı, yemek için söylüyösam mesela. Ya da ne bileyim güzel yerler vardır ya ben keşfedemedim belki de hani.” (Esra - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Çok dışarda yemek yediğimiz söylenemez. Yani bu aralar yavaş yavaş dışarı çıkmaya başladık. Ama kaç tane seçenek var veya haftada kaç defa çıkıyorsunuz? Ayda bir defa iki defa çıkıp dışarda yemek yiyoruz. Çünkü çok eee damak zevkimize hitab eden yemek çeşitliliği de yok. Yani et yemeği çok severim ben. Et konusunda çok zengin gerçekten. Hani eti istediğin eti bulabiliyorsun aksarayda, yiyebiliyorsun da. Ama onun dışında et dışında bişeyler yemeye şey kalkışsan o konuda biraz şey kısıtlı. Seçenek yok. O yüzden dışarda restoranda da çok zaman geçirmiyoruz.” (Kağan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Mesela Ankara’da olduğumuzda e... dışarda yemek yemekten keyif alıyoruz. Yani bi kere gittiğimiz mekân eee renkli mekân oluyo. Bizim için en azından öyle oluyo. Müzikleri güzel oluyo. Müzikler bizim için çok önemli. Hani bi yere gittiğimizde bangır bangır müzik dinlemekten evet müzik olsun, bi de müzik zevkimize uygun bi yeri seçiyoruz. Ankara’da bu seçenek çok olduğu için dışarda oturma imkânımız daha fazla. Yani her gittiğimizde hemen hemen farklı bi yere gidebiliyoruz. Aksaray’da dışarı çıktığımızda ee mekânlarda oturamamızın birinci sebebi sigara içilmesi. Sigara içiliyo. Bi kaç defa gittik. Akşam çıktık. Sigara içilmeyen yer sayısı çok az. Sigara içilen yerler de kahve gibi oluyo, hani kafeden ziyade kahve gibi oluyo. Bizi rahatsız ediyö. Eee kahveciye gidiyoruz genelde. Hani gidip kahve içiyoruz. Belki yanında işte bi tatlı yersek tatlı yiyoruz. Onun dışında böyle gidip oturup hani yemeği yedikten sonra zaman geçirebileceğim bi yer Aksaray’da ben bilmiyorum en azından. Yani evet hani kebabçı çok var. Kebabçılara gidiyoruz. Ben et yediğimde Esra çorba yiyo ama hani ondan sonra yemeği yiyip de burda oturalım keşke bi mekân yok. Pastaneler var belki. Pastaneler olabilir. Onlar da çok cazip gelmiyo bize. Yani yemek konusunda Aksaray’ın mekânlarını tercih etmemiznin sebebi bu. Sigara içilmesi, bi de yemek çeşitliliğinin az olması. Ee mesela Ankara’da gittiğimiz çok güzel pizzacılar var. Yani pizza çeşitleri çok yoğun, çok fazla oluyo. Pizzanın yanında da başka şeyler de oluyo yiyebileceğin. Ama burda o yok. O yüzden yemek konusunda çok kısıtlıyız. Yani yemekle oturmak bağlantılı aslında. Gidip oturabileceğimiz aksarayda neresi var? İki üç tane yer sayabilirim yani. Onun dışında yer yok.” (Kağan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Lezzetli yemekler sunan yerel işletmelerin varlığı açısından katılımcıların daha çok olumlu deneyimlerini paylaştıkları anlaşılmaktadır. İsmail, kentin “restoran kültürü fena değil” diyerek, kentte “çok fazla seçenek olmasa da diğer şehirlere göre özellikle lezzet açısından iyi” olduğunu söylemiştir. Dünder da, kentte “kıyıda köşede kalmış, salaş restoranlara gidip yemek yemeyi sevdiğini” ve bu mekânların “lezzet yoğun yerler” olduğu için ziyaret ettiğini söylerken; bu mekânlardan birinde yaşamış olduğu deneyimi aşağıdaki şekilde paylaşmıştır:

“Ee iki üç tane de böyle kıyıda köşede kalmış, salaş restoran var. Gidip oralarda da hani yemek belki uzun oturamıyorum ama yemek yemeyi sevdiğim böyle iki üç tane kıyıda köşede bu kokoreççi oluyo, bu köfteci oluyo ya da bu balıkçı oluyo. Ama tabi hijyenden uzak ama lezzet yoğun yerler. Buralar en çok ziyaret ettiğim yerler. Eee mesela kokoreççiyle ilgili bi anım var. Ee tarif etsem edemem, tarif etsem bulamazsınız. Şehrin böyle merkezinde çok ıı izbe bi yerde kalmış bi kokoreççi. Tesadüfen gittim

bundan altı, yedi sene önce. Bi kokoreç yedim ve fark ettim ki hayatımda yediğim en güzel kokoreç. İnanmadım. Dedim siz dedim hani bunu kokoreci nasıl yapıyorsunuz falan. Tabi esnaf eee işte ne yaptığının farkında değil, aslında bi başyapıt yapıyo orda, bi şaheser çıkarıyo ortaya. Dedim çok güzel yapıyorsunuz dedim bu kokoreci. Ondan sonra eee o da şey dedi ya geldi ben böyle yapıyorum dedi. Biraz detaya indiğimde şunu öğrendim, on yıl İngilterede aşçılık yapmış olduğunu öğrendim bu adamın. On yıl İngiltere'de kaldığını ama ee Aksaray'da aslında daha büyük şeyler yapabileceğini, kıyıda köşede öğrencilere iki buçuk liraya kokoreç satıyo. Ya dedim neden büyütmiyosun, bak senin yeteneklerin çok farklı, çok özel. Bunu altı, yedi sene önce konuştuk. Ya büyütcem, düşünüyorum dedi. Geçen gün yine gittim. Hala aynı yerde, aynı fiyata kokoreç satıyo adam. Eee mesela benim için bu biçok yerde anlattığım bi hikaye. Adam yaptığı işin kalitesinin farkında değil. Üst kalite bişey çıkartıyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Caner ve Hüseyin, bazı restoranların sundukları hizmetin kalitesi ve ürünün lezzeti açısından kentin markası haline geldiğini vurgulamışlardır. Caner, kentteki her iki AVM'nin yemek bölümünde “fıranchaysing (franchising) diyebileceğimiz işletmelerinde yemek yemenin cazip gelmediğini”; buna karşın “Aksaray’ın markası olan has dönerin oralardan daha güzel olduğunu” dile getirmiştir. Benzer şekilde Osman da, Aksaray’ın “çok ciddi marka olmasa dahi markaya yakın mekânlarının olduğunu” düşündüğünü belirterek buna örnek olarak kentteki üç restoranı örnek göstermiştir. Osman, bu restoranların lezzetli yemekler sunmaları, hizmet kalitesi ve estetik bir mekâna sahip olmaları nedeniyle marka restoranlar olabileceğini söylemiştir. Osman aynı zamanda bu görüşlerini, yemek yemekten en fazla keyif aldığı restorana ait bir görsel üzerinden şu ifadelerle de desteklemiştir:

“Arkadaşlarla bb buluşup dışarda yemek yemek bizim severek Aksaray kentinde yaptığımız eee bir şey. Çünkü aksarayın yiyeceklerde özellikle yiyecek sektöründe eee çeşitli hani çok ciddi marka olmasa dahi markaya yakın ee mekânlarının olduğunu düşünüyorum yani. Yiyecek mekânlarının olduğunu düşünüyorum. Eee mesela şimdi mesela desem ki et sektöründe bugün mesela tuz hareketiyle bilinen Nusret var. Mesela Nusret bi marka et sektöründe ama aksarayda mesela tabi hani onun aynı sektörde olmasa da has döner mesela. eee mesela hem et hem tadiyla hem de mekânın fiziksel görüntüsüyle eee bence hani bi marka olma yolunda eee iyi bir şey. Hani mesela gidip çocuğumuza oyun parkı olması dışında mekânın mimari özellikleri çok güzel. Hani bugün e... eski mimariyle yeni mimariyi birleştirip özgün bir mimari oluşturup genelde hani bütün şubelerinde bu estetiği ve aynı kalitedeki hizmeti sunduklarını görüyoruz. Yine mesela etçi var, etçi diye şey var. Mesela etleri çok güzel mesela hani eee yediğimizde. Mesela yine dedimiz gibi ee konyanın bir şeyi ama zenzem mesela hani eee olan mesela, kavurma pilav falan hani bu tip ee kuru fasulye pilav için, ciğer için. Hani aksarayın ee böyle eee çok güzel ee şeyleri var ve biz de bu tatları her hafta sonu bir arkadaş gurubuyla eee deniyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Hani bu Aksaray kentiyle ilişkisi eee tamamen hani bu has dönerin Aksaray kentinin sanki bir markası olmasıyla ilgili diye düşünüyorum. Yani markaymış gibi yansıtıyor. Yani bunun aksaray kentinin bir markası ve bu hani şöyle bişey değil, benim gibi pek çok kişi de aynı şeyi düşünüyor. Aksarayın hani marka eee şeyi diye.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Son olarak *restoran sayısının yeterliliği* ile ilgili Betül, kentte en fazla yaptığı faaliyetin “yemek yemek olduğunu” ve bunun da en büyük nedeninin “kafeler caddesinde sağında yemek restoranı, solunda yemek” bulunmasından kaynaklandığı ifade ederek, bir bakıma kentin restoran sayısının yeterli olduğuna şu ifadelerle vurgu yapmıştır:

“Burda var ya çok seviyorum etli ekmeği falan. Yani aslında böyle sürekli yemek yiyorum ben ya. Bilmiyorum. Burda genelde yani dışarda olduğumda böyle tamam oturuyoruz evet ama. Tabi sinemaya falan onu söyledim zaten, onları söylediğim için söylemiyorum. Oraya falan hani gidiyoruz ama genel olarak yemek yiyorum😊😊😊. Gerçekten😊😊😊. Niye böyle bişey var bilmiyorum😊😊😊. Adana’da böyle değilim. Buraya gelince böyle oluyorum. Hep sürekli bi acaba... Bakın o da neyden kaynaklanıyo biliyo musunuz? Sürekli kafeler caddesi var ya mesela. Gidiyosun. Tamam, kafe var ama sağında yemek restoranı, solunda yemek, sağında yemek, solunda yemek. Bak aç değilsen bile aklına otomatikman şey geliyo; bi saat sonra acıkırım ama şurda yemek yerim. Bunu genel olarak düşündüğüm bişey mesela bu benim. Aklıma getiriyo ya. Onları görmem bile görsel olarak yetiyo yani😊😊😊.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin yeme-içme mekân varlığı açısından ikinci sırada ortaya çıkan mekân türü *kafelerdir* ve yirmi katılımcı, kentin kafe varlığı ile birlikte bu mekânlarda yaşamış oldukları sosyal ve duygusal içerikli deneyimlerden de söz etmişlerdir. Bulgular, alternatif mekânların yetersizliğinden dolayı kafelerin, katılımcıların boş zamanlarında vakit geçirmelerine imkân

veren en önemli mekânlar olduğunu ortaya koymuştur. Başka bir deyişle sanat, spor, eğlence ve kültür mekânlarının ve alışveriş mekânlarının çeşitliliğinin ve sayısının yetersizliğinin, katılımcıları vakit geçirebilmek için kafelere yönlendirdiği söylenebilir. Buluşma mekânı olarak işlev gören bu mekânlarda yaşanan deneyimlerin özünü, arkadaşlar ile bir araya gelerek sohbet etmek oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle kafelerin, katılımcıların sosyal ve duygusal içerikli deneyimler yaşamalarında öne çıkan kentin kapalı mekân varlıklarının başında geldiği söylenebilir. Bu başlık altında daha çok kafelerin varlığı üzerinde durulmuş olup; katılımcıların kafelerde yaşadıkları sosyal ve duygusal deneyimlere bir sonraki başlıkta ayrıntılı biçimde yer verilmiştir.

Katılımcılardan Zeynep, Funda, Gizem, Betül ve Uğur Aksaray'da vakit geçirebilmek için kafelerin tek seçenek olduğunu öne çıkarmışlardır. Zeynep, Aksaray'da bulunmayı "çok sevdiği, en işlek, en güzel ve eğlenceli tek caddesinin kafeler caddesi" olduğunu; Gizem de "Aksaray'da genelde tek kafeler caddesi olduğunu ve başka bir yer olmadığı için o mekânlarda oturduğunu" söyleyerek kafe varlığını öne çıkarmıştır. Funda, "Aksaray'da insanların bir yerlere gidebildiği ve en güzel yapılan şeyin kafeler caddesi" olduğunu, böylece "arkadaşları ile bu mekânlarda oturup vakit geçirebildiğini" ifade ederek, kentin kafe varlığına yönelik aşağıdaki ifadelerde bulunmuştur:

"Kaç yıl oldu en azından derim ki 'Aksaray evet bi tık daha iyi' diyebildiğim bi kafeterya caddesi var kafeteryalar olarak. Konuşuruz onu da. Hani aa en azından insanlar bi yerlere gidebiliyo falan olayına girdim ama kaç yıl geçmiş daha farklı beklentilerim olabilirdi benim." (...) "Yani saolsunlar son zamanlarda yani Aksaray'ın heralde en güzel yaptığı şey kafeler caddesi. Orda mekanda vakit geçiriyorum. Arkadaşlarımla orda oturuyorum. Daha nezh olduğunu düşünüyorum. Belli başlı seviyede insanların geldiğini ve rahatsız olmuyorum yani otururken orda rahatsız eden tiplerin olduğunu düşünmüyorum. Çünkü en azından o mekanların o insanları seçtiklerini düşünüyorum. Oralarda vakit geçiriyorum." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Benzer şekilde Betül ve Uğur da, kafelerin vakit geçirmeye ve arkadaşlar ile oturup sohbet etmeye imkân tanıyan ve bu anlamda kentte başka bir alternatifinin olmadığı mekânlar olduğundan söz etmişlerdir. Özünde sohbet etme ve vakit geçirme deneyimlerinin yer aldığı Betül'ün sağlamış olduğu fotoğrafa yönelik olan, Uğur'un ise hem yarı yapılandırılmış görüşmedeki hem de fotoğrafa dayalı görüşmedeki orijinal atıflarına aşağıda yer verilmiştir:

"Evet@@@ İşte vaktimizi en çok geçirdiğimiz yer, kafe. Burda gidecek fazla bir yer olmadığı için, hani herhangi yapacak bişey olmadığı için arkadaşlarımızla buluşup genel olarak yaptığımız şey kafeler yani. Gittiğimiz yer kafeler oluyo. Oturup, sohbet etmek. Burda da aşırı derecede hani gülmüştük ve yani iyi bi sohbetimiz olmuştu. O yüzden bu fotoraflı getirmek istedim. Hep böyle yani. Arkadaş ortamına giren kimi sorarsanız sorun hep böyle bi kafeler caddesinde bi oturup, kahve içip, çay içelim, sohbet edelim havası var yani. Mutlaka bu oluyo." (Betül - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

"Genellikle Çağatay, Kenan biz üçümüz gezeriz. Çağataygilin yurdda genellikle vakit geçiririz, orda ders çalışma konusunda olsun. Kafeye gideriz. Çay, kahve içeriz. Yemek yeriz. Böyle yerler var. Çünkü başka gezilcek yerler yok. bi bowling salonu var, bi de kafeler var. Başka gideceğimiz yer yok yani. Kışın olduğu için parka gidemeyiz. O yüzden dolayı ya kafeye gidiyoruz." (Uğur - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Burda gezceğimiz, eğlenebileceğimiz çok sıkıntılı yerler var. Çok nadir yani. Bi Kılıçaslan parkı var. Bi de osman, osman parkı vardı heralde. İkinci bi park var. Büyük bi park yapıldı, tokinin oraya. Gençosman parkı vardı. İki tane park var. İşte bi çarşıda kafeler caddesi var. Başka hiç bişey yok. O yüzden dolayı bunu koydum ikinci fotoraflı. Ya işte burda vakit geçirebiliyoruz arkadaşlarımızla. Sohbet ediyoruz. Yani başka gideceğimiz yer yok çünkü. Ya yurttayız ders çalışıyoruz ya da burda gidip çay kahve içiyoz." (Uğur - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.1.1.4. Fiziksel Varlık Olarak İbadet Mekânları

Aksaray kentinin kapalı mekân varlığı olarak son sırada yer alan mekânlar, ibadet mekânlarıdır. Katılımcılardan yedisi, kentin sahip olduğu cami ve türbelerden söz ederek ibadet mekânlarına vurgu yapmıştır.

Suna – 2. Sırada

Hayriye – 1. Sırada

Hayriye – 2. Sırada

Görsel 4. Fiziksel Varlık Olarak İbadet Mekânları ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Hayriye, Hatice ve Suna, kentin önemli ibadet mekânlarından Somuncu Baba Türbesi'ni öne çıkarmışlardır. Bu katılımcılar, Somuncu Baba Türbesi'ni ziyaret ettiklerinde “namaz kıldıklarını, dua ettiklerini, ailelerinden vefat edenler adına Kuran-ı Kerim okuduklarını, Ramazan ayında teravih namazlarını kıldıklarını” söyleyerek, önemine vurgu yapmışlardır. Bu anlamda Hayriye'nin Somuncu Baba Türbesi'nde ibadet gerçekleştirirken yaşadığı zevki anlattığı ifadeleri şöyledir:

“Oraya gidince Somuncu Baba Hazretlerini ziyaret ederim. Mescidinde namaz kılarız. Etrafında şehitler varsa yakın tanıdıklarımızı ziyaret ederiz, tanıdıklarımız veya tanımadıklarımız. İşte benim oğlumun arkadaşı orda şehit. Onu ziyaret ederim. Yani orda dolaşmak bile insana büyük zevk veriyö. Somuncu babanın etrafında, orda dua etmek, o insanlar, kabirde yatanları ziyaret etmek bile insana büyük bir haz veriyö.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Gülsüm ve Hayriye ise Ulucami'yi öne çıkararak kentin ibadet mekânlarına dikkat çekmişlerdir. Gülsüm, bu mekânın bir ibadet mekânı olmasının yanısıra aynı zamanda yaşlıların bir araya gelip sohbet ettikleri bir mekân olduğuna da dikkat çekmiştir. Hayriye ise bu camide yapmış olduğu ibadetin kendisine verdiği “huşu ve zevki” dile getirmiştir:

“Yani mesela yaşlılarımız gidiyo orda oturuyo. İı etrafında toplanıyolar, o oraya yapılan mesela ee caminin etrafında. zannedersem huzur buluyolar ki oturuyolar. Bi ibadetlerini yapıyolar. Ondan sonra etrafında toplanıp sohbet ediyolar. eee hem dini görevlerini yapmış oluyolar hem oturup bi sohbet ediyolar.” (Gülsüm - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Ee fotorafa bakınca insanların hani ibadet yapması için, eee huşu içinde ibadet yapabilmek amaçlı bir cami olduğunu hatırlıyorum. Eee ibadetin eee insana verdiği zevki anlatıyo. Eee ibadet maksatlı yapılan bir eser olduğu için benim için orda kılınan bir namaz, yapılan bir duanın daha ee güzel olduğu, yani Hazreti Allah'la baş başa kalmak amaçlı yani ibadeti güzel, huşulu bi şekilde yapmanın zevkini veriyö. Dediğim gibi hani ibadet, ibadetin güzel bi şekilde yapılması, huşulu bi şekilde yapılmasını anlatıyo benim için.” (Hayriye - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

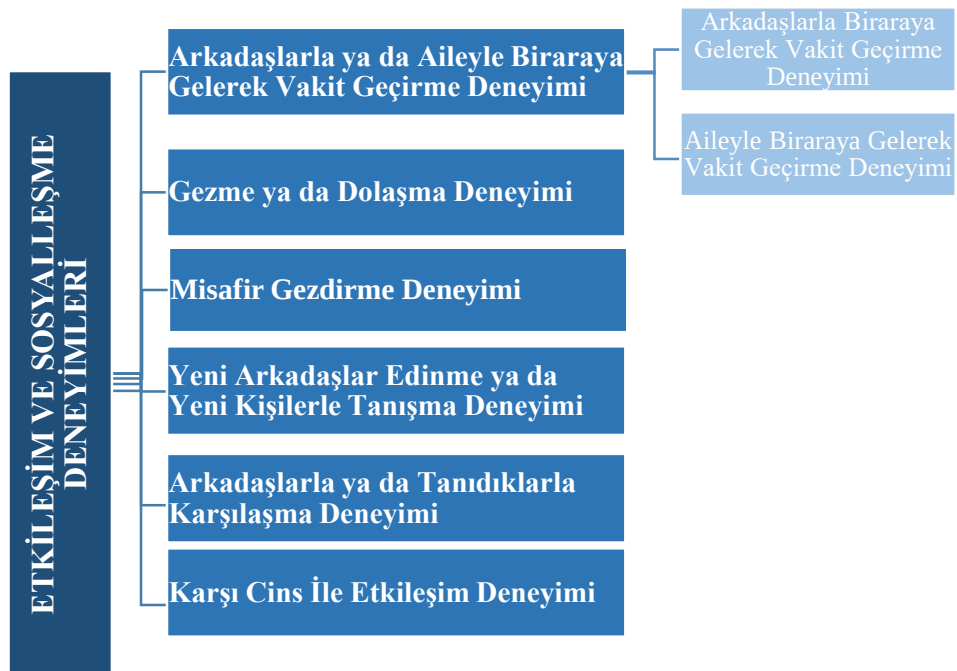
4.1.1.2. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sosyal ve Duygusal Deneyimler

Araştırma bulguları, Aksaray kentinin sanat, spor, eğlence ve kültür mekânlarının, alışveriş mekânlarının, yeme-içme mekânlarının ve ibadet mekânlarının, katılımcıların çok çeşitli sosyal ve duygusal deneyimler yaşamalarına aracılık ettiğini ve bağlam oluşturduğunu ortaya koymuştur. Başka bir deyişle, kentin kapalı mekân varlıklarının, katılımcıların etkileşim ve sosyalleşme, eğlence, sembolik, öğrenme, kaçış, fantezi, estetik, sosyal konfor

ve nostalji deneyimlerinin yaşanmasında önemli bir işleve sahip olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu temanın odağını daha çok hedonik deneyimlerin oluşturduğu ve bu işlevinden dolayı bu mekânların katılımcıların kentle olan ilişkilerinin ya da kente dair algı ve tutumlarının olumlu ya da olumsuz yönde gelişmesinde önemli bir payı olduğu söylenebilir.

4.1.1.2.1. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri

Bulgular, kentin çeşitli kapalı mekânlarında yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden en önemlisinin *etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri* olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu (42 katılımcı), kentin farklı kapalı mekânlarında yaşadıkları etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinin çeşitli boyutlarına dikkat çekmiştir. Aksaray kentinin çeşitli kapalı mekânlarında ortaya çıkan etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri, altı alt boyutta yoğunlaşmıştır. Bunlar katılımcıların vermiş oldukları önem sırasına göre, “arkadaşlarla ya da aileyle bir araya gelerek vakit geçirme deneyimi, gezme ya da dolaşma deneyimi, misafir gezdirme deneyimi, yeni arkadaşlar edinme ya da yeni kişilerle tanışma deneyimi, arkadaş ya da tanıdıklarla karşılaşma deneyimi ve karşı cins ile etkileşim deneyimi” biçiminde sıralanmaktadır. Tüm bu deneyimlerin odağında, katılımcıların kendi aralarındaki sohbet etme, tanışma, karşılaşma, keyifli vakit geçirme gibi vatandaş-vatandaş etkileşimleri yer almaktadır. Bu deneyimlere, Şekil 4.2’de yer verilmiştir.

Şekil 4.2. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri

Aksaray kapalı kent mekânlarının katılımcılara yaşatmış olduğu en önemli etkileşim ve sosyalleşme deneyimi, *arkadaşlar ya da aile ile bir araya gelerek vakit geçirme deneyimi* olmuştur. Katılımcılardan otuz beşi, bu alt boyuta yönelik deneyimlere işaret ederken; bunlardan on üçü, sağladığı görseller yoluyla da bu deneyim türüne gönderme yapmıştır. Kentin çeşitli kapalı mekânlarında yaşanan bu deneyim türü, “arkadaşlar ve aile bireyleri” olmak üzere iki ayrı alt boyutta yoğunlaşmaktadır. Yaşanan bu deneyimin özünü, arkadaşlar ile buluşup bir araya gelme ve özellikle sohbet ederek vakit geçirme eyleminin oluşturduğu söylenebilir. Kentin yeme-içme mekânları, özellikle kafeleri, AVM’leri, spor salonları, sinemaları ve topluluk merkezleri bu deneyim türünün yaşandığı mekânlar olarak öne çıkmaktadır. Bu deneyimi temsil eden örnek katılımcı görselleri, Görsel 5’te sunulmuştur.

Görsel 5. Kapalı Kent Mekânlarında Arkadaşlar / Aile ile Bir Araya Gelerek Vakit Geçirme Deneyimi ile İlgili Görseller

Zeynep, Funda, Damla, Canan, Aylin, Yusuf, Zehra ve Betül, kentin kafe mekânlarında arkadaşlarıyla buluşup, “güzel ve hoş bir sohbet ederek” ve uzun saatler boyunca “keyifli zaman geçirebildiklerini” öne çıkararak, bu mekânlarda yaşamış oldukları birlikte güzel vakit geçirme deneyimine gönderme yapmışlardır. Betül, kafenin kendisine “arkadaşlarıyla birlikte olmayı” ifade ettiğini dile getirerek, buluşma noktası olarak tarif ettiği kafelerde özünde “sohbet ederek ve bir şeyler paylaşarak vakit geçirme” deneyimini öne çıkarmıştır. Barış da, kafe mekânında “arkadaşlarıyla bir araya gelerek dertlerini dinlediklerini ve bu dertlere çözüm üretmeye çalıştıklarını” söyleyerek bu mekânlarda yaşamış olduğu “sohbet ederek vakit geçirme deneyimini” paylaşmıştır:

“Şimdi eğitime önem verdiğim kadar sosyal aktiviteleri de seven bi kişiyim. Seyahat etmek veyat da işte eğlence bu tarz şeylerime de kesinlikle vaktimi ayırıyorum. Onlarsız da yapamam. Aynı zamanda üniversitemde erasmus öğrenci topluluğunun yönetim kurulu başkanlığını yürütüyorum. Burda yapmış olduğum çalışmalar aynı zaman benim hem burda okulumda faydam olduğu gibi sosyal hayatta da tabi ki arkadaşlarımızla beraber bir araya geliyoruz. Eee pirojelerimiz üzerinde konuşuyoruz. Tabi bunu yaparken ne yapıyoruz? Bir kafeye gidip önce dinleniyoruz. Hep beraber bir yemek yiyoruz. Birbirlerimizin piroblemi var mı? Bunlara bir çözüm üretiyoruz veyahut da işte o hafta kimler ne yaptılar farklı şeyler yaptılar. Bunları birbirimize paylaşarak dolayısıyla bir sohbet ortamı içerisinde hem üniversitede yapacağımız işlerimizi hallediyoruz hem sosyal aktivitelerimizi hallediyoruz hem de geleceğimize dair yatırımlarımızı yapıyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Dündar da kentte vakit geçirmekten en çok keyif aldığı restorandan bahsederken “çok uzun saatler oturabildiğini” ve bu restorani bir anlamda “evlerinin salonu gibi kullandığını” anlatarak, bu mekânların birer üçüncü mekân işlevi gördüğüne dikkat çekmiştir. Dündar’ın, yeme-içme mekânlarının birer üçüncü mekân olduğunu destekleyen ifadeleri aşağıdadır:

“Restoranlar en çok kullandığımız yerler aksaray şehrinde. Eee işte dışarda ee arkadaşlarla buluşup, dışarda yemek yemeye gidip üç dört saat şehirde zaman geçiriyoruz. Eee en çok hoşuma giden restoran, vakit geçirmekten keyif aldığım restoran ee kervansaraydı. Eski Kolcuoğlu. Neden? Çünkü çok uzun oturabiliyoduk orda. Yemeklerini de beğeniyodum. Çocuğum da çok rahat ediyodu, oyun parkından dolayı. Arkadaşlarımızla uzun uzun zaman geçirdiğimiz bi yerd. Evimizin salonu gibi kullandığımız bir restorandı ve ee çalışanları çok güler yüzlüydü. Ama tabi son bi yıldır kötü yemekler vesaire en son kapandı gitti.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Çağla ve Müge ise, AVM’lerin arkadaşlarıyla bir araya gelip beraber çeşitli şekillerde vakit geçirmelerine olanak sağladığını dile getirerek, sosyal deneyimlerin yaşandığı kapalı mekânlar olarak AVM’leri işaret etmişlerdir. Çağla, arkadaşlarıyla gittiği AVM’de “alışveriş yaparak, bowling oynayarak, yemek yiyerek vakit geçirdiğinden” söz etmiştir. Müge de, Çağla ile benzer ifadelerde bulunarak arkadaşlarıyla birlikte ziyaret ettiği bir AVM’de “oturup sohbet etmenin” yanısıra “alışveriş yaparak ve yemek yiyerek” vakit geçirdiğinden aşağıdaki ifadelerinde söz etmiştir:

“Alışveriş yapıyoruz. Yemek yiyoruz. Oturuyoruz, sohbet ediyoruz. Hani bizim için en rahat olan yer efor diye düşünüyorum. Arkadaşlarımızla falan olunca hani oturuyoruz, işte sohbet ediyoruz, yemek yiyoruz ya da alış merkezlerinde geziyoruz. İşte kuzenimle gidiyom mesela geziyorum. Hani çok mutlu oluyorum ben eforda. Diğer yerlerde o kadar değilim mesela hani. Diğer taraflar eforu, efor daha rahat gözükiyo yürüme alanları falan.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Yılmaz ise bu sosyal deneyim türüyle ilişkili olarak spor salonuna “muhabbet etmek için gittiğini” belirterek kentin spor mekânlarında arkadaşlarla bir araya gelerek spor yapmanın yanısıra “sohbet ederek vakit geçirme deneyimini” aşağıdaki sözleriyle vurgulamıştır:

“(Spor salonunun) şey ortam güzel. Hani muhabbet edebiliyom. Aslında muhabbet etmeye geliyom daha çok. Hem muhabbet şey çünkü akşama kadar ben çok fazla konuşmadan çalıştığım için muhabbet edebiliyorum, şey yapabiliyorum. Siporumu da yapıyorum. Muhabbetimi de ediyorum. Ee zaten badi şeklinde çalışıyoz. Bi arkadaşım daha var. Birlikte çalışıyoz, rahatlıyoz, biraz ter atıyoz, geliyoz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Orhan, vaktinin büyük kısmını geçirmiş olduğu dernek ile ilgili olarak kendisiyle aynı ideolojik görüşe sahip arkadaşlarıyla bu dernekte toplandıklarını ve “milliyetçilik fikrine inanmış kişilerle fikir teatilerinde bulunduklarını” belirterek bu derneğin benzer yaşam görüşüne sahip insanların bir araya gelerek sohbet ederek birlikte vakit geçirdiklerini belirterek topluluk merkezi bağlamında yaşadığı sosyalleşme deneyiminden söz etmiştir. Yasin, sürekli ziyaret ettiği görme engelliler derneğinde “arkadaşlarıyla oynadıkları domino oyunu” anısını anlatarak “arkadaşlarıyla birlikte keyifli vakit” geçirdiğini anlatarak, topluluk merkezi bağlamında bu deneyime işaret etmiştir:

“Ya keyif aldığım anları ifade eden bi fotoraf. Arkadaşlarla beraber bi yani bi paylaşım işte mesela domino oynuyoruz, satranç oynuyoruz. Onu fotoraflama onu fotorafladım o şeyde. Yani o benim için şeydi yani hani keyifli vakit geçirdiğim bi an benim için. Yanımda olan insanları görüyorum. Yani beraber işte dediğim gibi aynı çevremde olan arkadaşlar veya sık gördüğüm arkadaşlar. Ya dediğim az önce de söylediğim gibi yani keyif aldığım bi an. Sevdiğim insanlarla bir arada onu ifade ediyo. Hatda onu da bi kaç gün önce çektim. Arkadaşlar domino oynarlarken dışardan içeriye girdim. Yani klasik zaten üç dört kişi bi araya geldi mi bizim bu dernekte otururlar domino oynarlar, satranç oynarlar. Böyle keyifli vakit geçirirler. Benim de hoşuma gitti o manzara.”

Fotoraftaki gün yine ramazan ayındaydı. İşte üç gün önce miydi, neydi. Hafta sonu. Evde uyudum. Öğleden sonra vakit geçireyim diye dışarıya çıktım. İlk deneye geldim. Baktım kapıdan içeriye girdim, bizimkiler domino oynuyor. Onları fotoraftadım. Fotorafta derneğin içinde bi masada dört tane görme engelli arkadaşım domino oynuyorlar. Yani az gören var içinde, hiç görmeyen var. İşte az az görenler taşları nasıl yaklaşıyorlar, diğerleri taşları nasıl dokunarak hissediyorlar. Birisi eline mesela yaz boz kağıdını almış böyle iyice yakınlaştırmış gözüne şeyleri inceliyor. Aslında keyifli bi fotoraf yani.”
(Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Ayşe, Hüseyin, Canan, İhsan ve Gülsüm, özellikle hafta sonları ailece AVM’ye gidip yemek yiyerek, alışveriş yaparak, gezerek, oyun alanında çocukları eğlendirerek “aile ile birlikte vakit geçirme deneyimine” dikkat çekmişlerdir. Hüseyin, “özellikle hafta sonları sosyalleşmek ve farklı bir şey yapmak ya da yemek yemek istediklerinde eşi ve çocuğuyla birlikte AVM’ye” gittiklerinden; Canan, “AVM’yi çocuklarıyla birlikte ailece hem alışveriş yapıp hem yemek yiyebilecekleri hem vakit geçirebilecekleri, her şeyin içinde olduğu bir yer” olarak gördüğünden; İhsan, “AVM’nin çocuklarını gezdirdiği, ailece sosyalleşme ihtiyaçlarını giderdikleri ve en çok vakit geçirmeyi sevdiği” mekân olduğundan söz ederek aile ile birlikte vakit geçirme deneyimi açısından AVM’yi öne çıkarmışlardır. Benzer şekilde Ayşe lunaparka benzettiği AVM’de “oğlu ile en güzel vakitlerini geçirdiğini”, “oğlu ile oyun oynayıp, alışveriş yaptığını ve yemek yiyerek” birlikte keyifli vakitler geçirdiğini sağlamış olduğu görsel üzerinden anlatarak bu deneyim türüne aşağıdaki ifadeleriyle değinmiştir:

“Ya bi lunaparka benzetebilirim belki. Hani neden lunaparka benzetiyorum? Yani oğlumla geçirdiğim en güzel vakitler ordaydı. Hani oyun oynardık, alışveriş yapardık, aynı zaman işte yemek yerdik falan. O hani çocuklarla da en çok böyle i... lunaparklarda vakit geçirilir ya. O yüzden yani. Hani bi de mesela aksarayda i... biz mahalle değiştirdik şey olarak u ev olarak ve ilk buraya taşındığımızda hiçbir alışveriş merkezi yoktu. Ve ben çok üzülürüm. Hani çünkü çocuğumla ben hani vakit geçirebileceğim aksarayda çok fazla bi yer olmadığı için sadece avemeler vardı. Ve biz buraya taşındıktan sonra bu alışveriş merkezi yapıldı. Yani annem dedi ki bak dedi üzüldüğüne değdi mi dedi, sonuçta al dedi ayağının ucuna geldi dedi alışveriş merkezi. O yüzden yani burası benim için ya özel anlardan bi tanesi.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bulgular, kentin kapalı mekân varlıkları bağlamında yaşanan ve katılımcıların verdikleri öneme göre ikinci sırada yer alan sosyal deneyimin, *gezme ya da dolaşma deneyimi* olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Bu deneyim türü, belli bir mekândan daha çok, kentin genelini kapsamaktadır. Katılımcılar bu anlamda kentte vakit geçirebilmek için gezip dolaşabilecekleri çeşitli (alternatif) mekânların fazlaşması yönündeki arzularını dile getirmişlerdir. Bu deneyim türüne on yedi katılımcı gönderme yapmış ve bunlardan üç katılımcı da görsel sağlamıştır. Gezinti ya da dolaşma deneyimini temsil eden katılımcı görselleri, Görsel 6’da yer almaktadır.

Ayşe - 5. Sırada (AVM)

İhsan - 3. Sırada; Çağla - 3. Sırada (AVM)

Görsel 6. Kapalı Kent Mekânlarında Gezme / Dolaşma Deneyimi ile İlgili Görseller

Songül, Damla ve Esma, gezme deneyimi yaşayabilmek anlamında kentteki kapalı mekânların yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Songül, “canı sıkıldığında gezmek istese efor ya da adeseden başka imkanı olmadığını, sinemanın bile bir tane olduğunu”; Damla, “gezmek olsun, bir yerlere gitme yönünden kentin kısıtlı olduğunu” belirterek, bu deneyime ilişkin memnuniyetsizliklerini ifade etmişlerdir. Esma da gezme ya da dolaşma deneyimi açısından yaşadığı memnuniyetsizliği aşağıdaki ifadeleri ile öne çıkarmıştır:

“Harika bi şehirden hiç ummadığım kurak bi şehire geldim. Bu da bana çok zor bi alışma süreci yaşattı. Mesela arkadaşlarımı aradım; nâpiyosunuz, bugün biz şu kafedeyiz şöyle geziyoruz bugün şu pikniğe gittik sen nâpiyosun, evdeyim yatıyorum. Sitandart cevaplar. Mesela gezcek yerlerini pek bilemememden dolayı, biraz da ben ee dışarıya, insanlara karşı kapalı bi kimliğim vardır. Yani kolay kolay herkes bana ulaşamaz. Arkadaş edinmekte de zorluk çektim. O yüzden de zor bi süreç atlattım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ayşe, “boş boş vitrinlere bakmaktan” dolayı mutlu olduğunu ve bu nedenle “daha fazla AVM” olmasını istediğini belirterek, AVM bağlamında dikkat çektiği gezme deneyimi açısından “vitrinleri seyretme” deneyimini de öne çıkarmıştır. Ayşe, bu ifadelerini sağlamış olduğu görsel ile de destekleyerek aşağıdaki ifadeleri paylaşmıştır:

“Yani mesela en çok aveme yapardım. Hani ben belki avemeleri gezmeyi, dolaşmayı sevdiğim için. Hani, hani alışveriş yapmasam da en azından o vitrinlere bakmayı seviyorum. Eee o şekilde alanlar yapardım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Canın sıkıldığında mesela hani tamam dışarda da gezebilirsin, dolaşabilirsin de ama hani böyle hani gidip de mesela boş boş vitrinlere bakmak da insanı mutlu edebilir. O yüzden hani istiyorum ki alışveriş merkezleri daha çok olsun. Hani sıkıldığım an hani evde oturmak yerine gideyim iki vitrin gezeyim, onlarla vakit geçireyim. Hani Aksaray zaten küçük bi memleket, hani köyden sanki şehre gibi. Hani hala bakkal kültürü, hala şey kültürü var. O yüzden hani bi u insanların hani rahatlıkla dolaşıp, alışveriş yapabilecekleri, bırak alışverişi sadece gezmek için bile gitcekleri, vitrinine bakacakları yer yok. O yüzden hani direk Aksaray deyince aklıma hani alışveriş merkezi eksikliği geliyo yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak İhsan, alternatif olmasa bile “sosyalleşme anlamında” kapalı mekânların olduğunu, bu anlamda “alışveriş yapmasa bile” “çocuklarını gezdirdiğini” dile getirerek vurguladığı gezme deneyiminden, en çok vakit geçirmeyi sevdiği AVM mekânı bağlamında aşağıdaki sözleriyle bahsetmiştir:

“İu sosyalleşme anlamında, alışveriş merkezleri, sinemalar hani tamam hepsi yok ama hiç mi yok? Hayır var. Aksarayda efor alışveriş merkezi, ikinci alışveriş merkezi, adeseden sonra ikinci alışveriş merkezi ama en eee çok vakit geçirmeyi sevdiğimiz, e... alışveriş yapabildiğimiz, markaların olduğu bi yer bizim için. Çocukları gezdirdiğimiz alışveriş yapmasak bile bir mekan.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kapalı kent mekânlarında katılımcıların yaşadığı bir diğer sosyal deneyim, *misafir gezdirmeye* deneyimi olup; yedi katılımcı bu boyuta dikkat çekmiş ve neredeyse hepsi (5 katılımcı) bu deneyim türüne yönelik görseller getirmiştir. Bu deneyim, gezme ya da dolaşma deneyiminin, farklı bir türünü yansıtmaktadır. Gezme ya da dolaşma deneyiminden farkı, başka bir ilden gelen misafirleri ağırlamak (konuk etmek) amacıyla kentin çeşitli kapalı mekânlarına götürüp bu mekânlarda birlikte keyifli vakit geçirmek olarak ifade edilebilir. Bu anlamda yeme-içme mekânları ve ibadet mekânları, katılımcıların başka bir ilden gelen misafirlerini gezdirmek için götürdükleri mekânların başında gelmektedir.

Dündar – 3. Sırada
(Türbe)

Suna – 2. Sırada
(Türbe)

Nermin – 5. Sırada
(Restoran)

Hüseyin – 3. Sırada
(Restoran)

Görsel 7. Kapalı Kent Mekânlarında Misafir Gezdirmeye Deneyimi ile İlgili Görseller

Kağan, Suna ve Dündar ibadet mekânlarından Somuncu Baba Türbesini öne çıkararak, Aksaray dışından gelen misafirlerini mutlaka buraya götürdüklerini söyleyerek misafir gezdirmeye deneyimine işaret etmişlerdir. Suna ve Dündar, getirdikleri görsellere yönelik misafirlerini Somuncu Baba Türbesine götürdükleri ve hakkında bilgi verdiklerinde bu mekandan (özellikle çilehaneden) çok etkilendiklerini dile getirmişlerdir. Suna ve Dündar'ın misafir gezdirmeye deneyimini öne çıkardıkları ifadeleri şöyledir:

“E... yani buraya geldiğimizde gene misafirlerimizi götürebileceğimiz bir yer. Oraya gittiğimiz zaman Somuncu Babanın hikayesini anlatıyoruz. Orda mezarı var. Orayı gezdiriyoruz. Dua ediyoruz. Orda çilehaneyi gördükleri zaman onlar da çok etkileniyor. Ee zamanında Somuncu Babanın, işte orda fırını da yapmışlar şimdi onu yad ediyolar da, zamanında Somuncu Babanın insanlara ekmek yapıp bedava dağıttığını onları anlatınca insanlar çok etkileniyor.” (Suna - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“İki üç defa gitmişliğim var. Dua da ettim. Okudum da. İki üç defa kendim gitmişliğim var ama en az dört beş defa da misafirlerimi götürdüm. Çünkü eee ilk gelen misafirlerimi buraya hani ne var aksarayda dendiğinde ilk üçe koyduğum şeylerden biri Somuncu Baba. Eee gelin size türbeye götürüyorum, çok güzel, acayip bir hikayesi var, böyle anladığım bildiğim kadarıyla anlatıp hani burdan başka şehirlere de insanlar bilsin eee en azından bilgi taşınır mantığıyla yaklaşıp. Her gittiğimde de keyif alıyorum eee Somuncu Babadan.” (Dündar - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Nermin ve Hüseyin, kentin restoranları bağlamında misafir gezdirmeye deneyimine dikkat çekmişler ve Aksaray dışından gelen misafirlerini, birlikte yemek yiyerek vakit geçirmek amacıyla menü zenginliği olan ve lezzetli yemek sunan yerel işletmeleri tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Nermin, sağladığı görsel üzerinden “misafirlerini götürebileceği alkollü bir yer alternatifi olmadığı” için görseldeki mekânı tercih ettiğini belirtmiştir:

“Çok kişiyle gittim ben buraya. Birçok arkadaşımı götürdüm. Eski çalıştığım iş yerinde eee gelen müşterileri götürdüm. Birçok kişiyle gittim hani bu hesabın böyle geleceğini bile bile. Çünkü alkollü başka yer yoktu. Misafirlerim de hani o tip misafirlerdi böyle eğlenceyi, şunu bunu seven. Alternatifi olmaması nedeniyle dönüp dolaşıp oraya gittim. Niye? Aksaray içerisindeyim insanların da çoğunun alternatifi yok.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hüseyin de en sık gittiği restorana özellikle “dışarıdan gelen misafirlerini de mutlaka götürdüğünü” aşağıdaki ifadeleri ile belirterek, bu deneyime gönderme yapmıştır:

“Hani has döner benim için eee önemli bir şey. Zaten etrafımdaki arkadaşlarıma da sorsanız hemen derler has döner diye. Hani farklı yerlere eee tabi ki gittim. Ee ama bu mekandaki benim eee hem şey deneyimim hani bu daha önceki deneyimlerim çerçevesinde eee bu benimle özdeşleşen bir yapıya olduğunu düşünüyorum. Neden diyebilirsiniz. Hem etleri lezzetli, misafirlerimiz de çok rahatlıkla bu şehre getirdiklerinde has dönere mutlaka uğrattım. Hem etleri lezzetli bunla birlikte hem kişilerin hani çalışanların müşteri memnuniyetini kazanma açısından yapmış olduğu çabalar çok değerli. Bunla birlikte binaların genelde mimarisi eee ve eee sunduğu hizmet kalitesi eee beni mutlu ediydi. Bu yüzden has döner benim için Aksaray'da hani en çok uğradığım mekanlardan bir tanesi.”

Bu katılımcılardan farklı olarak Funda, eğlence mekânlarına dikkat çekmiş ve “şehir dışından arkadaşları geldiğinde götürebileceği” eğlence mekânlarının yetersizliğine değinerek, yaşadığı misafir gezdirmeye deneyimi memnuniyetsizliğini şöyle dile getirmiştir:

“Haydi diyip arkadaşlarım şehir dışından arkadaşlarım geldiğinde götüreceğim, bir canlı müzik dinleteceğim, oturup bir çünkü biz benim arkadaşlarım genelde sipor kesiminden ve dolayısıyla hani bir kahve içmeyle yetinmiyoruz. Bir bilardo oynayabiliyoruz,

bi masa tenisi oynayabiliyoruz, bi okey oynayıp, bi kağıt oynayabiliyoruz. Hani böyle bi mekanın olduğu ama onların da kasılmadığı uı bi ortamın olmasını çok isterdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kapalı kent mekânlarının katılımcılara yaşatmış olduğu bir diğer sosyal deneyim, *yeni arkadaşlar edinme ya da yeni kişiler ile tanışma deneyimi* olup; dört katılımcı bu boyuta dikkat çekmiş ve bir tanesi de bu deneyim türüne yönelik görseller getirmiştir. Bu anlamda kafeler, spor salonları ve topluluk merkezleri, insanların yeni arkadaşlar edinmelerine olanak sağlayan mekânlar olarak dikkat çekmektedir. Yeni arkadaşlar edinme ya da yeni kişiler ile tanışma deneyimi ile ilgili bir katılımcının paylaştığı görsel, Görsel 8’de bulunmaktadır.

Funda – 2. Sırada (Spor Salonu)

Funda – 3. Sırada (Kafe)

Görsel 8. Kapalı Kent Mekânlarında Yeni Arkadaşlar Edinme / Yeni Kişiler ile Tanışma Deneyimi ile İlgili Görseller

Funda, işlettiği spor salonu bağlamında sporun “sosyal bir çevre oluşturarak insanların arkadaşlıklar kurmasını” sağladığını düşündüğünü ve kendisinin de spor salonu sayesinde “yeni insanlar tanıdığını ve yeni bir çevre edindiğini” belirterek yeni arkadaşlar edinme alt boyutuna dikkat çekmiştir. Funda’nın sağlamış olduğu fotoğraf üzerinden spor salonlarının, bu deneyim türünün yaşanmasına katkı sağladığına işaret eden ifadeleri aşağıdadır:

“Bi dolu insana ulaşabiliyorum. Bi dolu insan bana ulaşabiliyo anlamında beni eee kuvvetli kılan e... yerim diyebilirim. Sipor yaptırarak. Yani bi dolu insana sipor yaptırarak ulaşabiliyorum. Çünkü sipor şimdi birincisi sipor zayıflamak için olsa da birincisi sosyal bi çevre. Sonuçta ben aksarayın bi sosyal çevre oluşturduğunu düşünüyorum siporla alakalı. Bi dolu insan burda birbirleriyle arkadaşlık kuruyorlar. Onlara vesile olmak benim için çok büyük mutluluk. Gün arkadaş oluyolar. Ve konuştukları şey aksarayda bişey yapamadığı zaman aaa işte fesene sipor salonuna geelim diye söylemek o benim için bi belki saçma gelecek ama ego geliyo. Beni çok mutlu ediyö o. Yani hani düşünsene senin kendi sipor salonunda sipor harici arkadaşlıklar kuruluyo ve kaliteli arkadaşlıklar ve bu dışarda da devam ediyö. Bu beni çok mutlu ediyö. Bunu da işyeri ve sipor sayesinde olduğu için diyebilirim. O kadar çok ki yeni insanlar tanıdım, yeni bi çevre edindim, kendimi bu konuda uı şey yaptım tecrübe ee kazandım.”
(Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

İbrahim ise kurucusu olduğu kulüpler vasıtasıyla “Aksaray’ı insanlara tanıtmanın” yanısıra “Aksaray’ın olası yapısının dışında farklı insanlarla tanışma fırsatı” yakaladığından bahsederek, bu deneyim türüne gönderme yapmıştır. İbrahim, sözleri ile yeni arkadaş edinme boyutu ile ilgili olarak farklı özelliklere sahip (düşünce, yaşantı gibi) insanlar ile tanışma boyutuna da şu ifadeleri ile dikkat çekmiştir:

Burda farklı sosyal kulüpler vasıtasıyla farklı eee aksarayın ne diyelim normal olası yapısının daha üzerinde belli etikteki insanlarla tanışabilme fırsatı. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) İlk zirve şey yapmamız, işte güzel, iyi insanlarla tanışmamız, işte farklı özellikle bu işe başladıktan sonra aksaraydaki birçok insanın bilmediği, hiç gidilmeyen, aksarayda bilinmeyen birçok noktayı özellikle şimdi sosyal medyadan birçok Aksaraylıya tanıtmış olmamız. Aa aksarayda burası da mı var, burda? Burası hiç işte yurtdışı gibi görünüyo. İşte burası nasıl Nevşehir değil mi burası ne bileyim böyle. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) Kadosk işte şehirle birlikte yani değerlendirmek gerekiyo. Sadece burda hani biz zaten parasal olarak hiç birimizin amacı yok. Burda gönüllülük esasına göre bu çok önemli. Zaten bi Aksaraylı olarak burda hem kendimiz, kendimizin yanında ailemiz ve arkadaşlarımızla hem güzel vakit geçirip, farklı insanlarla tanışıp daha yani daha kalite ve aksarayı daha yaşanabilir bi hale getirmek için hem bir eylem. Yani sonuç olarak bi eee sonuç olarak şey değil yani herkesin gittiği yoldan veya bakış açısından değil madem biz bu kadar farklı ülkeler gördük, farklı işte atıyorum insanlarla tanıştık bugüne kadar, bunun hakkını verip şehrimize farklı bi bakış açısı getirebilmek. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Serhat da bu sosyal deneyim türüyle ilişkili olarak “yeni tanıştığı kişileri evine davet etmek” istemediği için kafe ve restoranları tercih ettiğini ifade ederek yeni kişilerle tanışma boyutunun yanında “buluşma” boyutuna da şu sözlerle gönderme yapmıştır:

“Çok bir şeye para verdiğim zaman ben şuna bakarım. Hani bana buranın katkı sağlıyacağı nedir? En fazla o gittiğim eee restoranlar olsun, kafeler olsun buluşma yerimiz olabiliyo, iş amaçlı. Henüz insanları ilk tanımışım, evine davet edemiyosun veya yaz oluyo, büro sıkıcı gelebiliyo. Açık ortamda. Buna benzer durumlarda buluşma yerim. Onun haricinde vakit geçireyim, yani, keyif aldığım, bana katkısı olduğunu düşündüğüm yerler değil.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin kapalı mekân varlıklarında katılımcıların yaşadığı sosyal deneyim türlerinden bir diğeri, *arkadaş ya da tanıdıklarla karşılaşma deneyimidir*. Dört katılımcı bu boyuta dikkat çekerken, bunlardan iki tanesi görseller de getirmiştir. Bulgular, kentin AVM ve kafelerinin, insanların birbirleriyle (plansız olarak / önceden kararlaştırılmaksızın) karşılaşarak vakit geçirmelerine olanak sağlayan mekânlar olarak öne çıkmaktadır. Katılımcıların arkadaş ya da tanıdıklarla karşılaşma deneyimini temsil eden görseller, Görsel 9’da sunulmuştur.

Aylin – 2. Sırada (Kafe)

Berna – 4. Sırada (Kafe)

Görsel 9. Kapalı Kent Mekânlarında Arkadaş ya da Tanıdıklarla Karşılaşma Deneyimi ile İlgili Görseller

Hüseyin, AVM mekânının arkadaşlarıyla plansız olarak “karşılaşmasını” sağladığını ve böylece “muhabbet imkânı bulabildiğini” dile getirmiştir. Hüseyin’in AVM bağlamında özünde arkadaşlarıyla sohbet ederek vakit geçirme deneyimini de yaşadığı arkadaşlar ile karşılaşma deneyimine yönelik ifadeleri aşağıdadır:

“Alışveriş merkezinde mesela ee genelde kendi gibi olan çeşitli arkadaşlarımızla karşılaşıyoruz. Bunlarla oturup eee u muhabbet imkanı bulabiliyoruz. Mesela hatta bazen oluyor ki pazar günleri mesela arkadaşlarımızla gidip mesela bayanlar alışveriş yaparken bizlerin sohbet en azından iş dışında ee sohbet etme imkanımız oluyor. Bu açıdan da ee bizim için en ideal olanı alışveriş merkezleri.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aylin, paylaştığı görsele yönelik öyküsünde, bir kafede tanıdıklarıyla karşılaşp daha sonrasında birlikte “ailece oturup kendilerini güvende hissederek vakit geçirdiklerini” anlatarak, arkadaş ya da tanıdıklarla karşılaşma deneyiminin yanısıra, mekânın kendilerinde uyandırdığı “aile ortamının verdiği güven duygusuna” işaret ederek “sosyal konfor deneyimine” de aşağıdaki ifadeleriyle değinmiştir:

“Hani çoğunlukla öz süte gidip orda ailemizle, hani arkadaşlarımızın ailesiyle rahatça uı zaman geçirebildiğimizi söylemişim. Bu fotoğraflardan birinin örneği. Biz burda bi uı lise arkadaşlarımızla buluşup bi arkadaşımızın düğününe gitmiştik. Ordan sonra çıktık buraya geldik. Daha sonra bu arkadaşımın uı annesiyle kız kardeşi onlar da başka bi yerdelerdi. Onlar da oraya gelmişler. Hani orda birlikte oturduk. Rahatça hani bi arada işte aileler, işte arkadaşlar hani güvenli hissederek kendimizi oturup zaman geçirebiliyoruz.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin mekân varlıklarında katılımcıların yaşadığı ve önem sırasına göre son sırada yer alan sosyal deneyim türü, *karşı cins ile etkileşim deneyimidir*. Katılımcılardan ikisi, kentin yeme-

içme mekânlarında yaşamış oldukları bu deneyim türüne işaret etmişlerdir. Yaşanan bu deneyim türünü temsil eden katılımcı görseli, Görsel 10'da sunulmuştur.

Hande – 1. Sırada (Restoran)

Görsel 10. Kapalı Kent Mekânlarında Karşı Cinsle Etkileşim Deneyimi İle İlgili Görseller

Aksaray Üniversitesi'nde öğrenci olan Barış, “üniversitedeki ilk kız arkadaşıyla” bir kafede tanıştığını ve bu nedenle söz konusu kafenin “kendisi için farklı” olduğunu ve ne zaman bu mekana gitse “anılarının canlandığını” dile getirerek, yaşadığı özünde belli oranda nostalji deneyiminden de örüntüler içeren “karşı cins ile etkileşim deneyimine” şu ifadelerle gönderme yapmıştır:

“Kahverengiye yönelik anım var mı? Ya biraz şimdi konular şey oldu yani. Eee Aksaray üniversitesindeki ilk kız arkadaşıyla ilk tanışma yerimiz bizim kahverengi kafeydi. Dolayısıyla kahverengi kafenin izlenimi biraz daha farklı bende. Yani oraya gittim mi biraz anılar canlanıyo. Müzik de işin içine girdi mi o da tuzu biberi oluyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hande de, bir mekâna ait getirmiş olduğu görselin, eşiyle tanıştığı mekân olması nedeniyle kendisi için çok önemli olduğunu vurgulamıştır. Hande'nin eşiyle ilk tanışma hikayesini aşağıdaki ifadelerle paylaşmıştır:

“Eee biz iki bin yedi yılında tanıştık eşimle. Eee ekim, ekim ayı gibi tanıştık aşa yukarı, ekim ayı yani tanışmamızı çok ay olarak hatırlıyoz gün olarak değil de, biz orda tanıştığımız için bizim orda ayrı bi eee hatırası vardır. Ara ara gidiyoruz. Oğlumla da gidiyoruz. Çayımızı içiyoruz. Kahvemizi içiyoruz. Hem maneviyat noktasında hem güzel anılar, hatıralar biriktirme noktasında.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “Şimdi ee eşim ve beni eşimin teyzesinin oğluyla benim en yakın arkadaşım o dönemde nişanlıydı ve biz eee eşimin teyzesinin oğlu ve nişanlısı olan samimi arkadaşımın yani nişan eee yakın arkadaşımın nişanlısı olan eşimin teyzesinin oğlu kemal beni çok seviyo. Bi gün orda oturuyoruz yine eee yine bi ramazan ayıydı heralde dimi? Ramazan ayı olması gerekiyo ya da iftar sonrası yemek diye hatırlıyorum çünkü. Oturduk sohbet ediyoruz. Orda şey şakayla başladı işte ya hande seni bizim aileye gelin alsak şöyle, kim vardır, işte samet vardır. Ondan sonra biz hemen orda konuştuk, işi bağladık, sameti gittik evden aldık, tekrar geri geldik, oturduk, çay içtik bi akşamda öyle.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.1.2.2. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Eğlence Deneyimleri

Bulgular, kentin kapalı mekân varlıkları aracılığıyla yaşanan ve katılımcıların verdikleri öneme göre ikinci sırada yer alan diğer sosyal ve duygusal deneyimin, *eğlence deneyimi* olduğunu göstermektedir. Katılımcılardan yirmi dördü, kentte bulunan çeşitli kapalı mekânlarda yaşadıkları eğlence deneyimlerine işaret etmişlerdir. Ortaya çıkan eğlence deneyimleri, “sunulan hizmetlerle ilişkili eğlence deneyimleri, çocuklarla ilişkili eğlence deneyimleri ve planlı olaylarla ilişkili eğlence deneyimleri” olmak üzere üç alt boyutta yoğunlaşmıştır. Kapalı kent mekânlarında yaşanan eğlence deneyimlerinin bütününe Şekil 4.3'te yer verilmiştir.

Şekil 4.3. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Eğlence Deneyimleri

Bulgular, kapalı mekânlarda yaşanan eğlence deneyimleri açısından, *sunulan hizmetlerle ilişkili eğlence deneyimlerinin* öne çıktığını göstermektedir. Bu deneyimin odağında, sunulan hizmetin yanında, etkileşime ve eyleme dayalı eğlence yer almaktadır. Bu anlamda katılımcıların, müzik dinleyerek ve çalan müziğe eşlik ederek ya da oyun oynayarak (masa tenisi, bılardo, okey, bilgisayar oyunları gibi) eğlence deneyimi yaşadıkları ya da yaşamayı arzu ettikleri söylenebilir. Katılımcılar aynı zamanda eğlence hizmeti sunan kapalı mekânların artmasını ve böylelikle daha fazla eğlenebilmeye yönelik arzularından söz etmişlerdir. Katılımcılardan on dokuzu, bu deneyim boyutuna göndermeler yaparken; bunlardan sekizi bu deneyime ilişkin görsel de sunmuştur.

Funda – 4. Sırada
(Restoran)

Uğur – 2. Sırada
(Kafe)

Betül – 3. Sırada
(Kafe)

Çağatay – 3. Sırada
(Kahvehane)

Görsel 11. Kapalı Kent Mekânlarında Sunulan Hizmetlerle İlişkili Eğlence Deneyimleri ile İlgili Görseller

Katılımcılardan İzel, Çağatay ve Nur farklı kapalı mekânlar bağlamında, arkadaşlarıyla birlikte yaşadıkları bazı etkileşimleri ve eylemleri de ön plana çıkarırken, odağında “etkileşim ve eyleme” dayanan eğlence deneyiminden söz etmişlerdir. Bu anlamda Nur, arkadaşlarıyla birlikte gittikleri bir kafede müzik dinlerken “şarkılara eşlik ederek” eyleme dayalı eğlence deneyimine aşağıdaki sözleri ile gönderme yapmıştır:

“Bi kere mesela bi arkadaşımız daha vardı eşim ben falan gidip bi kafede oturup ne bileyim kahve içtik, müzik dinledik, eğlendik, şarkılara eşlik ettik, istek istedik falan. Ya genel olarak mutluydum. Çünkü sevdiğim insanlarla birlikteydim. Ya aslında mekanları güzelleştiren de gerçekten insanlardır bence. Yani sevdiğim insanlarla birlikteydim, mutluydum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Funda, Barış, Uğur ve Betül, sunulan hizmetin içeriğine yönelik verdikleri örnekler aracılığı ile “oyun oynayarak eğlenmeyi” öne çıkararak eyleme dayalı eğlence deneyiminden bahsetmişlerdir. Bu katılımcılar, aynı zamanda “okey, kâğıt oyunları, bilardo, bowling, masa tenisi, bilgisayar oyunları” gibi oyunları oynayarak eğlence deneyimi yaşamaya ve bu hizmeti sunan mekânların sayı ve çeşit bakımından çoğalmasına yönelik arzularını da dile getirmişlerdir. Bu anlamda Betül, “eğlenmeyi çok sevdiğini” ve “eğlenebileceği şeyler olmasını” istediğini söyleyerek ve vermiş olduğu “korku evi” örneği ile eğlence deneyimini daha fazla yaşamayı arzu ettiğini şöyle ifade etmiştir:

“E... şöyle yerler olmasını isterdim. Ben eğlenmeyi çok seviyorum. İnsanların böyle çok eğlenebileceği şeyler olmasını isterdim yani. Böyle ya nasıl desem? Hani ya hani peintbol, işte gokart ya. Mesela korku evi var aksarayda. Bilmiyorum gittiniz mi? Oraya gittim mesela. Çok eğlendim. Hani uzak ama mesela aksarayda yapılabilecek güzel bişey ya. İnsan gidiyo. Topluca gidiyosun ve çok eğleniyosun. Mesela o baya uzaktaydı, aslında onu biraz daha bu taraflara hani yakınlaştırsalar şehre doğru bi çok insan gidebilir. Daha birçok kişi bilmiyomuş zaten orda bi korku evi olduğunu. Mesela nasıl hoşuma gitti. Onun gibi mesela bizim böyle topluca yapabileceğimiz. Mesela bowling yeri var. Mesela orası inanılmaz derecede küçük. Mesela orayı daha çok büyütebilirler. Hani topluca hani iki üç kişi değil de böyle topluca hani mesela gidip eğlenebileceğimiz yerlerin olmasını daha çok isterdim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Selin ise, daha fazla yaşamayı arzu ettiği eğlence deneyimine aşağıdaki sözleri ile dikkat çekerek bir bakıma bu konudaki memnuniyetsizliğini dile getirmiştir:

“Daha çok eğlenmek istiyorum. Eğlenceye çok düşkünüm galiba☺☺☺. Ya aslında çok da değilimdir. Çok yani evcimen bi insanımdır. Ama belki hani eee burda öyle bi insan olmuşumdur. Ondan da emin değilim. Ama mesela gece seansına sinemaya gitmeyi severim. O bana tuhaf bir e... duygu verir. Böyle özgürlük duygusu belki. Ne bileyim yani kocamla işte çıkırt diye çıkıp, şöyle tatlı tatlı bir müzik çalan, güzel bir yerde, işte açık, insana ferahlık duygusu veren bir yerde oturarak iki kadeh bi şey içmek istiyorum. Mezeleri güzel olsun istiyorum. Hu özgürlük duygusu belki sadece. Hani öyle bi ya yapmıyıcaksam bile yapabilme imkanım olsun istiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kapalı kent mekânlarının yaşattığı eğlence deneyimlerinin bir diğeri, *çocuklarla ilişkili eğlence deneyimleri* olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmanın çocuk sahibi olan katılımcılarından beşi, özellikle çocuklarının eğlenerek vakit geçirebilecekleri kapalı mekânlara dikkat çekmişlerdir. Ayrıca iki katılımcı, bu deneyim türüne ilişkin görsel de sağlamıştır. Bu bağlamda katılımcılar, çocukların özellikle oyun oynayarak eğlenebilmelerine imkân tanıyan ve bunun yanında aile üyelerinin çocuklarıyla birlikte ya da çocuklarından bağımsız biçimde vakit geçirebilmelerine imkân tanıyan mekânların kendileri açısından önemi üzerinde durmuşlardır. Bulgular, Aksaray’daki mekânlar arasında çocuklara eğlence deneyimi sunma bakımından AVM’lerin (AVM’lerde bulunan oyun alanları özellikle) daha önde geldiğini göstermektedir. Ayrıca katılımcıların, çocuklara eğlence imkânı sunan mekânların yetersiz olduğu görüşünü paylaştıkları da görülmektedir.

Ayşe - 5. Sırada (AVM)

Canan – 4. Sırada (AVM)

Görsel 12. Kapalı Kent Mekânlarında Çocuklarla İlişkili Eğlence Deneyimleri ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Hande, vakit geçirmekten en çok hoşlandığı kafeden söz ederken, “oğlunun o gün çok eğlenirken”, kendisinin de “eğlenceli” vakit geçirdiğinden bahsederek bu deneyim türünü aşağıdaki ifadeleriyle öne çıkarmıştır:

“(Vakit geçirmekten en çok hoşlandığım) İkincisine de kesinlikle çınaraltı derim. Çünkü o gün oğlum çok eğleniyordu. Biz çok eğleniyoruz. Keyifli sohbetlerin yapıldığı, bazen hani üşüsek de saat on iki oluyo, bir oluyo sahura kadar oturduğumu biliyorum ben orda keyifli sohbetlerden dolayı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Canan ise kentteki AVM’yi “bir eğlence yeri” olarak gördüğünü belirterek, AVM’nin oyun alanında çocuklarının “oyun oynayıp, mutlu olduklarından” söz ederek özünü aile ile vakit geçirme deneyiminin oluşturduğu eğlence deneyimine aşağıdaki sözleri ile vurgu yapmıştır:

“Hani ii çocuklarımla gidip hem alışveriş yapıp hem yemek yiyebileceğim hem vakit geçirebileceğim bi yer olarak görüyorum. Hani eğlence yeri olarak düşünüyorum. Hani ee çocuklarla, ailemle vakit geçirebileceğim, yani her şeyin içinde olduğu bir yer olarak görüyorum. Hani dediğim gibi çocuklarımla vakit geçirebileceğim eee bi eğlence yeri olarak görüyorum. Çocuklarım oradaki oyun alanında oynayıp mutlu olabiliyorlar. Yani o onların mutlu olması beni de mutlu ediydi.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Çocuklara eğlence imkânı sunan mekânların yetersizliği bağlamında Hüseyin ve Canan, görüşlerini paylaşmıştır. Hüseyin, kentte “çocuklar için daha spesifik mekanlar” olması gerektiğini ve “çocukla girip ailece bir gün geçirebilme” imkanı sunan eğlence merkezlerinin olmasını istediğini belirtmiştir. Hüseyin’in eğlence deneyimi ile birlikte aile birlikte eğlenceli vakit geçirme deneyimini yaşama isteğini gösteren ifadeleri şunlardır:

“Eee şöyle bişey yani çocuklar için mesela hani şu anda mesela şehrimizde şey var e... bu kılıç kılıçarslan kültürpark kültürparkın yanında hani eğlenme mekanları var ama daha sipesifik. Mesela çocuğunuzla gırıpte ee ailece bi gün geçirebileceğiniz yine yeme içme yerleriyle birlikte özellikle çocuklara yönelik eğlence merkezleri ee bunla birlikte gençlere yönelik mesela gençlik merkezleri, kültür merkezleri, sinema, mesela hani tiyatro salonları. Böyle hani bir girdiğinizde e... bi gün içersinde hem ihtiyaçlarınızı hem fiziksel, maddi ihtiyaçlarınızı hem de manevi anlamda mesela kültürel ihtiyaçlarınızı, sosyal ihtiyaçlarınızı karşılayabilecek bir mekan tasarlamak isterdim belediye olarak hani devletin şeyiyle. Çünkü özel olunca bazı hizmetlerde e... ister istemez hani kar zarar hesabı uı düşünülerek bazı kısıtlamalara gidilebiliyor. Ama devlette en azından hani böyle bir şey oluşmadığı için en azından hem düşük ma maliyette kişiyi düşük maliyette daha iyi bir hizmet verilme imkanı ne yapılabilir, sunulabilir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Canan da Aksaray’da “çocuklara hitap edecek bir eğlence ve oyun alanının” olmadığını vurgulayarak, çocukların eğlenceli vakit geçirebilecekleri mekânların yetersizliğine şu ifadeler ile dikkat çekmiştir:

“Mesela çocuklara hitap edecek eee hiçbir eğlence, oyun parkı, oyun alanı bile yok yani aksarayda. O yüzden ee hani konyaya ya da ankaraya gitme gereği çok hissediyoruz açıkçası. Hani bi yandan da biz belki bi ee konyaya ve ankaraya çok sık gidip geldiğimiz için bu şeyi hani kapatabiliyoruz açıkta. Ama sürekli Aksaraylı olsa, aksarayda yaşayan insanlar olsa bence çocuklar anlamında da öyle. Arkadaşlık, eee arkadaş küçük çocukların yani zaman geçirebileceği hiçbir alan, hiçbir ee yer çok kısıtlı. Bir veya iki tane yani. O kadar çok aktivite yapabileceği yerler yok sosyal olarak. Mesela çocuğu diramaya bile göndermek istesen öyle bi yer yok yani faaliyet gösterebileceği.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bulgular, kapalı mekânlar bağlamında ortaya çıkan eğlence deneyimlerinden sonuncusunun, *planlı olaylarla ilişkili eğlence deneyimleri* olduğunu göstermektedir. Bu deneyim, mekânda sunulan hizmetin eğlence içerikli olmasına ek olarak katılımcılar tarafından düzenlenen ve önemli günleri ya da olayları kutlamaya dayalı olarak yaşadıkları eğlence deneyimlerini yansıtmaktadır. Bu bağlamda kentin yeme-içme mekânları, bu deneyim türünün yaşandığı mekânlar olarak önde gelmektedir. Bu anlamda üç katılımcı, ifadeleri ve sağladıkları görseller yoluyla bu deneyim türüne işaret etmiştir.

Aylin – 1. Sırada (Kafe)

Begüm – 1. Sırada (Restoran)

Nermin – 2. Sırada (Restoran)

Görsel 13. Kapalı Kent Mekânlarındaki Planlı Olaylarla İlişkili Eğlence Deneyimleri İle İlgili Görseller

Aylin, işten ayrıldığı gün arkadaşlarıyla birlikte bir kafede canlı müzik dinleyerek yedikleri veda yemeğinden söz ederek, bu deneyim türüne dikkat çekmiştir. Ayrıca Aylin, ifadelerinde Aksaray’da eğlence mekânlarının çok kısıtlı olduğuna yer vererek, “eğlence mekânlarının yetersizliğine” de vurgu yapmıştır. Aylin’in fotoğraf ile desteklediği ifadeleri şöyledir:

“İl bu fotoraf ı burda sonat ı kafe diye bi var. Orda çekildi. Benim işten ayrıldığım gün akşamı arkadaşlarımla hani veda gibi bişey yapmıştık. İl o yüzden bunu getirdim. Bu fotorafı daha önceki konuşmamızda da bahsetmiştik aksarayda çok fazla eğlenicek, hani dışarı çıkıp canlı müzik dinleyecek çok kısıtlı yerler var. Burası onlardan bi tanesi ve hani burda güzel zaman geçirip eğlenebiliyoruz. O yüzden bunu getirdim. İl o yüzden bu fotorafı getirdim. Çünkü hani eee kısıtlı olan eğlence, eğlenceli zaman geçirme anlarından bi tanesini burda yaşayabiliyoruz. Ben böyle hani eee şeyleri seviyorum akşamları işte eğlenmek olsun, ı canlı müzik böyle şeyleri. O yüzden özel yani güzel benim için. Bugün ı benim işten ayrılacağım gündü. İl birlikte o gün işte Cuma günüydü. İşten çıktık. İş arkadaşlarımızla birlikte buraya geldik. Bi yemek yedik. Arkasından işte canlı müzik, eğlendik falan. Hani güzel bi gün geçirdik. Benim için de hani aynı zamanda veda yemeğiydi. Güzel bi gün oldu.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

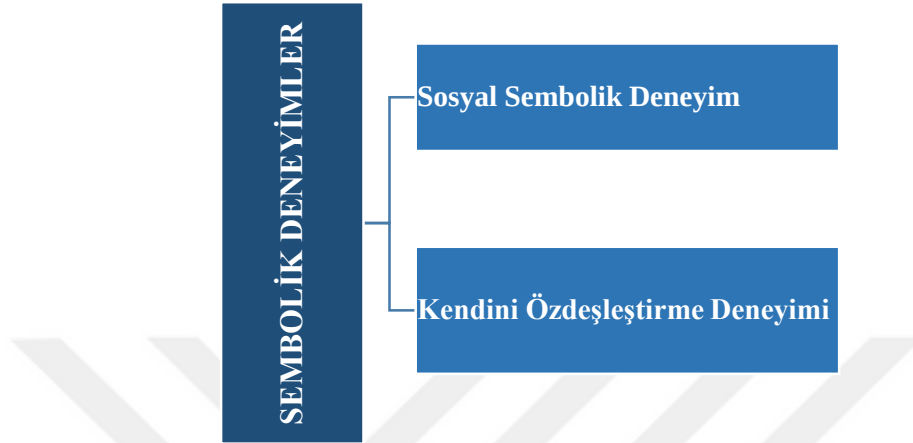
Begüm de bir restoran bağlamında en yakın arkadaşının geçirmiş olduğu ameliyatı kutlama yemeğinde hem o gün nasıl eğlendiklerini anlatmış hem de kentte bu anlamda gidilecek fazla bir yer olmadığından şu şekilde söz etmiştir:

“Elif arkadaşım burdaki benim en yakın arkadaşım. Ameliyat olmuştu. Biz onun için toplanmıştık. O yemekte ameliyatını kutlamak için, burnunu kutlamak içindi daha doğrusu. Estetik ameliyatı olmuştu çünkü. Burnunu yeni yaptırmıştı. Biz de onu kutlamak için, ramazandı iftira gitmiştik. Yağmurluydu hava o gün. İslanmıştık hatda birazcık da ama eğlenceli bi gündü yani. Ramazandı. İftar yapcaktık lahmacuncuda. Tabi ki aksarayda çok fazla gitcek bi yer olmadığı için lahmacuncuya gitmiştik. Altı kişi aynen altı kişiyiz. Zaten en yakın arkadaşlarım ordakiler.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.1.2.3. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sembolik Deneyimler

Bulgular, kentin kapalı mekân varlıklarının katılımcılara yaşattığı sosyal ve duygusal deneyimler içerisinde *sembolik deneyimlerin* de önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Katılımcılardan on sekizi, yaşadıkları sembolik deneyime çeşitli boyutlarıyla vurgu yapmıştır. Bu deneyim açısından, “sosyal sembolik deneyim ve kendini özdeşleştirme” alt

boyutları öne çıkmıştır. Bu deneyimlerin yaşanmasına olanak sağlayan mekânlar açısından ise kentin yeme-içme mekânları, topluluk merkezleri ve spor salonları üzerinde durulmuştur. Aksaray kentinin çeşitli kapalı mekânlarında yaşanan sembolik deneyimlerin bütünü, Şekil 4.4’te yer almaktadır.

Şekil 4.4. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sembolik Deneyimler

Kapalı kent mekânlarında yaşanan ilk sıradaki sembolik deneyim, *sosyal sembolik deneyim* olarak dikkat çekmiştir. Bu sembolik deneyim türünün özünde, akran grup ya da benzer sosyal statü albenisi ve benzer fikirleri paylaşan ya da aynı özelliklere sahip kişilerle bir arada olma isteği yer almaktadır. Katılımcılar, kendilerine benzer kişilerin ziyaret ettiği mekânlarda bulunmanın, rahatlatıcı bir his olduğunu da vurgulayarak bu deneyim ile birlikte “sosyal konfor deneyimine” de dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların on dördü, kafeler, AVM’ler ve topluluk merkezleri bağlamında bu deneyim türüne yönelik yaşadıklarını anlatırken; bunlardan iki tanesi, bu deneyimlerini temsil eden görsel de paylaşmıştır. Katılımcı görselleri, Görsel 14’ten izlenebilir.

Berna – 4. Sırada (Kafe)

İhsan – 3. Sırada (AVM)

Görsel 14. Kapalı Kent Mekânlarındaki Sosyal Sembolik Deneyimler ile İlgili Görseller

Aksaray Üniversitesinde öğrenci olan Berna, en çok bulunmayı sevdiği kafeden bahsederken diğer birçok kafenin “orta yaşlılar ve zenginler gittiği için öğrencilere uygun olmadığından” ve söz konusu kafeye “daha çok gençler takıldığı” için burada rahat olduğundan söz etmiştir. Berna bu sözlerini bu kafeye ilişkin bir görsel ile de desteklemiş ve akran grubu ile bir arada olmanın yaşattığı olduğu sosyal sembolik deneyime aşağıdaki sözlerinde yer vermiştir:

“Biz arkadaşlarla yaptığımız gene adeseden adesenin içindeki sinemaya gitmek, adesenin içindeki hamburgercide hani hamburger yemek ve adesenin gene içinde bulunduğu orda bi kafe var, yemen kahvesi hani bizim için en uygun yerlerden biri, orda oturmak. Ya çünkü eee nasıl diyim kafeler caddesindeki çoğu kafe ya da mekan bize uygun değil. Yani öğrencilere uygun değil. O yüzden hani orda takılmayı seviyoruz. Uygun değil yani şu şekilde. Mesela bi yere gidiyosun, daha çok hani orta yaşlıların mekanı. Belki biraz daha zenginlerin gittiği bi yer de olabilir bu. Sen öğrenci olduğunu anladığı anda seni orda istemediğini, hani sende para olmadığını düşündüğü için eee saygı göstermiyorlar. Mesela gidiyosun on beş, yirmi dakika bekliyorsun, senin servisini almaya gelmiyorlar. Eee şey istediğinde sana yok diyorlar ama başka bi orta yaşlı veya işte başka biri geldiği zaman bakıyosun ona onu getiriyorlar. Sen öğrenciysen hani senin para olabileceğini düşünmedikleri için saygı görmüyorsun. O zaman da biz gitmek istemiyoruz. Daha çok gençlerin takıldığı hani mekanlara gitmeye çalışıyoruz. Çünkü orda rahatız yani, bize orda hani gerilmemize neden olacak, bizi küçümseyecek şey olmadığı için. İşte en fazla bi defa gideriz, bakarız ha durum o şekilde gitmeyiz bi daha. Ha o yüzden belli yerler var hani belli başlı yere gidiyo öğrenciler.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee burası da bana güven duygusu veriyö. Çünkü buraya ben çekinmeden girebildiğim bi mekân. Daha çok öğrencilerin gittiği bi mekân. Hani gittiğimde mesela bazı mekânlar var. Oraya gidiyosunuz kendi öğretmenlerimle karşılaşıyorum, mesela işte iş adamlarıyla falan karşılaşıyosun. Biz de öğrenciyiz tabi, onlara göre farkımız. Hemen orda rahatsız, hani rahat edemiyoruz. Rahatsız oluyoruz. Ama burası tamamen öğrencilerin gittiği bi mekân eee ve temiz bi mekân. O yüzden burası da bana güvenlik duygusu veriyö ve gördüğümde hani hiç şey düşünmeden girip oturduğum bi mekân. Sevdiğim bi yer.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray Üniversitesi öğrencisi olan Begüm’ün ise, kentte “Aksaraylıların alınmadığı, sadece öğrencinin alındığı” bir eğlence merkezi olması gerektiğini ifade ederek akran grubu ile bir arada olmaya gönderme yapmış ve içinde sosyal konfor deneyiminin de yer aldığı yaşamayı arzu ettiği sosyal sembolik deneyime şu ifadeleri ile dikkat çekmiştir:

“Ya sosyal aktivite olarak çok bi etkinlik yapamıyoruz. Hani en büyük etkinlik kafede oturup canlı müziğe gitmek ya da bowling oynamak. Öğrencinin kendini rahat hissedebileceği bi alan yok. Eee bi eğlence merkezi olabilirdi mesela. Hani sadece üniversite öğrencilerinin girebildiği, aksarayın yerli halkının alınmadığı. Böyle daha ee kontrollü bi eğlence merkezi olabilirdi en azından ya da eee yani öğrenciyi oraya çekebilecek, sosyal aktiviteler kurabilecek bi alan olmalıydı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Aylin ve Burcu, sosyal sembolik deneyim açısından *sosyal statü albenisine* dikkat çekmişlerdir. Aylin, en sık gittiği kafeden bahsederken, “oraya gelen insanların, diğerlerine gidenlere göre daha seviyeli olduklarını” ve bu nedenle “kendisini daha rahat hissettiğini” dile getirerek bu deneyim türü ile birlikte sosyal konfor deneyimine de gönderme yapmıştır. Burcu da, en fazla bulunduğu kafeye, “çalışan kesim takıldığı” için gittiğini söylemiş ve içinde sosyal konfor deneyiminin de yer aldığı sosyal sembolik deneyime şu şekilde vurgu yapmıştır:

“En çok özsütte oturuyoruz. Şimdi ii bazı kafeler ya her kafe aslında başka bi kesime hitab ediyö. O ya kendiliğinde oluşuyo ya da bilmiyorum nasıl oluşuyo? Ya fiyat açısından ya da e... bilmiyorum belli bi kesime talep ediyö. Bazı kafeler mesela öğrencilerin çok takıldığı yerler. özsüt öyle değil. Daha bizim gibi, işte bizim yaş ortalamamız ya da bi tık üstü, çalışan kesim. O tarz insanların takıldığı bi yer. Kendimi orda daha rahat hissediyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan evli ve çocuk sahibi olan Erol, kafelerin “kendisine hitap etmediğini” ve kafe ortamına “kendisini ait hissetmediğini” vurgulayarak sosyal sembolik deneyim türü açısından olumsuz yöndeki deneyimini aşağıdaki ifadelerle dile getirmiştir:

“Ben ıı evliyim, iki çocuk babasıyım işte. Ben öyle kafelerde filan bana hitab etmedi hiç bi zaman. Kendimi o ortama eee ait görmedim. Yani insanlar o ortamlarda yapacak şeyler yapıyo. Yani herkes sadece görünmek istediği şekilde olduğu için ben bi kafede değil, sadece yemek mekanlarının hepsine giderim ama bi kafe ortamına gitmem.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Orhan ve Zahit ise, topluluk merkezleri bağlamında benzer fikirleri paylaşan insanlarla bir araya gelmeyi öne çıkararak yaşadıkları sosyal sembolik deneyime işaret etmişlerdir. Bu anlamda Orhan, sürekli gitmiş olduğu dernek ile ilgili olarak “milliyetçilik fikrine inanmış eski arkadaşların her cumartesi toplandığını ve fikir teatilerinde

bulunduklarını” dile getirmiştir. Aynı dernek bağlamında Zahit, “arkadaşlarının aynı çevreden” olduğunu ve bu nedenle söz konusu mekânda “rahatlığı bulduğunu” ifade ederek; bu deneyim türüne aşağıda yer alan ifadeleri ile gönderme yapmıştır:

“Tabi Türk Ocağı, ben bin dokuz yüz altmışda gittim Ankara’ya. O zaman Türk Ocakları vardı. O zaman ülkü ocakları yoktu tabi, altmış beşten sonra oldu. Yaş yetmiş altı. İşte yirmisinden çıkarsan işte kırka yakın yıldır burlardayız. Arkadaşlarımız, bu çevreden, bu ocağın mensupları. Rahat edebileceğimiz yer. Şimdi dışlamak için değil, başka nerde şey bulabilirim, rahatlığı bulabilirim? Kendimi yabancı hissetme manasında söylemiyorum da sıcaklık ortamı itibarıyla söylüyorum başka yerde bulamayız.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmanın engelli katılımcılarından Polat, Recep ve Yasin, en çok vakit geçirdikleri mekân olan dernek (topluluk merkezi) bağlamında aynı özelliklere sahip olan kişilerle bir arada olabildiklerini, başka bir deyişle kendileri gibi görme engelli bireylerle vakit geçirebildiklerini dile getirerek sosyal sembolik deneyimlerin kendileri için önemli olduğuna dikkat çekmişlerdir. Polat, görme engelliler derneğinde “bütün üyelerin görme engelli olduğu için kişilerin kendini daha rahat ve kolay ifade ettiğini, daha rahat hissettiğini, kimsenin yargılanmadığını ve herkesin kardeş olduğunu” söylemiştir. Aynı şekilde Recep ve Yasin de söz konusu dernek açısından, “buranın kendi gibi olan arkadaşlar” ile vakit geçirdiklerinden “aynı camia içinde ortak sorunlara ve mutluluklara” sahip olduklarından ve “kendilerini burada çok rahat hissettiklerinden” şu ifadelerle bahsetmişlerdir:

“Ya ben en çok e... dernekte vakit geçiriyorum ya, görme engelliler derneğimiz olduğu için. Benim ha okey ben bilmem. Yani gayhve köşelerini pek bilmem ben. Eee bilmiyorum. Zaten biz de pek almazlar. Engelli, görmez, zaten daşdan anlamaz, kağıdı bilmez gibisinden zaten e... almadıkları için yani biz de gitmediğimiz için burda kendimize göre bi ortamımız olduğu için mesela atıyorum domino oynuyoruz, kendi arkadaşlarımız ya da kendimiz gibi olan arkadaşlarla sipor yapıyoruz. Kendimizi burda bulduğumuz için kendimiz gibi olan insanlarla ya ekstradan dışarıya çıkmamızı gerektirecek bi durum yok. Bizim için burası bi cennet. Ya kendim mesela en basitinden eee ben bu derneğe gelmeden önce ya okul siporları falan okul yani okul takımlarında falan seçme olurdu. Hani futbol ben iyi oynadığıma inandığım için, iyi değilim amma o anki yaşıta iyi oynadığıma inandığım için mesela okul takımına seçilemedik. Hep ya bu görme engelli, almazlardı zaten bizi ya da normal bi arkadaş çevresi, okul dışında bi çevre olduğu zaman bi halı saha maçı olduğu zaman alırlardı. Gönlü kırılmasın, defansa koyalım, gelirse topa vursun. Böyleydi. Gerçekten de öyle ama kesinlikle sizin forvete gitmeye hakkınız yok. Sizi almazlar zaten. Gittiğiniz zaman bağırırlar, çağırırlar. Ama burda biz kendi ortamımızı oluşturduğumuz için kendi uktemizi, kendi e... yani rahat edebildiğimiz için kendi takımımızı kuruyoruz. Forvete de geçiyoruz. Kaleye de geçebiliyoruz. Orta sahaya da, istersen topa abanıyosun. Ya çok rahat edebiliyosun. Pek kimse de size bağırmyo, sen niye forvetsin toplu niye vuruyosun ya da gibisinde. Kendi gibi insanlar, ya kendimiz gibi herkesin aynı ortak sıkıntısı olduğu için eee hoş karşılanıyo. O da ayrı bi motive ediyo. Eee gol attığınız zaman sanki kiralınız ya da gol kıralı gibi ya da ne bileyim onun ayrı bi motivasyonu, şeyi var ya. Gerçekten güzel, ayrı bi duygusu var onun.” (Recep - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“(en çok vakit geçirdiğim yer) Aha burası dernek. Sipor salonları, dernek. Çok rahat hissediyorum burda. Her taraf kör. Hiç sıkıntı yok. Herkes istediği yani hani burda hani şakanın şeyi yok, sınırı yok ya. Şaka derken, sınır derken şey engelle alakalı, anladın mı? Yani ne dersen de, herkes kör zaten. Kime ne diyen ki? Az kör, çok kör hep kör yani. O yüzden rahat burası. İşte vakit geçirecek oyunlarımız var satrançtır, dominodur, şudur budur işte. Bazen antiremanlara gideriz, gelir. Aynı camia olduğu için hani ortak sorunlarımız ortak, eee sıkıntılarımız ortak, mutluluk da ortak olduğu zaman arada bi sıkıntı olmuyo zaten. Yani o kadar rahat oluyon ki atıyorum ben polata ‘kör müsün gözünün önüne bak’ dediğim zaman polat alınmaz ama sokaktan birisi bana dese ben alırım ondan. Ama polattan, atıyorum recepten, cemal hocamdan alınmam. Onlar da benden alınmaz. O yüzden rahat yani birbirimizi anlayabiliyoruz çünkü.” (Yasin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sembolik deneyimler açısından bir diğer boyut, *kendini özdeşleştirmedir* ve beş katılımcı bu deneyim türünden söz etmiş ve aynı zamanda dört tanesi bu deneyim türü ile ilgili görsel de getirmiştir. Bu deneyimin özünde, mekânların sahip olunan alışkanlıklara ya da yaşam tarzına benzer imkânlar sunması yer almaktadır. Başka bir deyişle katılımcıların bir mekânı tercih etmelerinde, sevdikleri ya da sevmedikleri şeylerin (müzik zevki, yemek yeme alışkanlığı, ortamın dekoru gibi) bu mekânda bulunması ya da bulunmaması önemli

olmaktadır. Bu deneyim, genel olarak kentin yeme-içme mekânları, spor salonları ve konaklama mekânları (otel) bağlamında yaşanmaktadır. Bu deneyim türüne ilişkin katılımcı görselleri, Görsel 15’te paylaşılmıştır.

Funda – 2. Sırada (Spor salonu)

Nermin – 3. Sırada (Otel)

Berna – 4. Sırada (Kafe)

Uğur – 2. Sırada (Kafe)

Görsel 15. Kapalı Kent Mekânlarıyla Kendini Özdeşleştirme Deneyimi ile İlgili

Katılımcı Görselleri

Funda kendisinin sahip olduğu spor salonunu, Nermin de bir oteli (konaklama mekânını) öne çıkararak, bu mekânların “kendileriyle özdeşleştiğini” ortaya koymuşlardır:

“Ya şimdi şöyle küçük yaşta sipora başladığım için ve hala onu sürdürdüğüm için demek ki hani bi yerlerde hep baştan beri hep sipor ve beden eğitimi öğretmeni olmak istediğimi hep düşünmüştümdür. Hani geleceğim yeri geldiğimi temsil ediyo açıkçası. İstediğim, idealimi ve ı... gelmek istediğim yeri geldiğimi temsil eden bi fotoraflı olduğnu düşünüyorum. Beni mutlu ediyor.” (Funda - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Burda aslında hoşgörüyü temsil ediyor benim için biraz da. Yani başka dinlere, başka düşüncelere, başka şeylere hani saygılı olunduğnu ben burda görüyorum. Benim için de kendimle özdeşleştirdiğim bişey. Ben de saygılıyım mesela başka görüşlere, başka dinlere, başka başka şeylere. Bu yüzden kendimle özdeşleştiriyorum burayı.” (Nermin - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Berna, bazı kafelerin dekorasyonunu sevmeme nedenini açıklarken, bir mekânın “tavanında samanlar ve halatlar asılı” olduğunu ve kendisi “kasabadan kurtulmak için üniversiteye” geldiğini ifade etmiştir. Berna, aynı zamanda kendisinin sigara ve alkol alışkanlığı olmadığını ve dolayısıyla sürekli gittiği mekânda bu anlamda rahat hissettiğini de belirtmiştir. Berna’nın bu deneyime gönderme yaptığı ifadeleri aşağıdaki gibidir:

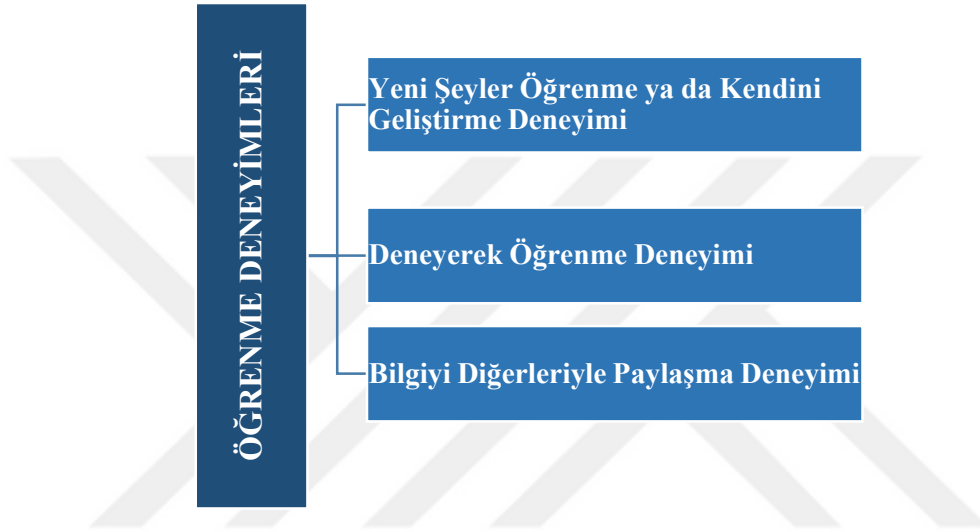
“İu ben şeyi sevmiyorum. Mesela ben bi kaç defa başka mekanlara da gittim. Hani dekor adı altında yapılan bazı şeyler var. Mesela bi gittiğim bi mekanda tavanda samanlar asılıydı, saman çuvalları asılıydı, halatlar asılıydı. Ee ben kasabadan gelen bi insanım. Ben böyle şeylerden eee kurtulmak için üniversite kazanan bi insanım, kazanmak için çabalayan bi insanım. Geldiğimde tavanda saman görmek beni hiç mutlu etmedi. Hiç bi şekilde beni etkilemedi. Dekor olduğunu da düşünmüyorum veya dekor olarak içki şişelerinin sıralanması falan benim hoşuma gitmiyo. Tamam, hani içen içsin. Hani o konuda bişeyim yok. Hani ben hiç içmiyorum çok karşıyım gibi de bi cümle kullanmak istemiyorum. Ama bu şekilde sıralanması, reklam haline getirilmesi ve her mekânda aynı şeyin kullanılması işte içki şişelerinin, nargilelerin kullanılması benim hoşuma gitmiyo ve onların yarattığı ekşi kokunun içinde de oturmak da istemiyorum. Ben bu kokudan çok rahatsız oluyorum. O yüzden ya buraya giderken herhangi bi koku, bişey hissetmiyorum ee ve bura hep öğrenci kesimi geliyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Selin ise, “kendisine uygun bir yer” bulamadığını, daha önce yaşadığı yerde “akşamüstü denize karşı bir bira içebildiğini” ancak Aksaray’da bu tarz mekânlar olmadığını dile getirmiş ve mekânların yaşam tarzına uygunluğuna yönelik olarak şunları söylemiştir:

“E... bi kere gidebileceğin yer sayısı çok az. Kendine uygun yer bulmak da çok imkanı değil. Hani bi yeri sevmedim, şuraya gideyim. Hani ben dışarı çıkmayı da severim. Gidebileceğim kaç tane kafe, kaç restoran? Hani şehirde bir sürü, adı bir sürü olan yer var ama hiç birinde alkol yok. Hani ben işte daha ılıman yerlerde yaşadığım için daha önce ne bileyim bi akşamüstü denize karşı bi bira içmek çok hoş olabilirdi. Ama deniz yok zaten ☹☹☹ Hani güneşe karşı, güneş batımına karşı olsa o da iyi olabilirdi. Ama böyle bi yer yok. Yani gidilebilecek yerler seçenekleri çok az. Hep aynı yerlere gidiyoruz yemek yemeğe, ne bileyim bişeyler içmeğe. Hep aynı yerlere çıkıyoruz. Aynı yerlerde oturuyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.1.2.4. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri

Aksaray kentinin sahip olduğu kapalı mekân varlıklarının yaşattığı sosyal ve duygusal deneyimlerden, *öğrenme deneyimlerinin* de önemli olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenme deneyimleri, “yeni şeyler öğrenme ya da kendini geliştirme, deneyerek öğrenme ve bilgiyi diğerleriyle paylaşma” olarak üç alt boyutta yoğunlaşmıştır. On altı katılımcının bu deneyim türünü, çeşitli alt boyutlarıyla öne çıkardığı anlaşılmaktadır. Dört katılımcı da, bu deneyime ilişkin görsel sağlamıştır.

Şekil 4.5. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri

Kentin kapalı mekân varlıklarında yaşanan öğrenme deneyimlerinden ilki, *yeni şeyler öğrenme ya da kendini geliştirme deneyimi* olup; on bir katılımcı bu deneyim türüne ifadelerinde yer vermiştir. Katılımcılardan Betül, Uğur, Aykut, Hakan ve Gizem, kentte “kafeler dışında kendilerini geliştirebilecek mekânların bulunması” halinde kafelerde vakit geçirmek yerine bu tür mekânları tercih edebileceklerini dile getirerek yeni şeyler öğrenme ya da kendini geliştirme deneyimini daha çok yaşamak istediklerine dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda Hakan, “sürekli öğrenebileceği ve sürekli kendini geliştirebileceği” bir mekânın olmasını istediğini söyleyerek yaşamayı arzu ettiği bu deneyim türünü öne çıkarmıştır:

“Hani insanın temel anlamı doğduğunda, büyüdüğünde ve yaşadığında temel eee amacı öğrenmek ve öğrendiklerini gelecek eee nesillere aktarma. O yüzden de bizim temel, en temel amacımız çokca öğrenmek, kendimizi yenilemek ve geliştirmek ve geliştirdiğimiz kadar da eee gelecek nesillere aktararak, bu gelişimi daha hızlandırarak, büyütüp, devam ettirmek. O yüzden de sürekli öğrenebileceğim, sürekli bişeyler öğrenip, sürekli kendimi geliştirebileceğim ve hani şey yapabileceğim, e... bunu devam ettirebileceğim bi yeri isterdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Burcu, farklı bir kursa gitmek istediğinde kentin kısıtlı kaldığını ve bu nedenle online (çevrimiçi) kursları tercih ettiğini söyleyerek yeni şeyler öğrenme ya da kendini geliştirme deneyimi anlamında hissettiği memnuniyetsizliği şöyle dile getirmiştir:

“Şimdi eee okul dışında ıı farklı bi kursa gitmek istesek, farklı faaliyetlerde bulunmak istesek eee maalesef çok seçenek bulamıyoruz. 1ı en büyük eksiğimiz bu. E... ya bugün bi İngilizce kursuna gitmeye bile kalsak ya elimizde bir ya da iki seçenek var. Ona da gittiğin zaman olmuyo. Hani yeterli bulmuyosunuz ve eee ben o anlamda onliyn kursları filan tercih ediyorum artık. Çünkü en yakın şehire gitmek bile çok masraflı olduğu için yani mecburen buraya şeyiz ne derler gebeyiz bu şehre.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Gizem de, “kitap kafe” konseptine sahip bir yeme-içme mekânının yeni şeyler öğrenme ya da kendini geliştirme deneyiminin yaşanmasında iyi bir fikir olabileceğini belirterek, yeme-içme mekânlarının öğrenme deneyiminin yaşanmasını olanaklı kılacağına vurgu yapmıştır:

“Burada böyle ee kitap okuma olanağı nerdeyse çok zayıf. Burda üniversite okuyan öğrenciler var ve bu öğrencilerin okumaya, öğrenmeye, bilmeye gerçekten ihtiyaçları var. Bu amaçla ee kitapçı bile yok. Ama ben mesela şöyle ı ben girişimcilik dersinde de girişimci ı iş fikrine yazdım bu fikrimi. Bi kitap kafe düşündüm. Böyle bi hayalim olmuştu. Hem restoran yani kitap kafe. İsmi çok anlaşılır zaten. Hem kitap okuyabiliyorsunuz hem kahve içip, çikolata yiyip, birovnı yiyip böyle tatlı şeylerle beraber hem de kitap satın alabileceğimiz bi kafe düşündüm ben. Bunun örnekleri var başka şehirlerde de. Aslında ordan biraz esinlendim ama burada mesela bunun yokluğu var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kapalı kent mekânlarında yaşanan öğrenme deneyiminin bir diğer türü ise *deneyerek öğrenme deneyimi* olmuş ve iki katılımcı bu deneyime ilişkin yaşadıklarını hem sözlü ifadelerinde hem de fotoğrafa dayalı olan ifadelerinde paylaşmıştır. Bu deneyim türüne ilişkin görseller, aşağıda sunulmuştur.

Hüseyin – 4. Sırada (AVM)

Nermin – 4. Sırada (Restoran)

Görsel 16. Kapalı Kent Mekânlarında Deneyerek Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller

Buna göre Hüseyin, deneyerek öğrenme deneyimini, oğlunun AVM’de konuşmaya başlaması ile ilgili paylaştığı hikâyesinde öne çıkarmıştır. Hüseyin hikâyesinde, alışveriş esnasında oğluna “oyuncaklarını ya da elbiselerini seçme izni” verdiklerini ve böylece “görerek, değerlendirerek ve karar vererek” öğrenme deneyimini yaşadığını anlatmıştır. Hüseyin, sağladığı görsel ile de bu hikâyesini desteklemiştir:

“Şimdi eee bunla ilgili genelde benim hani eee yani normal, rutin, sıradan ee şeyler. Fakat benim en çok bu olaylar içersinde hoşuma giden hep eee oğlumun mesela orda hani alışveriş merkezinde hani eee konuşması beni etkiledi. Normalde hani rutin baba hani dede falan tarzı sesleri çocuklar çıkarırlar. Eee fakat eee çocuğumun bi gün ee hamburger demesi eee mesela benim orda unutamadığım bi anıdır. Hani hamburger kelimesini mesela artık hani alışveriş merkezinde öğrenmesi ve istemesi benim için çok mutlu olduğum bir ee ve aynı zamanda da şu an için üzüldüğüm bir anı olarak 😊😊😊 kalmıştır. Çünkü o andan itibaren o hamburgeri her hafta 😊😊😊 😊😊😊 tekrarlıyoruz. Hatta şimdi özel olarak ismini de öğrendi. Vupır meni diye eee 😊😊😊 iki yaşında iki buçuk yaşında bi çocuğun hani eee alışveriş merkezindeki şeyi. Çocuğum dahi mesela şu an oyun parkına gidip eee orda akabinde hani e... hamburger yiyeceğini biliyor ve oo o kapsamda şeyleri var hareketleri ve sözleri var. Evet. Bi gün eee oyun parkında oynadı. Biz de o ara eşim oynatıyordu, ben de hani bi iki ihtiyacım vardı. Onun için bi alışveriş şey ee bi mağzadaydım. Çıktım. Çıktımda bi iki üç dakika sonra çocuğum da oyun parkından çıktı. Ee yürümeyi biliyordu. Böyle geldi kot pantolonumu çekiştirerek “baba hamburger yiyelim mi?” dedi. Ee o anda bunu dediği yaşı bir yaşını henüz geçmişti ve bu cümle hani tam bir cümle kurması ve içersinde hamburger olması ee hani oldukça beni etkilemişti yani. Ondan sonra baya bi zaman da konuşmadı 😊😊😊 hamburger şeklinde. O anki mesela unutamadığım bir anım oydu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee bizim çocuğumuzun eee özellikle hani ee oyun parkı ve hani e... akabinde de hani yürüten merdivenlerle ilgili çok hoşlandığı ee ilk götürdüğümüzde tabi çok küçüktü ama kendini bildiği için zamanları söylüyorum. Ee oyun parkı, oyun parkı baba demesi hani normal şeyi konuşmayı bile yeni öğrenirken çok hoşuma gitmişti. Orası benim için çok o yüzden hani değerli bi yer. Hani çocuğum en azından bakarak, görerek eee öğrenme imkanı sağlıyo mesela. Diyelim oyuncak dükkanına gidiyorsunuz, bi tane oyuncak alıyorsunuz ama o bakıyor, kendi değerlendiriyor, kendi karar veriyor. Elbiselerini seçmesine kendisinin izin veriyoruz. Bunu uzun uzun hani yapmamıza imkan verdiği için de, hani çocuğumla da özellikle her gittiğimizde mutlu olduğumuz için burası benim için şey hani olumlu.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Nermin, yemek yediği bir restoranda ilk defa denediği bir yeme biçimi anlattığı hikâyesinde deneyerek öğrenme deneyimine şu şekilde gönderme yapmıştır:

“Orda testi kebabı söylemişlerdi. Testi kebabının da bi yenme şekli var. Daha doğru açma şekli var. E... satıra benzer bir şeyle üstünü kırarak açıyorsunuz. Orda ben bunu tek sefer vurmaya açmıştım mesela@@@ Çok mu açtım bilmiyorum@@@ ama tek sefer vurmaya açmıştım mesela. Ben de güzel bi anısı kaldı onun. Hani ilk defa öyle bi şey yapmıştım yemek yerken.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin kapalı mekânlarında yaşanan öğrenme deneyiminin bir diğer alt boyutu olan *bilgiyi paylaşma deneyimine* ise katılımcılardan Funda, Orhan ve Dünder dikkat çekmiştir. Ayrıca Funda ve Dünder, bu deneyim türüyle ilişkili, görsel de (Görsel 17) sağlamıştır.

Funda – 2. Sırada (Spor salonu)

Dünder – (2. Sırada) Üniversite)

Görsel 17. Kapalı Kent Mekânlarında Bilgiyi Paylaşmaya Dayalı Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller

Bilgiyi paylaşma deneyimini, diğer öğrenme deneyimi alt boyutlarından ayıran noktası, “etkileşimi” içermesidir. Diğer öğrenme deneyimi türlerinde, kişinin kendi çabası söz konusuysa, burada kişilerarası etkileşimi içeren karşılıklı bir süreç söz konusudur. Bu anlamda Funda, spor salonu bağlamında aldığı eğitimler sonucunda edindiklerini spor yapmaya gelenlere aktardığını; Orhan da topluluk merkezi bağlamında mesleki, kültürel ve fikri bilgisini öğrenciler ile paylaşarak yardımcı olduğunu, Dünder ise üniversite bağlamında iş yaşamında edindiği bilgi ve tecrübeyi öğrencilere aktarma fırsatı bulduğunu anlatarak bilgi paylaşma deneyimine vurgu yapmışlardır:

“Kendimi bu konuda u şey yaptım tecrübe ee kazandım. Hala eğitimlerim devam ediyö şeyle alakalı pilatesle alakalı. Mesela u kasımdayken e... kasımın on üçüyle on dördüyle on dokuzu arasında bi konferansta seminere katılacam. Eee gelişim seminerleri. Bu dolayısıyla beni yeniliyecek. Buraya geleceğim bu insanlara onları aktaracam. Hala o eğitimler devam ediyö. Dolayısıyla beni hep bi ayakta tutuyo.” (Funda - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Türk ocağında geçiririm. Biraz mesleki, biraz kültürel, biraz da fikri olarak sebepleri var. Mesleki olarak üniversite öğrencilerine yönelik faaliyetler olduğu için benim de mesleğim üniversite öğretim görevlisi en azından mesleğimden uzaklaşmamış oluyorum o öğrencilerle irtibat kurmakla. Derslerinde yardımcı oluyoruz, diğer hususlarında yardımcı oluyoruz. O bizim hoşumuza gidiyor. İkinci bir husus ben türk milliyetçiliğine inanan bi kişiyim. Dolayısıyla burda türk kültürünü genç nesillere anlatmak, türk kültürüyle ilgili seminerler, konferanslar vererek onları aydınlatmak bir noktada bizim fikri tatmin eee konusu oluyor. Dolayısıyla burda güzel vakit geçiriyorum. Özellikle üniversite öğrencileriyle irtibat kurmak hoşuma gidiyor. Çünkü senelerce onlarla uğraştım. İpi koparmak istemiyorum.” (Orhan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İlk defa üniversitede eee katma değerli bi iş yaptığımı hissettim. Yüz yetmiş tane eee işletme öğrencisi, işletme artı endüstri mühendisliği öğrencisine orda ee iki saat boyunca bana soru sorma, bütün bilgilerimi, bütün tecrübelerimi aktarma şansı, onlara tavsiyeler verme şansını hissettim. Yüz yetmiş kişiden bi kişi bile eğer ee on yıl sonra ya ben birisini dinlemiştim, böyle de enteresandı, ben o yüzden bu yolu seçtim ve acayib de iyi olmuş falan diyecekse ne mutlu bana hani. İlk defa bir kitle karşısında, etkileyebileceğim bi kitle karşısında bulunmak benim için çok özeldi. O yüzden ömrüm boyunca unutmıyacağım bi ee anı.” (Dünder - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.1.2.5. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Kaçış Deneyimleri

Aksaray kentinin kapalı mekânlarının yaşattığı sosyal ve duygusal deneyimler arasında *kaçış deneyimlerinin* de önemli bir yeri olduğu ve on dört katılımcının bu deneyim türüne çeşitli boyutlarıyla vurgu yaptıkları görülmektedir. Bu deneyim türü katılımcılar açısından önem düzeyine göre sırasıyla “zihinsel olarak rahatlama, kalabalıktan kaçma, modern yaşamın telaşından uzaklaşma ve akış deneyimi” olarak dört alt boyutta toplanmıştır.

Bulgular, kaçış deneyimlerinden *zihinsel olarak rahatlama deneyiminin* ilk sırada yer aldığını göstermektedir. Bu anlamda özellikle spor salonları, türbeler ve konaklama mekânları, katılımcıların zihinsel olarak rahatlama deneyimlerini yaşamalarında öne çıkan mekânlar olarak dikkat çekmektedir. Yedi katılımcı kaçış deneyiminin bu alt boyutunu öne çıkarırken, bunlardan beşi görsel sunarak ifadelerine destek sağlamıştır.

Funda – 2. Sırada (Spor salonu)

Nermin – 3. Sırada (Otel)

Erol – 4. Sırada (Türbe)

Görsel 18. Kapalı Kent Mekânlarında Zihinsel Olarak Rahatlama Deneyimi ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Funda, spor salonuna ait bir görsel paylaşmış ve bu görsele yönelik kaplumbağa benzetmesi yoluyla “kendisinin mabedi” olduğu, “spor yaparak kafasını rahatlattığı” ve bu mekânı “kendisinin kaçış noktası” olarak gördüğü ifadelerinde bulunarak bu deneyim türünü gönderme yapmıştır. Funda’nın ifadeleri aşağıdadır:

"I... çok paralel bi şekilde olacak ama huzurlanıyorum. Çünkü ora mabed. En önemlisi mabedim. Hani huzur ailemdi, işim benim mabedim. Yani kaçtığım, sıkıntılarımdan kurtulduğum, sipor yaparak rahatladığım, bunun getirisinde maddi olarak kazanç sağladığım ama kafamı çok rahatlatmış nadir işini seven insanlardan olduğumu düşünüyorum. Benim sadece tek kelimem mabedim diyebilirim. Kaçış noktam." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) "Kaplumbağa. Kaplumbağanın hani böyle şey evin içindedir ya kaplumbağa. Ee direk şimdi sen söylediğin zaman direk aklıma geleni söylüyorum, tamam mı? I... kaplumbağa mesela bu benim bi u evim. Korktuğum zaman veya başka bişey istediğim zaman hemen u şeyime kabuğuma girebilcem. Burası da benim kabuğum açıkçası. Direkt kaplumbağa. E... sınırları var. Sert bi sınırı var yani sonuçta. Dolayısıyla içine girebiliyorum. Yani u hani başka nasıl açıklayım diye düşünüyorum ya. Sadece evim, mabedim, u sığınma yerim olarak düşünüyorum. Kalkan. Mesela o kaplumbağanın üstündeki evi de kalkan olarak düşünüyorum. Bura benim kalkanım. Bi dolu bişeyden de kurtardığını ve beni ilerlettiğini düşünüyorum." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Erol, kentteki bir türbeyi ziyaret ettiğinde "hiçbir sıkıntısının ve düşüncesinin kalmadığını" ve bu mekânda "rahatlamış" hissettiğini ifade ederek yaşamış olduğu zihinsel olarak rahatlama deneyiminden şu şekilde bahsetmiştir:

Yani hiç bi sıkıntı, bi düşünce aklımda bişey kalmıyo. Sadece o ortam mezarlığın içerisinde de olduğu için o ortama uygun olarak insan böyle bi rahatlamış oluyo yani. Gereksiz şeylerle eee meşgale olduğunu düşünüyosun. Bi çok şeyin aslında sadece düşünceden ibaret olduğunu o anda nasıl unutabiliyosun o ortamda ama başka yerde unutamıyosun o düşünceleri. Böyle bi rahatlama hissediyosun. (Erol - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Nermin, bir konaklama mekânına ait paylaştığı görsele baktığında "bir dinginliğe ve huzura kavuştuğunu" belirtmenin yanı sıra buraya "kafa dağıtmak için gittiğini" de belirterek, söz konusu mekânın "kafa dağıtma" işlevine aşağıdaki gibi dikkat çekmiştir:

"Eee bazen aksarayda şehir merkezinden sıkıldığımda kafa dağıtmak için gittiğim bi yer güzelyurt. Bu otelin bulunduğu yer de güzelyurtta. Eee aslında aksarayan biraz dışında kalıyo burası ama yinede aksaray sınırları içerisinde yer alıyo. Ee bu otele de baktığımda bi dinginlik, bi huzur geliyo bana. Dinginlik ve huzuru çağırırtıyo benim için." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin kapalı mekân varlıklarında yaşanan kaçış deneyimlerinden bir diğeri *kalabalıktan kaçma deneyimidir*. Bu deneyimin odağında; kişinin kalabalıklardan uzaklaşıp kendi kendisiyle baş başa kalarak, düşüncelerini bir noktada yoğunlaştırması (gelecekle ya da kendisiyle ilgili düşüncelere yoğunlaşma gibi) yer almaktadır. Bu anlamda katılımcılar, bu deneyimin yaşandığı yerler olarak kentin konaklama mekânlarını, kafelerini ve türbelerini örnek olarak vermişlerdir. Katılımcılardan beşi tanesi bu deneyim türüne işaret etmiş ve bunlardan üçü görsel de getirerek bu ifadelerini güçlendirmiştir.

Nermin – 3. Sırada (Konaklama)

Suna – 3. Sırada (Kafe)

Dünder – 3. Sırada (Türbe)

Görsel 19. Kapalı Kent Mekânlarında Kalabalıktan Kaçma Deneyimi ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Nermin, kaleye benzettiği bir konaklama mekânı için, "kendisiyle baş başa kaldığı zamanları" temsil ettiğini ve bu mekânın içinde yalnız olduğunu" söyleyerek, bu deneyim türüne aşağıdaki ifadeleri ile gönderme yapmıştır:

"Buraya genel itibarıyla yalnız gittim. O yüzden e... yani kendimle ilgili bir anı aslında bu. Anı da demeyim de buranın bahçesinde oturmuşluğum çok, düşünmüşlüğüm, meydana inip bi çay içmişliğim çok fazla. Hani çok öyle anlatılacak bir anı değil ama kendimle baş başa kaldığım zamanları temsil ediyö burası. Yani kale gibi burası. Açıkçası kaleye benziyo. Yani her şeyin böyle çepeçevre görüldüğü bi kale gibi. Yani hem şekil itibarıyla ben burayı bi kaleye benzettim hem de içerisinde yalnız olmam itibarıyla de bi kaleye benzettim sanırım. Çok kişinin bilmiyor olması burayı, aksaraylı olduğu halde bilmiyor olması sanki bana özgü gibi kılıyo burayı ve gittiğimde kimsecikler olmuyo burda genel itibarıyla. Bana aitmiş hissi uyanıyo bende ☺☺☺." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Dündar da, Somuncu Baba türbesini bir meyve bahçesine benzetmiş ve bu benzetmeyi yapma nedenini “kendisiyle baş başa kalarak, hayatı düşünebildiği” bir yer olarak açıklamıştır. Dündar’ın kalabalıktan kaçma deneyimine yer verdiği ifadeleri aşağıdadır:

“Ee ağzına kadar meyve dolu, herangi bi meyve olabilir, devasa bi bahçe bence somuncu babanın orası. yani herkesin gidip ordan karnını doyurabileceği mecazi anlamda söylüyorum, ruhani anlamda birçok çıkarım yapabileceği, kendiyle baş başa kalabileceği, ee hayatı düşünebileceği, değerlendirebileceği özel bi yer. O yüzden orayı çooook böyle uçsuz bucaksız meyve bahçelerine benzetiyorum. Elma, armut, muz, aklınıza ne gelirse gidip hani günlerce orda ölmeden yaşayabileceğiniz bi bahçe aslında ruhani anlamda.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Suna da, ziyaret etmeyi sevdiği bir kafeye özellikle kalabalığın yaratmış olduğu rahatsızlıktan kaçmak için gittiğini belirtmiş ve bu mekânda kafa dinlediğini de söyleyerek zihinsel olarak rahatlama deneyimine de dikkat çekmiştir:

“Oranın hoşuma giden şeyi akşam saatlerinde eee böyle çıkıp orda bi demlik çay içmek, kafa dinlemek, uı müzik dinlemek. Orda şey sanatçılar falan da var. İstedğin müziği de çaldırabiliyosun. O yönden. Bi de mesela kültürpark var. Eee kültürpark aşırı kalabalık oluyo. Herkes orda oluyo. Çoluk çocuk, genç yaşı çok kalabalık. Bi de her şey var. İşte sosyete pazarı orda, dondurmacısı orda, fotoğrafçısı çantacı, işte milyoncusu, lünaparkı iç içe olunca çavul cuvul o yönden bi bardak çay içiyosun ama kafan böyle dopdolu içiyosun. Seyir terasında o olmuyo. Çok rahat böyle keyfe keder içip kalkıyosun yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kaçış deneyimlerinden bir diğeri, *modern yaşamın telaşından uzaklaşma deneyimi* olarak ortaya çıkmış ve iki katılımcı bu deneyim türüne gönderme yapmıştır. Bu anlamda katılımcılardan Caner ve Hüseyin, vakit geçirmekten zevk aldıkları sırasıyla bir kafe ve AVM’de modern yaşamla birlikte gelen iş yoğunluğu, trafik ve gürültü gibi sorunlardan uzaklaşabildiklerinden söz ederek bu deneyim türüne de işaret etmişlerdir. Caner ve Hüseyin’in ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Gittiğim yerlerden özellikle son zamanlarda gittiğim yeri söyleyim hani güncel olduğu için. Seyir terası açıldı biliyosunuz. Orda kahvaltı çok hoşuma gitti. Yani çok yerde yaptım ama son gittiğim yerlere göre en güzeli diyebilirim yani. Kahvaltı gerçekten güzeldi. Bi de şehri böyle görmek ayaklarının altında olması o yüzden hani diğer merkezi yerlere göre daha yani. Direkt kapalı bi ortam değil de camdan baktığında şehri görebilmesi diğer yerlere göre daha avantajlı. Biraz trafikten gürültüden uzak, şehrin dışında olması bence o açıdan daha iyi diğerlerine göre.” (Caner - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“E.. genel anlamda evim ve iş yerimin dışında ee efor alışveriş merkezinde genelde en çok vakit geçirdiğim ee mekan. Hani ee iş yeri dışında arkadaşlarıma uğradığım ziyaretler dışında bunu da dışında diye tutuyorum. Eee efor alışveriş merkezi var, kılıçarslan parkı var, bunla birlikte şehir merkezi var, şehir meydanı. Eee bu tip yerlerde fazlasıyla zaman geçiriyorum. Buraları neden tercih ediyorum? Şundan eee en azından hafta içi iş yoğunluğu olduğundan dolayı hafta sonu ee bu mekanlar bize en azından biraz soluklanma imkanı veriyor, dinlenme imkanı veriyor. Bu açıdan da en azından sosyal ee sosyal olma özelliği yüksek olduğu için mesela alışveriş merkezleri.” (Hüseyin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bulgular, son olarak kapalı kent mekânlarında yaşanan kaçış deneyiminin, *akış deneyimi* olduğunu göstermektedir. İki katılımcı bu deneyime yönelik yaşadıklarını paylaşırken; bir tanesi de buna ilişkin görsel sağlamıştır. Akış deneyimi, katılımcıların içinde bulundukları mekânda zamanın nasıl geçtiğini anlayamaması ya da zamanın çok hızlı biçimde geçmesi anlamında yaşadıkları deneyimleri oluşturmaktadır. Katılımcılar, bir mekânda vakit geçirirken yapmış oldukları eyleme ya da mekânın atmosferine (ambiyansına) bağlı olarak bu mekânla sarmalanmakta ve zamanın nasıl geçtiğini anlayamamaktadırlar.

Çağatay – 3. Sırada (Kahvehane)

Görsel 20. Kapalı Kent Mekânlarındaki Akış Deneyimi ile İlgili Görseller

Çağatay, arkadaşları ile gittiği kahvehanede oyun oynarken yaşadığı eyleme dayalı eğlence deneyiminden bahsederken “zamanın hızlı geçtiğini” de belirterek “akış deneyimine” de vurgu yapmıştır. Çağatay’ın, yaşamış olduğu eğlence deneyimi ile birlikte “akış deneyimini” de öne çıkardığı sözleri aşağıdadır:

“Biz sürekli okey oynamaya, işte batak oynamaya, pişti oynamaya gittiğimiz için sürekli kıraathanede geçiyö zamanımız haftanın bi iki günü üç günü. O yüzden bu fotorafı getirmek istedim. Eee nasıl bütün samimi olduğum dostlarımla orda bir zaman geçiriyorum. Eğleniyorum. Zaman orda hızlı geçiyö. O yüzden benim için önemli bi yer. Arkadaşlarımla zaman geçirmem, vakit geçirmem. Zamanın hızlı geçmesi.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Ayşe ise bir restoranda vakit geçirirken, bu mekâna girip çıkan insanları seyretmenin ve mekânın ambiyansının kendisine “vaktin daha hızlı geçtiği” hissi yaşattığını belirterek akış deneyimini aşağıdaki gibi öne çıkarmıştır:

“Ya mesela çok insanlar geliyo, gidiyo, mesela onları görüyorsunuz, gidiyorsunuz. Mesela müzik oluyo, eee mekanlar mesela insana huzur veriyö, mesela sevdiğin mekanda bulunmak. Mesela ev ortamında hep aynı yerdesin ya, ama farklı bi mekanda olduğun zaman o sana farklı bi duygu yaşatıyo. Ya mesela burda kardeşlere gittiğim zaman ben hani bi de ahşabı falan çok severim, ordaki ortam, hani ordaki ambiyans seni böyle hani vakit daha hızlı geçiyomuş gibi. Yani öyle, ya o açıdan hani değişik ortamlar.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.1.2.6. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Fantezi Deneyimleri

Bulgular, Aksaray kapalı kent mekânlarında yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden bir diğerinin de *fantezi deneyimleri* olduğunu göstermektedir. Fantezi deneyimleri katılımcıların verdikleri önem sırasına göre, “manevi açıdan huzur bulma ve mutlu olma deneyimi ve farklı bir ruh haline girme deneyimi” olarak iki alt boyuttan oluşmaktadır. Kentin türbeleri, camileri ve kiliseleri ile kafeleri, katılımcıların fantezi deneyimleri yaşamasında öne çıkan mekânlar olmuştur. Başka bir deyişle kentin ibadet mekânları ve yeme-içme mekânları, bu deneyimin yaşanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcılardan on dört tanesi, mekânlarda yaşadıkları fantezi deneyimine işaret etmiştir.

Şekil 4.7. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Fantezi Deneyimleri

Fantezi deneyimlerinden ilki olan, *manevi açıdan huzur bulma ve mutlu olma deneyimine* yönelik olarak dokuz katılımcı, kentin cami ve türbeleri bağlamında yaşadıkları deneyimleri paylaşmıştır. Bunların neredeyse tamamı (8 katılımcı) bu deneyime yönelik görsel de getirmiştir.

Ayşe – 1. Sırada (Cami)

Esmâ – 2. Sırada (Cami)

Songül – 1. Sırada; Gönül – 2. Sırada; Gülsüm – 3. Sırada (Türbe)

Görsel 21. Kapalı Kent Mekânlarında Manevi Açıdan Huzur Bulma ve Mutlu Olma Deneyimi ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Dünder, Erol, Gülsüm, Songül, Gönül, Hayriye, Aksaray kentinin önemli dini mekânlarından Somuncu Baba Türbesi'nin “büyük bir maneviyata” sahip olduğunu ve bu türbeyi ziyaret ettiklerinde ve bu türbede ibadetlerini yaptıklarında “içlerinin huzur olduğunu” dile getirmişlerdir. Benzer ifadeleri Esmâ, Gülsüm ve Ayşe, aynı zamanda kentin tarihi bir camisi olan Ulucami bağlamında kullanarak bu deneyim türüne gönderme yapmışlardır. Esmâ, “çarşıda sıkıldığı zaman Ulucami'nin bahçesine gidip oturduğunu ve içinin ferahladığını” anlatarak manevi açıdan huzur bulma ve mutlu olma deneyimine değinmiştir. Ayşe de bu caminin fotoğrafını paylaşarak, Ulucami'ye gittiğinde “huzur bulduğunu” ve camiden içeri girdiğinde “o atmosferi bulduğunu” söyleyerek bu deneyime vurgu yapmıştır. Ayşe'nin ifadeleri aşağıdadır:

“Şimdi burda mesela camiye çektim. Aksarayı böyle bi huzur ortamına benzetiyorum. Yani manevi olarak huzur bulduğunda yani sanki böyle caminin iki minaresi böyle dua edermiş gibi o huzuru yaşadığım için ve aksarayda en güzel eee olarak benzettiğimden dolayı o camiye getirdim. Yani bu fotoğrafa bakınca e... yani bi insanın içi huzur doluyo. Ya sanki caminin iki minaresi elini havaya kaldırmış da Allah'a dua ediyomuş hissi uyandırıyor. Yani onu eee o hissi uyandırdığında sanki ben de hani

mutluluğundan dolayı şükrediyomuş gibi, eee huzurlu olduğumu ifade ediyö. O yüzden bu fotoğrafı beğeniyorum. Yani aksarayı bana uı yani Aksaray sokaklarında dolaştığımda huzur veriyö. Genel anlamda huzur bulacakları tek yer. Hani bu şey olarak düşünülmemesi lazım, işte dini bir obje. İşte insanların dini kullanması gibi değil. Yani kendi başına olcaksın. Yani bu dinin yani düşüncen ne olursa olsun, partin ne olursa, siyasi görüşün ne olursa olsun hani herkesden böyle tenzih ederek kendini gidip tek başına Allah'la tek başına huzur bulacağın bi yer. Ya zaten içine girdiğinde o atmosfere kendin giriyorsun yani, büyük bir kubbenin altında. Kendi kendinesin, yani kimse sana oraya git demiyo, orda dua et demiyo. İçindeki düşüncelerini kimse anlamıyo. Ya kendi başınasın, orda bi manevi. Ha çıktıktan sonra gene hayatına devam et. Ama hani huzur bulmak istiyosan oraya gidebilirsin diye düşünüyörüm. İı yani bi kentteki manevi huzur insana huzur verir ya, mesela insanın içi sıkıldığında, bi dışarı çıktığında, bi u hani ortamları gördüğünde bi huzura kavuştuğunu hissediyö. Yani bu resim de bana onu hatırlatıyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Hakan, belirli bir mekân yerine kentte insanların kendilerini mutlu hissedecekleri daha çok mekânın olmasına yönelik isteğinden söz ederek “manevi açıdan huzur bulma ve mutlu olma deneyimine” aşağıdaki gibi gönderme yapmıştır:

“İnsanların rahatça kendilerine ait aktivite alanlarının olmasını isterdim. Çünkü insanların ihtiyaçları var. Sürekli evde sıkış tepiş evde oturup kalamıyolar. O yüzden o insanları sürekli hareketli tutacak aktivite alanları olabilir. İşte sipor salonları olabilir. Sinema salonları olabilir. Okuma yerleri olabilir. Hani her şey olabilir ama insanlar bulundukları yerde mutlu olacakları bi ortam dizayn etmek isterdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fantezi deneyimlerinden bir diğeri olan *farklı bir ruh haline girme deneyimine*, sekiz katılımcı ifadelerinde yer verirken; beş tanesi buna ilişkin görsel de sunmuştur. Bu deneyim türünde de kentte bulunan camiler ve kiliseler ön plana çıkmıştır.

Esma – 2. Sırada (Cami)

Serhat – 3. Sırada (Kilise)

Songül – 1. Sırada; Gönül – 2. Sırada (Türbe)

Görsel 22. Kapalı Kent Mekânlarında Farklı Bir Ruh Haline Girme Deneyimi ile İlgili Görseller

Esma, getirdiği Ulucami'ye ait fotoğrafın kendisi için “Allah’la bir olmayı” ifade ettiğini; Serhat da getirdiği kilise fotoğrafları için “tarihin hala orada ben canlı olduğunu ve burayı ziyaret ettiğinde o tarihin içerisinde kendisini bulduğunu ve o tarihi yaşadığını” söyleyerek, farklı bir ruh haline girme deneyimine gönderme yapmışlardır. Burcu, Zinciriy Medresesi'ne gittiğinde “duvarlarına dokunduğunda sanki eskiye gittiğini” söyleyerek, bu deneyime gönderme yapmıştır. Suna ve Gönül ise Somuncu Baba Türbesi ile ilgili yaşadıkları farklı bir ruh haline girme deneyiminden söz etmişlerdir. Somuncu Baba Türbesi'ni ziyaret ettiklerinde Suna, “dünyadan sıyrıldığını”; Gönül, “farklı bir boyuta girdiğini” ifade ederek bu deneyime dikkat çekmiştir. Katılımcıların ifadeleri aşağıdadır:

“E... yani o somuncu babanın nelerden geçip ermişlik hayatını erdiğini, ermiş olduğunu uı filimlerinden, hikayelerinden, kitaplarından hep okuduk ama oraya gidince de o havayı hissediyosun. Özellikle o çilehaneyi gördüğün zaman ya insanlar işte günlerce burda kalıp Allah'la baş başa vakit geçirmiş. İşte yani dünyadan sıyrılıyorsun, diğer tarafı düşünmeye başlıyorsun oraya gittiğin zaman.” (Suna - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

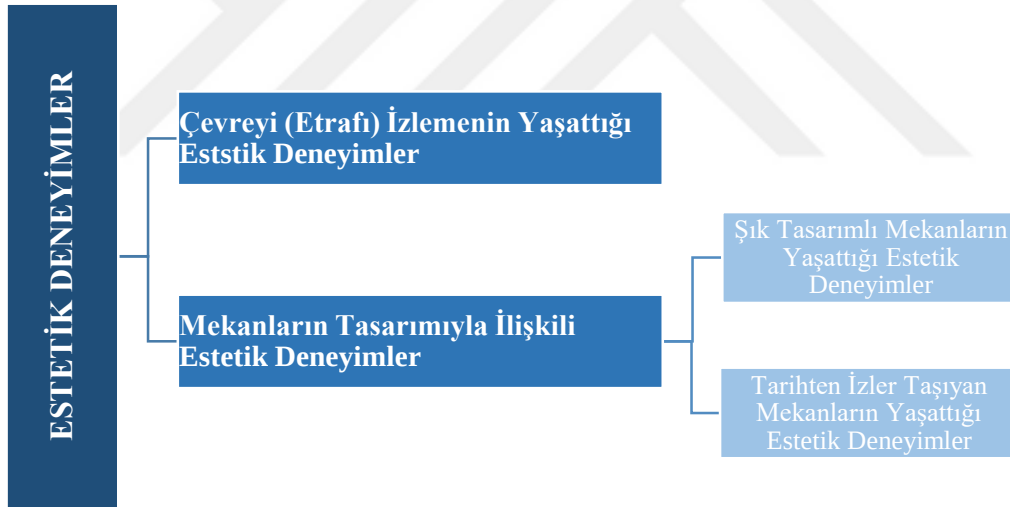
“İi tamamen bu dünyanın evet var ama olmadığını düşünüyörüm. Farklı bi boyuta giriyörüm aslında. eee diğer u taraf, toprağın altı kısmına giriyörüm. Yani. Ölüm, ölüme geliyorsun, düşünüyösün, gözünün önüne geliyo. Şuan mesela hepimiz her canlı yani insan olarak, aklı fikri olan insan olarak eee ölümün olduğunu biliyoruz ama hiç birimiz eee her an geleceğini düşünmüyörüz. Hiç ölmeyecekmişiz gibi hayatımız sürdürüyöz. Ama o tam tersi ordaki olayı görünce, o maneviyatı görünce, ölümü düşününce. Bununla düşünüyörüm zaten.” (Gönül - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Gizem ise kentin kafelerini ziyaret ettiğinde “farklı bir kimliğe büründüğünü” söylemiş ve bu deneyimden aşağıdaki sözleriyle bahsetmiştir:

“Kafeler caddesi. Orası da neden? Oturup, kahve içmek, sohbet etmek eee hani böyle dediğim gibi o yalnız, buhran melankolik gizemden çıkıp, okuldan çıkıp orada da farklı bi kimliğe bürünüp, farklı bi ee ambiyans yaşamak tabi ki de tatmin edici oluyo benim için. İhtiyacım oluyo buna zaman zaman.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.1.2.7. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Estetik Deneyimler

Bulgular, Aksaray kentinin kapalı mekân varlıkları aracılığıyla yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden bir diğerinin *estetik deneyimler* olduğunu göstermektedir. On iki katılımcı, mekânlarda yaşanan estetik deneyimlere, çeşitli boyutlarıyla işaret etmişlerdir. Estetik deneyimler, “çevreyi (etrafı) izlemenin yaşattığı estetik deneyimler ve mekânların tasarımıyla ilişkili estetik deneyimler” olmak üzere iki alt boyutta toplanmıştır. Bu deneyimlerin yaşanmasında, mekânların sahip olduğu fiziksel özelliklerin, kişide uyandırdığı görsel zevk duygusu önemli olmaktadır. Kentin çeşitli kapalı mekânlarında yaşanan estetik deneyimlerin tamamı Şekil 4.8’den izlenebilir.

Şekil 4.8. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Estetik Deneyimler

Estetik deneyimlerden ilki, *çevreyi (etrafı) izlemenin yaşattığı estetik deneyimlerdir*. Bu deneyim türü açısından katılımcılar, bulundukları mekândan dışarıyı (mekânın dış çevresini) seyretmenin kendilerine verdiği keyfe odaklanmışlardır. Dolayısıyla bu deneyim türünün kaynağında, mekânın iç kısmının fiziksel özellikleri değil, dış çevresinin sahip olduğu manzara ve bu manzarayı izlemenin vermiş olduğu keyif yer almaktadır. Başka bir deyişle, mekânın dış çevresinin göze hoş gelmesi, bu deneyimin yaşanmasında oldukça önemli hale gelmektedir. Bu deneyimin yaşanmasında yeme-içme mekânları öne çıkmaktadır. Bu

deneyim türüyle ilgili sekiz katılımcı yaşadıkları deneyimleri paylaşıırken; bunlardan üç tanesi söz konusu deneyimin yaşandığı mekânlara yönelik görsel de sağlamıştır.

Kamil – 3. Sırada (Kafe)

Suna – 3. Sırada (Kafe)

Nermin – 4. Sırada (Restoran)

Görsel 23. Kapalı Kent Mekânlarında Çevreyi İzlemenin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller

Caner, Hakan, Esmâ, Suna ve Kamil, şehrin tamamını panoramik biçimde seyretme (izleme) imkânı veren aynı mekân bağlamında “kente bakmanın kendilerine verdiği keyfi (zevki)” öne çıkararak, çevreyi izlemenin yaşattığı estetik deneyime gönderme yapmışlardır. Suna, seyir terasında bulunan bu kafeye ilk gittiği günü anlattığı hikâyesinde “bütün kenti görebildiğini” ve “günbatımını seyretmenin çok güzel” olduğunu dile getirerek, aşağıdaki ifadeleri ile yaşadığı bu deneyime gönderme yapmıştır:

“Seyir tepesi mesela kaç yıl sonra bitti ama şehre gerçekten yeni bişey geldi yani. Seyir tepesine gittiği zaman orayı beğenmeden gelmeyen yok. Çok seviyolar şehre tepeden bakışı. Yani o çok güzel oldu. Böyle böyle ilerler inşallah. Daha güzel şeyler olur.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Seyir terası yapılmadan önce çok bekledim. Yani baya iki yıl falan sürdü. Allah 'ım burası ne zaman bitecek, ne zaman bitecek, bitse de bi görsek. Hatda bi ara şey dediler, ee teleferik olacak, ordan hasan dağına bağlanacak falan. Çok seviniyodum böyle görsel açıdan güzel şeyler olacak diye. Ama şuanda sadece kafesiyle yetindiler. Gerçekten de çok güzel, çok seviyorum. Özellikle akşam saatlerinde görülmeye değer.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) *“Oraya çıktığım zaman eee yani oraya ilk çıktığımda ya aksaray bu kadar büyük müymüş dedim. İlk dediğim buydu. Eee fotoraf bana aksarayın ne kadar büyük olduğunu gösteriyordu. Aksarayın güzelliğini ortaya çıkaran tek yer, tepe. Tepeden kuşbakışı yapabiliyosun aksaraya. Başka hiç bi yerden aksarayı öyle göremiyoruz çünkü, o tepeye çıkmadan. Bakın mesela şuradan en fazla iki bina görebiliyoruz ama ordan bütün aksarayı görebiliyoruz. Herşey yani dağı, gölü, kenti, ee oteli, ee her şeyi, arasası, parkı her şeyini görebiliyoruz. Hatda mezarlığını bile görebiliyoruz. O tepe o yüzden şehir için en önemli tepe. Aa günbatımı çok güzel oluyo. Mutlaka herkesin orda günbatımını seyretmesini isterim. Misafirlerimizi yurt dışından misafirlerimiz geldi, götürdük. Onlar bile aynı tepkiyi verdi. Aksaray baya baya bi ilmiş! Ne kadar büyümüş dediler. Yani o görseelliği görmek, o büyük açığı, geniş açığı görmek o fotorafın özelliği o bence.”* (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Ender, hayalindeki Aksaray kentini anlatırken “yeşillığe bakabileceği ve güzel bir manzaraya” sahip mekânların çoğalmasını istediğini belirterek, estetik deneyimin bu türüne ilişkin daha fazla deneyim yaşama istediğini şöyle anlatmıştır:

“İşte geçen bi arkadaşım söyledi aksarayın tepesine seyir tepe diye bi yer açılmış. Eminim manzarası çok güzeldir. Bu tip şeyler hani yeşillığe bakabilceğim, yeşillik içinde olabilceğim ve yeşillik içinde atıyorum arkadaşlarımla kahvaltıya gidebileceğim bi yer mesela gibi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Estetik deneyimlerden ikincisi olan *mekânların tasarımıyla ilişkili estetik deneyimler* açısından, “şık tasarımlı mekânların yaşattığı estetik deneyimler” ve “tarihten izler taşıyan mekânların yaşattığı estetik deneyimler” olarak iki ayrı alt boyut ortaya çıkmıştır. Bu deneyim türü anlamında kafeler ve camiler öne çıkmıştır. Bu deneyim türünün kaynağında, mekân tasarımının vermiş olduğu görsel keyif bulunmaktadır. Yedi katılımcı, mekânların tasarımıyla ilişkili estetik deneyimlere göndermelerde bulunmuş ve ikisi görsel de sunmuştur.

Hüseyin – 3. Sırada (Restoran)

Hayriye – 1. Sırada (Cami)

Görsel 24. Kapalı Kent Mekânlarının Tasarımıyla İlişkili Estetik Deneyimler ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Barış ve Nermin, mekân tasarımıyla ilişkili estetik deneyim açısından şık tasarımlı mekânların yaşattığı estetik deneyimler alt boyutunu öne çıkarmışlardır. Barış, iç dizaynını beğendiği kafeyi anlatırken, “renklerin içini açtığını” ve kafenin kendisine “cıvıl cıvıl ve renkli” geldiğini ifade ederek şık tasarımlı mekânın yaşattığı estetik deneyimden aşağıdaki biçimde söz etmiştir:

“Bi mekân var. O da hem e... gitme sebebim iç dizaynı. Renkleri çok eee içimi açıyo. İç dizaynından dolayı gidip böyle huzur bulmak istiyorum bu mekânda bi kave içerken. Bir de dediğim gibi müzik benim hayatımda olmazsa olmazlardan bi tanesi. Belki yemeksiz yaparım, müziksiz yapamam o derecedeyim. Dolayısıyla böyle gitceğim mekândaki müziklerin benim eee kulağıma hoş gelip, onun ruhumu dinlendirmesi lazım. Ona da dikkat ederim kesinlikle. Kahverengi kafeyi ee seviyorum, bu anlamda müzik konusunda. Gittiğim zaman hep böyle kendi eee ruhuma uygun müzikleri oralarda dinleyebiliyorum. Hem yiyecek, menü zenginliği olsun hem mekan dizaynı olsun böyle cıvıl cıvıl renkli geliyo bana.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Nermin ise ifadelerinde, kentin “kendine özgü bir kafe tarzının” olmamasından duyduğu rahatsızlığı dile getirmiş ve farklı kentlerden vermiş olduğu örnekler yoluyla estetik deneyimin “otantik yönüne” şu şekilde dikkat çekmiştir:

“Aksaray’da genel itibariyle kafeler, kafelere gidiyoruz. Çünkü bi arkadaşlarla buluşacağımız bi vakit olsa kafelerden bi tanesini seçip de gitmek durumunda kalıyoruz. Çünkü kendine özgü herhangi bir kafe tarzı yok aksarayın. Hani bazı yerlerde böyle kafeler vardır. E... ne bileyim deniz kenarında salaş yerler vardır. Karadenizde çok daha başka böyle odundan falan yerler vardır ama aksarayın kendine has bir kafe kültürü yok. Genelde büyük markaların kafeleri. Biz de onlar tercih ediyoruz ya da yemek yiyeceksek eee büyük restoranlardan birinde oluyo bu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Hüseyin ve Hayriye ise tarihten izler taşıyan mekânların kendilerinde yaşattığı estetik deneyimlerden söz etmişlerdir. Bu anlamda Hüseyin, bir restoran bağlamında yaşadığı bu estetik deneyimi anlatırken; Hayriye bir cami aracılığıyla bu deneyimi nasıl yaşadığını paylaşmıştır. Hüseyin, yemek yemeği en çok sevdiği restoranın “eski mimari ve yeni mimariyi birleştirdiğini” ve bunun “göze hoş gelerek insanı rahatlatıcı” bir yönü olduğunu anlattığı ifadelerini sağladığı görselde de yineleyerek desteklemiştir. Hüseyin’in yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı görüşmelerdeki sözleri aşağıdadır:

“(...) Mekanın mimari özellikleri çok güzel. Hani bugün e... eski mimariyle yeni mimariyi birleştirip özgün bir mimari oluşturup genelde hani bütün şubelerinde bu estetiği ve aynı kalitedeki hizmeti sunduklarını görüyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Binaların genelde mimarisi eee ve eee sunduğu hizmet kalitesi eee beni mutlu ediyö. Eee mesela Aksaray bi Selçuklu şehri. Bundan dolayı da mesela bu binalarda genelde özellikle eee lavabolarda mesela böyle bir bu yapıya yakın hani mesela en azından süslemenin kullanıldığını görmekteyiz imkan verdikçe. Tabi bunla birlikte modern hani tamamen bir eee retro mu diyosunuz, otantik mi diyosunuz ☺☺☺. Eee tam olarak hani bu tip bi yapısı olmamakla birlikte hani modernle otantikliği koruduğunu düşünüyorum yani. Güzel bir şey yapılmış. Yani göze itici gelen bir görünümü yok mekanın. İnsanı rahatlatıcı böyle, hani geniş, ferah.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hayriye de kentin hem tarihi eserleri arasında yer alan Ulu Cami'nin bir ibadet mekânı olmasının yanı sıra “güzel bir yapı ve mimari” olduğundan, bu camiye gördüğü zaman “içinin açıldığından” ve “kentnin güzelleşmesini sağladığından” söz ederek bu deneyim türünden şu şekilde bahsetmiştir:

“Ulu cami ee Aksaray'ın geçmişiyle alakalı bir ee camidir Selçuklular döneminde yapılmış, ikinci Kılıçaslan döneminde de tamirat görmüş bir cami. Zaman zaman tamirine devam ediliyo hani eee çöküntüler olma sebebiyle. Güzel bir yapı, güzel bir mimari. Onu görünce insanın içi açılıyo açıkçası bu camiye görünce. Eskiye dayalı, aksarayı güzel bir eee eskinin mimarisini anlatan güzel bir yapı olarak bakıyoruz. Ee bin dört yüz yıllarında yapılmış tahmini. İkinci Kılıçaslan döneminde de tamirat görmüş bir cami. Şuanda hala halkın hizmetinde. İnsanlar ibadetlerini rahat bir şekilde, huzurlu bir şekilde yapmaya devam ediyö camimizde.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “Ee fotorağa bakınca insanların hani ibadet yapması için, eee huşu içinde ibadet yapabilmek amaçlı bir cami olduğunu hatırlıyorum. Eee ibadetin eee insana verdiği zevki anlatıyo. İnsanın içini açan bir mimari, eser olarak görüyoruz. Yani eski, eski bir mimarinin, aksaraya verdiği bir güzellik olarak, eee yeni eserlerin de hani onlara bakılarak daha güzel, sağlam bir şekilde yapılmasını gösteren bi eser bizlere. Hala çökmemiş, hala ayakta asırlardır. Ee işte yeni eserlerin de öyle sağlam yapılması için bizlere bir örnektir. Numunedir.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.1.2.8. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Sosyal Konfor Deneyimleri

Aksaray kentinin kapalı mekân varlıklarının yaşattığı sosyal ve duygusal deneyimlerden bir diğeri, *sosyal konfor deneyimi* olduğu anlaşılmaktadır. Bu deneyim türü açısından katılımcılar, vakit geçirdikleri mekânın kendilerinde uyandırdığı “rahatlık hissine” ya da “aile ortamının verdiği güven duygusuna” odaklanmışlardır. On katılımcı, bu deneyime dikkat çekmiş ve bunlardan dördü bu deneyimi temsil eden görsel sağlamıştır.

Berna – 4. Sırada (Kafe) Aylin – 2. Sırada (Kafe) Kamil – 3. Sırada (Kafe) Ayşe – 1. Sırada (Cami)

Görsel 25. Kapalı Kent Mekânlarındaki Sosyal Konfor Deneyimi ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Metin, vakit geçirmeyi tercih ettiği mekân hakkında konuşurken “kimsenin bakışlarıyla kendisini rahatsız etmediğini” belirterek bu mekânda yaşadığı sosyal konfor deneyimine şu şekilde gönderme yapmıştır:

“Akşam arabama biniyorum. Gidiyorum. Mesela böyle ağaçlıya filan otuyorum. Bi çay kahve bişey içiyorum. Ağaçlıyı daha düzgün buluyorum. Aksaray sınırlarının üstünde buluyorum. Daha elit buluyorum. İnsanların daha saygılı olduğu bi yer. Hani böyle en azından çar çakal böyle işte seni rahatsız edecek insanların olmadığı bi yer olarak görüyorum. Mesela sınırlar derken şu şekil standart ın aksaraydaki kafeler caddesinde kafelerde çok yani elit güzel yerler ama müşteri olarak daha aksaray sınırlarının üstünde. Hani oturduğunda insanlar seni rahatsız etmiyo veya sana direk bakarak bakışlarıyla da rahatsız etmiyo mesela.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Kamil, getirdiği görseldeki mekânın “ailecek rahat edip, oturup sohbet edebildikleri” bir mekân olduğunu dile getirmiş ve aşağıdaki ifadeleri ile sosyal konfor deneyimine aşağıdaki şekilde dikkat çekmiştir:

“Yani bu fotoğrafı getirme nedenimiz Aksaray'da işte gidilebilecek nezih yerlerden birisi. Ailecek rahat gidebileceğin, oturabileceğin, şehri tepeden gören güzel bi mekân. Bunun için. Yani çocuklarımızla, eşimizle gidip rahat bi şekilde oturup ya da misafirlerimizi ağırlayabileceğimiz bi yer olarak düşündük. Burası şey olarak geçiyor, Seyir Tepesi olarak geçiyo şu anda. Aksaray'ın eee şöyle izah edeyim ben size doğusuna düşüyo. Mezarlığın üzerinde orda. Yani Ervah mezarlığının tam doğusuna

düşüyo. Orda Seyir Terası olarak yani belediyenin dizayn ettiği bi yer. Ya dediğim gibi ailecek rahat bir şekilde gidip oturabileceğin, sohbet edebileceğin bi yer.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Diğer katılımcılardan farklı olarak Ayşe, paylaştığı cami görseli ile ilgili olarak, “bu caminin insanların ortak noktası olduğunu” ve burada “bir sınıf ayrımı olmadığını” belirterek sosyal konfor deneyiminin “herkesin eşitliği” yönüne dikkat çekmiştir. Ayşe’nin ailesinin hacca gittiği gün yaşadıklarını ve hissettiklerini paylaştığı ifadeleri aşağıdadır:

“Annemlerin hacca gittiği dönem yani o caminin önünde gitmişlerdi. O yüzden yani uı orası daha böyle bi bana hani manevi olarak orası en çok huzur veriyö yani. Evet. Ya şimdi mesela onlar işte ilk hacca gittiklerinde çok kalabalık, ya burası müftülük camisi zaten. Ya burası böyle umreye hacca gidenlerin ee ilk işte uçağa binmek için otobüse bindikleri bir yer. Ve ya çok mahşeri bir kalabalık oluyo. bi tarafta mesela tıraşın yoğunluğu, bi tarafta insanların orda birikmesi, park alanı. Yani hepsi bir arada tam bi ee cümbüş havasını yaşıyo. Ee bayram sabahları mesela çok kalabalık oluyo. Herkes akın akın mesela o camiye gidiyolar. Yani o memleketteki hani insanların hiç bişey düşünmeden sadece tek bi nokta için hani bi Allah rızası için gittikleri yer. Ha insan mesela alışveriş merkezine gider, kimisi eğlenmek için gider, kimisi alışveriş için gider, kimisi ne bileyim arkadaşıyla buluşmak için gider, yemek yemek için gider. Ama burası çok farklı. Burası tamamen insanların ortak bi noktası. Hani orda işte valisi de, öğretmeni de, ne bileyim hani öğrencisi, çocuğu her şeyi yani uı ya tek oluyosun orda. Yani hiç bi zaman yanındaki adam aa bak bu valiymiş, buraya farklı bi amaç için gelmiş demiyo yani. Yani oraya giden insanların amaçları hani farklı şeyler için değil. Herkes Allah rızası için, hani namaz için gidebilir, dua etmek için gidebilir ama hani ben gideyim de ordan hani para kazanayım, alışveriş yapayım böyle bi gayeleri yok yani. Hani o yüzden orda insanlar hep tek bi düşünceyle hareket ediyolar. Eee sınıf ayrımı yok.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.1.2.9. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Nostalji Deneyimleri

Aksaray kentinin sahip olduğu kapalı mekanlar bağlamında ortaya çıkan sosyal ve duygusal deneyimlerden bir diğeri *nostalji deneyimleridir*. Sekiz katılımcı, nostalji deneyimlerinin çeşitli boyutlarına işaret ederken; altısı ifadelerine yönelik görsel de sağlamıştır. Nostalji deneyimleri, “çocukluk dönemini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimleri (3 katılımcı), özel bir günü anımsamaya ilişkin nostalji deneyimleri (2 katılımcı), kentin tarihini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimleri (2 katılımcı) ve sevgiliyi anımsamaya ilişkin nostalji deneyimleri (1 katılımcı)” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Şekil 4.9. Kapalı Kent Mekânları İle İlgili Nostalji Deneyimleri

Araştırma katılımcılarından Gönül ve Serhat, Somuncu Baba türbesi'nin kendilerine çocukluk yıllarını hatırlattığını belirtmişler ve bu döneme ait anılarını paylaşmışlardır. Serhat, vakit geçirmeyi sevdiği Somuncu Baba türbesinin “o bölgelere yakın yerlerde oynadığı için” kendisine geçmişini hatırlattığını belirterek *çocukluk dönemini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimine* aşağıdaki gibi değinmiştir:

“İyi ervahta vakit geçirmeyi severim. Çünkü daha böyle huzur veriyö. Biraz da bu noktadaki inançlarım, ee uhrevi inançlarım. Ee orda tek başına dolaşmak veya o sessizliği dinlemek. Çünkü bi tarafa bakıyosunuz kılıçarslan tepesi. O kılıçarslan tepesinin ordaki Kılıçarslan türbesi. Eee bi tarafa bakıyorum o tarihi sembolize ediyö. Etrafıma bakıyorum bana geleceğmiz son noktayı hatırlatıyö. O bölgelere yakın yerlerde oynadığımız için bi tarafım da geçmişimi hatırlatıyö. Yani sevdiğim nokta bu tarz alanlarda gezmek. Daha sürekli tekrarlamak istemiyorum aslında söylemlerimi ama hani çevresindeki tarihi ve doğal güzellikleri yürüyerek gezmek daha çok hoşuma gidiyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Gönül – 2. Sırada (Türbe))

Görsel 26. Kapalı Kent Mekânlarında Çocukluk Dönemini Anımsamaya İlişkin Nostalji Deneyimleri ile İlgili Görsel

Gönül de getirdiği görsele yönelik ifadelerinde, “çocukluğuna ait bir fotoğraf” olduğunu söylemiş ve dedesiyle birlikte bu türbeyi ziyaret edip, sonrasında kendisine alınan elmalı şekeri hatırladığını belirterek, çocukluğunu anımsamaya ilişkin hikâyeyi paylaşmıştır:

“Hani bi fotoraf çekinirsiniz kalır, yıllar e unutursunuz o an çekindiğiniz fotorafı yeri mekânı. Ama yıllar sonra onu biri karşınıza getirir. Hani birden o gün aklınıza gelir. O oo gözünüzi önünde canlanıverir. Ee o da benim çocukluğumun fotorafı.” “Dedemle birlikte olduğumuz an ve eee misafirleri vardı dedemin, arkadaşları. Onları getirmişti. Onların benim o otları dedemin bana öğrettiği işte ordaki etraftaki eee mezarların yanındaki otları temizlememiz, toplamamız, o somuncu babanın türbesine girişimiz, hani küçük yaşta olupta benim o secde edişim onların çok dikkatini çekmişlerdi ve e... çocukluk belki aklı bilmiyorum ama uu ordan çıkarken bana kocaman bi elmalı şeker almışlardı. Elmalı şeker o zaman çok meşurdu. Tek hatırladığım elmalı şeker diyebilirim çocukluğuma dair.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hande ve Nermin, *özel bir günü anımsamaya ilişkin nostalji deneyimlerine* aynı mekan bağlamında dikkat çekmiştir. Bu katılımcılar aynı zamanda sağladıkları görseller ile de sözlerini pekiştirmişlerdir. Katılımcı görselleri aşağıda sunulmuştur.

Hande – 1. Sırada (Restoran)

Nermin – 2. Sırada (Restoran)

Görsel 27. Kapalı Kent Mekânlarında Özel Bir Günü Anımsamaya İlişkin Nostalji Deneyimleri ile İlgili Görseller

Hande, söz konusu bu mekanda eşiyle tanıştığını ve bu mekanın “resmini ya da ismini gördüğünde eşiyle tanıştığı o gün hissettiği aynı heyecanı yaşadığını” söyleyerek nostalji deneyiminin bu türüne işaret etmiştir. Nermin de, aynı mekânda arkadaşları tarafından sürpriz biçimde hazırlanan doğum günü kutlamasına yönelik anısını paylaşırken bu mekâna

ait görselin kendisini “geçmişe götürdüğünü” dile getirmiştir. Nermin, “doğum gününün kutlanacağını bilmediğini, bu nedenle sürpriz olarak buraya gittiğini” belirttiği ifadeleriyle yaşamış olduğu “sürpriz deneyimine” de yer vererek yaşamış olduğu hem nostalji hem de sürpriz deneyimlerine aşağıdaki ifadeleri ile vurgu yapmıştır:

“Burda benim doğum günüm kutlanmıştı. Benim için de çok özeldi. Eee kutlayan kişi de rahmetli oldu. Bu nedenle de benim için güzel bi anısı var bende. İyi şeyler hissettiriyo bana. Eee anı aslında ee baya 😊 geçmişe götürür beni. O dönemde ben adanada yaşıyordum. Aksaraya yeni dönem zamanlarımdı. Ben burda doğum günümün kutlanacağını bilmiyordum. Çünkü doğum günüm artık geçmişti. Ama sürpriz olarak buraya gitmiştim ben. Aslında burayı kendim seçtim ama benim seçeceğim belli demek ki kafalarında. Nereye gidelim diye bana sordular, ben de dedim ağaçlıya gidip bi yemek yiyebiliriz. Ağaçlıya gittiğimde benim için bi eee odada bi masa falan hazırlanmış olduğun gördüm. Demek o kadar biliyorlarmış ki benim orayı seçeceğimi, doğum günümü de orda kutlamaya karar vermişler. Ya kendi kendime sürpriz yapmış gibi oldum o gün 😊😊😊.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hayriye ve Gülsüm ise kentin cami ve türbeleri bağlamında *kentin tarihini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimlerini* öne çıkarmışlardır. Hayriye, Somuncu Baba Türbesi’ni ziyaret ettiği zaman “geçmişe dönük olarak tarihi hatırladığını” ifade ederek; Gülsüm, de Ulucami’nin “eskileri, eskiden yaşanmış şeyleri hatırlamayı ve tarihi, Osmanlı Devletini, bir geçmişi olduğunu hatırlamayı” sağladığını belirterek bu deneyim türüne dikkat çekmişlerdir. Bu katılımcılar, bu deneyim türüne görsel de (Görsel 28) sağlamıştır.

Gülsüm – 1. Sırada (Cami)

Hayriye – 2. Sırada (Türbe)

Görsel 28. Kapalı Kent Mekânlarında Geçmiş İnsan Yaşayışlarını Anımsamaya İlişkin Nostalji Deneyimleri ile İlgili Görseller

Son olarak katılımcılardan Barış ise *sevgiliyi anımsamaya ilişkin nostalji deneyimine* bir kafe bağlamında dikkat çekmiştir. Barış, “üniversitedeki ilk kız arkadaşıyla” tanıştığı bu kafeye ne zaman gitse “anıların canlandığını” dile getirerek, nostalji deneyimine şu ifadelerle gönderme yapmıştır:

“Kahverengiye yönelik anım var mı? Ya biraz şimdi konular şey oldu yani. Eee Aksaray üniversitesindeki ilk kız arkadaşım ilk tanışma yerimiz bizim kahverengi kafeydi. Dolayısıyla kahverengi kafenin izlenimi biraz daha farklı bende. Yani oraya gittim mi biraz anılar canlanıyo. Müzik de işin içine girdi mi o da tuzu biberi oluyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Alan yazın incelendiğinde, kentlerin kapalı mekânlarında yaşanan deneyimleri inceleyen çalışmalar bireylerin bu mekanlarda çeşitli türden deneyimler yaşama fırsatı bulduklarına göndermelerde bulunmuştur. Yeme içme mekanları olarak hizmet sunan mekanlarda vakit geçiren bireylerin memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu ve mekana yönelik bağlılık duygularının mekan varlığı ile orantılı olduğu ifade edilmiştir (Rosenbaum, 2009). Kent kapalı mekan deneyimi açısından zengin deneyimler yaşatan bir diğer alan olarak AVM’lerin, bireylere andan sıyrılarak özgürlük deneyimi ve kaçış deneyimi yaşama fırsatı sunduğu ve kente yönelik doyum ve tatmin duygusunu da olumlu yönde etkilediği tespit

edilmiştir (Uygun, 2016). Bunun yanı sıra, bireylerin kent merkezindeki konaklama mekanlarında yaşadığı olumlu deneyimlerin; eğlence, öğrenme, kaçış, ve estetik deneyimi gibi çeşitli boyutları olduğuna ilişkin araştırma sonuçları mevcuttur (Mody vd., 2017). Kapalı mekan deneyimi açısından zengin olanaklar barındırabilen festival ve etkinlik alanlarında ise gerek bilişsel gerekse de duygusal çeşitli deneyimlerin yaşanabildiği ve yaşanan deneyimlerin kişilerin memnuniyet düzeylerini doğrudan etkilediği belirtilmiştir (Mason ve Paggiaro, 2012).

4.1.2. Kentin Açık Mekân Varlıklarına Yönelik Deneyimler

Bulgular, açık mekân varlıklarına yönelik deneyimlerin, genel kent deneyimlerinin önemli bir kategorisini oluşturduğunu göstermektedir. Bu açık mekânlar, kent sakinlerinin çok çeşitli sosyal ve duygusal içerikli deneyimler yaşamasını olanaklı hale getirmektedir. Buna göre Aksaray kentinin sahip olduğu açık mekân varlıklarının, birer deneyim alanı olduğu ve bunların sayısal olarak çokluğunun ve çeşitliliğinin, kent yaşamının canlanmasına ve kent sakinlerinin yaşadıkları kent deneyimlerinin çeşitlenmesine katkı sağlayabileceği söylenebilir.

Açık mekân varlıklarına yönelik deneyimler, “açık mekânların fiziksel olarak varlığı ve yeterliliği” ve “açık mekân varlıklarının yaşattığı sosyal ve duygusal deneyimler” olmak üzere iki temada yoğunlaşmıştır. Aksaray kentinde bulunan açık mekân varlıkları; “kentsel yeşil alan varlıkları, doğal alan varlıkları, tarihi eser varlıkları ve buluşma alanları” biçiminde sıralanabilir. Aksaray kentinin genel anlamda yaşattığı sosyal ve duygusal deneyimler ise, “kentin açık mekan varlıkları ile ilgili etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri, otantik deneyimler, fantezi deneyimleri, estetik deneyimler, kaçış deneyimleri, öğrenme deneyimleri, eğlence deneyimleri, nostalji deneyimleri, sosyal konfor deneyimleri ve sembolik deneyimler” olarak belirlenmiştir.

4.1.2.1. Açık Mekânların Fiziksel Olarak Varlığı ve Yeterliliği

Kent yaşamının önemli bir parçasını oluşturan kentin açık mekân varlıkları, bir bakıma rekreasyon varlıklarını temsil etmektedir. Bu varlıkların fiziksel anlamda çokluğu ve çeşitliliği, kent yaşamında zamanının büyük bir kısmını ev ve işyerinde geçiren kent sakinlerinin dinlenme, yenilenme gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri bakımından oldukça

önemlidir. Bulgular, Aksaray kenti bağlamında açık mekân varlıklarının katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre kentsel yeşil alan varlıkları, doğal alan varlıkları, tarihi eser varlıkları ve buluşma alanları olmak üzere dört boyut altında toplandığını göstermektedir. Bu tema altında katılımcılar genel olarak açık mekân varlıklarının sayısal olarak yeterliliğine ya da yetersizliğine ve çeşitliliğine vurgu yapmışlardır. Bu tema altında yer alan katılımcı deneyimlerinin merkezinde daha çok akılcı deneyimlerin yer almaktadır.

Aksaray kentinde bulunan kentsel yeşil alan varlıkları (işlenmiş / tasarlanmış yeşil alan varlıkları), yeşil alanlar, parklar, piknik alanları ve (tasarlanmış) su alanları olmak üzere sınıflanmıştır. Doğal alan varlıkları ise, kentin sahip olduğu doğal güzellikler, kentin iklim koşulları, (doğal) su kaynakları ve bitki ve hayvan çeşitliliği biçiminde ortaya çıkmıştır. Kentin tarihi eser varlıkları, camiler, kiliseler, binalar ve yeraltı şehirleri gibi kentin ilk kurulduğu dönemlerden günümüze kadar ulaşan tarihi yapılarını ifade etmektedir. Buluşma alanları ise, kent sakinlerinin bir araya geldiği, toplu bir halde bulunabildiği alanları ya da yerleri ifade etmektedir.

4.1.2.1.1. Fiziksel Varlık Olarak Kentsel Yeşil Alanlar

Bulgular, Aksaray kentinin açık mekân varlıkları açısından *kentsel yeşil alan varlıklarının* katılımcıların vakit geçirmekten ve bulunmaktan en fazla keyif aldıkları ve bu nedenle ilk sırada öne çıkardıkları varlıklar olduğunu göstermektedir. Buna göre katılımcıların neredeyse tamamı (50 katılımcı), kentin yeşil alan varlıklarının çeşitli boyutlarına işaret etmiştir. Bu anlamda kentsel yeşil alan varlıkları, katılımcıların verdikleri önem sırasına göre; “yeşil alanlar, parklar, piknik alanları ve (tasarlanmış) su alanları” olmak üzere dört alt boyutta toplanmıştır.

Aksaray kentinin sahip olduğu kentsel yeşil alan varlığı açısından *yeşil alanlar*, ilk sırada yer almaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (42 katılımcı), kentteki yeşil alanlara dikkat çekmiş olup, bunlardan yirmi tanesi aynı zamanda ifadelerini güçlendiren görseller de paylaşmıştır. Bulgular, katılımcıların bu deneyimlerinin “yeşil alanların sayısal olarak azlığı, yeşil alanların betonlaşma ile azalması, kentin iklim koşullarının ve toprak yapısının uygun olmayışı ve yeşil alanlara yönelik kent sakinlerinin tutumları” olmak üzere dört alt boyuttan oluştuğunu göstermektedir. Yeşil alanlara yönelik söz konusu bu alt boyutlar, kent merkezi ve Aksaray Üniversitesi’nin kampüs alanı olmak üzere iki bağlamda ortaya çıkmıştır. Bu deneyim, daha çok katılımcıların kent içerisinde ve çevresinde yeşil alanların yetersizliğine

yönelik deneyimlerini ve bu alanların artırılması yönündeki isteklerini temsil etmektedir. Katılımcılar, yeşil alanların yetersizliğinden söz ederken, geçmiş yıllarda Aksaray’ın daha yeşil bir kent olduğuna dikkat çekerek bir bakıma kentin geçmiş ve bugünkü durumunu da karşılaştırmışlardır. Katılımcı görselleri, Görsel 29’de sunulmuştur.

Görsel 29. Fiziksel Varlık Olarak Yeşil Alanlar ile İlgili Görseller

Yeşil alanların sayısal olarak azlığı alt boyutuna katılımcılardan Ayşe, Burcu, Aylin, Begüm, Damla, Betül, Çağatay, Aykut, Esra, Kağan, Caner, Sevgi, Aslı, Salih, Canan, Songül, Selin, Gönül, Kamil, Polat, Yasin, İzel ve Çağla gerek yarı yapılandırılmış ifadeleri gerekse sağladıkları görseller yoluyla dikkat çekmişlerdir. Kent merkezi bağlamında Ayşe, “yeşil, orman, bahçe” gibi alanlar göremediğini; Aslı, “yeşil bir şehir” olmadığını, Begüm kenti düz bir tepsiye benzeterek “ağaç sayısının sayılı olduğunu ve hiçbir yerde ağaç göremediğini ve şehir merkezinde yeşillendirmenin” olmadığını belirtmiştir. Selin, ifadelerinde kenti kahverengiye benzetmiş ve bunun nedeni olarak da kentte yeşil alanların az olmasını göstermiştir. Getirdiği görsele yönelik olarak da benzer ifadelerde bulunan Selin, görselin “yeşilliksizliği” ifade ettiğini ve bu nedenle getirdiğini söylemiştir. Selin’in ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yani bi renge benzetsem kahverengine benzetirdim heralde. Çünkü etrafa baktığımda belki o çıplak tepelerden dolayı, hep kahverengi tepelerden, kahverengi çatılardan dolayı. Yani benim yaşadığım yerde öyle bişey yok. Kahverengi çatı yok bi kere. Mersinde çatı olmaz, hep dam olur ve dağlar da her zaman yeşil olur. Hiç böyle biz de şey olmaz, boş, kahverengi toprak, öyle açıkta toprak olmaz. Her şeyin üstü yeşille örtülüdür sanki. Belki de o yüzden hep kahverengiye benzetirim aksarayı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Burda ıı daha önceki konuşmamızda aksarayda hani hiç ağaç, yeşillik olmadığından bahsetmiştik. Orada boş bir tarla var. Hiç bişey yok üzerinde. Dağlar, gerisinde dağlar da görünüyo. Onlarda da hiç bişey yok. O yüzden getirdim o fotoraftı. Yeşilliksizliği ifade ediyor. E... kuraklığı ifade ediyor. E... sanki yeşil olmayınca yiyecek bişey de bulunmazmış gibi bir duyguya sebep oluyor. Hani sonuçta da bişey üretmelisin ki yiyebilesin. Üretim de sanki düşükmüş gibi, azmış gibi.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Yasin de kenti “boz ayıya” benzeterek yoluyla kentteki yeşil alanların sayısal olarak azlığına dikkat çekmiş ve aşağıdaki ifadeleriyle neden böyle bir metafor kullandığını açıklamıştır:

“Böyle boz ayıya benzetiyom aksarayı. Boz ayıya benzetiyom. Hiç yeşillik yok ya. heralde aklıma birden o geldi. Aksarayda yeşillik yok mesela. Yani Aksaray dedim mi gözümü kapattığım zaman mesela yukardan şeyden görünür Aksaray, şu kırgızlardan filan baktığın zaman görünür. Aksarayda hiçbi yeşillik görünmüyor ki. Yani bomboz bi şehir Aksaray o açıdan. Ha aynı boz ayı, boz ayı, boz ayı. Aksarayda ağaç yok. Ağaçsız kel bi şehir Aksaray.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kağan ise Aksaray Üniversitesi kampüs alanı yeşil alanların sayısal olarak azlığına dikkat çekmiştir. Kağan, Aksaray kenti denildiği zaman aklına kampüs geldiğini ve kampüsü de yeşil alanların yetersizliğinden dolayı “sarı buğday tarlasına” benzettiğini dile getirmiştir. Bu ifadelerini getirdiği görsel ile de destekleyen Kağan’ın ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“(Aksaray denilince aklıma) Buğday tarlası. Sarı. Böyle o tipik şey vardır ya fotoğraflarda da vardır böyle uzun, sarı şeyler tarlalar. Niyeyse o aklıma geliyor. Yani her yerde tarla gördüğüm için falan değil aslında. Yavaş yavaş da yeşil yeşillenmeye başladı aslında yani. Geldiğim seneye göre daha da yeşil. Kampüs en azından daha yeşil. Ama o bozkırın imajı bi türlü gitmedi aklımdan. Yani kampüsün çok geniş bi alana yayılmasından dolayı yeşil olabileceğini düşünüyordum ama olmadı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Fotograf bence iii bizim fakülteyi olduğundan daha güzel gösteren fotoğraf. O yüzden daha iyi şeyler hissettiriyor. Bizim kampüsün, fakültenin çevresi bu kadar yeşil. Belki çok kısıtlı, bi iki ay böyle oluyo. Çok yeşillik yok. Bu fotoğraf yeşil çıkmış ama nispeten. Aksaray da, kampüs de eee çok yeşil değil ki şehrin daha yeşil olduğunu düşünüyorum kampüsten.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Canan, Ayşe, Salih, Burcu, Polat, İzel, Gönül ve Aykut ise ellerinde bir imkân olsa kentte değiştirmek istedikleri konuların başında yeşil alanları artırmak olduğunu vurgulayarak, yeşil alanların azlığına gönderme yapmışlardır. Bu anlamda eğer imkan olsa Canan, kentte “yeşil alanları artıracığını”; Ayşe, “yeşil alanlar ve ağaçlandırma yapacağını”; Burcu, “biraz yeşillendirme çalışmaları yapacağını”; İzel, “yeşil alanlar çok azaldığı için kenti yeşerteceğini” ve Salih ise “Aksaray Üniversitesi yerleşkesini daha yeşil hale getirmek istediğini” dile getirmişlerdir. Aynı şekilde katılımcılardan Çağla, Sevgi, Songül, Gönül ve Polat hayallerinde yaşamak istedikleri Aksaray kentini anlatırken “hayallerinde daha yeşil bir Aksaray kentinin” olduğunu belirtmiştir. Çağla, hayalinde “Aksaray kentinin yemyeşil, ağaçların olduğu” bir kent olduğunu; Sevgi, getirdiği görseli kent merkeziyle değil de “hayalindeki yemyeşil ve yeşilin ön planda olduğu Aksaray ile” özdeşleştirebildiğini, Songül, “yeşillik yok denecek kadar az olduğu için hayalinde kentin biraz daha yeşillenmesini” istediğini, Gönül de hayalinde “binadan çok kentte her yerin yeşil olmasını” istediğini söylemişlerdir. Polat da, hayalinde canlandırdığı Aksaray’ı anlatırken ki kentin “ağaçlandırılması gerektiğini” belirterek yeşil alanların sayısal olarak azlığına aşağıdaki ifadeleri ile dikkat çekmiştir:

“Hani şehrimiz iç Anadolu olduğu için birazcık gırı bi şehir yani. Çok fazla ağaçlık alan belli başlı yerlerin dışında yok. Şehir merkezinde birazcık daha böyle ee ağaçlandırılmalı diye düşünüyorum ben. Birazcık daha yeşil alan olsa daha iyi olur. Ya var elbet ama ben yetersiz olduğunu düşünüyorum bu konuda da.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yeşil alanlar bağlamında ortaya çıkan bir diğer alt boyut, *yeşil alanların betonlaşma ile azalmasıdır*. Katılımcılardan Zeynep, Aylin, Tuğrul, Esra, Sevgi, Cihan, Gönül, Melahat, Orhan ve Zahit kentteki bina sayısının giderek arttığını söyleyerek “yeşil alanların betonlaşma ile azalması” boyutunu öne çıkarmışlardır. Katılımcılar, bu alt boyut ile ilgili olarak daha çok kent merkezi bağlamında konuşmuşlardır. Bu anlamda Tuğrul, “kentin eskiden yemyeşil bir yerken şimdi betonlaştığını”; Zeynep, Orhan ve Zahit, “kent eskiden

çok yeşil olduğu için Yeşil Aksaray” olarak bilindiğini”, Melahat da kentin “kavaklarıyla ünlü olduğunu” ancak günümüzde “apartmanların ve binaların çoğalmasıyla yeşilliğin kalmadığını” ifade ederek bu alt boyuta işaret etmişlerdir. Araştırma katılımcılarından Aksaraylı olan ve orta yaş üzerinde olan Orhan ve Melahat’ın, yeşil alan varlığı açısından bir bakıma Aksaray kentinin geçmişi ve bugünkü durumunu kıyaslayarak “yeşil alanların betonlaşma ile azalmasına” değindikleri ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

“Aksaray tipik bir Anadolu şehri. Eskiden çok yeşillik olan bir kentti. Onun için bazen yeşil Aksaray filan derdik biz. Şuanda da otobüs şirketlerinden birinin ismi yeşil Aksaray. Fakat o yeşillik kalmadı. Kavak çok meşhurdu aksarayda, kavak yetiştirilmesi. Bir dağa çıktığımız zaman aksarayı seyredecek bir dağa, evleri göremezdik ağaçlardan. Şimdi malesef bir beton yığını oldu. Yeşillik kalmadı. Onun için üzüliyoruz. Özelliğini kaybediyor Aksaray.” (Orhan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray eskiden eee yani ağaç çoktu. Kavakları çoktu. Kavağıyla meşhurdu böyle. Ünlüydü kavağıyla, çok meşhurdu Aksaray. Ama şimdi tabi haliyle apartmanlar çoğaldı. Mesela herkesin tek katlı, bahçeli evi vardı. Ama şimdi öyle değil. Şimdi hep apartman oluyo. Aksaray da apartmana dönüşüyo yani. Aslında iyi bişey de değil yani öyle olması ama oluyo yani. Haliyle oluyo. İster istemez.” (Melahat - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Benzer şekilde Aksaraylı olan ve orta yaş üzerindeki Zeynep de kentin yeşil alanlarının bugünkü durumunu geçmişi ile kıyaslamış ve “binaların artması ile yeşil alanların azaldığını” ve şuanda kent sakinlerinin yaşamak için genelde “binaların, inşaatların girmedığı ve yeşilliğin bozulmadığı” yerleri tercih ettiğini söyleyerek bu alt boyuta dikkat çekmiştir. Zeynep’in fotoğraf ile de desteklediği ifadeleri aşağıdadır:

“Renk olarak yeşile benzetirim. Çünkü o çocukluğumuzdan gelen bişey. Eskiden yeşil Aksaray diye geçerdi. İlk aklıma gelen şey yeşil olarak geliyo. Şimdi nasıl bizim çocuklar eskiden yeşil olarak. Eskiden çok yeşildi. Hani bizim çocukluğumuzda ya yeşil Aksaray diye geçerdi ve yemyeşildi her taraf. Şimdi tabi binalar falan çoğaldı, hani daha böyle şeyler arttı hani yapı, bina yönünden arttı ama yani yeşildi eskiden. Bizim çocukluğumuzda dağlarda, şeylerde hep yeşillik vardı, böyle meyve ağaçları çoktu. Ya o yüzden yani ona benzettim. Çocukluğumuzdan gelen bişey.” (Zeynep - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ya Aksarayı ya şimdi lalebağ dediğin zaman ya da kurtuluş dediğin zaman aksarayı kalbi yani yeşillik yönünde, meyve ağaçları yönünde. Ya öyle bi yerde büyüdüğüm yani doğduğum, büyüdüğüm için de çok mutluyum ve şanslıyım. O yüzden Aksaray için de önemli, çok önemli. Şimdi zaten bütün doktorlar, yani mühendisler hep o tarafları seçiyö. Çünkü yeşilliği bozulmamış yani doğası bozulmamış aksarayda binaların, inşaatların girmedığı tek yer.” (Zeynep - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Gizem, Barış, Sevgi, Cihan, İhsan, Esra, Erol, Hande ve Dünder, yeşil alanlarının yetersizliği ile ilgili olarak kentin iklim koşullarının ve toprak yapısının uygun olmayışına dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda Gizem, Barış, Sevgi, Cihan ve İhsan, kentin sahip olduğu toprak yapısının ağaç yetiştirmek için elverişli olmadığını ve bu nedenle Aksaray Üniversitesi kampüs alanının da bundan dolayı “yeşillendirilemediğinden ve ağaçlandırılmadığından” söz ederek bir bakıma kentsel yeşil alanların azlığının nedeni olarak “uygun olmayan toprak yapısını” göstermişlerdir. Katılımcılardan Barış’ın Aksaray Üniversitesi kampüs alanı bağlamında bu alt boyutu öne çıkardığı ve getirdiği görseli bir taşla benzeterek bu sözlerini desteklediği ifadeleri aşağıda sunulmuştur:

“Şimdi evet kampüste mesela biliyorsunuz toprak sorunu var. Toprak sorunu var ama ee yurtdışında benim bi gördüğüm bişey vardı. Üniversite kampüsünü ziyaret etmiştim hollanda. Böyle büyük, iki metrelik saksılar içerisinde gübreleri koyarak özel ağaçlar yetiştirmişler, iki üç metre boyunda. Sanırsınız ki o ağaç topraktan yetişmiş gibi. Mesela o saksıların yere gömülüp, görünmeyecek bi şekilde o saksılar içerisinde yetiştirilerek kampüs yeşillendirilebilir veyahut da merkezde varsa aynı sorun gine bu şekilde yeşillendirilebilir. Özellikle aksarayı doğasını kesinlikle koruması gerektiğine inanıyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Biliyosunuz Aksaray toprak bakımından biraz eee zayıf. Dolayısıyla yeşillik az. Tarihi şeyleri çok olsa dahi yani bir e... bolu gibi veya da bir sakarya gibi bir yeşillik beklenemez. Dolayısıyla hani baktığım zaman evet taş eee toprak olarak görüldüğü için dışardan aksaray ordan dolayı böyle taş resmi geldi aklıma, yeşillik az olduğu için.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Esra, Cihan, Erol, Hande ve Dünder, yeşil alanlarının yetersizliği ile ilgili olarak ise “kent iklim koşullarına” vurgu yapmışlardır. Kentin iklim koşullarına ilişkin Esra “kuraklıktan”, Cihan, Erol, Hande ve Dünder da “bozkır ikliminin yaşanmasından” söz ederek yeşil alanların yetersizliğinin iklim koşullarından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Karadenizli olan ve Aksaray’a sonradan yerleşmiş olan Esra, Karadeniz ile Aksaray’ı iklim koşulları açısından karşılaştırmış ve Aksaray’ın sahip olduğu iklim nedeniyle yeşilliğin az olduğunu belirtmiştir. Ayrıca getirdiği görsel açısından da benzer ifadeleri kullanan Esra, yeşil alanların azlığı konusunda kentin iklim koşullarına yönelik ifadelerini güçlendirmiştir. Esra’nın hem yarı yapılandırılmış hem de fotoğrafa dayalı görüşmelerden elde edilen orijinal alıntıları aşağıdadır:

“Karadenizliyiz zaten. Karadenizden çok farklı bi kere. Bizim benim doğduğum köy yani doğduğum köy değil, bizim köklerimizden olduğu köy yemyeşil ve bi çam ağacından düşen kozalaklar hemen orda bişey oluşturabiliyo. Eee bi çam ormanı oluşturabiliyo. Ama Aksaray ona göre daha kurak ve çok rüzgarlı. E... ağaç sayısı çok az.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Dediğim gibi bende doğa özlemi çok fazla. En azından gördüğüm yeşil benim için çok kıymetli. Fakat bu fotoğrafta sis çökmüş, biraz bugün sisli bi hava vardı. Aksarayda da bu şekilde manzaralar görebiliyoruz genellikle. Genellikle çok kurak bi yer olduğu için burası bu ağaçlar da aksarayda var olmayı başarabilen azınlıktaki ağaçlardan bence. Aksaray’da hayatta kalmanın ağaçlar açısından çok kolay olmayışını simgeliyo bence.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Cihan ise kentteki yeşil alanların azlığı ile ilgili, kent merkezi bağlamında iklim koşullarının uygunsuzluğundan, Aksaray Üniversitesi kampüs alanı bağlamında ise hem toprak yapısının hem de iklim koşullarının uygunsuzluğundan söz etmiştir. Getirdiği görsel aracılığıyla ifadelerini destekleyen Cihan’ın ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Kendine has özelliği işte bozkır yapısı. Yani pek böyle bi yeşillik falan göremiyoz. Ben ege bölgesinden geldiğim için ilk önce onda çok böyle bişey olmuştı, iklimine biraz uyum sağlamakta sıkıntı yaşadım. Nereye baksak böyle sarı her yer. Burdan da baktığımız zaman kampüse pek yeşillik falan da göremiyoruz maalesef.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Merkezde böyle bişey göremiyoruz. Yani parkların haricinde yok. Genelde binalar var. Dünkü konuşmamızda da bitmemiş bi makete benzetmişim. Zaten boş arazilerde de hep inşaatlar var. eee yeşillik konusundan fakir bi memleket. O da işte biraz iklimden de kaynaklıyo. Ona da pek bi yapabilecek bişey yok heralde. kampüsümüz de bundan olumsuz yönde etkileniyo. Toprak gerek toprak yapısı gerek iklim yapısından dolayı peki hani kampüsümüz de yeşil olamiyo. Eee daha daha şey eee dış kaynaklı bi durum olduğundan dolayı pek buna heralde yapılabilecek bişey de yok gibi veya yapılsa bile çok maliyetli. Buraya bile mesela bi ağaç falan dikileceği zaman dışardan e... toprak falan getirilmesi gerekiyor.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Serhat, Barış, Hayriye, Çağatay ve Metin, yeşil alanların yetersizliği ile ilgili olarak yeşil alanlara yönelik kent sakinlerinin tutumlarını dile getirmişlerdir. Bu anlamda Serhat, Barış ve Hayriye, kentte yaşayanların yeşil alanlara yönelik olumsuz bir tutuma sahip oldukları görüşünde birleşmişlerdir. Serhat, kent sakinlerinin “ağaç ve doğa kültürüne sahip olmadıklarını” belirterek daha çok yeşil alanlara yönelik olumsuz bir tutumdan bahsetmiştir. Benzer şekilde Hayriye de “insanların yeşillığe düşman olduklarını” ve “ağaçların korunmadığını” belirtmiş ve bu sözlerini getirdiği görsel ile de desteklemiş. Hayriye’nin yeşil alanlar açısından kentin geçmişi ile bugünkü durumunu kıyaslayarak bu alt boyutu öne çıkardığı sözleri aşağıda yer almaktadır:

“Önceden yeşil Aksaray denilmiş hani kavakları bolmuş falan ama şu anda tabi ondan eser yok. Şu anda yeşillığe hasretiz Aksarayda. Yani insanlarda da, çoluk çocukta da böyle bi kültür yok. Yeşillığe düşmanlar adeta. Çoğu böyle insanların parkta çocukların o yeşil ağaçları sallayarak kuruttuklarını dahi görebiliyorum yani. Korunmuyor. Korunmuyor aslında. Öyle bi sevgi yok. Sevgi aşılamaşlar çocuklara dahi. İnsanlarda öyle bi kültür yok.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray ıı geçmişine baktığımızda daha yeşil olduğu söyleniyo. Hatda benim yirmi yirmi beş sene önce aksaraya geldiğimde daha yeşil, kavaklıkların olduğunu görebiliyodum ama şuanda tamamen böyle yeşilliklerini imha etmiş durumda Aksaray. Hele hele şehir merkezinde bir ağaç bile görmek çok nadir gerçekten. İnsanların yeşillığı sevmediğini gördüm aksarayda. Eğer eskiye dönük yeşillığı sevselerdi daha güzel olurdu diye düşünüyorum yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan ve başka bir ilden kente okumak için gelen Barış, “İç Anadolu’da yeşillığe, ormana, bağa bahçeye önem verdiklerinden” dolayı kentin daha çok yeşil alana sahip olduğunu düşündüğünü ancak buraya geldikten sonra hayal kırıklığına uğradığını getirmiş olduğu görseli, neden bir taş benzettiğini açıklarken dile getirmiştir. Barış’ın dolaylı olarak kent sakinlerinin yeşil alanlara yönelik olumsuz tutuma sahip olduğuna gönderme yaptığı ifadeleri şöyledir:

“Şimdi ben yalan yok aksarayı ee elmadağ taraflarında bi yer olarak sanıyodum yani ilk başta tercih yapmadan önce. Çünkü benim babaanne tarafım ağaçörenli. Dolayısıyla hiç gelmemiştim ama hep o tarafa kafamda kalmış küçüklükten beri. Hani hiç haritaya bakıp aklıma gelmedi. Dolayısıyla aksaraya ilk geldiğimde eee gerçekten hani böyle beklediğimin gerçekten tam tersinde bi yer karşılaşmış beni. Nedir? İşte böyle güllük gülistanlık, yeşil çünkü hani biliyorsunuz bizim iç anadoluda yeşillığe, ormana, ee bağa bahçeye önem verirler. Dolayısıyla hani biz sandık ki biraz da böyle köylü yaşamın olduğu bir yerde insanlar doğaya daha çok önem verirler. İşte ormanlar vardır, bostanlar vardır, gidip görebileceğimiz işte güzel köyler vardır hani merkezin dışında. Çünkü köy halkıyla iç içe yaşayan bir şehir aksaray. Ama ilk geldiğim gün yani o bembeyaz şey sapsarı tarlalardan başka yani taş topraktan başka bişey görmedim. Dolayısıyla ilk baktığım zaman aklıma taş toprak geliyor yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bu katılımcıların tersine yeşil alanlara yönelik kent sakinlerinin tutumları anlamında Çağatay ve Metin ise aksi bir görüş belirterek kent sakinlerinin yeşil alanlara yönelik olumlu bir tutuma sahip oldukları görüşünü paylaşmışlardır. Metin, kent merkezinin dışında “insanların bahçelerinin olduğu, organik meyve sebzeler yetiştirdiklerini, ağaçların hala kesilmediğini” dile getirerek, yeşil alanlara yönelik olumlu bir tutumdan bahsetmiştir. Çağatay da bir ağaç dikim etkinliğine ilişkin getirdiği görselle ilgili “insanların yeşil alanlar hakkında bilinçli olduklarından” söz ederek aşağıdaki gibi bu alt boyutu öne çıkarmıştır:

“Bu fotorafı getirme amacım zaten aksarayda yeşillığın az olması. Hani bu fotorafı da görünce zaten aksarayda bi yer burası. Ee ağaç dikiyorlar. Yani insanların da bu konuda bilinçli olduğunu gösteriyo benim için. ee kentlerinin güzelleşmesi için bir olmuşlar ve bir ağaç dikmişler.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentsel yeşil alan varlığı açısından ikinci sırada *park varlıkları* yer almıştır. Parkların, katılımcılar için büyük bir öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların yaklaşık yarısı (31 katılımcı) kentin park varlıklarına dikkat çekmiştir. Ayrıca bu katılımcılardan dokuz tanesi, paylaştıkları görseller yoluyla ifadelerini güçlendirmiştir. Bulgular, park varlıklarına yönelik yaşanan deneyimlerin, “parkların sayısal yeterliliği ve parkların fiziksel özelliklerinin yeterliliği” olmak üzere iki alt boyutta yoğunlaştığını göstermektedir.

Ayşe – 4. Sırada

Kağan – 3. Sırada

Yeşim – 5. Sırada

Aylin – 3. Sırada

Görsel 30. Fiziksel Varlık Olarak Park Alanları ile İlgili Görseller

Parkların sayısal olarak yeterliliği bakımından katılımcılardan Çağatay, Aslı, Aylin, Salih, Canan ve Suna, kentteki parkların az sayıda olduğunu ve yeterli gelmediğini belirterek olumsuz bir görüş paylaşmışlardır. Bu anlamda Aylin, kentte “park ve bahçe alanlarının” olmadığını; Canan, kentteki “parkların az geldiğini ve fazlalaştırmak” istediğini; Aslı ve Çağatay, kentte “park alanı ve park tarzı yerlerin daha çok olmasını” istediğini, Salih, kentin sunduğu olanaklar bakımından “Kılıçaslan parkı gibi bir kaç tane daha park olmasının kendisini dışarı çıkmak için” tetikleyebileceğini belirterek bu alt boyuta işaret etmişlerdir. Benzer şekilde Suna da kentin park varlıklarının sayısal olarak yetersizliğine, daha önce yaşamış olduğu Konya kenti ile yapmış olduğu karşılaştırmaya yönelik ifadeleriyle vurgu yapmıştır. Suna’nın, Aksaray kentinin sahip olduğu park sayısının azlığını öne çıkardığı ifadeleri aşağıdadır:

“Eee mesela bi hafta sonu bi pikniğe gitmek istediğimiz zaman sadece bi parkı var ve bütün herkes kalkıp o parka gidiyo. Çok büyük bi sıkıntı oluyo böylelikle. Ama konyada öyle değildi mesela. E... yüze yakın parkı var konyanın. E... gittiğin zaman yani hemen ki halını, kilimini serip oturabilceğin ama burda öyle bi şansın yok. Ben konyada çok park gördüm. Yani gittiniz mi bilmiyorum ama çok yani çok çok güzel parklar yapıyorlar ve dediğim gibi yüze yakın parkı var. Burdaki park çok sıradan. Bizim mahalle arasındaki tabir edebileceğimiz bi park. Yani bizim ordaki parklarımız böyle eee içleri yapılı, çok güzel sunumlar sunuyorlar. Mesela seksen günde devri alem parkı var, hiç gittiniz mi bilmiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Zeynep ve Hüseyin’in ise, park sayısının yeterli olduğunu belirterek, bu alt boyuta yönelik olumlu bir görüşe sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Hüseyin, “şehrin yapısını bildiği ve şehrin altı tuz olduğunu bildiği için” park alanlarının mesela yeterli olduğunu söylemiştir. Zeynep de, kentin park varlıklarının sayıca yeterli olduğunu aşağıdaki ifadeleri ile öne çıkarmıştır:

“Şimdi park çok bizim aksarayda. Yani park çok fazla; çocuk parkı olsun, diğer parklar olsun. Diğer şehirlere göre, büyükşehirler göre gerçekten de böyle. Çocuklar rahatça oynayabileceği yerler var. Hani ben görüyorum yani her iki binanın arasında bi park var. Bu da çok güzel bişey yani. En azından çocuklara ayrılmış bi özellik diye düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Parkların fiziksel özelliklerinin yeterliliği bakımından katılımcılar, parkların büyüklüğüne ve engelli bireylere uygunluğuna dikkat çekmiş ve bu anlamda Kağan, Yeşim, Cihan, Dünder ve Suzan daha çok olumlu ifadelerde bulunmuşlardır. Kağan, Cihan ve Dünder, kentteki Kılıçaslan parkını örnek göstererek, bu parkın “oldukça büyük ve geniş olduğunu” söyleyerek bu alt boyutu öne çıkarmışlardır. Dünder, hayalindeki Aksaray kentini anlatırken “Kılıçaslan parkının bütün kenti çevrelemesini” hayal ettiğini ve bu parkın “devasa” büyüklükte olduğunu belirterek bu alt boyuta şu biçimde değinmiştir:

“Ee mesela şu an aslında biraz da yapıldı o. Belki de biz kullanmıyoruz, kılıçarslan parkı. Ee mesela o aslında çok güzel bi şey. Hayalimde kılıçarslan parkının aslında bütün aksaray böyle çevreleyen bi şeyin olması. Yeşil bir, evet yani. Kılıçarslan parkı çok güzel olmuş. Gitmediyseniz gidin. Ben yani üç yıl aradan, dört yıl aradan sonra ilk defa gittim, hayran kaldım. Baya baya bildiğin devasa bi şey olmuş ve şu an mesela motiveyim o noktada.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmamanın engelli katılımcılarından Suzan ise, kentteki bir diğer park olan Kültürparkı’nı “kendisine uygun biçimde” olmasından dolayı sevdiğini söyleyerek, parkların fiziksel özelliklerinin yeterliliği bakımından engelli bireylere uygunluğunun önemine işaret etmiştir:

“Ya kültürparkı seviyorum galiba. Evet, çünkü orası bana uygun ya. Uygun ve tam bi rampası var, tek bi rampası var ve orayı da kullanmayabiliyosun. Diğer taraftan geçebiliyosun. Orayı seviyorum galiba.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Ayşe ve Çağatay ise parkların fiziksel özelliklerinin yeterliliğine yönelik daha çok olumsuz ifadelerde bulunmuşlardır. Çağatay, kentte bulunan parkların kendisine “temiz gelmediğini” belirtirken; Ayşe, görselini paylaştığı bir park alanının “küçük olduğunu ve daha geniş alanlar olmasını” istediğini belirtmiştir. Ayşe’nin parkların fiziksel özelliklerinin yetersiz olduğunu içeren ifadeleri aşağıdadır:

“Yani daha geniş alanlar olabilir böyle aksarayda. Yani daha u hani büyük alanlar, burası mesela daha küçük bi alan. Daha büyük alanlar olabilir. Öyle. Yani daha çok vakit geçirebilirsin. Hani burası daha küçük olduğu için daha az vakit geçiriyosun. İnsanlar daha az. Ama daha büyük alanlar olsa o zaman daha farklı zaman ve vakit geçirebilirsin diye düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sahip olduğu kentsel yeşil alan varlığı açısından öne çıkan bir diğer alan piknik alanları olmuştur. On katılımcı, bu alanların fiziksel olarak varlığına ilişkin deneyimlerini paylaşırken; bunlardan sekizi bu alanlara yönelik görsel de sağlamıştır. Piknik alanlarının varlığına ilişkin katılımcıların yaşadıkları deneyimler, “piknik alanlarının fiziksel yetersizliği, piknik alanlarının sayısal yeterliliği ve piknik alanlarına erişilebilirlik” olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır.

Aslı – 1. Sırada

Gönül – 3. Sırada

Kamil – 4. Sırada

Aylin – 5. Sırada

Görsel 31. Fiziksel Varlık Olarak Piknik Alanları ile İlgili Görseller

Piknik alanlarının fiziksel yetersizliği ile ilgili Aylin, Dünder ve Kamil kentte bulunan farklı piknik alanları bağlamında görüşlerini paylaşmıştır. Bu anlamda Dünder, kentte “büyük bir piknik alanı olmasını” hayal ettiğini söyleyerek piknik alanlarının küçüklüğüne dikkat çekerek bu alt boyuta dikkat çekmiştir. Kamil ise ailesi ile birlikte gitmiş olduğu piknik alanında “orada bulunan hayvanlardan ve bu hayvanların etrafı kirletmesinden” duyduğu rahatsızlığı anlatırken piknik alanlarının temizliğini öne çıkararak fiziksel yetersizliğe gönderme yapmıştır. Kamil’in sağladığı görsel üzerinden paylaştığı piknik alanında yaşamış olduğu deneyimi ile ilgili hikâyesi aşağıdadır:

“Ya bu da eee buraya biz pikniğe gitmiştik. Yani o kadar insanın içerisinde ee hayvanların rahat gelip dolaşılması, çobanın ordan bu hayvanları ordan geçirmesi gerçekten benim dikkatimi çekti. Hani burası Selime, Güzelyurt’a bağlı Selime köyü. Orda da zaten tarihi doğalar, işte kiliseleri falan var ama yani ordaki piknik alanında bu kadar hayvanın iç içe olması. Gerçekten garipsemişim o zaman. Yani köpek bi taraftan, hayvanlar bi taraftan. İşte burdaki şey insanlar kullanıyor, eee Melendiz çayı deniyo, geçen çay. Yani çayı ordaki insanlar da piknik alanı olarak orda kullanıyo temizlik ve diğer amaçla. Yani hayvanların ordan geçmesi, o suyu kirletmesi, yani o ortamda hayvanların olması... Ben biraz garipsedim o zaman.” (Kamil - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aylin de bir hafta sonu arkadaşları ile gitmiş olduğu piknik alanında “çim, yeşilliğin ve ağaçların çok az” olduğunu ve etrafında yararlanabilecekleri “herhangi bir tesisin” bulunmadığını belirterek piknik alanlarının fiziksel yetersizliğine dikkat çekmiştir. Aylin’in içinde kaçış deneyiminden örüntüler de bulunan ve getirdiği görsele ilişkin piknik alanlarının yetersizliğine dikkat çektiği hikâyesine aşağıda yer verilmiştir:

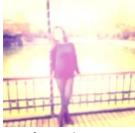
“Bu fotoraf eee yine ee bizim benim iş arkadaşlarımla bi hafta sonu pikniğe gittiğimiz bi fotoraf. Burda baraj tarafına gitmiştik. Burda genelde insanlar hani piknik yapmak istedikleri zaman oralara gidiyorlar. Kenarda çok belli olmuyo ama şey var, akarsu nehir var. Eee şimdi ben bu fotorafa bakınca şey görüyorum hani evet insanlar nefes almak istiyö, şehirden uzaklaşıp bi piknik yapmak istiyolar, bi yere gitmek istiyolar ama şöyle bakınca aslında çok da piknik yapıcak bişey yok etrafta. Yani kuru kum. Hani çok az bi yeşil var. Hani bu bi eksikliği bence buranın. İı şimdi bir iki tane böyle hani güzel piknik alanı olarak uygun yer var ama o da kısıtlı ve yetmiyo. Demek ki insanlara yetersiz geliyo ki insanlar piknik yapmak için böyle uzak yerleri tercih ediyorlar. Ama buraya gidince de hani yetersiz kaldığını görüyorum ben. Çünkü hani ne bileyim bi çim yok. Ağaç doğru düzgün yok. Çok da nezih bi ortam yok yani. Yani mesela işte bu suyun kenarları biraz daha hani güzelleştirilse, burda güzel tesisler olsa, ne bileyim yer daha düzgün zemin olsa, etraf elverişli olsa, insanlar buraya daha hani güvenle gelseler daha güzel olur. Ama bu şekilde bakın mesela yerde hiç bişey yok yani. Ama yine de insanlar hani o şeyden kaçmak için hani işin yoğunluğundan, yoruculuğundan ya da farklı bişey yapmak için, belki de farklı bir ee aktivitenin eksikliğinden böyle bişey yapmak istiyolar ama yetmiyo bence.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Piknik alanlarının sayısal yeterliliği ile ilgili katılımcılardan Begüm, kentte “Kılıçaslan parkından başka piknik alanının olmadığını” söyleyerek olumsuz yönde görüş bildirmiştir. Hatice ise tam tersine kentteki mevcut piknik alanlarından da örnekler vererek, kentin yeterli sayıda piknik alanına sahip olduğunu aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“İhlara vadimiz var, çok güzel bi yer. Kılıçaslanımız var, çok güzel. Piknik yerleri. Mamasın barajımız var, piknik yerleri çok güzel. Selime var, çok güzel. Yani ihlara dediğim gibi oralar çok güzel. Belisirmalar çok güzel. Kılıçaslanı geliyoruz. Orda işte piknik yapıyoruz. Gucungaya köyüne gidiyoruz. Orda var piknik yerleri. Oralara gidiyoruz, pazar günleri.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Piknik alanlarının erişilebilirliği ile ilgili ise Ayşe, elinde bir imkân olsa “insanların daha kolay ulaşabilecekleri piknik alanları” yapmayı istediğini söyleyerek piknik alanlarına erişilebilirliğin kolay olmadığına gönderme yapmıştır. Bunun tersine erişilebilirlik açısından Aykut ise “Kılıçaslan parkında, Selime köyünde ve Hasan dağının eteklerinde bulunan piknik alanlarının” yakın olmaları (kent merkezine) sebebiyle gidilebilen yerler olduğunu belirterek olumlu bir ifadede bulunmuştur.

Aksaray kentinin sahip olduğu kentsel yeşil alan varlığı açısından (tasarlanmış) su alanları son sırada yer almıştır. Sekiz katılımcı, bu alanların fiziksel olarak varlığına ilişkin deneyimlerini paylaşıırken; bunlardan beşi bu alanlara yönelik görsel de sağlamıştır. Katılımcıların kentin (tasarlanmış) su alanları varlıkları bağlamında yaşadıkları deneyimler, “sayısal yetersizlik ve fiziksel yetersizlik” olmak üzere iki alt boyutta toplanmıştır.

Betül – 4. Sırada

Hande – 3. Sırada

Barış – 5. Sırada

Görsel 32. Fiziksel Varlık Olarak (Tasarlanmış) Su Kaynakları ile İlgili Görseller

(Tasarlanmış) su alanlarının sayısal yetersizliği açısından Burcu, Damla, Aykut ve Dünder, imkânları olduğu takdirde kentte yapacakları işlerin başında “göl, gölet, şelale ve deniz” gibi yapay su kaynakları sağlamak olduğunu ifade ederek bir anlamda kentin (tasarlanmış) su alanlarının sayısal olarak yetersizliğine gönderme yapmışlardır. Katılımcıların, kent merkezi bağlamında (tasarlanmış) su alanlarının sayısal olarak yetersizliğine yönelik ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“E... neleri değiştirdim? @@@Ya ne bileyim bi yapay göl filan yaptırırdım heralde. Birazcık havamız değişsin filan diye yani böyle@@@ E... dediğim gibi işte böyle sulu filan bişeyler, şelale filan o tarz şeyler olabilirdi@@.” (Burcu - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray’da yani çok değişik şeyler yapmak isterdim. Çok farklı, daha eğlenceli. Mesela burda yani belki büyük sallıyorum gibi oluyo ama denizin felan burda olmasını isterdim. Çok iyi bi imkan olsaydı denizin yani küçük de bi olsa kıyısı burda da olmasını isterdim.” (Damla - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Bi deniz olsa aslında@@@ Deniz olsa çok iyi olabilirdi ama yok. Getirmiyorlar.” (Aykut - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee mesela atıyorum suni bi gölet isterdim aksarayın hemen yanı başına. Büyük, büyük bi gölet, çok büyük bi gölet, büyük bi mesire alanı, büyük bi piknik alanı, yeşillik isterdim yani. Büyük bi gölet, etrafı yemyeşil ee mesela gölbaşı gibi düşünün. Bu bunlara her zaman imkan var türkiyede. Bu yatırım meselesi. Aksarayın yanı başına devasa bi gölet devlet yaptırabilir.” (Dünder - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kağan da hayalindeki Aksaray kentini tarif ettiği ifadelerinde, Aksaray Üniversitesi kampüs alanı bağlamında “büyük bir gölet” yapılabileceğini dile getirerek (tasarlanmış) su alanlarının sayısal olarak yetersizliğine gönderme yapmıştır. Kağan’ın, hayalinde canlandığı ve bu alt boyuta dikkat çektiği ifadeleri aşağıdadır:

“Eee bizim kampüsümüz için konuşayım. Büyük bi gölet yapılabilir. Hani madem yeşillendirilmiyo basettiğim alan da, bu arka taraftan bahsediyorum kampüse girerken sol tarafta yani, madem yeşillendirilemiyo orası o zaman gölet haline getirilebilir. Sağ tarafta hani kampüsün a kapısından girince sağ tarafta ve sol tarafta inanılmaz boş a kapısı burası mı? Be kapısından girince o zaman sağ taraf, sol tarafta inanılmaz boşluklar var yani. Atıl bekleyen alanlar var. Bina da yapılmıyo oraya. Yeşillendirilmiyo da. Gölet yapılabilir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

(Tasarlanmış) su alanlarına ilişkin olarak Betül ve Hande ise su kaynaklarının fiziksel yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Betül, paylaştığı görselde yer alan “havuzun kirliliğine” dikkat çekerek; Hande ise getirdiği Ulurmak görseli ile ilgili “suyu kesildiği için kurduğundan” bahsederek bu alt boyuta vurgu yapmışlardır. Betül’ün ve Hande’nin sağladıkları görsellere dayalı ifadeleri aşağıdadır:

“Yani ı... şimdi aksarayda diyorum ya yine işte gidilecek çok bir yer olmadığı için yine burda güzel kafeler var. Ama kafelerin ortasında diyorum ya o dere gibi bişeyi ney orası tam olarak göl, havuz işte havuz gibi bişey koymuşlar hani yapay olarak. Hani o bence hoş bişey ama işte diyorum ya kirli yani. Baya kirli. Belki görmüşsünüzdür baya kirli bi yer.” (Betül -Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Yani bi beş altı yıl öncesinde bi kayıklar getirildi. Turistik olarak hani böyle bi gölet tarzında yapıldı. Tabi tabi yapıldı. Açılışı yapıldı. Ee özellikle şey kültür imm kültürparkın eee adesenin yan tarafından yapıldı. Sonrasında bundan çok fazla verim alınamadı. Suyu tekrardan kesildi. Şuan belki kurumuş olarak da görebiliyorsunuzdur ama şuan Aksaray belediyesinin ikinci etapta hatda sözleşmesini de bitirdi. İhalesini de yaptı. İkinci ihalesi tamamlandı. Muhtemelen bi iki yıl içerisinde ee bu

uluurmanın son kısma doğru yürüyüş alanları, piknik alanları, kır düğün salonlarından tutun toplantı salonlarından yani birçok alan restoranlarından, kafelerinden hani bi şey yapılacak bir yer. Yani belki şuan için birçok kişi için ifade etmeyen bir ee durumken ulurmak, çok değil üç yıl sonra herkesin anısının olabilecek bir yer diye düşünüyorum. O yüzden de geleceği de temsil ediyö benim için.” (Hande - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.1.2. Fiziksel Varlık Olarak Kentin Doğal Alanları

Bulgular, Aksaray kentinin açık mekan varlıkları (rekreasyon varlıkları) (çevre varlıkları) açısından *doğal alan varlıklarının* da katılımcılar için önemli olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre katılımcıların büyük çoğunluğu (43 katılımcı), kentin doğal alan varlıklarının çeşitli boyutlarına vurgu yapmıştır. Kentin doğal alan varlıkları, katılımcıların verdikleri önem sırasına göre; kentin sahip olduğu “doğal güzellikler, kentin iklim koşulları, (doğal) su kaynakları ve bitki ve hayvan çeşitliliği” biçiminde dört alt boyutta toplanmıştır.

Aksaray kentinin sahip olduğu doğal alan varlığı ile ilgili *doğal güzellikler*, katılımcıların en fazla önem verdiği doğal alan varlığı olarak dikkat çekmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası (34 katılımcı) kentin sahip olduğu doğal güzelliklere ifadelerinde yer vermiş olup; bunlardan neredeyse tamamı (28 katılımcı) bu doğal güzellikleri temsil eden görseller de paylaşmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda kentteki doğal güzelliklere yönelik deneyimlerin; “doğal güzelliklerin varlığı ve doğal güzelliklerin turizm potansiyeli” biçiminde iki alt boyutta yaşandığı anlaşılmaktadır. Doğal güzellikler açısından, yaşanan deneyimlerin odak noktasında kent merkezi yerine kentin yakınlarında bulunan köyler ve kasabalar gibi alanlar yer almaktadır. Buna göre katılımcılar tarafından altı çizilen doğal güzellikler arasında İhlara Vadisi, Hasan Dağı, Helvadere Kasabası, Belısırma Köyü, Selime Kasabası, Tuz Gölü ve Narlıgöl bulunmaktadır.

Hakan – 1. Sırada; Aykut - 3. Sırada;
Songül – 3. Sırada; Gönül – 4. Sırada

Dündar – 4. Sırada

Ayşe – 3. Sırada

İhsan – 2. Sırada

Gönül – 1. Sırada

Cihan – 1. Sırada

Hakan – 5.
Sırada

Hakkı – 3. Sırada

Görsel 33. Fiziksel Varlık Olarak Doğal Güzellikler ile İlgili Görseller

Doğal güzelliklerin varlığına yönelik olarak Damla, Nermin, Barış, Esra, Hakan, Gönül, Serhat, Songül, İsmail, Yılmaz ve Volkan “İhlara Vadisi’ni” öne çıkarmışlardır. Bu anlamda

Ihlara Vadisi ile ilgili Nermin, “vadinin çok bulunmayan bir şey”; Esra, “muhteşem dağlara, yemyeşil ağaçlar sahip saklı bir güzellik”; Serhat, “coğrafi yapı itibariyle özel bi yapıda olup dünyanın ikinci büyüklükteki bi kanyonu”; Yılmaz, “dünyanın en güzel vadisi”; Volkan, “elle yapılan birşey değil, doğanın kattığı bir güzellik”; Gönül “doğal antik bir güzelliği” olduğundan söz ederek bu alt boyuta dikkat çekmişlerdir. Benzer şekilde Hakan da getirmiş olduğu Ihlara Vadisi’ni temsil eden bir görseli “kentin zenginliğini ve doğasını” temsil ettiğini belirterek bir vahaya benzetmiştir. Hakan’ın kentin doğal güzellik varlıklarından Ihlara Vadisi’ni öne çıkardığı sözleri aşağıdadır:

“Fotograf kentin bence zenginliğini ya da eee doğasını temsil ediyö. Eee ihlara vadisi gibi bi yerin aksaray gibi sıtandart yani anadolu coğrafyasında sıtandart, bozkır eee ikliminde olan bi yer için bi vaha gibi, bi yeşillik alan olması, burda açan bi çiçek gibi parlaması aksaray için bi zenginlik, bi doğa güzelliği. I... yani dediğim gibi e... çöldeki vaha gibi diyebilirim. Neden? Çünkü genel olarak etrafında daha az bir eee doğal zenginlik varken orası nerdeyse e... doğa içerisinde çok parlayan bir eee güneş gibi.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Ayşe, Begüm, Serhat, Betül, Gizem, Sevgi, Suna, Kamil, İsmail, Yılmaz, İhsan ve Zehra ise kentin sahip olduğu doğal güzellik varlıklarından Hasan Dağı’na dikkat çekmişlerdir. Serhat, “heybetiyle, yüksekliğiyle insanların uzaktan bakıldığında ilk olarak dikkatini çektiğini”; Sevgi, “inanılmaz bir doğaya sahip olduğunu”; İhsan, Zehra, Kamil ve Begüm “sönmüş volkanik bir dağ olduğunu”; İsmail, “UNESCO mirasında yer aldığını”; Suna, “bol oksijen, temiz hava ve acayip güzel suyu ile kentin doğa yönünü temsil ettiğini” söylemişlerdir. Ayşe de aşağıdaki sözleri ile Hasan Dağı’nın kentin bir doğal güzellik varlığı olduğuna vurgu yapmıştır:

“Aksaray kentiyle eşleştirdiğim doğal güzellikleri yani. İşte hasan dağı mesela çok Türkiye’nin üçüncü büyük dağlarından bi tanesi, Erciyes’ten sonra. Güzel yani hasan dağıni aksarayla bağdaştırdığımda. Hani heybetli olması, belki güçlü olması.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Sevgi, Cihan, Gönül ise Aksaray’ın doğal güzellik varlığı olarak Helvadere Kasabasına ve Belisırma köyüne işaret etmişlerdir. Sevgi, sağladığı Helvadere kasabasına ait bir fotoğrafa ilişkin olarak “burasının eski zamanlardaki yerleşim yerleri gibi hiç bozulmamış, dokunulmamış, çok karışmamış bir yer” olduğunu söylemiştir. Gönül de Belisırma köyüne ilişkin getirdiği görsel için aşağıdaki ifadeleri kullanarak bu alt boyuta vurgu yapmıştır:

“Aksarayın ıı doğal güzelliğini temsil ediyö. Yani kendiliğinden meydana gelen, ya Allah’ın yaptığı güzelliği meydana getirmiş. Onu temsil ediyö. Yani bi insanın eliyle yapamıycağı, ıı oluşturmıycağı bir güzelliği, doğaüstü güzelliği gösteriyö.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcıların ifadelerinde yer verdikleri kentin sahip olduğu doğal güzellik varlıklarından diğerleri ise Selime kasabasında bulunan peri bacaları, Tuz Gölü ve Narlıgöl olmuştur. Selime kasabasındaki peri bacalarıyla ilgili Hakan, “doğal bir şekilde oluşmuş yapılar”; Hakkı, “el yapımı olmayan yani doğal afetler sonucunda ortaya çıkan güzellikler olduğunu”; Esra, Tuz Gölü’nün “her yerde bulunmayan farklı bir özellik” olduğunu ve Hakan

Narlıgöl’ün “Aksaray’ın içinde bulunan zenginliklerden ve doğal güzelliklerinden birisi” olduğunu söyleyerek bu alt boyuta gönderme yapmışlardır.

Kentin doğal güzelliklerinin sahip olduğu *turizm potansiyeli*, katılımcıların öne çıkardığı bir diğer alt boyuttur. Bu anlamda katılımcılardan Aykut, Hakkı ve Canan, Aksaray denildiği zaman ilk akıllarına İhlara Vadisi’nin geldiğini ve “Aksaray’a özgü turistik bir yer” olduğunu; Caner de İhlara Vadisi’nin “turistlerin ziyaret etmesi” sonucunda “şehrin tanıtımına katkı sağladığını” belirtmişlerdir. Polat ise Belısırma köyünün “turistik bir yer” olduğundan söylemiştir. İhsan ve Dünder ise Hasan Dağı’nın sahip olduğu turizm potansiyelinin değerlendirilemediğini ifade ederek bu alt boyuta dikkatleri çekmişlerdir. İhsan’ın ve Dünder’in ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Karlı olan taraflar veya ne bileyim erciyes gibi bir kayak turizmi için e... bir araştırma yapıldı mı bilemiyorum ama erciyes kadar çok karlı olmayabilir. Ama ne bileyim hasan dağının da aynı şekilde daha çok eee kullanılabilir olması lazım. Kamp turizmi olur, ne bileyim ee belki kayak turizmi olur, yamaç paraşütü olur. Şimdi yeni yeni mesela duyuyoruz ama sistemsal olarak böyle bişey yok. Yani sistemsal olarak e... daha az kalitedeki yerler daha ismini öne çıkarırken eee hasan dağı sadece balkondan görülen manzarayı süslüyo sadece Aksaray için.” (İhsan - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Eee yani aslında doğal bir mucize var orda. Eminim inanılmaz şeyler yapılabilir şeyde Hasan Dağı’nda. turistik anlamda, sosyal aktivite anlamında, şehrin bilinirliği artırma anlamında, şehrin ekonomisini canlandırma büyütme anlamında. eee ama aksaray gibi hasan dağı da çok yalnız.” (Dünder - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sahip olduğu doğal alan varlığı ile ilgili öne çıkan bir diğer alt boyut, *kentin iklim koşulları* olmuştur. Kentin iklim koşullarına yönelik yirmi dört katılımcı yaşadıkları deneyimleri paylaşıırken; bunlardan dokuzu, aynı zamanda bu alt boyutu temsil eden çeşitli görseller de sağlamıştır. Kentin iklim koşullarına bağlı olarak yaşanan deneyimlerin merkezinde, kentin bozkır iklimine sahip olması yer almaktadır. Bu anlamda katılımcılar, genel anlamda kentin yaz mevsiminde sıcak ve kuru; kış mevsiminde ise oldukça soğuk olmasından söz etmişlerdir. Ayrıca, yeşil alan varlıkları ile ilgili açıklamalarda da daha öncesinde açıklandığı üzere katılımcılar, kente hâkim olan bozkır ikliminin özellikleri nedeniyle yeşil ve ağaçlık alanların çok zor yetişmesine ya da hiç yetiştirilememesine ve bu nedenle de yeşil alanların sayısal olarak azlığına da dikkat çekmişlerdir. Bunun yanı sıra, özellikle Aksaraylı olmayan ve eğitim almak ya da iş nedeniyle bu kentte yerleşen katılımcıların bazılarının, kentin iklim koşullarına (özellikle kış mevsimindeki soğuk hava şartlarına) kolay biçimde alışamadıkları; bazılarının ise tam tersi bu hava koşullarından memnun oldukları da elde edilen bulgular arasındadır.

Betül – 1. Sırada

Kağan – 2. Sırada

Esra – 2. Sırada

Cihan – 2. Sırada

Görsel 34. Fiziksel Varlık Olarak İklim Koşulları ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Aylin, Burcu, Kağan, Sevgi, Erol, Melahat, Volkan, İlkay ve Esra, kentin farklı hava koşullarına işaret ederek, kentin sahip olduğu iklim koşullarından bahsetmişlerdir. Bu anlamda Aylin, kentin bozkır iklimi ve kurak olması nedeniyle Aksaray denildiği zaman kendisinde “sarı ve kahverengi tonlarının” canlandığını ifade etmiştir. Erol ve Esra da, getirdikleri görseller üzerinden kentin “kurak iklimine” dikkat çekerek, ağaç ve bitki örtüsünün zayıflığını dile getirmişlerdir. Burcu, Aksaray denildiği zaman ilk olarak aklına “kurak ve soğuk” oluşunun geldiğini belirtirken; İlkay, kentin kışın çok soğuk olmasını “kutup ayısı” benzetmesi ile betimlemiştir.

Katılımcılardan Kağan da benzer şekilde kente hâkim olan bozkır iklimine görüşmesinde ayrıntılı biçimde yer vermiş ve bu iklimin tüm özelliklerinden söz etmiştir. Ayrıca Kağan getirdiği görseli “sarı” rengine benzetmiş ve bir önceki görüşmedeki benzer ifadeleri kullanarak, sözlerini desteklemiştir:

“Tam olarak bozkır olması. Yani mesela karadenize gittiğimizde veya doğuya gittiğimizde iç anadoluya girdiğimiz hemen belli oluyo. Bi anda etraf sararmaya başlıyo. Yeşilden sarıya dönüyo. Eee havalar, tipik bi şeyi var. İç anadolunun tipik bi hava ee düzeni var. Yazları çok sıcak oluyo. Kışın çok soğuk oluyo. Mesela şu anda da çok soğuk havalar. Ayaz denen burda kuru bi soğuk var. Yazın da çok sıcak oluyo. Toz fırtınası oluyo. Dümdüz, iç anadolunun pek çok şehrinde olduğu gibi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Şeyden daha önceki görüşmemizde söylemiştim, Aksaray deyince aklıma bozkır geliyo diye. Sarı. Bu fakültenin rengi de sarı ama böyle şey bi sarı, mat bi sarı. O bozkıra çok özdeşleştiriyorum. Bi de ben benim odamın konumundan ziyade şey konumundan dolayı sağ tarafa dönünce adana yolunu görüyorum. Yani yeşillik görmeyi tercih ederdim ama adana yolu var. O yüzden hep böyle bozkır şeyini canlandırıyor fakülte de, fotorafı bana. Tam o aksarayı simgeliyo sanki. Renginden dolayı olabilir bilmiyorum veya adana yolunu görmemden dolayı. O yüzden o daha önceki görüşmede söylediğimle örtüşüyo bence. Bozkırı çağrıştırıyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Araştırmanın Aksaraylı olmayan katılımcılarından Begüm, Betül ve Cihan ise, “daha ılıman ve sıcak bir iklimde yaşamalarından” dolayı kentteki soğuk havaya uyum sağlamada zorlandıklarını dile getirerek, iklim koşullarına dikkat çekmişlerdir. Bir anlamda katılımcılar, iklim koşullarının kendilerinde yarattığı olumsuz deneyimleri paylaşmışlardır. Bu katılımcıların ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

“Ya en basitinden biz ılıman iklimden geldiğimiz için buraya bi gelince bi soğuğu zaten bizim için çok büyük bi dezavantaj. Eksileri görüyoruz.” (Begüm -Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Soğuğunu sevmiyorum. Çok soğuk. Olumsuz yani. Çok aşırı soğuk yani. Ben sıcak yerden geliyorum ve burda aşırı üşüyorum. Kat kat giyinsem bile hiç bi işe yaramıyo ve suratım felç geçirecek gibi falan hissediyorum yani.” (Betül - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ben ege bölgesinden geldiğim için ilk önce onda çok böyle bişey olmuştu, iklimine biraz uyum sağlamakta sıkıntı yaşadım.” (Cihan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan katılımcılardan Suna, Yılmaz ve Volkan ise, kentin iklim koşullarına rahatlıkla uyum sağladıklarından söz ederek, bu konuda daha olumlu bir görüş bildirmişlerdir. Bu katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“I... iklim olarak konyaya yakın iç anadolu olduğu için. Alışkındım zaten doğma büyüme ordayım. Eee zorluk çekmedim.” (Suna - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Havası sıcak değil en azından. Hani sıcak deyince siz ee sıcak gördünüz mü, sıcak yerde yaşadınız mı bilmiyorum ama hani her tarafınız böyle yapış yapış sürekli. Öyle bi hissiyat yok. İnsan sağlıklı, nefes çekiyosunuz böyle serin serin geliyo. Gölgeye geçtiğin

zaman serin, ne güzel. Hani hiç öyle şeyiniz yok. Kışın da ee ben öyle çok üşümüyom yani, hani şey yapmıyom. Eldiven falan kullanmıyom zaten.” (Yılmaz - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee hava şartları diğer şehirlere göre mesela bazı yerler nemli olur. Nemli hava mesela benim hoşuma gitmez örneğin. Yani nemli havada ben mesela ya da adana da olsun çukurova bölgesinde olsun ya da işte karadeniz bölgesi olsun yani bilmiyorum oralar pek yaşayamam diye düşünüyorum. Ama iç anadolu bölgesi benim idealim.” (Volkan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Son olarak Esra, ifadelerinde kentin “bol güneşli ve çok fazla rüzgarlı” olduğuna ve bu durumdan faydalanılabileceğine yer vererek, kentin “iklim koşullarının dönüştürülmesine” yönelik görüşlerini şöyle paylaşmıştır:

“Aksaray yeni yapılanan bi şehir sonuçta. Ve güneşi de bol oluyo mesela. Bunları da güneş panelleri ee e enerjiye dönüştürmek için güneş panelleri olması mesela değiştirmek oo olmasını sağlıycam şeylerden bi tanesi olurdu. Rüzgarı çok fazla bence, bu rüzgar değerlendirilebilir. Rüzgar enerjisinden faydalanılabilir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sahip olduğu doğal alan varlıklarından bir diğeri (doğal) su kaynaklarıdır. On sekiz katılımcı, (doğal) su kaynakları ile ilgili deneyimlerini anlatmış ve bu katılımcıların onu, ifadelerine destek sağlayan görseller de sunmuştur. Katılımcıların kentteki doğal su kaynaklarının varlığına dikkat çektikleri ifadelerinde Ihlara Vadisi ve Belısırma köyünden geçen Melendiz Nehri, Helvadere köyünde bulunan Helvadere Gölü ve kent merkezinden geçen Uluırmak öne çıkmıştır.

Suna – 1. Sırada

Sevgi – 1. Sırada

Betül – 5. Sırada

Esra – 6. Sırada

Görsel 35. Fiziksel Varlık Olarak (Doğal) Su Kaynakları ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Aykut, Barış, Songül ve İsmail Ihlara Vadisi’nin içinden geçen Melendiz Nehri’ne dikkat çekerek, bu vadinin sahip olduğu yeşil alanlar ve doğal güzelliklerin yanısıra su kaynağı nedeniyle kent merkezinden farklı bir yer olduğuna dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda Aykut, Ihlara Vadisi’nin “içinde gerek akarsuyu gerekse ormanları” olması nedeniyle “Aksaray’dan bağımsız” bir yer olduğunu belirtmiştir. Songül de kentin “dere ya da deniz” gibi su kaynaklarına sahip olmadığı için Ihlara Vadisi’nin kendisi için farklı bir yer olduğunu aşağıdaki sözleri ile belirtmiştir:

“Güzel bi yer. Yeşillik, akan derenin aksarayda bi denizin, bi suyun olmadığı bir il olduğu için orda yeşilliğin bulunması, akarsuyun bulunması kavalıkların içinde farklı bişey gelir bize yani. Bi huzur verici yönü vardır.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Betül, Suna ve Sevgi, Belısırma köyü ve Helvadere kasabası bağlamında kentte bulunan doğal su kaynaklarına dikkat çekmişlerdir. Belısırma kasabasına ait bir görsel getiren Betül ve Helvadere köyüne ait bir görsel paylaşan Sevgi, bu görsellerde bulunan “yeşil alanlar, ağaçlar ve aksan su ve gölden” dolayı Aksaray kenti ile eşleştiremediklerini belirtmişlerdir. Suna da paylaştığı görsel üzerinden “denize girmek ya da bir gölü seyretmek

için uzağa gitmenin gerek” olmadığını görseldeki yere (Belirsırma köyünün) gelmenin yeterli olacağını söyleyerek kentin su kaynağı varlığına dikkat çekmiştir.

Katılımcılardan Esra ve Kamil ise kent merkezinden geçen Ulurmak’a dikkat çekmişler ve ifadeleri ile kent merkezinin yeterli su kaynağında sahip olmadığına gönderme yapmışlardır. Aksaraylı olmayan ve uzun bir süre önce kente yerleşmiş olan Kamil, Aksaray’a “ilk geldiği yıllarda Ulurmak’ın komple suyla aktığını” belirtmiştir. Esra da, sağladığı görsel açısından “kent yaşantısının doğaya verdiği zarar nedeniyle Ulurmak’tan artık suyun akmadığını” ifade etmiş ve kent merkezinin yeterli su kaynağına sahip olmadığını şöyle dile getirmiştir:

“Ben bu fotoraftı görünce çok şaşırdım. Çünkü Aksaray’da eee Ulurmak geçiyo biliyorsunuz içerden ve ben onu hiç dolu görmedim açıkçası. Ama bu fotorafta görüldüğü gibi Ulurmak akıyo dopdolu. Bu beni çok şaşırttı. Vay be dedim demek bu haldeymiş. Peki, ne oldu bu suya diye düşündüm. Şu anda baktığınızda bu suyu burda göremiyosunuz. Kent yaşamının doğayı ne derece etkilediği, nasıl yozlaştırdığını görebiliyoruz aslında. Çünkü var olan bi yapı hem böyle güzel bir yapının bir süre sonra artık ortadan kalkmış olduğunu gözlerimizle şuanda tanık oluyoruz. Çünkü yok.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Begüm, Caner, Canan, Çağla ve Müge ise kentin deniz kıyısında bulunmamasından ya da kentin bir denize sahip olmamasından dolayı duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişlerdir. Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan Begüm, kente geldiği ilk yıl “deniz olmamasından” dolayı çok zorlandığını; Çağla, “tercih etme imkanı olsa deniz olan bir yerde” yaşamak istediğini söyleyerek kentin sahip olduğu su kaynaklarının bir bakıma yetersizliğine gönderme yapmışlardır. Caner, Canan ve Müge de hayallerinde yaşamak istedikleri Aksaray kentini tarif ederken “deniz olmasını çok istediklerini” söyleyerek, kentin su kaynaklarına (su kaynaklarının yetersizliğine) gönderme yapmışlardır. Caner’in hayalindeki Aksaray’ı anlattığı ve su kaynaklarına işaret ettiği ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Valla öncelikle bu gerçekleşmeyecek bi hayal, deniz olmasını çok isterdim. Denize kıyısı olmasını. Kısacası şöyle söyleyim Karadeniz’de yaşamayı çok isterdim. O yüzden hani bi ordudur, trabzondur bu tür şehir olamaz ama Karadeniz’de kıyısı olan küçük bi şehir Aksaray gibi bi şehir mesela bi Sinop gibi bi yer olabilirdi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Doğal varlık alanlarından *bitki ve hayvan çeşitliliği*, son sırada yer almış ve dört katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca bu katılımcıların ikisi, bu alt boyuta ilişkin ifadelerini, sağladıkları görseller yoluyla da desteklemiştir. Bu anlamda “bitki çeşitliliği ve hayvan çeşitliliği” olmak üzere iki alt boyut ortaya çıkmıştır.

İsmail – 1. Sırada

İsmail – 3. Sırada

Sevgi – 5. Sırada

Görsel 36. Fiziksel Varlık Olarak Bitki ve Hayvan Çeşitliliği ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Damla, Serhat, İsmail ve Sevgi, kentin sahip olduğu *hayvan çeşitliliğine* vurgu yapmışlardır. Bu anlamda Tuz Gölü ve Hasan Dağı ön plana çıkmıştır. Bu alt boyuta yönelik katılımcıların ifadeleri şöyledir:

“.... Özellikle tuz gölündeki gün batımı, özellikle tuz gölüne ziyarete gelen kuşların ıı güzellikleri ve kuşların çeşitlilikleri sonra.” (Serhat - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray’ı diğer taraftan ayıran tuz gölüyle ilgili filamingolar eylül ayına kadar yaklaşık burda ee çoğalıyolar. Filamingoların asıl böyle çoğalma yeri aksaraydaki tarafı yani.” (İsmail - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Helvadereden hasan dağına çıktık. Orda hasan dağı piknik alanına çıktık. Çok güzeldi. Ben çok güzel vakit geçirdim orda. Çünkü her taraf orman, hiç görmediğim kuş türlerini gördüm.” (Sevgi - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İsmail ve Sevgi, hayvan çeşitliliğinin yanısıra kentin sahip olduğu *bitki çeşitliliğine* değinmişlerdir. Bu anlamda İhlara Vadisi, Tuz Gölü ve Hasan Dağı ön plana çıkmıştır. Bu alt boyuta yönelik katılımcıların ifadeleri şöyledir:

“Ordaki eee yetişen flora, aksarayda normal şartlarda yetişmeyen birçok ordaki bitki orda şuan için halihazırda yetişiyo. İşte findığından tabi ki meyvesel olarak biraz fark ediyö ama finduk ağacından, işte ne bileyim ee menengicine, antep fıstığına kadar hatda yenilerde çok daha farklı ağaçlar ekmişler. Hem içerisinde barındırdığı endemik ee belli canlı türleri falan da var böyle. Özellikle eee yaz ve sonbahar aylarında ee içerisinde çok farklı organik meyve vermesi. Ne bileyim o böyle bi kaç kilo böyle böğürtlen yemem mesela o ortamda. Eee işte şeyin ismi neydi o? Ha alıç, kırmızı alıç, yabani alıç, sarı alıç. Yani hep böyle çok farklı menengiç böyle şey.” (İsmail - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“E... bin bir çeşit ağaçlar vardı burda. Pelit diyorlar, bizim orda palamut derler o ağaca....” (Sevgi - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.1.3. Fiziksel Varlık Olarak Kentin Tarihi Eserleri ve Tarihi Alanları

Elde edilen bulgular sonucunda, Aksaray’ın sahip olduğu *tarihi eser varlıklarının*, kentin açık mekan varlıkları (rekreasyon varlıkları) (çevre varlıkları) açısından önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların yirmi yedisi, ifadelerinde tarihi eser örneklerine yer vererek kentte tarihi eserlerin varlığına dikkat çekmiştir. Ayrıca bunlardan on yedi katılımcı da, bu tarihi eserlere ilişkin çeşitli görseller de paylaşmıştır. Kentin tarihi eser varlıkları anlamında camiler, türbeler, hanlar, medreseler, kiliseler, binalar ve yeraltı şehirleri gibi yapılar öne çıkmıştır.

Yeşim – 2. Sırada

Gülsüm – 1. Sırada

Hayriye – 1. Sırada

Orhan – 2. Sırada

İsmail – 5. Sırada

Serhat – 5. Sırada

Hayriye – 4. Sırada

Görsel 37. Fiziksel Varlık Olarak Tarihi Eserler ile İlgili Görseller

Ayşe, Burcu, Serhat, Barış, Yeşim, Sevgi, Songül, İsmail, Dünder, Zehra, Hayriye, Orhan ve Gülsüm, kentte bulunan tarihi *camileri, medreseleri ve hanları* öne çıkararak kentin

Selçuklu Döneminden günümüze kadar gelen tarihi eserlerine dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda kent merkezinde bulunan Ulucami, Zinciriye Medresesi ve Eğri Minare öne çıkarken; Sultanhanı ilçesinde bulunan tarihi kervansaray da katılımcıların ifadelerinde yer verdiği tarihi eser varlıkları arasındadır. Hayriye ve Yeşim, Eğri Minareyi öne çıkararak kentin tarihi eser varlıklarına dikkat çekmiştir. Yeşim, Eğri Minareyi “kentnin tarihi bir yapısı” olarak ifade ederek, “İtalya’daki Pizza Kulesi” ile özdeşleştirmiştir. Hayriye de, Eğri Minare ’ye ait bir görsel paylaşmış ve bu yapının Selçuklular döneminden “günümüze kadar ayakta durmasına” vurgu yaparak bir tarihi eser olarak mimari açıdan “sağlamlığına” dikkat çekmiştir:

“Ee Eğri Minare de tarihi bir yapıt ve insanlar o zaman bu yapıta da baya emek sarf etmişler. Bu da zannınca bin iki yüz yıllarında mı oluyo, bin iki yüz yıllarında heralde yine Selçuklular zamanında yapılmış. Eee kızıl minare diye de geçmiş. Tuğlaların kızıl olmasından dolayı, kırmızı olmasından dolayı da ee tarihte kızıl minare olarak da adı geçen bir yapıt. Ve halen günümüze kadar ayakta, sağlam yani günümüzün mimarişiyle ee karşılaştırdığımız zaman gerçekten de emek verilmiş bir yapıt olarak karşımızda dikilmektedir.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Gülsüm, Ulucami’nin “Aksaray’a bırakılan büyük bir eser” olduğunu söyleyerek kentin tarihi eser varlığından söz etmiştir. Gülsüm, getirdiği görsele yönelik ifadelerinde tarihi eserlere aşağıdaki gibi değinmiştir:

“(Benim için) Özel tarafı tarihimiz olması. O zaman kaç yüzyıldan beri bu zaman gelmesi yapı olarak, görünüm olarak. Ondan sonra yani büyük bir eser, bir ulucami. Büyük bir eser yani. Bize bırakılan büyük bir eser gerçekten. Tarihte bize bırakılan, aksaray için bırakılan büyük bir eser açıkcası.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hayriye, getirdiği bir başka görsel aracılığıyla tarihi eser varlıkları anlamında Ulucami’ye dikkat çekerken; aynı zamanda Ulucami’nin “güzel bir mimari yapı” olduğunu ve onu görünce “içinin açıldığını” söyleyerek bu yapının taşıdığı estetik değere de gönderme yapmıştır. Hayriye’nin içinde estetik deneyime ait örüntüler de içeren ve bu caminin kentin önemli tarihi eser varlıklarından biri olduğuna dair ifadeleri aşağıdadır:

“Ulucami ee aksarayan geçmişiyile alakalı bir ee camidir. Selçuklular döneminde yapılmış, ikinci Kılıçaslan döneminde de tamirat görmüş bir cami. Zaman zaman tamirine devam ediliyo hani eee çöküntüler olma sebebiyle. Güzel bir yapı, güzel bir mimari. Onu görünce insanın içi açılıyo açıkçası bu camiye görünce. Eskiye dayalı, aksarayı güzel bir eee eskinin mimarisini anlatan güzel bir yapı olarak bakıyoruz. Ee bin dört yüz yıllarında yapılmış tahmini. İkinci Kılıçaslan döneminde de tamirat görmüş bir cami. Şuanda hala halkın hizmetinde. İnsanlar ibadetlerini rahat bir şekilde, huzurlu bir şekilde yapmaya devam ediyö camimizde.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Burcu, Aksaray’ı “medeniyetler şehri” olarak tanımlayarak, ifadelerinde kentin sahip olduğu tarihi eserlere örnek vererek bu varlıklara aşağıdaki gibi dikkat çekmiştir.

“Bakıyorum gözümün önüne hani burda bulunan yapılar geliyo. Şu an hepsini hatırlayamıyorum bile hani. Eğri minaremi var falan. Hani bu tarz yapıları görüyorum. Dediğim gibi çok tarihsel ee açıdan hani çok geniş bilgim yok ama e... yapılarımızı görüyorum. Eee dediğim gibi ulucamimiz, sultanhanımız ve bi çok uu bu şekilde tarihsel mekanımız var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Orhan, getirdiği Eğri Minare görseli üzerinden kentte bulunan tarihi eserlere örnekler vererek, kentin tarihi eser varlığı bakımından zenginliğine aşağıdaki sözleri ile dikkat çekmiştir:

"Aksaray'ın tarihini ifade ediyö. Selçuklu mimarisi bu. Zaten ee Aksaray'da Osmanlıya ait eser pek yok. Genelde Selçuklu eserleri var. Ulucami Selçuklular zamanından kalma, eğri minare Selçuklular zamanında on ikinci yüzyıldan kalma. Bunun yanında Selçuklu hamamları var, şuanda restore edilmek üzere, bitmek üzere restoresi. Hepsî Selçuklu zamanında. Sadece u bazı türbeler var işte somuncu babanın türbesi, Yusuf hakiki babanın türbesi bunlar Osmanlının ilk zamanlarında yaşayan zatlar olduğu için onlar Osmanlı eseri. Aksaray bi Selçuklu kenti. Zaten eee Selçuklu hükümdarlarından yanılmıyorsam ya üçüncü ya beşinci Kılıçaslan'ın mezarı burda, Kılıçaslan tepesinde. Tarihi bir kent olduğu izlenimini veriyor bu eseler." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

İsmail de benzer şekilde kentin Selçuklu döneminden kalma eserlerine değinerek kentin geçmişine ve bu geçmişin kazandırdığı tarihi eser varlıklarına dikkat çekmiştir:

"Eğri minare de aksarayın tabi şu yönü çok önemli. Bi manada Aksaray daha sonrasında da bi Osmanlıdaki yapılar çok çok az. Çok sınırlı. Bi Selçuklu kenti diyebiliriz. eee aksarayın eee en böyle tarihsel, mimari. Mimari olarak tabi ki bi pizza kulesi gibi bilinçli olarak eğri yapılan dünyadaki belki ender yapılardan, belki iki üç tane yapıdan bi tanesi olması. Tabi ki hak ettiğı yerde değil şuan. Eee bunun dışında da muhtemelen Karamanoğlu ya da yanlış hatırlamıyosam Karamanoğlu dönemi olabilir ya da Selçuklu dönemi ikisinden bi tanesi sonuçta. eee aksarayın ulucamisi, işte ne diyelim, işte o medreseleri, diğer işte sultanhanı, işte diğer hanlarıyla birlikte asıl kente bu son görünümünü veren dönemi daha çok işte ee bi ee ne diyelim Selçuklu, Anadolu Selçuklu devleti, ilk başta tabi büyük Selçuklu daha sonra Anadolu Selçuklu, o dönemdeki tarihi geçmişine vurgu yapıyo biraz." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Ayşe, İsmail ve Yılmaz ise kentin tarihi eser varlıkları anlamında, *tarihi kiliselere* dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda katılımcılar, kent merkezinden daha çok kentin ilçelerinde bulunan kiliselere odaklanmışlardır. İsmail, Güzelyurt'ta bulunan "manastır vadisine" Selime'deki "ilk sesli ayinin düzenlendiğı Selime Katedraline" ve İhlara Vadisi'nde yer alan "kiliselere" işaret etmiştir. Yılmaz da benzer şekilde yapmış olduğu doğa yürüyüşlerinde "birçok kilise ve şapelle" karşılaştığını ve "başka hiçbir yerde bu kadar ibadethaneye rastlamadığını" belirterek kentin tarihi eser varlıklarına aşağıdaki biçimde dikkat çekmiştir:

"Burda da biz gezdğimiz için yani hiç alakasız yerlerde, anlamsız yerlerde böyle kiliseler, şapeller, şunlar bunlar görüyoruz, biliyoruz, görüyoruz yani. Adamlar bu kadar buraya bunları yapıtlarsa demek ki ha ben başka yerlere de gidiyorum, geliyom, geziyom ama bu kadar çok kilisenin ve ibadethanenin böyle bi arada toplu halde bulunduğu başka bi bölge yok." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin tarihi eser varlıkları bakımından *yeraltı şehirleri* de katılımcılar açısından önemlidir. Serhat, İsmail, Yılmaz, Polat ve Cihan, ifadelerinde kentin yakın çevresinde bulunan yeraltı şehirlerine yer vermişlerdir. Bu anlamda özellikle Aşıklıhöyük ve İhlara Vadisi'nin içerisinde bulunan yeraltı şehirleri öne çıkmıştır. Yılmaz, Aksaray'ın çevresini gezerken insanların herhangi bir yerde, yerin "bir anda çöküp altından yeraltı şehri" ile karşılaşabileceklerini söyleyerek, kentin yeraltı şehri bakımından çok zengin olduğunu dile getirmiştir. Serhat, Aksaray kenti denildiğı zaman "zihninde tarihi bir kentin canlandığını" ve bunun en basit işaretlerinin "İhlara Vadisi'nde bulunan höyük denilen yeraltı şehirlerinin" olduğunu söylemiştir. Bu ifadelerini getirdiğı görsel ile de destekleyen Serhat'ın yeraltı şehirlerini öne çıkardığı yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı ifadeleri aşağıdadır:

"(...) En basit ibareleri, işaretleri ihlara vadisinde bunu görüyoruz. Çevremizde tamamen hüyüklerin yer aldığı yani yer altı şehirlerinin yer aldığı u yani bu şekilde tarihsel bişey." (...) "Bölgemizde hüyük dediğimiz yer altı şehirleri çok fazla. Şimdi bunların açığa çıkarılması u için aksaray üniversitemizde var mıdır bilmiyorum ama arkeoloji bölümünün gelmesi, uı bu noktada bi adım atılıp hüyüklerin uzmanlar tarafından siyasiler önderliğinde ortaya çıkarılması için pıroramlanıp, bu hüyüklerle de çünkü ciddi anlamda tarihi kent. Ee biz bunun üzerindeki tozları alıp daha hak ettiğı noktalara getirmek gibi hayallerimiz var." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Bu fotorafı getirme sebeblerim de eee yine ilk röportajımda aksarayın hem konum itibariyle hem de tarihsel bi dokusu olduğunu vurgulamıştım. İı o vurguyu desteklemek amaçlı bu fotorafı seçtim. Bu fotorafım ee aşıklihöyük. Yani on bir bin yıl önceki

insanların neredeyse ilk insanların eee o dönemlere ait yaşadığı yerlerdir. Eee yapı olarak fotorafın sol üst köşesindeki detayı da bahsedecek olursak, o dönemlerde insanlar şuanda hala arkeolojisi devam etmektedir. Tamamen de gün yüzüne çıkartılmış bi yapı değildir. Hala çalışmaları İstanbul üniversitesi tarafından ee gerçekleştirilmektedir. Ee o tarihteki evlere şuandaki kapılardan değil, ee tamamen evin çatı kısmından giriliyordu. Etrafı tamamen artık dönemin vahşi hayvanları midir, farklı nedenler midir bilemiyorum ama u çok farklı bi yapısı var. u sağ üst köşesinde de ee bir ii insan iskeletini görüyorsunuz u ve ziyaretlerimin bi tanesinde ee bu iskeletin yaşını sorduğumda bana yaklaşık yirmi iki, yirmi dört, yirmi beş yani o yaş aralığındaki insandan bahsetmişlerdi. Fakat u şunu gözlemledim. Şu dönemimizde yaşayan ee insan boyutlarından çok çok daha küçük. Sanki dokuz on yaşlarındaki bi çocuk ebatlarında. O ilgimi çekti. Iı o yüzden tarihsel olarak tekrar toplamak gerekirse tarihsel bir doku aşıklıhöyük ee bu tarihsel dokunun bi sembolüdür şehrimizin.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

İsmail de, kentin çok büyük yeraltı şehirlerine sahip olduğunu belirterek “kentin büyük bir tarihi miras üzerine” kurulu olduğunu dile getirmiş ve aşağıdaki ifadeleri ile kentin tarihi eser varlığına dikkat çekmiştir:

“Özellikle İhlara vadisi tarzında ve özellikle de yer altı şehri ve Kapadokya yapıları yani özellikle de yeraltı şehri. Şimdi aksarayın yerleşimlerin biçoğunda şuan turizime açılmamış yeraltı şehirleri var. Mesela bu u belki de aşağı yukarı yeraltı şehri olmayan bi köyü aksarayın çok azdır ve bunların bi kısmı şuan mesela biz Derinkuyu felan büyük felan hatda şimdi neşehirde çok büyük felan bulundu deriz. Eee mesela ne bileyim Aksaray merkezinden tokiye kadar büyüklükte olan, böyle insanların üç günde içinden çıkamadığı ve net bildiğimiz tarzda, henüz turizime açılmamış yerler var. Yani dolayısıyla burda çok büyük bi tarihi mirasın halen üzerindeyiz. Ta paganlardan kalan bi tarihi miras.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin tarihi eser varlıkları bakımından Kağan ve Hayriye, kent merkezinde bulunan ve tarihi eser niteliğinde olan eski binalara (konaklara ya da evlere) dikkat çekmişlerdir. Buna göre Kağan, “kent meydanındaki eski konakların” mimari yapısının çok güzel olduğunu söylemiş ve bu meydanın kentin karakteristik bir özelliği olduğunu dile getirmiştir. Kağan’ın özünde estetik deneyimin de bulunduğu ifadeleri şöyledir:

“Eee kent meydanı mimari yapısı çok güzel. E... eski konaklar yani cumhuriyetin ilk döneminden kalan konakların böyle birbirine benzer özellikleri var zaten. Aksaray’da da bence o Aksaray’ın karakteristik özelliklerinden bi tanesi o meydan.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye de kentteki tarihi binaların “çok hoş olduğunu” ve “özenerek yapıldıklarını” söyleyerek estetik deneyime de yer vermiş ve günümüzde bu binaların “tadilat beklediğini” söyleyerek bakıma ihtiyaçları olduğunu dile getirmiştir. Hayriye’nin bu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

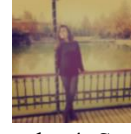
“Tarihi binalar gerçekten çok hoş. Şimdiki yapılarla karşılaştırdığımız zaman eskinin evleri insanlara daha çok huzur veriyö. Gerek yapımı gerek içindeki yaşantısıyla u insanlar özenerek yapmışlar. Hala dimdik ayakta kalabilmiş. Eee şuanda mesela Aksaray’ın bütün evlerinin bu şekilde olmasını isterdim. Aksaray’ı geçmişe götürür, en azından daha değerli kılar. Ee ne bileyim şimdiki yapılarıyla kıyasladığımız gerçekten de yani aksarayı bu şekilde insanların anmalarını isterdim. Devam etmesini isterdim bu şekilde yapıların ama çok az var Aksaray’da. Kimi yıkılmış, kimi ayakta, kimi tadilat yapılmış, kimi tadilat bekliyo bir şekilde. Hala ayakta kalanlar da var. Ayakta kalanları görünce seviniyoruz açıkçası.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.1.4. Fiziksel Varlık Olarak Kentin Buluşma Alanları

Bulgular sonucunda, Aksaray kentinin açık mekan (rekreasyon varlıkları) (çevre varlıkları) açısından *buluşma alanlarının*, son sırada yer aldığı ve altı katılımcının bu boyuta dikkat çektiği, bu katılımcılardan beşinin bu alanları temsil eden görseller sağladığı görülmektedir. Kültürpark ve kent merkezinde bulunan meydan, buluşma ya da (konser, miting gibi etkinliklerde) toplanma alanları varlığı olarak öne çıkmıştır.

Nermin – 1. Sırada, Aykut – 1. Sırada, Yeşim – 4. Sırada

Betül – 4. Sırada

Görsel 38. Fiziksel Varlık Olarak Buluşma Alanları ile İlgili Görseller

Kentin sahip olduğu buluşma alanları açısından Aykut, Kağan, Yeşim ve Nermin, kent meydanına işaret etmişlerdir. Yeşim ve Aykut, arkadaşları ile buluşacakları zaman, kent meydanını tercih ettiklerini ve buranın bir buluşma noktası olduğunu söylemişlerdir. Aykut'un kent meydanı bağlamında kentin buluşma alan varlığı ile ilgili ifadeleri aşağıdadır:

“Ya aksaray dediğim zaman ilk aklıma gelen yer burası. Nerde buluşalım? Ya heykelin orda ya da şuanda saat kulesinin orda diye düşünürüz ve şöyle bi aksarayı düşündüğümüzde özellikle ikindi vakitlerinde namaz sırasında oraya gittiğimiz zaman aksarayın tüm insanlarını yani her düşünceye ait insanı orda bulabiliriz aksarayda.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Nermin de kent meydanının “halkın nabzının tutulduğu yer” olarak tarif etmiş ve “insanlar ne düşünüyor, ne yapıyor diye sorulduğunda buradaki insanlarla konuşulabileceğini” belirterek, bu meydanın insanların ve fikirlerin buluşma alanı olduğunu aşağıdaki sözleriyle anlatmıştır:

“Burda genelde yaşlı insanların oturması, gelip geçişin, bankalara şunun bunun herşeyin burdan olması sebebiyle çok merkezi bulduğum bi alan. Halkın nabzının tutulduğu yer olarak bu fotoraftı seçtim. Benim için böyle bi anlam ifade ediydi. Hani insanlar ne düşünüyo, ne yapıyo diye sormak isterseniz burdaki insanlarla röportaj yapardım ben. İnsanlarda böyle herhangi bir fikre yakınlıktan dolayı ya da merak ettiği yere bi yakın olma hissi vardır. Valiliğin de kararları önemlidir mesela. Belediyeye çok yakın burası, valiliğe çok yakın, camiye çok yakın, çok merkezi bi noktada. İnsanlara çok yakın. eee bundan dolayı diyorum hani nabzı en iyi burda tutulur. Fikirlerin böyle en yoğun olduğu yerlerden biri de en benim için yine burası. Eee şey konser verilecek olsa yine burda veriliyo, halka seslenilecek olsa yine burda sesleniliyo. Bu fikirler de halkı çekiyodur muhtemelen.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Betül ise Kültürpark'ı “insanların toplandıkları bir yer olarak” gördüğünden söz ederek, kentin buluşma alan varlığı ile ilgili aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Dışarı taraftan gelen insanlar mesela bizim mesela annem geldiğinde burda bi kültürpark var, oraya gidelim dedik mesela. Bilmiyorum insanların genelde böyle dışardan gelen insanların toplandıkları bi yer olarak görüyorum ben burayı. Hani kültürpark, aksarayın ortasında bi yer, işte havuzu falan var, kafeleri var etrafında. O şekilde gelen insanlar gidiyo mesela, çok gidiyo. Ben de ilk buraya kayıt olmaya geldiğimde mesela ilk gittiğim yer kültürpark olmuştı.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

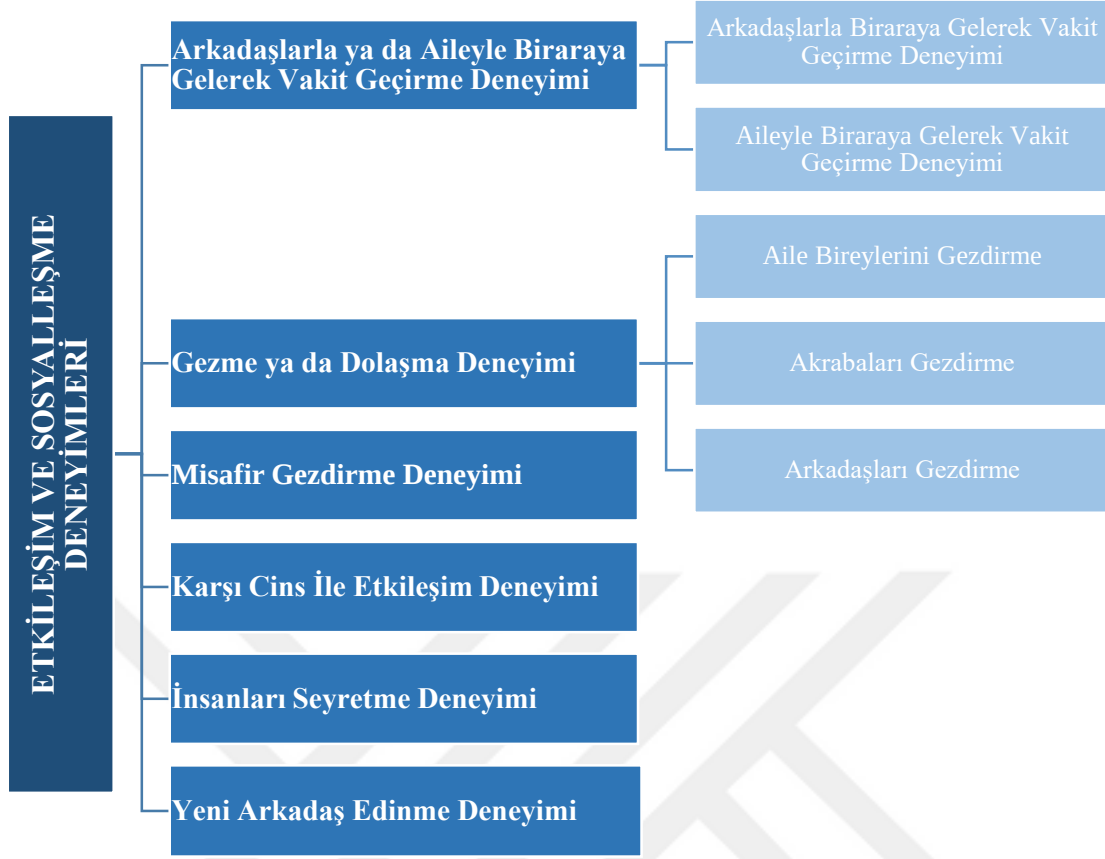
4.1.2.2. Kentin Açık Mekân Varlıklarına Yönelik Sosyal ve Duygusal Deneyimler

Araştırmada toplanan verilerden elde edilen bulgular, Aksaray kentinin sahip olduğu kentsel yeşil alanların, doğal alanların ve buluşma alanlarının, kent sakinlerinin çok sayıda ve çeşitlilikte sosyal ve duygusal içerikli deneyimler yaşamalarını sağladığını göstermektedir. Başka bir deyişle kentin açık mekan varlıkları, günlük yaşam içerisinde vatandaşların etkileşim ve sosyalleşme, otantik, estetik, fantezi, kaçış, öğrenme, eğlence, nostalji, sosyal konfor ve sembolik deneyimlerinin yaşanmasına aracılık etmektedir. Bu nedenle, bu temanın merkezinde akılcı deneyimler yerine hedonik deneyimler yer almaktadır. Bu noktadan hareketle; açık mekân kent varlıklarının sayısının artması, çeşitlenmesi ve fiziksel

yeterliliklerinin iyileştirilmesinin bu deneyimlerin daha arzu edilebilir ve doyurucu olmasını sağlayacağı düşünülebilir.

4.1.2.2.1. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri

Bulgular, kentin çeşitli açık mekânı varlıklarında yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden en önemlisinin *etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri* olduğunu ortaya koymuştur. Bu anlamda katılımcıların çoğunluğu (36 katılımcı), çeşitli açık mekân varlıklarında yaşadıkları etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerine çeşitli boyutları ile birlikte dikkat çekmiştir. Açık mekân varlıklarının yaşanmasına katkı sağladığı bu deneyim türü, altı alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcıların vermiş olduğu önem sırasında göre bu alt boyutlar; “arkadaşlarla ya da aileyle birlikte vakit geçirme deneyimi, gezme ya da dolaşma deneyimi, misafir gezdirme deneyimi, karşı cins ile etkileşim deneyimi, insanları seyretme deneyimi ve yeni arkadaşlar edinme deneyimi” biçiminde sıralanmaktadır. Tüm bu deneyimlerin odağında, katılımcıların aile bireyleri, arkadaşları ile bir araya gelerek ya da ziyarete gelen misafirleri ile birlikte keyifli vakit geçirme, boş zamanlarında kentin özellikle çevresinde bulunan doğal alanlarında gezintiye çıkma ya da yeni kişilerle tanışma gibi vatandaş-vatandaş etkileşimleri yer almaktadır. Etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinin ayrıntılarına, Şekil 4.10’da yer verilmiştir.

Şekil 4.10. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Etkileşim ve Sosyalleşme Deneyimleri

Elde edilen bulgular açık mekân varlıklarının katılımcılara yaşatmış olduğu en önemli etkileşim ve sosyalleşme deneyiminin, *arkadaşlar ya da aile ile bir araya gelerek vakit geçirme deneyimi* olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcılardan yirmi altısı, ifadelerinde bu alt boyuta yönelik deneyimlere yer vermiş ve ayrıca bunlardan on beşi bu deneyimi temsil eden görseller de sunmuştur. Bu deneyim türü, “arkadaşlar ve aile bireyleri” olmak üzere iki alt boyutta ortaya çıkmıştır. Bu deneyimin odağında arkadaşlar ya da aile bireyleri ile bir araya gelerek (özellikle hafta sonu boş zamanı değerlendirmek amacıyla) “sohbete dayalı” keyifli vakit geçirme yer almaktadır. Kentin parkları, bu deneyimin en yoğun biçimde yaşandığı alanlar olarak dikkat çekmektedir.

Cengizhan – 2. Sırada

Yasin – 2. Sırada

Gönül – 1. Sırada

Aslı - 1. Sırada

Görsel 39. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Arkadaşlar /Aile ile Vakit Geçirme Deneyim ile İlgili Görseller

Canan, Salih, Hüseyin ve Hakkı, Çağatay, arkadaşlarıyla vakit geçirmek için genelde parkları tercih ettiklerini belirterek bu deneyim türüne yönelik deneyimlerini paylaşmışlardır. Hakkı, hafta içi günlerde “yeşillik olması, açık alan olması ve kalabalık olmaması” nedeniyle vakit geçirmekten en çok hoşlandığı Kılıçaslan parkında “kamelya altında bir şeyler yiyip içmekten ve oturup sohbet etmekten” keyif aldığını belirtmiştir. Araştırmanın çocuk sahibi olan katılımcılarından Canan, vakit geçirmek için genelde Kültürparkı tercih ettiğini, çünkü “çocuklar rahatça oyun oynarken, kendisinin de arkadaşları ile sohbet etme imkanı” olduğunu belirtmiştir. Hüseyin de ev ve işyerinin dışında vakit geçirmek amacıyla Kılıçaslan parkını neden tercih ettiğini anlatırken “arkadaşları ile sohbet ederek vakit geçirme” deneyimine aşağıdaki gibi işaret etmiştir:

“Bazı u hafta sonları da mesela kılıçaslan parkına u gidiyoruz. Burda da arkadaşlarımızla mesela hani birlikte olma ee imkanı hani ee iş dışındaki ii ee bir iş dışındaki bir hani ee konuşma ortamı vermesi açısından buraları, bu mekanları tercih ediyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Çağatay, sağladığı görsele ilişkin ifadelerinde arkadaşları ile birlikte genelde “parklarda oturup sohbet ettiklerini” söyleyerek etkileşim ve sosyalleşme deneyiminin bu türüne değinmiştir. Çağatay ayrıca birbiriyle kūs olan arkadaşlarını barıştırmak için düzenledikleri organizasyona yönelik hikayesini de paylaşarak ifadelerinde vakit geçirme deneyimine aşağıdaki gibi yer vermiştir:

“Kılıçaslan parkı. Ee parklarda mesela parklarda oturuyoruz, sohbet ediyoruz ve muhabbet ediyoruz, yemek yiyoruz. Genellikle de gittiğimiz park Kılıçaslan parkı olduğu için ordan bi kare getirdim.” (...) “İşte bi arkadaşımız vardı. Eee kız arkadaşıyla ayrıydı mesela. Küstü. Ondan sonra onu barıştırmak için orda bi organizasyon düzenledik. İşte o arkadaşımızın haberi olmadan öbür arkadaşımız geldi. Çiçek neyim aldı. Ondan sonra barıştırdık. Bu da bizim için bi anı oldu.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Dündar, bir dönem “Kültürparka gidip sohbet etmekten hoşlandığını” söyleyerek, bu deneyim türüne aşağıdaki sözleri ile değinmiştir:

“Bi dönem eee kültürpark hoşumuza gidiyordu. Yaz dönemi, herkesin yaptığı gibi ee bi dönem çekirdek alıp, orda oturup böyle boş boş, sohbet etmek. Ama üç, dört yıldır öyle bişey yapmıyoruz, gitmiyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmanın evli çiftlerinden Salih eşi Aslı ve arkadaşları Kağan ve Esra ile Kılıçaslan parkında kahvaltı yaptıkları gün, “parkta buluştuklarını” ve “hem sohbet edip hem de kahvaltı yaptıklarını” söyleyerek aile ve arkadaşlar ile birlikte vakit geçirme deneyimine dikkat çekmiştir. Salih’in tekrar yaşamak istediği bugüne ilişkin paylaştıkları aşağıdadır:

“Yine Kılıçaslan parkında ee iş arkadaşımız ee Kağan, eşi Esra, eşim Aslı dördümüz güzel bi piknik yapmıştık. Oturmuştuk, sabah kahvaltı yapmıştık. Eee hani tekrarlamamızı istediğim@ şeylerden birisi olarak onu söyleyebilirim. Sabah ee biz eşimle hazırlandık. Onlar hazırlandılar. Muhtelif kahvaltılıklar yapıldı. Gittik. Ee orda buluştuk. Bi banka, masalı bi banka oturduk. Orda sohbet ettik. Kahvaltımızı yaptık. Güzel kuş sesleri vardı. Aydınlık bi havaydı. Her ne kadar sabah dokuzda mangal yakanlar da olsa da sabah temiz hava da vardı, onlar mangal yakana kadar. Ee yani yine yeşilin içinde, sevdiğimiz insanlarla güzel bi vakit geçirdik.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yasin de, bir piknik gününe dair paylaştığı görsel hakkında “aile ve arkadaşları ile birlikte güzel ve keyifli bir gün geçirdiğini” söyleyerek, bu deneyim türüne piknik alanları bağlamında aşağıdaki sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Bu ailem ve aile dostlarımla beraber geçirdiğimiz zamanı, bi âni fotorafladım. Bu da önemliydi benim için.” (...) “Valla keyif alıyorum. Yani güzel gündü. Arkadaşlarla beraber daha doğrusu yine bi arkadaşımınla beraber ailesiyle beraber ortaklaşa pikniğe gittik. Hıdırellez günüydü işte. Öyleye kadar iyiydi hava, öğleden sonra hava bozdu. Baya keyifli bi gündü. Dediğim gibi herkes alanda piknik yapıyordu. Çocuklar işte uçurtma falan uçuruyo, hatda beraber biz de uçurduk. Sonra hava bozdu. Çıktık geldik yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hatice, özellikle pazar günleri ailesiyle birlikte “piknik yaparak vakit geçirdiklerinden” söz etmiştir. Hatice’nin kentin piknik alanlarına da örnekler vererek dikkat çektiği aile ile vakit geçirme deneyimine yönelik ifadeleri aşağıdadır:

“Kılıçaslan geliyoruz. Orda işte piknik yapıyoruz. Gucungaya köyüne gidiyoruz. Orda var piknik yerleri. Oralara gidiyoruz, pazar günler. İhlara gidiyoruz, vadiye. Ya eşiminin çocuğumınan en çok öyle yerleri seviyom yani. Mesela mangal yapıyoz. Orda çay kendi şeylerimizi götürüp çay pişiriyok semavernen. Öyle yani kendin pişir kendin ye.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aslı da, getirdiği görselin, “ailesiyle birlikte piknik yapmak için parka gitmelerini” simgelediğini söylemiş ve aile ile vakit geçirme deneyimine gönderme yapmıştır:

“Mesela burda piknik yapan bi aile var. Ne bileyim Kılıçaslan parkına gidiyoruz zaman zaman piknik yapmaya. Hani aksarayda onu simgeleyebilir benim için. Aksarayda yapılabilcek en güzel sosyal aktivite dışarda vakit geçirmek, ya yürüyüş yapmak böyle ya piknik yapmak. Hava güzel olduğunda bu tarz şeyler, aktiviteler yapıyoruz.” (...) “Dediğim gibi biz burda Kılıçaslan parkına gidiyoruz hani. Kızım daha çok küçük tabi. O pikniğe katılmıyo bizimle ama hani birlikte gidip piknik yaptığımız günler geliyo aklıma yani, yazın.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bulgular, açık mekân varlıkları bağlamında etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinden biri olan *gezme ya da dolaşma deneyiminin* de oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Yirmi dört katılımcı, bu deneyim türüne yönelik yaşadıklarını paylaşmıştır. Ayrıca bunların yarısı da sağladıkları görseller yoluyla, bu ifadelerine destek sağlamıştır. Katılımcılar, gezme ya da dolaşma deneyimine bağlı olarak, kentin sahip olduğu doğal güzelliklerin bulunduğu İhlara Vadisi, Belisırma köyü, Selime kasabası ve Helvadere kasabası gibi alanları ve bu alanlarda bulunan tarihi eserleri (yeraltı şehirleri, kiliseler gibi) görmenin ve bu alanlarda vakit geçirmenin vermiş olduğu keyif üzerinde durmuşlardır. Ayrıca kentin park alanları da gezme ya da dolaşma deneyimi bakımından kent merkezi bağlamında öne çıkan alanlardır.

Suna - 1. Sırada

Betül – 5. Sırada

Polat – 5. Sırada

Kağan - 5. Sırada

Görsel 40. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Gezme ya da Dolaşma Deneyim ile İlgili Görseller

Betül, Suna, Çağatay, Yeşim, Caner, Yılmaz, Polat, Hakan ve Gülsüm kent çevresinde bulunan doğal alanları öne çıkartarak, boş vakitlerinde ya da fırsat buldukça bu alanlara gezmeye gittiklerinden söz etmişlerdir. Suna, Aksaray’da “gezilecek yerlerin çok olmasından dolayı” bu kentte yaşamaktan memnun olduğunu dile getirmiştir. Ayrıca getirdiği görsel açısından da Belisırma köyünü gezmekten aldığı keyfi anlatmıştır. Suna’nın bu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Ondan sonra şey böyle ilçeleri çok güzel. Gezilcek, görülecek eee değerli yerleri çok. O yüzden yani hiç memnuniyetsizlik yaşamadım, hatda memnun bile oldum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İlk buraya geldiğimizde e... burda oturan bi arkadaşla sormuştuk, ya aksarayda gezilecek bi yer var mı. dedik ki belisürmayi görmeden sakın aksarayı terk etmeyin dedi. Gerçekten de o gittiğimde o suyun serinliği, yani güneşin en tepede olduğu zaman bile gitsen çok rahatlatıcı bi havası var. hemen çoraplarımızı, ayakkabılarımızı çıkarıp işte ayaklarımızı suya koymuştuk. Orda suyun içinde oturabiliyosun bi azmak nehrinde oturur gibi. O çok hoşuma gitmişti. Yani gelen misafirlerimizi de hep oraya götürürüm geldikleri zaman. mutlaka görünmesi bi yer. Görünmesi gereken bi yer.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Betül de, Suna gibi kentin gezilecek yerlerinin farkına vardıktan sonra bu kentte yaşamanın olumsuz taraflarını görmediğini belirtmiştir. Ayrıca sağladığı görsele yönelik olarak İhlara Vadisi’ne yapmış olduğu geziden duyduğu hoşnutluğu dile getirmiştir:

“Yani u şahsen ben hani Aksaray’da gidip hani gördükten sonra hani gezebilir görülebilir yerlerine gittikten sonra u hani biraz daha olumsuz taraflarını biraz daha böyle hani arka tarafıma attım deyim. Biraz daha olumlu düşünüyorum diyeyim ben.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray’a u gidebilceğimiz, bişeyler yapabileceğimiz yakınlıkta olan yerler. Mesela ihlara. Ben buraya çok fazla gittim. Burayı ben çok seviyorum ya. Çok hoşuma gidiyo. Hani böyle ortadan su geçiyo, işte balıklar, ördekler var mesala. Ördekleri besliyorsun falan ve aksaraya çok yakın. Yani arabayla yirmi beş dakikada gidebiliyosun. Çok güzel bişey benim için. Valla ben çok seviyorum. (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Caner de, kentin özellikle ilçelerinde gezilecek güzel yerlerin olduğunu ve sıklıkla buralara gittiğini belirterek gezme ya da dolaşma deneyimini şu sözlerle öne çıkarmıştır:

“O açıdan hani dışarda gezme anlamında Aksaray’ın merkezinde hani güzel yerleri var ama dışarda daha güzel yerler var. İlçelerde. Oralara sık giderim. Mesela bi Helvadere Kasabası olsun, Güzeyurt tarafı olsun bu taraflara genelde ayda bir kere filan hava iyi olduğu takdirde giderim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Polat, kentte boş zamanlarını kentin çeşitli yerlerine gezmeye giderek geçirdiğini söylemiştir. Ayrıca getirdiği görsele yönelik ifadelerinde de Yaprakhisar’a yapmış olduğu geziden ve bu gezide dikkatini çeken tarihi eserlerden söz etmiştir. Polat’ın ifadeleri aşağıdadır:

“Gezmeye gidiyoruz. Şöyle. Yani ben onu söyleyecektim. Mesela ihlara tarafına falan gezmeye gideriz. Burda yaprakhisar ee da kaleler filan var. Orlara gezmeye gideriz. Ortaköy tarafında eee baraj filan var. O taraflara gezmeye gideriz. Hani normalde hem sürekli olan bi durum değil ama ayda bir, belki iki ayda bir o şekilde geziye gidiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İş gezisine gitmiştik. Eee aa yaprakhisar tarafında ee yine. Ee şeyler filan vardı böyle. Ben bi kaç tane fotoraf vardı aslında onları detaylı yani içerden çekilmiş fotoraflardı ama şeyler dikkatimi çekmişti. Böyle yerin içersine filan çukurlar yapılmış. Hani ee çok geniş çukurlar böyle on metre genişliğinde filan. Muhtemelen hani barınak, sığınak gibi yerler. Duvarlara ee büyük büyük pencere gibi yerler açılmış ama dışarıyı görmüyo. Ee insanların böyle hani bişeylerini koyabilceği raf gibi onlar yapılmış. Onlar dikkatimi çekmişti” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kağan ve Aslı, park alanları bağlamında gezme ya da dolaşma deneyimine vurgu yapmışlardır. Kağan, eşiyle birlikte özellikle kış mevsiminde “akşamları serin ve çok sessiz” olduğu için “Kılıçaslan parkına gidip tur atmanın” kendilerine verdiği keyiften söz ederek bu deneyimi aşağıdaki sözleri ile öne çıkarmıştır:

“Bazen akşam hani geç saatte de olsa saat on buçuk on bir gibi çıkıp bi geziyoruz, dolaşıyoruz hani canımız istediğinde. Yazın balkonda oturuyoduk. Balkonda oturmak çok keyif veriyö, balkonda oturup bişeyler içmek. Ama kışın hani hava kötü olsa da çıkıp bi yarım saat dolaşmak bize iyi geliyo. Park, parka gitmiştik geçen sene bi kaç defa, Kılıçaslan’a. Akşamları keyifli oluyodu. Serin ve çok sessiz oluyo. Hani orda bi yarım saat tur atmak keyif veriyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan bir çocuk annesi olan Aslı da kentte bulunan bir diğer park olan Kültürpark’ın “kızını gezdirdiği tek yer olduğunu” ve kızı biraz daha büyüdüğünde de, “evde sıkıldığı zaman değişiklik olsun diye alıp götürebileceği bir yer” olarak düşündüğü

söyleyerek zihinsel olarak rahatlama deneyiminden de örüntüler içeren ifadelerinde gezme ya da dolaşma deneyimine yer vermiştir.

“Hep kızım ile ilgili hayallerim var. Onu kültürparkta oynatabilirim mesela, onu orda gezdirebilirim. Yani. Kızımı da tek gezdirdiğim yer orası, bebek arabasıyla onu götürüp dolaştırdığım yer kültürpark. Kızım birazcık daha büyüdüğünde böyle elimi tutup, gezebildiğimiz zaman hani dediğim gibi böyle huzur dolu, orası yeşillik, ağaçlık böyle, sakın bi yer geliyo bana. Kafa dinlemek açısından hem vakit geçirmek açısından çocuk parkları filan da var böyle. Hani kızımın da evde sıkılacağı zamanlar da hani bi değişiklik olsun diye alıp götürebileceğim bi yer olduğunu düşünüyorum kültürparkın.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kağan, bir başka ifadesinde Aksaray’ın kendisine yakın civarda bulunan tarihi yerleri gezme imkanı sağladığından söz etmiş, bu ifadelerini aynı zamanda getirdiği görsel yardımıyla da desteklemiştir. Gezmeyi çok seven Kağan, İhlara Vadisinde bulunan eski yerleşim yerlerini gezmenin kendisine verdiği keyiften bahsederek, bu deneyim türünü vurgulamıştır:

“Yani Ankara’da olsaydık Nevşehir’e o kadar sık gitmezdik. Ürgüp’e gittik. İhlara vadisine gittik. Etrafta pek çok çünkü yer altı şehri var. Antik şehir var. Onlara gittik. Onları gezdik. Bunlar bana sağladığı imkanlar.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Şeyi gezmeyi çok seviyorum ben tarihsel yerleri. Hani kilise olur, cami olur, bunun gibi böyle eski yerleşim yerleri olsun gezmek çok keyifli. Ayrıca buranın güzelliği şu yürüyüş parkuru da var. Yani bi kiliseyi, katedrale gittiğinizde sadece orayı geziyorsunuz veya bi camiyi. Belki bi avlu olabilir önünde. Ama burası çok uzun bildiğim kadarıyla on beş kilometrelik bi parkur. İçerisinde yemek yiyebileceğiniz yer var. Yürüyüş yapabileceğiniz bi yer var. Su var. Suyun kenarında yürüyüş yapabilirsiniz. bi de ayrıca çok tarihi bi yer. O yüzden çok şey gösterişli, heybetli geliyo bana.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Metin ve Hande ise diğer katılımcılardan farklı olarak bu deneyim türü anlamında daha çok olumsuz yönde görüş bildirmişlerdir. Her iki katılımcı da kentin gezme ya da dolaşma anlamında yetersiz kaldığından söz ederek, bu konudaki memnuniyetsizliklerini aşağıdaki gibi ortaya koymuşlardır:

Gezilecek, görülecek yerlere gidiyorsunuz. Kısıtlı zaten, çok gezip görülecek yer yok. Dediğim gibi yani her şey kısıtlı burda yani çok böyle yok. (Metin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Şimdi şöyle eee yapmış olduğum iş zor bi iş. Haftanın yedi günü çalıştığım için aslında Aksaray bana yetiyo. Eğer yapmış olduğum iş daha farklı iş olsaydı aksaray bana yetmezdi. Çünkü çok sosyal bi insanım normalde. Hani gezme noktasında, görme noktasında asla yetmez.” (Hande - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bulgular, Aksaray kentinin sahip olduğu açık mekân varlıkları bağlamında yaşanan etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinden bir diğerinin de *misafir gezdirme deneyimi* olduğunu göstermektedir. Beş katılımcı, ifadelerinde bu deneyim türüne yer vermiş; bunlardan üçü aynı zamanda bu deneyimi temsil eden görseller de sunmuştur. Misafir gezdirme deneyimi, “aile bireylerini gezdirme, akrabaları gezdirme ve arkadaşları gezdirme” olmak üzere üç alt boyutta toplanmıştır. Bu deneyimin odağında, il dışından gelen akrabaları ya da arkadaşları kentin çeşitli alanlarında gezdirerek, bu misafirler ile birlikte keyifli vakit geçirme yer almaktadır.

Aykut – 1. Sırada

Suna – 4. Sırada

Betül - 4. Sırada

Betül - 5. Sırada

Görsel 41. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Misafir Gezdirme Deneyimi ile İlgili Görseller

Betül ve Sevgi, kentin park varlıkları bağlamında misafir gezdirme deneyiminden söz etmişlerdir. Betül, il dışından “annesini geldiğinde kültürparka gittiklerini” belirterek aile bireylerini gezdirme deneyimini  ne çıkarmıştır. Sevgi de bu deneyim türüne “dip dibe olmadan oturabildikleri için kültürparkın misafirler için çok iyi olduğunu” belirterek, içinde “ zg rl k deneyiminden” de örüntüler içeren sözleriyle değinmiştir:

“Yaz geldiği zaman kültürparka gidiyoruz. Kültürpark bizim için ve misafirlerimiz için çok iyi oluyo çünkü açık hava ve eee dip dibe olmadan oturabiliyosun. O biraz özgürlük katıyo insana ne kadar hani kalabalık da olsa.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Betül ve Sevgi, misafir gezdirme deneyimini, parkların yanısıra kentin doğal alanlarından biri olan Belisırma köyü bağlamında da yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu anlamda Aksaray  niversitesi’nde  alışan Sevgi, düzenledikleri kongreler kapsamında “Belisırma’da gezmek güzel olduğu için gelen misafirlerini buraya götürmeyi tercih ettiklerini” söyleyerek, misafir gezdirme deneyiminin farklı bir boyutuna dikkat çekmiştir. Betül ise il dışından gelen kuzenlerini Belisırma’ya götürdüğünü söyleyerek “akraba gezdirme deneyimine” aşağıdaki gibi dikkat çekmiştir:

“Kuzenlerim falan gelmişti mesela. Onları işte aksarayı böyle böyle bir... mesela bu da güzel bişey. Aksarayda g t remiyosun ama böyle böyle, buraya yakın bi yerde böyle yerler var, sizi buralara götüreyim deyip gezdirebiliyosun mesela. Benim için çok güzel bişey açıkçası. Ben onları buraya getirmiştim.” (...) “ lk defa gördükleri için çok çok fazla beğenmişlerdi mesela. Benim çok hoşuma gitti. Yine onlarla da çok güzel bi gün geçirmiştik.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Ihlara Vadisi, katılımcıların misafirlerini gezdirmek amaçlı g t rd kleri kentin bir diğer doğal alan varlığı olarak dikkat çekmektedir. Aykut ve Suna, il dışından gelen arkadaşlarını gezdirmek için buraya götürdüklerini belirtmişlerdir. Bu anlamda Aykut, “il dışından arkadaşları geldiğinde Aksaray’da gezdireceği ilk yer olarak vadinin” aklına geldiğini söylemiştir. Suna da, paylaştığı hikayesinde misafir gezdirme deneyimine şöyle gönderme yapmıştır:

“Orda da gene bi arkadaşımı g t rmişt m. Ama otobüs saatine yarım saat vardı. Nasıl gezd ğimizi hiç bilmiyorum. Kızın yazık bacakları ağrıya ağrıyo o merdivenlerden indik  ıktı. Koştur koştur bi gezmeye olduydu. Ama o da gördü, çok beğendi.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bulgular, açık mekân varlıkları bağlamında yaşanan etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinden bir diğerinin de *karşı cins ile etkileşim deneyimi*, olduğunu göstermektedir. Katılımcılardan    , yaşadıkları bu deneyim türüne, sağladıkları görseller ve bu görsellere ilişkin ifadeleri ile vurgu yapmıştır. Ayrıca üç katılımcı da, yaşadıkları bu deneyimi, Ihlara Vadisi bağlamında yaşamışlardır.

Esra – 3. Sırada

Kağan – 5. Sırada

Hakan – 1. Sırada

Görsel 42. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Karşı Cins ile Etkileşim Deneyimi İle İlgili Görseller

Araştırmanın evli çiftlerinden olan Esra ve Kağan, her ikisi de İhlara Vadisi’nin bir fotoğrafını getirerek, “bu vadiyi ilk kez birlikte keşfettiklerini” ve bu ziyaret esnasında “tanışıp, samimi olup, ilk paylaşımlarını yaşadıklarını” belirterek karşı cins ile etkileşim deneyimini vurgulamışlardır. İhlara Vadisinin bu bakımdan kendileri için özel bir yer olduğunu belirten çiftin ifadeleri aşağıdadır:

“Evet ee İhlara’yı benim için çok özel bi yere sahip. Eşimle biz ii ilk orayı keşfetmiştik ve hani e... o orda hani imm arkadaşlarımız vasıtasıyla ilk buraya gitmiştik birlikte. Yani bizim için çok özel bi yer hani. Tanıştığımız, samimileştığımız, ilk paylaşımlar yaşadığımız yer yani. Hani birbirimizi tanıma adına ilk defa bişeyler paylaştığımız yerlerden olduğu için benim için çok özel bi yere sahip İhlara Vadisi. Hem doğasıyla, hem dokusuyla, havasıyla her şeyiyle ve çok da zorlu bi yoldu orayı in çık o kadar yürü. Hem sipesifik bir anıya da cevap vermiş oldum aslında bi yerde hani sorarsanız gene bunu söylicem. Böyle bi manası var benim için çok özel bi yer evet. Yani o zaman her yerin tadı bambaşkaydı. Gene öyle ama o zamanki tadı tabi ki daha farklıydı.” (Esra - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Biz esrayla tanıştığımız zamanlarda, yeni tanışmıştık o dönem, arkadaşım esrayla birlikte aksaraya gelmişti ve biz o zaman ihlaraya gitmiştik birlikte. Ben ondan önce ihlaraya heralde gitmemiştim. İlk defa esrayla gittim ihlaraya. O yüzden de çok seviyorum. O zaman biz gittiğimizde benim arkadaşımın kız arkadaşı şeydi, ee arkeologdu. Onla gitmemiz de çok iyi oldu bizim için. Bütün o mağraları teker teker anlattı bize. Ama ihlara vadisinin çok küçük bi alanını gezebildik. Akşama kadar zaman geçirdik ama her mağrada muhtemelen çok zaman geçirdiğimiz için çok kısıtlı bi alanı görebildik. O şey o gezi keyifliydi. Belki hani esrayla böyle ilişkimizin de şey yapmaya başladığı, kuvvetlendiği dönem olduğu için belki şey geliyo ama o anı geliyo aklıma, o ilk gittiğimiz.” (Kağan - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hakan da İhlara Vadisi’ne yaptıkları bir gezide, o esnada arkadaşı olan eşiyle “aynı frekansta olduklarını” anladıklarını ve bu gezi sonrasında sevgili olduklarını anlatarak bu deneyimin öne çıktığı hikayesini şöyle paylaşmıştır.

“Bunu getirme sebebim eee tamamıyla eşimle ilgili. Eşimle tanıştığımız zaman eee ilk gezi yaptığımız, ilk gittiğimiz yer ihlara vadisi. Arkadaş olarak gittik, sevgili olarak döndük. İşte ilk esmayla, eşimle ee beraber eee tanıştığımız zamanlar ilk olarak oraya gitmiştik. Oraya gittiğimiz zaman zaten arkadaştık. Ama hani orayı gidip görmek ya da orda seyahat etmek bizim için eğlenceli bi deneyim oldu ve hani bi ikimiz içinde bi eee anlaşma, aynı firekansa girmek için bi e... ön şey oldu ne derler ona, gezi oldu. O yüzden de güzel oldu.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıkları yoluyla yaşanan etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinin bir diğeri, *insanları seyretme deneyimidir*. Üç katılımcı, kentin parkları ve kent meydanı bağlamında bu deneyimden söz ederken, bir tanesi aynı zamanda buna ilişkin görsel de sağlamıştır. Dolayısıyla etkileşim ve sosyalleşme deneyiminin bu türünün yaşanmasında daha çok kent merkezinin öne çıktığı söylenebilir.

Ayşe – 4. Sırada

Görsel 43. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı İnsanları Seyretme Deneyimi ile İlgili Görsel

Hüseyin, kent meydanında tek başına gezmeyi tercih ettiğini belirterek, bu gezilerde “insanların o anlarını, hayat mücadelelerini ve o günkü yaşam tarzlarını izlemenin” kendisini dinlendirdiğini söyleyerek bu deneyim türünü öne çıkarmıştır. Tuğrul ve Ayşe, vakit geçirmekten keyif aldıkları park alanlarında aynı zamanda diğer insanları izlediklerini de belirtmişlerdir. Tuğrul, vakit geçirmekten keyif aldığı Kılıçaslan parkında diğer insanları seyretmenin kendisine verdiği huzuru öne çıkararak sosyalleşme deneyiminin bu türüne aşağıdaki ifadeleri ile yer vermiştir:

“Kılıçaslan parkı diğer eee költürparktan parka nazaran hem daha büyük hem yürüyüş alanları var. Orda daha fazla bank var. Orda insanlar geliyolar, mangal yapıyolar. O insanları seyredebiliyosun. Yani ben yapmasan bile o insanları seyredebiliyorum, onların eee neşesini görebiliyorum. Eğlendiklerini görebiliyorum. Bu da bana biraz bir tam huzur veriyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ayşe de yürüyüş yapmak için gittiği parkta, vakit geçirmek için gelen diğer insanların neler yaptığını izlemenin kendisine verdiği mutluluğu dile getirmiştir. Ayşe’nin parkta yürüyüş yaparken diğer insanların nasıl vakit geçirdiklerine dair gözlemlerini aşağıdaki gibi anlatmıştır:

“İyi yani bu park alanında mesela şeyleri görüyorum bi de. Mesela çocuklar çekirdek çitleyip, kola içiyolar☺☺☺. Yani bi anda böyle ee onların masumluluğu geliyo aklıma ya. Yani böyle öğrencilerin hani gidecek başka yerleri yok. bi kafeye gitse para vercek. Eee ne bileyim hani belki ortam ama böyle bi şişe kola alıp da çekirdek çitleyip orda oturmaları ya çok mutlu ediyö veya bazen yürürken filan böyle diyom ki gitsem yanlarına da bi avuç da çekirdek ben alıp onlarla birlikte çitlesem falan. Yani tamamen ailelerinden uzak ya da ailelerinden ama mesela kötü bi alışkanlık yok orda. Sadece çocuklar kendi kendilerine o parka alanlarında. Yani o yüzden ben bu şeyi daha çok seviyorum, bu yürüyüş alanındaki çocukları filan görüyorum da. Yani o beni çok mutlu ediyö orda. Yani orda gezerken falan yani onları görmek. İnsanlar mesela oturmuşlar, sohbet ediyolar. Hani gidip de birinin evinde belki vakit geçirmek yerine hani gidiyolar orda mesela bi akşam serinliğinde oturuyolar, sohbet ediyolar.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıkları yoluyla yaşanan etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinin sonuncusu, *yeni arkadaşlar edinme deneyimidir*. Katılımcılardan İsmail ve Ayşe, bu deneyim türüne getirdikleri görseller ve bu görsellere ilişkin ifadeleri ile dikkat çekmişlerdir. Bu deneyimin yaşandığı açık mekân varlıkları, İhlara Vadisi ve park alanlarının olduğu anlaşılmaktadır.

Ayşe – 4. Sırada

İsmail – 1. Sırada

Görsel 44. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Yeni Arkadaşlar Edinme Deneyimi ile İlgili Görsel

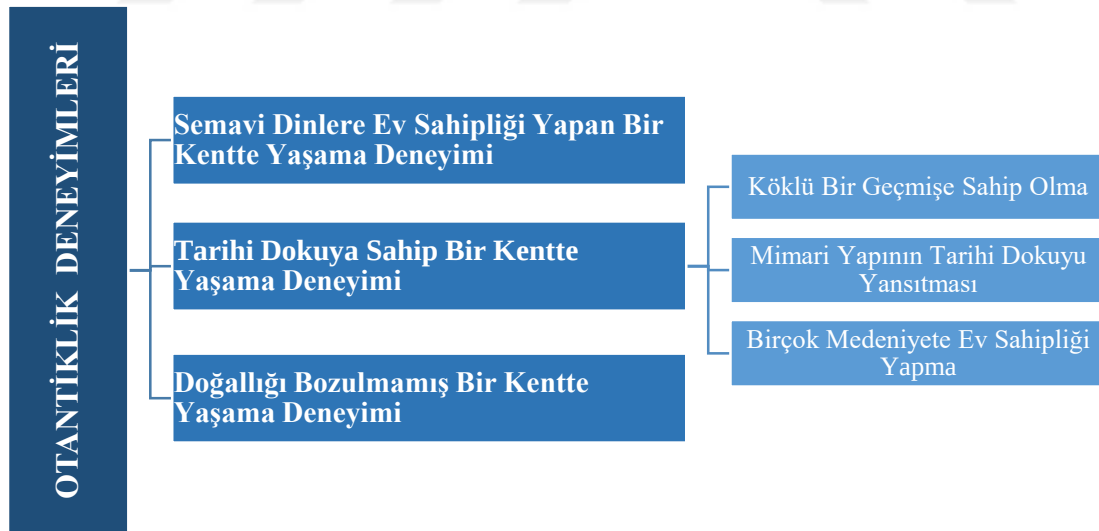
İsmail, İhlara Vadisi’nde yaptıkları yürüyüşlerde “dünyadan çok farklı ülkelerden insanlarla bir araya gelme ve vakit geçirme fırsatı” yakaladığını söyleyerek yeni arkadaşlar edinme deneyiminin, “yeni insanlar ile tanışma boyutuna” işaret etmiştir. Ayşe, sürekli yürüyüş yaptığı parkta insanları seyrederken “oturup, sohbet ettiklerini” gördüğünü ve bu ortamın “insanları birbirine kaynaştırdığını” düşündüğünü söylemiştir. Ayşe’nin, özünde insanları

seyretme deneyiminin yer aldığı yeni arkadaşlar edinme deneyimine yönelik olarak “yakın arkadaşlıklar geliştirme boyutuna” vurgu yaptığı ifadeleri aşağıdadır:

“İnsanlar mesela oturmuşlar, sohbet ediyolar. Hani gidip de birinin evinde belki vakit geçirmek yerine hani gidiyolar orda mesela bi akşam serinliğinde oturuyolar, sohbet ediyolar. Daha güzel kaynaşması için. Çünkü hani apartmanda zaten kimse kimseyi görmüyo. En azından hani oraya gittiği zaman bi apartmandan, yan apartman, şey yani daha da hani insanlar birbirini tanıyo. Evden dışarı çıkmasalar kimse kimseyi tanımyo. Mesela şu apartmanda kimse kimseyi tanımyo. Ama öyle bi ortamda ben görüyorum iniyorum, o görüyo iniyor derken herkes birbiriyle kaynaşmış oluyo. Bir mahalle kültürü belki oluşuyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.2. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Otantik Deneyimler

Elde edilen bulgulardan, kentin çeşitli açık mekân varlıklarının katılımcıların yaşamasında olanak sağladığı ve ikinci sırada yer alan sosyal ve duygusal deneyimlerin, *otantik deneyimler* olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda katılımcıların çoğunluğu (34 katılımcı), otantik deneyimlerin çeşitli boyutlarına, gerek ifadelerinde gerekse sağladıkları görsellere yönelik ifadelerinde yer vermiştir. Otantik deneyimler, katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre “semavi dinlere ev sahipliği yapan bir kentte yaşama deneyimi, tarihi dokuya sahip bir kentte yaşama deneyimi ve doğallığı bozulmamış bir kentte yaşama deneyimi” olmak üzere üç alt boyuttan meydana gelmektedir. Otantiklik deneyiminin yaşanmasında, kentin tarihi özelliklerini günümüze taşıması söz konusudur.

Şekil 4.11. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Otantik Deneyimler

Açık mekân varlıkları yoluyla ortaya çıkan otantik deneyimlerden ilki, *semavi dinlere ev sahipliği yapan bir kentte yaşama deneyimi* olmuştur. Bu deneyim türüne, yirmi iki katılımcı ifadelerinde yer vermiş; bunlardan on dördü aynı zamanda çeşitli görseller de sağlamıştır. Bu anlamda kent, katılımcılar açısından İslam âlimlerinin ve evliyalarının yaşadığı bir kent

olmasının yanısıra Hristiyanlığın da geliştiği bir bölge olması bakımından önem kazanmaktadır.

Burcu – 5.
Sırada

Eda – 2. Sırada

Songül – 1. Sırada; Gönül
– 2. Sırada; Gülsüm – 3.
Sırada

İsmail – 1. Sırada

Yılmaz – 1.
Sırada

Görsel 45. Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Semavi Dinlere Ev Sahipliği Yapan Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller

Ayşe, Burcu, Serhat, Tuğrul, Hakan, Esmâ, Suna, Melahat, Recep ve İlkey, semavi dinlere ev sahipliği yapan bir kentte yaşama deneyimine yönelik olarak geçmiş dönemlerde Aksaray'da yaşayan İslam âlimlerinden ve evliyelerinden söz etmişlerdir. Ayşe, Aksaray denildiğinde gözünde “büyük ve ihtişamlı bir sarayın” canlandığını çünkü “yetmiş bin evliyanın yaşadığı kutsal bir şehir” olduğunu dile getirmiştir. Tuğrul, tarihi açıdan kentte “birçok ilim irfan sahibi insanın yetiştiğini”; Recep, İlkey Melahat ve Suna kentin “evliyeler şehri” ve “evliyeler yatağı” olduğunu belirtmişlerdir. Serhat, Somuncu Baba bağlamında kenti bir “maneviyat merkezi” olarak gördüğünü, çünkü kentte birçok âlimin yetiştiğini ifade ederek aşağıdaki sözleri ile kentin otantikliği ile ilgili dini yönünü vurgulamıştır:

“Madeniyetin olduğu yerlerde de eee dini kavramlar yer alır. Aksaray'da da bu dini kavramlar her zaman yer almış. Eee bir sürü âlimler Aksaray'da bulunmuşlar. Gerek burda kalıp vefat edenler olmuş gerekse ee farklı farklı şehirlere dini götürmeye çalışmışlar. Özetlemem gerekirse eee maneviyat merkezi olarak görüyorum. Bunu da somuncu baba ve ervah. Bize anlatılanlar ve Aksaray hakkındaki kitapları okuduğumuz zamanda ervah kelimesinin seksen binden fazla evliyanın yer aldığı yere eee o şekilde tanımladıkları için aklıma gelen eee budur. Maneviyat merkezi olarak da görüyorum Anadolu'nun.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Esmâ, Aksaray'ı “maneviyat yüklü bir şehir” olarak betimleyerek kentte yaşamış olan evliyalara dikkat çekmiştir. Araştırmanın Aksaraylı olmayan katılımcılarından Esmâ, kente ilk geldiği zamanlarda Aksaraylı birisiyle aralarında geçen konuşmayı paylaşarak kentin İslam dinine ev sahipliği yaptığına işaret etmiştir. Ayrıca Ulucami'nin bir görseline getiren Esmâ, bu caminin “İslami bir kimliği” yansıttığını da söylemiştir. Esmâ'nın yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı ifadeleri aşağıdadır:

“Maneviyat yüklü bi şehir. Ee ben ilk Aksaray'a geldiğimde bir teyze bana demişti ki, sokaklarında abdestsiz gezme. Neden diye sordum hani, neden, yani bir şehrin sokağında abdestsiz gezme. Çok evliya vardır dedi üstünde, bildiğin ya da bilmediğin, belki üstünden geçersin bir evliyanın. O kadar çok evliya yatarmış ki buranın sokaklarında bile. Hani mesela görürüz sokak aralarında napar? İşte Sancılı Baba Türbesi. Atıyorum nedir? Eee işte birisi mesela ya da daha farklı bişey. Sürekli onlar böyle bi yerlerde, bi yerlerde. Bunları gördüğünde aslında efsanevi değil de gerçek olduğunu biliyosun ve zaten burda bulunan ervah mezarlığı denilen mezarlık dünyanın sayılı yedi mezarlığı arasında geçiyo. Mesela ben eşime bir Yozgatlı olarak şunu söylüyorum; ölürsem lütfen beni Yozgat'a gömmeyin, buraya gömün. Neden? Çünkü ee evliya çok. Belki onların hürmetine af olunuruz diye hep bu fikir geçiyo. Kendine has bir özelliği olarak en büyük bunu görüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Kentin uhrevi e... yani eee nasıl söyleyim? Ee İslami bir kimliğini tanıttıyo. Zaten Somuncu Babadan, Ulucami'den bahsederken muhakkak bi bu aklı geliyo. Mistik bi hava katıyo. Şöyle deyim. İçerisinde zaten geçen sefer de aylarından hemen hemen bahsetmiştik. eee yedi yani dünyanın yedi sayılı ervah mezarlığını içinde taşıyan bir şehir burası ve her şeyden önemli eee saçma

hayatların da eee dini kesimin de birbirine karıştığı bi ortam. Daha da önemlisi benim için dini kesimin daha ağır bastığı bi şehir olarak içime özümsüyorum. Yani içimde beliren bi nokta oluyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hakan da ifadelerinde kentin günümüze kadar gelen süreçteki değişimlerine yer vererek kentin “ünlü İslam âlimlerinin uğrak yeri” haline geldiğinden, bu nedenle de “tasavvuf ekolünü” yansıttığından söz ederek, Aksaray’ın semavi dinlerin geliştiği bir kent olduğuna vurgu yapmıştır:

“Bildiğiniz gibi Anadolu daha önce eee Rumların ve Bizanslıların elindeydi. Roma imparatorluğu ve Bizanslılardan sonra eee Türklere geçti ve böyle bi tarih süreci işledi. Aksaray da önemli bi yerde bunun içersinde. Özellikle İhlara vadisinde o eee Hristiyan döneminden kalma yapılar, kiliseler, ondan sonra Türk dönemi, Türk İslam dönemine baktığımız zaman özellikle eee Somuncu Babayla başlayan, Yunus Emre’yle devam eden ve devamında diğer ee dervişler diyebilceğimiz ünlü İslam âlimlerinin uğrak yeri olmuş. Bi nevi burası bi Atina’da nasıl e... Yunan ekolü var ya da işte ne diyelim Atina ekolü hani felsefe ekolü, Aksaray da benim için bi tasavvuf ekolü olabilir yani. Böyle nitelendirebilirim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İsmail ve Yılmaz ise, Aksaray’ın Hristiyanlığın geliştiği bir kent olduğunu dile getirerek kentin Hristiyanlık dinine ev sahipliği yaptığına yönelik düşüncelerini paylaşmışlardır. Yılmaz, Aksaray’ın “Hristiyanlığın kuruluşunun önemli mihenk taşlarından” bir yer olduğunu ve görselini de paylaştığı İhlara Vadisinin “Hristiyan ilk başladığı zamanlar insanların Roma zulmünden kaçıp buraya sığınarak ibadetlerini yapmaya çalıştıklarını” anlatmıştır. İsmail de ifadelerinde Aksaray’ın Hristiyanlık dinine ev sahipliğini yapan bir kent olduğunu aşağıdaki ifadeleri ile vurgulamıştır:

“E... tabi ki onun dışında Aksaray’ı diğer taraflardan ön pilana çıkartan en büyük faktör ve bence ön pilana çıkartılması gereken faktör Ortodokslik özellikle anlayışının eee ne diyelim tabi ki üçüncü üç yüz seksen yılından işte Roma İmparatorluğunun eee Hristiyanlığı kabul etmesiyle birlikte burda ne diyelim tabi daha öncesinden başlayan bi akım var. Ama ondan sonra da hız kazanan bi yapı var.” (...) “Kapadokya bölgesinin yani burdaki hristiyanlığın gelişimi açısından çok önemli bi yer. Yani burası çok açık bi tabirle özellikle de Ortodokslar için bi hac merkezi çok rahatlıkla olabilir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Üç yüz seksen yılından sonra üç yüz seksen beş yılından sonra Hristiyanlık dönemi var. Hristiyanlığın hem gelişmesi için gerçekten çok önemli. Bi yandan hani ee ne diyelim? Eee bi yandan Hristiyanlığın gelişimi tabi üç yüz seksen beş yılına kadar bi üç dört yüz yıl gerçekten eee zor bi dönem geçiriyö Hristiyanlık. Bu dönemde ordaki eee ne diyelim? Din eee adamlarına veya işte o havarilere bi şekilde sığınak olması, doğal bi sığınak sağlaması, daha sonrasında da eee gelişimini sürdürmesi, işte roma imparatorluğunun eee ne diyelim, imparatorun kabulünden sonra gelişimini sağlaması çok büyük bi etken.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıkları yoluyla ortaya çıkan otantik deneyimlerden bir diğeri, *tarihi dokuya sahip bir kentte yaşama deneyimidir*. Bu deneyim türüne, yirmi katılımcı dikkat çekmiştir. Bu katılımcılardan on beşi, bu deneyim türünü temsil eden çeşitli görseller de sağlamıştır. Bu deneyim türünün odağında, kentin köklü bir geçmişe sahip olması, mimari yapının tarihi dokuyu yansıtmaması ve birçok medeniyete ev sahipliği yapması

Sevgi – 2.
Sırada

Serhat – 4.
Sırada

Cihan – 5.
Sırada

Polat – 3.
Sırada

Yeşim – 2.
Sırada

Yeşim – 3.
Sırada

Görsel 46. Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Tarihi Dokuya Sahip Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller

Serhat, Kağan, Hakan, Sevgi, Cihan, Hüseyin, Songül, İsmail, Yılmaz ve Orhan *kentin köklü bir geçmişe sahip olduğunu* vurgulayarak, tarihi dokuya sahip bir kentte yaşama deneyimine dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda katılımcıların, milattan önceki dönem ve Selçuklu dönemi olmak üzere iki tarihsel dönemden söz ettikleri görülmektedir. Orhan, Hüseyin ve Erol Aksaray'ın bir Selçuklu şehri olduğuna değinerek, kentin köklü bir geçmişe sahip olduğunu dile getirmişlerdir. Orhan, Aksaray'ın “Selçuklu zamanından itibaren bir yerleşim bölgesi” olarak; Hüseyin de, Aksaray'ı “Selçuklu devletinin başkentliğini yapmış olması” nedeniyle “tarihe tanıklık eden bir şehir” olarak nitelendirmiştir.

Kağan, İhlara Vadisinin “Anadolu tarihi ve insanlık tarihi açısından önemli bir yer” olduğunu; Yılmaz, kentin “dünya tarihinin en önemli yerleşim yerlerinden” birisi olduğunu ve tarihi geçmişinin “çok köklü yıllara” dayandığını; İsmail, kent tarihinin “paganlara ve Hristiyanlık dönemi öncesine kadar dayandığını” söylemiştir. Sevgi, Aşıklıhöyük'ün bir fotoğrafını paylaşmış ve buraya düzenledikleri gezi sonrasında Aksaray'ın “köklü bir geçmişe sahip olduğunu” anladığını ve bunun yaşadığı yeri “değerli hissetmesini” sağladığını dile getirmiştir. Sevgi'nin gezi günü, yaşadıklarını paylaşarak kentin tarihi dokusuna dikkat çektiği hikâyesi aşağıdadır:

“Selimeye bakan Aşıklıhöyük ee sırtında bi yer. Ee biz buraya okulla gittik açıkçası hani u arkeoloji bölümündeki öğrencileri götürmek için gitmiştik. Ben de ilk kez onlarla beraber gitmişim. E... ve çok sevdim burayı. Burda bi arkeolojik çalışma var. Aksaray'ı değerli kılan fotoraflardan bir tanesi benim için. eee çünkü orda milattan önce beş bin yılına ait bir köy bulunmuş ve o köyün kazı çalışmaları devam ederken eldeki bilgilere göre eee minyatür bi köy oluşturulmuş. Eee köyün de ilginç o zamanlarda eee evin kapısından giriyosun aşağıya iniyosun. Ev aşağıda. Artık bilmiyorum u coğrafi sebeplerden ötürü mü yoksa güvenlik sebeplerinden ötürü mü bilmiyorum ama yani eee oraya gittiğim zaman bi tarafında köy var, aşıklihöyük köyü var, öbür tarafında bi yol geçiyo, öbür tarafında da arkeolojik kazı çalışması var. Bana güzel şeyler hissettirdi. Ben de eee kent alanında çalışma yaptığım için eee farklı bi gözle baktım. Şöyle: yıl iki bin on sekiz yine hala orda bi köy var. ee yedi bin yıl öncesinde hala orda bi köy varmış. Eee yani yerleşim biriminin bu kadar kalıcı, Aksaray'ın bu kadar köklü bi yerleşim birimine sahip olması yaşadığım yeri benim değerli hissetmeme sebep oldu. Güzeldi yani o yüzden.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Serhat da Aşıklıhöyük'ün fotoğrafına baktığı zaman kentin “tarih koktuğunu” hissettiğini ve “mistik bir duygu” yaşadığını dile getirmiş ve kentin köklü bir geçmişe sahip olduğunu vurgulamıştır:

“Bu fotorafta baktığım zaman hissiyatım şudur. Sıradan bi coğrafyada yaşamadığımı görüyorum. On bir bin yıl öncesinin eee insanların yaşadığı, sanki geçmişle alakalı hala bağının kopmadığı böyle mistik bi duygu hissettiriyo bana.” (...) “Eee bu topraklarda, bu coğrafyada bi tarih ee kokuyo. Bunu duygusal olarak görüyorum. Hissediyorum. O yüzden bu konudaki hissiyatımı canlı tuttuğu için ee bu fotorafta bakınca o hislerim canlanıyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Cihan da benzer şekilde Aşıklıhöyük'ün fotoğrafına yönelik Âdem ve Havva benzetmesi yaparak, fotoğrafa bakınca “insanlık tarihinin ne kadar geçmişe gittiğini” düşündüğünü belirtmiştir.

“Ya fotorafta bakınca insanlık tarihinin ne kadar geçmişe dayandığı u aklıma geliyo ki öyle zaten. Hala yeni bulgularla daha da geriye gidiyo. Geçen heralde başka bi bulgular daha bulunduğunda iki bin yıl daha geriye gittiğini falan söylüyorlar. İu şöyle baktığım zaman insanlığın nereden nereye geldiğini falan hani görüyorum. Ya çok kötü ortamlarda insanlar barınmış, yemişler içmişler, hayatlarını sürdürmüşler, ikame etmişler ama şundaki geldiğimiz noktaya bakıyorum ya bizler öldükten sonra da yeni gelecek insanların da hangi şeylerle karşılaşacağını insan hani eee düşünemiyor bile yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Burcu, Serhat, Yeşim, Hayriye, Orhan, Recep, Polat ve Nermin ise tarihi dokuya sahip bir kentte yaşama deneyimi ile ilgili, kentteki tarihi eserlerin ve binaların *mimari özelliklerine* dikkat çekmişlerdir. Recep, “Eğri Minarenin, Sultanhanın ve Alayhanın Selçuklu mimarisini barındırdığını” ve bu eserlerin kentin tarihi dokusunu oluşturduğunu belirtmiştir. Yeşim, Eğri Minareye ait getirdiği fotoğrafa baktığı zaman “yaşanmışlık duygusu” hissettiğini vurgulayarak “şimdiki minarelerde böyle bir doku” görmediğini söylemiş ve minarenin mimari özelliğine dikkat çekmiştir:

“Fotoğrafa baktığım zaman ne hissediyorum? Böyle bi yaşanmışlık hissediyorum. Çünkü hani şimdiki minarelerde böyle bir doku pek görmüyorum açıkçası. İşlemeleri olsun vesaire. Tarih yani tarihi hissediyorum, tarih daha çok benim için.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Polat, Güzelyurt’ta bulunan tarihi evlerin “yapım şekillerinden” dolayı kentin tarihi dokusunu temsil ettiğini belirterek, aşağıdaki sözleri ile bu deneyim türüne dikkat çekmiştir:

“Eski medeniyetlerin eee orda dikkatimizi çeken bikaç tane yazı olmuştı. Onların fotorafını çekemedim ama eee eski medeniyetlerin hani nasıl, ne ne ne şartlar yaşadığını eee aklıma geliyo hocam. Mesela ordaki evlerin yapım şekilleri filan iç içe ee birazcık ee girmiş durumda. Hani çok zorlanarak yapılmış ve eski binalar olduğu için gerçekten tarihin bütün şeylerini anlatıyo, detaylarını.” (...) “Kentın tarihi dokusunu temsil ediyor.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılarda Burcu, Serhat, Hakkı ve Yeşim, tarihi dokuya sahip bir kentte yaşama deneyimi açısından kentin *birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olmasından* söz etmişlerdir. Burcu, “kentın geçmişine baktığında birçok medeniyetin gelmiş geçmiş olduğunu” ve bu nedenle Aksaray’ı bir “medeniyetler şehri” olarak tanımlayabileceğini söylemiştir. Hakkı, “eski uygarlıklar ve yaşanmışlıklara” sahip İhlara Vadisinden “tarih fişkırdığını” ve buranın “tarih koktuğunu” dile getirmiştir. Serhat, Aksaray denildiğinde “geçmiş medeniyetlerin ruhunu” hissettiğini ve “medeniyetlere ev sahipliği yapmış bir yaşam merkezinin” aklına geldiğini söyleyerek, kentin tarihi dokusuna vurgu yapmıştır.

“Aksaray dediğim denildiği zaman veya farklı şehirlere e ziyaretlerde bulunduğumuz zaman eee birileri Aksaray nasıl bi yer ee dediği zaman ilk önce kendi zihnimde canlanan şey eee tamamen tarihi bi kent olması. Ee geçmiş olan medeniyetlerin eee ruhunu hissetmem. Eee Selçuklu, artı Osmanlı ve günümüze kadar gelen ee bir kültür ruhanîyetini sanki fiziksel olarak olmasa bile o ruhu hissediyorum aksarayda. Çünkü aksaraya sıradan bi ee hani kimileri ya küçük bi şehir, tek eee çarşı olarak mecburiyet caddesi dedikleri ee şeylerle daraltabiliyor, kısıtlayabiliyorlar. Fakat algımız açık bi şekilde ziyaret edersek eee biz bunu ihlara vadisinden itibaren ele alırsak, en yakınımızdaki yerleri ziyaret etme şansımız olursa hatda Selçuklulardan da geriye eee insanlığın, medeniyetin yattığını görüyoruz. En basit ibareleri, işaretleri ihlara vadisinde bunu görüyoruz. Çevremizde tamamen hiyüklerin yer aldığı yani yer altı şehirlerinin yer aldığı u yani bu şekilde tarihsel bişey. Aksaray şöyle toparlamak icab edersem de ilk önce Aksaray deyince aklıma eee tarihsel bir medeniyet geliyo. Medeniyetlere ev sahipliği yapmış ee bir yaşam merkezi geliyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yeşim de sağladığı görsele yönelik ifadelerinde kentin, “Hititler, Urartular, Selçuklular ve Osmanlı” gibi çok farklı “millele tanıklık ettiğine yer vermiştir. Yeşim ayrıca “insanların yaşamlarını nasıl sürdürdüğünü” anladığını ve bu nedenle kentin tarihi dokusunun kendisinde “yaşanmışlık duygusu” oluşturduğunu da ifade etmiştir. Yeşim’in ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Ya burda da acayip bi tarih var. Yani işte Hititten tutun, Selçuklu, Osmanlı, Urartu, o kadar çok. Bi de burda Kapadokya bölgesinin ee en büyük manastırı var burda. Çok farklı milletlere de şey, tanıklık etmiş ama Bizans döneminde sanırım o kilise yapılmış.” (...) Yaa burda da bi yaşanmışlık hissediyorum. Yani eskiden ee insanoğlunun tabi çok geçmiş var. Hani eskiden

insanların yaşadığı, kaldığı koşulları düşünüyorum. Eee yani işte hani bu mağaramsı delikler, işte orda hayata tutunmak için yaptıkları işte havalandırmadır, işte ee develerin durması için kervansaray, bi kervansaray geçidi de aynı zamanda burası, İhlara'nın da sonu diye biliyorum. Eee kervansarayların durduğu, dinlendiği. Yani hani insanların bi şekilde burda hayatını sürdürdüğü bi yer olarak görüyorum. Yine tarihi bi hava, havası var benim için, yaşanmışlık var.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıkları yoluyla ortaya çıkan otantik deneyimlerin sonuncusu, *doğallığı bozulmamış bir kentte yaşama deneyimidir*. Bu deneyim türüne, dokuz katılımcı getirdikleri görseller ve bu görsellere yönelik ifadeler yoluyla dikkat çekmiştir. Bu deneyimin yaşanmasında, yerleşim alanlarının fiziksel özelliklerinin bozulmadan günümüze kadar gelmesi önem kazanmaktadır.

Hüseyin – 6. Sırada

Sevgi – 1. Sırada

Canan – 2. Sırada

Suna – 1. Sırada

Görsel 47. Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Doğallığı Bozulmamış Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller

Hüseyin, Helvadere kasabasına ait bir görsel paylaşmış ve bu kasabanın “eski görünümünü muhafaza edip, bozulmadığını” dile getirerek “otantik bir görüntüsü” olduğunu söylemiştir. Ayrıca, bu kasabayı ziyaret ettiğinde doğal ürünlere de ulaşabiliyor olmanın kendisi için önemini de dile getirmiş ve bu deneyimini aşağıdaki sözleri ile paylaşmıştır:

“Aksaray’ın ee bozulmayan bir e... şehri diye düşünüyorum. Hani biraz şehir merkezinden uzak kaldığı için eski görünümünü muhafaza ediyor. Tabi bi şehirde hem e... otantik görüntünün olması hem de modern bir eee yapıya doğru hani bir evrimin olması güzel bi şey. Bu da hani ee şehrin eskisiyle yenisini mesela karşılaştırma imkanı sunuyor ve kişilere özellikle insanlara en azından doğal yaşam deneyimlerinde hani yardımcı oluyor diye düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Sevgi de doğallığı bozulmamış yerler bakımından Hüseyin gibi Helvadere kasabasına dikkat çekmiş ve bu kasabanın “bozulmamış, dokunulmamış, çok karışmamış bir yer” olduğunu dile getirmiştir:

“Ya bu çok e... şey olur ya eski zamanlarda hani hiç bozulmamış yerler. Masalda olması gerekiyo, bizim zamanımızda da şöyleydi filan dediğimiz yerler. Çok somut bi örnek olmadı ama eski zamanlardaki yerleşim yerlerine benzetebilirim. Çünkü burası da öyle, bozulmamış, dokunulmamış, çok karışmamış bi yer.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Canan, Suna ve Songül ise fiziksel unsurlardan daha çok kent yaşamının sosyal unsurlarına değinerek, kentteki sosyal yaşantının doğallığına vurgu yaptıkları ve sosyal yaşantı bağlamında otantik deneyime değindikleri anlaşılmaktadır. Buna göre Canan Güzelyurt ilçesine ait bir görsel ile ilgili, ilçenin “tarihi dokusunun bozulmadığını” ve “geçmişteki yaşantıların devam ettiğini” dile getirerek kentteki sosyal yaşantı bağlamında otantik deneyime şu şekilde dikkat çekmiştir:

“Yani hani böyle hani ilçe diyince daha büyük apartmanlar u felan bekliyorsunuz. Güzelyurt’ta öyle çok apartman tarzı hiçbir yer yoktu yani ben başladığımda göreve. Daha sonraları yapıldı ama şu an da. Hiç apartman yoktu. Hani mesela sadece iki katlı evler. Tarihi dokusu bozulmaması adına hani belki öyle korundu ama o yönden bi ilçeye benzetememişim yani © (...)” “Yani ii hani ne bileyim dokusu bozulmamış. Geçmişteki yaşantılar u devam ediyor. Yani betonlaşmamış onu söylüyim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Suna da getirdiği Belisırma görseli ile ilgili “insanların doğal olmasından” söz ederek fiziksel unsurlar yerine sosyal unsurların otantikliğine dikkat çekmiştir:

“Eee o küçük bi köy havası olması, insanların doğal olması. Gerçekten orda şalvarlı teyzelerin bize ikramda bulunması, çok sıcakkanlı olmaları. Sanki oraya gittiğin zaman yani kendi kimliğinden çıkıyosun, onlar gibi biri oluyosun. Konuşuyosun, gülüyorsun. Teyzeler pekmez pişiriyö. Onların tadına baktırıyolar sana. Çok doğallar yani. Belki de o yüzden çok sıcak geliyodur bana.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Araştırmamanın Aksaraylı katılımcılarından Songül, geçmiş dönemlerde (çocukluk dönemlerinde) Aksaray’ın doğal yapısının etkilediği sosyal yaşamı anlatarak kentin otantikliğine vurgu yapmış ve “eskinin bozulmaması” yönündeki isteğini dile getirmiştir.

Songül’ün ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Hiç müstakil ev kalmadı yani. Hiç bi bahçeli ev yok. Biz eskiden doğru düzgün bi eee bişey almazdık yani. O yüzden pazarlarımız bile bi salı pazarı kurulurdu. Salı günleri bir tane pazar olurdu aksarayda. Diğer günler pazar olmazdı bizim. Hep bahçeden. Herkes bahçesinde eker, biçer. Yazın herkes kurutur, kışın onu yer. Mesela biz kışın çocukken hiç domates görmezdik. Yememiştir, domates, salatalık biz onları. Yazın bahçede olur, doyastıya yersin. Kışın yoktur. O kadar. Yazın da mesela böyle ee fatih mahallesi biraz daha hasan dağı taraflarına yakın olduğu için ordaki uzak köylerden bile adamlar eşekle üzüm getirirlerdi. Eşekle gelip giderlerdi. Daha sonra at arabaları çıktı. Hala onlarla üzüm, işte salatalık, domates getirirlerdi. Sabah inerdik aşağıya alırdık. Onlarla beslenirdik. Kışın öyle bişey yoktu. Haftada bi gün bi pazar olurdu. Market yoktu bak burda. aksarayda market yoktu. Bakkal, pazar. Başka yok. Mesela biz leblebiyi felan bile pazardan alırdık.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.2.2.3. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Estetik Deneyimler

Bulgular, Aksaray kentinin açık mekân varlıkları yoluyla yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden birinin de *estetik deneyimler* olduğunu göstermektedir. Katılımcılardan otuz dördü, açık mekân varlıklarının ortaya çıkardığı estetik deneyimlerin çeşitli boyutlarına, ifadelerinde yer vermiştir. Estetik deneyimler; “kentsel yeşil alanların ya da doğal alanların yaşattığı estetik deneyim, tarihi eserlerin yaşattığı estetik deneyim, genel fiziksel kent görünümünün yaşattığı estetik deneyim, kent mimarisinin yaşattığı estetik deneyim, kent süslemelerinin yaşattığı estetik deneyim ve kent meydanının yaşattığı estetik deneyim” olmak üzere altı alt boyuttan oluştuğunu göstermektedir. Açık mekân varlıklarına yönelik yaşanan estetik deneyimlerde, bu varlıkları izlerken ya da seyrederken kişilerde uyanan görsel zevk duygusu baskın hale gelmektedir. Estetik deneyimlerin bütünü, Şekil 4.12’den izlenebilir.

Şekil 4.12. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Estetik Deneyimler

Kentin sahip olduğu açık mekân varlıklarının yaşattığı estetik deneyimlerden, *kentsel yeşil alanların ya da doğal alanların yaşattığı estetik deneyimler* ilk sırada yer almaktadır. Katılımcılardan yirmi biri, bu deneyim türüyle ilgili deneyimlerini paylaşırken; neredeyse tamamı da (17 katılımcı) deneyimlerini temsil eden görseller sunmuştur. Bu deneyim türü, “kentsel yeşil alanlar ve doğal alanlar” biçiminde iki ayrı bağlamda yaşanmaktadır. Kentsel yeşil alanların ve doğal alanların sahip olduğu güzellikleri seyretmek, katılımcıların görsel haz (görsel keyif) yaşamasını sağlamaktadır. Bu deneyimin yaşanmasında Selime, Hasan Dağı, İhlara Vadisi ve Tuz Gölü gibi doğal alanlar etkili olmuştur. Diğer taraftan katılımcılar, kent merkezi bağlamında kentsel yeşil alanlar aracılığıyla yaşamayı arzu ettikleri estetik deneyimlere de işaret etmişlerdir. Bu nedenle estetik deneyimlerin yaşanmasında kent merkezinden daha çok, kentin çevresinde bulunan doğal alanların önem kazandığı; ancak katılımcıların kent merkezinin sahip olduğu yeşil alanlar bağlamında da daha fazla estetik deneyim yaşamayı istedikleri söylenebilir.

Gizem – 5. Sırada

Suna – 5. Sırada

Hüseyin – 5. Sırada

İsmail – 3. Sırada

Suna – 4. Sırada

Kağan – 1. Sırada

Damla – 5. Sırada

Barış – 5. Sırada

Görsel 48. Kentsel Yeşil Alanların ve Doğal Alanların Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller

Gizem, Begüm, Suna, Hüseyin, Yılmaz ve Dünder, kentin doğal alan varlıklarının yaşattığı estetik deneyim açısından, Hasan Dağının sahip olduğu güzel görünümünden söz etmişlerdir. Buna göre Yılmaz ve Dünder, “Hasan Dağını izlemenin ve görmenin hoşlarına gittiğini”; Begüm de “manzarasının güzel olduğunu kendisini cezbediğini” söyleyerek doğal alan varlıklarının yaşattığı estetik deneyime gönderme yapmışlardır. Hüseyin de Hasan Dağına ait paylaştığı görseli sanat eserine benzeterek, “kentin önemli bir silüetini oluşturduğunu ve şehre güzellik katan coğrafi bir olay” olarak öyleyerek kendisine “göz zevki ve seyir zevki” yaşattığını vurgulamıştır. Gizem ve Suna da Hasan Dağına ait getirdikleri fotoğraflarda dağ manzarasının güzelliğine dikkat çekerek bu manzarayı seyretmenin kendilerine yaşattığı görsel keyiften söz etmişler ve yaşadıkları estetik deneyimi öne çıkarmışlardır. Gizem ve Suna’nın fotoğrafa dayalı ifadeleri aşağıdadır:

“Kar olduğu zaman ayrı bi güzel, olmadığında ayrı bi güzel. Yani her anlamda çok güzel bi fotoğraf. Güzel bi yapı yani doğa. Karı çok seviyorum ve oradaki karın görünümü muhteşem. Sonra bulutlara çok yakın olması. Yani böyle kar yağmışken bile güneş açtığında bulutlar oluştuğunda o kadar güzel bi görsel şölen var ki orda. Yani bi tablo gibi duruyo. Her şeyden önce çok güzel bi görsel. Bob rosun eşsiz tablosuna benzetiyorum bunu ben😊😊. Çok güzel bi tablo andırıyo. Bu tabloyu yapan kişi de ee bob ros olarak düşünüyorum. Onun çok güzel böyle ee şeyleri var, tabloları var. Böyle doğayla alakalı özellikle çok çok güzel yapıları var. Buraya eee hasan dağına baktığım zaman bi tabloyu andırıyo.” (Gizem - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Hasan dağı ıı hasan dağının manzarasını çok seviyorum. Zaten yanlış duymadıysam yani yanlış bilmiyosam bana söylediklerinde dünyanın suleti en güzel ikinci dağymış. Gerçekten de baktığın zaman özellikle kar varsa üstünde acayip bi güzel manzarası oluyo ve konyanın ilçelerinden de gözüküyo. Biliyorsunuz mu bilmiyorum ama konyanın ilçelerinden de gözüküyo. Gerçekten güneş batımında falan çok güzel oluyo. Ben bu resmi çektiğimde güzelyurtdaydım. Mesela kahve içiyoduk arkadaşla. Yani böyle manzaraya bakmaktan kahve nasıl bitti hiç bilmiyorum. O kadar güzel ve rahatlatıcı bi manzara var. Yani böyle baktığın zaman bi de onu duyunca ya şuanda dünyanın en güzel dağına bakıyorum😊😊😊. O. Ya suan kimsenin yapamadığını yapıyorum. Dünyanın en güzel ikinci dağına bakıyorum😊😊😊.” (Suna - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hakan, Selime köyünü öne çıkararak “ilgi çeken güzel bir yer” olduğunu ve buraya gittiklerinde “fotoğraf çekindiklerini” söyleyerek doğal alanların yaşattığı estetik deneyime gönderme yapmıştır. Serhat ve İsmail ise doğal alan varlıklarından Tuz Gölü bağlamında yaşadıkları estetik deneyime işaret etmişlerdir. Serhat, “Tuz Gölü’ne ziyarete gelen kuşların ve bununla birlikte gün batımının güzelliğinden” söz etmiştir. İsmail de sağladığı görsel aracılığıyla Tuz Gölü’nün kendisinde uynadığı güzellik duygusundan “burada göz oyunları ile inanılmaz değişik pozlar” elde ettiğini söyleyerek bahsetmiştir. Katılımcılardan Suna, Gönül ve Damla ise doğal alan varlıklarından İhlara Vadisi’nin güzel görünümünün yaşattığı estetik deneyimi öne çıkarmışlardır. İhlara Vadisi’ne ilişkin olarak Damla, “ışıklandırmasının çok güzel olduğunu, fotoğrafçı olsaydı, burada çok poz yakalayacağını ve buranın fotoraf çekineceği yerler arasında olduğunu” belirterek, Gönül ise, “doğal güzelliğinin insanı etkileyip büyülediğini” söyleyerek bu deneyim türüne gönderme yapmışlardır. Suna da sağladığı fotoğraf üzerinden İhlara Vadisi’nin “her mevsim güzel oluşundan” söz ederek buranın “masal gibi bir yer olduğunu” belirtmiş ve yaşadığı estetik deneyimden aşağıdaki gibi bahsetmiştir:

“Fotarafta baktığımda aslında şuan aklıma geldi. Yani hem yazın hem kışın gidilecek bi yer. Kışın da aa güzel. Kar yağıyo. Havası ayrı bi güzel. Yazın ayrı bi güzel. Yapraklar dökülünce ayrı bi güzel. Aslında tam masal gibi bi yer. Çünkü ördekler falan da var. eee şey o masalardan, belisirmada olan masalardan ıhıların içine de yapmışlar. Böyle aynı masal kent gibi. İçinde tahtadan köprü var. Ya çok güzel. Böyle özellikle resim çekileceğiniz alan çok. Böyle ay nerde çekilsem? Benim orda çekildiğim resimlere mesela burası neresi diye sorduklarında, aksaray demiştim, inanamamışlardı. Evet, evet masal gibi gerçekten de.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kağan, Damla ve Barış ise kent merkezi bağlamında kentsel yeşil alanlar aracılığıyla yaşamayı arzu ettikleri estetik deneyimlerin bu türüne dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda Kağan, yaşadığı evin penceresinden dışarıyı izlediğinde “daha yeşil, göl ya da deniz gibi daha suyun bol olduğu daha güzel bir manzara” görmek istediğini dile getirmiştir. Damla da farklı bir kentte bulunan bir parka ait getirdiği görsel ile ilişkili olarak Aksaray’da da “böyle bir yer olsaydı suyu sevip izlemesini seven insanların” buraya gelebileceklerini ve burada “fotoğraf çekerken çok iyi pozlar yakalanabileceğini” söyleyerek bir anlamda Aksaray kentinde daha fazla yaşamayı arzu ettiği estetik deneyimlere işaret etmiştir. Barış ise paylaştığı görseli Venedik şehrine benzeterek, kent merkezinden geçen Uluırmak’ın “sularla doldurulduğunda Venedik kadar güzel bir kent” olacağından aşağıdaki sözleri ile bahsederek estetik deneyime gönderme yapmıştır:

“Venediğe gittiğimde gerçekten bi öğrendim, aşk şehri olduğuna inandım. Aşk şehri derken yani bildiğimiz normal aşktan ziyade gerçekten bi insanın şehre de âşık olabileceğinin vurgusuydu. Dolayısıyla aksarayda bu tarz güzellikleri değerlendirilirse bir Venedik kadar olmasa da venediğe benzeyen güzel bi şehir olabilir diye düşünüyorum. Aksaray dışardan tek bir renk gibi görünse de içerisinde birden fazla rengi barındırıyor. Nedir? O kanallar doldurulsa, güzel bi sular yapılsa ayrı bi renk olarak aksaraya değer kazandırır.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin sahip olduğu açık mekân varlıklarının yaşattığı estetik deneyimlerden bir diğeri, tarihi eserlerin yaşattığı estetik deneyimler olmuştur. On katılımcı estetik deneyimler bağlamında kentte bulunan tarihi eserlere dikkat çekerken; bunlardan yedisi aynı zamanda bu deneyim türüne ilişkin görsel de sağlamıştır. Kentin önemli tarihi eserleri arasında bulunan Eğri Minarenin, kent meydanında bulunan binaların, camilerin özellikle Ulucami’nin mimari özelliklerinin (tarihi yansıtan mimari yapının) yaşatmış olduğu görsel zevk, bu deneyim türünün odağında yer almaktadır.

Burcu – 4. Sırada

Barış – 5. Sırada

Yeşim – 2. Sırada

Hayriye – 1. Sırada

Görsel 49. Tarihi Eserlerin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller

Kentin önemli tarihi eserlerinden biri olan Eğri Minare, katılımcıların estetik deneyimler yaşamasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu anlamda Songül, Yeşim ve Barış, getirdikleri Eğri Minarenin mimari özelliklerinden (dolayısıyla fiziksel özelliklerinden) söz ederken estetik yönüne de dikkat çekmişlerdir. Yeşim, paylaştığı görsel açısından Eğri Minarenin “tuğla rengini göze çarpan, çarpıcı bir renk” olduğunu ve “binaların arasından gördüğünde

çok hoşuna gittiğini” söyleyerek; Songül de “çocukken minarenin eğri duruşunun hoşuna gittiğini” ifade ederek yaşadıkları estetik deneyime işaret etmişlerdir. Barış da ifadelerinde Eğri Minarenin estetik değerinin daha da artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmasından ve böylelikle “görselliğinin ön plana çıkartılması” gerekliliğinden aşağıdaki sözlerle değinerek, yaşamayı arzu ettiği estetik deneyimi vurgulamıştır.

“Eğri Minarenin etrafı güzel bi ışıklandırılmalı. Bu da kötü mesela. Tamam değerlere sahip çıkıyorlar. Güvenli bi şekilde koruyorlar ama Eğri Minarenin mesela yanında o parkın daha güzel tarihi dokularla süslenip, o muazzam atmosferi daha yükseltip, dolayısıyla orda yapılan ışıklandırmayla gelen turistlerin ilgisinin kesinlikle çekilmesi lazım. Biz bile gittiğimiz zaman hani ee inanç olarak kötülemiyorum ama bir Hristiyan kilisesinde dahi yani ufak da olsa gidip merak ediyoruz. Niye? Yapı hoşumuza gidiyo. Biz de o yapılarımızı insanlara merak ettirecek bi şekilde görselliğini ön plana çıkarmamız ve onların gerçekten ne kadar ince ve titizlikle, ne kadar tarihi dokularla hazırlandığını onlara benimsetmemiz lazım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Burcu ve Kağan ise tarihi eserlerin yaşattığı estetik deneyimler açısından kent meydanını ve bu meydana bulunan tarihi binaları öne çıkarmışlardır. Bu binalardan bir tanesinden söz ederken Burcu, “binanın güzelliğini” ve “tarihi bir görsel dokusu” olduğunu dile getirerek “bu binaların güzelliğini ve günümüzdeki yapıların da bu şekilde estetik olmasına” yönelik arzusuna değinmiştir. Kağan da “kent meydanının mimari yapısının çok güzel olduğuna” ifadelerinde yer vererek estetik deneyimin bu alt boyutuna vurgu yapmıştır. Katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Eee yani bu çok güzel bi bina. Yani çok eskiden kalma. Hani yapılış tarihini bilemiycem şuanda ama hakikaten görsel olarak böyle bi dokusu, bi geçmişi olan bi bina. İn hem de Ulucami'nin yanında. Tabi ki Ulucami'den belki de çok sonraları yapılmıştır, belki Cumhuriyet dönemi eserlerinden olabilir. Ama u dokuyu gördüğüm zaman bi tarih var burda. Belki de içinde hani eee yani neler vardı, eskiden ne için kullanılıyordu bilemiycem ama öyle bi tarihsel bişey hissediyorum. Böyle bi duygu sadece.” (...) “Hani bi bakmak var, bi de görmek var denilir ya; hani ben baktığım zaman hakikaten hem Ulucami hem işte yanındaki bina hem valilik, ee hükümet meydanındaki binalarımız olsun baktığım zaman hani ne güzelmiş, hani keşke şuanda ki ii yapılarımız da, evlerimiz de bu şekilde estetik olsaydı diye düşünüyorum. Yani hani bi geçmişi olsaydı, bi dokusu olsaydı, bi hissiyat olsaydı diye düşünüyorum.” (Burcu - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Eee kent meydanı mimari yapısı çok güzel. E... eski konaklar yani Cumhuriyetin ilk döneminden kalan konakların böyle birbirine benzer özellikleri var zaten. Aksaray'da da bence o Aksaray'ın karakteristik özelliklerinden bi tanesi o meydan. O ee meydan çok güzel gerçekten.” (Kağan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye ise Ulucami bağlamında tarihi eserlerin yaşattığı estetik deneyimleri dile getirmiştir. Hayriye, Ulucami'ye ait görsel ile ilgili, “güzel bir yapı ve mimari” olduğunu ve bu camiyi gördüğü zaman “içinin açıldığını” belirterek yaşamış olduğu estetik deneyimden aşağıdaki ifadeleri ile söz etmiştir:

“Ulucami ee Aksaray'ın geçmişiyle alakalı bir ee camidir Selçuklular döneminde yapılmış, İkinci Kılıçaslan döneminde de tamirat görmüş bir cami. Zaman zaman tamirine devam ediliyo hani eee çöküntüler olma sebebiyle. Güzel bir yapı, güzel bir mimari. Onun görünce insanın içi açılıyo açıkçası bu camiyi görünce. Eskiye dayalı, aksarayı güzel bir eee eskinin mimarisini anlatan güzel bir yapı olarak bakıyoruz. Ee bin dört yüz yıllarında yapılmış tahmini. İkinci Kılıçaslan döneminde de tamirat görmüş bir cami. Şuanda hala halkın hizmetinde. İnsanlar ibadetlerini rahat bir şekilde, huzurlu bir şekilde yapmaya devam ediyö camimizde.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hayriye'nin tam aksine Sevgi ise Ulucami'nin üzerinde bulunan ve sonradan yerleştirilmiş saatin “çok kıytırık durduğunu” söyleyerek bir bakıma yaşadığı estetik deneyim açısından memnuniyetsizliğini dile getirmiştir:

“Ulucaminin üstüne böyle dijital, bi hadis ayet dönen ne bileyim tarih dönen kıytırık bi şey takmışlar. Hiç gerek yok. O kadar alakasız duruyo ki gerek yani buna. İnsanlar eee zaten zamanı biliyo. Ya çok gereksiz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Genel fiziksel kent görünümünün yaşattığı estetik deneyim, açık mekân varlıkları aracılığıyla yaşanan estetik deneyimlerin bir diğer alt boyutunu oluşturmaktadır. Bu alt boyut ile ilgili katılımcıların, belirli bir bağlamdan ziyade daha çok kentin genel görüntüsüne ilişkin estetik açıdan değerlendirmelerde bulundukları anlaşılmaktadır. Sekiz katılımcı kenti estetik açıdan güzel bulmadıklarını dile getirirken üç katılımcı bu alt boyuta ilişkin görsel sağlamıştır.

Damla – 2. Sırada

Hüseyin – 7. Sırada

Görsel 50. Genel Fiziksel Kent Görünümünün Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Berna, kentin fiziksel çevresini tarif ederken “her tarafta molazların, yıkık dökük evlerin, inşaat alanlarının” bulunduğundan bahsederken Aksaray’ın bu şekilde görünmesini istemediğini belirterek genel fiziksel kent görünümünün yaşattığı estetik deneyimler açısından olumsuz yöndeki deneyimlerini şöyle paylaşmıştır:

“Mesela eee şimdi şöyle üniversiteden çıkıyosun, o derenin olduğu kapıdan çıkıyosun, dere, büyük bi lağım kokusu. Orda molozlar. Ordan çık, o arada eee otogara kadar bi kısım var. Parça parça yollar var. Yıkık dökük evler, molozlar, işte tarım aletleri falan başka başka bişeyler var. Orda inşaat var. Ha şu an eee otogarın etrafı toparlandı. İlk geldiğimizde o da yoktu. Sadece hani taşlar vardı, taşların arasında toprak bile yoktu. Şu an o toprak çiçek falan ekildi ama ilk geldiğimizde öyle değildi. Oralar öyleydi. Gidiyosun gine yan tarafta işte karşıda buğday pazarı var, yıkılmış, perişan bi vaziyette. Yine yolda gidiyosun hani o boş alanlara parklar yapılabilir veya tam o otogarın yanında bizim döndüğümüz bi köşe var işte eee asfaltları kaldırmışlar, oraya yığmışlar. Ya bi şehirden mesela başka bi şehirden insan geliyo, oranın otogarını görüyo. Otogarda ee moloz yığınları. Ya bu kimse için iyi bi görüntü değil ki. Yani mesela Ankara’nın otobüsleri, Kayseri’nin otobüsleri, Konya’dan çıkanlar Aksaray üzerinden gidiyo. Herkes görüyo onları. Ben olsam değiştirmek isterdim yani. Aksaray öyle görünsün istemezdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Damla, Aksaray’da “göze hitap eden bir yer göremediğini, her yeri dağınık ve kirli” bulunduğunu söylerken, kentin “daha renklendirilmiş, ışıklarla aydınlatılmış” olması yönündeki isteğini de belirtmiştir. Estetik deneyime vurgu yapan Damla, “rengârenk, cıvıl cıvıl, temiz, güzel ve göze hitap eden” evler, mahalleler ve cadde bulunduğu için getirdiği görsel ile de bu ifadelerini desteklemiştir. Damla’nın kentte fiziksel deneyime yönelik estetik deneyimlerin yaşanmadığını gösteren ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Şöyle baktığımda insanın gözüne kirli geliyo Aksaray. Yani şöyle baktığımda göze hitap eden bi yer göremiyorum. Çok sayılı yerler vardır bunun için. Mesela yazları ıı Kültürpark biraz daha güzel görünüyo. Yani her yıl az da olsa bi güzellik, bi şeyler katabiliyolar. Ama bu da çok kısıtlı, çok küçük bi pay. Bunun daha büyük olmasını isterim veya yani şurda gördüğüm kadarıyla bile şöyle baktığımda düzenli olarak bişey göremiyorum. Her yer her yerde, çok dağınık geliyo. Kirli, dağınık. Mesela böyle ışıktandırmalar, çevre düzenlemesi, temizlik bunlar daha iyi olabilir aslında. Yani insanın gözüne hitab ettiğinde ben başta da söylediğim gibi başka bi şehirden gelsem Aksaray’ın şunu çok güzel derim. Yani çok güzel aydınlatma, ışıktandırma. Renklendirmiş şehiri diyebilirim öyle bişey aklımda kalabilir mesela.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee ikinci fotoraflım da rengârenk ee bi evlerin, mahallenin, caddenin olmasıydı açıkcası benim ki. Çünkü ilk konuşmada söylemiştim Aksaray böyle başka bi şehirden geldiğimizde Aksaray’da aklımda kalabilecek bişey yok diye görüyodum ben ya da buraya Aksaray’a alıştığım için öyle geliyodu. Ama ikinci fotorafta ıı şöyle baktığımda rengârenk evler, cıvıl cıvıl çiçekler, çok temiz bi cadde falan bunlar geliyo. Ya böyle temizlik geliyo açıkcası. Renkli, canlı aklımdan çıkartamıycam bişeyler geliyo. Aklımda olacak bişeyler. Biraz önce de tekrarladığım gibi yani başka bi şehirden gelseydim aksarayın böyle bi caddesi var, çok hoş, rengârenk, bi daha gelmek isterim diye başkalarına da önereceğim bi yer olurdu. Daha güzel evler geliyo aslında. Daha renkli cadde. Böyle daha temiz. Ya böyle nasıl anlatsam? Aslında ben fazla ifade edemiyorum belki ama yani görsel olarak gözüme hitab ediyö biraz daha.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hüseyin, getirdiği görsel üzerinden kentteki yolların estetik anlayışla yapılmadığını belirterek kentin genel fiziksel görünümünün estetik olmadığını dolaylı olarak şu sözleriyle anlatmıştır:

“Bi şehirde, bi kentte özellikle hani tabi ki bütün yapılar hani kentle birlikte bir uygun bir imaj sergilemesi gerekiyor. Bu fotoğrafı ben hani özellikle eee şehre e... çok şey yapamıyorum hani yakıştıramıyorum. Hani çünkü hani olumsuz anlamda eşleştirdiğim normalde şehirler. Mesela Avrupa'daki şeylere baktığımızda yolların özellikle hani estetik bir e... anlayışla yapıldığını görmekteyiz. Fakat bizim Aksaray'da maalesef yollar eee sanki şöyle bir izlenim oluşturuyor, şehirde maalesef çok hoş değil. Ee tarlanın ortasında hani öyle hani insanlar bi şekilde hani işlerini görsünler diye yapılmış bir izlenim oluşturuyor ve netice itibarıyla de bu yollardan da insanlar istedikleri gibi faydalanamıyorlar.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıkları aracılığıyla yaşanan estetik deneyimlerden bir diğeri de, yedi katılımcı tarafından dikkat çekilen, *kent mimarisinin yaşattığı estetik deneyim* olmuştur. Bu deneyim alt boyutu açısından katılımcıların kent mimarisinin estetik açıdan kendilerini memnun etmediği ve görsel zevk yaşayabilecekleri bir kent mimarisi arzu ettikleri ortaya çıkmıştır. İki katılımcı, yaşamayı arzu ettikleri bu deneyim alt boyutuna yönelik görseller de sağlamıştır.

Selin – 1. Sırada

Kağan – 2. Sırada

Görsel 51. Kent Mimarisinin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Metin ve Hüseyin, ellerinde bir imkân olsa kentteki mimari yapılaşmayı ve görüntüyü değiştirmek istediklerini belirterek kent mimarisinin estetiğinden duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişlerdir. Buna göre Metin, Aksaray'da “tek tip, aynı tarz binalar yapmak yerine İtalyan ya da Osmanlı mimarisinin önünün açılabilceğini” ve şuanki mimari grönütünün kendisine çekici gelmediğini belirtmiştir. Hüseyin de tarihi bir kent olan Aksaray'ın görüntüsünü sahip olduğu “tarihe yapıya uygun olarak dizayn etmek ve mimari yapıyı tarihsel bir görüntüyle değiştirmeyi” istediğini vurgulamıştır. Selin'in de getirdiği görsel üzerinden kentteki binaların mimari özellikleri bakımından gözüne hoş gelen bir şey olmadığına yönelik ifadeleri, istediği kadar estetik deneyim yaşayamadığını ortaya koymaktadır. Selin, kentteki binaların, hiçbir sanatsal özelliği ve mimari değeri olmadığını vurgulayarak şu sözlerle bu deneyim alt boyutuna dikkat çekmiştir:

“Bu sadece Aksaray'a özgü bi durum değil hani tüm şehirlerimizde durum aynı, sanatsal bir değeri olmayan yapılar var etrafta hep. Başka ülkelere de gittiğimde hani onlara da dikkat etmişim çok. Evleri her ne kadar yeni bile olsa, binalar yeni bile olsa dışındaki oymaları, o sanatı hani diğerlerine benzetmeye çalışmışlar. O bi, o bi bütünlük oluşturmuş. İnsanın gözüne hoş gelen bişeyi oluyo oralarda ama bizim buralarda öyle değil. Evlenmeden sanki bi dönem dışında mavi boncuklu evler moda oldu. bi an onlar patladı, çok yapıldı. Sonra ne bileyim, genellikle evler hep burda şeydir; hani pudra rengi, kirem rengi, kahve kirem. O tarz renklerde evler var. Ya renk belki bi yerde çok önemli değil hani. İstiyorum ki hani gördüğüm binalar hem başka ülkelerde görüncü insan kendi ülkesinde de olsun istiyö. Bi doğallığı bi bozmayalım. O ülkenin kendine has bir kültürü, kendine has bir mimarisi var. Ona uygun bişeyler yapalım mantığı hiç yok. Ne bileyim hani bi sene boncuklu, dışı boncuklu moda oluyo. Boncuklu boncuklu, saçma sapan apartman yapılyo. Ondan sonra bi sene pudra rengi çok moda oluyo. Bütün binalar bodro ve pudra, balkonlar bodro, bordo renginde, şeyler binanın gövdesi pudra renginde oluyo. O çünkü çok popüler oluyo bi anda. Etrafa bakınca hep dümdüz dümdüz dümdüz hani gerçekten hiçbir mimari değeri yokmuş gibi o binaların. Eğer yani mimari değer

ekleyemiyasınız, dışına bi oymaydı, bi kakmaydı ya bi bişey, sanatsal bişey ekleyemiyosan o zaman en azından bi renkli yapılsa. Evlerin rengi hep mi aynı olur ya? Hep mi şey olur? Acaba kışla, yağışla ilgili bi durum mu? Özellikle mi tercih ediliyo ya da dış cephe boyaları tek bu renk mi var? Onu bilemiyorum yani. Hep insanlar hep aynı renge boyuyolar sanki. Aynı tonlarda evler.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kağan ise Aksaray Üniversitesi bağlamında kent mimarisinin yaşattığı estetik deneyimler açısından kendisine doyurucu gelmediğini ifade etmiştir. Kağan, bu ifadelerini üniversiteye ait bir görsel üzerinden tekrar vurgulamıştır. Kağan, “mimari açıdan benzer yapıların estetik açıdan hoşuna gittiğini” ancak hem kentteki hem de üniversitedeki şuanki durumun göz yorucu olduğunu aşağıdaki biçimde dile getirmiştir:

“Bizim kampüsümüz için konuşayım. Yeni binalar yapılyo ve her yapılan binanın mimarisi farklı. Bu ee bana estetik olarak şey gelmiyo, doyurucu gelmiyo. Yani tek tip de olmasın tabi ki ama en azından belli bi mimari doku belirlenip onun üzerinde ufak tefek değişiklikler yapılabilir. Ama biz de öyle değil. Her yapılan bina farklı. Renkler farklı. Sanki böyle daha güzel mimari yapı kampüsü daha iyi hale getirebilir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Yeni yapılan bina. Belki bu fotoğrafta çıkmamış ama arkada da yeni yapılan binalar var. Hepsi birbirinden farklı. Hiç mimari olarak aynı yapı yok. Şehirde de böyle yani yeni yapılan binalar hep birbirinden farklı mimari eee yapılara sahipler. Mimari olarak yani böyle çok o mühendislik anlamında yorum yapacak şeye sahip değilim, yeterliliğe. Sadece estetik olarak söylüyorum yani. Benzer yapıların, aynı renk, tek tip olmasından bahsetmiyorum ama en azından mimari olarak benzer yapılar olması daha da hoşuma gidiyo benim. Yani renkler tabi ki farklı olabilir ama kampüste de, şehirde de binaların hem mimari yapısı farklı, hem renkleri farklı, hem boyutları farklı. Bu da göz yoruyo şahsen benim açımdan yani. Estetik gelmiyo bana.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kent süslemelerinin yaşattığı estetik deneyim de, katılımcılar tarafından genel fiziksel kent görünümü açısından dikkat çekilen bir alt boyut olmuştur. Altı katılımcı, ifadelerinde kentteki heykellerin, süs çiçeklerinin ya da anıt gibi diğer süslemelerin estetik görünümüne yer vererek bu alt boyutu öne çıkarmış, bunlardan üç tanesi bu ifadelerini görseller ile desteklemiştir.

Caner – 2. Sırada, Dünder – 5. Sırada

Hakan – 3. Sırada

Dünder – 3. Sırada

Görsel 52. Kent Süslemelerinin Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Caner, Dünder ve Hakan, getirdikleri görseller hakkında konuşurken kentteki süslemelerin estetik yönüne de dikkat çekmişler ve bu anlamda daha çok olumlu yöndeki deneyimlerini dile getirmişlerdir. Caner ve Dünder, kentin bazı noktalarında bulunan heykellerin, Hakan ise kentteki bir sokaktaki şemşiye süslemesinin hoşuna gittiği için söz konusu görselleri getirdiklerini söyleyerek estetik deneyimin bu alt boyutuna şu sözlerle vurgu yapmışlardır:

“Heykeller çok güzel. Hani nefis. Zaten benim figürlere karşı çok büyük ilgim var. Bunları ilk gördüğümde çok beğenmişim. Çok güzel yapılmış. İşte şehrin tanıtımına çünkü bu eee şehrin ana halterinde ve ankaraya giden herkes bu heykeli görmek zorunda. Önünden geçmek zorunda. Çok güzel konumlandırılmış bir heykel. Belki on kat daha büyük yapılabilir, abartarak söylüyorum tabi ki. Eee o yüzden hani bu iki heykel fotoğrafi benim için çok ee hoşuma gittiği için getirdim.” (Dünder - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Yol üzerine üniverste yolu üzerine heykelinin yapılması görsellik açısından güzel bi şey. İnsan her görünce ya güzel bi şey olmuş diyo yani. Ben şahsen diyorum.” (Caner - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Eee çok renkli ve eee farklı bi yapı olmasından dolayı getirdim. Öyle. Yani eee sıtandart şeylerden pek hazetmem yani sıtandart, sade ya da sıtandart, tek renk olan şeylerden pek hazetmem. Ama böyle renkli ve uyumlu şeyleri severim. O yüzden de bu fotorafi ve bu sokağı seviyorum.” (Hakan - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Berna ise kentte yaşadığı estetik deneyimler açısından diğer katılımcılardan farklı olarak daha çok olumsuz yönde görüş bildirmiştir. Berna, hayalindeki Aksaray’ı tarif ederken, Aksaray’ın çiçek gibi olmasını istediğini belirtmiş ve Konya ile kıyaslama yaptığı ifadelerinde Konya’da yapılan çiçeklendirmeden bahsetmiştir. Berna’nın dolaylı olarak bu deneyim al boyutuna gönderme yaptığı ifadeleri şöyledir:

“Çiçek gibi olmasını isterdim. Çiçek bahçesi gibi veya rengârenk olabilirdi, renklendirilebilirdi. Ya şimdi şöyle tabi bi şehir mutlaka eee şey olacak, asfaltlar olacak, inşaatlar olacak. Ama mesela Konya bu açıdan çok başarılı. Eee hani alt geçide bile, alt geçidin duvarlarına bile Mevlana deseninde çiçekler yerleştiriyorlar. Mesela eee elektrik direklerinin tam orta bölgesine saksılar sarmaşıklar yerleştiriyorlar. O saksılardan aşağıya sarmaşıklar ve çiçekler hani böyle pembe çiçekler sarkıyo falan. Tamam, orası da beton, moloz ama onu bi şekilde kapatıyorlar. Burda da yapılabilir. Ya illa renksiz, bi moloz yığını olmak zorunda değil. Çiçeklendirme çok fazla yapılabilir yani. Bu konuda Konya’nın çok başarılı olduğunu düşünüyorum ben. O yüzden çiçek olsun isterdim. Çiçek gibi rengarek olsun isterdim yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin sahip olduğu açık mekân varlıklarının yaşattığı estetik deneyimlerden, *kent meydanının yaşattığı estetik deneyimler* son sırada yer almıştır. Beş katılımcı estetik deneyimler bağlamında kent meydanından söz etmiş ve bunlardan ikisi bu ifadelerine yönelik görsel sunmuştur.

Gizem – 2. Sırada

Polat – 6. Sırada

Görsel 53. Kent Meydanının Yaşattığı Estetik Deneyim ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Damla, Caner ve Yasin, kent meydanının “eski bir görünüme” sahip olduğunu ileri sürerek, kent meydanı bağlamında yaşanan estetik deneyimlere yönelik memnuniyetsizliklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla, kent meydanının görsel bir zevk sunmadığı söylenebilir. Değiştirme imkanı olduğu takdirde Damla, “kent meydanı çok eski olduğu için bir kadın elinin değmesiyle daha iyi şeyler yapılabileceğini”; Yasin, “elli yıl önceki haliyle duran kent merkezindeki eski binaları yıkıp, bu alanı yeşillendireceğini” ve Caner de “şehir merkezindeki sıkışıklığı değiştirip, burayı daha güzel ve daha modern bir hale getirmek istediğini” söyleyerek kent meydanının eski ve sıkışık görünümünden duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir.

Bu katılımcılardan farklı olarak Gizem ve Polat ise kent meydanının kendilerinde uyandırdığı estetik deneyimlere yönelik olumlu yöndeki düşüncelerini paylaşmışlardır. Gizem, getirdiği görseli “saat kulesinin ışıklı ve tarihi görünümünden” dolayı Paris kenti ile eşleştirmiş ve ışıklandırmanın hoş görüldüğünden söz ederek estetik deneyime dolaylı olarak gönderme yapmıştır. Polat, kent meydanında bulunan “saat kulesinin bu alanı

güzelleştirdiğini” söyleyerek estetik deneyimi öne çıkarmış ve aşağıdaki ifadelerde bulunmuştur:

“Ben hani ee kentin daha önce de söyledim bilmiyorum ee kentin eee dokusu beni çekiyo. Özellikle hani o saat kulesi filan daha sonradan yapıldı ama oraları güzelleştirdiğne inanıyorum ben hani. bi de bizim meydanımız çok fazla büyük değil. Oraya güzellik kattığını düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.4. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Fantezi Deneyimleri

Bulgular, Aksaray kentinin sahip olduğu açık mekân varlıkları yoluyla yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden olan *fantezi deneyimleri* de önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Fantezi deneyimleri katılımcıların verdikleri önem sırasına göre, “manevi açıdan huzur bulma ya da iyilik hali deneyimi, farklı bir ruh haline girme deneyimi ve güç duygusu deneyimi” olarak üç alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılardan yirmi dokuzu, mekân dışı varlıklar aracılığıyla yaşadıkları fantezi deneyimine işaret etmiştir.

Şekil 4.13. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Fantezi Deneyimleri

Fantezi deneyimlerinden ilki olan, *manevi açıdan huzur bulma ya da iyilik hali deneyimine* yirmi yedi katılımcı, ifadelerinde yer verirken; bunlardan yirmisi bu deneyimlerini temsil eden çeşitli görseller de sunmuştur. Elde edilen bulgulardan manevi açıdan huzur bulma ve iyilik hali deneyimi, daha çok yeşil alanlar, parklar ve su kaynakları gibi kentsel yeşil alanlar ve doğal alanlar bağlamında yaşandığı anlaşılmaktadır.

Hayriye – 5. Sırada

Berna – 3. Sırada

Canan – 5. Sırada

Volkan – 3. Sırada

Betül - 5. Sırada

Songül – 3. Sırada

Görsel 54. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Manevi Açıdan Huzur Bulma ya da İyilik Hali Deneyimi ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Aykut, Çağla, Ayşe, Esra, Esra, Selin, Hande, Dünder ve Hayriye, kentsel yeşil alanlar bağlamında özellikle kent merkezinin yeşil alanlar bakımından yetersizliğine dikkat çekerken daha yeşil bir kent merkezinin aynı zamanda “huzur bulma, ferahlama, sakinleşme ve mutlu olma hali” sağladığını da vurgulamışlardır. Bu anlamda Aykut eğer bir imkânı olsa kentte “yetersiz olduğu için ağaç dikmek” istediğini çünkü “ağaçların insana huzur verdiğini”; Çağla da hayalinde canlandırdığı Aksaray’ın “insana huzur verdiği ve mutlu ettiği için yemyeşil” bir kent olduğunu belirterek fantezi deneyimin bu türü açısından yaşadıkları memnuniyetsizliği belirtmişlerdir. Benzer şekilde Ayşe de, “daha yeşil bir Aksaray’ın ferahlık ve huzur vereceğini” belirterek manevi açıdan huzur bulma ya da iyilik hali deneyimi bakımından memnuniyetsizliğini aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

“Hani daha yeşillik belki ferahlık verebilir. Yani her yer yeşil olduğunu düşünüyorum, mesela yaşam alanlarını düşünüyorum. Ha tamam bi tarafta böyle tamam yapılaşma olacak ama bi tarafta da böyle bi baktığın zaman ferahlık verebilecek. Yani hani mesela bi istanbulda denize baktığın zaman ferahlık verebiliyorsa ya da bi antalyada, mersinde hani bi ferahlık verebiliyorsa burda baktığın zaman bi ferahlık verecek bişey yok. Burda da bi şeyler olmalı. Ya ama ne olmalı? Hani en fazla yapılabilecek bi yeşillendirme, ağaçlandırma çalışması olabilir. Öyle düşünüyorum. Yani burda mesela şehirden eee mesela Aksaray merkez çok fazla yeşillik değil. Ama mesela bazı köyler var ki ağaçlandırması olan mesela oralara gittiğin zaman insan daha huzur buluyo. Hani belki yeşilin verdiği bi huzur.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Dünder’in, eğer Aksaray daha yeşil olsaydı “yaşamayı daha keyifli bir kent” haline geleceğine; Hayriye’nin de “yeşilliğin kendisine huzur verdiğini ve yeşillik gördüğü zaman ferahladığını” ve bu nedenle “yeşilliğin çoğalmasını” istediğine yönelik ifadeleri, kentin yeşil alanlarının yetersizliğinin bu deneyim türünün yaşanmasını engellediğini göstermektedir. Hande de yeşil alanların “insanı sakinleştirdiğine” ancak Aksaray’ın “bozkır ikliminden” dolayı yeşil alanların olmadığına yönelik ifadeleri ile gönderme yaptığı iyi olma haline yönelik ifadeleri aşağıdadır:

“Eee bitki örtümüzün bozkır olmasından kaynaklı çok fazla yeşillik imkanımız yok. Yani başka bi yere gitsen bakıyosun yemyeşil, sakinleşiyosun. Bakıyosun masmavi en azından sakinleşiyosun ve gerçekten doğanın da insanların psikolojisini etkilediğini düşünüyorum ben kesinlikle.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kent merkezinden geçen Ulurmak bağlamında; Kağan, “canlı ve suyun bol aktığı bir ırmağın ve yeşilliğin daha çok olduğu bir Aksaray’ın kendisini daha çok mutlu edeceğini”; Esra da, getirdiği görseldeki gibi su ile dolu olan “ırmağın kenarında yürümenin kendisini daha keyifli hissettireceğini” belirterek iyilik hali deneyimi açısından memnuniyetsizliklerini dile getirmişlerdir.

Bu katılımcılardan farklı olarak Berna ve Aslı, kentin park varlıkları bağlamında yaşadıkları fantezi deneyiminin bu alt boyutuna yönelik daha olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Aslı, Kültürpark'ın "vakit geçirmek anlamında huzur dolu, sakın bir yer olduğunu" söyleyerek bu deneyim türüne gönderme yapmıştır. Berna'nın da Kültürpark'ta vakit geçirmekten duyduğu mutluluğu ve huzuru anlatarak, manevi açıdan huzur bulma ya da iyilik hali deneyimini aşağıdaki sözleri ile öne çıkarmıştır:

"Bu fotoğrafı getirme sebebim eee kültürpark benim kaldığım yurtla çalıştığım salon arasında kalıyo kültürpark ve adese. Ben her gün kültürparkın içinden geçiyorum. Ee ben kendim uı kasabada yetiştığım için yani ağaç, doğa bunlar benim için önemli ve beni mutlu eden şeyler. Hani biçok insan gibi işte böcek korkusudur, işte doğa korkusu öyle şeyler yok bende. Tam tersi benim için benim huzur bulduğum bişey. Ee bana yani ordan geçerken orada ben mutlu olduğum için paylaşmak istedim. Çokça da gittiğim bi yer. Huzur buluyorum. Yeşillikler yani Aksaray o kadar binanın içinde nefes alacak bi yer gibi. Nefes alınacak, huzur verici bi yer ya. Seviyorum ben kültürparkı." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kent merkezi bağlamında yaşanan manevi açıdan huzur bulma ya da iyilik hali deneyimini Songül, kentin önemli tarihi eserlerinden Eğri Minare; Canan ise buluşma alanı olan kent meydanı aracılığıyla yaşadıklarını belirtmişlerdir. Songül, kent merkezinde Eğri Minare gibi tarihi bir yapının "huzur verici" olduğunu söylemiştir. Canan da, kent meydanına yönelik paylaştığı görsel için "huzur verdiği için bu fotoğrafı seçtiğini" belirtmiş ve aşağıdaki sözleri ile bu deneyim türüne dikkat çekmiştir:

"I... bu fotoğrafı getirme sebebim Aksaray'ın merkezi olması ve bana huzur vermesi dolayında vermesinden dolayı bu fotoğrafı seçtim. Hani böyle gezip dolaşıktan sonra oturup uuu huzur bulabileceğin bi mekan olarak gördüm. Yani ne bileyim tarihin olması, tarihi bir caminin olması yani bu şey bana huzur veriyö yani dinlenmek anlamında." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Manevi açıdan huzur bulma ya da iyilik hali deneyiminin yaşanmasında doğal alanlar da oldukça önemlidir. Buna göre Damla, Nermin, Aykut, Songül ve Volkan, İhlara Vadisi'ne gittiklerinde hissettikleri "huzurdan" söz etmişlerdir. Aykut, "vadideki ırmağın ve ağaçların insana huzur verdiği"; Nermin de, vadinin "insana huzur veren ve dinlendirici bir manzara güzelliğine" sahip olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Songül ve Volkan da İhlara Vadisi bağlamında yaşadıkları huzur duygusundan söz ederek bu deneyimi aşağıdaki gibi öne çıkarmışlardır:

"Yani bakınca neler hissedirim? Huzur verir insana. Sakin bi yer. Küçük bi yer. Kendisine ait bi köyü var. Sulu bi yer. Yani öyle. Ya orda yeşilliğin olması yani o kayalıkların içinden çıkan suların olması, o su sesleri, sakinliği insana huzur veriyö." (Songül - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

"Ya açıkcası huzur veriyö. Yani çünkü doğanın güzelliği, yeşillik, yani ordaki eee yani gitmedim ama hani ifade edilen şeylerde su kaynakları falan olması yani huzur veriyö insana, rahatlatıyo." (Volkan - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Betül, Gönül, Hande ve Polat ise bir başka doğal alan olan Belısırma köyü bağlamında yaşadıkları bu deneyim türüne işaret etmişlerdir. Gönül ve Hande, Belısırma'ya gittiğinde "huzur bulduğunu ve rahatladığını" söylemiştir. Belısırma'nın doğa güzelliğinin (yeşil alanı ve içinden geçen nehir) Polat, kendisine "huzur ve ferahlık verdiğini"; Betül de "huzur verdiğini ve ruhunu dinlendirdiğini" söylemiştir. Betül'ün, Belısırma'da yaşadığı iyilik halini öne çıkaran ifadeleri aşağıdadır:

“Ee ben burda ıı bilmiyorum niye ben böyle oluyorum ama çok huzur buluyorum. Çünkü gerçekten çok sessiz bi mekan ve ben su ve hani böyle yeşilliğin, suyun hepsinin bi arada olduğu yerleri çok fazla seviyorum ve benim ruhumu çok dinlendiriyö. Oraya gitme sebeblerimden en baştaki şey bu mesela. Çok seviyorum ben bunu. O yüzden diyorum ya yakın olması benim için çok güzel yani. Hemen çık git. Çok çok iyi. O yüzden çok seviyorum ve bana huzur veriyö baktığım zaman.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Fantezi deneyimlerinden bir diğeri yedi katılımcı tarafından vurgulanan ve neredeyse hepsinin (6 katılımcı) getirdikleri görseller ile de üzerinde durduğu *farklı bir ruh haline girme deneyimi* olmuştur. Bu deneyim, doğal alanlar, tarihi eserler ve parklar bağlamında ortaya çıkmaktadır.

Sevgi – 4. Sırada

Cihan – 4. Sırada

Suna – 1. Sırada

İsmail – 3. Sırada

Serhat – 3. Sırada

Görsel 55. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Farklı Bir Ruh Haline Girme Deneyimi ile İlgili Görseller

Doğal alanlar bağlamında yaşanan farklı bir ruh haline girme deneyimi ile ilgili Belisırma köyü, Hasan Dağı, İhlara Vadisi ve Tuz Gölü önemli olmuştur. İsmail, Tuz Gölü’nün “masal dünyası gibi güzel” olduğunu ve buranın kendisine “farklı bir dünyada olduğunu hissettirdiğini” ifade ederek bu deneyime işaret etmiştir. Belisırma’ya gitti zaman Sevgi, buranın sahip olduğu özelliklerden dolayı “Aksaray’da değil de İzmir’de ya da Isparta’da yani daha denize yakın bir yerdeymiş gibi” hissettiğini söylemiştir. Suna da, Belisırma’da iken “farklı biri olduğunu” belirterek aşağıdaki sözleri ile bu deneyime gönderme yapmıştır:

“Eee o küçük bi köy havası olması, insanların doğal olması. Gerçekten orda şalvarlı teyzelerin bize ikramda bulunması, çok sıcakkanlı olmaları. Sanki oraya gittiğin zaman yani kendi kimliğinden çıkıyosun, onlar gibi biri oluyosun. Konuşuyosun, gülüyorsun. Teyzeler pekmez pişiriyö. Onların tadına baktırıyolar sana. Çok doğallar yani. Belki de o yüzden çok sıcak geliyodur bana.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Cihan ise Hasan Dağı’na ait görseli, bir leyleğe benzeterек farklı bir ruh haline girme deneyimine ifadelerinde yer vermiştir. Cihan, Hasan Dağı’na gittiğinde “sekinet, rahatlık, huzur ve mutluluk” duyduğunu söyleyerek manevi açıdan huzur bulma ya da iyilik hali deneyimine de yer verdiği ifadelerinde farklı bir ruh haline girme deneyiminden aşağıdaki biçimde bahsetmiştir:

“Leyleğe benzetebilirim. Pek bi alakası yok gibi ama şey aslında eee leylek göç eden bi kuş. Hani uzak diyarlara göç ediyö. Burda da sanki biz böyle aksaraydan farklı bi yere e... göç etmiş gibi geldi ki öyle. Hani farklı hissettiğim bi yer burası.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) *“Ya aksarayda heralde o gün merkez sıcaktı biraz. Burda hatda daha sonra biz kalkmadan önce biraz böyle yağmur falan da ıı şey yaptı, atıştırmaya başlamıştı. Serin bi hava vardı bu ağaçlardan dolayı da. Hasan dağında dağdaki kardan dolayı bi rüzgar falan geliyodu. Böyle serin, güzel, sessiz sakin bi ortamdı. Ne bileyim yani insana ee bi sekinet veriyö, bi rahatlık, bi huzur, ne bileyim bi mutluluk, dediğim gibi kendini farklı bi yerde hissetme, özellikle ben hani eee yeşil bi yerden geldiğim için. aksarayda pek ben bulamıycağımız bi manzara. Sanki aksaraydayız ama aksarayda değilmışiz gibi bi eee anlam ifade ediyö yani bu fotorafa baktığım zaman. Ya Aksaray çok farklı bi yermiş gibi gözüküyö. Hakkaten de orası öyle yani.”* (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Serhat, İhlara Vadisi’nde “tarihin hala orada canlı olduğunu” ve burayı ziyaret ettiğinde “bu tarihi yaşadığını” ifade ederek, farklı bir ruh haline girme deneyimine aşağıdaki sözleri ile vurgu yapmıştır:

“Ee fotoğrafların detaylarına baktığımız zaman burada kiliseleri, eee kaç yüzyıl geçmesine rağmen bu kilise içerisindeki işlemlerin bozulmamış olması, uı tabi bu içerisindeki hristiyanlık dinine ait bir sürü figürlerin yer alması ee tarihin hala orada ben canlı olduğunu görüyorum ve burayı ziyaret ettiğim zaman eee o tarihin içerisinde kendimi buluyorum. Hala uı canlı bir soyut anlamdaki bi tarih var. O tarihi orada yaşıyorsunuz. eee ordadaki yerleşim yerlerini görüyorsunuz. Bu anlamda bu şekilde bi anlamlar ifade ediyö. Özel bir durumu söz konusu.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Farklı bir ruh haline girme deneyimi aynı zamanda kent merkezi bağlamında da yaşanmakta ve bu anlamda Eğri Minare ve parklar öne çıkmaktadır. Cihan, kente hâkim olan “bozkır ikliminden dolayı yeşil alanların sınırlı” olduğunu ve yeşil birer alan olmalarından dolayı Kılıçaslan parkının ve Kültürparkın, “kendisini farklı bir yerde hissettiren yerler” olduğunu dile getirmiştir. Barış’ın ise bir tarihi eser olan Eğri Minarenin kendisini “yüzyıllar öncesinde Türk otaklarında yaşıyormuş gibi bir hisse büründürdüğünü” söyleyerek bu deneyim türüne yer verdiği ifadeleri şöyledir:

“Evde kalıyorum. Kaldığım ev de eee eğri minarenin yanında. Tarihi bir mekanda kalıyorum. Tabi eee bu da büyük bi mutluluk veriyö bana. Yani tarihi bi mekanda oturma’nın şevki biraz daha farklı. Ya böyle insan her yatağa kafayı koyduğun zaman sanki bundan yüzyıllar öncesinde işte eee Türk otaklarında yaşıyormuş gibi bir hisse bürünüyo insan. O eee minarenin yapısını veyahut da işte o desenlerini filan hayal ettiği zaman sanki o dönemde yaşayan bir insanmış gibi kendimi görüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıkları bağlamında yaşanan son fantezi deneyimi güç duygusu deneyimidir. Katılımcılardan Esmâ, kentin açık alanlarında yaşadığı bu deneyime getirdiği görsel aracılığıyla işaret etmiştir.

Esmâ – 1. Sırada

Görsel 56. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Güç Duygusu Deneyimi ile İlgili Görsel

Esmâ, Aksaray kentini kuşbakışı izleme imkânı veren bu tepeye gittiği zaman hissettiği üstünlük duygusundan söz ederek, yaşamış olduğu güç duygusu deneyimine aşağıdaki sözleri ile vurgu yapmıştır:

“Aksarayın ayaklarının altında kaldığını hissediyorum. Ya uı ya ne bileyim bi yere üstten bakmak insana hep eee huzur verir, kendinin üstün olduğunu hissettirir ya bana onu hissettiriyö.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.5. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Kaçış Deneyimleri

Aksaray kentinin sahip olduğu açık mekân varlıklarının yaşanmasına katkı sağladığı sosyal ve duygusal deneyimler arasında *kaçış deneyimleri* de önemli bir yere sahiptir. Yirmi sekiz

katılımcının bu deneyim türüne çeşitli boyutlarıyla vurgu yaptıkları görülmektedir. Mekân dışı varlıkların yaşattığı kaçış deneyimleri katılımcılar açısından önem düzeyine göre sırasıyla “modern yaşamın telaşından uzaklaşma, zihinsel olarak rahatlama, kalabalıktan kaçma ve rutinden kaçma ya da rutinin dışına çıkma deneyimi” olarak dört alt boyuttan oluşmuştur.

Şekil 4.14. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Kaçış Deneyimleri

Bulgular, kaçış deneyimlerinden *modern yaşamın telaşından uzaklaşma deneyiminin* ilk sırada yer aldığını göstermektedir. On beş katılımcı kaçış deneyiminin bu alt boyutunu öne çıkarırken, bunlardan neredeyse tamamı (10 katılımcı) ifadelerine yönelik görseller de sunmuştur. Bu deneyim türünün yaşanmasında İhlara Vadisi, Hasan Dağı, Helvadere kasabası olmak üzere kentin doğal alanları, kent meydanı ile park ve piknik alanları öne çıkmıştır. Bu alanlar, katılımcıların modern kent yaşamının beraberinde getirdiği iş stresi, trafik yoğunluğu ve gürültü gibi sorunlardan uzaklaşarak rahatlama ve bu yaşamın yoruculuğu karşısında dinlenebilmelerini sağlamaktadır.

Suna – 5. Sırada

Sevgi – 5. Sırada

Esra – 6. Sırada

Ayşe – 4. Sırada

Aylin – 3. Sırada

Görsel 57. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Modern Yaşamın Telaşından Uzaklaşma Deneyimi ile İlgili Görseller

Cihan, Helvadere kasabasının “şehrin keşmekeşinden ayrı bir yerde” olduğu için kendisini cezbedtiğini; Suna ise Belisırma köyüne gittiği zaman “şehir ortamından çıkıp rahatlatıcı bir atmosfere” girdiğini; İsmail de İhlara Vadisi’nin “normal hayatından kaçıp, kendini dinleyip

bulabildiğini” söyleyerek modern yaşamın telaşından uzaklaşma deneyimine kentin doğal alanları bağlamında göndermede bulunmuşlardır. Serhat, Sevgi, Suna ve Yılmaz ise kentin doğal alanlarından Hasan Dağı bağlamında modern yaşamın telaşından uzaklaşma deneyimini öne çıkarmışlardır. Buna göre Suna, Hasan Dağı’na yapmış olduğu bir ziyaretten söz ederken “buraya geldiğinde şehir havasından arındığını” söylemiştir. Sevgi, getirdiği Hasan Dağı fotoğrafının kendisine “kent merkezinden bunalırsan bana gel, bana kaç, burda çok güzel bi doğa var” cümlesini hatırlattığını söylemiştir. Serhat, Hasan Dağı’na yapmış oldukları yürüyüşlerden bahsederken “doğayla içiçe olduğunu ve teknoloji, uçak, araba” gibi modern yaşama ait araçların bulunmadığını, sadece yürüyüş etkinliği ile iç içe olduğunu belirtmiştir. Serhat’ın akış deneyimine de yer verdiği modern yaşamın telaşından uzaklaşma deneyimi ile sarmaladığı yürüyüş etkinliğine yönelik ifadeleri aşağıdadır:

“İ son yıllarda son yıllarda bahsetmiş olduğum dağcılık faaliyetleri şunun için dikkatimi çekti, hani sipordan ziyade. Doğayla iç içesiniz. Teknoloji yok. Uçaktır, arabadır vesairedir yok. tırmanıyosanız doğanın zorluklarıylalaşırsınız. Düz tireking yapıyosanız, yürüyüş yapıyosanız olayla iç içesiniz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yılmaz da Hasan Dağı’na yapmış olduğu bir yürüyüş etkinliğinde zorlanan bir yürüyüşçünün “günlük yaşamındaki sorunları” düşünmediğini, sadece dağa tırmanırken yaşadığı zorluğa odaklandığını anlattığı hikâyesinde modern yaşamın sorunlarından uzaklaşma deneyimini öne çıkarmıştır. Yılmaz’ın bu hikâyesine aşağıda yer verilmiştir:

“Bi gün bi arkadaş çıkartıyoduk. Hemşireydi. Biraz da kiloluydu. Yaklaşık baya işte elli metre falan kaldı. Bu çıkamıyo, zorlaniyo. Dedim ki ben buna şimdi dedim ney istiyosun dedim hani istediğin şey ney dedim, sordum. Bu bana dedi ki ya eve gitsem de yatsam dedi. Zirveye elli metre kalmış, daha aşağı inecek, perişan zaten. İyice süünecek böyle o dereceye geldi. Ama dedim ben ama sana şimdi bi soru soracam. Sen dedim günlük hayatında dedim bir sürü dedim derdin, sıkıntın, tasan, kaygın şuyun buyun vardı demi dedim. Evet dedi. O bana bunu dedi, bu bana bunu dedi, o niye ona böyle yaptı, bu niye bana böyle yaptı diye bir sürü kafanda soru işaretleri vardı, evet dedi. Hiçbirisi aklında mı dedim. Değil, dedi. Demek ki onların hiçbirisi sorun değilmiş dedim. Sorun bu dedim. Orda bi de hani onu anlıyosunuz. O yüzden eee oraya çıkmak gelince iyi oluyo, güzel oluyo, insan rahatlıyo ve insan böyle mutlu olunca şey oluyo bi de buna bi vesile olduğunuz için ben de mutlu oluyom yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Esra ise paylaştığı Uluırmak’a ait görsel ile “araba gürültüsü, trafik, betonlaşma ve streten” uzaklaşıp “nefes alabileceği alanlara ihtiyaç duyduğunu belirterek bu deneyim türüne dikkat çekmiştir. Esra’nın bir anlamda modern yaşamdan kaçma deneyimini arzu ettiği biçimde yaşayamadığının anlaşıldığı ifadeleri aşağıdadır:

“Baktığımızda böyle mis gibi bi su, yemyeşil kenarında ağaçlar, işte mavi beyaz bulutlar, ferah bi ortam söz konusu. İnsanın hani evinde bi yerlerde bunaldığında kendini rahatlatılacağı bi alan söz konusu. Bence şehir yaşamının eksiklerinden bi tanesi de bu. Hani insanların kendilerine nefes alabilecek yerler bulamaması. İşte araba gürültüsüdür, trafiktir, iii her tarafın betonarme olması, sitresli yaşamlar falan. En azından biraz nefes almaya ihtiyaç duyan bi insanın kendini ferahlatacağı bi alan olarak görüyorum ve ben böyle yerlere çok ihtiyaç duyuyorum. (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Aykut, Ayşe ve Aylin kentin park ve piknik alanlarını öne çıkartarak bu alanların trafik karmaşasından ve iş stresinden uzaklamayı sağladığından söz ederek modern yaşamın telaşından uzaklaşma deneyimine dikkat çekmişlerdir. Ayşe, getirdiği bir park görseli ile ilgili “trafik karmaşası olmadığı için huzur duyduğunu” belirterek bu alt boyuta

gönderme yapmıştır. Aylin de getirdiği park görseline yönelik “arkadaşları ile birlikte iş stresini ve iş yoğunluğunu atmak için” gittikleri bir günden söz etmiş ve modern yaşamdan uzaklaşma deneyimine aşağıdaki ifadeleri ile yer vermiştir:

“Bu yine benim iş arkadaşlarımla olan bi fotoraf. İki bi hafta sonu üç bu şeye toki tarafına yeni açılan bi park var. İsminden tam emin değilim ama Osmangazi ya da gazi osman paşa parkı gibi bi ismi var. İki o zaman yeni açılmıştı. Biz de hafta içinin o hani iş yoğunluğunu atalım diye hafta sonu arkadaşlarımızla buluşup buraya görmeye gitmiştik. İş arkadaşlarımızla o hani işin sitresinden uzaklaşmak için bi hafta sonu çıkıp, hani oturup, nefes aldığımız bi gündü burası.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aykut da kentte bulunan piknik alanlarına gittiğinde “bu alanlarda binaların” olmadığını ve “insanların ya da arabaların gürültüsünü” duymak yerine sadece “kuş seslerini duymanın” kendisine huzur verdiğini söyleyerek yaşadığı modern yaşamın telaşından kaçma deneyimine aşağıdaki sözleri ile yer vermiştir.

“Hasan dağının eteklerinde piknik alanları var. Buralara gidilebiliyo. Güzel yani güzel yerler. Ya doğa, doğal yerler yani böyle. Bina yok. Sakin yerler. Yeşillik var yani, ağaç var. Bunlar bana huzur veriyö. O yüzden bu yerleri tercih ediyorum. Yani şu şekilde açıklayabilirim. Ya gittiğim zaman işte mangal falan yapma o yorucu işlerin haricinde ya oturduğün zaman o işte kuşların sesini duymak insana huzur veriyö yani. O arabaların gürültüsü gürültüsünden veya insanların çok fazla yoğun olduğu yerlerin haricinde insana huzur veriyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bulgular, açık mekân varlıkları aracılığıyla yaşanan kaçış deneyimlerinden *zihinsel olarak rahatlama deneyiminin* de önemli olduğunu göstermektedir. On iki katılımcı kaçış deneyiminin bu alt boyutunu öne çıkarırken, bunlardan yedisi getirdiği görseller ile ifadelerini güçlendirmiştir. Zihinsel olarak rahatlama veren açık mekân varlıkları arasında; parklar ve İhlara Vadisi, Belısırma köyü ve Helvadere kasabası gibi doğal alanları dikkat çekmektedir.

Yeşim – 5. Sırada

Kağan – 3. Sırada

Aylin – 3. Sırada

Sevgi- 4. Sırada

Görsel 58. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Zihinsel Olarak Rahatlama Deneyimi ile İlgili Görseller

Zihisel olarak rahatlama deneyimi ile ilgili Aylin, Kağan, Yeşim ve Aslı, kentin park varlıkları bağlamında bu deneyimi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar, kentin çeşitli parklarında vakit geçirirken “kafalarını dağıttıklarını ya da kafalarını dinlediklerini” belirterek, bu deneyime gönderme yapmışlardır. Buna göre Kağan, Kılıçarslan parkının kendisine “rahatlık, sakinlik, kafa dinlemelik bir yer” gibi geldiğini ve bu nedenle bu parkta vakit geçirmekten keyif aldığını belirtmiştir. Yeşim ise Genç Osman parkında yürüyüş yapmanın kendisi için “rahatlama ve nefes alma” anlamına geldiğini ifade etmiştir. Aslı da kentteki bir diğer park olan Kültürparkın “kafa dinleme açısından huzur dolu bir yer” olduğundan söz etmiştir. Aylin de Genç Osman parkına ait getirdiği görsel ile ilgili benzer

ifadelerde bulunarak “bu parkın kafa dinlenebilecek, nefes alınabilecek sakın” bir yer olduğunu söyleyerek, zihisel olarak rahatlama deneyimine aşağıdaki sözleri ile vurgu yapmıştır:

“Eee benim o sevdiğim eee hani yeşil alanları ben seviyorum daha önce de söylemiştim. Ee nefes alabilecek, böyle hani kafa dinlenebilecek sakın, hoş yerlerden bi tanesi. Biz burda da yine güzel bi gün geçirmiştik ve eee hani ben daha önce söylemiştim. Hani ankarada böyle gezilcek, işte bi nefes alacak parklar, bahçeler çok var ama burda bunun sıkıntısını çekiyoruz. Hani çok böyle gidip de kafa dinleyebilceğimiz, gezeceğimiz bi yer yokdu. İı burası açıldı. Burası buna güzel bi örnek. Böyle hani çoğaltılabilecek bi yer gibi geliyo. Hani çiçekler olsun, rahatça oturabiliyorsunuz, yürüyüş yapabiliyorsunuz. Güzel bi park yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Sevgi, Cihan ve Aykut ise zihinsel olarak deneyimi açısından kentin doğal alanlarını öne çıkarmıştır. Aykut, İhlara Vadisi’ne gittiği zaman “farklı bir hava teneffüs ederek rahatladığını”; Cihan da Helvadere kasabası için “sessiz, sakın ve kafa dinlediği” bir yer olduğunu dile getirmiştir. Sevgi de hafta sonları Belısırma köyüne ya da Helvadere kasabasına “kafa dağıtmak, stres atmak ve rahatlamak” amacıyla gittiğini belirterek, zihinsel olarak rahatlama deneyimine vurgu yapmıştır. Ayrıca Sevgi, getirdiği görselde, Belısırma köyünde geçirdiği bir günü anlatırken de “stres attığını ve dinlendiğini” söyleyerek daha önceki ifadelerine destek sağlamıştır. Sevgi’nin yarı yapılandırılmış ifadelerine ve fotoğrafa dayalı öyküsüne aşağıda yer verilmiştir:

“Hafta sonları da e... her hafta sonu değil ama sık sık şehirden helvadere, belısırma buralara, Güzelyurt buralara gitmeye çalışıyorum. Biraz kafam dağılıyo. İyi geliyo bana. Yani buralara gittiğim zaman keyifli oluyorum. sitresli olmuyorum. Kendimi rahatlamış hissediyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Buraya gene biz eşimle beraber gitmiştik© her zaman olduğu gibi©©. Hafta sonuydu. Gidip dinlenmek istedik. Buraya gittik. Burda baya uzun yürüyüş yapmışık. O yürüyüş bizi çok açmıştı, güzel olmuştu. Hava da güzeldi. ee şehir çok sıcaktı ama burası serindi. Çok iyi gelmişti o serinlik bize. Eee dinlenmiştik, oturmuşuk, ee epey sitres atmışık. Güzel bi anydı. İyi ki de gitmişim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin açık mekân varlıklarında yaşanan kaçış deneyimlerinden bir diğeri *kalabalıktan kaçma deneyimidir*. Katılımcılardan on ikisi bu deneyim türüne işaret ederken; bunlardan sekizi aynı zamanda bu deneyimlerini temsil eden görseller de sunmuştur. Bu deneyimin odağında; kişinin kalabalıklardan uzaklaşıp kendi kendisiyle baş başa kalması yer almaktadır. Bu anlamda katılımcılar, bu deneyimin yaşandığı yerler olarak parklar ve İhlara Vadisi, Belısırma köyü gibi doğal alanlar öne çıkmıştır.

Ayşe – 4. Sırada

Barış – 4. Sırada

Hande – 2. Sırada

Damla- 4. Sırada

Görsel 59. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Kalabalıktan Kaçma Deneyimi ile İlgili Görseller

Kalabalıktan kaçma deneyimi ile ilgili Ayşe, Kağan ve Nur kentin park varlıkları bağlamında yaşadıkları deneyimden söz etmişlerdir. Ayşe, kentteki bir park alanında yapmış olduğu

yürüyüşlerden söz ederken “kendisiyle baş başa kalabildiğini ve bu parkta yürürken kendi dünyasında kalabildiğini” dile getirerek bu deneyim türüne işaret etmiştir. Nur da “sessiz ve sakin kalıp kafa dinlemeyi” istediği zamanlarda özellikle hafta içi çok kalabalık olmadığı için Kılıçarslan parkına gittiğini belirtmiştir. Kağan da, “sakin ve gürültüden uzak olduğu zamanlarda” Kılıçarslan parkında vakit geçirmeyi sevdiğinden söz ederek kalabalıktan uzaklaşma deneyimine aşağıdaki sözleri ile gönderme yapmıştır:

“Sakinliği de mesela parka gittiğimizde biz eee Kılıçarslan parkını seviyoruz gitmeyi. Evet çok kalabalık oluyo, yazın özellikle. Ama sakin zamanları da oluyo. Yani gittiğimizde böyle sakin, oturup konuşabileceğimiz, gürültüden, müzik gürültüsünden veya kirlilikten o gürültü kirliliğinden uzak olmak bizim hoşumuza gidiyo. Bunu sağlayabilecek ve şehrin merkezi olmasa da etrafta çok yer var. Yani ihlara vadisine gidebilirsin. Ürgüpe gidebilirsin. Nevşehir gidebilirsin. eee güzelyurda gidebilirsin. Buralar bence şehire biraz şey katıyo, sakinlik katıyo. Yani kaçış imkânı kolay.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Damla ve Barış ise Ihlara Vadisi bağlamında yaşadıkları kalabalıktan uzaklaşma deneyiminden söz etmişlerdir. Damla, Ihlara Vadisi’nde “yanında kimse olmadan kulaklığı takıp da uzun uzun yürümeyi” istediğini söylerek yaşamayı arzuladığı bu deneyime işaret etmiştir. Barış da Ihlara Vadisi’nde bulunduğu zaman “kendisini kaybolmuş gibi hissederken aslında daha derinlemesine düşünmeye başladığını” belirterek kendisiyle başbaşa kalarak kalabalıktan kaçma deneyimini öne çıkarmıştır. Barış’ın Ihlara Vadisi’nde arkadaşları ile birlikte vakit geçirirken aynı zamanda yaşadığı kaçış deneyimine dair öyküsüne aşağıda yer verilmiştir:

“(Ihlara Vadisi’nde) Arkadaşlarla işte ee güle oynaya gezerken biri dedi benim şurda fotorafımı çeker misin? Onlar orda fotoraf çekinirken ben daldım biraz daha yürüdüm. Dolayısıyla ikili yol vardı. Birinden geçtim, köprüünün olduğu yere doğru. Onlar da tam fantezi olsun diye kimsenin gitmiyeceği o dar yolu seçmişler, ne var acaba diye merak etmişler. Ben o köprüde kayboldum gittim. Sonra onları bulamadım. Dolayısıyla o süre içerisinde bir yaklaşık beş yüz atı yüz metre kendi kendime yürürken işte böyle ortamlarda bir anda anılar tazelendi. İşte nerden nereye diyerek işte bu tarz şeylerde iç muhakeme yaptım kendi kendime.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hande ise Belisırma köyünü “insanın kendini yalnız hissettiği bir kaçış noktası” olarak gördüğünü ve buraya geldiğinde “işin içinden çıkamadığı durumlarda daha farklı düşünebildiğini” söylerek yaşamış olduğu kalabalıktan kaçma deneyimini aşağıdaki sözleri ile anlatmıştır:

“Eee hani insanın bazen şehrin kalabalığından eee sadeliğe doğru, sessizliğe doğru, huzura doğru o bazen su sesi, yeşillik hani ihtiyacın vardır ya benim en çok yani eşimle, sevdiğimle tercih ettiğimiz yer belisırmanın olduğu yerdir. Çünkü çok sessiz, sakin. Eee o su sesi ve şeydir yani ordaki akarsuyun, akan suyun üzerindeki ayaklı olarak oturma yerleri olsun orda hem dinlenebiliyorsunuz hem yemek yiyebiliyorsunuz. Yani biz sabahdan çıkıp öğleye kadar gezip, öğleden akşama kadar orda vakit geçirdiğimizde orda ben kendimi yenilendiğimi hissediyorum. Huzuru bulduğumu düşündüğüm için hani dinginlik, sakinliği. Ordan veya işin içinden çıkamadığım durumlarda insan birazcık orda daha farklı düşünebiliyo. Farklı bi bakış açısıyla paradigmayı orda yaşadığımda yani tamamladığımızı düşünebiliyorum. O yüzden orayı daraldığım zaman da kaçış noktası insanın hani kendini birazcık yalnız hissettiği bir nokta olarak da belisırmayı düşündüm.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin açık mekân varlıklarında yaşanan kaçış deneyimlerinin sonuncusu *rutinden kaçma* ya da *rutinin dışına çıkma deneyimi* olmuştur. Bir katılımcı, yaşadığı bu deneyimi getirdiği görsel üzerinden paylaşmıştır. Kentin doğal alanı olan Hasan Dağı, bu deneyimin yaşanmasında öne çıkmıştır.

Sevgi – 5. Sırada

Görsel 60. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Rutinden Kaçma Deneyimi ile İlgili Görsel

Sevgi, eşiyle birlikte Hasan Dağına gittikleri güne ilişkin “her günün birbirinin aynısı olarak geçmesini sevmediğini” ve “her gün yaptığının dışında doğada olmanın” kendisini iyi hissettirdiğini ifade ederek rutinin dışına çıkma deneyimine dikkat çekmiştir. Sevgi’nin Hasan Dağı’na gittiği güne dair hikayesi aşağıdadır:

“O gün ee biraz hava yağmurlu gibiydi. Soğuk bi gündü. Ama yine de biz dolaşmak istemiştik ve ben hiç gütmemiştim daha önce hasan dağının o etrafına, ya o kadar yukarıya hiç çıkmamıştım. Oraya çıktık. Oraya gidene kadar bikaç tane şeyle, eee bi bi sürüyle karşılaşmıştık, koyun sürüyle. Eee ben ee durmuştuk yanında hem yolu soralım diye hem de sürünün başında bi çocuktu. Normalde okula gidiyomuş ama bu işle de ilgileniyomuş işte. Hayret ettim ya! Yani orası o kadar ıssız, o kadar ve çocuk yani. Ben tek başıma orda duramam kesinlikle. Köpekler var vesaire. Bambaşka bi hayat! Bambaşka bi cesaret örneği gerçekten. Gidene kadar da güzeldi. Ee ben şeyi seviyorum yani böyle rutine bağlayarak her günün birbirinden aynı geçmesini sevmiyorum. Ee istesek de istemesek de hafta içi ya da uzun bi zaman böyle oluyo. Ee belki çok küçük şeyler bunlar ama her gün yaptığının dışında doğada olmak bana çok iyi hissettiriyor. O zaman gidene kadar da ben “ya iyi ki gelmişiz, ne kadar güzelmiş” demiştim. Gittiğimde nutkum tutuldu. Ayrıca orası gittin mi hiç bilmiyorum çok kalabalıktı yani. Sadece biz yoktık. Turlarla gelmişler, otobüslerle gelmişler. Ee piknik de yapabiliyo insanlar, mangal da yapabiliyo ama onun için böyle daha ayrı yerler yapmışlar, çok fazla zarar vermemesi için. Ayak basılmamış yerleri vardı diyebilirim sana ve biz o kadar yürüdük yani.”
(Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.6. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri

Aksaray kentinin sahip olduğu açık mekân varlıkları aracılığıyla yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden, *öğrenme deneyimlerinin* de önemli olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenme deneyimleri, “merak deneyimi, yeni yerler keşfetme deneyimi, yeni şeyler öğrenme deneyimi ve deneyerek öğrenme deneyimi” biçiminde dört alt boyuttan oluşmaktadır. On yedi katılımcı bu deneyim türünü, çeşitli alt boyutlarıyla öne çıkarmıştır.

Şekil 4.15. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Öğrenme Deneyimleri

Kentin açık mekân varlıklarının yaşanmasına katkı sağladığı öğrenme deneyimlerinden ilki, merak deneyimi olmuştur. On iki katılımcı, bu deneyim türüne sağladıkları görsellerde ve bu görseller ile ilgili ifadelerinde yer vermiştir. Merak deneyiminin yaşanmasında kentin doğal alanlarının fiziksel özelliklerinin, dikkat ve ilgi çekmesi ile birlikte katılımcıların zihinlerinde oluşan soruların ve düşüncelerin beraberinde merak duygusunun uyanmasının etkili olduğu söylenebilir. Merak deneyimi en fazla, Ihlara Vadisi, Selime köyü, Hasan Dağı, Aşıklıhöyük gibi doğal alanlar ile önemli tarihi eserlerden biri olan Eğri Minare yoluyla yaşanmaktadır. Bu nedenle, merak deneyiminin daha çok kent merkezi dışında kalan alanlarda yaşandığı söylenebilir.

Yılmaz – 2. Sırada

Kağan – 5. Sırada

Yeşim - 3. Sırada

Hakkı - 3. Sırada

Kamil – 1. Sırada

İsmail – 5. Sırada

Berna – 3. Sırada

Esra – 6. Sırada

Görsel 61. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Merak Deneyimi ile İlgili Görseller

Polat, Kağan, Yeşim ve Yılmaz, Ihlara Vadisi bağlamında merak deneyimini öne çıkarmışlardır. Yeşim, Ihlara Vadisi'ne ilk gittiği zaman hayran kalıp şaşırdığını ve bunun üzerine “merak edip araştırdığını ve dünyanın en büyük ikinci kanyonu olduğunu, Hasan dağının lav püskürmesiyle, Melendiz çayının aşındırmasıyla oluştuğunu öğrendiğini” belirtmiştir. Yılmaz, Ihlara Vadisinde yapmış olduğu doğa yürüyüşlerinde aklına gelen sorulardan bahsederek; Kağan da Ihlara Vadisi'ni Amerika'da bulunan büyük kanyona benzetme yoluyla vadinin kendilerinde oluşturduğu merak duygusundan aşağıdaki gibi bahsetmişlerdir:

“Biz bölgeye yakın bir yerde ee bi yer altı şehrine girdik. Çok büyüktü. Çok gizemliydi. Orası beni baya bi etkilemişti. Hala aklımda. Gidip tekrardan gezmeyi dolaşmayı çok istiyorum orayı yani. Şu kadar delikten girdik aşağı yukarı şu masanın altı kadar. Girdiğimiz yer bu odayı neredeyse bu binayı alır yani o kadar büyük yapmışlar. Bunu insanlar nasıl yapmışlar? Neyden kaçmışlar? Ve eee öyle bi yer vardı ki bi kilit taşı vardı. Ordaki kilit taşının etraftaki taşlarla bi ilgisi yok. Yani başka bir yapıdaki taş. O taşın oraya getirilme şansı yok. Nasıl getirdiler? Getirdiniz onu oraya nasıl taktılar? Yani o zamanlar beton çimento öyle bi şey yok. Bunu nasıl yaptılar? Bu bunlar hep bilinmezlik. Yani insanı düşündüren bi yer olduğu için o fotoğraf benim için önemli.” (Yılmaz - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“(Amerika'daki büyük kanyon) Yani dizilerden, filimlerden gördüğüm çok heybetli bi yapı. Çok etkileniyordum ben. Hani nasıl oluştu bu, böyle bi yer? Nasıl bi fiziksel süreçten sonra oluştu diye düşünüyordum. Burası da öyle. Çok entereasan fiziki oluşum var. Ee o heralde ona benzediği için aklıma büyük kanyon geliyo. Bi de Burda yaşayan ırkların nasıl bi hayatı vardı acaba? Hani nasıl bi yaşam sürüyolardı? O zaman onların yaşadığı dönemde su akyo muydu oradan? Su akyosa genişliği ne kadardı, yüksekliği ne kadardı? Oraya niye yerleşmişlerdi? Napyolardı orda? Her gittiğimde aklıma geliyo. Her gittiğimizde de konuşuyoruz zaten.” (Kağan - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Yeşim ve Hakkı, Selime köyünde bulunan peri bacaları aracılığıyla yaşadıkları merak deneyimine vurgu yapmışlardır. Yeşim, Selime köyüne gittiği zaman “peri bacalarında insanların nasıl yaşadığına” dair soruların aklına geldiğini; Hakan da bu “yapıların nasıl oluştuğuna” dair düşündüğünü belirterek özünde merak deneyimine dikkat çekmişlerdir. Yeşim ve Hakkı’nın getirdikleri görsellere yönelik ifadelerinde, merak deneyiminden şöyle bahsetmişlerdir:

“Daha çok beni etkileyen şey hani yapıdan ziyade ordaki yaşanmışlık, geçmiş. Hani onları düşündükçe ben hayal de ediyorum. İnsanlar burda işte nasıl yemek yani yemeğini nasıl şey yapıyorlar? Yatma olayını nasıl hallediyorlar? Yıkama. Hani bir sürü ihtiyaç var sonuçta o dönemde de var, insanız. Beni etkileyen en çok onlar olmuştu. Yani hani insanoğlunun burda nasıl var olduğu, nasıl yaşadığı. Hatta işte böyle kapı şeyleri lento deriz şu kapı şeyleri. Ya böyle çok dar hani o dönem insanlar daha mı kısa boyluydu falan? Hani öyle düşünüyorum.” (Yeşim - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Buna baktığımızda da zaten yaşanmışlık işte işte peri bacalarında ya dünyanın oluşumu, işte ordaki şeylerin oluşumu. Ya niye acaba başka yerlerde yok da burda oluşmuş, nasıl oluşmuş yani o şekilde düşünebiliyo insan. Ya buranın coğrafi özelliğinden mi kaynaklanmış ya da işte ne bileyim başka şeyler varken mi olmuş bilemiyorum.” (Hakkı - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kamil, “Konya ovası ve Aksaray civarında hani bu tür şeylere pek rastlanmadığından” Hasan Dağı’nın hep dikkatini çektiğini; Erol da “tırmanma merakından dolayı” Hasan Dağının hep ilgisini çektiğini belirterek özünde merak deneyimine Hasan Dağı bağlamında gönderme yapmışlardır.

Serhat, Songül ve İsmail yaşadıkları merak deneyimine, kentin önemli tarihi eserlerinden biri olan Eğri Minare bağlamında dikkat çekmişlerdir. Bu tarihi eserle ilgili Serhat, “ilkokul döneminde arkadaşları ile nasıl eğri durduğuna dair mantık geliştirmeye çalıştıklarını”; Songül, “çocukken neden eğri olduğuna dair” sürekli sorular sorduklarını ve “renginin biraz kıızıla benzemesinin, taşlarının farklı olup normal bir beton yapısı olmamasının ve hafif eğri yapılmasının” ilgisini çektiğini belirterek merak deneyimini öne çıkarmışlardır. İsmail de “çocukluktan itibaren Eğri Minare ile ilgili aklında farklı kurguların olduğunu” ve sonuç olarak “bilinçli yapıldığını öğrendiğini” belirterek merak deneyimine aşağıdaki gibi değinmiştir.

“Yani Eğri Minare tabi çocukluktan beri hep böyle aklımızda çok farklı kurgularla neden bunun böyle olduğuna dair yorum yaptığımız bi yer. Yani neden eğriliğine dair işte atıyorum eee ne zaman işte tabi o zamanlar bi de halatla böyle desteklemeler felan vardı çocukken. Ee böyle düşüp kırılacak diye filan böyle yani böyle bi değer kaybolcak diye çok korkardık çocukken felan. Öyle bi şey hatırlıyorum ama aslında öğrenince, bilinçli olduğunu görünce insan tabi guru duyuyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Berna ve Esra, kent merkezi bağlamında yaşadıkları merak deneyiminden söz etmişlerdir. Aksaraylı olmayan küçük bir yerden gelen Berna, Kültürpark’ın; Esra da daha önce su ile dolu olduğunu öğrendiği Uluırmak’ın kendilerinde uyandırdığı merak duygusuna aşağıdaki gibi değinmişlerdir:

“Ben aynı demin söylediğim gibi hani eee kasabada oturduğum için lunapark falan da benim için merak duygusu uyandıran bişeydi yani....” (Berna - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Ee şöyle ben bu fotorafı görünce çok şaşırdım. Çünkü Aksaray’da eee Ulurmak geçiyo biliyorsunuz içerden ve ben onu hiç dolu görmedim açıkçası. Ama bu fotorafıta görüldüğü gibi Ulurmak akıyo dopdolu. Bu beni çok şaşırttı. Vay be dedim demek bu haldeymiş. Peki ne oldu bu suya diye düşündüm.” (Esra - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin açık mekân varlıkları yoluyla yaşanan bir diğer öğrenme deneyimi, *yeni yerler keşfetme deneyimi* olmuştur. Altı katılımcı, kentin kendilerine yaşattığı yeni yerler keşfetme deneyimine yönelik hikâyelerini paylaşırken; bunlardan dördü aynı zamanda bu deneyimi temsil eden görseller de getirmiştir. Bu deneyimin yaşanmasında özellikle Ihlara Vadisi öne çıkmıştır. Dolayısıyla bu deneyimin yaşanmasında kentin yakın çevresinde bulunan alanların önem kazandığı söylenebilir.

Esra – 3. Sırada

İsmail – 1. Sırada

Yılmaz - 1. Sırada

Kağan - 3. Sırada

Görsel 62. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Yeni Yerler Keşfetme Deneyimi ile İlgili Görseller

Serhat, Esra, İsmail ve Yılmaz Ihlara Vadisi bağlamında yerler yerler keşfetme deneyimine vurgu yapmışlardır. Serhat, yaptıkları doğa yürüyüşlerinde “normal turist rotasının haricine çıkıp, vadinin bir ucundan girip bir ucundan farklı yerlerden çıkarak birebir yaşamsal şeyleri keşfettiğini” söylemiştir. Esra, Aksaray’da “biraz araştırılıp bakıldığında keşfedilebilecek çok fazla şey” olduğunu ve bunlardan birinin de Ihlara Vadisi olduğunu dile getirmiştir. Esra, içinde sosyalleşme deneyimine ait örüntülerin de olduğu Ihlara Vadisi’ni arkadaşlarıyla birlikte ilk kez keşfettiği güne dair hikayesini paylaşarak yaşadığı yeni yerler keşfetme deneyimine aşağıdaki gibi dikkat çekmiştir.

“O gün de bi kalabalık arkadaş gurubumuzla öyle keşfetmek için yola çıkmıştık. İlk defa geliyodum buraya. Daha doğrusu ben eşimi tanımadan önce Aksaray diye bir il olduğundan çok haberdar değildim. Aksaray diyince aklıma İstanbul Aksaray geliyo. Çünkü İstanbuldan gelmişim ben Ankaraya, Ankaradan da buraya. Aa Aksaray dedimi direk aklıma gelen İstanbulken daha sonraları burayı da keşsettikten sonra Aksaray diyince Aksaray diye bir il var, Ihlara vadisine de çok yakın, hep duyuyoruz hep biliyoruz ama neyin ne olduğunu aslında tam olarak bilmiyoruz. Onun farkına varmamı sağlamıştı. İşte hep birlikte gelip buralara keşfettik, gezdik kiliselerdir, işte ordaki tarihi yapılarıdır, mağara evleri falan gördük. İu hoş sohbetler ettik, fotorafılar çektik, güzel anılar oluşturmuştuk. Arkeolog da bi arkadaşımız vardı. Bize çok hoş yapıları anlattı, işte şu şudur bu budur diye. Bizim için çok keyifli bir gezi olmuştu.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

İsmail de Ihlara Vadisi’nde bulunan keşfedilmemiş kiliselere olan ilgisini aşağıdaki gibi dile getirerek, bu deneyime atıfta bulunmuştur:

“Eee bi kaç kere burayla ilgili daa şuan vaktim olmadı ama özellikle de mesela keşfedilmemiş tarzdeki kiliselerle ilgileniyorum şeyde vadi içerisinde. Yakın surette işte bi daa açılmamış bi tane yere girdik hani turizme kazandırmak bağlamında. Eee ya şey var öyle bi çok heyecanlandım. Hatda yanımda bi kaç böyle rus o Ortodoks mezhebin sahibi arkadaş da getirdim ama eee girişin belli kısımları çöktüğü için çok fazla içeri giremedik malesef.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Yılmaz da, yapmış olduğu doğa yürüyüşleri sonucunda Aksaray’ın “keşfedilmemiş birçok yere” sahip olduğunu düşünmektedir. Bu düşüncesini destekleyen anılarını da paylaşan

Yılmaz, İhlara Vadisi'nin bir görselini paylaşarak bu sözlerini desteklemiştir. Yılmaz'ın ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

"Mesela bi yerde yürüyoruz, hiç alakasız bi yolda yürüyoruz. Bi bakıyoz orda bi delik var. Deliğe bi giriyoz ki kilise, daha böyle şeyleri duruyo, boyaları duruyo mesela. Onun orda olduğunu kimse bilmiyo. Keşfe çok uygun bi şehir. Keşfedilmemiş bi çok yeri. Mesela bi yeraltı şehrine giriyoz şu kadar delikten. İçeri bi giriyoz bu binanın büyüklüğünde hol var içerde, kocaman gibi yani. Keşfetmesi bitmiyo yani. Hani keşif şeyi bitmiyo. Her an her yerde her şeyi keşfedebilirsiniz. Keşifli diyim." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) "Ee bi yer gördük. İşte buraya bunu yapıyolarmış, buraya bunu yapıyolarmış gibi şeyler şey yaparız. Hatda bi yere girdik alafıranga tuvalet bulduk gittiğimiz yerde. Tarih öncesi yani bin beş yüz yıllık alafıranga tuvalet. Bildiğin böyle oturiyosun alafıranga, taş oluşmuş, kaya derinleşerek. Eee burda dedik bi yol var veya burda nolabilir, nolabilir. Yorum yapıyoz kendi kendimize örnek veriyom. Burda dedik ki yer altı şehri olabilir hani etrafta bi yerde. Çünkü yer altı şehri kazmak için çıkan toprağı bi yere atmak gerekiyo. Onu da hep aynı yoldan atıyorlar. O da kayalık yere denk geldiği zaman hep aynı kayanın üstünden gittiği için orda yol oluşturuyo kayanın üstünde gibi yani. Hani ordan o sonuçlara varıyoruz gibi. Ya işte böyle soruyoruz." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Dünyadaki en güzel vadi olduğunu düşünüyorum. Zaten en büyük ve en önemli vadilerden bi tanesi. Bunun Aksaray'da olması benim için çok büyük bi anlam ifade ediyö. Çünkü sürekli gidip gezilebilecek sürekli keşif yapılabilecek. Çünkü birçok yer daha açılmamış. Bizim sadece görmüş olduğumuz bize göstermek istedikleri. Bunun haricinde belki üç katı beş katı on katı kadar u mağralar şunlar bunlar olabilir. Bunu bilmiyoruz. O keşfetmek duygusuyla gezdiğimiz için bize bana çok cazip gelen bi yer. Gizemli. Yani keşfedilmemiş birçok bölgesinin birçok noktasının ol olduğunu gösteriyö. Her an her yerden her şey çıkabilir." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kağan ise bu katılımcılardan farklı olarak Kılıçarslan parkını ilk keşfettiği güne dair hikayesini anlatarak kent merkezi bağlamında yaşadığı bu deneyime aşağıdaki sözleri ile yer vermiştir:

"İii belki özel kılan ilk defa esrayla birlikte gittik. Hani ilk defa keşfettik orayı. Birlikte keşfettik daha doğrusu. Daha önce benim bildiğim bi yer değildi ki ben uzun zamandır burda yaşıyorum. Hiç kampüs dışına çıkmıyodum muhtemelen evlenmeden önce. Yani genelde hayatımın yüzde seksen beş, doksanı kampüste geçiyodu. Geri kalan zaman da evde tabi ki yani ama evde bu kadar zaman geçirmiyodum. O yüzden hani bu şey de fotorağ da onu çağırırtıryo. Kılıçaslan deyince ilk gittiğimiz zaman aklıma geliyo esarayla. İlk gördüğümüz ve şaşırdığımız, ikimiz de çok şaşırmıştık. Ne kadar güzel bi yermiş, keşke daha önce gelseydik demiştik. İlk götüren de bizi yanlış hatırlamıyosam yine burdaki asistan arkadaşlardı. Akşam genellikle kültürparka gidiliyo burda hani çıktığında çay içmek için. Kılıçaslan ilk gittiğimizde çok şey eee hoşumuza gitmişti. Kültürparktan daha güzel buluyoruz şahsen. Daha sakın geliyo. O yüzden heralde özelliği o, ilk defa aynı anda keşfetmiş olmamız." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin açık mekân varlıkları yoluyla yaşanan öğrenme deneyimlerinden bir diğeri, yeni şeyler öğrenme deneyimidir. Dört katılımcı, bu deneyim türüyle ilgili yaşadıklarını paylaşıırken; iki tanesi bu ifadelerine ilişkin görseller de sağlamıştır. Yeni şeyler öğrenme deneyiminde, İhlara Vadisi, Aşıklıhöyük ve Eğri Minare öne çıkmaktadır.

Cihan – 5. Sırada

Orhan – 2. Sırada

Görsel 63. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Yeni Şeyler Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller

Serhat, İhlara Vadisi'nde gerçekleştirdiği doğa yürüyüşlerinden birinde edindiği bilgiyi anlatarak yeni şeyler öğrenme deneyiminden aşağıdaki gibi söz etmiştir:

"(İhlara Vadisi) Bu bölgede çok enterasan bi bilgi, bu faaliyetlerimden dolayı öğrenmiş olduğum bi bilgi. Bu bölge u tarih boyunca u mamutların yaşam böyle yaşadıkları bi yer olduğnu gördük. Arkadaşımızın bi tanesi mamut u böyle

fildişi mi derler buna benzer şey bulmuşlar ve bunu da uzmanlarına gerek mailler olsun gerek farklı şeyler olsun, öğrendiğim bilgi sentezinden bi tanesi de mamutların yaşam şehriymiş, bölgesiymiş, yoğun olarak yaşadıkları. Bunun gibi şeylere ulaşmak, bilgilere, enterasan bilgilere ulaşmak benim hoşuma gidiyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Cihan, Aşıklıhöyük’e bir öğrenci grubuyla yapmış olduğu gezide “görmediği şeyleri gördüğünü” ve “bilmediği şeyleri öğrendiğini” söyleyerek bu öğrenme deneyimine ilişkin yaşadıklarını paylaşmıştır:

“O gün işte eee buraya bi imm neyle gitmiştik? Öğrenci topluluğuyla beraber gitmiştik. Arkeoloji sınıfı birinci öğrenci birinci sınıf öğrencileriydi heralde. İlk derslerini burda yapmışlardı. Rektör hoca vardı. Ee fen edebiyat fakültesinin dekanı vardı. İşte başlarında arkeolojinin hocaları vardı. Öğrenciler vardı. İlk derslerini burda yaptılar. Burayı hocalar tanıttılar falan. Güzeldi. Biz de hani bilgilenecek olduk. Eee sabahtan öğlene kadar olan bi geziydi. Tabi bu fotoğraftan ibaret değil, daha üst tarafta ı... şey var müze gibi bi yer var kapalı. Orda daha farklı şeyler var, içerisinde. Hoş bi gezi oldu. Görmediğim şeyleri görmüş oldum. Bilmediğim şeyleri öğrenmiş oldum. Güzel bi gündü.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Orhan, ilkokul yıllarında, öğretmenlerinin Eğri Minare’nin “eğimini ölçtüğünü anlatarak”, yeni şeyler deneyimine dolaylı olarak gönderme yapmıştır. Orhan’ın bu hikayesi aşağıda yer almaktadır:

“Bize anlattıklarına göre eğri minareyi yapan mimar ustalığını göstermek için eğri yapmış. Bizim bi matematik hocamız vardı. Biraz bu ee biraz bu Türk sanatına, Türk matematikçilerine hayran bi matematik hocamız. Onun bize derse girdiği zaman eğimini ölçmüştük. Caminin şerefesine çıkıp uzaktan bir u ip sarkıttık, ağırlıklı ucu olan bir ip. Onu ölçtük. Tabanına o değdiği ipin yerle minarenin mesafesini ölçtük. Bir dik açı şekline getirip eğim açısını ölçmüştük hatırlıyorum lise birinci sınıftayken.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıklarının, yaşanmasına aracılık ettiği son öğrenme deneyimi, *deneyerek öğrenme deneyimidir*. Üç katılımcı, ifadelerinde bu deneyim türüne yer verirken; iki tanesi aynı zamanda görsel paylaşmıştır.

Hüseyin – 6. Sırada

Hande – 2. Sırada

Görsel 64. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Deneyerek Öğrenme Deneyimi ile İlgili Görseller

Hüseyin, Helvadere kasabasında oğlunun tarladan çilek toplayarak yeme hikayesini paylaşarak, bu deneyime aşağıdaki biçimde gönderme yapmıştır:

“Bunla mesela ilgili mesela belki çocuğum hep sürekli örnek verecem ama benim için hayatımda önemli bi yere sahip oğlum. E... buraya hani çilek tarlasına gittik. Uuu dedi hemen şeyden indik baba çilek diye bağırdı ve tarlanın içerisine girip kendisi toplayıp ağzına atmaya başladı. Çok hoşuma gitmişti. Bugün hala da gözümün önünden gitmez yani. Ve akabinde de hani bunu da yeni keşfettik biz orayı. Tabi Helvaderenin ürünleri diye Aksaray merkezden alırdık ama hiç ee gitmemiştik. Gittik. Bu sene nasip oldu. Bu seneden sonra da artık hemen hemen her hafta çocuk sırf mutlu olsun diye, hani aynı şeyleri yaşasın diye, en azından doğal şeyler hani görsün diye aşağı yukarı hemen hemen her hafta olmasa bile iki haftada bir falan gitmeye çalışıyoruz.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hande ise Belısırma köyünde oğlunun ilk defa çeşitli hayvanları gördüğü güne dair hikâyesini anlatarak, deneyerek öğrenme deneyimini aşağıdaki sözleri ile öne çıkarmıştır:

“İlk kez oğlumun ee şeylerle kazlarla, ördeklerle peşinden giderken suyun içine düşmesi, hayvanlarla tanışması diyebilirim. Yani köy hayvanlarıyla ilk kez orda tanışmıştı. Orda çünkü çok fazla doğal ortam da var. Yani yanınızda kediler olabiliyo, kazlar olabiliyo, ördekler olabiliyo. Kurbağayı ilk defa orda görmüştü. Hani şeydir oğlum aslında rahatlıkla ilk defa çünkü pamuklara sarılıp büyütülmüş bi çocuktu, iki yaşında falandı belki, oğlumu yani o suyun

içine attığımda rahatlıkla elini her şeye hayvanlara tezeklerine kadar yani o gün izin vermişim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.7. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Eğlence Deneyimleri

Aksaray kentinde bulunan açık mekân varlıkları yoluyla yaşanan bir diğer sosyal ve duygusal deneyim türü, *eğlence deneyimleri* olarak dikkat çekmektedir. Katılımcılardan on dördü, bu deneyim türüne işaret etmiştir. Ortaya çıkan eğlence deneyimleri, verilen önem sırasına göre “anlık olaylarla ilişkili eğlence deneyimleri ve planlı olaylarla ilişkili eğlence deneyimleri” olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır.

Şekil 4.16. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Eğlence Deneyimleri

Açık mekân varlıklarının, yaşanmasına katkı sağladığı eğlence deneyimlerinden ilki, *anlık olaylarla ilişkili eğlence deneyimleri* olarak öne çıkmaktadır. Bu deneyiminin ortaya çıkmasında, aile ya da arkadaşlar ile vakit geçirmek ya da gezintiye çıkmak amacıyla gidilen parklarda, piknik alanlarında, doğal alanlarda ya da iklim koşullarından kaynaklanan durumlarda (kar yağması gibi) o esnada yaşanan ve ansızın ortaya çıkan eğlenceli ya da komik durumlar söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla bu deneyimin, etkileşim ve sosyalleşme deneyimi ile gezme ya da dolaşma deneyimi ile birlikte yaşandığı söylenebilir. On bir katılımcı, anlık olarak yaşadıkları eğlence deneyimine ifadelerinde yer vermiş; bunlardan dokuzu ise bu deneyimi temsil eden görseller de sağlamıştır.

Damla – 4.
Sırada

Gönül – 1.
Sırada

Sevgi - 3.
Sırada

Sevgi - 5.
Sırada

Yasin - 2.
Sırada

Berna – 3.
Sırada

Görsel 65. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Anlık Olaylarla İlişkili Eğlence Deneyimi ile İlgili Görseller

Damla, Gönül, Betül, Sevgi ve Kağan, arkadaşları ile birlikte vakit geçirmek ve gezinti yapmak amacıyla gittikleri Belisırma, Ihlara Vadisi ve Hasan Dağı'nda bu esnada yaşadıkları ve kendi aralarındaki etkileşimler sonucunda plansız bir şekilde ortaya çıkan eğlenceli ve komik durumlardan söz ederek, eğlence deneyiminin bu türüne göndermede bulunmuşlardır. Damla, bir okul gezisinde gittikleri Ihlara Vadisi'nde, arkadaşlarının kendisine yaptığı şakadan bahsederek o gün çok eğlendiğini söylemiştir. Damla'nın çok eğlenceli geçen bu güne dair anlattıkları aşağıdadır:

"Arkadaşlarımla falan gittiğimde çok eğlendiğim zamanlar oldu. Yani öğretmenlerimle. Çok eğlenceliydi. Ee şey lise dönemimde gitmiştim arkadaşlarımla. İşte şey yapmıştı. O kadar korkutmuştu ki ben böyle. Tabi yeşillik falan olunca su falan akıyo. İllaki yılan vardır yani. Büyük ihtimalle vardır. İşte onun korkusuyla felan birden biz, Gül falan vardı çok samimiydik arkadaşım Gül, ben, Nihal. İşte lise sondan mı lise tüçten biz gittik. Lise ikilerden falan vardı işte. Biz böyle merdivenlerde biliyosunuzdur merdivenlerden inerken o da bi köşeye artık saklanmış. Bi çıktı. Biz bir bağıryoruz, hocalar bizim yanımıza geliyo noldu noldu. Hocam dedim işte şu Burhan bizi korkuttu." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Eğlence deneyimlerinin bu türüne yönelik olarak Belisırma bağlamında Gönül, arkadaşları ile vakit geçirmek amacıyla gittiği bir güne yönelik yaşadığı anıyı anlatmıştır. Gönül, o gün arkadaşlarıyla sohbet ederken "şakalaştıklarını" belirtmiş ve aynı zamanda "suya düşme" hikayesini anlatarak yaşadığı "komik anı" paylaşmıştır. Gönül'ün eğlence deneyimine gönderme yaptığı hikayesi aşağıdadır:

"O gün arkadaşlarımız ıı bir çift arkadaşımız evli karı koca, bir tane de kızları var on iki yaşında. Ee ben, eşim, diğer çocuklarım, en küçük ıı çocuğum. O dönemde, o anıyı yaşadığımız dönemde dört yaşındaydı. E... ve çok güzel bi gündü. Önce ihlara vadisini gezdik. Eee kaplıcalar hemen onun ekabinde. Birbirine çok yakın buralar zaten. Eee oralari gezdik. Sonra belisırmada yemek ee yemeğe karar verdik. Oturduk. Semaverimizi söyledik. Şaka sohbet konuşmalar derken oğlumuz tabi küçük olduğu için suyun akışını, ıı işte kurbagaların ötüşünü bunları ıı dikkatini çekti. İster istemez suya bi çabık, bir ağaç dalı parçasını ee böyle suya sokmaya çalıştı ve o arada da ayakkabılarını çıkartmıştı. Ayakkabıları düştü, ıı ve ayakkabıları öyle bişey ki yeni almıştı ki gün önce. Belki onun verdiği ee tepkiyle atladım aslında o suya ve en çok hoş bi an olmuştu. Komik bi an olmuştu." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Sevgi ise eşiyle birlikte gittikleri Hasan Dağı piknik alanında, uzun yıllar sonra ilk kez salıncağa bindiğini ve çok eğlendiğini belirterek, yaşadığı eğlence deneyiminden şöyle söz etmiştir:

"Fotoraftı getirme sebebim ee ben yaklaşık yirmi sene sonra salıncağa bindim😊😊 ve çok çok eğlendim😊 gerçekten. Bu muhteşem ağaçların arasında salıncağa binmişim. Çok çok eğlenmişim." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Yasin de ailesi ve arkadaşları ile birlikte piknik yaptıkları güne dair bir fotoğraf paylaşmış ve bu fotoğrafın Aksaraylıların "haftasonu tipik eğlencesini" temsil ettiğini belirterek, eğlence deneyimine aşağıdaki sözleri ile gönderme yapmıştır:

"Hah bizim aslında tipik Aksaraylının hafta sonu ha manzarası o. Yani nereye gider mesela bi aile bizim hafta sonları nereye gider? Hava güzelse işte arabası da varsa imkanı da varsa yani illaki o pikniğe her hafta gitmese bile iki haftada bi gider. Yani bizim hafta sonu eğlencemiz genellikle büyük şey olasılıkla pikniktir. Yani her Aksaraylı mutlaka gider. İki haftada olmazsa üç haftada ama mutlaka gider." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Berna ise kent merkezi bağlamında park alanında yaşadığı eğlence deneyimine dikkat çekmiştir. Berna, arkadaşları ile birlikte Kültürparkta geçirdiği bir günden bahsederken, o gün yaptığı şeylerden ve tüm bunların kendisini ne kadar çok eğlendirdiğinden söz etmiştir. Berna bu anıyı, daha sonra getirdiği görsele yönelik

ifadelerinde de yer vererek daha önceki ifadelerine destek sağlamıştır. Berna'nın, kentin park varlıkları bağlamında yaşadığı eğlence deneyimine yönelik hikayesi aşağıdadır:

"Arkadaşlarımla kültürparka gitmiştik. Orda hani alan olarak lunapark işte var. İşte çarpışan arabalardı, oydu, buydu, şuydu, hepsini denemiştik. Üzerine bi de ondan önce çiğköfte yemiştik. Bi de sonra orda ne kadar makine varsa binmiştik. Sonra çıktık tekrar mısır yedik. Tekrar girdik, çıktık kafede oturduk falan. O alan, o alanın dışına çıkmadan orda bi gün geçirmiştik. Benim için en güzel gün oydu. Hani çünkü uı ben hani konyada falan da lunaparka gitmemiştim. Burda da hani çok fazla kalabalık değildi. Hani işte çok çok sıra bekliyeceğim, beni sıkıntıya sokacak bi durum da yoktu. Bütün makinaları denedik. Çok pahalı değil, hani hepsine beşer liraya biniyosun zaten. Çok pahalı da değildi. O gün çok eğlenmişim burda. Hem de yani nasıl diyim bizim orda yılda bi defa şenlikler yapılır işte kiraz şenlikleri falan yapılır işte bi yanda eğlenceler olur, kutlamalar, dans falan olur. Bi yanda öyle gibi yani bi şenlik alanı gibi geldi. İşte lunaparkı, mısırcılar, insanlar, kafeler. Hani o gün çok güzel bi gündü. Hani kültürpark kendi içinde güzel bi alan. Belki hani birazcık daha temiz olabilse daha güzel." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Arkadaşlarımla bi defa toplanmıştık. Orda hemen tekrar içinde eee şey var lunapark var. Orda eğlendik. Çıktık çiğköfte yedik. Çıktık mısır yedik. Bunun hepsini kültürparkın içinde yaptık. Yani dışarı çıkmamızı gerektirecek bi durum yoktu. Sadece orası bize yetiyodu yani. Bi de yazın ışıklandırma falan da yapıyo. Güzel bi görüntüsü var yani. Güzel bi anımdı. Çok da mutlu olmuştum. Ben aynı demin söylediğim gibi hani eee kasabada oturduğum için lunapark falan da benim için merak duygusu uyandıran bişeydi yani. Çok eğlenmişim o gün." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Sevgi ise kente kar yağdığı bir gün, işyerinde arkadaşları ile oynadığı "kartopu oyunundan ayarlanmamış bir eğlence" biçiminde söz etmiş ve o gün "çok eğlendiğini ve çocuklar gibi sevindiğini" söylemiştir. Sevgi'nin, iklim koşullarının ansızın ortaya çıkardığı bir durumun (kar yağması), kendisine yaşattığı eğlence deneyimine yönelik sözleri aşağıdadır:

"Bu fotoğrafı getirme nedenlerim eee güzel bi gündü bugün. Biz arkadaşlarla baya dışarda dolaşıyorduk. Çok kar yapmıştı. Bu kış değil, geçen kış yanılmıyosam. Kendimizde çok fotoraf çekinmiştik ve e... şöyle söyleyim çok eğlendiğim bi gündü ve ee soğuk değildi o kadar kar olmasına rağmen." (...) Eee üniversiteyi biraz daha aktif olarak kullanmıştık biz o gün aslında. Sadece gelip, çalışıp da gitmek yerine değil de eğlenmek için de kullanmış olmuştuk. O gün ee bizim kızlarla birlikte çıkmıştık biz dışarıya. Kartopu oynamıştık. Fotoraf çekinmiştik baya ee karda. Yani sürekli oturuyoruz burda. Bi enerjimizi atmış olmuştuk. Böyle bi eğlence de olmuştu. Çok sevinmiştik yani çocuklar gibi. Güzel bi gündü o an." "E... güzel bi gün olduğunu anımsıyorum. Ee eğlendiğimizi anımsıyorum çok. Bi de beklenmedik, ee ayarlanmamış bi eğlenceydi o. O gün işyerindeydik ama hadi bi çıkalım, dolaşalım dedik. Fotoraf çekindik. Ee kendiliğinden gelişen güzel bi gündü." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekân varlıkları bağlamında ortaya çıkan eğlence deneyimlerinden bir diğeri, *planlı olaylarla ilişkili eğlence deneyimleri* olmuştur. Bu deneyim, katılımcılar tarafından düzenlenen kutlamalara ya da kurum ya da kuruluşların düzenlediği organizasyonlara dayalı olarak yaşadıkları eğlence deneyimlerini ifade etmektedir. Bu anlamda dört katılımcı, getirdikleri görsellere yönelik ifadelerinde bu deneyim türüne işaret etmiştir.

Çağatay – 2. Sırada

İsmail – 2. Sırada

Gönül - 3. Sırada

Görsel 66. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Planlı Olaylarla İlişkili Eğlence Deneyimi ile İlgili Görseller

İsmail, her yıl valilik tarafından düzenlenen Hasan Dağı şenliklerinde görev aldığını belirtmiş ve bu şenliklerden birinde yaşadığı eğlenceli anları getirdiği görsel araçlığı ile paylaşmıştır. İsmail'in Aksaray Valiliği tarafından düzenlenen şenliklerde yaşadığı eğlence deneyimine ilişkin sözleri şöyledir:

"Yaklaşık dört senedir gönüllü bi şekilde aksarayın tanıtımı için, kendimiz de hani dağcılıkla amatör bi şekilde ilgileniyoruz. Ee bu şenliklerde görev alıyoruz gönüllü bi şekilde. O şenliğe ait fotoraf. Ee türkiyenin her yerinden üç yüz kişiyle sınırlıyoruz

genelde. Genelde üç yüz elli- dört yüz kişilik ama. Ee hem valiliğimizin hem de il kültür turizm müdürlüğümüzün ee desteklediği bi organizayon.” (...) “Mesela geçen sene etkinliklerden önce tabi eee burda kayıt yapıyoruz. Törenden sonra kamp alanına geçiyoruz. O kamp alanında müzik felan işte var. Daha sonra yerel sanatçılar var. Daha sonra eee gelen dağcı arkadaşlardan bi tanesi, bi bayan sesi de güzel daha önceden bişeyler yapıyomuş. Mesela ordaki yaylacılardan bi eşek kapiyo. Eşegin üstüne binip böyle bi kaç şarkı söylemişti. O da çok güzel bi renk katmıştı mesela.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Gönül, “oyun yeri” olarak ifade ettiği Kılıçarslan parkında, içinde sosyalleşme deneyiminin de yer aldığı, oğlu için düzenlediği doğum günü kutlamasına yönelik hikayesini paylaşmıştır. Gönül’ün arkadaşları ile birlikte eğlenceli ve keyifli vakit geçirdiği güne dair anlatıkları aşağıda yer almaktadır:

“Mesela u oğlumun diğer çocuğumun doğum gününü orda yaptık ve e... çok şaşırmıştı. Biz bile son anda orda karar verdik. Yani benim için o kadar değerli kılıyorum ben oraları. Yani özel günlerimi oralarda paylaşabiliyorum. O günü ıı şöyle anlatayım. Ee oğlumun haberi yoktu. Onun çok istediği bi araba vardı. Onu aldık ve süsleddik böyle gelin arabası gibi. Akülü araba. Eee ve oğlumu en son getirdik. Balonlarla süsledik. Geldi o ama balonlu araba sonradan geldi ve o gün için çok özel ben normalde pasta börek yapmayan bi insanım kolay kolay. O gün çok pasta börek yapmışım. E... ve arkadaşlarımız gelmişti. Çok mutlu bi günümüzü. Sevdığım bütün dostlarım ii gelmişti. Öyle söyleyim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Çağatay da park denildiği zaman aklına ilk olarak Kılıçarslan parkının geldiğini, çünkü bütün sosyal aktivitelerini bu parkta geçirdiklerini belirtmiş ve düzenledikleri doğum günü kutlamasını anlatarak eğlence deneyimine şu biçimde gönderme yapmıştır:

“Benim için eee arkadaşlarımızla gittiğimiz için yani park dedim mi direk aklıma ee Kılıçaslan parkı geliyor. Çünkü her zaman oraya gittiğimiz için. Genelde bütün aktivitelerimiz orda oluyo. Mangaldır. Ondan sonra doğum günü partisidir. Zaten millete gidiyoruz yani. Küsleri barıştırıyoruz. Ondan sonra uğurla bazen canımız sıkılıyor. Gidek diyoruz biz de. Napak biz de. Doğum günü Partisi oluyo. Küsleri barıştırıyoruz. Mesela doğum günü oldu arkadaşımızın. Onun için dilek balonu falan yaptık. Havaya attık.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.8. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Nostalji Deneyimleri

Aksaray kentinin sahip olduğu açık mekanlar bağlamında ortaya çıkan sosyal ve duygusal deneyimlerden *nostalji deneyimleri* de önemli bir yere sahiptir. On üç katılımcı, nostalji deneyimlerinin çeşitli boyutlarına işaret etmiştir. Nostalji deneyimleri, “çocukluk dönemini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimi, memleketini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimi, kentin tarihini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimi ve geçmişi anımsamaya ilişkin nostalji deneyimi” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Şekil 4.17. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Nostalji Deneyimleri

Çocukluk dönemini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimi açısından kentin doğal alanları ve tarihi eserleri öne çıkarken, yedi katılımcı getirdikleri fotoğraflara yönelik ifadelerinde bu deneyim türüne yer vermiştir. Serhat, Sevgi, Kamil ve Orhan getirdikleri fotoğrafların kendilerini çocukluk yıllarına götürdüğünü ve çocukluk yıllarına ait anıları canlandırıldığını söyleyerek, çocukluk dönemini anımsamaya ilişkin nostalji deneyimine dikkat çekmişlerdir.

Serhat – 3. Sırada

Kamil – 4. Sırada

Sevgi - 5. Sırada

Orhan - 2. Sırada

Zeynep – 1. Sırada

Görsel 67. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Çocukluk Dönemini Anımsama ile İlgili Görseller

Serhat, lise dönemlerinde arkadaşlarıyla birlikte “geleneksel olarak karne günü İhlara Vadisi’ne gittiklerini ve burada eğlenceli vakitler geçirdiğini” söyleyerek, getirdiği fotoğrafın bu “anıları canlandırıldığını” belirtmiştir. Serhat’ın çocukluk yıllarına ilişkin hatıralarına yer verdiği ifadeleri aşağıdadır:

“İl İhlara vadisinin hemen yakınında İhlara ismini taşıyan bi köy vardır. Ee lise dönemlerimizde İhlara köyünde ikamet eden arkadaşımız vardı. Kendimizi lise döneminde geleneksel olarak eee her böyle karne döneminden, karne gününden iki üç gün öncesinden o köye giderdik. Kalırdık. Ve normalde fotorafıta gördüğünüz gibi özel merdivenler vesaire vardır. Biz bunun haricinde de kayaların üzerinde tırmanırdık. İl üç gün boyunca girilmemiş ee böyle kuytulara, mağralara, oluklara girmeye çalışırdık. Orda lise dönemlerimize ait çok ciddi eğlenceli vakitlerimiz olmuştur. O anları da İhlara vadisinde de bana bu anılarımı canlandırıyor.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kamil, ailesiyle birlikte piknik yaptıkları alanda gördüğü çobanın kendisini çocukluğuna götürdüğünü, çünkü kendisinin de “çocukken çobanlık yaptığını” söyleyerek, nostalji deneyiminin bu türüne işaret etmiştir. Kamil’in çocukluk yıllarına dair paylaştığı anısına dair ifadeleri aşağıdadır:

“Valla fotoğrafa bakınca ben kendi çocukluğumu görüyorum@@. Çünkü çocukken biz de yani çobancılık yaptık. Özellikle ilkokulda okul kapandığı zaman bizim yaylamız vardı. Oraya çıkardık. Orda işte koyundu, keçiydi ya da büyükbaş hayvanları.

Ben lise son sınıfa kadar yaz döneminde çobancılık yaptım yani. Onu hatırlıyorum özellikle bunları görünce. Aslında şey de biraz da geçmişe döndük yani bunu görünce. Yani çocukluğumu yaşadım fotoğrafı görünce. Özellikle çobanın ordaki hayvanlara seslenişi, eee ne biliyim ordaki o davranışları... Yani onu görünce ben kendi çocukluğumu yaşadım orda. Onun için benim için yani önemli olan.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Sevgi, Hasan Dağı’na ilişkin getirdiği fotoğrafı, lunaparka benzeterek, “çocukluğunda lunaparka gittiğinde yaşadığı mutluluğu”, Hasan Dağı’nda geçirdiği o gün hissettiğini söylemiş ve nostalji deneyimine gönderme yapmıştır:

“Ben burayı benim için lunaparka benzettim açıkçası. Hem beni çocukluğuma götürdüğü için hem de çocukken ancak lunaparka gittiğimde bu kadar mutlu olabilirdim, içim içime sığmazdı. Ee birbirinden farklı şeyler ama bana hissettirdikleri aynı olduğu için ona benzettim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı katılımcılardan ve orta yaş üzerinde yaşa sahip olan Orhan, kentin önemli tarihi eserlerinden olan Eğri Minare’yi işaret ederek kent merkezi bağlamında bu deneyim türünden söz etmiştir. Orhan, çocukken teravi namazı kılmak için gittiği Eğri Minare’de yaşadığı anısına aşağıda yer verilmiştir:

“Bu aksarayın ikinci büyük yani en meşur minaresi. Biz kızıl minare derdik. Selçuklar zamanından kalma. Bizim mahallemiz olduğu için bazen küçükken eee ramazan içerisinde teravi kültürü vardı. Biz ona kültür diye şey yapıyoruz. Çocuklar çok meraklıydı teravi namazına gitmeye. Büyükle namaz kılarken, biz arkada oyun oynardık. Tabi müezin ve imamlar bazen kızardı bize. Gelir dışarı atarlardı. Kulağımızı çekerlerdi. Bu camiye de çok gittik bu şekilde teravi namazlarına.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı katılımcı olan Zeynep de büyüdüğü bahçeye ait getirdiği görselin kendisini çocukluğuna götürdüğünü şu sözler ile anlatmıştır:

Çocukluğuma götürüyo. Dediğim gibi burdaki ağaçlar bakın bu burdakiler daha küçük. Yani bunun arka taraflarında çok daha büyük ağaçlar var. Yani ağaçlar yani o ağaçlarda bile biz evcilik oynadığımızı biliriz. Yani evcilikler, işte altında böyle çadır kurup şey yaptığımız. Mesela eve gitmezdik. Mesela o ağaçların meyvesiyle biz o zaman o kadar doğaldı ki meyvesiyle karnımızı doyururduk. Mesela bahçeden kopardığımız domatesle karnımızı doyururduk. Ya hiç eve mesela su ordan akan ı o kadar temiz ve berraktı ki ordan akan sudan içerdik yani eve gidip de su içip u vakit kaybetmekten korkardık. O yüzden hep ordan yani önemi çok büyük aslında. İyi ki de yaşamış orda. Şimdiki çocuklara üzüliyorum çünkü öyle bir şansları yok. Hem benim çocuklarım da orda büyüdü. Çünkü dediğim gibi kırk beş yıldır ablamgil, benim ailem orda olduğu için benim kendi çocuklarım da orda büyüdü yani o bahçede büyüdü, o evde büyüdü. O yüzden hatırası da, önemi de çok büyüktür. (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinde açık mekan varlıkları yoluyla yaşanan bir diğer nostalji deneyim türü, memleketini anımsamaya ilişkin yaşanan nostalji deneyimidir. Bu nostalji deneyim türüne, altı katılımcı getirdikleri görsellere yönelik ifadelerinde yer vermiştir. Bu deneyim türüne özellikle Aksaraylı olmayan katılımcıların dikkat çektiği görülmektedir. Bu katılımcılar, kentin çeşitli doğal alanlarının sahip olduğu fiziksel özelliklerin, kendilerine memleketlerini hatırlattığını ifade ederek, yaşadıkları bu deneyim türünü öne çıkarmışlardır.

Esra – 4. Sırada

Kamil – 1. Sırada

Suna – 4. Sırada

Görsel 68. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Memleketini Anımsama ile İlgili Görseller

Araştırmanın Karadenizli olan katılımcılarından Esra, Helvadere kasabasına ait paylaştığı görselin, sahip olduğu “yeşilliği, evlerin yapısı ve doğayla içiçe olması” nedeniyle kendisine

“köyünü” hatırlattığını söyleyerek, bu deneyim türüne aşağıdaki ifadeleri ile dikkat çekmiştir:

“Ee bu fotoraf bana sıcaklık hissettiriyö. Çünkü böyle küçük, samimi evler var. Herkesin kendi bahçesi var. Tek katlı yapılar var. İşte bi tarafa su bi tarafa işte bayırlar falan asfalt bile gözükmüyö gördüğünüz gibi. Yani çok doğal ve samimi, çok sıcak bi fotoraf. Bana köyümü hatırlatıyo açıkçası. Ben karadenizin bi köyündenim. Bizim köyümüz yemyeşil falan. Burası çok o kadar yeşil bi fotoraf değil ama bizim evin orda yapılar böyle tek tektir. Herkesin bahçesi vardır. Doğayla böyle içiçedir. Bu fotoraf da bana onu anımsatıyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kastamonulu olan Kamil ise Hasan Dağı’nın memleketindeki Ilgaz Dağını çağrıştırması nedeniyle, fotoğrafa baktığında “köyünü anımsadığını” ve böylelikle “memleket özlemini giderdiğini” belirtmiştir. Kamil’in memleketini anımsamaya ilişkin yaşadığı nostalji deneyimi ile ilgili söyledikleri şöyledir:

“Ee ya fotoğrafa bakınca şimdi ben ee memleketimi hatırlıyorum. Çünkü ee Kastamonu’da bu tür Ilgaz dağı olsun bizim ee kendi köyümüzün bulunduğu ordaki dağlar olsun orayı anımsatıyo bana. Özellikle karlı tepeleri gördüğüm zaman bizim köyde eee hemen ee harman yeri dediğimiz bi yer var. Oraya çıktığımız anda direkmen Ilgaz dağı görürüz ve orayla çağrıştıriyo bana direkmen. Ilgaz, yani memleketimi çağrıştırdığı için özellikle bunu bir numara olarak görmek istedim. Memleket özlemi gideriyom ona baktığım zaman.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Gümüşhaneli olan Suna da benzer şekilde İhlara Vadisi’nin sahip olduğu fiziksel özelliklerin kendisine “köyünü anımsattığını” belirterek, yaşadığı deneyime ilişkin düşüncelerini aşağıdaki gibi paylaşmıştır:

“Fotorafta baktığım zaman kendi köyüme gitmiş gibi hissediyorum. Aynı benim köyüme benziyo. Gerçekten karadenize çok benzettim orayı. Özellikle iki dağın böyle ağaçlık olup, yeşillik olup aradan derenin akması, o derenin sesi, kuş sesleri onlar yani. eee benim köyümde kilise falan da var. İhlara vadisinde de öyle. başında sonunda kilise var. işte şey dediğim gibi o kuş sesleri, o derenin akışı. Yoğun bi akışı var derenin de.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Açık mekan varlıklarının yaşattığı bir diğer nostalji deneyim türü, kent tarihini anımsamaya ilişkin yaşanan nostalji deneyimi olmuştur. Bu deneyim türüne iki katılımcı getirdiği görsellere yönelik ifadelerinde yer vermiştir. Bu deneyim, kentte bulunan tarihi eserlerin ve tarihi alanların, katılımcıların, kentin geçmiş tarihinde yaşayan insanların nasıl bir yaşama sahip olduklarını düşünmeleri biçiminde yaşanmaktadır.

Songül – 2. Sırada

Yılmaz – 2. Sırada

Görsel 69. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Kent Tarihini Anımsama ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Songül, getirdiği Eğri Minare fotoğrafına baktığında aklına “insanların nasıl zor şartlarda” bu yapıyı yaptığının geldiğini; Yılmaz da sağladığı Çanlı Kilise fotoğrafına baktığı zaman “burada yaşayan insanların” nasıl yaşadıklarını hayal ettiğini söyleyerek bu deneyim türüne atıfta bulunmuşlardır. Bu katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Yani tarih aklıma gelir. Burda zaten Aksaray’da Selçuklu döneminden kalan çok tarihi eee yapılar olduğu için o dönemler aklıma gelir yani. Eski insanların ne kadar zor şartlarda o taşları getirip yaptıklarını mantıken düşünüyorum yani. Düşünün, o

zamanların elektronik, teknoloji hiç ilerlemediği halde insan güçleriyle yapıları aklıma gelir yani. Ne kadar çalışkan oldukları.”
(Songül - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Burda burası çok eski bir yapı. Bu birçok kişi ibadet etmiş buraya inanmışlar şeye yapmışlar. Burda yaşayan insanları hayal ediyorum yani, daha önceden geçmişte. Orada o yeraltı şehrinde yaşayan insanları hayal ediyorum. Burda bu insanlar yaşamışlar. İki bugün bizim bütün yaptığımız şeylerin hepsini onlar o yeraltı şehirlerinde yapmışlar. Karanlık, ışık yok, bugünkü teknoloji yok. Bunları düşününce u insan etkileniyö.” (Yılmaz - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinde açık mekan varlıkları yoluyla yaşanan nostalji deneyim türlerinden sonuncusu, *geçmiş anımsamaya ilişkin yaşanan nostalji deneyimi* olup, bir katılımcı getirdiği görsellere yönelik ifadelerinde bu deneyim türünden söz etmiştir.

Ayşe – 4. Sırada

Görsel 70. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Geçmiş Anımsama ile İlgili Görsel

Ayşe, yürüyüş yaptığı parkta “oğlunun üniversiteye gitmeden önce arkadaşlarıyla” birlikte bu parkta vakit geçirdiklerini hatırladığını ifade ederek, bu deneyim türüne dikkat çekmiştir:

“Hani benim oğlum da üniversiteyi kazanıp gitmeden önce arkadaşlarıyla hep bu parkta buluşuyolardı @@@. Yani hani tek dışarı çıktıklarında hani benim oğlum çok çıkmaz da ama yani o çıktığı zamanda şimdi mesela geçen gün yürüyüş yapıyorum, bi taraftan da oğlumla telefonda konuşuyorum. Yani dedim görüntülü konuşuyoz. Bak dedim sana dedim bi yer hatırlatıyım bak dedim. Bak burda çekirdek çitleyip kola içmiştiniz, hatırlıyo musun falan. Yani olumlu mesela oraya gittiğim zaman direk o aklıma geliyo.”
(Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.9. Kentin Açık Varlıkları İle İlgili Sosyal Konfor Deneyimleri

Kentin açık mekan varlıkları yoluyla yaşanan sosyal ve duygusal deneyimlerden bir diğeri, *sosyal konfor deneyimi* olarak dikkat çekmektedir. Bu deneyim türüne ilişkin olarak katılımcılar, açık mekân varlıklarının kendilerinde uyandırdığı “rahatlık hissini” ya da “hissettikleri özgürlük duygusunu” öne çıkarmışlardır. Buna göre sekiz katılımcı, ifadelerinde bu deneyime yer vermiş ve bunlardan üçü bu deneyimi temsil eden görsel de sağlamıştır. Sosyal konfor deneyiminin yaşanmasında kent merkezinde parklar öne çıkmakla birlikte, doğal alanların da bu deneyimin yaşanmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Gönül – 3. Sırada

Polat – 1. Sırada

Görsel 71. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Sosyal Konfor Deneyimi ile İlgili Görseller

Kent merkezinde bulunan parklar bağlamında, Hakkı, Gönül, Sevgi ve Aylin, kendilerini “rahat hissettikleri” parklarda vakit geçirmekten keyif aldıklarını belirterek sosyal konfor deneyimine işaret etmişlerdir. Bu anlamda Sevgi, Kültürpark’a gittiklerinde “diğer insanlarla dip dibe oturmamanın özgürlük sağladığını” söyleyerek yaşadığı sosyal konfor deneyimin “özgür olma hissine” dikkat çekmiş ve aşağıdaki ifadelerde bulunmuştur:

“Ondan sonra yaz geldiği zaman kültürparka gidiyoruz. kültürpark bizim için ve misafirlerimiz için çok iyi oluyo çünkü açık hava ve eee dip dibe olmadan oturabiliyosun. O biraz özgürlük katıyo insana ne kadar hani kalabalık da olsa.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Aylin’in ifadelerinden “kimsenin kimseye karışmadan” vakit geçirebileceği parkların” eksikliğini hissettiği ve “güzel ve nezih yeşil alanlar” olduğu takdirde daha çok dışarıda vakit geçirmekten keyif alacağını belirtmesiyle bu deneyim açısından memnuniyetsizlik duyduğu anlaşılmaktadır. Aylin’in sosyal konfor deneyimine yönelik olumsuz yöndeki ifadeleri şöyledir:

“Eee bence önemli bi eksiklik eee kampüste ya da kampüsün dışında böyle park, bahçe alanlarında böyle insanları çok böyle kitaplarını eline alıp, sakın, huzurlu, kimsenin kimseye karışmadan böyle güzel bi şekilde hem kitabını okurken göremiyoruz.” (...) “Mesela hani ee ne olsa daha çok dışarı çıkardım dersek eğer hani başta dediğim gibi böyle güzel, nezih bi atıyorum park, yeşil alan, orman gibi bi alan olsaydı belki kitabımı alıp orda daha çok çıkmayı tercih edebilirdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Metin ve Polat ise kentin doğal alanları bağlamında yaşadıkları sosyal konfor deneyimine yönelik görüşlerini paylaşmışlardır. Metin, İhlara Vadisi’ne gittiğinde “insanlar kendisine bakmadıkları” için buraya gezmeye gitmeyi sevdiğini söyleyerek bu deneyime gönderme yapmıştır:

“Mesela ihlara vadisini seviyorum. Orası kalabalık olduğu için insanlar tek sana odaklanıp yani senin yanındaki bayana bakmıyorlar en azından. Mesela orasının nedeni hep yabancı insanlar var. Gelen yabancı insanlarda birbirine saygılı her şeyden önce.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Polat da getirdiği görsele baktığında “doğada olmaktan hoşladığı için kendisini özgür ve rahat hissettiğini” belirtmiş ve doğada olduğu zaman “hareketlerini kısıtlamadan daha rahat hareket ettiğini” söylemiştir. Polat’ın sosyal konfor deneyimine dikkat çektiği ifadeleri aşağıdadır:

“Ee yani insanların olmadığı yerde daha rahat yani çok fazla kalabalık olmadığı için daha rahat hissediyorum kendimi hareket açısından, hareket etme açısından.” (...) “Hani dediğim gibi ben tek olmayı seviyorum. Tek başıma ee doğada yaşamayı seviyorum. Aa hani insanlarla ı fazla şehrin içerisinde sıkıldığımız için oraya gidince insan kendini daha rahat hissediyö hareketlerini kısıtlama açısından, daha rahat hareket etme açısından.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.2.2.10. Kentin Açık Mekân Varlıkları İle İlgili Sembolik Deneyimler

Elde edilen bulgular, açık mekân varlıkları ile ilgili yaşanan *sembolik deneyimlerin* son sırada yer aldığını ortaya koymaktadır. Bu deneyimin özünde “kendini özdeşleştirme deneyimi” yer almaktadır. Buna göre iki katılımcı getirdiği görsele yönelik ifadeleri yoluyla, yaşadıkları sembolik deneyimi öne çıkarmıştır.

Berna – 3. Sırada

Hüseyin – 6. Sırada

Görsel 72. Kentin Açık Mekân Varlıklarının Yaşattığı Sembolik Deneyim ile İlgili Görseller

Kentte bulunan Kültürpark bağlamında yaşadığı bu deneyimi ifade eden Berna, “küçük bir kasabada yetiştiği için doğanın” kendisi için önemli olduğunu ve “doğa korkusu ya da böcek korkusu” gibi şeylerin kendisinde bulunmadığını belirterek, kendi yetiştiği yer ile benzerliğinden dolayı bu parkın kendisiyle özdeşleştiğini ifade etmiştir. Bu nedenle bu parkta vakit geçirmekten huzur duyduğunu da belirterek yaşadığı sembolik deneyim ile birlikte iyilik hali deneyimine de yer veren Berna’nın getirdiği görsele yönelik ifadeleri şöyledir:

“Bu fotoğrafı getirme sebebim eee kültürpark benim kaldığım yurtla çalıştığım salon arasında kalıyo kültürpark ve adese. Ben her gün kültürparkın içinden geçiyorum. Ee ben kendim ui kasabada yetiştiğim için yani ağaç, doğa bunlar benim için önemli ve beni mutlu eden şeyler. Hani biçok insan gibi işte böcek korkusudur, işte doğa korkusu öyle şeyler yok bende. Tam tersi benim için benim huzur bulduğum bişey. Ee bana yani ordan geçerken orada ben mutlu olduğum için paylaşmak istedim. Çokça da gittiğim bi yer. O yüzden paylaşmak istedim.” (...) Ya her gün içinden geçtiğim için ee burda vakit geçirmeyi de çok seviyorum. Huzur da bulduğum bi yer gerçekten de. Daha doğrusu hani benimle özdeşleşen bi yer. Çünkü ağaçlar, doğa bunlar benim yetiştiğim, nefes aldığım yerler. Özellikle hani Aksaray gibi bi yerde. Benim için özel bi yer o yüzden. Yani nefes alacağım bi yer. (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hüseyin, Helvadere kasabasına ait bir görsel paylaşarak, bu kasabayı ziyaret ettiğinde doğal ürünlere de ulaşabiliyor olmanın, kendisi de köyde büyüdüğü için önemini dile getirerek burada yaşadıklarını kendi büyüdüğü yer ile özdeşleştirmiştir:

“Ee özellikle eee Helvadere’nin hani ee sabahleyin gidip ee mesela ne bileyim domatesi dalından koparmak, fasulyeyi sırtıktan koparmak, ne bileyim çileği bahçeden toplamak benim için çok önemli bişey. Ben sonuçta geldiğim yerde de hani eee bi müddet köyde büyüdüm. Seviyorum böyle bi şeyi. Hani bunlar benim için önemli değerler. Hani eee manavdan veya pazardan almaktansa gidip tarladan toplamak hani bu tip bi yerin olması Aksaray’da oldukça önemli ve güzel bişey diye düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Alan yazında kentlerdeki tarihi mekân varlıklarının benzersiz ve sıra dışı manzaraları ile bireylerin duygularını harekete geçirdiği ve estetik deneyimleri beslediği ifade edilmiştir (Tresidder ve Deakin, 2019). Aynı zamanda bir kentteki cazibe merkezlerinin özgünlüğünün, bireyler için kültürel sembolik anlam taşıdığı ve kültürel varlıkların otantiklik deneyimi yaşattığı ifade edilmiştir (Chen vd., 2024). Kentlerdeki park ve bahçe gibi açık mekan varlıklarında, kişilerde rahatlama duygusu ile kaçış deneyimi yaşama fırsatı buldukları ve özellikle peyzajdaki estetik tasarımın bu anlamda bu deneyimin özünü oluşturduğu belirtilmiştir (Fadamiro ve Adedeji, 2014). Ayrıca kentsel açık alanların tasarımında bireylerin doğal çevreye ve rahatlığa çok önem verdiğini, kentsel tasarımda ağaçlandırma ve bitkilerin önemli olduğu görülmektedir (Lo vd., 2003).

4.1.3. Kentin Sosyal Çevre Varlığına Yönelik Deneyimler

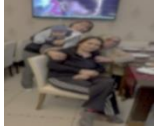
Nitel verinin analiz edilmesiyle elde edilen bulgular, kent deneyimlerinin bir diğer önemli kategorisinin kentin sosyal çevre varlığına yönelik deneyimler olduğunu göstermektedir. Bu deneyimler, kent sakinlerinin, kentte yaşayan aileleri, akrabaları, arkadaşları, komşuları ya da diğer kişiler ile kurdukları ilişkilerinden ve bir bütün olarak kent ile olan ilişkileri sonucu ortaya çıkan deneyimleri ifade etmektedir. Aksaray kentinin sosyal çevre varlığına yönelik deneyimler, “topluluk olma duygusuna yönelik deneyimler, yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik deneyimler, sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimler, kültürel otantikliğe yönelik deneyimler, fantezi deneyimleri, nostalji deneyimleri, sembolik deneyimler, kaçış deneyimleri ve öğrenme deneyimleri” olmak üzere dokuz temadan oluşmaktadır.

4.1.3.1. Topluluk Olma Duygusuna Yönelik Deneyimler

Elde edilen bulgular, Aksaray kentinin sosyal çevre varlığına yönelik deneyimlerden *topluluk olma duygusuna yönelik deneyimlerin* birinci sırada yer alarak en önemli boyutu oluşturduğunu ve neredese katılımcıların tamamının (elli dört katılımcı) bu deneyimin çeşitli alt boyutlarına ifadelerinde yer verdiğini göstermektedir. Topluluk olma duygusuna yönelik deneyimlerin, katılımcıların kentte yaşayan diğer insanlar ile gerek akrabalık gerekse toplumsallaşma yoluyla kurdukları (komşuluk, arkadaşlık gibi) ilişkilerinin sonucunda ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle bu deneyimin özünü kent sakinlerinin birbirleriyle olan etkileşimleri (vatandaş-vatandaş etkileşimi) oluşturmakta olup bu etkileşim, toplumsal ilişkilerin oluşmasını ve düzenlenmesini sağlayan sosyal bağları yansıtmaktadır. Bu deneyimler katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre; “sosyal bir çevreye sahip olma, aile ya da arkadaşlar ile vakit geçirme, herkesin birbirini tanıdığı bir kentte yaşama, arkadaş edinebilme ya da yakın arkadaşlıklar geliştirebilme, komşuluk ilişkileri, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın varlığı” biçiminde altı boyuttan oluşmaktadır.

Katılımcıların Aksaray kenti bağlamında yaşadıkları topluluk olma duygusuna yönelik deneyimlere ilişkin ilk sırada, *sosyal bir çevreye sahip olmaya yönelik deneyimler* yer almaktadır. Katılımcıların aile üyeleri (anne, baba, kardeş), yakın ve uzak akrabaları ve aralarında uzun süreli ilişkilerin kurulduğu arkadaşları, sahip oldukları sosyal çevreyi temsil etmektedir. Bulgular, sosyal bir çevreye sahip olmaya yönelik deneyimler açısından otuz beş

katılımcının “sosyal çevrenin varlığı, sosyal destek alabilme ve sosyal açıdan yalnız ve yabancı hissetme” olmak üzere üç alt boyuta dikkat çektiğini göstermektedir. Bunlardan altısı, bu deneyimlerini getirdikleri görseller üzerinden anlatmıştır.

Funda – 1. Sırada

Salih – 1. Sırada

Ayşe – 2. Sırada

Selin – 3. Sırada

Bariş – 2. Sırada

Görsel 73. Sosyal Bir Çevreye Sahip Olmaya Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Funda, Ayşe, Aylin ve Betül, Aksaray kenti denildiği zaman akıllarına ilk olarak ailelerinin, akrabalarının ve samimi oldukları arkadaşlarının ya da dostlarının geldiğini söyleyerek, kentte sahip oldukları *sosyal çevrenin varlığına* ve kendileri için önemine işaret etmişlerdir. Bu anlamda Ayşe, yarı yapılandırılmış ifadelerinde “sokağa çıktığında akrabalarıyla karşılaşmanın” kendisini mutlu ettiğini söyleyerek özünü “iyi olma halinin” oluşturduğu sosyal çevre varlığına vurgu yapmıştır. Bunun yanı sıra Ayşe, paylaştığı arkadaşlarını içeren görselin “arkadaş ve dost sıcaklığını” temsil ettiğini belirterek de sahip olduğu sosyal çevre varlığına değinmiş ve kente yönelik bağlılık duygusunda arkadaşlarının önemine dikkat çekmiştir. Ayşe’nin bu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Şimdi Aksaray dendiği zaman kendi memleketim aklıma geliyo. Yani ailemin burda olduğu, yani şehir olarak yani ilk etapta düşündüğüm kendi memleketim. İşte mesela sokağa çıktığımda kendi akrabalarımınla karşılaşmak beni mutlu ediyö. Yani Aksaray’da tek ifade edebileceğim yani ilk aklıma gelen bu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Yani Aksaray hani benim için sıcak bi ortam ailem olduğu için. Hani arkadaşlarımda olduğu ortam da sıcak bi ortam. Hani o açıdan eşleştirebilirim. Hani o yüzden hani Aksaray kentini seviyorum. Ha belki arkadaşlarımda olmasa hani sadece bi memleketim olarak sevebilirdim. Ama bu arkadaşlarımda burda olmasa Aksaray’ı belki bu kadar çok sevmicektim, bağlanmıcaktım. O yüzden hani böyle sıcaklığı Aksaray’ın sıcaklığını arkadaş, dostun sıcaklığıyla bağdaştırıyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray’a üniversite öğrenimi için bir başka kentten gelen Betül, Aksaray’da yaşayan akrabalarının varlığının kente ilk geldiği zaman hiçbir endişe yaşamamasını sağladığını söyleyerek, sosyal çevre varlığının önemine şu sözleriyle dikkat çekmiştir:

“Hani Aksaray denince ı... aslında yani aklıma ilk gelen şey yani buraya aslında çok rahat bi şekilde geldim. Çünkü burda eniştem ve halam vardı. Hani buraya gelirken şey düşünüyodum hani ee çok iyi yani, orda bi tanıdığım var, tanıdıklarımda var, kafam daha rahat, orda hani herhangi bişey olduğu zaman onlara danışabileceğim, bişeyler danışabileceğim kişiler orda eee ve o yüzden böyle rahat bi kafayla geldim hani buraya Aksaray’a.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Burcu, Aksaray’daki arkadaşlarının başka kentlerde yaşamaya başlamasından dolayı kente yönelik olumlu duygularının değiştiğini söylerken; Müge ise ailesi ve sevdiği insanlar da Aksaray’da yaşadığı için kentte yaşamaktan mutlu olduğunu belirtmiştir. Burcu ve Müge, bu ifadeleriyle, sahip oldukları sosyal çevre varlığının kente yönelik olumlu ve olumsuz duygulara olan katkısını öne çıkarmışlardır. Bu katılımcıların ifadeleri şöyledir:

“I... ya lise dönemime kadar ı... burayı seviyodum, hatda yani lisede de dahil olmak üzere. Hatda babam hani İzmir’e taşınmayı istemişti, biz istememiştik filan. Şu an keşke taşınsaydık diyorum. Eee o zaman tabi hani belirgin bi arkadaş çevremiz vardı. Daha kimse dağılmamıştı, işte iş kurup ya da evlenip gitmemişlerdi. O zaman tabi o şekilde düşünüyoduk. Ama şu an ıı arkadaşlarımda olmadığı için ee daha farklı düşünüyorum.” (Burcu - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Ailem var. Sevdiğim insanlar var. Onlar olduğu için galiba Aksaray'da mutluyum. Onlar olmasa mutlu olmazdım heralde. Hani ailem farklı bi şehirde olsaydı, ben Aksaray'da olsaydım hani insan özlem duyuyo. O yüzden ben de farklı şehirde yaşamak isterdim. Yani ailemin yanında olmak isterdim." (Müge - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentte sosyal bir çevreye sahip olma deneyimi ile ilgili öne çıkan bir diğer alt boyutun, aile, akraba ya da arkadaşlardan *sosyal destek alabilmeye yönelik deneyimler* olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre ailesi Aksaray'da yaşayan katılımcılardan Ayşe, Aylin, Serhat, Caner, Hakan, Recep ve İzal, kentte yaşarken karşılaştıkları zorlukları aşarken ailelerinin kendilerine maddi ve manevi anlamda sosyal destek sağladıklarını anlatmışlardır. Ayrıca bu katılımcılar, aile üyeleri de Aksaray'da yaşadıkları için, bu kentte yaşamının daha kolay hale geldiğine de ifadelerinde yer vermişlerdir. Ayşe, Aksaray'dan ayrılmamasının en büyük nedeni olarak bir zorluk karşısında ailesinden kolaylıkla yardım alabildiğini söyleyerek sosyal çevresinin sağladığı destek deneyimine şöyle vurgu yapmıştır:

"(Aksaray'da yaşamak) memleketim olduğu için daha kolay, çünkü eee çok fazla tanıdığım ve akrabam olduğu için hani zorluk yaşamıyorum. Her an her şekilde yani onların yardımına ulaşabiliyorum. Hani belki başka bi ilde olsaydın tamam çevren olcak ama ailen gibi olmayacaktı. Hani başın sıkıştığında ya bi arkadaşın ziyade mesela hemen aa ailene koşabiliyorsun, o şansın var ya da mesela senin ihtiyacın olduğunda ailen senin yanına çabuk gelebiliyo. Hani Aksaray'dan ayrılmamamın en büyük nedenlerinden bi tanesi de bu. Yani en azından daha böyle güvende hissediyosun kendini." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Recep, bir süreliğine yaşadığı başka bir kentte sosyal çevreye sahip olmadığı için herhangi bir sosyal destek alamadığını, ancak Aksaray'da gerek maddi gerekse manevi sosyal destek alabileceği bir çevreye sahip olduğunu ifade ederek bu alt boyutu öne çıkarmıştır:

"Çok basit gibi durabilir amma ben Manisa'da da çalıştım. Manisa bildiğiniz bi büyük bi şehir. E... ordaki Orman İşletme Müdürlüğü'nde falan çalıştım ben. Ya belki de anneniz, babanız, çevreniz olmadığı için bir liraya ihtiyacınız olduğu zaman istiyecek insan bulamıyorsunuz. Ama Aksaray'da kendi memleketiniz olduğu için, bi de küçük vilayet olduğu için, akrabalarınız, tanıdığınız, büyükten küçüğe yani küçükten büyüğe kadar ya da çocukken gençliğe artık ne sayarsınız belli bi etrafınız olduğu için e... ya en basitinden bir liraya sıkıştığınız zaman, başınızın derde sıkıntıya düştüğü zaman eee derdinize ilaç olcak insanların burda olduğunu görmeniz e... bi güven sağlıyo. Ama başka bi vilayatte olsak ya da büyük bi şehirde olmuş olsak tamam orda yaşamış olsak belki ona göre kendi avantajları olabilir ama sonradan gidenler için çok çok eksiklik. Çok çok bi sıkıntı. Ben bunu yaşadım ama kendi vilayetimde olduğum için, kendi küçük şehrimde olduğum için ya tanımadığınız insandan bile isteyebilirsiniz, bi başınız derde düştüğü zaman. Yani iyi kötü o çevrenin insanının huyunu bildiğiniz ya çekingenlik yaşamazsınız." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Caner de akrabalarının ve samimi arkadaşlarının düğününde her türlü iş ile ilgilendiklerini ve böylelikle kendisinin düğün stresi yaşamadığını anlattığı öyküsünde, sosyal çevresinin sağlamış olduğu manevi destekten bahsetmiştir. Caner'in sosyal destek alabilme deneyimini öne çıkardığı kendi düğününe ait anısına aşağıda yer verilmiştir:

"Ben evleneli aşağı yukarı üç sene oldu ve benim hani erkek anlamında kardeşim yok. Düğünde de az çok bilirsiniz böyle bazı şeylere evlenen kişi damatdır şudur budur koşturmaz. Yanında koşturacak insan lazım hani. Gidecek gelecek bi yerlere, işte birileri gelir onları getirir götürür veya işte düğün salonunda bi aksilik olur oraya gider gelir. Bu anlamda kuzenim çok fazla. Ben hiç onun eksikliğini hiç hissetmedim. Samimi arkadaşım da çok fazla. Yani hani sadece üç dört tane kuzenim bütün işlerime koşturdular. Özellikle biri çok fazla koşturdu. O yüzden hani insan ı akrabasının, ailesinin yanında olduğunu, ailen zaten her zaman yanındadır da, akrabaların yanında olduğunu böyle zamanlarda anlıyorsun. Anı olarak hani evlendiğimde ben hiç böyle sıkıntı hani genelde düğün stresi falan olur. Ben de hiç olmadı. Çünkü her şeyi yapan birileri vardı. Ben yani çok rahattım o açıdan." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayıp aynı zamanda ailesi, akrabaları Aksaray'da yaşamayan ya da uzun süreli arkadaşlara sahip olmayan katılımcılardan Barış, Esmâ ve Selin ise sosyal çevrenin sağlamış olduğu desteğe sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Esmâ, ailesi yanında olmadığı için yıprandığından ve dertleşmek istediğinde ailesine hemen ulaşamamanın kendisine acı

verdiğinden bahsederek, sosyal çevrenin sağladığı destek eksikliğine şu sözleri ile gönderme yapmıştır:

“Bazen eee kendi ailemin yanımda olmayışı insanı yıpratabiliyo. Mesela atıyorum eşim eee az önce de bahsetti ya. Dedi. Ne dedi? Ben dedi, kendi ailem burda, yakın olduğum için eee güvende hissedebiliyorum. Ben bu güveni bazen hissedemiyorum. Mesela ee ağlamak istediğimde bi annemi aradığım çok oluyo ama ulaşamıyorum ya da kız kardeşim yanımda olsaydı da hemen gitseydim, dertleşseydim ama ulaşamıyosun. Fark var. Üçgen gibi düşün, biri Ankara’da, birimiz Yozgat’ta, birimiz Aksaray’da. Ulaşımımız çok zor oluyo kut zamanlarda. Hep ee acım bu yönde.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Benzer şekilde evli ve çocuk sahibi Selin de çocuğu hastalandığında kendisine yardımcı olabilecek ya da dertleşmek istediğinde konuşabilecek aile üyelerinden herhangi birini yanında bulamadığını anlatarak özellikle manevi yönden sosyal destek ihtiyacını şu sözlerle ifade etmiştir:

“Çocuk hastalanıyo mesela. Ben işe gidemiyorum. İşe de gitmem lazım, çok önemli oluyo mesela bişeyle denk geliyor. İşte eşim bazen burda olmuyo. Çocukla beraber yalnızım. Bişey olsa kimi arıycam? Ay çocuğu kime bırakacam? Hani çocuğu alıver, hani genelde arkadaşlarımı arıyorum. Tabi ki onlar sağ olsunlar ama hani keşke ailem burda olsaydı dediğim anlar oluyo. Ya da ne bileyim bi gün sıkılıyorum mesela. Biriyle konuşmaya ihtiyacım var ama ailemden biriyle konuşmak istiyorum. Arkadaş da değil mesela. Öyle bi eksiklik hissediyorum. Beni çocukluğumdan beri tanıyan birini görmek istiyor insan. Böyle çok yalnız hissediyoo bazen kendini.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sosyal bir çevreye sahip olmaya yönelik deneyimlerin bir diğer alt boyutu ise *sosyal açıdan yalnız ve yabancı hissetme deneyimi* olarak ortaya çıkmıştır. Bu deneyim açısından Aksaraylı olan katılımcılar ile Aksaraylı olmayanların daha farklı deneyimler yaşadığı anlaşılmaktadır. Buna göre, Aksaraylı katılımcılardan Ayşe, Erol ve Songül, Aksaray’da yaşamının sağladığı avantajlardan birinin tanıdık bir çevrede yaşamak olduğunu söyleyerek sahip olunan sosyal çevre dolayısıyla yalnızlık ve yabancılık hissetmediklerine dikkat çekmişlerdir. Evli ve çocuk sahibi katılımcılardan Songül, kendisinin ve eşinin ailesi ve akrabaları Aksaray’da yaşadığı için yabancılık hissetmediğini ve onlardan sosyal destek aldığını anlattığı ifadelerinde, bu durumun kente olan bağlılık duygusuna da olumlu yönde katkı sağladığına vurgu yapmıştır. Songül’ün, kente olan bağlılık duygusunun da yer aldığı sosyal çevreye sahip olmaya yönelik deneyimlerini açığa çıkaran ifadeleri şöyledir:

“Buraya kendimi bağlı hissediyorum. Çünkü çevrem burda olması, ailemin burda olması o yüzden dolayı kendimi burda bağlı hissediyorum. Yani başka yere gittiğim zaman da yapabileceğimi zannetmiyorum. Çevremde eşim, ailem ne bileyim eşimin ailesi onlar olmadığı sürece yok ya yapamayız biz @@@. Şimdi en azından sıkıştığın an bi ablamı ararım, ablam gelir. Eee ne bileyim bacım gelir, amcanın kızı gelir ama orda öyle bi imkanın olmayacak. Etrafındakiler hep yabancı. Artı zaten oraya alışmam bi beş on senemizi alacak. Onun için yine de en güzeli memleketim diyorum. Kötü de olsa @@@.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcıların aksine Aksaraylı olmayan katılımcılardan Barış, Aslı, Selin ve Zehra, aile, akraba ya da uzun süreli arkadaşları farklı bir kentte yaşadığı için bu kentte yalnızlık ve yabancılık duygularını hissettiklerini ifade etmişlerdir. Aslı, Aksaray denildiğinde aklına “ailesine olan uzaklık ve yalnızlık geldiğini” ve bu kentte herhangi bir aile üyesi, akrabası ve arkadaşı yaşamadığı için “özlem çektiğini” söyleyerek, bu alt boyuta işaret etmiştir. Selin ise Aksray’a ilk geldiği yıllarda yaşadığı yalnızlık duygusunu, bu kentte oturduğu ilk eve ait

getirdiği görsel üzerinden anlatmıştır. Selin, görselin “yanlızlığını” ifade ettiğini aşağıdaki biçimde anlatmıştır:

“Öğretmenlikte ilk yıllarımı ifade ediyor. Tecrübesizliğimi ifade ediyor. Yalnızlığımı ifade ediyor. Çok o evde yalnız kaldım hani. Bir Cuma günü eve gidip ee kapıyı kilitleyip Pazartesi günü tekrar okula gideceğim zaman kilidi açtığımı hatırlıyorum. Hani bütün hafta sonu kapımı kimse çalmamış. Ben zaten dışarı çıkmamışım ama hani kapımı da kimse çalmamış. Kilit yani kilitli kalmış kapı. Hani akşam kontrol etmeye gerek bile yok çünkü zaten kapıyı açmamıştım. O yüzden onu ifade ediyö.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Zehra da, Aksaray’da sosyal bir çevreye sahip olmamasından kaynaklı yaşadığı yalnızlık duygusunu bir bayram gününe dair hikâyesiyle anlatmıştır. Zehra, kendilerine hiç ziyaretçi gelmediği için bayram tatillerinde bir daha Aksaray’da kalmadıklarını anlatarak yalnız ve yabancı hissetme deneyimini aşağıdaki gibi öne çıkarmıştır:

“Biz Yapılcan’da çalışıyoduk o zaman. İlk defa kızım doğmuştu, bebektir ve biz bi bayram orda geçirmek zorunda kaldık. Bi bayramı orda geçirdik yani. Eee Ramazan Bayramı’ydi. Şimdi biz hazırlandık, böyle hani köyden bize gelirler diye düşünerek eşimle bekledik böyle. Kapımızı sadece çocuklar çaldı. Hiç kimse çalmadı. Gelen olmadı. Biz eşimle o zaman karar aldık. Dedik biz bayramlarda burda kalmayalım ve ondan sonra hiç bi bayram burda kalmadık.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan Barış, getirdiği görsele baktığında, kendisini “kuytu köşeye çekilmiş garip bir kuş gibi hissettiğini” söyleyerek, Aksaray’a geldiği ilk yıllarda sosyal çevreye sahip olmadığı için yaşadığı yalnızlık ve yabancılaşma deneyimine değinmiştir:

“Şu fotoğrafa baktığım zaman yani daha düne kadar cıvıl cıvıl ortamlar içerisinde büyürken, sürekli hani ben insanlarla içe içe büyüdüm ailem olsun, akrabalarım olsun hep iç içeydik. Şimdi burda sanki bi kuytu köşeye çekilmiş bir eee garip kuş gibi hissediyorum kendimi. Böyle aileyle içe iç, sürekli akrabalarla, kuzenlerle hep ortak aktiviteler yapmayı sevdiğimiz için, mesela biz gün içerisinde nerdeyse beş altı kez bir araya geldik evlerimiz yakın olduğu için. Bi gün birinde yemek yenirdi, bi gün birinde yemek yenirdi. Dolayısıyla sürekli sanki aynı evin içerisinde üç tane aile kalıyormuş gibi bir ortamın içinden büyüdük. Tabi ortamların içerisinde alışıp da direkt buraya gelip de, bu sistemi değiştirmeye çalışmak zor. (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Topluluk olma duygusuna yönelik deneyimlerden katılımcıların ikinci sırada önem verdikleri alt boyut, *aile ya da arkadaşlar ile vakit geçirme deneyimi* olmuştur. Elde edilen bulgular bu deneyim alt boyutunun kentin mekân varlıkları ve açık mekân varlıkları bağlamlarında yaşanabildiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamlar aracılığıyla yaşanan bu deneyim alt boyutuna ilişkin örneklerle önceki başlıklarda yer verilmiş olup; bu başlık altında bu iki bağlamların dışında kalan ev ve işyeri bağlamında yaşanan aile ya da arkadaşlar ile vakit geçirme deneyimi açıklanmıştır. Bu deneyimin özünde, katılımcıların aile bireyleri ya da arkadaşları ile biraraya gelerek eğlenceli ve keyifli sohbet etme ya da aktivite gerçekleştirme yer almaktadır. Otuz iki katılımcı, topluluk olma duygusu ile ilgili yaşadıkları bu deneyim alt boyutuna ifadelerinde yer vermiştir. Bu katılımcıların altısı, aile ya da arkadaşlar ile vakit geçirme deneyimini içeren görseller de paylaşmıştır.

Hüseyin – 2. Sırada

Kağan – 1. Sırada

Zeynep – 4. Sırada

Ayşe – 2. Sırada

Görsel 74. Aile ya da Arkadaşlar İle Vakit Geçirme Deneyimi ile İlgili Görseller

Aylin, Zehra, Caner, İsmail, Kağan ve Hüseyin genel olarak aileleri ile birlikte ev ortamında vakit geçirdiklerinden söz ederek bu deneyim alt boyutuna ifadelerinde yer vermişlerdir. Hüseyin, oturduğu eve ait getirdiği görselin, ailesiyle birlikte özel vakitlerini geçirdiği, eşi ve çocuklarıyla mutlu olduğu yer olması bakımından kendisi için önemli olduğunu anlatarak aile ile birlikte vakit gerçime deneyimini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Fotoğrafa bakınca eee şunu hissediyorum. Benim ailemle vakit geçirdiğim, mutlu olduğum bir yer olarak değerlendiriyorum. Ee burda mutlu oluyorum çünkü aile saadeti önemli. Aile eee şöyle bişey çoluğumla çocuğumla iş dışında ee vakit geçirdiğim, birlikte olduğumuz, özel anları paylaştığımız bir yer olarak hani ee rüya kent sitesi bizim için önemli. Hani eşim ve çocuğumla vakit geçirdiğim, ee dinlendiğim, en azından hani yorgunluğumu attığım mekanlardan bi tanesi. Bu açıdan benim için özel. Ailemle birlikte özel an, anılarımı, özel vakitlerimi geçirdiğim bi yer olması için benim için belki de her şeyden ee önemli yani bu Aksaray'daki diğer şey yerlerden.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kağan, da Aksaray küçük bir kent olduğu için eşine daha fazla zaman ayırabildiğini ve birlikte evde daha fazla vakit geçirme imkanı bulunduğunu dile getirmiştir. Kağan ayrıca evine ait paylaştığı görselin eşiyle birlikte olmaktan keyif aldığı bir yer olarak belirtmiştir. Kağan'ın aile ile vakit geçirme deneyimine ilişkin yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı sözleri şöyledir:

“Eee Ankara'dan geliyoruz ikimiz de eşim de ben de. Ankara'da olsaydık muhtemelen birbirimize bu kadar zaman ayıramıycağıktık. Burda bence en önemli katkısı oydu. Birbirimize zaman ayırdık. Evde çok zaman geçirdik. Ankara'da olsaydım muhtemelen evle iş arası eee mesela şu anda ben evden çıkıp okula gelmem veya okuldan çıkıp eve gitmem on dakika sürüyo tahminen. Ama Ankara olsak o en iyi ihtimalle kırk beş dakika bi saat olcağı. Günde iki saat yolda kaybetsem muhtemelen Esra da çalışcağı Ankara'da. O işde olcağı, ben işde olcağı. Akşamları görüşmek kısıtlı bi zamana kalcağı. Akşamları da muhtemelen dışarı çıkmak istiyecdik arkadaşlarımızla buluşmak için. Ama burda o olmadığı için evde zaman geçirebiliyoruz. Hafta sonu Ankara'ya gitsek bile gitmediğimiz zamanlar hafta sonu bize kaliyo. Etrafı gezebiliyoruz. Birbirimizi daha iyi tanıdığımızı düşünüyorum ben. Yani Ankara'da, İstanbul'da veya büyükşehirde kıyasla buranın avantajı bence o. Ya zaman geçirdik birbirimizle.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Bunlardan en önemlisi benim için ev tabi ki. En çok zamanımı geçirdiğim, zaman geçirmekten en çok keyif aldığım yer. Eşimle birlikte olduğum yer. O yüzden bir numaralı fotoraf olarak onu adlandırdım.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Aslı, Salih, Barış, Esra ve Büşra'nın arkadaşları ile birlikte vakit geçirme deneyimlerini ev bağlamında yaşadıkları anlaşılmaktadır. Katılımcılar genellikle arkadaşları ile ev ortamında buluşup, sohbet ederek ya da bir aktivitede bulunarak keyifli vakit geçirdiklerini dile getirmişlerdir. Araştırmanın evli çiftlerinden Aslı, “arkadaşları ile herhangi bir mekandan ziyade daha sıcak ve samimi olan ev ortamında görüşmenin”, eşi Salih de benzer şekilde “evde oturup sohbet etmenin” kendilerine keyif verdiğini belirtmişlerdir. Barış, “sevdiği arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi sevdiğini ve sohbet edebilmek için onları kendi evine davet ettiğini” söyleyerek, Büşra da genelde arkadaşları ile ev ortamında buluştuklarını ve film izlemek ya da kitap okumak gibi aktiviteler ile birlikte vakit geçirdiklerini anlatarak bu alt boyuta ifadelerinde yer vermiştir. Büşra'nın arkadaşları ile ev ortamında vakit geçirme deneyimine yönelik ifadeleri şöyledir:

“Evlerimizde çok buluşuyoruz biz hani. Zaten çok yakın oturuyoruz, iç içe oturuyoruz, aynı yerde oturuyoruz çok sık görüştüğüm arkadaşlarımla. Eee genelde işte beraber evde mesela film izliyoruz. İşte düzenli takip ettiğimiz diziler var, oturup onları konuşuyoruz ya da mesela bi kitap okuyacağımız zaman bi arada beraber okuyoruz ki o kitabı konuşabiliyoruz. Mesela benim çok samimi görüştüğüm iki kız arkadaşım var, onlarla öyle şeyler yapıyoruz. Dizi konuşuyoruz. Mesela işte sezon sezon izlediğimiz diziler var, onlardan bahsediyoruz ya da mesela hepimiz ortak ı... şu filmi izleyim diyip izleyebildik çok az oluyo. Çünkü her

kafadan bi ses çıkıyo. Hani şunu izleyelim, bunu izleyelim. Ortak karar verebiliyosak oturup izliyoruz, veremiyosak oturuyoruz hani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Zeynep, Kamil ve Ayşe, işyeri bağlamında arkadaşlarıyla sohbet ederek geçirdikleri keyifli vakitleri dile getirmişlerdir. Kamil, özellikle hafta sonu “arkadaşının işyerine gidip arkadaşları ile birlikte sohbet ederek” vakit geçirmeyi sevdiğini; Zeynep de getirdiği görselde “arkadaşları ile spor, diyet hakkında sohbet etmekten ve birlikte kahve içmekten” hissettiği rahatlıktan dolayı işyerini ikinci evi olarak gördüğünü söyleyerek bu deneyim alt boyutuna dikkat çekmiştir. Ayşe de işyerindeki arkadaşları ile kutladığı bir doğum gününe ait paylaştığı görsel ile ilgili arkadaşları ile birlikte eğlenceli vakit geçirmeyi sevdiğini söylemiştir. Ayşe, arkadaşına hazırladıkları sürpriz kutlamadan söz ederken arkadaşlar ile birlikte keyifli vakit geçirmek deneyimi ile birlikte eğlence deneyimine de şöyle dikkat çekmiştir:

“Şimdi bu fotorafta hani Aksaray bizim için neyi ifade ediyodu? Aksaray kenti yani ailemizle olan, arkadaşlarımızla olan hani huzuru, mutluluğu anlatıyodu. Yani benim de vaktimin büyük çoğunluğu iş yerinde geçtiği için iş yerindeki arkadaşlarımla vakit geçirmeyi seviyorum. Onlarla eğlenmeyi seviyorum. Yani sadece gidip de iş yerinde ne bileyim hani bu dışarı da olabilir, iş yeri ortamı da olabilir. Önemli olan onlarla ortak bir paylaşımda bulunmak. Hani bu da hani bulunduğu ortamda sana mutluluk veren.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “Burda arkadaşımızın işte doğum gününü kutladığımız için haberi yoktu. Çok güzel bi sürpriz oldu. Yani müdürün korkusuyla böyle bir an önce böyle bi hemen kutlayalım da hemen gidelim modu oldu. Ama güzeldi yani. Arkadaşımız da böyle bi anda şaşırdı tabi. Hiç beklemiyodu böyle bişey. Güzel yani böyle küçük sürprizlerin yapılması, ya bunu insanlara karşı yapılması güzel.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Topluluk olma duygusuna yönelik deneyimlerin üçüncü alt boyutu olan, *herkesin birbirini tanıdığı bir kentte yaşama deneyimidir*. Sosyal bağlamda katılımcılar, Aksaray küçük bir kent olduğu için kentte yaşayan herkesin çoğunlukla birbirini tanıdığını vurgulamışlardır. Katılımcıların ifadelerinden elde edilen bulgular, herkesin birbirini tanıyor olmasının, davranışlar üzerinde sosyal kontrol oluşturduğunu ve özgürlük duygusunu kısıtladığını, aynı zamanda herkesin birbiri hakkındaki herşeyden haberdar olduğunu göstermiştir. Bu olumsuz deneyimlerin yanısıra katılımcılar, kentte herkesi tanımanın kent yaşamı içerisinde günlük işlerin daha kolay yerine getirilmesini sağladığını belirterek bu deneyim alt boyutunun, olumlu tarafına da dikkat çekmiştir. Bu deneyimin; “sosyal kontrol, aynı kişilerle karşılaşma ve gündelik işlerde yardım alabilme” olarak üç alt boyuttan oluştuğu ifade edilebilir. Bir katılımcı bu alt boyutu temsil eden görsel paylaşmıştır.

Orhan – 1. Sırada

Görsel 75. Herkesin Birbirini Tanıdığı Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görsel

Metin, Sevgi, Gönül, Hande, Orhan ve Sevgi, çoğunlukla kentte yaşayan herkes birbirini tanıdığı için kent yaşamında davranışlarını kontrol ettiklerine vurgu yaparak; sosyal açıdan

tanıdık bir kentte yaşama deneyiminin sosyal kontrol yönüne dikkat çekmişlerdir. Hande, kentte gittiği herhangi bir yerde birçok tanıdığı insanla karşılaşması nedeniyle “giyiminden, konuşmasından, hal ve hareketine kadar herşeyi ailesini, çevresini, yaptığı işi düşünmek zorunda kaldığını” söylemiştir. Metin ve Sevgi ise, herkesin birbirini tanınmasından dolayı kentte kendilerini özgür hissedemediklerini söyleyerek sosyal kontrol deneyiminin “özgürlüğü kısıtlaması” yönüne işaret etmişlerdir. Sevgi, dışarı çıktığında sürekli tanıdığı birileriyle karşılaştığı için kendisini “kısıtlanmış hissettiğini, rahat olamadığını ve tedirginlik duyduğunu” söyleyerek özgür hissedemediğini belirtirken; Metin’in de kendisini sürekli baskı altında hissetmekten duyduğu rahatsızlığa yönelik ifadeleri şöyledir:

“Burda daha özgür değilsiniz, daha rahat değilsiniz. Küçük şehir olmasından dolayı herkes birbirini taniyo. Hani hep bi baskı altındasınız. Acaba ben bunu yaptığımda insanlar yanlış mı anlayacak? Hani bi de esnafsınız. Hani yanlış anlaşıldığında küçük şehir olduğu için çok çabuk yayılıyor. Bu sizin ticaretinizi, her şeyinizi etki ediyö. Müşteri kaybınıza sebep oluyo. Hani hep bi baskı altındasınız. Şunu yapıyorum acaba şöyle mi anlıycaklar? Acaba bunu yapıyorum böyle mi anlıycaklar? Hani hiçbir şekilde rahat değilsiniz yani. Hem düşünsel olarak hem böyle yaşantı olarak rahat değilsiniz hiçbir şekilde.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Gönül ve Orhan ise herkesin birbirini tanıdığı bir kentte yaşamanın çocukların denetlenmesine yardımcı olduğuna işaret ederek sosyal kontrol deneyimini öne çıkarmışlardır. Bu anlamda çocuk sahibi olan Gönül, “çocuğu yanlış bir arkadaş seçiminde bulunduğunda, bu durumdan arkadaşlarının ya da arkadaşlarının tanıdıkları aracılığıyla” haberdar olduğunu söylemiştir. Aksaraylı ve orta yaşın üzerinde olan katılımcılardan Orhan, getirdiği görsel üzerinden paylaştığı çocukluk hikâyesinde, okuldan kaçtıklarında kentten uzak yerlere gittiklerini, çünkü herkes birbirini tanıdığı için ailesinin bu durumdan haberdar olduğunu anlatarak sosyal kontrol deneyimine yer vermiştir. Orhan’ın bu hikâyesine aşağıda yer verilmiştir:

“Herkes birbirini tanırdı. Orta ikinci sınıftaydık. Yıl olarak tam hatırlayamıyorum. Altmışlı yıllar. Okuldan kaçtık. Tabi şehirde gezemiyoruz. Herkez taniyor birbirini. Kılıçaslan tepesi dediğimiz dağa on on iki arkadaşla kaçtık. Onların içerisinde şuanda Aksaray’da doktorluk yapan var, u hakimlik yapan var, milli eğitim müdürlüğü yapan arkadaşlar var. Tabi tepeye doğru çıkıyoruz, önümde ben bir eee toprak içerisinde küçük bir delik gördüm. Arı yuvası. Bütün arılar çıkıyor. Korktuk biz. Ceketlerimizi çıkarıp salladık. Tabi arılar iyice kızdı. Bizim eşek arısı dediğimiz büyük arılar yaban arısı. Benim üç dört yerimden arı soktu. Tabi acıdan duramıyoruz. Akşama doğru eve geldiğimizde her tarafım şişti benim. Eve gidince babam sordu, bu hal ne diye. Ben de yalan söyledim, okuldan kaçtığımı söylemiyorum. Okulun bahçesinde arı yuvası varmış, orda soktu dedim. Babam değneği eline aldı, biraz eee şey bi adamdı babam örfli dediğimiz sert bi adamdı. Arının soktuğu gibi bi de evde sopa yedik babamdan. Siz dağa kaçtı, öğrendi artık. Öyle bi anımız var. Yani bu anıyı anlatmamın sebebi okuldan kaçıp yaramazlık yapacağımız bi zaman şehirden yapamıyoduk bunu, herkes taniyor birbirini. Onun için uzak yerlere kaçıyoduk.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Sevgi ise, sosyal kontrol alt boyutu açısından kişilerin özel hayatının diğer kent sakinleri tarafından merak edildiğine dikkat çekmiştir. Sevgi paylaştığı hikâyesinde, komşularının kendisi hakkında sordukları sorulardan duyduğu rahatsızlıktan dolayı kendisini özgür hissedemediğini anlatmıştır. Sevgi’nin özünde özgürlük deneyiminin yer aldığı ve sosyal kontrol deneyiminin özel hayatın merak edilmesi yönüne ilişkin hikâyesi aşağıdadır:

“Polis akademisinde ben polis akademisi diyorum, polis meslek yüksekokulunda ben ders verirken eee o zaman oranın şeyi bi aracı vardı. Ders veren hocaları evlerinden alıp gidiyodu, götürüyodu oraya. Eee ama polis aracı değildi. Sivil bi araçtı. Bu

OHAL'den (Olağanüstü Hal) dolayı artık eee direk hedef haline geldiği için ee sivilleri taşıyan araçları sivil servis aracı haline getirmişler. Mesela komşularım beni o arabada gördükten sonra pek çok kez sormuştu, nereye gidiyorsunuz, napiyorsunuz. Bunu Ankara'da kimse sormaz. Yani bunu kimse farketmez. Bu anlamda kendimi çok özgür hissedememiştım. Hatda böyle bi kısıtlanmış da hissetmişim yani. Bana ilginç gelmişti.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ayşe ve Betül, kentte dışarıya çıktıkları zaman sürekli tanıdık kişiler ile karşılaştıklarını belirterek bu durumdan duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişler ve *aynı kişilerle karşılaşma deneyimini* öne çıkarmışlardır. Bununla ilgili olarak Aksaraylı olmayan ve büyükşehirde doğup büyümüş Betül, bu kentte “sürekli aynı kişilerle sürekli karşılaşmayı” hiç sevmediğini ve gittiği herhangi bir yerde “aynı yüzleri görmekten” rahatsızlık duyduğunu dile getirmiştir. Ayşe de, “dar bir çevre içinde yaşamamanın ve hep aynı kişilerle birarada bulunmanın”, bu kentte yaşamamanın dezavantajını olduğunu belirterek aynı kişilerle karşılaşma deneyimini öne çıkarmıştır. Ayşe’nin bu ifadeleri şöyledir:

“Aksaray’da olmanın dezavantajı, dar bi çevre ya da dar bi çevre olduğu için de hani kendini açamıyosun. Hep aynı insanlar. Yani sokağa çıktığında on metrede aynı insanla on kere karşılaşabiliyorsun. Bu da yani 1... hakkında mesela olumsuz bi şey olsa bile bu küçük bi şehir olduğu için çok kolay duyulabiliyo, yani il olmasına rağmen. Ee yani kötü bişey bile olsa, hani herkes herkesi tanıyo öyle söylüyim. Hani herkes herkesi tanıyo veya dediğim gibi yani yola çıktığında bi on metre yürüsen aynı kişiyle üç dört sefer karşılaşabiliyorsun. Yani dezavantajı olarak bunu düşünüyorum sadece. Dar bi çevre. Yani çok fazla, hep aynı döngü içerisinde dönüyorsun. Hani kendimi farklı bi ortama götürüyüm diyemiyosun. Hani mahallenin bile değıştirsene sonuçta yine aynı insanlarla bir aradasın. Hani büyük bir şehirde olsan kimse kimseyi tanımaz. O şekilde düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Herkesin birbirini tanıdığı bir kentte yaşama deneyimi açısından katılımcıların öne çıkardığı son alt boyut, *gündelik işlerde yardım alabilme deneyimi* olmuştur. Buna yönelik olarak kendi işletmelerini işleten Funda ve Hande, herkes birbirini tanıdığı için belediyedeki işlemlerini kolaylıkla yürütebildiklerini dile getirmişlerdir. Gündelik işlerde yardım alabilme deneyiminin öne çıktığı katılımcı ifadeleri aşağıdadır:

“Bu işyerini ben kendim üzerine aldığım zaman eee tabi ki bunun ı ruhsatını alması için valilik, belediye eee artık belli başlı yerlere başvurmak gerektiğinde Aksaray küçük bi yer olduğu için tanınıyosun. Çok yardımcı olundu bana. Sadece iyi olarak bunu diyebilirim. Evet, onu diyebilirim. Hani iş kurduğum zaman evraklarımı toparlarken çok fazla yoruldum. İnsanlar ıı beni tanıdıkları için sevecen de, olabildiğince yardımcı oldular.” (Funda - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Şimdi küçük bi il olduğu için herkes burda birbirini mutlaka tanıyo ve esnafım. Hani esnaflık noktasında iş kolaylığı oluyo. Belediyedeki işlemler, hizmetler noktasında veya bir iş yapacaksam küçük yerlerdeki samimiyetin vermiş olduğu birbirini mutlaka birbirini, siz geldiğinizde bile ne dedik? Nerelisiniz, şu var mı, bu var mı tarzı mutlaka bi ortak tanıdığımız çıkabiliyo. Bunun vermiş olduğu noktasındaki burdaki samimiyeti çok seviyorum ben. Hani işlem kolaylığı noktasında evet büyük şehirlerde birazcık daha zor olabiliyo mu? Evet, çok zor oluyo.” (Hande - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bulguların işaret ettiği topluluk olma duygusu deneyimlerinin bir diğer alt boyutu, *arkadaş edinebilme ya da yakın arkadaşlıklar geliştirebilme deneyimidir*. Katılımcıların ifadelerinin analiz edilmesiyle elde edilen bulgular arkadaş edinebilme deneyimlerinin, çeşitli bağlamlarında yaşanabildiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamlardan kentin mekan varlıkları ve kentin açık mekan varlıkları aracılığıyla yaşanan arkadaş edinebilme deneyimleri, daha önceki ilgili başlıklarda açıklanmıştır. Bu kısımda ise, bu iki bağlamin dışında kalan ancak katılımcıların ifadelerinde yer verdiği bu deneyim alt boyutuna yer verilmiştir. Bulgulardan, katılımcıların okul, işyeri ve sosyal faaliyetler bağlamında arkadaş edinerek sosyalleştikleri ve ayrıca Aksaray’ın küçük bir kent olmasının arkadaşlık ilişkilerinin gelişmesine katkı

sağladığı anlaşılmaktadır. Bu alt boyuta, yirmi iki katılımcı dikkat çekmiş, bu katılımcılardan on tanesi, aynı zamanda bu deneyimi yansıtan görseller de sağlamıştır.

Begüm – 1.
Sırada

Dündar – 2.
Sırada

Yılmaz- 3.
Sırada

Selin – 4.
Sırada

Kağan – 4.
Sırada

Hüseyin – 2.
Sırada

Görsel 76. Arkadaş Edinme Deneyimi ile İlgili Görseller

Katılımcılardan aynı zamanda Aksaray Üniversitesi'nde öğrenci olan Dündar ve Begüm, getirdikleri görseller aracılığıyla üniversite sayesinde yeni arkadaş edindiklerini ve böylece sosyalleşebildiklerini belirterek arkadaş edinme deneyimine işaret etmişlerdir. Dündar, Aksaray Üniversitesi'nin kozmopolit bir yer olduğunu ve bu sayede “farklı insanlarla tanışma imkânı bulduğunu ve son iki yılda birçok arkadaş edindiğini” ifade ederken; Begüm, dostluğu temsil eden görseli ile ilgili “arkadaşları ile bir aile gibi olduklarını ” ifade etmiştir. Begüm’ün üniversite aracılığıyla yaşadığı arkadaş edinme deneyimi ile ilgili fotoğrafa dayalı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aksaray’da ailemizden çok uzaktayız. Yani hepimizin ailesiyle arasında en az yedi sekiz saat mesafe var. Yakında akrabası, tanıdığı vesaire olan kimse yok. Artık dördüncü yılın sonuna da geldik. O kadar içli dışlı olduk ki burda bi ailemiz oluştu. O yüzden benim için öncelik onlar Aksaray’da. Aile gibi oldukları için arkadaşlarım benim için çok öncelik.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Salih ve Selin ise, kentte yaşadıkları arkadaş edinebilme deneyimini, işyeri bağlamında yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aksaray Üniversitesi'nde çalışan Salih, Aksaray kentinin kendisine üniversiteyi çağrıştırdığını ve böylelikle aklına ilk olarak çalışma ortamındaki arkadaşlarının geldiğini ve büyükşehirde yaşasaydı elde edemeyeceği yakın arkadaşlık ilişkilerine sahip olduğunu belirterek yakın arkadaşlıklar geliştirebilme deneyimine gönderme yapmıştır. Selin de eşinin işyerine ait getirdiği görselin, bu işyeri sayesinde edindiği arkadaşlarını temsil ettiğini söyleyerek bu deneyim alt boyutuna şu ifadelerle göndermede bulunmuştur:

“Valla aslında fotorafta bakınca birçok şey hissediyorum. Çünkü bütün arkadaşlarım artık Mercedes (Mercedes-Benz) çevresinden. Çünkü biz hepimiz lojmanda oturuyoruz. Yani fotoraf bana sadece fabrikayı değil, lojmanı da ifade ediy o yüzden. Bi sürü arkadaşım var lojmandan. Ailecek tanıştığımız, ailecek görüştümüz, çocukları çocuklarımız gibi olan, çocuğum çocukları gibi oldukları aileler bunlar. Dostluğu ifade ediy o aslında. Birlikteliği ifade ediy o. Çünkü biz birlikte yaşıyoruz bir bahçe içinde. Uyumlu da yaşıyoruz bence. Gayet iyi 😊😊.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Nermin ise Aksaray küçük bir kent olduğu için kısa bir sürede çevre edinip insanlarla kaynaşma imkânı sağladığını söyleyerek, kentin bu özelliğinin arkadaş edinebilme ve yakın arkadaşlıklar geliştirebilme deneyiminin yaşanmasını sağladığına değinmiştir. Nermin’in bu ifadeleri şöyledir:

“Yani eee Aksaray’a has mıdır bu bilmiyorum ama birçok küçük şehirde olduğu gibi çok kısa sürede çevre edinebilirsiniz. Yani böyle bi avantajı var. İnsanlarla hani eee bir kişiyi günde üç defa görebiliyorsunuz. Neredeyse, yola çıktığınızda. Bu da insanlarla kaynaşmayı biraz artırıyor. İu çok çabuk çevre edinebilirsiniz. Ticari olarak da öyle. Sağlam ilişkiler kurabilirsiniz. Mesela çok büyük bi şehirde bi kişiye güvenemezsiniz. Sözleşmeydi, şuydu buydu bi çok şey pırosedürü yerine getirmeniz gerekirken Aksaray’da zaten kaçma ihtimali yok. Yerini biliyorsunuzdur. Çoğu zaman ailesini de biliyorsunuzdur. Oturduğu eve kadar birçok şeyi biliyorsunuzdur. İnsanları çok yakından tanıma imkanınız oluyor. Bu da ticari açıdan insanlara avantaj sağlayabiliyo. Böyle bi avantajı var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye, Yılmaz, Serhat, Kağan ise arkadaş edinme deneyimini katıldıkları sosyal faaliyetler yoluyla yaşadıklarından bahsetmişlerdir. Hayriye, katıldığı dini sohbet ortamlarında “çok çabuk arkadaş edindiğini ve insanlarla kaynaştığını” söylerken; Yılmaz da sıkı bağlarla bağlanmış bir dostluğu temsil eden bir görsel paylaşarak, “katılmış olduğu sportif faaliyetlerde yalın ve çıkara dayanmayan güzel arkadaşlıklar kurduğunu” dile getirmiştir. Aksaray Üniversitesi’nde çalışan Kağan da paylaştığı görsel hakkında konuşurken oynamış olduğu basketbol sayesinde işyerindeki arkadaşlarından farklı bir sosyal çevre edindiğini dile getirerek bir anlamda benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanışma imkanı bulduğuna gönderme yapmıştır. Kağan ayrıca ifadelerinde tanıştığı bu kişilerle keyifli vakit geçirdiğini belirterek özünde arkadaşlarla vakit geçirerek sosyalleşmenin de yer aldığı arkadaş edinme deneyiminin “benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanışma” yönüne şu sözleriyle işaret etmiştir:

“Eee basketbolu futbolunun önüne koymamın sebebi basketbol çevresinin okul dışından olması. Eee fakülte, halı sahaya gittiğimiz ekip genellikle fakülteden arkadaşlarım. Bazen fakülte dışından takımla oynadığımız da oluyor ama bizim fakültedeki takım değişmedi kolay kolay. Dolayısıyla maç sonrası genellikle gidip bi yerlerde oturuyoruz veya maç yaptığımız yerde oturduğumuzda ya maçla ilgili konuşuyoruz veya fakülteyle ilgili şeyler konuşuyoruz. Ama basketbol ekibi öyle değil. Eee Aksaraylı olan insanlar var aralarında. Doktorlar var. Eczacılar var. Akademisyenler de var. Ayrıca farklı iş yapanlar da olduğu için genellikle basketbol oynadıktan sonra gidip bi yerde çay veya kahve içiyoruz. Eee muhabbet de keyifli oluyor. Farklı bi çevrem olmuş oluyor benim. Onlarla paylaşacağım şeyler ortaya çıkıyor. O yüzden hem basketbol oynamaktan keyif alıyorum hem de sonraki, basketboldan sonraki o birlikte oturup bişeyler yiyip içtiğimiz anlar da keyifli benim için.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Doğa yürüyüşü yapmayı seven Serhat da, aynı hobilere sahip insanların arkadaş olduklarını ve dostluklar geliştirdiğini belirterek arkadaş edinme deneyiminin *benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanışma* yönüne şu sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Şunu gördüm faaliyetlerimizde. Aynı hobileri olan insanlar daha iyi anlaşılır. Aynı hobide buluştu bir sürü gerek iş yerimden gerek diğer ee insanlar olsun, arkadaşlar olsun bu noktada bi dostluklar gelişiyor. Her bir etkinliğin farklı bi anısı oluyor kendi bünyesinde ve insan ilişkilerimiz artıyor. Sosyallığımız artıyor. Duyan ya böyle bi faaliyetiniz varmış diye.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Ayşe, “insanların kaynaşarak bir araya gelebilmesi ve arkadaş ortamı edinebilmesi için kentteki sosyal etkinliklerin artırılması gerektiğini” belirterek, daha fazla yaşamayı arzu ettiği arkadaş edinme deneyimini şu sözleri ile öne çıkarmıştır:

“Sosyal etkinliklere daha çok ağırlık verdim insanların kaynaşması için. İşte sosyal faaliyetler olursa insanlar bir araya gelir. Mesela burda yapıyorlar tamam Ramazan’da falan ya da ne bileyim hani Aksaray’ın festivalleri falan oluyor. En azından ha ben kendim kişisel olarak aslında o festivallere falan gitmeyi aslında şimdi hani festivallere kaynaşsın falan diyorum ama kişisel olarak pek çok sevmiyorum aslında hani gitmeyi. Ama mesela bi tiyatro olabilir bak. Tiyatro olabilir, konser olabilir. Buralarda sanki daha insanlar eee sosyalleşebiliyo, tanışabiliyo. Kurslar olabilir. Mesela kurslara katılabilir. Ee kurs imkanları artırılabilir, mesela saatleri artırılabilir. (Bunların insanları) kaynaştıracağını düşünüyorum. Hani en azından onlar için değişik ortam olsun. Hani ailelerinin dışından çıksınlar da çevrede de işte arkadaş ortamı var diyebilsinler.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Nermin, Esra ve Kağan, Aksaray’ın farklı düşünce, kültür ya da hobilere sahip insanlarla tanışma imkânı sağlamadığını ve bu anlamda sosyal gelişimin de yavaşladığını ifade ederek arkadaş edinme deneyiminin “farklı insanlarla tanışma” yönüne dikkat çekmişlerdir. Nermin, Aksaray’da “sınırlı şekilde ve tek tip insanlar ile tanışabildiğini ve sosyal gelişiminin kısıtlandığını” söylerken; Esra, “büyükşehirde her türlü insanla, daha renkli cıvıl cıvıl bir ortamda birlikte olunabildiğinden ve böylelikle kendini geliştirme fırsatı bulabildiğinden” bahsetmiştir. Kağan da her ne kadar sosyal faaliyetler ile arkadaş edinebildiğine daha önceki sözlerinde değinse de Aksaray’da yaşarken sosyal gelişimin yavaşlamasının kentte yaşayan insan çeşitliliğinin az olmasına bağlayarak, farklı insanlarla arkadaş olma deneyimi açısından yaşadığı memnuniyetsizliği şu sözlerle dile getirmiştir:

“İnsan çeşitliliği az. Yani daha farklı insanlarla karşılaşma olasılığın artıyo büyükşehirde. Bu da senin gelişimini etkiliyo bence. Olumlu anlamda etkiliyo. Ama Aksaray’da öyle değil. Yani yaptığımız iş icabı da kampüste kısıtlıyız. Şehirde farklı ortamlara girme imkanı da kısıtlı. Yani sinema vesilesiyle, tiyatroyla olabilir, konserle olabilir başka insanlarla tanışma olasılığın artıyo veya kurslar da olabilir, etkinliklerle. Ama Aksaray’da bunlar kısıtlı olduğu için farklı insanlarla tanışamıyosun. Bu da bence insanı uzun vadede etkiliyo. Yani gelişiminin yavaşlamasına yol açıyo. En önemli dezavantaj belki bu aslında. Doğru, düşününce. Yani insan köreliyo uzun vadede diye düşünüyorum. Çünkü kısıtlı bi alandayız.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Aksaray Üniversitesi öğrencisi olan Barış, üniversite sayesinde farklı kültürlerden ve görüşten insanlar ile tanıştığını ve arkadaş olduğunu dile getirerek farklı insanlar ile arkadaş olma bakımından daha çok olumlu deneyiminden söz etmiştir.

“(Ayaklarımın üstünde durmam) içinde bulunduğum eee arkadaş ortamı sayesinde. Çünkü biliyorsunuz burası aynı zamanda şöyle örnekleniriyorum. Bir askeri birlik gibi düşünün. Nasıl askeri birlikte seksen bir ilden bir insan herhangi bir yere rastgele bi şekilde gider, orda karmakarışık bi tabur veya da bölük vardır, üniversiteleri de ben bu şekilde görüyorum. Dolayısıyla her şehirden insanların geldiği, karma, kozmopolitik ve her görüşten insanın, farklı kültürlerin yani rengârenk bi ortamın olduğu yer. Ben yurtdışına ilk gittiğimde orda her ülkeden bir insan vardı. Farklı kültürler vardı. Aslında üniversite de yurtdışı gibi, seksen bir ilden farklı insanların, farklı kültürlerin, farklı düşüncedeki insanların bir araya geldiği, kaynaştığı, birbirlerinin eksikliklerini kapattığı, birbirlerine birbirlerinin artısını eklediği bir yer diye düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Arkadaş edinebilme deneyimi açısından Selin ve Hüseyin ise benzer yaşam tarzına ve sosyal statüye sahip insanlarla tanışıp arkadaş olma deneyimini öne çıkararak, arkadaş edinme deneyiminin sembolik yönüne de dikkat çekmişlerdir. Selin, bu anlamda kentte “kişiliğinden, giyinişinden, düşüncesinden çok farklı insanlarla arkadaş olduğunu ancak büyükşehirde daha farklı yelpazede insanla tanışabilme imkanına sahip olabileceğini” söyleyerek arkadaş edinmenin sembolik yönü açısından yaşamayı arzu ettiği deneyime işaret etmiştir. Hüseyin ise oturduğu siteye ait bir görsel paylaşarak, bu site aracılığıyla benzer sosyal statüye sahip insanlarla tanışabildiğinden söz ederek bu anlamda yaşadığı olumlu deneyimi öne çıkarmıştır. Her iki katılımcının ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Belki daha farklı yelpazede bi arkadaş seçeneği de olabilirdi. Bir sürü insanla tanışabilirdim, daha az insanla tanışıyorum belki. Bilemiyorum ki yani. Belki büyük bi şehirde yaşasan daha çok insanla karşılaşabilirsin. Ama burda öyle bi seçenek de yok. Daha az insanla tanışıyosun. Bu kadar dezavantaj olarak. Sadece küçüklüğü. Kısıtlılığı. Belki insanların yapısı. Benim hani bana göre, benim kişiliğime göre çok farklı yapılarda insanlar bence. Şehrin çoğunluğu kapalı. İnsanların giyinişleri, görünüşleri, konuşma şekilleri, olaylara bakış açıları bunlar çok farklı. En yakınımnda olanlar bile mesela bazen konuşurken ne kadar düşünce

farkımız var diye düşündüğüm oluyo. Sadece tip olarak değil yani; aslında fark, düşünce yapısında belki.” (Selin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ee ben bu siteyle ilgili ilk girdiğimde ben hiç bilmeden ben bu siteden ev tuttum. Fakat şunu öğrenince çok şaşırmıştım. Sitede altmış dört daire var. On iki daire üniversiteden hoca arkadaş. Şimdi bu güzel bişey aslında. Niye güzel bişey? Tabi iş yerindeki konuların devam ettiği düşünülebilir ama öyle bişey yok. Hani hocalar arkadaşlarımızla en azından şöyle bişey oluyo. Aynı sosyal çevreden olan insanlarla eee tanışma, konuşma, en azından eee iş vakitleri dışında hani farklı sosyal aktiviteleri hani gerçekleştirme imkanı da eee bu sayede bulduk diye düşünüyorum.” (Hüseyin - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sahip olduğu sosyal varlıklardan ilk sırada yer alan topluluk olma duygusu deneyimlerinin bir diğer alt boyutu da *komşuluk ilişkilerine yönelik deneyim* olmuştur. Bulgular, bu deneyim alt boyutu ile ilgili olarak olumlu ve olumsuz yönde deneyimlerin yaşandığını göstermektedir. Şöyle ki bu deneyime ifadelerinde yer veren bazı katılımcılar, komşuları ile sıcak, samimi, yardımlaşmaya ve güvene dayalı ilişkiler kurduklarını belirtirken; bazıları da komşularıyla olan ilişkilerinin istedikleri yakınlıkta olmadığını ve herhangi bir ilişki kuramadıklarını dile getirmiştir. Bunun yanı sıra orta yaş üzeri Aksaraylı katılımcıların, kentte daha çok olumsuz yönde değişen komşuluk ilişkilerine dikkat çektiği görülmektedir. Kentteki komşuluk ilişkilerine yönelik deneyimlere, yirmi bir katılımcı dikkat çekmiş; bunlardan beşi bu deneyimleri temsil eden görseller de sağlamıştır.

Selin – 3. Sırada

Aslı – 2. Sırada

Görsel 77. Komşuluk İlişkilerine Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Aksaraylı katılımcılardan Hakkı ve Songül, kentteki komşuluk ilişkilerinden söz ederken olumlu deneyimlerini paylaşmışlardır. Hakkı, Aksaray küçük bir kent olduğu için komşular arasındaki ilişkilerin büyükşehirlere göre daha yakın ve sıcak olduğunu, komşuların “birbirine halini – hatırını sorduğunu” ve ihtiyaç duyduğunda “karşı komşusundan bir tas su ya da çorba isteyebildiğini” söyleyerek olumlu yönde komşuluk ilişkilerinden bahsetmiştir. Songül de ifadelerinde komşularıyla arasında kurulan sıcak, samimi ve yardımlaşmaya dayalı ilişki biçimine aşağıdaki ifadeleriyle dikkat çekerek bu alt boyuta ilişkin olumlu deneyimini paylaşmıştır:

“Komşularıyla olan ilişkiyi anlatayım mesela. Sıkıştığın an birinin kapısını çalabilirsin. Sabah canım sıkılır, komşumun birinin hemen eee çağırır ya da gider bi kahve içer, bi kafanı dağıtırsın. Yani ee birimiz darda olduğumuz zaman eee evine girer, işini gücünü yaparız, yemeğini yaparız. Yani öyle bi çekingenliğimiz yoktur. O yönleri iyidir. Daha başka? Mesela düğünü olur, cenazesi olur. Ziyaretine gidersin. Düğününe gidip bi şekilde yardım etmeye çalışırsın.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan ve üniversite okumak için bu kentte bulunan katılımcılardan Barış ve üniversite eğitimi sonrasında evlenerek kentte yaşamaya devam eden Esmâ, yaşadıkları komşuluk ilişkileri deneyimleri ile ilgili benzer hikâyeleri paylaşmışlardır. Her iki katılımcı da, komşularının öğrenci oldukları için kendilerine sürekli yemek getirdiklerini içeren

hikâyeleri ile sıcak ve samimi komşuluk ilişkileri deneyimlerini öne çıkarmışlardır. Bu anlamda Barış'ın, bu biçimdeki komşuluk ilişkilerinin kaynağı olarak kent kültürüne de dikkat çektiği hikâyesi aşağıda yer almaktadır:

“Sevimli olarak e... teyzeler, komşumuz özellikle yani. Eee habire bişeyler yaptığı zaman bize getirir. Öğrencisiniz işte, annenizin yemeklerinden uzaksınız, bi eksisiniz, bi ihtiyacınız varsa söyleyin der. Sürekli annemiz gibi bizlere böyle habire bir ikramda bulunur. Dolayısıyla şunu düşünüyö insan: Ha gerçekten eee annemiz babamız yanımızda yok ama onların yokluklarını hissettirmemeye çalışan insanlar hakkatten de var. Bu nedir? Bizim Anadolu'nun kültüründen gelen bişeydir. Bunu da gösteriyö yani. O kültürel değerlerimizi hala yaşattığımızı gösteriyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan Selin de, getirdiği görsel ile ilgili olarak kente ilk geldiği yıllara ait anlattığı hikâyesinde, komşuluk ilişkileri açısından olumlu deneyimine yer vermiştir. Selin'in, komşusunun Ramazan ayında kendisine sürekli yemek getirdiğine ve bu komşuyla olan ilişkisinin devam ettiğine yönelik fotoğrafa dayalı hikâyesi şöyledir:

“Yeni öğretemdim. Otuz saat ders vermişlerdi bana. Gerçekten çok yoruluyodum. Daha önce ders anlatmaya alışkın değilim. Otuz saat ders gerçekten çok. Haftada otuz saat ders anlatıyosunuz. Gerçekten sürekli faranjit oluyodum zaten. Boğazım ağrıyodu sürekli. Ama hani eee tuhaf da bi mutluluğu vardı. Tek başıma bi evde yaşıyodum. Benim evimdi. Ya komşularla çok görüşmüyodum ama gerçekten bi tanesi harika bir komşuydu. Yani çalışan bi bayandı. Sadece Ramazan aylarında evde kalırdı, izin alırdı. Bütün Ramazan'ı evde geçirirdi. Her gün akşam eğer yemeğe çağırmyosa mutlaka bir tepsiye bütün yemeklerden her porsiyon tabakta koymuş, getirmiş olurdu. Her gün akşam getirirdi bana saolsun. Çok iyiydi. Hala da görüşüyoruz zaten.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Aslı, Salih, Canan, Hande, Zeynep, Gönül ve Gülsüm ise komşuluk ilişkileri bakımından yaşadıkları olumsuz deneyimleri anlatarak bu alt boyutu öne çıkarmışlardır. Araştırmamanın Aksaraylı olmayan evli çiftlerinden olan Aslı ve Salih ile yapılan ayrı ayrı görüşmelerde her iki katılımcı da komşuluk ilişkileri açısından yaşadıkları olumsuz deneyimlerden bahsederek bir anlamda birbirilerini destekleyen görüşlerini paylaşmışlardır. Aslı, kendi memleketi olan kent ile komşuluk ilişkilerini kıyaslayarak, Aksaray'da bu anlamda komşuluk ilişkilerinin zayıf olduğunu, iletişim bozukluğunun yaşandığını ve özellikle de yabancıların dışlandığı belirtmiştir. Aslı, aynı zamanda bu ifadelerinin benzerlerini paylaştığı görsel için de kullanarak, komşuluk ilişkilerinin zayıf olması nedeniyle hissettiği yalnızlık duygusuna ve bunun sonucunda da kendisini kente ait hissetmemesine vurgu yapmıştır. Salih de, eşinin ifadelerini destekleyen biçimde hem eşinin hem de kendisinin bu anlamda yaşadığı olumsuz deneyimi aktarmıştır. Her iki katılımcının ifadeleri, aşağıda yer almaktadır:

“Ben de iç Anadolu şehirlerinden birisinde Kayseri'de doğup büyüdüm, yetiştim ama açıkçası hani burda baya bi eksiklik görüyorum şehir olarak ee komşuluk ilişkileri çok zayıf mesela. Ya yabancılara böyle hani dışlıyolar gibi. Özellikle genelde hani binalar üç dört katlı ve genelde aile apartmanı şeklinde inşa edilmiş. Dışardan gelen kiracılara böyle hani dışlıyolar. Pek bi iletişim şeyi yok yani iletişim bozukluğu var burda. O açıdan hani sıkıcı bi şehir geliyo.” (Aslı - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Burda hani yalnız hissetmemin sebebi eee etrafımda dediğim gibi komşuluk ilişkileri aksarayda bana zayıf gelmişti açıkçası. Komşuluk ilişkilerinin zayıf olması, arkadaş çevrem çok az olması hani yalnızlık. Yalnız kalınca da ait hissedemiyorum. Hani Salih dışında pek kimseyle vakit geçiremiyoruz Aksaray'da.” (Aslı - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Eşim, burda iki yıldır yaşıyo. Kendisi özellikle ben çok dâhil olmasam da komşuluk ilişkilerinden çok memnun değil. Kendisi Kayseri'den geldi. Ee Kayseri'de komşuluk ilişkileri çok en azından kendi oturdukları muhitte çok gelişmişti. Burda o ilişkileri bulamadı özellikle ilk evimizde. Açıkçası ben de ilk kendi kaldığım evde ee pek böyle bi ilişki yaşamadım. Komşularım çok fazla ilgili değillerdi. Ee insan açıkçası şey olarak böyle bi eee ilgi bekliyo biraz. Özellikle iki komşumuz vardı. Onlar ailemle de tanışmışlardı, gelmişlerdi. İnsan bazen ee bi ev sıcaklığı örneğin hani bi kap yemek gelmesi böyle şeyler insanların hoşuna gider.”

Hani ben bir yıl orda kaldığımda binamda herhangi öyle bişeye denk gelmedim. Bi keresinde bisikletle binaya girerken bi komşumuz kapımı açmıştı. Yani gördüğüm en sıcak komşuluk ilişkisi oydu☺☺. Öyle diyebilirim. Çok sevinmişim yani böyle bi iyilik yapılmasına.” (Salih - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olan Zeynep, Gönül ve Gülsim ise kentteki günümüz ile geçmiş yıllardaki komşuluk ilişkilerini kıyaslayarak bu anlamda olumsuz yönde yaşanan değişime dikkat çekmişlerdir. Her üç katılımcı da, geçmişteki daha sıcak, samimi, yardımlaşma ve güvene dayalı komşuluk ilişkilerinin yerini daha mesafeli ilişki biçimine bıraktığını belirtmiştir. Zeynep, “herkesin birbirine yardım ettiği, imece usulü işlerin yapıldığı, birbirini tanıdığı, selam verdiği, güler yüzlü davrandığı” komşuluk ilişkilerinin kentleşme ve dışarıdan gelen göç ile birlikte “birbirine güven duymayıp şüpheyle bakan, birbirinden kaçan ve zarar göreceği düşünülen” ilişki biçimine dönüştüğünü söylemiştir. Benzer şekilde Gönül de, geçmiş yıllarda Aksaray’da “komşulukların daha güzel olduğunu, kimsenin kapısını kilitlemediğini” ancak günümüze gelindiğinde “komşusunu tanımadığı için anahtarını bile veremediğini herhangi bir durumda kapısını bile çalamadığını” söyleyerek bu durumdan üzüntü duyduğunu da ilave etmiştir. Gülsüm de, güvene dayalı komşuluk ilişkilerinin kentte müstakil evlerin azalıp apartmanların artmasıyla birlikte azaldığına yer verdiği ifadelerinde eski komşuluk ilişkilerine dair duyduğu özlemi aşağıdaki biçimde dile getirmiştir:

“Eskiden komşuluklar çok güzeldi. Biz ee müstakil evde yaşıyoduk. Hep bütün evler müstakildi. Karşılıklı oturuyoduk. Akşam vakti çekinmeden birbirimize gelip gidebiliyoduk. Ee mesela bi Ramazan’da sahurlara kadar birbirlerimizde oturduğumuzu bilirdim ben. Bi yani çok arkadaşlık ortamı çok güzeldi. Aile ortamları çok güzeldi. Herkes birbirine güvenebiliyodu. Bi anne bi çocuğunu rahatlıkla çocuğunu emanet edebilecek bi komşuluk, bi güven vardı. Ama şimdi onların hiç biri yok. Bi çok sıcak bi ortamdı en azından. Rahatlıkla, kimse kimseden şüphelenmeden, kimse kimseden akşam olcak o mu olcak demeden rahatlıkla birbirine girip çıkabiliyodu. Ama şimdi o ortam tabi ki yok. Bu da neyden kaynaklaniyo? Bu kadar binaların yükselmesi, insanların apartmanlara kendini kapatması. Evlerde ne olup bittiğini bilmiyosun ki kime güvenceksin, kime ee samimi olabileceğini bile bilmiyoun. O yüzden eski komşuluklar çok güzeldi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcıların Aksaray kentinde yaşadıkları topluluk olma duygusuna yönelik deneyimlerden sonuncusu ise *sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın varlığına yönelik deneyim* olmuştur. Dokuz katılımcı, kentte yaşadıkları sosyal yardımlaşma ve dayanışma deneyimine ifadelerinde yer vermiştir. Aksaraylı olan bu katılımcıların ifadelerinden, kentte yaşayanların arasında kentin yerel kültüründe de (gelenek ve göreneklerde) bulunan sosyal yardımlaşmanın ve dayanışmanın sürdüğü anlaşılmaktadır. Buna göre Zeynep, Melahat, Recep ve Zahit sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın varlığına yönelik daha çok olumlu yöndeki deneyimlerinden söz etmişlerdir. Zeynep, küçük bir kent olan Aksaray’da herkes birbirini tanıdığı için özellikle de Aksaraylı olanların birbirine daha özverili ve tutkun olduğunu belirtmiştir. Zeynep’in özünde herkesin birbirini tanımasının bulunduğu ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma deneyimini de işaret ettiği sözlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aksaray ya ne kadar şey olsa da bağnaz desem de bir yani insanlar daha birbirine, herkes herkesi tanıdığı için, küçük bi şehir olduğu için daha böyle biliyo, daha tutkun gibi geliyo hani Aksaray yerlisi olarak. Hani dışardan gelenleri bilmiyorum ama Aksaray halkı daha böyle birbirine tutkun. Mesela düğün olsun, cenaze olsun, şey olsun hep o zamanlarda çok birbirlerine ya daha kalabalık olur. Bi cenaze daha kalabalık, bi düğün daha kalabalık olur. Hani kendine özelliği şeyi birbirlerine tutkun

olmaları. Hani dışardan gelenler açısından söylemiyorum, Aksarayın halkı için söylüyorum. Birbirlerine daha böyle özverililer.”
(Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Melahat, Zahit ve Recep de ifadelerinde kentin düğün ve cenaze geleneklerinde de görülen sosyal yardımlaşma ve dayanışma deneyimini öne çıkararak kent kültürü bağlamında yaşanan bu deneyim alt boyutuna değinmişlerdir. Melahat, “cenaze olduğunda eş dost herkesin birleşerek bir hafta boyunca cenaze evini yedirip içirdiğini” söylemiştir. Benzer şekilde Recep, “düğün ve cenaze sahibi olan evlerin dolduğunu, hayırlı olsun ya da baş sağlığı dilendiğini ve dertlerde yardımlaşıldığını ve mutlulukların paylaşıldığını” dile getirmiştir. Zahit de kentin sahip olduğu düğün ve cenaze geleneklerinin sosyal yardımlaşmayı artırdığını söyleyerek kent kültürünün özünde bulunan bu deneyim alt boyutunu şu sözleriyle ortaya çıkarmıştır:

“Bizim burada düğün adetleri vardı. Gelin kız görme adetleri vardı. Düğünden bir iki gün önce mevlit okutulurdu, kadınlar ayrı erkekler ayrı. Mahallede damat eğer ee biraz ee mali yönden eee zayıfsa mahallenin bir zengini onun yemeğini alırdı. Damat yemeği derlerdi. Orda toplanılır, birlikte camiye gidilir, camiden sonra hocanın u refakatinde damat evine götürülürdü. Belki söylemişlerdir, damat hamamı olurdu, gelin hamamı olurdu. Bunlar, komşuluk münasebetlerini artıran şeylerdi. Dayanışmayı artıran, kuvvetlendiren şeylerdi. Ölüm, ölümlerde mahallelerde işte şimdi televizyonlarda falan din adamları bu ölümlerde üç gün yemek verilmesini, ailenin o sıkıntı içerisinde bi de yemek hazırlama durumuna düşmemesi lazım geldiğini söylüyorlar. Bence de doğru ama bir de sosyal dayanışma vardı. Mahallede ee ölü olan eve yemek giderdi. Herkes tarafından o eve yemek gönderilirdi. Belki de bu din büyüklerinin söylediği şeylerle örtüşen şeyler. O ölümün acısıyla, bir kaybın acısıyla yemek düşünmesin diye komşular onun yani yemeğini evlerine yemek gönderer, ben hatırlarım. bi de ama ölü yemeği de olurdu üçüncü günü. Mahallenin eee yemek yapmakta mahir olan yaşlı kadınları, genç kızları, gelinleri onlar tarifiederler, yemek hazırlanırdı. Şey yemeği de hazırlanırdı, düğün yemeğini de bunlar hazırlardı. Ölü yemeğini de mahalleden gelirlerdi, getirirlerdi evlerinden.”
(Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.3.2. Yerel Halkın Tutum Ve Davranışlarına Yönelik Deneyimler

Araştırmada toplanan verinin analiz edilmesiyle ortaya çıkan bulgular, Aksaray kentinin sahip olduğu sosyal çevre varlığına yönelik deneyimlerden *yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik deneyimlerin*, ikinci sırada yer aldığını göstermektedir. Sosyal varlıkların önemli bir temasını oluşturan bu deneyimlerin çeşitli boyutlarına, katılımcıların tamamına yakınının (elli dört katılımcı) ifadelerinde yer verdiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların vermiş olduğu önem sırası da göz önüne alındığında bu deneyimlerin; “açık ve hoşgörülü olma, saygılı, güleryüzlü ve sıcakkanlı olma, yardımsever ve iyi niyetli olma, engelli bireylere duyarlı olma, kültürel varlıkların korunmasına duyarlılık göstermeme ve dedikoducu olma” olmak üzere altı boyuttan oluştuğu söylenebilir.

Yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik yaşanan deneyimlerden ilk sırada, *açık ve hoşgörülü olma* yer almıştır. Bu deneyim boyutu; “farklı yaşam tarzlarına karşı önyargılı olma, yeniliklere karşı kapalı olma, Aksaraylı olmayanlara karşı önyargılı olma, kadınlara ve bekârlara karşı hoşgörülü olma, öğrencilere karşı önyargılı olma ve farklı dinlere ve kültürlere karşı hoşgörülü olma” biçiminde altı alt boyuttan oluştuğu anlaşılmaktadır.

Buradan hareketle açık ve hoşgörölü olma deneyiminin, yerel halkın bir bakıma farklılıklara yönelik sergilediğı olumlu ya da olumsuz yönlü tutuma işaret ettiğı söylenebilir. Katılımcı ifadelerinden, farklılıklara karşı sergilenen olumsuz yönlü tutumun temelinde muhafazakâr toplumsal yapının yer aldığı anlaşılmaktadır. Araştırma katılımcılarından kırkı, bu anlamda yaşadıkları olumlu ya da olumsuz deneyimleri paylaşmıştır. Bu katılımcılardan on tanesi aynı zamanda bu deneyimlerini temsil eden çeşitli görseller de paylaşmıştır.

Funda – 4. Sırada

İhsan – 5. Sırada

Nermin – 3. Sırada

Görsel 78. Açık ve Hoşgörölü Olma Deneyimi ile İlgili Görseller

Yerel halkın açık ve hoşgörölü tutum ve davranışlarından ilk sırada yer alan *farklı yaşam tarzlarına karşı önyargılı olma deneyiminin*; giyim tarzı, düşünce biçimi, yeme-içme alışkanlıkları biçiminde yaşandığı görölmektedir. Karşı karşıya kalınan bu önyargının ise, katılımcıların “özgürlük hissi” yaşayamamalarına yol açtığı anlaşılmaktadır. Bu anlamda Aylın, Ankara’ya ziyarete gittiğinde “insanların başkalarının ne yaptığı, ne giydiği, nereye gittiği gibi konularla ilgilenmediğı için kendisini daha özgür hissettiğini”, Aksaray’da böyle bir duygu yaşamayamadığını ve kendisini baskı altında hissettiğini söyleyerek, yerel halkın yaşam tarzlarına yönelik önyargılı olmasına göndermede bulunmuştur.

“Mesela çarşıda yürürken ee insanların bakışları çok bazen rahatsız edici olabiliyo burdayken hani. Bazen böyle özellikle bunu Ankara’ya gidip geldiğim dönemlerde daha çok hissediyodum. Çünkü heralde orda ordaki ortama alışıyoruz. Ordan buraya geldiğimde çarşıda yürürken insanların bakışları o kadar rahatsız edici geliyodu ki bazen hani üstümde farklı bişey mi var diye hani düşünüyorum. Neden böyle bakıyorlar diye düşündüğüm oluyodu. Sonradan hani annemle falan da konuşuyoruz. Eee burda kala kala buna alışıyoruz ama burda genelde böyle bi tavrı var insanların. Ankara’da insanlar daha özgür ve birinin ne yaptığı, nereye gittiği, ne giydiği kimsenin umrunda değil. O yüzden daha böyle özgürce hareket edebiliyosunuz. Ama burdayken eee bişey yaptığında bi tepki çekeceğini ya da eee insanların sizi garipsiyeceğini hissediyosunuz. O yüzden biraz daha temkinli hareket etmeniz gerekebiliyo. Ee biraz daha baskı altında hissediyosunuz yani kendinizi burda.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı katılımcılardan Recep, Hande, Funda ve Damla ile Aksaraylı olmayan Gizem, Betül, kentte insanların “giyimlerinden” dolayı yerel halktan tepki görebileceklerini ve bazı giyim tercihlerinin hoş karşılanmayacağını söyleyerek yerel halkın farklı yaşam tarzlarına önyargılı olduklarına dikkat çekmişlerdir. Recep, Aksaray muhafazakâr bir kent olması nedeniyle saçını boyatan ya da başka türde giyinen kişilerin çevrede kabul edilmeyeceğini; Hande, “Aksaray’da insanların giyimine göre karakter analizi yapıldığını” söylemiştir. Funda, “sporcu olması nedeniyle rahat giyinen” bir insan olduğunu, ancak kentte herhangi bir mekâna gittiğinde bundan dolayı kendisine bakıldığında rahatsızlık duyduğunu dile getirmiş ve yaşamayı arzu ettiği Aksaray’ın “kimsenin kimseyi kıyafetiyle, yürüyüşüyle, konuşmasıyla, hareketliliğiyle yargılamadığı” bir kent olarak tarif etmiştir. Damla da giyim

tarzından dolayı çevresindekilerin kendisini eleştirdiğini anlatarak yaşam tarzın açısından giyimine yönelik önyargı ile ilgili şunları söylemiştir:

“Kısa bir etek veya kapalı olduğun halde bile dar bişey giydiğinde ‘aa bu nasıl kapalı’ der gibi oluyo. O da insana kötü bi yani moralini bozuyo. Kötü bişey oluyo yani. Sanki kötü bişey yapmış gibi. Hâlbuki bunlar çok kötü olduğunu düşünmüyorum. Herkesin kendi düşüncesi, özgürlüğü var sonuçta. Eee nasıl deyim? Yani ben kapalıyım. Ama ben böyle kapalıyım. Demek ki diğerlerini yapamıyorum veya ileriki yaşlarımda yapabilceğime inanıyorum bunları.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Büyükşehirde yaşamış ve üniversite okumak için Aksaray’a gelen Gizem ve Betül de, bu kentte istedikleri gibi rahat giyinemediklerini anlatmışlardır. Gizem “şık bir şekilde giyindiğinde” kendi memleketinde kimse tarafından garisenmediğini söylerken; Betül, “kendisini kısıtlamak istemediğini ve daha özgür olmak” istediğini giyim tarzı üzerinden anlatmıştır. Betü’ün yaşamayı arzu ettiği “özgürlük deneyimine” de yer verdiği ifadelerinde giyim tarzından dolayı insanlar tarafından yargılandığını belirttiği sözleri aşağıdadır:

“İnsanların daha rahat hareket edebildiği bi şehir olmasını isterdim. En basit örneği kıyafet. Burda hiç bi zaman etek giyemedim. Gerçekten rahat giyemiyorum yani. Kendimi rahat hissetmiyorum. Giymek istemiyorum ya. Şaka gibi yani. Çok açık yani derken yazları falan kendi yaşadığım yerden kaynaklanabilir çok açık, çok açık giyinen bi insanım yani normalde de. Kendi memleketimde olsun, başka bi yere gittiğimde olsun yani Eskişehir’de falan yani ve eee burda ya kendimi kısıtlamayı sevmiyorum. Onu sevmiyorum yani. Daha özgür olmak istiyorum. Daha özgür hareket etmek istiyorum. Burda mesela insanlar seni tanımyo. Üniversite için de geçerli. Ben burda gördüm mesela bunu. İnsanlar seni tanımyo ama senin kıyafetinden, senin görünüşünden, senin saçından, saçının renginden hemen bi damga bile vurabiliyorlar. Hemen yargılayabiliyorlar.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Farklı yaşam tarzlarına karşı yerel halkın önyargılı tutum ve davranışları ile ilgili Aksaraylı olan Metin ve Recep, farklı görüş ya da düşünce biçimlerine yönelik önyargıya işaret etmişlerdir. Metin, “sahip olduğu siyasi görüşten dolayı insanlar tarafından çok çabuk zihinlerde fişlendiğini ve bu nedenle Aksaray’da hiçbir şekilde fikrini tam olarak söyleyemediğini” belirtirken; Recep de görüşünden ya da dini inancından dolayı insanların etiketlendiğini söyleyerek farklı yaşam tarzlarına karşı önyargıya aşağıdaki gibi dikkat çekmişlerdir:

“Buraya gelen müşterilerle hiç bi şekilde hani böyle oturup yani nasıl söyleyim fikrinizi tam beyan edemezsiniz. Müşteriye göre fikrinizi beyan etmek zorundasınız. Aksaray’da da böyle çok çabuk hemen işte yani atıyorum örnek veriyorum sol görüşlü olup sol görüşle ilgili bahsettiniz hemen herkes sizi sol görüşlü diye beyinde fişliyo. Sağ görüşlü olsanız sağ görüşlü diye fişliyorlar. Hani bunun gibi yani çok çabuk bi şekilde dedikodu yayılıp fişliyor beyinlerinde.” (Metin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Bi derneğe gitmiş olsan ya da bi dini cemaate bağlanmış olsanız ya da bi aykırı bi dine ya da aykırı bi cemiyete ya da aykırı bi derneğe bağlanmış olsanız hemen etkilenirsiniz. Ama büyükşehirde öyle bi sıkıntı olmaz. Ya ateist olabilirsiniz e... ya da sol bi örgüte de bağlanabilirsin ya da ne bileyim buna benzer ama burda birileri kesin vardır. Onların yaftaladığı ya da onları etiketlediği derneklere, cemiyetlere, vakıflara gitmek zorunda gibisiniz. Öyle de olumsuz yanları var. Etiketlemek daha çok basit oluyo burda.” (Recep - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Funda, başka bir kente ait getirdiği görsel hakkında konuşurken Aksaray’da da yargılanmadan ve insanların bakışlarına maruz kalmadan keyif aldığı şeyleri yiyip-içebilmek istediğinden bahsederek, farklı yaşam tarzlarına karşı önyargıya dikkat çekmiştir. Funda’nın yemek alışkanlıkları bakımından öne çıkardığı bu alt boyuta yönelik fotoğrafa dayalı görüşme ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Burası Aksaray değil. Burası ı... Kırklareli, Lüleburgaz. Ee ve burda bi meyhaneye gittiğim zaman oturup, muhabbet ettiğim zaman, bi rakımı, bi balığı ya şimdi alkolik olarak değil ama en azından hiç kimsenin yargılamadığı şekilde bi ortam

paylaşıyorum. Hani ordaki şehir Burgaz küçük bi yer, ilçe ama o kadar modern ki, kimsenin giydiği, giymediği. Aksaray'da da bunları istiyorum, yani isterim. Niye istemeyim? Benim bi arkadaşım dışardan geldiği zaman ben haydi diye arkadaşına oturup bi yerlerde, benim çok Türk arkadaşım da olmayabilir. Benim yabancı kültürden, diğer kültürden insanlar var. Yani hani her dakika benimle beraber çay içmek istemiyolar, bir kahve içmek istemiyolar. Dolayısıyla haydi diyerekten bi götür, ha bi de etrafın yargılamadan baktığı bi ortam istiyorum. İnsana o bakış mesela u Aksaray'da en çok sevmediğim şeylerden bi tanesi bakıştır. Onları anlayabiliyosun burda büyüdüğün için. Orda o bakış yok.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Yasin ise gençlerin birbiriyle ilişkilerinin hoş karşılanmadığını ve düşünce yapısının daha çağdaş hale gelmesi gerektiğini belirterek, farklı yaşam tarzlarına yönelik önyargıya dikkat çekmiştir. Yasin'nin kız-erkek ilişkilerine yönelik önyargıdan bahsettiği ifadeleri şöyledir:

“Burda bi kız erkek, erkek arkadaşı sokakta samimi görüntüsünde görünse yani tefe koyarız biz. Tefe koyarız yani kabul edelim. Bunu tefe koyarız, yani eve gidene kadar şey yoluyla gulaktan gulağa yoluyla o şayapılır. “Bak şunu gördün mü, bak hele şunlara bak bi”, ya bu böyle denir eve girene kadar. Ama bugün atıyorum bi batı şehrinde bunu kimse umursamaz bile. Hataysa kendi hatası der geçer. Ama bizim burda böyle yani. Bence Aksaray'ın en büyük eksikliği bence bu. Yani şey düşünce yapısı biraz daha şey yapması lazım, çağdaş derler ya o hale gelmesi lazım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın açık ve hoşgörülü tutum ve davranışlarından bir diğeri, *yeniliklere karşı kapalı olmaktır*. Aksaraylı olan Ayşe, yerel halkın “köylü zihniyetine” sahip olduğunu söylerken, kent ne kadar gelişim gösterse de yerel halkın aynı yerde kaldığını, ilerlemediklerini ve yeniliklere kapalı olduklarını dile getirmiştir. Ayşe'nin yerel halkın yeniliklere karşı kapalı olduklarını içeren ifadeleri şöyledir:

“İnsanları biraz daha ımm açık değiller. Yani u kalıp belli, o kalıbın dışına çıkamıyo. Yani yavaş yavaş o da belki. Daha hala köy zihniyeti var. Yani böyle daha şehir oluşamamış, hala köylü zihniyetiyle. Hani köylüleri küçük görmek olarak değil de hani dar bi kalıpta bakıyo. Hani mesela bir yeniliğe açık değiller. Hani yenilik geldiği zaman onu aşmaları biraz daha uzun zaman alıyo. Öyle söyleyim. Yani yeniliklere biraz kapalılar. Hani köylü zihniyeti derken onu söyledim. Hani insanlar yeniliklere daha kapalılar. Hani oo onu aşmaları için uu üzerinden çok çok uzun zaman geçmesi lazım. Tamam, şehir geliyo, belki binalar ama insanlar aynı yerde, ilerlemiyolar yani. Ha biz diyo böyle mutluyuz diyorlar. Bu şekilde kendilerini değiştirme adında herhangi bi çaba sarfetmiyolar.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı bir diğer katılımcı Hakan, kentteki “muhafazakâr toplumsal yapı” nedeniyle yerel halkın değişimlere ayak uyduramadığını ve değişime direnç gösterdiğini belirtmiştir. Hakani, bu ifadeleriyle hâkim olan muhafazkar yapının yeniliklere karşı kapalı olmayı da beraberinde getirdiğine işaret etmiştir:

“Bu küçüklüğü ya da bu eee dar alanda sıkışmışlığı bi kendine dezavantaj sağlıyo. Nasıl bi dezavantaj? E... yeni insanlar, yeni şeyler girdiği zaman Aksaray'ın hayatına ya da Aksaray'ın gelişimine, sonuçta hayat bi gelişim süreci, sürekli değişerek yaşadığımız bi gelişim süreci ve Aksaray kendi köklerinde, kendi geçmişinde yaşananları, ister istemez her toplum kendini devam ettirmek ister ama bizim ee bu üniversitenin buraya gelmesinden sonra, nüfusun artışından sonra yaşadığımız en büyük sıkıntı, tabi ki bu değişime ayak uydurma konusu. Değişimde ayak uydurmamasının tek sebebi, bence yani en büyük sebebi bundan kaynaklıyo; biraz insanların muhafazakâr yapısı ve bu değişime direnme istekleri. Bu da eee bi adım atmak, büyüyüp yukarıya yürürken bi basamak daha atlamak için sizin işinizi zorlaştırıyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan Sevgi, yerel halkın “yeni yapılan şeylerin kentin sosyal yapısını bozduğunu” düşündüğünü ve bu nedenle gelişime açık olmadıklarını belirterek, yeniliklere karşı yerel halkın kapalı oluşuna şu sözleri ile gönderme yapmıştır:

“Dört yılda gördüğüm kadarıyla gelişmeye kapalı bi şehir olduğunu düşünüyorum ben. Gelişme ne kadar sürse de, devam etse de burda yaşayan insanlar ee çünkü ben burda yaşayan insanların daha fazla bi şey talep ettiğini görmedim şehirden. Aksine yapılan yeni alışveriş merkezleri, yeni sokaklar, köprüler, eee üniversitenin genişlemesi bunları hep böyle ee şehrin sosyal yapısını bozuyo gibi değerlendiriyolar. Bu açıdan bence gelişmeye açık değiller çok fazla. Yetiyo yani onlara.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın açık ve hoşgörülü tutum ve davranışlarından ikincisi, *Aksaraylı olmayanlara karşı önyargılı olmadır*. Aksaraylı olmayan katılımcıların yanısıra Aksaraylı katılımcıların

da yabancılara karşı yerel halkın önyargılı tutuma sahip olduklarını dile getirdikleri anlaşılmaktadır. Bu anlamda Aksaraylı katılımcılardan Zeynep, “dışardan gelenlerin hemen kabul edilmediği” söylerken; Aykut, “yöre halkı muhafazakâr olduğundan yabancı insanlara hoşgörülü davranılmadığını” belirtmiştir. Aksaraylı olmayan katılımcılardan Aslı, “dışarıdan gelen insanların dışlandığını ve sahiplenilmediğini”; Selin, “kent halkının kendisine dışarılı gibi davrandığını, bu kültüre ait olmadığının hissettirildiğini” söyleyerek yerel halkın Aksaraylı olmayanlara karşı önyargılı davranışlarına dikkat çekmişlerdir. Aksaraylı olmayan ancak bu kentte büyümüş olan araştırmanın genç yaştaki katılımcılarından Serhat da, Aksaraylı olmayanların bu kentte yabancı olduklarını rahatlıkla hissettiklerinden başka kentler ile kıyaslama yaparak şöyle dile getirmiştir:

“Ya hoşuma gitmeyen dediğim gibi ı dışa dönük değiliz. Yani gelen yabancı bi insanın, farklı kültürden gelmiş bi insanların ı yani ciddi anlamda gelen bi insan yabancılığı rahatlıkla hisseder. Ya ben bunu ziyaretlerimde bi Ege Bölgesi'nde bunu görmüyorum. Bi Akdeniz Bölgesi'nde bunu görmüyorum. Bi Isparta'dır, Burdur'dur o bölgelerde bunu görmüyorum. Gerek misafirperverlikleri, gerek hani candan oluşları hani insanı böyl e eee yabancı gözüyle süzmeden kabullenmeleri, yardımcı olmaları, bunu bi Aksaray'da göremiyorum. Kesinlikle kapalıyız.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Otuz yıldır bu kentte yaşayan Zehra, kendisine yönelik davranışlardan dolayı yabancı olduğunu hep hissettiğini anlatarak yerel halkın Aksaraylı olmayanlara gösterdiği önyargılı tutuma aşağıdaki sözleri ile vurgu yapmıştır:

“Genel anlamda yabancı olarak ayırt ediyorlar dışardan gelen insanları. Ben otuz yıldır hep bunu duyarım. Yani iş ortamında da olsa mesela bi yere gelineceği zaman işte o Aksaraylı değil, burda ne işi var gibi bi tavır hissediyorum yani hep. Bu yabancı anlamında bunu hep hissettim. Hâlbuki benim toplam ömrüm boyunca çoğu vaktim burda geçti yani. Kırk sekiz yaşındayım ama otuz yıldır burdayım. Ömrümün çoğu burda geçti. Buna rağmen burda hep bu şeyi hissettik yani yabancı olmayı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın açık ve hoşgörülü tutum ve davranışlarından bir diğeri, *kadınlara ve bekârlara karşı hoşgörüsüz olmaktır*. Büşra, Songül, Melahat, Zeynep, ifadelerinde yerel halkın kadınlara karşı hoşgörüsüzlüğünü dile getirmişlerdir. Geçmiş yıllarda Aksaray'da, Büşra, “kadınların kafede oturmalarının yadırgandığını”; Songül, “kız çocuklarının bir işe girip çalışmasının tuhaf karşılandığını” söylerken; Melahat, günümüzde “kadınlar akşam dışarı çıktığında ayıplanıp kınandığını” belirtmiştir. Zeynep de, Aksaray'da yalnız bir kadının yaşadığı sıkıntılardan ve yaşamının nasıl kısıtlandığından bahsederek, yerel halkın kadınlara yönelik hoşgörüsüzlüğünden duyduğu rahatsızlığı şu sözlerle dile getirmiştir:

“Yalnız ve dul olduğun zaman yani Aksaray'da yani bizim Aksaray ne kadar da kentsel olarak gelişse de beyin olarak daha gelişmemiş bi şehir. Yani dul kadına bakışları yönünden, yani senin yaşamını kısıtlıyorlar. Hani bekâr ve yalnız bi kadınsan yaşama şartın çok zor. Yani bu dezavantaj benim için. İnşallah onu da aşarlar ilerki yıllarda, belki biz göremeziz ama çok ilerki zamanlarda aşılır inşallah. Yani biraz bağnaz, o konuda bağnaz bi şehir. Yani yaşam şartlarından ziyade olumsuz tarafı da hani benim yaşadığımı söylüyorum. Ya benim yaşadığım sadece bu. Tek zorluğunu çektiğim şey o benim. Yani bi yalnız bi kadın ya da dul bi kadın balkonda yalnız oturamıyacağı gibi, gecenin belirli bi saatinden sonra dışardan geleceğin gibi. Ya bu tür zorlukları ben yaşıyorum ya da bana öyle denk geliyo, bilmiyorum. Yani bunlar. Başka bişeyi yok. Yani gideme her istediğin yere yalnız çıkamıyorsun, yalnız gelemiyosun. Sonuçta yalnız bi bayansın. Mesela arkadaşın olamıyo, evine bi misafir gelemiyö. Bütün şey bu, sıkıntı bu yani. Benim tek dezavantaj yaşadığım bu. Zaten sakin bi yaşıntım olduğu için hani fazla şeyim yok, hani böyle gidiyim, geliyim şey yapıyım yok. Ya çok dikkat etmen gerekiyo. Eğer rahat ediceksen bu tür şeylere çok dikkat etmen o da insanı geriyo. Yani bazı şeyler de geriyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Kağan ise, evlenmeden önce Aksaray’da ev arama sürecinden bahsederken yerel halkın bekâr olduğu için kendisine evlerini kiralamak istemediklerini, bu nedenle ev bulma konusunda çok zorlandığını söylemiştir. Kağan, yaşadığı bu olumsuz anı yoluyla, yerel halkın bekaralara karşı önyargılı ve hoşgörüsüz tutumlarına dikkat çekmiştir. Kağan’ın bu anısına aşağıda yer verilmiştir:

“Eee ilk başta ev ararken çok sıkıntı yaşamıştım ben. Yani o zaman bekârdım. Üniversitede görevliyim. Yani bunun şeyi vardı ben de ev ararken hani üniversiteden geliyorum muhtemelen ev verirler diye düşünüyordum. Ama yaklaşık üç haftaya yakın ev aradım. Yani ev vermediler bekâr olduğum için. O çok garip gelmişti ve hala düşündükçe şey yapıyo böyle beni rahatsız ediyö. Bekâr erkeklerle ev vermiyoruz hocam, bizim için sıkıntı değil de apartmandan rahatsız olanlar var. Genellikle bu kalıp söylendi hep yani. Hani biz bekâra ev vermiyoruz da demişler. Biz veririz ama işte komşular rahatsız oluyo, etraftan rahatsız olanlar var. O yüzden yaklaşık üç hafta ev aradım. Yani eee memur olmamın avantaj sağlıycağı düşünüyordum. En azından sabit bi gelir var. Heralde evi veren için de yani evini kiraya çıkaran için de bu önemlidir diye düşünmüştüm ben ama değilmiş. Sonra evlendikten sonra daha rahat oldu işler. Hani evlendikten sonra biz bu sefer, hani o zaman onlar kiracı beğeniyolardı, bu sefer biz ev beğenmeye başladık hakkaten hani ev aradık biz. Burası güzel ama biz istemiyoruz. O zaman ki şey oydu, gerekçe oydu; bekâr olmamdi. O da beni rahatsız etmişti. Yani şehrin bakış açısı beni rahatsız etmişti.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın açık ve hoşgörülü tutum ve davranışlarından birinin de öğrencilere karşı önyargılı olma olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda üniversitede öğrenci olan araştırma katılımcılarının genel anlamda olumsuz deneyimler yaşadıkları anlaşılmaktadır. Berna, “Aksaray halkının öğrencilerin kenti değiştirip bozduğu şeklinde düşündüklerini ve gittikleri her mekânda bunu hissettirdiklerini”; Betül, “insanların öğrencilere çok tuhaf baktıklarını ve önyargılı yaklaştıklarını” söyleyerek yerel halkın öğrencilere karşı hoşgörüsüzlüğünü ve bundan duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir. Begüm de öğrenciye güvensizliğine dair yaşadığı bir anıyı paylaşarak, yerel halkın olumsuz yönlü tutum ve davranışlarına aşağıdaki örnek vermiştir:

“Biz Aksaray meydanda, bi alışveriş yani küçük bi butik tarzı bi yere girdik. Sahibi Aksaraylıydı. Eee öğrenciye yani bizden bi on dakika önce giren müşteri Aksaray’ın kendi yerli halkındandı. Ona kırk liraya sattığını bize elli beş liraya vermeye çalışıyordu mesela. Bu tarz şeyler gördüm. Hani evet bu benim için çok büyük bi problem değildi ama ee bi arkadaşım şeyden yurttan çıkıp eve girdi mesela. Öğrenciye güven olmadığını her gece ev sahibinin kapıya dayanmasıyla anladık. Her gece gelip kontrol ediyodu, evde erkek var mı, evde birileri var mı, başka birileriyle kalıyo musunuz falan diye. O yüzden hiç bi şekilde güvenmediklerini biz o zaman çok daha iyi anlamıştık.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Üniversitede çalışan İhsan ise, sağladığı fotoğrafın Aksaray halkının öğrencilere olan bakış açısını temsil ettiğini söylemiş ve sahip olduğu bu bakış açısı nedeniyle görselde olduğu gibi “kafa yapısının bu dünyanın dışında” kaldığını sözlerine eklemiştir. İhsan’ın yerel halkın öğrencilere yönelik hoşgörüsüzlüğünü öne çıkaran görsel ifadeleri aşağıdadır:

“Evet, öğrenci sorunlarına dikkat çeken ikinci fotoraf, ikinci karikatür daha doğrusu. Eee yani bekâra olan eee öğrenciye olan bir anlamda ee. Burda mesela öğrencilerin sosyalleşme anlamındaki e... mesela kız öğrencilerin veya kızlı erkekli öğrencilere karşı bir e... direme, ayak direme yani eee hani köy gibi düşündüğümüzde hani bekâr bekâr veya ne bileyim eee erkek kız beraber gezmesi, belki aynı evde kalması hani bu anlamda mesela biraz şey eee tutucu bir eee yapı var. Mahalle baskısı gibi düşünebiliriz bunu. Hani ee işte bekâr bekâr, kızlı erkekli ne bileyim e... belli bi saat, sekizden sonra hani ee kızların çarşıda, dışarda ne işi var diyen bir mantığın, bir şeyin e... düşünce yapısının resmedilmiş hali aslında. Yani bu küçük şehirlerin işte e... üniversiteyi hazmetme aşamasına eee yönelik bir şey bence. Aksaray halkının eee öğrencilere hatda genelinde öğrencilerin özelinde belki kız öğrencilere biraz böyle kendi gibi düşünmeyen, kendi gibi giyinmeyen, kendi gibi davranmayan öğrencilere karşı olan e... kırsal bakış açısını temsil ediyö aslında.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Yerel halkın açık ve hoşgörülü tutum ve davranışlarından sonuncusu, farklı dinlere ve kültürlere karşı hoşgörülü olma biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu anlamda Nermin getirdiği

görsel yoluyla yerel halkın farklı dinlere karşı hoşgörülü ve saygılı olduğunu; İsmail ise farklı etnik kültüre sahip insanların Aksaray’da herhangi bir sorunla karşılaşmadan yaşayabildiklerini anlatarak bu deneyim alt boyutu açısından olumlu görüşlerini dile getirmişlerdir. Nermin’in fotoğrafa dayalı görüşme, İsmail’in ise yarı yapılandırılmış görüşme ifadelerine aşağıda sırasıyla yer verilmiştir:

“Kültürlerin buluşma noktasıymış gibi. Mesela şu yukarısına baktığımızda burda haç işareti daha duruyo. Hani değişik yaşantıların, değişik kültürlerin eseri ama şuanda Müslümanlar yaşıyo burda. Ama bu haç işaretleri onları rahatsız etmiyo. Hala kalması çok yani büyük bi saygının eseri bence. Hani dinler arasındaki saygıyı temsil ediyö benim için. İnsanları da öyle açıkçası. Burda aslında hoşgörüyü temsil ediyö benim için biraz da. Yani başka dinlere, başka düşüncelere, başka şeylere hani saygılı olduğunu ben burda görüyorum.” (Nermin - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Ee ne diyelim özellikle etnik yapı olarak burda ciddi manada da bi kürt nüfusu yaşıyo sonuçta. Hani uzun yıllarca da burdalar. Bir rivayete göre tabi o ee Ermeni olaylarındaki işte o kan davasından özellikle zarar gören ve kan davasını engelemekle ilgili bu bölgeye yerleştirilen kürtler. Biçok şehirde olmayan çok tek tük bi sıkıntı arada olmuş olsa dahi eee iki unsurun bu kadar birlikte yaşayıp birbirine kenetlendiği ve sıkıntı çıkmayan ender şehirlerden bi tanesi Aksaray. Yani iki tarafın birbirine şakayla karşık haricinde diğer şehirlerdeki olduğu gibi küçümseyip aşağılamadığı ee şehirlerin başında Aksaray geliyo. Yani bu yönden olumlu buluyorum.” (İsmail - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik yaşanan deneyimlerin ikinci boyutu; *saygılı, güleryüzlü ve sıcakkanlı olma* olup; yirmi beş katılımcının ifadeleriyle bu deneyim ortaya çıkmıştır. Bu katılımcılardan beşi ise yaşadıkları bu deneyime ilişkin görseller sağlamıştır.

Funda – 5. Sırada

Kamil – 2. Sırada

Metin – 3. Sırada

Dündar - 1. Sırada

Görsel 79. Saygılı, Güleryüzlü ve Sıcakkanlı Olma Deneyimi ile İlgili Görseller

Serhat, Tuğrul, Hande, Funda, Kamil, Metin, Dündar, sokakta, trafikte, alışveriş merkezi gibi mekânlarda yerel halkın *saygısız ve kavgacı davranışları* ile karşı karşıya geldiklerini belirterek, bu deneyim boyutu açısından yaşadıkları olumsuz yönlü deneyimleri paylaşmışlardır. Bununla ilgili olarak Serhat, Aksaray’da “insanlara karşı hoşgörünün, tahammülün ve centilmenliğin olmadığını”; Tuğrul ve Hande de “insanların birbirine karşı nezaketinin kalmadığını” söylemişlerdir. Benzer şekilde Funda, trafikte ya da AVM’lerde insanların saygılı davranmadıklarını ve sürekli kavga halinde olduklarını anlatabilmek için getirdiği görsel yoluyla bu deneyim boyutuna dikkat çekmiş ve aşağıdaki ifadeleri kullanmıştır:

“Kimse birbirine saygılı değildir, başta trafikte. Ondan sonracıma bi alışveriş merkezlerinde sıraya girmeyi bile çok fazla bilen insanlar değiliz. Ondan sonra bi iii derdini, bişeylerini anlatamaya çalıştığın zaman kendini çok ifade eden insanlar değiliz. İfade edemeyince bu sefer ıı bağırma ya da daha farklı bi olayla ortaya çıkan insanlarız. I... daha farklı şeylerle. Bi bağırma, bi kavga. Ondan sonra çünkü kendini ifade edemeyen insan daha farklı şiddete yöneliyo açıkçası. İu o yüzden Ninja kaplumbaaları diye düşünüm.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kamil ve Metin de sağladıkları görsellerde yerel halkın saygı içermeyen davranışlarını trafik bağlamında ele almışlardır. Kamil, görsel hakkında konuşurken, “sürücülerin birbirlerine saygısı olmadığı için kentteki trafiğin düzensiz olduğunu” söylemiştir. Metin de benzer

şekilde ilk olarak yarı yapılandırılmış görüşmesinde trafikte sürücülerin saygısız davranışlarının kavga ya neden olabildiğini belirterek benzer ifadeleri getirdiği görsel için de söylemiştir. Metin'nin yarı yapılandırılmış ve görüşmeye dayalı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“İnsanların birbirine olan saygısı çok berbat burda. Mesela insanların birbirine burda büyükşehirle oranla bi saygısı yok. Burda artık yani cahil kesim mi diyeyim artık hani böyle paramız var her şeyi yaparız hesabı mı oluyo bilmiyorum ama mesela iki araba yolun ortasında yan yana durup muhabbet edebilyo trafiği kilitliyebiliyo ve bunun için arkadan uyarın insanlarla inip kavga edebilyo ve insanların birbirine hiç saygısı yok. Direk kavga edilyo burda.” (Metin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Bu fotorafa bakınca trafikte insanların gerçekten Aksaray'da birbirine saygısı olmadığını, kuralların hiç bi şekilde dikkate alınmadığını ve mesela en bariz örneği uı yolda iki tane arabanın yan yana durup böyle yolu tıkayarak arabalarından doğru böyle muhabbet ettiği filan aklıma geliyo. Yani bunun gibi çok örnek var yani Aksaray'da.” (Metin - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Dündar ise işyerinde bulunan saygılı ve nezaketli ortamı kentte bulamadığını getirdiği görsel yoluyla anlatmış ve işyerindeki ortamın kentte olmasını arzu ettiğini söylemiştir. Bu katılımcının ifadeleri şöyledir:

“Çok ciddi eee birbirine saygı var. Sabah belki yetmiş ya da seksen kişiye günaydın diyorum. Ee beraber çalışayım ya da çalışmayım yolda karşılaştığım herkesle merabalaşıyosun. Bu bi kültür çünkü. Ee yemeğe giderken karşılaştığın herkese afiyet olsun diyo herkes birbirine, tanışın tanımasın. Eee bu dışardan taşeron olsun olmasın. Ee hani şehirde bunlar az, isterdim ki bu şehirde de bu nezaket oranı fazla olsun. Eee saygı oranı fazla olsun insanları birbirine ve kurallara uyma oranı tabi ki en zirvede olsun.” (Dündar - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Zehra, Müge, Nermin, Gizem ve Cihan ise yerel halkın güler yüzlü ve sıcakkanlı tutum ve davranışları açısından yaşadıkları olumsuz deneyimleri paylaşmışlardır. Zehra ve Müge, hayallerindeki Aksaray kentini anlatırken, “insanların güler yüzlü, anlayışlı ve birbirine güzel davranmasını” istediklerini dile getirmişlerdir. Nermin ve Cihan ise, “Ege’de yaşayanlar daha sıcakkanlı” iken Aksaray’da yerel halkın soğuk olduğunu söylemişlerdir. Aksaraylı olmayan Gizem, Akdeniz insanının daha sıcak olduğunu ancak Aksaray’da insanı ilişkilerin bu anlamda zayıf olduğunu söyleyerek, olumsuz görüşlerini aşağıdaki gibi aktarmıştır:

“Mesela orada e... ya benimsemek çok daha fazla. Sıcak. İnsanlar gerçekten sıcak. Denizin etkisi var mı derler ya, biz işte dersimizde de işlemiştik. Gerçekten etkisi var. Daha sakın Akdeniz insanı. Yani daha böyle ılıman. Yolda yürürken karşıdan biri geliyorsa, böyle bir-iki saniye göz göze bakıyorsa, mutlaka iki taraf da birbirine gülümseyip geçer yani yan yana gerçekten. Ama burada öyle bişey yok. Burada beş dakika da göz göze kalsan çok kötü sonuçlar şöyle doğurur. Kaba baktığıyla kalır yani. Kabaca baktığıyla kalır sadece sana. Herhangi bi mimik, hiç bişey yok. Hani sıcaklık ee insani ilişkiler, beşeri ilişkiler çok uı sıkı, gelişmiş veya iyi bi seviyede değil maalesef.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Esra, Yeşim ve Songül ise yerel halkın sıcakkanlı tutum ve davranışları açısından olumlu yöndeki deneyimlerinden söz etmişlerdir. Daha önce büyükşehirlerde yaşamış olan Esra ve Yeşim, Aksaray küçük bir kent olduğu için yerel halkın daha samimi ve sıcak olduklarını belirtmişlerdir. Yeşim, Aksaray’da “insanların sıcak, ılımlı ve insan ilişkilerinde daha yakın hissettiğini” söylerken; Esra, kentteki ilişki biçiminden aldığı keyfi aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Eee insanlar konusunda şey insanlar daha yorum yapayım daha bi samimiler, daha bi sıcaklar hani. Şehrin küçük olmasından ötürü olabilir. Daha tam gelişmediği için modernlik insanları birbirinden uzak modernleştikçe insanlar birbirinden uzaklaşıyo olabilir. Ama burda daha tam olarak o yakalanmamış. Ben bunları keyifli buluyorum. Bu bana kendimi iyi hissettiriyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı Songül’ün de kentin küçük olmasından dolayı insanların sıcakkanlı oluşuna dair ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“İnsanlar daha cana yakın. En azından küçük bi il olduğu için bi şey sorabilme imkanın oluyo, bi adres sorabilme imkanı oluyo ya da bi biriyle tanışmak istersin, bi zorda kalırsın, bi durumunu anlatabilme olayı oluyo. Ama ankarada felan hani o tarz bişeyler biraz daha insanlar bana resmi geliyo açıkçası. Burası daha cana yakın, daha sevecen, küçük bi yer olduğundan dolayı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik yaşanan deneyimlerin üçüncü boyutu ise *yardımsever ve iyi niyetli olmadır* ve yirmi iki katılımcı tarafından bu deneyim boyutuna işaret edilmiştir. Katılımcıların, yerel halkın genel yardımsever ve iyi niyetli davranışları ile birlikte Aksaraylı olmayanlara ya da yabancılara yönelik sergiledikleri bu tür davranışlara da dikkat çektikleri görülmektedir. Ayrıca bu deneyim açısından katılımcıların olumlu deneyimleri olduğu gibi olumsuz deneyimlerin de yaşandığı elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu katılımcılardan üçü, bu deneyimle ilgili görseller sağlamıştır.

Dündar – 3. Sırada

Nermin – 1. Sırada

Görsel 80. Yardımsever ve İyi Niyetli Olma Deneyimi ile İlgili Görseller

Melahat, İlkay, Müge, Nur, Hande ve Dündar, yerel halkın genel anlamda yardımsever ve iyi niyetli tutum ve davranışları bakımından yaşadıkları olumlu deneyimleri paylaşmışlardır. Melahat, Aksaray’ın “eşe-dosta, fakirlere ve düşkünlere yardım etme” konusunda iyi bir kent olduğunu söyleyerek yerel halkın yardımsever ve iyi niyetli davranışlarına dikkat çekmiştir. Ortopedik engelli katılımcılardan İlkay ile görme engelli katılımcılardan Müge ve Nur da alışveriş merkezinde, otobüste ya da sokakta yardım talebinde bulunmadan “insanların kendilerine yardım etmeye” çalıştıklarını söyleyerek, bu boyut açısından olumlu görüşlerini ifade etmişlerdir. Öğrenci yurdu işletmecisi olan Hande, Aksaraylı bir kişinin her yıl ihtiyaç durumundaki öğrencilere burs vererek yardımcı olduğunu anlattığı hikâyesinde, yerel halkın yardımsever davranışlarını öne çıkarmıştır. Hande’nin bu hikâyesine aşağıda yer verilmiştir:

“Çok güzel adamlar da var, adam gibi adamlar da var. Bi öğrencim bundan bir buçuk iki ay öncesinde geldiğinde bana şey dedi; hocam böyle böyle bir burs geldi bana, ben kimin olduğunu bilmiyorum, aslında sadece isim olarak söylenildi ama kişi de beni bilmiyo. Farzı misal bir eee Aksaray’ın eee yerlisi beyefendi bi adam diyo ki ben öğrenciye her yıl beş tane öğrenciye yardımcı oluyorum, bi arkadaşına söylüyo. Arkadaşı da çevresindeki öğrencilerden birini buluyo ve öğrenci bana geldi dedi ki hocam böyle böyle burs durumu ve beni o kişiyle tanıştırmıyolar. Ben dedi, hani ne yapabilirim yani kabul edeyim mi. Kızın ihtiyacı da var. Dedim ki sen kişiyi ismini biliyo musun? Biliyorum. İsmi duyduktan sonra araştırdım ki biraz da zaten az buçuk bilgim vardı. Zaten her yıl beş on tane öğrenciyi okutuyomuş ve asıl amacı da kendini tanıtmamak, hani öğrenci o konunun şey işte ben sana yardım, karşılık beklememek adına. Bu bu şekilde Aksaray’ın güzel insanları da var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Dündar, Somuncu Baba Türbesine ait bir görsel paylaşarak, Bu görseli Aksaraylıların saf ve iyi niyetli olmalarıyla eşleştirdiğini aşağıdaki biçimde anlatmıştır:

“Ee İç Anadolu insanının genelinde belki bu özellik vardır. Ee çok hoş bi saflık var. Temizlik var ee ve iyi niyet var. Çünkü Anadolu insanı hani Anadoluyluyuz biz. Anadolu insanı ee diyoruz ya ben onu Aksaray’da görüyorum aslında genelde. Tabi ki her

yerin kötü ve çirkin örnekleri var ama özünde çok saf, çok temiz, çok yardımsever eee insanlar. Buraya gelip zaten bu Zat'a (Somuncu Baba) hani ee saygısını belli eden, duasını esirgemeyen insanlar da Aksaray'ın insanları. Dolayısıyla hani özdeşleştirme noktam saflık ve arılık anlamında özdeşleştirebilirim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Gizem ve Nermin ise yerel halkın yardımsever ve iyiniyetli olmadıkları yönünde daha çok olumsuz yönlü deneyimlerini anlatmışlardır. Aksaraylı olmayan katılımcılardan Gizem, kendi memleketinde “yardımlaşmanın çok fazla olduğunu ve yardımlaşma için herhangi bir bişeye üye olmanın gerekmediğini” söyleyerek bir anlamda Aksaray’da bu anlamda daha olumsuz bir durum olduğuna işaret etmiştir. Nermin, Aksaray’ın turistik bir alanında bulunan yeme – içme mekânına ait bir görsel ile ilgili konuşurken, “fiyatların ederinin çok üzerinde olmasından” söz etmiş ve bu durumun Aksaraylıların “kurnaz olması” ile eşleştirdiğini belirtmiştir. Nermin, ayrıca bu görsel ile ilgili “tilki” benzetmesi yaparak bu eşleştirmeyi desteklemiştir. Nermin’in bu ifadeleri, yerel halkın iyiniyetli davranışlar sergilemediğine işaret ettiği söylenebilir.

“Eee Aksaraylılar kusura bakmasın ama onların kurnazlık yönüyle çok eşleşiyor ☺☺☺. Burda biraz aleyhlerine atıyor olabilirim. Ama Aksaray'ın insanın da ben çoğu insanında ben aynı şeyi gördüm. Otururken konuşurken güzel güzel ama sonrasında kötü oldu mu çok kötü oluyor. Çok kötü kurnazlıklar yapabiliyo. Tamamen de o yönünü hani hesap yönünde çok kötüler, hesapçılık yönünde. Bu o yönlerini temsil ediyor bana göre.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “Tilkiye benzetiyorum. Görüntüsü çok tatlı, çok güzel ama kümesindeki tavukları yiyebilir. Yani sonu kötü olabilir. Fiyat açısından, köylülerin kurnazca davranmasından. Yani Türklere hani Türklere duruma çok vakıf olmasın diye yine de makul fiyat söylüyorlardır kendilerince ki yine makul değil ama turistlere neler yapıyo acaba? Hep bana bunu düşündürüyo. Turist fiyatı ayrı çünkü. Hemen yuroya (Euoro) çeviriyö. Ederinin çok çok üstünde paralar alınıyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan İzel, İsmail, Caner, İhsan, Betül, Tuğrul ise bu yerel halkın yardımsever ve iyiniyetli tutum ve davranışları açısından özellikle Aksaraylı olmayanlara yönelik bu tarz tutum ve davranışlarını öne çıkarmışlardır. Bu katılımcılardan Aksaraylı olan İzel, İsmail ve Caner, yerel halkın Aksaraylı olmayanlara karşı yardımsever ve iyiniyetli olduklarını söyleyerek, daha çok olumlu deneyimlerini öne çıkarmışlardır. Bu anlamda Aksaraylılar ile ilgili İzel, “yabancılar çok iyi davranıldığını ve onların el üstünde tutulup benimsendiğini ve memnun edilmeye çalışıldığını”; İsmail, “misafirperver” olduklarını söylemiştir. Caner de paylaştığı hikayesinde Aksaraylıların çok yardımcı olduğu bir yabancıdan söylediklerinden duyduğu memnuniyeti aşağıdaki gibi dile getirerek olumlu deneyimini şöyle dile getirmiştir:

“Eeee öğrencimiz ee Azeri uyruklu bi öğrencinin velisi geldi. Çok şaşırdım. Genelde insanımız çok şikayet eder, Aksaray'ın insanı şöyle böyle falan diye. Ee çok güzel insanınız varmış dedi. Ben buraya üniversiteye gelene kadar bana çok yardımcı oldular, Türk insanını ben böyle bilmiyodum, Türkiye'ye ilk defa geliyom dedi. Ben çok şaşırdım yani hani. Genelde bizim insanımızı çok eee iyi lanse etmezler. Hani İç Anadolu'nun insanı hani biraz afedersiniz yobaz tabir ederler. O yüzden çok memnun oldum. Kendi yaşadığım bölge anlamında insanımızın ben çok yardımsever, çok iyi niyetli olduğunu düşünüyorum işin doğrusu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Tuğrul, geçmiş dönemlerde Aksaraylıların yardımseverliğinden bahsederek günümüzde bunun artık kalmadığını; İhsan, yabancılar yardımcı olunmadığını, Betül ise öğrencilere herşeyin daha pahalı sunulduğunu söyleyerek yerel halkın yardımsever ve iyiniyetli olmadığına işaret etmişlerdir. Bu katılımcıların bu boyut açısından olumsuz deneyimleri sırasıyla aşağıda sunulmuştur:

“İlk mezun olduğum dönemlerde aksarayaya geldiğimde burası daha nezih insanlar vardı burda. Ee daha hürmetkar, dışardan bir misafir, bi yabancı geldiği zaman eee konuk olarak ağırlardı, misafir olarak ağırlardı, ağırlarlardı. İlk eee yatacak yerlerini verirdi, gösterirdi. Yemesini içmesini verirdi.” (Tuğrul - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“E... kendisi dışında pek yaşam eee şeyi pek sunmuyor. Yani kendi hemşerisi, şeyi dışında e... çok böyle yardımcı olmuyor. Yani düşünün ee özel okula gönderiyoruz çocuğu. Aksaraylılara indirimli, yabancıya indirimiz. Niye? Biz Aksaraylı olmadığımızdan.” (İhsan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Mesela Adana’da senin bi paran yoksa bile eee mesela bunu birine belirttiğin zaman, “param yok” dediğinde mesela sana böyle karşılıksız, seni tanımaya bile yardımcı olabilir. Ama mesela burda sen öğrencisin, biz öğrenciyiz değil mi? Bize normalde bazı şeylerin daha uygun fiyatla, daha hani nasıl desem daha düşük fiyatlı, daha iyi, daha ideal olması lazımkən öğrencilere karşı acaba onlardan daha nasıl daha fazla para alabiliriz düşüncesi var ki bunla çok karşılaştım.” (Betül - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik yaşanan deneyimlerden bir diğer boyutu ise, *engelli bireylere duyarlı olmadır*. Bu boyuta dikkat çekne katılımcıların neredeyse tamamı (dokuz katılımcı) engelli bireyler olup; yaşanan deneyimlerin büyük çoğunluğunun, olumsuz deneyimler olduğu dikkat çekmektedir. On katılımcı tarafından vurgu yapılan bu boyuta yönelik iki katılımcı görsel de sağlamıştır.

Volkan – 1. Sırada

Görsel 81. Engelli Bireylere Duyarlı Olma Deneyimi ile İlgili Görseller

Görme engelli katılımcılardan Recep, engeliden dolayı futbol takımına seçilememesi ile ilgili anlattığı hikayesinde, özünde “toplumdan dışlanmanın” yer aldığı olumsuz tutum ve davranışları dile getirmiştir. Recep’in bu hikayesine aşağıda yer verilmiştir.

“Mesela en basitinden eee ben bu derneğe gelmeden önce ya okul siporları falan okul yani okul takımlarında falan seçme olurdu. Hani futbol ben iyi oynadığıma inandığım için, iyi değilim amma o anki yaşta iyi oynadığıma inandığım için mesela okul takımına seçilemezdik. Hep ya bu görme engelli, almazlardı zaten bizi ya da normal bi arkadaş çevresi, okul dışında bi çevre olduğu zaman bi halı saha maçı olduğu zaman alırlardı. Gönlü kırılmasın, defansa koyalım, gelirse topa vursun. Böyleydi. Gerçekten de öyle ama kesinlikle sizin forvete gitmeye hakkınız yok. Sizi almazlar zaten. Gittiğiniz zaman bağırırlar, çağırırlar.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Görme engelli katılımcılardan Yasin, Müge ve Nur, insanların kendilerine karşı hitap şekillerinden duydukları rahatsızlığı dile getirmiştir. Yasin ve Müge, insanların kendilerine genellikle “görme engelli yerine kör” dediklerini söylerken, Nur, yanlışlıkla bindiği dolmuşta yaşadığı bir anıyı paylaşırken şoförün kendisinden “bu” biçiminde bahsederek kendisini bilmediği bir yerde indirdiklerini anlatmıştır. Nur’un kendisine yardımcı olunmadığı için çok çaresiz hissettiği güne dair anlattıkları şöyledir:

“Ben işte yurttan kalıyorum o zamanlar. Ee şey oldu, ben farklı ya iki tane servis var yurdun. Biri sağlık fakültesine götürüyodu, diğeri de diğer fakültelerin hepsine götürüyodu işte. Eee yanlış servise binmişim. Aslında beni arkadaşlar yönlendirmişti, gel bugün buna binilecek falan diye galiba yanlış hatırlamıyosam. eee sonra işte ee herkes indi, bi tek ben kaldım. İşte bunu, mesela bana hep böyle şey işaret zamirleriyle hitab ediyolar, işte bunu niye bindirdiler ki, bu nereye gidecek falan tarzı. Ondan sonra ben kendimi ifade ettim işte dedim ben hani şuraya gidecem. İşte biz oraya gitmiyoruz, sen niye bu servise bindin falan bu şekilde bi yaklaşım oldu. Neyse ben dedim hani bilmiyorum beni bu şekil buraya binceğmi söylediler, öyle o şekilde oldu dedim. Her zaman doğru biniyodum o araç gitmiyo zannettim bugün dedim. Ondan sonra indim araçtan, yani şey yaptılar işte tamam neyse bugünlük olsun dediler. Beni yine farklı bi yerde indirmişler. Kendimi o gün çok çaresiz hissetmişim mesela. Çünkü nerde indiğimi bilmiyorum. O yüzden yön kavramı zaten kalmadı. eee biri yardım etti, o şekilde gittim. Çok çaresiz hissetmişim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Çağla, insanların görme engellilerin “sokağa çıkmaktan evde yemek yapmaya” kadar birçok şeyi tek başlarına yapamayacaklarına dair inanışlarından söz ederek, özünde “halkın sahip olduğu basmakalıp düşüncelerin” yer aldığı tutumlarından söz etmiştir. Çağla’nın bu ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

“Görme engellilerin dışarı çıkamıyacağı, tek başına sokakta görme engelli gördüler mi ailen yok mu, sahipsiz misin gibi davranışlarda bulunuyorlar. Yani tek başına çıkmasını istemiyorlar. Sonra görme engelli birisinin mesela bi evde iş yapacağını, yemek yapacağını düşünemiyorlar. Oysaki gayet de güzel yapıyo. Normal insan nasıl yapıyorsa görme engelli insan da öyle yapıyo. Sonra işte görme engelli diyince illa hiç görmeyen geliyo akıllarına. İşte görme engelli demiyorlar, özürli diyorlar, kör diyorlar. Bunlar çok yanlış oluyo. Çocuk falan emanet etmiyorlar. Hiç bi şekilde güvenemiyorlar. Mesela görme engelli insanlar meslek sahibi olmaya korkuyo. Öğretmen olmaya korkuyo yani. Kimse çocuğunu emanet etmez ona. Çünkü insanlar çok bilinçsiz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ortopedik engelli olan Volkan, insanların duyarsızlığını temsil eden bir görsel paylaşarak, engelli bireyler düşünülmeden kaldırım rampalarını engelleyecek biçimde park edilmesi sonucunda yaşadığı sıkıntıyı anlatmıştır. Volkan’ını duyarsız davranışlara yönelik ifadeleri aşağıdadır:

“Eee bu fotoraşı getirme sebeblerim biz engelliler tekerlekli sandalye kullanan insanlarız ve bu konuda eee engelli rampalarına, kaldırım rampalarına önlerine yani bizlere engel olacak bi şeyde araç koyuyorlar ya da kaldırım rampasına bize uygun olmuyo. Ee bu paylaştığım resimde de ee aracın bi tanesi bizim engelli yani bizim engelli rampasını kullanmamıza engel olmuş bi şeyde. Bunu paylaşmak istedim. İnsanların duyarsızlığını paylaşmak istedim. Çünkü daha önceden de ee yani bir kaldırım rampası çıkacaktım. Aracın bi tanesi park etmiş, çıkamadım. Daha sonra kaldırımdan gidiyodum. Ee bi rampadan aşağı inecektim ve kaldırımın yani orda da araç bi park edilmişti. Tekrar kaldırımdan geri döndüm yani çıktığım yere geri dönüş yaparak ordan inerekten yoldan geçtim. Yolu kullanmak zorunda kaldım.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Ortopedik engelli İlkay ise diğer katılımcıların aksine halkın kendisine gösterdiği olumlu davranışlardan söz etmiştir. İlkay alışveriş esnasında görevlilerin kendisine yardım etmesinden duyduğu mutluluğu anlatmıştır. İlkay’ın bu boyuta yönelik olumlu deneyimine aşağıda yer verilmiştir:

“Mesela alışverişe gidiyorum. Hani onlar, alışveriş yaptıktan sonra benim poşetlememe bile izin vermiyorlar hani tek başıma akülüyle gittiğim zaman. Allah’tan ki işte o alışveriş merkezinde rampalı, çok az rampalı. İçeriye girebiliyorum. Ondan sonra alışverişimi yapabiliyorum Allah’tan. Yani hemen kendileri poşetler, sepete koyar ve arabasına kadar götürürlüm diyorlar yani. Ben onu seviyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik deneyimlerden bir diğer boyut, *kültürel varlıkların korunmasına duyarlılık göstermemedir*. Yedi katılımcının dikkat çektiği bu boyuta yönelik dört katılımcı görsel de sağlamıştır.

Metin – 1. Sırada

Nermin – 3. Sırada

Görsel 82. Kültürel Varlıkların Korunmasına Duyarlılık Göstermeme Deneyimi ile İlgili Görseller

Tuğrul ve Metin, kültürel varlıkların korunmasına karşı duyarlılık göstermeme açısından kentteki tarihi binalara dikkat çekmişlerdir. Tuğrul, “eski binalara karşı halkın saygı duymadığını ve kentte bulunan tarihi evlerin hurdasının çıktığını” belirtmiştir. Metin,

paylaştığı görseli “tarihi binalara yeterince ilgi gösterilmediği” için getirdiğini söyleyerek, bu boyuta şu sözleri ile dikkat çekmiştir.

“Bu fotoraf benim için ne anlam ifade ediyö? Hani böyle annesi babası yaşlanmış ıı bi çocuğun annesini babasını sokağa atması gibi bi anlam ifade ediyö. Hani o sonuçta bizim tarihimiz. Hani geçmişimize saygımız yok. Tarihe önem verilmiyo. Verilse çünkü Aksaray’ın her yerinde yani her tarafından tarih fıskarıyo ve her tarafı atıl vaziyette. Kırık dökük. Hem şehir açısından kötü bi görüntü hem de tarihimize sahip çıkmadığımızın en bariz örnekleri. Hani nasıl söyleyim? Bi yaşlı bi anneniz var. Doksan yaşında bi anneniz. Anneniz var. Anneniz hayatta. Allah anneme uzun ömür versin diyosunuz ama annenize hiç bakmıyosunuz. Gereken önem ilgiyi göstermiyosunuz.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı ve orta yaş üzeri katılımcılardan Orhan, kendi çocukluğundan itibaren kentteki birçok tarihi eserin korunmadığı için tarihin silindiğinden, Darphane ve İhlara Vadisi’nde bulunan kilise örnekleri üzerinden anlatmıştır. Orhan’ın bu ifadeleri aşağıdadır:

“Kültürel değerleri tarihi bi takım binalar zamanında korunmamış. Şuanda da restorasyon adı altında yeniden bina yapıyorlar. O restorasyon değil. Restorasyon yıkılmamış bir binayı veya bir takım eksikleri olan bi binayı tamir etmektir. Şimdi öyle değil. On ikinci yüzyılda, on birinci yüzyılda Selçuklular’dan kalma bir hamam var, Milli Eğitim Müdürlüğü eski Milli Eğitim Müdürlüğü’nün karşısında. Yıkılmış. Taşı kalmış sadece yerlerde. Şimdi restorasyon yapıyoruz diye yeniden bina yapıyorlar. O tarihi eseri korumak değil. O bitmiş zaten o tarih, öldürülmüş zamanında. Korunmamış. Onun gibi birçok şeyler var, oldu Aksaray’da. Bizim mahallede darphane var. Darphane bizim çocukluğumuzda oyun oynadığımız bir yer. Korunabilirdi. Korunmamış. Yıkılmış. Yıkıldıktan sonra yeniden yapıyorlar. Selçuklu’dan kalma. Bizim eee çocukluğumuzun geçtiği mahalle, bizim evimizin karşısındaydı. Biz orda oyun oynardık. O zamandan beri korunmadı. Tabi o benim korunmadı dediğim zamanlarda çok daha değişik illerde bunlar korunuyordu. Aksaray sahiptir kaldığı için korunmamış oldu. Bitmiş. Mesela İhlara vadisinde eski kiliseler var. Orda birçok ıı mozaik işlemleri var. Zamanında cahil çocuklar bilmiyor. Boya yapıyorlar. Bi oraları koruyucu bi takım önlemler alınmıyor. Bunun yüzünden tarih de silinip gidiyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Nermin ise getirdiği bir kilise görseli üzerinden, kentte bu tür tarihi yapılara saygı gösterilip korunduğunu düşündüğünü anlatarak diğer katılımcılara göre olumlu yönde ifadelerde bulunmuştur: Nermin’in bu boyut ile ilgili olumlu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Eee yani çoğu yerde görürüz kiliseler yıkılmıştır ya da yazılar yazılmıştır, bir kısım tahrip edilmiştir. Bu insanların biraz kötü niyetli, ee geçmişi kabullenememe ya da o dine saygısı olmadığının göstergesi gibi. Ama burda herşey yerli yerinde duruyo. Yani insanların ne kadar saygılı olduğunu gösteriyo bana bu fotoraf, buranın böyle yerli yerinde duruyor olması. Hatta restorasyon geçirmiş burası bi kaç defa. Aslına gerçekten de uygun yapılmış hani. Buraları birileri tarafından korunuyo. Hani halkı da buna sahip çıkıyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray yerel halkının tutum ve davranışlarına yönelik son deneyim boyutu ise altı katılımcının dikkat çektiği *dedikoducu olmadır*. Bu boyutu öne çıkaran katılımcıların neredeyse hepsinin (beş katılımcı) Aksaraylı oldukları görülmektedir. Bu boyut ile ilgili sadece bir katılımcı görsel getirmiştir.

Funda – 4. Sırada

Görsel 83. Dedikoducu Olma Deneyimi ile İlgili Görsel

Funda, yaşamak istediği başka bir kente ait getirdiği görsel açısından “bu kentte yaşayan insanların güleryüzlü olup, dedikodunun olabildiğinde az olduğunu” belirtmiştir. Funda, ayrıca hayalindeki Aksaray kentini anlatırken de dedikodunun olmadığı bir kentti şu sözlerle tarif ederek, bu alt boyuta şöyle dikkat çekmiştir.

“İ dedikodunun ay onun kimin kızı kimnen kaçmış, gitmiş, gelmiş, yapmış, etmiş hani böyle u cahilce şeylerin olmadığı, olabilir insan hayatında kaçabilir, evlenebilir, ayrılabilir olarak u hani araya alındığı, ii insanların ötekileştirilmediği bir Aksaray olsun çok isterdim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İzel, insanlar dedikodu yaptıkları için mahalle baskısı hissettiğini ve Aksaray’a karşı olumsuz duygular beslediğini anlatarak yaşadığı olumsuz deneyimden bahsetmiştir. İzel’in dedikodu ile birlikte ortaya çıkan mahalle baskısına dikkat çektiği sözleri şöyledir:

“Ben eskiden beri bak Aksaraylıyım ama ben Aksaray’ı normalde çok sevmeyen insanım. Memleketim Aksaray ama Aksaray’ı sevmiyorum be. Niye dersiniz şey e... çok dedikoducu, tutucu, senin bütün davranışlarını, şeyini hareketlerini, gittiğin geldiğin yerleri bilmem ne çok merak eden şeyler insanlarla dolu. Ben biraz özgürlüğüme düşkün bi insanım. O yüzden çok eve kapanan bi insan değilim. Öyle şey sosyal bi insanım. Çevrem arkadaşlarım ee kız erkek fark etmez karışık arkadaşlarım vardır. Çıkarım bazen ama yani dediğim gibi işte nerden geliyo bu saatte, nereye gidiyo falan filan bunları ben hep yaşıyorum boyunca hep hissettim. Mahalle baskısı hissettim hep.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hande, dedikodu yapmayı komşuluk ilişkileri bağlamında ele almış ve oturduğu sitede çok dedikodu yapıldığı için istediği gibi komşuluk ilişkileri kuramadığından söz etmiştir. Hande’nin bu sözlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Şuan oturduğum yerde iki tane bi site içerisinde iki blok var. eee otuz iki bir dairede, otuz bir bir dairede, toplam altmış üç tane evet altmış üç tane ee dairenin olduğu bir sitede oturuyorum. Samimi söylüyorum tek gittiğim komşu yok. Tanıdığım, ismini bildiğim dört ya da beş tane komşum vardır. Ha yaptığım iş gereği de olabilir ama olmayabilirdi. Çünkü eee her binanın önünde iki tane kamelya var. Ben kendi binamın önündeki kamelyaya oturduğumda yani bütün binayı tanıdım diyebilirim ama olumsuzluklarıyla. Filanın kızı konuşuldu, filanın oğlu konuşuldu, filanın arabası konuşuldu, filanın evi konuşuldu. Konuşuldu, konuşuldu, konuşuldu. Komşuculuk ilişkisi de yok maalesef ya da bana denk gelmiyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.3.3. Sosyal Hayatın Canlılığına Yönelik Deneyimler

Bulgular, Aksaray kentinin sosyal varlıklarına yönelik deneyimlerden *sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimlerin*, üçüncü sırada yer alan önemli boyutu oluşturduğunu katılımcıların tamamına yakınının (elli üç katılımcı) bu deneyimin çeşitli alt boyutlarına ifadeleriyle dikkat çektiğini göstermektedir. Sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimler, katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre; “sosyal - kültürel etkinliklerin yetersizliği, tanınan bir kentte yaşama deneyimi, canlı bir sosyal yaşamın varlığı, gündelik hayatı kolaylıkla planlayabilme” biçiminde dört boyuttan oluşmaktadır.

Sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimlerin en önemli alt boyutunu, *sosyal – kültürel etkinliklerin yetersizliğine yönelik deneyimlerin* oluşturduğu görülmektedir. Bulgular, kentin yaşamı içerisinde insanların boş vakitlerini değerlendirebilmelerini ve keyifli vakit geçirebilmelerini sağlayan etkinliklerin yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu anlamda katılımcılar; “genel anlamda sosyal etkinliklerin yetersizliğinin yanısıra sinema, tiyatro gibi sanatsal etkinliklerin, hobi ve yetenek kazandıran kurslar gibi eğitici etkinliklerin, festivaller, şenlikler, konserler gibi eğlence etkinliklerinin ve farklı türdeki spor etkinliklerinin yetersizliğine” ve bu anlamda yaşadıkları memnuniyetsizliğe dikkat çekmişlerdir. Kırk

dokuz katılımcı, kentteki bu tür etkinliklerin yetersizliği açısından yaşadıkları deneyimleri öne çıkarmış ve bunlardan on beşi, bu alt boyutu temsil eden çeşitli görseller de paylaşmıştır.

Funda – 3. Sırada

Betül – 3. Sırada

Yasin – 1. Sırada

Begüm – 3. Sırada

Suna – 6. Sırada

Görsel 84. Sosyal - Kültürel Etkinliklerin Yetersizliğine Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Funda, Betül, Begüm, Barış, Sevgi, Hande, Burcu, Yasin Aksaray’da *genel olarak sosyal etkinliklerin yetersizliğine* ve bu anlamda çeşitliliğin olmayışına vurgu yapmışlardır. Funda, getirdiği görsel hakkında konuşurken, “yapacak bir sosyal faaliyet olmadığı için kentin insanları birbirine yaklaştırdığını ve arkadaşları ile sohbet ederek vakit geçirmekten hoşlandığını” söyleyerek bu alt boyuta dikkat çekmiştir. Funda ile benzer şekilde üniversite öğrencisi olan Betül de paylaştığı görsel hakkında “arkadaşları ile Aksaray’da yapacak bir şey bulamadıkları için tek yaptıkları şeyin kafede buluşmak olduğunu” söylemiştir. Aksaray Üniversitesi öğrencisi olan Begüm, “öğrencinin yapabileceği çok fazla sosyal aktivite olmadığı için” Aksaray’ın öğrenciye hitap etmeyen sıkıcı bir kent olduğunu; Barış, “gençlerin ilgi alanlarına yönelik sosyal aktivitelerin eksik olması nedeniyle” genellikle arkadaşları ile evde vakit geçirdiklerini belirterek kentte sunulan sosyal faaliyetlerin yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Aksaraylı olmayan Sevgi, memleketi Ankara’da “tiyatroya mı gitsem diye düşündüğünde zaten sürekli süren birşeyler” olurken Aksaray’da ise belirli zamanlarda gerçekleşen sosyal etkinliklere uyum sağlamak zorunda kaldığını; Aksaraylı katılımcılardan Hande de Aksaray’da halkın özellikle kış aylarında “kış uykusuna yattığını çünkü ev sohbetlerinin dışında yapabileceği bir şey olmadığını” söyleyerek bu alt boyutu öne çıkarmışlardır. Burcu da benzer şekilde Aksaray’da yapacak bir şey bulamadığını ve yürüttüğü dağcılık faaliyetlerinde bu düşüncüyü kentte yaşayan birçok insanın paylaştığını ifade ederek, kentteki sosyal – kültürel faaliyetlerin yetersizliğini şu sözleri ile öne çıkarmıştır:

“Eee İstanbul’u da görmüş ve orda da hani uzun süre kalmış biri olarak uı tamam orası da çok kalabalık, işte kozmopolit filan hani deriz. Ama uı Aksaray’a tercih ederim o kalabalığı yani. Yani yapıcak bişey bulamamak kelimesini @@@ ben bu şehirde tatdım.” “İşte dağcılık faaliyetleri yürütüyoruz. Dahil olduk. İu ve insanlar bu tarz guruplar olmadığı için Aksaray’da, daha yeni bi oluşum olduğu için herkes bir dahil olmak istiyö, işte bişeyler yapmak istiyö. İnsanların aç olduğunu öyle ortamlarda daha iyi görüp hissedebiliyosunuz. Ve kendi gibi insanları, aynı seviyede insanları görünce ya iyi ki bir aradayız, keşke daha önce bu tarz şeyleri yapmış olsaydık, ya bunlar artık sözel olarak ifade edildiği için bi tek benim düşüncem olmadığını orda uı hissettim açıkçası.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmanın görme engelli katılımcılarından Yasin ise, kentin engelli bireylere yönelik sosyal faaliyetlerinin yetersizliğini getirdiği görsel üzerinden dile getirmiştir. Yasin,

katılabilecekleri sosyal faaliyetlerin kentte bulunan engelli bireylere yönelik dernek ile sınırlı kaldığını şöyle ifade etmiştir:

“Bizim için sosyal yönünü temsil ediyö. Çünkü bizim sosyal alanımız hani engellilerin daha doğrusu mesela o boyuttan bakarsak işte biraz da dernekle sınırlı. Yani çok daha yani geniş kapsamlı bi sosyal faaliyeti yok Aksaray’da engellinin, görme engellinin özellikle. Yani hani işte derneği var. Sipor antiremana gider, işte müsabakaya gider. İşte bi etkinlik olursa işte ona katılır. Yemeğe gider yine bi arada. Çok da farklı şeyler yapmaz yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Gizem, Cihan, Kağan, Aslı, Salih, İhsan, Orhan, sinema ve tiyatro başta olmak üzere kentin sunduğu *sanatsal etkinliklerin yetersizliğini* öne çıkarmışlardır. Gizem’in, kültür ve sanat anlamında “tiyatro ve bale gibi faaliyetlerin hiç olmadığına”; Cihan’ın kent merkezinin daha canlı olabilmesi için sanatsal bir gösteri, resim sergisi, tiyatro gibi etkinliklerin düzenlenmesini istediğine; Kağan’ın “sinema, tiyatro ya da konser” gibi faaliyetler için eşiyle birlikte Ankara’ya gittiklerine yönelik sözleri kültürel faaliyetlerin yetersizliğine işaret etmektedir. Tiyatro izlemeyi çok seven Aslı, Aksaray’a “tiyatro gelmemesini büyük bir eksiklik” olarak gördüğünü söylerken, eşi Salih de Aslı’nın bu sözlerini destekler biçimde, “eşi sıkı bir tiyatro sever olduğu için sanatsal ve kültürel etkinlikler için sık sık Kayseri’ye gittiklerini” belirtmiştir. İhsan da kültürel faaliyetlerin yetersizliğini, Aksaray’da kültür, sanat ve eğlence etkinliklerinin lüks olduğunu söyleyerek öne çıkarmıştır. İhsan’ın bu sözleri şöyledir:

“Bazen diyoruz ya hani Ankara’da, İstanbul’da var da her gün tiyatroya mı gidiyon, her gün konsere mi? Hayır ama olmasını bilmek bile insana şey veriyö, hani e... alternatif veriyö, alternatif sunuyor gitmesen bile. Eee ama burda yani şey köreliyor biraz. Ee lüks oluyor. Yani kültür, sanat, ne bileyim eğlence ee biraz lüks oluyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Orhan da gelecekte Aksaray’ı bir kültür merkezi olarak görmek istediğini ve her türlü kültürel etkinliğin olmasını arzu ettiğini söyleyerek kültürel faaliyetler bakımından yaşamayı arzu ettiği deneyimlere aşağıdaki gibi vurgu yapmıştır:

“Çocuklarımız, bizden sonra gelen nesillerin daha mutlu, daha ferah bir ortam içerisinde yaşamaları için iyi bir Aksaray, iyi bir kent, iyi bir kültür merkezi olmasını arzu ederiz Aksarayın. Kentte özellikle kültürel faaliyetlerin olabileceği her türlü etkinliğin olması arzumuz bizim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Canan, Burcu, Esra, Selin, Müge, Recep sosyal faaliyet yetersizliği bakımından hobilerini gerçekleştirebilecekleri ya da bir yeteneklerini geliştirebilecekleri kurs gibi *eğitici etkinliklerin* istedikleri düzeyde olmadığına değinmişlerdir. Canan, kentte sosyal faaliyet bakımından yapabileceği hiçbir şeyin olmadığını söylerken “kendisini dinlendirebilecek ya da yetiştirebilecek kursların” olması yönündeki isteğini belirtmiştir. Burcu, “lise dönemindeyken sadece bir tane olan gitar kursuna pahalı olduğu için gidemediğini” söyleyerek hobi kursları bakımından kentte çeşitliliğin olmadığını ve bu durumun kentin bir dezavantajı olarak gördüğünü söylemiştir. Esra da Aksaray’ı büyükşehirler ile kıyasladığı ifadelerinde konser, sinema gibi sanat ve eğlence etkinliklerinin yanı sıra dil ve dans

kurslarının kısıtlı olduğunu belirterek sosyal – kültürel faaliyetlerin yetersizliğine aşağıdaki sözleri ile işaret etmiştir:

“(Büyükşehirlerde) Kendini pek çok alanda daha çok geliştirme şansın oluyo. Burda olanaklar sınırlı. Hani büyükşehirde göre kısıtlı imkanlarınız var. Mesela bi dil kursuna gitmek istesen iki üç seçenek arasında kalıyosun, gene seçenek var. Ama mesela dans etmeyi çok seviyorum. Bi dans eğitimi almak istesem çok fazla bi seçenek göremedim. Zumba mesela farkettim ama ben de tango yapıyodum Ankara’da, Arjantin tango. Eee ve burda ona devam etmek içimden gelse de böyle bi seçeneğim yok. Bu kısıtlayıcı ya da çok kısıtlı konser oluyo. Bi sinemaya gitmek istesek bi tane sinema salonu biliyorum, belki fazla varsa da benim haberim yoktur. Hani o da çok yeterli gelmiyo bana. Hani seçenek azlığı, hani seçeneklerin az olması biraz e... etkiliyo tabi. Ama gene de ankaraya gidiş geli yaptığımız için ordan telafi etmeye çalışıyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Selin, hayalinde canlandırdığı Aksaray kentini anlatırken meditasyon, yoga, dans kursları örnekleri vererek, bu gibi eğlenceli sosyal aktivitelerin yapıldığı daha çok yer olması yönündeki isteğinden söz etmiştir. Selin, ifadeleriyle eğitim ve eğlence etkinliklerinin yetersizliğinin yanı sıra bu etkinliklerin gerçekleştirilebileceği mekanların yetersizliğine de dikkat çekmiştir. Selin’nin bu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Sosyal aktivitelerin olduğu yerler olabilir. Yani yapılabilecek şeyler daha çok olabilir. Ben arkadaşlarımla mesela yoga kursuna gitmek istiyorum ya da ne bileyim eee meditasyon yapmak istiyorum. Öyle, öyle yerler olabilir. Ne bileyim oryantal kursuna gitmek istiyorum. Çok yeteneksizim ama olsun belki hani yetenekli de hale gelebilirim öylece. Eee ne bileyim eğlenceli şeyler olabilir daha çok.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmamanın görme engelli katılımcılarından Müge ve Recep ise ifadelerinde görme engellilere uygun kurs faaliyetlerinin yetersizliğine yer vermişlerdir. Müge, “yapacak bir şey bulamadığı için Aksaray’da sıkıldığını” ve sadece görme engelliler için “aşçılık gibi kurslar olsa gidebileceğini” söylemiştir. Engelli bireylere yönelik bir dernekte yönetici olan Recep, bu dernekte görme engelli bireylere yönelik santraç, yüzme ve Kuran-ı Kerim öğrenme gibi çok çeşitli kurs faaliyetleri düzenlediklerini ve daha önce Aksaray’da engelli bireyler için bu yönde herhangi bir faaliyetin düzenlenmediğini anlatmıştır. Recep’in bu ifadeleri aşağıdadır:

“Kentte mesela bizim e... Aksaray adına bugüne kadar görme engelliler adına hiç bişey yapılmadığı için eee her yaptığımız yeni bi şey bize ayrı bi motivasyon ya da motive ediyö. Mesela ya tamam yüzme kursu açılmış ama görme engelliler adına açılmadı, yaptık. Satrançta öyle. Görme engelliler adına açılmadığı için ve müsabakalara katılım olmadığı için bunu ilk biz gerçekleştirdik. Ondan sonra ee bilgisayar kursu açtık görme engelliler adına. Tamam, engelli adına açılmış olabilir. Hani bi de şöyle bişey var. Halk eğitim önceden engelli ya da görme engellilere belgeyi veriyodu ama hani sen gelme, ya şu belgeyi al otur ya da sıraya, kurs bitince verelim alalım gidelim davası vardı. Ama şimdi birebir, kendi de e...kendi gibi etrafında insanlar olduğu için görme engeli olduğu için, birebir ders verildiği için ya bilgisayar olsun, satranç olsun, Kuran-ı Kerim kursu da olsun birebir kendine göre hazırlanıp kendine göre sunulduğu için ve Aksaray’da bu hiç yapılmadığı için e... böyle bişeyler yaptık biz. Mesela yani ıı çok değişik kurslar falan açtık.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Burcu, Gizem ve Betül bahar şenliklerinin ya da çeşitli festivallerin daha çok yapılmasına; Begüm, Nermin ve İhsan ise konserlerin sayısının artmasına vurgu yaparak kentteki eğlence etkinliklerinin yetersizliğine dikkat çekmişlerdir. Gizem, Aksaray’ı yapraksız bir ağaca benzeterek, kentin sahip olduğu iklime yönelik imkanları değerlendiremediğini ve kış şenlikleri başta olmak üzere çeşitli şenlikler düzenlenebileceğini söyleyerek eğlence etkinliklerinin yetersizliğini şu sözleri ile öne çıkarmıştır:

“Yaz şenlikleri olsun, bahar şenlikleri olsun, kış şenlikleri olsun bu gibi şeyleri kullanamıyo. Mesela burada kar yağıyo. Biçok şehir mesela benim geldiğim Mersin’de kar yağıyo. Yani kar yağmadığı halde böyle kar ıı getirmeye çalışıp, olmayan imkânları öldürmeye, yaratmaya çalışan bi ii yapı görüyoruz oraya baktığımız zaman. Ama buraya baktığımda imkanı olduğu halde bunu bi şenliğe dönüştüremiyo. Mesela bi mangal partisi düzenleyebilir belediye tarafından veya ne bileyim ıı karla alakalı güzel şeyler yapılabilir bence. Hani şehir buna müsait. Çok da aslında müsait olmadığını düşünmüyorum. Yani çünkü neden? Mersin’le,

Adana'yla, Ankara'nın tam ortasında bi şehir. Yani hem ordan hem de Türkiye'nin başkentinden yani çok çok çok çok kez çok defalarca kez bence bu şehir daha da böyle hani derler ya böyle örnek alabilir, evet. Yapabilir bunu ama yapmıyo ısrarla. Yapmamakta da ısrarlı. O bakımdan yani ya boş bi binaya benzetecem ya da boş, yapraksız bi ağaca benzetecem.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Üniversite öğrencisi olan Begüm, kentin ilk geldiği yıla göre yavaş yavaş geliştiğini temsil eden bir görsel paylaşarak yine de “üniverste öğrencisinin isteklerini karşılayabilecek potansiyele sahip olmadığını” vurgulamış ve öğrencilerin eğlenmek istediğini ama kentte düzenlenen konserlerin kendilerini tatmin etmediğini söyleyerek eğlence etkinlikleri açısından konserlerin yetersizliğine dikkat çekmiştir:

“Üniverste öğrencisi yani biraz eğlence istiyo sadece. Mesela on altısında Koray Avcı konseri varmış. Ama kapalı bi sipor salonunda yapıyo. Bu üniverste öğrencisini tatmin etmiyodur diye düşünüyorum. Yani beni tatmin etmiyo. Elli lira vercez bi de. Biletler elli liraymış. Bu beni tatmin etmediği için gitmiyorum. Ama bi açık hava konseri olsaydı ya da üniverste kendi içinde yapsaydı sadece öğrenciler için bu daha çok işimize gelirdi yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Suna, paylaştığı bir konser görselini, Aksaray'da çok sayıda eğlenceli etkinliğin gerçekleştirildiğini anlatmak için getirdiğini belirterek, bu deneyim açısından yaşadığı olumlu deneyimi dile getirmiştir:

“O fotoraflı neden getirdim? Aksaray hani dışardan duyulduğu zaman şey u küçük bi il, ya orda canınız sıkılmıyo mu dedikleri için bu fotoraflı getirdim. Çok konser, çok aktivite, çok faaliyet oluyo aksarayda. E... yüzde doksanına da katılıyorum. Çok severim. Böyle yani belediyesi de bu konuda çok iyi. Gerçekten iyi sanatçıları da getiriyorlar yani. Eğlencesi bol. O yüzden hani Aksaray'da da ne eğleniyosun, napyosun, canınız sıkılmıyo mu diyenlere gösterebiliriz bu fotoraflı.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Aykut, Dünder, Barış, Burcu, Serhat, İsmail ve Recep, kentte sunulan *spor etkinliklerinin yetersizliğini* dile getirmişlerdir. Katılımcılar, kentte özellikle farklı türde spor etkinliklerinin düzenlenmesi yönündeki isteklerini belirtmişlerdir. Bekar katılımcılardan Aykut, çocuk sahibi olsaydı “spor açısından kendisini geliştirebileceği bir şeylerin olmadığını ve belediye tarafından düzenlenen futbol ve basketbol kurslarının çok yetersiz kaldığını” söylemiştir. Çocuk sahibi olan Dünder da, kentte çocuğunu gönderebileceği müzik ya da tiyatro oyunu gibi sanatsal etkinliklerin yanı sıra ciddi bir spor faaliyetinin olmadığını şu sözleri ile anlatmıştır.

“Mesela Aksaray'da çocuğumu gönderebileceğim bi yaz kampı yok. Çocuğumu gönderebileceğim ciddi bir sipor aktivitesi, okulu yok, sipor okulu yok. Var, yani var ama büyük şehirlerle kıyas kabul etmiyecek kadar ee zayıf aktivite, en azından benim bildiğim aktiviteler. Belki iyi yer vardır. Reklamı yapılmıyodur, ben bilmiyorumdur. Eee ondan sonra atıyorum bi müzik olsun, ee çocuğumu götürebileceğim ee bi tiyatro oyunu olsun. Ben istediğim hobilere sahip olamıyorum ki çocuğumu etkileyebileyim. Bu aksarayı getirdiği en büyük dezavantaj bence.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Barış da spor etkinliklerinin yetersizliği ile ilgili, kentte bulunan spor salonlarında farklı spor türlerinin yapılmadığını ve farklı spor türlerini yapmaktan hoşlanan insanlara tercih sunulmadığını şu sözleri ile anlatmıştır:

“Farklı bi aktivite yapcaz, misal sipor. Peki, ben hentbol seviyorum ya da siz voleybolu seviyosunuz. Şimdi yani maksat orda bi tane sipor salonu olması değil. Birden fazla aktiviteyi içerisinde barındıran sipor salonlarının bir arada olması ve burda yaşayan insanların tercihlerini birden fazla sunum olsun ki insanlar bundan tatmin olsunlar. Bu konuda da eksiklik var. Onu gördüğümü belirtmek istiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Burcu, Serhat ve İsmail ise kentin sahip olduğu doğal güzelliklerinin farklı spor türlerinin yapılmasına elverişli olduğundan, ancak bunun yeterince değerlendirilemediğinden söz

etmişlerdir. Burcu ve Serhat, Hasan Dağı'nın spor faaliyetleri için uygun olduğunu ve yamaç paraşütü ve kentin havadan gözlemlenmesi gibi etkinliklerin yapılabileceğini belirtmişlerdir. İsmail, kentin doğal güzelliklerinden söz ederken ifadelerinde, İhlara Vadisi'nden geçen Melendiz Çayı'nın kano gibi su sporları ve atla safari gibi etkinlikler için uygunluğuna ancak bu imkanın değerlendirilmediğine de yer vermiştir. İsmail'in kentteki farklı spor etkinliklerinin yetersizliğine de yer verdiği sözleri şöyledir:

"Aksaray'da eee özellikle bu tarz Kapadokya tarzı yerlerde eee Totamus Kopadukus yani bu Melendiz Çayı'nın özellikle İhlara gibi bi yerden geçmesi. Yani böyle Kapadokya yapılarının yanından çok eskiden beri böyle zaten İhlara, menderesler çizen su anlamına da geliyo eskiden bi şekilde. Yani onun da Aksaray'ın içinde olması. Ve hatda bunun ee birçok siporun şuanda tabi ki biz değerlendiremiyoruz işte kano siporu, ne bileyim bi işte diğer taraflarda olduğu gibi Antalya felan olsun veya atla safari olsun eee veya Niğde tarafında olduğu gibi dağcılık olsun birçok şeyi değerlendiremesek de ilerleyen dönemde üzerine gidildiği takdire çok büyük potansiyel olacağını kesinlikle öngörüyorum." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimlerden ikinci sırada yer alan alt boyut, *tanınan bir kentte yaşama deneyimi* olmuş ve bu deneyim alt boyutuna yirmi üç katılımcı tarafından dikkat çekilmiştir. Bu katılımcılardan yarısından fazlası (on üç katılımcı) bu alt boyut ile ilişkili görseller de sağlamıştır. Bu alt boyut açısından katılımcıların daha çok olumsuz deneyimlere dahihip oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcılar, tanınan bir kentte yaşama deneyimi açısından Aksaray'ın "başka kentlerde yaşayanlarca bilinmemesi, doğal, kültürel ve tarihi kent varlıklarının bilinmemesi ve kentin tanıtımının yeterince yapılmaması" üzerinde durarak, bu alt boyuta vurgu yapmışlardır. Bu deneyimin özünü, diğer insanlara (başka kentlerde yaşayanlara ya da kenti tanımayanlara) Aksaray hakkında bilgi verme, kentin sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi varlıkları ya da özellikleri anlatma / tanıtma isteği oluşturmaktadır.

Dündar – 5. Sırada

Yeşim – 1. Sırada

Selin – 5. Sırada

Serhat – 3. Sırada

Görsel 85. Tanınan Bir Kentte Yaşama Deneyimi ile İlgili Görseller

Aksaray'ın başka kentlerde yaşayanlarca bilinmemesi ile ilgili olarak, Funda, Gönül, Hakkı Betül, Esra, Büşra, birçok insanın Aksaray hakkında doğru bilgiye sahip olmadığına işaret etmişlerdir. Buna göre Aksaraylı katılımcılardan olan Funda, Gönül ve Hakkı, başka kentlerde yaşayanlar tarafından, Aksaray'ın bir il yerine Niğde, Konya ya da İstanbul'un bir ilçesi olarak düşünüldüğünü ve tam olarak nerede olduğunun bilinmediğini belirtmişlerdir. Aksaraylı olmayan katılımcılardan Betül ve Esra da, kentte yaşamaya başlamadan önce Aksaray'dan haberdar olmadıklarını, burada yaşamaya başladıktan sonra kent hakkında bilgi sahibi olduklarını ifade etmişlerdir. Esra'nın evlendikten sonra Aksaray'da yaşamaya

başlaması ile birlikte kente yönelik farkındalık kazanmaya başladığını anlatan ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Daha önce Aksaray denildiği zaman İstanbulda büyüdüğüm için ben aklıma ilk gelen İstanbul Aksaray’dı ki ben şu anda hangi arkadaşşıma Aksaray’dan bahsetsem direk algıları İstanbul Aksaray oluyo. Hiç biri il Aksaray’ı hatırlayamıyo. Pek çok insan da zaten bilmiyo. Aa orası il mi oldu falan ya da aa nereye bağlı, şeklinde sorular soruyolar. Ben de onlardan biriydim öncesinde. Fakat sonra eşimle tanıştıktan sonra burda üniversitede çalışıyo ve burda yaşadığını öğrenince aa öyle bi yer var ve insanlar orda yaşıyo diye hani farkındalık kazanmış oldum. Daha önce öyle bi o konuda bi bilgim yoktu yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan ve on iki yıldır bu kentte yaşayan Büşra da, Aksaray’ın diğer kentlerde yaşayanlar tarafından bilinmediğini, paylaştığı hikaye yoluyla aşağıdaki gibi anlatmıştır.

“Ben işte Ankara’da arkadaşlarımla konuştuğum zaman Aksaray “Aksaray nerde?” diyorlar. Ankaraya bir buçuk saatlikte uzaklıkta bi şehir hala böyle bi kendini tanıtamıyo. Nedenini bilmiyorum. Yani mesela İstanbul Aksaray, bu hep mesela her şeyin ucunda. Mesela ben e... Ankara’da işte mesela alışveriş yapıyorum. Soruyolar “hangi semitten”, “Aksaray” diyorum, aa İstanbul Aksaray yazıyo oraya. Görüyorum onu yani. Ya da doktora gidiyorum, “Nerden geliyorsunuz?”, “Aksaray”, “İstanbul Aksaray mı?” diyo hep ya da yok diyorum işte il olan Aksaray, altmış sekiz Aksaray. Hâlbuki ilk il olan şehir. Ama niye bu kadar bilinemediği bence araştırılmalı tabi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yeşim, Selin ve Dünder ise tanınan bir kentte yaşama deneyimi açısından, Aksaray’ın sahip olduğu *doğal, kültürel ve tarihi varlıkların bilinmediğine* dikkat çekmişlerdir. Aksaraylı olmayan katılımcılardan Selin, Somuncu Baba Türbesi’ne ait bir görsel paylaşarak; Yeşim ise İhlara Vadisi’nin görselini sunarak kentin bu varlıklarından kentte yaşamaya başladıktan sonra haberdar olduklarını daha öncesinde ise bunlar hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını söylemişlerdir. Yeşim, Aksaray’a yerleşmeden önce hakkında bilgi sahibi olmadığı İhlara Vadisi’nin görselini, daha çok kişi tarafından bilinmesini istediği için paylaştığını şu sözleri ile dile getirmiştir:

“Fotoğrafi getirme sebebi eee yani Aksaray’a ben ilk geldiğim zaman “İhlara Vadisi’ne gittin mi?” gibi sorular soruluyodu. Hani “O ney?” filan diyodum açıkçası. Sonra bi işte yazın eşimle bi gittik. Ben hayran kaldım, çok şaşırdım. Yani Aksaray’da böyle bir eee şey var, yani tarihi bir doku var. Ben “Nasıl böyle bi şey duyulmadı? Bilinmedi?” diye. Ben açıkçası çok etkilenmişim. Daha sonra işte araştırdım. Hani orda ben böyle bi şeyi gördüğüm zaman hani merak ederim. Neden, neyi ünlü falan gibisine. Dünyanın en büyük ikinci kanyonu olduğunu öğrendim. Eee işte bu Hasan dağının lav püskürmesiyle. Melendiz çayının aşındırmasıyla oluşmuş. Yani turist çekiyo ama hala ben bilinmediği için daha çok bilinsin istiyorum. O yüzden sevdiğim bi fotoğraf. O yüzden bunu paylaştım ilk sıra olarak. (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan katılımcılardan Dünder; kenti, Türkiye’de az bilinmesi nedeniyle, yine az bilinen ama Aksaray’ın önemli bir varlığı olan Aksaray Malaklasına benzetmiştir. Ayrıca getirdiği görselin de Aksaray’ın az bilinirliğini temsil ettiğini ifade ederek Malaklının da tanınmadığına ifadelerinde yer vermiştir. Dünder’in kentin ve kent varlıklarının tanınmasına yönelik birbirini destekleyen ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aslında t... Aksaray deyince aklıma ee malaklı köpeği geliyo gerçekten. Türkiyede malaklı köpeğini kimse bilmiyo bence. Ben bilmiyorum en azından. Yakın çevremden de kimsenin bilmediğini öğrendim. Çünkü aksarayı kimse bilmiyo. Aksaray dediğin zaman çok beylik laflar var. İstanbul Aksaray mı? Hayır, Niğde Aksaray. Hala bir il kimliğini kazanamamış bir Aksaray var. O yüzden malaklı köpeğine benzetiyorum. Türkiye’nin belki en heybetli, e belki de avrupanın, belki de dünyanın ee köpeklerinden biri ve bunun merkezi olduğunu, Aksaray’ın en ünlü ee simgelerinden biri olduğunu dahi Türkiye’de çok az insan biliyo. Aksaray şehrini o yüzden ee bilinmeyen bi şehir olarak ee bilinmeyen bir ee köpeğe benzetiyorum. İy bi köpek malaklı ama kimse bilmiyo. Şu an benim gözümde iyi bi şehir Aksaray ama Türkiye’de hiç kimse bilmiyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee aksaray malaklıtı. Bu bu da hani buranın en ünlü eee değerlerinden birini öğrendiğimde de çok şok oldum. Ya bunu niye ben daha önce duymadım, bilmiyomuşum ee Aksaray malaklıtı. Bu da çok şey e... hani acayip bir eee hayvan ☺. Hatda Evliya Çelebi şey demiş ben Anadolu’da bi aslan gördüm diye seyahatnamesinde yazmış. Aslan diye bunu tabir ediyo aslında. Gerçekten çok büyük, çok ee ihtişamlı bir ee köpek. Heykelini dikildiğini görünce de tamam işte dedim budur, yani Aksaray yavaş yavaş ee değerlerini insanların beğenisine sunuyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Serhat ve Aykut ise Aksaray'ın sahip olduğu doğal, kültürel ve tarihi yapıları ile birlikte diğer insanlara tanıtılmadığını ve bu nedenden dolayı kentin birçok özelliğinin bilinmediğini söyleyerek, *kent tanıtımının yeterince yapılmamasını* öne çıkarmışlardır. Serhat, paylaştığı görsel ile kentin istenen noktaya gelememesinin nedeni olarak yeterince ismini duyuramaması olarak gördüğünü söylemiş ve kentin tanıtılmadığına ifadelerinde yer vermiştir:

“Bu fotoğafın anlamı ıı Aksaray'ı aslında bi köprüye benzettiğimi söylemişim ıı daha önce de. Gördüğüm zaman bana şunu anımsatıyo, şu şekilde anlamlar katıyo. ıı Aksaray merkezi bi yerde olmasına rağmen ıı henüz arzu edilen noktada değiliz. Sadece insanların ee geçiş güzergâhı olarak ıı kullandığı bi şehir. Eee tam anlamıyla gerçekten merkezi bi noktada olmasına rağmen tam anlamıyla ismini duyuramayıpımız, ee tam anlamıyla tanıtımını yapamayıp olmamız bu noktada ee eksiklerimizi gösteriyo. Şuanda bu fotoğaf bana ya bunları anımsatıyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aykut da tanıtım eksikliğinden dolayı kentin sahip olduğu İhlara Vadisi, Somuncu Baba Türbesi, Eğri Minare, Ulucami gibi varlıklarının başka kentlerde yaşayanlar tarafından Aksaray'da olduğunun bilinmediğini söylemiştir. Aykut'un kent varlıklarının bilinmemesi ve tanıtım eksikliğini içeren ifadeleri şöyledir:

“Şuan ben kendim aksaraylıyım. Dışardan bi gözle baktığımda Aksaray denildiğinde aklıma ilk turistik olarak gelebilecek şey İhlara Vadisi gelir. Onun haricinde Somuncu Baba gelir. Yani başka herangi bi eee Aksaray'ın kendi ismiyle ön plana çıkacağı bi öz mirası yok. Bence. Aslında yok değil de tanıtımımız eksik bence. Çünkü örnek veriyorum şuan Nevşehir hemen dibimizde. Yetmiş bin nüfus var sadece. Nevşehir denildiği zaman bi Kapadokya herkesin bildiği bi yer. Mesela Aksaray'da İhlara Vadisi 'ni kimse bilmez. Aksaray dışarda mesela bi İzmir'de yaşayan bi kişi İhlara Vadisi'nin Aksaray'da olduğunu bilmez veya Somuncu Baba'nın veya işte Ulucaminin. Eee örnek veriyorum Pissa Kulesi'ne benzer Eğri Minaremiz var. Onunla ilgili hiç kimse bilmez yani. Ben tanıtım eksikliğinden kaynaklandığını düşünüyorum. Bi de tam merkez nokta olmasına rağmen ee gerek yöneticilerin gerek yani insanlarımızın tanıtım eksikliğinden dolayı düşünüyorum yani. Herangi bi çok fazla ön plana çıkan bi şehir değil zaten.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimlerin üçüncüsü ise *canlı ve hareketli bir sosyal yaşamın varlığına yönelik deneyimdir*. Bu deneyim alt boyutu, evlerin ve işyerlerinin dışındaki sosyal yaşamın erkenden bitmesini ve sokakta insan dolaşımının azalmasını ifade etmektedir. Bu anlamda sokakların işlekliliğinin azalması ve kentte açık mekânların belirli bir saatten sonra bulunmamasına yer verilmiştir. Kentteki canlı ve hareketli sosyal yaşam ile ilgili deneyimlere, katılımcıların on altısı ifadelerinde yer vermiş, altı katılımcı aynı zamanda bu deneyimlerini görseller yoluyla anlatmıştır.

Zeynep – 3. Sırada

Aslı – 3. Sırada

Görsel 86. Canlı ve Hareketli Bir Sosyal Yaşamın Varlığına Yönelik Deneyim ile İlgili Görseller

Canlı ve hareketli bir sosyal yaşamın varlığı açısından Zeynep ve Kağan, kentte *sokakların işlekliliğini* öne çıkarmışlardır. Zeynep sunduğu görsel ile ilgili konuşurken, arkadaşları ile birlikte oturduğu mekânın, “eğlenceli, işlek ve güzel tek caddesi olan Kafeler Caddesinde”

bulunduğunu söyleyerek, bu alt boyut bakımından kentteki tek bir caddeye işaret etmiştir. Kağan, Ankara ile kıyaslama yaptığı ifadelerinde, Aksaray’da belirli bir saatten sonra sokakların işlekliliğini kaybettiğinden ve eşinin akşamları tek başına dışarıda olmasından duyduğu tedirginlikten söz etmiştir. Kağan, sokakların işlekliliği ile güvenlik deneyimini de ilişkilendirerek Zeynep’e göre olumsuz yöndeki deneyiminden aşağıdaki gibi bahsetmiştir:

“O kafeler caddesinde çok kafe açıldı. İnsanlar muhtemelen kadınlar da artık böyle gurup halinde dışarı çıkabiliyorlar. Ama yine de tedirgin edebiliyo beni. Yani akşam saat onda Esra dışarda tek başına gelmesindense ben geleyim seni alayım diyebilirim. Ama Ankara’da Kolej’de oturuyo Esra. Kolej’deyken gelirken ben yine giderim almaya ama en azından gidemediğimde de içim rahat ediyö. Çünkü şehir hala işlek oluyo. Ya saat onda sokaklar kalabalık oluyo. İnsanlar dışarda oluyo. Ama Aksaray’da biraz akşam o sokakların kalabalığı sakın şehir olduğu için azaluyo. Sokaktaki insan sayısının azalması da beni tedirgin ediyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye ve Damla, saat akşam dokuz ya da onda Aksaray’da hayatın bittiğini ve dışarda yapılabilecek bir şey bulamadıklarını söyleyerek canlı ve hareketli bir sosyal yaşam varlığı açısından kentte *sosyal hayatın erkenden bittiğine* işaret etmişlerdir. Aslı, karanlık bir kış gecesi etrafta hiç bir ses, cıvıltı ya da insan izinin olmadığını temsil eden bir görsel paylaşarak; “herkesin kendi evine, kabuğuna çekildiği bu kentte bir hayat belirtisinin bulunmadığını söyleyerek” sosyal hayatın erkenden bittiğine göndermede bulunmuştur. Bu katılımcıların ifadelerine aşağıda sırayla yer verilmiştir:

“Olumsuz yönü, şehircilik açısından şöyle. Mesela dokuz olunca akşam hayat bitiyö. Şehirde hayat bitiyö. Yani sokak çıksan dahi, bunalsan evinde gezecek bi yer bulamıyosun. ee her şey bitiyö yani dokuzda. Büyük şehir havası yok.” (Hayriye - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Mesela gece ee on diyince Aksara’da hatda on bile değil şu an için kışın sekiz de sekiz buçuk gibi hayat bitiyö. Yani herkes evlerine çekiliyo. Sekiz buçuk değil de bu on ikiye kadar herkes rahatlıkla gezebileceği şekilde insanlar dışarda gezmesini sağlardım.” (Damla - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Herkes kendi aleminde yaşıyo. Herkes kendi evine, kabuğuna çekilmiş böyle. Nasıl diyim? Bi hayat belirtisi yok gibi şehirde. Mesela erken bi saat bile olsa Aksaray’da saat yedi, dışarı çıktığımızda burda markete yürüyerek gitcez mesela etrafta o kadar çok gurbetçi var ki mesela evlerin bi çoğu boş. Panjurlar kapalı böyle. Çok ıssız geliyo şehir bana.” (Aslı - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Canlı ve hareketli bir sosyal yaşamın varlığı ile ilgili Cihan ise, kent merkezinin biraz daha canlı olması yönündeki arzusundan söz etmiştir. Bununla ilgili Cihan, özellikle üniversite öğrencilerinin olmadığı dönemlerde Aksaray’ın “terk edilmiş bir kente” dönüştüğünü ve daha canlı hale gelebilmesi için birtakım sosyal faaliyetlerin gerçekleştirilebileceğini söylemiştir. Cihan, bu ifadeleriyle, kentte *sosyal hareketliliğin olmadığına* işaret etmiş ve aynı zamanda sosyal faaliyetlerin yetersizliğine de değinmiştir. Cihan’ın bu sözlerine aşağıda yer verilmiştir:

“E... bi de biraz daha böyle bi canlı olmasını isterdim hani merkezin. E... öğrenci olmadığı zaman zaten hani kimse olmuyo. Sanki terk edilmiş bi şehre dönüyo hani özellikle çarşısı, çarşısından tutun diğer yerleri de öyle. Canlılık bakımından özellikle farklı etkinlikler yapabilir. Hani bunlar ne olabilir? İşte yani tiyatro etkinliği olabilir, sanatsal bi gösteri olabilir, resim sergisi olabilir merkezde. O alanda zaten baya bi yer var. bazan kermes falan düzenliyorlar. O tarz aktiviteler olabilir. Biraz daha canlı olmasını isterdim yani aksarayın merkezin.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Üniversitede çalışan Kağan, üniversite kampüsü bağlamında sosyal hareketliliğin olmadığını ve bu durumun kendisi için bir dezavanta olarak gördüğünden söz ederek bu

alt boyuta vurgu yapmıştır. Özellikle yaz aylarında öğrencinin gitmesi nedeniyle kampüste hayat belirtisi kalmadığını belirterek canlı ve hareketli bir kent yaşamı varlığı anlamında olumsuz deneyiminden şöyle söz etmiştir:

“Başka dezavantaj olarak ne söyleyebilirim? Kampüsle ilgili söylenebilir belki, işle ilgili. Kampüs, bi kampüs hayatı yok burda. O da beni, ben işimi çok seviyorum ama insanın motivasyonunu düşüren bi faktör bence uzun vadede. Yani özellikle yazın öğrenci olmadığında kampüste hiç hayat yok. Kantinler kapalı. Okulda kalmak istesen, okulda çalışmak istesen imkân olmuyo. Sadece fiziki alt yapı var. Yani internet erişimin var. Odan var. Ama bu da artık hani temel gereksinimlerden olması gereken şey. O yüzden hani bana avantaj diye söyleyemiyorum. Ama dezavantajları bu. Kampüse geldin yazın, çıkıp bi ağacın dibinde oturmak istesen, gidip orda biraz içeyim, oturayım, yemek yiyim, muhabbet edeyim böyle bi imkan yok. Kışın da öyle keza. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sosyal hayatın çekiciliği açısından bir diğer boyut, üç katılımcı tarafından dikkat çekilen *gündelik hayatı kolaylıkla planlayabilme deneyimi* olmuştur. Bulgulardan, bu deneyimin yaşanmasında Aksaray’ın küçük bir kent olmasının önemli bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Dünder, Kamil ve Büşra, Aksaray’da gün içerisinde birçok şey yapabildiklerini ve bu durumu bu kentte yaşamının bir avantajı olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Kamil, “işyerinin ve evin ve çocuklarının gittikleri okulun beş yüz metre karelik bir alanda” bulunduğunu ve böylelikle “en ufak birşeyde işyerinden hemen eve gidip, okulda çocuklara bakabildiklerini” söyleyerek, gün içerisinde birçok işi halledebilme kolaylığına dikkat çekmiştir. Dünder da, “kentnin bir ucundan bir ucuna on beş dakikada gidilebildiğinden” dolayı kentte bir gününü kolaylıkla planlayıp organize edebildiğini örnekler vererek dile getirmiştir. Dünder’in, kentin küçük olmasının sağlamış olduğu gündelik hayatı kolaylıkla planlayabilme deneyimine yönelik ifadeleri aşağıdaki gibidir:

“Tüm ihtiyaçlarımı eee bir mesai gününün öğle arasında tüm ihtiyaçlarımı karşılayabildiğim bi şehir. Alışverişimi yapabildiğim bi şehir. İstersem çocuğumu okulunda ziyaret edebildiğim bi şehir. İstersem eşimle istediğim yerde buluşup ee bi şeyler yiyip içebilceğim bir ee konum. Çünkü bi ucundan bi ucuna on, on beş dakkada gidiyorsunuz Aksaray’ın. Ee o anlamda hani Aksaray çok avantajlı benim için. Çok keyif alıyorum yani. Bi ee hani istediğim zaman istediğim şeyi planlayabiliyorum Aksaray içerisinde. Önden oturup planlar yapmama, işte hesaplar kitaplar yapmama gerek olmuyo. O yüzden Aksaray’ın avantajı benim için ee istediğim şeye ulaşılabilirliğin hızı. Hız var yani benim gözümde Aksaray’da.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Büşra da, Aksaray’da yirmi dört saati çok güzel planlayabildiğini ve bu durumun bu kentte yaşamayı konforlu hale getirdiğini söyleyerek bu deneyim boyutuna dikkat çekmiştir. Büşra, Aksaray’da yaşamının en büyük avantajının sosyalleşme ve hayatta yirmi dört saate bir sürü şey sığdırabilme olduğuna da ifadelerinde yer vermiştir:

“Ee en büyük Aksaray’ın avantajı bi kere böyle sosyallik ve hayatta yirmi dört saate bir sürü şey sığdırabilmeniz. Ben bugün mesela sabah derse geldim, işte fizik tedaviye gittim hastaneye, eve gittim, tekrar okula geldim, seninle görüşüyorum, tekrar gidicem derse, dersden çıkınca hala ee vaktim olacak yani yaşamak için. Bu Aksaray’ın bence en büyük avantajı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray’da yaşamak konforlu hani diğer şehirlere göre. Her şeyden önce dediğim gibi yirmi dört saati çok güzel planlayabilirsin yani. Her şeyini halledersin. Mesela gün içinde işini de halledersin, eee evdeki işleri de halledersin, ee çalışan bir ev hanımı olarak eee hepsine işte çocuğunu her şeyini çok güzel planlayabilirsin. Aksaray’da hani yaşamak o bakımdan çok konforlu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.3.4. Kültürel Otantikliğe Yönelik Deneyimler

Aksaray kentinin sahip olduğu sosyal çevre varlığına yönelik deneyimlerin bir diğer önemli boyutunu da *kültürel otantikliğe yönelik deneyimler* oluşturmaktadır. Katılımcıların yarısından fazlası (kırk yedi katılımcı) bu deneyim açısından; sırayla “kendine has kültüre sahip olma, kendine has mutfak kültürüne sahip olma, kültürel değişim ve kültürel çeşitliliğe sahip insanların yaşaması” biçiminde dört alt boyuta dikkat çekmiştir.

Kültürel otantikliğe yönelik deneyimlerin ilk alt boyutu, *kendine has kültüre sahip olmadır* ve bu alt boyuta otuz altı katılımcı ifadelerinde yer vermiştir. Elde edilen bulgular, katılımcıların, kent kültürüne yönelik yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimleri düğün, cenaze, Hıdırellez ve kışlık yiyecek hazırlama bağlamında anlattıklarını göstermektedir. Diğer taraftan özellikle Aksaraylı olmayan katılımcılar, İç Anadolu’nun genel kültürünün kentte de kendini yansıttığını, Aksaray’ın bu bölgedeki diğer kentlerden kültürel bakımdan farklılaşmadığını ve dolayısıyla da kendine has kültürel özelliğe sahip olmadığını düşündükleri de bulgulardan ortaya çıkmıştır. Bu alt boyut açısından, katılımcılardan ikisi aynı zamanda görseller sunmuştur.

Gülsüm – 2. Sırada

Recep – 5. Sırada

Görsel 87. Kendine Has Kültüre Sahip Olma Deneyimi ile İlgili Görseller

Aksaraylı katılımcılardan Damla, Songül, Zahit ve Hande, kentte düğünlerin nasıl gerçekleştiğini ve düğünlerdeki örf ve adetleri anlatarak, kentin kendine has kültürüne düğün geleneği bağlamında dikkat çekmişlerdir. Damla, düğünlerdeki “damat ve gelin oyunlarının çok hoşuna gittiğini”; Songül, “çocukluğunda nişan merasimlerinde dağıtılan lokum ve bisküvinin çok hoşuna gittiğini” söyleyerek düğün geleneğinden aldıkları keyfi dile getirmişlerdir. Zahit, “gelin görme, damat yemeği, damat ve gelin hamamı gibi düğün adetlerinin komşuluk münasebetlerini ve dayanışmayı arttırdığını” ve sosyal ilişkileri güçlendirdiğini belirtmiştir. Hande de düğün örf ve adetlerinin devam etmesinden keyif duyduğunu ve kendi köyündeki düğünlere gitmek istediğini, düğünlerdeki gelenek ve görenekleri ayrıntılı biçimde anlatarak ifade etmiştir. Hande’nin bu anlamda paylaştığı olumlu deneyimi aşağıdadır:

“Düğünler noktasında evet hala örf, adet, geleneklerimizi devam ettirdiği için o noktada keyifliyim ☺☺☺. Ya şeydir evet yani eee hani büyük şehirlerde genelde şeydir taze bir nikâh adı altında ama buranın şeyleri, samimiyeti vardır, anlatabildim mi? Yani ne kadar yorucu da olsa düğünler, kazanlar kurulur. O yemekler, işte yöresel oyunlar. Özellikle ben kendi köyümdeki olan Yeşiltepe kasabasında olan köylerdeki düğünlere özellikle gitmek istiyorum. Çünkü yöresel hala oyunlar devam ediyö.

Öncelikle üç gün sürer aksaraydaki düğünler. Öncesinde kına gecesinin bir gün öncesinde kazanlar kurulur, yemekler hazırlıkları başlar. O gün tamamen yemek hazırlığı olur ve gelen giden ev hiç boş olmaz ama. Sürekli gelinler çıkar, kızlar çıkar, müzikler çalar oynayarak, şerbetler hazırlanır ve bizim hala düğünlerde şerbetler yapılır, gül şerbetleri. Sonrasında ertesi gün eee kına gecesi vardır. Kına gecesi de aynı şekilde. Hatda kına gecesinden sonra işte kız evine gidilir tekrardan. İşte kızın kınası eli yıkanır. Ertesi gün düğünde de aynı şekilde ki köy düğününden salon düğününden bahsetmiyorum. Evin önünde. Sonrasında düğünün ertesi gününde bizim köyde şey vardır, kekil kesme âdeti vardır mesela. Bizim köydeki eee evli kadınların ee yemenilerin altına veya o eski dediğimiz şeylerin altından kâkül yani bekâr kızların saçları uzun oluyo, örgülü oluyo ama evli kadınların şeylerin kâkül kesimi. Yani şu kapalı da olsa tülbentin altından mutlaka bi kekil dediğimiz kekil kesme olayı vardır. Yine böyle hazırlıklar yapılır, pastalı börekli çaylı işte çörekli. Kadınlar bir araya gelir. Gelinin işte o şekilde yapılır. Dualar okunur. Ondan sonra evine hayırlı uğurlu olsun denilir, çıkılır.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Canan, Kamil, Hande ve Caner, Aksaray’ın sahip olduğu kendine has kültürü, kentteki cenaze gelenekleri bağlamında ve daha çok olumsuz bir deneyim olarak değerlendirmişlerdir. Aksaraylı olmayan Canan ve Kamil, cenaze evine tatlı gönderme geleneğini olduğunu ve bu durumun kendi memleketlerine özgü olmadığını ve tatlı götürme geleneğini garip bulduklarını söylemişlerdir. Aksaraylı olan Hande ve Caner de, cenaze evi sahibinin yemek yapmasını ya da misafirlerin ikram beklentisinin olmasının hoşlarına gitmediğini belirtmişlerdir. Hande’nin, akrabasını kaybettiğinde yaşadıklarını anlattığı ve kendisi için olumsuz olan deneyimini paylaştığı ve kentin kültürüne dikkat çektiği ifadeleri şöyledir:

“Teyzemin oğlunu kaybettim ben bundan üç yıl öncesinde. Daha öncesinde tabi ki yakınlarımızı kaybediyorduk ama bu kadar farkına varmıyorduk. Teyzemin oğlu benim ani trafik kazası geçirdi. Yirmi üç yaşında hayata veda etti. Ben orda çok fazla gözlem yaptım. Ciğerimiz yandı. Çünkü daha gencecikti. Daha yeni evliydi. Eşi hamileydi. Gelen insanlara bakıyorum gerçekten yani gelip yarım saat oturduktan sonra hani sizin yemeğiniz yok mu, çayınız yok mu diye söylemler yapanlar oldu. Gelenler işte gelin kız nolacak, verecek mi iş için, ee çocuk nolacak hani bizim böyle durumlarda çok fazla konuşuyoruz ve insanları insanlara bırakmıyoruz malesef.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olan ve kırk yaş üzeri katılımcılardan Melahat ve Zahit ise geçmiş yıllarda yaşanan cenaze geleneğinden söz ederek, bu anlamda yaşadıkları olumlu deneyimleri paylaşmışlardır. Melahat, “bir cenaze olduğunda eş - dost herkesin birleşip, evlerinden yemek getirdiğini ve bir hafta boyunca cenaze eviyle ilgilenildiğini” anlatmıştır. Zahit de cenaze geleneğindeki sosyal yardımlaşmaya dikkat çekmiştir. Zahit’in paylaştığı anısı şöyledir:

“Sosyal dayanışma vardı. Mahallede ee ölü olan eve yemek giderdi. Herkes tarafından o eve yemek gönderilirdi. O ölümün acısıyla, bir kaybın acısıyla yemek düşünmesin diye komşular onun yani yemeğini evlerine yemek gönderir, ben hatırlarım. Bi de ama ölü yemeği de olurdu üçüncü günü. Mahallenin eee yemek yapmakta mahir olan yaşlı kadınları, genç kızlara, gelinlere tarif ederler, yemek hazırlardı. Ölü yemeğini de mahalleden gelirlerdi, getirirlerdi evlerinden.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Gülsüm, Helvadere kasabasına ait bir görsel getirerek, bu kasabada Hıdrellez Günü’nün nasıl yaşandığını, annesinin kendisine anlattıkları üzerinden paylaşmıştır. Gülsüm, Hıdrellez Günü gelenekleri bağlamında, kentin kendine has kültürüne aşağıdaki gibi örnekler vermiştir:

“Eskiden çok şey yaşanmış böyle at arabalarında çerçiler falan derlerdi bilirsiniz belki. Biz bilmeyiz ama eskiler daha şey. Ee köye gelirmiş. Herkes güzel güzel giyinir o barajın etrafı eskiden çim şeymiş hatırladığım kadarıyla eee çayırmış, orda toplanıp piknik yaparlarmış. Gelinleri getirirlermiş. Ateş yakıp üzerinden atarlarmış. Herkes en güzel kıyafetlerini giyerlermiş. Anlatılanlar yani bunlar. Ben kendim yaşamadım ama annemler anlatırdı. Öyle. Mesela gelinler düğünden hıdrelleze getirilmiş hazırlanıp, giyinip oraya getirirlermiş. Yiyip içip eğlenirlermiş yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Recep ve Kağan ise ifadelerinde kışlık yemek hazırlama geleneğine yer vererek, Aksaray’ın sahip olduğu kültürü öne çıkarmışlardır. Bu anlada Aksaraylı Recep, getirdiği yufka görseli hakkında, “ne kadar da eski gibi gözükse de halen annesinin ve eşinin yaptığı ve kendisini sevindiren bir gelenek olduğunu” söylemiştir. Aksaraylı olmayan Kağan da bir gelenek olduğunu düşündüğü kışlık yiyecek hazırlamaya yönelik gözlemlerini şöyle paylaşmıştır:

“Eee yazın mesela hani bahara dönerken kavanoz yapıyorlar. Yani eee kışlık yiyeceklerini hazırlıyorlar. Büyük bi kazan yakılıyor. Komşular toplanıyor. Ee aynı şekilde bizim karşıımızdaki binalar da yapıyorlar. Onun geleneklerinden birisi olduğunu düşünüyorum hani kışlık hazırlık yapılması; domatesinden, biberinden, patlıcanına kadar.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan katılımcılardan Burcu, Uğur, Çağatay, Barış, Kağan, Sevgi, Cihan, Büşra ve Nur, ifadelerinde Aksaray’ın İç Anadolu Bölgesi’nde bulunan diğer kentlerden kültürel özellikler bakımından farklılaşmadığını, geleneklerinin ve göreneklerinin bu kentler ile birbirine benzediğini söyleyerek, bir bakıma kentin kendine has kültürü olmadığına işaret etmişlerdir. Bu anlamda Uğur, “Aksaraylıların konuşma tarzının ve şivelerinin kendi memleketiyle hemen hemen benzediğini”; Çağatay, “İç Anadolu Bölgesinde insanların yaşayış biçimlerinin, geleneklerinin, göreneklerinin, örf ve adetlerinin birbirine benzediğini, yemek, misafir ağırlama, düğün ve cenaze geleneklerinin kendi memleketiyle aynı olduğunu” söylemişlerdir. Barış da, Aksaray’daki düğünleri izlediğinde kendini kendi memleketinde gibi hissettiğini söyleyerek hem kent kültürünün kendisine yaşattığı nostaljik deneyime hem de kentin kendine has bir kültüre sahip olmadığına dikkat çekmiştir. Barış’ın bu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Biz İç Anadolu evladiyiz. Hani sonuçta Ankara’nın kültürüyle Aksaray’ın kültürü aşağı yukarı birbirlerine benzer demiycem ki zaten benzer çoğu şeyler; düğünü olsun gelenek ve görenekleri olsun. Mesela Aksaray’da eee düğünler bizim Ankara’daki düğün geleneklerimizle aynıdır mesela. Baktığım zaman sanki burda bi düğün izlerken veya da görürken kendimi Ankara’da gibi anımsıyorum. Hani anılarım canlanıyor. Keşke diyorum Ankara’da olsam, işte şu düğünde olsaydım vesaire gibisinden. Diğer örf, adetleri, gelenek ve görenekleri İç Anadolu’nun ee aynısı, değişik pek bişey yok yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Nur da, Aksaray kültürel anlamda kendi memleketine benzediği için burada yaşarken yabancılık hissetmediğini söyleyerek kültürel olarak benzer bir kentte yaşamaktan kaynaklanan tanıdıklık hissini anlatmıştır. Nur’un, kültürel benzerlik ile “yabancılık hissini” ilişkilendirdiği ifaeleri şöyledir:

“Aslında kültür olarak da bana yakın bi kültür olması da belki olabilir. Hani yettiğim ortamdan çok farklı bi ortam değil yani. Öyle söyleyim. Hani mesela burdan çıkıp da bi Doğu’ya ya da Karadeniz’e gitsem belki kendimi daha farklı hissedebilirim. Hani çünkü onlar daha farklı bi kültüre sahipler. Gittiğimde belki kendimi yabancı hissedebilirim. Ama burdaki insanların içinde kendimi yabancı hissetmiyorum. Benzerlik gösteriyo çünkü. Yani Karaman’daki insanlarla yapı olarak benzerlik gösteriyo insanlar sanki. En azından ben böyle hissediyorum. Ya en basitinden mesela yeme kültürümüz benziyo. Ne bileyim giyim kültürü hani genel olarak gerçi artık biraz daha değişiklik gösteriyo artık hani şey kalmadı da. Eee ondan sonra ya ne bileyim işte düğünler dedik mesela. Düğünleri benziyo. Ondan sonra ya ne bileyim insanların yaklaşımları aslında birbirlerine benziyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kültürel otantikliğe yönelik deneyimlerin ikinci alt boyutu olan *kendine has mutfak kültürüne sahip olmaya*, on altı katılımcı dikkat çekmiştir. Katılımcılar, genel olarak

Aksaray’ın kendine has bir mutfak ve yemek kültürüne sahip olmadığı görüşünü savunarak, olumsuz yöndeki deneyimlerini dile getirmiştir. Bu katılımcılardan biri, bu deneyimlerini temsil eden görsel de sunmuştur.

Burcu – 3. Sırada

Görsel 88. Kendine Has Mutfak Kültürüne Sahip Olma Deneyimi ile İlgili Görsel

Ayşe, Zehra, Aykut, Dünder, Barış ve Burcu, Aksaray’ın kendine has olan ya da meşhur bir özelliğinin olmadığını, bu anlamda bu kente özel bir yemeğin bulunmadığını düşünmektedirler. Dünder, kentteki “yemek yeme anlayışını bilmediğini, çünkü Aksaray’da bir yemek kültürünün olmadığını”; Barış, “bu kadar tarihi ve kültürel değer içerisinden kendine özgün ve seksen bir ilin de konuşacağı bir yemek kültürünün çıkması ve kentin bir yemek kültürüyle bağdaşması gerektiğini” söylemiştir. Burcu da kentte belirgin bir yemek kültürünün olmamasıyla ilgili olarak, kent dışından gelen misafirlerine özel olarak tatmaları ve yemeleri için bir yemek öneremediğine yönelik anısını paylaşmıştır. Burcu ayrıca bu anısına yönelik bir de görsel getirerek bu ifadelerini güçlendirmiştir:

“E... ya belirgin bi yemek kültürü yok yani. Ee soruyolar dışardan gelen misafirler hani ne yiyebiliriz burda. Ya tutub da hani şu restoranımız güzel, işte şu yemeğimiz güzel, onu bi tadın diyemiyoruz. Yemek eee kültürü açısından hani şu yemeğimiz güzeldir, bunu taddıralım, bunu diyemiyoruz. Benim bildiğim bi Arabaşı hani çorbası gibi böyle bi değişik hamurlu bi yemeği var. Bi onu yapıyolar ama onun da Konya’ya ait olduğu söyleniyo. Ee Etlî Ekmek gene Konya’nın kültürü. İu ya bura için söyleyebileceğimiz bişey yok. Ya bi tek eee Tandır Kebabı mı ya yanlış bilmiyosam tabi eee bi tek belki o vardır. Başka da öyle bilmiyorum Aksaray için.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

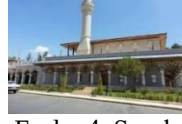
“Eee şuan fotorafta bir Etlî Ekmek görüyoruz ©©©. Aksaray’ın yemek kültüründen bahsetmiştik. Eee ona atıf yapmak amaçlı aksarayda herhangi böyle işte dışardan ee bir misafir getirdiğimiz zaman şehir dışından hani şuyu meşhur, bunu meşhur filan diye böyle bişey ikram edemiyoruz. Ama ee en yakından işte bu Konya’nın özel bi yemeği, kendine has Etlî Ekmek. Yani Aksaray’da böyle bişey yok.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Bu katılımcıların aksine Aksaraylı ve kırk yaş üzeri olan katılımcılardan Orhan, Aksaray’ın “mutfak kültürü geniş olan bir yer” olduğunu ancak “bu kültürün unutmaya başlandığını” söyleyerek mutfak kültüründeki değişimi şöyle anlatmıştır:

“Mesela her yerde olan olduğu gibi Aksaray’ın da su böreği meşhurdur. Karnıyarık, İmambayıldı, bunlar Aksaray’a has belki Kayseri’de de var, Niğde de var ama bu yörenin yemekleri. Bulgur pilavı üzerine yumurta çarpılıp dökülürdü. İnce elek tatlısı mesela her evde yapılırdı. Kış ekmekleri yapılırdı böyle bir iki metre boyunda. Üst üste konurdu. Kışın mesela biz ben hatırlarım onu dışardan normal fırında somun ekmek dediğimiz ekmekten yemezdik. Hep yufka ekmek yerdik. O somun ekmek lüks gibi gelirdi bize. Şimdi tam tersi oldu, yufka ekmek lüks oldu. Çünkü yapılmıyor. Bunlar unutmaya başladı. Aslında o şekilde böyle mutfak kültürü geniş olan bir yer olan Aksaray. İşte bazen sonra çakma kültürler de çıkıyo böyle işte vay Testi Kebabı filan diye ama onu ben duymadım öyle. Özgü bişey, Aksaray’ın değil. İşte Aksaray Tavası var. O da yeni çıktı ortaya. Yani anonimdir o. Yemek kültürü İç Anadolu’nun hep birbirine yakın. İşte İmambayıldı, Karnıyarık efendim. eee Türkiye’ye özgü bişey. Mıhlama yapılır mesela bu pastırma ile veya kıymayla, kuşbaşıyla. Bunlar Aksaray’a özgü yemekler.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kültürel otantikliğe yönelik deneyimlerin bir diğerinin, *kültürel değişime yönelik deneyim* olduğu ve bu deneyime on bir katılımcının ifadelerinde yer verdiği görülmektedir. Bu anlamda katılımcılar, kentin sahip olduğu bayramlaşma, düğün, cenaze geleneklerinin değiştiğine dikkat çekerek, yaşadıkları daha çok olumsuz yöndeki deneyimlerden söz

etmişlerdir. Diğer taraftan katılımcılardan bazıları, kentin dışarıya göç vermesi ve dışarıdan göç alması sonucunda kent kültürünün olumsuz yönde değiştiğine de değinmiştir. Bu deneyim alt boyutu ile ilgili sadece bir katılımcı kültürel değişime yönelik deneyimi temsil eden görsel sağlamıştır.

Erol – 4. Sırada

Görsel 89. Kültürel Değişime Yönelik Deneyim ile İlgili Görseller

Katılımcılardan Songül, Gülsüm ve Yasin, Aksaray’da yaşanan bayram geleneğinin tükenip, kalmadığını, günümüzde yaşanan bayramların güzel olmadığını belirtmişlerdir. Aksaraylı katılımcılardan Songül, çocukluğunda “bakkalların açık olmadığını, herkesin bayram yaşadığını, şimdi ise marketlerin açık olup insanların çalıştığını”, Yasin, kendisi çocukken” herkesin birbiriyle bayramlaştığını ancak şimdi ise kimsenin umrunda olmadığını” söyleyerek olumsuz yöndeki değişime dikkat çekmişlerdir. Aksaraylı olan İzel de, olumsuz yönde değişim gösteren bayram geleneğini şu sözleriyle anlatmıştır:

“Valla eskiden ee güzel geleneklerimiz vardı. Hepsi bir bir yok oldu şimdi aslına bakarsanız. Bi mesela örnek vereyim bi bayram eee sabahı bütün evdeki erkekler ee mahallede daha doğrusu hepsi şey namazına bayram namazından sonra herkez bütün eee mahalledeki evleri tek tek dolaşıp, bayramlaşıldı. Onlar falan yok oldu. Şey herkes birbiriyle bayramlaşır, birbirine gelir giderdi. Şimdi bayramları herkes bi tatil olarak algıyo. Herkes kaçıyo© bi yerlere©© gitmeyi düşünüyö. Yani eski gelenek göreneklerimiz kalmadı. Hepsi tükendi teker teker diye düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı ve yaşı kırk yaş üzeri olan Orhan, kentteki kültürel değişim ile ilgili düğün geleneklerindeki değişimden örnek vererek söz etmiştir. Orhan, eski düğün geleneklerinin daha güzel olduğunu anlatarak günümüzde herşeyin bir güne sıkıştırıldığını söylemiştir. Orhan’ın olumsuz yönde değişen düğün geleneğine ilişkin ifadeleri şöyledir:

“Düğünler biraz merasim şeklinde olurdu. İşte sini gönderilirdi. Kültür değişti böyle. Eskiden işte kız evine sini gönderilirdi. Sinin içerisinde kıyafetler, çerezler o nişan zamanında kız evinin yapacağı masrafı azaltmak için işte içine lokum, leblebi, fıstık gibi ee eğlencelik yiyecekler koyarlardı. Kız isteme olurdu işte. Daha sonra bi beş altı ay sonra da düğün olurdu. Düğünler filan güzel olurdu eskiden. Şimdi hepsini bir güne sığdırıyorlar. O günde bir gürültüyle, şamatayla gidiyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı Yasin, kentteki cenaze geleneği ile ilgili eskiden cenaze evine yemek götürülürken günümüzde tam tersi bir durumun yaşandığını anlatarak olumsuz yönde gerçekleşen değişime ve kültürel bakımdan yozlaşmaya dikkat çekmiştir. Yasin’in ifadeleri aşağıdadır:

“Mesela işte geleneklerdeki yozlaşmadan bahset. Var. O yozlaşma var. Kayboluyo ki zaten. Eski cenaze evleri yok ki şimdi. Yani eskiden mesela bi cenaze olurdu. Komşuların hepsi, ben hatırlıyorum onu elli yıl kolay mı, şey© tabak tabak yemek getirirlerdi cenaze evine. Ama şimdi gelen gıymalı var mı diye bakiyo yani. Hazır mı bizim gıymalılar diye geliyo içeri girer girmez yani. Cenaze sahibi mesela cenazesiyle mi uğraşsın, acısıyla mı uğraşsın, gelene ikramı izzette bulunmak için mi uğraşsın. Mesela böyle bi tamamen yüz seksen derece bi değişik bi durum var bu konuda mesela. Ya yozlaşır insan da, bu kadar mı yozlaşır? Önceden elinle götürüyodun, onlar uğraşmasın o işlerle, garnını doyursun, acısı bi taraftan, yemek işleriyle uğraşmasın diye. Şimdi acısı olan adamlardan bi de yiyecek bekliyo mesela. Bu kadar ayrışma var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye ve Orhan'ın ifadelerinden, Aksaraylıların başka kentlere göç etmesi ve kentin köylerden ve diğer kentlerden çok fazla göç almasının, kültürün olumsuz yönde değişmesiyle ilişkili olabileceği anlaşılmaktadır. Hayriye, “eski insanların şehirde kalmadığını ve göç olayının yaşanarak farklı insanların yerleştiğini” söyleyerek eski kültürün olumsuz bir biçimde değiştiğini belirtmiştir. Orhan da yerli halkın kalmadığını ve aldığı göç ile birlikte kentin kültür merkezi durumunu koruyamadığını aşağıdaki sözleriyle dile getirmiştir:

“Bu kültür merkezi durumunu koruyamadı. Koruyamamasının sebebi göç almış olması. Mesela şuanda Aksaray'ın yerlisi diye tabir ettiğimiz Aksaraylı insanlar çoğu İstanbul'a felan taşındı. Ha hor gördüğümüz için söylemiyoruz köylerinden veya diğer illerden çok göç aldı. Onun için kültür meselesinde, Aksaray kültürü meselesinde bir dezerformasyona uğradı Aksaray. Yani koruyamadı kültürünü.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Gönül, kentte olumlu yönde bir kültürel değişimin yaşandığını gelin-kaynana ilişkileri örneği üzerinden anlatmıştır. Gönül, kendi aile üyeleri arasında da deneyimlediği olumsuz geneleğin günümüzde olumlu biçimde değiştiğini aşağıdaki sözleriyle anlatmıştır:

“I... eskiden gelen bi adet eee ve geleneği vardı ama bu kalktı, eee nesilden dolayı yeni yetişen nesilden dolayı. Mesela önceden gelinler çok horlanırmış. Ben bunu ananemde gördüm. Teyzelerimde gördüm. Mesela bu beni üzüyodu. Hoşuma gitmiyodu. Eee ama şimdi günümüzde kayınvalide ve gelinin bağı daha farklı. Daha güzel. Eşler yardımcı. Bi adet haline getirdiler artık bunu. İı görgü görenek haline getirdiler. Mesela uı nasıl söyleyim? Her şeyin en iyisini yapmaya çalışıyorlar. Birlikte karar veriyorlar. Uyumları güzel. Bunlar hoşuma gidiyo. Mesela görgülü, kültürlü ailelerinde bunları görüyorum. Bu da benim çok hoşuma gidiyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kültürel otantikliğe yönelik deneyimlerin sonuncusu ise dokuz katılımcının işaret ettiği *kültürel çeşitliliğe sahip insanların yaşaması* olmuştur. Beş katılımcı, bu deneyim ile ilgili görseller de getirmiştir.

Nermin – 3. Sırada

İsmail – 4. Sırada

Görsel 90. Kültürel Çeşitliliğe Sahip İnsanların Yaşaması Deneyimi ile İlgili Görseller

Nermin, getirdiği görsel hakkında konuşurken “kültürlerin buluşma noktası ve değişik yaşantıların, değişik kültürlerin eseri olduğunu” belirterek, kentte yaşayanların kültürel çeşitliliğine göndermede bulunmuştur. Aksaraylı katılımcılardan İsmail, kentte farklı kültürel ve etnik grupların birarada yaşadığını ve bunun olumlu bir durum olduğunu belirtirken, getirdiği görsel ile de bu sözlerini desteklemiştir. Getirdiği görselin, Aksaray'ın multikültürel yüzüne işaret ettiğini söyleyerek kentte yaşayan insanların kültürel etnik çeşitliliğine örnek göstermiştir. İsmail'in yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aksaray da bi çok diğer şehir gibi Osmanlının uyguladığı politikalar nedeniyle çok farklı etnik unsurlardan, Türk boylarından veya farklı etnik unsurlarda oluşuyo. Yani hem Gayrimüslim önceden Gayrimüslim şuan da Müslim ee ama yani tabi birçok

unsur kendini bilmiyo aksarayda. Ya şey yani kendini bilen de var bilmeyen de var. Tabi şehrin içerisinde de çok fazla şey var yani ne bileyim çok fazla burda Türk boyu, çok farklı karakteristikler de burda. Dolayısıyla bu da neye yol açıyo? Her bölgenin insanı, her bölgenin ee farklı bakış açısıyla bi karakteristik bi durumu ortaya çıkıyo. Mesela şuranın adamı böyledir, buranın adamı böyledir diyosun ama genel manada da ee ne diyelim yani olumlu diyebiliriz diğer şehirlere göre. Güzel, olumlu bi durum var diye düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee Aksarayın bi manada eee farklı bi yüzüne işaret ediyö aslında. Yani ordaki farklı yüzde de ee böyle bi tarihi ee multikültürel yani böyle çoklu kültürlü bi önceki yaşamının maalesef böyle bi hatırası diyelim. Ha şuanda o kadar olmuş olsa da kimliklerini insanlar gizliyo bi şekilde. Ama daha önceden insanların çok güzel bi şekilde birbirleriyle yaşadığına dair güzel bi örnek.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.3.5. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Fantezi Deneyimleri

Aksaray kentinin sahip olduğu sosyal çevre varlığına yönelik deneyimlerden beşinci sırada yer alan boyutu, *kentin yaşattığı fantezi deneyimleridir*. On beş katılımcı, bu deneyim ile ilgili düşüncelerini paylaşmıştır. Fantezi deneyimleri sırasıyla, “mutlu ve huzurlu olma hali ve güç duygusu” biçiminde iki alt boyutta toplanmıştır.

Mutlu ve huzurlu olma haline yönelik deneyim alt boyutu açısından, katılımcıların sahip oldukları aile bireyleri ve arkadaşlarından oluşan sosyal çevrenin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bu sosyal çevreden kaynaklanan “huzur hissi”, bu deneyim alt boyutunun özünü oluşturmaktadır. Dört katılımcı, sosyal çevreye sahip olmanın ve sevdiği işi yapmanın yaşattığı mutluluk ve huzurlu olma deneyimini temsil eden görseller de paylaşmıştır.

Funda – 1. Sırada

Salih – 1. Sırada

Damla – 1. Sırada

Görsel 91. Mutlu ve Huzurlu Olma Haline Yönelik Deneyim ile İlgili Görseller

Aksaraylı katılımcılardan Müge ve Gülsüm, “bütün aile üyeleri de Aksaray’da yaşadığı için bu kentte çok mutlu olduklarını, özlem duygusu hissetmediklerini ve Aksaray’ı sevdiklerini”; Funda da, aile bireyleri ile birlikte olduğu bir görselin “huzuru ve mabedi” temsil ettiğini ve “ailesinin yanında kendisini çok mutlu hissettiğini” söylemiştir. Aksaraylı olmayan Salih, hem yarı yapılandırılmış görüşme sırasında hem de getirdiği görsel hakkında konuşurken, “eşi ve çocuğu ile birlikte olduğu için Aksaray’da yaşamaktan mutlu ve huzurlu olduğundan” bahsetmiştir. Salih, ailesi ile birlikte yaşamaktan kaynaklanan mutlu ve huzurlu olma haline yönelik deneyimini şu sözler ile anlatmıştır:

“Ben genel olarak Aksaray’da yaşarken huzurluyum. Ee mutluyum. Evet mutluyum. Aaa mutluluğumun kaynağı Aksaray kentine has bişey değil. Mutluluğum kaynağı ilk önce ee eşim ve çocuğum. Onlarla birlikte olmak. Yani onlarla birlikte herhangi farklı bi şehirde de olsam mutluluğu ve huzuru yaşıyacağımı düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Bu fotorafta bakınca kendi ailemi görüyorum. Huzurlu hissediyorum, mutlu hissediyorum kendimi. Onlarla bi arada olmaktan mutlu olduğumu hissediyorum. Hani Aksaray’la bağlantısı da eee bu mutluluğu, huzuru bu şehirde yaşadığım için şu anda öyle

bi bağlantı kurdum hani. Kızım ve eşimle bu kentte yaşıyorum ve ee dediğim gibi mutluluk ve huzur var şu anda bu fotoğrafa baktığımda hissettiğim.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme)

Aksaraylı olmayan Canan, Aksaray’da sahip olduğu “arkadaşlıklarından ve dostluklarından dolayı mutlu olduğunu”; benzer şekilde Aksaraylı olmayan bir diğer katılımcı Büşra da, bu kentte sahip olduğu sosyal çevresinin kendisini mutlu ettiğini söyleyerek mutlu ve huzurlu olma haline yönelik deneyimini öne çıkarmışlardır. Büşra’nın, bu deneyimi vurguladığı sözlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aksarayda tabi sosyal çevremi seviyorum. Arkadaşlarımı seviyorum. O yüzden mutluyum. Harvırd (Harvard) zaten yetmiş iki yıl süren bi araştırma yapmış, orda demiş ya Harvırd (Harvard) Üniversitesi’nde yapılmış eee işte insanları en çok ne mutlu eder? Ben dün sınıfta sordum, derste sordum bunu sizi en çok ne mutlu eder? Hepsi şey dedi para, huzur, işte bi tanesi dedi ki çok güzel bi arabama olsa çok mutlu olurum, işte eee ya da işte aşk ne bileyim bu tip şeyler dediler. Ama üniversitenin araştırması sonucunda şey çıkmış hani sosyal çevre. Hani Aksaray’da biz arkadaşlarımızla da aramızda konuştuğumuzda hep bu yani, sosyal çevre beni en çok mutlu eden. Hani e... birlikte vakit geçirmek arkadaşlarımızla, eşimle, dostumla, eşimle birlikte hani eee arkadaş ortamında bi şeyler yapmak, hep beraber bi yerlere gitmek. O yani. Aksaray’da benim en yoğun yaşadığım duygu o.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Mutlu ve huzurlu olma deneyimi açısından Hüseyin, kentlerde yaşanan kaza ve suç olayları ile ilişkilendirerek Aksaray’da yaşamaya başlamadan önce “bu kentte yaşamaktan mutlu olup olmayacağını” kendisine sorduğunu ve kentin sakin ve dinlendirici yapısının kendisine iyi bir enerji verdiğini anlatmıştır. Yaşamış olduğu mutlu olma haline yönelik deneyimini, kentte kaza ve suç olaylarının olmayışı ile açıklayan ve bu anlamda diğer katılımcılardan ayrılan Hüseyin’in ifadeleri şöyledir:

“Ya Aksaray kentinde yaşamak eee nasıl bi duygu? Şimdi şöyle bişey söylüyüm, buraya gelirken aklımda bir şey vardı: “Acaba hani mutlu olur muyuz? Sıkıntı yaşar mıyız?”. Şereflikoçhisar’dan netice itibarıyla bi önce yaşadığım şehir İstanbul’du. Ee daha önce de Rize’de yaşadım. Ee böyle karşılaştırdınca, “Aksaray’da acaba mutlu olur muyum?” diye düşünüyordum. Ama ee geldiğimde gördüm ki ii ii iyi bir ee şeyi var, ee enerjisi var Aksaray’ın. İyi bir enerjisi var. Eee şöyle ki ee ya mesela öyle şehirler var ki ya hep suçlarla mesela e... gündeme gelir. Öyle şehirler var ki ii ne bileyim çeşitli sorunlarla gündeme gelir; trafik kazaları, ölümler işte kapkaçlar bilmem neler, suçlar tabi kapsamında bunlar da ama başka şekillerde gündeme gelir. Ne bileyim hani eee belediye’nin işçilerinin parasını ödememesi falan filan. Burda hani e... en güzeli hani şöyle bişey rahat bir eee şeyi var. Yani enerji insana şöyle bişey ii insana hani iii kentin enerjisini ee insan enerjisini almayan bir yapısı var, dinlendirici. Sakin bir yapısı var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Damla ise getirdiği görsel üzerinden Aksaray’da bir havaalanı olursa çok mutlu olacağını, “burada çalıştığını düşündüğünde bile yüzünün gülüp mutlu olduğunu” anlatarak, hayalindeki işi yapabilmenin kendisine yaşatacağı mutlu olma haline yönelik deneyime dikkat çekmiştir. Damla’nın yaşamayı arzu ettiği mutlu olma deneyimi, daha çok kentin işlevsel özelliklerinden iş fırsatları ilgili olması bakımından diğer katılımcılardan farklılaşmaktadır:

“Havaalanı, uçak diyince yani şöyle bişey. Bir çocuğun eline bir yani şeker, çikolata verdiğinde o anki mutluluk vardır ya bendeki de o mutluluk. Yani havaalanı deyince ben çok mutlu oluyorum. Yüzüm hemen gülüyor muydu mutsuz olduğum anda bile.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “İçimdeki o heyecanı görebiliyorum uçağa görünce, havalimanında olduğumda. Yani şu an bile çalıştığımı düşündüğüm zamanlar bile yüzümü güldürüyor, mutlu ediyordu beni.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin yaşattığı fantezi deneyimlerinin ikinci alt boyutu *güç duygusu deneyimi* olmuş ve iki katılımcı, bu deneyim alt boyutuna ilişkin görseller paylaşmıştır.

Funda – 2. Sırada

Ayşe – 3. Sırada

Görsel 92. Güç Duygusu Deneyimi ile İlgili Görseller

Ayşe, getirdiği Hasan Dağı görselini, “heybetli ve güçlü olmak” ile ilişkilendirerek, kendi memleketi olan Aksaray’da “yaşamının sırtını dağa yaslamış gibi güçlü hissettirdiğini” söylemiştir. Ayşe’nin ifadelerinden yaşamış olduğu bu deneyimin kendi memleketinde yaşamaktan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Funda ise paylaştığı görsel hakkında konuşurken işletmiş olduğu spor salonunun kendisini güçlü kıldığından söz ederek, yaşamış olduğu güç duygusu deneyimini kentin işlevsel özelliklerinden olan iş fırsatları ile ilişkilendirmiştir. Funda’nın bu ifadeleri aşağıdadır:

“İl başta beni güçlü kıldığını düşünüyorum işimin. Yani beni kuvvetlendirdiğini düşünüyorum. Çünkü belki e... başkaları için kolay ama benim için zor bi oluşumdu. Hani haliyle e... tek başıma yaptım bazı şeyleri, maddi manevi. Ailem yine destekte ama manevi olarak olabildiler daha çok. Hani yine üniversitesini okudum, okulu okudum ama hani kafamda bişey vardı. Bu da hani en azından Aksaray’a bi faydalı olduğum ve güçlü olduğumu temsil eden bi fotoraf bence. Yani güçlülüğümü temsil ediyo. O yüzden isim hayatımdaki ikinci önemli faktör.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.3.6. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Nostalji Deneyimleri

Elde edilen bulgulardan, kentin sosyal çevre varlığına yönelik deneyimlerden diğerinin, *kentin yaşattığı nostalji deneyimi* olduğu anlaşılmaktadır. On bir katılımcı, nostalji deneyiminin sırasıyla, “çocukluğunu hatırlama, arkadaşlarını / aile bireylerini hatırlama ve memleketini hatırlama” alt boyutlarına vurgu yapmıştır.

Katılımcılardan altısı, çocukluğunu hatırlamaya yönelik nostalji deneyiminden söz etmiştir. Bu deneyim türüne dikkat çeken katılımcıların kişisel özelliklerine bakıldığında Aksaraylı oldukları görülmektedir. Bu deneyim türünü yansıtan örnek katılımcı görselleri aşağıda sunulmuştur:

Caner – 3. Sırada

Recep – 4. Sırada

Görsel 93. Çocukluğunu Hatırlama Deneyimi ile İlgili Görseller

Songül, Aksaray denildiği zaman aklına ilk olarak doğduğu Fatih Mahallesi'nin geldiğini ve çocukluğunda arkadaşları ile oynadığı oyunları hatırladığını söylemiştir. Songül'ün çocukluk hatırlarını anlattığı sözleri şöyledir:

"Kendi doğduğum kırsal, Fatih Mahallesi gelir Aksaray'ın ☺☺☺. Orda çünkü biz küçükken büyük bi kanalımız vardı. Daha sonradan kapatıldı. Orda oynadığım oyunlar gelir aklıma. Aksaray'ın daha önceden tabi büyük bi kanalı vardı böyle, Fatih tarafında. Hala üniversite yoluna doğru uzamakta ama ufaltılmış bi şekilde. Çok büyükdü, genişti. Öyle. Bazen bi baraj suyunu bırakırlardı içine, temizlensin diye. Onun kenarında oynardık ☺☺☺. Küçükken. Evet, çok oynardık biz sokaklarda. Yani biraz daha bizim orası şeydi böyle uysal, sakin, müstakil evlerdi. Bizim evimiz iki katlıydı. Bahçeli bi evdi. Biz ayrıyeten yedi kardeştik, altı kız bir erkek. Hepimiz orda tüm çocuklarla yakar top, birdirbir, kırk taş, beş taş, on taş onları zaten aşırı derecede oynardık. Çin çan oynardık. Bisikletimiz yoktu, çok bisiklet süremezdik ☺☺☺. Top çok oynardık." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Caner ve Recep de getirdikleri görsele baktıklarında çocuklukluklarını gördüklerini söyleyerek bu deneyim türünü şu sözleri ile öne çıkarmışlardır:

"Valla fotorafla bakınca çocukluğumu görüyorum. Çünkü çocukluğum orda geçti. Orda büyüdüm. Bi on iki on üç yaşına kadar ordaydım. Benim açımdan her anlamda ifade ediyö. Yani geçmişe dair bi özlem, arkadaşları özleme anlamında. Yani şimdikinin arkadaşlıklarına bakınca vakit anlamında, aktivite anlamında çok dolu dolu geçmişti o yüzden her zaman özlerim her zaman da giderim köyüme." (Caner - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

"Ya çocuklumu, eski günleri hatırlıyorum mesela. Yani o çocuğun o kafasının kesimini gördüğüm zaman hani eee annanemin hatda nn dedemin bizim saçlarımızı kesiğini. Biz altı kardeş olduğumuz için en azından üçümüz dördümüz giderdik ya berbere falan para bulmak yoktu. En azından ya ne bileyim annanemin yanına giderdik. Saçımızı böyle saçma sapan keserdi ☺☺." (Recep - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Dört katılımcı, nostalji deneyiminin arkadaşlarını / aile bireylerini hatırlama deneyimi alt boyutuna dikkat çekmiştir. Bu deneyim alt boyutna ilişkin örnek katılımcı görselleri aşağıdadır:

Kağan – 4. Sırada

Gülsüm – 2. Sırada

Görsel 94. Arkadaşlarını / Aile Bireylerini Hatırlama Deneyimi ile İlgili Görseller

Kağan, Aksaray'da uğraştığı spor faaliyetlerinin kendisine geçmişte arkadaşları ile spor yaparak geçirdiği günleri çağrıştırdığını söyleyerek bu deneyimi şöyle öne çıkarmıştır:

"Ortaokuldan beri yaptığım, futbol da basketbol da ortaokuldan beri hep hayatımın içinde olan şeylerdi. Ankara'dayken de çok çok işin içindeydim ben yani. Futbolda da kulüplerde yer aldım, basketbolda da kulüplerde yer aldım ben. Ama iki bin on birde Aksaray'ı kazandım, geldim. Ondan sonra yaklaşık bi üç dört sene hiç sipor yapmadım burda. Daha sonra böyle bi çevre oldu. Futbol dediğim gibi iki buçuk, üç senedir var. Basketbol da bi kaç aydır var. O şeyi tekrar hissettiriyö bana. Çok keyif alıyodum çünkü Ankara'da oynarken arkadaşlarımla. Bu da tekrar burda bi ortam oluştu. Bu eski günleri heralde çağrıştıriyo." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Esmâ ise getirdiği görselin kendisine annesini ve annesi ile birlikte çocukken geçirdiği zamanı hatırlattığını söylemiştir:

"Fotoraflı görüncə aklıma annem geliyo. Biz küçükken köye çok sık giderdik, çok sık. Küçük bi bahçemiz vardı. Annem yapardı. Oraya giderdik. Yani çok güzel anılarım var, çok güzel. Barajın hemen üst kısmında bi bahçemiz var evet hemen üst kısmında. Orda küçük bi ev gözüktür bi barajın üst kısmında. Amcamların evidir. Orda bahçemiz vardı, babannemin bahçesi. Küçükken çok sık giderdik annemle. Aksaray'da olmamıza rağmen hani bahçe yapmak için gidip haftalarca kaldığımızı bilirim. O zamanlar böyle satışlar yoktu, baraj falan da yoktu. Orası bi göl şeydi böyle ee çay mı denir artık ne denirse öyle bişeydi. Böyle şey vardı tahtadan bi tane merdiven gibi. Onun üstünden geçerdik o tarafa. Yol yoktu bu kadar. Tabi şimdi daha çok gelişti, daha güzel oldu. Eskiye hatırlıyorum. Eşek üzerinde, bağımız vardı bağa gittiğimizi hatırlıyorum mesela. Annemle ☺ düşmüşüktük ☺☺☺. Hiç unutmuyorum. Güzel anılardı ya." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin yaşattığı nostalji deneyiminden olan *memleketini hatırlama deneyimi* ile ilgili Barış, Aksaray’da izlediği bir düğünün “memleketindeki anılarını canlandırdığını” söylemiştir. Barış’ın kültürel otantiklik ile ilişkili olarak yaşadığı bu deneyime ilişkin sözleri şöyledir:

“Biz İç Anadolu evladıyız. Hani sonuçta Ankara’nın kültürüyle Aksaray’ın kültürü aşağı yukarı birbirlerine benzer demiycem ki zaten benzer çoğu şeyler; düğünü olsun gelenek ve görenekleri olsun. Mesela Aksaray’da eee düğünler bizim Ankara’daki düğün geleneklerimizle aynıdır mesela. Baktığım zaman sanki burda bi düğün izlerken veya da görürken kendimi Ankara’da gibi anımsıyorum. Hani anılarım canlanıyor. Keşke diyorum Ankara’da olsam, işte şu düğünde olsaydım vesaire gibisinden.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.3.7. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Sembolik Deneyimler

Bbulgular, katılımcıların Aksaray kentindeki sosyal çevre varlığının kendilerine birtakım *sembolik deneyimler* yaşattığını da ortaya koymuştur. Sosyal varlıklara ilişkin bu deneyim boyutu sırasıyla; “kentin kişisel geçmişi yansıtması, kentte yaşamaktan gurur duyma, kentle özdeşleşme ve kendine yeterlilik” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırma katılımcılarından on biri, bu deneyim ile ilgili yaşadıklarına ifadelerinde yer vermiştir.

Kentin kişisel geçmişi yansıtması, kentin sosyal varlıkları aracılığıyla yaşanan sembolik deneyimlerin ilk alt boyutunu temsil etmektedir. Beş katılımcı, bu deneyim türüne, ifadeleri ile dikkat çekmiştir. Bu katılımcıların kişisel özelliklerine bakıldığında hepsinin Aksaraylı olduğu görülmektedir. Bu katılımcılardan birinin, bu deneyim türüne ilişkin paylaştığı görsele aşağıda yer verilmiştir:

Zeynep – 1. Sırada

Görsel 95. Kentin Kişisel Geçmişi Yansıtması Deneyimi ile İlgili Görsel

Zeynep, Aksaray kentinde yaşamanın nasıl bir duygu olduğunu anlatırken, “çocukluğunun, gençliğinin, evliliğinin, çocuklarının hayatının” bu kentte geçtiğini, aynı zamanda paylaştığı fotoğrafı da, doğup büyüdüğü ve çocukluğunun geçtiği yeri ifade ettiği için getirdiğini söylemiştir. Zeynep, bu ifadeleri ile kentin kişisel geçmişini ynasıtması deneyimine dikkat çekmiştir:

“Benim kendi memleketim. Çocukluğum burda geçmiş, gençliğim burda geçmiş, evlendim burdaydım. Yani Aksaray bana tabi ki nasıl nasıl anlatayım biliyo musun sana? Şimdi karı koca gibi, ne onsuz ayrılamıyosun, dedim ya hafta sonu Ankara’ya gittim ama Aksaray’ı özliyorum. Yani ne geçinebiliyosun ne de ayrı kalabiliyosun. Yani iki karı koca nasıl didişir de bi türlü de ayrılamaz. Aynı öyle. Yani Aksaray’ı hani seviyorum. Yani dediğim gibi bütün anılarım burda, şeyimiz burda, hepsi burda. Ama desen ki “başka bi şehirde gider yaşar mısın?”, yaşayamam. Aksaray’dan başka bi yerde yaşayamam yani. O yüzden, her şeyim burda yani. Bütün geçmişim, çocukluğum, çocuklarımın çocukluğu. Yani her şeyim burda.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Benim hayatım Aksaray’da geçmiş yani. Evliliğim, unutamadığım her şey burda. Çocuklarımın ilkokula başlaması burda, ee anne olmam burda yani. Hepsi aksarayda yaşanmış bişey.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Özel kulan işte dediğim gibi ya doğup büyüdüğüm ve hiç kopmadık. Yani ablam orda olduğu için hiç kopmadık. Yani çocukluğum, evimiz hep orda, yani orası hala.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Benzer şekilde Hande de Aksaray kentinde yaşamının kendisinde hissettirdiklerinden bahsederken, Aksaray’ın “doğduğu, büyüdüğü” yer olduğunu ve “çocukluk anılarını, genç kızlık hayallerini” ifade ettiğini anlatmıştır. Hande bu ifadelerine oğluna doğduğu evi, büyüdüğü sokağı, gittiği okulu” gösterebildiğini söyleyerek devam etmiştir. Hande’nin bu ifadeleri, kentin kişisel geçmişi yasnitması deneyimini öne çıkarmıştır:

“Doğduğum, büyüdüğüm yer olduğu için, bütün çocukluk anılarım, genç kızlık hayallerim, onda sonra eee eşime dair bütün hatıralarım, oğluma, anne ve babama, çevremdeki dostlarıma yani. Zaten insanı daha çok hani az önce de konuştuğumuz gibi şehir değil, insanı o şehirde tutan anılardır. Yani evet Aksaray’ı seviyo muyum? Seviyorum. Başka yerde yaşamak istesem gittiğim zaman kendimi oraya ait hissetmem. Ben kendimi buraya ait hissettiğim için mutlu muyum? Mutluyum. Dediğim gibi bütün anılarım, bütün geçmişim, bütün geleceğe dair planlarım burda olduğu için hani mecburiyet mi? Yo, değil.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Bütün mutlu günlerim, doğduğum şehir, doğduğum ev. Yani mesela şuan ben oğlum artık yedi yaşında olduğu için dediğim gibi doğduğum evi gösterebiliyorum. Büyüdüğüm sokağı gösterebiliyorum. Gittiğim okulu gösterebiliyorum. Yani hala benim lise şey ilkokuldan görüştiğim arkadaşlarım vardır. Ortaokuldan ya da hani ee bi yere gittiğim zaman karşılaştığım kişiler de vardır.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentte yaşamaktan gurur duyma, Aksaray kentinin yaşattığı sembolik deneyimlerin bir diğeri olup; bu deneyim türü, dört katılımcının ifadelerinde yer bulmuştur. Katılımcılardan Polat ve Barış, Aksarayda yaşamaktan gurur duyduklarını söyleyerek, bu deneyime yönelik olumlu görüşlerini bildirmişlerdir. Aksaraylı olan Polat, kentin ilgi çeken bir tarihi olduğunu ve bu durumdan gurur duyduğunu söylemiştir. Yaşadığı gurur duygusunu kentin kültürel otantikliği ile ilişkilendiren Polat’ın sözlerine aşağıda yer verilmiştir:

“Dışardaki insanların da en azından eee hani tarih şey konusunda burda kalmak, yaşamak istediklerini biliyorum. Hani sorulduğu zaman nerelisin ee filan diye Aksaraylı dediğim zaman bi dikkatlerini, ilgilerini çekiyö. Ee o şekilde hani en azından insanda böyle bi hoşnutsuluk duygusu, insanların ee yaşamak istediği bi yerde yaşadığım için bir gururlanma filan var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Üniversite eğitimi için Aksaray’da yaşayan Barış, bu kentte yaşamaktan duyduğu gururu, sembolik deneyimin bir diğer türü olan kendine yeterlilik deneyimi ile ilişkilendirerek açıklamıştır:

“Bu kentte yaşamak e... bundan üç senesine kadar ızdırabdı. Ama artık şu saatten sonra benim için büyük bir zevk ve gurur aksarayda yaşamak. Çünkü ben e... hayata kendimi Aksaray’ın içerisinde attım, orijinal bi şekilde. Ee kendi ayaklarım üstünde durmayı ben bu şehirde öğrendim. Kendi benliğimi ben bu şehirde tanıdım. Dolayısıyla insan nerden geldiğini unutmamalı, geldiği yere her zaman sahip çıkmalı diye düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Dünder ise, bu deneyim türü açısından olumsuz düşüncelerini paylaşmıştır. Aksaraylı olmayan Dünder, Aksaray’ın başka kentlerde yaşayan arkadaşlarının kent hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ve onlara kenti anlatmak durumunda kaldığını söyleyerek, bu nedenle bu kentte yaşamaktan gurur duymadığını belirtmiştir. Dünder, tanınan bir kentte yaşama deneyimi ile ilişkilendirerek olumsuz yöndeki deneyimi şu sözleri ile anlatmıştır:

“Ya Aksaray’da yaşamaktan gurur duymuyorum tabi ☹☹☹. Çünkü u dışarıya bi yere gittiğin zaman hani nerde çalışıyosun, nerde yaşıyosun, ee eski dostlarla karşılaştığımda ya da yeni bi ortama girdiğimde. Aksaray dediğim zaman ee İstanbul Aksaray mı önce o geliyo. Zaten buna artık mahal vermiyosun. Niğde Aksaray diyosun. İkincisi ooo gerçekten mi, yani nasıl orası? Çünkü insanların zerre fikri yok Aksaray’la ilgili. Hani onu da şöyle altını çiziyim. Teretenin (TRT) haber bültenini seyredin, ee hava durumunda hani Aksaray’ın hava durumu bile çoğu zaman ha teretede bi tek belki geçiyö. O da seksen bir ilin geçiyö muhtemelen.

Ama diğer bilinen büyük kanallarda ya konyanın hava durumu veriliyo ya Kayseri'nin ya Nevşehir'in hava durumu veriliyo. Aksaray'ın bile hani ee Türkiye'deki insanlar Aksaray adını duymuyo bile. Dolayısıyla bunu sen açıklamak zorunda kalıyosun.”
(Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin yaşattığı sembolik deneyimlerden *kentle özdeşleme deneyimi*, iki katılımcı tarafından dile getirilmiş ve bu katılımcılardan biri aşağıda yer verilen görseli getirmiştir.

Salih – 1. Sırada

Görsel 96. Kentle Özdeşleme Deneyimi ile İlgili Görsel

Aksaraylı katılımcılardan Yasin, kente olan bağlılık duygusunu anlatırken, “kentle bütünleştiğini” söylemiştir. Bu ifadesi ile Yasin, Aksaray ile kendini özdeşleştirdiğine göndermede bulunmuştur:

“Evlenmişim ben artık ya. Bunun nişanlısı falan kalmamış ki. Hanımları yirmi yedi yıllık evliyim, Aksaray’la elli yıllık evliyim ya. Evlenme, nişanlılık falan kalmamış. Arkadaş markadaş geç. Biz Aksaray’la hakkaten bütünleşmişiz. Diyom ya düşünemiyom bile başka bişey.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan Salih, paylaştığı aile temalı görselin, kentteki şuanki yaşantısını temsil ettiğini söyleyerek, sahip olduğu aile hayatını Aksaray ile özdeşleştirmiştir.

“Bu fotorafta ee bir aile var. Anne, baba ve çocuk. Benim eee şu anki Aksaray’daki yaşantımı yansıtıyo. Eşimle ve kızımın birlikte yaşıyoruz. Aksaray eee benim için öyle bir anlam ifade ediyö. Ben evlendiğimde Aksaray’da yaşıyodum. Eşim, Aksaray’da yanıma geldi. Daha sonra eee çocuğumuz oldu bu sene ve eee bu fotoğrafı seçmemin amacım benim Aksaray’daki şu anki yaşantımı anlattığını düşündüğüm için.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme) *“Evlendiğimde Aksaray’dıydım. Çok kısa bi süre burda yalnız yaşadım, sekiz-dokuz ay kadar. Sonrasında evlendim ve iki yıldan fazla süredir evli, yedi aydır da çocuklu olarak yaşıyorum Aksaray’da. Hani o yüzden evlilik ve çocuk kavramları bi şehirle özdeşleşecekse benim için Aksaray’la özdeşleşiyö.”* (Fotoğrafa Dayalı Görüşme)

Kentin yaşattığı sembolik deneyimlerin sonuncusu, *kendine yeterlilik deneyimi* olmuştur. Bu deneyim alt boyutuna yönelik bir katılımcı ifadelerinde yer verirken; getirdiği görsel yoluyla bu ifadelerine destek sağlamıştır.

Barış – 2. Sırada

Görsel 97. Kendine Yeterlilik Deneyimi ile İlgili Görsel

Üniveriste eğitimi için Aksaray’da yaşamaya başlayan Barış, bu kentte kendi ayakları üzerinde durmayı ve karşılaştığı sorunlara çözüm üretebilmeyi öğrendiğini söyleyerek kendine yeterlilik deneyimine dikkat çekmiştir. Barış, aynı zamanda getirdiği görsel hakkında konuşurken, Aksaray’da “kendi dertleriyle ve sorunlarıyla baş başa kalabilmeyi öğrendiğini ve bir problem olduğunda birilerine ihtiyaç duymadan çözüm üretebildiğini”

söyleyerek bu sözlerini desteklemiştir. Barış'ın yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı görüşme ifadeleri aşağıda verilmiştir:

“Aksaray eee kentinde yaşamamın bana şu avantajları oldu. Ee tek başıma nasıl ayakta kalabilirim? Yani şimdi önceki dönemlerde, üniversiteye gelmeden önce işte bir ev nasıl geçinilir sorusuna cevap veremezken ve bunun tam manasıyla şu an cevabını net olarak verebilirim. Bir baba, bir evi nasıl ayakta tutabilir sorusunun cevabını sizlere net olarak aktarabilirim. Çünkü eğer ben buraya gelmemiş olsaydım kendi başıma bir yaşam tarzı kurma gereksiniminde bulunamıyıcaktım veyahutta bir pıroblemle karşılaştığım zaman kendi çözüm önerilerimle kendi pıroblemlerimi çözeceğimi düşünemezdim. N olurdu? Evde olduğumuz için annemizden, babamızdan veyahutta kardeşlerimizden yardım alırdık. Ama burda Allah'tan başka kimsemiz yok. Dolayısıyla kendi ayaklarımızın üzerinde durmayı öğrendik. En ufak pıroblemden tutun da en büyük pıroblemlere kadar bişey olduğu zaman panik yapmadan ve ben bunu nasıl çözebilirim sorusunu kendi kafamızda üretmeye başladık. Bana bu becerilerimi kazandırdı Aksaray.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Burda bakıyorsunuz hani doğaya karşı derin düşüncelere dalmış bir insan modeli var. Dolayısıyla ben Aksaray'a geldiğimde yani kendi dertlerimle, kendi sorunlarımla baş başa kalabilmeyi öğrendim. Bir hal geldiği zaman başıma veyahutta bir ee daraltı olsun, bi pıroblem olsun en ufak şeyde dahi hani artık dedim birilerine ihtiyaç duymaktansa o birileri her zaman olmayacak yanında. Kendin ne gibi çözümler üretebilirim kendime bu tarz pıroblemleri yaşadığım zaman veyahutta derin düşüncelere dalıp ilerde yaşayabileceğim pıroblemler neler olabilir, ben nerdeyim, ne yapıyorum, ne gibi eksikliklerim var bunları düşün tartı, ileriye dönük sağlam hareket et ki şu tarz sorunlar karşısına çıkmasın. Dolayısıyla bunu her zaman düşünmüştümdür. Aileden de uzak olduğum için, biraz da yalnızlık hissi dolayısıyla baktığım zaman direk o yalnızlık duygusu verebiliyo bana.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) *“İnsan her zaman birilerine ihtiyaç duyuyo. O yüzden yalnızlık hissine bürünüyorum. Ama artık yok. Niye yok? Kendi sorunlarımı kendim halledebileceğime inanıyorum artık. Çünkü niye? İnsan yaşadıkça pişer. Bazı şeyleri gördükçe öğrenir. Dolayısıyla çoğu şeyi ben Aksaray'da bi başıma olduğum için gördüm, yaşadım, test ettim ve artık mesele yaptığım bi hatam varsa yapmamaya gayret gösteriyorum veyahutta bir adım atarken önceden bir düşünüyösam artık tek olduğumun farkındayım dolayısıyla üç düşünüyorum, beş düşünüyorum. Buna göre hareket ediyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)*

4.1.3.8. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Kaçış Deneyimleri

Aksaray kentinin sosyal çevre varlığına yönelik deneyimlerden bir diğeri, *kaçış deneyimi* olmuştur. Bu deneyim, kentin mekân ve açık mekân varlıkları bağlamında yaşanan kaçış deneyiminden farklı olup, genel olarak kentin (bir bütün olarak kentin) yaşattığı bir deneyim özelliği göstermektedir. Kentin genel olarak yaşattığı kaçış deneyiminin özünü, Aksaray'ın kalabalık, trafik, gürültü gibi modern yaşamın telaşından uzak “kafa dinlenebilecek” bir kent olması oluşturmaktadır. Dokuz katılımcının, bu deneyimden söz ettikleri anlaşılmaktadır. Bu deneyim ile ilgili katılımcılar herhangi bir görsel paylaşmamıştır.

Betül, Aksaray'ı “küçük, rahat ve kafasını dinleyebileceği bir kent” olarak gördüğünü söylerken; Gizem, Aksaray'ın “şehir karmaşı olmayan, dinlenip, inzivaya çekilebileceği” bir kent olarak tanımlamış ve bu kentte yaşarken huzuru bulduğunu belirtmiştir. Gizem'in, kendi memleketi olan Mersin'de yoğun şehir hayatından sonra Aksaray'da yaşadığı kafa dinleme ve huzur bularak inzivaya çekilme olarak ifade ettiği kaçış deneyimine yönelik ifadeleri şöyledir:

Ee çok basit bi yani şehir karmaşası yok. Böyle dinlenebileceğim, inzivaya çekilebileceğim bi şehir gibi geldi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) *“Bu kentte yaşamak eee huzuru yani huzuru düşündürüyo bana. Şu sebepten dolayı: Ben yurdunda, odamda tek yaşıyorum. Tek kalıyorum. Yani bütün bu olumsuzluklara rağmen eee böyle hani kışı çok böyle sıcak ve yoğun geçen bi, sıcaktan kastım şey derece anlamında değil hava anlamında böyle, hani böyle sıcak odamda oturup böyle eee o huzuru çok kez yaşadığım için Aksaray'da ben, ben Mersin'de böyle bi imkânım yoktu. Yani evde dört kardeşiz. Anne baba var. Dükkândaydım ben sürekli, okuldaydım, dışarıdaydım, arkadaş... O kadar yoğun, o kadar yoğun bi şehir hayatı yaşadım ki şu anda burda kendimi gerçekten inzivaya çekilmiş gibi hissediyorum bütün olumsuzluklara rağmen ve Aksaray denildiğinde benim aklıma gelen tek şey ben huzuru burda buldum. Şöyle buldum: kendim, kendimi ararken.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)*

Yılmaz, Volkan, Nermin ve Salih, kalabalığın, kavga ve gürültünün, trafik yoğunluğunun olmadığı bir kent olan Aksaray'da huzurlu, ferahlatıcı, stressiz ve sakin bir yaşamdan söz ederek, bir bakıma modern yaşamın telaşından kaçış deneyimine dikkat çekmişlerdir. Yılmaz, kendi memleketi olan Tarsus'un kalabalık bir kent olduğunu ve "kavga, gürültü, eylemlerin" çok fazla yaşandığını, bunun tam tersi olarak Aksaray'da yaşamının ise "sakin ve huzurlu olduğunu ve insanın ruhunu dinlendirdiğini" söylemiştir. Volkan, bir süre yaşadığı büyük bir şehir olan İzmir'in kalabalıklığı, trafiği ve insanları ile kendisini bunalttığını ancak Aksaray'da yaşamının kendisini aydınlatıp ferahlattığını ifade etmiştir. Nermin, Aksaray'da yaşarken "trafik içerisinde boğulmadığı için stres yaşamamasını" bir avantaj olarak gördüğünü belirtmiştir. Salih de bir süre yaşadığı İstanbul'daki ve Kayseri'deki kent hayatının karmaşıklığından söz ederek Aksaray'ın sakin bir kent olduğunu söylemiş ve bu kentte yaşadığı modern yaşamın telaşından kaçış deneyimine aşağıdaki sözleri ile göndermede bulunmuştur:

"Ben üniversitede İstanbul'daydım. İstanbul'da sanki sürekli herkes bi yere yetişme telaşında gibiydi, İstanbul'da yaşarken. Sürekli insanlar işe yetişmeye çalışıyo, okula yetişmeye çalışıyo, okuldan sonra eve, yurtlarına yetişmeye çalışıyorlar. Hani burda o karmaşa yok gibi geliyo bana. Burası daha sakin. Hani insanlar gerek trafikte olsun. Örneğin bahsettiğim gibi Kayseri'ye gidip geliyoruz. Kayseri'de trafikte kırmızı ışıkta beklerken sarı ışık yandığında arkadaki arabadan hemen kornaya basarlar. Burda öyle bişey olmuyo mesela. Burda kimse sarı ışıkta kornaya basmıyo benime geçmem için. Rahatsız edilmiyorum. Böyle bi sıkıntı yok. Hani insanların acelesinin olmadığını düşünüyorum bu şehirde. Genel olarak herkes istediği yere zamanında gidebiliyo. İstedğini yapabiliyo, çok fazla büyük bi yer olmadığı için zamanında. Bu da insanlarda bi rahatlık, sakinlik veriyor. Hani bu havayı seviyorum. Şehrin o da yine aynı yere geliyoruz şehrin küçük bi şehir olmasından kaynaklandığından düşünüyorum." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Gönül ise, gelecekte bu kent yaşamından uzakta daha sakin bir hayat yaşamayı istediğini söyleyerek, Aksaray'da yaşamayı arzuladığı modern yaşam telaşından kaçış deneyiminden şu sözleri ile bahsetmiştir:

"Nasıl bir hayatım olsun isterim? Elbette ki eee sakinlik isterim çok u hani faal çalıştığım için, insanlarla iç içe olduğum için. Sakin, eee biraz daha şehrin dışında yani şehir merkezinin dışında, küçük bi evde, bahçem de olan böyle bi hayat isterim. Sakinlik isterim. Ya mesela bu yol u yani şehrin içinde olmak istemem. Bu gürültü, insanlarla çok haşır neşir o kadar istemem yani. Öyle söyleyim. Çocuklarım, torunlarım, eşim oluyum isterim. Mesela bi bağ evi gibi, dağ evi gibi ama Aksaray'da olmak isterim." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.3.9. Kentin Sosyal Çevresinin Yaşattığı Öğrenme Deneyimleri

Aksaray kentinin sosyal çevre varlığına yönelik deneyimlerin sonuncusu, *öğrenme deneyimi* olmuştur. Bu deneyimin, sosyal faaliyetler ve yeni arkadaşlar edinme bağlamında yaşandığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak bazı katılımcıların, Aksaray'ın (bir bütün olarak kentin) genel bir kent olarak yaşattığı bir öğrenme deneyimine de vurgu yaptığı görülmüştür. Bulgulardan öğrenme deneyiminin özünde "kişinin kendisini geliştirmesinin" yer aldığı anlaşılmaktadır. Sekiz katılımcı, bu deneyim ile ilgili olarak daha çok olumsuz yöndeki

ifadelerini yapılan görüşmelerde paylaşmıştır. Bu deneyim ile ilgili katılımcılar, herhangi bir görsel paylaşmamıştır.

Dündar, çocuğunun “karakterini, kişiliğini ve yeteneklerini geliştirebilecek kalitede kursların” kentte olmadığını; Hayriye, “tarih ya da kişisel gelişim gibi bilgi veren konferansların” yapılmadığını söyleyerek; yeni şeyler öğrenmeyi sağlayan bu tür sosyal faaliyetlerin daha çok gerçekleştirilmesi yönündeki arzularını dile getirmişlerdir. Esra da, sosyal faaliyetler açısından birçok seçeneği olan Ankara’da yaşarken birçok alanda kendisini geliştirme şansına sahip olduğunu söyleyerek öğrenme deneyimi açısından Aksaray’da daha kısıtlı imkanı bulunduğunu şu sözler ile anlatmıştır:

“(Büyükşehirde) Kendini pek çok alanda daha çok geliştirme şansın oluyo. Burda olanaklar sınırlı. Hani büyükşehirde göre kısıtlı imkanlarınız var. Mesela bi dil kursuna gitmek istesen iki üç seçenek arasında kalıyosun, gene seçenek var. Ama mesela dans etmeyi çok seviyorum. Bi dans eğitimi almak istesem çok fazla bi seçenek göremedim. Zumba mesela farkettim ama ben de tango yapıyodum Ankara’da, Arjantin tango. Eee ve burda ona devam etmek içimden gelse de böyle bi seçeneğim yok.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kağan ise Aksaray’da yaşamanın bir dezavantajı olarak farklı insanlarla tanışma olasılığının azlığı olarak gördüğünü ve bu durumun “gelişiminin yavaşlamasına yol açtığını” ve zamanla bu kentte “insanın köreldiğini” söyleyerek yeni arkadaşlar edinme bağlamında yaşanan öğrenme deneyimi açısından kentteki olumsuz durumdan söz etmiştir:

“Dezavantaj olarak başka ne sayabilirim? İnsan çeşitliliği az. Yani daha farklı insanlarla karşılaşma olasılığın artıyo büyükşehirde. Bu da senin gelişimini etkiliyo bence. Olumlu anlamda etkiliyo. Ama Aksaray’da öyle değil. Yani yaptığımız iş icabı da kampüste kısıtlıyız. Şehirde farklı ortamlara girme imkanı da kısıtlı. Yani sinema vesilesiyle, tiyatroyla olabilir, konserle olabilir başka insanlarla tanışma olasılığın artıyo veya kurslar da olabilir, etkinliklerle. Ama Aksaray’da bunlar kısıtlı olduğu için farklı insanlarla tanışamıyosun. Bu da bence insanı uzun vadede etkiliyo. Yani gelişiminin yavaşlamasına yol açıyo. En önemli dezavantaj belki bu aslında. Doğru, düşününce. Yani insan köreliyo uzun vadede diye düşünüyorum. Çünkü kısıtlı bi alandayız.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Büşra ve Nermin ise genel olarak Aksaray’ın, insanın kendisini geliştirmesi için uygun bir kent olmadığına vurgu yaparak öğrenme deneyimi açısından kent ile ilgili olumsuz düşüncelerini ifade etmişlerdir. Büşra, “büyükşehirin insanın vizyonunu geliştirdiğini, bakış açısını değiştirdiğini” söyleyerek, çocuğu küçük bir kent olan Aksaray’da yetiştirdiği için “küçük bir kabuğu ve bakış açısı” olabileceğini ve bu bakımdan Aksaray’da yaşamanın bir dezavantaj yarattığını söylemiştir. Nermin de, bu kentte insanların potansiyelini açığa çıkaracak bir şey bulamadıkları için Aksaray’da yaşamanın kendisine “çürüyüp gidecekmiş hissini” yaşattığını söylemiştir. Bu nedenle ebediyyen bu kentte yaşamak istemediğini belirten Nermin, kente yönelik düşük bağlılık duygusuyla ilişkili öğrenme deneyimini şu sözlerle anlatmıştır:

“Böyle bi eee hani bazen çok kıymetli bişey bir yerde unutulur, üzeri örtülür siz bundan endişe duyarsınız ya ben böyle bi endişeye kapılıyorum. Hani kendim çok kıymetli olduğum için demiyorum bunu. Ama fark edilmemek. Şöyle insanların içerisindeki potansiyeli dışarı çıkartacak bişey bulamadıklarını düşünüyorum ben Aksaray’da. Bana böyle bişey hissettiriyo. Yani nasıl söyleyim? Burda böyle çürüyüp gidecekmiş hissi var bende. Tam olarak da tarif edemiyorum bu duyguyu ama bana hissettirdiği sanki burası benim için e... ebediyyen kalacağım bir yer değilmiş de bir süreliğine bir geçiş noktasıymış gibi. Ebediyyen kalırsam çok mutsuz olacaktım gibi bir hisse kapılıyorum ben.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Alan yazında AVM’lerin bireylerin yakın çevresiyle sosyalleşebildiği, yeni çevre edinebildiği olanaklar sunduğu yönünde araştırma sonucu bulunmaktadır (Uygun, 2016). Bunun yanı sıra, konaklama mekanlarında yaşanan sosyalleşme deneyimlerinin kişiler arasındaki topluluk olma halini beslediği ortaya konmuştur (Mody vd., 2017).

4.1.4. Kentin İşlevsel Varlıklarına Yönelik Deneyimler

Elde edilen bulgular, genel kent deneyimlerinin kategorilerinden bir diğerinin de, kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler olduğunu göstermektedir. Kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler; “kentin fiziksel çevre koşullarına, kentin erişilebilirlik koşullarına, kentte sunulan kamu hizmetlerine, kentin ulaşım koşullarına, kentin alışveriş olanaklarına, kentin güvenlik koşullarına, kentteki çalışma koşullarına, kentteki ekonomik yaşam koşullarına ve kentin barınma olanaklarına yönelik deneyimler” olmak üzere dokuz temadan oluşmaktadır.

4.1.4.1. Kentin Fiziksel Çevre Koşullarına Yönelik Deneyimler

Araştırma bulguları, kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler anlamında katılımcıların en çok önem verdiği ve ilk sırada yer alan deneyimlerin, *kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimler* olduğunu göstermektedir. Kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimler katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre; “nüfus yoğunluğu, kentteki kirlilik düzeyi, fiziksel çevre gelişimi süren bir kentte yaşama, mimari kalite, fiziksel çevrenin engelli bireylerin yaşamına uygunluğu ve şehir merkezinin dar bir alana sıkışması” olmak üzere altı boyutta yoğunlaşmıştır. Katılımcıların neredeyse tamamı (51 katılımcı), Aksaray kentinin sahip olduğu fiziksel çevre koşullarına yönelik yaşadıkları deneyimlere, ifadelerinde yer verirken, bunlardan yirmi üçü, aynı zamanda bu temanın boyutlarına yönelik görseller de sağlamıştır.

Caner – 5. Sırada
(Nüfus Yoğunluğu)

Orhan – 1. Sırada
(Kirlilik Düzeyi / Fiziksel
Çevre Gelişiminin
Sürmesi)

Berna – 1. Sırada
(Kirlilik Düzeyi /
Fiziksel Çevre
Gelişiminin Sürmesi)

Damla – 2. Sırada
(Kirlilik Düzeyi)

Esra – 1. Sırada
(Mimari Kalite)

Kağan – 1. Sırada
(Mimari Kalite)

Müge – 2. Sırada
Çağla – 2. Sırada
(Fiziksel Çevrenin
Engelli Bireylere
Uygunluğu)

İlkay – 2. Sırada
(Fiziksel Çevrenin
Engelli Bireylere
Uygunluğu)

Volkan – 2. Sırada
(Fiziksel Çevrenin
Engelli Bireylere
Uygunluğu)

İzel – 3. Sırada
(Fiziksel Çevrenin Engelli
Bireylere Uygunluğu)

Müge – 1. Sırada
Çağla – 3. Sırada
(Fiziksel Çevrenin
Engelli Bireylere
Uygunluğu)

Hüseyin – 2. Sırada
(Kent Merkezinin Dar
Bir Alana Sıkışması)

Görsel 98. Kentin Fiziksel Çevre Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Katılımcıların Aksaray bağlamında yaşadıkları fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlere ilişkin ilk olarak *nüfus yoğunluğuna yönelik deneyimlerinden* söz ettikleri görülmektedir. Katılımcıların nüfus yoğunluğuna yönelik deneyimlerinin şekillenmesinde, özellikle büyükşehirlere göre kentin aşırı kalabalık bir nüfusa sahip olmamasının bir sonucu olarak sakin bir kent özelliği göstermesinin ve böylelikle kent yaşamının kolaylaşmasının büyük bir payı olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla nüfus yoğunluğuna yönelik deneyimlerinden söz eden katılımcıların bu deneyimlerinin, genelde olumlu yönde olduğu ve bir memnuniyet hissi yaşadıkları ifade edilebilir. Bu anlamda yirmi üç katılımcı, ifadelerinde kentteki nüfus yoğunluğunun kalabalık olmayışına dikkat çekmiştir. Katılımcılardan Kağan, Hüseyin, Volkan ve Çağla, kent nüfusunun kalabalık olmamasından dolayı kenti “sakin bir şehir” olarak nitelendirmişler ve bu anlamda hissettikleri memnuniyeti dile getirmişlerdir. Çağla, Aksaray “büyükşehir olmadığı için yoğun kalabalığın olmadığı sakin bir şehir” olmasından dolayı “yaşamaktan memnun olduğunu ve burada yaşamının güzel bir duygu” olduğunu dile getirmiştir. Hüseyin de Aksaray’ı diğer kentlerden ayıran bir özelliğinin “sakinliği, sakin yapısı” olduğunu belirtmiş ve kentte yoğunluk olmamasından dolayı “insanların koşuşturmacalarının ya da rahatsız edici bir yaşayış tarzlarının bulunmadığını” belirtmiştir. Araştırmanın Aksaraylı olmayan katılımcılarından Kağan da, Ankara ile kıyasladığında “kentin sakin olduğunu ve çıkıp tur atabildiğini” dile getirmiş ve aşağıdaki ifadeleri ile kentin nüfus yoğunluğuna yönelik deneyiminden bahsetmiştir:

“Mesela şehrin merkezinde kalabalık olan yerler var. O valilik konağı, etrafı hakkaten çok yoğun, çok karışık. Ama Ankara’da pek çok yer öyle. Yani dışarı çıkmak istesek akşamları gittiğimiz yerler Tunalı oluyo, Bahçeli oluyo. Orlar hep böyle şey yoğun, insanların çok yoğun olduğu, ee oturulacak yerlerin çok sık olduğu pardon çok eee kalabalık olduğu yerler. Burda da gerçi oturacak yerler kalabalık ama en azından çıkıp tur atma imkanımız var. Çıkıp yürümeyi seviyoruz biz. Sakin.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi).

Aksaraylı olmayan ve çalıştığı iş nedeniyle bu kentte yaşamaya başlayan Sevgi, Ankara ile kıyaslama yaptığı ifadelerinde, Aksaray’ı “nüfus yoğunluğu çok az, boş bir şehir” olarak tanımlamıştır. Sevgi, kentin ne kadar boş olduğunu özellikle yurt dışında yaşana Aksaraylıların belli mevsimlerde kente gelmesiyle daha da anlaşılır olduğundan bahsetmiştir. Sevgi’nin kentin nüfus yoğunluğuna yönelik deneyimine ilişkin ifadeleri şöyledir:

“Boş, boş yani nüfus yoğunluğu çok az. Boş dedim çünkü nüfus yoğunluğu az gerçekten. Yollar boş, caddeler boş. Yani Ankara’da ee lisansımı, yüksek lisansımı bi fiil aktif olarak Ankara’da yaşayarak tamamladım. Orda tabi ki de bi de ilçeden ee merkeze gidip geliyodum. Eee her yer kalabalık, her yerde insanlar var, çok kalabalık. Burası biraz boş bi şehir. Eee insanlar da çok fazla dediğim gibi yani buranın yerlisi de şehri çok fazla talep etmiyo. Ee evlerinde oturmayı tercih ediyolar. Çok yaygın değil yani öyle aktif olarak sokakta olmak. Daha çok böyle şeyden de çok ıı farkediliyo bu; yılın belli mevsimlerinde, belli zamanlarında gurbetçiler geliyo. O zaman anlıyosun öncesinde şehir ne kadar boşmuş. Birdenbire her yer doluyo çünkü her yer kalabalık oluyo. Hiç sıkıntı yaşamadan gittiğin yerlere birdenbire daha zor gidebiliyo oluyosun arabayla çünkü yollar kalabalıklaşmış oluyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Esra, Yeşim, Hüseyin ve Zehra, kentteki düşük nüfus yoğunluğunun, başka bir deyişle büyükşehirlere göre تنها sayılabilecek Aksaray’da, kent yaşamının da kolaylaştığına dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda Esra ve Hüseyin, nüfusun düşük olmasının kentteki trafiğe olumlu katkısından söz etmişlerdir. Evli ve çocuk sahibi katılımcılardan biri olan Zehra, Aksaray’da “bir büyükşehrin yoğunluğu olmamasının çocukları henüz küçükken işe gidip gelme ve çocuklara erişebilme kolaylığı” sağladığından söz etmiştir. Aksaraylı olmayan ve daha öncesinde büyükşehirlerde yaşamış katılımcılardan Esra, Aksaray “küçük ve kalabalığı olmayan” bir kent olduğu için “trafiğin de yoğun olmadığını ve her yere kolaylıkla gidebildiğini” söylerken; Hüseyin de “şehir nüfusu fazla olmadığı için yoğunluğun da olmadığını” ve “yolda zaman harcamadığını” dile getirmiştir. Esra ve Hüseyin ile benzer özelliklere sahip Yeşim de, İstanbul’da yaşarken karşılaştığı zorlukları Aksaray’da yaşamadığından söz ederken; bunun nedenlerinden biri olarak da “nüfusun az oluşuna” aşağıdaki sözleri ile değinmiştir:

“Ya bişeye ulaşmak çok daha kolay burda. Mesela bişey için sıra beklemiyorum. Eee bi yani hani nüfus da az olduğu için ya da nasıl diyim ee hani genelde İstanbul’la kıyasladığım için ben İstanbul’da her şey için bi böyle çok önceden bi onun randevusunu alman gerekiyo işte. Hani bi onun sitresi vardı. Burda yok öyle bişey. Hemen bugün karar veriyosam bugün ulaşabiliyorum bişeye. Mesela atıyorum doktor randevusu. Mesela bugün karar verdim. Üç buçukta gidecem mesela. Ama hani İstanbul’da böyle bişey mümkün olcağın çok zannetmiyorum. Yaşamadım yani çünkü.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmamanın Aksaraylı katılımcılarından olan ve orta yaş üzeri grupta yer alan Zahit ise kentin geçmiş dönemlerine göre “köyden ve başka yerlerden şehre” göç ile nüfusun artmasıyla birlikte ihtiyaçların da arttığına ve bu ihtiyaçların nasıl karşılanmaya çalışıldığına aşağıdaki sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Köyden şehre akım fazla oldu. Aksaray başka yerlerden de göç aldı. Ee Niğde'den, ee Konya'dan, Bor'dan, ee başka yerlerden, hatda Karadeniz'den, Anadolu'nun diğer yerlerinden de Aksaray'da çok fazla yerleşmiş insan var. Bu nüfus u nüfus kesafeti neyi ifade ederse onu söyleyebiliriz. Çünkü bu nüfusun getirdiği ihtiyaçlar karşılanmaya çalışıldı. Ona göre belediyelerin eee sahası genişledi, çalışma sahaları genişledi. Yolların tanzimi, ee içme suyu, u trafik, emniyet güvenliği bunlar hepsi o kalabalıkla, nüfusun artmasıyla beraber de kapasitesi de arttı, değişti.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak araştırmancının Aksaraylı katılımcılarından Caner ve Hande ise kentteki nüfus yoğunluğuna yönelik daha çok olumsuz deneyimlerinden söz etmişlerdir. Hande, “nüfusun, Aksaray merkezine göre fazla geldiğini” ve “yolların durumu, bina yapımı” gibi konulardaki gelişmeye rağmen bu gelişimin nüfusa yetmediğini söylemiştir. Caner de kent nüfusunun yoğunluğunu temsil eden görselin “şehrin bunalmış yönünü” ifade ettiğini ve “yaz aylarında daha fazla kalabalık” olduğunu şu sözlerle anlatmıştır:

“Bence şehrin bunalmış yönünü ee temsil ediyö. Yani hani u çünkü bi buna karşı bi şikayet var. Hele ki yaz aylarında bu daha fazla oluyo. Kalabalık insanları sıkıyo. Sıkınca insanlar bunalıyo haliyle. O yüzden şehri bu yönden temsil ediyö diye düşünüyörüm.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kenti bağlamında yaşanan fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlerden ikinci sırada, katılımcıların *kentteki kirlilik düzeyine yönelik deneyimleri* yer almaktadır. Bulgular katılımcıların kent kirliliği açısından yaşadıkları deneyimlerin “hava, su ve gürültü kirlilik düzeyi ile genel fiziksel çevrenin kirlilik düzeyi” olarak iki alt boyutta toplandığını göstermektedir. Araştırma katılımcılarının yirmi biri, kentteki kirlilik düzeyi ile ilgili deneyimlerini paylaşmıştır. Kentteki *hava, su ve gürültü kirlilik düzeyine yönelik deneyimler* ile ilgili, bazı katılımcılar olumsuz deneyimlere sahip olurken, bazılarının ise olumlu deneyimler yaşadıkları anlaşılmaktadır. Buna göre katılımcılardan Barış, Kağan, Yılmaz, Hayriye, Esma, Gönül ve Metin; hava, su ve gürültü kirlilik düzeyine yönelik yaşamış oldukları olumsuz deneyimlerinden söz etmişlerdir. Gönül, “şehrin içindeki makine seslerinden ve havadaki is ve kurumdan” rahatsızlık duyduğunu ve imkânı olsa bunları düzenlemek istediğini; çarşı merkezde dükkân sahibi olan Metin, çalışırken “gürültüden ve çevre kirliliğinden” rahatsız olduğunu söyleyerek kentteki gürültü ve hava kirliliğine dikkat çekmişlerdir. Hayriye, “çeşmeden su kullanırken sağlığına zararlı olup olmadığını” düşündüğünü çünkü “suların berbat” olduğunu söylerken; Kağan, “çeşme suyunun kirli olup içilemeyeceği” yönünde söylentilerin olduğunu “doğanın sunduğu bir şeye para vermenin” kendisine garip geldiğini dile getirmiştir. Araştırmancının Aksaraylı olmayan katılımcılarından Yılmaz da, kendi memleketinde “çeşmeden su içtiklerini ve bir sıkıntı yaşamadıklarını” ancak Aksaray’a yerleştikten sonra “pet şişeden su içmeye” başladığını ifade etmiştir. Bu katılımcılarla benzer deneyime sahip olan Barış da elinde bir imkân olsa “kentteki suyu değiştirmek” istediğini söyleyerek, bu anlamda yaşamış olduğu olumsuz deneyime aşağıdaki ifadeleri ile yer vermiştir:

“Kentde değiştirmek, su kesinlikle. Sular yani keşke ee gece kalktığım zaman eee suyumı çeşmeden iebileseydim. Bu benim için biiyk bi ızdırab. Üzülerek söylüyorum. Daha dün akşam evimde bidonum bitmiş, gecenin iki buçuğu, çok felaket bi şekilde susadım ve uykudan kalktım susuzluktan dolayı. Ama çeşmeden suyu iemiyeceğimi bildiğim halde mecburen içtim. O tadı ala ala içtim mecburen. Dolayısıyla ee bunun eee bir artı değil de ben dezavantaj olarak grdğim için bunun bir an önce düzeltilip insanların eee evlerindeki suları sağlıklı bi şekilde kullanması lazım diyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kağan, kentteki su kirliliğinin yanısıra hava kirliliğine de dikkat çekmiş ve kentte bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Kağan’ın hava kirliliği anlamında yaşamış olduğu deneyime yönelik ifadeleri aşağıda yer almaktadır:

“Tek Aksaray’ın bizi rahatsız eden havası da pis üstelik yani kişin. şimdi yavaş yavaş havalar soğumaya başladı. Yani akşamları is kokusu çok yoğun oluyo şehirde. ştin is kokuyo akşam dışarı çıktığınızda. Bunlar bizi rahatsız ediyo. Hani çok kötü şehir mi? Tabi ki değil. Ama daha güzel olabilirdi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Orhan, Zahit, Yılmaz, Metin, Aslı, Salih ve ağla ise hava, su ve gürültü kirlilik düzeyine yönelik yaşamış oldukları olumlu deneyimlerden söz etmişlerdir. Araştırmanın evli çiftlerinden Aslı ve Salih, Aksaray’dan söz ederken “kentnin gürültülü bir şehir olmadığını”, bir başka katılımcı olan Yılmaz da, kentnin “havasının güzelliğini” dile getirerek bu anlamda yaşamış oldukları olumlu deneyimlere dikkat çekmişlerdir. Metin de her ne kadar gürültü kirliliğinden duyduğu memnuniyetsizlikten söz etmiş olsa da kentnin temiz bir havaya sahip olduğunu söyleyerek hava kirlilik düzeyi açısından olumlu bir deneyim yaşadığını ortaya koymuştur. Buna göre Metin’in kentnin havasına yönelik düşünceleri aşağıdaki gibidir:

“Havadar bi yer derken yani biiyk şehirlerde olduğu gibi yani havası bozulmamış daha yani nefes alabileceğniz bi şehir. İu böyle nasıl söyleyim ağır sanayinin olmamasından dolayı şehrin havası daha temiz. Yaşanılabilir bi şehir olarak dşnin. Tabi bi Karadeniz gibi değil. bi Muğla gibi değil yani ama havası temiz bana göre biiyk şehirlere göre.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmanın Aksaraylı olup orta yaş ve üzeri katılımcılarından Orhan ve Zahit, kentnin geçmiş yıllarda “suyunun temiz olduğunu” dile getirmişlerdir. Orhan, kentnin geçmiş yıllarına ait getirdiği görseldeki ırmaktan söz ederken o yıllarda suyun temiz olduğunu söylemiştir. Zahit, ocukluk yıllarındaki anısından bahsederken, kentnin merkezinden geçen ırmakların temiz oluşunu ve insanların da bu ırmakları kirletmemeye çalıştığını anlatmıştır. Zahit, ocukluk yıllarındaki kent yaşantısını da betimlediği ifadelerinde kentteki ırmakların temizliğini aşağıdaki gibi ne çıkarmıştır:

“Bizim o yıllarımızda bu şimdi tuz gölüne giden bizim Uluırmak dediğimiz, haritada beyaz su diye geçen su ee ağıldayıp akardı. Grl grl akardı. Çocukların düşmesinden korkulurdu ve belki de ee istatistiği tutulmuş olsa, varsa bu ırmağa düşüp boğulan bir sürü de ölümle sonuçlanmış olaylar olmuştur. Biz mahallemizde bu suya yakındı, Uluırmak deriz biz. Biz burda balık tutardık. İki arkadaş, üç arkadaş telle balık tutardık. Bu çok temizdi su. Bu Uluırmaktan ee isimlerini yanlış söylemezsen Kızılark diye ayrılan bir su vardı. rmdğn vardı. Sonra Coğlakının ordan ayrılan sular vardı. Yukardan değirmen çalıştıran sular vardı. Hatırlamıyorum isimlerini, unutmumuş yaşlılık. Bütün evlerin içerisinde dediğim gibi bahçe de vardı, bu sulardan sulanırdı. Ben ee anamdan hatırlıyorum o zaman tabi böyle mutfaklar elektirikli, doğalgazlı değil. Bahçenin içinde ocak yanar. Irmak da geçer kk bi ırmak, işte dediğim gibi rmdğn bi parçası. Ocağın kliyle kap yıkanır. Anam ırmaktan kovayla su alır, kapları ağacın altında yıkar. Tekrar bi da alır, bi da yıkar. Ondan sonra kapları ırmağın içinde durulardı. Biz durulama derdik. Yani suya p dahi atılmazdı, bilenler. Çocukları atarsa da biiykleri, ablaları, babaları, varsa evde yaşlı dedeleri ikaz ederdi; suya pislik atma, suya toprak atma, suya onları atma işte ne atıyosa. Kavun karpuz kabuğu da atarlardı. Atmayın diye ikaz ederlerdi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Berna, Damla, Betül, Çağatay, Hakan ve Kamil ise kentin parklarının, cadde ve sokaklarının, yollarının temiz olmasına yönelik isteklerinden söz ederek *genel fiziksel çevrenin kirlilik düzeyi ile ilgili deneyimlerini* öne çıkarmışlardır. Çağatay, kentte bulunan parkların “temizlik açısından pek temiz gelmediğini” belirterek insanların çöplerini “yere attıklarını” ve ayrıca “park görevlilerinin de temizlememesi sonucunda görüntü kirliliğinin” oluştuğunu dile getirmiştir. Damla da kentin fiziksel çevresinin “daha temiz olabileceğini ve etrafına baktığında gözüne kirli geldiğini” söylemiş, ayrıca getirdiği görsele baktığı zaman aklına “temizlik” kavramının geldiğini ve Aksaray’ın görselde yer alan “çok temiz caddeler” gibi olmasını istediğini belirtmiştir. Aksaray’da üniversite öğrencisi olarak gelen Berna da kentin fiziksel çevresinin kirlilik düzeyine yönelik olumsuz deneyimlerinden bahsetmiştir. Berna, elinde bir imkân olsa “şehrin içindeki inşaatları toparlamayı” ve üniversite kampüsünün girişinde bulunan “bir dereyi ıslah etmek istediğini söyleyerek, üniversite kampüsüne ilk geldiği gün karşılaşmış olduğu manzara sonucu yaşadığı hayal kırıklığını anlatmıştır. Berna, bu ifadelerini getirmiş olduğu görsele yönelik ifadeleri ile desteklemiştir. Berna’nın kentin fiziksel çevresinin kirlilik düzeyine dikkat çektiği hem yarı yapılandırılmış hem de fotoğrafa dayalı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“İlk başta eee şehrin içindeki inşaatları bir an önce toparlardım ki şu toz duman kalksın. İkincisi de üniversitenin kenarında bi tane dere var. Hani dere mi diyim artık, bi su var yani. Oraya lağım veriliyo. Eee bi rüzgâr olduğu zaman oldu mu üniversitenin içine dönüyo zaten o koku. Bi de biz otobüsle falan gidince işte dedim ya elli kişi alır, bi de kapı açılır, o koku doluyo içeriye. O bence çok kötü bi kimlik. Çünkü ben ilk geldiğimde üniversiteye o kapıdan giriş yapmışım. Hani öbür kapıdan değil de o kapıdan giriş yapmışım. Gene nişanlımla gelmiştik ve nişanlım bana çok gülmüştü yani. Hani ben Niğde’ye üniversitesinde istememiştım, burayı çok istemiştım. Hani tercih ettiğin üniversite bu diyerek çok alay etmişti benimle. Çünkü inanılmaz bi lağım kokusu. Orda zaten eee şeyler dökülmüş hani molozlar dökülmüş. Şu an herhâlde erkek yurdu var orda, bi yanda da yol yol yapmaya falan çalışıyorlar. Bir andan molozlar. Bence bu çok kötü bişey. Çünkü oraya gelen öğrenciler hani bi umudla geliyo. Üniversitelisin işte, ilk üniversiteyi kazanıyorsun, bi umudun var, işte değişik heyecanlar yaşıyorsun falan. Bi geliyorsun, bi tarafta lağım kokusu, bi tarafta inşaat. Benim için bi yıkımdı yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee bu fotoraf ilk Aksaray’a geldiğimde bu dereyle karşılaşmışım, daha doğrusu okula kaydımı yaptırmaya giderken. Beni çok rahatsız etmişti ve çok büyük bi hayal kırıklığına uğramama sebep olmuştu. Çünkü bu dereye lağım verildiğinden dolayı uı çok kötü bi kokusu var. İlk geldiğimde bunla karşılaşmışım. Bundan çok rahatsız oldum. Ee belki hani konuşurken Aksaray’da neleri değiştirebiliriz gibisine konuştuğumuz için hani bunu kullanmak istedim. Hani bu değiştirilebilir diye bu resmi getirdim hani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “Burda belki bi dereye hani bi yön verilmiş, sonra bi lağım verilmiş ve bi daha hiç ilgilenilmemiş. Zaten çöpler de bırakılmış. (...) E... şeyde e... daha önce de söylemişim hani Niğde’de boş bi arazi var, üniversitenin hemen yanında. Çok fazla orda da başarılammış ama bi ağaçlandırılma yapılmış, işte kamelyayalar yapılmış, işte tavşanlar, ördekler falan bırakılmış, insanlar orda pikniğini yapıp gidiyo. Bu su temiz olsaydı etrafı hani orda moloz yığılan yere tam tersine yeşillendirme yapabildik. Zaten içinde ördekleri var hani yaşamaya çalışıyorlar. Onun üzerine işte ördek ee işte tavşanlar falan salınabilirdi. Orası bi yaşam alanı haline getirilebilirdi. Ama tam tersine öldürülmüş yani, bi çöplük haline getirilmiş.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kenti bağlamında yaşanan fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlerden üçüncüsünün *fiziksel çevre gelişimi süren bir kentte yaşama deneyimi* olduğu ve yirmi katılımcının bu deneyime yönelik yaşadıklarını paylaştıkları görülmektedir. Bulgular, katılımcıların bu deneyimle ilişkili olarak; “tamamlanmamış kent yapılaşması, dağınık kent yerleşimi ve kentin eski yapılanması” olmak üzere üç alt boyuta dikkat çektiklerini ortaya koymuştur. Fiziksel çevre gelişimi süren Aksaray’ın *tamamlanmamış kent yapılaşması* ile ilgili Aksaraylı katılımcılardan Ayşe, kentin “küçük kırsal bir kesim” gibi görüldüğünü,

“yollarını ve sokaklarını kırsal” bulunduğunu ve kentte “modern bir şehir havası olmadığını” söylemiştir. Bir büyükşehirden üniversite eğitimi için Aksaray’a gelen Gizem, kenti “kasabanın bir üstü denebilecek, yapılanmanın olmadığı ve henüz gelişmemiş” olarak nitelendirirken; Gizem ile benzer kişisel özelliklere sahip Betül, kentte “yol çalışması gibi sürekli bir çalışma olduğunu ve tamamlanmamış bir sürü şeyin bulunduğunu” belirterek dolaylı biçimde kentteki tamamlanmamış yapılaşmaya işaret etmişlerdir. Cihan, yapmış olduğu “bitmemiş maket” benzetmesi yoluyla kentteki “inşaat yoğunluğuna” dikkat çekerek, aşağıdaki ifadeleri yoluyla tamamlanmamış kent yapılanmasına değinmiştir:

“(Aksaray kentini) Eee bitmemiş bi makete benzetebilirim. Çünkü her yerde eee yoğun bi şekilde inşaatlar var. O da hani küçük şehrin biraz ee büyüme potansiyeliyle alakalı heralde. Bitmemiş bi makete benzetebilirim. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) İşte Aksaray’ın şöyle bi özelliği de var. Hani büyük şehirlere yakın olması hasabıyla daha böyle gelişmemiş ee bi şehir. Bundan dolayı biraz ıı hani gelişme isteği de var hani yöneticiler tarafından. Eee ondan dolayı yatırımlar da gelmeye başlıyo yavaş yavaş. İlerleyen zamanlarda ıı tiren falan gelinceği söylenyo. Hızlı tiren falan gelinceği söylenyo. Ee Niğde Aksaray arasında havalımanı yapıyo. Ondan dolayı bi yerler eksik gibi geliyo bana. Ee ilerleyen zamanda daha da iyi bi noktaya geleceğini düşünüyorum. Ondan dolayı bitmemiş bi hani maket benzetmesinde bulundum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Berna da, Aksaray denildiği zaman aklına ilk olarak “inşaat” geldiğini ve kenttin her yerinde “yarım kalmış yapılar” gördüğünü söyleyerek bu durumdan duyduğu rahatsızlığı ifade etmiştir. Berna’nın kentteki tamamlanmamış yapılaşmaya ilişkin sözleri şöyledir:

“İlk olarak Aksaray olarak inşaat aklıma geliyo. Her tarafta bi yapı, hem her yerde yarım kalmış bi şeyler, toz, toprak. Aksaray ilk olarak onu hatırlatıyo bana. Yani bu aklıma geliyo benim ilk Aksaray denince. Mesela eee Aksaray’a girdiğin andan itibaren otagar otagarın etrafından başla okul, okulun içi yani üniversitenin içi, çarşı her tarafta bi inşaat, her tarafta yarım bırakılmış bişeyler. Ee mesela gezmeye gidiyosun molozlar, okula gidiyosun inşaatlar. Bu benim hoşuma gitmiyo. İlk başta bu kadar ee şey yapmıyodu, rahatsız etmiyodu. Ama son zamanlarda artık çarşıya gitmemizi hani her şeyi engellemeye başladı. O yüzden sevmiyorum bu konuyu ve bu beni sürekli aklıma geliyo ve beni rahatsız ediyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fiziksel çevre gelişimi süren bir kentte yaşama deneyimi bağlamında Barış, Hüseyin ve Berna, Aksaray’daki mevcut kent yerleşimi üzerinde durarak, *kentin dağınık ve düzensiz bir yerleşime sahip olduğunu* dile getirmişlerdir. Kentte tamamlanmayan yapılanmaya dikkat çeken Berna, aynı zamanda kentte var olan düzensiz yerleşim biçimine de ifadelerinde yer vermiştir. Barış da kentte “dağınık bir yerleşke” olduğunu ve “kentleşmenin daha düzenli şekilde merkezileşmesi” gerektiğini belirtmiştir. Hüseyin de hayalindeki Aksaray kentini “hastane, belediye ya da dinlenme odaklı yapıların düzene kavuşturulduğu, daha düzenli bir şehir” olarak tarif etmiştir. Bu katılımcıların, dağınık kent yerleşimini öne çıkardığı ifadeleri, aşağıda sırasıyla verilmiştir:

“Ya düzen yok. Sanki önceden küçük bi alan hani böyle büyük bi alan düşünülmüş de, inşa edilmemiş de, küçük bi yer yapılmış. Sonra biraz daha eklenmiş, biraz daha eklenmiş, biraz daha eklenmiş hani şey gibi düşün. Bi tam planları çizilmiş, yapılmış ev vardır. Bi de hani iki göz ev yaparsın, sonra dersin ki bi tane salon ekleyim, bi balkon ekleyim, balkon oraya kat saçma sapan hani ek ek bazı yerler vardır, labirent gibi falan. Onun gibi bi durum söz konusu bence aksarayda. Gelişmeye çalışıyo ama bilmiyorum, alanlardan mı bilmiyorum, eee konut açısından hani yapılarından dolayı mı bi karışıklık var bence.” (Berna - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Yerleşim oranı olarak biraz dağınık yerleşke var. Merkezde ne kadar toplu bi yerleşim gözüke bile Aksaray’ın esas e... dağınık yerleşkesi böyle biraz şehrin dışında da olduğu için sanki orası Aksaray değilmiş de Aksaray’dan ayrı bi yermiş gibi gözükiyo dışarda kalan bölgeler. Dolayısıyla bu kentleşmenin daha düzenli bi şekilde merkezileşme olması hem iş potansiyeli açısından Aksaray halkına hem öğrencilerin ev bulamama konusundaki sorunlarına bi çözüm olarak, bir de burda işte eee akademisyen hocalarımızın, çalışan memurlarımızın veyahutda dışardan gelen misafirlerimizin kolayca buralarda ikamet edebilmesi veya da

konaklama imkânlarının sağlanması için düzenlenmesi gerekir. İş konusunda eee iş alanları, yerleşkeleri çok dağınık bi şekilde. Dolayısıyla bunları belli bi kategorilerde, belli bir havuzda toplanabilir.” (Barış - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ee şehrin en azından eee baktığımda ıı bir şehirde bir düzen olmasını isterdim. Hani ee en azından mesela ee şehir şehrin hani bütün yapıları iç içe olmasını isterdim. Mesela insanların böyle e... bişey bi ihtiyaç duyduğu hastane için şehrin başka bir köşesine, hastane için Nevşehir yoluna gitmemiz gerekiyor. Üniversite için eee Niğde yoluna gitmemiz gerekiyor, tam tersi gördüğümüz üzere. Ya bu tip bir e... belediye hizmetlerinden yaramak yaranmak şey ee yararlanmak için şehrin göbeğinde, orta noktada işte ne bileyim hani nüfus idaresi için sanayinin bir köşesinde. Ee ne yapmak? Bunların bir en azından düzene kavuşturulup insanların hani bu kadar ee bu alanların mesela şehir merkezinden ee dışarıya doğru en azından ee bi yayılma göstermesi en azından üniversitenin hani şu anda genel kampüsüyle gidemeyeceğine göre eee ne bileyim hani bu resmi yapıların belki de üniversiteye yakın yerlerde şehir merkezinin de hani daha dinlenme odaklı hani parktır ne bileyim başka şeydir bu tip değerlendirilmesi bence daha isabetli olacağını düşünüyorum yani. Bu şekilde olması beni daha mutlu eder.” (Hüseyin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin dağınık ve düzensiz bir yerleşime sahip olduğunu söyleyen katılımcıların aksine, belirli bir süre bir büyükşehirde yaşamış Aksaraylı katılımcılardan Funda, “her şeyin daha düzenli olduğunu”, örnek olarak “valiliğin ya da emniyetin bir yerlerde oturmuş, kolay bulunabilen” yerler olduğunu söyleyerek bu deneyim alt boyutuna yönelik olumlu deneyiminden bahsetmiştir. Funda’nın kentin düzenli bir yapılanmaya sahip olduğunu öne çıkardığı ve aynı zamanda içerisinde kent içinde erişim kolaylığına yönelik deneyiminin de yer aldığı ifadesi aşağıdadır:

“Hani ı İzmir’de bi yerden bi yere git gidip gelirken gerçekten eee hani ora da düzenli bi şehir sayılır ama yoruluyosun. Yani ee en azından hani ee Karşıyaka’ya geçerken yoruluyosun. Hani burdayken bi arabayla her yere her şekilde rahat gidilebiliyo. Hani her şey daha düzenli. Hani ee bi valiliğe gitmek istesen, bi emniyete gitmek istesen hepsi bi yerlerde oturmuş yerler. Çok rahat bi şekilde bulabiliyosun. Hayat bu şekilde kolay diyebilirim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fiziksel çevre gelişimi süren bir kentte yaşama deneyimi bağlamında Sevgi ve Yasin ise kentin eski yapılanmasını öne çıkarmıştır. Sevgi, kentte bulunan “yıkık dökük alanların bir an önce rehabilite edilmesi” gerektiğini söyleyerek eski yapılaşmanın durumuna dikkat çekmiştir. Yasin de, elinde bir imkân olsa “kent merkezini değiştirmek” istediğine aşağıdaki ifadelerinde yer vererek, kentin fiziksel çevre gelişimi açısından eski yapılanmadan söze etmiştir:

“Kentin merkezini değiştirmek isterim ben. Bizim kentin merkezi bi kere elli yıl önce yani ki haliyle aynı. Mesela ben de piroje çok da o aksarayda bi kere o Ulucami’nin o alt kısmını falan komple o eski binaları falan yıkarım. Oraya aynı şey gibi olur kale gibi olur. Eski kaleyi biliyosun? Orayı yeşillendiririm. Öyle bi alan olur ki orası, mesela konyada filan var ya Alaaddin Tepesi filan, orası eski kale. Orda bir sürü boş, gereksiz yapı var şu efora kadar. Mesela o şehrin merkezini açarım biraz. Daha yaşanabilir hale getiririm. Yapısal olarak değiştirebileceğim şey bu, bunu değiştirebilirim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin fiziksel gelişimine yönelik daha çok olumsuz deneyimlerini paylaşan katılımcıların aksine Aksaraylı olup uzun yıllar başka bir kentte yaşayan Melahat, “İzmir’e giderken Aksaray’ın çok küçük, gelişmemiş bir şehir olduğunu”, ancak tekrar geri döndüğünde “her şeyin değişmiş olduğunu” söylemiştir. Melahat, kent terminali bağlamında kentin fiziksel gelişimi ile ilgili olumlu görüşlerini aşağıdaki gibi dile getirmiştir:

“Eee İzmir’e giderkene Aksaray çok küçüktü. Gelişmemiş bi şehirdi yani. Ama dönüşümde daha iyi buldum yani. Her şey değişmiş aşağı yukarı, her şeyi değişmiş yani. Öyle bi şehir buldum yani. İnşallah ilersi daha iyi olur. Yani İzmir’e dönüşümde yani mesela Aksaray’ın çarşısında bi garaı vardı yani. Terminal çarşının içindeydi. Şimdi mesela terminali almışlar Aksaray’ın dışına. Daha bile dışına alsalar daha iyi olurdu, daha büyük yapsalar daha iyi olurdu. Yani küçük yapmışlar ama iyi olmuş yani. Önceden şehrin ortasındaydı. Çarşını içindeydi terminal. Arabalar giremezdi yani. Ama şimdi dışına almışlar. Çok güzel olmuş yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kenti bağlamında yaşanan fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlerden bir diğeri ise *mimari kaliteye yönelik deneyimler* olmuştur. Elde edilen bulgulardan mimari kaliteye yönelik deneyimlerin, kentteki binaların düzenine göre şekillendiği anlaşılmaktadır. On yedi katılımcı, bu deneyime yönelik yaşadıklarını paylaşmıştır. Mimari kaliteye yönelik deneyimler açısından, “binaların yakınlığı ve çok katlı binalaşma, fiziksel çevre ile uyumsuzluk ve yönetmeliğe uygunluk” alt boyutları dikkat çekmektedir. Buna göre katılımcılardan Aslı, İhsan, Esra ve Kağan kentteki *binaların birbirine çok yakın olduğunu ve çok katlı yapıldığını* söyleyerek mimari kalite boyutunu vurgulamışlardır. Aslı, “binaların çok dip dibe olmasının” kendisini rahatsız ettiğini ve kentte “çok fazla inşaat olmasının” yorucu geldiğini ancak buna karşın diğer katılımcıların aksine “binaların alçak katlı olmasının” ise kentin iyi bir özelliği olduğunu ifade etmiştir. İhsan, “evlerin balkon balkon olmasını çok garipsediğini” ve “her taraf boş olmasına” rağmen binaların çok dip dibe olduğun söyleyerek mimari kaliteye aşağıdaki ifadeleri ile dikkat çekmiştir.

“Mesela buraya geldiğimde çok garipsemiştim, evleri bile balkon balkona. Ya böyle bi serbestlik yok yani. Hâlbuki her taraf boş, arsa, boş şey ama eee ne bileyim çok dip dibe. Yani kentleşme ve imar anlamında eee biraz sıkıntıları olduğunu hissediyorum. Yani uı bir mahallede ya çoğu mahallede daha doğrusu balkonların arası on metre. Çünkü beş metre o çekmiş, beş metre öbürü çekmiş, on metre. Yani bi site gibi ne bileyim eee daha bi baktığımızda düşünün balkona çıktığınızda eee bir rahatlama, şey anlamında çok bi ya çoğu evde yok bu. Yani cephesi kapalı, ı güneş görmüyor. Ee imar anlamında sıkıntılı olduğunu düşünüyorum. Yani ee çok kat ver, belki yirmi katlı olsun ama e... bi baktığında ferahlasın insan. Hani öyle bişey yok. Yani bu kent eee kentleşme hani sıkıntısı olduğunu düşünüyorum yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmamanın evli çiftlerinden Esra ve Kağan da mimari kaliteye yönelik olarak kentteki binaların birbirine çok yakın ve çok katlı olmasından duydukları memnuniyetsizlikten bahsetmişlerdir. Kağan, yaşadığı mahalleye ait paylaştığı görsel üzerinden, “binaların çok sık ve uzun ve birbirine yakın olduğunu” anlatmış ve aşağıdaki sözleri ile mimari kaliteyi öne çıkarmıştır:

“Fotoraftan hemen karşıımızda binalar gözükiyo. Yolun karşı tarafında da yeni yapılan binalar gözükiyo. Yani aksarayın her yerinde inşaat var. En çok dikkatimi çeken özelliklerden birisi bu ve binalar çok sık ve uzun binalar. Yani hâlbuki yeterince geniş bi alan var. Aksaray yüzölçümü olarak çok dar bi alana eee yerleşmemiş bi şehir. Ama binalar çok sık. Ya bizim karşıımızdaki bina ki bizim sokağımız nispeten geniş bi sokak ona rağmen karşıımızdaki binalar çok yakın bize. Güneşimizi engelliyo. Eee yüksek binalar. Yeni yapılar ayrıca. Belki o yönü bu fotorafta özdeşleşiyö. Yeni ve yüksek binalar aksarayın heralde şeyi özelliklerinden bi tanesi.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Esra da hem yarı yapılandırılmış ve hem de fotoğrafa dayalı görüşmeler yoluyla binaların birbirine yakınlığına dikkat çekmiştir. Esra, binaların “bu kadar iç içe olması yerine, geniş bir alana yayılabileceğini” ve bu konuda çok fazla sorun yaşadığını söylemiştir. Esra aynı zamanda paylaştığı görsel yoluyla da bu sözlerini desteklemiştir. Esra, getirdiği görselin Aksaray’daki binaları temsil ettiğini ve binalar görseldeki gibi “uzun ve bitişik olmasından dolayı oturduğu evin güneş almadığını” ifade etmiştir. Esra’nın mimari kaliteye yönelik deneyimlerini paylaştığı ifadeleri aşağıdadır:

“Mesela binaların yapılaşması bence aksarayda, gerçi pek çok ilde bu böyle de, en azından Aksaray gibi gelişmekte olan bir ilde yapılanma daha sağlıklı yapılabilirdi. Binalar bu kadar iç içe, insanların nefes alamıyacağı şekilde yapılmak yerine hani daha

geniş bir alana yaymak, daha düzgün yeşillendirmeye dikkat ederek çünkü yeni gelişen bi şehir ve diğer şehirlerde yaşadığı, yaşanmış olduğu problemlerden haberdar olunabilir. Ee ev ararken mesela biz bunu çok yaşamıştık.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray’da genellikle yapılar bu şekilde olduğu için u bu fotoğrafin da onu simgelediğini düşünüyorum. Mesela bizim evimizde çok fazla güneş almiyor, bi ikinci katta olmamıza rağmen. Binalar bu şekilde uzun uzun olduğu için ee o bu konudan çekmemin sebebim de o. Yani yolun ortasında durduğunda bu şekilde karanlıkta kalıyosun ve gökyüzünü bu kadar görebiliyosun. Ee bu fotoğrafi da bu şekilde ilişkilendirdim Aksaray’la. Gerçekten Aksaray mimarisi mi diyim artık ne denir hani onu resmediyo bence. Bu şekilde uzun ve bitişik binalar. Sokakta oynayan çocuklar güneş göremiyo. Evler şurda baktığımızda sadece bi taraftan birazcık kısmen güneş alan bir yapılar var. Bence çok güzel yansıtıyo. Ama evimin önünde olması tabii ki evimin önünde o evimin önü olduğu için şey eee çok da göze batan bi durum değil benim için. Ama evi ararken biz bu konuya çok dikkat etmiştik kendi adıma söyleyim daha çok ben, eşim bu kadar değildi. Hani güneş görmesi ferah olmasını istemiştik ve bulabildiğimiz en ferah ferah manzara da buydu. Evin önü en azından açık, net, bi nebze de olsa binalar çok bitişik değil. Ama genellikle Aksaray’da binalar birbirine çok bitişik ve bu da o sıkışıklığı biraz da olsa resmediyo bence.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Tuğrul, Zehra ve Kamil, mimari kalite ile ilgili *yapıların kentin fiziksel çevresi ile uyumsuzluğunu* dile getirmişlerdir. Tuğrul, “yeni yapılan binaların yolları daralttığını ve insanların kaldırımında yürümesine imkân vermediğini” ifade ederken; Zehra, kentteki “bir müstakil ev yüzünden yolun şeklinin değiştiğini ve daha düzenli olabileceğini” söylemiştir. Kamil ise sözlerinde hem kentteki çarpık kentleşmeye dikkat çekmiş hem de şu sözlerle binaların fiziksel çevre ile uyumsuzluğuna dikkat çekmiştir:

“Bi de çarpık bi yapılaşma var, kentleşme. Ya zaten alt yapı bana göre yok şu anda aksarayda. Yani herhangi bi dediğim gibi çok zayıf. Bina açısından da aynı şekilde. Yani şehre düzgün mesela bi yol gidiyosun anında bitiyoyol. Ondan sonra bi bakıyosun bi bina kesmiş ya da yol kesmiş karşılığı yok.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Tuğrul ve Orhan, mimari kaliteye yönelik deneyimler açısından yapılan *binaların yönetmeliğe uygunluğundan* söz etmişlerdir. Orhan, Aksaray’ı hayalinde “kaliteli binaların yapıldığı” bir kent olarak canlandırıldığını söylerken, kentte “mesleği terzi ya da berber olan kişilerin müteahhitlik yaptığını” ve bu kişilerin “işin güvenlik tarafını, rahat, huzur tarafını, estetik tarafını düşünmediğini” belirtmiş ve “usulüne uygun, hatasız, ahlaki kurallara uyarak yapılan binaların” olması yönündeki arzusunu dile getirmiştir. Tuğrul da, mimari kalite açısından kentte binaların yönetmeliklere uygun yapılmadığına aşağıdaki sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Adam normal yönetmeliğe göre apartmanı yapmıyor zaten. Yerle eee tavan arasındaki mesafe mesafeden kesiyor. Ya bir metre kesiyor ya seksen santim kesiyor ama sonuçta kesiyor. Ama bunu neden yapıyor? Bir kat fazla daha yapabilmek için yapıyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlerden bir diğeri, *fiziksel çevrenin engelli bireylerin yaşamına uygunluğuna yönelik deneyimler* olmuş ve on bir katılımcı, bu deneyim boyutuna dikkat çekmiştir. Bu deneyim boyutu, araştırmanın görme ve ortopedik engelli katılımcılarının, Aksaray kenti bağlamında özellikle kentin çeşitli alanlarını ve mekânlarını kullanmaları (tüketmeleri) sonucu yaşadıkları deneyimleri temsil etmektedir. Bulgular, katılımcıların karşılaştıkları zorluklar nedeniyle bu deneyim boyutu ile ilgili ağırlıklı olarak olumsuz deneyimlere sahip olduklarını ve bu nedenle kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik memnuniyetsizlik duyduklarını göstermektedir. Bu deneyim boyutu; “sesli uyarı sistemlerinin eksikliği, sarı kılavuz çizgilerinin yetersizliği, kaldırımların engelli bireylerin

kullanımına uygun olmayışı, binaların engelli bireylerin kullanımına uygun olmayışı” olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır.

Araştırmanın görme engelli katılımcılarından Recep, Polat ve Nur; toplu taşıma araçlarında, asansörlerde ve trafik ışıklarının bulunduğu noktalarda *sesli uyarı sistemlerinin olmamasından* ve parklarda, yollarda ve kaldırımlarda *sarı kılavuz çizgilerinin yetersizliğinden* söz ederek fiziksel çevrenin engelli bireylerin yaşamına uygun olmadığına dikkat çekmişlerdir. Recep, “otobüslerde sesli uyarı sistemleri olmuş olsa bir görme engellinin nerede inebileceğini ve otobüsün hangi durakta durduğunu bilebileceğini”, aynı şekilde “asansörlerde ses uyarı sisteminin kaçınıcı katta olduğunu bilmede” faydalı olacağını söylemiştir. Nur da, “otobüs duraklarında beklerken hangi aracın geldiğini anlayabilmesi için” sesli uyarı sisteminin olmadığı gibi otobüslerde de “nerden gelip nereye gittiğini söyleyecek şekilde sesli sistemler olsa” Aksaray’ın engelli vatandaşlar için daha erişilebilir bir kent haline gelebileceğine dikkat çekmiştir. Sarı kılavuz çizgilerinin yetersizliği ile ilgili Recep, parklarda bu çizgiler olmadığı için engelli bireylerin bu alanları tek başlarına kullanamadığını ve parkta vakit geçirebilmek istedikleri zaman diğer insanların yardımına ihtiyaç duyduklarını anlatmıştır. Nur ise hastane örneği vererek herhangi bir kamu binasına gitmek zorunda kaldığında kaldırımlarda sarı kılavuz çizgileri olmadığı için hastaneye ulaşabilmenin kendisi için sorun oluşturabildiğinden bahsetmiştir. Recep ve Nur’un fiziksel çevrenin engelli bireylerin yaşamına uygun olmayışına yönelik anlattıkları sırasıyla şöyledir:

“Ya en basitinden güzel parklar yapıyo hani belediye yapıyo ama normal bir birey için yapıyo. Normal engelsiz birey için yapıyo. Gerçi yatırım büyük, proje büyük. Hani alkışlanır mı? Alkışlanır. Ama engelliler için hani vurduğunuz zaman engelli bağlamında kesinlikle sınıfta kalır. Suçludur yani bu konuda bana göre belediye de suçludur. Çünkü engellinin kendi yürüyebileceği sarı kılavuz çizgisi yok. Ya engelli mesela Fatih Mahallesine çıktığı zaman atıyorum e... yeni yapılan ordaki parka vardığı zaman, oraya varabilmesi için mesela kılavuz çizgisi var ya da oraya bi şekilde var diyelim. Eee o parkın içini gezebileceği en basiti bi yürüyüş yolu bile yok. Yani gelecek orda biri ya illa ki birinin yardımınan gelecek. Oturacak. Gezecek. Ya onu da yani insanları birbirine muhtaç etmenin de bi anlamı yok diye düşünüyorum aslında. Yani sarı kılavuz çizgisi yapılmış olsa o kendi gelir. Kendi oturur. Kendi özgürce yürür. Yani özgürce kendi kendine gezer. Kimseye muhtaç kalmaz. Yani illa birinin elinden tutup onu getirmesine gerek yok aslında.” (Recep - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Engelli olarak eee biliyorsunuzdur muhtemelen sarı çizgiler var bizim yönümüzü daha rahat bulabilmemiz için, gitmek istediğimiz yere daha rahat gidebilmemiz için. Ama Aksaray’da bunlar çok çok kısıtlı. Hatda yani üniversite kampüsünde yeni yeni bu konuda biraz daha ilerleme kaydedildi. Bunun dışında çok az yerlerde var. Mesela hastanelerin girişlerinde var. Bina girişlerinde var. Ama bunun kaldırımlarda olması gerekiyo aslında. Çünkü binaya geldikten sonra zaten bi şekilde içerisine girilip hani işini halledebiliyosun. Oraya gidene kadar daha çok ee lazım oluyo.” (Nur - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmanın görme engelli katılımcılarından Recep, Polat, Çağla, Müge ve Nur ile ortopedik engelli katılımcılardan Volkan, İzel ve İlkay; *kaldırımların engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığını*, kaldırımlarda bulunan ağaç, tabela, çukur gibi şeylerin yürümelerini ya da tekerlekli sandalye ile gezmelerini zorlaştırdığını ve kaldırımların çok yüksek olduğunu söyleyerek ifade etmişlerdir. Bu anlamda Polat “yollardaki ışıklandırma direklerinin ve kaldırımlardaki ağaçların” görme engelli bireylerin dikkatini dağıttığını; Nur, “kaldırımlara bırakılan tezgâhların ya da ağaçların” kendisine sıkıntı yarattığını, “daha geniş,

boş ve düzgün” kaldırımların olmasını istediğini; Volkan, “kaldırımların çok dar ve kaldırım taşlarının tekerlekli ya da akülü sandalye ile çıkabilmek için çok yüksek” olduğunu söylemiştir. Aynı görseli getiren katılımcılardan Çağla, “kaldırımların üzerindeki çukurların, tabelaların, çukurlara dikilen ağaçların görme engelliler için sorun yarattığını” ve bundan dolayı “kaldırımda yürümekten korktuğunu” dile getirirken; Müge, “bazen kaldırımdaki ağaçlara takılıp düştüğü zamanların bile olduğunu” anlatmış ve her ikisi de “kaldırımların dümdüz olmasını” istediklerini belirtmiştir. İlkay, kendisi gibi ortopedik engelli olan eşiyle bir akşam gezintiye çıktıklarında kaldırım rampalarının uygun olmayışından ve kaldırımlarda bulunan direk ve ağaçlardan dolayı caddeyi kullanmak zorunda kaldıklarını belirtmiştir. İlkay’ın, kaldırımlar yoluyla kentin fiziksel koşullarının kendilerine uygun olmayışını anlattığı eşiyle birlikte bir akşam gezintisini içeren anısına aşağıda yer verilmiştir:

“Geçen akşam şeye gittik, ben ve eşim tabi ki de yanımızda bi arkadaşımız var ki olması gerekiyo yoksa tek başımıza mümkün değil ve caddeden gitmek zorunda kaldık. Evet, caddeden gitmek zorunda kaldık, kaldırımı kullanamadık. Neden? Hem kaldırımlar çok yüksek rampalar da dahil olmak üzere, tamam bazı rampalar alçak, bazı rampalar dik ama şimdi alçağından çıkıyosun yükseğe doğru gidiyosun. Karşına şey çıkıyo eee hani bu direkler var ya direkler oluyo ee işte ağaçlandırma yapmak için ağaç şeyleri oluyo. O kenardan geçmen için ya da sağından solundan geçmen için mümkün değil, caddeyi kullanmak zorunda kaldık resmen. Caddeyi kullanmak zorunda kaldık, arabalar vızır vızır geçiyo. Yani tabi ki de hayatımız tehlikede. Hani diyelim ki biri daldı çünkü yanımızdan sıfır geçiyo yani arabalar ve ben önde gidiyorum eşim arkada sandalye süre süre gidiyoruz mesela. Kaldırımı kullanamadım. Ben kaldırımı kullanmak istiyorum mesela. Kaldırımın ee caddeyle sıfır olmasını istiyorum. Ha bazen bunu söylediğim zaman şey diyorlar işte biz öyle yaparsak işte arabalar park eder, park etmesin. Onun bi yasağı olsun. Park ettiği an cezası neyse ödesin. Bunu istiyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fiziksel çevre koşullarının engelli bireylerin yaşamına uygun olmayışı açısından öne çıkan bir diğer husus, Recep, Çağla, Müge, İzel, Volkan, Hakkı, İlkay tarafından bina girişlerindeki rampalarının ve binaların ya da mekânların iç düzeninin dile getirilmesiyle, *binaların engelli bireylerin kullanımına uygun olmayışı* olmuştur. Araştırmanın görme engelli katılımcılarından Recep, apartman girişlerinde bulunan rampaların “tekerlekli sandalyenin çıkabileceği belli bir standardı olduğunu ve bu rampaların buna uygun yapılmadığını” söylemiştir. Benzer şekilde ortopedik engelli katılımcılardan Hakkı da bu rampaların “en az altı derece olması gerekirken yeni yapılan binalarda çok dik olduğunu ve yetmiş-seksen dereceye kadar rampalar yapıldığını”, sonuç olarak özellikle yeni yapılan binalarda engelli bireylerin oturamayacağını belirtmiştir. Ortopedik engelli olan İzel, herhangi bir arkadaşı ya da akrabası kendisini evlerine davet ettiğinde “füze gibi yapılan rampalardan sandalyesiyle çıkamadığı için davet edilen eve girebilme özgürlüğünün olmadığını” söylemiştir. İlkay da, elinde bir imkan olsa apartmanlardaki rampaları değiştirmek istediğini söyleyerek kentin fiziksel koşullarına yönelik yaşamayı arzu ettiği deneyimlere işaret etmiştir. İlkay, bu arzusunu getirdiği görsele ait paylaştığı anısıyla da desteklemiştir. İlkay’ın hem yarı yapılandırılmış görüşmede hem de fotoğrafa dayalı görüşmede anlattığı anıya sırasıyla yer verilmiştir:

“Misafirliğe gittiğimde o Everest tepesi gibi rampaları görmemek, rahat bi şekilde gitmek isterim. Çünkü mesela beni misafir ediyö, beni kaldırmak ve kaldırıp koymak zorunda kalıyo yani. Onların değişmesini isterim. Yapsalar keşke.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Misafirliğe çağırdı arkadaşım beni. Sana yardımcı olurum dedi. Rampalı dedi evimiz, yeni almıştı. Ondan sonra tamam dedim, ben de gittim. Hediye falan aldım, gittim. Rampa o kadar dik ki aynı şu şunun gibi düşünün ve bu bundan daha dik düşünün yani ve anlatamam size ordan çıkmak o sandalyeyle çok zor ya! Tam var ya bir, iki, üç, arkamda biri dört kişi çıkarttı beni o rampadan. Evet. Çünkü büyük bi istek duydular hani çıkaracaz, çıkaralım çünkü siz buraya misafirliğe gelmişsiniz, elimizden geleni yapcaz ve ben öyle çıktım. O rampa yani sadece rampa yani, adı rampa. Beni çok rahatsız etti, çok üzdü. Yani o rampayı yapan acaba ilerde ben de engelli olabilir miyim ya da benim değer verdiğim bi insan engelli olabilir mi, ordan nasıl çıkacak ya da ben burdan. Yürüyerek bile çıkamazsınız o rampayı inanın ki. Siz yürüyerek o rampayı çıkamazsınız. Beni çok üzdü gerçekten. İstemiyorum böyle olmasını.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Ortopedik engelli olan Volkan, banka, postane, bankamatik gibi kamu ve özel kuruluşlara ait binalar, “düz bir giriş yerine yüksek girişli oldukları” için karşılaştığı zorluklardan söz etmekle birlikte; bina iç düzeni ile ilgili olarak asansörlerin de engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığından getirdiği görsel aracılığı ile söz etmiştir. Volkan’ın kentin fiziksel koşullarının engelli bireylerin yaşamına uygunsuz oluşuna göndermede bulunduğu yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı görüşmelerindeki ifadeleri aşağıdadır:

“Ya şimdi ee bi bankaya gireceğmi zamanı yani düz girişi yok. Yüksek oluyo. Ben tekerlekli sandalye kullanan bi insanım. Tekerlekli sandalyeyle benim amacım eğer kendime ben bi hayat sürdürebiliyosam birilerine bağlı olmadan bi şekilde hayat sürdürebiliyosam bana uygun olması lazım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Atemeler yüksek. Yani engelliler kullanamıyo atemeleri. Çünkü kartını sokup da hani atemeye yaklaşıp da işlem yapamıyo. Yüksek çünkü ya da mesela atemeyi yapıyolar, basamaklar koyuyolar yaklaşıyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Postaneler. Bi postane, bi tek merkezi postane dışındaki bütün postaneler merdiveni yüksek. Bankalar yani e... garanti şey pardon yapı kiredinin orası düzgün. Onun dışında bankalar yani yüksek. İş bankası, halk bankası, garanti bankası, eycesbisi, yani bütün bankalar yüksek. Onlar bize sıkıntı çıkartıyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Mesela örneğin asansör yapıyolar. Dört kişilik ama tekerlekli sandalye sığmıyo. Çünkü küçük, dört kişi tamam ayakta durabiliyo ama şey olmuyo yani ee tekerlekli sandalye sığmıyo yani. Kapısı kapanmıyo. Bunlarla karşılaşıyorum yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Ortopedik engelli bir diğer katılımcı Hakkı da mekân içlerinin engelli bireylerin kullanımına uygun düzenlenemediğinden söz etmiştir. Hakkı, “sinemaya gitmeyi sevdiğini” ancak sinema salonlarında “engelinin oturup izleyebileceği bir yer” bulunmadığını ve bu nedenle sinemaya gitmediğini anlatmıştır. Hakkı’nın fiziksel koşulların engellilerin yaşamına uygun olmadığını yansıtan ifadeleri şöyledir.

“Aslında sinemaya gitmeyi severim ama ya dediğim gibi şimdi zati sinemaya gidelim desek ya giriyosun sinemaya, engelinin oturup izleyebileceği bi yer yok ki sinemada. Yani sinema şurda, iki metre önünde perde, e sen şurdasın. E koskoca nereye bakacağını şaşıyosun. Yani bi üst koltuğa çıkamıyosun. Bi öbür ortaya geçemiyosun. Çünkü yer yok, tekerlekli sandalyeyle nereye geçeceksiniz! Ya yolun kenarında dursanız insanların geçiş alanını kapatıyorsunuz? Öyle değil mi? Haksız mıyım? Siz gittiniz mi sinemaya? Hiç orda engelli girişi ya da şey. ben napacam? O rampadan aşağı inecem, işte geçecem o perdenin önüne, işte orda böyle geri kafam böyle geri geri nerde noluyo işte ona bakacam. Koskoca bi şey. Nasıl anlıycaksın? Zevk alır mısınız? Yani ben o yüzden sinemaya gitmek istemiyorum burda.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Görme engelli katılımcılardan Çağla ve Müge ise kentteki AVM’nin görselini paylaşarak, bu AVM’nin gerek içinin gerekse mağazalarının dümdüz ve çok fazla basamak olmamasından dolayı burada vakit geçirmeyi sevdiklerinden bahsetmişlerdir. Çağla ve Müge’nin kentin fiziksel koşullarına yönelik olumlu sayılabilecek deneyimlerine işaret eden sözleri, sırasıyla aşağıdadır:

“Efor çok güzel bi yer gezmek için, yemek yemek için. Yani her şey için güzel bi yer. İnsan güzel vakit geçiriyö orda. İçi dümdüz, yürüyen merdivenlerinin dışında. O da zaten sıkıntı olmuyo pek. Onun dışında hiç bi sorunu yok yani. Mağazaları, içi dışı her yeri dümdüz. Çok rahat gidilip geliniyo.” (Çağla - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Hani iyi bi alışveriş merkezi gibi geliyo bana. Hani diğer yerlere bakarsan Efor daha iyi. Ya Adese’ye bi kere gitmiştim ama çok şey orası hani basamaklar filan vardı. Ama Efor dümdüz. Dediğim gibi yürümek için hani çok güzel yerler filan. Hani basamaklar yok yine dediğim gibi. O yüzden Efor’u daha çok seviyorum.” (Müge - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sahip olduğu fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlerden sonuncusu *şehir merkezinin dar bir alana sıkışmasına yönelik deneyimler* olup; dört katılımcı bu deneyime ifadelerinde yer vermiştir. Katılımcılardan Caner, elinde bir imkân olsa “büyük bir sıkışıklık” yarattığı için “şehir merkezini değiştirip şehrin geneline yaymak istediğini” belirterek bu deneyim açısından yaşadığı memnuniyetsizliği dile getirmiştir. Hüseyin ise sağladığı görsel aracılığıyla kentteki yeni yapılar ile eski yapılar arasında bir kıyaslama yaparken, kentin “eski yapılarının olduğu bölgelerde sıkışıklık” olduğunu, buna karşın yeni yapılaşmada “yolların apartmanların daha geniş” yapıldığını belirterek, şehir merkezinin dar bir alanda sıkışıp kaldığına gönderme yapmıştır. Caner ve Hüseyin’in, bu deneyime yönelik ifadeleri sırasıyla aşağıda verilmiştir:

“Kesinlikle şehir merkezi değiştirmeyi isterdim. Eee şehir o noktada çok kalıyo ve o noktada büyük sıkışıklık oluyo bence. Yani örnek veriyorum bu bankalar caddesi dediğimiz yerdeki bankaları şehir merkezine yaysak kırk metrelik tarafına veya otuz metrelik tarafına belediye binasını ordan taşıyıp daha güzel, daha modern bi yerde olsa bence şehrin yoğunluğu azalır o noktada. O yüzden onu değiştirmeyi çok isterdim. Yani hani ben imkanım olsa, belediye başkanı olsam kesinlikle şehir merkezini şehir geneline yayardım. Çarşı merkezini diyim daha doğrusu.” (Caner - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ee şimdi Aksaray kenti yeni bi şehir, ee gelişmekte olan bi şehir, geniş bir şehir. Eee bu aslında ee genel anlamda eski, şehrin eski olarak yapılan imarın olduğu bölgelerde bi sıkışıklık var. Ee ama eee Aksaray bu fotorafı da gördüğünüz üzere Aksaray’daki mesela hani bu yeni görüntüyü bu bence bu site bana direk özetliyor. Şöyle bişey. Hem şehrin o hani dediğim gibi yeni ve dinamik yapısını yansıtıyor hem de insanlara böyle bir dinlenme hani ferahlama imkanı veriyor bu sitede hani bu görüntü. Bence şehirle özdeşleşen bir eee şeyi var, yapısı var. Ama dediğim gibi şehrin tabi eski yapıları hani Selçuklu şehri olmasından kaynaklı olarak eski şehir kısımları biraz sıkışık. Fakat yeni bu açılan kısımlarda yani gelişen kısımlarda şey var, eee bizi eee dinlendiren bir ee ve geniş geniş, apartmanlar da biraz geniş oluyo, daireler de biraz daha geniş oluyo, yollar da biraz daha geniş. Yapı burda da aynı şekilde muhafaza edilmiş diye düşünüyorum.” (Hüseyin - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

4.1.4.2. Kentin Erişilebilirlik Koşullarına Yönelik Deneyimler

Bulgular, Aksaray kentinin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler açısından katılımcıların ikinci sırada öne çıkardıkları deneyimlerin, kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimler olduğunu göstermektedir. Kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimler katılımcıların verdikleri önem sırasına göre sırasıyla; “kent içinde erişim kolaylığı ve coğrafi konumun sağladığı erişim kolaylığı” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu (49 katılımcı), bu deneyimin iki boyutunu ortaya çıkaran yaşadıkları deneyimlerden söz ederken; bu katılımcılardan on biri, ifadelerini getirdikleri görseller ile de desteklemiştir.

İhsan – 2. Sırada
(Çevre Kentlere
Yakınlık, Karayolları
Ağı Üzerinde
Bulunma)

Burcu – 1. Sırada (Çevre
Kentlere Yakınlık, Tatil
Yörelere Yakınlık)
Canan – 1. Sırada (Çevre
Kentlere Yakınlık, Tatil
Yörelere Yakınlık)

Hande – 1. Sırada
(Karayolları Ağı
Üzerinde Bulunma)

Serhat – 2. Sırada
(Karayolları Ağı
Üzerinde Bulunma)

Görsel 99. Kentin Erişilebilirlik Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimlerden ilki, *kent içinde erişim kolaylığı deneyimi* olmuş ve kırk katılımcı, bu boyuttan söz ederek öne çıkarmıştır. Kent içinde erişim kolaylığı deneyiminin özünde, özellikle büyükşehirlere göre fiziksel olarak küçük bir kent özelliği gösteren Aksaray’da, kent içinde her noktanın birbirine yakın ve her yerin yürüme mesafesi uzaklığında olması yer almaktadır. Katılımcılar, kent içinde istedikleri yere gitmek için çok fazla zaman harcamadıklarını ve yürüyerek herhangi bir yere kolaylıkla ulaşabildiklerini belirtmişlerdir. Aksaray’ın bir bakıma avantajlı yönlerinden olan kent içinde erişim kolaylığı, katılımcıların kente yönelik memnuniyet duymalarını da sağlamaktadır. Bu anlamda Aylin, “küçük bir şehir olan” Aksaray’da “her şeyin birbirinden uzak olması gibi” bir durumum söz konusu olmadığını ve “ihtiyacı olan temel şeyleri elinin altında kolaylıkla bulabildiğini”; Caner, “uzak bir yerde bulunan üniversiteye gidip gelmenin on dakika” sürdüğünü ve kentte “en uzak sayılabilecek yerin bile yakın olmasını çok sevdiğini” söyleyerek kent içinde erişim kolaylığına dikkat çekmişlerdir. Aksaraylı olmayan katılımcılardan Cihan, “küçük, şirin bir kent olan” Aksaray’ın özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi çok karmaşık olmadığını, “en uzak mesafeye bile on beş ile yirmi dakikada rahat ulaşım sağlayabildiğini”, bu nedenle “hayatını Aksaray’da geçirmeyi düşündüğü” söyleyerek kente olan bağlılık duygusu ile kentin erişilebilirliğine vurgu yapmıştır. Görme engelli katılımcılardan Nur, “küçük bir şehir olan” Aksaray’da “her şeyin yakın ve ayağının altında ve yakın” olmasından dolayı bir şey yapmak için çok fazla uğraşmadığını, örneğin “işe ve alışverişe kendisinin rahat bir şekilde gidip geldiğini” anlatmış ve erişim kolaylığını öne çıkarmıştır. Aksaraylı katılımcılardan Aykut, bir süreliğine yaşamış olduğu Konya ile kıyaslama yaptığı ifadelerinde, “Aksaray küçük bir şehir olduğu için her yerin birbirine yakın olduğuna” ve bunun kentin sağladığı bir avantaj olarak gördüğüne yer vermiştir. Aykut, kent içinde erişim kolaylığı yaşandığına dair terminal ve hastane örnekleri de vermiş

ve bu gibi yerler için “çok uzun mesafeler gitmek gerekmediğini” ve kısa bir sürede bu yerlere ulaşabildiğini belirtmiştir. Aykut’un ifadeleri şöyledir:

“Eee ben üniversite eğitimimi iki yıl Konya iki yıl Antalya’da yaptım. İl dışında olduğum zamanlarda burda şimdi her yer birbirine yakın olduğu için büyük şehire gittiğin zaman biraz daha şehir yaşamı özellikle Konya’da ilk sene ya bi yere gitcek oluyorum kırk beş dakika bi saat. Konya da aslında çok fazla hani büyükşehir diyebilceğimiz bi şehir olmamasına rağmen yine bana çok uzak geliyordu. Ama Aksaray’ın o avantajı var yani diğer şehirlerden ayrıran. Küçük şehir olduğu için her yer birbirine yakın veya devlet kurumlarında işimiz olduğu zaman hemen gidip yani bi vasıta olmasa bile yürüyerek gittiğimiz zaman işlerimizi halledebiliyok. Örnek veriyorum belediyede bi yani yarım saat sürer en fazla. O da sürerse. Ama büyükşehirlerde öyle bi şey söz konusu değil veya hastanelerde olsun yani şuanda pek şey değil de hastaneler olsun gittiğimiz zaman çabucak sıra bulabilir veya hastane yakın. Ama bi İstanbul’da yaşadığınızı düşünürsek yani bi hastaneye gitmek için ya o kadar uzun mesafeler gitmemiz gerekebiliyo yani veya bi terminale otogara gitmemiz için yani iki saat üç saat önceden çıkmamız gerekiyo. Ben burda on beş dakika, on dakika önce çıkıyorum terminal için. On dakkada yetişiyorum otobüsüne.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hakan da, “bir kentte ihtiyaçlarını en kısa sürede ve acil şekilde karşılamının” kendisi için öneminden bahsederken, bu anlamda Aksaray’ın “en uzak iki ucu arasının en fazla yirmi kilometre” olduğunu söyleyerek kent içindeki erişim kolaylığını öne çıkarmıştır. Hakan, kent içinde istediği her yere vakit kaybetmeden erişebildiğini ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için çok fazla vakit kaybetmemekten duyduğu mutluluğu ve memnuniyeti yaşadığı sözleri ile dile getirmiştir:

“Temel anlamda benim için bi şehirden beklenilecek en temel şey ulaşılabilirlik. Hani eee biz şehirlerde hangi ihtiyacımız olursa olsun ona mümkün olduğu sürede ve yani mümkün olan en kısa sürede ve en acil bi şekilde ulaşmak istiyoruz ve bunun için de ulaşılabilirlik çok önemli. Bu doğrultuda da aksarayın ulaşılabilirlik açısından çok eee verimli bi yer olduğunu düşünüyorum. Çünkü bi büyük şehir, bi büyük şehirde bi yerden bi yere gitmek için en azından bi iki üç saat bazen mesafe katetmemiz gerekiyo ama aksarayın merkezi anlamında baktığımız zaman en uzak nokta iki ucu diyelim, en uzak iki ucu arası yani toptasanız en fazla yirmi kilometredir ve yirmi kilometre bugün arabası olan bi insan için on dakkalık, on beş dakkalık bi yoldur. O yüzden de çok eee ulaşım konusunda çok avantajlı olduğunu söyleyebilirim. Hani beklentimi o anlamda karşılyo. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) Hani ee bu erişebilirlik sayesinde de hemen hemen vakit kaybetmeden her yere erişebiliyorum. Atıyorum bi eczane mi gerekli eczaneye ulaşabiliyorum ya da bi e... ne diyelim bi giysi giysi ihtiyacım var. İşte kıyafetçiye ulaşabiliyorum ya da işte başka şeyler. Hani insanın temel ihtiyaçları neyse bunlara ulaşma konusunda çok ne diyeyim vakit kaybetmiyorum artık ben. O yüzden de bundan dolayı çok mutluyum. Memnunum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan Betül, “üniversiteye çabuk bir şekilde gelip kaldığı yurda çabuk bir şekilde dönmenin” kendisine çok büyük ir avantaj sağladığını söyleyerek, kenti içinde erişimde çok fazla zaman harcamadığına vurgu yapmıştır. Betül, ifadelerinde büyükşehirde bulunan Çukurova Üniversitesi’nde okuyan arkadaşlarının “bir saatte okula gidebildiklerini” de söyleyerek, bu durumu, Aksaray’ın olumlu bir tarafı olarak gördüğünü de belirtmiştir. Betül’ün kent içinde erişim kolaylığını içeren ifadeleri şöyledir:

“Yani bi öğrenci olarak mesela gitmek istediğim bi yere kısa bi sürede ve rahat bi şekilde gidebiliyosun ya da üniversiteye kısa bir sürede gelebiliyoruz. Mesela bu benim için, ben üniversite okuyorum, benim çoğunluk vaktim üniversitede geçiyö ve benim buraya çabuk gelip ee yurduma çabuk bi şekilde dönmek benim için çok büyük bir avantaj. Ben mesela büyükşehirde olsam düşünüyorum şu an, Çukurova üniversitesinde okuyan arkadaşlarımı düşünüyorum. Üniversiteye çok daha uzun bi sürede kırk beş dakika, bi saat belki bi saati geçkin bi sürede bile üniversiteye gidebiliyolar. Ama benim çoğunlukla sürem burda geçtiği için buraya kısa bi sürede geliyorum ve kısa bi sürede gidiyorum. Bu benim için çok büyük bi avantaj ya da hastaneye gitmek istiyorum mesela. Yurdundan çıkıp direk otobüse bindiğim anda hastanenin önünde inebiliyorum. ee bu tür şeyler. Mesela bi öğrenci kolayca gidebileceği, kolayca ulaşabileceğimiz şeyler eee yakınlarda ve kolayca gittiğimiz için bu benim için olumlu tarafı Aksaray için.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ayşe, Berna, Burcu, Nermin, Tuğrul, Suna, Songül, Melahat ve Polat da kent içinde erişilebilirliğin kolay oluşu boyutunu, kentte istedikleri her yere yürüyerek gidebilme imkânına sahip olduklarını belirterek öne çıkartmışlardır. Tuğrul, “yayan olarak ulaşım kolay olduğunu ve oturduğu yerden kent merkezine ağır ağır yürüdüğünde bile yirmi dakika

içinde ulaşabildiğini” söylerken; Nermin, kentte “ulaşım yönünden birçok yerin yürüyüş mesafesinde olmasını” avantaj olarak değerlendirmiştir. Aksaraylı katılımcılardan Melahat ve Songül ile Aksaraylı olmayan ve daha önce büyükşehirde yaşamış Suna, büyükşehirlerde kent içinde erişim için bir araca ihtiyaç duyarken, bunun tersine Aksaray’da kent içinde istedikleri her yere yürüyerek gidebildiklerini söylemişlerdir. Bu katılımcıların ifadelerine sırasıyla aşağıda yer verilmiştir:

“Ee toplu taşıt veya kendi arabayı kullanmadan yaşayabilin Aksaray’da. Aksaray’ın her tarafını gezebilin. Çünkü bi düz, bi de böyle yakın çarşısı yakın, pazarı yakın, herşeyi ayayın altında. Marketi ona keza, her şeyi yani ayayın altında. Her şeye yürüyerek gidip gelebiliyon yani. Alıp gelebiliyon yani. İllaki araban olacak diye bişey yok yani. Mesela büyükşehirde arabasız bi yere gidemen. Çarşıya inemen. Ama burda gidebilin. İstersen üniversiteye bile yürüyerek gidebilin yani burda.” (Melahat - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Mesela bi yere bile en fazla vasıtan olmasa bile, araba otobüs olmasa bile zorda kalsan yürüsen kırk dakkada varırsın. Ama büyük illerde öyle bi imkan yok.” (Songül - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee önceden Konya büyük bi şehir olduğu için bi araç gerekliydi bi yerden bi yere gitmek için. Ama şimdi Aksaray’da yaşadığımdan beri o şey kaktı yani. Yürüyerek istediğim yere gidip gelebiliyorum, araca gerek duymadan.” (Suna - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Burcu da, Aksaray her ne kadar büyüyüp genişleyen bir kent olsa da insanların “yeni yeni otobüse binme alışkanlığı” kazandıklarını ve kendisinin hala her yere “yürüyerek gittiğini” söyleyerek, bu nedenle Aksaray’ı “kolay yaşanabilir bir kent” olarak değerlendirmiştir. Burcu’nun kent içinde her yere yürüyerek gidilebildiğini öne çıkardığı ifadeleri şöyledir:

“Yani eminim herkes kulasık bu cevabı vermiştir ama ister istemez küçük bi şehir olduğu için eee yaşam şartları daha nasıl desem? Ya kolay yaşanılabilir bir şehir. E... ulaşım yani her yeri biz yürüyerek gidebiliyoruz açıkçası. Hani şu an için daha da şehir büyüdü, genişledi. Toki gibi bi eee şeyimiz var böyle bir şehir kadar oldu orası da nerdeyse. Ee daha yeni yeni otobüse binib de uzak bi yere gitme alışkanlığı bi kaç senedir var. Yani ben önceden eee bildiğim için her yere hala o alışkanlık devam ediyordu, yürüyerek gidebiliyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan Berna ise kent içinde erişim kolaylığını ekonomik açıdan değerlendirmiştir. Konyalı olan Berna, “Konya’da ulaşımın çok fazla maddi imkan gerektirdiğini” söyleyerek, bu anlamda Aksaray’ın kendisi için avantaj sağladığını aşağıdaki sözleri ile dile getirmiştir:

“Aksaray yapı itibariyle küçük bi şehir. Ee ben de öğrenci olduğum için ee benim açımdan iyi bi şey bu. Çünkü mesela ben Konyalıyım. Konya gibi bi şehirde bi yere gitmek, ulaşım veya işte bişeyler almak çok daha fazla maddi imkan gerektiriyor. Ama Aksaray’da yürüyerek istediğim yere gidebiliyorum. Mesela öğrenci olarak alışverişimi yapabiliyorum, gidebiliyorum. Ulaşım falan açısından Aksaray benim için avantajlı bi şehir. Küçük olmasının bi avantajı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimlerin ikinci boyutu; *coğrafi konumun sağladığı erişim kolaylığı deneyimi* olduğu ve otuz altı katılımcının bu boyuttan söz ettiği görülmektedir. Coğrafi konumun sağladığı erişim kolaylığı deneyimi, kentin “çevre kentlere yakınlığı, karayolları ağı üzerinde olması, tatil yörelerine yakınlığı ve ticaret yolu üzerinde olması” biçiminde dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bu deneyimin ortaya çıkmasının temelinde, Aksaray’ın coğrafi konum itibariyle Türkiye’nin orta noktası sayılabilecek merkezi bir konumda bulunması nedeniyle birçok kente ve önemli noktalara yakın olması ve böylelikle bu kentlere ve noktalara kolaylıkla ulaşım sağlanabilmesi bulunmaktadır.

Coğrafi konumun sağladığı erişim kolaylığı deneyimlerinden ilki, *kentin çevre kentlere yakınlığı* ile ilgili deneyimler olmuştur. Katılımcılar, Aksaray'ın çevre kentlere yakınlığı bağlamında; “kentin kendi memleketlerine yakınlığını, gezinti, alışveriş ya da sağlık gibi ihtiyaçlarını karşıladıkları kentlere yakınlığını ve büyükşehirlere yakınlığını” öne çıkarmışlardır. Buna göre araştırmanın üniversite eğitimi için kentte ikamet eden katılımcılarından Gizem, Betül ve Uğur, kentin *memleketlerine çok yakın olduğunu* ve kolay ulaşım sağlayabildiklerini dile getirmiştir. Adanalı olan Betül, “istediği zaman evine gidip gelebilmesinin” kentin kendisine sağladığı avantajlardan biri olduğunu ve “Adana’ya ulaşımın üç saat sürdüğünü”, bunun da ulaşım açısından çok kısa bir zaman olarak düşündüğünü söylemiştir. Gizem de, memleketine istediği an kısa bir sürede ulaşmanın, bu kentin olumlu bir özelliği olarak bahsetmiş ve yaz okulu için bulunduğu Eskişehir’de, bu anlamda yaşadığı zorluktan söze etmiştir. Gizem’in kentin çevre kentlere yakınlık bağlamında memleketine yakınlığı öne çıkardığı ifadeleri şöyledir:

“Evet, olumlu yönü var. Mesela evime gitmek istediğimde iki saat, üç saatlik bi mesafede. Çok rahat bi şekilde ailem gelebilir imkân buldukça. Ee ben kendim gidebiliyorum çok rahat bi şekilde. Yani ben dersime girip, dersimden çıktıktan sonra evime gitme imkânım olabiliyo. Ee yazın ben Eskişehir’de bulundum. Orda yaz okuluna gittim. Mesela orası on hadi yolda otobüsün rötâr yapmasıyla falan hesaplarsak on iki saat. Yani on iki saat günün yarısı demek. Eee tamamı demek hatda. Mesela oradan evime gittiğimi düşünüyorum. Gidemem ve bunu kafam estiğinde yapamam. Ama ben burda kafam estiğinde evime çok rahat bi şekilde gidebiliyorum. Böyle bi imkana sahibim konumu açısından.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Uğur, kentin memleketine yakınlığını temsil eden görseline yönelik, dedesinin vefat haberini aldığı anda memleketi Konya’ya kısa sürede ulaşabildiğini aşağıdaki sözleri ile paylaşmıştır:

“Ya Konya’ya yakınlığı temsil ediyo benim için yani. Konyalı olduğum için bu. Kendi memleketim Konya. O yüzden dolayı istediğim zaman da gidebiliyorum. Yakın, bi buçuk saatte varıyorum. Birinci sınıftayken benim dedem ölmüştü. Mesela başka yerde Trabzon’da falan okusaydım Konya’ya uzaktı. On bir, on iki saattti. Haber geldi. Bi buçuk saatte Konya’ya vardım.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan ama iş ya da evlilik gibi nedenlerden dolayı bu kentte yaşayan katılımcılardan Yeşim, Esmâ, Sevgi, Cihan, Canan, Selin ve Yılmaz da, kentin memleketlerine olan yakınlığından duydukları memnuniyeti dile getirirken, bu durumun kentin sunmuş olduğu bir avantaj olarak değerlendirmişlerdir. Yılmaz, tercih etme imkanı olsa birçok kente göre “memleketine daha yakın olduğu ve üç saatte memleketine gidebildiği” için Aksaray’da yaşamayı tercih edeceğini söyleyerek, bu alt boyuta dikkat çekmiştir. Sevgi, Aksaray denildiğinde aklına ilk, Ankaralı olduğu için Ankara’ya yakınlığını geldiğini söyleyerek ifadelerinde, kentin çevre kentlere yakınlık bağlamında memleketine yakınlığına yer vermiştir:

“Aksaray kenti denildiğinde ilk olarak aklıma Ankaralı olduğum için Ankaralı, Ankara’ya yakın olması geliyo ve bu benim için önemli. Yani memleketime kolay erişebiliyor olmam, kolay gidip geliyor, gidip gelebiliyor olmam, gününbirlik hem gidiş hem dönüş yapabiliyor olmam benim için önemli.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Canan da, Aksaray’ın birçok kente yakın olmasının yanında “ailesinin yaşadığı Konya’ya yakınlığının” da önemli olduğunu getirdiği görsel üzerinden anlatmıştır:

“Yani Türkiye haritası. Türkiye haritasında Aksaray’ın yeri işaretli. Ee Aksaray’ın yeri benim için de önemli. Hem doğup büyüdüğüm ee ailemin olduğu Konya’ya yakın olması ve işte deniz kenarları, kıyıya, istediğim bütün yerlere daha kolay ulaşabilmemden dolayı benim için Aksaray bu yönden önem arz etmektedir.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Cihan, Begüm, Burcu, Esmâ, Hande, Dünder, Betül, Ayşe ve Uğur, Aksaray’ın çevre kentlere yakınlığı bağlamında *kentin gezinti, alışveriş ya da sağlık gibi ihtiyaçlarını karşıladıkları kentlere yakınlığına* dikkat çekmişlerdir. Aksaray’da üniversite eğitimi için bulunan Begüm, “güzel konumundan dolayı çevre illerde gezilebilecek yerlere gidebilmenin öğrenci için iyi olduğunu” söyleyerek gezinti yapabilecek kentlere yakınlığa gönderme yapmıştır. Üniversite öğrencisi katılımcılardan Betül de benzer şekilde kentin konumundan dolayı “gezmek ya da alışveriş yapmak için başka şehirlere kolaylıkla gidebildiğini” aşağıdaki sözleri ile ifade etmiştir:

“Aksaray konumu olarak çok ortada olduğu için mesela bi yere gitmek istediğimde atıyorum gezmek için, alışveriş yapmak için bile belki gitmek için çok konum olarak ortada bir yer olduğu için eğer araban varsa hani ya da otobüsle bile kısa bi sürede başka şehirlere kolay bi şekilde gidebilirsin. Kolay ve kısa bi şekilde gidilebilir diye düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Dünder, Esmâ ve Hande de ifadelerinde canları sıkıldığında gününbirlik de olsa gezmek amacıyla kentin coğrafi konumu sayesinde çevre kentlere ziyaretlerde bulunduklarından söz etmişlerdir. Dünder, ifadelerinde “şehir içindeki eksiklikleri yakın şehirlerden çok rahatlıkla tamamlayabildiğini ve hafta sonları Aksaray’da geçirmek istemediğinde çok rahat şehir dışına çıkıp istediğin şehirde hafta sonunu geçirebildiğini” söylemiştir. Esmâ, hafta sonları canı sıkıldığında günlük olarak Nevşehir’e ya da Ankara’ya ablasını ziyarete rahatlıkla gidebildiğini; Hande de, bir hafta sonu aynı gün içerisinde farklı kentlerde nasıl zaman geçirebildiğini anlatarak bu alt boyuta dikkatleri çekmişlerdir. Katılımcıların ifadelerine sırasıyla aşağıda yer verilmiştir:

“Eee mesela hafta sonu canımız sıkıldı, Nevşehir’e çok rahat gittik, geldik. Bi günlük gezimizdi. Eee iyi ki dedim Aksaray’da oturuyoruz. O kadar yakın, gidebildik. Mesela canım sıkıldığında hadi Ankara’ya gidelim, ablamlar Ankara’da yaşıyo. Ankara’ya gideriz. Çok yakın çünkü. Bunların hepsi iki saatlik, bi saatlik yollar. Kendi Yozgat’ta olsa, Yozgat’tan Nevşehir iki buçuk saat, Ankara altı saat. Bu daha zor olacaktı.” (Esmâ - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İşte eee hadi şunu yapalım bunu yapalım tarzında ya mesela bundan eee geçen hafta gittiğim şeydi, ee Kayseri’ye gittik. Gününbirlik avemeyi gezdik öğleye kadar. İkide eee Nevşehir Avanos’a geçtik. Orda sallanan köprüünün ordan geçtikten sonra orda biraz butiklere, küçük dükkanlara geçtik. Ordan eee Ürgüp Göreme’ye geçtik. Ateveye bindik orda. Peri bacaları tekrardan gezdik, geldik.” (Hande - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Uğur ise, ilk sırada yer verdiği fotoğraf üzerinden kentin coğrafi konumunun kendisi için çok önemli olduğunu ve “tam teşekküllü hastane olmadığı için insanların Konya ya da Ankara yakın olduğu için gitme şansları olduğunu anlatmıştır. Uğur’un sağlık ihtiyacının karşılandığı kentlerin yakınlığını öne çıkardığı ifadeleri şöyledir:

“Birinci fotoraf coğrafi konumla alakalı. Aksaray’ın büyükşehirlere yakınlığı önemli benim için. Konya, Ankara bunlar daha önemli. Benim için birinci sıraya konum koyuyorum ben. O yüzden dolayı onu seçtim birinci fotorafta. Bi ihtiyacımız olduğu zaman hastane olsun, başka şeyler olsun yakın olduğu zaman gitme şansımız olur. Mesela hastane. Bazılarıyla karşılaşıyorum işte otobüste falan. Burdaki tam teşekküllü hastaneleri yok. O yüzden Konya’ya gidiyorlar. Ankara’ya gidiyorlar. Biraz daha o yüzden iyi yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Burcu, Caner, Büşra, Salih ve Yılmaz ise Aksaray'ın çevre kentlere yakınlığı bağlamında *kentin büyükşehirlerle yakınlığından* söze etmişlerdir. Caner, Aksaray'ın konumuna bakıldığında “başkente yakın olması, çevresinde milyonluk büyük şehirlerin olması” nedeniyle daha iyi yerlere gelebileceğini belirtmiştir. Salih ve Büşra, kentin “Ankara, Konya, Adana, Antalya, Mersin gibi birçok büyükşehirle yakın olmasının ve kolaylıkla bu kentlere ulaşabilmenin” Aksaray'ın önemli bir avantajı olarak değerlendirmişlerdir. Yılmaz da “Kayseri'ye iki saat, Konya'ya bir buçuk saat, Ankara'ya iki saat iki buçuk saat, Mersin'e iki üç saat” yakınlıkta olan Aksaray'ın aslında hayalindeki bir kent olduğunu ve kentin olumsuz bir özelliğinin bulunmadığını söylemiştir. Burcu da diğer katılımcılarla benzer şekilde, ifadelerinde kentin birçok kente yakın oluşundan bahsetmiştir. Burcu aynı zamanda getirdiği görsel için de benzer ifadelerini kullanarak ilk görüşmedeki ifadelerini güçlendirmiştir. Burcu'nun Aksaray'ın coğrafi konumu nedeniyle büyükşehirlerle yakınlığını vurguladığı yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı görüşmelerdeki ifadeleri aşağıdadır:

“Ya 1... bi kere Aksaray konum olarak ıı Türkiye haritasını düşündüğümüzde bi kere her yere yakın bi şehir. Ya o açıdan çok güzel. Mesela bugün Mersin'e gitmek istesek üç saat. Konya'ya iki saat. Ankara'ya üç saat. Ya böyle düşündüğümüz zaman o açıdan avantajlıyız. Nevşehir'e yakınlığı, işte Kapadokya'sı filan, görülecek yerleri ee yakın bi şehir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee şuan gördüğümüz fotoraf bir Türkiye haritası ve Aksaray'ın eee konumunun kırmızı renklerle belirtildiği bir harita. Ee ben diğer röportajımda Aksaray'ın konumundan bahsederken ee Türkiye'nin neredeyse tam ortasında olan bir şehir olduğundan ve eee yakınında önemli eee ve büyük şehirlerin olduğundan bahsetmiştim. Ee şurada haritada da gördüğümüz gibi Aksaray işte en yakın olarak Konya ıı Konya Aksaray'ın sanırım doğusunda mı güneyinde oluyo ve Niğde, Nevşehir, ıı ve Kırşehir, Ankara bunlar önemli şehirler ve büyük şehirler. Haritadan da gördüğümüz gibi bu da bi ispatı olmuş oluyo yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentin coğrafi konumu açısından sağladığı erişim kolaylığı deneyimlerinden ikincisi, *kentin karayolları ağı üzerinde olması ile ilgili deneyimlerdir*. Kentin karayolları ağı üzerinde bulunması ile ilgili yaşanan deneyimin özünde, Aksaray'ın diğer illeri birbirine bağlayan bir bağlantı ve geçiş noktası özelliği göstermesi bulunmaktadır. Bu anlamda Hakkı, Tuğrul ve Ayşe, Türkiye'nin ortasında ve merkezi bir konumda bulunmasıyla diğer kentlerden farklılaşan Aksaray'dan “bütün yolların geçtiğini” söyleyerek, bu alt boyuta işaret etmişlerdir. Hakkı, “Türkiye'nin tam ortasında bulunan Aksaray'dan bütün illere giden otobüs firmalarının kentten geçmek zorunda olduğunu”; Tuğrul, “merkezi bir otoyola sahip olduğu için Ankara'dan Adana'ya, Kayseri'ye ve Konya'ya gideceklerin mutlaka Aksaray'dan geçtiklerini” söylemişlerdir. Benzer şekilde Ayşe de, “merkezde yer alan Aksaray'dan bütün yolların geçtiğini” örnekler ile de anlatarak kentin karayolları ağı üzerinde bulunmasının sağlamış olduğu erişim kolaylığına aşağıdaki ifadeleri ile dikkat çekmiştir:

“Merkezde olması yani bütün yollar mesela Aksaray’dan geçiyo. Öyle söylüyim. Yani Adana’ya gidecek, Konya’ya gidecek, Mersin’e gidecek, yani bi göbek noktası gibi düşünüyorum. Yani diğer mesela bi Kırşehir’den, Nevşehir’den ya da ne bileyim bi Konya’dan. Mesela Konya, büyükşehir ama Aksaray gibi merkez bi şehir değil. Yani Aksaray’a her yerden geçiş var. Ama diğer yerlere mesela bakıyorum hani mesela İstanbul gibi ya da Ankara gibi yani Aksaray da bi merkez şehir gibi aslında. Hani bütün geçiş noktaları aslında bi Aksaray’dan geçiyo. Hani Doğu’ya giderken yine Aksaray’dan geçiyosun, Karadeniz’e giderken Aksaray’dan geçiyosun.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Serhat, yarı yapılandırılmış görüşme ifadelerinde Aksaray kentini jeopolitik konumu gereği bir “köprüye” benzeterek bu köprünün Doğu ile Batı’yı birbirine bağladığını söylemiştir. Serhat aynı zamanda getirdiği Türkiye haritası görselini de “köprüye” benzeterek, Aksaray’ın “Doğu’yu Batı’ya bağlayan geçiş noktalarının merkez noktası” olduğunu ve “Doğu’ya açılan kapıların Aksaray’dan geçtiğini” söyleyerek önceki ifadelerini güçlendirmiştir. Serhat’ın, bir geçiş ve bağlantı noktası biçiminde vurgu yaparak kentin karayolları ağı üzerinde bulunmasının sağlamış olduğu erişim kolaylığının baskın olduğu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Jeopolitik konum olarak da Aksaray diyince aklıma eee sembolleştirecek olursam da köprü geliyo. Bunu ben aslında eee dünya üzerinde İstanbul’un konumu neyse Türkiye üzerinde de Aksaray’ın konumunu İstanbul’a benzetiyorum. İstanbul nasıl kıtaları birbirine bağlıyorsa Aksaray da doğuyu ve batıyı bağlayan çok güzel bir jeopolitik konumda olduğu için eee yavru İstanbul olarak görüyorum jeopolitik konumu itibariyle.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“I... ikinci fotoğrafım da u gogil meps rotaları üzerinde eee örnek olarak İstanbulu doğu illeri arasında bi rota ee belirledim. Bu fotoğrafı seçmemdeki amaç ise bir önceki röportajımda Aksaray doğu ile batıyla doğuyu ee birleştiren bir merkez olarak eee gördüğüm için u onu destekler nitelikte bir fotoğraf seçtim. Burdaki örnek aldığım en eee batı olarak gördüğüm İstanbul’dan eee Gaziantep iline bi rota belirledim. Bu fotoğrafta gördüğünüz üzere geçiş noktaları doğuyu batıya bağlayan merkez nokta Aksaray’dır ve Gaziantep’i her ne kadar seçmişsem de bunu bu rotayı biz Diyarbakır olsun, Mardin olsun ve diğer şehirler Malatya olsun bunları doğuya açılan u kapılardan herhangi birini seçersek isek de bu rotanın yine Aksaray’dan geçmiş olduğunu görüyoruz.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “Köprüye benzetiyorum. Köprüye. Çünkü dediğim gibi doğuyla batıya bağlıyo. İki bağlantı söz konusu olduğu için de köprüye benzetiyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hande, Aksaray’ı Türkiye’nin tam ortasında bulunduğu için “örümcek ağına” benzetmiş ve coğrafi konumu itibariyle “Doğu’yu Batı’ya, Güney’i Kuzey’e bağladığını” söylemiştir. Ayrıca bir dinlenme tesisine ait görsel paylaşan Hande, “konum itibariyle Aksaray’dan geçen her aracın bu dinlenme tesisine uğradıklarını” düşündüğünü de ifade etmiştir. Hande’nin yarı yapılandırılmış görüşmede öne çıkardığı ve paylaştığı görselde yer verdiği karayolları ağı üzerinde bulunmasının sağlamış olduğu erişim kolaylığına ilişkin sözleri şöyledir:

“Bana göre yani Türkiye’nin tam orta noktası olarak nitelendirebiliriz. Doğuyu batıya, güneyi kuzeye bağlayan bir ee konumu coğrafi konumu itibariyle, ulaşım noktasında (...)” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Örümcek ağı. İlk aklıma o geldi. Niye örümcek ağı? Hani örümcek ağını eğer hani aklımdaki çünkü şeydir. Aksaray’ı ben hani konuşulduğu zaman ilk aklıma gelen dediğim gibi türkiyenin tam ortasında olarak adlandırdığım için örümcek ağı türkiye olarak, haritası olarak değerlendirilsin. Tam orta noktasında Aksaray olarak nitelendirebiliriz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ağaçlı turistik dinlenme tesisi olarak da ee değerlendirilebilir aslında. Aksarayın daha öncesinde ilk röportajımızda belirttiğim gibi bulunduğu konum itibariyle Aksaray’dan ee yolu geçmeyen yoktur eğer otobüs yolculuğu yapıyorsa özellikle. Araçla da mutlaka zaten sıklıkla kullanılan bi yer olduğu için ağaçlı dediğim gibi yani Türkiye ortalamasında burdan geçip de yani yüzde altmış yüzde yetmiş oranında mutlaka uğradıklarını düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

İhsan ise kentin coğrafi konumu itibariyle karayolları ağı üzerinde bulunmasının sağlamış olduğu erişim kolaylığından, yeterince iyi faydalanılmadığını düşünmektedir. İhsan, Aksaray’ı “yolların buluştuğu bir yer” olarak tanımlarken, yol güzergahında marka haline gelmiş yeme-içme mekanları, indirimli mağazalar ya da AVM’ler yapılarak bu özellikten

kentin bir kazanç sağlayabileceğini belirtmiştir. İhsan, sağladığı görsele yönelik de benzer ifadeleri kullanarak, geçmiş ifadelerine destek sağlamıştır. İhsan'ın bu ifadeleri şöyledir:

"Yolların bulunduğu yer şöyle eee transit geçiş anlamında ee bir yer. Ama bu özelliğini çok iyi kullandığını düşünmüyorum. Hani ee şey olarak coğrafya bi avantaj, pas vermiş ama Aksaray bi gol atamamış. Mesela bolu tamam İstanbul yolunda stratejik ama eee Bolu'da durmayan, Bolu'da alışveriş yapmayan, Bolu'da et yemeyen yok gibi. Aksaray'ın sadece ne var ağaçlısı var. Yani bu uuu potansiyelden yeterince faydalanamadığını düşünüyorum. Atıyorum bir her bütün u yolların madem kesim noktası bir outlet merkezi yok, bir alışveriş merkezi yok, ne bileyim eee yani bir et mangal ünlü ismailin yeri gibi ne bileyim Bolu'daki böyle et mangal, et diyince Aksaray'da yenecek yani ye yemelisin denilecek bir marka yok yani benim gördüğüm kadarıyla. E... yani yolların coğrafyanın daha doğrusu bu hediyesini çok olarak yani çok iyi kullanılmamış olduğunu düşünüyorum." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Aksarayın en büyük eee kazanım daha doğrusu coğrafi konumunun e... olumlu taraflarını göstermeye çalıştım aynı fotoğraf karesinde. Hem eee bütün kuzeyden güneye, güneyden kuzeye, doğudan batıya, batıdan doğuya bütün yolların keşişim noktasında olan e... ana yolu gösterdim hem de Hasan Dağı'nı gösterdim. Eee bu iki şeye aksarayda çok değer atfediliyor. Ama her ikisinde her ikisinden de Aksaray'ın yeterince eee faydalanamadığını düşünüyorum. Mesela yol için bir Bolu olmadık. Bir Sertavul olmadık yani." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin coğrafi konumunun sağlamış olduğu erişim kolaylığı deneyimlerinden bir diğeri, *kentin tatil yörelerine yakınlığı ile ilgili deneyimler* olmuştur. Serhat, "tatil için denize girmek istediği zaman kentin Mersin'e yakın" olduğunu söylerken; Suna, "hafta sonları bile yakın illere gidip rahatlıkla tatil" yapabildiğinden bahsetmiştir. Aksaray'ın coğrafi konumunu temsil eden Türkiye haritası görselinde Burcu, "hafta sonu kafa dağıtıp dolaşmak için Nevşehir'de Kapadokya bölgesine elli dakika" gibi kısa bir sürede ulaşabildiğine dikkat çekmiştir. Aynı görseli getiren Canan ise Aksaray'ın haritadaki yerinin "Antalya ve Mersin gibi deniz kenarlarında ve deniz kıyılarında" bulunan kentlere daha kolay ulaşabilmesinin yanı sıra "sıkıldığı zaman günübirlik bile gezip görebileceğim yerlere" yakınlığı nedeniyle oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Hüseyin, Aksaray kentinde yaşamının kendisi için avantajlarından bahsederken, bu avantajlardan birinin de kentin coğrafi konumunun sağladığı avantaj olduğunu dile getirmiştir. Hüseyin, Aksaray'ı "yol üstünde bir güzergâh olarak" tanımlayarak kentin karayolları ağı üzerinde bulunduğu işaret ederken, vermiş olduğu örnekler yoluyla birçok tatil yöresine de yakınlığını ve bunun kendisi için bir avantaj olduğunu şöyle anlatmıştır:

"Ee herhangi bir ee şehirde farklı şehre gitmek istediğimizde de yol üstünde bir güzergah olduğunu düşünüyorum. Mesela Konya'ya, Nevşehir'e, ee Kayseri'ye, işte Mersin'e, Antalya'ya, ee Ankara'ya. Mesela bu tip şehirlerin ortasında bir şehir olması münasebetiyle mesela ilgi ve dikkatimiz hangi yöndeyseniz ee biz buna göre ee o şehre gitme imkanımız var. Özellikle mesela söz gelimi ee ya kışın mesela kayak yapmak istediğimizde Kayseri'ye, ee yazın denize girmek istediğimizde Mersin'e, tarihi turistik yerleri görmek istediğimizde Nevşehir'e bu tip eee avantajları var. Yine Konya'ya mesela bi şehir deneyimi için, ee Konya'ya gitme şansı var." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin coğrafi konumunun sağlamış olduğu erişim kolaylığı deneyimlerinden sonuncusu, *kentin ticaret yolu üzerinde olması ile ilgili deneyimlerdir*. Katılımcılardan Tuğrul, "İç Anadolu Bölgesi'ni, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'yu ticaret olarak birbirine bağlayan bir ağ merkezine sahip" olan kentin "merkezi bir ticaret yolu" üzerinde bulunduğunu söylerken; Aykut, kentin "ticaret yolu üzerinde bulunmasını" bir avantaj ve Aksaray'ı diğer kentlerden ayıran bir özellik olarak değerlendirmiştir. Nermin ise

ifadelerinde, “transit geçiş noktası üzerinde bulunan” Aksaray’ın ticarete açık bir bölge olduğu, ancak bu durumun yeterince iyi kullanılmadığı üzerinde durmuştur. Nermin, kentte yatırım yapan bazı firmalardan örnekler vererek, kentin sahip olduğu bu özelliğinin avantaja dönüştüğünü ama geliştirilmesi gerektiğini aşığıdaki gibi ifade etmiştir:

“İu bir de ticarete açık bi bölge burası. Tıransit geçiş noktası üzerinde olduğu için böyle bi avantajı var. Tabi bu çok kullanılmıyo diyemem. Çünkü birissanın (Brisa) gelmesi, mercedes benzin (Mercedes-Benz) olması, sütaşın (Sütaş) gelmesi hani dağıtım açısından kolaylık sağladığı için eee bu biraz kullanılıyo, evet. O avantaja dönüştürülmüş durumda. Ama daha da gelişebilir tabi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Serhat da Nermin gibi, kentin coğrafi konumunu yeterince iyi kullanamadığı görüşünü paylaşmıştır. Serhat, “karayolu ağı üzerinde bulunan” kentin coğrafi konumundan dolayı “turizm bölgelerine”, üretimde kullanılan “hammaddeye ve Mersin limanına yakın” olmasının, Aksaray’da üretilen ürünlerin dünya pazarına ve Türkiye içerisine yaygınlaştırmada önemli rol oynadığını vurgulamıştır. Serhat’ın, kentin hammadde kaynaklarına ve limanlara yakınlığından söz ederek ticaret yolu üzerinde bulunmasına şu sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Yatırımın temel ayaklarından bi tanesi de konumdur. Hammaddeye yakınlık olması ve konum çok büyük önem arz eder. Çünkü ürettiğiniz bi ürünü ee gerek dünya pazarına gerek ee Türkiye içerisine yaygınlaştırmamanın en önemli yerlerinden bi tanesi konumdur. Bizim Aksaray, Mersin limanına çok yakın. Doğuyu batıya bağlayan noktada yer alıyoruz. Karayolunun ana halteri olan e doksanın (E-90 karayolu) üzerinde yer alıyoruz. Eee turizm bölgelerine yakınız ve bu bir sürü elinizde veri olmasına rağmen ee bir türlü arzu edilen seviyeye gelmemiş.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.4.3. Kentte Sunulan Kamu Hizmetlerine Yönelik Deneyimler

Araştırmadan elde edilen bulgulardan, Aksaray kentinin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler anlamında katılımcıların üçüncü sırada yer verdiği deneyimlerin, *kentte sunulan kamu hizmetlerine yönelik deneyimler* olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların kamu hizmetlerine yönelik deneyimleri, “fiziksel kamu hizmetlerine yönelik deneyimler ve yöneticilerin özelliklerine yönelik deneyimler” olmak üzere iki boyutta toplanmıştır. Katılımcıların çoğunluğu (49 katılımcı), bu deneyim türüyle ilgili deneyimlerini paylaşmış, bu katılımcılardan on biri aynı zamanda görseller de getirmiştir.

Esma – 3. Sırada (Altyapı Hizmeti,
Yöneticilere Güven Duyma)
Hüseyin – 7. Sırada (Altyapı Hizmeti)

Aslı – 3. Sırada (Altyapı
Hizmeti)

Canan – 3. Sırada (Sağlık
Hizmetleri)

Metin – 3. Sırada
(Altyapı Hizmeti)

İhsan – 4. Sırada
(Eğitim Hizmetleri)

Metin – 2. Sırada
(Yöneticilere Güven Duyma)

Görsel 100. Kentte Sunulan Kamu Hizmetlerine Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Fiziksel kamu hizmetlerine yönelik deneyimler, kırk iki katılımcı tarafından dikkat çekilerek, kentte sunulan kamu hizmetlerinin önemli bir boyutu olarak öne çıkmaktadır. Fiziksel kamu hizmetlerine yönelik deneyimler kapsamında katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre; “altyapı hizmetleri, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri ve bakım hizmetleri” olmak üzere dört alt boyut ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu boyutlar, hizmeti sağlayan kurumun farklılaşması noktasında birbirinden ayrılmaktadır. Buna göre altyapı hizmetleri ve bakımevi hizmetleri, yerel yönetimler (belediyeler) tarafından sağlanırken; eğitim ve sağlık hizmetleri merkezi yönetim tarafından sağlanan hizmetlerdir.

Kentin altyapı hizmetlerine yönelik deneyimlerin, yollar, aydınlatma, kaldırımlar, yol ve trafik işaretleri ile elektrik, su, doğalgaz gibi altyapı unsurları bağlamında ortaya çıktığı görülmektedir. Bu unsurlar bağlamında yaşanan sorunların, kentteki yaşamın zorlaşmasına neden olduğu söylenebilir. Bu anlamda otuz dört katılımcının, altyapı hizmetlerine yönelik yaşadıkları daha çok olumsuz deneyimleri paylaştıkları görülmektedir. Altyapı unsurlarından biri olan yollar ile ilgili katılımcılar, kentteki yolların dar, düzensiz ve bakımsız olduğunu ve yol çalışmalarının verdiği rahatsızlıktan söz ederek, yol çalışmalarının tamamlanarak, geniş, düzenli ve bakımlı yolların yapılmasına dair arzularını dile getirmişlerdir. Bu anlamda katılımcılardan Ayşe, Suna, İhsan ve Hüseyin, ellerinde imkan olsa “kentteki yolların daha da genişletilmesini”; Selin de “her yeri çukur olan yolların daha düzeltilmesini” istediğini söylemişlerdir. Barış ve Gönül, kendilerine imkan verilmiş olsa kentte yolların düzenini değiştirmek istediklerini söylemişlerdir. Barış, düzenli bir yol sisteminin eksikliğinin “kazalara neden olabildiğini”, Gönül ise “trafik akışını bozduğunu” şu sözlerle ifade etmiştir:

“Kentde şunu değiştirmek isterdim. Eee öncelikle bir eee yol sistemi sıfır. Bu biraz sıkıntılı çünkü. Her yerde demeyebilirim ama genel olarak eee karayolları düzeni çok bozuk Aksaray’ın. Biliyorsunuz bi çok kazaya sebebiyet veriyö. Öncelikle şehrin böyle bir kirokisini e... alınıp bu yolların daha düzenli, daha riski azaltacak bi şekilde dizayn edilip tekrardan düzenlenmesi lazım diye düşünüyorum. Ben yani böyle bir imkanım olsa ilk işe yollardan başladım.

Dolayısıyla eee etkileşimin veya da ee insanların birbirine kavuşmasının en büyük ee bağlayıcısı ulaşım. Ulaşım ne kadar sağlam olursa insanlar sevdiklerine daha sağlıklı bi şekilde kavuşur diye düşünüyorum.” (Barış - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Yollarını kesinlikle değiştirmek isterim. Eee çünkü sürekli bana göre hani yanlış tabir olmasın saçma sapan bi düzen oluyo. Tırafık akışı, göbeklerin çok büyük olup yolların daracık olması, eee ne bileyim sürekli yollarda kazı çalışma olması bunlar beni ee çok rahatsız ettiği için bunları kesinlikle düzletirim.” (Gönül - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan ancak uzun yıllardır bu kentte yaşayan Hayriye ise bu katılımcıların aksine kentte seneler içinde yollarda meydana gelen iyileşmelere dikkat çekmiştir. Hayriye, Aksaray’a ilk geldiği yıllarda düzgün bir yolun olmadığını şu anısıyla belirtmiştir:

“Şehircilik anlamında mesela çocuklar çamura batıp eve gelirlerdi. Hani bi yolda caddeleşme olayı bi yoktu yani. Düzgün bir yolu dahi yoktu Aksaray’ın benim ilk geldiğim senede. Okula giderlerdi, gelirlerdi. Tamamen elbiseleri çamura batmış bi şekilde gelirlerdi. Daha sonra ilerleyen dönemlerde biraz daha belediye çalışması hızlandı gibi geliyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Betül, Uğur, Funda, Hakan, Esmâ, Hüseyin kentteki yol çalışmaları nedeniyle yaşadıkları zorluklardan ve bu çalışmaların kent yaşamını nasıl zorlaştırdığından bahsetmişlerdir. Betül, kentte “bir türlü tamamlanmayan, sürekli yol çalışmaları olduğunu ve gitmek istediği yerlere kolaylıkla gidemediğini”; Uğur, “üniversite girişindeki yolu her sene tekrar yapılarak yenilenmesinden” duyduğu rahatsızlığı” belirterek yol çalışmalarının verdiği rahatsızlığı öne çıkarmışlardır. Funda ise, yol çalışmaları nedeniyle evinden işyerine gitmek için daha fazla zaman harcadığını söyleyerek kentteki yol çalışmaları nedeniyle kent içi erişimin zorlaştığına dikkat çekmiştir. Funda’nın bu sözleri aşağıda verilmiştir:

“İl Aksaray’da büyükşehir göre birazcık daha ıı hani tırafık olayı, bir yere çabuk yetişebilme, çabuk bir yere ulaşabilme olayı çok fazla. Ama yine bu aralar ıı yol yapım çalışmaları, yolların kapanmasıyla bu artık yine bir kaosa dönmüş durumda. Ben evden buraya yedi dakkada gelirken şimdi yarım saatte gelebiliyorum. Yani bu da ıı yol yapım çalışmaları bişeyler alt yapı yapıyorum derken üç aylık dönem dört beş aylığa uzamasıyla alakalı diyebilirim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmanın evli çiftlerinden Hakan yarı yapılandırılmış görüşmede, Esmâ ise fotoğrafa dayalı görüşmede, kent meydanında yapılan yol çalışmasından dolayı çok sıkıntı çektiklerini anlatarak, yol çalışmalarından duydukları rahatsızlığı paylaşmışlardır. Hakan ve Esmâ’nın yol çalışmalarına yönelik ifadeleri aşağıda sırasıyla verilmiştir:

“Şu eee meydandaki alt geçit yapılırken çok sıkıntı çektik biz. Hani özellikle alışık olmadığımız bi durum olduğu için eee bizim için çok sıkıntılı bi dönem oldu. Okula giderken çoğu zaman okula geç kaldık, çoğu zaman yetişemedik, çoğu zaman kaza riski atlattık. O yüzden o benim için kötü bi anı. Yani inşaatın yapıldığı dönemde bizim için yol tam bi eziyet haline gelmişti.” (Hakan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Sıkıntı. Bizim nişanlı olduğumuz zamandı bu eee yol yapımı. Bize sıkıntıydı ya, çok büyük sıkıntı. Tam eve giderken biz şu aradan geçmemiz gerekiyordu. Geçemiyoduk. Ya yapamıyoduk. Başka yol aramalıydın. Bu yol bana aksarayın sokaklarında araba sürmeyi öğretti, arka sokaklarında. Bilmiyodum ki yol. Benim tek bildiğim burası ama bilmediğim yönleri öğretti.” (Esmâ - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hüseyin, getirdiği görsel üzerinden kentteki yol çalışmalarının sürekli devam ettiğini ve “insanların kullanımı düşünülmeden kesilmesi, tadilat ve çalışmalarına girişilmesi hayatı zorlaştırdığını” anlatmış ve aynı zamanda bununla ilgili anılarını da paylaşmıştır:

“E... bu genel anlamda aksarayda hani bitmeyen yol projesi var@@@ E... bitmeyen yol projesinin devamı. Ben geldiğimden beri yani nerdeyse yedi seneye girecez hani ee bu aksarayın şehirdeki malesef eee ne ana yollarda ne şehir içerisindeki yollardaki tadilat ve tamirat çalışmaları bi türlü bitmedi. Doğal olarak da ister istemez ee tadilat

ve tamiratın yapıldığı yönlerde trafik sıkışıklıkları meydana geliyor. Şehir aslında çok geniş bir şehir. Çok ferah bi şehir ama yolların hani mesela bu denli şekilde hani en azından ee belediye ve karayolları tarafından insanların eee hani kullanımı düşünülmeden kesilmesi, tadilat ve çalışmalarına girilmesi hayatı baya bi zorlaştırıyor. Hani bi gün e... şeyde merkezde hani her gün farklı bi yer kazındığı için mesela Efor'a (AVM) gitmek istiyorum mesela ya şehrin tamamını gezdim, Efor'a gidecek bir tane yol bulamadım. Her tarafı kesmişler. Hani çok dolandım. Eee en sonda yanlışlıkla şeye çıktım bilemeden. Sonra geri dönme imkanım da çok zor oldu. Onu hatırlıyorum, o gün çok zor. Arkamdan gelen araba da mesela az daha çarpıyordu, bi trafik kazasına sebep olacaktık. Hani o tadilat yapılan yola çıktım yanlışlıkla, hani geçerim bi ümidiyle. O zaman bi baya bi korkmuştuk. Yine mesela bu yol yapım çalışmaları sırasında yolu kesmişler ee fakat ee şöyle hani çok basit bi şekilde hani, odun koymuşlar hani. O gece vaktinde hani ben ders anlatıp geldiğim için o gün kesmişler henüz. Bilemediğim için mesela firene basmama rağmen hani araba eee Beğendik'in (AVM) arka tarafındaki kısımda yani, Kültürparka geçilen kısımda arabanın eee o stabilize hani ee yola girdiğini, sonra da hani bi çekiciyle çıktığını bilirim." (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Altyapı hizmetlerinin bir diğer unsuru olan aydınlatmaya yönelik Berna, "herhangi bir dükkana ya da esnafa gitmek için karanlık sokaklardan geçmek zorunda kaldığımı"; Selin, kentte "karanlık olmasından dolayı girmeye korktuğu sokakların bulunduğunu" söylemiştir. Evli ve çocuk sahibi bir çift olan Salih ve Aslı da benzer şekilde kentteki sokakların çok karanlık olmasından duydukları rahatsızlığı dile getirmişlerdir. Salih, kış aylarında "akşam yediden sonra kentte ıssız bir hava oluştuğunu ve aydınlatmanın yetersiz olduğunu" belirtmiştir. Eşi Aslı da hem ifadelerinde hem de paylaştığı görselde Aksaray'ı kış mevsimine benzetmiş ve bu benzetmenin nedenlerinden biri olarak da aydınlatmanın yetersizliğine işaret etmiştir. Aslı, ayrıca yetersiz aydınlatmadan dolayı kentte tek başına dışarı çıkmanın kendisini tedirgin ettiğini de söyleyerek güvenlik deneyimine de göndermede bulunmuştur. Bu katılımcıların ifadelerine sırasıyla aşağıda yer verilmiştir:

"Aydınlanmasının yetersiz olduğunu düşünüyorum. Kaldı ki merkezi bi yerde oturuyoruz. Ama gece örneğin saat gece bile değil akşam şu anda özellikle kış aylarında yediden sonra baya ıssız bi hava oluyo ortamda. Belki aydınlanması daha iyi olsa akşamları da dışarıya çıkabiliriz." (Salih - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Kış mevsimi, soğuk bi şehir yani böyle. Yani. Yani soğuk, ayaz, böyle karanlık bi şey geliyo yani. Akşamları çok karanlık mesela ışıklandırması çok kötü. Ondan çok muzdaribim. Böyle gözümde pozitif bişeyler canlandırmiyo açıkçası. Yalnız başıma mesela bu şehirde dışarı çıkamıyorum ben. Tedirgin oluyorum akşamları. Kış mevsimine benzetirdim, kışı sevmediğim için." "Dediğim gibi akşamları dışarı çıkamıyorum, çok karanlık şehir. Sanki saat yedi sekiz değil de gece on iki gibi. Zifiri karanlık oluyo. Bundan şikayetçiyim." (Aslı - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Aksaray'la ilgili Aksaray'ı benzetesen neye benzetirsin demiştin şehir olarak. Ben de kış mevsimine demiştim. Çünkü hani kış soğuk, erkenden hava karardığı için karanlık geliyo. Aksaray'ın da aydınlatma sisteminden bahsetmiştim sana. Çok kötü. Yalnız dışarı çıkmak beni tedirgin ediyö burda diye. Akşam yedi ama gece on iki gibi hissediliyo demiştin. Hani bu fotoğrafta da işte karanlık bi kış gecesi, bir sürü araba var ama etrafta hiç bi ses, civıltı, insan izi, herhangi bişey yok. Yani onu anlatıyo." (Aslı - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Salih ve Aslı aynı zamanda altyapı hizmetleri bağlamında kentteki kaldırımların durumlarına yönelik yaşadıkları deneyimleri de paylaşmışlardır. Aslı, "bebek arabasıyla dışarı çıktığında kaldırımlar için birinin yardımına ihtiyaç duyduğunu" ve kentteki kaldırımların çocuk gezdirmeye dönük olarak inşa edilmediğini söylemiştir. Salih de benzer şekilde bebek arabasıyla kaldırımlardan inmede ve çıkmada sorun yaşadıklarını ve Aksaray'ın "bebekli çiftlerin rahatça gezebileceği" bir kent olmadığını aşağıdaki sözleriyle ifade etmiştir:

"Kızım la kızımı bebek arabasında götürürken örneğin bazı kaldırımları çıkamıyoruz. Bazı kaldırımlarda hani yüzde belki yetmiş, yüzde seksen oranında ee kaldırımlara çıkmak için şey yapılmış. Kaldırımlara çıkabiliyoruz. Bazen çıktığımız kaldırımlardan inmek için yer yok. İnemiyoruz kaldırımdan. O tarz sıkıntılarımız var. Ama dediğim gibi yüzde yetmiş oranında yapılmış. Öyle. Ama yüzde otuz oranında sıkıntılarla karşılaşıyoruz. Hani bu yönden ee bebekli çiftlerin rahatça, tam anlamıyla gezebileceği bi kent değil bence." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Altyapının bir diğer unsuru olan yol ve trafik işaretleri ile ilgili Berna, “kavşaklardaki trafik ışıklarının” karmaşıklığını; Hüseyin, “trafik lambalarının her sokak ve caddede ayrı ayrı çok fazla bulunmasından dolayı trafiğin kitlendiğini” söyleyerek bu alt boyut ile ilgili olumsuz görüşlerini paylaşmışlardır. Metin de getirdiği görsel ile ilgili, “trafik işaretlerinin insanların görebileceği yerde bulunmaması” nedeniyle park halindeki arabasına çarpılmasını içeren anısını paylaşmıştır. Metin’in altyapı kalitesine dikkat çektiği anısı aşağıdadır:

“Benim arabama çarpmışlardı. Ya benim arabam park halindeydi ve belediyenin koyduğu bi t... tek yön işareti var. Tek yön işaretini görmeniz mümkün değil zaten. Tersten gelen bi vatandaş var ve normal şekilde, normal seyir haline olan bi vatandaş var. Tersten gelen vatandaş o tabelayı görmediği için yola giriyö. Diğer vatandaş da normal seyir halinde normal yolunda giderken benim park halindeki arabama çarpmışlardı.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Elektrik, su, doğalgaz gibi altyapı unsurları ile ilgili Begüm ve Yeşim, kentte elektrik ve suların sürekli kesildiğinden söz ederek, bu konudan duydukları memnuniyetsizliği dile getirmişlerdir. Begüm ve Yeşim’in kamu hizmetleri bağlamında kentin altyapı hizmetlerine dikkat çektikleri ifadeleri sırasıyla aşağıda verilmiştir:

“Eee suları çok gidiyo. Sürekli su gidiyo. Ee yani biz evet çok fazla yaşamıyoruz. Yurt buna bi önlem aldı ama bazen çarşıda görüyorum, insanlar deli gibi su taşıyolar bidonlarla, damacanalarla falan. Bu çok büyük bi sıkıntı. Ona keza sürekli elektrik gitgelleri yaşıyonyo. İşte elektirikler gidiyo. Bi arkadaş elektirikler gittiği için işte ee garajdan arabasını çıkartamamıştı falan. Böyle şeyler oluyo bazen.” (Begüm - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Benim oturduğum bölgede genelde su kesintisi, elektirik kesintisi çok fazla oluyo. Hatda ben şunu bile dedim. Yani burası şehir olmayı haketmiyo bile dedim yani sinirlendiğimde. Hani çünkü bi şehiri şehir yapan suyudur, yoludur. İşte hani zaruri hani böyle asgari ihtiyaçları karşılaycak şeylerdir. Bizim suyumuzdan bi ara çamur aktı ve iğrenç kokuyodu. Genelde bi su sorunu var burda. Elektirikler sürekli gidiyo.” (Yeşim - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Metin ise yapılan altyapı çalışmalarının uzun vadeli planlama yapılmadan gerçekleştirildiğini ve bu nedenle altyapı çalışmalarının düzenli bir biçimde yürütülmediğini söyleyerek, altyapı çalışmalarının planlama yönüne işaret etmiştir. Metin’in ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Mesela bir proje yapılırken bu projenin birkaç yıl ötesini düşün mesela, bunun iki yıl üç yıl öncesini düşünüyö. Bunu bi elli yıl yüz yıl ötesi düşünülmiyo. Mesela bi doğalgaz yapılacak, bi su u kanalizasyon bunlar yapılyo. Yapılırken adam yani her şeyden önce belediye parseliyazsonu yaparken her yaptığı parselin önüne alt yapısını koyması lazım. Bizim burda tam tersi yapılyo. parseliyazson yapılyo. Sonra işte su için bi kazılyo, kanalizasyon için bi kazılyo, telekom ayrı bi kazıyo. Yaptığın hem asfalt yani devlete zarar. Artı hem düzenli bi şey olmuyo. Bunun gibi yani sürekli kaz u doldur, kaz doldur böyle gidiyo hani. Doğru bulmuyorum bunları. Hani geleceğe yani bi elli yıl yüz yıl ötesi düşünülerek yapılmıyo bazı şeyler. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Hakkı ve Hatice ise, Aksaray’da altyapı hizmetleri bakımından iyileşmeler görüldüğünü belirterek bu anlamda diğer katılımcıların aksine olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Hakkı, “eskiye göre yolların, kanalizasyonun, doğalgazın kırsal kesimlere kadar ilerlediğini” söylemiştir. Hatice, altyapı kalitesi bakımından şuan oturduğu mahalledeki gelişmeleri, on sene önceki durumu ile kıyaslayarak, altyapı hizmetleri bakımından kentte gerçekleşen gelişmeleri anlatmıştır:

“Eskiden ne bileyim aksaray küçük bi yeridi. Öyle bi yolu, suyu, elektiriği o kadar değildi yani. Son zaman, son on sene on beşe sene içinde belki güzelledi Aksaray’ımız. Evleri çok güzel oldu, çok lüks oldu. Hani bu kadar değildi. Mesela bizim benim kendi yaşadığım belediye arsaları eskinden hani yolu neyi yoktu. Elektirik pek yoktu, bizim yeni vardığımızda. On yedi sene oldu ora taşınalı. Şuan ee yolu var. Otobüsü geçiyo. Sağlık ocağı var. Pazarı var. Doğalgaz

geldi. Yani şuan atlyapısı yapılyo. Güzel. Her yer en şey mahalle bizim mahalleydi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fiziksel kamu hizmetlerine yönelik deneyimler kapsamında ortaya çıkan alt boyutlardan biri de, on dokuz katılımcının işaret ettiği ve ikinci sırada yer alan, *kentin eğitim hizmetlerine yönelik deneyimler* olmuştur. Bulgular, eğitim hizmetlerine yönelik deneyimlerin; üniversite eğitimi ile ilköğretim ve lise eğitimleri bağlamlarında ortaya çıktığını göstermektedir. Katılımcılar, kentin eğitim olanaklarını, eğitim kurumlarının sayısal olarak yeterliliği ve öğretmenlerin sahip oldukları bilgi düzeyi bakımından değerlendirmişlerdir. Üniversite eğitimi bağlamında Aksaray’da üniversite eğitimi almak için yaşayan Begüm ve Uğur ile Aksaraylı katılımcılardan evli ve çocuklu Gönül, ilgili kurumda çalışan hocaların gerekli bilgiye sahip olduklarını belirterek sunulan hizmetin güven boyutunu öne çıkarmışlardır. Bu anlamda Begüm ve Uğur, hocaların kaliteli olmasını bir avantaj olarak gördüklerini; Gönül ise çocuğunun Aksaray’da üniversite eğitimi almasını istediğini söylemiştir. Katılımcıların, hizmetin güven boyutuna yönelik ifadeleri sırayla aşağıdadır:

“Kendi bölümüm için konuşmak gerekirse eğitimi bence çok güzel. Ben çok memnunum diğer üniversitelerle kıyaslandığı zaman hocalarımız kendi bölümümüz adına çok çok iyiler. En büyük avantajları bunlar.” (Begüm - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Bu üniversite kendi şey çoğu üniversiteye göre gelişmiş olması bizim için bi avantaj yani. Hocaların yüzde yetmiş, yüzde altmış kaliteli olması önemli. Bizim için bi avantaj.” (Uğur - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray’da ıı yaşamak güzel. Ben burdan gidemiyorum. Mesela kızım üniversiteye girecek bu yıl. İnşallah. İyi bi yer tutturursa gidecek. Eee ama burdaki üniversiteye de gitmesini istiyorum. Ee gelişti çünkü sürekli yenilikler. Çok fazla ıı benim müşterim var Aksaray üniversitesinden. Hepsı de yani içlerinde şu da kötü diyebilceğim bi öğretmen yok. Eğitimci yok. ıı bu sebeble ben çocuğımın gitmesini istemem.” (Gönül Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Üniversite eğitimi bağlamında İhsan ise fotoğrafa dayalı görüşmesinde, kentteki üniversitenin, Aksaray’da yaşayanların üniversite eğitimi alabilmelerinde kolaylık sağladığını belirterek, bu hizmetin kentteki varlığına ve hizmetin ilgililere sunulabildiğine işaret etmiştir:

“Üniverstedeki okuyan öğrencilerin, derse girdiğimiz öğrencilerde şuan belki yüzde ellinin üzerinde bi Aksaraylılık oranı var, yani son zamanlarda özellikle son yıllarda. E... bu da bir eee Aksaray’da yaşayan birinin kolaylık. Mühendislik eğitimi olsun, işletme iktisat eğitimi olsun, diğer eğitim fakültesi eğitimleri olsun bu anlamda başka şehre gitmeden öğrencilerin burda, ailesinin yanında okuyabileceği eee bi bence büyük bi kolaylık yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Araştırmanın engelli katılımcılarından Recep ise üniversitenin yapmış olduğu çalışmalar ile engelli öğrencilere bir avantaj sağladığını, özellikle sarı kılavuz çizgilerinin erişilebilirlik anlamında önemli bir katkı sağladığını söylemiştir. Recep, bu ifadeleri ile hizmet alanının fiziksel özelliklerinin hizmet alıcılarına uygunluğuna aşağıdaki gibi dikkat çekmiştir.

“Hani bir görme engelli tamam Aksaray Üniversitesi o konuda hani e... çalışmaları ben uzaktan yakından biraz takip ediyorum ama hani o sarı kılavuz çizgilerini yapması bana göre Aksaray’da hiç olmadığı için bana göre mucize, süper bir şey. Ya erişilebilirlik konusunda on numara. Hani yeterli mi ama Aksaray’a baktığın zaman çok çok muhteşem. Yani bunu belediyenin yapması lazımken üniversite kendi kampüsüne yapmış.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)
“Ya düşünsenize üniversite yani rektör hoca onu yapmamış olsa adam diyo ki ben eee kaç kere bu dediğin lafı da duydum. Aksaray Üniversitesi engelliler için artı bi avantaj olsun dedi. Yani seçerken dedi e... yerleştirme yaparken Aksaray’ı bi artı puan olarak düşünsün dedi hani erişilebilirlik konusunda.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İlköğretim ve lise eğitimi bağlamında, evli ancak çocuk sahibi olmayan katılımcılardan Kağan, Yeşim, Sevgi ile evli ve çocuk sahibi katılımcılardan Dünder, eğitim kurumlarının seçenek bakımından yetersizliğine dikkat çekerek, kentteki eğitim hizmeti veren kurumların seçenek ve sayısal olarak artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu anlamda Kağan ve Yeşim, ileride çocuk sahibi olduklarında, çocuklarını okula gönderebilecekleri zaman daha fazla seçeneğe sahip olmayı arzu ettiklerini, Sevgi de sayısal olarak okulların artmasını istediğini ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların, eğitim kurumlarının seçenek ve sayısal olarak yetersizliğini öne çıkardıkları ifadeleri şöyledir:

“Eğer çocuk olursa yani eğitim konusunda sıkıntılar olduğunu düşünüyorum ben. Mesela çocuğunu Aksaray’da okula göndermek ister misin? Düşünüyorum. Seçenekler çok kısıtlı bence. Tabi ki yani her şey yapılabilir. Burda da çok iyi öğretmenler vardır. Çok iyi imkanlar vardır. Ama seçeneklerin daha fazla olması daha mutlu eder beni.” (Kağan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Mesela çocuk olunca düşünüyorum, okul olayı. Hani iyi bir okulda okumak. Hani burda iki tane bilindik bir okul var. Birine bir taraf gönderiyorum, birine bir taraf gönderiyorum. Hani o şekilde değil de böyle daha böyle hani eğitim anlamında eksik buluyorum.” (Yeşim - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Çocuklar olduğunda burda bilmiyorum çok da araştırmadım ama ee benim bizim için evet bu okul iyidir diyebilceğimiz bir okul, kireş var mı bunları bilmiyorum. Bu anlamda bizim çocuğumuz olup büyüye kadar artar mı onu da bilmiyorum.” (Sevgi - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Okulların, eğitim kurumlarının artmasını, kireşlerin artmasını isterim.” (Sevgi - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Dünder da, kentin en büyük dezavantajının eğitim kurumları açısından seçenek bulamamak olduğunu ve bu sorun çözüldüğünde Aksaray’ın hayalindeki kent haline geleceğini şu sözlerle belirtmiştir:

“Bana göre en büyük dezavantajları ki onlar çözülsürse gözümde tam böyle istediğim şehir olacak. Bir eğitim. Eğitim anlamında çok alternatifiniz yok. Eee eğitimden kastım ilkö, orta, lise.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fiziksel kamu hizmetlerine yönelik deneyimlerden *kentin sağlık hizmetlerine yönelik deneyimler*, on katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Bu katılımcılardan bir kısmı kentteki sağlık hizmetlerini yetersiz görürken; bir kısmının ise bu alt boyuta yönelik olumlu deneyimlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Sağlık hizmetlerine yönelik olumsuz deneyimlere sahip olan Metin, Uğur, Büşra ve Dünder, kentte bulunan hastanelerde çalışan doktorların yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, bu nedenle sağlık hizmeti alabilmek için büyükşehirilere gittiklerini söyleyerek hizmetin güven boyutuna dikkat çekmişlerdir. Uğur, Aksaray’daki doktorların “bir hastaya yanlış tanı koyduğunu”; Büşra “doktorlar, oğlunu tedavi edemedikleri için Ankara’ya gitmek” zorunda kaldıklarını; Dünder, “Aksaray’daki doktorlara güvenmediği için kompleks bir durumda Ankara’ya gittiğini” anlatarak doktorların sahip oldukları bilgiye güvenmediklerine vurgu yapmışlardır. Bu katılımcıların sağlık hizmetleri bağlamında hizmetin güven boyutunu öne çıkardıkları ifadeleri sırasıyla aşağıda verilmiştir:

“Gelişmişlik açısından biraz daha Konya özelinde Konya gibi olmasını isterdim gelişmişlik açısından. Mesela orda sağlık geldi aklıma. Bizim bir abi var. Otobüsçü abi var. Mesela onun çocuğu hastaydı. Buraya gittiler, üç-beş yere

gittiler. Tedavi olamadılar. Yanlış çözüm bulmuşlar. Konyaya gittiler. Orda kanser teşhisi koymuşlar. Orda mesela yani burda bilemediği hastalığı orda biliyorlar. O açıdan biraz gelişmişlik var.” (Uğur - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Benim oğlum bi rahatsızlık geçirdi iki bin on üç yılında, biz sürekli Ankara’ya taşındık. E... doktorumuz Ankara’da olduğu için bi sıkıntı yaşadığımızda sürekli Ankara yani bi buçuk saatlik yol çekmek zorunda kaldık, burdaki doktorlar tedavi edemediği için. Ya da mesela e... böyle iyi doktorlar var tabi ki ama sipesifik alanlarda mesela alerji, işte böyle ne bileyim eee daha böyle işte hormonal mesela tiroit, bunun gibi alanlarda biz hep Ankara’ya muhtacız gibi.” (Büşra - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Çok ciddi bi sağlık pırobleminiz olduğunda Aksaray’daki hiç bi doktora güvenmiyorsunuz ister istemez. Basit sağlık sorunlarını burda çözmeye çalışıyorsunuz, ee kompleks ee bir durum olduğunda ya da olabildiğinde hemen ee başka şehirleri tercih ediyosunuz. Bu da çok ciddi dezavantaj getiriyor. Örneğin detaylı bi tektik istediğinizde Ankara’ya gidip bi kaç gününüzü Ankara’da geçirmek zorunda kalabiliyorsunuz ya da burdaki işlerinizden ödün verip ee bu sizi şehir dışına itiyor. Şehirde yeterince sağlık yok.” (Dündar - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Canan, ifadelerinde kenti “sağlık bakımından yetersiz gördüğünü” söylemiş, getirdiği görsel ile ilgili oğlunun hastalanmasını içeren anısını paylaşarak bu yetersizliğin, doktorların sahip olduğu bilginin yetersizliğinden ve hastanelerin gerekli araç-gereç ve donanımına sahip olmamasından kaynaklandığını belirtmiştir. Canan, paylaştığı bu anısı ile kentte sunulan sağlık hizmetinin hem güvenilirlik hem de hizmetin fiziksel özellikler boyutlarına dikkat çekmiştir.

“Sağlık durumundan çok yetersiz olduğunu görüyorum. Yani yetersiz olduğunu düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee oğlum yedi-sekiz aylık belki, yani hatırlamıyorum. Acil servise götürdüğüm zaman u şey eee doktor işte neyi var u ben ona anlatıyorum o telefonda başka bir doktora anlatıyor. Doktor ısmarlama bana reçete yazmıştı böyle kodlayarak. O zaman çok etkilenmişim. Hani gerçekten Allah çaresiz yani böyle acil bi durum vermesin Aksaray’da. Böyle hani acil müdahale edilecek tam teşekküllü hastanelerin olmaması aslında kötü bi durum hani. Aksaray’ın yani Türkiye’nin merkezi olduğunu düşünürsem yani daha donanımlı hastanelerin olması gerektiğini düşünüyorum. Hani belki deneyimli doktorlar vardır ama doktorların da işini yapabilmesi için ee makinaların aletlerin ten teçhizatların olması gerektiğini düşünüyorum yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Sevgi ve Hüseyin ise sağlık hizmetlerine yönelik olumlu deneyimlerini paylaşmışlardır. Hüseyin, eşinin yaşamış olduğu sağlık sorunları nedeniyle Aksaray’da ikamet etmeye karar verdiğini söyleyerek, bu anlamda kentin sağlık hizmetleri bakımından yeterliliğini aşağıdaki ifadeleri ile öne çıkarmıştır:

“Şu anda da mesela Koçhisar’da çalışıyorum fakat Aksaray’a ee geldim. Neden diyebilirsiniz. Aksaray’ın eee hastane imkanlarını yeterli görüyorum. Özellikle eşimin ee doğumundan sonra yaşadığım bazı sıkıntılar, ee hani doğumu sürecinde yaşadığım sıkıntılar mutlaka Aksaray’a gelmem gerektiğini bana hissettirdi. Eee sağlıkla ilgili Koçhisar’da ciddi sıkıntılar vardı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ankaralı olup iş nedeniyle Aksaray’da yaşayan Sevgi, bu iki kenti, sundukları sağlık hizmeti bakımından değerlendirmiş ve Aksaray’da çok daha hızlı biçimde bu hizmeti aldıklarını ifade ederek duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Sevgi’nin, hizmet sürecinin hızına yönelik ifadeleriyle sağlık hizmetinin heveslilik boyutuna vurgu yaptığı ifadeleri şöyledir:

“Hastanede de bu aynı şekilde yani. Sık sık hastaneye gitmemiz gerekse Ankara’da aynı gün asla sonuçlarını alamayız. Hastanede de aynı şekilde. Yani ben ilk geldiğimde Aksaray’a, konuştuğça aklıma geliyo, eee bana en ilginç gelen ve hoşuma giden şeylerden birisi aynı gün muayane olup tahlil sonuçlarını da aynı gün alabilmek olmuştu. E... yani bu sadece kan tahlili anlamında değil, röntgen çekimlerinde de ya da ee başka hani daha uzun, Ankara’da olduğunda daha uzun süre beklediğimiz tomografi vesaire çekimlerinde de aynı gün sonuçları alıp bu hastane işi hatda sabahdan öğleye kadar sona erebiliyo yani. Demek ki eee yeterli yani ve güzel.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fiziksel kamu hizmetlerine yönelik deneyimlerin sonuncusu, üç katılımcı tarafından ifadeleriyle öne çıkarılan, *bakım hizmetlerine yönelik* deneyimler olmuştur. Araştırmanın

bekâr ve genç katılımcılarından Gizem, yaşlı ve engelli vatandaşlar için bakımevi hizmetlerinin artırılmasına vurgu yaparken; aynı kişisel özelliklere sahip Betül de elinde bir imkân olsa maddi imkânı olmayanlar ve yaşlılar için alanlar sağlamak istediğini söylemiştir. Gizem'in ve Betül'ün bakım hizmetlerinin yetersizliğini öne çıkardıkları ifadeleri sırasıyla aşağıdadır:

"Burada neyin yokluğu var? İşte yaşlı bakımları acaba, engellilerin bakımı ya da imkânları yeterli mi? Bunu çok detaylı araştırmadım. Ama bununla alakalı genel çerçevede düşündüğüm zaman eksikliğin olduğunu rahat bi şekilde söyleyebilirim. Bilimsel olarak bi fikrim yok ya ama o anlamda çalışmalar yapılabilir, artırılabilir." (Gizem- Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

"Burda ee mesela şey kafeler caddesinde falan çok fazla mesela böyle sokak çocukları oluyo. Direkt aklıma onlar geliyo ya burda. Burda çok böyle var. Çok fazla var yani. Direkt onlara yaşam alanı falan sağladım, yaşlılara falan. Çok az çünkü. Burda hiç olmadığını düşünüyorum. Mesela bi aile var. Sürekli onları görüyorum. Sürekli yağmurda, çamurda, sıcakta hiç fark etmiyo ve sürekli yalın ayak bi şekilde dışarda geziyorlar. Sürekli görüyorum." (Betül - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Zahit ise, kadınların iş sahibi olmaları için belediyenin birtakım faaliyetler gerçekleştirdiğini belirterek bakım hizmetlerinin kentteki varlığına aşağıdaki sözleri ile gönderme yapmıştır:

"Şimdi aşağı yukarı mahalli gaztelerin hepsinde bu organize sanayiyle ilgili, alışveriş merkezleriyle ilgili, kadınların şimdi iş sahibi olmalarıyla ilgili yani belediyenin de faaliyetleri var. Yani devletin, belediyenin insanlara bu imkanları sunması lazım." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentte sunulan kamu hizmetlerinin ikinci boyutu, *yöneticilerin özelliklerine ilişkin deneyimler* olup; on beş katılımcının bu boyut hakkında deneyimlerini paylaştığı anlaşılmaktadır. Bu boyut, yerel yöneticilerin sahip oldukları kişisel özelliklerini ve kent sakinleri ile ilişkilerini temsil etmektedir. Yöneticilerin özelliklerine ilişkin deneyimler, "yöneticilere güven duyma, vatandaşla kurulan iletişimin biçimi, hızlı belediyeçilik anlayışı, yöneticilerin vizyoner olması" şeklinde dört alt boyuttan oluşmaktadır. Katılımcılar, *yöneticilere güven duyma deneyimi* ile ilişkili, vaatlerini yerine getirme, herkese eşit ve adil davranma, sahip olunan bilgi ve becerinin yeterliliği ve yapılan işi umursama olmak üzere kent yöneticilerinin dört kişisel özelliğini öne çıkarmışlardır. Serhat, hızlı tren projesinin siyasiler tarafından uzun süredir vaat edilmesine rağmen bir türlü gerçekleştirilmediğini söyleyerek güven duyma deneyiminin vaatleri yerine getirme alt boyutu ile ilgili olumsuz görüşlerini bildirmiştir:

"İn düz ova olmasına rağmen bir türlü tirenin geçmeyişi hayret ediyorum. İu yıllardan beri siyasilerin vaadleridir ama bir türlü uygulanmadı. Ee her bir mitingimizde ulaştırma bakanı muhakkak gelir. Dönülüp sorulur onlara. Eee durum nedir? Olmayan bi pirojenin, başlamamış olan bi pirojenin durumları sorulur siyasi olarak." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Metin, küçük kentlerde "adam kayırmacılığın" çok fazla yaşandığını, Aksaray'da da kent yönetiminde bulunan yöneticilerin zaman zaman bu tarz davranışlar sergileyebildiğini, yöneticilerin herkese eşit ve adil olmadıklarını vurgularken, bu ifadelerini güçlendiren görsel de sunmuştur. Metin, yöneticilere güven duyma deneyiminin alt boyutu olan herkese eşit ve adil davranma ile ilgili olumsuz deneyimlerini şöyle anlatmıştır:

“Küçük şehirlerde işte nasıl söyleyim böyle validir, kaymakamdır, emniyet müdürüdür bu gibi insanların sözü daha çok geçiyo. Hani adam kayırma daha çok oluyo bu gibi yerlerde. Bu yüzden sevmiyorum ben burayı. Mesela br tanesini yani iks kişi gidiyo mesela belediyeden bi ruhsat alcak. Mesela sen alamıyosun. İks kişi alamıyo. Gidiyo. Öbür taraftan ye kişi belediye başkanını tanyodur veya ordaki mimar imar müdürünü tanyodur. O şekilde ordan ruhsat alabiliyo. Veya gidiyoz işte mesela bi olayımız oluyo emniyetlik karakolluk. Senin adamın var yaptırıyosun ben yaptırıyamıyorum. Bunu gibi yani her yerde bi adamcılık var yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Orda da bana göre adam kayırmanın en güzel örneği. Çünkü uu belediye sokağın başından sonuna kadar giriyo. Esnafın kapsımın önündeki bir tane koliyi veya ürünüyle ilgili teşhir etmek için kaldırma koyduğu bir tane küçük bi kutuyu bile kaldırtırken burda kaldırımı baştan sona kadar kullanmış bi ikinci el eşyacı, hatda dolmuş durağını bile kullanmış bi ikinci el eşyacı var ve yıldır burda ve buna kimse müdahale etmiyor. Ve bunun gibi şehrin değişik yerlerinde bi sürü örnek var.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Esma, altyapı hizmetlerine yönelik sağladığı görsel hakkında konuşurken, görselin yöneticilerin yeterli beceriye sahip olmadığını temsil ettiğini belirterek, güven boyutunun bir diğer alt boyutu olan yöneticilerin sahip olduğu bilgi ve beceri yeterliliğine işaret etmiştir:

“Belediye başkanın beceriksizliğini temsil ediyö bence, kentin değil de☹. Adam yapamadı. Yaptığını da beceremedi bence. Ee arkadaşım da geçen gün bununla ilgili bi fotoraf paylaşmıştı. Burası yürümüyö. Hala biz ordan gidip geliyoruz mecburen, trafik hep. Bu şekilde kargaşa yani. Hiç açılmadı, açılmıyo. Bi de trafik lambası da yok orda şuan yapıldığı haliyle. Hiç bi anlamı yok. Yani güzel bi yeri nasıl mahvedebilirsiniz çalışması bu bence☹.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Orhan ise güven boyutu ile ilgili, yöneticilerin yaptıkları işi umursayarak, işin gerekliliklerinin doğru biçimde yerine getirilmesi gerektiğini kentte gerçekleştirilen kültürel etkinliklere gösterilen önem örneği üzerinden anlatarak işi umursama alt boyutunu öne çıkarmıştır. Orhan’ın işi umursama ile ilgili ifadeleri aşağıdadır:

“Şimdi devlet kurumlarının çoğu böyle dostlar alışverişte görsün şeklinde kılasik bi takım faaliyetler yapıyor. Bunların daha etkili olabilmesi için bi takım önlemlerin alınması lazım. Bunları da valilik, belediyeler gibi kurumların yapması lazım. Ama maalesef onlar da biraz bu işleri yasak sayma babında yapıyorlar . Ben eee üniversitede görevli iken bir gün yurt müdürü geldi bana. Hocam rica ediyorum dedi, biz her sene işte Atatürk’ü anlatan bir konferans verdirmemiz lazım, yani öğrenci gelmeseyse bile bi hocayı görevlendirin kayıtlara geçsin. Anlamsızlığa bakın. Ben de dedim, ben göndereyim bi tarihçi hocamız vardı, şu anda da fen edebiyat fakültesinde doçent, bunu göndereyim ama yasak sayma şeklinde olmasın, öğrencileri toplayın orda Atatürk ilkelerini, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş safalarını anlatsın dedim. Fakat faaliyetler şimdi genellikle ya işte Nevruz mu kutlanacak hadi gastelere yazı verelim veya engelliler haftası oluyor bütün odalar, sivil toplum kuruluşları, partiler bi bakıyorsunuz demeç üstüne demeçler. Bunların gerçeğe uygun olması lazım. Yani etkin olması lazım. Maalesef o da olmuyor. O da bizim kültürümüzün, hasletlerimizin yozlaştığını gösteriyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yöneticilerin özelliklerine ilişkin deneyimlerden bir diğeri, *vatandaşla kurulan iletişimin biçimidir*. Engelli katılımcılardan Recep, kadınların kuralcı olmamaları, hisleriyle hareket edebilmeleri ve anlayışlı olmaları nedeniyle kent yöneticilerinin kadın olmasını istediğini belirtmiştir. Recep, şuanki durumda yöneticilerin kendisini anlamadığını belirterek bir bakıma vatandaşla kurulan iletişimde sorunlar olduğuna gönderme yapmıştır:

“Ya ben kentte neyi değiştiririm? Bi kere bütün kurum amirleri bayan olması için uğraşırım. Ya onlar biraz daha hani eee anne sevgisi ya da anne maneviyat olduğu için hani biraz daha kuralcı değillerdir diye düşünüyorum ya da bi kanuna bağlı değillerdir diye düşünüyorum. Tamamen kendi gönlü, kalbi davrandıklarına inandığım için yani tamami sil baştan kendim de dahil yani dernek başkanları da dahil yani setekalar (STK) da dahil her şeyin başında bayanlar ya da kadınlar olmasını isterim ben. Yani belediye başkanından tutun valiliğine kadar. Ya anlatamıyosun belediye başkan yardımcılara falan anlatamıyosun bazı durumları. Anlamak istemiyorlar yani. Biraz daha anlatmayalım, eleştirmeyelim şimdi☹. Ya daha iyi anlar. Daha t... yani olumlu ya da gönüllü ya da biraz daha kalbi davrandıkları için, maneviyatları yüksek olduğuna inandığım için biraz daha olumlu dönüş olur diye düşünüyorum ben.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hızlı belediyecilik anlayışı, kentte yönetimin yerine getirmesi gereken işlerin vakit kaybetmeden hızlı bir biçimde gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Bu anlamda Aksaraylı olmayan katılımcılardan Suna, kentte yaşamaya başladığından itibaren geçen sürede fazla

bir değişiklik görmediğini, belediyenin daha hızlı çalışabileceğini aşığıdaki sözleri ile belirtmiştir:

“Aslında ben beş yıl oldu fazla bi ilerleme görmedim yani kentte. Aynı duruyo. Sadece bi eforun oraya alt geçit yapıldı. Yani heralde yapmaya çalışıyorlar ama bi türlü ilerlemiyö yani. Konyada böyle değil işler mesela. Çok çabuk ilerliyo. Hemen bi köprü yapılırsa hemen yapılyö. Alt geçit yapılırsa heme yapılyö. Ama burda günlerce aylarca sürdü. Hala daha da bitmedi yani. Yani daha hızlı bi belediyesi olabilir aslında.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye ise, çalışmaların hızlandığı ancak yeterli düzeyde olmadığını, çünkü kentin su sorununun hala çözülmemesi örneği üzerinden anlatmıştır:

“Biraz daha çalışmaları hızlandı diyebilirim yani belediyenin ama yeterli anlamda değil tabi bu. Hani suları berbat. Mesela bi çeşmeden suyu kullanırken düşünüyösün hani bu benim sağlığıma zararlı mı, değil mi diye. Daha ona bi çözüm bulamadı belediye.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yöneticilerin vizyoner olması, yöneticilerin özelliklerine yönelik deneyimlerden sonucusudur. Bu alt boyut ile ilgili Kağan, hayalinde canlandırdığı Aksaray kentini anlatırken, hayal etmiş olduğu bu kentin gerçekleşmesi için yöneticilerin vizyon sahibi olması gerektiğini vurgulamıştır. Vizyon sahibi olan kent yöneticilerinin, ırmağı aktif, yeşil alanları ve parkları çoğalmış, binaların daha az katlı olduğu bir Aksaray kenti yaratabileceğini şu sözleri ile anlatmıştır:

“İrmağı aktif hale getiririm. Yani kurumuş ırmaktansa böyle suyun aktığı, çünkü su şehre de canlılık katcağı düşünüyörüm yani. Su sesi bi kere insanı motive edebilir. O orda şehrin tam ortasından bi ırmağın akması belki ırmağın akması o etrafta daha da canlandırıp, neşelendirebilir. Birincisi bu, ırmağı aktif hale getirdim. Eee ırmakla birlikte daha yeşil olmasını isterim Aksaray'ın. Yani şehir merkezinde düşünüyörüm yeşillendirebilceğin aslında çok da alan yok. Etrafta yeni yapılandırılan yani yeni yeni yerleşim yeri olan yerler var. Belki orlara park, parkın, yeşil alanın genişliği artırılabilir. Yeşil alan daha eee geniş bi yer kaplayabilir çünkü yeni yapılan sitelerde ki çok var aksarayda hakaten, genellikle büyük biloklar, ufacak bi yeşil alan var. Bunun sayısı artırılabilir. Yeni yapılacak binalar daha az katlı olabilir. Hani bu biraz böyle kent planlaması gibi oluyo ama az katlı binalar, yeşil alan daha fazla, ee ırmak canlı, kampüs yeşil eee bunlar hepsi bağlantılı olduğnu düşünüyörüm aslen. Bi vizyonla alakalı bence bunlar. Bi kişi bile değiştirebilir bunları yani. Bi belediye başkanı bütün şehrin yapısını değiştirebilir; belediye başkanı ve rektörün ortak projesi. Eee hani bunlar kent planlamasının ve üniverstenin vizyonunu belirlediği için bu iki ismi söyledim. Yoksa tabi ki vali de var. O da etkili olabilir veya milletvekilleri de bunu yapabilirler.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.4.4. Kentin Ulaşım Koşullarına Yönelik Deneyimler

Elde edilen bulgular, kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimlerden dördüncü sırada yer alan, *kentin ulaşım koşullarına yönelik deneyimler* olduğunu ortaya koymaktadır. Aksaray kentinin ulaşım koşullarına yönelik deneyimler sırasıyla; “trafik yoğunluğu, ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliği, toplu taşımanın yetersizliği, otopark sayısının yetersizliği, kent içi yolların yetersizliği” biçiminde beş boyuttan oluşmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu (48 katılımcı), kentteki ulaşım koşulları bağlamında sahip oldukları deneyimleri paylaşıırken; bunlardan onu, bu temanın boyutlarına yönelik görseller de paylaşmıştır.

Esmâ – 3. Sırada
(Trafik Yoğunluğu)

Caner – 5. Sırada
(Trafik Yoğunluğu, Kentiçi Yolların
Yetersizliği)

Hayriye – 6. Sırada
(Şehirlerarası Ulaşım
Araçlarının Çeşitliliği)

Berna – 5. Sırada
(Toplu Taşıma Araçlarının Sefer
Sıklığı ve Kalabalıklığı)

Burcu – 2. Sırada
(Şehir içi Ulaşım Araçlarının
Çeşitliliği, Her Noktaya Ulaşım
Zorluğu)

Uğur – 3. Sırada
(Toplu Taşıma Araçlarının
Kalabalıklığı)

Görsel 101. Kentin Ulaşım Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Bulgular, Aksaray kentindeki ulaşım koşullarına yönelik deneyimlerden katılımcıların ilk sırada yer verdikleri boyutun, *trafik yoğunluğuna yönelik deneyimler* olduğunu göstermektedir. Yirmi dört katılımcı, kent içindeki trafik yoğunluğu açısından yaşadıkları olumlu ve olumsuz deneyimleri paylaşmıştır. Katılımcılardan Zeynep, Funda, Ayşe, Aylin, Nermin, Metin, Kağan, Hüseyin ve İhsan, özellikle büyükşehirler göre Aksaray kent içinde trafik yoğunluğunun bulunmadığını söyleyerek yaşadıkları deneyimlerini paylaşmışlardır. Zeynep, “araç yönünden fazla trafik olmadığı için çalışan biri olarak işe gidip gelişinin kolay olduğunu”; Aylin, Aksaray “küçük bir şehir olduğu için büyükşehirlerdeki gibi trafik karmaşası yaşanmadığını” söylemişlerdir. Aylin gibi Metin de, kentin küçüklüğünü ve bu nedenle büyükşehirlerdeki gibi yoğun trafik yaşanmadığını söyleyerek, bu durumun kentin kendisine sunmuş olduğu bir avantaj olarak gördüğünü belirtmiştir. Metin’in, trafik yoğunluğunun yaşanmadığına yönelik ifadeleri şöyledir:

“Aksaray şehrinin bana sunmuş olduğu en büyük avantaj trafik. Trafikte mesela büyükşehirlerde bi yerden bi yere gitceğiniz zaman çok uzun sürebiliyo. Trafik çok yoğun oluyo. Mesela Aksaray küçük bi yer olduğu için çevre yolları da kullansan böyle trafiğin yoğun olmadığı yerleri de kullansan hemen en fazla on dakka gidiyosun. Tek avantajı bu bana göre.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İhsan da daha önce yaşamış olduğu Ankara ile kıyaslama yaparak, kentin sağladığı en büyük avantajın “trafik rahatlığı” olduğunu söylemiştir. İhsan, trafik yoğunluğu anlamında yaşadığı olumlu deneyimi aşağıdaki sözleri ile dile getirmiştir:

“Trafik. Yani Ankara’dan geldikten sonra trafiğin rahatlığı veya bazı ziyaretlerde Ankara’ya gittiğimizde, alışverişe gittiğimizde, gezmeye gittiğimizde bu trafiği ben mi çekiyomuşum diyorum aa Ankara için. Aksaray’a geldiğimde toprağı öpelim geliyor, yani o anlamda. Eee yani düşünün yarım saat, kırk beş dakka önce değil beş dakka önce, on dakka önce evden çıkarsanız burdasınız, e ya iş yerindesiniz daha doğrusu. Eee bence en büyük avantajı bu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kağan, kentteki “rahat trafikten ve kent içindeki erişim kolaylığından” mutluluk duyduğunu, bundan dolayı Aksaray’ı “pratik bir kent” biçiminde değerlendirmiştir. Kağan, bu ifadeleri ile ulaşım koşullarına yönelik kentte trafik yoğunluğunun olmayışına ve aynı zamanda kent içinde erişim kolaylığına vurgu yapmıştır:

“En önemlisi trafik yok. Yani hemen hemen her gün Esray’la eve giderken şey diyoruz böyle seviniyoruz. Çünkü okuldan çıkıp eve gitmemiz on dakika sürüyor. Şehir merkezinde işimiz varsa zaten merkezle evimizin arası çok uzak değil. On dakika sürüyor. Arabayla gitmesek bile ki araba uzun zamandır yoktu ondan önce yürüyerek rahatlıkla ulaşım sağlayabiliyosun. En güzel yanı bence bu. Trafik yok. Ulaşım çok rahat. Pıratik bi şehir yani. Bi yere gitmek çok kolay. Bi geri dönmek çok kolay.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Selin, Esra ve Caner ise Aksaray’da trafik yoğunluğu yaşandığını ve bu anlamda zorluklarla karşılaştıklarını anlatarak bu boyuta yönelik olumsuz deneyimlerini dile getirmişlerdir. Selin, “dışarıya çıkmak zorunda değilse trafik çok sıkı olduğundan şehrin karmaşıktığını ve asla şehrin içine girmediğini”, bu durumun rahatsız edici olduğunu söylemiştir. Caner, kentteki trafiğin çok yoğun olduğunu ve “çoğu zaman kent içinde araba kullanmadığını” söyleyerek bu boyutla ilgili olumsuz deneyimine dikkat çekmiştir. Ayrıca Aksaray trafiğini temsil eden görseli ile ilgili kentte trafik yoğunluğuna karşı “yürüme mesafesinde olan yerlere yürüyerek gidilmesi” ya da bisiklet gibi alternatif araçların seçilmesi gerektiğini söyleyerek ifadelerini desteklerken şehir içi ulaşım araçlarının çeşitliliğine de gönderme de bulunmuştur. Caner’in bu boyutla ilgili sözleri şöyledir:

“Trafik yoğunluğu çok yoğun. Bence artık belli yerlerin trafiği çok yük olmaya başladı. Yani hani evim benim çarşıya çok yakın. Çoğu zaman arabayı diyom hani eziyet. Yürüyerek gidebileceğim yerlere yürüyerek gidiyorum yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Son fotoraf Aksaray trafiğiyle alakalı. Aksaray trafiği gün geçtikçe yoğunlaşıyor. Bu yüzden bu fotorafı koyma gereksiniminde de bulundum. En yani Aksaray’ın artı u şehir merkezinin yetmediği yani kalabalık olmaya başladı. Bu yüzden trafiğinin kalabalık olması bence alternatif ulaşım araçları veya kullanım araçlarına vatandaşlar olarak geçmeliyiz. Çarşıya gittiğimizde mesela bi araç kullanmayı fazla değil de bi bisiklet veya yürüme mesafesindeyse yürüyüş öğelerini kullanabiliriz diye düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray’ın sahip olduğu ulaşım koşullarına yönelik deneyimlerden katılımcıların ikinci sırada yer verdikleri boyut, *ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliğine yönelik deneyimler* biçiminde ortaya çıkmıştır. Yirmi dört katılımcı tarafından işaret edilen bu boyut, kendi içerisinde “şehirlerarası ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliği ve şehir içi ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliği” olmak üzere iki alt boyuta ayrılmaktadır. *Şehirlerarası ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliği* bakımından katılımcılar, havayolu ve demiryolu ulaşımından faydalanamadıklarına ve otobüs dışında farklı ulaşım araçlarının eksikliğine dikkat çekmişlerdir. Buna göre Ayşe, Burcu, Uğur, Suna, Hüseyin ve Hayriye, şehirlerarası daha kolay seyahat edebilmek için havayolu aracına ihtiyaç duyduklarını ve kente bir havaalanı yapılmasını arzu ettiklerini söyleyerek şehirlerarası ulaşım araçlarının çeşitliliğindeki eksikliğe işaret etmişlerdir. Ayşe, kentte havaalanının bulunmayışının Aksaray’ın en büyük eksikliklerinden kabul etmiş ve “havaalanı olsaydı insanların dışarıya daha çabuk açılabilceğini, dışarıdaki sevdiklerinin daha çabuk gelebileceğini”; Suna, havaalanı olmadığı için “Ankara, Konya ya da Nevşehir’e gitmek zorunda kaldığını” söylemiştir. Hüseyin, havalimanı olmaması nedeniyle özellikle “uzak şehirlere gitmek

istediğinde” uçağa binebilmek için farklı kentlere gitmek zorunda kaldığından bahsederek şehirlerarası ulaşım araçlarının çeşitliliğindeki eksikliğe şu ifadelerle dikkat çekmiştir:

“Ee havalimanı yok maalesef bu burda. Hani diğer şehirlere eee havalimanı olmamasından kaynaklı eee diğer şehirlere hani uzak şehirlere özellikle mesela tatil için gideceğimiz yerlere otobüsle gitmek durumunda kalıyoruz veya desem ki mesela şu an en yakın yer Nevşehir. Nevşehirde eee İstanbul’a uçuş var sadece. Yani Ankara’ya gitmemiz gerekiyo. Ankara’da da üç buçuk saatlik bi yolculuktan sonra uçağa binmemiz gerekiyo. Doğal olarak bu açıdan sıkıntılar var. Farklı şehirlere gitme açısından hani uzak şehirlere gitme açısından Aksaray’ın ee dezavantajları var.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hayriye, Aksaray “merkezi bir yer olmasına rağmen” havaalanı için farklı kentlere gitmek zorunda kaldığını ve özellikle İstanbul’da yaşayan annesi, ziyaret için gelmek istediğinde yaşadıkları zorlukları getirdiği görsel aracılığıyla anlatmıştır. Hayriye’nin şehirlerarası ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliğini öne çıkardığı ifadeleri şöyledir:

“Aksaray’da ulaşımın ı yani merkezi bir yer olmasına rağmen hala bir havaalanının olmayışı, eee bizleri Konya’ya, Nevşehir’e sürüklemeleri gerçekten de hani Aksaray açısından bir garip durum. Hani şuanda bir havaalanı olsaydı daha güzel eee ulaşırdık gitmek istediğimiz yere, daha kısa sürede ulaşırdık. Ama hala Nevşehir’e gidiyoruz, Konya’ya gidiyoruz ve Aksaray’da bir havaalanından mahrumuz. Böyle hani havaalanı olsaydı eşimiz dostumuz daha çabuk ulaşırdı bize. Biz daha çabuk ulaşırdık. Daha kısa mesafede, yorulmadan efendime söyleyim gidebileceğimiz, ulaşabileceğimiz bir ulaşım aracı olarak düşünüyorum şuanda. Mesela annem benim yaşlı. İstanbul’dan geldiği zaman bir havaalanı arıyoruz yani. En kısa da işte Nevşehir’i eee seçiyoruz. Bazen işte Konya’dan göndermek istiyoruz, isterken de baya sıkıntı çekiyoruz. Yani mesafesi çok. Ya önce çıkmamız lazım ya geç kalıyoruz. Bu gibi sorunlar oluyo. O yüzden eğer burda olsaydı daha farklı olurdu. Daha yani kolay bi şekilde ulaşırdık.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Şehirlerarası ulaşım araçlarının çeşitliliği bakımından Serhat, Çağatay, Aykut, Esmâ, Sevgi ve Cihan ise diğer kentlere daha kolay ve hızlı ulaşabilmede hızlı trene ihtiyaç duyduklarını belirterek, kentin bu anlamda demiryolu ulaşımına sahip olmadığına işaret etmişlerdir. Aykut, hızlı tren ile yapmış olduğu yolculuklara ilişkin deneyimleri sonucu, Aksaray’da da bu ulaşım aracının kullanılmasını arzu ettiğini ve bunun kentte yaşayanlara faydalı olacağını şu ifadeleri ile anlatmıştır:

“Hızlı tiren olsun. Artık gelsin ya. Ee bi defa, iki defa mı kullandım, iki üç defa kullandım tam şuan da sayısını hatırlamıyorum. Ankara’dan Konya’ya gittim. Yani normalde üç buçuk saatlik bi yolu bi saat gibi kısa sürede gittik. Yani onun açısından bizim için çok iyi oldu. Özellikle yani Ankara veya işte Mersin buralara bi hızlı tiren hatlı olması benim için çok iyi olur. Benim için değil tüm Aksaraylılar için de iyi olur aslında.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Serhat da, şehirlerarası ulaşımında “otobüsle kısıtlanmış bir ulaşım” olduğunu, Aksaray’a “havaalanı kazandırılmadığını”, kent “düz bir ova olmasına rağmen tren geçmemesine hayret ettiğini” belirtmiştir. Serhat’ın şehirlerarası ulaşım araçlarının çeşitliliğindeki yetersizliğine yer verdiği ifadeleri aşağıdadır:

“Bi kere ulaşımın sadece otobüslerden çıkmasını istiyorum. Otobüse kısıtlanmış bi ulaşımımız var. Yani e... civar illere. Ben neyle hayal ediyorum? Örneğin İstanbul’da gördüm. İstanbul’dan İzmir’e deniz uçakları dediğimiz şeyler var. Küçük, dört, beş, sekiz kişilik uçaklarla seyahatler var. Aksaray’a bir türlü zaten havaalanı kazandıramadık. Hani bu anlamda da biraz milliyetçi, Aksaray’ın yaşadığın kentin milliyetçisi değil de reel düşündüğüm zaman ha havaalanını kaldıracak bi potansiyel, uçuş adedi, potansiyeli olur mu olmaz mı ha o noktada da direk Aksaray’a gelsin, gelsin de nasıl gelirse gelsin de düşünmek istemiyorum fakat alternatif olarak şunu düşünmek istiyorum. Alternatif olarak da şunu düşünmek istiyorum. Ee küçük havaalanı. Fakat ee küçük uçaklarla direk burdan kalktı Kayseri’ye indi. Burdan kalktı Konya’ya indi. Burdan kalktı Antalya’ya indi. Bu tarz ulaşimleri olan. İu düz ova olmasına rağmen bir türlü tirenin geçmeyeşine hayret ediyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ulaşım araçlarının çeşitliliğine yönelik deneyimler bağlamında katılımcıların, *şehiriçi ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliği* ve alternatif ulaşım araçların kullanılmasının gereği üzerinde de durdukları görülmektedir. Bu anlamda katılımcılar, düz bir coğrafi yapıya

sahip kentte tramvay, metro ve bisiklet gibi alternatif ulaşım araçlarının rahatlıkla kullanılabileceğine işaret etmişlerdir. Kağan, “düz bir kent olan Aksaray’ın bisiklet için çok uygun” olduğunu, kentte “bisiklet yollarının yapılarak yavaş yavaş yaygınlaşmaya başladığını” söylerken; eşi Esra, “bisiklet yollarının yeterli olmadığını, daha geniş yollar yapılabileceğini, üniversiteye kadar bisiklet yolunun döşenebileceğini ve bisiklet ışıkları konabileceğini, böylelikle bisiklet ulaşımının daha cazip hale getirilebileceğini” ifade etmiştir. Salih de elinde bir imkan olsa “kent düz bir alanı kapladığı için tramvay hattı olmasını”, ayrıca ulaşım sorununu çözmek için “kent merkeziyle üniversite arasına bisiklet yolu yapmak” istediğini söylemiştir. Salih ayrıca hayalinde yaşamak istediği Aksaray’ı, “ulaşımın daha kolay ve çeşitlendiği” ve “minibüs dışında bisiklet, tramvay gibi” alternatifleri kullanabileceği bir kent biçiminde canlandırmıştır. Salih’in şehiriçi ulaşım araçlarının çeşitliliğini öne çıkardığı ifaeleri aşağıdadır:

“Bi tramvay hattı olmasını isterdim. Kent buna çok müsait. Bahsettiğimiz gibi düz bi alanı kapladığı için. Daha sonra bu birçok ulaşım sorununu çözceği için ee belki bisiklet evet bisiklet yolundan bahsedecem. Bisiklet yolu şehirle kentle, kent merkeziyle üniversite arasına bir bisiklet otobanı yapılabilir. bi bisiklet yolu yapılabilir. Çünkü normal ee araçların kullandığı yoldan gidip geliniyo ve o yol her ne kadar bisiklet yolu olarak ayrılmış parçaları bulunsa da sürücüler çok fazla saygı göstermiyorlar bu yola.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Hayalimde canlandırdığım ulaşımın daha kolay olduğu, ulaşımın daha çeşitlendiği, ben bisikletle de gelmek isterim, tramvayla da gelmek isterim, gerekirse aracım da gelmek isterim. Bu tercih hakkının bana verildiği bi şehirde yaşamak isterim hayalimde. Çünkü şu anda araç dışında çok fazla seçeneğimiz yok. Minibüs ve araç dışında. Doğal olarak hayaller de ihtiyaçlardan doğduğu için ben de ihtiyaçlara göre bu tarz hayaller kurabilirim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Burcu, Konya kentine getirdiği görsel yoluyla Aksaray kentindeki şehiriçi ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliğine dikkat çekmiştir. Burcu, iki kenti kıyasladığı sözlerinde kentteki tek ulaşım aracı olan “otobüslerin yetersiz kaldığı için her yere yürüyerek gittiğini”, ve bu nedenle “bir tramvayın iyi olacağını” belirtmiştir. Burcu’nun şehiriçi ulaşım araç çeşitliliğinin yetersizliğini öne çıkardığı ifadeleri şöyledir:

“Ee şuan gördüğümüz fotoraf Konya’da çekilmiş eee bir ee tramvay görüyoruz fotorafta. Mevlana ıı şeyinden Mevlana’nın yakınlarında çekilmiş. İı burdaki amaçta işte Aksaray’da ı ulaşım imkânlarının çok olmadığını konuşmuştuk. İı işte bir tramvayımız yok. Yani keşke olsaydı. Aslında geçmiş dönemlerde konuşulmuş, sözünün de verilmiş eee bir durumdu daha doğrusu. İşte tramvay getireceze filan denir ya işte seçim dönemlerinde filan. Hani nasıl olurdu, bilmiyorum. Güzel olurdu aslında ama ıı dediğim gibi onun haricinde hani onu karşılaştırmak amaçlı. İı tabi burda tramvayımız yok, işte otobüslerle, minibüslerle eee ulaşıyoruz gideceğimiz yere. Onlar bile yeterli olmuyo tabi hani. Ee keşke evimizin önünden de geçen bir otobüsümüz olsaydı, her yere rahatlıkla ulaşıydık ama Aksaray’da ayaklarımızla, yürüyerek ulaşma gereği hissediyoruz.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Dündar, Aksaray’da yaşamaya başlamadan önce nişanlısını ziyaret etmek için geldiği güne ait anısını paylaşırken kentteki ulaşım araçlarının çeşitliliğinin yetersizliğine değinmiştir. Dündar, dışarıda akşam yemeği yedikten sonra akşam saat yedide eve dönmek için “otobüs ya da tren gibi bir aracın yanısıra taksi bile bulamadıklarını” ve yürümek zorunda kaldıklarını anlatmıştır. Şehiriçi ulaşım çeşitliliğine yönelik yaşadığı bu deneyim sonucunda “akşam saat yedide hayatın bitmiş olduğunu” düşündüğünü söyleyen Dündar’ın, kentteki

sosyal yaşantının canlılığı ve çekiciliğine yönelik deneyimlerden örüntüler de içeren ifadeleri aşağıdadır:

“İki bin üç yılında Aksara'ya geldim. Eee iki bin üç düzeltiyorum iki bin iki aralıkta Aksaray'a geldim. Eşim burda iki bin iki eylülde öğretmen olarak göreve başladı. Ben de iki bin iki de a asteğmen askerdim. Ee Bitlis Tatvan'a gitmek için Aksaray'dan geçecektim. Bir hafta burda kaldım hani on günlük izninin ee beş gününü, yedi gününü Aksaray'a ayırdım. O dönem ee nişanlıydık diyim. Onun yanında kaldım beş gün altı gün, yedi gün boyunca. Ee onun meslek hayatına başladığındaki ilk süreci. Eylül, ekim, kasım, aralık üç ya da dördüncü ayıydı ve ilk maaşıyla beni yemeğe götürmek istedi. O çok bizim için heyecanlı bişeydi. Aksaray merkezde o dönem açıldı şimdi kapalı goldın eyıl diye bi yer ☺☺☺. Orda yemeğe gittik. Eee akşam saat beşti. Evi de Fatih Mahallesi'ndeydi. Aksaray'la ilgili ilk tecrübemi orda edindim. Gittik, yemek çok güzeldi, yedik vesaire. Saat yedi gibi, yedi buçuk gibi kalktık, eve gelecez. Eee yedi evet yedi, yedi buçukta hava kararmıştı, çok soğuktu, aralık ayıydı. Tam tarih bile verebilirim, sekiz aralık iki bin iki. Eee eve yürümek zorunda kaldık çünkü bi vasıta bulamadık. Bu vasıtadan kastım otobüs, vesaire tiren onları geçiyorum taksi dahi bulamadık. Eve yürümek zorunda kaldık. Mesafe yaklaşık elli dakika, altmış dakikalık bi mesafeydi. Bu mesafeyi yürürken köpek sesleri ee köpek kovalamaları demiycem ama çok huzursuz yerlerden geçmek zorunda kaldık. İnşaat alanlarından, tarlaların içinden geçmek zorunda kaldık. Eve nasıl vardık hatırlamıyorum o heyecanla, o korkuyla. Dedim ki burası nasıl bi şehir ya? Saat yedide hayat bitmiş, ulaşım yok, taksi bulamadık.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hakan ise şehiriçi ulaşım araç çeşitliliğinin yetersizliğinin, kent içinde erişim kolaylığını nasıl engellediğini anlatmıştır. Hakan, eğer özel aracı olmsaydı ulaşım açısından çok sıkıntı yaşayabileceğini, “tramvay, metro, telefirik” gibi alternatif ulaşım araçları sayesinde ulaşımındaki bu sorunun çözülebileceğini belirtmiştir. Hakan’ın bu şehiriçi ulaşım araç çeşitliliğinin yetersizliğine işaret ettiği ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Ee ben bu kentin işte tek sıkıntısı yani tek sıkıntısı değil de en büyük sıkıntısı hani bu kadar ulaşım konusunda yani ulaşılabilirlik konusunda iyi olması gerekirken şehrin, daha kompak bi şehir ama ulaşım konusu çok büyük sıkıntı. Hani aksarayda bu sorunu kökten çözmek isterdim. En azından şehir içine bi bilmiyorum bi tramvay hattı çekmek isterdim, eee ya da işte başka alternatif şeyler üretmek isterdim. Bi telefirik olabilir ya da bişeyler. Çünkü bu kadar erişilmesi kolay bi şehre bizim bizim çok zor ulaşmamız aslında bizim bi eee nasıl diyim dezavantajımız. İnsan şurdan bugün evinden çıktığı zaman Aksaray'da her yere ulaşabilmeli. Çünkü bunun imkânı var. Çok zor bişey değil. Mesela İstanbul'da metrosu var. İşte iki saatlik yolu kırk beş dakkada, yarım saatte ulaşabiliyor insanlar. Ama bizim burda o anlamda o gelişmişliğe, o seviyeye erişemedik ve onun için de çok benim için yani çok büyük sıkıntı oluyo bazen. Eğer bizim arabamız olmasaydı ulaşım açısından çok büyük sıkıntı çekerdik diyebiliyorum. Neden? Çünkü bu iş böyle. Yani eğer elinizde hızlı imkanlar yoksa bunu çekmek zorunda kalıyorsunuz. Bi Tokiden eee otobüse bindiğiniz zaman meydan yani Aksaray'a gelmek için mesela özellikle mesela Tokiden üniversiteye gittiğinizi düşün bi saat yolda vaktiniz kayboluyo. Aslında bunu hani bi saat değil de yarım saatte bence çözebilirler.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray’ın ulaşım koşullarına yönelik deneyimlerden bir diğerinin ise, toplu taşımanın yetersizliğine yönelik deneyimler olduğu anlaşılmakta olup; bu boyut yirmi katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Kentin toplu taşıma yetersizliği bağlamında; “kentin her noktasına ulaşım zorluğu, toplu taşıma araçlarının sefer sıklığı, toplu taşıma araçlarının kalabalık olması ve herhangi bir saatte toplu taşıma aracı bulabilme,” biçiminde dört alt boyuttan oluşmaktadır. Yirmi katılımcı, toplu taşımanın yeterliliğine yönelik deneyimlerin çeşitli boyutlarına ifadelerinde yer vermiştir. *Kentin her noktasına ulaşımın zorluğuna yönelik deneyimlerin* temelinde, toplu taşımada kullanılan dolmuşların kentin her mahallesinden geçmemesi ve bu nedenle istenilen bir yere gitmek için birden fazla dolmuş binmek zorunda kalınması yatmaktadır. Hayriye, “dolmuşlar her mahalleden geçmediği için” arabası olmayanlar için ulaşımın zor olduğunu; Tuğrul, “istediği zaman istediği yere gitmek için otobüs veya dolmuş bulamadığını”; Kamil, “kentin ana güzergahların dışında düzgün bir ulaşım hattı olmadığını, bir yere gidebilmek için aktarma yapmak” zorunda kaldığını söylemiştir. Burcu da, kentin her noktasına ulaşımın zorluğunu getirdiği görsel

yoluyla anlatmıştır. Burcu, herhangi bir yere gidebilmek için yaşadığı zorluğu şu sözlerle dile getirmiştir:

“Bi yere gideceğimiz zaman ı işte diyelim ki Dağılgan’a gidecez, burda yaşayanlar bilir. Eee Dağılgan’a gidebilmem için benim eee kendi evimden on beş dakikada eee Dağılgan’a gidebilmem için oradaki on beş yirmi dakikada o durağa ulaşmam gerekiyo ilk önce. Belki başkaları için daha uzak yerde yaşayanlar için bir eee vasıtaya binip, ee o durağa gelip ondan sonra tekrar ikinci bir eee araçla ulaşmaları gerekiyo. Onun haricinde dediğim gibi yani böyle çok yakında işte bi durak var, oraya çıkalım, işte ordan her dakika böyle otobüs, minibüs geçer olayımız yok bizim Aksaray’da.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Esmâ, arabaya sahip olmadığı dönemlerde eşinin ailesini ziyaret ederken problem yaşadıklarını dile getirerek bu alt boyutu öne çıkarmıştır. Esmâ, toplu taşımanın kentin her yerine ulaşmada yetersiz kaldığına şöyle işaret etmiştir:

“Eee biz arabasız bi dönem geçirdik evlendikten sonra. O arabasız döneminde eşimin ailesiyle aramız çok uzaktı. Müthiş bi uzaklık içeriyodu. Bi buçuk saatde gidiyoruz. Gittiğimiz yer ise on beş kilometre. Bi buçuk saat, on beş kilometre. Neden? Tokiden aktarmalı çarşıya gelceksin, çarşıdan kalkcaksın belediye arsalarına gidceksin. Çok pıroblem. Ulaşım çok kötü ve bu da insanı yıldıryo, bıktıryo. Öğrenciyi dışarı çıkarmıyo. Ne bileyim mesela oturan, tokide oturan bi insanı çarşıya getirmıyo ya da çarşıdakini daha farklı bi yer görmek için ilerletmiyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentteki toplu taşımanın yetersizliğine yönelik deneyimlerden biri de, *toplu taşıma araçlarının sefer sıklığıdır*. Aksaray’da üniversite eğitimi için bulunan Begüm, Uğur, Çağatay, Berna ve Betül özellikle üniversite kampüsüne ulaşma konusunda dolmuşların sefer sayısının azlığı nedeniyle zorluklar yaşadıklarından bahsetmişlerdir. Bununla ilgili Begüm, tatil dönemlerinde “okula kimse gelmediğinden üniversiteye otobüs göndermediklerini”; Çağatay, “üniversite içinde otobüs kalkışının on dakikaya bir değil de yarım saati bulduğunu”; Uğur, “kışın otobüslerin çok dolu olduğunu, bu nedenle otobüsleri on dakikada değil de iki-üç dakikada bir çıkarmanın daha iyi olacağını” söylemişlerdir. Berna, “otobüs sistemi gelişmemesi ve otobüs ağının seyrekliğinden dolayı otobüslerde sıkışıklık yaşandığını, bunun için seferlerin sıklaştırılması” gerektiğini getirdiği görsel yoluyla anlatarak sefer sıklığının azlığına şöyle değinmiştir:

“Aksaray’da eee gelişmemiş bi otobüs sistemi var. Tamam, hani temiz, yeni otobüsler kullanılıyo ama bilmiyorum otobüs ağının seyrekliğinden, bilmiyorum öğrencinin fazlalığından bi eee şey var sıkışıklık var. Bu sıkışıklıktan ıı dolayı ortaya çıkan sorunlar var.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi) “Bu konuda hani aksarayın eksiklik olarak belki seferler sıklaştırılmalı, belki otobüsler artırılmalı ama bi çözüm bulunması gerektiğini düşünüyorum. Şu an hani miktar olarak aklımda yok ama Aksaray’da çok fazla bi öğrenci oranı var. Çünkü yazın burda kalmıştım ben. Öğrenciler gittiğinde nerdeyse şehir bomboş kalıyo. Bunun için bi çözüm üretilmeli. Öğrencilere de bu konuda yardımcı olunmalı diye düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı katılımcılardan Hatice de, yaşadığı mahalledeki dolmuş geç kalktığı için yirmi dakika beklemek zorunda kaldığını ve dolmuş sefer sıklığının azlığı nedeniyle sıkınlar yaşadığını aşağıdaki sözleri ile paylaşmıştır:

“Otobüs bizim evet eee mesela ee Fatih’e çokca kalkıyo otobüs. Belediye Arsaları’na yirmi dakkadan yirmi dakkaya kalkıyo. En çok sıkıntı çektiğimiz şey ora. O otobüsün geç kalkması. Ya mesela yaz günü oluyo. Sıcak oluyo. Tam yirmi dakika gala geliyon otobüse. Yirmi dagka bekliyon otobüsün içinde veya dışarda. O beklediğimiz yerde çok zor oluyo. Bi de giderken eee ta organizeyi dolanıyo, Armutlu Mahallesi’ni dolanıyo. En aşağı otuz beş dakkada çarşıya geliyo bizim ordan. Hani bi o tarafa ayrılrsa, bi bu tarafa ayrılrsa daha iyi olur diye düşünüyök.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray’ın sahip olduğu toplu taşıma sistemine yönelik deneyimlerden bir diğeri, *toplu taşıma araçlarının kalabalıklığıdır*. Bu alt boyuta yönelik deneyimlerini özellikle üniversite

öğrencilerinin paylaştığı görülmektedir. Bunun nedeninin, Aksaray Üniversitesi'nin öğrenci sayısının artış göstermesi ve üniversite güzergâhındaki dolmuşların artan öğrenci sayısını karşılayamaması olduğu düşünülmektedir. Üniversitede öğrenci oldukları için Aksaray'da yaşayan Çağatay, Barış, Uğur ve Berna toplu taşıma araçlarının kalabalıklığına yönelik olumsuz deneyimlerini dile getirmişlerdir. Çağatay, “dolmuşta elli kişinin üst üste bindiğini ferah bir yolculuk yapamadığını”; Barış, otobüsler öğrenci sayısını kaldırmadığı için “büyük ya da orta çaplı otobüslerin üniversite hizmetine sunulması gerektiğini” söyleyerek kalabalıklığa vurgu yapmışlardır. Uğur da benzer şekilde üniversite güzergâhındaki dolmuşların çok kalabalık olduğunu ve her akşam ders çıkışında otobüse bindiğinde yaşadığı zorlukları sağladığı görsel yoluyla aşağıdaki gibi anlatmıştır:

“Bu fotoğraf bütün öğrencilerin sıkıntısıyla ilgili. Otobüs sıkıntısı. Biz ikinci öğretim olduğumuz için akşamları daha kalabalık oluyo. Normal otobüsün nüfusu kırk kişiye seksen kişi biniyo. Üst üste biniyo. O yüzden dolay nasıl gittiğimizi bilemiyoruz çarşıya kadar. Millet birbirinin üstünde gidiyo. Nerdeyse kucak kucaka gidiyo, o derece yani. Bazıları arkası dolu olduğu halde arkası boş ilerleyin diyo. İlerleyecek bi adım bile yok. O yüzden dolay çok sıkıntılı oluyo ya.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray'daki toplu taşımanın yetersizliğine yönelik deneyimlerden sonuncusu *herhangi bir saatte toplu taşıma aracı bulabilmedir*. Selin, arabası olmayan için ulaşımın zolaştığını, çünkü “dolmuşların çok erken saatte paydos ettiğini” söyleyerek, kentte günün herhangi bir saatinde toplu taşıma aracı bulmanın zorluğuna gönderme yapmıştır:

“Ulaşım kolay. Belki de arabam olduğu için ama bu. Belki arabam olmasaydı böyle düşünmeyebilirdim. Çünkü şehrin dışında yaşıyorum ve dolmuşlar çok erken saatte paydos ediyorlar. Ben onun sıkıntısını da yaşamıştım çünkü. Burda bekârken arabam olmadığı zamanlar da oldu. O aslında küçük bi şehir olmasına rağmen ulaşım aslında zor olabilir. Sadece arabası olana kolay. Araba olmadığında zor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ulaşım koşullarına yönelik deneyimlerden birinin de, *otopark sayısının yetersizliği* olduğu ve on bir katılımcının bu boyutu ifadeleriyle öne çıkardığı görülmektedir. Ayşe ve Yeşim, kentte “ciddi bir otopark sorunu” yaşandığını ve ellerinde imkân olsa bu sorunu düzeltmek istediklerini söyleyerek bu boyuta işaret etmişlerdir. Büşra, dışarıya gitmek için dışarıya çıktığında arabasını “doğru dürüst park edemediğini ve saatlerce park yeri aradığını” söyleyerek kentteki otopark sorununa dikkat çekmiştir. Suna, eşiyile çarşıya gitmek istediklerinde park yeri bulamadıklarını ve gitmek istedikleri yere çok uzak bir noktaya arabalarını park etmek durumunda kaldıklarını anlatarak otopark yetersizliğine şu sözleriyle değinmiştir:

“(Aksaray'da) burda olumsuz yön trafik yani. Trafikte gerçekten çok sıkılıyorum, bunalıyorum. Çarşıya çıktığımız zaman eşim genelde arabayla çıkmak istiyio. Park yeri bulamıyoruz. Ben de eşime kızıyorum ya arabayla gelmek zorunda mıydık, hani yürüyerek gelseydik falan filan. O sorun. Mesela a noktasına gideceksen tee be noktasına gidip arabayı bırakıp a noktasına yürüyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İhsan da kent merkezindeki otopark sıkıntısı nedeniyle dışarıya çıkmak istemediğini ve herhangi bir işi olmadığı sürece kent merkezine gitmediğini söylemiştir. İhsan'ın otopark yetersizliğine yönelik ifadeleri şöyledir:

“E... işimiz çıktığında şehir merkezine, şehir merkezine girmek bile bazen işkence oluyor. Yani eğer bir merkezi bi yerde işiniz yoksa mümkün olduğunca hani girmemeye çalışıyoruz. Yani park anlamında. Bi de bütün şeritler tek şerit burda. Yani her taraf ee otopark sıkıntısı, eee yani araba sürmenin eee eziyet olacağı yerler buralar. Öyle olduğu için eee mümkün olduğunca işimiz olmadan eee işimiz olmazsa girmiyoruz yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Ulaşım koşullarına yönelik deneyimlerden sonuncusu, *kentiçi yolların yetersizliğidir* olup, iki katılımcı bu boyut ile düşüncelerini paylaşmıştır. Katılımcılardan Caner, getirdiği görsel hakkında konuşurken, “yolların dar ve fazla geçiş olanaklarının olmaması” nedeniyle trafik yoğunluğu yaşandığını belirterek bir anlamda kentiçi yolların yetersizliğine gönderme yapmıştır. Betül de kentiçinde yolların yetersizliği ile ilgili aşağıdakileri söylemiştir:

“Buranın yollarını fazlalaştırdım kesinlikle ve otobüsün her yere girmesini sağladım. Kesinlikle böyle sadece üç metrelik yolla kalmazdı yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.4.5. Kentin Alışveriş Olanaklarına Yönelik Deneyimler

Araştırma bulguları, Aksaray kentinin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimlerden *kentin alışveriş olanaklarına yönelik deneyimlerin* de önemli bir yeri olduğunu göstermektedir. Aksaray’ın kent sakinlerine sunduğu alışveriş olanaklarına yönelik deneyimler; “alışverişin kalitesine yönelik deneyimler, yerel pazarların varlığı, her türlü ürün ve hizmete ulaşabilme, modaya uygun ve markalı ürünlere ulaşabilme” biçiminde dört alt boyutta toplanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların yarıdan fazlası (45 katılımcı), bu alt boyutlara yönelik yaşadıkları deneyimleri paylaşmıştır. Bu katılımcılardan sadece dokuzu, bu deneyimlerini temsil eden görsel getirmiştir.

Çağla – 1. Sırada,
Müge – 3. Sırada
(Alışveriş Kalitesi)

Betül – 3. Sırada
(Alışveriş Kalitesi)

Hüseyin – 3. Sırada
(Alışveriş Kalitesi)

Gülsüm – 2. Sırada
Hüseyin – 6. Sırada
(Yerel Pazarlar)

Görsel 102. Kentin Alışveriş Olanaklarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Aksaray’ın kent sakinlerine sunduğu alışveriş olanaklarına yönelik deneyimlerden katılımcıların ilk sırada yer verdikleri boyut; “alışverişin kalitesine yönelik deneyimler” olmuştur. Yirmi dört katılımcı bu boyutun çeşitli yönlerini öne çıkararak, deneyimlerini paylaşmıştır. Alışveriş hizmetinin kalitesi bağlamında, müşterilere karşı *çalışanların güleryüzlü ve nazik olması*, ortaya çıkan alt boyutlardan biridir. Berna, Uğur, Sevgi, Salih, Çağla ve Müge dolmuş şoförlerinin müşterilere karşı kaba ve sert biçimde davrandıklarından bahsederek bu alt boyut açısından olumsuz deneyimlerini paylaşmışlardır. Sevgi, dolmuşta yolculuk yaptığı bir gün, şoförün dolmuşa aldığı yaşlı bir çifte kızıp, bağırduğuna şahit

olduğunu ve bu olay karşısında çok üzüldüğünü anlatarak bu alt boyutla ilgili olumsuz bir anısını paylaşmıştır:

“Ee iki tane yaşlı bi çift bunlar karı koca. E... otogar durağında bekliyolar. Ben de okuldan dolmuşa binmişim. Ee belleri bükülmüş yani o kadar yavaş hareket ediyolar ki, adam da acele ediy o şöför. Durdu onlara, ondan sonra e... çok yaşlılar da çok yavaş hareket ediyolar. Binemediler. Onları çok azarlardı, acele edin, çabuk binin işte. Yolcu almak için heralde. Sonra önden teyze bindi. Bu seferde e... dermanı kesildi, merdivene oturdu. Merdivene oturma, arkadan yolcular bincek eee diye, tamam, merdivene oturmaması gerekiyo. Zaten kapı kapancak. Kapı kapanmıyacak aksi halde ama daha ılımlı olabilirdi yani. Hali ortada. Zaten otogar durağı aynı zamanda hastaneden gelen insanların bindiği ya da işte köyden gelen insanların bindiği, var bi sıkıntısı belli ki. Otobüste bulunan başka kişiler e... müdahale ettiler olaya. Biz biraz yardımcı olduk işte kolundan tutup oturtmaya çalıştık filan. Ya adam o kadar azarlardı ki onları bu sefer, o bana benim içime çok oturmuştu ya insanın gerçekten yaşanmışlıkları bu kadar yani gururu, onuru bu kadar hafife alınmamalı. Bu sefer o yaşlı amca otobüsün başından kalsın dedi, binmedi. Başka otobüse bineriz dedi. Binemediler yani. Kadın azarlandıkça titremeye başladı ve hareket edemedi. Ne inebiliyo ne binebiliyo. İşte eşi de inelim o zaman dedi, başka bi yere binelim dedi. Kızdı üzüldü ve çok üzülmüştüm ben de o gün yani gerçekten.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Uğur da dolmuş şoförlerinin özellikle yaşlılara çok sert davrandıklarını söyleyerek, dolmuşta karşılaştığı kaba davranışları şu sözleri ile dile getirmiştir:

“Bazen otobüse bindiğim zaman böyle yaşlı amcalara böyle çok sert davranıyolar. Mesela ben Konya’da öyle davranan hiç görmedim. Mesela otobüse bindiği zaman kartı biraz geç basıyolar yaşlı olduğu için. Adamlar bağırıp duruyo yani çabuk gönderin kartı. Ya biraz sakın olsan bişey yok. Ya illa gelecek o kart sana. Acele etmesine gerek yok. Ama yaşlı olduğu için biraz zor gönderiyo tabi. O yüzden biraz da şey oluyo, sevmiyorum o konuda.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Görme engelli katılımcılardan Çağla ve Müge ise dolmuş şoförlerinin engelli kişilere karşı sert ve kaba davranışlarına, yarı yapılandırılmış ifadelerinde dikkat çekmişlerdir. Ayrıca bu katılımcılar bu alt boyutu temsil eden görseller de sağlayarak, ifadelerini desteklemişlerdir. Bu katılımcıların, ifadelerine sırasıyla aşağıda yer verilmiştir:

“Otobüs şoförleri yani otobüse binip serbest kart kullanan görme engellilere iyi davranmıyolar. kızıyorlar yani serbest kart kullandıkları için.” (Çağla - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eee dolmuşa bindiğimiz zaman serbest kart kullandığımız zaman dolmuş şoförleri ters davranıyolar. Yanlış şekilde konuşuyorlar. Kızıyorlar. İndirmek eee istediğimiz inmek istediğimiz durağa indirmiyorlar veya biz dolmuşa bindiğimiz an hemen dolmuşu sürüyorlar ve düşmemize neden olabiliyorlar.” (Çağla - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

“Otobüse bindiğimiz zaman, serbest kart çektiğimiz zaman bunlar beleşçi diyorlar. Aynı duruma hani empati yapmıyolar. Kendilerini bizim yerimize koymuyorlar. Bize devlet tanıdı sonuçta bu hakkı ama hep küçümsüyorlar ya da otobüse bindiğimiz zaman işte biz daha oturma hani biz görmüyoruz sonuçta oturmadan direk hani arabayı sürmeye devam ediyolar. Hani düşücek ol. Bazen otobüsten inerken kapıyı kapatıyorlar. Bi ara kapıya sıkışmıştık.” (Müge - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Dolmuş ya hani görme engelileri hani bindiği zaman işte şoförler söyleniyo. Şoförler söyleniyo işte. Siz ücret ödemek yerine serbest kart kullanıyorsunuz diyorlar ya da biz otobüse biniyoruz mesela oturmadan sonuçta biz görmüyoruz, daha yerimizi bile bulmadan otobüs sürüyorlar. Düşmemize bile sebep oluyolar ya da otobüs durduğunda bizi farklı bi yerde bırakıyorlar. O yüzden dolmuşu sevmiyorum. İşte bunlar beleşçi. Devlet işte hani bize bu hakkı veriy o ama onlar bizi küçümsüyorlar. Bunlar beleşçi, işte beleş geçiniyorlar hani para vermiyorlar. Bazen kartlarımıza bile bakıyorlar. fotoraftaki sen misin bile diye soruyorlar yani.” (Müge - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Dündar ve Aylin ise alışveriş kalitesi bağlamında, müşterilere karşı çalışanların güleryüzlü ve nazik davrandıklarını belirterek, diğer katılımcıların aksine olumlu deneyimlerini dile getirmişlerdir. Buna göre Dündar, vakit geçirmekten en çok hoşlandığı bir restorandaki çalışanların “çok güleryüzlü” olduğunu vurgulamıştır. Aylin de vakit geçirmekten en çok hoşlandığı bir kafenin çalışanların müşterilerle kurduğu sıcak ve samimi ilişkilerden dolayı bu mekanın kendisine sıcak geldiğini belirterek, çalışanların güleryüzlü ve nazik davranışlarına gönderme yapmıştır:

“Çalışanları genelde mesela oraya gelenlerle sıcak ilişkiler kuruyorlar. İy o da hani ordakilere biraz daha samimi hissettiriyo bence. Yani mesela arkadaşımın eee babası da bizimle birlikte sık sık mesela oraya gelir, oturur ve ordaki çalışanlar ona sanki

babaları ya da bi akrabası gelmiş gibi davranırlar. Bu da haliyle insana biraz daha sıcak hissettiriyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Alışveriş sırasında sunulan hizmetin kalitesi açısından *çalışanların müşterilere yardım etme ve hızlı hizmet verme hevesi*, bir diğer alt boyut olarak ortaya çıkmıştır. Üniversite öğrencisi Berna, arkadaşları ile gittiği bazı mekânlarda öğrenci oldukları istenmediklerini ve çalışanların kendilerine hizmet vermeye hevesli davranışlar göstermediklerini aşağıdaki ifadeleriyle dile getirmiştir:

“Mesela bi yere gidiyosun, daha çok hani orta yaşlıların mekanı. Belki biraz daha zenginlerin gittiği bi yer de olabilir bu. Sen öğrenci olduğumu anladığı anda seni orda istemediğini, hani sende para olmadığını düşündüğü için eee saygı göstermiyorlar. Mesela gidiyosun on beş, yirmi dakika bekliyorsun, senin servisini almaya gelmiyorlar. Eee bişey istediğinde sana yok diyorlar ama başka bi orta yaşlı veya işte başka biri geldiği zaman bakıyosun ona onu getiriyorlar. Sen öğrenciyse hani senin para olabileceğini düşünmedikleri için saygı görmüyorsun. O zaman da biz gitmek istemiyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kamil de, Aksaray esnafının sıkıntılı olduğundan bahsederken, genelde esnaktan alışveriş yaptığı esnada sorduğu sorulara tatmin edici cevaplar alamadığını belirterek, hizmet verme istekliliğine yönelik olumsuz deneyimini şu sözleri ile paylaşmıştır:

“Ee bi de Aksaray’ın esnafı da sıkıntılı yani. Ya şimdi eğer eee gittiğin zaman, bi şey sorduğun zaman eee farklı algılanıyor. Yani ben şimdi bi özellikle elektronik cihazlarda mesela ille gidip araştırırım. Mesela almadan önce giderim internetten bakarım, işte ordan bakarım, burdan bakarım. Ee ondan sonra işte almaya herhangi bişey sormaya gittiğim zaman ya işte şu özelliği de var mı, şu da bulunur mu dediğin zaman ya ne yapacan işte alacaksın al, alımycaksın ne sorup duruyon. Yani bunlarla çok karşılaşıyorum ben.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Yeşim, alışveriş için girdiği bir dükkanda satın almak istediği ürün, mesafeden dolayı eve teslim edilmediğini ve bu nedenle satışın gerçekleşmediğini anlatarak, dükkan sahibinin müşteriye yardım etme yönünde bir hevesi olmadığına gönderme yapmıştır. Yeşim’in bu alışveriş deneyimine yönelik anısına aşağıda yer verilmiştir:

“Eee yatak odama bi tane ayna arıyodum ben. Daha böyle ilk evlendim ilk ayları filan. Dedim çıkıyım çarşıya hani bi aynacı falan bulayım ondan sonra. Neyse girdim bi yere. Sonra işte adam yani hani girdim, adam ilgilenmedi zaten hani. Meraba falan dedim ben. meraba dedi. Ondan sonra neyse ben baktım. Kendi kendime hani bi şeyler seçtim. Bu ne kadar olur falan diye hani sordum. Söyledi, anlaştık. E... bunu dedim hani şey eve kadar getiriyo musunuz dedim. Evet, getiriyoruz dedi. Ondan sonra anlaştık. Ben neyse ödemesini yaptım. Gün işte kaçta hazır olur dedim. Ondan sonra eviniz nerde dedi. Toki bölgesinde dedim. Eee sen dedi söyleseydin keşke, orası çok uzak, ben götüremem dedi. Sen başta söyleseydin. Dedim ki hani sormadınız ki dedim hani sonuç olarak. Yok dedi sen kusura bakma kızım dedi, iade etti benim paramı ben götüremem diye.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmamızın görme engelli katılımcılardan Nur, ortopedik engelli katılımcılardan Hakkı ve Volkan ise dolmuş şöflerinin özellikle engelli bireylere yardım etmede ve hizmet vermede istekli davranmadıklarını paylaştıkları olumsuz deneyimler yoluyla dile getirmişlerdir. Nur ve Hakkı dolmuş şoförlerinin engelli bireyleri dolmuşa almak istemediklerini söyleyerek bu alt boyuta dikkat çekmişlerdir:

“Ulaşımında yine ee şey olabiliyo mesela işte bu otobüslerde engellileri çok fazla almak istemiyorlar çünkü ücretsiz kart kullandığımız için. Çok gönüllü olmuyo yani genelde durmuyorlar. Ya böyle şeyler yaşanabiliyo.” (Nur - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Bu yeni gelen yasaya göre tamam eee belediye otobüsleri, halk otobüsleri tamam asansörlü ama yani arkadaşlarımızın onlarla sıkıntıları da olmuş oluyor. Hani şöförlerle işte bindirmeme konusunda işte durmama konusunda yani biraz da o konuda muzdarib engelli arkadaşlar.” (Hakkı - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Volkan da, sandalye ile dolmuşa binerken şöförlerin kendisine zorluklar çıkardığından ve engelli rampasını açmak istemediklerinden söz ederek, bu alt boyuta yönelik olumsuz deneyimini şu ifadeleri ile anlatmıştır:

“Ulaşım sıkıntısı yaşadığımız çok oluyo. Şuan hiç bi engelli kolay kolay bi ulaşım yani dolmuş otobüs kullanmıyo. Yani biçok işte kendi imkanlarından çarşı içersine gidip geliyolar. Ya ben şimdi eee örneğin buraya geleceğim, antiremena geleceğim. Akülü sandalyeyle geleceğim akülü sandalyenin yasak olduğunu söylüyo dolmuşa binerken. Ondan sonra e... normal manuel sandalyeyle geliyorum manuel sandalyede refakatçi olman gerekiyo diyo. Yani benim eee tek başıma yapabileceğim bişeyi kısıtlıyo bana yani dolmuşçu. Ama bazı dolmuşçular var, adam kendisi rampasını, rampayı açıyo, benim binmeme de yardımcı oluyo yani. Sadece koltuktan kalkıp yere inmekten hani eee ya bunu inmemek için bize zorluklar çıkarttılar. Ya bu konularda çok hani tartıştığım dolmuşçular da oldu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sunulan hizmetin doğru ve güvenilir biçimde yerine getirildiğine Nermin ve Betül ifadelerinde işaret ederek hizmet kalitesinin *güvenirlilik* alt boyutunu öne çıkarmışlardır. Nermin, kentteki bir tesisi örnek göstererek, sunulan ürünlerin iyi, taze ve hijyenik olduğunu belirterek, *güvenirlilik* alt boyutuna şu sözleri ile yer vermiştir:

“Mesela Ağaçlı’da bi İskender isterseniz gerçekten Türkiye’nin en iyi yerlerindeki İskenderlerden biri gelir. İskender yerine size başka bişey getirmezler. Bu daha önce bi kafede başıma geldi. O yüzden bu örneği veriyorum. Hani sütlaç istediniz, sütlaç taze olarak size gelir. Tarihi geçen hiçbir şey olmaz. Hizmet kalitesi çok güzeldir. Çok hijyeniktir. Temizdir. Yani her yönden beş yıldız hak eder.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Betül de öğrenci yurtları ve kafeler örneği üzerinden vaat edilen hizmet ile yerine getirilen hizmet arasında farklılıklar olduğundan bahsederek, *güvenirlilik* alt boyutuna şu sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Mesela yurtlarda falan, yurtlara falan yazılmadan önce, burdaki yurtlara mesela sana yüz bin tane şey söylüyo. Mesela şunu yapamaz, işte bu var, şu var, şu var, şu var, şu var, şu var ve o söylediklerinde evet çıkarttığı fiyat o söylediklerini yapacaksa fiyat çok iyi aslında. Ama oraya yazıldıktan sonra sana söylediklerinin çok azını, iki üç tanesi yapıyo ve geri kalanını yapmıyo. Ama yapmadığı halde çok fazla para alıyo. Mesela bi çok yerde, bazı kafelerde de bu var. Mesela kafelerin çoğunda gidiyosunuz, bi yemek istiyosunuz. İlk defa yiyeceksiniz mesela o yemeği. Adam mesela o yemeği yapmayı bilmiyo ama onu mentiye koymuş. Mesela burda çok gördüm. Mesela önüne getiriy o yemeği, gerçekten yenilecek gibi değil. Ama onu bir sürü para şey yapabiliyo yani isteyebiliyo yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Betül aynı zamanda hizmetin kalitesi açısından müşterilere kişisel ilgi göstermeyi ifade eden *empati* alt boyutuna da dikkat çekmiştir. Arkadaşları ile sürekli gittikleri bir kafede kendilerine yapılan çay ikramından duyduğu memnuniyeti getirdiği görsel yoluyla dile getiren Betül, bu alt boyuta şu sözleri ile öne çıkarmıştır:

“Ee o gün şeye imm bizim masaya sürekli çay ikramı gelmişti ☺☺☺. Bu çok iyiydi. Biz zaten genelde Gönül Kahvesi burası, genelde buraya gidiyoruz ve sürekli müşterileri olduğumuz için bize fazladan çay ikram ediliyo. Bu bi öğrenci için çok iyi bişey☺☺☺. Bizi sevindiren bişeydi. Oturuyoruz. Sürekli gittiğimiz bi yer olduğu için çay ikramı geliyo. Bence güzel bişey. Benim hoşuma gidiyo. Bu açıdan da zaten gidiyoruz hani. Hizmeti falan da iyi. Belki de sürekli gittiğimiz için bilmiyorum bunu yapıyorlar ama biz seviyoruz. Böyle sakın oluyo gündüzleri özellikle. Sohbet edebiliriz oturup rahatça.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Alışveriş hizmetinin kalitesi ile ilgili *fiziksel özellikler* alt boyutunu, Hüseyin yemek yemeği çok sevdiği restoranın “çok temiz” olduğunu söyleyerek öne çıkarmıştır. Hüseyin’in getirdiği görsel üzerinden bu alt boyutu öne çıkardığı ifadeleri şöyledir:

“Ya bi insan mesela düşünsenize hani yiyecek işletmesine gidiyosunuz, lavabolar kirli. Ya tabi bunun arka kısmını da insan düşünüyö ve midesi bulanıyo. Bu tip şeylerde genel anlamda ülke olarak çok aşırı ilerde değiliz maalesef. Ama mesela bu Aksaray’daki bu Has Döner sınırların üstünde ve misafirlerimizi özellikle getirdiğimizde bize mesela eee çok artı şey kazandırıyor. Misafirlerimiz de genelde memnun ayrılıyor. Has döner herkesin aklında kalıyor yani.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Alışveriş olanaklarına yönelik deneyimler açısından, yerel pazarların varlığına yönelik deneyim de katılımcılar açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu anlamda on altı katılımcı, kentteki yerel pazarların varlığından duydukları memnuniyeti dile getirmekle birlikte bu pazarlar aracılığıyla ya da diğer yollarla, doğal ve sağlıklı gıdaya ulaşabildiklerine de vurgu yapmıştır. Yeşim, “eliyle kendi seçme imkânı” sağladığı için; Gönül, “yerli ürünlerin bulunması, sebzelerin canlı canlı ve güzel olması” nedeniyle pazar alışverişini ve semt pazarlarına gitmeyi çok sevdiklerini belirtmişlerdir. Sevgi de ihtiyaç duyduğu her türlü ürünü, semt pazarlarında bulabildiğini ve bundan duyduğu memnuniyeti dile getirerek, bu boyutu şu sözleri ile öne çıkarmıştır:

“Pazarları çok büyük pazarları var buranın. Güzel, geniş yani pazarları ve her şey doğal geliyo bana. İy belki de değil ama bana öyle geliyo gerçekten. Bulabiliyoruz ıı güzel güzel içime sinen şeyleri, gıdaları. Sadece sebze meyve anlamında değil süt ürünleri de aynı şekilde yani böyle. He onu ekliycem kadınlar burda çok güzel kışlık hazırlık yapıyorlar. Salça, işte yaprak, kurular, eee başka işte erişte vesaire bütün bunları çalıştığımız için kendimiz yapamıyoruz. Bütün bunları da pazarda bulabiliyorum. Bir sürü ihtiyacı karşılıyorum orda. Ne bileyim bu, hoşuma gidiyo benim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmamızın evli çiftlerinden Esra ve Kağan da, pazarcılar ile sohbet etmenin ve hissettikleri samimiyetin verdiği keyiften söz etmenin yanısıra, yerel pazarlarda daha fazla seçeneğin olması ve güvenilir bulmaları nedeniyle market yerine yerel pazarlardan alışveriş yapmayı tercih ettiklerini vurgulamışlardır. Bu katılımcıların içerisinde etkileşim ve sosyalleşme deneyimini de içeren yerel pazarların varlığına dikkat çektikleri ifadeleri şöyledir:

“Mesela pazara gittiğimde beni bekleyen bi yumurtacı teyzemin olması, onlarla diyalog kurmak daha böyle canlı hissettiriyö bana. Mekanikleşmemiş ya da hani mesela büyükşehirdeyken böyle bi imkanım yok. Ürünün nereden geldiğine inanamıyorum, güvenemiyorum. Eee yaşam koşullarından ötürü farklı şeyler olabiliyo ya da markete gidiyosun, sana sunulmuş olan, seçili şeylerden alabiliyosun ama pazarda sana sunulan seçenek daha fazla hani ve biliyosun ki köylünün elinden geliyo. Ve teyzeler bana daha samimi geliyolar. Yavrum bak benden al diyo. İstiyosun ki o kazansın, ona yardımcı olasin. bi de onun emeği var. Hani onu görüyosun.” (Esra - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Pazar evet pazarı da mesela pazara gidiyoruz. O da çok keyifli Aksaray için. Hani Aksaray’ın avantajları nedir diye sorcak olursan pazara gidiyoruz. Pazardan alışveriş yapmak da keyifli. En azından tanıyoruz artık pazardaki esnafı. Onlar da bizi tanıyorlar. Hangisinin güvenilir, hangisinin ee bize uygun olmadığını biliyoruz artık biz ama markette bu şansımız yok. Çünkü markette muhatab da yok yani. Markette çalışan da en az bizim kadar yabancı o ürüne. Ama pazara gelen en azından kendi ürünün getiriyö. Yani ürün hakkında bilgisi var. O şey de hoşuma gidiyo benim, samimiyet de.” (Kağan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sevgi, Hüseyin, Esma, İhsan, Hayriye ve İlkey da, doğal, organik, sağlıklı ve güvenilir gıdaya kolaylıkla ulaşabilmekten duydukları memnuniyete vurgu yaparak, bu boyut açısından olumlu deneyimlerini dile getirmişlerdir. Bu boyuta yönelik Sevgi, “tarım ve hayvancılığın gelişmiş olmasından dolayı kenti gıda güvenliği açısından güvenli” bulunduğunu ve “süt ürünlerinden et ürünlerine kadar her şeyin doğalını bulunduğunu” ve gönül rahatlığıyla bu ürünleri tükettiğini söylemiştir. İhsan, “sebze ve meyve anlamında organik ürünlere” ulaşabilmenin kentin sağladığı bir avantaj olarak görürken; Hayriye de, kentin organik ve köy ürünlerine kolayca ulaşabilme anlamında sağladığı avantajı ile ilgili düşüncelerini aşağıdaki ifadeleri yoluyla paylaşmıştır:

“Şöyle avantajı var. Ben biraz organik ürünleri severim. O yüzden mesela kolay ulaşabileceğim ürünleri var. Atıyorum sebzeleri yazın organik. Onlar hem ucuz hem de organik, doğal gıdalar. İşte süt, yoğurt. Bunları bi marketten değil de kendim yaparak

tüketmeyi seviyorum ben, yoğurt tarzı şeyleri. Bunu bi büyük şehirde mesela İstanbul'da bulamazsın, bu tarz şeyleri. Bu gibi avantajları var. Dediğim gibi hani organik olması, köy ürünlerinin fazla bulunması benim için öyle.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Hüseyin, getirdiği görselin kendisi için “organik ürünlerin üretildiği tarımsal anlamda bir mekanı” ifade ettiğini ve “tarladan organik ürünleri direkt toplayarak alışveriş imkanı sunan bir yer olduğunu söyleyerek, görsel aracılığıyla bu deneyim boyutunu öne çıkarmıştır. Esmâ da bir çilek tarlasında çilek toplama ve satın alma deneyimini paylaşarak, kentte insanların tarımla uğraşmaları nedeniyle organik ürünlere kolay bir biçimde ulaşabildiğini dile getirmiştir. Esmâ’nın organik ürünlere ulaşmaya yönelik ifadeleri şöyledir:

“Eee mesela eşimin ailesinde var, ee tarımla uğraşan, işte böyle çiftçilik yapan insanlar. Eline attığında salatalığı uı güzel bi şekilde de, organik bi şekilde alabiliyosun ya da mesela ne bileyim köylerine gittiğin zaman hemen sana satış yönünde ticaret yapmaya çalışabiliyorlar. Şunu al, bunu al, şu kadara veriz, bu kadara veriz ve sen çoğu şeyini ucuza kapatabiliyosun. Ee basit bi örnek verebilecek olursak biz burdan Helvadere’ye gidiyoruz. İlk gezimiz eşimle. Çilek tarlasını ben gördüm ama daha önce hiç büyük bi çilek tarlası görmedim. Helvadere’nin de girişinde müthiş muazzam büyüklükte bir çilek tarlası var. Biz orda durduk, amacımız bi kaç kilo çilek alıp, geri dönmek. Kadın bize şey söyledi, hani daha çok alabilmemiz için. Eee girin dedi hem yiyerek dolaşın hem de eee toplayın, doldurabildiğiniz kadar doldurun, kendi topladıklarınızı alın dedi ve ben içeri girdim. Çilekler harikaydı. Muazzam. Çilekleri yerde görmek sofrada görmekten daha güzel, fevkalade bişey. Bu sefer hem onları topluyoruz hem alıyoruz. Yani istediğimiz zaman istediğimiz ürüne çok rahat ulaşabiliyoruz. Bu bizim için çok büyük avantaj.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin sağladığı alışveriş olanaklarına yönelik deneyimlerden üçüncü, on beş katılımcı tarafından dikkat çekilen, *her türlü ürün ve hizmete ulaşabilme deneyimi* olmuştur. Bulgular, bu deneyim boyutuna ifadelerinde yer veren bazı katılımcıların, Aksaray’da imkânların kısıtlı olduğundan istedikleri her türlü ürünü bulamadıklarını ve bu nedenle ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla büyükşehirlere gittiklerini ya da internetten alışveriş yapmaya yöneldiklerini ortaya koymuştur. Gizem, “çarşıya gittiğinde ihtiyaçlarını çok kolay bulamadığını ya da çarşının ihtiyaçlarını karşılamaya hitap etmediğini”; Hande, Aksaray’da “imkânların kısıtlı olması nedeniyle herhangi bir ürün almak istediğinde ayda bir ya da iki defa gününbirlik şehir dışına çıkan bir aile” olduklarını söyleyerek, bu deneyim ile ilgili olumsuz deneyimlerini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde Polat da herhangi bir ihtiyacını büyükşehirde bulmak daha kolay için şehir dışından ya da internetten temin ettiğini şöyle anlatmıştır:

“Ee küçük şehir dedik. Birazcık eee her istediğimizi bulma konusunda ee sıkıntı yaşıyabiliyoruz. O konuda bi sıkıntı var. Ben kıyafet ayakkabı filan ararken, ayakkabı numaram büyük olduğu için biraz sıkıntı oluyo o şekilde. Sürekli şehir dışından veya internet üzerinden alışveriş yapmak zorunda kalıyorum. Ee hani bi de mesela en basitinden bir örnek vereyim. Araç için bi parça alçaksınız. Büyükşehirlerde bulması daha kolay. Burda sürekli dışardan getirilmesi lazım, Konya’dır Ankara’dır İstanbul’dur.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Benzer şekilde Cihan, Salih ve Canan da istedikleri şeyleri Aksaray’da bulamadıkları için internetten satın almak ya da başka bir kente gitmek durumunda kadıklarını belirterek, bu durumu kentin bir dezavantajı olarak nitelendirmişlerdir. Katılımcıların orijinal ifadeleri sırasıyla aşağıda yer almaktadır:

“Ha genelde mesela alışveriş yapcağımız zaman çoğu zaman internetten alışveriş yapmak zorunda kalıyoruz. Pek böyle kendimize göre bişey falan da© bulamıyoruz veyahutta işte Ankara’ya gittiğimiz zaman ne bileyim Konya’ya gittiğimiz zaman veya

Kayseri'ye gittiğimiz zaman ıı oralardan karşılayabiliyoruz. Dezavantajı da bence bu yani.” (Cihan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray’da yaşamının dezavantajları. Hıı. Örneğin geçen ee arkadaşlarla şeyden bahsetmiştik, kitap alma. Bizim için şu anda kitap almak için tek seçenek, internet. Ee onun dışında şehrimizde kitaba, istediğimiz, talebimizin olduğu kitaplara ulaşabilceğimiz maalesef satış noktaları yok. Tek bi seçeneğimiz kitap almak için, internet.” (Salih - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İstediğin şeyleri bulamıyosun mesela. Yani bazen çocukların okuluna bişey istediği zaman bile onu eee edinmekte zorluk çekebiliyosun. Yani bu da daha çok internet üzerinden alışveriş yapmaya yönlendiriyor örnek olarak verebilecek olursak.” (Canan - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Metin, hayalinde canlandığı Aksaray’ı anlatırken, kentte aradığı herşeyi bulmak istediği yönündeki arzusunu dile getirmiş ve bir ihtiyacını karşılamak için başka bir kente gitmek zorunda olmamayı istediğini şu ifadeleri ile anlatmıştır:

“Nasıl olsun isterim. Mesela büyükşehir olsun isterim. Büyükşehir görüntüsünde olsun isterim. Hani insanlarıyla böyle yapılaşmasıyla, imkanları, olanaklarıyla tam bi büyükşehir gibi olsun isterim. Mesela istediğimiz her şeyi bu şehirde bulabilelim. Başka şehirlere gitmeyelim. Yani her konuda istediğimiz her şey bütün imkanlar burda bu şehirde olsun. Her şey elimizin altında olsun. Mesela nasıl söyleyeyim? Hani bi İstanbul’daki bi vatandaş Aksaray’a bi şeyler almaya gelmiyo sonuçta. Hani biz de Aksaray insanı olarak Aksaray dışına gitmeyelim bi şeyler almaya aramaya. Bulmaya.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Aylin, Suna, Hüseyin ve Büşra ise diğer katılımcıların aksine kentte istedikleri herşeyi bulabildiklerini söyleyerek bu boyut hakkında olumlu yönde görüş bildirmişlerdir. Bu boyut ile ilgili Aylin, “ihtiyacı olan temel şeyleri elinin altında kolaylıkla bulabildiğini”; Suna, “istediği herşeyi bulabildiği için büyükşehirde yaşamaya gereksinim duymadığını” söyleyerek olumlu deneyimlerini belirtmişlerdir. Hüseyin de, Aksaray’da yaşamak istemesinin nedenlerinden biri olarak alışveriş fırsatlarının çeşitliliğine şu sözleriyle işaret etmiştir:

“Alışveriş yapma ee fırsatınız var, çeşitli ürünleri mesela alternatifleriyle birlikte değerlendirip en hoşunuza gideni, beğendiğinizi alma durumunuz var. Bu açıdan da e... yani aksarayda ikamet etmeye eşimle birlikte karar verdik.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Alışveriş olanaklarına yönelik deneyimlerden sonuncusu, on katılımcının ifadelerinde yer vererek öne çıkardığı, *modaya uygun ve markalı ürünlere ulaşabilme deneyimi* olmuştur. Bulgular, özellikle genç katılımcıların kentte istedikleri belirli markalara ulaşamadıklarına ve alışveriş yapmak için genelde büyükşehirleri tercih ettiklerine işaret etmektedir. Genç katılımcılardan Burcu, yaşı itibarıyla tercih ettiği markaları bulamadığı için büyükşehirlere gittiğini ya da internetten alışveriş yaptığını şu sözleri ile belirtmiştir:

“İı insanlar en basitinden alışveriş yapmaya dahi eee önceden işte konyayı, neşehiri ya da ankarayı tercih ederlerdi. Şu an tabi daha farklı imkanları. Ama ıı halan öyle bizi tatmin edecek, hani ben benim yaşam itibarıyla işte herhangi bir markayı tercih ediyorum kıyafet almak için ya da kullanıyorum. Kolay kolay bulamıyorum o markayı. Alamıyorum. Ee ya büyükşehirde gitmem gerekiyo ya da internetten alışveriş yapmam gerekiyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Üniversite öğrencisi Begüm de öğrencilere hitap eden markaların bulunmadığı için kıyafet alışverişini yapamadığından ve herkesin üzerinde aynı şeylerin olduğundan bahsederek, bu boyuta yönelik şu ifadelerde bulunmuştur:

“Kıyafet yani burda en çok zorlandığım şeylerden biri bu. Kıyafet alma olanağımız yok. Bişey alıyoruz herkesin üzerinde aynısından ya da belli markalar yok mesela. İnsanlar neşehire gidiyo bişeyler alabilmek için. Bu çok zor ya, öğrenci gidemez. Ama öğrenci odaklı mesela işte kızlar en çok Koton’a gider. Ben özellikle eyceneme (H&M) gidiyorum. İkisi de yok burda. Koton’un butiği var ama içinde Koton’dan başka bi sürü mağza satılıyo. İşte yani onlar olabilirdi. Öğrenciye hitap eden eee markalar olabilirdi ki olsa çok güzel olurdu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Tuğrul ise kentteki mağazalara bir sene öncesinin moda kreasyonlarının geldiği için kıyafet alışverişi için büyükşehirlere gitmek zorunda kaldığını söyleyerek modası geçmiş ürünlerin geldiğine dikkat çekmiştir. Tuğrul'un orijinal ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

"Kıyafet olarak burda aradıklarımızı bulamıyoruz. Bulamadığımız için büyükşehirlere gitmek zorunda kalıyoz. Burdaki avemelerdeki mağza sahipleri bir sene geçmiş olan moda kreasyonlarını hep bu taşra diye olarak adlandırdıkları Aksaray tarafına, eee Niğde tarafına o taraflara gönderiyolar. Burdaki halk aa burdaki insanlar da para veriy o kıyafetlere. Ama olmaz. Buraya yeni eee kreasyon gelmez. Neden gelmez? Çünkü burası buranın insanı köylü insan. Bunlar giyinmesini bilmez. Ama burda çalışan devlet memurları var. İzmir'den gelen var, Antalya'dan gelen var, Ankara'dan gelen var, İstanbul'dan gelen var, eee bu insanlar bi kültürel bazda yetişmiş insanlar. Onlar da ee eee yaşadıkları şehirde giyim-kıyafet almak istiyolar. Ama bu dediğimiz avemelere gittiğiniz zaman ordan ancak taşra usulü kıyafetler bulabiliyoruz." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Metin de sevdiği markalara ait ürünlerin çeşitlerini ve yeni ürünlerini Aksaray'da bulamadığı için Ankara'ya gidip alışveriş yaptığını söyleyerek, yeni moda ve markalı ürün anlamında alışveriş olanaklarının yetersizliğini şu ifadeleri ile öne çıkarmıştır:

"Mesela ben Adidası çok seviyorum veya işte Mavi, Loft'u çok seviyorum. Gidiyorum. Mesela bi Ankara Kızılay'a avemede bulduğum çeşitleri, mesela genelde o taraftan alışveriş yapıyorum. Büyükşehirlerde bulduğum çeşidi burda bulamıyorum. Büyükşehirlerde bulduğum mesela bi ürün çıkıyo. İlk önce büyükşehirlerde, buraya gelene kadar beş ay geçiyo, altı ay geçiyo. Genelde orda satılmayan ürünler bu tarafa gönderiyolar. Yani küçük şehir olmanın dezavantajı işte bu da şey veriy hani nasıl söyleyim ikinci sınıf muamelesi görüyoruz burda." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcılardan farklı olarak Esma ise kentte kendisine hitap eden ünlü markaları bulabildiğini ifade ederek, bu boyut anlamında olumlu deneyimini şu sözleri ile paylaşmıştır:

"Giysi açısından düşünüyorum. Eee ünlü markalar, mesela bi tesettürlü bayan için mesela benim için ünlü marka Setremis'dir, Armine'dir. Bulabiliyorum burda. Ee atıyorum Ankara'daki fiyatla burdaki fiyat arasında çok büyük bi fark yok yani." (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.4.6. Kentin Güvenlik Koşullarına Yönelik Deneyimler

Araştırmadan elde edilen bulgular, işlevsel varlıklara yönelik deneyimlerden, kentin güvenlik koşullarına yönelik deneyimlerin de önemli bir yeri olduğunu ve katılımcıların yarıdan fazlasının (38 katılımcı) bu deneyimin çeşitli alt boyutları açısından yaşadıkları deneyimleri paylaştıklarını göstermektedir. Kentin güvenlik koşullarına yönelik deneyimler önem sırasına göre; "güvenlik koşullarının yeterliliği, kadınların güvenliği, sosyal güven, siyasi / terör olaylarının görülmemesi ve savaş bölgesinden uzakta yaşama" biçiminde dört boyutta yoğunlaşmaktadır. Güvenlik deneyimlerine yönelik deneyimlerini paylaşan katılımcılardan dokuzu, bu deneyimlerini temsil eden görseller de sunmuştur.

Metin – 1. Sırada
(Güvenlik
Koşullarının
Yeterliliği)

Aslı – 3. Sırada
(Güvenlik Koşullarının
Yeterliliği, Kadınların
Güvenliği)

Funda – 4. Sırada
(Kadınların
Güvenliği)

İhsan – 6. Sırada
(Kadınların
Güvenliği)

Orhan – 1. Sırada
(Sosyal Güven)

Görsel 103. Kentin Güvenlik Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Kentin güvenlik koşullarına yönelik deneyimlerden ilki *güvenlik koşullarının yeterliliğine yönelik deneyimler* olmuş ve yirmi üç katılımcı tarafından bu deneyim boyutuna vurgu yapılmıştır. Kent güvenliğinin düzeyi ile ilgili katılımcılar, yaşanan şiddet olayları, fiziksel çevrenin yaratmış olduğu güvensiz alanlar, yasaklı madde kullanımı, hırsızlık ve can güvenliğinin olmaması bakımından Aksaray'ın güvenlik koşullarını değerlendirmişlerdir. Bu anlamda katılımcılardan bazıları olumsuz deneyimlerini paylaşp kentin güvenlik koşullarının yetersiz olduğuna dikkat çekerken, bazıları tam aksine Aksaray'ın güvenli bir kent olduğunu belirtmiştir. Kentte yaşanan şiddet olayları ile ilgili Begüm ve Aslı, karşılaştıkları kavgalardan söz ederek yaşadıkları korkuyu dile getirmişlerdir. Üniversite öğrencisi Begüm, şiddet olayları kapsamında üniversite kampüsünde çıkan kavgadan söz etmiş ve bu kavganın kendisini çok etkilediğini aşağıdaki sözleriyle dile getirmiştir:

“Geçen hafta okulda çıkan kavga çok korkutmuştu bizi. Ya iki gün etkisinden çıkamadım. O ee gerçekten çok derin bi olumsuzluk bıraktı. Çok korkunçtu çünkü. Ya Aksaray benim gördüğüm kadarıyla çok sakin bi yer. Yani üniversite açısından çok iyi bi yerd. Hiç bu tarz kavgaları hiç görmemiştik. Dördüncü yılımız bu sene. Hiç görmemiştik. O kadar büyük bi kavgayı üniversitenin içinde görünce bi de bire bir görünce kötü olduk. Yani ben bilmiyorum evet soğukkanlı olduğumu düşünüyorum ama karşımda bi insanı dövünce ben de etiledim. Çok etilendim. İki gün falan etkisinden çıkamadık. Ama sonra normale döndüm.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan Aslı, ilk oturduğu apartmandaki kavgalardan dolayı polislerin geldiğini ve kendisinin bu gibi durumlara alışkın olmadığını anlatmıştır. Karşılaştığı bu şiddet olaylarından duyduğu korkuyu, Aslı şu sözleri ile dile getirmiştir:

“Ya belki de hani ilk defa evden uzaklaşıp bi yere gelmişim mesela Aksaray'a. Yani şehir dışına. Ee bi önceki oturduğum bina bana çok korkutucu gelmişti. Aile apartmanı böyle, sürekli kavga, gürültü, patırtı vardı. Hiç alışkın olmadığım şeyler. Eee böyle olaylar yüzünden bi kaç kere kapıya polisler geldiği oluyodu. Çok korkuyodum mesela, kapıda ambulans filan gördüğümde. Onlar böyle kabus gibi gelmişti bana açıkçası. Ürkütücü geliyodu. Yalnız başıma binaya girip çıkmak bile tedirgin ediyodu beni. Aksaray'a ilk geldiğim direk bu tarz şeylerle karşılaşmak beni korkuttu açıkçası.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Şiddet olayları açısından Aylin, Yılmaz, Gülsüm ve Hakkı ise daha çok olumlu deneyimlerini paylaşmış ve Aksaray'ı “gürültüsü, patırtısı, kavgası” olmayan sakin ve sessiz bir kent biçiminde tanımlamışlardır. Aylin, kent sakinlerinin “muhafazakâra yakın yaşadığı için evlerde gürültü ve kavgaların yaşanmadığını” ve bu nedenle Aksaray'ın sessiz, sakin, huzurlu bir kent olduğunu belirtmiştir. Gülsüm de Aksaray'ın “kargaşa, kavga, dövüş” kenti olmadığını söylemiştir. Yılmaz da Aksaray'ı kendi memleketi ile kıyaslamış ve memleketi Tarsus'ta yaşanan birçok kavga olayının burada yaşanmadığını ve bu kentin kendisine huzur sağladığını şu ifadeleri ile öne çıkartmıştır:

“Sakin. İnsanın ruhunu dinlendiriyö. Ses, gürültü de çok fazla yok. Huzur. Çok kalabalık değil öncelikle. Aşırı bi kalabalık değil. Ya ben Tarsusluyum. Tarsus bile burdan belki iki kat daha büyüktü hani şey olarak, ilçe olmasına rağmen. Gürültü olur orda. Kavgalar olur. Çok eylemler olur. Yok, şunlar olur, yok bunlar olur. O onla kavga eder, o ona bilmem ne napar. Biraz karışık da bi şehir bizim oralar. O anlamda biraz şey sakin yani. Öyle çok şeyi yok.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Fiziksel çevrenin yaratmış olduğu güvensizlik ile ilgili evli bir çift olan Salih ve Aslı, aydınlatma sisteminin yetersizliğinden dolayı “akşamları sokakların karanlık olduğunu ve dışarıda olmanın kendilerini tedirgin hissettirdiğini” belirtmişlerdir. Berna da ifadelerinde

bazı sokaklarda yürürken yaşadığı güvenlik ile ilgili tedirginlerini aşağıdaki sözleri ile dile getirmiştir:

“Tamam belki Aksaray’da çok güzel mesela bi esnaf var, dükkanlar var. Ama oraya giderken karanlık sokaklardan geçiyosun. Pis sokaklardan geçiyosun. Gidiyosun. Mesela orda bi düşünüyosun, hani burası karanlık ve pis bi sokak, hani burası benim için güvenli mi? Ya sürekli Aksaray’da böyle bi temkin içersindesin. Efora gideceksin, değişik sokaklardan geçiyoz şu anda.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Metin, Yasin ve Gönül ise yasaklı madde kullanımına dikkat çekerek, kentteki güvenlik koşullarının yetersizliğine vurgu yapmışlardır. Gönül, “uyuşturucu kullanımının özellikle çocuklar arasında çok fazla” yaygınlaştığını belirterek çevrenin bu anlamda temizlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Aksaraylı Yasin de, kentin güvenli olan ve güvenli olmayan alanlarını çok iyi bildiğini ifade ederken, bazı sokaklarda uyuşturucu ya da alkol kullananlar ile karşılaşılabilceğinden söz ederek kentteki güvenlik yetersizliğine şu sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Şehirde böyle bana sürpriz yok yani. Nerde ne yaşayabileceğimi biliyom yani başıma neyin gelebileceğini biliyom ya o biraz rahat ettiriyo beni. Yani atıyom şeyde japon pazarının orlarda gezersem oralar sıkıntılıdır. Orda bi tane herangi bi tinerci, balıcı önüne çıkabilir diyor mesela. O yüzden orda daha savunmamı güçlendirerek yani gözümü dört açarak geziyorum. Atıyorum şeyde gezerken ulucaminin orda bu taraflarda buralarda bişey olmaz, yani burda sıkıntı olmaz ama ara sokaklara girdiğim zaman ordan bi tane sarhoş çıkabilir. Başımız derde girebilir. Yani şehiri tanımakla mütevellit şeyim, rahatım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Metin, terk edilmiş binaların uyuşturucu kullananların mekânı haline geldiğini getirdiği görsel yoluyla anlatarak, fiziksel çevredeki düzensizliğin yasaklı madde kullanımını kolaylaştırmasına dikkat çekmiştir.

“Bu şekil atıl vaziyetteki yerler sırf uyuşturucu bağımlısı çocukların böyle mekanları haline geliyo. Iı yani böyle hem onlar için bi yer sağlanmış oluyo bi nevi. Ya şimdi Aksaray’da ne kadar böyle şey varsa böyle kırk dökük tarihi binalar varsa, böyle kendi kaderine terk edilmiş binalar, bu uyuşturucu kullanan çocuklar, evsiz insanlar filan hepsi bu gibi yerlerde böyle ıı toplanıp orda uyuşturucu kullanıyolar. Ve bu binalar tekrar tadilat yapıp, tekrar böyle işte kullanıma kazandırılırsa hem uyuşturucu kullanan çocukların önüne geçilmiş olacak hem de yani topluma bi bina daa kazandırılmış olacak.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Funda, trafikte araba kullanırken yaşadığı tedirginlikten dolayı can güvenliğinin olmadığını düşündüğünü söyleyerek, kentteki güvenlik koşullarının yetersizliğine şu sözleri ile değinmiştir:

“Eee birincisi ıı can güvenliğinin olmadığını düşünüyorum. Çünkü ben sipor salonum var ve akşam çıkıyorum. I... saolsun sanayi kötölemek de istemiyorum sanayinin gençlerimiz diyim, ondan sonra akşam çıktığım zaman bir şahın süren ee bazı arabalar diyim. Hani bi şekilde camlarını siyah, arabamın camları siyah. Sonuçta ben akşam sipor salonundan çıktığım için orda bi tedirgin olarak evime gide gidiyorum. Açıkçası bu. Iı ya yazın sıcağın cam açık oluyo, araba sıkıştırmalar oluyo, böyle bi tedirgin oluyosun. Yani doğru düğün bi hafta sonu ıı şehir merkezinde özellikle hafta sonu Pazar günü şehir merkezinde çok rahat bi şekilde dolanamıyosun. Böyle sanki arkandan birileri sanki takip edecekmiş gibi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Hakkı, Suna hırsızlık olaylarının görülmediğini belirterek diğer katılımcıların aksine kentteki güvenlik koşullarının yeterli oluşuna dikkat çekmişlerdir. Hakkı, Aksaray’da “kapkaç ve soygun gibi olaylara rastlanılmadığını” söylerken; Suna ise Aksaray’ın tam tersine büyükşehirlerde insanların hırsızlık olaylarından dolayı dışarıya korkarak çıktığını söyleyerek, kentin güvenliğine ilişkin şu sözleri söylemiştir:

“İşte çantasını omuzuna takamayanlar var bazı şehirlerde. Çantayla çıkamayanlar var. Ama ben burda öyle çok rahatım yani. Eşyayı bile bi yerde unutsam gittiğim zaman bulabiliyorum ya da işte telefonumu unutsam aradığım zaman biri çıkıyo, evet hanfendi burda unutmuşunuz diyo. o yönden temiz bi şehir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Güvenlik koşullarına yönelik deneyimlerin ikinci boyutu, *kadınların güvenliğine yönelik deneyimler* olup, bu boyuta on sekiz katılımcı ifadeleri ile dikkat çekmiştir. Bu deneyim ile ilgili katılımcılar, Aksaray’da kadınların “günün herhangi bir saatinde tek başına dışarıda dolaşamamasını” ve karşılaştıkları “taciz olaylarını” dile getirmişlerdir. Kadınların güvenlik deneyimi bakımından yaşadıkları bu olumsuz deneyimlerin, kenti kullanma (tüketme) davranışlarını kısıtladığı söylenebilir. Canan, Aksaray’da “akşamları tek başına istediği gibi çıkıp rahatça dolaşmadığını”; İsmail, “gece on ikide bir kadının Aksaray’da herhangi bir sokakta gezemeyeceğini”; Yasin ise, Aksaray’ı hayalinde “bir kadın ya da genç kızın tek başına gecenin on ikisinde evinden rahatlıkla çıkıp çarşıda bir ihtiyacını alıp ya da dolaşp huzursuz olmadan evine dönebildiği” bir kent olarak canlandırdığını söyleyerek, kadınların günün herhangi bir saatinde dışarıda dolaşamadıklarına dikkat çekmişlerdir. Funda, daha önce yaşamış olduğu büyükşehirler ile kıyaslama yaparak Aksaray’da kadınlar grubu biçiminde dışarı çıkabildiğini ve böylelikle kendisini güvende hissettiğini söylemiştir. Funda aynı zamanda başka bir kent geçirdiği zamana ait bir görsel paylaşarak, bu kentte günün herhangi bir saatinde dışarıda bulunabildiğini söyleyerek, önceki ifadelerine de destek sağlamıştır. Funda’nın yarı yapılandırılmış ve fotoğrafa dayalı ifadeleri ise aşağıdadır:

“Hani ıı ben İzmir’de ve Çanakkale’de yaşadığım zaman işimden çıktığım zaman bi yerlere gidip bi yerlerde tek başıma bile oturabilirken veya da canım sıkıldı tek başıma bi deniz kenarında durabilirken şu an da hani tabi ki onu kıyaslamıyorum deniz niye yok diyerekten asla Aksaray’ı yargılamıycam ama hani ıı rahatça ve güvenli bi şekilde hayatımı orda devam ettirebilirken burdayken toplu hareket ediliyo. Hani mesela akşam bi yere giderken tek başına gitmiyosun, kızlarla gidiyosun, kızlarla geliyosun. O bi güven sağlıyo. O güven aynı şartlar onlar için de geçerli olduğu için biz birbirimize güven sağlıyoruz.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Küçük ilçe olmasına rağmen, küçük ilçe olmasına rağmen e... güvenli. Güvenli. Gece ikide üçte eve gidilip, hiç kimsenin rahatsız edilmediği, seninle bunu konuşmuştuk daha öncekinde, rahatsız edilmediği, arkadaşını rahat bi şekilde götürüp, rahat bi şekilde eee vakit geçirebildiğim bir ortam, ilçe olmasına rağmen. Keşke Aksaray da buna yaklaşılabile ki umud ediyorum. Yaklaşacağımı düşünüyorum, inşallah.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan Aslı da ifadelerinde bu kentte akşamları rahat bir şekilde dışarıya çıkmak istediğini, kendi memleketinde böyle bir imkân olduğu için kendisini iyi hissettiğini söyleyerek bu boyuta dikkat çekmiştir. Ayrıca getirdiği görsel hakkında konuşurken hava karardığında tek başına dışarıya çıkmanın kendisini tedirgin ettiğini söyleyerek, bu ifadelerini desteklemiştir. Aslı’nın her iki görüşmeye ait orijinal alıntılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Ne bileyim akşamları dışarıya daha rahat girip çıkmak isterdim mesela. Evime girip çıkarken tedirgin olmak istemezdim. Daha aydınlık olabilirdi.” “(Kayseri’de) Akşam onda, on birde de eve geldiğim oluyo mesela. Yalnız başıma dışarıya çıkabilmek filan bana hani kendimi iyi hissettiriyodu. Burda sanki sürekli evin içine tıkalp kalmış gibi hissediyorum kendimi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Eşim doktora derslerine giderdi. Mesela akşam beşten sonra, beşte hava karardı mı dışarı çıkmak beni tedirgin ederdi. Yalnız başıma hiç dışarı çıktığımı hatırlamıyorum mesela iki sene boyunca. Eğer o yoksa kışın, akşamları yalnız hiç dışarı çıkmadım.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan Kağan da, Aksaray’da belirli bir saatten sonra sakinleştiğini, bu nedenle de eşinin akşamları tek başına dışarıda olmasından duyduğu tedirginliğe yer verdiği

ifadelerinde kadınların güvenliğini kentin canlı ve hareketli sosyal yaşantısı bağlamında şu sözleri ile değerlendirmiştir:

“O kafeler caddesinde çok kafe açıldı. İnsanlar muhtemelen kadınlar da artık böyle gurup halinde dışarı çıkabiliyorlar. Ama yine de tedirgin edebiliyo beni. Yani akşam saat onda Esra dışarda tek başına gelmesindense ben geleyim seni alayım diyebilirim. Ama Ankara’da Kolej’de oturuyo Esra. Kolej’deyken gelirken ben yine giderim almaya ama en azından gidemediğimde de içim rahat ediyö. Çünkü şehir hala işlek oluyo. Ya saat onda sokaklar kalabalık oluyo. İnsanlar dışarda oluyo. Ama Aksaray’da biraz akşam o sokakların kalabalığı sakın şehir olduğu için azaluyo. Sokaktaki insan sayısının azalması da beni tedirgin ediyö.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Gönül, Gülsüm ve Suna ise, diğer katılımcıların aksine kadınların günün herhangi bir saatinde tek başına dışarıda dolaşabildiklerini söyleyerek, bu anlamda olumlu deneyimlerini paylaşmıştır. Aksaraylı olmayan Suna, “büyükşehirlerde insanların artık kız kıza dışarı çıkamıyorken, bu kentte o tehlikeyi görmediğini” belirtmiştir. Aksaraylı Gönül ve Gülsüm de kentin eskisi gibi olmadığını ve kadınların istedikleri gibi dışarıya çıkabildiklerini aşağıdaki sözleri ile dile getirmişlerdir.

“Aksaray’da saat altı dedin mi hayat biterdi önceden, en geç. Bir bayan tek başına dışarda gezemezdi, çocukluğundan gelerek konuşuyorum. Gezemezdi. Şimdi bir bayan sabaha kadar da gezse hiç sıkıntı yok. 11 gece on iki, bir, iki üçe kadar çok açık iş yeri bulabilirsiniz. Ya bu bence ciddi anlamda gelişmiş anlamına gelir.” (Gönül - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Yalnız da kalsam, mesela tek de kalsam Aksaray benim için yaşanacak bi yer. Tek başıma çıkıp bi akşam vakti gezebiliyorum artık. Eskisi gibi değil. Bi yerden bi yere rahatlıkla gidebiliyorum.” (Gülsüm - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Berna, Begüm, Betül, Yeşim, Funda, Nermin, Gönül, otobüste, sokakta ve çarşıda olmak üzere kentin çeşitli alanlarında uğradıkları “sözlü ya da fiziksel taciz olaylarını” anlatarak, Aksaray’ın kadınlar için çok da güvenli bir kent olmadığına dikkat çekmişlerdir. Berna, “otobüste bir arkadaşının manuel tacize uğradığı için bayıldığını” ve kendisinin bu sebepten dolayı otobüse binmekten kaçındığını anlatmıştır. Begüm, “kafeler caddesinde gündüz vakti olmasına rağmen geçen arabalardan laf yeme, sözlü taciz olaylarıyla” kendisinin ve arkadaşlarının çok fazla karşılaştığını ve kendisini güvende hissetmediğini; Betül, çalan araba kornalarından “yolda rahat şekilde yürüyemediğini ve kendini güvende hissetmediğini” ve özellikle akşamları çok korktuğunu belirtmiştir. Yeşim, “çok fazla laf, söz duyduğu için çarşıda rahatlıkla yürüyemediğini” ve bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Kentin kadınlar açısından güvenli bir alan sağlayamadığının göstergesi olarak Funda, lise yıllarında başından geçen, Nermin ise bir sabah işe giderken uğradığı taciz olayını şöyle anlatmışlardır:

“11 sabah okula giderken, ee liseye giderken arkadan bir tık ayak sesi geldi, ağzımı kapattı. 11 şöyle döndüğümde biriyle göz göze geliyosun. Hani eee sadece ay ağzımı kapattı ama yolun ortası olunca böyle hani ee debelenince çocuk kaçtı gitti. Büyük bi adam da değildi, küçük çocuk da değildi, benim yaşlarımdır falan liselidir. Ya çok da şey ama sadece o yakınlıkta göz göze geldim. Mesela o beni uzun bi süre hiç etkisinden kurtulamamıştımdır onun açıkçası. İşte o tedirginliklerim, güvensizlik ortamı, o bi kaos aslında belki de bununla alakalı bişeydir.” (Funda - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Ee iki bin on dört yılında sabah işe giderken taciz edilmişim. Evet. Bu anı benim için unutulmaz ve bir kere de değil. İki kez başıma geldi bu olay. Çok mutsuz etmişti beni. Hatda mahkeme sürecine kadar gitti bu. Ee bundan dolayı çok mutsuz olmuştum. Yaşadığım en olumsuz anı budur. E... işe giderken böyle bi olay olmuştu, saat yedi buçuk civarı. Hiç bilmediğim bi şahıs, tabi böyle bişey meyletmış olduğu da kapışon takmasından belliydi sonrasında. Yanımdan geçerken e... benim rızam dışında tabi bana dokunmuş oluyo. O şekildeydi. İşe gidemedim bundan dolayı. Yani bi süre de bundan etkilendim.” (Nermin - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Gönül, ise aynı anda yaşadığı kapkaç ve taciz olayının kendisini çok etkilediğini belirterek, yaşadığı bu olumsuz anıyı şu ifadeleri ile paylaşmıştır:

“İki Aksaray’da ıı bi kapkaç yaşamışım bundan sekiz yıl önce. Yani hem taciz hem kapkaç olayı. Bu beni çok üzmüştü. Heralde ilk yaşayan da benimdir diye düşünüyorum o dönem. Çünkü hiç duyulmamıştı öyle bişey. Bu beni üzdü. Şöyle detaylandırayım. İki şehir merkezinden, eee hamamın ordan öyle söyleyim bu otuz metreliğe doğru geliyodum ara sokaklardan ama yine cadde. Bisikletli giden bi beydi. Ben fark etmedim. Telefonla konuşuyodum. Eee arkamdan geldi hem eee hani kalçama dokundu hem çantamı ondan sonra çekti. Ben neye uğradığımı şaşırırdım. Ha tabi ki polisimizden falan yardım istedim ama bulunamadı tabi. Yani bu da beni gerçekten etkiledi. Üzdü yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray Üniversitesi’nde öğretim üyesi olarak görev yapan İhsan, getirdiği görsele baktığında öğrencilerin karşılaştıkları taciz olayları ve bundan dolayı akşam çok geç olmadan yurda gitme isteklerinin aklına geldiğini aşağıdaki ifadeleriyle anlatmıştır:

“Şimdi benim derse girdiğim öğrencilerde ikinci öğretim öğrencilerini ben birinci öğretimdeki derste de kabul ediyorum. Ee çünkü kız olsun, erkek olsun belli bi saatte yurda gidemediklerini, ee yurda giderken, geçen yıllarda daha çoktu bu yıl çok fazla yok ama yurda giderken eee arabalarla taciz edildiklerini söyledikleri için birinci öğretimdeki derslere katılabileceklerini söylüyorum. Onun için birinci öğretim derslerimiz normalde yüz elli kişi şey eee yüz kişilik olması gerekirken yüz elli, iki yüz kişi yani şey bulamıyoruz, uygun sınıf bulamıyoruz. Ama ikinci öğretim derslerimiz yirmi kişi, otuz kişi kalıyor ve ikinci öğretim öğrencilerimizde de hep eee hocam işte servisi kaçırcam, yok yurt yolu işte sıkıntılı, eee arabalarla bazen taciz ediyolar falan gibi böyle kız öğrencilerin eee şeyleri yani bu fotoğrafta mesela onlar aklıma geliyor.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentteki güvenlik koşullarına yönelik deneyimlerden üçüncüsü, *sosyal güven deneyimidir* on altı katılımcı bu boyuta yönelik deneyimlerini ifade etmiştir. Bu deneyimin özünde, Aksaray’ın küçük bir kent olmasından dolayı herkesin birbirini tanıması ve bu tanıdıklığın sağlamış olduğu güven duygusu bulunmaktadır. Bu nedenle sosyal güven deneyimin, daha çok fiziksel unsurlar içeren güvenlik koşullarına yönelik deneyimin diğer boyutlarından, içerdiği sosyal ilişkiler açısından farklılaştığı söylenebilir. Bu boyuta yönelik deneyimlerin, bireysel düzeyde “hissedilen güven duygusu ve çocukların güven ortamı içinde bulunması” biçiminde iki bağlamda yaşandığı anlaşılmaktadır. Daha öncesinde büyükşehirlerde yaşamış olan Yeşim, “büyükşehrin kalabalıklığı nedeniyle kendisini güvensiz hissettiğini”, ancak Aksaray’da “insanlarla ilişkilerin daha kolay ve güven verici bir insan grubunun bulunması nedeniyle” bu kentte yaşarken kendisini güvende hissettiğini belirterek, nüfus yoğunluğunun az olmasının sağlamış olduğu güven duygusuna göndermede bulunmuştur. Aksaraylı katılımcılardan Yasin, kenti ve kentin insanını tanıyan olmanın kendisine hissettirdiği güven duygusundan ise şu sözlerle bahsederek, sosyal güven boyutuna dikkat çekmiştir:

“Aksaray’da kendimi güvende hissediyorum. Huzurlu hissediyorum. Yani nasıl söyleyim? Bi de heralde şöyle alakalı yani tanıdığım, insanların tanıyorum. Hani iyisini de tanıyorum, kötüsünü de tanıyorum. Şehri tanıyorum. Heralde onun verdiği bi rahatlık ki Aksaray’a geldiğim zaman kendimi çok rahat hissediyorum. Huzurlu hissediyorum yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı olmayan ancak uzun yıllar burada yaşamış Selin, arabası için benzin aldığı esnada parasız olduğunu fark ettiğini ve bu durumda çalışanın kendisine herhangi bir zorluk çıkartmadığını anlattığı anısında, birçok insan tanımanın sağlamış olduğu güven duygusuna dikkat çekmiştir. Selin’in benzincide yaşadığı anısına aşağıda yer verilmiştir:

“Şehrin küçük olması, bu şehirde bir sürü insan tanıyor olmak, iş arkadaşlarım, ne bileyim komşularım onları tanıyor olmam güvende hissettiriyor.” “Şehrin küçük olmasının dediğim gibi hani gittiğim yerlerde insanları tanıyorum. Ne bileyim e... mesela dün benzin alacaktım ama kredi kartım yanımda yokmuş. Ben yarın geçerken vereyim dedim, hala vermedim mesela. Beni arayan soran yok. Şimdi aklıma geldi. Ne bileyim hani insanları böyle bi güvenilir bi insan gözüyle bakıyorlar heralde bana da. Hocam sonra verirsın önemli değil dedi, dedim saol. Hep de merak ederdim acaba benzin alınca, depo da dolu, geri de boşaltılabilen bişey değil. Acaba kredi kartımı unutsam ya da yanımda yeterince para olmasa napacaklar falan diye düşündüm. Böylece dün öğrenmiş oldum. O iyiymiş. O yüzden mesela hani kimse böyle bi durumda aaa o zaman sen bekle burda ya da nüfus cüzdanını ver ya da bekle biri gelsin sana kredi kartı versin, para versin de sen öyle gidebilirsin demedi yani. O, o bi avantajdı benim için.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı katılımcılardan Gönül ve Zeynep, diğerlerinin aksine insanlar arasında güven duygusunun kaybolduğunu belirtmişlerdir. Gönül, kentte yaşayanların artık birbirini tanımaması; Zeynep, kentin artan nüfusla birlikte büyümesinden dolayı bu güven duygusunun kalmadığını aşağıdaki sözleri ile öne çıkarmışlardır:

“Ya ben bi komşuma anahtarımı veremiyorum. İki komşum da bana veremiyö. Çünkü tanımıyoruz birbirimizi. Güven böyle, yani kalmamış hiç bişey. Kapını bile çalamıyosun veya herangi bi olay olduğunda sadece uzaktan bakıyosun. Seyrediyosun. İki ne bi yardım edebiliyosun, ne gidebiliyosun.” (Gönül - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Dışardan gelen insanlar çok fazla ya, dışardan derken tabi kenteleşiyor, büyüyor, üniversite oluyor. Yani mecbur gelecek o insanlar. Ama kimsenin kimseye güveni kalmadığı için herkes birbirinden kaçır oldu. Herkes bişey şüpheyle bakıyo. Hele bi de yalnız bi kadınsan hiç kimseye şey yapamıyosun.” (Zeynep - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Çocuk sahibi katılımcılardan Gönül, Kamil, Gülsüm, Songül, Volkan ve Orhan ise sosyal güven deneyimini, çocukların güven ortamı içinde bulunması, büyüyüp yetişmesi bağlamında değerlendirmişlerdir. Gönül, “Aksaray küçük olduğu için herkesin birbirini tanıdığını ve çocuğu yanlış bir arkadaş seçimi yaptığında, bunu bir arkadaşının görüp kendisine söylediğini” ifade ederek, çocuğunu güvende tutabilmede kentin kendisine sağladığı kontrol sistemine gönderme yapmıştır. Benzer şekilde bir diğer çocuk sahibi katılımcılardan Kamil de, sahip olduğu sosyal çevreye çocuklarını emanet edebilmekten ve kentin küçüklüğünden dolayı oluşan güven ortamından söz etmiştir. Kamil’in Aksaray’da aileler için huzurlu bir ortam bulunduğuna gönderme yaptığı ifadeleri şöyledir:

“Ya kentte yaşamak hani biz eee çok uzun süre burda kaldığımız için bizim için biraz daha eee güvenli diyebilirim. Neden güvenli? Çünkü hani belli bi çevre edinmişiz. Uzun süredir burda yaşıyoruz. Arkadaşlarımız, çevremiz ee belli bi seviyede. Onların vermiş olduğu bi rahatlık var. Bi yere giderken rahatlıkla çocuklarımızı ya da başka bişeyleri emanet edebiliyoruz. Güvenebiliyoruz. Hani biraz daha şehrin küçüklüğünden kaynaklanan bi güven şeyi var. Hani her ne kadar eee bu belli bi saatten sonra olmuyor ama özellikle hani gündüz saatlerinde falan çok rahat bi şekilde çocuklar çarşıya çıkıp ee gelebiliyo yani, herhangi bi olay olmadan.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bir diğer çocuk sahibi katılımcılardan Gülsüm, çocuğunun üniversite eğitimi için Aksaray’da kalmasını istediğini, çünkü “takip etme olanaklarının daha kolay olduğunu” söylemiştir. Küçük bir kentte yaşamının sağladığı bu güven olgusuna Gülsüm, şu sözleri ile değinmiştir:

“Ben büyükşehirde de yaşadım, İstanbul’da da yaşadım. Oralar da tabi hani her şey kalabalık bi şehir. Yaşamak zor. Çocuklarımızı o tür yerlere gönderdiğimiz zaman ister istemez aklımız kalıyo. İsterim ki burda okusun ki aklım kalmasın. Üniversitelerimiz gelişsin. Bizim de burda bi eee tipimiz ilerlesin. Mesela çocuğum tıp istiyö. Hani tabi değişiyö ama iyi bi tıp fakültesi şey gelişmiş olsa burda okumasını isterim açıkcası. Tabi onlar da ya zamanla gelişecektir inşallah.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Çocuklarımızın da hani şuanda böyle bi ortamda, elimin altında yetişmesi benim için büyükşehire nazaran daha kolay. Daha imkanlarımız şey. Takip etme olanaklarımız daha kolay yani. O yüzden Aksaray’da yaşamayı tercih ederim yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaraylı katılımcı olan Songül ise kendi çocukluk yıllarındaki kent hayatından bahsederken, “herkesin birbirini tanıdığını ve çocuk kaçırma gibi olayların yaşanmadığını” söyleyerek, aileler açısından güvenli olan kent mekânına vurgu yapmıştır:

“İnsanlar herkes birbirini tanırdı. Mesela biz Fatih Mahallesi diyince ta üç mahalle uzağımızdaki komşuyu rahatlıkla bilirdik. Çünkü onların çocuklarıyla gider gelirdik. Böyle çocuk kaçırma olayları, şeyler hani o tarz bi şeyler olmazdı. İnsanların ailelerin aklına korku da gelmezdi. Gider gelirdik. Herkes birbirini tanırdı, güvenirdi. Öyle bi güven vardı yani. Daha güzeldi. Öyle geçirdik.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Volkan ve Orhan ise diğer katılımcıların aksine, kentte özellikle çocuklar açısından güven ortamının bulunmadığına dikkat çekmişlerdir. Volkan, “çocuklara yapılanlardan dolayı daha dikkatli olunması gerektiğini” söyleyerek özellikle park gibi alanlarda “güvenlik kamerası olmasını” istediğini ifade etmiştir. Aksaraylı ve orta yaş üzeri katılımcılardan Orhan, kentin eski yıllarına ait getirdiği fotoğrafın kendisine çocukluğunu hatırlattığını söyleyerek, herkesin birbirini tanıdığı o yıllarda ailelerin çocuklarını rahatlıkla dışarıya gönderdiğini anlatırken, günümüzde bu durumun kalmadığını da belirtmiştir.

“Şimdi Aksaray’da ben bu fotoğrafları sizin için hazırlarken ee çocukluğumuzu hatırladık. Hatırladım daha doğrusu. Ee Aksaray’da bizim o dönemde çocukluğumuzun bu fotoğrafların çekildiği zamanda Aksaray’da çocuklar açısından çok büyük bir hürriyet vardı. Ben on çocuklu bi ailenin mensubuyum. Onuncusuyum. Bizim gibi bütün aileler çok çocukluları. Aksaray’da nüfus on bin civarındaydı bu fotoğrafların çekildiği zaman ve bu nüfusun hepsi Aksaray’da birbirlerini tanırdı. Onun için bizi sokağa gönderirken ebeveynlerimiz rahatlıkla gönderirlerdi. Biz sokakta büyüdük. Çünkü bi tehlike yoktu. Sokakta endişe edilecek bi durum yoktu. Herkez birbiriyle tanışıyor. Birbirinin hatda akrabaları konumundaydı. Onun için bizim geçtiğimiz, yaşadığımız çocukluk dönemi çok şanslı bi dönemdi sizlerin yetiştiği döneme göre. Ee benim gözümde sizin emsalleriniz hepsi ev mahkumu, bilgisayar mahkumu, internet mahkumu. Dışarı çıkamıyolar endişelerinden dolayı çocuklar.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentteki güvenlik koşullarına yönelik deneyimlerden sonuncusu ise *siyasi olayların ya da terör olaylarının görülmemesi ve savaş bölgesinden uzakta yaşama imkânı* olup, dört katılımcı bu boyuttan söz etmiştir. Buna göre Kamil, “herhangi bir siyasi olayın ya da terör olaylarının yaşanmamasından dolayı Aksaray’ın güvenli kentler arasında” bulunduğunu söyleyerek; Kamil’in kızı olan Aylin de, çarşıda dolaşırken “büyükşehirlerde duyduğu büyük patlamalar gibi şeylerden korkarak hareket etmediğini” belirterek, bu anlamda kentin kendisine sağlamış olduğu güvenlik ortamını vurgulamışlardır. Aksaraylı olmayan Kağan, Ankara’da yaşanan patlamalardan sonra yaşadığı tedirginliği Aksaray’da hissetmediğini söyleyerek, bu boyuta dikkat çekmiştir. Kağan’ın kentteki güvenliğin kendisine hissettirdiği rahatlığı aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Çıkıp yürümeyi seviyoruz biz. Sakin. Ankara’da eee bi tedirginlik de var, yani yaklaşık iki senedir o patlamalardan dolayı. İnsanlar tedirgin bunu hissedebiliyor. Biz de gittiğimizde bazen tedirgin oluyoruz yani kalabalık yerlere gittiğimizde. Ama küçük şehirde böyle bi şeyimiz yok telaşımız yok yani. Rahatsız.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Sevgi ise coğrafi konumunun bir avantajı olarak kentin sınır bölgesinden uzakta olmasının kendisine yaşattığı güvenlik deneyiminden söz ederek savaş bölgesinden uzakta yaşama imkânına sözleri ile gönderme yapmıştır:

“Güvenli dedim, pek çok açıdan güvenli buluyorum ben bunu. Herkezin söylediği gibi Türkiye’nin ortasında. Eee komşulardan daha uzakta yani sınır bölgesinden uzakta bi yerde. O açıdan güvenli buluyodum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.4.7. Kentin Çalışma Koşullarına Yönelik Deneyimler

Aksaray kentinin işlevsel varlıklarının önemli bir kısmını oluşturan temalardan bir diğeri, *kentin çalışma koşullarına yönelik deneyimlerdir*. Aksaray kentinin çalışma koşullarına yönelik deneyimler, katılımcıların vermiş olduğu önem sırasına göre; “iş fırsatlarının varlığı, sanayi yatırımlarını çekebilme, kazanç elde edebilme imkânı / çalışan ücretlerinin düzeyi, serbest meslek fırsatları ve gelişen işletmelerin varlığı” olmak üzere beş boyuttan oluşmaktadır. Katılımcıların yarıdan fazlasının (35 katılımcı), iş fırsatlarına yönelik deneyimlerin alt boyutlarına dikkat çekmiş; bunlardan dokuz tanesi ise bu alt boyutlara ilişkin çeşitli görseller sağlamıştır.

Kağan – 2. Sırada
(İş Fırsatlarının Varlığı)

Damla – 1. Sırada
(İş Fırsatlarının Varlığı)

Funda – 2. Sırada
(Serbest Meslek Fırsatları,
Kazanç Elde Etme İmkânı)

Barış – 1. Sırada
(İş Fırsatlarının Varlığı)

Metin – 5. Sırada
(Kazanç Elde Etme İmkânı,
Sanayi Yatırımlarını Çekebilme)

İhsan – 1. Sırada
(Kazanç Elde Etme İmkânı)

Görsel 104. Kentteki Çalışma Koşullarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Çalışma koşullarının ilk boyutu olan *iş fırsatlarının varlığına yönelik deneyimler*, yirmi beş katılımcı tarafından öne çıkartılmıştır. Katılımcılar, yapılan görüşmelerde kentte var olan iş fırsatları ile ilişkili olarak “iş fırsatlarının yeterliliği, çalışma koşulları, alınan eğitime uygun işte çalışma, iş ağlarının varlığı ve kolay iş bulabilme” alt boyutlarını öne çıkarmışlardır. *İş fırsatlarının yeterliliğine yönelik deneyimlere* ilişkin İsmail, Aylin, Metin, Melahat ve Kamil, kentte iş imkânlarının kısıtlı olduğunu söylerken; Barış ve Gülsüm bu görüşe katılmayarak kentin birçok iş imkanı sunduğunu ifade etmiştir. İsmail, “iş olanağı olmaması nedeniyle nüfusunu değerlendiremediği” için Aksaray’ın uzun yıllardır Avrupa’ya göç verdiğine dikkat çekmiş; Melahat, Aksaray’da “gençlerin önünü açmadıklarını, iş imkanının hiç olmadığını” söylemiştir. Metin, bir kişi işten çıktığında yeniden iş bulmasının zor olduğundan söz etmekle birlikte “işçinin haklarının verilmediğini” söyleyerek çalışma koşullarının olumsuzluğuna da değinmiştir. Metin’in ifadeleri aşağıdadır:

“Mesela atıyorum burda bi tane genel konuştuyum ben bi tane işçi çok zor durumda işten çıkartılmış iş bulcak. Nereye gidcek? Burda iş imkanı berbat. Hani fabrikalara gidiyosun fabrikalarda zaten hani işçi çok olduğu için işçinin çok haklarını vermiyolar burda yeterince gördüğüm kadarıyla. Mesela bu sıkıntı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan orta yaş üzerinde ve çocuk sahibi olan Kamil, hayalinde Aksaray'ı “çocuklarının ve emekli olduğunda kendisinin iş kaygısı yaşamayacağı” bir kent biçiminde canlandırmıştır.

“Eee ya bi defa eee çocuklarımızın iş kaygısı olmayacak . Yani bugün herkes aynı şekilde. Ee tamamen dediğim gibi ekonomik kaygılardan uzak, çocuklarımızın iş kaygısından uzak, iş imkanları olan, kendimiz açısından da eee iş açısından bi kaygımız yok ama acaba diyorun yarın emekli olsam geçinebilir miyiz? Çünkü hayat şartları o kadar zorluyo ki çünkü.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Genç katılımcılardan Aylin ise kendi mesleği açısından kentte büyük şirketler bulunmadığı için gelecekte Aksaray'da yaşamayı tercih etmeyebileceğini dile getirerek, iş fırsatlarının yetersizliği bağlamında büyük ölçekli şirketlerin bulunmamasına dikkat çekmiştir:

“Gelecekte burda kalmayı özellikle tercih etmeyebilirim. Yani başka fırsatlar bulursam ıı başka şehirlere gitmek isterim. E çünkü çok kendini bence burda insanın çok kendini geliştirme imkanı yok. Ee özellikle benim mesleğimle alakalı endüstri mühendisliği alanında ıı İstanbul, Ankara gibi şehirlerde daha iyi imkanlar var. Çünkü daha büyük şirketler orda var. Burda iş anlamında daha orta ölçekli fabrikalar ve iş yerleri var ya da küçük ölçekli. Ee biraz daha ee porofesyonellik açısından büyük şehirlerde olmayı tercih ederim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentteki iş fırsatlarının yeterli olduğunu belirten ve şuan ev hanımı olan Gülsüm, Aksaray'da “son yıllarda fabrikaların, iş yerlerinin çoğalmasıyla iş imkânlarının da arttığını, kentin her yerde iş imkânı sağlayabilecek kapasitesi olduğunu” söylemiştir. Aksaray Üniversitesi'nde öğrenci olan Barış, iş arama sürecine yönelik anısında, “öne çıkmaya çalışan işletmeler ile görüşmeye giderek, bu işletmelerin sosyal medya işlerini yürütmeye” başladığını anlatmıştır. Barış'ın kentteki iş fırsatlarının yeterliliğine yönelik bu anısı aşağıdadır:

“Geçen günlerde e... bi takım ekonomik sıkıntılar yaşamıştım. Ne yapabilirim, ne yapabilirim, ne yapabilirim diye düşünürken en son aklıma kendim reel hayatta ee bir iş aramaya kalksam kime ne konuda faydalı olabilirim diye bir ee analiz yaptım kendi kendime ve düşündüm durdum. Ben eee kendim fotoşop güzel bi şekilde kullanırım. Afiş, bilbord tasarımları yaparım. Şimdi baktığım zaman evet Aksaray'da öne çıkmaya çalışan büyük işletmeler var fakat bunu öne çıkartacak farklı çalışmalar yok. Dolayısıyla ben bire bir bu firmaların yanlarına giderek dedim “ben sizin sosyal medya işlerinizi yapmak için talibim, sizden ilk etapta eee bir ücret talep etmiyorum dolayısıyla siz yaptığım işi beğenirsiniz biz yola devam ederiz, ben de size nasıl faydalı olabilirim bu arada onu düşünürüm, sizler de eğer benim çalışmalarımı beğenirsiniz ben sizler için eee bu çalışmaları yapmak isterim” dedim. Hem kendime ilerleyen zamanda bir ekonomik katkı olsun, sıkıntılarım çıksın hem de o yaptığım uygulamalarla kendimi geliştireyim. Ve bu sayede şu an eee üç tane işletmenin sosyal medya hesabını alarak bir öğrenci olarak iç yerden ayrı gelir elde ediyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Suna ise Aksaray'da “ev hanımları için giriş-çıkış saatleri uygun, çocuklarını da götürebileceği bir fabrika kurulmasını ve çalışmak istediğini” ve kendisi gibi “vasıfsız kişilerin çalışabileceği fabrikaların olmadığını” söylemiştir. Diğer taraftan Suna, vasıflı kişiler için “çalışmak isteyen için iş imkanlarının bulunduğu ve çalışmaya gönüllü insan bulmanın zorlaştığına” değinmiştir. Bu ifadeleri ile Suna iş imkanlarının, vasıflı ve vasıfsız kişiler için aynı olmadığına aşağıdaki gibi dikkat çekmiştir.

“Aksaray'da çalışmak isterdim. Bi kadınlar için bi fabrika kurulsun. Eee giriş çıkış saatlerimiz uygun olsun çünkü çocuklu aileler de var. Çocuklarını hani olabilir belki fabrikada bi bölüm olur, çocuklarını da oraya götürürler. Öyle bişey olmasını isterdim yani. Hep birlikte, çünkü biz diyoruz bişeyler yapalım ya, evde oturup duruyoruz kadınlarla. Belki komşularıyla hep birlikte oraya giderdik. Yarım gün olurdu, tam gün olurdu. Böyle bi fabrika olursa yani bizim için de daha iyi olur. Hem vakit geçirilir hem de para kazanılır.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “İş imkanları iyi ya. Ben çünkü ee eşim satış pazarlamada olduğu için biliyorum. Yani sürekli eleman arıyolar. Çalışmaya gönüllü pek insan bulamıyoruz falan diyorlar. Yani iş var aslında. Çalışmak istersen iş var. İş imkânı da var. Ama ben ev hanımları için dedim hani. Ee genelde bu elemanları vasıflı istiyorlar. Biz

vasıfsız olduğumuz için hani vasıfsız insanların çalışabileceği bi fabrika diye düşündüm. Öyle bi yer açılabilir. Ama yoksa vasıflı eleman arayanlara var eleman yani. Eleman çok, çalışacak insan olduktan sonra.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İş fırsatlarının varlığına yönelik *çalışma koşullarına yönelik deneyimler* bağlamında, Büşra, Kağan ve Dünder, çalıştıkları işleri örnek göstererek, çalışma koşullarının iyi olduğundan söz etmişlerdir. Büşra, “iyi çalışma şartlarından dolayı eşi ve kendisinin rahat olması” nedeniyle Aksaray’da yaşamaya devam ettiklerini söylemiştir. Üniversitede öğretim üyesi olan Kağan, çalıştığı kurumun görselini paylaşarak “çalışabileceği bir odaya sahip olduğunu ve fiziksel şartların çalışması için müsait olduğunu” belirtmiştir. Dünder, eğitimini aldığı işi yapma imkanı bulduğu firmanın kendisine sunmuş olduğu “lojman, yüzme havuzu, tenis kortu, halı sahası, restoran” gibi imkanlardan söz ederek, çalışma koşullarının sosyal hayatına olan olumlu katkısından söz etmiştir.

“Çalıştığım, yaptığım iş hani hayalini kurduğum iş mi? Aslında üç aşağı beş yukarı hayalini kurduğum işi yapıyorum. Eğitimini aldığım işi yapıyorum. Ee ondan sonra ee çalıştığım firmayı çok beğeniyorum. Ee onun bana getirilerinin farkındayım. Bunlar da otomatik olarak ee burda olmaya zorluyo, burda oo beni tutuyo. Ee zaten çalıştığım şirket de bunun farkında. Sadece iyi işin tutamayacağını bildiği için Aksaray’daki mevcut şartları benim için iyileştirmek için çok büyük çaba sarfediyo. Ee örnek veriyorum, ee çok büyük bi eee lojman tahsis ediyo, lojman alanı tahsis ediyo. Ee benim bütün eksiklerimi kapatmaya çalışıyo, arzulanabileceğim, isteyebileceğim. Ee atıyorum yüzme havuzlu bi sitede oturmamı sağlıyo, tenis kortu olan bi sitede oturmamı sağlıyo. Halı sahası, basket sahası, restoranı olan, hatta restoranında alkol alabileceğim bir ee site sağlıyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Cihan ve Melahat ise işyerindeki çalışma koşullarının uygun olmadığını söyleyerek daha çok olumsuz yönde görüş bildirmişlerdir. Cihan, çalıştığı kurumda “home ofis ya da vardiya usulü gibi imkânları olmadığı için kendisine çok fazla vakit ayıramamaktan” duyduğu şikâyeti dile getirmiştir. Melahat da, “işçilerin sigortasız ve düşük ücret ile çalıştırıldığını ve servis, yemek, gibi imkânların da sağlanmadığını” söyleyerek bu alt boyuta dikkat çekmiştir.

Alınan eğitime uygun işte çalışma deneyimi ile ilgili Serhat, Aksaray’da eğitimini almış olduğu “mesleğe uygun bir yerde çalıştığı” için bu kentte yaşamaya devam ettiğini belirtmiştir. Üniversite öğrencisi Barış, edindiği bilgiler sayesinde iş bularak ek gelir elde ettiğini ifade ederek, eğitimine uygun bir iş yaptığını aşağıdaki sözleri ile dikkat çekmiştir:

“Kendi alanımın vermiş olduğu tecrübeler yahut da bölüm hocalarımızın eee bizlere vermiş olduğu destekler sayesinde elbette uygulama alanlarında kesinlikle çok şey öğreneceğimin arkasında duruyorum ve burdan elde ettiğim bilgiler sayesinde şu an üç tane firmanın sosyal medya yöneticiliğini yaparak bundan ek gelir elde ediyorum, daha lisansdan mezun olmadan.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Genç ve üniversite eğitimi almış katılımcılardan Damla ise kentte havalimanı olmadığı için almış olduğu eğitime uygun bir iş bulamadığını belirtmiştir. Getirmiş olduğu görsel için de benzer ifadelerde bulunan Damla, bu sözlerine destek sağlamıştır. Damla’nın bu alt boyuta yönelik olumsuz ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

“Benim için olumsuz bi yönü mesela ben sivil hava ulaştırma mezunuyum. Ama burda havalimanı yok. En kötü yönü de bu yani. Şu an burda yapıcak demelerine rağmen üç yıl nerdeyse geçecek ve hala bi temel, bişey görünmüyo. Bi açıklama, bişey yok. Ve yani ben eğer bi iş imkanım olsa burda değil başka şehirlerde olmak zorundayım. Buraya en yakın mesela Kayseri, Konya bunun gibi yerlere gitmek zorundayım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İlk, ilk başta olarak ben havalimanını koymuştum. Çünkü ee Aksaray’da havalimanı yok. Benim, ben Ömer Halis Demir Üniversitesi’nde sivil hava ulaştırma mezunuyum. Ama şu an herhangi bir işe giremiyorum. Belki yani başka bi şehirde olsa ailem

izin vermiycek. Ama burda bir havalimanı olsaydı benim için çok iyi bi şey, bi şans olabilirdi aslında.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

İş fırsatlarının varlığı açısından katılımcılar, iş bulmayı kolaylaştıracak bir çevreye sahip olma ve meslektaşlar ile bir araya gelebilmeyi ifade eden, *iş ağlarının varlığına* da dikkat çekmişlerdir. Bu anlamda üniversitede öğretim üyesi olarak çalışan Hüseyin, Aksaray’ın kendisi için en büyük dezavantajının “kendi alanıyla ilgili bilim adamlarıyla” kolay biçimde bir araya gelememesi olduğunu belirterek, kentteki profesyonel iş ağlarının bulanmadığına şu sözleriyle dikkat çekmiştir:

“Evet dezavantajları da var tabi ki. Hani özellikle mesleğimle ilgili benim dezavantajlarım var. Ee ben mesela tarihçi olduğum için eee mesela İstanbul’da arşivler. Eee yani arşivlere ulaşmak ee tabi hani burda bir eee bilimle ilgili mesela kendi alanımla ilgili mesela bilim adamlarıyla buluşmak bu şehirde kolay bi iş değil. Ee yani mesleğimle ilgili özellikle sıkıntılar yaşamaktayım.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray’da üniversite eğitimi için bulunan Çağatay, herhangi bir çevresi olmadığından iş bulamayacağı için ileriki zamanlarda bu kentte yaşamak istemediğini söylemiştir. Çağatay, ifadeleriyle kentin iş ağlarına sahip olmadığına gönderme yapmakla birlikte kente olan bağlılık duygusunun zayıflığına da işaret etmiştir:

“(Aksaray’da) Yok yaşamak istemem. Çünkü benim orda kurulu düzenim var. Orda devam etmek isterim. Ankara’da çevremiz var. İş imkânı olarak Ankara daha ağır basıyo. O yüzden burda sadece okul zamanı bulunmak isterim. Okul bittikten sonra gitmek isterim. Yani çevre orda ağır bastığı için orayı tercih ediyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bir başka üniversite öğrencisi Uğur ise, kentte tanıdıklarının sayesinde iş bulabileceğini ve bu nedenle ileride Aksaray’da yaşayabileceğini belirterek, diğer katılımcıların aksine bu boyutla ilgili olumlu görüş bildirmiştir:

“Burda hocaların çoğunu tanyorum. Burda bazı tanıdık kişilerim var. O yüzden o da bi avantaj. İş bulma konusunda gene iş bulmak istiyorum burda yani. Onu araştırıyorum. Ya bunların bana bi avantajı var işte. Onun için kalırım yani Aksaray’da.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İş fırsatlarının varlığının bir diğer alt boyutu *kolay iş bulabilme deneyimine* Gülsüm ve Barış’ın ifadelerinde yer verdiği anlaşılmaktadır. Buna göre ev hanımı olan Gülsüm, çalıştığı dönemde “bir kadın olarak Aksaray’da iş imkanlarının çok olması sayesinde rahatlıkla iş bulabildiğini” belirtmiştir. Barış, getirdiği görsel ile ilgili büyükşehirlerde insan sayısı fazla olduğu için rekabetin de çok olduğunu, buna karşın Aksaray’da sahada rahatlıkla çalışılabileceğini söyleyerek iş bulma kolaylığına şu sözleri ile gönderme yapmıştır:

“Aksaray küçük bi yer. Sanki hiç bişey yapılamıyormuş gibi veyahutta işte bak burdan mezun olduk, işte ne yapcan, ne öğrendin, ne ettin ama aslında tam tersi. O küçük saksı gibi görünen Aksaray içerisinde birçok fırsatları barındırıp seni birden tomurcuklandırır ve filizlendirebilir. Niye? Sahada daha kolay bi şekilde aktif halde çalışarak gelişimine katkı sağlayabilirsin. Ama büyükşehirde rekabet fazla, insan sayısı fazla dolayısıyla rekabetin olduğu ortamlarda da insanların üzerinde bulundurulması gereken özellikler birse beş oluyo, beşse on oluyo. Bu yüzden Aksaray avantajlı diyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentteki çalışma koşullarının ikinci boyutu, *sanayi yatırımlarını çekebilmeye yönelik deneyimler* olmuştur. Bu deneyim boyutunun, yirmi katılımcının ifadelerinde yer aldığı görülmektedir. Bu boyut, sanayi yatırımları planlandığında kentin tercih edilebilirliğini ifade etmektedir. Bu anlamda, kentteki “sanayi yatırımlarının artış göstermesi ve yerli halkın

sanayi yatırımlarına ilgisi” biçiminde iki alt boyutun öne çıktığı söylenebilir. *Sanayi yatırımlarının artış göstermesi* ile ilgili Volkan, “organize sanayinin büyüdüğünü ve Aksaray’a yeni yatırımların geldiğini”; Hakkı da, “organize sanayide açılan fabrikalar ve iş sahaları ile kentin büyüüp geliştiğini”; Zahit, “Mercedes-Benz fabrikası sayesinde Aksaray’ın dışarıyla ihracat irtibatını sağladığını, yeni kurulan lastik fabrikasının da etkisini önümüzdeki yıllarda göstereceğini” belirtmiştir. İsmail de çalıştığı firmanın “üçüncü fabrikayı da açarak büyüme gösterdiğini” söyleyerek, kentte sanayi yatırımlarının artış gösterdiğine şu sözleri ile gönderme yapmıştır:

“Bizim fabrikamız da olmak üzere Türkiye’de belki Aksaray’ın eee en üst sırada sektör, çelik silo tahıl depolama silosu sektörü. Mesela biçok şehir mesela atıyorum Bursa mesela otomotivde çok iyidir. Silo sektöründe de Aksaray şuanda zaten üç tane ee üçüncü bi fabrika daha açıldı, en büyük iki fabrika zaten Aksaray’da. Üçüncü fabrika da o da büyüyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Büşra da kentin büyük firmaların tercihi etmesiyle birlikte birçok yan sanayi fabrikalarının da kente geldiğini ve bu fabrikaların kenti değiştireceğini belirterek, artan sanayi yatırımlarına dikkat çekmiştir. Büşra’nın ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Aksaray çok ön planda aslında. Çok büyük firmaların tercihi her şeyden önce. Mesela mersedesin (Mercedes-Benz) buraya kurulması çok büyük bi avantaj. Zamanında hani başka bi yere kurulsaydı orası geliştirecekti, Niğde’ye kurulsaydı orası geliştirecekti. Onların sanayisinin buraya gelmesi, yan sanayisinin, üst yapı firmalarının gelmesi, ee organize edeki diğer büyük firmalar, Kolins (Colin’s), Sütaş, yine eee mersedesin (Mercedes-Benz) mesela çok büyük yan sanayilerinden Magna, Sarıgözoğlu bunların ı... daha da mesela şu anda mesela Özünlü geliyo mikser üst yapı firması. Hani bunların gelmesi Aksaray’ı zaten çok değiştirecek yani.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Nermin, kentin transit geçiş noktası üzerinde bulunmasını, kente yatırım yapan firmalardan örnek vererek avantaja çevirdiğini söyleyerek kentte artan yatırımlara şöyle değinmiştir:

“İki bir de ticarete açık bi bölge burası. Transit geçiş noktası üzerinde olduğu için böyle bi avantajı var. Tabi bu çok kullanılmıyo diyemem. Çünkü birisinin gelmesi, mersedes benzin olması, sütaşın gelmesi hani dağıtım açısından kolaylık sağladığı için eee bu biraz kullanılıyo, evet. O avantaja dönüştürülmüş durumda. Ama daha da gelişebilir tabi.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Çağatay ve Dünder ise, kentteki yatırımların yeterli olmadığını ve artış göstermesi gerektiğini vurgulamışlardır. Çağatay, kentteki “sanayi bölgelerinin daha çok olmasını ve geliştirilmesi” istediğini belirterek, böylece kent ekonomisinin de gelişeceğini söylemiştir. Dünder, da kentte çok fazla imkan olduğunu ancak yatırımların ivmeli olmadığını şu sözleriyle öne çıkarmıştır:

“Aksaray’ın eee bakırlığına biraz dokunmak istiyorum. Çünkü Aksaray’da imkan çok fazla. Sanayi imkanı, teşvik imkanı çok fazla, ee alan çok fazla, yapılacak iş çok fazla ama bunu kimse bilmiyo Aksaray’da. Eee yatırım o kadar ee ivmeli gitmiyor Aksaray’a.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Serhat, Metin, Hande ve Recep, kente sanayi yatırımlarını yapan kişilere odaklanarak, *yerel halkın sanayi yatırımlarına ilgisine* dikkat çekmişlerdir. Serhat ve Metin, Aksaray halkının daha çok gayrimenkule yatırım yaptığını, üretime ise yatırım yapmaktan kaçındıklarını ifade etmişlerdir. Bu katılımcıların yerel halkın sanayi yatırımlarına ilgisiz kaldığına dikkat çektikleri ifadeleri sırasıyla aşağıda verilmiştir:

“Konya’yla kıyasladığım zaman eee sürekli Konyalı yatırımcının eee sürekli üretime odaklı bi yapısı var. Yani bu nedir? Bi atölyeden alır, fabrika seviyesine getirir ve onu daha nasıl büyütebilirim veya bi para kazınmışsa eee nasıl bi makine ekleyebilirim? Hep bu noktada dönük genele yaydığımız zaman bu şekilde bi gözlemlerim oldu. Fakat Aksaray’da arsaadır, gayrimenkuldür parası olan kendi eee geleceğini on yıllık, yirmi yıllık geleceğini garanti altına alan u yani yatırımı sadece gayrimenkul ve arsa olarak görüyorlar. Bundan dolayı öz Aksaraylıları olarak üretimde taşın altına elini atan yok.” (Serhat - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İyi Aksaray’da gerçekten çok parası olan bi şehir. Para haddinden fazla var. Ama insanlar bu parayı yastık altında tutuyorlar. Yatırım yapmıyorlar. Artı aksarayın insanının parası var ama bunu yatırım yapmayı, kullanmayı ve harcamayı bilmiyorlar. Aksaray’ın organize sanayi bölgesine gidin. Atıyorum beş bin tane fabrika varsa bunun belki de yani elli tanesi Aksaraylılarındır, geri kalanı hep yabancıdır. Aksarayın halkı parayı hep böyle sıcak parayı yastık altında tutmayı çok seviyo. Böyle işte fabrikalar kurup, işyerleri açıp istihdam yapmayı sevmiyo.” (Metin - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Hande ve Recep ise yerel halkın sanayi yatırımlarına yönelik olumlu bir ilgisinin olduğunu belirtmişlerdir. Hande, sanayileşmenin eskinden bu kadar çok olmamakla birlikte, verilen teşviklerden yararlanan halkın yatırımlarda bulunduğunu ve böylece insanlara iş alanı yaratıldığını ifade etmiştir.

“Eskiden bu kadar çok sanayileşme yoktu. Yani sadece bir mercedes benz (Mercedes-Benz) adlı bir fabrikamız vardı. Onun haricinde ufak tefek işletmeler vardı. Sonrasında ee Aksaray halkının da girişimciliğiyle başlayan bir yatırımlar söz konusu. Tabi bu devletin vermiş olduğu imkanlarla da işte teşvik dediklerimiz şeylerden de ee çok fazla işte halkın da yararlanarak, bunlar nedir? İşte ee biriston (Brisa) lastik fabrikasının gelmesi, onun öncesinde Süttaş’ın açılması gibi. Süttaş’ın açılması Aksaray’ı çok değiştirdi. Çünkü çok fazla insanlara bir iş alanı.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Recep, yurtdışına göçen yerel halkın torunlarının Aksaray’a dönerek birçok yatırım yaptığını ve bu yatırımların Aksaray’a büyük bir katkı sağladığını belirtmiştir.

Ya geliyo mesela osebenin (Organize Sanayi Bölgesi) açılması Aksaray’a büyük bi katkı sağladı. Organize sanayi bölgesinin. Altmışlı, yetmişli, seksenli seksenlerde demeyim ama altmışlı, yetmişli yıllarda dedelerimiz ya da dedelerimizin babası veya daha çok dedelerimiz Almanya’ya, İngiltere’ye gittikleri için ordan dönen torunları ya da oğulları Aksaray’a yatırım yaptıkları için, yeni bi şey getirdikleri için. ee zaten bi de internet dönemindeyiz. Yani Aksaray her konuda her taraftan yeniliğe açık. Bu şekilde büyümeye çalışıyo işte. (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Kentin kent sakinlerine sağlamış olduğu çalışma koşullarına yönelik deneyimlerden, *kazanç elde edebilme imkânına ve çalışan ücretlerinin düzeyine yönelik deneyimler*, üçüncü sırada yer almaktadır. Katılımcılardan Funda, Barış, Metin, İhsan ve Hakkı, kentin kendilerine sağladığı iş imkânları sonucunda hayatlarını idame ettirebilecek ve geçimlerini sağlayabilecek ölçüde belirli bir kazanç elde edebildiklerini dile getirmişlerdir. Funda, kendisinin işlettiği spor salonuna ait getirdiği görsele baktığında, bu salonun kendisine sağlamış olduğu maddiyat nedeniyle “kudret ve kuvvet gördüğünü” söyleyerek bu alt boyuta işaret etmiştir. Funda, getirdiği görsele baktığında gördüklerini şöyle anlatmıştır:

“Kudret ve kuvvet olarak da görüyorum o fotoraflı. eee şimdi ne yazık ki çok önem vermemiş olsam, bi araç olarak düşünmüş olsak da u maddiyat çok önemli. Zamanında maddi sıkıntıyı çekildiği için, bi iş kurmamda da maddiyatın çok önemli olduğunu, mutlu olarak bana bi kazanç sağladığı için dolayısıyla en fazla beni güçlendirdiği yönlerden bi tanesi maalesef bu. Hani en azından elim kolum oynayabiliyo.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan Barış, aynı zamanda çalışarak ek gelir elde ettiğini ve bu gelir sayesinde ayakta kalmayı başardığını söyleyerek, kentte kendisine sağladığı kazanç elde edebilme imkanına aşağıdaki sözleri ile değinmiştir:

“Şu an üç tane firmanın sosyal medya yöneticiliğini yaparak bundan ek gelir elde ediyorum, daha lisansdan mezun olmadan. Dolayısıyla üç tane firmadan ek gelir alıp da Aksaray Üniverstesi’nde öğrenci olmak demek dışardan asgari ücretle çalışan bir insanın ev geçindirmesiyle aynı şey. Dolayısıyla asgari geçimle evini idare etmeye çalışan bir adam üç kişiyi doyurmaya çalışırken aslında öğrenci burda o aldığı parayla, sadece ordan aldığı parayla tek kişi olarak ayakta kalmaya çok rahat bi şekilde başarıyo ve güzel bi şekilde başarıyo.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İhsan, çalıştığı kurumu, “hayatını devam ettiren, yaşam koşullarını sağlayan” bir mekan olarak getirdiği görsel aracılığıyla tanımlayarak, kazanç elde etme boyutunu şu sözleriyle öne çıkarmıştır:

“Ee genel anlamda hani çalıştığım ee üniversiteyi, iş yerini ifade etmek için bu fotoğrafı getirdim. Tabi insanların hayatlarını devam ettirmesi için eee hani bu yaşam koşullarını sağlayan ee bi mekan anlamında hani iş yeri anlamında düşünüyorum ben hani Aksaray üniversitesini. Ee ve hani ee ordan eee genelde diğer hayatımı devam ettirmek için yapmış olduğum faaliyetleri doğal olarak da burdan kazandığım parayla yaptığım için ee genel anlamda Aksaray üniversitesi ee veya hani özel anlamda aklıma geldi asü kampüs benim hayatımı idame ettirmek için ee bir eee şey yer diyelim. Hani burdan eee para kazandığım bir eee kurum olduğu için benim için eee çok önemli bir ee yeri var.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Engelli katılımcılardan ve aynı zaman da milli sporcu olan Hakkı, “geçimini spor yaparak kazandığını” aşağıdaki sözleri ile belirterek, bu anlamda kentteki fırsatlara işaret etmiştir:

“Ya siporun başlangıcı zaten burası. Yani başlangıç yeri olduğu zaman işte sıtart yerim benim burası. Ben geçimimi burdan sağlıyorum yani. Siz nasıl ki görevlisiniz geçiminizi sağlıyorsunuz, ben de geçimimi burdan sağlıyorum. Çalışmıyorum dedim. İşte milli siporcuyum. Gidiyorum geliyorum. İşte ödül alıyorum. İşte onun ödül şeyleriyle beraber işte geçimimi sağlıyorum. O yüzden poligon benim için bi yaşam tarzım ben şuanda.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Metin, Aksaray’ın kazanç elde etme bakımından birçok fırsata sahip olduğu için bu kentte yaşamaya devam ettiğini ve “süper para kazandığını” ifade etmiştir. Bu ifadelerinin benzerlerini getirdiği görsele yönelik de söyleyerek, bu ifadelerine destek sağlamıştır. Metin’in kente olan bağlılık duygusunun zayıflığını da içeren sözleri aşağıdadır:

“Ha sadece buraya ben yatırım amaçlı yani emlak alırım, arsa tarla bi şeyler alırım. Onun haricinde buraya kesinlikle adımımı atmak istemiyorum. Ha emlak sektöründe burası çok iyi. Arsa tarla da çok iyi. Süper para kazandırıyor.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“İu ben bütün paralarımı aksarayda kazandım. Aksarayda çok güzel bi paranın, sermayenin olduğunu düşünüyorum. İu beni burda tutan sebeplerden biri o. Yani güzel para kazandırıyor bu şehir. Ama dediğim gibi insanlar parayı kullanamıyor. Kullanmayı bilmiyor. Yanlış yerlerde kullanıyor.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Çalışan ücretlerinin düzeyi ile ilgili ise katılımcılardan bazısının olumlu yönde görüş bildirirken; bazılarının olumsuz deneyimlerini paylaştıkları görülmektedir. Buna göre Zeynep ve İhsan, çalışanlara ödenen ücretlerin yüksek olduğuna gönderme yapmışlardır. İhsan, kentte önemli bir işletmenin, verdiği ücret ve özlük hakkı açısından örnek teşkil ettiğini şöyle söylemiştir:

“(Aksaray’da) bacalı sanayi olarak mercedes (Mercedes-Benz) var eee ve mercedesin (Mercedes-Benz) bazı hem çalışanlarına verdiği ücret ve özlük hakları bazından bir örnek olduğu, bir çıta oluşturduğunu düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Zeynep, şuan çalıştığı işyerinde işe başladığı ilk güne dair anısını paylaşırken, kendisine ödenecek maaşın yüksekliğine dair şaşkınlığını da dile getirerek, çalışan ücretlerinin yüksekliğine de gönderme yapmıştır. Zeynep’in içinde kentteki iş fırsatlarının varlığına yönelik deneyiminin de yer aldığı, anısı şöyledir:

“Aksaray kentinde en olumlu hayatımı değiştirecek bi anım burda işe başlamam. Ya on üç yıldır falan. Çok kötü olduğum bi dönemde, yani nerdeyse çöküşe geçtiğim bi dönemde yani dipleri vurduğum bi dönemde burda işe girmem. Burası benim hayat noktam oldu. Yani bu şeyden sonra ben kendime geldim. O yüzden yani iki bin altı iki bin yedi yılını asla unutmam. Benim şansımın döndüğü bi yıldır. Şimdi maddi yönden çok sıkışık durumda olduğum bi zamanda çok fazla işte bi arkadaş burayı tavsiye etti ve ilk geldiğim gün yani şey demişlerdi işte “maaş şu kadar vercez” dediklerinde bana o kadar çok büyük gözükmişti ki. “Bu kadar para olur mu” diye şey yapmışım. O gün buranın anahtarını aldım ve bi daha bırakmadım. Yani o yüzden benim tabi ki benim hayatımın değişmesi maddi yönden değişmem çocuklarımın hayatının değişmesi oldu, yani evin değişmesi oldu, kendimin

değişmesi oldu, her açıdan. O yüzden iki bin altı iki bin yedi yılı diyim yani Aksaray'da en unutamadığım yıllardır, burayla tanışmam.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Nermin ve Melahat ise tam aksine ücretlerin düşüklüğüne işaret ederek olumsuz deneyimlerini anlatmışlardır. Nermin, kentte bulunan iki büyük işletmenin işçi ücretlerinin yükselmemesi için kendi aralarında yaptığı anlaşmadan bahsederek, ücretlerin düşük oluşuna şöyle dikkat çekmiştir:

“Mercedes benzle (Mercedes-Benz) birissa (Brisa) bi anlaşma yapıyo mesela birissa (Brisa) gelirken. Diyolar ki birbirimizin işçilerini kesinlikle çalmıycaz diyorlar. Mercedesde (Mercedes-Benz) çalışan, birissada (Brisa) çalışamıyo. Neden? İşçi ücretlerinin yükselmesi istenmiyo. Bundan dolayı işte hani. Ben belediyenin yerinde olsam ya da belediye değil bu ticaret ve sanayi odasının işi. Böyle bi sözleşmeyi kendi aralarında yapamayacaklarını onlara bildirmeleri gerekirdi. Neye göre böyle bi sözleşme yapıyorlar mesela?” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Melahat, işçilerin asgari ücretten de düşük ücret aldıklarını söylerken, aynı zamanda bu ücretin yaşam maliyetlerini karşılamadığını da vurgulayarak, dolayısıyla işçi ücretlerinin yükselmesi gerektiğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Bi işçinin sigortası başta sigortası olması lazım. En az asgari ücret maaşı olması lazım yani bu insanların. Bi asgari ücretle bi insan evinde yani asgari ücret değil de sekiz yüz maaş alıyo. Bu çocuğuna mı baksın, kendine mi baksın, bi de kiralar çok yükseldi. Acayip yükseldi yani. Sekiz yüz. Ne demek? Sekiz yüz. Adamın aldığı zaten sekiz yüz maaş. Kiraya mı versin, çocuğuna mı versin, evini mi geçindirsin yani. Napabilir yani. Bi şey yapamaz. Onun için yani çok zor Aksaray'da yaşamak o konuda. Büyükşehirlerde mesela en az asgari ücret.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Çalışma koşullarına yönelik deneyimlerin dördüncü boyutu, kentin sağladığı *serbest meslek fırsatları* olup; sekiz katılımcının bu boyut ile ilgili deneyimlerini paylaştığı görülmektedir. Hande'nin, serbest meslek fırsatlarına ilişkin olarak kentte kafelerin ve yurtların sayısının arttığına yönelik ifadelerinin, bir bakıma bu alanlardaki fırsatların kent sakinlerince değerlendirildiğine işaret ettiği söylenebilir. Bu ifadelerinin yanısıra Hande, “özel okul, spor merkezi ve vakit geçirmek için alternatif mekanların” yetersiz olduğunu ifade ederek, kentteki serbest meslek fırsatlarının “varlığına ve yeterliliğine” işaret etmiştir. Hande'nin bu ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“İlk önce özsüt geldi. Ardından kafeler caddesi diye bir yer yoktu. Gönül kahvesi geldi. Sonra insanların kafeden sıcak para, taze para ve herkes yastık altındaki parayı yaptı? Kafeye. Sonra işte yurt noktasında herkes yurda. Yani halk olarak maalesef hazır işlere konan insanlarız. Yani biri yaptı mı, kazandı mı hemen başkası da aynı işi, yani yeni bir düzen. Ya aslında çok güzel dediğim gibi yani çevremde var. O kadar zengin insanlar var ki bi özel okul açayım yok. Samimi söylüyorum yok yani. Hani bi yeni bi okul açayım ya da hani isterdim. Ben mesela ne isterdim Aksaray'da? Eee mesela ben bunu her zaman söylüyorum ki Rabbim nasib ederse inşallah yapmayı da düşünüyorum. Anneli, babalı, çocuklu üçünün aynı anda gidebileceği bir sipor merkezi yok. Hani istiyorum ki çünkü biz mesela kendim sipora gidiyorum. Ben eve geliyorum. Eşim gidiyo. Çocuğuma hafta sonu götürüyorum. Paramparça oluyoruz. Diyelim ki mesela her gün ya da akşamları beşle altı arasında oğlum bi kapıdan, eşim bi kapıdan, ben bi kapıdan aynı saatte girip aynı saatte çıkıp evime gelmek isterim. Aksaray'da bu noktada böyle bir yer yok. Hafta sonu açık alanda gidebilceğiniz hem kahvaltı yapıp hem park alanında çocukları gezdirebileceğiniz yazın öyle bir at binme gibi ne bileyim alternatif yok. Yani olsa bunları isterim.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Üniversite öğrencisi olan Berna, kentte yerli halkın bir düzen kurduğunu ve Aksaraylı olmayan bir kişinin “bir iş kursa bile yabancı olmasından dolayı başarılı olamayacağını”, bundan dolayı Aksaray'da devamlı biçimde kalmak istemediğini belirtmiştir. Berna, bu sözlerini, “sevgili - arkadaş” metaforu kullanarak açıklayarak bir bakıma kente olan bağlılığının da zayıf olduğuna işaret etmiştir. Berna'nın, Hande'nin aksine kentteki serbest meslek fırsatlarının “yetersizliğine” gönderme yaptığı ifadeleri aşağıdadır:

“Biz Aksaray’la bence sevgili olabiliriz, arkadaş olabiliriz © ama nişanlı veya evli olamayız. Çünkü ben Aksaray’da devamlı kalmayı istemiyorum. Şundan dolayı istemiyorum. Yaşamayı kolay bi şehir, evet hani öğrenciyken iyi. Ama okul bittiğinde kendimi geliştirmek adına veya iş imkanları adına burası yetersiz valla. Zaten Aksaray’ın yerlisi, zaten yerlisi çok fazla veya işte Almanya’dan gelenler. Onlar zaten bi düzen oturmuşlar. Yani yabancıların çok fazla gelebileceği, yerleşebileceği bi alan olduğunu düşünmüyorum ben. Ya ben Konya’dan gelip de hani burda bi iş kursam başarılı olabileceğimi düşünmüyorum. Biraz iş imkanı açısından dar bi alan olduğunu düşünüyorum. O yüzden de sevgili oluruz ©. Devamlı bi ilişki olmaz yani. Mesela bi pastane var mesela, dededen gelmiş. Otuz yıllık. Bi dükkân var işte diyo ben yirmi yıldır burdayım. Ya zaten yerleşmiş Aksaray. Zaten çok fazla yerleşebileceği çok büyük bi alan yok. Mevcut alana da zaten yerlileri yerleşmiş. Hani ben dışardan gelsem de nasıl diyim kabul görecğim veya yerleşebileceğim bi alan olduğunu düşünmüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Spor salonu işleten Funda, salonu kendi çabalarıyla açtığını, teşvik ya da hibe gibi avantajlardan yararlanamadığı için maddi sıkıntılar yaşadığını anlatarak, serbest meslek fırsatları bağlamında “işyeri açmanın zorluklarını” öne çıkarmıştır. Funda’nın spor salonuna ait bir görseli paylaştığı ifadeleri şöyledir:

“I... ya iş işyeri kurmak kolay değil. Biraz maddiyatla alakalı biraz olumsuzluklar yaşadımı t... düşünüyorum. İt çünkü u direk söylemek gerekirse hani bi sipor salonu kurulacağı zaman ee bi dolu insan uı şey kurum teşvik vermiyo. İt dolayısıyla bunu kendi çabalarımla yapabiliyorum. İt mesela hani e... ne derler onun adına bi piroje hazırlayım, bi para kazanayım, bi hibeli bişey olsun falan filan diyerekden girdiğim hiç bişeyde hani çözüm alamadım. Kendi çabamla bu. Ama hani bu da beni güçlendirdiğini düşünüyorum.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin çalışma koşullarına yönelik deneyimlerin sonuncusu, mevcut işletmelerin büyüyüp daha iyi yönde ilerlemelerini ifade eden, *gelişen işletmelerin varlığı* olmuştur. Bu boyuta, üç katılımcı ifadelerinde yer vermiştir. Bu deneyim boyutu ile ilgili üretim sektöründe faaliyet gösteren bir firmada çalışan İsmail, çalıştığı işletmenin çalışan sayısındaki ve satış hacmindeki sayısal artışlara işaret ederek, kentteki gelişme gösteren işletmelere örnek vermiştir. İsmail’in bu boyut açısından olumlu deneyimine yönelik ifadeleri şöyledir:

“Eee işte şirkete girdiğimizden beri bi otuz kişilik olan şirket şuanda altı yüz kişi civarında. Yani burda her mesleki manada atıyorum birçok şeyi eee benim yapmam gerek olmadığı halde mesela mühendislik benzeri işte çizim konularında kendime katıp birçok konuda kendime halen zaman zaman ne olursa olsun geliştirmeye açık olmam ve dolayısıyla burda satış imkanımızın daha artması, daha çok kişinin ekmek yemesi o daha çok kişinin ekonomik dalgalanma iletişimi ile Aksaray’ın daha çok kazanması.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

İsmail’in aksine kendi işletmesinin sahibi olan Metin, Aksaray’da bir işletmenin kolaylıkla büyüyüp gelişmeyeceğini belirterek bu boyut açısından olumsuz görüşlerini paylaşmıştır. Metin, kent nüfusunun az olması, devlet teşviklerinin yetersiz oluşu, bürokrasi ve çıkan dedikodu ya da kavgı gibi olaylar nedeniyle açılan işletmelerin gelişemediğini söylemiştir:

“I... burda mesela bi iş kuruyosun bi büyük şehirdeki oranla daha burda yavaş büyüyebiliyosun. Daha yavaş gelişyo. Çünkü büyük şehirlerde t... nasıl anlatayım nüfus daha çok ve daha çok kitlelere hitap edebiliyosunuz. Küçük şehirde olduğunda yani atıyorum İstanbul’da yirmi milyon kişi varsa Aksarayda üç yüz bin kişi var. Bu ikinci bi olay bi de büyükşehirlerdeki teşvikler daha çok. Burdaki teşvikler filan yeterli bulmuyorum. Buradaki bürokrasi esnafın önünde sürekli engel.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi) “Mesela İstanbulda adam bi küçük bi işletme açıyo. Bunu asırlardır sürdürebiliyo. Ama küçük şehirde bunu yapamazsın. Niye yapamıyosun? Adam tutuyo uı nasıl söyleyeyim? Burayı yeni açılmış bi yer, küçük bi şehir. Adam hemen ilk açtığında bi sene iki sene iş yapıyosun ondan sonra müşteri kesilmeye başlıyo veya küçük bi dedikodu çıkıyo veya başka bişey oluyo bi tartışma kavgı, bitiyosun.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.4.8. Kentteki Ekonomik Yaşam Koşullarına Yönelik Deneyimler

Aksaray kentinin işlevsel varlıklarına yönelik katılımcıların yaşadıkları deneyimlerden bir diğerinin, *kentteki ekonomik yaşam koşullarına yönelik deneyimler* olduğu görülmektedir.

Otuz iki katılımcı, kentte yaşamış oldukları ekonomik yaşam koşullarına yönelik deneyimlerden söz ederken; bunlardan sadece bir tanesi, bu deneyimi temsil eden görsel sunmuştur. Katılımcılar tarafından öne çıkarılan kentteki ekonomik yaşam koşullarına yönelik deneyimler, “ürün ve hizmetlerin fiyatları, konut piyasasındaki fiyatlar ve kent sakinlerinin yaşam standardı” biçiminde üç boyuttan oluşmaktadır.

Nermin – 5. Sırada (Ürün ve Hizmetlerdeki Fiyatların Düşüklüğü)

Görsel 105. Kentteki Ekonomik Yaşam KoşullarınaYönelik Deneyimler ile İlgili Görsel

Kentteki ekonomik yaşam koşullarına yönelik deneyimlerden ilki, yirmi yedi katılımcının ifadelerinde yer vererek dikkat çektiği *ürün ve hizmetlerin fiyatları* olmuştur. Ekonomik yaşam koşullarına ifadelerinde yer veren katılımcılardan yirmi yedisi, kentte sunulan ürün ve hizmetlerin fiyatlarının düşük olduğunu ve ucuz bir kent olan Aksaray’da yaşamının da ekonomik anlamda (geçinmenin de) kolaylaştığını dile getirmiştir. Zeynep, Ayşe, Aylin ve Büşra, “Aksaray’ın diğer şehirlere göre ucuz olduğundan geçinmenin kolaylaştığını”; Sevgi ve Funda da bu kentte rahatlıkla “para biriktirebildiklerini” belirtmişlerdir. Berna ve Esmada benzer şekilde, ürün ve fiyatlardaki düşüklüğe dikkat çekmiştir. Aksaray Üniversitesi öğrencisi olan Berna, “maddi olarak kolay bir şehir olduğunu ve çok fazla paraya ihtiyaç duyulmadığını” söylerken, Ankara ve İstanbul gibi kentlerde “öğrencilerin lüks bir mekana giremezken, Aksaray’ın en lüks sayılan mekanlarına öğrencilerin gidip bir çay içebildiğini” ifade etmiştir. Üniversite yaşamını Aksaray’da geçirdikten sonra bu kentte yaşamaya devam Esmada öğrencilik zamanlarında bu alt boyuta yönelik yaşamış olduğu olumlu yöndeki deneyiminden söz ederek, kentin en önemli avantajlarından birinin “ucuz bir hayat” sağlaması olduğunu dile getirmiştir. Esmanın ürün ve fiyatların düşüklüğüne dikkat çektiği ifadesi aşağıdadır:

“En önemli avantajlardan birisi ucuz bi hayat. İı bu bizim için yani özellikle öğrenciyken de tabi ki görüyoduk. Mesela biz öğrenciyken öğrenci evinde kaldık altı kız arkadaş. İı altımız da biz otuz lirayla pazar ihtiyacımızı altı kızın yiyebileceği şekilde dolu dolu yapıp geldik yani. Çok rahattık. ee market desen yine öyle salı pazarı, kule, yedi tepe cart cut bunlar bizim için aşırı bi avantaj. İndirim günlerini takib eder, işte bi yüz elli lirayla iki haftanın masrafını, mutfak masrafını tamamlayabilirdik ve bu bize avantaj olurdu. Eee ve kısa bi süre önce evlendik biz, daha on ay kadar bi süre oldu. Biz aynı ucuzluğu şuanda da görüyoruz. Ben her zaman söylüyorum. Aksaray sıtandartlarında gerçekten ucuz bi şehir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Araştırmamanın evli çiftlerinden Canan ve İhsan, Selin ve Dünder ile İlkay ve Hakkı da benzer şekilde, kentte sunulan ürün ve hizmetlerin fiyatlarının ucuz olduğu görüşünü paylaşmıştır. Canan, Aksaray’ı “gelir açısından yaşaması rahat bir şehir” olarak tanımlarken, “geliri düşük insanların bile büyükşehirlere göre yaşayabileceği bir yer olarak” gördüğünü söylerken,

gıda, toplu taşıma, eğitim (özel okul fiyatları) gibi ürün ve hizmetlerin ucuzluğunu örnek göstermiştir. Canan'ın eşi İhsan'da özel okul ve okul servis ücretlerinden örnekler göstererek “Ankara ile kıyasladığında Aksaray'da hayatın daha ucuz olduğunu” belirtmiştir. Bir diğer evli çift olan Selin ve Dündar da, diğer şehirlere kıyasla Aksaray'da daha ekonomik bir yaşam olduğunu dile getirmiştir. Dündar, bu kentte “cüzi miktarda para harcadıklarını” söylerken; Selin de özel okul, ulaşım ve gıda fiyatlarını örnek göstererek eşinin ifadeleriyle benzer görüşte olduğunu göstermiştir. Son olarak İlkay, Aksaray'ın kendisine “ucuz bir şehir gibi geldiğini”; eşi Hakkı, kentin “ekonomik yönden uygun olduğunu” söyleyerek diğer çiftlerle benzer ifadelerde bulunmuşlardır. Bu anlamda Aksaray'ı memur şehir olarak nitelendiren Hakkı, kentteki ürün ve hizmetlerin fiyatlarının düşüklüğünü aşağıdaki sözleri ile öne çıkarmıştır:

“Memur şehir dedim. Şöyle hani eee ekonomik yönden biraz daha uygun hani sebzedir, meyvedir işte ne bileyim işte alım gücünün biraz daha fazla olduğu bi şehir olarak düşünüyorum ben. Hani çok pahalı değil diğer şeylere göre. Diğer illere göre biraz daha makul. Çünkü burda bazı kesimlerde kendi meyvelerini, sebzelerini yetiştiren insanlar getirip yani uygun fiyatlarda yani satışta bulunabiliyorlar. Yani o yüzden söyledim. Yani memurlar biraz daha işte böyle parasal yönden şey olan insanlar olduğu için yani bana göre yani memur şehir olarak buluyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Bu katılımcıların tersine Nermin, ürün ve hizmetlerdeki fiyatların düşüklüğünü temsil eden görsel üzerinden bazı hizmet işletmelerinde fiyatların aşırı pahalı oluşundan duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Özellikle kentin turistik bölgelerinde yer alan işletmelerin, kenti ziyaret gelen turistlerden dolayı fiyatlarını gereksiz yere yükselttiğini söyleyerek, bu konudan duyduğu memnuniyetsizliği şöyle dile getirmiştir:

“Turistler burayı çok iyi biliyorlar, Japon turistler özellikle. Nevşehir'e gelenler, şunlar bunlar hani Aksaray'a geldiklerini çoğu zaman bilmeden geliyorlar buraya. Hala Nevşehir'in bir devamı zannederek geliyorlar. Yazın giderseniz buraya Japon turistleri çok görürsünüz. Yemekleri de güzeldir. Hani diyosunuz ki birden aa ben böyle işte bi köyün devamı yine burası, Belisırma köyünün devamı köyün içerisinde, vadinin içinde böyle bi yer yapmış. Acaba kimin aklına gelmiş, acaba nasıl yapmış falan derken bi bakıyosunuz alkollü de bi yer. Bu da çok ilginç. Aksarayın merkezinde yokken böyle bi yerinin alkollü olması bu da bana çok enterasan gelmişti. Tabi buraya kadar her şey güzel. Ama hesap kısmına gelince görüyorsunuz ki bir kurnazlık, bir kurnazlık. Çünkü artık işi çözmüşler. Niye çözmüşler? İşte Japonlar geliyo, turistler geliyo, şunlar bunlar geliyo fiyatları haddinden fazla yükseltmişler. Etmeyecek fiyatlar geliyo. Orda yine ben böyle bi şark kurnazlığı seziyorum. Benim için çok olumsuz bi yanı var, olumlu görüldüğü kadar. Her şey güzel ama son noktaya bi geliyosunuz, olumsuz.” (Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Kentteki ekonomik yaşam koşullarına yönelik deneyimlerden bir diğerinin, *konut piyasasındaki fiyatlar* olduğu görülmektedir. On katılımcı, bu alt boyuta yönelik yaşadıkları deneyimleri paylaşmıştır. Bu alt boyuta yönelik deneyimlerini paylaşan katılımcılardan bazıları satılık ya da kiralık ev fiyatlarının düşük olduğunu belirtirken, bazıları da kentteki konut piyasasını yüksek bulduklarını söylemiştir. Bu anlamda Tuğrul “yeni yapılmış bir apartman dairesine altı yüz elli bin lira, yedi yüz bin lira fiyat biçmenin akla ziyan” olduğunu; İhsan, “konut ve kiranın gereksiz yere pahalı” olduğunu ve Melahat, “kiralarm acayip yükseldiğini” söylemiştir. Aksaraylı olmayan katılımcılardan Esra da ev ararken yaşadığı zorlu süreci anlatırken, Ankara'ya göre kira bedellerinin çok uçuk olduğunu

belirterek, bu alt boyuta dikkat çekmiştir. Esra'nın kendisi için üzücü bir anı olarak aklında kaldığı ev arama deneyimine yönelik sözleri aşağıdaki gibidir:

“Ev ararken ev bulamamıştık. Baya yorulmuştuk hani. Üzmüştü bu bizi. O süreçte kimse kiraya vermek istemiyodu, herkes satmak istiyodu. Bi de çok uçuk ee bulduğumuz bi kaç dairede çok uçuk kira rakamları duyduk ve aksarayda çok şaşırдық. Ankarada fiyatlar böyle ya burası Aksaray dedik neden bu kadar uçuk? Ya da kimisi de evi boş tutuyodu ve kiraya vermemeyi tercih ediyodu. Bunu anlamak biraz zor oldu bizim için. Çok şükür sonrasında bi ev bulabildik. Ya da bulduğumuz evlerde işte şeydi, önü çok dar, yandaki binayla dip dibe falan, böyle nefes alamıycağın şekildeydi. Şimdi en azından önü biraz ferah bi evimiz olmuş oldu. O süreç bizim için zorlu geçti. Bu çabalama falan zordu.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Canan, Burcu, Serhat, Begüm ve Hakkı'nın ise konut piyasasındaki fiyatların düşük olduğu görüşünü paylaştıkları anlaşılmaktadır. Canan, kentteki “evlerin güzel ve aynı zamanda maddi olarak uygunluğunu”; Hakkı, “Ankara ya da İzmir’de kiralar bin-bin beş yüz lira olurken Aksaray’da beş yüz, altı yüz ya da yedi yüze kiralık ev” bulunabildiğini söylemiştir. Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan Begüm de, “ev ve yurt fiyatlarının öğrenciler için ekonomik olup aileleri zorlamadığını” düşünmektedir. Serhat da ifadelerinde kentteki kira fiyatlarını büyükşehirlerdeki kira fiyatları ile kıyaslayarak, Aksaray’da insanların uygun bir fiyata “en kral dairede oturabilme” imkanına sahip olduğunu belirtmiştir. Serhat’ın konut piyasasının düşüklüğünü öne çıkardığı ifadeleri şöyledir:

“İnsanların yoğun olduğu bölgelerde eee maliyetler artıyo. En basiti kira durumları. Ee burda en güzel, böyle yaşanabilir, yaşı büyük olmayan apartmanlar olsun, yerleşim yerleri olsun somut bi örnek verecek, ortamın üzerine konuşacak olursak bin teleye halk tabiriyle en kiral dairede oturulabilir, aylık olarak. Fakat İstanbul’da u bu konularla muhabbet ettiğimiz kişilere soracak olursak çok böyle yaşı yirminin üzerindeki dairelere, hani insan yaşamaz diye tabir edilen dairelere bin iki yüz bin dört yüz gibi rakamlar ee söyleniyo. Bu anlamda bu ekonomik anlamda da bu şekilde, böyledir.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Aksaray kentinin sahip olduğu ekonomik yaşam koşullarına yönelik deneyimlerden sonuncusu ise *kent sakinlerinin yaşam standardı* olup; altı katılımcı bu alt boyuttan söz etmiştir. Bu alt boyut, sosyal unsurları içermesi bakımından ekonomik yaşam koşullarının diğer alt boyutlarından farklılaştığı görülmektedir. Ürün ve hizmetler ile konut piyasasındaki fiyatların düşüklüğü ya da yüksekliği, işlevsel deneyimlere karşılık gelirken; yaşam standardının kavramı olarak sosyal deneyimleri de kapsadığı söylenebilir. Orhan, kentte “ekonomik açıdan olumsuzluklar olduğunu ve çok fazla fakir insanın yaşadığını” söylemiştir. Nermin, hayalindeki Aksaray kentinden bahsederken “geçim kaygısından arınmış mutlu insanlar görmeyi” istediğini söyleyerek kentte yaşayanların mevcut durumda yaşam standartlarının düşük olduğuna şu sözleri ile göndermede bulunmuştur:

“İnsanlarını daha neşeli görmeyi isterim. Geçim kaygılarından biraz daha arınmış şekilde. Hani biraz gelirin adaletsiz dağılmasından dolayı insanlar mutsuz anladığım kadarıyla hani. Aksaray’ın zengini çok zengin, fakiri de çok fakir. Arasında uçurum var. Bunu biraz daha dengelenmesi gerektiğini düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Serhat ise “insanların geliri artmadığı sürece sosyal faaliyet arayışına giremediklerini, maddi anlamda sağlam hale geldikten sonra sosyal faaliyetlere sıra geleceğini” söylemiştir.

Serhat'ın örtük biçimde Aksaray'da yaşayanların yaşam standardının düşüklüğüne yer verdiği ifadeleri aşağıdadır:

“Bir kent ticari anlamda zayıfsa, turizm anlamında zayıfsa o kentin insanların geliri de ona göre oluyo. Geliri ona göre insanlar zaten geçim derdine düştükleri için sosyal anlamda faaliyet hem arayışına giremiyorlar hem de imkânları müsait olmuyo. Zaten hayalimde bu iki temel noktanın gelişmiş olması ıı halkına fayda sağlıyo. Halkta bu tür arayışlara çünkü ee şöyledir hani insanda bunu biz şeyde gördük, felsefede olsun, psikolojide olsun, insan psikolojisinde hani ilk önce can güvenliğidir. Daha sonra karnını doyurmadır. Daha sonra barınma ihtiyacıdır. Hani bu da aslında buna benziyo. İlk önce bu tür gelir anlamında, maddi anlamda kendi sağlamlaştırsın ki ondan sonra sosyal faaliyetler vesaire. Zaten insanlar bu anlamda dar bi alana sıkıştıkları için zaten hani ev ile ilişkileri, ekonomik anlamda çekmiş olduğu zorluklar bu tür arayışlara itemiyo da olabilir diye düşünüyorum.” (Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

4.1.4.9. Kentin Barınma Olanaklarına Yönelik Deneyimler

Aksaray kentinin işlevsel varlıklarına yönelik katılımcıların yaşadıkları deneyimlerden *barınma olanaklarına yönelik deneyimler*, son sırada yer almaktadır. Araştırma katılımcılarından beşi, kentte yaşadıkları barınma olanaklarına yönelik deneyimlerden söz ederken, dört tanesi aynı zamanda ifadelerine yönelik görseller de sağlamıştır. Barınma olanaklarına yönelik deneyimler, “evlerin koşulları ve ev sayısının yeterliliği” olmak üzere iki boyuttan oluşmaktadır.

Esra – 1. Sırada (Evlerin Koşulları)

Osman – 2. Sırada (Evlerin Koşulları)

Görsel 106. Kentin Barınma Olanaklarına Yönelik Deneyimler ile İlgili Görseller

Kentin barınma olanakları ile ilgili *evlerin koşullarına yönelik deneyimler* anlamında, evlerin genişliği ve sunduğu fiziksel imkânların öne çıktığı dikkat çekmektedir. Bu anlamda Aksaraylı olmayan katılımcılardan Esra, eşiyile birlikte kiralık ev ararken, evlerin çok geniş olduğunu fark ettiğini dile getirmiştir. Bir diğer katılımcı Hüseyin sağladığı görsel üzerinden, oturduğu sitenin kendisine sunmuş olduğu kamera sistemi, otopark, çardak gibi fiziksel özelliklerden (içinde sosyal unsurları da barındıran) duymuş olduğu memnuniyeti dile getirmiştir. Esra ve Hüseyin'in evlerin (fiziksel) koşullarını öne çıkardığı ifadelerine sırasıyla yer verilmiştir:

“Evler çok geniş burda. Çünkü aileler birlikte yaşıyorlar. Sanırım o nedenle. Hani dört artı bir ev bazılarında küçük gelebiliyo. Mesela biz İstanbul ve Ankara'da bizim için çok büyük sayılırken bu, burda evlerin genişliği aranan ve olması gereken bişey olarak bakılıyo. Yani küçük daireler tercih edilmiyomuş, biz ev ararken bunu farkettilik. (Esra - Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

“Aksaray'da ilk evim. Aynen. Geldiğim günden beri de aynı yerde oturuyorum. O yüzden eee benim için önemli bi yer. Artık eee benim için hani şöyle bişey, başka bi eve de geçmeyi düşünmüyorum kolay kolay hani baya uzun zamandır da oturduğumuz için. E... şeyleri var mesela belki daha sonraki soruların cevabı da olur mu bilmiyorum ama hani mesela hem bi güvenliğinin olması, hem eee kamera sistemi var, hem çocuklar için oynama imkânları var, hem kendimiz için e... çardak sistemi var, araba için otopark, güvenli otopark var. Bunlara bakınca bi insanın aslında hani ee bi de şehrin biraz dışında, sakin bi yerde. Hani o şehrin yorgunluğu olmuyor. Bunla birlikte dediğim gibi hani aracınızla ilgili veya çocuğunuzla ilgili veya kendinizle ilgili hani böyle bi

sosyallik meselesi veya araçla ilgili güvenlik meselesi olmuyo. Bu yüzden bu site benim için önemli Aksaray için.” (Hüseyin - Fotoğrafa Dayalı Görüşme Verisi)

Katılımcılardan Berna ve Esra, *ev sayısının yeterliliği* ile ilgili olarak, kentte özellikle kiralık ev sayısının yeterli olmayışını dile getirmişlerdir. Esra eşiyle birlikte, kiralık ev ararken yaşamış olduğu deneyimden söz ederken aynı zamanda satılık ev sayısının çok fazla olup buna karşın “insanların kiracı aramadıklarını ve evlerini boş tutmayı tercih ettiğini” dolayısıyla “çok dolaştıklarını ve kolay ev bulamadıklarını” anlatarak yaşamış olduğu olumsuz deneyimi paylaşmıştır. Aksaray Üniversitesi’nde öğrenci olan Berna da, Esra gibi kiralık ev sayısının yetersiz oluşundan ve bina sayısının çoğaltılması gerektiğinden söz etmiştir. Berna, ifadelerinde konut piyasasındaki fiyatların yüksekliğine de dikkat çekmiş ve bina sayısı artırıldığı takdirde böyle bir sorun yaşanmayacağını dile getirmiştir. Berna’nın ev sayısının yetersizliğinden bahsederken aynı zamanda konut piyasasının yüksekliğine de vurgu yaptığı ifadeleri şöyledir:

“Hani insanlar evlerde kalmak istiyolar. Ev yok. Olan da bin lira, işte yediz elli lira. Bence ya tamam belki bi site, güvenli bi site için bin lira falan olabilir. Bişey diyemiyorum. Ama ortada yani orta derece bi bina için bi milyar istenmesi bu bence yanlış yani. Biraz daha bina çoğaltılmalı, biraz imkanlar. Biraz da heralde binanın kısıtlılığından dolayı olduğunu düşünüyorum, fiyatlar çok pahalı. Ya bu başka bi aile için de olabilir. Hani Aksaray çok fazla eee büyük bi yer değil. Bir yani ayda bir milyar hani site olduğunda bişey söylemiyorum ama site dışında normal bina için çok fazla. Ya bu kadar olmaması gerekiyo. O konuda da bence düzeltme, belki toki yapılabilir. Bilmiyorum veya orda toki çoğaltılabilir, biraz daha merkeze yakın binalar yapılabilir. Ama yeterli değil bence.” (Yan Yapılandırılmış Görüşme Verisi)

Alan yazın incelendiğinde kent merkezindeki kişi deneyimleri temas noktalarının bir dizi işlevsel sonuçları olduğu görülmüştür. Örneğin, mağazalar, ürünler ve kent merkezine erişim en önemli işlevsel temas noktaları olarak öne çıkarken; indirim ve pazarlık, yeme-içme ve eğlence ile kent merkezinin atmosferinin en önemli deneyimsel temas noktaları olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda tüm temas noktalarının bireylerin kent merkezinde kalma isteklerindeki ve gelecekte tekrar ziyaret eğilimlerindeki değişimleri açıklamaya katkı sağladığı ifade edilmiştir (Stocchi vd., 2016).

4.1.5. Temalar Arası Örüntülerin İncelenmesi

Nitel verinin açık kodlaması ile katılımcıların Aksaray kentine yönelik ne tür deneyimler yaşadıkları kodlar ve temalar biçimde betimlenmiştir. Bu aşamadan sonra nitel veriden bir kent deneyim kuramını oluşturabilmek için, eksensel kodlama yapılarak, elde edilen temalar arasındaki örüntüler keşfedilmeye çalışılmıştır. Ayrıca eksensel kodlama ile kent tatmini, sadakati ve ağızdan ağıza iletişim eğilimlerinin kent deneyimleri ile nasıl şekillendiği, bu deneyimlerin kişisel özellikler ile de bağlantılı olup olmadığına yönelik bir resim ortaya

konmuştur. Eksensel kodlama sonucunda temalar arasında ortaya çıkan örüntüler aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1.5.1. Kapalı ve Açık Mekânlardaki Deneyimlere İlişkin Örüntüler

Nitel verinin analiz edilmesiyle, kentin mekân ve açık mekân varlıklarına yönelik yaşanan deneyimlerin büyük ölçüde birbirine benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bulgular, kentin sahip olduğu kapalı mekân ve açık mekân varlıklarına yönelik deneyimlerin, bu varlıkların fiziksel olarak yeterliliği ile bu varlıklar aracılığıyla yaşanan sosyal ve duygusal deneyimler biçiminde ortaya çıktığını göstermektedir. Ayrıca kapalı mekân ve açık mekân varlıklarına yönelik sosyal ve duygusal deneyimler de açık mekân varlıklarında yaşanan otantiklik deneyimi dışında benzer deneyimlerdir. Katılımcılar kentin her iki varlığı aracılığıyla “etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri, eğlence deneyimleri, sembolik deneyimler, öğrenme deneyimleri, kaçış deneyimleri, fantezi deneyimleri, estetik deneyimler, sosyal konfor deneyimleri ve nostalji deneyimleri” yaşadıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla bu kısımda kapalı mekân ve açık mekân varlıklara ilişkin deneyimler arası örüntüler birlikte değerlendirilmiştir.

Ev ve işyeri dışında kalan ve kent yaşamının önemli bir parçası olan kapalı mekân ve açık mekân varlıkları ve bunlara yönelik deneyimler, alanyazında Oldenburg (1989) tarafından ortaya konan “üçüncü mekân kuramı” ile açıklanmaktadır. Oldenburg (1989, s. 16), ilk mekânı ev, ikinci mekânı ise işyeri olarak değerlendirirken; üçüncü mekânı, ev ve iş alanlarının dışında bireylerin düzenli, gönüllü, gayri resmi ve mutlulukla beklenen toplantılarına ev sahipliği yapan çok çeşitli kamusal mekânlar olarak tanımlamaktadır.

Kentler, çalışma, barınma, ulaşım gibi hizmetleri sağlamanın yanı sıra, aynı zamanda sosyal ve kültürel ilişkileri ve etkileşimleri de beslemelidir. Buna göre, kent mekânı, olumlu bir sosyal yaşam olanağı sağlamak için kültürel-sosyal ihtiyaçlara uygun hale getirmeli, vatandaşların toplumla ilişki kurmasını kolaylaştıracak mekânlar sunmalıdır. Bu anlamda kentlerdeki birçok mekân, sosyal etkileşim adı altında bu tür ihtiyaçların tatmin edilmesine katkıda bulunmaktadır (Ebrahimi vd., 2017, s. 168).

Kentin kapalı mekân ve açık mekân varlıkları, genel anlamda ev ve işyeri dışında çeşitli amaçlarla ziyaret edilen ve vakit geçirilen yerler ve alanlar olup, yukarıda adı geçen çeşitli sosyal ve duygusal içerikli deneyimlerin yaşanmasına aracılık etmektedir. Dolayısıyla bu

kapalı mekân ve açık mekân varlıklarının sayısal olarak çokluğunun ve çeşitliliğinin, kent sakinlerinin olası deneyimlerinin de çeşitlenip zenginleşmesine katkı sağlayacağı düşünülebilir. Elde edilen bulgular da özellikle katılımcıların kentle etkileşime girdikleri temas noktaları olan açık ve kapalı mekânların *fiziksel yeterliliğine önem verdiklerini, ne kadar çok sayıda ve çeşitlilikte mekân olursa o kadar zengin deneyimler yaşayacaklarını* ortaya koymuştur.

Katılımcılardan Aykut'un "kendisini geliştirebileceği ve sosyalleşebileceği" alanların olmadığı yönündeki söylemi, *mekân yeterliliğinin öğrenme ve sosyalleşme deneyimlerinin* yaşanmasındaki rolünü yansıtmaktadır. Katılımcılardan Selin de yoga, meditasyon ve dans kursu gibi çeşitli kurslar ile hem *eğlenerek hem de öğrenerek yetenekli hale gelebileceği mekanların olmadığına* değinmiştir.

Aylin, "arkadaşları ile birlikte vakit geçirebileceği mekânların diğer şehirlere kıyasla yetersiz olduğunu" ifade etmiş ve *mekân yeterliliğinin yaşanacak sosyalleşme deneyimini de zenginleştirdiğine* göndermelerde bulunmuştur. Benzer şekilde Aslı'nın da "büyük AVM tarzı vakit geçirebileceği ve saat doldurabileceği büyük AVM'lerin olmadığını" söylemesi, kentteki *alışveriş mekânlarının yetersiz oluşunun gezme-dolaşma biçimindeki sosyalleşme deneyiminin* yaşanmasını engellediğini göstermiştir.

Ayşe'nin, Aksaray'da "sadece öğrencilere değil ailelere de hitap eden ve ailecek rahat vakit geçirilebilecek yeme içme mekânlarının yetersizliğine" yer verdiği ifadelerinden, *mekân çeşitliliğinin bir bakıma sembolik ve sosyal konfor deneyimlerinin* yaşanmasına aracılık ettiği anlaşılmaktadır. Benzer şekilde Begüm'ün "kentte sadece öğrencilere has, sosyal aktivite ve eğlence merkezlerinin olmasını istediğine" yönelik beklentisi, *sembolik deneyimlerin yaşanmasına* olanak sağlayacak mekânların yetersizliğine işaret etmektedir.

Dündar, arkadaşları ile birlikte "oturup eğlenceli zaman geçirebileceği mekânların olmadığını" söyleyerek, *mekân yeterliliğinin sosyalleşme ile birlikte eğlence deneyimlerinin* yaşanmasında önemli olduğuna vurgu yapmıştır.

Bulgulardan, *mekanların fiziksel özelliklerinin yeterliliğinin, nostalji deneyimini* ortaya çıkarttığı anlaşılmaktadır. Berna, gitmiş olduğu sinemanın koltuklarına, düzenine, temizliğine, ses ve görüntü kalitesine yönelik yaşadığı olumlu deneyimin, kendisi için "güzel bir anı" haline geldiğini belirterek; bu ilişkinin yansımalarını sunmuştur.

Betül, “küçük, tıksık, basık, sevimsiz bir mekân yerine mükemmel dizaynı, otantik ışık ve masaları ve çalışanlara sunduğu hizmeti bütünleştiren bir kütüphane” arzusunu dile getirmiştir. Böylelikle bir **mekânın fiziksel özelliklerinin yeterliliğinin, estetik ve otantiklik deneyimleri** de şekillendirdiği söylenebilir.

Aykut, Aksaray’ın “canı sıkıldığında gidip sahilde oturabileceği bir denize sahip olması” yönündeki arzusunu dile getirerek, **açık mekân varlıklarının yetersizliği ile kaçış deneyimlerinin yaşanmasını** kısıtladığını ifade etmiştir. Cihan, “insanı farklı bir yerdeymiş gibi hissettirecek” park alanlarının ve yeşil alanların yetersiz kaldığını ifade ederek, **fantezi deneyimini** kentin açık alanları bağlamında istediği gibi yaşayamadığına dikkat çekmiştir. Aylin ise, “nefes alabileceği, şehirden uzaklaşabileceği, kafa dinleyebileceği ve gezebileceği” ayrıca “kimsenin kimseye karşımadan sakin ve huzurlu vakit geçirebileceği” park ve piknik alanlarının sıkıntısını çektiğini söyleyerek, **yeterli sayıda açık alanların kaçış, fantezi ve sosyal konfor deneyimlerinin** yaşanmasını sağladığını belirtmiştir. Bununla birlikte katılımcılardan Sevgi, ailesi ile birlikte vakit geçirebileceği ve sosyalleşebileceği daha fazla park alanlarının olması yönündeki beklentisi ile **açık alan yeterliliğinin yaşanacak sosyalleşme deneyimindeki** rolünü yansıtmıştır.

Nitel verinin eksensel kodlanması sonucunda, etkileşim ve sosyalleşme deneyiminin, tüm deneyimlerin özünü oluşturduğunu; diğer bir ifade ile katılımcıların **kapalı mekân ve açık mekân varlıklarına yönelik yaşadıkları diğer deneyimlerin, etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri** etrafında şekillendiğini söylemek mümkündür. Tüketicilerin sosyal bir varlık olduğu göz önünde bulundurulduğunda, kentin temas noktaları olan kapalı mekân ve açık mekân varlıklarında aile üyeleri, arkadaşlar ya da diğer kişilerle etkileşimler ile şekillenen sosyalleşme deneyiminin ön plana çıktığı ifade edilebilir. Özellikle eğlence, nostalji, kaçış, fantezi, öğrenme ve sosyal konfor deneyimlerinin özünde etkileşim ve sosyalleşme deneyimini içerdiği anlaşılmaktadır.

Aylin’in, “arkadaşlarıyla birlikte bir kafede canlı müzik dinleyerek eğlenceli vakit geçirmesi” **mekân varlıklarındaki eğlence deneyiminin sosyalleşme** ile birlikte yaşandığını göstermektedir. Benzer şekilde Çağatay’ın da arkadaşları ile birlikte gittiği kahvehanede okey oynayarak “gülüp eğlendiklerinden” söz etmesi, **sosyalleşmenin özünde yer aldığı eğlence deneyimine** işaret etmektedir. Berna ve Hakan ise bu örüntüye kentin açık mekân varlıkları bağlamında dikkat çekmiştir. Hakan, İhlara Vadisine yapmış olduğu gezi sayesinde “eğlenceli vakit geçirerek birbiriyle anlaşma fırsatı sunan eşiyile tanışma” anısını

anlatarak, *karşı cinsle tanışma biçimindeki sosyalleşme deneyiminin eğlence deneyimindeki* rolünü yansıtmıştır. Berna'nın, "arkadaşlarıyla toplanıp gittikleri parkta çok eğlendiğini ve günün sonunda çok mutlu olduğunu" ifade etmesi, yaşanan *sosyalleşme deneyimiyle birlikte gerçekleşen eğlence deneyiminin fantezi deneyimiyle* sonuçlandığına işaret etmektedir.

Barış'ın, kentte vakit geçirmekten en çok hoşlandığı kafenin "kendisine kız arkadaşıyla birlikte vakit geçirdiği günleri hatırlattığını" söylemesi, *nostalji deneyiminin özünü sosyalleşme deneyiminin* oluşturduğunun bir göstergesidir. Benzer şekilde Berna da, arkadaşlarıyla birlikte gittiği bir mekanda "doğum günü kutlamak gibi birçok anısının" olduğunu belirtmiş ve bu ifadeler, *sosyalleşme deneyimi etrafında nostalji ve eğlence deneyimlerinin* şekillendiğini göstermiştir.

Ayşe'nin; "canı sıkıldığında AVM'de gezip dolaşarak vakit geçirdiğinde mutlu olduğu" yönündeki ifadesi, alışveriş mekânlarında *gezme-dolaşma biçimindeki sosyalleşme deneyiminin, fantezi ve kaçış deneyimi* ile birlikte yaşanabileceğini göstermektedir. Hande ise, arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirdiği ve "insanların rahatlıkla sığınabildiği bir yer" şeklinde tanımladığı bir mekânda *sosyalleşme deneyimi ile birlikte yaşadığı kaçış deneyiminin* yansımalarını sunmuştur.

Aylin, arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirmek için gittikleri parkta "haftanın iş stresinden ve yoğunluğundan uzaklaştıklarını" söyleyerek *kaçış deneyimi ile sosyalleşme deneyimi* arasındaki örüntüyü ortaya koymaktadır. Hüseyin ise, şehir merkezinde yaptığı gezide "şehir silüetini ve insanları günlük yaşamdaki hallerini izleyerek dinlendiğine" değinmiş ve bu yolla *gezme-dolaşma biçimindeki sosyalleşme deneyimi ile kaçış deneyiminin* bağlantılı olduğunu göstermiştir.

Cihan, bir toplulukla birlikte katıldığı arkeoloji gezisinde tarihi bir açık alanla ilgili olarak "görmediği şeyler gördüğünü, yeni ve bilmediği şeyler öğrendiğini" söylemesi, *sosyalleşme deneyimi ile birlikte gerçekleşen öğrenme deneyiminin* bir göstergesidir. Benzer şekilde Esra da arkadaş grubuyla İhlara Vadisi'ni gezmeye gittikleri bir anısını paylaşırken "hep birlikte keşfe çıktıklarından, hoş sohbetler gerçekleştirerek kiliseler ve tarihi yapılar hakkında bilgi edindiklerinden" bu gezinin kendisi için güzel bir anıya dönüştüğünden söz ederek *sosyalleşme deneyimi etrafında şekillenen öğrenme ve nostalji deneyimlerine* gönderme yapmıştır.

Nermin, doğum gününe yönelik anısında, bir yeme içme mekanında arkadaşlarının hazırladığı kutlamanın kendisi için büyük bir sürpriz olduğunu belirtmiş ve kendisi için anı değeri taşıyan bu günün *sosyalleşme, sürpriz ve nostalji deneyimleri* bağlamında duygular yaşattığını ifade etmiştir.

Funda ve Damla'nın “arkadaşlarıyla birlikte gittiği bir yeme-içme mekânında kimsenin kendilerine karışmadığına ve rahatsız etmediğine” yer verdiği ifadeleri ise, *sosyalleşme deneyimi ile sosyal konfor deneyimi* arasındaki örüntüyü ortaya çıkarmaktadır. Hande ise bu örüntüye açık alan bağlamında destek sağlayarak, arkadaşlarıyla keyifli vakit geçirdiği park alanlarında ailecek vakit geçiren insanların varlığından duyduğu rahatlık duygusunu yansıtmıştır.

Nitel verinin eksensel kodlanması sonucundan elde edilen bir diğer bulgu da; **kapalı mekân ve açık mekân varlıklarında yaşanan kaçış ve fantezi deneyimlerinin** birbirinden beslendiğini ortaya koymuştur. Katılımcılar genellikle kalabalıktan kaçtıklarında, stresten uzaklaştıklarında, can sıkıntısını giderdiklerinde huzur ve mutluluk duyarak iyilik haline sahip olduklarını belirterek, bu iki deneyim arasındaki örüntüye dikkat çekmişlerdir.

Aykut'un, “binaların, araba gürültüsünün ve insanların olmadığı park ve piknik alanlarını ziyaret etmenin kendisine huzur verdiğini” belirtmesi, açık mekân varlıkları yoluyla modern yaşamdan kaçma biçiminde yaşanan kaçış deneyiminin, fantezi deneyiminin de yaşanmasını sağladığının bir göstergesidir.

Ayşe, kentte bulunan bir camiye yönelik ifadelerinde “düşüncesi ne olursa olsun herkesin aynı amaç için gittiği camide Allah ile tek kalarak farklı bir atmosfere girdiğine ve huzuru bulduğuna” yer vermesi, kapalı mekânlarda yaşanan kaçış, sosyal konfor ve fantezi deneyimi arasındaki örüntülere işaret etmiştir.

Dündar, uçsuz bucaksız meyve bahçelerine benzettiği Somuncu Baba Türbesin'de “ruhani anlamda karnını doyurabildiğini ve kendiyi baş başa kalarak hayatı düşünebildiğini” belirtmesi, kentin ibadet mekânları bağlamında fantezi ve kalabalıktan uzaklaşma biçimindeki kaçış deneyiminin birlikte şekillendiğine işaret etmektedir.

Cihan, Hasan Dağına yapmış olduğu gezinin kendisini “Aksaray'dan farklı bir yerdeymiş gibi hissettirdiğini ve bunun huzur ve mutluluk verdiğini” belirtmesi, kentin açık mekân varlıklarında fantezi ve kaçış deneyiminin bir arada yaşanabileceğini göstermektedir.

Esmâ, eşiyle birlikte canı sıkkın olduğunda gittikleri bir açık alan ile ilgili “herkesten uzaklaşarak en huzur bulduklarını” belirtmiştir. Bu ifade, kentin açık mekân varlıklarında sosyalleşme deneyimi ile birlikte fantezi ve kaçış deneyimlerinin de yaşandığına işaret etmektedir.

İsmail ise, İhlara Vadisi’nin “insanın kendinden ve normal hayatından kaçma fırsatı bulacağı, kendini dinleyerek bu yolla kendini bulabileceği bir alan olduğuna” değinerek, kaçış ve fantezi deneyimi arasındaki ilişkiye güçlü bir gönderme yapmıştır.

Kapalı mekân ve açık mekân varlıkları aracılığıyla yaşanan fantezi deneyimlerinin aynı zamanda nostalji ve otantiklik deneyimleriyle ile de şekillendiği görülmektedir. Buna göre geçmişte yaşananları hatırlamanın huzur verdiği ayrıca kentin tarihi yapıları ile kültürel yaşamının sağladığı otantiklik hissinin kişiyi farklı bir ruha dönüştürdüğü söylenebilir.

Gülsüm, Ulu Camii ile ilgili ifadelerinde buranın kendisine eskiden yaşanmış şeyleri hatırlattığını ve bunun da huzur verdiğini yansıtmaması, nostalji ve fantezi deneyimlerinin örüntülü olduğuna işaret etmektedir. Serhat da benzer şekilde dini bir mekan olan Ervah Kabristanının da yer aldığı açık alanda vakit geçirmenin hem çocukluk anılarını canlandırdığını hem de tek başına dolaşmanın verdiği huzuru belirtmiş ve bir arada yaşanan fantezi, nostalji ve kaçış deneyimlerine işaret etmiştir. Yılmaz ise Aksaray’daki eski bir yapı olan tarihi bir kilisenin geçmiş yaşamları ve insanları hayal etmesine olanak sağladığını, geçmiş dönemler ile bugün arasındaki farklılıklara tanıklık ettiğini ifade ederek, nostalji ve fantezi deneyiminin ilişkisini sunmuştur.

Serhat, İhlara Vadisi’nde yer alan kiliselerin “tarihin canlı bir örneği olduğunu ve kendisini tarihin içinde bulduğunu” ifade ederek bu durumun kendisine özel hisler yaşattığını belirtmiştir. Suna ise, İhlara Vadisi’nde yer alan Belısırma Kasabası’ndaki doğal yaşamın ve yerel halkın misafirperverliğinin, kendi kimliğinde sıyrılarak onlardan birine dönüşmesini sağladığını belirtmiştir.

Eksensel kodlama sonucunda elde edilen bulgulardan bir diğeri de, **sembolik deneyimin, sosyal konfor, eğlence ve otantiklik deneyimleri ile birlikte yaşandığı** olmuştur. Bu anlamda Berna, “daha çok öğrencilerin gittiği bir mekânda kendisini rahat hissettiğini” söyleyerek, sosyal sembolik deneyim ile sosyal konfor deneyim arasındaki örüntülerin keşfedilmesini sağlamıştır. Katılımcılardan görme engelli olan Recep ve Polat, Görme Engelliler Derneği’nde diğer üyelerle birlikte konforlu vakit geçirdiklerini ve kendilerini

rahatlıkla ifade edebildiklerini belirterek, sembolik deneyim ile sosyal konfor deneyimini ilişkilendirmişlerdir.

Dünder'in ise, kentte bulunan kafelerdeki “canlı müzik ortamın ve profilinin kendisine hitap etmediğini” ve bu nedenle eğlenmek için bu mekânları tercih etmediğini belirttiği ifadeleri, kapalı mekânların kişiye sembolik bir değer sağlamamasının arzu edilen eğlence deneyiminin yaşanamamasıyla bağlantılı olabileceğini göstermiştir.

Serhat, Aksaray'ın “Selçuklu ve Osmanlıdan kültürel izler taşıdığı gibi geçmiş medeniyetlerin de ruhunu yansıtan bir yaşam merkezi” olduğunu ifade ederek kentin yaşattığı otantiklik deneyimini, taşıdığı sembolik anlamla karakterize etmiştir.

Bulgular, **öğrenme deneyiminin eğlence, nostalji ve otantiklik deneyimleri ile birlikte geliştiğini** göstermiştir. Bu anlamda kapalı mekân ve açık mekân varlıkları aracılığıyla merak duygusunun uyanması ve bilgi paylaşımı deneyimleri, eğlenme, bir anının hatırlanması ve tarihsel süreçlerin hissedilmesi arasında birtakım örüntüler tespit edilmiştir. Örneğin Berna, kendisinde merak duygusu uyandıran lunaparka gittiğinde çok eğlendiğinden bahsetmiştir.

Dünder'in, konuşmacı olarak katıldığı bir konferansta “etkileyebileceği bir kitle karşısında bulunmanın unutamayacağı bir anı olduğundan” bahsetmesi bilgiyi paylaşma biçiminde yaşanan öğrenme deneyiminin bir anı değerine sahip olduğunu ve nostalji deneyimi yaşattığını ortaya koymaktadır. İsmail ise, Aksaray'ın ayırt edici mimarilerinden olan Eğri Minare'nin yapısına yönelik merakını çocukluk anısıyla yansıtmış, bu öğrenme deneyiminin kendisindeki nostalji değerini ortaya koymuştur.

Tarihsel süreçleri yakından hissetme fırsatı sunan İhlara Vadisinin, “geçmiş dönemlerde yaşayan insanlara ve yaşam süreçlerine dair merak unsurlarını barındırdığını” belirten Kağan, otantiklik deneyiminin öğrenme deneyimini beslediğini yansıtmıştır.

Son olarak bulgular, diğer örüntülere göre yoğun olmasa da **kaçış deneyimi ile nostalji deneyimleri** arasında, **estetik deneyimi ile otantiklik deneyimi** arasında ve **estetik deneyimi fantezi deneyimi** arasında da örüntüler olduğunu ortaya koymuştur.

Buna göre İhlara Vadisi ile ilişkili olarak Aykut, buranın kendisine “güzel anıları hatırlattığını ve huzur verdiğini”; Barış ise, burada “kendisiyle baş başa kaldığı anda anılarının tazelendiğini” söyleyerek, kaçış deneyiminin anı değerinin elde edilmesiyle ilgili olabileceğini göstermişlerdir.

Burcu, güzel bulduğu tarihi bir binadan söz ederken, “görsel olarak dokusunun geçmişi ve tarihi olduğunu” belirterek; kent meydanından bahsederken gözüne hoş gelen saat kulesini “geceyi andıran, ışıklı, tarihi ve mistik bir havaya sahip” ifadeleriyle betimleyen Gizem, açık alan varlıklarındaki estetik ve otantiklik deneyimlerinin birlikte yaşanabileceğine kanıt sunmuştur.

Barış, “ bir mekânın iç dizaynının ve renklerinin içini açtığını ve bunun kendisine huzur verdiğini” belirterek estetik deneyimi ile fantezi deneyiminin de yaşandığına işaret etmiştir.

4.1.5.2. Kentin Sosyal Çevre Varlıklarına Yönelik Deneyimlere İlişkin Örüntüler

Kentin sosyal çevre varlıklarına yönelik deneyimler, kişinin yakın çevresinin yanı sıra makro çevresini kapsayan, toplumsal yapı içerisinde ortaya çıkan ilişkilerden ve bağlardan kaynaklanan etkileşimleri ve bu etkileşimlerden doğan deneyimleri içermektedir. Yapılan eksensel kodlama sonucunda, sosyal varlıklara yönelik deneyimleri oluşturan temalar arasında örüntüler olduğu anlaşılmaktadır.

Birçok katılımcı açısından, Aksaray’da sahip oldukları ***topluluk olma duygusuna yönelik deneyimler***, büyük bir önem taşımakta ve diğer deneyimleri de beslemektedir. Örneğin; katılımcılardan Aykut, Funda, Ayşe ve Aylin, aile, akraba ve uzun süreli arkadaş çevresiyle aynı kentte yaşamının, kendilerine huzur ve büyük bir mutluluk verdiğini söylemişlerdir. Katılımcıların bu ifadeleri, ***topluluk olma duygusuna yönelik deneyimlerinden sosyal bir çevreye sahip olma ile fantezi deneyimi*** arasında bir örüntü olduğunu göstermektedir.

Aslı, Aksaray’ı akrabalarının ve dostlarının olduğu, doğup büyüdüğü çevreye benzer bir şehir olarak hayalinde canlandırdığını ve herkesin tanıdık olduğu bir çevrenin kendisini rahat hissettirdiğini anlatmıştır. Aslı’nın bu ifadeleri, ***sosyal çevrenin varlığı ve sosyal konfor deneyimleri*** arasında örüntülerin olduğuna işaret etmektedir. Aksaraylı olmayan katılımcılardan Barış, Aksaray’da aile çevresinden uzak bir yaşam sürmenin, “kendi başına bir yaşam tarzı kurma” ve ayakları üzerinde durarak kendi kendine yetme duygusunu geliştirdiğini belirterek, ***sosyal çevreden uzakta kalmanın sembolik deneyimi*** şekillendirebileceğini göstermektedir.

Topluluk olma duygusundan ***herkesin birbirini tanımasına yönelik deneyimler*** ise Metin ve Sevgi açısından yaşamak istedikleri ***özgürlük hissini*** kısıtlamaktadır. Katılımcılar, herkes birbirini tanıdığı kentte, yaşam ve düşünce tarzı bakımından kendilerini baskı altında,

davranışlarına ve yaşam tarzlarına sürekli dikkat etmek zorunda hissettiklerini anlatmışlardır.

Kentin sosyal varlıkları içerisinde, *yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik yaşanan deneyimler* de önemli bir yere sahip olup, katılımcıların bu kategori altındaki diğer deneyimlerini şekillendirmektedir. Örneğin, Cihan, Aksaray halkı kapalı bir toplum olduğu için sosyal etkinliklerin zayıf olduğunu belirterek, *sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimlerden sosyal faaliyetlerin yetersizliğini, yerel halkın tutum ve davranışları* ile ilişkilendirmiştir. Aylin'in ve Betül'ün, Aksaray'da nereye gittikleri, ne giydikleri ve nasıl bir dış görünüme sahip oldukları gibi konularda yerel halk tarafından yadırganmamak için temkinli davrandıkları için kendilerini özgür hissetmediklerinden bahsetmişlerdir. Katılımcıların bu ifadeleri, *yerel halkın tutum ve davranışları ile fantezi deneyiminden özgürlük deneyimi* arasında bir örüntü olduğunu göstermektedir. İzel ve Recep de, yerel halkın tutucu ve önyargılı davranışlarından dolayı kendini özgür hissetmediğini belirterek, *özgürlük deneyimini* yaşayamamasında yerel halkın kısıtlayıcı davranışlarına işaret etmiştir. Aslı ve Canan, yerel halkın yabancıları dışladığını ve dışarıdan gelenlere karşı kapalı olduklarını söylemişler ve bu durumun komşuluk ilişkilerinin gelişmesini engellediğini belirtmişlerdir. Bu katılımcıların ifadeleri, *yerel halkın tutum ve davranışları ile topluluk olma duygusundan komşuluk ilişkileri* arasındaki bağlantıya dikkat çekmektedir.

Kentin sosyal çevre varlıklarından *sosyal faaliyetlerin yeterliliğine yönelik deneyimler* de *sosyalleşme, kaçış ve öğrenme deneyimlerinin* yaşanmasına imkân vermektedir. Örneğin Kağan, Serhat ve Ayşe, sosyal faaliyetleri yoluyla yeni kişilerle bir araya gelerek tanışma, kaynaşma ve arkadaş olma fırsatları bulduklarını söylemişlerdir. Bu ifadelerden, *sosyal faaliyetlerin yeterliliğinin ve çeşitliliğin sosyalleşme deneyiminin* yaşanmasına katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Canan'ın ise hem kendisini yetiştirebileceği hem de dinlenebileceği sosyal faaliyetleri yetersiz bulduğuna yönelik ifadelerinden, *sosyal faaliyetlerin sayı ve çeşitlilik bakımından azlığının, öğrenme ve kaçış deneyimini* kısıtladığı anlaşılmaktadır.

Sosyal hayatın canlılığına yönelik olumlu ve olumsuz algılar, bazı katılımcıların olumlu başka deneyimler yaşanmasını sağlarken; bazı katılımcıların ise arzu ettikleri deneyimleri yaşamasına engel olabilmektedir. Örneğin Gizem'in, kentin sosyal faaliyetler anlamında sakin şehir hayatı ile kendisini inzivaya çekilmiş hissettiğini ve huzur bulduğunu söylemesi, *kaçış ve fantezi deneyimi* yaşadığının göstergesidir. Hayriye ise, akşam saat dokuzda kentte

hayatın bittiğini ve canı sıkıldığında gezecek bir yer bulamadığını söyleyerek, canlı bir sosyal hayatın olmayışının *kaçış ve sosyalleşme deneyimini* arzu ettiği biçimde yaşayamadığını ortaya koymuştur.

Genel anlamda kente yönelik öğrenme deneyiminin de başka deneyimleri beslediği anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, Kağan ve Nermin, kentte farklı insanlarla karşılaşp tanışma imkanının bulunmadığını ve bu durumun kişisel gelişimi kısıtladığını söyleyerek genel anlamda kente yönelik *sosyalleşme deneyimi* ile öğrenme deneyimini ilişkilendirmişlerdir. Begüm ise, hayalinin eğlenerek öğrenebileceği bir üniversite şehrinde okumak olduğunu, Aksaray'ın bu kriteri tam anlamıyla karşılamadığını söyleyerek, öğrenme deneyimini yaşamayı arzu ettiği *eğlence deneyimi* ile ilişkilendirmiştir.

Son olarak, katılımcıların ifadelerinden *kültürel otantiklik ile fantezi deneyimi* arasında ve *nostalji deneyimi ile sosyalleşme deneyimi* arasında örüntüler olduğu tespit edilmiştir. Barış, Ankara'nın kültürü ile Aksaray'ın kültürünü birbirine benzettiğini ve kentte katıldığı düğünlerde kendisini Ankara'da gibi hissederek anılarının canlandığını belirterek, *kültürel otantiklik ile fantezi deneyimi* arasındaki ilişkiyi yansıtmıştır. Serhat ve Caner ise, Aksaray denildiğinde çocukluk zamanlarında arkadaşlarıyla birlikte geçirdikleri günleri, oynadıkları oyunları hatırlayıp bu günleri özlem duyduklarını söyleyerek yaşadığı *nostalji deneyiminde sosyalleşme deneyiminin* izlerini yansıtmışlardır.

4.1.5.3. Kentin İşlevsel Varlıklarına Yönelik Deneyimlere İlişkin Örüntüler

Eksensel kodlama sonucunda, kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler arasında örüntüler olduğu ortaya çıkmıştır. Bunlardan ilkinin, *fiziksel kent kalitesine yönelik deneyimlerden kent nüfusuna* yönelik algı etrafında şekillendiği söylenebilir. Katılımcılardan Ayşe, kent nüfusunun yoğun olmaması nedeniyle trafik, ulaşım gibi konularda sıkıntı yaşamadığını; Yılmaz ise kent kalabalık bir nüfusa sahip olmadığı için kavgalar ve eylemler gibi toplum düzenini bozacak durumların yaşanmadığını söylemişlerdir. Bu katılımcı ifadeleri *fiziksel kent kalitesine yönelik deneyimler ile ulaşım ve güvenlik koşulları* arasında bir örüntü olduğunu ortaya koymuştur.

Caner ise bu katılımcılardan farklı olarak kentte nüfusun artmasıyla birlikte trafiğin kalabalıklaştığını söyleyerek *fiziksel kent kalitesine yönelik deneyimlerdeki olumsuzluğun ulaşım koşullarında da olumsuz durumlara yol açtığına işaret etmiştir.*

Bazı katılımcı ifadelerinden ***güvenlik koşullarına yönelik deneyimlerin fiziksel çevre kalitesi ve kamu hizmetleri*** ile ilgili olabileceği görülmüştür. Berna, Aksaray'daki karanlık ve pis sokakların kendisi için güvensiz bir ortamı çağrıştırdığını ifade ederek, kentin fiziksel çevre kalitesi ile güvenlik duygusu arasındaki örüntüye dikkat çekmiştir. Selin, Aslı ve Salih, kötü ışıklandırmadan dolayı akşamları çok karanlık olduğunu ve tek başına dışarı çıkmaktan tedirginlik duyduklarını söyleyerek kamu hizmeti ile güvenlik deneyimlerinin örtülü olduğunu yansıtmışlardır.

İşlevsel koşullara yönelik deneyimler arasında ortaya çıkan diğer örüntü, erişim koşullarına yönelik deneyimler ile ilgilidir. Cihan, büyükşehirlere yakınlığı nedeniyle Aksaray'ın fiziksel gelişimini tamamlayamadığını ifade ederek, ***erişilebilirlik ile fiziksel çevre kalitesi*** arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir. Hande, Türkiye'nin tam ortasında olan, doğuyu batıya kuzeyi güneye bağlayan konumundan dolayı kentin, sanayi yatırımlarını kendine çektiğini söyleyerek, ***erişilebilirlik ve iş koşulları*** arasında bir bağlantı kurmuştur.

Bir diğer örüntü de ***kamu yöneticilerinin özellikleri ile fiziksel çevre kalitesi*** arasında ortaya çıkmıştır. Caner'in, şuanki belediye başkanının almış olduğu eğitimin, kentin mimari gelişimine büyük katkı sağladığını belirtmesi, bu örüntüyü ortaya çıkarmıştır..

Son olarak Begüm, kaldığı yurdun standartları yüksek ve ekonomik olmasından dolayı memnun olduğunu dile getirerek, işlevsel varlıklardan ***barınma koşulları ve ekonomik yaşam koşullarına yönelik deneyimler*** arasındaki ilişkiyi yansıtmıştır.

4.1.5.4. Kentin Mekân, Açık Mekân, Sosyal ve İşlevsel Varlıklarına Yönelik Deneyimler Arasındaki Örüntüler

Nitel bulguların eksensel kodlanması sonucunda ortaya çıkan kentin mekân, açık mekân, sosyal ve işlevsel varlıkları olmak üzere dört temel kategori arasında çeşitli örüntüler elde edilmiştir. Bu anlamda kapalı ve açık mekân varlıkları kategorisi ile sosyal ve işlevsel varlıklar arasında ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca sosyal varlıklar ve işlevsel varlıkların da birbirini desteklediği görülmüştür.

Bulgular, ***kentteki mekân sayısının ve çeşitliliğinin yetersizliğinin, sosyal yapı varlıklarından geniş bir sosyal çevreye sahip olma ve yerel halkın tutum ve davranışları ile ilişkilendirilebileceğini*** göstermektedir. Bu kapsamda Ayşe, özellikle Aksaraylıların sahip oldukları geniş sosyal çevrenin varlığından dolayı ev içinde sosyalleştiklerini, bunun

dışında diğer mekânlara ihtiyaç duymadıklarını ve bu nedenle de vakit geçirilecek mekanların yetersiz olduğunu belirtmiştir. Dünder ve İhsan, yerel halkın tutucu, muhafazakâr özelliklerinden ve önyargılı olmalarından dolayı arkadaşlarıyla eğlenceli vakit geçirebilecekleri mekanların sayı ve çeşitlilik bakımından yetersiz olduğunu söyleyerek, mekan varlıkları ile sosyal yapı arasındaki örüntüye dikkat çekmiştir. Berna ise, yerel halkın öğrencilere yönelik önyargılı tutum ve davranışlarından dolayı vakit geçirdikleri mekânlarda rahatsızlık duyduğunu dile getirmiş ve bu durumun kent mekânlarındaki sosyal konfor algısını zedelediğini ifade etmiştir. Berna'nın bu ifadesi ***mekanlarda yaşanan deneyimlerin sosyal yapı varlıklarından yerel halkın tutum ve davranışlarıyla*** şekillenebildiğini göstermektedir.

Kentin ***mekân varlıkları ile işlevsel varlıkları*** arasında da bir takım örüntüler olduğu anlaşılmaktadır. Ayşe'nin, kentin mekân varlıklarının yetersizliğinin arka planında Aksaray'ın çevredeki büyükşehirlere yakınlığının yer aldığını belirtmesi, ***mekân varlıklarının yetersizliği ile işlevsel varlıklardan erişilebilirlik koşulları*** arasındaki örüntüye dikkat çekmiştir. Aylin'in, kentteki bir kafede “ailesi ve arkadaşlarıyla hep birlikte rahatça ve güvende hissederek vakit geçirdiklerini” ifade etmesi, ***kapalı mekânlarda yaşanan etkileşim ve sosyalleşme deneyiminde kentin işlevsel varlıklarından güvenlik koşullarına yönelik deneyimlerin*** önemli olduğunu göstermektedir. Hüseyin, birçok unsuru barındıran alışveriş merkezlerinin, kişilerin yoğun hayat temposunda alışveriş, yeme içme ve aile ile birlikte vakit geçirerek sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılayacakları alanlar olduğunu belirterek; ***kapalı mekânlarda yaşanan duygusal yönlü sosyalleşme deneyimi ile kentin işlevsel varlıklarından olan rasyonel yönlü alışveriş olanaklarının*** ilişkilerine değinmiştir.

Bulgular, ***kentin açık mekân varlıklarına yönelik deneyimler ile işlevsel varlıklarına yönelik deneyimlerin*** de birbiriyle ilişkilendirilebileceğini göstermiştir. Bu anlamda, katılımcıların ifadelerinden kentin fiziksel çevre gelişimiyle birlikte yeşil alanların azaldığı anlaşılmaktadır. Bu ifadeler işlevsel varlıklardan fiziksel çevre koşullarındaki olumlu bir gelişmenin, açık mekan varlıklarından yeşil alanların azalması gibi olumsuz bir durumu beraberinde getirdiğini göstermektedir. Kağan, binaların büyük bloklar halinde yapılmasıyla; Melahat, apartmanların çoğalmasıyla; Orhan, Selin ve Sevgi de betonlaşmayla birlikte yeşil alanların azaldığına dikkat çekerek, ***kentin açık mekân varlıklarından yeşil alanlar ile işlevsel varlıklarından fiziksel çevre koşulları*** arasındaki örüntüye işaret etmişlerdir. Kentteki binaların birbirine çok yakın olmasının kendisini üzdüğünden bahseden

Gönül, bu durumun her yerin yeşillendirilmesi suretiyle giderilebileceği yönünde görüş bildirerek, bu örüntüden bahsetmiştir.

Kentin açık mekân varlıklarına yönelik deneyimler ile işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler, **estetik deneyim ve mimari kalite** açısından da ilişkilendirilebilir. Bu anlamda Hayriye'nin, tarihi eserler olan binaların, cami ve türbelerin, sağlam mimari yapılarıyla hala asırlar boyunca ayakta durarak kente güzellik kattıklarını, göze hoş geldiklerini söylemesi, **açık mekân varlıklarından tarihi eserlerin sağladığı estetik deneyim ile işlevsel varlıklardan mimari kalite** arasında bir örüntü olduğunu göstermektedir.

Bulgular, **kentin sosyal çevre varlıklarına yönelik deneyimler ile işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler** arasında da örüntüler olabileceğini göstermiştir. Bu anlamda, ilk olarak **sosyal yapı varlıklarından geniş bir sosyal çevreye sahip olma ve işlevsel varlıklardan güvenlik koşulları** arasındaki örüntüler dikkat çekmektedir. Hakan, herhangi bir zor durumda çevresinde arayabileceği insanların olduğunu bilmenin; Recep, başı derde girdiği zaman kendisine yardımcı olacak akraba ve tanıdıklardan oluşan sosyal çevresinin olmasının kendilerine güven verdiğini söyleyerek bu örüntüye dikkat çekmişlerdir. Selin ve Kamil de iş arkadaşları ve komşularından oluşan geniş bir sosyal çevrenin kendilerine güven verdiğini söyleyen katılımcılardandır. Aile çevresi başka bir kentte yaşayan Aslı ise, “başına bir şey gelse kimsenin haberi olmayacağını ve bundan dolayı tedirginlik duyduğunu” söyleyerek, geniş bir sosyal çevreye sahip olmamanın güven duygusunu zedelediğini göstermiştir.

Sosyal çevre varlıklarından herkesin birbirini tanıması ile işlevsel varlıklardan güvenlik de ilişkilendirilebilir. Aylin, küçük bir şehir olan Aksaray'da “insanların çoğunu tanıdığı için başına kötü bir şey gelmesinden korkmadığını, yolda yürürken birisinin kendisine zarar vereceği endişeni taşımadığını” söyleyerek sosyal varlıklardan herkesin birbirini tanıması ile işlevsel varlıklardan güven deneyimleri arasındaki örüntüyü yansıtmıştır. Küçük bir çocuğu olan Gönül, çocuğu yanlış bir arkadaş seçimi yaptığından bundan çok kısa sürede haberdar olduğunu, çünkü kentte herkesin birbirini tanıdığı için bir güvenlik ortamının da kendiliğinden oluştuğunu söylemiştir. İzel ise, artan nüfus ile birlikte insanların artık eskisi kadar birbirini tanımadığını ve bu nedenle kentte güvenliğin kalmadığını anlatarak Gönül'ün ifadelerinden ortaya çıkan bu örüntüde, nüfusun olumsuz yöndeki rolüne dikkat çekmiştir.

Hatice ve Kağan ise, kentte sosyal hayat erken saatte bittiği için akşam saatlerinde dışarıda olmanın tehlikeyle burun buruna gelmek olduğunu ifade ederek, **sosyal varlıklardan sosyal hayatın canlılığı ile işlevsel varlıklardan güvenlik koşullarını** ilişkilendirmiştir.

Sosyal çevre varlıklar ile işlevsel varlıklar arasındaki bir diğer örüntü, ***sosyalleşme ile erişim koşulları*** arasında ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda Büşra ve Selin, arkadaşlarıyla saat ve mekan fark etmeden istedikleri an bir araya gelerek vakit geçirmelerinde kent içinde her yerin birbirine yakın olmasının büyük bir kolaylık sağladığını belirtmişlerdir. Katılımcılar, kolay erişimin sosyalleşmeyi artırdığına ve arkadaşlık ilişkilerini geliştirdiğini de dikkat çekmişlerdir. Dünder, kent için her yerin birbirine yakın olmasından dolayı, günün çok kolay planlayıp, çocuğu ve eşiyle vakit geçirebildiğini; Kağan da kent içi erişim kolay olduğu için eşiyle birlikte daha fazla zaman geçirebildiğini söylemişlerdir.

Sosyal varlıklardan ***kaçış deneyiminin yaşanmasında, işlevsel varlıklardan nüfus yoğunluğunun az olmasının*** da bir rolü olduğu görülmüştür. Ayşe, “kentin İstanbul, Ankara gibi yoğun olmadığını ve böylece sakinlik, durgunluk, dinginlik hissettiğini” ifade ederek, Hüseyin de, yoğun bir nüfusa sahip olmamasından dolayı kenti bir dinlenme yeri olarak gördüğünü belirterek, bu örüntüyü yansıtmışlardır.

Sosyal çevre varlıkları ve işlevsel varlıklar arasındaki bir diğer örüntü, ***sosyal konfor deneyimi ve fiziksel çevre kalitesi*** arasında görülmüştür. Engelli katılımcılardan Recep, İlkey, İzel ve Volkan, fiziksel çevrenin engelli bireylere uygun biçimde tasarlanmaması nedeniyle sürekli başka insanların yardımına muhtaç kaldıklarını ve kendilerini özgür hissedemediklerini belirtmişlerdir.

Son olarak, Damla, aydınlatma sisteminden dolayı kentte akşam çok erken saatte hayatın bittiğini ifade ederek, ***işlevsel varlıklardan altyapı kalitesi ile sosyal yapı varlıklarından canlı bir sosyal yaşam*** arasında bağlantı kurmuştur.

4.1.5.5. Kent Deneyimleri ile Kent Tatmini Arasındaki Örüntüler

Nitel verinin eksensel kodlanması sonucunda, yaşanan deneyimlerin kente yönelik bazı duygu ve davranışların şekillenmesini sağladığı görülmüştür. Bu anlamda, yaşanan kent deneyimlerinin olumlu olması ya da istenen deneyimlerin yaşanabilmesi durumunda katılımcıların kente yönelik tatmin, sadakat ve ağızdan ağıza iletişim eğilimlerinde de olumlu artışlar yaşanabileceği anlaşılmıştır. Bu başlık altında, kent deneyimleri ile kente yönelik tatmin, sadakat ve ağızdan ağıza iletişim eğilimleri arasındaki örüntülere yer verilmiştir.

İlk olarak; katılımcıların kente yönelik tatminlerinin olumlu yönde ortaya çıkmasında kentin ***kapalı mekân varlıklarının yeterliliğinin*** bir payı olduğu söylenebilir. Gizem, kafeler caddesinde farklı bir kimliğe bürünüp, farklı bir ambiyans yaşamının kendisi için tatmin edici olduğunu söyleyerek, mekanlarda yaşanan ***fantezi deneyiminin*** sonucunda ulaştığı kent tatminine işaret etmiştir. Nermin ve Hüseyin, vakit geçirmekten en keyif aldıkları yeme-içme mekânlarındaki sunulan ***ürün ve hizmet kalitesinden, çalışanların davranışlarından*** kaynaklı memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Orhan ise, benzer dünya görüşüne sahip kişilerle bir araya geldiği bir mekanda, onlarla oturup sohbet etmekten memnuniyet duyduğunu söyleyerek, kent tatmininde mekanlardaki ***sosyal sembolik deneyime*** göndermede bulunmuştur.

Bu katılımcılardan farklı olarak bazı katılımcılar ise mekân bağlamında yaşadıkları tatminsizliği dile getirmiştir. Canan çocuklarını götürebileceği eğlence mekânları olmadığı için başka şehirlere gittiğinden bahsederek bu anlamda kentin beklentiyi karşılamadığına dikkat çekmiştir. Aylin ve Betül, arkadaşlarıyla birlikte eğlenebilecekleri mekânların; Barış, spor mekânlarının çeşitliliğinin; Berna, gençlere hitap eden vakit geçirebilecek mekânların; Burcu, yeni şeyler öğrenebileceği mekânların; Caner ve Kağan ise alışveriş mekânlarının çeşit ve sayıca kısıtlılığının beklentiyi karşılamadığından bahsederek, bir anlamda ***kapalı mekan yetersizliğinden ve bu mekanlarda istedikleri deneyimleri yaşayamamaktan duydukları tatminsizliği*** dile getirmişlerdir.

Kente yönelik tatmin duygusunun gelişiminde ***açık mekân varlıklarının yeterliliği*** de önemli bir paya sahiptir. Bu anlamda, Esmâ, oturdukları evin yakınında bulunan park olanaklarının kendisini çok cezbedici olduğunu; Hüseyin, kentteki park alanlarının dinlenme ihtiyacını karşılayarak kendisini tatmin ettiğini; Suna da gezilecek görülecek yerlerinden dolayı kentten çok memnuniyet duyduğunu belirtmişlerdir.

Aylin, kafa dinleyerek gezebileceği park sıkıntısı çektiğini; Begüm, açık alandaki sosyal faaliyetlerin eksikliğini duyduğunu; Begüm, şehir merkezindeki yeşil alanların azlığının moralini bozduğunu; Salih, Dünder, Kağan ve Serhat ise daha fazla park ve yeşil alan olsaydı kentin daha çekici daha keyifli ve yaşanabilir olacağını söyleyerek, ***açık alanların yetersizliği bağlamında memnuniyetsizliklerini*** dile getirmişlerdir.

Kent tatmininin gelişiminde, ***sosyal çevre varlıklarına yönelik deneyimler*** de önemli bir paya sahiptir. Katılımcıların sahip oldukları aile, akraba ve arkadaşlardan oluşan ***geniş bir sosyal çevrenin varlığı***, kentin tatmin edici bir mekân haline gelmesini sağlamaktadır.

Funda, Büşra ve Barış, sahip olduğu güzel, renkli ve hareketli arkadaş çevresiyle; Betül ve İsmail, aile- akraba çevresinin ve sevdiği arkadaşlarının Aksaray’da yaşamasıyla; Caner, sıkıntı yaşadığında yardım alabileceği çok fazla insan tanınmasıyla **kent tatminlerini topluluk olma duygusundan sosyal bir çevreye sahip olma** ile ilişkilendirmişlerdir. Buna karşın Burcu, sevdiği tüm arkadaşları başka şehirlerde yaşadığından Aksaray’ın kendisine cazip gelmediğini söylemiş ve **sosyal bir çevreye sahip olma ile kent tatminsizliğini** ilişkilendirmiştir.

Sosyal yapı varlıklarından, **sosyal faaliyetlerin yeterli olup olmaması** da kent tatmininin olumlu ya da olumsuz yönde ortaya çıkmasını sağlayabilmektedir. Begüm ve Damla, kentte yapabilecekleri herhangi bir sosyal faaliyet olmadığından dolayı sıkıldıklarını; Cihan ve Nermin, kentteki kısıtlı ve yetersiz sosyal faaliyetlerin dezavantaj olduğunu; Dünder da, motive olup enerji toplayabileceği sosyal faaliyetlerin aşırı biçimde yetersiz olduğunu söyleyerek **kent tatminsizliğinde sosyal faaliyet yetersizliğini** öne çıkarmışlardır. Buna karşılık Büşra, sinema, tiyatro gibi sosyal faaliyetler sunduğu için bu kentte yaşamının kendisine kötü hissettirmediğini söyleyerek **kent tatmininin gelişiminde sosyal faaliyetlerin katkısını** dile getirmiştir.

Sosyal çevre varlıklarıyla ilişkili **yerel halkın tutum ve davranışları, sosyal yaşamı planlama, fantezi ve sembolik deneyimler de kente yönelik tatmin duygusunun gelişimine** katkı sağlayabilmektedir. Örneğin; Caner, Aksaray halkının yardımsever ve iyiniyetli oluşundan duyduğu memnuniyeti; Büşra, günün yirmi dört saatini çok güzel planlayabilme imkanı sağladığı için bu kentte yaşamının kendisi için büyük bir konfor olduğunu; Salih ve Betül, kentin kendilerine sakinlik ve huzur verdiğinden burada yaşamaktan şikayetçi olmadıklarını; Barış, ayakları üstünde durmayı, benliğini tanımayı bu kentte öğrendiğinden Aksaray’da yaşamaktan gurur duyduğunu söylemişlerdir. Diğer taraftan Begüm, yerel halkın öğrenciyi kabullenmediği ve sevmediği bir şehirde yaşamının ciddi sıkıntılar yarattığını; Aslı, sıcak ve samimi komşuluk ilişkileri kuramadığı için kenti sevemediğini anlatarak sosyal yapı varlıklarında yaşanan olumsuz deneyimler ile kent tatminsizliğini ilişkilendirmişlerdir.

Kent tatmini, **kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler** ile de olumlu ya da olumsuz yönde ortaya çıkabilmektedir. İlk olarak **erişilebilirlik ile ilgili koşullara yönelik deneyimlerin**, katılımcıların kente yönelik tatmin duyguları geliştirmelerine katkı sağladığı söylenebilir. Canan, birçok kente kolay erişimden dolayı Aksaray’ın yaşaması kolay bir şehir

olduğunu; söyleyerek, Esra, Esmâ ve Hande, çevre kentlere kolay erişimden dolayı Aksaray'da yaşamayı sevdiğini bir bakıma işlevsel varlıklardan erişilebilirlik ile kente yönelik tatmin duygusunu ilişkilendirmiştir. Suna, Aksaray'ın beklentisinin üzerinde onu tatmin ettiğine, küçük bir şehir olması ve her yere ulaşımın yürüyerek sağlanması ile dile getirmiştir. Benzer şekilde Hakan, kent içinde her yerin birbirine yakın olmasının ve vakit kaybetmeden istediği yere ulaşım sağlamanın beklentisini karşıladığını ve bundan memnun olduğunu söylemiştir.

Kentin işlevsel varlıklarından **kamu hizmetlerine yönelik olumsuz deneyimler** de tatmin duygusunu zedeleyebilmektedir. Aslı, yetersiz aydınlatma nedeniyle akşam saatlerinde zifiri karanlık oluşundan dolayı dışarıya çıkamamaktan şikâyetçi olduğunu; Dünder ve Büşra, eğitim ve sağlık ile ilgili sorunlar ortadan kalktığında daha yaşanabilir bir kent haline geleceğini; Hüseyin, kentteki yol çalışmalarının kendisi için büyük bir sorun kaynağı olduğunu söyleyerek bu örüntüye dikkat çekmişlerdir.

Kente yönelik tatminsizliğin hissedilmesinde kentin işlevsel varlıklarından **fiziksel çevre kalitesine, ulaşım ve alışveriş koşullarına yönelik olumsuz deneyimlerin** de pay sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Barış'ın, çeşmeden su içememenin kendisi için büyük bir ıstırap olduğunu; Berna'nın, fiziksel çevredeki görüntü ve koku kirliliğinden dolayı hayal kırıklığına uğradığını söylemesi bu örüntüye işaret etmektedir. Esmâ, kentin her noktasına toplu ulaşım aracının olmamasının kendisini yıldırıp bıktırdığını; Berna, toplu taşıma araçlarına bindiğinden kendisini boğulmuş gibi hissettiğini söyleyerek bir bakıma **kentin ulaşım koşullarından duyduğu tatminsizliği** dile getirmişlerdir. Burcu, alışveriş anlamında istediği, kendisine uygun markaları bulamadığı için tatmin olmak için büyükşehirlere gittiğini söyleyerek, kentle ilgili tatminsizliğini, **alışveriş olanaklarıyla** ilişkilendirmiştir. Metin, iş imkanlarının berbat, sağlık olanaklarının kısıtlı ve aranan ürünlerin bulmanın zor olduğunu anlatarak genel olarak **işlevsel varlıklarla ilgili yaşadığı tatminsizliği** dile getirmiştir.

Kentin işlevsel varlıklarına yönelik bu olumsuz deneyimlere karşın yaşanan olumlu deneyimlerin kente yönelik tatmin duygusunun gelişimine katkı sağladığı da görülmüştür. Örneğin; Çağla, **yoğun bir nüfusa sahip olmadığı, sakin, güvenli** bir şehir olduğu için Aksaray'da yaşamaktan memnun olduğunu dile getirmiştir. Üniversite öğrencisi olan Gizem ve Begüm, kaldıkları yurttan çok memnun olduklarını söyleyerek, **barınma olanakları** aracılığıyla yaşadığı kent tatminine işaret etmişlerdir..

4.1.5.6. Kent Deneyimleri ile Kent Sadakati Arasındaki Örüntüler

Eksensel kodlama sunucunda kentin çeşitli etkileşim noktalarında yaşanan deneyimlerin, kente yönelik sadakat ile örüntülü olabileceği görülmüştür. Bu anlamda katılımcıların kent sadakatlerinin, duygusal sadakat ve davranışsal sadakat biçiminde ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

Kent sadakatinin duygusal tarafına işaret eden bağlılık duygusu, **sosyal yapı varlıklarından geniş bir sosyal çevreye sahip olmakla** kuvvetlenmektedir. Ayşe ve Songül, aile ve arkadaş çevresi Aksaray’da yaşadığı için kendilerini kente bağlı hissettiklerini belirterek sosyal varlıklardan sosyal çevreye sahip olmanın kente bağlılığı ilişkisini ortaya koymuştur. Damla da, Aksaray’a kendisini bağlayan tek şeyin ailesi olduğunu söyleyerek, kent bağlılığının gelişiminde sahip olduğu sosyal çevreye gönderme yapmıştır. Serhat, komşu ve arkadaşlarından oluşan geniş bir sosyal çevreden dolayı kendini kente ait hissettiğini belirterek bu durumun kentle arasında kalıcı bir bağa dönüştüğünü ifade etmiştir. Barış da, sokakta yürürken elli kişiyle selamlaşmanın muazzam güzel bir duygu olduğunu söyleyerek, kente yönelik **sosyal yapı varlıklarından herkesi tanıma** ile ilişkili bağlılık duygusunu “üç oda bir salon eviniz yok da koca kent sizin evinizmiş gibi, ayrı yuvamış gibi” ifadeleriyle kuvvetli bir biçimde yansıtmıştır.

Sosyal yapı varlıklarından **kente yönelik sembolik, nostalji ve sosyal konfor deneyimlerinin** de kente yönelik bağlılık duygusunu geliştirebildiği söylenebilir. Hande, insanı bir kentte anılarının tuttuğunu, bu anlamda Aksaray’ın doğup büyüdüğü, bütün çocukluk anılarının, genç kızlık hayallerinin, eşine, oğluna, anne ve babasına dair hatırlarının Aksaray’a ait olduğu ve kent bütün geçmişi temsil ettiğini için kendisini buraya ait hissettiğini söyleyerek, kente yönelik bağlılık duygusunda sembolik ve nostalji deneyimlerini öne çıkarmıştır. Polat, kendisini daha rahat ve özgür hissettiği için bu kente kendini ait hissettiğini ifade ederek bağlılık duygusunda sosyal konfor deneyimine işaret etmiştir.

Sosyal çevre varlıklarına yönelik yaşanan olumsuz deneyimler ise bağlılık duygusunun zayıflamasında önemli olabilmektedir. Örneğin; Aslı, komşuluk ilişkilerini zayıf olması ve bir arkadaş çevresine sahip olmadığı için kente kendini ait hissetmediğini belirtmiştir. Gizem, kentte hiçbir sosyal etkinlik yapılmadığını, katılabileceği bir faaliyetin olmadığını ve bu durumun kente yönelik bağlılık duygusu geliştirmesine engel olduğunu söylemiştir.

Aylin, hem ailesinin yanında yaşamanın kendisini güvende hissettirmesi hem de Aksaray’da iş bulup çalışması nedeniyle Aksaray’da yaşamaya devam ettiğini belirterek, bir bakıma

kente olan bağlılığın sosyal varlıklardan sosyal çevreye sahip olma ve işlevsel varlıklardan iş olanakları ile ilgili olduğuna dikkat çekmiştir.

Bunun dışında kapalı mekân ve açık mekân varlıkları da sadakat duygusunun gelişimini sağlayabilmektedir. Aslı, yeterli sayı ve nitelikte alışveriş merkezi olmamasından dolayı kentin kendisini bağlayabileceği hiçbir özelliğinin bulunmadığını söylemiş ve kente yönelik ***bağlılık duygusu ile alışveriş mekânlarının yetersizliğini*** ilişkilendirmiştir. Sevgi ise, kentteki ***açık alanların*** kendisine güzel şeyler hissettirdiğini belirterek, “iyi ki burada yaşıyorum diyecek kadar çok seviyorum” ifadesiyle kente yönelik bağlılığını güçlü bir biçimde yansıtmıştır.

Sosyal yapı varlıklarından ***geniş bir sosyal çevrenin varlığı***, katılımcıların bu kentte yaşamlarını sürdürme istekleri olan sadakatlerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Buna göre Hakkı, Ayşe ve Polat, Aksaray’da yaşamaya devam etmelerinin nedeni olarak, aile ve arkadaş çevrelerinin de bu kentte yaşamasını göstermişlerdir. Caner, anne ve babası bu kentte yaşadığı ve onları bırakamayacağı için gelecekte de Aksaray’da yaşamayı istediğini söyleyerek sahip olduğu sosyal çevresi ile ilişkili kent sadakatini anlatmıştır. Barış da, burada edindiği sosyal çevreyi ailesi olarak gördüğünden Aksaray’da kalmayı tercih ettiğini, edindiği bu sosyal çevreden ayrılmanın kendisi için hayal kırıklığı olacağını belirterek, kente yönelik sadakatte sosyal çevrenin önemini ortaya koymuştur. Bunun tersine Sevgi, kendisinin ve eşinin aile çevresi başka kentlerde yaşadığı; Çağatay, kendi memleketinde geniş bir sosyal çevreye sahip olduğu için uzun vadede Aksaray’da yaşamayacaklarını belirterek, sosyal çevrenin başka kentte yaşamasının sadakat duygusu üzerindeki olumsuzluğu yansıtmışlardır.

Sosyal çevre varlıklarından, ***sosyal faaliyetlerin yetersizliği, yerel halkın olumsuz tutum ve davranışları ve kent estetiğine yönelik deneyimler*** de kent sadakatinin zedelenmesiyle ilişkili olabilmektedir. Bu kapsamda Berna, yerel halkın yabancıları kabul etmediğini, bu nedenle gelecekte kentte yaşamayı istemediğini söylemiştir. Berna, yerel halkın yabancıları kabul etmediğini, bu nedenle gelecekte kentte yaşamayı istemediğini belirtmiştir. Damla, eğer Aksaray güzel ve göze hoş gelen genel kent çevresine sahip olsaydı buraya daha çok adapte olabileceğini ve başka şehre gitmeyi düşünmeyeceğini ifade etmiştir.

İşlevsel kent varlıklarından ***çalışma koşullarına yönelik deneyimler***, katılımcıların sadakat duygularında önemli olup, Aksaray’da yaşamını sürdürme niyeti ile ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda Dünder ve Büşra, çalıştıkları iş yerinin kendilerine çok iyi imkanlar sağladığını;

İhsan iş yerinde huzurlu bir ortama sahip olduğunu; Selin, eşinin çok iyi fırsatları olan bir işyerinde çalıştığını söyleyerek kentte yaşamaya devam ettiklerini belirtmişlerdir. Bu ifadeler, kent sadakatının gelişiminde olumlu iş yeri koşullarının önemine işaret etmektedir. Bunun aksine eğer kentteki iş imkanları yetersi olarak algılanıyorsa, gelecekte kentten ayrılma isteğinin kuvvetlendiği söylenebilir. Aylin, çalışmak istediği şirketlerin büyükşehirlerde bulunması ve mesleği ile ilgili daha iyi imkânların olması nedeniyle gelecekte, Aksaray’da yaşamak istemediğini belirterek, kent sadakati ile işlevsel varlıklardan iş olanaklarını ilişkilendirmiştir.

Kent sadakatının gelişiminde işlevsel varlıklardan **erişilebilirlik ve güvenlik koşullarının** katkısı olduğu söylenebilir. Cihan, kente yönelik sadakat duygusunu kent içi her yere rahat ulaşabildiği için hayatını geçirmeyi düşündüğü bir şehir olarak ifade ederek, işlevsel varlıklardan erişilebilirliği öne çıkarmıştır. Hüseyin, kentte güvenlik sorunu yaşamadığını ve bu nedenle Aksaray’daki yaşamını sürdürmeyi düşündüğünü belirterek sadakat duygusunda güvenliğin rolüne değinmiştir.

4.1.5.7. Kent Deneyimleri ile Kente Yönelik Ağızdan Ağıza İletişim Eğilimi Arasındaki Örüntüler

Eksensel kodlama sonucunda, kentin çeşitli temas noktalarında yaşanan deneyimlerin, katılımcıların ağızdan ağıza iletişim davranışı (AAİ) göstermelerine katkı sağladığı görülmüştür. Bu anlamda, katılımcıların kentin açık mekân varlıklarından **doğal güzellikler hakkında bu kentte yaşamayan diğer kişilere olumlu şeyler anlattıkları** anlaşılmaktadır. Begüm, Aksaray’ı çevresindeki insanlara Hasan Dağı özelinde anlattığını belirterek, kentin açık mekân varlıkları ile ilgili doğal güzellikler ile AAİ arasındaki örüntüyü yansıtmıştır. Betül, farklı kentlerde yaşayan tanıdıklarına Aksaray’dan bahsettiğini, onlara “kışın ne kadar çok kar yağdığını” anlattığını söylemiştir. Bu ifadeler, AAİ davranışının kentin açık mekân varlıklarıyla şekillendiğini göstermiştir. Canan, kentin İhlara Vadisi gibi doğal güzelliklerini başkalarına tanıttığından bahsederek AAİ davranışıyla kentin açık mekân varlıklarından doğal güzellikleri ilişkilendirmiştir. Sevgi, kentin ziyaret etmeyi sevdiği doğal açık alanları ile ilgili yakınlarına güzel bir yerde yaşadığını anlattığını belirtmiştir. Suna ise, kentin doğal ve açık alanlarından gezip gördüğü yerlerle ilgili yaptığı sosyal medya paylaşımlarının sonucunda arkadaşlarıyla Aksaray hakkında konuştuğunu ve onların kent hakkında fikir edindiğini belirtmiştir.

Dünder ve Nermin'in ifadelerinden ise AAİ davranışlarının kentin kapalı mekân varlıkları etrafında şekillendiğine işaret etmektedir. Dünder, başka kentlerden gelen misafirlerini, Somuncu Baba türbesine götürüp, bu mekânla ilgili bildiklerini anlatarak gezdirdiğini belirtmiştir. Dünder'ın bu ifadeleri AAİ davranışının kapalı mekân varlıklarından ibadet mekanları ve misafir gezdirme deneyimi ile şekillendiğini göstermektedir. Nermin, bir yeme-içme mekânında yaşadığı deneyimi anlatırken, başka bir kente gittiğinde anlatacağı ve tavsiye edeceği bir yer olduğunu söyleyerek mekân ile ilgili AAİ eğilimini ifade etmiştir. Betül ise, kentte gidebileceği otantik tasarımlı bir kütüphane olsaydı, insanları buraya gitmesi yönünde teşvik edebileceğini söylemiştir. Betül'ün bu ifadeleri estetik deneyimi yaşatan kültür mekânlarının yetersizliğinin olumlu AAİ eğiliminin de oluşmamasına yol açtığına işaretir.

4.1.5.8. Kent Deneyimleri ile Kişisel Özellikler Arasındaki Örüntüler

Nitel verinin eksensel kodlanması sonucunda bazı katılımcı özelliklerine göre yaşanan deneyimlerin de farklı olabileceği görülmüştür. Bu özelliklerden birinin, **memleket** olduğu anlaşılmıştır. Örneğin, Aksaraylı katılımcılardan Ayşe, geniş bir aile ve akraba çevresiyle bir arada yaşadığı için herhangi bir kapalı mekânda arkadaşlarıyla vakit geçirmeye çok fazla ihtiyaç duymadığını söylemiştir. Caner, Aksaraylı olduğu için herkesi tanıdığını ve daha kolay sosyalleşebildiğini söylemiştir. Bu ifadeler, Aksaraylı olmanın **sosyalleşme deneyiminin** daha kolay yaşanmasına katkı sağladığını göstermektedir. Erol, Aksaray kendi memleketi olduğu için herhangi bir sıkıntı yaşadığında ulaşabildiği geniş bir sosyal çevrenin varlığına değinerek **sosyal yapı varlıklarından topluluk olma duygusu** ile memleket durumunu ilişkilendirmiştir. Çağla, Aksaray'da doğup büyüdüğü için başka bir kentte rahat edemeyeceğini, genel anlamda kentte huzur bulduğunu belirterek memleket unsuru ile **fantezi deneyimini** ilişkilendirmiş hem de kente yönelik sadakat duygusunu ifade etmiştir.

Memleket ile birlikte **ikamet süresi** de, yaşanan deneyimleri şekillendirebilmektedir. Katılımcılardan Orhan, Aksaraylı olup çocukluğunu burada geçirdiği için çocukluktan itibaren sahip olduğu arkadaş çevresiyle çok iyi vakit geçirdiğini belirtmiştir. Aksaraylı olmamakla birlikte Kamil'in, uzun süre ikamet etmenin sonucunda sokağa çıktığı zaman mutlaka tanıdıklarıyla karşılaşarak selamlaşması, ikamet süresi ile edinilen sosyal çevreyi ilişkilendirmektedir. Diğer taraftan Aksaraylı olan ve doğduğu andan itibaren bu kentte yaşayan katılımcılar, kentin geçmiş dönemleri ile bugünkü durumunu kıyaslayabilmekte ve

buna göre de deneyimleri değişebilmektedir. Örneğin Aksaraylı olan ve kırk yıldan fazla bir süredir bu kentte yaşayan Gülsüm, eskiden “güzel, samimi ve güvene dayalı komşuluk ilişkilerinin” olduğunu; ancak kentin fiziksel gelişimi ile birlikte insanların apartmanlarda yaşamaya başlaması sonucunda bu güven ortamının kalmadığını anlatmıştır. Gülsüm’ün bu ifadeleri özellikle ikamet süresi ile birlikte **komşuluk ilişkileri bağlamında yaşanan deneyimlerin** gösterdiği değişimi yansıtmaktadır.

Yaşanan deneyimleri şekillendiren bir diğer kişisel özellik de, **çocuk sahibi olma** durumudur. Benzer şekilde, çocuk sahibi olan katılımcılardan Canan, Dünder, Hande, İsmail ve Gönül, vakit geçirmek için **kapalı ya da açık bir mekânı** tercih ederken, çocuklarının da oyun oynayarak rahat ve eğlenceli vakit geçirebilmelerinin, kendileri için önemli olduğunu belirtmektedirler. Hüseyin, çocuğunu gezdirmek amacıyla alışveriş yaptıklarını ve kentteki bir AVM’yi her hafta sonu ziyaret ettiklerini belirterek, bu örüntüyü desteklemiştir. Aslı, kentte bulunan bir park alanını, çocuğu evde sıkıldığında götürebileceği, hem birlikte vakit geçirebilecekleri hem de kafa dinleyebilecekleri bir yer olarak betimleyerek, yaşadığı **sosyalleşme ve kaçış deneyiminde** çocuk sahibi olma durumunu ön plana çıkartmıştır.

Çocuklu aileler için, vakit geçirilecek mekânların yanı sıra kentin sunduğu **eğitim hizmetleri** de büyük önem taşımaktadır. Bulgular, eğitim koşullarına yönelik ifadelerin, çocuk sahibi olan katılımcılar tarafından sağlandığını göstermiştir. Örneğin Kağan, Sevgi ve Yeşim, Aksaray’ın çocukları için iyi bir eğitim hizmeti sunamayacağına dair endişelerini dile getirmişlerdir.

Kişisel özelliklerden **engelli olma durumu** da yaşanan deneyimlerin farklılaşmasında önemli bir kişisel özelliktir. Engelli bireyler, genel anlamda kentin **fiziksel çevre kalitesine yönelik** diğer katılımcılara çok daha olumsuz deneyimler yaşayabilmektedirler. Katılımcılardan Hakkı, İlkay, Nur, Polat, Recep kaldırımlar, bina girişleri, asansörler, sarı kılavuz çizgileri, sesli uyarı sistemleri gibi kentin işlevsel varlıklarından fiziksel çevre ve ulaşım koşullarında yapılacak uygun düzenlemeler ile gündelik kent yaşamlarının olumlu biçimde düzeleceğini belirtmektedirler. Ortopedik engelli İlkay ve İzel ise yaşamayı arzu ettiği **özgürlük deneyiminin** fiziksel çevrenin uygunsuzluğundan dolayı kısıtlandığını örneğin herhangi bir mekâna kaldırımlar, bina girişleri nedeniyle rahatlıkla giremediklerini ve sürekli yardıma ihtiyaç duyduklarını ve kendilerini rahat ve özgür hissetmediklerini anlatarak ifade etmişlerdir. Görme engelli katılımcılardan, Çağla ise engelinden dolayı, insanların kendisine her konuda sürekli müdahale etmesinden dolayı kendini özgür

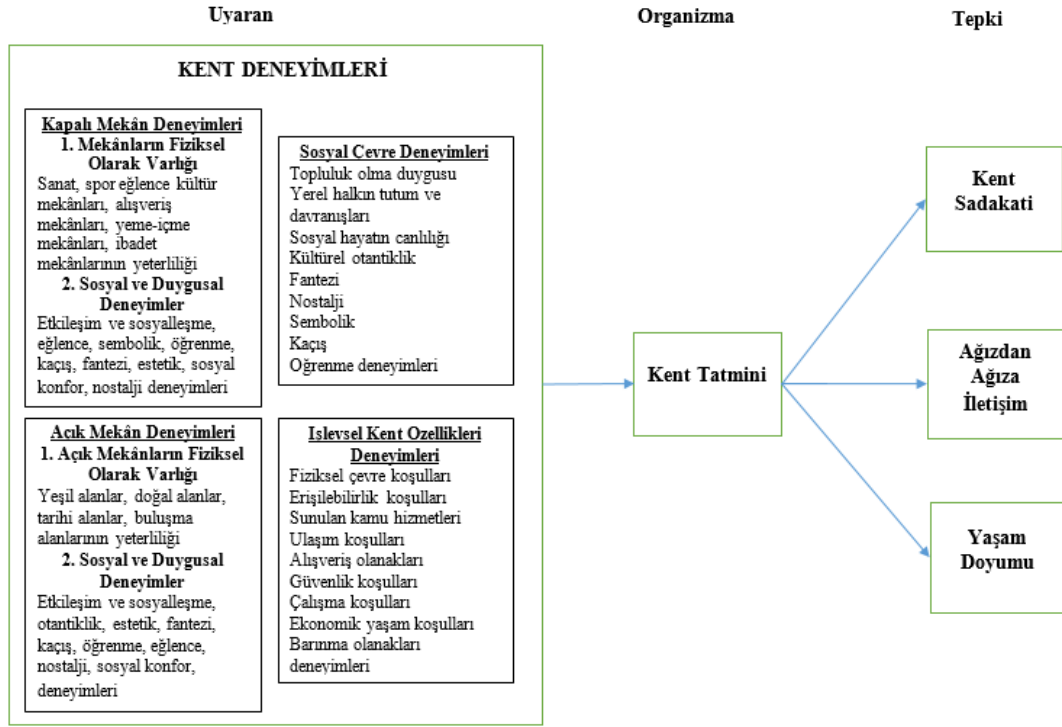
hissedemediğini anlatarak, diğer engelli katılımcılardan farklı olarak sosyal bir durumdan kaynaklı yaşayamadığı özgürlük deneyimine de işaret etmiştir.

Kişisel özelliklerden bir diğeri de **kentin küçüklüğü** ile ilgilidir. Selin ve Damla, küçük bir kent olduğu için herkesi tanıdığını ve bu durumu güvenilir bulduğunu belirtmiştir. Bu ifadeden, **sosyal yapı varlıklarından topluluk duygusu ve işlevsel varlıklardan güvenlik** arasındaki örüntülerin ortaya çıkmasında Aksaray'ın küçük bir kent olmasının bir rolü olduğu anlaşılmaktadır. Nermin ve Songül, diğer insanlarla daha kolay tanışıp, kaynaştığını ve arkadaş edindiğini belirterek yaşanan **sosyalleşme deneyiminde** kentin küçük olmasının avantajını ortaya koymuştur. Buna karşın Selin ise büyük bir şehirde yaşamış olsaydı daha çok insanla karşılaşp arkadaş olabileceğini söyleyerek **sosyalleşme deneyimi** ile ilgili olumsuz bir düşünceyi dile getirmiştir.

Aylin ve Berna ise küçük bir kentte yaşamının işlevsel varlıklara yönelik deneyimler ile ilişkisini ortaya koymuştur. Aylin, küçük bir kent olan Aksaray'da trafik karmaşası yaşanmadığını, her yere ulaşabildiğini ve sessiz, sakin ve huzurlu bir kent olduğunu söyleyerek, **kentin işlevsel varlıkları ile küçük bir kentte yaşamayı** ilişkilendirmiştir. Berna, küçük bir kent olması sayesinde Aksaray'da her yere yürüyerek gidebildiğini ve bunu avantajlı bulduğunu söyleyerek işlevsel kent varlıklarından **erişilebilirlik ile küçük bir kentte yaşamayı ve bundan duyduğu tatmini** belirtmiştir.

4.1.6. Ortaya Çıkan Kuram ve Kurama Dayalı Araştırma Soruları ve Hipotezleri

Nitel veriden elde edilen bulgular, vatandaşların Aksaray kenti bağlamında kentin kapalı mekânları, açık mekânları, sosyal çevresi ve işlevsel özellikleri olmak üzere dört temel kategoride çok çeşitli akılcı ve duygusal yönlü deneyimler yaşadıklarını ortaya koymuştur. Bulgular ve buna dayalı alanyazın incelemesi, kent deneyimlerinin, katılımcıların tatmin ve sadakat duyguları, ağızdan ağıza iletişim davranışları ve genel yaşam doyumları arasında birtakım örüntüler olduğunu tespit edilmiştir. Ortaya çıkan kent deneyim kuramı, Şekil 4.18'de sunulmuştur.

Şekil 4.18. Kent Deneyim Kuramına Yönelik Önerilen Kavramsal Model

Kenti bir hizmet sağlayıcısı, kent mekânını da bir hizmet deneyim mekânı olarak düşündüğümüzde, deneyimlerin yaşandığı bağlamlar olan kentin kapalı mekân varlıkları, açık mekân varlıkları, sosyal çevre varlıkları ve işlevsel varlıkları, vatandaşların kent ile etkileşime girdikleri temas noktalarını ifade etmektedir. Vatandaşlar, gündelik hayatları içerisinde bu temas noktalarındaki ipuçlarından gelen uyaranlar ile etkileşime girmekte ve bunun sonucunda çok çeşitli deneyimler yaşayabilmektedirler. Bu deneyimlerin, genel olarak akılcı ve duygusal içerikli deneyimler olduğu belirlenmiştir. Uyarıcı-organizma-tepki modeli göz önüne alındığında, bu dört temel etkileşim noktasında yaşanan deneyimler, kent deneyim mekânından gelen uyaranları temsil etmektedir (Mody vd., 2017, s. 2381). Vatandaşlar, bu uyaranlar ile temas ettiklerinde içsel bir tepki oluşmaktadır. Bu tepki, arzu edilen bir deneyim yaşandığında tatmin duygusu, deneyimin yetersiz olması ya da hiç yaşanmaması durumunda ise tatminsizlik duygusu biçimindedir (Alagarsamy vd., 2022, s. 220). Organizmada oluşan bu içsel tepki ise sonrasında yaklaşma ya da kaçınma davranışlarına yol açabilmektedir. Bu durumda, vatandaşların yaşadıkları deneyimden duydukları olumlu tatmin, kente yönelik sadakat ve olumlu ağızdan ağıza iletişim davranışları geliştirmelerini sağlamaktadır (Zenker ve Rütter, 2014, s. 11). Vatandaşların arzu ettikleri deneyimleri istedikleri düzeyde yaşayamamaları ya da deneyimin ortaya çıkmaması durumunda ise vatandaş kaçınma davranışı sergileyerek kente yönelik sadakat

duygusu geliştirememekte ya da olumlu yönde ağızdan ağıza iletişim davranışı sergileyememektedir.

Alan yazın incelendiğinde de kentlerdeki bireysel deneyimlerin çeşitli bağlamlarda incelendiği ve bu deneyimlerin tatmin, sadakat, bağlılık ve ağızdan ağıza iletişimde rol oynadığı görülmektedir. Rosenbaum (2009); hizmet mekânları ile ilgili yürüttüğü çalışmada, genç ya da yaşlı grup fark etmeksizin bireylerin çeşitli hizmet mekânlarında vakit geçirmekten hoşnutsuzluk duyduğunu ve bu mekanların bağlılık duygusunu canlandırdığını belirtmiştir. Mody ve meslektaşlarının (2017)'nin konaklama bağlamında yürüttüğü çalışma ise, bireylerin konaklama mekânlarında eğlence, öğrenme, kaçış, estetik, yerellik, topluluk ve kişiselleştirme gibi çeşitli türden deneyimler yaşadığını göstermiştir. Kentlerdeki tarihi mekân varlıklarına ilişkin yaşanan deneyimleri inceleyen Tresidder ve Deakin (2019), bu varlıkların benzersiz ve sıra dışı manzaraları ile bireylerin duygularını uyatarak onları harekete geçirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bu anlamda özellikle bireylerin yaşadıkları estetik deneyimlerde kentin tarihi varlıklarının önemli olduğu ifade edilmiştir. Chen ve meslektaşları (2024) ise, bir kentteki cazibe merkezlerinin özgünlüğünün, bireyler için unutulmaz kültürel bir değer olarak sembolik anlam taşıdığını ve bunun aynı zamanda duygusal deneyimlerde rol oynadığını belirtmiştir. Özellikle kültürel varlıklarının otantiklik deneyimi yaşattığı ifade edilmiştir. Mason ve Paggiaro (2012), festival ve etkinlik alanlarında yaşanan deneyimler ile ilgili bir araştırma yapmış, bunun sonucunda bireylerin bu mekânlarda bilişsel ve duygusal deneyimler yaşadığını; bu deneyimlerin ise aynı zamanda kişilerin memnuniyet düzeyleri üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Alışveriş merkezinde yaşanan deneyimleri inceleyen Uygun (2016) ise, AVM'de vakit geçiren bireylerin sosyalleşerek çevresiyle etkileşim kurduklarını ve sosyal deneyimlerin sembolik anlamlarla çeşitlenebildiği sonucuna ulaşmıştır. Aynı zamanda bu mekânların bireylerde, özgürlük duygusu ile rahatça zaman geçirme ve andan sıyrılarak akış içinde kaybolma halleri ile özgürlük ve kaçış deneyimlerini beslediğini ortaya koymuştur. Bu anlamda bir kentteki mekânların kişilerin yaşayacağı sosyal doyumda ve tatminlikte ve bağlılıkta rol oynadığı ifade edilmiştir.

Gilboa ve Herstein (2012), yaptığı çalışmada yaşadıkları yeri prestijli olarak algılayan bireylerin, kente yönelik tatmin ve sadakat duygularında önemli ölçüde artışlar olduğunu; bir anlamda kentin markalaşmasında, o kentte yaşayanların refahı ve sadakati önem taşımaktadır. Chen ve meslektaşları (2014), bireylerin bir yere olan bağlılığının; kentin kimliği, kurulan sosyal bağlar ve duygusal bağlanma gibi etmenler ile şekillendiğini

belirtmiştir. Bu anlamda özellikle yaşadığı yerden memnun olan bireylerin, kent bağlılığını ağızdan ağıza iletişim yoluyla bağlılıklarını şehre yönelik olumlu tanıtım davranışlarına yansıtıkları sonucuna da ulaşılmıştır. Abusaada (2020)'nın, kent atmosferine bağlı deneyimleri incelediği araştırma; kentlerin kişilere tatmin edici duygusal deneyimler yaşama fırsatı sunduğunu ortaya koyarak, bu anlamda insanların duygularını tanıyarak onları tatmin etmede duygusal atmosferler sunan mekânların önemine göndermelerde bulunmuştur.

Araştırmanın nitel aşamasından sonra, bir kent bağlamında vatandaşların nitel araştırmada ortaya konan kurama göre belirlenmiş her bir temel etkileşim noktasına yönelik kent deneyimlerini ölçebilmek için ölçek geliştirme çalışmaları yürütülmüştür. Bu anlamda ilk olarak her bir temel etkileşim noktasına yönelik kent deneyimlerinin, hangi boyutlardan oluştuğu, sonrasında kentin her bir etkileşim noktasına yönelik kent deneyimleri ile kilit tüketici tutum ve davranış eğilimleri olan kent tatmini, kent sadakati, olumlu ağızdan ağıza iletişim eğilimi ve yaşam doyumu arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığı incelenmiştir. Bu anlamda araştırmanın nicel kısmında aşağıda sırasıyla yer verilen araştırma sorularına yanıt üretebilmek için bu soruların hemen ardından tablo halinde sunulan hipotezler test edilmiştir.

Araştırma Sorusu 8: Vatandaşların kente ilişkin kapalı mekân, açık mekân ve sosyal çevre deneyimleri ile tatmin, sadakat, AAİ ve yaşam doyumu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır? Bu ilişkilere kent tatmini aracılık etmekte midir?

Tablo 4.1. Araştırma Sorusu 8'e İlişkin Test Edilen Hipotezler

H1a: Vatandaşların kente ilişkin kapalı mekân deneyimleri ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H2a: Vatandaşların kente ilişkin açık mekân deneyimleri ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H3a: Vatandaşların kente ilişkin sosyal çevre deneyimleri ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H1b: Vatandaşların kente ilişkin kapalı mekân deneyimleri ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H2b: Vatandaşların kente ilişkin açık mekân deneyimleri ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H3b: Vatandaşların kente ilişkin sosyal çevre deneyimleri ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H1c: Vatandaşların kent tatminleri ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H2c: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân deneyimleri ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H3c: Vatandaşların kent tatmini, sosyal çevre deneyimleri ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H1d: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekân deneyimleri ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H2d: Vatandaşların kente ilişkin açık mekân deneyimleri ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H3d: Vatandaşların kente ilişkin sosyal çevre deneyimleri ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H1e: Vatandaşların kente ilişkin kapalı mekân deneyimleri ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H2e: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân deneyimleri ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H3e: Vatandaşların kent tatmini, sosyal çevre deneyimleri ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H1f: Vatandaşların kent tatminleri ile kente yönelik AAİ	H2f: Vatandaşların kente ilişkin açık mekân deneyimleri ile yaşam	H3f: Vatandaşların kente ilişkin sosyal çevre deneyimleri ile

eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1_g: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekân deneyimleri ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

H1_h: Vatandaşların kente ilişkin kapalı mekân deneyimleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1_i: Vatandaşların kent tatminleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1_j: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekân deneyimleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2_g: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân deneyimleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3_g: Vatandaşların kent tatmini, sosyal çevre deneyimleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

Araştırma Sorusu 9: Vatandaşların kentin kapalı mekan varlıklarına ilişkin yeterlik deneyimi, sosyal etkileşim ve sembolik deneyimi, duygusal deneyimi ve nostalji deneyimi ile kente yönelik tatmin, sadakat, öneride bulunma (AAİ) ve yaşam doyumu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır? Bu ilişkilere kent tatmini aracılık etmekte midir?

Tablo 4.2. Araştırma Sorusu 9'a İlişkin Test Edilen Hipotezler

H4_{1a}: Vatandaşların kapalı mekân yeterlik deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{2a}: Vatandaşların sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{3a}: Vatandaşların duygusal kapalı mekan deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{4a}: Vatandaşların kapalı mekan nostalji deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H4_{1b}: Vatandaşların kapalı mekân yeterlik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{2b}: Vatandaşların sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{3b}: Vatandaşların duygusal kapalı mekan deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{4b}: Vatandaşların kapalı mekan nostalji deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H4_{1c}: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekân yeterlik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{2c}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{3c}: Vatandaşların kent tatmini, duygusal kapalı mekan deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{4c}: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekan nostalji deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H4_{1d}: Vatandaşların kapalı mekân yeterlik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{2d}: Vatandaşların sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{3d}: Vatandaşların duygusal kapalı mekan deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{4d}: Vatandaşların kapalı mekan nostalji deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H4_{1e}: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekân yeterlik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{2e}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{3e}: Vatandaşların kent tatmini, duygusal kapalı mekan deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{4e}: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekan nostalji deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H4_{1f}: Vatandaşların kapalı mekân yeterlik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{2f}: Vatandaşların sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{3f}: Vatandaşların duygusal kapalı mekan deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H4_{4f}: Vatandaşların kentin kapalı mekan nostalji deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H4_{1g}: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekân yeterlik deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{2g}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{3g}: Vatandaşların kent tatmini, duygusal kapalı mekan deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H4_{4g}: Vatandaşların kent tatmini, kapalı mekan nostalji deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

Araştırma Sorusu 10: Vatandaşların kentin açık mekân varlıklarına ilişkin yeterlik deneyimi, duygusal deneyimi, otantiklik deneyimi, nostalji ve sosyal konfor deneyimi, sosyal etkileşim deneyimi, estetik deneyimi ile kente yönelik tatmin, sadakat, öneride bulunma (AAİ) ve yaşam doyumu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır? Bu ilişkilere kent tatmini aracılık etmekte midir?

Tablo 4.3. Araştırma Sorusu 10'a İlişkin Test Edilen Hipotezler

H5_{1a}: Vatandaşların açık mekân yeterlik deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{2a}: Vatandaşların duygusal açık mekân deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{3a}: Vatandaşların otantik açık mekân deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{4a}: Vatandaşların açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{5a}: Vatandaşların sosyal açık mekân deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{6a}: Vatandaşların estetik açık mekân deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H5_{1b}: Vatandaşların açık mekân yeterlik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{2b}: Vatandaşların duygusal açık mekân deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{3b}: Vatandaşların otantik açık mekân deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{4b}: Vatandaşların açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{5b}: Vatandaşların sosyal açık mekân deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{6b}: Vatandaşların estetik açık mekân deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H5_{1c}: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân yeterlik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{2c}: Vatandaşların kent tatmini, duygusal açık mekân deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{3c}: Vatandaşların kent tatmini, otantik açık mekân deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{4c}: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{5c}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal açık mekân deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{6c}: Vatandaşların kent tatmini, estetik açık mekân deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H5_{1d}: Vatandaşların açık mekân yeterlik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{2d}: Vatandaşların duygusal açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{3d}: Vatandaşların otantik açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{4d}: Vatandaşların açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{5d}: Vatandaşların sosyal açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{6d}: Vatandaşların estetik açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H5_{1e}: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân yeterlik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{2e}: Vatandaşların kent tatmini, duygusal açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{3e}: Vatandaşların kent tatmini, otantik açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{4e}: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{5e}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{6e}: Vatandaşların kent tatmini, estetik açık mekân deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H5_{1f}: Vatandaşların açık mekân yeterlik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{2f}: Vatandaşların duygusal açık mekân deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{3f}: Vatandaşların otantik açık mekân deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{4f}: Vatandaşların açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{5f}: Vatandaşların sosyal açık mekân deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H5_{6f}: Vatandaşların estetik açık mekân deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H5_{1g}: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân yeterlik deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{2g}: Vatandaşların kent tatmini, duygusal açık mekân deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{3g}: Vatandaşların kent tatmini, otantik açık mekân deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{4g}: Vatandaşların kent tatmini, açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{5g}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal açık mekân deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H5_{6g}: Vatandaşların kent tatmini, estetik açık mekân deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

ilişkiye etmektedir.	aracılık	ilişkiye etmektedir.	aracılık	ilişkiye etmektedir.	aracılık	ilişkiye etmektedir.	aracılık	ilişkiye etmektedir.	aracılık

Araştırma Sorusu 11: *Vatandaşların kentin sosyal çevresine ilişkin canlılık (hareketlilik) deneyimi, yakın çevre geliştirme deneyimi, sosyal yabancılık deneyimi, yakın çevre etkileşim (ilişki) deneyimi, yerel halk tutumu (bakış açısı) deneyimi ve sembolik deneyimi ile kente yönelik tatmin, sadakat, öneride bulunma (AAİ) ve yaşam doyumu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır? Bu ilişkilere kent tatmini aracılık etmekte midir?*

Tablo 4.4. Araştırma Sorusu 11'e İlişkin Test Edilen Hipotezler

H6_{1a}: Vatandaşların sosyal canlılık deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{2a}: Vatandaşların yakın çevre geliştirme deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{3a}: Vatandaşların sosyal yabancılık deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{4a}: Vatandaşların yakın çevre etkileşim deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{5a}: Vatandaşların yerel halk tutumu deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{6a}: Vatandaşların sembolik sosyal çevre deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H6_{1b}: Vatandaşların sosyal canlılık ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{2b}: Vatandaşların yakın çevre geliştirme deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{3b}: Vatandaşların kentin sosyal yabancılık deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{4b}: Vatandaşların kentin yakın çevre etkileşim deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{5b}: Vatandaşların yerel halk tutumu deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{6b}: Vatandaşların sembolik sosyal çevre deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H6_{1c}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal canlılık ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{2c}: Vatandaşların kent tatmini, yakın çevre geliştirme deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{3c}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal yabancılık deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{4c}: Vatandaşların kent tatmini, yakın çevre etkileşim deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{5c}: Vatandaşların kent tatmini, yerel halk tutumu deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{6c}: Vatandaşların kent tatmini, sembolik sosyal çevre deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H6_{1d}: Vatandaşların sosyal canlılık ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{2d}: Vatandaşların yakın çevre geliştirme deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{3d}: Vatandaşların sosyal yabancılık deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{4d}: Vatandaşların yakın çevre etkileşim deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{5d}: Vatandaşların yerel halk tutumu deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{6d}: Vatandaşların sembolik sosyal çevre deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H6_{1e}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal canlılık ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{2e}: Vatandaşların kent tatmini, yakın çevre geliştirme deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{3e}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal yabancılık deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{4e}: Vatandaşların kent tatmini, yakın çevre etkileşim deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{5e}: Vatandaşların kent tatmini, yerel halk tutumu deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{6e}: Vatandaşların kent tatmini, sembolik sosyal çevre deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H6_{1f}: Vatandaşların sosyal canlılık ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{2f}: Vatandaşların yakın çevre geliştirme deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{3f}: Vatandaşların kentin sosyal yabancılık deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{4f}: Vatandaşların yakın çevre etkileşim deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{5f}: Vatandaşların yerel halk tutumu deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H6_{6f}: Vatandaşların sembolik sosyal çevre deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H6_{1g}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal canlılık ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{2g}: Vatandaşların kent tatmini, yakın çevre geliştirme deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{3g}: Vatandaşların kent tatmini, sosyal yabancılık deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{4g}: Vatandaşların kent tatmini, yakın çevre etkileşim deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{5g}: Vatandaşların kent tatmini, yerel halk tutumu deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H6_{6g}: Vatandaşların kent tatmini, sembolik sosyal çevre deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

ilişkiye etmektedir.	aracılık	doymu arasındaki ilişkiye etmektedir.	aracılık	doymu arasındaki ilişkiye etmektedir.	aracılık	doymu arasındaki ilişkiye etmektedir.	aracılık

Araştırma Sorusu 12: *Vatandaşların kentin işlevsel özelliklerine ilişkin kentin iş koşulları deneyimi, ekonomik koşulları deneyimi, fiziksel çevre koşulları deneyimi, alışveriş koşulları deneyimi, kent içi ulaşım koşulları deneyimi, barınma koşulları deneyimi, erişilebilirlik koşulları deneyimi, kamu hizmet koşulları deneyimi ve güvenlik koşulları deneyimi ile kente yönelik tatmin, sadakat, AAI ve yaşam doymu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır? Bu ilişkilere kent tatmini aracılık etmekte midir?*

Tablo 4.5. Araştırma Sorusu 12'ye İlişkin Test Edilen Hipotezler

H7_{1a}: Vatandaşların kentin iş koşullarına yönelik deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{2a}: Vatandaşların kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{3a}: Vatandaşların kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{4a}: Vatandaşların kentin alışveriş koşullarına yönelik deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{5a}: Vatandaşların kentin içi ulaşım koşullarına yönelik deneyimi ile kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H7_{1b}: Vatandaşların kentin iş koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{2b}: Vatandaşların kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{3b}: Vatandaşların kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{4b}: Vatandaşların kentin alışveriş koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{5b}: Vatandaşların kentin içi ulaşım koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H7_{1c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin iş koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{2c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{3c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{4c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin alışveriş koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{5c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin içi ulaşım koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H7_{1d}: Vatandaşların kentin iş koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{2d}: Vatandaşların kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{3d}: Vatandaşların kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{4d}: Vatandaşların kentin alışveriş koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{5d}: Vatandaşların kentin içi ulaşım koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H7_{1e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin iş koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{2e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{3e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{4e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin alışveriş koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{5e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin içi ulaşım koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAI eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H7_{1f}: Vatandaşların kentin iş koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{2f}: Vatandaşların kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{3f}: Vatandaşların kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{4f}: Vatandaşların kentin alışveriş koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.	H7_{5f}: Vatandaşların kentin içi ulaşım koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır.
H7_{1g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin iş koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doymu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{2g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doymu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{3g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doymu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{4g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin alışveriş koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doymu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{5g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin içi ulaşım koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doymu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H7_{6a}: Vatandaşların kentin barınma koşullarına yönelik deneyimi ile kent	H7_{7a}: Vatandaşların kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimi ile kent	H7_{8a}: Vatandaşların kentin kamu hizmet koşullarına yönelik deneyimi ile kent	H7_{9a}: Vatandaşların kentin suç koşullarına yönelik deneyimi ile	

tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{6b}: Vatandaşların kentin barınma koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{6c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin barınma koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{7b}: Vatandaşların kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{7c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{8b}: Vatandaşların kentin kamu hizmet koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{8c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin kamu hizmet koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	kent tatminleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{9b}: Vatandaşların kentin suç koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakatleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{9c}: Vatandaşların kent tatmini, kentin suç koşullarına yönelik deneyimi ile kent sadakati arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H7_{6d}: Vatandaşların kentin barınma koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{6e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin barınma koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{7d}: Vatandaşların kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{7e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{8d}: Vatandaşların kentin kamu hizmet koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{8e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin kamu hizmet koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{9d}: Vatandaşların kentin suç koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{9e}: Vatandaşların kent tatmini, kentin suç koşullarına yönelik deneyimi ile kente yönelik AAİ eğilimi arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.
H7_{6f}: Vatandaşların kentin barınma koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{6g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin barınma koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{7f}: Vatandaşların kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{7g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin erişilebilirlik koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{8f}: Vatandaşların kentin kamu hizmet koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{8g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin kamu hizmet koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.	H7_{9f}: Vatandaşların kentin suç koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki vardır. H7_{9g}: Vatandaşların kent tatmini, kentin suç koşullarına yönelik deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık etmektedir.

4.2. Nicel Araştırma Bulgular

Bu kısımda, çalışmanın ölçek geliştirme ara aşaması ve ikinci aşaması olan nicel araştırmadan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu anlamda ilk olarak bir kent bağlamında vatandaşların nitel araştırmada ortaya konan kurama göre belirlenmiş her bir temel etkileşim noktasına yönelik kent deneyimlerinin, hangi boyutlardan oluştuğunu ortaya koymak için yürütülen Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) sonuçlarına yer verilmiştir. Sonrasında, kentin her bir etkileşim noktasına yönelik kent deneyimleri ile kilit tüketici tutum ve davranış eğilimleri olan tatmin, sadakat, olumlu ağızdan ağıza iletişim ve yaşam doyumu arasında ilişkiler olup olmadığına dair elde edilen yapısal eşitlik modellemesi (YEM) sonuçları sunulmuştur. Son olarak, kent deneyimlerinin

olası alt boyutları ile söz konusu kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkiler raporlanmıştır.

4.2.1.Etkileşim Noktalarına Yönelik Kent Deneyimlerinin Boyutsal Yapısına Yönelik Ölçek Geliştirme Bulguları

Bu çalışmada ele alınan kent deneyimleri yapısı, “kentın kapalı mekân varlıkları, kentın açık mekân varlıkları, kentın sosyal çevre (yapı) varlıkları ve kentın işlevsel varlıkları” olmak üzere dört etkileşim noktasını temsil etmekte olup, bunlar birbirinden farklı yapılara işaret etmektedir. Buna dayalı olarak çalışmanın bu kısmında nitel araştırma ile bir kentın temel etkileşim noktalarına göre oluşturulan kent deneyim kuramının test edilmesi ve genellenebilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla her bir etkileşim noktasına ilişkin ölçek geliştirme çalışmaları ayrı ayrı yürütölmüştür. Bu anlamda sırasıyla “Kent Kapalı Mekân Deneyimi Ölçeği”, “Kent Açık Mekân Deneyimi Ölçeği”, “Kent Sosyal Çevre Deneyimi Ölçeği” ve “İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri Ölçeği” ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Kentin temel temas noktalarını temsil eden her bir ölçek için nicel araştırmanın bir parçası olarak toplanan 1.saha (deneme) araştırması verisi üzerinden Jamovi istatistik paket yazılım programının 2.3.28 sürümü kullanılarak betimsel istatistikleri, maddeler arası korelasyonları, madde-toplam korelasyonları, alt-üst % 27 grup karşılaştırmalarını ve tek değişkenli doğrusal regresyon analizlerini esas alan madde analizleri gerçekleştirilmiştir. Genel anlamda bir yapıyı ölçmek amacıyla geliştirilen ölçek, onu oluşturan maddelerin bir fonksiyonu olduğundan, ölçeğin istenen özelliklere sahip maddelerden oluşup oluşmadığının (Erkuş, 2014, s. 138) incelenmesi de oldukça önemlidir. Ölçekte yer alacak maddelere karar verirken, maddelerin doğru biçimde seçilebilmesi için madde analizlerinin yapılması önerilmektedir (Özbaşı, 2022, s. 53). Madde analizleri ile maddelerin katılımcılar tarafından kafa karıştııcı olup olmadığı, yapının farklı düzeydeki katılımcılar arasında farklılık gösterip göstermediği, aynı yapıyı ölçmek için tasarlanan maddelerin ilişkili olup olmadığı belirlenebilmektedir (Bandalos, 2018, s. 120). Madde analizleri, ölçekte yer alacak maddelerin hangilerinin olacağına ve hangi maddelerde düzeltme işlemlerinin yapılması gerektiğine dair kararların alınmasına yardımcı olmaktadır.

Madde analizi süreciyle eşanlı olarak her bir ölçek açısından yapı özelliklerini değerlendirebilmek için (alanyazında teorik arka planı bilindiğinden “İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri Ölçeği” hariç) Lorenzo-Seva ve Ferrando (2021) tarafından

geliştirilen FACTOR yazılımının 12.04.01 versiyonu kullanılarak tekrarlı biçimde AFA çalışmaları yürütülmüştür. Gerek madde analizleri gerekse AFA çalışmaları bir arada dikkate alınarak bazı maddelerde gerekçeleri ile birlikte değerlendirmelere ve düzenlemelere gidilmiştir. Bu süreç sonucu son halini alan veri toplama aracı ile 2.saha verisi toplanmıştır.

İlerleyen kısımda ayrıntılarına yer verilen madde değerlendirmeleri ve düzenlemeleri gereği toplanan 2.saha verisi ile tekrar AFA çalışmaları yürütülmüş ve bu süreç sonucunda alınan kararlarla DFA çalışmaları sürecine geçilmiştir. DFA çalışmaları “İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri Ölçeği” de dahil tüm ölçekler için yapılmıştır. Bu anlamda tüm ölçeklere ilişkin birinci düzey DFA yürütülürken “İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri Ölçeği” dışındaki (bu ölçeğin alt boyutları ayrı özelliğe sahip olduğundan) diğer üç ölçek için ikinci düzey DFA çalışmaları ile de ölçüm modelleri değerlendirilmiştir.

Tüm bu süreçler, aşağıda ifade edilen Araştırma Sorularının (AS) yanıtlanabilmesine ilişkin gerçekleştirilmiştir:

AS 4: *Vatandaşların bir kentin temel etkileşim noktalarından biri olan “Kapalı Mekânlara” yönelik deneyimleri nasıl bir boyutsal yapıya sahiptir?*

AS 5: *Vatandaşların bir kentin temel etkileşim noktalarından biri olan “Açık Mekânlara” yönelik deneyimleri nasıl bir boyutsal yapıya sahiptir?*

AS 6: *Vatandaşların bir kentin temel etkileşim noktalarından biri olan “Sosyal Çevreye” yönelik deneyimleri nasıl bir boyutsal yapıya sahiptir?*

AS 7: *Vatandaşların bir kentin temel etkileşim noktalarından biri olan “İşlevsel (akılcı / rasyonel) Kent Özelliklerine” yönelik deneyimleri nasıl bir boyutsal yapıya sahiptir?*

Bu bölümde sırasıyla her bir alt ölçeğe yönelik AFA ve madde analizi sonuçlarına, sonrasında ise DFA sonuçlarına yer verilmiştir.

4.2.1.1. Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları

Kent kapalı mekân deneyimleri yapısını ortaya koymak için yürütülen AFA’dan önce, hazırlanan ölçeğin frekans dağılımları ve betimsel istatistikleri⁸ incelenerek, maddelere

⁸ Betimsel istatistikler, normallik için de incelenmiş olup, sonuçlar ekte verildiğinden, tekrar bu bölümde yer verilmemiştir. Bu sonuçlara https://drive.google.com/drive/folders/1ahwbjtqWsBMZA0hhXTUqkI822Nc-nHM?usp=drive_link ulaşılabilir.

verilen yanıtların yaygınlığı, işaretlenmeyen yanıt seçeneklerinin olup olmadığı, sadece tek bir yanıt seçeneğinin işaretlenip işaretlenmediği kontrol edilmiştir. Bir maddenin ayırt ediciliğine, yanıtların tüm seçeneklere yayılması durumunda ulaşılmaktadır (Bandalos, 2018, s. 131). Kent kapalı mekan deneyimlerine ilişkin frekans değerleri, Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar

Madde	1*		2*		3*		4*		5*	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
M1	176	26.3	163	24.4	230	34.4	70	10.5	30	4.5
M2	105	15.7	189	28.3	220	32.9	115	17.2	40	6.0
M3	141	21.1	228	34.1	184	27.5	88	13.2	27	4.0
M4	135	20.2	157	23.5	200	29.9	129	19.3	48	7.2
M5	67	10.0	105	15.7	223	33.4	194	29.0	79	11.8
M6	77	11.5	114	17.0	215	32.1	199	29.7	64	9.6
M7	145	21.7	158	23.7	189	28.3	119	17.8	56	8.4
M8	42	6.3	56	8.4	144	21.6	215	32.2	211	31.6
M9	69	10.3	136	20.3	266	39.8	144	21.5	54	8.1
M10	84	12.6	164	24.6	253	37.9	131	19.6	36	5.4
M11	92	13.8	195	29.1	224	33.5	125	18.7	33	4.9
M12	92	13.8	162	24.3	263	39.4	119	17.8	32	4.8
M13	89	13.3	184	27.5	264	39.5	103	15.4	29	4.3
M14	60	9.0	135	20.2	336	50.4	107	16.0	29	4.3
M15	107	16.0	162	24.2	237	35.4	126	18.8	37	5.5
M16	83	12.4	152	22.7	252	37.7	140	20.9	42	6.3
M17	125	18.7	209	31.3	225	33.7	94	14.1	14	2.1
M18	108	16.1	174	26.0	236	35.3	119	17.8	32	4.8
M19	102	15.3	195	29.2	216	32.3	117	17.5	38	5.7
M20	102	15.3	180	26.9	224	33.5	130	19.5	32	4.8
M21	93	14.0	155	23.3	235	35.3	137	20.6	46	6.9
M22	134	20.1	210	31.4	192	28.7	101	15.1	31	4.6
M23	121	18.1	191	28.6	205	30.6	113	16.9	39	5.8
M24	88	13.2	132	19.8	227	34.0	160	24.0	61	9.1
M25	68	10.2	125	18.7	228	34.1	178	26.6	69	10.3
M26	92	13.8	155	23.2	228	34.1	146	21.9	47	7.0
M27	93	13.9	192	28.7	218	32.6	111	16.6	55	8.2
M28	132	19.8	181	27.1	176	26.3	124	18.6	55	8.2
M29	88	13.2	137	20.5	212	31.7	152	22.7	80	12.0

*(1)Kesinlikle Katılmıyorum; (2)Katılmıyorum; (3)Kısmen Katılmıyorum; (4)Katılıyorum; (5)Kesinlikle Katılıyorum
f: Frekans; %: Yüzde

Tablo 4.6 incelendiğinde Kent Kapalı Mekan Deneyimleri maddelerinin ağırlıklı olarak büyük çoğunluğunun “(3) Kısmen Katılıyorum” orta nokta seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Bir maddeye verilen yanıtların nötr ya da orta nokta seçeneğinde toplanması, ilgili maddenin kafa karıştırıcı ve yetersiz biçimde ifade edildiğinin bir göstergesi olabilmektedir. Ayrıca bu maddelerin çift yönlü maddeler olması da muhtemeldir. Bu durumda madde silmek yerine söz konusu maddeler yeniden ifade edilip ölçekte muhafaza edilebilir (Bandalos, 2018, s. 134). Genel olarak bu 29 maddenin ifadeleri incelendiğinde mekân yeterliliği ve mekânlarda yaşanan deneyimlerin iç içe geçmiş olduğu ve genel deneyimlere odaklanılarak yazıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca maddelerin bazılarının birden fazla yargı ifadesini içeren çift yönlü maddeler olduğu görülmüştür. Bu sorunu gidermek için maddeler, mekânlarda yaşanan bireysel deneyimler ön plana çıkartılarak yeniden ifade

edilmiştir. Ayrıca çift yargı bildiren maddeler, birbirinden ayrılmış ve yeni maddeler eklenmiştir.

Frekans dağılımlarından sonra maddelerin, ölçeğin %27'lik alt ve üst gruplarına göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bir ölçekte yer alan maddelerden, üst ve alt grubu birbirinden ayırması beklenmektedir. Üst grup, ölçülmek istenen özelliğe ilişkin olumlu tutuma en fazla oranda sahip olanları, alt grup ise en az düzeyde sahip olanları temsil etmektedir. Bir ölçek maddesinin bu iki grubu ayırt edememesi, ölçülen özelliğe sahip olanlar ile olmayanları da ayırt edemediği anlamına gelmektedir (Özbaşı, 2022, s. 61).

Bunun için, ilk olarak ölçek maddelerine verilen yanıtların toplam puanları hesaplanmış, daha sonrasında toplam puana göre en yüksek puan alan ilk %27'lik grup üst grup, en düşük puan alan sondaki %27'lik grup ise alt grup olarak tanımlanmıştır. Her bir maddenin bu gruplar arasında anlamlı şekilde farklılaşp farklılaşmadığı, ilişkisiz örneklem t-testi analizi ile tespit edilmiştir. İlişkisiz örneklem t-testinde öncelikle normallik ve grup içi varyans homojenliği varsayımları kontrol edilmiş, az sayıda da olsa bu varsayımları karşılamayan bazı maddeler için ayrıca Mann Whitney U testi sonuçlarına da bakılmıştır. Ayrıca bu alt ve üst grupların maddeler ile ilgili etki boyutlarını inceleyebilmek için bağımsız örneklem t-testlerine yönelik etki büyüklükleri (Cohen d) istatistikleri de hesaplanmıştır. Karşılaştırılan ortalamaların birbirlerinden kaç standart sapma uzaklaştığını yorumlama imkanı veren standardize edilmiş etki büyüklüğü indeksi olan Cohen d; işaretine bakılmaksızın .2, .5 ve .8 “d” değerleri ölçüt alınarak küçük, orta ve büyük (geniş) etki boyutunu ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2017, s. 44). Bu analize ilişkin sonuçlara Tabloda 4.7’de yer verilmiştir.

Tablo 4.7. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerinin Alt-Üst % 27 Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

N=181	Grup	Ortalama	SS	t Değeri	p Değeri	%95 Güven Aralığı		sd	Etki boyutu	
						En Alt	En Üst			
M1	Alt %27	1.52	0.750	Student's t	-8.05 ^a	< .001	-0.887	-0.539	360	-0.846 ^b 0.440 ^c
	Üst %27	2.23	0.926	Mann-Whitney U	9180	< .001	-1.000	-1.000		
M2	Alt %27	1.91	0.945	Student's t	-5.82	< .001	-0.754	-0.373	360	-0.612 0.350
	Üst %27	2.48	0.898	Mann-Whitney U	10640	< .001	-1.000	-4.86e-6		
M3	Alt %27	1.63	0.798	Student's t	-6.44	< .001	-0.696	-0.370	360	-0.677 0.384
	Üst %27	2.17	0.778	Mann-Whitney U	10089	< .001	-1.000	-1.06e-5		
M4	Alt %27	1.73	0.881	Student's t	-8.25	< .001	-1.026	-0.631	360	-0.868 0.453
	Üst %27	2.56	1.024	Mann-Whitney U	8958	< .001	-1.000	-1.000		
M5	Alt %27	2.38	1.217	Student's t	-5.58 ^a	< .001	-0.868	-0.416	360	-0.587 0.322
	Üst %27	3.02	0.954	Mann-Whitney U	11111	< .001	-1.000	-1.77e-5		
M6	Alt %27	2.17	1.019	Student's t	-7.78	< .001	-1.038	-0.619	360	-0.817 0.423
	Üst %27	2.99	1.008	Mann-Whitney U	9457	< .001	-1.000	-1.000		
M7	Alt %27	1.71	1.002	Student's t	-8.10	< .001	-1.066	-0.650	360	-0.852 0.483
	Üst %27	2.56	1.012	Mann-Whitney U	8461	< .001	-1.000	-1.000		
M8	Alt %27	3.12	1.455	Student's t	-4.94 ^a	< .001	-0.909	-0.392	360	-0.519 0.240
	Üst %27	3.77	1.010	Mann-Whitney U	12448	< .001	-1.000	-2.54e-5		
M9	Alt %27	2.06	0.932	Student's t	-8.06	< .001	-0.942	-0.572	360	-0.847

	Üst %27	2.82	0.853	Mann-Whitney U	9330	< .001	-1.000	-1.000		0.430
M10	Alt %27	1.91	0.874	Student's t	-7.77	< .001	-0.852	-0.508	360	-0.817
	Üst %27	2.59	0.789	Mann-Whitney U	9386	< .001	-1.000	-1.000		0.427
M11	Alt %27	1.73	0.737	Student's t	-10.04	< .001	-0.938	-0.631	360	-1.055
	Üst %27	2.51	0.750	Mann-Whitney U	7803	< .001	-1.000	-1.000		0.524
M12	Alt %27	1.79	0.775	Student's t	-9.75	< .001	-0.949	-0.631	360	-1.024
	Üst %27	2.58	0.768	Mann-Whitney U	8074	< .001	-1.000	-1.000		0.507
M13	Alt %27	1.81	0.794	Student's t	-9.14	< .001	-0.893	-0.577	360	-0.961
	Üst %27	2.55	0.734	Mann-Whitney U	8523	< .001	-1.000	-1.000		0.480
M14	Alt %27	2.06	0.828	Student's t	-8.91 ^a	< .001	-0.835	-0.533	360	-0.937
	Üst %27	2.74	0.618	Mann-Whitney U	8944	< .001	-1.000	-1.000		0.454
M15	Alt %27	1.72	0.817	Student's t	-10.10	< .001	-1.056	-0.712	360	-1.062
	Üst %27	2.61	0.847	Mann-Whitney U	7547	< .001	-1.000	-1.000		0.539
M16	Alt %27	1.98	0.925	Student's t	-7.92	< .001	-0.903	-0.544	360	-0.833
	Üst %27	2.70	0.809	Mann-Whitney U	9154	< .001	-1.000	-1.000		0.441
M17	Alt %27	1.64	0.715	Student's t	-8.02	< .001	-0.770	-0.467	360	-0.843
	Üst %27	2.25	0.752	Mann-Whitney U	9377	< .001	-1.000	-1.000		0.428
M18	Alt %27	1.74	0.859	Student's t	-8.41	< .001	-0.886	-0.550	360	-0.884
	Üst %27	2.46	0.764	Mann-Whitney U	8687	< .001	-1.000	-1.000		0.470
M19	Alt %27	1.75	0.831	Student's t	-8.45	< .001	-0.885	-0.551	360	-0.888
	Üst %27	2.46	0.785	Mann-Whitney U	8752	< .001	-1.000	-1.000		0.466
M20	Alt %27	1.75	0.836	Student's t	-9.44	< .001	-0.968	-0.634	360	-0.992
	Üst %27	2.55	0.777	Mann-Whitney U	7914	< .001	-1.000	-1.000		0.517
M21	Alt %27	1.87	0.930	Student's t	-8.99	< .001	-1.004	-0.644	360	-0.945
	Üst %27	2.70	0.811	Mann-Whitney U	8168	< .001	-1.000	-1.000		0.501
M22	Alt %27	1.65	0.873	Student's t	-6.97	< .001	-0.786	-0.440	360	-0.732
	Üst %27	2.27	0.800	Mann-Whitney U	9417	< .001	-1.000	-1.000		0.425
M23	Alt %27	1.78	0.860	Student's t	-6.68	< .001	-0.794	-0.433	360	-0.703
	Üst %27	2.39	0.886	Mann-Whitney U	10233	< .001	-1.000	-5.66e-5		0.375
M24	Alt %27	2.03	0.994	Student's t	-8.06	< .001	-1.037	-0.631	360	-0.848
	Üst %27	2.87	0.974	Mann-Whitney U	9159	< .001	-1.000	-1.000		0.441
M25	Alt %27	2.14	1.006	Student's t	-8.66	< .001	-1.092	-0.688	360	-0.910
	Üst %27	3.03	0.948	Mann-Whitney U	8649	< .001	-1.000	-1.000		0.472
M26	Alt %27	1.99	0.983	Student's t	-7.11	< .001	-0.873	-0.495	360	-0.747
	Üst %27	2.67	0.842	Mann-Whitney U	9787	< .001	-1.000	-1.000		0.403
M27	Alt %27	1.92	0.980	Student's t	-6.69	< .001	-0.844	-0.460	360	-0.703
	Üst %27	2.57	0.870	Mann-Whitney U	9640	< .001	-1.000	-1.000		0.411
M28	Alt %27	1.77	1.052	Student's t	-6.68	< .001	-0.932	-0.508	360	-0.702
	Üst %27	2.49	0.998	Mann-Whitney U	9255	< .001	-1.000	-1.000		0.435
M29	Alt %27	1.95	1.007	Student's t	-9.18	< .001	-1.134	-0.734	360	-0.965
	Üst %27	2.88	0.927	Mann-Whitney U	8182	< .001	-1.000	-1.000		0.501

a Levene testi anlamlıdır ($p < .05$), bu da eşit varyans varsayımının ihlal edildiğini göstermektedir.

b Cohen's d, c Rank biserial correlation etki büyüklüğü indeksini temsil etmektedir.

N: Gözlem Sayısı; SS: Standart Sapma; sd: Serbestlik Derecesi

Tablo 4.7'den görüleceği üzere, ölçme aracında yer alan tüm maddeler alt ve üst %27'lik grup arasında %95 istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) biçimde farklılaşmaktadır. Başka bir ifadeyle, maddelerin tümü, ölçülen özelliğe sahip bireyler ile sahip olmayan bireyleri anlamlı biçimde birbirinden ayırt etmektedir. Alt ve üst grup yordayıcı değişkeninin etki boyutunu inceleyebilmek için hesaplanan d değerleri incelendiğinde maddelerin büyük çoğunluğunda bu ayırıcılığın yüksek (geniş) etki düzeyinde ($d > .08$) olduğu da dikkat çekmektedir.

Madde analizleri ile incelenen bir diğer konu, bir maddeye verilen yanıtlar ile ölçeğin tümüne verilen yanıtlar arasında doğrusal ve pozitif yönlü bir ilişkinin tespit edilmesidir. Bunun için, basit doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Bunun için kent kapalı mekân deneyimleri ölçeğinin toplam puanı alınmış ve ölçekte yer alan maddeler ile ayrı ayrı olmak üzere basit doğrusal regresyon analizleri yürütülmüştür. Bu analizde, yordayıcı

değişken madde puanlarını, yordanan değişken ise toplam ölçek puanını temsil etmektedir (Erkuş, 2014, s. 147; Özbaşı, 2022, s. 63). Regresyon analizinden elde edilen sonuçlar, Tablo 4.8’den izlenebilir.

Tablo 4.8. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	R	R ²	F	df	Beta Katsayısı	Std. Beta Katsayısı	% 95 Güven Aralığı		t Değeri	p Değeri
							En Düşük	En Yüksek		
M1	.665	.442	529	1.667	12.8	.67	.67	.61	23.0	< .001
M2	.610	.372	395	1.667	11.8	.61	.55	.67	19.9	< .001
M3	.669	.447	539	1.667	13.2	.67	.70	.61	23.2	< .001
M4	.645	.416	475	1.667	11.6	.65	.65	.59	21.8	< .001
M5	.567	.322	317	1.667	10.7	.57	.57	.51	17.8	< .001
M6	.614	.377	404	1.667	11.5	.61	.61	.55	20.1	< .001
M7	.608	.370	391	1.667	10.6	.61	.61	.55	19.8	< .001
M8	.406	.165	131	1.667	7.44	.41	.41	.34	11.5	< .001
M9	.689	.475	603	1.667	13.8	.69	.69	.63	24.6	< .001
M10	.720	.519	719	1.667	14.6	.72	.72	.67	26.8	< .001
M11	.743	.552	823	1.667	14.9	.74	.74	.69	28.7	< .001
M12	.743	.552	821	1.667	15.2	.74	.74	.69	28.7	< .001
M13	.734	.539	780	1.667	15.4	.74	.73	.68	27.9	< .001
M14	.716	.512	700	1.667	16.4	.72	.72	.66	26.5	< .001
M15	.712	.508	688	1.667	13.8	.71	.71	.66	26.2	< .001
M16	.669	.447	540	1.667	13.3	.67	.70	.61	23.2	< .001
M17	.723	.523	731	1.667	15.3	.72	.72	.67	27.0	< .001
M18	.733	.537	775	1.667	14.5	.73	.73	.68	27.8	< .001
M19	.737	.543	791	1.667	14.4	.74	.74	.69	28.1	< .001
M20	.724	.524	733	1.667	14.3	.72	.72	.67	27.1	< .001
M21	.687	.472	597	1.667	13.2	.69	.69	.63	24.4	< .001
M22	.696	.485	628	1.667	13.5	.70	.70	.64	25.1	< .001
M23	.677	.459	566	1.667	12.8	.68	.62	.73	23.8	< .001
M24	.626	.392	431	1.667	11.7	.63	.57	.69	20.8	< .001
M25	.628	.394	434	1.667	12.0	.63	.63	.57	20.8	< .001
M26	.652	.425	494	1.667	12.5	.65	.65	.60	22.2	< .001
M27	.670	.449	543	1.667	12.7	.67	.67	.61	23.3	< .001
M28	.641	.411	465	1.667	11.3	.64	.58	.70	21.6	< .001
M29	.679	.461	570	1.667	12.1	.68	.62	.74	23.9	< .001

R: Korelasyon katsayısı; R²: Belirleyicilik katsayısı

Tablo 4.8’e bakıldığında, kent kapalı mekan deneyimleri ile ilgili tüm maddelerin, toplam ölçeğin açıklayıcılığına .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .74, $t=28.7$, $p < .001$ değerleriyle M11 ve Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .74, $t=28.7$, $p < .001$ değerleriyle M12 maddelerinin toplam kapalı mekân deneyimi puanına en yüksek katkıyı yaptıkları anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .41, $t=11.5$, $p < .001$ değerleriyle M8 maddesinin, toplam puanın varyansına en az katkıyı sağlayan madde olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, bu maddelerin ölçme aracında bulunabileceğine işaret etmekle birlikte en düşük açıklayıcılığa sahip olan M8 maddesinin ölçekte yer alıp almayacağı değerlendirilebilir.

Kent kapalı mekân deneyimleri ölçeğine ilişkin gerçekleştirilen madde analizlerinden sonra AFA çalışmaları yürütülmüştür. Buna göre ilk olarak paralel analizin (PA) ve en küçük

ortalamalı kısmi korelasyon analizin (MAP) önerdiği faktör sayısına bakılmış ve bu analizlerin 2 faktörün korunmasını önerdikleri görülmüştür. En uygun yapıya ulaşabilmek adına faktör çıkarma yöntemlerinden ağırlıklandırılmamış en küçük kareler (ULS) yöntemi kullanılarak, sırasıyla 2, 3 ve 4 faktörlü çözümler de incelenmiştir. Maddelerin farklı maddelere yük vermesi, teorik olarak anlamsız bir faktör yapısının ortaya çıkması ve tutumluluk (parsimoni) ilkesi göz önüne alındığında 3 ve 4 faktörlü çözümlerin yetersiz kaldığı görülmüştür (Bu sonuçlara tez projesinin bulut bağlantısından ulaşılabilir). Böylelikle, 2 faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiş ve bu yapıya ilişkin sonuçlar raporlanmıştır. Tablo 4.9’da, AFA sonucunda promax döndürme yöntemi kullanıldıktan sonra ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, her boyutun özdeğeri ve açıkladığı varyans ile toplam varyans değerleri verilmiştir.

Tablo 4.9. Kent Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları

Maddeler (N=669)	Faktör Yükleri		Ortak Varyans	Özdeğer	Açıklanan Varyans	Toplam Açıklanan Varyans
	1. Faktör	2. Faktör				
M1	0.276	0.476	0.496	1. Faktör: 14.335 2. Faktör: 1.861	1. Faktör: %49	%56
M2	0.181	0.510	0.429		2. Faktör: %6	
M3	0.394	0.357	0.491			
M4	0.039	0.697	0.526			
M5	-0.275	0.943	0.584			
M6	-0.186	0.913	0.618			
M7	0.145	0.555	0.448			
M8	-0.074	0.505	0.205			
M9	0.296	0.483	0.530			
M10	0.431	0.381	0.573			
M11	0.487	0.351	0.612			
M12	0.533	0.299	0.608			
M13	0.558	0.265	0.599			
M14	0.462	0.353	0.577			
M15	0.610	0.170	0.553			
M16	0.572	0.148	0.473			
M17	0.714	0.068	0.585			
M18	0.661	0.138	0.590			
M19	0.686	0.115	0.600			
M20	0.737	0.047	0.596			
M21	0.780	-0.052	0.551			
M22	0.861	-0.122	0.601			
M23	0.786	-0.080	0.532			
M24	0.735	-0.103	0.440			
M25	0.661	-0.013	0.423			
M26	0.695	-0.022	0.461			
M27	0.828	-0.138	0.537			
M28	0.803	-0.154	0.486			
M29	0.800	-0.098	0.535			
Faktörler Arası (F1-F2) Korelasyon Katsayısı: .736						

Tablo 4.9 incelendiğinde, toplam 29 maddenin anlamlı biçimde iki faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %56’sını açıkladığı görülmektedir. Buna göre M1 ile M9 arasındaki maddeler, birinci faktör altında yer alırken; M10 ile M29 arasındaki maddeler, ikinci faktör altında toplanmıştır. Birinci faktör altında toplanan maddeler incelendiğinde, kentte bulunan çeşitli kapalı mekanlarda yaşanan sosyalleşme, eğlence, sembolik, nostalji gibi duygusal içerikli deneyimler ile ilgili olduğu anlaşıldığından bu faktör, **Duygusal Kapalı Mekan**

Deneyimleri olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör altında toplanan maddeler incelendiğinde, bu maddelerin alışveriş, spor, yeme-içme, sanat gibi faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği çeşitli kapalı mekânlara kentin sahip olup olmadığına yönelik ifadeler olduğu dikkat çekmektedir. Dolayısıyla ikinci faktör, **Kapalı Mekân Yeterliliği** olarak isimlendirilmiştir.

Bununla birlikte bazı sorunlu maddelerin olduğu da göze çarpmaktadır. İlk olarak, M3 maddesinin esasen teorik anlamlılık bakımından 2. faktör altında yer alması gerekirken, 1. faktöre daha fazla yük verdiği görülmüştür. M10 ve M14 maddelerinin her iki boyuta da yük veren binişik maddeler olduğu; M8 maddesinin ise oldukça düşük ortak varyans değerine sahip olduğu görülmüştür. Bu maddeler incelendiğinde M10 ve M14 maddelerinin birden fazla yönlü maddeler olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle bu maddeler yeniden ifade edilerek düzenlenmiş ve bu biçimleriyle korunarak, son veri toplama sürecine dâhil edilmiştir.

Elde edilen AFA sonuçlarının bir parçası olarak ilgili ölçeği oluşturan maddelerin birbirleriyle ne düzeyde ilişki olduğunu belirlemek amacıyla, maddeler arası korelasyon katsayıları da incelenmiştir. Bu süreç hem AFA analizinin hem de sonrasındaki madde analizinin bir gereği olarak yürütülmüştür. Normal dağılım gösteren maddeler için Pearson korelasyon katsayısı, normal dağılım göstermeyen maddeler için Spearman korelasyon katsayıları kullanılmıştır. Ölçekteki diğer maddelerle korelasyon göstermeyen madde, genellikle sorunlu olup, bu durum ilgili maddenin farklı bir yapıyı ölçtüğüne, varyansının olmamasına ya da dağılımının diğer maddelerden çok farklı olması işaret etmektedir (Bandalos, 2018, s. 135-136). Diğer maddelerle negatif korelasyon katsayısına ya da daha düşük korelasyon değerine sahip olan maddelerin ölçekten çıkarılması düşünülebilir. Ancak ölçekten çıkarma kararı almadan önce madde ile ölçek toplam puanı arasındaki korelasyonun incelenmesinde fayda vardır (Özbaşı, 2022, s. 55). Kapalı mekan deneyim ölçeğinde yer alan maddelere ait maddeler arası korelasyon sonuçları, Tablo 4.10'dan izlenebilir.

Tablo 4.10. Kent Kapalı Mekân Deneyim Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	M1	M2	M3	M4	M5	M6	M7	M8	M9	M10	M11	M12	M13	M14	M15	M16	M17	M18	M19	M20	M21	M22	M23	M24	M25	M26	M27	M28	M29
M1	—																												
M2	0.556 ^a	—																											
M3	0.528	0.533	—																										
M4	0.534	0.540	—	—																									
M5	0.472	0.394	0.479	—	—																								
M6	0.485	0.403	0.484	—	—	—																							
M7	0.387	0.373	0.344	0.530	—	—	—																						
M8	0.373	0.359	0.337	0.516	—	—	—	—																					
M9	0.442	0.426	0.386	0.543	0.676	—	—	—	—																				
M10	0.446	0.427	0.391	0.541	0.658	—	—	—	—	—																			
M11	0.381	0.340	0.421	0.667	0.443	0.413	—	—	—	—	—																		
M12	0.403	0.352	0.429	0.677	0.423	0.418	—	—	—	—	—	—																	
M13	0.219	0.278	0.164	0.245	0.402	0.389	0.202	—	—	—	—	—	—																
M14	0.168	0.238	0.118	0.203	0.363	0.356	0.143	—	—	—	—	—	—	—															
M15	0.430	0.419	0.451	0.390	0.422	0.446	0.368	0.395	—	—	—	—	—	—	—														
M16	0.421	0.410	0.452	0.379	0.404	0.436	0.362	0.348	—	—	—	—	—	—	—	—													
M17	0.491	0.416	0.487	0.461	0.358	0.422	0.420	0.278	0.617	—	—	—	—	—	—	—	—												
M18	0.480	0.415	0.480	0.459	0.350	0.404	0.416	0.228	0.600	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
M19	0.471	0.444	0.488	0.434	0.357	0.430	0.423	0.259	0.582	0.612	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
M20	0.468	0.440	0.491	0.441	0.346	0.428	0.433	0.206	0.568	0.601	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
M21	0.484	0.415	0.474	0.437	0.357	0.395	0.445	0.292	0.512	0.557	0.665	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								
M22	0.482	0.418	0.473	0.438	0.334	0.385	0.458	0.242	0.507	0.561	0.665	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—							
M23	0.478	0.397	0.438	0.403	0.337	0.411	0.419	0.267	0.517	0.588	0.629	0.653	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
M24	0.470	0.401	0.439	0.392	0.326	0.394	0.411	0.225	0.498	0.583	0.624	0.637	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—					
M25	0.472	0.439	0.442	0.393	0.377	0.418	0.378	0.321	0.561	0.510	0.608	0.624	0.598	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
M26	0.470	0.446	0.447	0.385	0.358	0.402	0.375	0.252	0.545	0.504	0.606	0.616	0.598	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
M27	0.462	0.369	0.472	0.389	0.341	0.376	0.420	0.176	0.455	0.509	0.551	0.567	0.569	0.556	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
M28	0.457	0.375	0.470	0.386	0.325	0.367	0.424	0.129	0.430	0.500	0.543	0.566	0.559	0.553	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
M29	0.430	0.378	0.409	0.345	0.374	0.322	0.344	0.239	0.440	0.489	0.451	0.459	0.481	0.443	0.534	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.418	0.373	0.410	0.338	0.368	0.315	0.343	0.193	0.432	0.481	0.443	0.462	0.475	0.439	0.529	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.441	0.414	0.519	0.414	0.328	0.404	0.414	0.122	0.462	0.468	0.513	0.514	0.519	0.492	0.549	0.468	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.440	0.409	0.518	0.399	0.304	0.380	0.412	0.066	0.448	0.457	0.503	0.508	0.517	0.487	0.541	0.457	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.483	0.416	0.434	0.408	0.383	0.426	0.346	0.199	0.473	0.474	0.547	0.503	0.512	0.525	0.512	0.548	0.635	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.472	0.409	0.422	0.391	0.372	0.403	0.342	0.150	0.469	0.466	0.537	0.482	0.507	0.510	0.510	0.535	0.620	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.434	0.429	0.490	0.389	0.342	0.427	0.387	0.210	0.482	0.518	0.547	0.553	0.513	0.481	0.540	0.486	0.622	0.667	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.422	0.420	0.473	0.382	0.323	0.407	0.381	0.175	0.476	0.507	0.536	0.539	0.502	0.465	0.538	0.482	0.613	0.659	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.434	0.393	0.405	0.387	0.299	0.346	0.372	0.238	0.445	0.507	0.579	0.551	0.541	0.536	0.516	0.495	0.520	0.620	0.651	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.422	0.388	0.398	0.380	0.278	0.330	0.371	0.190	0.432	0.495	0.577	0.537	0.539	0.525	0.510	0.482	0.510	0.603	0.634	—	—	—	—	—	—	—	—		
	0.409	0.338	0.365	0.350	0.266	0.327	0.342	0.211	0.444	0.460	0.500	0.494	0.473	0.494	0.498	0.469	0.491	0.525	0.541	0.590	—	—	—	—	—	—	—		
	0.395	0.339	0.363	0.343	0.238	0.302	0.338	0.169	0.424	0.458	0.490	0.482	0.460	0.475	0.488	0.459	0.481	0.512	0.530	0.583	—	—	—	—	—	—	—		
	0.411	0.348	0.455	0.349	0.272	0.293	0.332	0.178	0.413	0.484	0.505	0.541	0.519	0.482	0.499	0.440	0.542	0.521	0.530	0.551	0.596	—	—	—	—	—	—		
	0.404	0.337	0.449	0.352	0.253	0.274	0.345	0.138	0.395	0.484	0.500	0.536	0.506	0.472	0.496	0.426	0.526	0.508	0.522	0.539	0.595	—	—	—	—	—	—		
	0.386	0.335	0.433	0.412	0.277	0.301	0.346	0.176	0.390	0.436	0.466	0.458	0.506	0.426	0.476	0.452	0.529	0.483	0.492	0.510	0.491	0.586	—	—	—	—	—		
	0.374	0.321	0.427	0.391	0.263	0.291	0.339	0.143	0.378	0.423	0.458	0.448	0.495	0.423	0.476	0.440	0.515	0.468	0.464	0.495	0.473	0.572	—	—	—	—	—		
	0.383	0.303	0.369	0.346	0.265	0.302	0.289	0.225	0.381	0.373	0.369	0.390	0.404	0.372	0.371	0.389	0.431	0.405	0.399	0.406	0.440	0.473	0.504	—	—	—	—		
	0.381	0.318	0.369	0.334	0.266	0.294	0.296	0.188	0.376	0.372	0.365	0.386	0.405	0.364	0.376	0.389	0.412	0.391	0.388	0.395	0.432	0.466	0.499	—	—	—	—		
	0.304	0.314	0.368	0.382	0.306	0.319	0.343	0.272	0.370	0.386	0.379	0.404	0.386	0.401	0.390	0.423	0.369	0.407	0.340	0.404	0.411	0.397	0.487	0.608	—	—	—		
	0.296	0.320	0.360	0.361	0.295	0.302	0.327	0.224	0.344	0.363	0.370	0.388	0.368	0.381	0.381	0.411	0.339	0.386	0.318	0.383	0.385	0.381	0.465	0.602	—	—	—		
	0.428	0.355	0.404	0.341	0.262	0.309	0.347	0.221	0.440	0.446	0.461	0.401	0.431	0.387	0.424	0.433	0.441	0.473	0.450	0.478	0.494	0.457	0.419	0.427	0.425	—	—		
	0.411	0.357	0.400	0.332	0.242	0.295	0.346	0.176	0.426	0.433	0.455	0.398	0.418	0.374	0.418	0.435	0.426	0.458	0.432	0.460	0.483	0.437	0.401	0.415	0.412	—	—		
	0.360	0.351	0.445	0.355	0.288	0.292	0.369	0.195	0.378	0.423	0.408	0.430	0.448	0.422	0.457	0.395	0.509	0.442	0.483	0.450	0.438	0.486	0.468	0.424	0.452	0.528	—		
	0.350	0.355	0.443	0.350	0.271	0.278	0.367	0.152	0.368	0.421	0.406	0.428	0.447	0.402	0.455	0.402	0.504	0.435	0.485	0.440	0.435	0.488	0.464	0.427	0.439	0.525	—		
	0.336	0.306	0.393	0.348	0.289	0.285	0.369	0.175	0.336	0.397	0.387	0.431	0.434	0.411	0.427	0.366	0.475	0.425	0.470	0.407	0.380	0.434	0.448	0.460	0.453	0.460	0.701	—	
	0.353	0.317	0.387	0.345	0.278	0.283	0.380	0.137	0.333	0.401	0.398	0.430	0.437																

Tablo 4.10 incelendiğinde, M8 maddesinin diğer tüm maddelerle .30'un altında bir korelasyon değerine sahip olduğu dikkat çekmektedir. M21, M23, M26 ve M29 maddeleri iki madde ile; M22, M24, M27 ve M28 maddeleri 3 madde ile .30 altında bir korelasyon değeri ile ilişkili oldukları görülmektedir. Bu maddeler incelendiğinde, kafa karıştırıcı ve çift yönlü maddeler oldukları anlaşılmış ve yeniden ifade edilmişlerdir.

Bir madde, ölçekteki diğer maddelerle yüksek korelasyona sahipse, bu maddelerin toplamıyla da korelasyona sahip olacaktır. Bir maddenin tüm maddelerin toplamı ile korelasyonu, maddelerin homojenliğini değerlendirmek için kullanılabilir. Dolayısıyla, madde-toplam korelasyonu, bir ayırt edicilik indeksidir (Bandalos, 2018, s. 137). Başka bir ifadeyle, bu korelasyon maddenin, madde toplamıyla ilişkili olup olmadığı konusunda fikir sağlamaktadır. Madde toplam korelasyon değeri, .30 iyi, .20 - .30 arasındaki değerler için maddenin düzeltilmesi ve .20 - .00 arasındaki değerler için maddenin ölçekten çıkarılabileceği önerilmektedir (Erkuş, 2022, s. 144; Özbaşı, 2022, s. 58).

Maddeler arası korelasyonlara dayalı bir ölçüm olan ölçeğin iç tutarlılığının hesaplanması da, maddelerin ayırt ediciliğine dair önemli ipuçları sağlamaktadır. Buna göre iç tutarlılık indeksi olan alfa katsayısından, maddeler arası tutarlılığın değerlendirilmesinde yararlanılabilir. Yüksek alfa katsayısı değerleri, daha yüksek maddeler arası tutarlılığın göstergesidir. Bir madde, diğer maddelerle güçlü bir şekilde ilişkiliyse, bu madde ölçekten çıkarıldığında alfa katsayısı düşmelidir. Ters durumda, bir maddenin çıkarıldığında alfada artış olması, o maddenin aslında maddeler arası tutarlılığa zarar verdiğinin bir göstergesidir. Bir madde, daha önce madde içi korelasyonlar bağlamında tartışıldığı gibi, diğer maddelerle aynı şeyi ölçmüyorsa, kötü ifade edilmişse, diğer maddelerden çok farklı dağılım özelliklerine sahipse ya da varyansı yoksa ölçek güvenilirliğini düşürüyor olabilir (Bandalos, 2018, s. 137-138). Buna göre Tablo 4.11'de kapalı mekân varlıkları deneyim maddeleri-toplam puan korelasyonlarına; Tablo 4.12'de ve Tablo 4.13'de ise güvenilirlik analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.11. Kent Kapalı Mekân Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

Maddeler	Kapalı Mekân Yeterliliği	Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri
M1	.707* ^a (.709*) ^b	.596* ^a (.579*) ^b
M2	.691* (.686*)	.530* (.522*)
M3	.682* (.674*)	.611* (.596*)
M4	.780* (.788*)	.541* (.520*)
M5	.744* (.712*)	.453* (.417*)
M6	.765* (.761*)	.507* (.476*)
M7	.701* (.695*)	.524* (.519*)
M8	.521* (.440*)	.329* (.241*)
M9	.593* (.565*)	.673* (.645*)
M10	.595* (.573*)	.713* (.707*)
M11	.590* (.581*)	.745* (.735*)

M12	.590* (.574*)	.745* (.733*)
M13	.563* (.538*)	.744* (.727*)
M14	.578* (.553*)	.714* (.686*)
M15	.536* (.516*)	.726* (.719*)
M16	.507* (.486*)	.680* (.667*)
M17	.545* (.519*)	.737* (.718*)
M18	.551* (.552*)	.747* (.729*)
M19	.554* (.526*)	.751* (.728*)
M20	.513* (.489*)	.750* (.732*)
M21	.466* (.432*)	.720* (.702*)
M22	.470* (.446*)	.731* (.716*)
M23	.476* (.452*)	.703* (.681*)
M24	.443* (.428*)	.649* (.633*)
M25	.467* (.434*)	.642* (.612*)
M26	.476* (.451*)	.670* (.646*)
M27	.474* (.448*)	.695* (.682*)
M28	.447* (.440*)	.667* (.670*)
M29	.481* (.466*)	.704* (.685*)

* Korelasyon katsayısının $p < .001$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

a Pearson's r değerini, b Spearman's rho değerini temsil etmektedir.

Tablo 4.11'den izlenebileceği üzere, M1 ile M9 arasındaki maddeler kapalı mekan yeterliliği toplam puanıyla olan korelasyonlarında .521 ile .780 arasında değerler almıştır. M10 ile M29 arasındaki maddelerin duygusal kapalı mekan deneyimleri toplam puanıyla olan korelasyon değerleri, .642 ile .751 arasında değişmektedir. Ayrıca tüm maddeler, istatistiksel olarak anlamlı olsa da ($p < .001$) yer aldıkları ilgili alt boyutla daha yüksek, diğer alt boyut ile daha düşük düzeyli bir korelasyon değerine sahiptir. Ancak, bu değerler, .30'un üzerinde yüksek değerler olup her bir maddenin ilgili alt boyut ile hem de diğer alt boyut ile benzer şeyi ölçtüğünün bir göstergesi olabileceğine işaret etmektedir. Daha önce de ifade edildiği gibi, genel olarak bu 29 maddenin ifadeleri incelendiğinde kapalı mekân yeterliliği ve yaşanan duygusal kapalı mekân deneyimlerinin iç içe geçmiş olduğu ve genel deneyimlere odaklanılarak yazıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca maddelerin bazılarının birden fazla yargı ifadesini içeren çift yönlü maddeler olduğu da görülmüştür. Bu sorunu gidermek için maddeler, mekânlarda yaşanan bireysel deneyimler ön plana çıkartılarak yeniden ifade edilmiştir. Ayrıca çift yargı bildiren maddeler, birbirinden ayrılmış ve yeni maddeler eklenmiştir. Ayrıca Tablo 4.11 incelediğinde, M8 maddesinin diğerleriyle kıyaslandığında kendi alt boyutuyla en düşük düzeyde ilişkili olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum, M8 maddesinin sorunlu bir madde olabileceğinin göstergesidir.

Tablo 4.12. Kapalı Mekân Yeterliliği Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Madde Çıkarıldığında		
							Madde-Geri Kalan Korelasyon	α	ω
M1	2.42	1.12					0.602	0.830	0.835
M2	2.70	1.11					0.582	0.833	0.838
M3	2.45	1.08					0.575	0.834	0.838
M4	2.70	1.20					0.689	0.819	0.824
M5	3.17	1.14	2.87	0.803	0.850	0.854	0.647	0.825	0.830
M6	3.09	1.14					0.673	0.822	0.827
M7	2.67	1.23					0.581	0.833	0.837
M8	3.74	1.17					0.369	0.858	0.859

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.12'de, M8 maddesi dışındaki diğer maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olduğu ve ölçekten çıkarılmaları durumunda Cronbach's α ve McDonald's ω iç tutarlılık katsayılarının düşeceği; buna karşın düşük korelasyon değerine sahip olan M8 maddesinin (.369) ölçekten çıkarılması durumunda Cronbach's α katsayısının .858'e; McDonald's ω katsayısının .859'a yükseleceği görülmektedir. Dolayısıyla daha önceki madde analizlerinde de ifade edildiği üzere, M8 maddesinin ölçekten çıkarılması ya da düzenlenmesi düşünülebilir. Buna karşın, ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.13. Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Madde Çıkarıldığında		
							Madde-Geri Kalan Korelasyon	α	ω
M9	2.97	1.075					0.634	0.948	0.949
M10	2.81	1.060					0.679	0.948	0.949
M11	2.72	1.072					0.714	0.947	0.948
M12	2.76	1.051					0.714	0.947	0.948
M13	2.70	1.023					0.714	0.947	0.948
M14	2.87	0.936					0.684	0.948	0.948
M15	2.74	1.106					0.691	0.948	0.948
M16	2.86	1.080					0.642	0.948	0.949
M17	2.49	1.015					0.706	0.947	0.948
M18	2.69	1.087					0.715	0.947	0.948
M19	2.69	1.100	2.78	0.776	0.950	0.951	0.719	0.947	0.948
M20	2.72	1.089					0.718	0.947	0.948
M21	2.83	1.114					0.685	0.948	0.948
M22	2.53	1.110					0.697	0.948	0.948
M23	2.64	1.132					0.666	0.948	0.949
M24	2.96	1.152					0.606	0.949	0.950
M25	3.08	1.126					0.598	0.949	0.950
M26	2.85	1.123					0.630	0.948	0.949
M27	2.77	1.133					0.656	0.948	0.949
M28	2.68	1.215					0.622	0.949	0.949
M29	3.00	1.199					0.664	0.948	0.949

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını; Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma ifade etmektedir.

Tablo 4.13 incelendiğinde maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olduğu ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının da düştüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığı söylenebilir. Ayrıca, ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Madde analizleri ve AFA sonuçlarından sonra kapalı mekân deneyimleri ölçeğinde yer alan maddeler ile ilgili birtakım düzeltme kararları alınmıştır. Genel olarak özellikle duygusal kapalı mekân deneyimleri boyutu altında yer alan maddeler, bireysel deneyimler ön plana çıkarılarak yeniden ifade edilmiştir. Örneğin; M12=Kentin bazı kapalı mekânları, gezme dolaşma imkanı sunmaktadır maddesi, M12=Kentin bazı kapalı mekanlarında gelen misafirlerimi gezdirebilmekteyim biçiminde yazılmıştır. Daha sonra çift yönlü, birden fazla yargı içeren ve kafa karıştırıcı maddeler, madde eklemek suretiyle ayrı maddeler olarak ölçeğe eklenmiştir. Bu düzeltmeler, Tablo 4.14'te sunulmuştur.

Tablo 4.14. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Maddelerinde Yapılan Düzenlemeler

ESKİ MADDE		YENİ MADDE	
No	İfade	No	İfade
M8	Yeterli sayıda ibadet etme imkânı sunan mekâna sahip bir kenttir	M8	İbadet etmek için yeterli mekâna sahip bir kenttir
M9	Kentin bazı kapalı mekânları, aile ve tanıdıklarla bir araya gelerek sosyalleşebilme imkânı sunmaktadır	M9	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yakınlarımla bir araya gelerek sosyalleşebilmekteyim
M10	Kentin bazı kapalı mekânları, yeni kişilerle tanışma, arkadaş olma, sosyalleşme imkânı sunmaktadır	M10	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yeni kişilerle tanışabilmekteyim.
M14	Kentin bazı kapalı mekânları, aile ya da arkadaşlarla hoş vakit geçirerek eğlenebilme imkânı sunmaktadır	M14	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yakınlarımla eğlenebilmekteyim
		M16	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer yaşam tarzına sahip insanlar ile bir araya gelebilmekteyim
M16	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer dünya görüşüne, yaşam tarzına ya da sosyal statüye sahip insanlar ile karşılaşabilmekteyim	M17	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yaşantılarımla karşılaşabilmekteyim
		M18	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer sosyal statüye sahip insanlar ile karşılaşabilmekteyim
M18	Kentin bazı kapalı mekânları, günün stresinden ve gerginliğinden uzaklaşarak rahatlayabilme imkânı sunmaktadır	M20	Kentin bazı kapalı mekânlarında, günün stresinden uzaklaşarak rahatlayabilmekteyim
M19	Kentin bazı kapalı mekânları, modern yaşamın telaşından, şehir kalabalığından uzaklaşabilme imkânı sunmaktadır	M21	Kentin bazı kapalı mekânlarında, modern yaşamın telaşından uzaklaşabilmekteyim
		M22	Kentin bazı kapalı mekânlarında, şehir kalabalığından kaçabilmekteyim
		M24	Kentin bazı kapalı mekânlarında, manevi açıdan huzur bulmaktayım
M21	Kentin bazı kapalı mekânları, manevi açıdan huzur bularak kendimi iyi ve mutlu hissetme imkânı sağlamaktadır	M25	Kentin bazı kapalı mekânları, kendimi iyi hissettirmektedir
		M26	Kentin bazı kapalı mekânları, bana mutluluk vermektedir
M26	Kentin bazı kapalı mekânlarında, kimse birbirini rahatsız etmediğinden herhangi bir sorun yaşamadan (rahatsızlık duymadan) vakit geçirebilmekteyim	M31	Kentin bazı kapalı mekânlarında, kimse tarafından rahatsız edilmeden vakit geçirebilmekteyim
		M32	Kentin bazı kapalı mekânları, bana geçmişimden bazı özel günleri hatırlatmaktadır
M27	Kentin bazı kapalı mekânları, kendi geçmişimden bazı özel günleri ya da özel insanları hatırlamamı sağlamaktadır	M33	Kentin bazı kapalı mekânları, bana geçmişimden bazı özel insanları hatırlatmaktadır

M29	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, kent tarihini düşünmemi sağlamaktadır	M35	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, bana kent tarihini düşündürmektedir
		M36	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, bana kentte yaşamış tarihi şahsiyetleri düşündürmektedir

Yapılan bu düzeltme işlemleri, uzman görüşü alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu düzeltme işlemlerinden sonra 29 maddeden oluşan kent kapalı mekân deneyimleri ölçeği, 36 madde ile temsil edilmiştir. Ölçeğe son şekli verildikten sonra 2. saha testi uygulamasına geçilmiş ve elde edilen ölçek ile son veri toplanmıştır. Kent kapalı mekân deneyimleri yapısını ortaya koymak için gerçekleştirilen bu madde analizi ve AFA süreçleri, kent açık mekân deneyimleri ve kent sosyal çevre deneyimleri ölçekleri için de benzer biçimde işletilmiştir.

4.2.1.2. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları

Kent açık mekân deneyimleri yapısı ile ilgili AFA sonuçlarından önce, maddelere verilen yanıtların ayırt edicilikleri frekans dağılımları ve betimsel istatistikler yoluyla incelenmiştir. Buna göre, kent açık mekân deneyimlerine ilişkin frekans değerleri, Tablo 4.15'den izlenebilir.

Tablo 4.15. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar

Madde	1*		2*		3*		4*		5*	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
A1	79	11.8	127	19.0	213	31.8	167	25.0	83	12.4
A2	127	19.0	187	28.0	200	29.9	118	17.6	37	5.5
A3	88	13.2	168	25.1	230	34.4	137	20.5	46	6.9
A4	78	11.7	102	15.2	243	36.3	183	27.4	63	9.4
A5	92	13.8	184	27.5	243	36.3	125	18.7	25	3.7
A6	114	17.0	188	28.1	203	30.3	127	19.0	37	5.5
A7	46	6.9	119	17.8	219	32.8	196	29.3	88	13.2
A8	39	5.8	81	12.1	219	32.7	231	34.5	99	14.8
A9	48	7.2	93	13.9	238	35.6	219	32.7	71	10.6
A10	65	9.7	154	23.0	257	38.4	146	21.8	47	7.0
A11	69	10.3	112	16.7	249	37.2	183	27.4	56	8.4
A12	67	10.0	100	15.0	260	38.9	186	27.8	55	8.2
A13	81	12.1	125	18.7	219	32.8	187	28.0	56	8.4
A14	52	7.8	108	16.2	222	33.3	199	29.8	86	12.9
A15	44	6.6	97	14.5	204	30.5	211	31.5	113	16.9
A16	70	10.5	108	16.1	227	33.9	193	28.8	71	10.6
A17	56	8.4	91	13.6	191	28.6	220	32.9	111	16.6
A18	60	9.0	107	16.0	232	34.8	185	27.7	83	12.4
A19	94	14.1	148	22.2	219	32.8	155	23.2	52	7.8
A20	67	10.0	105	15.7	220	33.0	200	30.0	75	11.2
A21	112	16.7	163	24.4	222	33.2	132	19.7	40	6.0
A22	113	16.9	173	25.9	211	31.5	128	19.1	44	6.6
A23	138	20.6	185	27.7	209	31.2	110	16.4	27	4.0
A24	94	14.1	151	22.6	236	35.3	130	19.4	58	8.7
A25	70	10.5	140	21.0	230	34.4	176	26.3	52	7.8
A26	70	10.5	118	17.7	248	37.1	177	26.5	55	8.2
A27	72	10.8	134	20.1	255	38.2	163	24.4	44	6.6
A28	56	8.4	120	18.0	235	35.2	200	30.0	56	8.4
A29	76	11.4	135	20.2	228	34.1	176	26.3	53	7.9
A30	59	8.8	111	16.6	250	37.4	181	27.1	68	10.2

A31	58	8.7	124	18.5	252	37.7	189	28.3	46	6.9
A32	88	13.2	151	22.6	223	33.4	149	22.3	56	8.4
A33	61	9.1	113	16.9	234	35.0	184	27.5	76	11.4
A34	101	15.1	126	18.9	243	36.4	154	23.1	44	6.6
A35	99	14.8	138	20.7	252	37.8	124	18.6	54	8.1
A36	119	17.8	126	18.8	234	35.0	134	20.0	56	8.4

*(1)Kesinlikle Katılmıyorum; (2)Katılmıyorum; (3)Kısmen Katılmıyorum; (4)Katılıyorum; (5)Kesinlikle Katılıyorum

f: Frekans; %: Yüzde

Tablo 4.15’de görüldüğü üzere, neredeyse maddelerin büyük çoğunluğunun “(3) Kısmen Katılıyorum” orta nokta seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Bu 36 madde incelendiğinde, Kent Kapalı Mekân Deneyimleri ölçeğinde yer alan maddeler için tespit edilen sorunların, bu maddeler için de geçerli olduğu anlaşılmıştır. Bu sorunu gidermek için maddeler, açık mekânlarda yaşanan bireysel deneyimler odak noktası haline getirilerek yeniden ifade edilmiştir. Böylelikle bir açık mekânın yeterli derecede varlığının bulunması ile o açık mekânda yaşanan deneyimlerin birbirinden ayrılması sağlanmıştır. Ayrıca çift yargı bildiren maddeler, yeni maddeler eklenmesiyle birbirinden ayrılmıştır.

Frekans dağılımlarından sonra maddelerin, ölçeğin %27’lik alt ve üst gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu amaçla yürütülen ilişkisiz örneklem t-testi analizinde ilk olarak normallik ve grup içi varyans homojenliği varsayımları kontrol edilmiştir. Bu varsayımların sağlandığı durumda Student’s *t* istatistiği, normalliğin ihlali durumunda ise Mann Whitney *U* testi sonuçları dikkate alınmıştır. Ayrıca bu alt ve üst grupların maddeler ile ilgili etki boyutlarını inceleyebilmek için bağımsız örneklem *t*-testlerine yönelik etki büyüklükleri (Cohen *d*) istatistikleri de hesaplanmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlara, Tabloda 4.16’da yer verilmiştir.

Tablo 4.16. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerinin Alt-Üst %27’lik Gruplara Yönelik İlişkisiz Örneklem *t* Testi ve Mann-Whitney *U* Testi Sonuçları

N=181	Grup	Ort.	SS	t Değeri	p Değeri	%95 Güven Aralığı		sd	Etki Boyutu	
						En Alt	En Üst			
A1	Alt %27	2.09	1.047	Student's t	-7.50	< .001	-0.990	-0.579	360	-0.788 ^b
	Üst %27	2.88	0.941	Mann-Whitney U	9191	< .001	-1.000	-1.000		0.439 ^c
A2	Alt %27	1.70	0.831	Student's t	-8.90	< .001	-0.931	-0.594	360	-0.935
	Üst %27	2.46	0.799	Mann-Whitney U	8524	< .001	-1.000	-1.000		0.480
A3	Alt %27	1.94	0.970	Student's t	-8.29	< .001	-0.964	-0.594	360	-0.872
	Üst %27	2.72	0.810	Mann-Whitney U	8497	< .001	-1.000	-1.000		0.481
A4	Alt %27	2.20	1.063	Student's t	-6.50 ^a	< .001	-0.878	-0.470	360	-0.683
	Üst %27	2.88	0.905	Mann-Whitney U	10382	< .001	-1.000	-1.12e-5		0.366
A5	Alt %27	1.88	0.821	Student's t	-8.45	< .001	-0.899	-0.560	360	-0.889
	Üst %27	2.61	0.820	Mann-Whitney U	9017	< .001	-1.000	-1.000		0.450
A6	Alt %27	1.82	0.864	Student's t	-8.76	< .001	-1.008	-0.638	360	-0.921
	Üst %27	2.65	0.923	Mann-Whitney U	8579	< .001	-1.000	-1.000		0.476
A7	Alt %27	2.32	0.964	Student's t	-8.41	< .001	-1.063	-0.660	360	-0.884
	Üst %27	3.18	0.986	Mann-Whitney U	8731	< .001	-1.000	-1.000		0.467
A8	Alt %27	2.65	1.148	Student's t	-6.79 ^a	< .001	-0.940	-0.518	360	-0.714
	Üst %27	3.38	0.878	Mann-Whitney U	10273	< .001	-1.000	-1.000		0.373
A9	Alt %27	2.23	0.932	Student's t	-10.62 ^a	< .001	-1.094	-0.752	360	-1.116
	Üst %27	3.15	0.706	Mann-Whitney U	7528	< .001	-1.000	-1.000		0.540
A10	Alt %27	2.10	0.857	Student's t	-7.74	< .001	-0.831	-0.495	360	-0.814
	Üst %27	2.76	0.770	Mann-Whitney U	9666	< .001	-1.000	-1.000		0.410

A11	Alt %27	2.10	0.916	Student's t	-9.34 ^a	< .001	-0.990	-0.645	360	-0.981
	Üst %27	2.92	0.741	Mann-Whitney U	8189	< .001	-1.000	-1.000		0.500
A12	Alt %27	2.07	0.898	Student's t	-10.38 ^a	< .001	-1.084	-0.739	360	-1.091
	Üst %27	2.98	0.767	Mann-Whitney U	7669	< .001	-1.000	-1.000		0.532
A13	Alt %27	1.93	0.940	Student's t	-10.18 ^a	< .001	-1.127	-0.762	360	-1.070
	Üst %27	2.88	0.821	Mann-Whitney U	7428	< .001	-1.000	-1.000		0.547
A14	Alt %27	2.39	1.098	Student's t	-7.51 ^a	< .001	-0.962	-0.563	360	-0.789
	Üst %27	3.15	0.813	Mann-Whitney U	9371	< .001	-1.000	-1.000		0.428
A15	Alt %27	2.49	1.099	Student's t	-6.85 ^a	< .001	-0.917	-0.508	360	-0.720
	Üst %27	3.20	0.867	Mann-Whitney U	10149	< .001	-1.000	-1.000		0.380
A16	Alt %27	2.11	0.983	Student's t	-8.79 ^a	< .001	-1.021	-0.648	360	-0.924
	Üst %27	2.94	0.815	Mann-Whitney U	8609	< .001	-1.000	-1.000		0.474
A17	Alt %27	2.38	1.102	Student's t	-7.87 ^a	< .001	-1.050	-0.630	360	-0.827
	Üst %27	3.22	0.921	Mann-Whitney U	9124	< .001	-1.000	-1.000		0.443
A18	Alt %27	2.07	0.863	Student's t	-11.22 ^a	< .001	-1.125	-0.789	360	-1.179
	Üst %27	3.03	0.756	Mann-Whitney U	7038	< .001	-1.000	-1.000		0.570
A19	Alt %27	1.88	0.933	Student's t	-9.33	< .001	-1.084	-0.706	360	-0.981
	Üst %27	2.78	0.892	Mann-Whitney U	7866	< .001	-1.000	-1.000		0.520
A20	Alt %27	2.05	0.934	Student's t	-11.27	< .001	-1.246	-0.876	360	-1.185
	Üst %27	3.11	0.856	Mann-Whitney U	6918	< .001	-1.000	-1.000		0.578
A21	Alt %27	1.71	0.743	Student's t	-10.66	< .001	-1.080	-0.743	360	-1.121
	Üst %27	2.62	0.878	Mann-Whitney U	7484	< .001	-1.000	-1.000		0.543
A22	Alt %27	1.82	0.877	Student's t	-9.12	< .001	-1.001	-0.646	360	-0.958
	Üst %27	2.65	0.841	Mann-Whitney U	8216	< .001	-1.000	-1.000		0.498
A23	Alt %27	1.72	0.791	Student's t	-7.73	< .001	-0.839	-0.498	360	-0.813
	Üst %27	2.39	0.853	Mann-Whitney U	9536	< .001	-1.000	-1.000		0.418
A24	Alt %27	1.91	0.909	Student's t	-9.23	< .001	-1.059	-0.687	360	-0.971
	Üst %27	2.78	0.890	Mann-Whitney U	8007	< .001	-1.000	-1.000		0.511
A25	Alt %27	2.03	0.885	Student's t	-8.07	< .001	-0.907	-0.552	360	-0.848
	Üst %27	2.76	0.834	Mann-Whitney U	9132	< .001	-1.000	-1.000		0.443
A26	Alt %27	1.99	0.910	Student's t	-10.08 ^a	< .001	-1.056	-0.711	360	-1.060
	Üst %27	2.88	0.750	Mann-Whitney U	7614	< .001	-1.000	-1.000		0.535
A27	Alt %27	1.93	0.834	Student's t	-11.14 ^a	< .001	-1.066	-0.746	360	-1.171
	Üst %27	2.84	0.708	Mann-Whitney U	7035	< .001	-1.000	-1.000		0.571
A28	Alt %27	2.19	0.966	Student's t	-8.39 ^a	< .001	-0.981	-0.608	360	-0.881
	Üst %27	2.98	0.833	Mann-Whitney U	8979	< .001	-1.000	-1.000		0.452
A29	Alt %27	2.01	0.916	Student's t	-8.44	< .001	-0.988	-0.615	360	-0.888
	Üst %27	2.81	0.889	Mann-Whitney U	8676	< .001	-1.000	-1.000		0.470
A30	Alt %27	2.10	0.901	Student's t	-10.42 ^a	< .001	-1.123	-0.766	360	-1.095
	Üst %27	3.04	0.822	Mann-Whitney U	7362	< .001	-1.000	-1.000		0.551
A31	Alt %27	2.13	0.869	Student's t	-8.81 ^a	< .001	-0.933	-0.592	360	-0.926
	Üst %27	2.89	0.774	Mann-Whitney U	8729	< .001	-1.000	-1.000		0.467
A32	Alt %27	1.86	0.838	Student's t	-10.86	< .001	-1.128	-0.782	360	-1.142
	Üst %27	2.81	0.835	Mann-Whitney U	7189	< .001	-1.000	-1.000		0.561
A33	Alt %27	2.13	0.945	Student's t	-9.15 ^a	< .001	-1.054	-0.681	360	-0.962
	Üst %27	3.00	0.856	Mann-Whitney U	8462	< .001	-1.000	-1.000		0.483
A34	Alt %27	1.92	0.910	Student's t	-7.77	< .001	-0.927	-0.552	360	-0.817
	Üst %27	2.66	0.902	Mann-Whitney U	9359	< .001	-1.000	-1.000		0.429
A35	Alt %27	1.81	0.830	Student's t	-9.94	< .001	-1.027	-0.688	360	-1.045
	Üst %27	2.66	0.811	Mann-Whitney U	7818	< .001	-1.000	-1.000		0.523
A36	Alt %27	1.70	0.875	Student's t	-11.34	< .001	-1.225	-0.863	360	-1.192
	Üst %27	2.75	0.877	Mann-Whitney U	6597	< .001	-1.000	-1.000		0.597

^a Levene testi anlamlıdır ($p < .05$), bu da eşit varyans varsayımının ihlal edildiğini göstermektedir

^b Cohen's d, c Rank biserial correlation etki büyüklüğü indeksini temsil etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma; sd: Serbestlik Derecesi

Tablo 4.16'dan da görüleceği üzere, kent açık mekân deneyimlerine yönelik ölçme aracında yer alan tüm maddeler alt ve üst %27'lik grup için .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) biçimde farklılaşmaktadır. Başka bir ifadeyle, maddelerin tümü, ölçülen özelliğe sahip bireyler ile sahip olmayan bireyleri anlamlı biçimde birbirinden ayırt etmektedir. Alt ve üst grup yordayıcı değişkeninin etki boyutunu inceleyebilmek için hesaplanan d değerleri incelendiğinde maddelerin büyük çoğunluğunda bu ayırıcılığın yüksek (geniş) etki düzeyinde ($d > .08$) olduğu da dikkat çekmektedir.

Bir sonraki aşamada, bir maddeye verilen yanıtlar ile ölçeğin tümüne verilen yanıtlar arasındaki doğrusal ve pozitif yönlü ilişkinin olup olmadığı, basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu analizde madde puanları yordayıcı değişken; toplam ölçek puanı ise, yordanan değişken olarak tanımlanmaktadır. Regresyon analizi sonuçları, Tablo 4.17’den takip edilebilir.

Tablo 4.17. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	R	R ²	F	df	Beta Katsayısı	Std. Beta Katsayısı	% 95 Güven Aralığı		t Değeri	p Değeri
							En Düşük	En Yüksek		
A1	.659	.434	511	1.667	15.2	.67	.60	.72	22.6	< .001
A2	.665	.442	528	1.667	16.0	.67	.61	.72	23.0	< .001
A3	.622	.387	421	1.667	15.4	.62	.56	.68	20.5	< .001
A4	.608	.370	392	1.667	14.8	.61	.55	.70	19.8	< .001
A5	.640	.409	462	1.667	16.9	.64	.58	.70	21.5	< .001
A6	.595	.354	365	1.667	14.4	.60	.53	.66	19.1	< .001
A7	.633	.401	446	1.667	15.7	.63	.57	.69	21.1	< .001
A8	.561	.314	306	1.667	14.4	.56	.50	.62	17.5	< .001
A9	.717	.515	707	1.667	18.6	.72	.66	.77	26.6	< .001
A10	.678	.460	568	1.667	17.6	.68	.62	.73	23.8	< .001
A11	.712	.507	685	1.667	17.9	.71	.66	.77	26.2	< .001
A12	.741	.549	813	1.667	18.9	.74	.69	.79	28.5	< .001
A13	.726	.528	745	1.667	17.5	.73	.67	.78	27.3	< .001
A14	.626	.391	429	1.667	15.4	.63	.57	.69	20.7	< .001
A15	.639	.409	461	1.667	15.6	.64	.58	.70	21.5	< .001
A16	.714	.510	694	1.667	17.3	.71	.66	.77	26.3	< .001
A17	.657	.432	508	1.667	15.6	.66	.60	.72	22.5	< .001
A18	.753	.568	876	1.667	18.4	.75	.70	.80	29.6	< .001
A19	.681	.464	578	1.667	16.3	.68	.63	.74	24.0	< .001
A20	.720	.519	718	1.667	17.4	.72	.67	.77	26.8	< .001
A21	.700	.489	639	1.667	16.9	.70	.65	.75	25.3	< .001
A22	.631	.398	441	1.667	15.1	.63	.57	.69	21.0	< .001
A23	.623	.389	424	1.667	15.4	.62	.56	.68	20.6	< .001
A24	.623	.388	423	1.667	14.9	.62	.56	.68	20.6	< .001
A25	.727	.529	750	1.667	18.2	.73	.68	.78	27.4	< .001
A26	.771	.595	979	1.667	19.4	.77	.72	.82	31.3	< .001
A27	.752	.566	869	1.667	19.3	.75	.70	.80	29.5	< .001
A28	.703	.494	652	1.667	18.1	.70	.65	.76	25.5	< .001
A29	.727	.528	747	1.667	17.9	.73	.68	.78	27.3	< .001
A30	.743	.551	820	1.667	18.7	.74	.69	.79	28.6	< .001
A31	.739	.547	805	1.667	19.4	.74	.69	.79	28.4	< .001
A32	.696	.485	627	1.667	16.7	.70	.64	.75	25.0	< .001
A33	.707	.500	668	1.667	17.4	.71	.65	.76	25.8	< .001
A34	.682	.465	580	1.667	16.6	.68	.63	.74	24.1	< .001
A35	.731	.534	764	1.667	17.6	.73	.68	.78	27.6	< .001
A36	.725	.525	738	1.667	16.7	.73	.67	.78	27.2	< .001

R: Korelasyon katsayısı; R²: Belirleyicilik katsayısı

Tablo 4.17 incelendiğinde, kent açık mekân deneyimleri ile ilgili maddelerin toplam ölçeğin açıkladığı varyansa .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .74, $t=28.6$, $p < .001$ değerleriyle A30 ve Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .74, $t=28.4$, $p < .01$ değerleriyle M31 maddelerinin toplam kent açık mekân deneyimi puanına en yüksek katkıyı yaptıkları anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .56, $t=17.5$, $p < .001$ değerleriyle A8 maddesinin, toplam puanın varyansına en az katkıyı sağlayan madde

olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre tüm maddelerin ölçme aracında yer alabileceği, ancak en düşük katkıyı sağlayan A8 maddesinin ise ölçekte yer alıp almayacağı ya da ölçekte yer alacaksa nasıl bir düzeltme yapılacağı değerlendirilebilir.

Kent açık mekân deneyimlerine ilişkin gerçekleştirilen madde analizlerinden sonra ölçeğin yapı geçerliliğini değerlendirebilmek amacıyla AFA yürütülmüştür. Buna göre ilk olarak PA ve MAP önerdiği faktör sayısına bakılmıştır. PA, 2 faktörlü bir yapı önerirken; MAP, 3 faktörlü bir yapı önermiştir. En uygun yapıya ulaşabilmek adına ULS yöntemi kullanılarak sırasıyla 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 faktörlü çözümler de incelenmiştir. Maddelerin farklı maddelere yük vermesi, teorik olarak anlamsız bir faktör yapısının ortaya çıkması ve tutumluluk (parsimoni) ilkesi göz önüne alındığında 6 faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiş ve bu yapıya ilişkin sonuçlar raporlanmıştır. Diğer sonuçlara, tezin bulut bağlantısında yer verilmiştir. Tablo 4.18’de, AFA sonucunda promax döndürme yöntemi kullanıldıktan sonra ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, her boyutun özdeğeri ve açıkladığı varyans ile toplam varyans değerleri verilmiştir.

Tablo 4.18. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları

Maddeler (N=669)	Faktör Yükleri						Ortak Varyans
	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör	6. Faktör	
A1	0.587	-0.084	0.228	-0.114	0.210	-0.005	0.601
A2	0.824	0.164	-0.035	-0.026	0.042	-0.087	0.757
A3	0.733	0.026	-0.039	-0.107	-0.022	0.192	0.639
A4	0.493	0.008	-0.100	0.120	0.050	0.203	0.483
A5	0.496	0.174	0.016	0.254	-0.052	-0.007	0.561
A6	0.521	0.144	0.024	0.220	-0.128	0.042	0.512
A7	0.205	-0.185	0.511	0.097	0.079	0.121	0.570
A8	0.072	-0.329	0.179	0.092	-0.046	0.707	0.524
A9	0.059	-0.181	0.050	0.073	0.029	0.823	0.713
A10	0.024	0.107	0.101	0.134	-0.211	0.705	0.607
A11	0.043	-0.106	0.208	0.060	0.050	0.618	0.650
A12	-0.006	0.053	0.188	0.099	0.013	0.574	0.655
A13	-0.082	0.221	0.272	0.086	0.067	0.341	0.591
A14	-0.036	-0.035	0.724	0.103	-0.039	0.117	0.631
A15	-0.063	0.038	0.868	-0.065	-0.018	0.068	0.736
A16	-0.059	0.300	0.705	-0.077	0.048	-0.008	0.701
A17	0.006	0.042	0.739	-0.143	0.109	0.069	0.690
A18	0.072	0.124	0.229	-0.105	0.175	0.410	0.673
A19	-0.020	0.386	0.132	-0.068	0.188	0.201	0.545
A20	0.025	0.339	0.181	-0.095	0.233	0.172	0.585
A21	0.085	0.784	0.051	0.073	-0.010	-0.070	0.717
A22	0.045	0.909	0.052	0.104	-0.070	-0.193	0.713
A23	0.077	0.867	-0.017	0.155	-0.044	-0.191	0.708
A24	-0.022	0.634	0.012	0.046	0.145	-0.042	0.537
A25	0.010	0.218	-0.180	-0.112	0.648	0.224	0.711
A26	0.057	0.148	-0.130	-0.114	0.637	0.271	0.759
A27	-0.046	0.164	-0.121	0.026	0.636	0.210	0.708
A28	0.030	-0.109	0.203	0.063	0.807	-0.155	0.678
A29	0.055	-0.044	0.176	0.103	0.877	-0.283	0.746
A30	-0.021	-0.104	0.189	0.177	0.852	-0.178	0.780
A31	-0.025	0.058	-0.043	0.112	0.599	0.180	0.653
A32	-0.066	0.221	-0.032	0.387	0.251	0.140	0.589
A33	-0.057	-0.028	0.250	0.254	0.438	0.065	0.636
A34	0.001	0.260	0.013	0.548	0.087	0.050	0.659
A35	-0.001	0.179	-0.062	0.522	0.193	0.169	0.721
A36	-0.018	0.246	-0.105	0.485	0.129	0.235	0.695

Öz Değer:	18.493	2.368	1.603	1.103	.996	.905
Açıklanan Varyans:	%51	%7	%4	%3	%3	%3
Toplam Açıklanan Varyans : %71						
Faktörler Arası Korelasyon Matrisi						
	F1	F2	F3	F4	F5	
F1	-					
F2	.601	-				
F3	.536	.433	-			
F4	.489	.473	.451	-		
F5	.588	.723	.685	.522	-	
F6	.646	.658	.656	.481	.759	

Tablo 4.18'den izlenebileceği üzere, kent açık mekân deneyimlerinin toplam altı boyuttan oluştuğu ve bu altı boyutun toplam varyansın %71'ni açıkladığı görülmektedir. Kent açık mekân deneyimleri ölçeğinde yer alan toplam 36 maddenin anlamlı biçimde 6 faktöre yerleştiği anlaşılmaktadır. Bu maddelerden A1, A2, A3, A4, A5 ve A6 maddeleri birinci faktör altında; A19, A20, A21, A22, A23 ve A24 maddeleri ikinci faktör altında yer almıştır. Üçüncü faktörün altında; A14, A15, A16 ve A17 maddeleri toplanırken; dördüncü faktör A32, A34, A35 ve A36 maddelerinden oluşmuştur. Beşinci faktör, A25, A26, A27, A28, A29, A30, A31 ve A33 maddeleri ve son olarak altıncı faktör A8, A9, A10, A11, A12, A13 ve A18 maddeleri ile temsil edilmiştir.

Birinci faktör altında toplanan maddeler incelendiğinde, bu maddelerin kentte yeşil alanların, park alanlarının, su kaynaklarının, doğal alanların ve tarihi alanların yeterli sayıda bulunup bulunmadığı ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle birinci faktör, **Açık Mekân Yeterlilik Deneyimi** olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör altında toplanan maddeler, bu açık alanların, genel kent çevresinin ve kent mimarisinin uyandırdığı estetik duygusu ile ilişkili olduğundan **Estetik Açık Mekân Deneyimi** olarak nitelendirilmiştir. Üçüncü faktörde yer alan maddeler, kentin tarihsel geçmişi ve bu tarihsel geçmişin uyandırdığı otantiklik duygusu etrafında anlamlı hale geldiğinden, bu faktör **Otantik Açık Mekân Deneyimi** adını almıştır. Dördüncü faktörde bulunan maddeler, açık alanlardaki kişinin geçmişe dair anılarını hatırlaması ile rahatlık ve özgürlük hissetmesi ile ilgili olduğundan **Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri** olarak isimlendirilmiştir. Beşinci faktörde toplanan maddeler, kaçış, eğlence ve öğrenme deneyimlerini vurguladığı için **Duygusal Açık Mekân Deneyimleri**, altıncı faktördeki maddeler ise aile ve arkadaşlar ile bir araya gelerek vakit geçirmeyi temsil ettiğinden **Açık Mekân Sosyal Etkileşim Deneyimi** biçiminde isimlendirilmiştir.

A33 maddesi, teorik anlamlılık olarak Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri alt boyutuna yük vermesi gerekirken, Duygusal Açık Mekan Deneyimleri alt boyutunda yer aldığı görülmüştür. Bu madde incelendiğinde, maddenin çok yönlü bir madde olduğu

görülmüş ve bundan dolayı katılımcılar açısından kafa karıştırıcı olabileceği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu maddedeki bu çift yönlülük sorunu yeni bir maddenin eklenmesiyle giderilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen AFA sonuçlarının bir parçası olarak maddelerin birbirleriyle ilişkilerini inceleyebilmek için maddeler arası korelasyon analizi yürütülmüştür. Normal dağılım gösteren maddeler için Pearson korelasyon katsayısı, normal dağılım göstermeyen maddeler için Spearman korelasyon katsayıları kullanılmıştır. Bu analiz ile diğer maddeler ile korelasyon göstermeyen, negatif yük veren ya da çok düşük korelasyona sahip maddelerin olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Açık mekan deneyim ölçeğinde yer alan maddelere ait maddeler arası korelasyon sonuçları, Tablo 4.19'dan izlenebilir.

Tablo 4.19. Açık Mekân Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9	A10	A11	A12	A13	A14	A15	A16	A17	A18	A19	A20	A21	A22	A23	A24	A25	A26	A27	A28	A29	A30	A31	A32	A33	A34	A35	A36		
A1	—																																					
A2	0.612 ^a	—																																				
A3	0.607 ^b	—	—																																			
A4	0.548	0.648	—	—																																		
A5	0.551	0.645	—	—	—																																	
A6	0.412	0.511	0.498	—	—	—																																
A7	0.406	0.491	0.489	—	—	—	—																															
A8	0.390	0.542	0.436	0.547	—	—	—	—																														
A9	0.392	0.533	0.431	0.524	—	—	—	—	—																													
A10	0.411	0.517	0.461	0.431	0.598	—	—	—	—	—																												
A11	0.411	0.506	0.467	0.417	0.591	—	—	—	—	—	—																											
A12	0.484	0.360	0.397	0.309	0.401	0.419	—	—	—	—	—	—																										
A13	0.487	0.364	0.396	0.311	0.402	0.418	—	—	—	—	—	—	—																									
A14	0.392	0.293	0.374	0.351	0.274	0.314	0.524	—	—	—	—	—	—	—																								
A15	0.387	0.266	0.371	0.342	0.253	0.301	0.504	—	—	—	—	—	—	—	—																							
A16	0.454	0.421	0.454	0.464	0.435	0.404	0.492	0.583	—	—	—	—	—	—	—	—																						
A17	0.453	0.412	0.448	0.450	0.416	0.390	0.485	0.572	—	—	—	—	—	—	—	—	—																					
A18	0.401	0.418	0.454	0.390	0.436	0.408	0.391	0.486	0.606	—	—	—	—	—	—	—	—	—																				
A19	0.384	0.393	0.444	0.369	0.423	0.407	0.386	0.467	0.590	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																			
A20	0.492	0.434	0.462	0.407	0.390	0.320	0.509	0.502	0.605	0.608	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																		
A21	0.501	0.424	0.457	0.407	0.383	0.315	0.515	0.486	0.600	0.585	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																	
A22	0.466	0.440	0.452	0.430	0.437	0.386	0.447	0.443	0.611	0.568	0.666	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																
A23	0.470	0.439	0.455	0.422	0.432	0.380	0.445	0.422	0.584	0.548	0.655	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—															
A24	0.424	0.402	0.384	0.419	0.412	0.375	0.443	0.404	0.529	0.536	0.579	0.642	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—														
A25	0.428	0.397	0.387	0.407	0.408	0.374	0.444	0.383	0.519	0.527	0.565	0.621	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—													
A26	0.412	0.337	0.307	0.303	0.526	0.447	0.455	0.410	0.489	0.513	0.508	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
A27	0.416	0.326	0.303	0.293	0.339	0.338	0.514	0.435	0.443	0.384	0.478	0.492	0.493	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
A28	0.462	0.318	0.345	0.327	0.327	0.265	0.539	0.443	0.483	0.401	0.494	0.482	0.510	0.675	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—											
A29	0.460	0.300	0.349	0.325	0.304	0.249	0.528	0.428	0.461	0.375	0.485	0.463	0.492	0.658	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
A30	0.454	0.426	0.339	0.354	0.396	0.358	0.476	0.345	0.498	0.457	0.518	0.536	0.493	0.593	0.649	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
A31	0.450	0.411	0.336	0.357	0.387	0.349	0.472	0.327	0.475	0.435	0.509	0.522	0.482	0.576	0.634	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
A32	0.491	0.335	0.375	0.318	0.319	0.307	0.592	0.416	0.484	0.422	0.503	0.492	0.455	0.538	0.649	0.662	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A33	0.494	0.321	0.378	0.328	0.301	0.301	0.589	0.409	0.472	0.408	0.507	0.477	0.450	0.528	0.640	0.649	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A34	0.527	0.491	0.456	0.412	0.395	0.400	0.488	0.448	0.603	0.498	0.582	0.591	0.528	0.473	0.490	0.604	0.550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A35	0.518	0.477	0.453	0.398	0.385	0.394	0.488	0.431	0.583	0.476	0.567	0.566	0.516	0.455	0.466	0.593	0.545	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A36	0.440	0.430	0.381	0.315	0.395	0.352	0.357	0.298	0.454	0.447	0.440	0.542	0.487	0.352	0.390	0.474	0.456	0.581	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A37	0.429	0.426	0.389	0.316	0.393	0.354	0.356	0.275	0.439	0.434	0.442	0.525	0.482	0.341	0.369	0.461	0.437	0.565	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A38	0.425	0.439	0.395	0.419	0.452	0.381	0.406	0.353	0.506	0.452	0.493	0.513	0.478	0.436	0.445	0.544	0.456	0.625	0.597	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A39	0.413	0.427	0.392	0.405	0.450	0.375	0.402	0.335	0.500	0.433	0.479	0.490	0.471	0.421	0.418	0.531	0.456	0.615	0.586	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A40	0.394	0.502	0.431	0.413	0.466	0.458	0.276	0.266	0.373	0.465	0.369	0.456	0.514	0.295	0.314	0.459	0.358	0.500	0.529	0.550	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A41	0.387	0.499	0.440	0.411	0.471	0.463	0.276	0.257	0.364	0.460	0.361	0.440	0.509	0.284	0.281	0.446	0.340	0.493	0.528	0.540	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
A42	0.357	0.450	0.401	0.349	0.425	0.379	0.259	0.183	0.332	0.363	0.307	0.386	0.448	0.244	0.270	0.365	0.285	0.389	0.480	0.441	0.641	—	—	—	—	—	—	—	—									
A43	0.352	0.444	0.409	0.341	0.429	0.379	0.256	0.166	0.318	0.348	0.301	0.359	0.442	0.231	0.246	0.352	0.264	0.379	0.476	0.426	0.629	—	—	—	—	—	—	—	—									
A44	0.327	0.476	0.394	0.369	0.425	0.396	0.258	0.176	0.316	0.396	0.328	0.362	0.424	0.228	0.233	0.377	0.252	0.361	0.431	0.417	0.643	0.677	—	—	—	—	—	—										
A45	0.312	0.461	0.388	0.365	0.437	0.399	0.249	0.154	0.305	0.377	0.309	0.345	0.422	0.212	0.204	0.374	0.237	0.348	0.435	0.407	0.645	0.680	—	—	—	—	—	—										
A46	0.282	0.394	0.363	0.357	0.368	0.342	0.346	0.243	0.355	0.361	0.360	0.360	0.436	0.268	0.278	0.412	0.323	0.411	0.367	0.494	0.543	0.593	0.580	—	—	—	—	—										
A47	0.285	0.396	0.381	0.348	0.383	0.343	0.345	0.236	0.353	0.359	0.354	0.357	0.438	0.268	0.269	0.415	0.322	0.407	0.377	0.491	0.543	0.602	0.581	—	—	—	—	—										
A48	0.421	0.442	0.443	0.414	0.408	0.376	0.372	0.347	0.495	0.452	0.470	0.486	0.497	0.361	0.385	0.476	0.431	0.546	0.528	0.528	0.537	0.458	0.498	0.550	—	—	—	—										
A49	0.430	0.434	0.443	0.42																																		

Tablo 4.19'un incelenmesi sonucunda, M15 maddesinin bir madde ile; M8 ve M21 maddelerinin iki madde ile; M22 ve M24 maddelerinin 4 madde ile; M23 maddesinin 5 madde ile .30'un altında bir korelasyon değerine sahip olduğu görülebilir. Dolayısıyla bu maddelerin gözden geçirilerek gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir.

Maddeler arası korelasyonlar ile birlikte, bu maddelerin toplam ölçek puanıyla da ilişkileri incelenmiştir. Ayrıca madde güvenilirlik katsayıları da hesaplanarak maddeler arası tutarlılık değerlendirilmiştir. Buna göre Tablo 4.20'de kent açık mekân deneyim maddeleri-toplam puan korelasyonlarına; Tablo 4.21, Tablo 4.22, Tablo 4.23, Tablo 4.24, Tablo 4.25 ve Tablo 4.26'da ise her bir alt boyuta ilişkin güvenilirlik analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4.20. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

Madde	Açık Alan Yeterliliği	Otantiklik Deneyimi	Sosyal Etkileşim Deneyimi	Estetik Deneyim	Duygusal Deneyimler	Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimi
A1	.742^a (.736^b)	.562* (.568*)	.575* (.576*)	.475* (.453*)	.554* (.556*)	.471* (.470*)
A2	.836* (.825*)	.433* (.418*)	.528* (.510*)	.574* (.557*)	.529* (.517*)	.524* (.517*)
A3	.782* (.777*)	.430* (.428*)	.552* (.555*)	.505* (.512*)	.479* (.482*)	.445* (.453*)
A4	.738* (.712*)	.393* (.392*)	.523* (.506*)	.474* (.461*)	.506* (.505*)	.491* (.496*)
A5	.755* (.417*)	.438* (.486*)	.505* (.537*)	.540* (.502*)	.522* (.540*)	.543* (.392*)
A6	.742* (.737*)	.414* (.400*)	.474* (.456*)	.492* (.491*)	.455* (.444*)	.505* (.507*)
A7	.516* (.515*)	.762* (.754*)	.599* (.588*)	.406* (.393*)	.531* (.520*)	.450* (.444*)
A8	.436* (.409*)	.530* (.504*)	.700* (.668*)	.324* (.291*)	.458* (.431*)	.412* (.394*)
A9	.573* (.555*)	.588* (.563*)	.823* (.808*)	.499* (.476*)	.619* (.603*)	.550* (.535*)
A10	.545* (.515*)	.508* (.476*)	.780* (.755*)	.530* (.513*)	.556* (.535*)	.542* (.531*)
A11	.546* (.602*)	.613* (.808*)	.826* (.465*)	.490* (.608*)	.613* (.526*)	.534* (.501*)
A12	.568* (.552*)	.603* (.576*)	.823* (.795*)	.559* (.519*)	.645* (.617*)	.578* (.561*)
A13	.526* (.514*)	.587* (.571*)	.771* (.762*)	.595* (.577*)	.653* (.639*)	.562* (.555*)
A14	.449* (.434*)	.811* (.794*)	.600* (.575*)	.389* (.362*)	.533* (.508*)	.447* (.435*)
A15	.446* (.430*)	.857* (.842*)	.602* (.574*)	.412* (.370*)	.556* (.528*)	.420* (.392*)
A16	.507* (.494*)	.826* (.815*)	.629* (.610*)	.561* (.541*)	.636* (.614*)	.514* (.500*)
A17	.469* (.461*)	.842* (.832*)	.605* (.598*)	.455* (.432*)	.577* (.563*)	.433* (.424*)
A18	.585* (.567*)	.636* (.621*)	.776* (.764*)	.612* (.581*)	.664* (.640*)	.568* (.556*)
A19	.504* (.491*)	.495* (.471*)	.593* (.562*)	.727* (.714*)	.614* (.600*)	.546* (.541*)
A20	.546* (.531*)	.558* (.541*)	.623* (.599*)	.747* (.715*)	.656* (.644*)	.540* (.530*)
A21	.579* (.569*)	.416* (.394*)	.537* (.524*)	.833* (.824*)	.613* (.608*)	.612* (.613*)
A22	.513* (.497*)	.347* (.330*)	.440* (.412*)	.818* (.821*)	.553* (.537*)	.576* (.571*)
A23	.518* (.506*)	.329* (.305*)	.431* (.401*)	.798* (.796*)	.552* (.536*)	.579* (.566*)
A24	.457* (.464*)	.397* (.401*)	.461* (.454*)	.764* (.763*)	.582* (.573*)	.523* (.524*)
A25	.545* (.540*)	.494* (.479*)	.600* (.590*)	.661* (.643*)	.794* (.791*)	.576* (.560*)
A26	.591* (.578*)	.556* (.546*)	.658* (.651*)	.662* (.647*)	.817* (.805*)	.620* (.602*)
A27	.542* (.542*)	.536* (.526*)	.628* (.625*)	.649* (.645*)	.820* (.805*)	.634* (.628*)
A28	.494* (.484*)	.600* (.586*)	.592* (.569*)	.545* (.519*)	.790* (.763*)	.527* (.509*)
A29	.516* (.490*)	.595* (.566*)	.588* (.573*)	.581* (.567*)	.816* (.810*)	.579* (.576*)
A30	.511* (.501*)	.629* (.602*)	.625* (.608*)	.563* (.545*)	.829* (.814*)	.602* (.601*)
A31	.526* (.514*)	.543* (.528*)	.643* (.626*)	.606* (.567*)	.802* (.779*)	.625* (.610*)
A32	.499* (.488*)	.454* (.436*)	.555* (.542*)	.587* (.575*)	.706* (.694*)	.794* (.781*)
A33	.497* (.497*)	.624* (.606*)	.615* (.604*)	.543* (.518*)	.699* (.692*)	.652* (.631*)
A34	.540* (.535*)	.450* (.439*)	.546* (.551*)	.585* (.587*)	.603* (.607*)	.846* (.839*)
A35	.572* (.576*)	.491* (.480*)	.596* (.591*)	.622* (.616*)	.660* (.662*)	.867* (.863*)
A36	.568* (.559*)	.464* (.457*)	.598* (.591*)	.631* (.630*)	.654* (.649*)	.859* (.853*)

* Korelasyon katsayısının p < .001 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

a Pearson's r değerini, b Spearman's rho değerini temsil etmektedir.

Tablo 4.20 incelendiğinde, her bir maddenin alt boyut toplam puanıyla .30'un üzerinde bir korelasyona sahip olduğu görülmektedir. Buna göre açık mekan yeterlilik deneyimi altında yer alan maddelerin bu boyutun toplam puanıyla .738 ile .836 arasında; otantik açık mekan deneyimi içinde yer alan maddelerin bu boyutun toplam puanıyla .762 ile .857 arasında;

sosyal açık mekan deneyimi maddelerinin bu boyutun toplam puanıyla .700 ve .826 arasında; estetik açık mekan deneyim maddelerinin bu boyutun toplam puanıyla .727 ve .833 arasında; duygusal deneyim maddelerinin bu alt boyutun toplam puanıyla .699 ile .829 arasında; açık mekan nostalji ve sosyal konfor deneyimleri maddelerinin bu alt boyutun toplam puanıyla .794 ile .897 arasında korelasyon değerleri aldığı görülmektedir. Bu durum, alt boyutlar içinde yer alan maddelerin, homojen olduğunun ve ilgili oldukları alt boyutlarla aynı yapıyı ölçtüğünün bir göstergesidir. Diğer taraftan, maddelerin ait oldukları alt boyutlardan daha düşük olmak kaydıyla diğer alt boyutlar ile de .30'un üzerinde istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) korelasyon değerine sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bu 36 maddenin ifadeleri incelendiğinde genel deneyimlere odaklanılarak yazıldığı anlaşılmıştır. Ayrıca maddelerin bazılarının birden fazla yargı ifadesini içeren çift yönlü maddeler olduğu da görülmüştür. Bu sorunu gidermek için maddeler, mekânlarda yaşanan bireysel deneyimler ön plana çıkartılarak yeniden ifade edilmiştir. Ayrıca çift yargı bildiren maddeler, birbirinden ayrılmış ve yeni maddeler eklenmiştir.

Tablo 4.21. Açık Mekân Yeterliliği Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
A1	3.07	1.19	2.83	.86	.86	.86	0.607	0.843	0.844
A2	2.63	1.14					0.746	0.816	0.818
A3	2.83	1.11					0.673	0.830	0.833
A4	3.08	1.12					0.610	0.842	0.844
A5	2.71	1.04					0.646	0.836	0.839
A6	2.68	1.13					0.615	0.841	0.843

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.21'den, maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olduğu ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının da düştüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığı söylenebilir. Ayrıca ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.22. Otantik Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
A7	3.24	1.10					0.629	0.871	0.872
A14	3.24	1.11					0.698	0.855	0.857
A15	3.38	1.12	3.27	.92	.88	.88	0.766	0.839	0.840
A16	3.13	1.13					0.717	0.850	0.851
A17	3.36	1.16					0.739	0.845	0.848

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.22'de de maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olduğu ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının da düştüğü anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığı söylenebilir. Ayrıca, ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olduğu görülmektedir. Bu durum, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.23. Sosyal Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
A8	3.40	1.06					0.590	0.893	0.894
A9	3.26	1.06					0.751	0.875	0.877
A10	2.93	1.06					0.694	0.882	0.883
A11	3.07	1.09	3.14	.85	.90	.90	0.753	0.875	0.876
A12	3.09	1.07					0.749	0.875	0.877
A13	3.02	1.13					0.674	0.884	0.885
A18	3.19	1.12					0.682	0.883	0.885

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.23'den de izleneceği üzere, maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerindedir ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda Cronbach's α ve McDonald's ω güvenilirlik katsayıları düşmektedir. Dolayısıyla bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığı söylenebilir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.24. Estetik Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
A19	2.88	1.15					0.598	0.863	0.865
A20	3.17	1.13					0.626	0.858	0.862
A21	2.74	1.13					0.746	0.838	0.839
A22	2.73	1.15	2.82	.89	.87		0.723	0.841	0.843
A23	2.56	1.11					0.699	0.846	0.847
A24	2.86	1.15					0.648	0.855	0.856

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.24'de yer alan maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerindedir. Güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığı söylenebilir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.25. Duygusal Açık Mekân Deneyimleri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
A25	3.00	1.10					0.721	0.913	0.914
A26	3.04	1.09					0.759	0.910	0.911
A27	2.96	1.07					0.750	0.911	0.911
A28	3.12	1.07					0.729	0.913	0.913
A29	2.99	1.11	3.06	.87	.92	.92	0.754	0.911	0.911
A30	3.13	1.09					0.777	0.909	0.909
A31	3.06	1.04					0.735	0.912	0.913
A33	3.15	1.11					0.678	0.917	0.917

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.25'de yer alan maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayıları .50'nin üzerindedir. Güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığı söylenebilir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.26. Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
A32	2.90	1.14					0.634	0.855	0.856
A34	2.87	1.13	2.86	.97	.86	.86	0.720	0.821	0.824
A35	2.84	1.13					0.754	0.807	0.808
A36	2.82	1.19					0.733	0.815	0.819

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.26'da yer alan maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayıları .50'nin üzerindedir. Güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığı söylenebilir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Madde analizleri ve AFA sonuçlarından sonra kent açık mekân deneyimleri ölçeğinde yer alan maddeler ile ilgili birtakım düzeltme kararları alınmıştır. Genel olarak özellikle otantiklik, sosyal etkileşim, estetik, duygusal ve sosyal konfor deneyimlerine ilişkin maddelerin, genel deneyimlere odaklandığı, buna karşın bireysel deneyimlerin öne çıkmasına izin vermediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu alt boyutlara ilişkin maddeler, bireysel deneyimlere odaklanmayı sağlayacak biçimde yeniden ifade edilmiştir. Örneğin; "A11= Kentin bazı açık alanları can sıkıntısını gidermek için gezinti ya da dolaşma imkanı sunmaktadır" maddesi, "A11= Kentin bazı açık alanlarında, can sıkıntısını gidermek için gezintiye çıkabilmekteyim" biçiminde bireysel deneyim odaklı olarak yeniden ifade edilmiştir. Ayrıca çift yönlü, birden fazla yargı içeren ve kafa karıştırıcı maddeler, madde eklemek suretiyle ayrı maddeler olarak ölçeğe eklenmiştir. Bu düzeltmeler, Tablo 4.27'de sunulmuştur.

Tablo 4.27. Kent Açık Mekân Deneyimleri Maddelerinde Yapılan Düzenlemeler

ESKİ MADDE		YENİ MADDE	
No	İfade	No	İfade
A9	Kentin bazı açık alanları, aile bireyleri ve arkadaşlar ile birlikte vakit geçirme imkânı sunmaktadır	A9	Kentin bazı açık alanlarında, yakınlarım ile birlikte vakit geçirebilmekteyim
A10	Kentin bazı açık alanları, yeni arkadaşlar edinme ya da yakın arkadaşlıklar geliştirme imkânı sağlamaktadır	A9	Kentin bazı açık alanlarında, yeni arkadaşlar edinebilmekteyim
A13	Kentin bazı açık alanlarını ziyarete gelmiş diğer insanları izlemek, keyif ve mutluluk vermektedir	A12	Kentin bazı açık alanlarındaki insan kalabalığını izlemek, bana keyif vermektedir
A18	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, insanların kendisini iyi hissetmesini, manevi huzur bulmasını sağlamaktadır	A17	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bana kendimi iyi hissettirmektedir
		A18	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bana manevi huzur vermektedir
A25	Kentin bazı açık alanları, modern yaşamın telaşından, şehir kalabalığından uzaklaşabilme imkânı sunmaktadır	A25	Kentin bazı açık alanları, beni modern yaşamın telaşından uzaklaştırmaktadır
		A26	Kentin bazı açık alanlarında, şehir kalabalığından kaçabilmekteyim

A26	Kentin bazı açık alanları kafa dağıtma ve zihinsel olarak rahatlayabilme imkânı sunmaktadır	A27	Kentin bazı açık alanları beni zihinsel olarak rahatlatmaktadır
A29	Kentin doğal ve tarihi alanları yeni yerler keşfetme ve macera yaşama imkânı sağlamaktadır	A30	Kentin doğal ve tarihi alanlarında yeni yerler keşfedebilmekteyim
A30	Kentin doğal ve tarihi alanlarında yeni ve farklı bilgiler edinilebilmektedir	A31	Kentin doğal ve tarihi alanlarında yeni bilgiler edinebilmekteyim
A32	Kentin bazı açık alanları, geçmiş dönemlerime (yıllarıma) ait bazı özel yaşayışlarımı ya da yaşadığım yerleri anımsatmaktadır	A33	Kentin bazı açık alanları, bana geçmişime ait bazı özel yaşayışlarımı anımsatmaktadır
A33	Kentin doğal ve tarihi alanları ya da yapıları, geçmiş insan yaşayışlarını düşündürmektedir	A34	Kentin bazı açık alanları, bana daha önce yaşadığım bazı yerleri hatırlatmaktadır
		A35	Kentin doğal ve tarihi alanları ya da yapıları bana geçmişte insanların nasıl zorlu şartlarda yaşadıklarını düşündürmektedir

Yapılan bu düzeltme işlemleri, uzman görüşü alınarak gerçekleştirilmiş ve sonrasında ölçeğe son şekli verilmiştir. Buna göre ilk haliyle toplam 36 maddeden oluşan kent açık mekân deneyimleri ölçeği, bu düzeltmelerden sonra toplam 38 maddeyi kapsamıştır. İkinci saha testi uygulamasında anketin bu son hali kullanılarak veri toplanmıştır.

4.2.1.3. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları

Kent sosyal çevre deneyimleri yapısı için de diğer ölçekler de uygulanan benzer süreç işletilmiş ve ilk olarak AFA çalışmasından önce, maddelere verilen yanıtların ayırt edicilikleri, frekans dağılımları ve betimsel istatistikler yoluyla incelenmiştir. Analizlere geçmeden önce hem madde analizlerinde hem de AFA’da yer alacak sosyal çevre deneyimlerine ilişkin ölçek maddeleri incelenirken S5 maddesinin (Diğer kentlerden göç alan bir kenttir), içeriği bakımından tam olarak ne ifade ettiği anlaşılamamıştır. Bu nedenle nitel veri tekrar kontrol edilmiş ve “kent’in göç alma” durumunun katılımcılar tarafından güvenlik sorunları ile ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu maddenin, İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimlerinden Güvenlik deneyimi içerisinde yer alması gerektiğine karar verilmiştir. Madde yeniden düzenlenerek (Kontrolsüz göçler nedeniyle güvenlik sorunu yaşanan bir kenttir) ilgili boyut altına taşınmıştır. Dolayısıyla sosyal çevre deneyim ölçeğindeki hem AFA hem de madde analizlerine dahil edilmemiştir. Kentin sosyal çevre deneyimlerine ilişkin frekans değerleri, Tablo 4.28’de sunulmuştur.

Tablo 4.28. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar

Madde	1*		2*		3*		4*		5*	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
S1	174	26.0	213	31.8	201	30.0	62	9.3	19	2.8
S2	158	23.6	226	33.8	195	29.1	68	10.2	22	3.3
S3	136	20.3	204	30.5	204	30.5	97	14.5	28	4.2
S4	132	19.7	209	31.2	206	30.8	90	13.5	32	4.8
S6	92	13.8	158	23.6	239	35.7	140	20.9	40	6.0
S7	90	13.5	139	20.8	256	38.3	141	21.1	43	6.4
S8	81	12.1	147	22.0	253	37.9	149	22.3	37	5.5

S9	62	9.3	150	22.5	222	33.2	144	21.6	90	13.5
S10	81	12.1	127	19.0	254	38.0	146	21.8	61	9.1
S11	133	19.9	128	19.1	168	25.1	155	23.2	85	12.7
S12	83	12.4	102	15.2	229	34.2	162	24.2	93	13.9
S13	120	17.9	164	24.5	186	27.8	118	17.6	81	12.1
S14	54	8.1	101	15.1	209	31.3	177	26.5	127	19.0
S15	60	9.0	98	14.7	230	34.4	190	28.4	90	13.5
S16	64	9.6	100	15.0	227	34.0	191	28.6	86	12.9
S17	132	19.7	148	22.1	212	31.7	135	20.2	42	6.3
S18	104	15.6	129	19.3	216	32.3	158	23.7	61	9.1
S19	99	14.8	150	22.4	196	29.3	133	19.9	91	13.6
S20	93	13.9	123	18.4	253	37.8	144	21.5	56	8.4
S21	103	15.4	136	20.4	245	36.7	131	19.6	53	7.9
S22	103	15.4	155	23.2	228	34.1	133	19.9	50	7.5
S23	99	14.8	138	20.6	251	37.5	134	20.0	47	7.0
S24	117	17.5	162	24.2	218	32.6	120	17.9	52	7.8
S25	89	13.3	134	20.0	238	35.6	144	21.5	64	9.6
S26	132	19.7	133	19.9	214	32.0	145	21.7	45	6.7
S27	164	24.5	147	22.0	201	30.0	117	17.5	40	6.0
S28	10	15.1	159	23.8	225	33.7	137	20.5	46	6.9
S29	119	17.8	153	22.9	214	32.0	141	21.1	42	6.3
S30	56	8.4	106	15.8	209	31.2	217	32.4	81	12.1
S31	109	16.3	143	21.4	209	31.2	147	22.0	61	9.1
S32	67	10.0	115	17.2	218	32.6	186	27.8	82	12.3
S33	102	15.2	149	22.3	235	35.1	140	20.9	43	6.4

*(1)Kesinlikle Katılmıyorum; (2)Katılmıyorum; (3)Kısmen Katılmıyorum; (4)Katılıyorum; (5)Kesinlikle Katılıyorum
f: Frekans; %: Yüzde

Tablo 4.28’de görüldüğü üzere, kent sosyal çevre deneyimleri ölçeğinde yer alan maddelerde, seçenklere verilen yanıtların ağırlıklı olarak büyük çoğunluğu, “(3) Kısmen Katılıyorum” orta nokta seçeneğinde toplanmıştır. Bu maddeler yeniden incelenmiş ve madde ifadeleri düzeltilmiştir.

Frekans dağılımlarından sonra maddelerin, ölçeğin %27’lik alt ve üst gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı, normallik ve grup içi varyans homojenliği varsayımları dikkate alınarak, etki büyüklükleri istatistikleri ile birlikte incelenmiştir. Bu analize ilişkin sonuçlara, Tabloda 4.29’da yer verilmiştir.

Tablo 4.29. Kent Sosyal Çevre Deneyim Maddelerinin Alt-Üst % 27’lik Gruplara Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

N=181	Grup	Ort.	Std. Sapma	t Değeri	p Değeri	%95 Güven Aralığı		sd	Etki Boyutu	
						En Alt	En Üst			
S1	Alt %27	1.48	0.696	Student's t	-7.59	< .001	-0.765	-0.45026	360	-0.798
	Üst %27	2.08	0.822	Mann-Whitney U	9413	< .001	-1.000	-8.39e-5		0.425
S2	Alt %27	1.55	0.718	Student's t	-7.10	< .001	-0.727	-0.41139	360	-0.746
	Üst %27	2.12	0.805	Mann-Whitney U	9841	< .001	-1.000	-7.51e-5		0.399
S3	Alt %27	1.61	0.734	Student's t	-7.94	< .001	-0.855	-0.51531	360	-0.834
	Üst %27	2.30	0.900	Mann-Whitney U	9359	< .001	-1.000	-1.000		0.429
S4	Alt %27	1.57	0.739	Student's t	-10.25	< .001	-0.994	-0.67413	360	-1.077
	Üst %27	2.41	0.809	Mann-Whitney U	7354	< .001	-1.000	-1.000		0.551
S6	Alt %27	1.83	0.849	Student's t	-8.35	< .001	-0.928	-0.57443	360	-0.878
	Üst %27	2.58	0.863	Mann-Whitney U	8897	< .001	-1.000	-1.000		0.457
S7	Alt %27	1.84	0.864	Student's t	-9.46	< .001	-1.041	-0.68277	360	-0.995
	Üst %27	2.70	0.869	Mann-Whitney U	8163	< .001	-1.000	-1.000		0.502
S8	Alt %27	1.87	0.863	Student's t	-9.83	< .001	-1.039	-0.69276	360	-1.033
	Üst %27	2.74	0.812	Mann-Whitney U	7918	< .001	-1.000	-1.000		0.517
S9	Alt %27	2.75	1.418	Student's t	-2.37 ^a	0.018***	-0.557	-0.05174	360	-0.249
	Üst %27	3.06	0.987	Mann-Whitney U	13823	0.008**	-1.000	-1.02e-5		0.156
S10	Alt %27	1.94	0.917	Student's t	-9.59	< .001	-1.072	-0.70704	360	-1.008
	Üst %27	2.83	0.847	Mann-Whitney U	7977	< .001	-1.000	-1.000		0.513
S11	Alt %27	1.66	0.846	Student's t	-11.17 ^a	< .001	-1.384	-0.96956	360	-1.174

	Üst %27	2.83	1.138	Mann-Whitney U	6926	< .001	-1.000	-1.000	0.577
S12	Alt %27	2.15	1.046	Student's t	-7.43	< .001	-1.041	-0.60535	-0.781
	Üst %27	2.97	1.062	Mann-Whitney U	9503	< .001	-1.000	-1.000	0.420
S13	Alt %27	2.60	1.369	Student's t	-1.58 ^a	0.115*	-0.471	0.05149	-0.166
	Üst %27	2.81	1.150	Mann-Whitney U	14379	0.039***	-1.000	-3.00e-5	0.122
S14	Alt %27	2.89	1.402	Student's t	-3.76 ^a	< .001	-0.777	-0.24303	-0.395
	Üst %27	3.40	1.172	Mann-Whitney U	12830	< .001	-1.000	-1.85e-5	0.217
S15	Alt %27	2.45	1.231	Student's t	-6.31 ^a	< .001	-0.971	-0.50945	-0.663
	Üst %27	3.19	0.989	Mann-Whitney U	10460	< .001	-1.000	-1.000	0.361
S16	Alt %27	2.30	1.080	Student's t	-7.61 ^a	< .001	-1.043	-0.61468	-0.800
	Üst %27	3.13	0.989	Mann-Whitney U	9507	< .001	-1.000	-1.000	0.420
S17	Alt %27	1.67	0.857	Student's t	-8.10	< .001	-0.934	-0.56900	-0.852
	Üst %27	2.42	0.907	Mann-Whitney U	8894	< .001	-1.000	-1.000	0.457
S18	Alt %27	1.76	0.861	Student's t	-10.36	< .001	-1.117	-0.76100	-1.089
	Üst %27	2.70	0.864	Mann-Whitney U	7363	< .001	-1.000	-1.000	0.551
S19	Alt %27	2.74	1.470	Student's t	-2.03 ^a	0.043***	-0.544	-0.00898	-0.214
	Üst %27	3.02	1.088	Mann-Whitney U	14094	0.019***	-1.000	-5.70e-6	0.140
S20	Alt %27	1.86	0.918	Student's t	-10.27	< .001	-1.132	-0.76824	-1.079
	Üst %27	2.81	0.842	Mann-Whitney U	7368	< .001	-1.000	-1.000	0.550
S21	Alt %27	1.76	0.833	Student's t	-10.33	< .001	-1.098	-0.74703	-1.086
	Üst %27	2.69	0.866	Mann-Whitney U	7643	< .001	-1.000	-1.000	0.533
S22	Alt %27	1.74	0.785	Student's t	-9.84	< .001	-1.034	-0.68956	-1.034
	Üst %27	2.60	0.880	Mann-Whitney U	7964	< .001	-1.000	-1.000	0.514
S23	Alt %27	1.75	0.769	Student's t	-11.12	< .001	-1.099	-0.76857	-1.169
	Üst %27	2.68	0.828	Mann-Whitney U	7127	< .001	-1.000	-1.000	0.565
S24	Alt %27	1.71	0.860	Student's t	-8.61	< .001	-0.998	-0.62655	-0.905
	Üst %27	2.52	0.934	Mann-Whitney U	8482	< .001	-1.000	-1.000	0.482
S25	Alt %27	1.91	0.877	Student's t	-8.55	< .001	-0.979	-0.61260	-0.899
	Üst %27	2.71	0.893	Mann-Whitney U	8757	< .001	-1.000	-1.000	0.465
S26	Alt %27	1.69	0.813	Student's t	-7.97 ^a	< .001	-0.950	-0.57441	-0.838
	Üst %27	2.45	0.997	Mann-Whitney U	9264	< .001	-1.000	-1.000	0.434
S27	Alt %27	1.48	0.663	Student's t	-9.52 ^a	< .001	-0.973	-0.64005	-1.001
	Üst %27	2.28	0.927	Mann-Whitney U	8389	< .001	-1.000	-1.000	0.488
S28	Alt %27	1.72	0.739	Student's t	-10.57	< .001	-1.047	-0.71865	-1.111
	Üst %27	2.61	0.847	Mann-Whitney U	7499	< .001	-1.000	-1.000	0.542
S29	Alt %27	1.67	0.837	Student's t	-9.47	< .001	-1.021	-0.66985	-0.996
	Üst %27	2.51	0.860	Mann-Whitney U	7928	< .001	-1.000	-1.000	0.516
S30	Alt %27	2.40	1.163	Student's t	-6.88 ^a	< .001	-0.980	-0.54461	-0.724
	Üst %27	3.16	0.932	Mann-Whitney U	9993	< .001	-1.000	-1.000	0.390
S31	Alt %27	2.03	0.999	Student's t	-4.39	< .001	-0.664	-0.25327	-0.462
	Üst %27	2.49	0.987	Mann-Whitney U	11981	< .001	-1.000	-2.74e-5	0.269
S32	Alt %27	2.43	1.265	Student's t	-6.54 ^a	< .001	-1.020	-0.54876	-0.688
	Üst %27	3.21	1.000	Mann-Whitney U	9988	< .001	-1.000	-1.000	0.390
S33	Alt %27	1.92	1.010	Student's t	-7.04	< .001	-0.891	-0.50163	-0.740
	Üst %27	2.61	0.866	Mann-Whitney U	9545	< .001	-1.000	-1.000	0.417

^a Levene testi anlamlıdır ($p < .05$), bu da eşit varyans varsayımının ihlal edildiğini göstermektedir

N: Gözlem sayısı; Ort.: Ortalama; sd: Serbestlik Derecesi

* $p > .05$; ** $p < .01$; $p < .05$

Tablo 4.29'dan kent sosyal çevre deneyimleri maddelerine yönelik bağımsız örneklem t testi sonuçları incelendiğinde sosyal çevre deneyimleri ölçme aracında yer alan neredeyse bütün maddelerin, alt ve üst %27'lik grup arasında .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) biçimde farklılaştığı görülebilir. Alt ve üst grup yordayıcı değişkeninin etki boyutunu inceleyebilmek için hesaplanan d değerleri incelendiğinde maddelerin büyük çoğunluğunda bu ayıricılığın yüksek (geniş) etki düzeyinde ($d > .08$) olduğu da dikkat çekmektedir. Ancak S9 ($p < .05$), S13 ($p > .05$) ve S19 ($p < .05$) maddeleri, diğer maddelere kıyasla, iki grubu birbirinden ayırt etmede daha zayıf görünmektedir. Hatta S13'ün bu özelliğe sahip olanlar ile olmayaları ayırt edemediği anlaşılmaktadır. Bu maddeler incelendiğinde S9 (Farklı yaşam tarzına ya da düşünce yapısına sahip insanlarla biraraya gelmenin zor olduğu bir

kenttir) ve S13 (Sosyal açıdan kendimi yabancı ve yalnız hissettiğim bir kenttir) maddelerinin birden fazla yargı içerdiği ve ters ifadeli maddeler olduğu görülmüştür. S19 (Yerel halkı, Aksaraylı olmayanlara karşı önyargılı davranan bir kenttir) maddesinin ise ters bir madde özelliği göstermektedir. Dolayısıyla bu maddeler ile ilgili gerekli düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiştir. S9 maddesi, “Bu kentte, farklı yaşam tarzına sahip insanlarla bir araya gelebilmekteyim” biçiminde yeniden ifade edilmiştir. S13 maddesi, “Bu kentte sosyal açıdan kendimi yabancı hissediyorum” ve “Bu kentte sosyal açıdan kendimi yalnız hissediyorum” biçiminde iki farklı madde olarak düzenlenmiştir. S19 maddesi ise “Yerel halkı bu kentten olmayanlara karşı önyargılı davranan bir kenttir” biçiminde olumsuzluk korunarak yeniden düzenlenmiştir.

Bir sonraki aşamada, bir maddeye verilen yanıtlar ile ölçeğin tümüne verilen yanıtlar arasındaki doğrusal ve pozitif yönlü ilişkinin olup olmadığı, basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu analizde madde puanları yordayıcı değişken; toplam ölçek puanı ise, yordanan değişken olarak tanımlanmaktadır. Regresyon analizi sonuçları, Tablo 4.30’dan takip edilebilir.

Tablo 4.30. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	R	R ²	F	sd	Beta Katsayısı	Std. Beta Katsayısı	%95 Güven Aralığı		t Değeri	p Değeri
							En Düşük	En Yüksek		
S1	.676	.457	561	1.667	15.3	.68	.62	.73	23.7	< .001
S2	.683	.467	584	1.667	15.3	.68	.63	.74	24.2	< .001
S3	.688	.473	599	1.667	14.8	.69	.63	.74	24.5	< .001
S4	.696	.484	626	1.667	15.0	.70	.64	.75	25.0	< .001
S6	.741	.549	813	1.667	15.9	.74	.69	.79	28.5	< .001
S7	.732	.535	768	1.667	15.8	.73	.68	.78	27.7	< .001
S8	.731	.535	767	1.667	16.2	.73	.68	.78	27.7	< .001
S9	.341	.12	87.8	1.667	6.94	.34	.27	.41	9.37	< .001
S10	.735	.540	783	1.667	15.5	.74	.68	.79	28.0	< .001
S11	.686	.471	594	1.667	12.3	.69	.63	.74	24.4	< .001
S12	.643	.412	470	1.667	12.7	.64	.59	.70	21.7	< .001
S13	.267	.071	51.1	1.667	4.99	.27	.19	.34	7.15	< .001
S14	.346	.012	90.4	1.667	6.92	.35	.27	.42	9.51	< .001
S15	.533	.284	264	1.667	11.1	.53	.47	.60	16.3	< .001
S16	.642	.412	466	1.667	13.3	.64	.58	.70	21.6	< .001
S17	.737	.543	794	1.667	14.8	.74	.69	.79	28.2	< .001
S18	.751	.565	865	1.667	14.9	.75	.70	.80	29.4	< .001
S19	.219	.048	33.5	1.667	4.13	.22	.14	.29	5.78	< .001
S20	.730	.533	762	1.667	15.2	.73	.68	.78	27.6	< .001

S21	.756	.571	888	1.667	15.6	.76	.71	.81	29.8	< .001
S22	.763	.582	930	1.667	15.7	.76	.71	.81	30.5	< .001
S23	.762	.580	922	1.667	16.0	.76	.71	.81	30.4	< .001
S24	.709	.503	675	1.667	14.3	.71	.66	.76	26.0	< .001
S25	.714	.510	694	1.667	14.6	.71	.66	.77	26.3	< .001
S26	.726	.527	744	1.667	14.4	.73	.67	.78	27.3	< .001
S27	.739	.546	801	1.667	14.5	.74	.69	.79	28.3	< .001
S28	.761	.579	917	1.667	15.8	.76	.71	.81	30.3	< .001
S29	.746	.557	837	1.667	15.2	.75	.70	.80	28.9	< .001
S30	.621	.386	419	1.667	13.1	.62	.56	.68	20.5	< .001
S31	.642	.412	468	1.667	12.6	.64	.58	.70	21.6	< .001
S32	.476	.226	195	1.667	9.77	.48	.41	.54	14.0	< .001
S33	.624	.389	425	1.667	13.1	.62	.57	.68	20.6	< .001

R: Koralasyon katsayısı; R²: Belirleyicilik katsayısı; sd: Serbestlik derecesi

Tablo 4.30'a bakıldığında, kent sosyal çevre deneyimleri ölçeğinde yer alan maddelerin tümünün toplam sosyal varlık puanının açıklayıcılığına katkı sağladığı anlaşılmaktadır. En yüksek katkıyı sağlayan maddeler *t* değerlerine bakıldığında S18, S21, S22, S23 iken; en düşük katkı sağlayan maddelerin, S9, S14 ve S19 maddeleri olduğu görülmektedir. Bu maddelerin ölçme aracını oluşturan maddeler arasında yer alabileceği söylenebilir, ancak en düşük açıklayıcılığa sahip maddeler için düzeltme işlemi göz önünde bulundurulabilir.

Bu aşamadan sonra kent sosyal çevre deneyimlerine ilişkin AFA gerçekleştirilmiştir. Daha sonrasında ilk olarak PA ve MAP analizleri incelenmiş ve her iki analizin de 3 faktörlü bir yapı önerdiği görülmüştür. Önerilen bu 3 faktörlü yapı dikkate alınmış, ancak en uygun yapıya ulaşabilmek adına sırasıyla 3, 4, 5, 6 ve 7 faktörlü çözümler de ULS yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir (diğer alternatif analiz sonuçları, tez projesinin bulut bağlantısından izlenebilir). Maddelerin farklı maddelere yük vermesi, teorik olarak anlamsız bir faktör yapısının ortaya çıkması ve tutumluluk (parsimoni) ilkesi göz önüne alındığında, 6 faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiş ve bu yapıya ilişkin sonuçlar raporlanmıştır. Tablo 4.31'de, AFA sonucunda promax döndürme yöntemi kullanıldıktan sonra ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, her boyutun özdeğeri ve açıkladığı varyans ile toplam varyans değerleri verilmiştir.

Tablo 4.31. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları

Maddeler (N=669)	Faktör Yükleri						Ortak Varyans
	1.Faktör	2.Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör	6. Faktör	
S1	-0.054	0.009	0.021	-0.018	0.943	0.038	0.843
S2	0.014	0.065	0.040	-0.018	0.937	-0.094	0.886
S3	-0.050	0.001	-0.017	0.030	0.906	0.044	0.822
S4	0.094	-0.068	0.036	0.212	0.642	0.004	0.704
S6	0.264	0.024	-0.018	0.322	0.085	0.256	0.618
S7	0.060	-0.063	-0.005	0.545	0.109	0.311	0.676

S8	0.118	-0.125	0.046	0.481	0.216	0.240	0.655
S9	-0.085	0.068	0.428	0.137	-0.035	0.298	0.342
S10	0.174	0.009	0.011	0.339	0.018	0.431	0.656
S11	0.284	0.003	-0.115	0.127	0.029	0.479	0.611
S12	-0.044	0.085	-0.159	0.263	0.043	0.610	0.655
S13	0.174	-0.017	0.728	-0.171	0.153	-0.005	0.592
S14	-0.145	0.147	0.318	-0.096	-0.113	0.680	0.540
S15	0.188	-0.051	0.093	0.014	-0.052	0.598	0.473
S16	0.153	0.017	-0.007	-0.049	0.088	0.695	0.662
S17	0.757	-0.164	-0.001	0.011	0.163	0.066	0.689
S18	0.766	0.000	-0.103	-0.127	-0.012	0.303	0.768
S19	-0.071	-0.059	0.636	0.230	-0.031	0.037	0.427
S20	0.708	0.035	-0.032	-0.034	0.019	0.145	0.651
S21	0.811	0.003	-0.015	-0.044	0.015	0.098	0.722
S22	0.969	-0.002	0.020	-0.078	-0.003	-0.035	0.801
S23	0.806	0.014	-0.035	0.034	-0.020	0.066	0.746
S24	0.722	-0.039	0.137	0.248	-0.047	-0.122	0.643
S25	0.621	0.141	0.073	0.221	-0.058	-0.115	0.626
S26	0.527	-0.012	0.083	0.329	0.022	-0.045	0.611
S27	0.379	-0.047	-0.016	0.453	0.183	-0.090	0.696
S28	0.307	0.175	-0.082	0.445	0.118	-0.090	0.733
S29	0.502	0.109	0.017	0.285	0.142	-0.167	0.689
S30	0.013	0.783	-0.056	-0.056	0.007	0.189	0.729
S31	0.266	0.580	-0.001	-0.030	0.087	-0.052	0.599
S32	0.082	0.330	0.064	0.162	-0.013	0.027	0.274
S33	0.249	0.265	0.024	0.133	0.171	-0.049	0.442
Öz Değer:	15.484	2.219	1.976	1.239	1.038	.804	.782
Açıklanan Varyans:	%48	%7	%6	%4	%3	%3	
Toplam Açıklanan Varyans : %71							
Faktörler Arası Korelasyon Matrisi							
	F1	F2	F3	F4	F5		
F1	-						
F2	.593	-					
F3	.002	.191	-				
F4	.692	.578	.037	-			
F5	.668	.456	.160	.657	-		
F6	.542	.453	.095	.458	.336	-	

Tablo 4.31 incelendiğinde kent sosyal çevre deneyimleri ölçeği için gerçekleştirilen AFA sonuçlarından, bu yapının 6 alt boyuttan oluştuğu ve bu 6 boyutun toplam varyansın %71'ini açıkladığı görülebilir. Başka bir ifadeyle toplam 32 madde anlamlı biçimde 6 faktör altında toplanmaktadır. Maddelerin faktör yüklerine göre dağılımları incelendiğinde S17, S18, S19, S20, S21, S22, S23, S24, S25, S26, S27, S28 ve S29 maddelerinin birinci faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu maddeler, kentte yaşayan yerel halkın hoşgörülü, misafirperver, önyargılı, arkadaş canlısı gibi tutum ve davranışlara sahip olup olmadıklarına ve kişinin kente uyum sağlaması ve kendisini ifade edebilmesiyle ilgili ifadeler olduğundan **Yerel Halkın Tutumu-Sosyal Konfor** olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör altında toplanan S31, S32 ve S32 maddeleri kentin kültürel yönünü temsil ettiğinden **Kültürel Otantiklik**; üçüncü faktörde yer alan S9, S13 ve S19 maddeleri kişinin kentte yalnız hissetmesini vurgulayan maddeler olduğundan **Sosyal Yabancılık** olarak isimlendirilmiştir. Dördüncü faktörde yer alan maddelerin, yeni kişilerle tanışma, farklı özelliklere sahip insanlarla biraraya gelme gibi yönleri olduğu için **Arkadaş Edinme** ismini almıştır. Beşinci faktör altındaki maddeler, sahip olunan sosyal çevre ile gelişen ilişkileri vurgulamakta ve bu nedenle **Yakın Çevre İlişkileri** olarak nitelendirilmiştir. Son faktör altındaki maddelerin daha çok kentteki sosyal faaliyetler, kent yaşantısı gibi kentteki sosyal hayat etrafında bir anlam kazandığı anlaşılmış ve **Sosyal Canlılık** olarak tanımlanmıştır.

Bununla birlikte bazı sorunlu maddelerin olduğu da dikkat çekmektedir. S9 maddesinin teorik anlamlılık bakımından Arkadaş Edinme alt boyutu altında yer alması beklenirken, Sosyal Yabancılaşık alt boyutuna yük verdiği görülmüştür. Bu madde incelendiğinde çift yönlü bir madde olduğu (Farklı yaşam tarzına ya da düşünce yapısına sahip insanlarla bir araya gelmenin zor olduğu bir kenttir) ve düzeltilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Söz konusu madde, “S9= Bu kentte farklı yaşam tarzına sahip insanlarla bir araya gelebilmekteyim” biçiminde yeniden ifade edilmiştir. Benzer sorun S28 maddesinde (İnsanların sosyal açıdan kolaylıkla uyum sağlayabildikleri bir kenttir) de görülmektedir. Bu maddenin Yerel Halkın Tutumu-Sosyal Konfor boyutunda yer alması beklenmekteydi. Dolayısıyla bu madde de “Bu kente, sosyal açıdan kolaylıkla uyum sağlayabildim” biçiminde düzeltilmiştir. S10 (Sıcak, samimi, içten komşuluk ilişkilerinin bulunduğu bir kenttir) ve S27 (Kendimi özdeşleştirdiği bir kenttir) maddelerinin ise iki farklı alt boyuta yük veren binişik maddeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu maddeler, bireysel deneyimi öne çıkaracak biçimde sadeleştirilerek yeniden yazılmış (S10=Bu kentte, samimi komşuluk ilişkileri geliştirebilmekteyim; S31= Bu kentle, kendimi özdeşleştirebilmekteyim) ve ölçekte korunmuştur. S33 maddesinin de hiçbir boyuta yük vermediği görülmektedir. Bu madde çift yönlü bir madde (S33= Kültürel yozlaşmanın yaşanmadı, kendine özgü kültürün sürdürüldüğü bir kenttir) olup, “S37=Kendine özgü kültürün sürdürüldüğü bir kenttir” biçiminde yeniden yazılmıştır.

Sosyal yapı varlıkları deneyim ölçeğinde yer alan maddeler arasındaki ilişkiler, maddeler arası korelasyon analizi ile incelenmiştir. Maddelere ait maddeler arası korelasyon sonuçları, Tablo 4.32’de görülebilir.

Tablo 4.32. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	S1	S2	S3	S4	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12	S13	S14	S15
S1	—													
S2	0.805 ^a ***	—												
S3	0.810 ^b ***	0.738 ***	—											
S4	0.744 ***	0.751 ***	0.714 ***	—										
S6	0.659 ***	0.695 ***	0.686 ***	0.501 ***	—									
S7	0.437 ***	0.486 ***	0.484 ***	0.494 ***	0.614 ***	—								
S8	0.438 ***	0.476 ***	0.477 ***	0.516 ***	0.615 ***	0.669 ***	—							
S9	0.481 ***	0.438 ***	0.505 ***	0.517 ***	0.606 ***	0.673 ***	0.236 ***	—						
S10	0.531 ***	0.526 ***	0.539 ***	0.543 ***	0.594 ***	0.673 ***	0.223 ***	0.306 ***	—					
S11	0.533 ***	0.518 ***	0.534 ***	0.539 ***	0.594 ***	0.673 ***	0.223 ***	0.300 ***	0.571 ***	—				
S12	0.182 ***	0.173 ***	0.177 ***	0.166 ***	0.208 ***	0.246 ***	0.236 ***	0.198 ***	0.570 ***	0.630 ***	—			
S13	0.168 ***	0.145 ***	0.164 ***	0.154 ***	0.205 ***	0.223 ***	0.223 ***	0.192 ***	0.570 ***	0.632 ***	0.630 ***	—		
S14	0.416 ***	0.396 ***	0.440 ***	0.467 ***	0.624 ***	0.586 ***	0.586 ***	0.220 ***	0.563 ***	0.567 ***	0.632 ***	0.010	—	
S15	0.410 ***	0.383 ***	0.431 ***	0.460 ***	0.625 ***	0.575 ***	0.575 ***	0.209 ***	0.567 ***	0.567 ***	0.632 ***	0.003	0.268 ***	—
S16	0.358 ***	0.354 ***	0.390 ***	0.397 ***	0.502 ***	0.505 ***	0.466 ***	0.198 ***	0.570 ***	0.567 ***	0.632 ***	0.003	0.255 ***	0.434 ***
S17	0.364 ***	0.351 ***	0.388 ***	0.398 ***	0.506 ***	0.504 ***	0.463 ***	0.192 ***	0.570 ***	0.567 ***	0.632 ***	0.003	0.255 ***	0.435 ***
S18	0.335 ***	0.316 ***	0.359 ***	0.387 ***	0.494 ***	0.522 ***	0.506 ***	0.220 ***	0.563 ***	0.567 ***	0.632 ***	0.003	0.255 ***	0.435 ***
S19	0.328 ***	0.302 ***	0.346 ***	0.380 ***	0.499 ***	0.527 ***	0.502 ***	0.209 ***	0.567 ***	0.567 ***	0.632 ***	0.003	0.255 ***	0.435 ***
S20	0.213 ***	0.235 ***	0.204 ***	0.214 ***	0.114 **	0.070	0.116 **	0.332 ***	0.107 **	0.044	0.010	—	0.268 ***	—
S21	0.206 ***	0.218 ***	0.196 ***	0.207 ***	0.103 **	0.069	0.103 **	0.336 ***	0.101 **	0.048	0.003	—	0.255 ***	—
S22	0.117 **	0.073	0.101 **	0.075	0.210 ***	0.235 ***	0.201 ***	0.305 ***	0.285 ***	0.304 ***	0.338 ***	0.268 ***	—	—
S23	0.093 *	0.044	0.076	0.058	0.199 ***	0.217 ***	0.181 ***	0.294 ***	0.272 ***	0.294 ***	0.337 ***	0.255 ***	—	—
S24	0.258 ***	0.216 ***	0.242 ***	0.250 ***	0.396 ***	0.385 ***	0.350 ***	0.222 ***	0.405 ***	0.432 ***	0.466 ***	0.143 ***	0.434 ***	—
S25	0.245 ***	0.196 ***	0.234 ***	0.232 ***	0.399 ***	0.389 ***	0.345 ***	0.214 ***	0.410 ***	0.433 ***	0.472 ***	0.126 **	0.435 ***	—
S26	0.352 ***	0.297 ***	0.362 ***	0.347 ***	0.476 ***	0.499 ***	0.442 ***	0.226 ***	0.548 ***	0.522 ***	0.547 ***	0.091 *	0.419 ***	0.535 ***
S27	0.338 ***	0.281 ***	0.351 ***	0.335 ***	0.476 ***	0.497 ***	0.431 ***	0.216 ***	0.538 ***	0.517 ***	0.544 ***	0.086 *	0.403 ***	0.533 ***
S28	0.486 ***	0.502 ***	0.506 ***	0.520 ***	0.534 ***	0.515 ***	0.534 ***	0.088 *	0.501 ***	0.516 ***	0.373 ***	0.148 ***	0.120 **	0.339 ***
S29	0.480 ***	0.502 ***	0.504 ***	0.516 ***	0.539 ***	0.511 ***	0.529 ***	0.073	0.490 ***	0.512 ***	0.376 ***	0.143 ***	0.094 *	0.329 ***
S30	0.413 ***	0.401 ***	0.408 ***	0.399 ***	0.592 ***	0.518 ***	0.503 ***	0.164 ***	0.619 ***	0.569 ***	0.487 ***	0.047	0.208 ***	0.424 ***
S31	0.419 ***	0.402 ***	0.418 ***	0.400 ***	0.589 ***	0.510 ***	0.498 ***	0.154 ***	0.618 ***	0.568 ***	0.494 ***	0.052	0.197 ***	0.422 ***
S32	0.153 ***	0.163 ***	0.126 **	0.141 ***	0.070	0.118 **	0.140 ***	0.297 ***	0.113 **	0.032	0.018	0.415 ***	0.233 ***	0.087 *
S33	0.152 ***	0.156 ***	0.116 **	0.142 ***	0.062	0.113 **	0.129 ***	0.299 ***	0.114 **	0.037	0.012	0.410 ***	0.212 ***	0.076 *
S34	0.416 ***	0.432 ***	0.421 ***	0.457 ***	0.510 ***	0.505 ***	0.506 ***	0.126 **	0.530 ***	0.540 ***	0.456 ***	0.109 **	0.181 ***	0.357 ***
S35	0.418 ***	0.421 ***	0.411 ***	0.450 ***	0.512 ***	0.497 ***	0.493 ***	0.104 **	0.515 ***	0.541 ***	0.456 ***	0.092 *	0.161 ***	0.342 ***
S36	0.442 ***	0.445 ***	0.454 ***	0.469 ***	0.553 ***	0.509 ***	0.552 ***	0.136 ***	0.523 ***	0.512 ***	0.465 ***	0.117 **	0.162 ***	0.385 ***
S37	0.436 ***	0.444 ***	0.446 ***	0.473 ***	0.558 ***	0.507 ***	0.545 ***	0.120 **	0.511 ***	0.506 ***	0.466 ***	0.104 **	0.139 ***	0.372 ***
S38	0.449 ***	0.464 ***	0.490 ***	0.500 ***	0.537 ***	0.498 ***	0.509 ***	0.172 ***	0.498 ***	0.500 ***	0.439 ***	0.129 ***	0.122 **	0.357 ***
S39	0.459 ***	0.463 ***	0.496 ***	0.498 ***	0.537 ***	0.488 ***	0.500 ***	0.150 ***	0.482 ***	0.498 ***	0.446 ***	0.124 **	0.096 *	0.349 ***
S40	0.450 ***	0.464 ***	0.460 ***	0.486 ***	0.568 ***	0.513 ***	0.510 ***	0.186 ***	0.518 ***	0.531 ***	0.464 ***	0.061	0.149 ***	0.364 ***
S41	0.446 ***	0.458 ***	0.461 ***	0.485 ***	0.562 ***	0.501 ***	0.499 ***	0.174 ***	0.507 ***	0.533 ***	0.464 ***	0.059	0.127 **	0.352 ***
S42	0.449 ***	0.493 ***	0.445 ***	0.479 ***	0.526 ***	0.479 ***	0.494 ***	0.162 ***	0.479 ***	0.410 ***	0.339 ***	0.123 **	0.086 *	0.301 ***
S43	0.449 ***	0.488 ***	0.449 ***	0.476 ***	0.518 ***	0.474 ***	0.490 ***	0.136 ***	0.463 ***	0.408 ***	0.342 ***	0.116 **	0.063	0.290 ***
S44	0.442 ***	0.468 ***	0.428 ***	0.452 ***	0.491 ***	0.470 ***	0.483 ***	0.167 ***	0.486 ***	0.436 ***	0.390 ***	0.126 **	0.134 ***	0.283 ***
S45	0.451 ***	0.473 ***	0.433 ***	0.457 ***	0.493 ***	0.475 ***	0.480 ***	0.155 ***	0.480 ***	0.440 ***	0.396 ***	0.124 **	0.126 **	0.287 ***
S46	0.496 ***	0.493 ***	0.452 ***	0.516 ***	0.499 ***	0.477 ***	0.498 ***	0.142 ***	0.484 ***	0.466 ***	0.413 ***	0.134 ***	0.169 ***	0.351 ***
S47	0.510 ***	0.502 ***	0.466 ***	0.524 ***	0.503 ***	0.475 ***	0.496 ***	0.132 ***	0.481 ***	0.468 ***	0.419 ***	0.135 ***	0.152 ***	0.344 ***
S48	0.539 ***	0.549 ***	0.566 ***	0.571 ***	0.530 ***	0.544 ***	0.519 ***	0.121 **	0.486 ***	0.529 ***	0.426 ***	0.107 **	0.081 *	0.297 ***
S49	0.541 ***	0.557 ***	0.562 ***	0.569 ***	0.528 ***	0.536 ***	0.513 ***	0.109 **	0.477 ***	0.528 ***	0.416 ***	0.107 **	0.063	0.293 ***
S50	0.520 ***	0.553 ***	0.530 ***	0.543 ***	0.566 ***	0.553 ***	0.541 ***	0.119 **	0.532 ***	0.481 ***	0.461 ***	0.058	0.096 *	0.322 ***
S51	0.517 ***	0.545 ***	0.525 ***	0.536 ***	0.560 ***	0.548 ***	0.538 ***	0.110 **	0.523 ***	0.482 ***	0.462 ***	0.043	0.076 *	0.312 ***
S52	0.530 ***	0.538 ***	0.541 ***	0.537 ***	0.511 ***	0.546 ***	0.547 ***	0.143 ***	0.458 ***	0.459 ***	0.382 ***	0.128 ***	0.085 *	0.297 ***
S53	0.536 ***	0.536 ***	0.539 ***	0.540 ***	0.504 ***	0.542 ***	0.539 ***	0.132 ***	0.450 ***	0.458 ***	0.379 ***	0.119 **	0.061	0.291 ***
S54	0.340 ***	0.317 ***	0.333 ***	0.334 ***	0.434 ***	0.407 ***	0.389 ***	0.261 ***	0.481 ***	0.402 ***	0.436 ***	0.108 **	0.296 ***	0.318 ***
S55	0.328 ***	0.295 ***	0.309 ***	0.311 ***	0.431 ***	0.398 ***	0.373 ***	0.248 ***	0.465 ***	0.395 ***	0.424 ***	0.096 *	0.279 ***	0.313 ***
S56	0.363 ***	0.427 ***	0.415 ***	0.386 ***	0.485 ***	0.413 ***	0.373 ***	0.160 ***	0.397 ***	0.435 ***	0.353 ***	0.162 ***	0.188 ***	0.231 ***
S57	0.368 ***	0.422 ***	0.407 ***	0.377 ***	0.486 ***	0.412 ***	0.364 ***	0.151 ***	0.395 ***	0.437 ***	0.352 ***	0.153 ***	0.168 ***	0.224 ***
S58	0.266 ***	0.275 ***	0.239 ***	0.275 ***	0.319 ***	0.346 ***	0.332 ***	0.179 ***	0.314 ***	0.204 ***	0.283 ***	0.099 *	0.203 ***	0.255 ***
S59	0.256 ***	0.255 ***	0.233 ***	0.265 ***	0.311 ***	0.330 ***	0.316 ***	0.165 ***	0.288 ***	0.202 ***	0.275 ***	0.093 *	0.187 ***	0.253 ***
S60	0.399 ***	0.458 ***	0.460 ***	0.436 ***	0.437 ***	0.436 ***	0.400 ***	0.156 ***	0.433 ***	0.364 ***	0.340 ***	0.160 ***	0.155 ***	0.246 ***
S61	0.399 ***	0.460 ***	0.459 ***	0.439 ***	0.443 ***	0.438 ***	0.396 ***	0.157 ***	0.426 ***	0.371 ***	0.344 ***	0.171 ***	0.149 ***	0.245 ***

Note. * p < .05, ** p < .01, *** p < .001; a Pearson's r, b Spearman's rho korelasyon değerini temsil etmektedir.

	S16	S17	S18	S19	S20	S21	S22	S23	S24	S25	S26	S27	S28	S29	S30	S31	S32	S33
S1																		
S2																		
S3																		
S4																		
S6																		
S7																		
S8																		
S9																		
S10																		
S11																		
S12																		
S13																		
S14																		
S15																		
S16	—																	
S17	0.462 ***	—																
S18	0.453 ***	0.679 ***	—															
S19	0.589 ***	0.684 ***	0.009	—														
S20	0.577 ***	0.042	0.016	0.042	—													
S21	0.145 ***	0.046	0.016	0.042	0.653 ***	—												
S22	0.128 ***	0.576 ***	0.664 ***	0.042	0.643 ***	0.739 ***	—											
S23	0.457 ***	0.578 ***	0.667 ***	0.040	0.627 ***	0.643 ***	0.732 ***	—										
S24	0.453 ***	0.627 ***	0.650 ***	0.034	0.646 ***	0.655 ***	0.718 ***	0.640 ***	—									
S25	0.464 ***	0.630 ***	0.646 ***	0.027	0.668 ***	0.659 ***	0.713 ***	0.631 ***	0.617 ***	—								
S26	0.392 ***	0.636 ***	0.646 ***	0.011	0.668 ***	0.655 ***	0.713 ***	0.631 ***	0.611 ***	0.623 ***	—							
S27	0.387 ***	0.640 ***	0.639 ***	0.006	0.655 ***	0.659 ***	0.713 ***	0.631 ***	0.611 ***	0.623 ***	0.610 ***	—						
S28	0.483 ***	0.621 ***	0.646 ***	0.011	0.617 ***	0.651 ***	0.713 ***	0.631 ***	0.611 ***	0.623 ***	0.610 ***	0.664 ***	—					
S29	0.468 ***	0.620 ***	0.639 ***	0.013	0.614 ***	0.651 ***	0.713 ***	0.631 ***	0.611 ***	0.623 ***	0.610 ***	0.664 ***	0.608 ***	—				
S30	0.367 ***	0.546 ***	0.563 ***	0.156 ***	0.520 ***	0.546 ***	0.628 ***	0.640 ***	0.631 ***	0.617 ***	0.610 ***	0.664 ***	0.608 ***	0.608 ***	—			
S31	0.350 ***	0.551 ***	0.558 ***	0.147 ***	0.513 ***	0.539 ***	0.621 ***	0.631 ***	0.617 ***	0.611 ***	0.610 ***	0.664 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	—		
S32	0.343 ***	0.551 ***	0.549 ***	0.089 *	0.553 ***	0.547 ***	0.581 ***	0.613 ***	0.617 ***	0.611 ***	0.610 ***	0.664 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	—	
S33	0.338 ***	0.554 ***	0.548 ***	0.090 *	0.544 ***	0.544 ***	0.581 ***	0.613 ***	0.617 ***	0.611 ***	0.610 ***	0.664 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	0.484 ***	—
S1	0.361 ***	0.530 ***	0.536 ***	0.114 **	0.520 ***	0.562 ***	0.578 ***	0.561 ***	0.590 ***	0.592 ***	0.611 ***	0.664 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S2	0.353 ***	0.536 ***	0.537 ***	0.122 **	0.515 ***	0.556 ***	0.579 ***	0.569 ***	0.592 ***	0.611 ***	0.610 ***	0.664 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S3	0.360 ***	0.607 ***	0.498 ***	0.100 **	0.500 ***	0.520 ***	0.552 ***	0.591 ***	0.527 ***	0.539 ***	0.544 ***	0.668 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S4	0.347 ***	0.605 ***	0.494 ***	0.092 *	0.498 ***	0.522 ***	0.557 ***	0.591 ***	0.535 ***	0.544 ***	0.668 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S6	0.402 ***	0.566 ***	0.523 ***	0.078 *	0.564 ***	0.574 ***	0.578 ***	0.585 ***	0.536 ***	0.581 ***	0.619 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S7	0.398 ***	0.567 ***	0.521 ***	0.075	0.558 ***	0.568 ***	0.574 ***	0.590 ***	0.533 ***	0.576 ***	0.618 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.608 ***	0.689 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S8	0.339 ***	0.588 ***	0.544 ***	0.097 *	0.544 ***	0.587 ***	0.638 ***	0.587 ***	0.584 ***	0.558 ***	0.554 ***	0.644 ***	0.644 ***	0.644 ***	0.690 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S9	0.336 ***	0.588 ***	0.538 ***	0.095 *	0.535 ***	0.579 ***	0.633 ***	0.584 ***	0.584 ***	0.556 ***	0.554 ***	0.641 ***	0.641 ***	0.641 ***	0.690 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S10	0.449 ***	0.337 ***	0.474 ***	0.096 *	0.436 ***	0.422 ***	0.409 ***	0.460 ***	0.375 ***	0.458 ***	0.389 ***	0.355 ***	0.484 ***	0.484 ***	0.484 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S11	0.442 ***	0.324 ***	0.470 ***	0.088 *	0.417 ***	0.405 ***	0.388 ***	0.439 ***	0.372 ***	0.443 ***	0.379 ***	0.339 ***	0.455 ***	0.455 ***	0.455 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S12	0.343 ***	0.438 ***	0.463 ***	0.112 **	0.426 ***	0.468 ***	0.495 ***	0.462 ***	0.433 ***	0.475 ***	0.431 ***	0.482 ***	0.483 ***	0.483 ***	0.483 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S13	0.334 ***	0.438 ***	0.463 ***	0.109 **	0.422 ***	0.461 ***	0.492 ***	0.455 ***	0.427 ***	0.479 ***	0.431 ***	0.483 ***	0.482 ***	0.482 ***	0.482 ***	0.443 ***	0.484 ***	0.592 ***
S14	0.264 ***	0.281 ***	0.254 ***	0.096 *	0.345 ***	0.344 ***	0.343 ***	0.306 ***	0.288 ***	0.348 ***	0.292 ***	0.262 ***	0.391 ***	0.391 ***	0.391 ***	0.385 ***	0.385 ***	0.371 ***
S15	0.248 ***	0.281 ***	0.249 ***	0.090 *	0.327 ***	0.342 ***	0.338 ***	0.306 ***	0.282 ***	0.339 ***	0.282 ***	0.264 ***	0.388 ***	0.388 ***	0.388 ***	0.385 ***	0.385 ***	0.371 ***
S16	0.318 ***	0.428 ***	0.435 ***	0.059	0.420 ***	0.463 ***	0.459 ***	0.433 ***	0.444 ***	0.453 ***	0.455 ***	0.467 ***	0.491 ***	0.491 ***	0.491 ***	0.475 ***	0.475 ***	0.371 ***
S17	0.319 ***	0.437 ***	0.435 ***	0.057	0.414 ***	0.474 ***	0.467 ***	0.441 ***	0.451 ***	0.460 ***	0.467 ***	0.477 ***	0.489 ***	0.489 ***	0.489 ***	0.474 ***	0.474 ***	0.356 ***

Note. * p < .05, ** p < .01, *** p < .001; a Pearson's r, b Spearman's rho korelasyon değerini temsil etmektedir.

Korelasyon tablosu incelendiğinde S9, S12, S13, S14, S15, S18, S19 maddelerinin diğer maddeler ile .30'un altında bir korelasyon değerine sahip olduğu görülebilir. Bu maddeler incelendiğinde, kafa karıştırıcı ve çift yönlü maddeler oldukları anlaşılmış ve yeniden ifade edilmişlerdir.

Maddeler arası korelasyonlar ile birlikte, bu maddelerin toplam ölçek puanıyla da ilişkileri incelenmiştir. Ayrıca madde güvenilirlik katsayıları da hesaplanarak maddeler arası tutarlılık değerlendirilmiştir. Kent sosyal çevre deneyim maddeleri-toplam puan korelasyonları Tablo 4.33'de sunulmuşken; her bir alt boyuta ilişkin güvenilirlik analizi sonuçlarına sırasıyla Tablo 4.34-Tablo 4.39 arasında yer verilmiştir.

Tablo 4.33. Kent Sosyal Çevre Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

Maddeler		Sosyal Canlılık	Arkadaş Edinme	Sosyal Yabancılık	Yakın Çevre İlişkileri	Yerel Halkın Tutumu-Sosyal Konfor	Kültürel Otantiklik
S1	Pearson's r	.897***	.553***	.243***	.378***	.594***	.455***
	Spearman's rho	.892***	.546***	.224***	.373***	.591***	.454***
S2	Pearson's r	.906***	.548***	.254***	.336***	.611***	.491***
	Spearman's rho	.902***	.532***	.216***	.319***	.602***	.476***
S3	Pearson's r	.898***	.584***	.224***	.388***	.601***	.481***
	Spearman's rho	.899***	.575***	.202***	.378***	.597***	.466***
S4	Pearson's r	.863***	.601***	.231***	.389***	.625***	.474***
	Spearman's rho	.856***	.588***	.213***	.380***	.614***	.416***
S6	Pearson's r	.536***	.844***	.171***	.553***	.676***	.557***
	Spearman's rho	.532***	.839***	.143***	.551***	.668***	.551***
S7	Pearson's r	.548***	.850***	.189***	.571***	.645***	.532***
	Spearman's rho	.543***	.844***	.168***	.567***	.634***	.515***
S8	Pearson's r	.600***	.845***	.215***	.523***	.653***	.496***
	Spearman's rho	.594***	.832***	.189***	.513***	.639***	.470***
S9	Pearson's r	.196***	.296***	.706***	.309***	.182***	.250***
	Spearman's rho	.174***	.262***	.689***	.278***	.152***	.214***
S10	Pearson's r	.483***	.833***	.228***	.631***	.644***	.539***
	Spearman's rho	.470***	.824***	.208***	.630***	.624***	.520***
S11	Pearson's r	.421***	.607***	.117**	.780***	.627***	.467***
	Spearman's rho	.421***	.606***	.107**	.790***	.621***	.464***
S12	Pearson's r	.392***	.619***	.105**	.794***	.536***	.468***
	Spearman's rho	.385***	.621***	.076*	.794***	.531***	.452***
S13	Pearson's r	.243***	.121**	.783***	.144***	.136***	.176***
	Spearman's rho	.228***	.098*	.781***	.111**	.118**	.161***
S14	Pearson's r	.103**	.277***	.356***	.656***	.168***	.279***
	Spearman's rho	.076	.246***	.328***	.626***	.130***	.245***
S15	Pearson's r	.271***	.456***	.198***	.750***	.429***	.348***
	Spearman's rho	.262***	.460***	.173***	.736***	.416***	.343***
S16	Pearson's r	.381***	.584***	.202***	.795***	.528***	.455***
	Spearman's rho	.365***	.572***	.166***	.783***	.504***	.437***
S17	Pearson's r	.565***	.618***	.124**	.483***	.794***	.494***
	Spearman's rho	.562***	.615***	.099*	.473***	.796***	.492***
S18	Pearson's r	.455***	.663***	.095*	.605***	.790***	.540***
	Spearman's rho	.463***	.658***	.075	.601***	.779***	.538***
S19	Pearson's r	.163***	.130***	.766***	.134***	.083*	.121**
	Spearman's rho	.154***	.110**	.757***	.098*	.068	.095*
S20	Pearson's r	.485***	.609***	.122**	.531***	.776***	.540***
	Spearman's rho	.473***	.590***	.089*	.518***	.763***	.520***
S21	Pearson's r	.508***	.634***	.126**	.529***	.806***	.564***
	Spearman's rho	.507***	.624***	.095*	.517***	.790***	.550***
S22	Pearson's r	.534***	.606***	.136***	.483***	.838***	.567***
	Spearman's rho	.539***	.590***	.108**	.475***	.831***	.558***
S23	Pearson's r	.522***	.625***	.111**	.531***	.824***	.552***
	Spearman's rho	.521***	.607***	.087*	.522***	.816***	.538***
S24	Pearson's r	.523***	.587***	.195***	.401***	.769***	.512***
	Spearman's rho	.521***	.583***	.156***	.382***	.760***	.505***

S25	Pearson's r	.502***	.572***	.168***	.424***	.768***	.576***
	Spearman's rho	.504***	.568***	.144***	.425***	.765***	.571***
S26	Pearson's r	.549***	.581***	.172***	.470***	.773***	.521***
	Spearman's rho	.556***	.585***	.162***	.470***	.773***	.515***
S27	Pearson's r	.625***	.616***	.145***	.454***	.775***	.521***
	Spearman's rho	.623***	.612***	.128***	.450***	.776***	.515***
S28	Pearson's r	.602***	.650***	.112**	.471***	.791***	.614***
	Spearman's rho	.587***	.643***	.089*	.469***	.783***	.595***
S29	Pearson's r	.602***	.611***	.162***	.418***	.792***	.580***
	Spearman's rho	.604***	.598***	.147***	.406***	.782***	.570***
S30	Pearson's r	.371***	.508***	.202***	.504***	.530***	.781***
	Spearman's rho	.347***	.482***	.171***	.485***	.492***	.755***
S31	Pearson's r	.447***	.495***	.191***	.414***	.587**	.801***
	Spearman's rho	.440***	.487***	.167***	.397***	.578***	.812***
S32	Pearson's r	.296***	.389***	.164***	.319***	.398***	.690***
	Spearman's rho	.274***	.363***	.149***	.297***	.382***	.662***
S33	Pearson's r	.492***	.506***	.165***	.380***	.569***	.738***
	Spearman's rho	.487***	.507***	.166***	.380***	.573***	.728***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

r: Korelasyon katsayısı

Tablo 4.33'ten her bir maddenin alt boyut toplam puanıyla .30'un üzerinde bir korelasyona sahip olduğu ve istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) korelasyon değerlerine sahip oldukları görülmektedir. Sosyal canlılık alt boyutu açısından bu değerler, .863 ile .906 arasında; arkadaş edinme alt boyutu açısından, .833 ile .850; sosyal yabancılaşma alt boyutu açısından, .706 ile .783; yakın çevre ilişkileri alt boyutu açısından, .656 ile .795; yerel halkın tutumu ve sosyal konfor alt boyutu açısından, .768 ile .838; kültürel otantiklik alt boyutu açısından, .690 ile .781 değerleri arasında değişmektedir. Buna göre bu korelasyon değerlerinin yüksek düzeyde bir ilişkiye işaret ettiği söylenebilir. Bu sonuç, daha önce belirtilen sorunlu maddelerin düzeltilerek, ölçeğe korunabileceğine dair önemli bir ipucu sağlamaktadır.

Tablo 4.34. Sosyal Canlılık Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan	Madde Çıkarıldığında	
							Korelasyon	α	ω
S1	2.31	1.04	2.43	.96	.91	.91	0.816	0.883	0.883
S2	2.36	1.05					0.831	0.878	0.879
S3	2.52	1.10					0.812	0.884	0.888
S4	2.52	1.10					0.752	0.905	0.907

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.34'de yer alan güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olması ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının düşmesi, bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Ayrıca, ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olduğu görülmektedir. Bu durum, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.35. Arkadaş Edinme Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
S6	2.82	1.10					0.714	0.826	0.828
S7	2.86	1.09					0.725	0.821	0.822
S8	2.87	1.06	2.88	.92	.86	.86	0.721	0.823	0.823
S10	2.97	1.12					0.690	0.836	0.837

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.35'de yer alan güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olması ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının düşmesi, bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olduğu da görülmektedir. Bu değerler, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.36. Sosyal Yabancılık Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
S9	3.07	1.16					0.374	0.587	0.587
S13	2.81	1.26	2.95	.92	.62	.62	0.466	0.457	0.458
S19	2.95	1.25					0.439	0.497	0.498

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.36'da yer alan güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .30'un üzerinde olması ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının düşmesi, bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir.

Tablo 4.37. Yakın Çevre İlişkileri Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
S11	2.90	1.31					0.615	0.770	0.775
S12	3.12	1.20					0.656	0.756	0.764
S14	3.33	1.18	3.6	.90	.81	.82	0.462	0.813	0.815
S15	3.23	1.13					0.603	0.773	0.782
S16	3.20	1.14					0.666	0.754	0.761

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.37’de yer alan güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .30’un üzerinde olması ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının düşmesi, bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach’s α ve McDonald’s ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.38. Yerel Halkın Tutumu-Sosyal Konfor Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
S17	2.71	1.18					0.748	0.941	0.941
S18	2.91	1.19					0.744	0.941	0.941
S20	2.92	1.13					0.729	0.941	0.942
S21	2.84	1.14					0.765	0.940	0.941
S22	2.81	1.14					0.802	0.939	0.939
S23	2.84	1.14					0.802	0.939	0.939
S24	2.84	1.12	2.80	.92	.95	.95	0.787	0.940	0.940
S25	2.74	1.17					0.719	0.942	0.942
S26	2.94	1.15					0.720	0.942	0.942
S27	2.76	1.19					0.724	0.942	0.942
S28	2.58	1.20					0.725	0.942	0.942
S29	2.80	1.13					0.747	0.941	0.941

α : Cronbach’s katsayısını; ω : McDonald’s katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.38’de yer alan güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50’nin üzerinde olması ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının düşmesi, bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach’s α ve McDonald’s ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Tablo 4.39. Kültürel Otantiklik Alt Boyutuna İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
S30	3.24	1.12					0.591	0.657	0.665
S31	2.86	1.20					0.604	0.647	0.647
S32	3.15	1.15	3.02	.86	.75	.75	0.443	0.738	0.749
S33	2.81	1.12					0.521	0.696	0.717

α : Cronbach’s katsayısını; ω : McDonald’s katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.39’da yer alan güvenilirlik katsayılarına bakıldığında ölçekten bir maddenin çıkarılması güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olmaktadır. Maddelerin madde-

toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olması ve ölçekten maddelerin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının düşmesi, bu maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Ölçeğin bu alt boyutuna ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Madde analizleri ve AFA sonuçları birlikte değerlendirildiğinde Kentin Sosyal Çevre Deneyimleri ölçeğinde yer alan maddeler ile ilgili düzeltme kararı alınmıştır. Daha önce de değinildiği gibi S5 maddesi, “kentin göç alma” durumunun katılımcılar tarafından güvenlik sorunları ile ilişkilendirildiğinden “Kontrolsüz göçler nedeniyle güvenlik sorunu yaşanan bir kenttir” biçiminde düzenlenerek İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimlerinden Güvenlik deneyimi içerisine taşınmıştır. Söz konusu düzeltmelere Tablo 4.40'da yer verilmiştir.

Tablo 4.40. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçeğinde Yapılan Düzeltmeler

ESKİ MADDE		YENİ MADDE	
No	İfade	No	İfade
S6	Birlik-beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunun gelişmiş olduğu bir kenttir	S6	Yardımlaşma duygusunun gelişmiş olduğu bir kenttir.
S7	Kolaylıkla arkadaş edinilebilen ve yakın arkadaşlıklar geliştirilebilen bir kenttir	S6	Bu kentte kolaylıkla yeni arkadaşlar edinebilmekteyim
S8	Benzer ilgi alanlarına ya da yaşam tarzına sahip insanlarla tanışabilme imkânı sunan bir kenttir	S7	Bu kentte kolaylıkla yakın arkadaşlar geliştirebilmekteyim
S9	Farklı yaşam tarzına ya da düşünce yapısına sahip insanlarla bir araya gelmenin zor olduğu bir kenttir	S8	Bu kentte benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanışabilmekteyim
S10	Sıcak, samimi ve içten komşuluk ilişkilerinin bulunduğu bir kenttir	S9	Bu kentte farklı yaşam tarzına sahip insanlarla biraraya gelebilmekteyim
S13	Sosyal açıdan kendimi yabancı ve yalnız hissettiğim bir kenttir	S10	Bu kentte samimi komşuluk ilişkileri geliştirebilmekteyim
S14	Herkesin birbirini tanıdığı küçük bir kent olduğundan davranışlarıma ve yaşantıma dikkat etmek zorunda hissettiğim bir kenttir	S14	Bu kentte sosyal açıdan kendimi yabancı hissetmekteyim
S30	Kendine has yerel kültürel mirasa ya da halk kültürüne (gelenek-görenek) sahip bir kenttir	S15	Bu kentte sosyal açıdan kendimi yalnız hissetmekteyim
S33	Kültürel yozlaşmanın yaşanmadığı, kendine özgü kültürün sürdürüldüğü bir kenttir	S16	Bu kentte herkes birbirini tanıdığı için davranışlarıma ve yaşantıma dikkat etmek zorunda hissetmekteyim
		S34	Kendine has gelenek ve göreneklere sahip bir kenttir
		S37	Kendine özgü kültürün sürdürüldüğü bir kenttir

Kentin Sosyal Çevre Deneyimleri ölçeğine ilişkin yürütülen AFA sonucunda, söz konusu ölçeğe bazı yeni maddeler eklenmiştir. Maddelere yönelik bu düzeltme işlemleri uzman görüşü alınarak gerçekleştirilmiştir. Buna göre ilk haliyle 32 maddeden oluşan bu ölçekte, yapılan düzeltmeler sonrası 37 madde yer almıştır. İkinci saha testi uygulamasında ölçeğin bu yeni hali üzerinden veri toplanmıştır.

4.2.1.4. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimlerine İlişkin Madde Analizleri

İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri ölçeği, genel olarak alanyazında var olan, daha önce kullanılmış ölçeklerden biraraya getirilerek ve nitel bulgularla da desteklenerek oluşturulmuştur. İşlevsel kent özellikleri; kentin iş koşulları, ekonomik koşulları, fiziksel çevre koşulları, alışveriş koşulları, kent içi ulaşım koşulları, barınma koşulları, erişilebilirlik koşulları, kamu hizmet koşulları ve güvenlik koşulları ile ilgili deneyimlerden oluşmaktadır. Bu deneyimlere bakıldığında, birbirinden farklı ayrık yapılar olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu değişkenlerin faktör adı verilen altta yatan gizil bir yapı nedeniyle birbirleriyle ilişkili olduğunu (Watkins, 2021, s. 66) söylemek oldukça güçtür. Bu nedenle İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri ile ilgili AFA yürütülememiştir. Ancak bu deneyimleri oluşturan her bir alt boyut için ayrı ayrı maddeler arası korelasyonlar ve madde-toplam madde korelasyonları incelenmiştir. Buna göre ilk olarak kentin iş koşullarına yönelik elde edilen maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyon madde güvenilirlik katsayıları sonuçları Tablo 4.41, Tablo 4.42 ve Tablo 4.43'te değerlendirilmiştir.

Tablo 4.41. Kentin İş Koşulları Deneyim Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8
F2	0.696a** 0.700b**	—						
F3	0.635** 0.644**	0.779*** 0.784***	—					
F4	0.545** 0.555**	0.680*** 0.676***	0.710*** 0.706***	—				
F5	0.457** 0.475**	0.619*** 0.632***	0.654*** 0.671***	0.692*** 0.692***	—			
F6	0.385*** 0.372***	0.388*** 0.376***	0.435*** 0.421***	0.458*** 0.439***	0.443*** 0.431***	—		
F7	0.110** 0.089*	0.106** 0.075	0.138*** 0.102**	0.078* 0.050	0.104** 0.077*	0.199*** 0.193***	—	
F8	0.410*** 0.406***	0.407*** 0.402***	0.385*** 0.380***	0.346*** 0.330***	0.332*** 0.332***	0.572*** 0.564***	0.257*** 0.244***	—
F9	0.454*** 0.438***	0.469*** 0.459***	0.453*** 0.432***	0.420*** 0.412***	0.423*** 0.426***	0.584*** 0.562***	0.217*** 0.197***	0.721*** 0.698***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Korelasyon tablosu incelendiğinde F7 maddesi hariç diğer tüm maddelerin .30'un üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon değerine sahip olduğu görülebilir. Bu madde incelendiğinde, ters madde olarak ifade edildiği görülmüş olup, madde aynen muhafaza edilmiştir.

Tablo 4.42. Kentin İş Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

Maddeler	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8	F9
İş Koşulları	0.737a*	0.804*	0.806*	0.764*	0.734*	0.710*	0.352*	0.709*	0.753*
	0.742b*	0.807*	0.802*	0.755*	0.738*	0.684*	0.289*	0.690*	0.727*

*p < .001 korelasyon katsayılarının anlamlılık düzeylerini göstermektedir.

Tablo 4.42’den her bir maddenin ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30’un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu değerler, .352 ile 806 arasındadır. Diğer taraftan F7 maddesi, .352 değeri ile en düşük düzeyde korelasyona sahip madde olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 4.43. İş Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.madde	SS _{madde}	Ort.ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
F1	2.57	1.13					0.647	0.857	0.868
F2	2.45	1.07					0.737	0.849	0.858
F3	2.40	1.01					0.745	0.849	0.858
F4	2.53	1.00					0.692	0.853	0.863
F5	2.54	1.05	2.80	.77	.87	.88	0.650	0.857	0.867
F6	3.16	1.16					0.610	0.860	0.874
F7	3.23	1.10					0.202	0.895	0.898
F8	3.22	1.14					0.611	0.860	0.875
F9	3.11	1.13					0.667	0.855	0.870

α : Cronbach’s katsayısını; ω : McDonald’s katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.43’te F7 maddesi hariç diğer maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50’nin üzerinde olduğu ve ölçekten çıkarılmaları durumunda Cronbach’s α ve McDonald’s ω iç tutarlılık katsayılarının düşeceği görülmektedir. Buna karşın düşük korelasyon değerine sahip F7 maddesinin (.202) ölçekten çıkarılması durumunda Cronbach’s α katsayısının .895’e; McDonald’s ω katsayısının .898’e yükseleceği görülmektedir. Buna göre F7 maddesinin ölçekten çıkarılması ya da düzenlenmesi düşünülebilir. İş Koşullarına ilişkin elde edilen Cronbach’s α ve McDonald’s ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Kentin ekonomik koşullarına yönelik deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçları, sırasıyla Tablo 4.44, Tablo 4.45 ve Tablo 4.46’da sunulmuştur.

Tablo 4.44. Kentin Ekonomik Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F10	F11	F12	F14
F11	0.657a*** 0.659b***	—		
F12	0.573*** 0.574***	0.747*** 0.750***	—	
F14	0.486*** 0.481***	0.604*** 0.604***	0.605*** 0.616***	—
F15	0.342*** 0.331***	0.423*** 0.415***	0.413*** 0.412***	0.514*** 0.515***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.44 incelendiğinde, tüm maddelerin .30'un üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon değerine sahip olduğu görülebilir. Bu sonuçlar kentin ekonomik koşulları deneyim maddelerinde sorun olmadığının bir göstergesidir.

Tablo 4.45. Kentin Ekonomik Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

Maddeler	F10	F11	F12	F14	F15
Ekonomik Koşullar	0.779a* 0.770b*	0.865* 0.861*	0.840* 0.838*	0.811* 0.812*	0.675* 0.653*

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.45 incelendiğinde, ekonomik koşullar maddelerinin ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30'un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .675 ile .865 arasında değerlere sahiptir. Bu sonuçlar, söz konusu maddeler ile ilgili sorun olmadığına işaretir.

Tablo 4.46. Ekonomik Koşullara İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

								Madde Çıkarıldığında	
	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	α	ω
F10	2.83	1.18					.663	.831	.838
F11	2.73	1.09					.776	.793	.799
F12	2.66	1.11	2.72	.89	.85		.737	.803	.810
F14	2.60	1.11					.691	.815	.829
F15	2.80	1.10					.500	.863	.868

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.46'da tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50 ve üzerinde olduğu ve ölçekten bir maddenin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olacağı görülmektedir. Bu durum maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Ekonomik Koşullara ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olduğu görülmektedir. Bu durum, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Fiziksel çevre koşulları deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçlarına sırasıyla, Tablo 4.47, Tablo 4.48 ve Tablo 4.49’da yer verilmiştir.

Tablo 4.47. Kentin Fiziksel Çevre Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F16	F17	F18	F19	F20	F21	F22	F23	F24	F25
F17	0.559a*** 0.555b***	—								
F18	0.549*** 0.545***	0.635*** 0.640***	—							
F19	0.505*** 0.495***	0.531*** 0.523***	0.634*** 0.634***	—						
F20	0.396*** 0.385***	0.248*** 0.230***	0.342*** 0.318***	0.403*** 0.387***	—					
F21	0.124** 0.116**	0.059 0.049	0.038 0.028	0.152*** 0.135***	0.317*** 0.286***	—				
F22	0.128*** 0.115**	0.034 0.026	0.047 0.039	0.071 0.065	0.243*** 0.224***	0.605*** 0.602***	—			
F23	0.301*** 0.287***	0.369*** 0.380***	0.361*** 0.369***	0.317*** 0.325***	0.170*** 0.142***	0.106** 0.078*	0.202*** 0.168***	—		
F24	0.273*** 0.256***	0.161*** 0.143***	0.145*** 0.129***	0.248*** 0.231***	0.270*** 0.229***	0.342*** 0.338***	0.364*** 0.375***	0.184*** 0.146***	—	
F25	0.358*** 0.347***	0.315*** 0.314***	0.317*** 0.327***	0.294*** 0.302***	0.258*** 0.230***	0.034 0.027	0.116** 0.109**	0.425*** 0.423***	0.266*** 0.258***	—
F26	0.337*** 0.323***	0.367*** 0.360***	0.360*** 0.361***	0.342*** 0.342***	0.246*** 0.209***	0.098* 0.097*	0.135*** 0.131***	0.381*** 0.375***	0.250*** 0.235***	0.678*** 0.670***

* p < .05, ** p < .01, *** p < .001; ve a Pearson’s r, b Spearman’s rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.47 korelasyon tablosu incelendiğinde F21 ve F22 maddelerinin bazı maddeler ile .30’un altında istatistiksel olarak anlamlı korelasyon değerlerine sahip oldukları, bazı maddeler ile de ilişkisiz oldukları görülmektedir. F23, F24, F25 ve F26 maddelerinin, diğer maddeler ile istatistiksel olarak anlamlı korelasyon değerlerine sahip olmakla birlikte, bu değerlerin bazı maddeler ile .30’un altında kaldığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu maddelerin yeniden incelenerek düzenlenmesi ihtiyacı söz konusudur.

Tablo 4.48. Kentin Fiziksel Çevre Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

	F16	F17	F18	F19	F20	F21	F22	F23	F24	F25	F26
Fiziksel Çevre Koşulları	0.693a*	0.657*	0.673*	0.686*	0.591*	0.445*	0.455*	0.580*	0.535*	0.615*	0.634*
	0.689b*	0.658*	0.676*	0.681*	0.525*	0.385*	0.398*	0.546*	0.467*	0.587*	0.612*

*p < .001; ve a Pearson’s r, b Spearman’s rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.48 incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30’un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu

görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .445 ile .686 arasında değerlere sahiptir. Bu sonuçlar, söz konusu maddeler ile ilgili sorun olmadığına işaretler.

Tablo 4.49. Fiziksel Çevre Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
F16	2.98	1.15					0.598	0.792	0.799
F17	2.56	1.18					0.552	0.797	0.802
F18	2.62	1.10					0.578	0.795	0.800
F19	2.75	1.15					0.590	0.793	0.799
F20	3.29	1.10					0.481	0.804	0.813
F21	3.20	1.17	2.88	.675	.818	.825	0.306	0.821	0.828
F22	3.19	1.18					0.316	0.820	0.827
F23	2.56	1.13					0.465	0.805	0.813
F24	3.06	1.10					0.416	0.810	0.819
F25	2.76	1.10					0.509	0.801	0.809
F26	2.72	1.10					0.532	0.799	0.807

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.49'da tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .30 ve üzerinde olduğu ve ölçekten bir maddenin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olacağı görülmektedir. Bu durum maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Fiziksel Çevre Koşullarına ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Alışveriş koşulları deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçlarına sırasıyla, Tablo 4.50, Tablo 4.51 ve Tablo 4.52'de yer verilmiştir.

Tablo 4.50. Kentin Alışveriş Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F27	F28	F29
F28	0.630a*** 0.639b***	- -	
F29	0.425*** 0.419***	0.443*** 0.424***	- -
F30	0.495*** 0.494***	0.511*** 0.508***	0.454*** 0.444***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.50 korelasyon tablosu incelendiğinde tüm maddelerin .30'un üzerinde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon değerlerine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar, madde ifadeleri ile ilgili bir sorun olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 4.51. Kentin Alışveriş Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

	F27	F28	F29	F30
Alışveriş Koşulları	0.807*	0.826	0.741*	0.776*
	0.805*	0.830*	0.708*	0.761*

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r , b Spearman's ρ katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.51 incelendiğinde, alışveriş koşulları maddelerinin, ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30'un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .741 ile .826 arasında değerlere sahiptir. Bu sonuçlar, söz konusu maddeler ile ilgili sorun olmadığına işaretir.

Tablo 4.52. Alışveriş Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.madde	SS _{madde}	Ort.ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
F27	2.77	1.08					.645	.726	.728
F28	2.60	1.16					.661	.716	.719
F29	3.16	1.14	2.85	.879	.795	.799	.527	.784	.788
F30	2.88	1.08					.597	.749	.761

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.52'de tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50 üzerinde olduğu ve ölçekten bir maddenin çıkarılması durumunda güvenilirlik katsayılarının azalmasına neden olacağı görülmektedir. Bu durum maddelerin, iç tutarlılığa anlamlı katkı sağladığının göstergesidir. Ayrıca, alışveriş Koşullarına ilişkin .70'in üzerinde Cronbach's α ve McDonald's ω katsayıları elde edilmiştir. Bu değerler, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Kent içi ulaşım koşulları deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçlarına sırasıyla, Tablo 4.53, Tablo 4.54 ve Tablo 4.55'te yer verilmiştir.

Tablo 4.53. Kent İçi Ulaşım Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F31	F33	F34	F35	F36	F37	F38	F39	F40
F33	0.326***	—							
	0.318***	—							
F34	0.271***	0.471***	—						
	0.275***	0.475***	—						
F35	0.144***	0.172***	0.157***	—					
	0.140***	0.167***	0.148***	—					
F36	0.274***	0.208***	0.329***	0.223***	—				
	0.283***	0.213***	0.306***	0.227***	—				
F37	0.304***	0.241***	0.356***	0.101**	0.405***	—			
	0.310***	0.242***	0.356***	0.107**	0.404***	—			
F38	0.324***	0.282***	0.384***	-0.032	0.371***	0.513***	—		
	0.327***	0.281***	0.377***	-0.049	0.351***	0.504***	—		

F39	0.202***	0.162***	0.201***	0.335***	0.254***	0.261***	0.224***	—	
	0.208***	0.182***	0.192***	0.341***	0.247***	0.249***	0.198***	—	
F40	0.253***	0.266***	0.374***	0.090*	0.282***	0.303***	0.383***	0.286***	—
	0.267***	0.272***	0.374***	0.092*	0.273***	0.303***	0.374***	0.279***	—
F41	0.336***	0.383***	0.369***	0.036	0.215***	0.318***	0.412***	0.227***	0.537***
	0.316***	0.382***	0.377***	0.026	0.209***	0.319***	0.410***	0.228***	0.535***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r , b Spearman's ρ katsayılarını ifade etmektedir

Tablo 4.53 korelasyon tablosu incelendiğinde, kentiçi ulaşım koşulları ile ilgili maddelerin büyük çoğunluğunun istatistiksel olarak anlamlı ancak .30'un altında korelasyon değerlerine sahip oldukları, bu maddelerden F35 maddesinin ise F38 ve F41 maddeleri ile istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyona sahip olmadığı görülmektedir. Bu ölçekte yer alan maddeler incelendiğinde, madde ifadelerinin kafa karıştırıcı, olumsuz yönlü maddeler olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla ilgili maddeler ile düzeltme işlemlerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 4.54. Kent İçi Ulaşım Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

	F31	F33	F34	F35	F36	F37	F38	F39	F40	41
Kentiçi Ulaşım Koşulları	0.566a*	0.603*	0.686*	0.347*	0.576*	0.623*	0.637*	0.496*	0.642*	0.662*
	0.540b*	0.584*	0.682*	0.291*	0.549*	0.617*	0.610*	0.453*	0.648*	0.651*

* $p < .001$; ve a Pearson's r , b Spearman's ρ katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.54 incelendiğinde, kentiçi ulaşım koşulları maddelerinin, ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30'un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .347 ile .662 arasında değerlere sahiptir. Bu sonuçlar, söz konusu maddeler ile ilgili sorun olmadığına işaretir.

Tablo 4.55. Kent İçi Ulaşım Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort-madde	SS _{madde}	Ort-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında α	ω
F31	3.04	1.09					0.458	0.799	0.802
F33	3.06	1.15					0.504	0.794	0.797
F34	3.27	1.21					0.496	0.795	0.798
F35	2.82	1.16					0.588	0.785	0.788
F36	2.97	1.18					0.206	0.821	0.822
F37	3.07	1.22	3.12	.704	.812	.814	0.460	0.798	0.802
F38	3.33	1.20					0.512	0.793	0.796
F39	3.12	1.10					0.531	0.791	0.794
F40	3.21	1.29					0.378	0.806	0.809
F41	3.32	1.24					0.527	0.791	0.795

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.55 incelendiğinde, maddelerin madde toplam korelasyonlarının .30'un üzerinde olduğu, bunlardan sadece F36 maddesinin madde-toplam puan korelasyon katsayısının .20 olduğu görülmektedir. Ayrıca bu maddenin, ölçekten çıkarılması durumunda Cronbach's α katsayısının .821'e; McDonald's ω katsayısının .822'ye yükseleceği görülmektedir. Bu

madde incelendiğinde olumsuz yönlü bir madde olduğu ve yeniden ifade edilerek düzeltilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Buna karşın, kentiçi ulaşım koşullarına ilişkin .70'in üzerinde Cronbach's α ve McDonald's ω katsayıları elde edilmiştir. Bu değerler, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Barınma koşulları deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçlarına sırasıyla, Tablo 4.56, Tablo 4.57 ve Tablo 4.58'de yer verilmiştir.

Tablo 4.56. Barınma Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F13	F42
F42	0.236a*** 0.234b***	- -
F43	0.235*** 0.236***	0.577** 0.559***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r , b Spearman's ρ katsayılarını ifade etmektedir

Tablo 4.56 korelasyon tablosu incelendiğinde, barınma koşulları ile ilgili F13 maddesinin F42 ve F43 maddeleri istatistiksel olarak anlamlı ancak .30'un altında korelasyon değerlerine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu madde incelendiğinde, maddenin olumsuz yönlü olarak ifade edildiği ve ayrıca çift yönlü bir madde olduğu görülmüştür. Bu nedenle, F13 maddesi ile ilgili düzeltme yapılmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.57. Barınma Ulaşım Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

	F13	F42	F43
Barınma Koşulları	0.657a* 0.667b*	0.803* 0.777*	0.797* 0.768*

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r , b Spearman's ρ katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.57 incelendiğinde, barınma koşulları maddelerinin ölçekte yer alan maddelerin ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30'un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .657 ile .803 arasında değerlere sahiptir. Bu sonuçlar, söz konusu maddeler ile ilgili sorun olmadığına işaret eder.

Tablo 4.58. Barınma Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde Çıkarıldığında		
							Madde-Geri Kalan Korelasyon	α	ω
F13	2.36	1.16					.264	.732	.732
F42	3.09	1.14	2.86	.856	.614	.656	.514	.377	.378
F43	3.14	1.12					.514	.382	.382

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.58 incelendiğinde, F33 ve F34 maddelerin madde toplam korelasyonlarının .30'un üzerinde olduğu, buna karşın F13 maddesinin .30'un altında bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca barınma koşullarına ilişkin Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $< .70$ olduğu, F13 maddesi çıkarılması halinde ise Cronbach's α değerinin ve McDonald's ω değerlerinin .732'ye yükseleceği görülmektedir.

Erişilebilirlik koşulları deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçlarına sırasıyla, Tablo 4.59, Tablo 4.60 ve Tablo 4.61'de yer verilmiştir.

Tablo 4.59. Erişilebilirlik Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F44	F45	F46	F47	F48	F49
F45	0.559*** 0.532***	- -				
F46	0.453*** 0.416***	0.702*** 0.682***	- -			
F47	0.336*** 0.323***	0.467*** 0.446***	0.457*** 0.425***	- -		
F48	0.381*** 0.365***	0.526*** 0.487***	0.635*** 0.604***	0.438*** 0.431***	- -	
F49	0.333*** 0.327***	0.413*** 0.396***	0.458*** 0.418***	0.477*** 0.482***	0.584*** 0.567***	- -
F32	0.153*** 0.149***	0.260*** 0.247***	0.225*** 0.220***	0.166*** 0.166***	0.213*** 0.213***	0.192*** 0.197***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir

Tablo 4.59 korelasyon tablosu incelendiğinde, erişilebilirlik koşulları ile ilgili F32 maddesi dışındaki tüm maddelerin .30'un istatistiksel olarak anlamlı üzerinde korelasyon değerlerine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu madde incelendiğinde, maddenin olumsuz yönlü olarak ifade edildiği ve ayrıca çift yönlü bir madde olduğu görülmüştür. Bu nedenle, F32 maddesi ile ilgili düzeltme yapılmasına karar verilmiştir.

Tablo 4.60. Erişilebilirlik Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

	F44	F45	F46	F47	F48	F49	F32
Erişilebilirlik Koşulları	0.674a*	0.811*	0.821*	0.707*	0.791*	0.722*	0.267*
	0.639b*	0.782*	0.783*	0.698*	0.768*	0.712*	0.272*

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.60 incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin, F32 maddesi hariç, ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30'un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .657 ile .803 arasında değerlere sahiptir. F32 maddesi incelendiğinde olumsuz yönlü bir madde olduğu ve düzeltme gerektirdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 4.61. Erişilebilirlik Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
F44	3.31	1.09					0.517	0.803	0.821
F45	3.46	1.11					0.711	0.771	0.789
F46	3.54	1.16					0.705	0.770	0.788
F47	2.97	1.17	3.27	.804	.820	.834	0.546	0.798	0.818
F48	3.38	1.16					0.664	0.778	0.798
F49	3.10	1.12					0.579	0.793	0.814
F32	3.14	1.30					0.267	0.849	0.851

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.61'den, F32 haricinde tüm erişilebilirlik maddelerinin madde toplam korelasyonlarının .50'nin üzerinde olduğu, buna karşın F32 maddesinin .30'un altında bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. F32 maddesinin ölçekten çıkarılması halinde ise Cronbach's α değerinin .849'a, McDonald's ω değerinin ise .851'e yükseleceği görülmektedir. Buna karşın, erişilebilirlik koşullarına ilişkin Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ 'in üzerinde olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir. Sonuç olarak F32 maddesi ile ilgili düzeltme yapılması gereği oluşmuştur.

Kamu hizmet koşulları deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçları, sırasıyla Tablo 4.62, Tablo 4.63 ve Tablo 4.64'te sunulmuştur.

Tablo 4.62. Kamu Hizmet Koşulları Deneyimleri Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	F50	F51	F52	F53	F54	F55	F56	F57	F58	F59	F60	F61	F62	F63	F64	F65	S35	S38	S42
F51	0.640a***	—																	
	0.629b	—																	
F52	0.514	0.664	—																
	0.505	0.646	—																
F53	0.487	0.490	0.510	—															
	0.480	0.476	0.502	—															
F54	0.211	0.254	0.295	0.298	—														
	0.202	0.241	0.282	0.290	—														
F55	0.419	0.445	0.470	0.433	0.356	—													
	0.403	0.431	0.452	0.426	0.356	—													
F56	0.397	0.377	0.435	0.464	0.285	0.525	—												
	0.403	0.374	0.437	0.476	0.268	0.514	—												
F57	0.432	0.432	0.472	0.504	0.242	0.500	0.690	—											
	0.438	0.425	0.469	0.518	0.231	0.485	0.688	—											
F58	0.434	0.419	0.453	0.475	0.256	0.474	0.655	0.762	—										
	0.437	0.412	0.456	0.480	0.247	0.454	0.661	0.765	—										
F59	0.384	0.392	0.405	0.473	0.209	0.365	0.520	0.618	0.617	—									
	0.388	0.397	0.418	0.488	0.196	0.363	0.537	0.633	0.624	—									
F60	0.405	0.428	0.430	0.455	0.211	0.374	0.496	0.603	0.607	0.764	—								
	0.404	0.425	0.430	0.459	0.203	0.361	0.509	0.615	0.611	0.756	—								
F61	0.379	0.408	0.399	0.347	0.179	0.357	0.464	0.553	0.547	0.663	0.716	—							
	0.380	0.402	0.401	0.359	0.166	0.352	0.474	0.558	0.559	0.656	0.705	—							
F62	0.412	0.417	0.435	0.444	0.210	0.375	0.541	0.574	0.619	0.692	0.727	0.783	—						
	0.416	0.416	0.438	0.449	0.200	0.366	0.550	0.582	0.623	0.687	0.718	0.778	—						
F63	0.416	0.394	0.437	0.423	0.215	0.392	0.477	0.572	0.592	0.628	0.679	0.663	0.759	—					
	0.420	0.394	0.440	0.429	0.203	0.389	0.493	0.576	0.595	0.616	0.670	0.661	0.753	—					
F64	0.425	0.437	0.415	0.432	0.263	0.489	0.386	0.459	0.473	0.575	0.596	0.538	0.559	0.608	—				
	0.410	0.429	0.410	0.432	0.250	0.478	0.390	0.465	0.478	0.569	0.588	0.541	0.549	0.598	—				
F65	0.409	0.412	0.404	0.362	0.248	0.412	0.369	0.419	0.410	0.520	0.525	0.475	0.495	0.553	0.643	—			
	0.404	0.407	0.392	0.376	0.254	0.399	0.368	0.418	0.414	0.508	0.511	0.474	0.479	0.538	0.620	—			
S35	0.296	0.325	0.317	0.347	0.196	0.320	0.317	0.355	0.347	0.323	0.392	0.321	0.361	0.355	0.372	0.301	—		
	0.293	0.316	0.318	0.344	0.199	0.319	0.320	0.358	0.361	0.328	0.392	0.329	0.367	0.363	0.367	0.303	—		
S38	0.130	0.108**	0.184	0.138	0.117**	0.194	0.201	0.171	0.174	0.194	0.200	0.197	0.195	0.213	0.203	0.223	0.272	—	
	0.135	0.107**	0.184	0.149	0.114**	0.189	0.207	0.179	0.179	0.198	0.207	0.207	0.194	0.211	0.204	0.221	0.280	—	
S42	0.260	0.294	0.269	0.252	0.102**	0.248	0.214	0.290	0.303	0.314	0.360	0.307	0.307	0.333	0.340	0.286	0.387	0.184	—
	0.267	0.295	0.267	0.251	0.115**	0.253	0.216	0.286	0.299	0.313	0.359	0.320	0.304	0.338	0.344	0.292	0.395	0.190	—
S43	0.292	0.339	0.352	0.371	0.190	0.350	0.279	0.411	0.375	0.416	0.441	0.396	0.383	0.406	0.388	0.365	0.449	0.204	0.570
	0.297	0.346	0.360	0.364	0.185	0.345	0.283	0.415	0.381	0.418	0.445	0.397	0.388	0.402	0.375	0.355	0.458	0.214	0.571

Note. * p < .05, ** p < .01, *** p < .001, a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.62’de verilen korelasyon değerleri incelendiğinde, kamu hizmet koşulları ile ilgili maddelerin istatistiksel olarak anlamlı korelasyon değerlerine sahip oldukları, ancak büyük çoğunluğunda .30’un altınsa korelasyon değerlerinin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu nedenle söz konusu ölçek maddelerinin yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı söz konusu olmuştur.

Tablo 4.63. Kamu Hizmet Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

	S35	S38	S42	S43	F50	F51	F52	F53	F54	F55	F56	F57	F58	F59	F60	F61	F62	F63	F64	F65
Kamu Hizmetle	0.565a*	0.349*	0.500*	0.607*	0.632*	0.656*	0.668*	0.659*	0.402*	0.643*	0.693*	0.766*	0.762*	0.767*	0.793*	0.741*	0.786*	0.776*	0.729*	0.670*
ri	0.560b*	0.337*	0.492*	0.596*	0.616*	0.633*	0.647*	0.646*	0.375*	0.613*	0.699*	0.773*	0.771*	0.767*	0.788*	0.745*	0.783*	0.779*	0.706*	0.650*

* p < .001 ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.63 incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin, ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30’un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .349 ile .793 arasında değerlere sahiptir.

Tablo 4.64. Kamu Hizmet Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort-madde	SS _{madde}	Ort-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
S35	2.68	1.21					0.505	0.929	0.933
S38	2.88	1.26					0.271	0.934	0.936
S42	3.09	1.04					0.444	0.930	0.934
S43	3.11	1.15					0.553	0.928	0.932
F50	2.77	1.17					0.581	0.928	0.931
F51	2.93	1.09					0.610	0.927	0.931
F52	2.87	1.00					0.627	0.927	0.930
F53	2.78	1.09					0.613	0.927	0.931
F54	2.96	1.08					0.338	0.932	0.935
F55	2.94	1.06					0.598	0.927	0.931
F56	2.63	1.10	2.81	.735	.930	.934	0.651	0.926	0.930
F57	2.60	1.15					0.730	0.925	0.928
F58	2.63	1.16					0.726	0.925	0.928
F59	2.62	1.11					0.733	0.925	0.928
F60	2.71	1.13					0.761	0.924	0.927
F61	2.74	1.16					0.702	0.925	0.929
F62	2.68	1.15					0.754	0.924	0.927
F63	2.66	1.12					0.743	0.924	0.928
F64	2.94	1.07					0.692	0.925	0.929
F65	3.06	1.07					0.627	0.927	0.930

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.64 incelendiğinde, S38 ve F54 maddelerinin ölçekten çıkarılması halinde sırasıyla Cronbach's α değerinin .934'e ve .932'ye, McDonald's ω değerinin ise .936'ya ve .935'e yükseleceği görülmektedir. Ayrıca S38 maddesinin, madde toplam korelasyonunun .30'un altında olduğu da dikkat çekmektedir. Bu iki madde incelendiğinde olumsuz yönlü ifadeler içerdikleri anlaşılmış ve yeniden değerlendirilmeleri yönünde karar alınmıştır. Buna karşın, kamu hizmet koşullarına ilişkin Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ 'in üzerinde olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Güvenlik deneyim ölçeği için maddeler arası korelasyon, madde-toplam korelasyonları ve güvenilirlik sonuçlarına sırasıyla, Tablo 4.65, Tablo 4.66 ve Tablo 4.67'de yer verilmiştir.

Tablo 4.65. Güvenlik Koşulları Deneyim Maddeleri Arası Korelasyon Sonuçları

	S34	S36	S37	S39	S40
S36	0.473a*** 0.468***				
S37	0.475b*** 0.454***	0.572*** 0.557***			
S39	0.464*** 0.454***	0.435*** 0.439***	0.462*** 0.472***		
S40	0.171*** 0.169***	0.189*** 0.184***	0.202*** 0.191***	0.257*** 0.252***	
S41	0.119*** 0.101***	0.129*** 0.123***	0.148*** 0.123***	0.177*** 0.145***	0.292*** 0.292***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir

Tablo 4.65 korelasyon tablosu incelendiğinde, ölçekte yer alan tüm maddelerde .30'un altında korelasyon değerlerinin bulunduğu dikkat çekmektedir. Bu maddeler incelendiğinde, olumsuz yönlü olarak ifade olduğu anlaşılmış ve düzeltilmesi yönünde karar alınmıştır.

Tablo 4.66. Güvenlik Koşulları Deneyim Maddeleri-Toplam Puan Korelasyonları

	S34	S36	S37	S39	S40	S41
Güvenlik Koşulları	0.688a*	0.709*	0.721*	0.710*	0.552*	0.510*
	0.673b*	0.704*	0.705*	0.703*	0.523*	0.453*

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$; ve a Pearson's r, b Spearman's rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.66 incelendiğinde, ölçekte yer alan maddelerin, ölçek toplam puanıyla, istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) ve .30'un üzerinde bir korelasyon değerine sahip olduğu görülmektedir. Bu korelasyon değerleri, .510 ile .721 arasında değerlere sahiptir.

Tablo 4.67. Güvenlik Koşullarına İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
S34	3.03	1.16					0.509	0.659	0.687
S36	3.16	1.13					0.543	0.649	0.674
S37	3.05	1.09					0.569	0.643	0.666
S39	2.85	1.12	3.05	.749	.717	.740	0.548	0.648	0.683
S40	2.87	1.18					0.327	0.714	0.746
S41	3.36	1.29					0.251	0.743	0.759

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.67 incelendiğinde, en düşük korelasyon değerine sahip S41 maddesinin ölçekten çıkarılması halinde ise Cronbach's α değerinin .743'e, McDonald's ω değerinin ise .759'a yükseleceği görülmektedir. Buna karşın, güvenlik koşullarına ilişkin Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ 'in üzerinde olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir. Sonuç olarak olumsuz yönlü (ters madde) S41 maddesi ile ilgili düzeltme yapılması gereği oluşmuştur.

Madde analizi sonuçları göz önüne alındığında işlevsel kent özellikleri ile ilgili kentin iş koşulları, ekonomik koşulları, fiziksel çevre koşulları, alışveriş koşulları, kent içi ulaşım koşulları, barınma koşulları, erişilebilirlik koşulları, kamu hizmet koşulları ve güvenlik koşulları ölçeklerine yönelik bazı düzeltme kararları alınmıştır. Söz konusu düzeltmelere Tablo 4.68'de yer verilmiştir.

Tablo 4.68. İşlevsel Kent Özellikleri Ölçeklerinde Yapılan Düzeltmeler

ESKİ MADDE		YENİ MADDE	
No	İfade	No	İfade
Kentin İş Koşullarına Yönelik Maddeler			
F7	Çalışan ücretlerinin düşük olduğu bir kenttir		Bu madde, olumsuz bir anlama sahip olup, sorunlu bir maddedir, ancak ölçekte aynen muhafaza edilmiştir.
Fiziksel Çevre Koşullarına Yönelik Maddeler			
F21	Binalar arası boşluklar, bina yükseklikleri, binaların düzeni bakımından yetersiz bir kenttir.	F22	Bina yapılanması (Binalar arası boşluklar, bina yükseklikleri gibi) bakımından düzenli bir kenttir.
F22	Binaların şehrin fiziksel çevresine uyumsuz yapıldığı bir kenttir.	F23	Binaların şehrin fiziksel çevresine uyumlu yapıldığı bir kenttir.
F26	Engelli bireylerin hayatını kolaylaştıracak yeterli sarı kılavuz çizgilerine sahip bir kenttir.	F26	Engelli bireyler için yeterli sarı kılavuz çizgilerine sahip bir kenttir.
Kent İçi Ulaşım Koşullarına Yönelik Maddeler			
F33	Yeterli sayıda bisiklet yoluna sahip bir kent değildir.	F34	Yeterli sayıda bisiklet yoluna sahip bir kenttir.
F34	Şehir içi ulaşımında yeterli seçeneğe (taksi, dolmuş, otobüs, tramvay, metro) sahip bir kent değildir.	F35	Şehir içi ulaşımında yeterli seçeneğe sahip bir kenttir.
F37	Toplu taşıma araçlarıyla, kentin her noktasına ulaşım sağlanamayan bir kenttir.	F38	Toplu taşıma araçlarıyla, her noktaya ulaşım sağlanabilen bir kenttir.
F40	Yeterli sayıda otopark imkanına sahip bir kent değildir.	F41	Yeterli sayıda otopark imkanına sahip bir kenttir.
F41	Engelli bireyler için yeterli trafik sinyalizasyon ve sesli uyarı sistemlerine sahip bir kent değildir.	F41	Engelli bireyler için yeterli trafik sinyalizasyon ve sesli uyarı sistemlerine sahip bir kenttir.
Barınma Koşullarına Yönelik Maddeler			
F42	Satın alınabilecek ya da kiralanabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir.	F43	Satın alınabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir.
F13	Konut fiyatlarının ve kiralalarının düşük olduğu bir kenttir.	F44	Kiralanabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir.
		F13	Konut fiyatlarının yüksek olduğu bir kenttir.
		F14	Konut kiralalarının düşük olduğu bir kenttir.
F43	Evlerin bakımlı, geniş ve yeni olduğu bir kenttir.	F45	İstenilen özelliklere sahip evlerin bulunabildiği bir kenttir.
Erişilebilirlik Koşullarına Yönelik Maddeler			
F32	Şehirlerarası ulaşımında yeterli seçeneğe (karayolu, demiryolu, havayolu) sahip bir kent değildir.	F32	Şehirlerarası ulaşımında yeterli seçeneğe sahip bir kenttir.
Güvenlik Koşullarına Yönelik Maddeler			
S38	Kadınların sokakta korkmadan ve güvenle yürüyemedikleri bir kenttir.	F73	Kadınların sokakta güvenle yürüyebildikleri bir kenttir.
F54	Yeterli şehir aydınlatma sistemine sahip olmayan bir kenttir.	F56	Yeterli şehir aydınlatma sistemine sahip bir kenttir.

İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri ölçeklerine ilişkin yürütülen madde analizleri sonucunda, ölçeklere yeni maddeler eklenmiş ve ilk haliyle 75 olan madde sayısı, 79'a çıkmıştır. İkinci saha testi uygulamasında ölçeğin bu yeni hali üzerinden veri toplanmıştır.

4.2.1.5. Sonuç Değişkenlerine İlişkin Madde Analizleri ve Yapı Geçerliliği Sonuçları

Çalışmada sonuç değişkenleri olarak yer alan ve kilit tüketici tutum ve davranışları olarak kabul gören tatmin, sadakat ve AAİ eğilimi ile ilgili ölçekler, alanyazında farklı araştırmacılar tarafından kullanılan çalışmalardan alınmıştır. Bu nedenle, kentin etkileşim noktalarını temsil eden kapalı mekânlar, açık mekânlar, sosyal çevre ve işlevsel kent özellikleri ile bu sonuç değişkenleri arasındaki ilişkiler incelenmeden önce, yapı geçerliliği çalışmaları yürütülmüştür. Bu anlamda kent tatmini, sadakati ve AAİ için daha önce gerçekleştirilen süreç işletilmiş olup, AFA çalışmasından önce, maddelere verilen yanıtların ayırt edicilikleri, frekans dağılımları ve betimsel istatistikleri incelenmiştir. Buna göre tatmin, sadakat ve AAİ için elde edilen frekans değerleri ve yüzdelik dağılımlar sırasıyla, Tablo 4.69, Tablo 4.70 ve Tablo 4.71'den izlenebilir

Tablo 4.69. Tatmin Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar

Madde	1*		2*		3*		4*		5*	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
T1	132	19.5	96	14.2	228	33.6	132	19.5	90	13.3
T2	123	18.1	148	21.8	218	32.2	119	17.6	70	10.3
T3	139	20.5	107	15.8	172	25.4	159	23.5	100	14.8
T4	148	21.9	160	23.7	191	28.3	122	18.0	55	8.1
T5	110	16.2	106	15.6	240	35.4	153	22.6	69	10.2
T6	109	16.1	102	15.1	247	36.5	155	22.9	64	9.5
T7	112	16.5	147	21.7	238	35.1	130	19.2	51	7.5

*(1)Kesinlikle Katılmıyorum; (2)Katılmıyorum; (3)Kısmen Katılmıyorum; (4)Katılıyorum; (5)Kesinlikle Katılıyorum
f: Frekans; %: Yüzde

Tablo 4.70. Sadakat Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar

Madde	1*		2*		3*		4*		5*	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Sdk1	136	20.1	115	17.0	182	26.9	163	24.1	81	12.0
Sdk2	116	17.1	140	20.7	197	29.1	128	18.9	96	14.2
Sdk3	229	33.8	165	24.3	150	22.1	70	10.3	64	9.4
Sdk4	131	19.3	154	22.7	191	28.2	133	19.6	69	10.2
Sdk5	141	20.8	152	22.5	187	27.6	119	17.6	78	11.5
Sdk6	149	22.0	141	20.8	207	30.5	118	17.4	63	9.3
Sdk7	116	17.1	139	20.5	223	32.9	125	18.4	75	11.1
Sdk8	146	21.5	137	20.2	181	26.7	138	20.4	76	11.2
Sdk12	186	27.5	136	20.1	189	27.9	110	16.2	56	8.3
Sdk13	178	26.3	157	23.2	172	25.4	108	16.0	62	9.2
Sdk14	185	27.3	159	23.5	185	27.3	89	13.1	60	8.8

*(1)Kesinlikle Katılmıyorum; (2)Katılmıyorum; (3)Kısmen Katılmıyorum; (4)Katılıyorum; (5)Kesinlikle Katılıyorum
f: Frekans; %: Yüzde

Tablo 4.71. AAİ Maddelerine İlişkin Frekans Değerleri ve Yüzdelik Dağılımlar

Madde	1*		2*		3*		4*		5*	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
İ1	129	19.1	131	19.4	235	34.8	127	18.8	54	8.0
İ2	138	20.4	184	27.2	197	29.1	101	14.9	57	8.4
İ3	120	17.7	131	19.4	219	32.3	144	21.3	63	9.3
İ4	114	16.8	156	23.0	213	31.5	131	19.4	63	9.3
İ5	161	23.8	155	22.9	186	27.5	119	17.6	55	8.1

*(1)Kesinlikle Katılmıyorum; (2)Katılmıyorum; (3)Kısmen Katılmıyorum; (4)Katılıyorum; (5)Kesinlikle Katılıyorum
f: Frekans; %: Yüzde

Tablo 4.69, Tablo 4.70 ve Tablo 4.71’den görüldüğü üzere, kent tatmini, kent sadakati ve AAİ eğilimi maddelerinin ağırlıklı olarak büyük çoğunluğunun “(3) Kısmen Katılıyorum” orta nokta seçeneğinde toplandığı görülmektedir. Bu durumda, söz konusu ölçeklerde yer alan maddelerin kafa karıştırıcı ve yetersiz biçimde ifade edilmiş, çift yönlü ya da olumsuz ifadeli maddeler olması muhtemeldir. Bu sorunu gidermek için maddeler, incelendiğinde T3, T4 ve Sdk2 maddelerinin olumsuz yönlü olduğu tespit edilmiştir.

Frekans dağılımlarından sonra her bir ölçekte yer alan maddelerin, ölçeğin %27’lik alt ve üst gruplarına göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu amaçla yürütülen ilişkisiz örneklem t-testi analizinde ilk olarak normallik ve grup içi varyans homojenliği varsayımları kontrol edilmiştir. Bu varsayımların sağlandığı durumda Student's *t* istatistiği, normalliğin ihlali durumunda ise Mann Whitney *U* testi sonuçları dikkate alınmıştır. Ayrıca bu alt ve üst

grupların maddeler ile ilgili etki boyutlarını inceleyebilmek için ilişkisiz örneklem *t*-testlerine yönelik etki büyüklükleri (Cohen *d*) istatistikleri de hesaplanmıştır. Bu analize ilişkin sonuçlara, Tablo 4.72, Tablo 4.73 ve Tablo 4.74'te yer verilmiştir.

Tablo 4.72. Tatmin Maddelerinin Alt-Üst % 27 Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem *t* Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

N=183	Grup	Ortalama	SS	t Değeri	p Değeri	sd	Etki Büyüklüğü
T1	Alt %27	1.50	0.686	Student's t	-15.14	< .001	-1.583
	Üst %27	2.65	0.762	Mann-Whitney U	5266	< .001	0.686
T2	Alt %27	1.45	0.608	Student's t	-16.29	< .001	-1.703
	Üst %27	2.53	0.661	Mann-Whitney U	4750	< .001	0.716
T3	Alt %27	1.77	1.187	Student's t	-11.08 ^a	< .001	-1.159
	Üst %27	3.01	0.929	Mann-Whitney U	6204	< .001	0.630
T4	Alt %27	1.92	1.353	Student's t	-6.09 ^a	< .001	-0.636
	Üst %27	2.67	0.961	Mann-Whitney U	9276	< .001	0.446
T5	Alt %27	1.63	0.801	Student's t	-14.52 ^a	< .001	-1.518
	Üst %27	2.76	0.685	Mann-Whitney U	5372	< .001	0.679
T6	Alt %27	1.73	0.866	Student's t	-12.12 ^a	< .001	-1.267
	Üst %27	2.77	0.779	Mann-Whitney U	6694	< .001	0.600
T7	Alt %27	1.59	0.785	Student's t	-12.97	< .001	-1.356
	Üst %27	2.62	0.737	Mann-Whitney U	5925	< .001	0.646

^a Levene testi anlamlıdır ($p < .05$), bu da eşit varyans varsayımının ihlal edildiğini göstermektedir

SS: Standart Sapma; sd: Serbestlik derecesi

Tablo 4.73. Sadakat Maddelerinin Alt-Üst % 27'lik Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem *t* Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

N=183	Grup	Ortalama	SS	t Değeri	p Değeri	sd	Etki Büyüklüğü
Sdk1	Alt %27	1.54	0.790	Student's t	-12.5	< .001	-1.31
	Üst %27	2.64	0.895	Mann-Whitney U	6333	< .001	0.622
Sdk2	Alt %27	1.67	0.820	Student's t	-11.5	< .001	-1.21
	Üst %27	2.70	0.890	Mann-Whitney U	6918	< .001	0.587
Sdk3	Alt %27	1.25	0.758	Student's t	-10.2 ^a	< .001	-1.07
	Üst %27	2.17	0.954	Mann-Whitney U	6436	< .001	0.616
Sdk4	Alt %27	1.45	0.677	Student's t	-13.8 ^a	< .001	-1.44
	Üst %27	2.52	0.804	Mann-Whitney U	5498	< .001	0.672
Sdk5	Alt %27	1.37	0.632	Student's t	-14.7 ^a	< .001	-1.54
	Üst %27	2.50	0.824	Mann-Whitney U	4753	< .001	0.716
Sdk6	Alt %27	1.36	0.593	Student's t	-15.0 ^a	< .001	-1.57
	Üst %27	2.48	0.818	Mann-Whitney U	4845	< .001	0.711
Sdk7	Alt %27	1.49	0.670	Student's t	-16.1	< .001	-1.69
	Üst %27	2.67	0.721	Mann-Whitney U	4598	< .001	0.725
Ssdk8	Alt %27	1.36	0.664	Student's t	-15.0 ^a	< .001	-1.56
	Üst %27	2.43	0.698	Mann-Whitney U	4709	< .001	0.719
Sdk12	Alt %27	1.23	0.497	Student's t	-14.5 ^a	< .001	-1.52
	Üst %27	2.28	0.833	Mann-Whitney U	5411	< .001	0.677
Sdk13	Alt %27	1.25	0.534	Student's t	-14.4 ^a	< .001	-1.50
	Üst %27	2.25	0.777	Mann-Whitney U	5195	< .001	0.690
Sdk14	Alt %27	1.25	0.534	Student's t	-13.6 ^a	< .001	-1.43
	Üst %27	2.16	0.738	Mann-Whitney U	5639	< .001	0.663

^a Levene testi anlamlıdır ($p < .05$), bu da eşit varyans varsayımının ihlal edildiğini göstermektedir

SS: Standart Sapma; sd: Serbestlik derecesi

Tablo 4.74. AAİ Maddelerinin Alt-Üst % 27 Gruplarına Yönelik İlişkisiz Örneklem t Testi ve Mann-Whitney U Testi Sonuçları

N=183	Grup	Ortalama	SS	t Değeri	p Değeri	sd	Etki Büyüklüğü
i1	Alt %27	1.43	0.656	Student's t	-17.0	< .001	-1.78
	Üst %27	2.62	0.676	Mann-Whitney U	4061	< .001	0.757
i2	Alt %27	1.36	0.564	Student's t	-14.8 ^a	< .001	-1.55
	Üst %27	2.32	0.678	Mann-Whitney U	5072	< .001	0.697
i3	Alt %27	1.43	0.606	Student's t	-19.1	< .001	-1.99
	Üst %27	2.68	0.653	Mann-Whitney U	3486	< .001	0.792
i4	Alt %27	1.49	0.678	Student's t	-15.3	< .001	-1.60
	Üst %27	2.58	0.681	Mann-Whitney U	4736	< .001	0.717
i5	Alt %27	1.38	0.584	Student's t	-13.1 ^a	< .001	-1.37
	Üst %27	2.33	0.777	Mann-Whitney U	6270	< .001	0.626

^a Levene testi anlamlıdır ($p < .05$), bu da eşit varyans varsayımının ihlal edildiğini göstermektedir

SS: Standart Sapma; sd: Serbestlik derecesi

Tabloda 4.72, Tablo 4.73 ve Tablo 4.74'te görüleceği üzere, ölçme araçlarında yer alan tüm maddeler alt ve üst %27'lik grup arasında .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ($p < .001$) biçimde farklılaşmaktadır. Başka bir ifadeyle, her bir ölçekte yer alan maddelerin tümü, ölçülen özelliğe sahip bireyler ile sahip olmayan bireyleri anlamlı biçimde birbirinden ayırt etmektedir. Alt ve üst grup yordayıcı değişkeninin etki boyutunu inceleyebilmek için hesaplanan d değerleri incelendiğinde, maddelerin büyük çoğunluğunda bu ayırıcılığın yüksek (geniş) etki düzeyinde ($d > .08$) olduğu da dikkat çekmektedir.

Bir sonraki aşamada, bir maddeye verilen yanıtlar ile ölçeğin tümüne verilen yanıtlar arasındaki doğrusal ve pozitif yönlü ilişkinin olup olmadığı, basit doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu analizde madde puanları yordayıcı değişken; toplam ölçek puanı ise, yordanan değişken olarak tanımlanmaktadır. Regresyon analizi sonuçları, Tablo 4.75, Tablo 4.76 ve Tablo 4.77'den takip edilebilir.

Tablo 4.75. Tatmin Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	R	R ²	F	sd	Beta Katsayısı	Std. Beta Katsayısı	% 95 Güven Aralığı		t Değeri	p Değeri
							En Düşük	En Yüksek		
T1	.861	.741	1933	1.676	4.46	.861	.822	.899	44	<.001
T2	.877	.770	2259	1.676	4.77	.877	.841	.914	47.5	<.001
T3	.674	.454	562	1.676	3.33	.674	.618	.730	23.7	<.001
T4	.526	.277	258	1.676	2.85	.526	.462	.590	16.1	<.001
T5	.846	.715	1698	1.676	4.69	.846	.805	.886	41.2	<.001
T6	.824	.679	1429	1.676	4.63	.824	.781	.867	37.8	<.001
T7	.806	.650	1257	1.676	4.65	.806	.762	.851	35.5	<.001

R: Korelasyon katsayısı; R²: Belirleyicilik Katsayısı; sd: Serbestlik derecesi

Tablo 4.75'e bakıldığında, tatmin maddelerinin, toplam ölçeğin açıklayıcılığına .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .877, $t=47.5$, $p < .001$ değerleriyle T2 maddesinin toplam tatmine en yüksek katkıyı yaptığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .526, $t=16.1$, $p < .001$ değerleriyle T4 maddesinin, toplam tatmin puanının varyansına en az katkıyı sağlayan madde olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, bu

maddelerin ölçme aracında bulunabileceğine işaret etmekle birlikte en düşük açıklayıcılığa sahip olan T4 maddesinin ölçekte yer alıp almayacağı değerlendirilebilir.

Tablo 4.76. Sadakat Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	R	R ²	F	sd	Beta Katsayısı	Std. Beta Katsayısı	% 95 Güven Aralığı		t Değeri	p Değeri
							En Düşük	En Yüksek		
Sdk1	.834	.696	1549	1.676	7.53	.834	.793	.876	39.4	<.001
Sdk2	.798	.637	1184	1.676	7.29	.798	.752	.843	34.4	<.001
Sdk3	.711	.506	692	1.676	6.42	.711	.658	.764	26.3	<.001
Sdk4	.838	.702	1591	1.676	7.85	.838	.796	.879	39.9	<.001
Sdk5	.851	.724	1775	1.676	7.78	.851	.811	.891	42.1	<.001
Sdk6	.854	.729	1818	1.676	8.02	.854	.815	.893	42.6	<.001
Sdk7	.866	.750	2032	1.676	8.29	.866	.839	.904	45.1	<.001
Sdk8	.878	.771	2275	1.676	7.94	.878	.842	.914	47.7	<.001
Sdk12	.855	.731	1841	1.676	7.88	.855	.816	.894	42.9	<.001
Sdk13	.867	.751	2041	1.676	7.93	.867	.829	.904	45.2	<.001
Sdk14	.863	.744	1965	1.676	8.01	.863	.824	.901	44.3	<.001

R: Korelasyon katsayısı; R²: Belirleyicilik Katsayısı; sd: Serbestlik derecesi

Tablo 4.76'ya bakıldığında, sadakat maddelerinin, toplam ölçeğin açıklayıcılığına .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .878, $t=47.7$, $p < .001$ değerleriyle Sdk8 maddesinin toplam sadakate en yüksek katkıyı yaptığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .711, $t=26.3$, $p < .001$ değerleriyle Sdk3 maddesinin, toplam sadakat puanının varyansına en az katkıyı sağlayan madde olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, bu maddelerin ölçme aracında bulunabileceğine işaret etmektedir.

Tablo 4.77. AAİ Maddelerinin Açıklayıcılığına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Yordayıcı Değişkenler	R	R ²	F	sd	Beta Katsayısı	Std. Beta Katsayısı	% 95 Güven Aralığı		t Değeri	p Değeri
							En Düşük	En Yüksek		
İ1	.860	.740	1920	1.676	3.84	.860	.821	.899	43.8	<.001
İ2	.893	.797	2655	1.676	3.94	.893	.859	.927	51.5	<.001
İ3	.904	.818	3038	1.676	3.96	.904	.872	.937	55.1	<.001
İ4	.893	.798	2674	1.676	3.96	.893	.860	.927	51.7	<.001
İ5	.841	.708	1637	1.676	3.59	.841	.800	.882	40.5	<.001

R: Korelasyon katsayısı; R²: Belirleyicilik Katsayısı; sd: Serbestlik derecesi

Tablo 4.77'ye bakıldığında, AAİ maddelerinin, toplam ölçeğin açıklayıcılığına .001 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .904, $t=55.1$, $p < .01$ değerleriyle İ3 maddesinin toplam AAİ eğilimine en yüksek katkıyı yaptıkları anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, Standartlaştırılmış Regresyon Katsayısı= .841, $t=40.5$, $p < .01$ değerleriyle İ5 maddesinin, toplam AAİ puanının varyansına en az katkıyı sağlayan madde olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlar, bu maddelerin ölçme aracında bulunabileceğine işaret etmektedir.

Sonuç değişkenleri ile ilgili gerçekleştirilen madde analizlerinden sonra AFA çalışmaları yürütülmüştür. Buna göre ilk olarak kent tatmini ölçeği için PA ve MAP önerdiği faktör sayısına bakılmış ve bu analizlerin ölçeği tek faktörlü bir yapı olarak önerdikleri

görülmüştür. Tatmin için elde edilen KMO= ,84 ve $p < 0,001$ değerleri, verinin AFA için uygun olduğunu göstermiştir. En uygun yapıya ulaşabilmek adına faktör çıkarma yöntemlerinden ağırlıklandırılmamış en küçük kareler (ULS) yöntemi kullanılarak, tek faktörlü çözüm incelenmiş ve bu yapının uygun olduğuna karar verilmiştir. Tablo 4.78’de, AFA sonucunda ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, özdeğer ve açıklanan toplam varyans değerleri verilmiştir.

Tablo 4.78. Kent Tatminine İlişkin AFA Sonuçları

Maddeler	Faktör Yükleri	Ortak Varyans
T1	0.889	0.791
T2	0.934	0.873
T3	0.560	0.313
T4	0.389	0.151
T5	0.897	0.805
T6	0.871	0.759
T7	0.835	0.697
Özdeğer:	4.67	1.23
Açıklanan Varyans	%67	

Tablo 4.78 incelendiğinde, toplam 7 tatmin maddesinin tek faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %67’sini açıkladığı görülmektedir. Ancak T4 maddesinin ortak varyans değerinin .151 olduğu görülmektedir. Bu madde incelendiğinde olumsuz yönlü bir madde olduğu görülmüş ve düzeltme kararı alınmıştır.

Tatmin ölçeğinde yer alan maddeler arasındaki ilişkiler, maddeler arası korelasyon analizi ile incelenmiştir. Ayrıca madde güvenilirlik katsayıları da hesaplanarak maddeler arası tutarlılık değerlendirilmiştir. Maddelere ait maddeler arası korelasyon sonuçları, Tablo 4.79’da, güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4.80’de görülebilir.

Tablo 4.79. Kent Tatmini Maddeler Arası Korelasyon Sonuçları

	T1	T2	T3	T4	T5	T6
T2	0.838a*	—				
	0.833b*	—				
T3	0.465*	0.439*	—			
	0.463*	0.444*	—			
T4	0.270*	0.286*	0.603*	—		
	0.286*	0.304*	0.604*	—		
T5	0.721*	0.759*	0.390*	0.225*	—	
	0.723*	0.756*	0.383*	0.231*	—	
T6	0.694*	0.722*	0.357*	0.184*	0.796*	—
	0.697*	0.716*	0.354*	0.189*	0.790*	—
T7	0.669*	0.719*	0.323*	0.238*	0.718*	0.747*
	0.664*	0.713*	0.324*	0.256*	0.713*	0.731*

* $p < .001$, a Pearson’s r, b Spearman’s rho katsayılarını ifade etmektedir.

Tablo 4.79 incelendiğinde, T4 maddesinin diğer tüm maddelerle .30’un altında bir korelasyon değerine sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bu madde daha önce de belirtildiği gibi olumsuz yönlü bir maddedir.

Tablo 4.80. Kent Tatminine İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
T1	2.93	1.28					0.795	0.854	0.870
T2	2.80	1.22					0.822	0.851	0.866
T3	2.96	1.34					0.538	0.888	0.904
T4	2.67	1.23	2.86	.95	.90		0.372	0.905	0.915
T5	2.95	1.20					0.780	0.857	0.871
T6	2.95	1.18					0.752	0.861	0.874
T7	2.79	1.15					0.731	0.864	0.877

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.80'de, T4 maddesi dışındaki diğer maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olduğu ve ölçekten çıkarılmaları durumunda Cronbach's α ve McDonald's ω iç tutarlılık katsayılarının düşeceği; buna karşın düşük korelasyon değerine sahip olan T4 maddesinin (.372) ölçekten çıkarılması durumunda Cronbach's α katsayısının .905'e; McDonald's ω katsayısının .915'a yükseleceği görülmektedir. Dolayısıyla daha önceki madde analizlerinde de ifade edildiği üzere, T4 maddesinin ölçekten çıkarılması ya da düzenlenmesi düşünülebilir. Buna karşın, ölçeğe ilişkin elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Kent sadakati ölçeği için yürütülen AFA'da ilk olarak PA ve MAP'ın önerdiği faktör sayısına bakılmış ve bu analizlerin kent sadakati ölçeğini sırasıyla 1 ve 2 faktörlü bir yapı olarak önerdikleri görülmüştür. Sadakat için elde edilen KMO= .92 ve $p < 0,001$; değerleri, verinin AFA için uygun olduğunu göstermiştir. En uygun yapıya ulaşabilmek adına faktör çıkarma yöntemlerinden ağırlıklandırılmamış en küçük kareler (ULS) yöntemi kullanılarak, 1 faktörlü ve 2 faktörlü çözüm incelenmiş ve tek faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiştir. Ancak ilk yürütülen AFA'da Sdk9 maddesinin çok düşük yük verdiği görülmüş, bu madde çıkarılarak analiz yinelenmiştir. Sonrasında Sdk11 maddesi düşük yük verdiği için bu madde çıkarılarak analiz yürütülmüştür. Ardından Sdk15 ve sonrasında Sdk10 maddeleri yinelenen analizlerde düşük yük vermiş ve analizden çıkarılarak en uygun yapıya ulaşılmıştır. Tablo 4.81'de, AFA sonucunda ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, özdeğer ve açıklanan toplam varyans değerleri verilmiştir. Söz konusu diğer alternatif analiz sonuçları, tezin bulut bağlantısında sunulmuştur.

Tablo 4.81. Kent Sadakatine İlişkin AFA Sonuçları

Maddeler	Faktör Yükleri	Ortak Varyans
Sdk1	0.848	0.719
Sdk2	0.814	0.662
Sdk3	0.726	0.527
Sdk4	0.851	0.724
Sdk5	0.868	0.754
Sdk6	0.876	0.767
Sdk7	0.891	0.794
Sdk8	0.906	0.821
Sdk12	0.879	0.773
Sdk13	0.894	0.799
Sdk14	0.891	0.794
Özdeğer:	8.39	.59
Açıklanan Varyans	%76	

Tablo 4.81 incelendiğinde, toplam 11 sadakat maddesinin tek faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %76'sını açıkladığı görülmektedir. Ayrıca her maddenin ortak varyans değerinin .527 ve üzeri olduğu görülmektedir.

Sadakat ölçeğinde yer alan maddeler arasındaki ilişkiler, maddeler arası korelasyon analizi ile incelenmiştir. Ayrıca madde güvenilirlik katsayıları da hesaplanarak maddeler arası tutarlılık değerlendirilmiştir. Maddelere ait maddeler arası korelasyon sonuçları, Tablo 4.82’de, güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4.83’te görülebilir.

Tablo 4.82. Kent Sadakati Maddeler Arası Korelasyon Sonuçları

	Sdk1	Sdk2	Sdk3	Sdk4	Sdk5	Sdk6	Sdk7	Sdk8	Sdk12	Sdk13
Sdk2	0.737*a 0.736*b	—								
Sdk3	0.519*	0.468*	—							
	0.522*	0.469*	—							
Sdk4	0.648*	0.656*	0.612*	—						
	0.644*	0.650*	0.620*	—						
Sdk5	0.682*	0.680*	0.519*	0.820*	—					
	0.681*	0.677*	0.535*	0.816*	—					
Sdk6	0.630*	0.599*	0.571*	0.709*	0.761*	—				
	0.629*	0.593*	0.589*	0.706*	0.762*	—				
Sdk7	0.694*	0.658*	0.552*	0.689*	0.712*	0.787*	—			
	0.691*	0.652*	0.555*	0.682*	0.706*	0.786*	—			
Sdk8	0.746*	0.671*	0.555*	0.697*	0.722*	0.750*	0.790*	—		
	0.749*	0.668*	0.576*	0.696*	0.723*	0.752*	0.788*	—		
Sdk12	0.669*	0.615*	0.573*	0.625*	0.636*	0.677*	0.707*	0.718*	—	
	0.668*	0.605*	0.584*	0.621*	0.639*	0.680*	0.703*	0.723*	—	
Sdk13	0.673*	0.630*	0.577*	0.633*	0.659*	0.712*	0.701*	0.725*	0.847*	—
	0.672*	0.622*	0.589*	0.628*	0.660*	0.712*	0.700*	0.730*	0.854*	—
Sdk14	0.684*	0.635*	0.600*	0.634*	0.653*	0.681*	0.704*	0.715*	0.814*	0.828*
	0.680*	0.621*	0.607*	0.626*	0.655*	0.680*	0.697*	0.720*	0.812*	0.828*

* p < .001, a Pearson’s r, b Spearman’s rho katsayılarını ifade etmektedir

Tablo 4.82 incelendiğinde, tüm maddeler arasındaki korelasyon değerinin .60'ın üzerinde olduğu dikkat çekmektedir. Bu korelasyon değerleri maddeler ile ilgili bir sorun olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 4.83. Kent Sadakatine İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort. _{madde}	SS _{madde}	Ort. _{ölçek}	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
Sdk1	2.91	1.30					.796	.953	.954
Sdk2	2.92	1.28					.752	.955	.956
Sdk3	2.37	1.30					.649	.958	.959
Sdk4	2.79	1.25					.801	.953	.954
Sdk5	2.77	1.28					.816	.953	.953
Sdk6	2.71	1.25	2.71	1.06	.957	.958	.821	.953	.953
Sdk7	2.86	1.22					.836	.952	.953
Sdk8	2.79	1.29					.849	.952	.952
Sdk12	2.58	1.27					.822	.953	.953
Sdk13	2.58	1.28					.835	.952	.953
Sdk14	2.53	1.26					.831	.952	.953

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.

Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.83'de, tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50'nin üzerinde olduğu ve ölçekten çıkarılmaları durumunda Cronbach's α ve McDonald's ω iç tutarlılık katsayılarının düşeceği görülmektedir. Ayrıca ölçek için elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

AAİ ölçeği için yürütülen AFA'da ilk olarak PA ve MAP'ın önerdiği faktör sayısına bakılmış ve bu analizlerin AAİ ölçeğini 1 faktörlü bir yapı olarak önerdikleri görülmüştür. AAİ için elde edilen KMO= .88 ve $p < 0,001$ değerleri, verinin AFA için uygun olduğunu göstermiştir. Faktör çıkarma yöntemlerinden ağırlıklandırılmamış en küçük kareler (ULS) yöntemi kullanılarak, tek faktörlü çözümün uygun olduğuna karar verilmiştir. Tablo 4.84'te, AFA sonucunda ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, özdeğer ve açıklanan toplam varyans değerleri verilmiştir.

Tablo 4.84. Kente Yönelik AAİ Eğilimine İlişkin AFA Sonuçları

Maddeler	Faktör Yükleri	Ortak Varyans
İ1	0.854	0.730
İ2	0.919	0.845
İ3	0.925	0.856
İ4	0.895	0.802
İ5	0.815	0.663
Özdeğer:	4.11	.38
Açıklanan Varyans	% 82	

Tablo 4.84 incelendiğinde, toplam 5 AAİ maddesinin tek faktör altında toplandığı ve toplam varyansın %82'sini açıkladığı görülmektedir. Ayrıca her maddenin ortak varyans değerinin .663 ve üzeri olduğu görülmektedir.

AAİ ölçeğinde yer alan maddeler arasındaki ilişkiler, maddeler arası korelasyon analizi ile incelenmiştir. Ayrıca madde güvenilirlik katsayıları da hesaplanarak maddeler arası tutarlılık değerlendirilmiştir. Maddelere ait maddeler arası korelasyon sonuçları, Tablo 4.85'te, güvenilirlik analizi sonuçları Tablo 4.86'da görülebilir.

Tablo 4.85. AAİ Maddeler Arası Korelasyon Sonuçları

	İ1	İ2	İ3	İ4
İ2	.763*a .757b	- -	- -	- -
İ3	.739* .734*	.762* .762*	- -	- -
İ4	.680* .680*	.733* .727*	.785* .775*	- -
İ5	.603* .592*	.666* .661*	.688* .671*	.727* .710*

* $p < .001$, a Pearson's r , b Spearman's ρ katsayılarını ifade etmektedir

Tablo 4.85 incelendiğinde, tüm maddeler arasındaki korelasyon değerinin .50'nin üzerinde olduğu dikkat çekmektedir. Bu korelasyon değerleri maddeler ile ilgili bir sorun olmadığına işaret etmektedir.

Tablo 4.86. AAİ İlişkin Betimleyici İstatistikler, Madde-Toplam Puan Korelasyonları ve Güvenilirlik Sonuçları

	Ort.-madde	SS _{madde}	Ort.-ölçek	SS _{ölçek}	α	ω	Madde-Geri Kalan Korelasyon	Madde Çıkarıldığında	
								α	ω
İ19	2.77	1.19					0.780	0.914	0.915
İ20	2.64	1.20					0.828	0.904	0.906
İ21	2.85	1.21	2.74	1.06	.926	.927	0.846	0.901	0.902
İ22	2.81	1.20					0.830	0.904	0.906
İ23	2.63	1.24					0.747	0.921	0.921

α : Cronbach's katsayısını; ω : McDonald's katsayısını ifade etmektedir.
Ort.: Ortalama; SS: Standart Sapma

Tablo 4.86'da, tüm maddelerin madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .70'in üzerinde olduğu ve ölçekten çıkarılmaları durumunda Cronbach's α ve McDonald's ω iç tutarlılık katsayılarının düşeceği görülmektedir. Ayrıca ölçek için elde edilen Cronbach's α ve McDonald's ω katsayılarının $> .70$ olması, iç tutarlılık güvenilirliği için kabul edilebilir değerlere işaret etmektedir.

Madde analizi sonuçları göz önüne alındığında sadece kent tatmini ölçeği ile ilgili düzeltme yapılmıştır. Söz konusu düzeltmelere Tablo 4.87'de yer verilmiştir.

Tablo 4.87. Tatmin Ölçeğinde Yapılan Düzeltmeler

ESKİ MADDE		YENİ MADDE	
No	İfade	No	İfade
3	Aksaray'da yaşamaktan dolayı mutlu değilim.	3	Aksaray'da yaşamaktan dolayı mutluyum.
4	Genel olarak Aksaray bir kente yönelik beklentilerimi karşılamamaktadır	4	Genel olarak Aksaray bir kente yönelik beklentilerimi karşılamaktadır

4.2.1.6. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Yapısına İlişkin Yapı Geçerliliği ve Doğrulama Sonuçları

Daha önce de ifade edildiği gibi, AFA ve madde analizlerinden elde edilen sonuçlardan sonra kapalı mekân deneyimleri ölçeğinde yer alan maddelerin ifadeleri bireysel deneyimleri öne çıkaracak biçimde yeniden düzenlenmiş, kafa karıştırıcı ifadeler yeniden ele alınarak, daha sade hale getirilmiş ve çift yönlü yargı bildiren maddeler yeni bir ek madde eklenerek düzeltilmiştir. Dolayısıyla birçok maddede düzenleme yoluna gidildiğinden ve birkaç ek madde eklendiğinden, kent kapalı mekân deneyimleri yapısının yapı geçerliliğini ve doğruluğunu (uyumunu) incelemekten önce toplanan ikinci saha verisi ile tekrar aynı işlemler gerçekleştirilerek tekrarlı AFA çalışmaları ile yapı keşfetme çalışmaları yürütülmüştür. Kent kapalı mekân deneyimleri için elde edilen KMO= ,93 ve $p < 0,001$ değerleri, verinin AFA için uygun olduğunu göstermiştir. 2. saha verisi ile yürütülen AFA için paralel analiz (PA) yine 2 faktör önerirken, en küçük ortalamalı kısmi korelasyon analizi (MAP) ise 3 faktör önermiştir. Dolayısıyla en uygun yapıya ulaşabilmek adına sırasıyla 2, 3 ve 4 faktörlü çözümler de incelenmiştir. Maddelerin farklı faktörlere yük vermesi, teorik olarak anlamsız bir faktör yapısının ortaya çıkması (teorik anlamlılık) ve tutumluluk (parsimoni) ilkesi göz önüne alındığında 2 ve 3 faktörlü çözümlerin yetersiz kaldığı görülmüştür. Böylelikle, 4 faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiş ve bu yapıya ilişkin sonuçlar raporlanmıştır (diğer sonuçlara tezin bulut bağlantısında yer verilmiştir). Bu anlamda AFA sonucu, özdeğeri 1'den büyük 4 faktörün ortaya çıktığını ve bu 4 faktörün toplam varyansın %63'ünü açıkladığını göstermiştir. Ancak sonuçlar, bu faktör yapısında M8 maddesinin iki faktöre yük verdiğini (birinci saha verisinden elde edilen madde analizi ve AFA sonuçlarıyla benzer şekilde) gösterdiğinden bu madde çıkarılarak işlem tekrarlanmıştır. Yeni elde edilen yapıda bu sefer de M15 maddesinin binişik olduğu görülmüş ve bu madde de ölçekten çıkarılıp tekrarlanan AFA sonucunda en uygun yapıya ulaşılmıştır. Uzman görüşü de alınarak kapsam geçerliliği açısından bir sorun oluşturmadığından, ilgili ölçekten çıkarılan M8 ve M15 maddeleri sonrası, ortak varyanslar artmış, toplam açıklanan varyans %63,50'ye yükselmiştir. Ayrıca tüm faktör yükü değerleri $> .32$ eşliğinin üzerinde olup (en düşük .328

ile en yüksek .882 arasında değişen), birkaç maddenin dışında (*M10, M13, M14, M30, M31*) .50'nin üzerine çıkmıştır. Benzer şekilde birkaç maddenin dışında (*M2=.441, M7=.457, M30=.431*) ortak varyans değerlerinin de .50'nin üzerinde olduğu (en düşük .431 ile en yüksek .750 arasında değişen) ($R^2 > .50$ mükemmel, $R^2 > .40$ çok iyi, $R^2 > .30$ iyi, $R^2 > .20$ orta ve $R^2 > .10$ zayıf) (Kline, 2023, s. 239) görülmektedir. Bunun sonucunda ortaya çıkan faktörler; Kapalı Mekân Yeterliliği Deneyimi (*M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7*), Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimleri (*M9, M10, M11, M12, M13, M14, M16, M17, M18*), Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri (*M19, M20, M21, M22, M23, M24, M25, M26, M27, M28, M29, M30, M31*) ve Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi (*M32, M33, M34, M35, M36*) biçiminde olmuştur. Dolayısıyla bir sonraki doğrulayıcı aşamada bu yapı göz önünde bulundurularak DFA analizleri yapılmıştır. Tablo 4.88'de, Ağırlıklandırılmamış En Küçük Kareler (AEKK-ULS) yönteminin kullanıldığı AFA sonucunda promax döndürme yöntemi sonrası ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, her boyutun özdeğeri ve açıkladığı varyans ile toplam varyans değerleri ve faktörler arası korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 4.88. Kentin Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları

Madde N=524	1.Faktör*	2.Faktör*	3. Faktör*	4. Faktör*	Ortak Varyans
M1	0.038	-0.083	0.656	0.168	0.547
M2	0.028	-0.047	0.623	0.085	0.441
M3	-0.008	-0.131	0.688	0.258	0.608
M4	-0.108	-0.023	0.882	-0.080	0.598
M5	0.086	0.162	0.686	-0.204	0.525
M6	0.104	0.192	0.689	-0.211	0.568
M7	-0.023	0.025	0.688	-0.026	0.457
M9	-0.005	0.576	0.185	0.045	0.541
M10	-0.066	0.328	0.265	0.274	0.510
M11	-0.065	0.613	0.206	0.054	0.576
M12	-0.059	0.514	0.197	0.185	0.579
M13	0.001	0.423	0.162	0.243	0.540
M14	0.043	0.453	0.161	0.203	0.573
M16	0.055	0.540	-0.011	0.258	0.595
M17	0.190	0.737	-0.116	-0.097	0.523
M18	0.158	0.713	-0.176	0.092	0.605
M19	-0.046	0.282	-0.038	0.595	0.579
M20	-0.112	0.214	-0.108	0.814	0.701
M21	-0.120	0.138	-0.073	0.841	0.673
M22	0.006	0.143	-0.202	0.756	0.565
M23	-0.077	0.085	-0.021	0.848	0.716
M24	0.128	-0.118	-0.028	0.773	0.592
M25	0.035	-0.034	-0.017	0.841	0.691
M26	0.028	-0.075	0.002	0.868	0.703
M27	0.147	-0.251	0.131	0.727	0.576
M28	0.185	-0.158	0.187	0.604	0.583
M29	0.253	0.008	0.100	0.437	0.502
M30	0.302	0.016	-0.009	0.408	0.431
M31	0.304	0.026	0.065	0.413	0.518
M32	0.812	0.052	0.003	0.030	0.750
M33	0.820	0.022	0.028	-0.033	0.683
M34	0.837	0.044	0.010	-0.055	0.691
M35	0.707	0.113	-0.063	0.098	0.663
M36	0.716	0.056	-0.033	0.045	0.582
Öz Değer:	16.042	2.362	1.720	1.463	
Açıklanan Varyans:	%47,18	%6,95	%5,06	%4,31	
Toplam Açıklanan Varyans:	%63,50				

Faktörler Arası Korelasyon Matrisi

	F1	F2	F3	F4
F1	-			
F2	.574	-		
F3	.547	.619	-	
F4	.673	.692	.611	-

*1.Faktör (F1): Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi; 2.Faktör (F2): Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimleri; 3.Faktör (F3): Kapalı Mekân Yeterliliği Deneyimi (Akılcı Deneyim); 4.Faktör (F4): Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri
N: Gözlem Sayısı

Kent Kapalı Mekân Deneyimleri ölçeğinin faktör yapısı AFA ile incelendikten sonra; ölçeğin yapısını doğrulamak, başka bir deyişle yapı geçerliği açısından 4 faktörlü ölçüm maddelerinin uygunluğunu ve ölçüm modelinin yapısını değerlendirmek için birinci düzey ve ikinci düzey çok faktörlü DFA yapılarak her iki durum için de ölçüm modeli değerlendirmeleri yapılmıştır. Bunun için öncelikle AFA sonuçlarına dayalı dört faktörlü ölçüm modeli oluşturulmuş ve bu modelin veri setiyle uyumu YEM kullanılarak birinci düzey DFA ile test edilmiştir. Yöntem kısmında da belirtildiği üzere, örneklem büyüklüğünün yanısıra, gerek verilerin sıralı yapısı gerekse çok değişkenli normallikten sapmalar nedeniyle DWLS parametre tahmin yönteminin dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş (scaled) test istatistiklerini hesaplama yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) standart hatalara sahip WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) parametre tahmin yöntemi kullanılarak DFA analizleri yürütülmüştür. Test edilen ölçek, 34 maddeden ve kent kapalı mekanlarına yönelik “mekan yeterliliği deneyimi”, “sosyal ve sembolik deneyimler”, “duygusal deneyimler” ve “nostalji deneyimi” olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan madde özelliklerine Tablo 4.89’da, ölçüm modeline ilişkin birinci düzey çok faktörlü DFA analizi sonuçlarına ise Tablo 4.90’da⁹ yer verilmiştir.

Tablo 4.89. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Ölçeği Madde Özellikleri

Faktör	Madde	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	r _{mt}
Kapalı Mekân Yeterliliği Deneyimi	M1	2.335	1.057	0.407	-0.418	0.629
	M2	2.544	1.076	0.228	-0.612	0.580
	M3	2.216	1.054	0.525	-0.497	0.633
	M4	2.578	1.181	0.235	-0.888	0.663
	M5	2.926	1.165	0.029	-0.776	0.639
	M6	2.968	1.144	-0.052	-0.777	0.659
	M7	2.494	1.206	0.424	-0.751	0.579
Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimleri	M9	2.884	1.071	-0.132	-0.544	0.654
	M10	2.490	1.109	0.337	-0.650	0.635
	M11	2.861	1.068	-0.051	-0.624	0.684
	M12	2.813	1.081	0.013	-0.603	0.699
	M13	2.508	1.109	0.327	-0.610	0.677
	M14	2.710	1.057	0.073	-0.563	0.690
	M16	2.790	1.112	-0.005	-0.738	0.680
	M17	3.135	1.109	-0.312	-0.571	0.580
Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri	M18	3.072	1.079	-0.273	-0.525	0.645
	M19	2.550	1.095	0.272	-0.623	0.662
	M20	2.651	1.112	0.136	-0.675	0.739
	M21	2.597	1.137	0.279	-0.640	0.733

⁹ Yürütülen tüm DFA analizleri sonucunda elde edilen model ve katsayılarla ilişkin yol diyagramlarına https://drive.google.com/drive/folders/1ahwbjtqWsBMZA0hhXTUqkI822Nc-nHM?usp=drive_link linkinden ulaşılabilir.

	M22	2.706	1.156	0.203	-0.735	0.664
	M23	2.649	1.161	0.139	-0.857	0.775
	M24	2.738	1.173	0.134	-0.882	0.708
	M25	2.735	1.117	0.082	-0.710	0.761
	M26	2.668	1.101	0.151	-0.653	0.764
	M27	2.435	1.176	0.521	-0.532	0.657
	M28	2.532	1.108	0.358	-0.644	0.689
	M29	2.794	1.167	0.037	-0.873	0.650
	M30	2.943	1.145	-0.079	-0.779	0.601
	M31	2.763	1.175	0.085	-0.854	0.629
Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi	M32	2.622	1.179	0.240	-0.823	0.753
	M33	2.616	1.176	0.292	-0.798	0.735
	M34	2.515	1.230	0.386	-0.843	0.750
	M35	2.788	1.184	0.069	-0.931	0.739
	M36	2.836	1.173	0.079	-0.872	0.683
Mardia'nın Çok Değişkenli Normallik Testi Sonuçları						
	Katsayılar	z	χ^2	sd	p	
	Çarpıklık	175.93		15364	7140	< .001*
	Basıklık	1578.74	82.062			< .001*

Not: SS: Standart Sapma; r_{mt} : Madde-Toplam (Item-Total) Korelasyon; χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik Derecesi; p: Anlamlılık düzeyi

*.001 düzeyinde anlamlı olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4.90. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeline Yönelik Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R ²	α	ω	CR
Kapalı Mekân Yeterliliği Deneyimi	M1	1.000	0.000	0.745			0.555			
	M2	0.892	0.063	0.653	14.140	< .001	0.426			
	M3	1.032	0.075	0.771	13.699	< .001	0.595			
	M4	0.915	0.088	0.610	10.293	< .001	0.372	.859	.856	.861
	M5	0.986	0.083	0.667	11.903	< .001	0.445			
	M6	1.024	0.082	0.705	12.450	< .001	0.497			
	M7	0.942	0.077	0.615	12.095	< .001	0.379			
Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimleri	M9	1.000	0.000	0.681			0.463			
	M10	1.059	0.068	0.697	15.560	< .001	0.486			
	M11	1.009	0.063	0.689	16.008	< .001	0.474			
	M12	1.080	0.067	0.728	15.920	< .001	0.530			
	M13	1.098	0.070	0.722	15.656	< .001	0.522	.897	.897	.897
	M14	1.088	0.065	0.751	16.591	< .001	0.564			
	M16	1.141	0.078	0.748	14.499	< .001	0.560			
	M17	0.915	0.068	0.602	13.384	< .001	0.362			
	M18	1.013	0.065	0.685	15.389	< .001	0.469			
Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri	M19	1.000	0.000	0.718			0.515			
	M20	1.075	0.0471	0.760	22.834	< .001	0.578			
	M21	1.071	0.052	0.741	20.577	< .001	0.549			
	M22	0.983	0.060	0.669	16.392	< .001	0.448			
	M23	1.159	0.057	0.784	20.308	< .001	0.616			
	M24	1.056	0.063	0.708	16.626	< .001	0.502			
	M25	1.100	0.058	0.775	18.847	< .001	0.600	.933	.933	.934
	M26	1.083	0.056	0.774	19.063	< .001	0.599			
	M27	1.006	0.062	0.673	16.151	< .001	0.453			
	M28	1.017	0.060	0.722	16.925	< .001	0.522			
	M29	1.037	0.063	0.699	16.227	< .001	0.489			
	M30	0.927	0.067	0.637	13.757	< .001	0.405			
	M31	1.051	0.065	0.704	15.968	< .001	0.495			
Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi	M32	1.000	0.000	0.841			0.708			
	M33	0.911	0.039	0.769	22.924	< .001	0.591			
	M34	0.945	0.047	0.763	19.757	< .001	0.582	.890	.891	.890
	M35	0.981	0.049	0.823	19.712	< .001	0.677			
	M36	0.878	0.049	0.743	17.734	< .001	0.552			

$\chi^2(521) = 645.77, p < .001; \chi^2 / sd = 1.24; CFI_{robust} = 0.989; TLI_{robust} = 0.988; RMSEA_{robust} = 0.040$
(%95CI-L = 0.039, %95CI-U = 0.043); $SRMR_{robust} = 0.048$

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi; R^2 : Communality; α : Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı; ω : McDonald's Omega Güvenirlik Katsayısı; CR: Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability)

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); sd: Serbestlik derecesi; %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

Parametreler, WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlk olarak Tablo 4.89 incelendiğinde, her bir maddenin kendi faktörü ile madde-toplam korelasyon katsayılarının M2 ($r_{mt} = .580$) ve M7'nin dışında ($r_{mt} = .579$) .60'ın üzerine çıktığı (en düşük .601 ile en yüksek .775 arasında değişen) ve tamamının oldukça tatminkar olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Tablo 4.90'da sunulmuş olan birinci düzey DFA sonuçları da her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yüklerin (Standardize β katsayılarının) .60'ın üzerinde olduğunu (en düşük .602 ile en yüksek .841 aralığında değişen), hesaplanan tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ($p < .001$), birkaç maddenin dışında (M4=.372, M7=.379, M17=.362) ortak varyans (communality) değerlerinin (R^2) de .40'ın üzerinde olduğu (en düşük .405 ile en yüksek .708 arasında değişen) ($R^2 > .50$ mükemmel, $R^2 > .40$ çok iyi, $R^2 > .30$ iyi, $R^2 > .20$ orta ve $R^2 > .10$ zayıf) (Kline, 2023, s. 239) ve dolayısıyla görece güçlü (Garson, 2012) kabul edilebileceklerini göstermektedir. Bu, aynı temel yapıları (faktörleri-kavramları) ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret etmekte ve bu yapıların (faktörlerin-kavramların) oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

Yöntem kısmında da tartışıldığı üzere, χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.90'da da görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için birinci düzey DFA sonucunda elde edilen $\chi^2(521) = 645.77, p < .001; \chi^2 / sd = 1.24; CFI_{robust} = 0.989; TLI_{robust} = 0.988; RMSEA_{robust} = 0.040$ (%95CI-L = 0.039, %95CI-U = 0.043); $SRMR_{robust} = 0.048$ uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, 34 maddelik dört faktörlü yapı üzerine inşa edilen kent kapalı mekân deneyimleri ölçüm modelinin (yapısının) veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local)

uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) neredeyse bütününe yakınının (çok az sayıda ihmal edilebilecek birkaç tanesinin dışında çok büyük bir kısmının) .10'un altında olduğunun belirlenmesi de ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, ölçüm modeli için tüm maddelere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin (Tablo 4.90) tamamının .10'un altında olduğu da (en düşük .039 ile en yüksek .088 arasında değişen) sonuçlara yansımıştır.

Ölçek maddelerinin ölçülen yapıyı tutarlı bir şekilde yansıtip yansıtmadığını doğrulayabilmek için güvenilirlik testleri yapılmıştır. Tablo 3.90'da görüldüğü gibi, tüm faktörlerin (alt boyutların-yapıların) .859 ile .933 arasında değişen Cronbach's Alpha (α), .856 ile .933 arasında değişen McDonald's Omega (ω) ve .861 ile .934 arasında değişen Bileşik Güvenirlik (CR) değerlerinin tümünün $> .70$ eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu değerlerin tümü kabul edilebilir düzeyde olup, dört boyut açısından da ölçüm maddeleri arasındaki yüksek iç tutarlılığa ve ilgili faktörlerin yapı güvenilirliğine sahip olduklarına işaret etmektedir.

Ayrıca, ilgili ölçüm modelinin birleşim ve ayrışım geçerliliklerine ilişkin diğer ek kanıtlar da incelenmiştir. Buna ilişkin sonuçlar, Tablo 4.91'de sunulmuştur. Yöntem bölümünde de ayrıntılarının tartışıldığı üzere, birleşim geçerliği için standartlaştırılmış faktör yükleri (β katsayıları) ve CR (Birleşik Güvenirlik) değerlerinin yanısıra, Ortalama Açıklanan Varyans (AVE) değerleri kontrol edilmiştir. Buna göre, standartlaştırılmış faktör yüklerinin .60'ın üzerinde (en düşük .602 ile en yüksek .841 aralığında değişen) ve anlamlı olduğu ($p < .001$) (Tablo 4.38), mekan yeterliği hariç (.46) her bir faktörün (alt boyutun) AVE değerlerinin (.50 ile .62 arasında değişen) $\geq .50$ olarak kabul edilen (Fornell ve Larcker, 1981, s. 46) eşik değeri küçük bir kısıtlama ile (mekan yeterliği .46) karşıladığı ve CR değerlerinin de .70'in çok üzerinde olduğu (Tablo 3.91) anlaşılmaktadır. Fornell ve Larcker (1981), AVE'nin .50'nin altında, buna karşın CR'nin .60'dan yüksek olması durumunda, yapının birleşik geçerlik ölçütünü sağladığının kabul edilebileceğini belirtmektedirler. Dolayısıyla, mekân yeterliği maddeleri birbirinden farklı kapalı mekânların varlığına ya da yeterliğine işaret ettiğinden ve CR değeri de eşik değerin çok üzerinde olduğundan (.861) .46 AVE değerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu ifade edilebilir. Ayrıca, Tablo 4.91 incelendiğinde, tüm CR değerlerinin .70'in çok üzerinde olduğu ve tüm AVE değerlerinden yüksek olduğu dikkat çekmekte, bu da ilgili ölçüm modelinin birleşim geçerliliğinin başka bir yönüyle doğrulandığına işaret etmektedir. Tüm bu sonuçlar, ölçüm modelindeki her bir gözlenen

değişkenin ilgili gizil değişkenle (faktörle) güçlü bir ilişkisi olduğunu göstermekte ve birleşim geçerliğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Tablo 4.91. KKMD Ölçüm Modeli Birleşim ve Ayrışım Geçerliği Sonuçları

Faktör	CR	AVE	MSV	ASV	$\sqrt{\text{AVE}}$	KMDD Faktörler Arası Korelasyon Matrisi			
						F1-KMND	F2-SSKMD	F3-KMYD	F4-DKMD
F1-KMND	.891	.622	.453	.360	.788	-			
F2-SSKMD	.897	.500	.479	.397	.707	.574	-		
F3-KMYD	.861	.460	.383	.352	.678	.547	.619	-	
F4-DKMD	.934	.520	.479	.435	.721	.673	.692	.611	-

KKMD Faktörler Arası Kovaryans Matrisi					
Faktör	F1	F2	F3	F4	
F1	-				
F2	0.724	-			
F3	0.639	0.825	-		
F4	0.570	0.687	0.731	-	

KKMD Heterotrait-Monotrait (HTMT) Oranları					
Faktör	F1	F2	F3	F4	
F1	-				
F2	0.722	-			
F3	0.635	0.822	-		
F4	0.568	0.687	0.735	-	

Not: CR: Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability); AVE: Ortalama Açıklanan Varyans (Average Variance Extracted); MSV: Maksimum Paylaşılan Varyansın Karesi (Maximum Squared Variance); ASV: Paylaşılan Varyansın Karesinin Ortalaması (Average Shared Square Variance); $\sqrt{\text{AVE}}$: Karekök AVE
F1-KMND: Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi; F2-SSKMD: Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimleri; F3-KMYD: Kapalı Mekân Yeterliliği Deneyimi; F4-DKMD: Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri; KKMD: Kent Kapalı Mekân Deneyimleri

Yöntem bölümünde de yer verildiği gibi, ayrışım geçerliliğinde AVE, MSV ve ASV değerleri, korelasyonlara yönelik HTMT oranı değerleri ve gizil faktörler arasındaki kovaryans değerleri önemli ipuçları sağlayabilmektedir. Tablo 3.91 incelendiğinde, bu ölçütler çerçevesinde ayrışım geçerliliğinin sağlanması için $\text{MSV} < \text{AVE}$; $\text{ASV} < \text{AVE}$; $\sqrt{\text{AVE}} >$ faktörler arası korelasyon matrisindeki çevre değerler; HTMT oranı değerleri $< .85$; gizil faktörler arasındaki kovaryans değerleri $< .90$ koşullarının tümünün sağlandığı ve ilgili ölçüm modelinin tatmin edici bir ayrışım geçerliliğine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle bu sonuçlar, modeldeki tüm faktörlerin (yapıların) her birinin farklı boyutları (kavramları) ölçtüğüne, bunlardan birinin diğerinin sunmadığı spesifik bir içerik sunduğuna işaret eden ayrışım geçerliğini doğrulamaktadır.

Sonuç olarak, KKMD ölçüm modelinin gerek verilere iyim uyum sağlaması gerekse tatminkar birleşim ve ayrışım geçerliğine sahip olması, modelin altta yatan yapıları sağlam bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir. Başka bir deyişle bu durum, istatistiksel olarak doğrulanmaktadır.

Birinci düzey çok faktörlü DFA sonrasında, çok faktörlü yapıdaki bağımsız faktörlerin bir araya gelerek daha geniş ve kapsayıcı üst düzey Kent Kapalı Mekân Deneyimleri (KKMD) faktörü altında toplanabilirliği, ikinci düzey DFA modeli ile incelenmiştir. İkinci düzey

DFA’da 4 faktör, Kent Kapalı Mekân Deneyimi gizil değişkenine bağlanmıştır. İkinci düzey DFA modelinde 34 gözlenen değişken, KMYD, SSKMD, DKMD ve KMND olmak üzere 4 faktörle ifade edilmekte ve bu faktörler Kent Kapalı Mekân Deneyimi (KKMD) ile tanımlanmaktadır. Buna ilişkin elde edilen sonuçlar, Tablo 4.92’de sunulmuştur.

Tablo 4.92. Kent Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin İkinci Düzey DFA Sonuçları

İkinci Düzey Yapı	Birinci Düzey Yapılar	VIF	Estimate	SE	β	z	p
	SSKMD	2.777	1.000	0.000	0.922		
Kent Kapalı Mekân	KMND	1.935	1.158	0.081	0.784	14.246	< .001
Deneyimleri (KKMD)	DKMD	2.781	1.051	0.073	0.897	14.345	< .001
	KMYD	1.742	0.868	0.072	0.739	12.036	< .001

$\chi^2(523) = 678.46, p < .001; \chi^2 / sd = 1.30; CFI_{robust} = 0.987; TLI_{robust} = 0.988; RMSEA_{robust} = 0.042$ (%95CI-L = 0.039, %95CI-U = 0.044); $SRMR_{robust} = 0.049$

* SSKMD: Sosyal-Sembolik Kapalı Mekân Deneyimleri; KMND: Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi; DKMD: Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri; KMYD: Kapalı Mekân Yeterliği Deneyimi

VIF: Varyans Şişirme Faktörü (Variance Inflation Factor); Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SE: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Parametreler, WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlk olarak, KKMD’nin dört boyutu olan SSKMD, KMND, DKMD ve KMYD arasındaki eşdoğrusallık VIF (Varyans Şişirme Faktörü) değerleri aracılığıyla kontrol edilmiştir. Tablo 4.40’da da görüldüğü üzere, VIF değerlerinin tamamının 5.0 eşik değerinden (Hair vd., 2019; Kline, 2023) düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durum, faktörler (boyutlar) arasında çoklu doğrusallık olduğuna dair bir kanıt olmadığını göstermekte ve bu yapıya ilişkin ikinci dereceden ölçüm modelinin oluşturulmasında biçimlendirici yaklaşımı ampirik olarak desteklemektedir.

Tablo 4.92 incelendiğinde, ikinci düzey yapı ile birinci düzey arasındaki faktör yüklerinin (Standardize β katsayılarının) .70’ın üzerinde olduğu (en düşük .739 ile en yüksek .922 aralığında değişen), hesaplanan tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) ve görece güçlü kabul edilebilecekleri anlaşılmaktadır. Bu, ikinci düzey yapı ile birinci düzey yapılar arasında önemli ölçüde paylaşılan varyansa işaret etmekte ve ikinci düzey ölçüm modelinin oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır. Bu ikinci düzey ölçüm modeli için elde edilen $\chi^2(523) = 678.46, p < .001; \chi^2 / sd = 1.30; CFI_{robust} = 0.987; TLI_{robust} = 0.988; RMSEA_{robust} = 0.042$ (%95CI-L = 0.039, %95CI-U = 0.044); $SRMR_{robust} = 0.049$ uyum iyiliği değerlerinin (Tablo 4.40) de birinci düzey ölçüm modeline benzer şekilde kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) karşıladığı ve 4 faktörlü yapı üzerine inşa edilen ikinci düzey kent kapalı mekân deneyimleri ölçüm modelinin (yapısının) de veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) çok büyük bir

kısımının .10'un altında olduğunun belirlenmesi de ikinci düzey ölçüm modelinin veri ile tatmin edici bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, ikinci düzey ölçüm modeli için tüm birinci düzey faktörlere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin (Tablo 4.92) tümünün .10'un altında olduğu da (.072 ile .081 arasında değişen) sonuçlara yansımıştır.

Sonuç olarak; KKMD yapısına ilişkin birinci düzey ve ikinci düzey iki modelin de kabul edilebilir olduğu anlaşılmaktadır. Buna dayalı olarak çalışmanın yapısal model analizleri yapılırken, ilk olarak her bir etkileşim noktalarına ilişkin genel kent deneyimleri ikinci düzey DFA ölçüm modeli esas alınarak ikinci düzey yapısal eşitlik analizi ile test edilmiş; sonrasında her bir temel deneyim noktasının alt boyutları ile birinci düzey yapısal eşitlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bilindiği üzere, model uyumunun test edilmesi geçerliğin yapısal yönüyle ilgili olup, geçerliğin genellenebilirlik yönüne işaret etmemektedir (Dimitrov, 2010, s. 124). Araştırmacılar genellikle ölçekler ve ölçüm yapıları üzerinden bazı gruplar arasındaki farklılıkları incelemekle yakından ilgilenirler. Bir yapı üzerinde grupları karşılaştırmadan önce, yapının her grup için aynı anlama sahip olup olmadığının ele alınması gerekmektedir. Bu yüzden son olarak Aksaray evrenindeki farklı gruplar arasında yapıyı benzer şekilde ölçüp ölçmediğini doğrulamak için Kent Kapalı Mekân Deneyimlerine ilişkin önerilen 34 madde ve 4 faktörden oluşan birinci düzey çok faktörlü DFA modeli temel model olarak kullanılarak modelin ve ilgili ölçeğin ölçüm değişmezliği test edilmiştir. Buna göre, gerek nitel örnekleme açısından çeşitlilik ölçütü olarak gerekse nicel veri toplama sürecinde benzer şekilde dikkate alınan “cinsiyet (kadın-erkek), yaş (18-30 yaş arası-30 yaş üzeri), medeni durum (bekar-evli) ve çocuk sahipliği (yok-var)” değişkenleri çerçevesinde her biri iki grup (kategori) olarak ele alınan ardışık çoklu grup DFA analizleri yürütülmüştür. Analizlerde tüm parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Yöntem bölümünde ayrıntıları tartışılmış olan ölçüm değişmezliğinin kanıtlanabilmesi için genellikle bir dizi iç içe geçmiş modelin (yapısal değişmezlik modeli-Model 0, zayıf değişmezlik modeli-Model 1, güçlü değişmezlik modeli-Model 2 ve katı değişmezlik modeli-Model 3) tahminini ve karşılaştırmasını içeren dört aşamalı ardışık bir test süreci (serbest yaklaşım) izlenmiştir. Her bir grup değişeni için Model 0 olarak anılan başlangıç modeli, değişmezlik varsayımı olmaksızın (tüm parametrelerin herhangi bir kısıtlama

olmadan) grup alt kategorilerinde bir arada tahmin edilen temel modeldir. Bunun yanı sıra her bir grup değişkeni için Model 1, tüm faktör yüklerinin grup değişkeninin iki alt kategorisinde de eşit olacak şekilde kısıtlanmasıyla Model 0'dan; Model 2, tüm faktör yüklerinin ve madde sabitlerinin grup değişkeninin iki alt kategorisinde de eşit olacak şekilde kısıtlanmasıyla Model 1'den; Model 3 ise, tüm faktör yüklerinin, madde sabitlerinin ve hata varyanslarının grup değişkeninin iki alt kategorisinde de eşit olacak şekilde kısıtlanmasıyla Model 2'den elde edilmiştir. Yapısal (configural) değişmezlik modeli (Model 0) diğer düzey değişmezlik testleri için temel modeli oluşturduğundan, öncelikle önerilen 34 maddeden oluşan 4 faktörlü Kent Kapalı Mekân Deneyimleri ölçüm modeli her bir grup değişkeninin alt grupları düzeyinde ayrı ayrı test edilmiştir. Her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA modelinden elde edilen standartlaştırılmış faktör yükleri Tablo 4.93'te, uyum iyiliği değerleri ise Tablo 4.94'te sunulmuştur.

Tablo 4.93. Gruplara Göre Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri

Faktör	Madde	Cinsiyet		Yaş		Medeni Durum		Çocuk Sahipliği	
		Kadın-β	Erkek-β	18-30-β	30+-β	Bekar-β	Evli-β	Yok-β	Var-β
Kapalı Mekân Yeterliliği Deneyimi	M1	0.734*	0.733*	0.695*	0.786*	0.737*	0.752*	0.716*	0.769*
	M2	0.631*	0.644*	0.642*	0.656*	0.679*	0.624*	0.666*	0.626*
	M3	0.789*	0.726*	0.718*	0.814*	0.771*	0.762*	0.717*	0.834*
	M4	0.654*	0.532*	0.576*	0.640*	0.609*	0.601*	0.562*	0.647*
	M5	0.680*	0.625*	0.634*	0.696*	0.613*	0.732*	0.652*	0.687*
	M6	0.814*	0.573*	0.740*	0.673*	0.684*	0.734*	0.718*	0.666*
	M7	0.573*	0.616*	0.622*	0.608*	0.626*	0.601*	0.602*	0.605*
Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimleri	M9	0.679*	0.685*	0.696*	0.669*	0.661*	0.711*	0.684*	0.663*
	M10	0.659*	0.716*	0.694*	0.723*	0.671*	0.719*	0.695*	0.692*
	M11	0.713*	0.658*	0.699*	0.688*	0.701*	0.674*	0.673*	0.700*
	M12	0.705*	0.738*	0.701*	0.749*	0.733*	0.724*	0.719*	0.723*
	M13	0.680*	0.756*	0.693*	0.748*	0.750*	0.697*	0.717*	0.716*
	M14	0.738*	0.758*	0.709*	0.798*	0.725*	0.785*	0.732*	0.781*
	M16	0.729*	0.766*	0.773*	0.740*	0.749*	0.744*	0.762*	0.716*
	M17	0.572*	0.637*	0.524*	0.710*	0.512*	0.732*	0.554*	0.698*
Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri	M18	0.664*	0.714*	0.630*	0.754*	0.629*	0.752*	0.672*	0.704*
	M19	0.699*	0.742*	0.702*	0.738*	0.719*	0.707*	0.708*	0.730*
	M20	0.758*	0.760*	0.721*	0.795*	0.735*	0.778*	0.743*	0.782*
	M21	0.691*	0.777*	0.667*	0.811*	0.707*	0.774*	0.700*	0.802*
	M22	0.633*	0.710*	0.554*	0.781*	0.613*	0.735*	0.639*	0.718*
	M23	0.770*	0.797*	0.758*	0.807*	0.775*	0.787*	0.771*	0.790*
	M24	0.726*	0.688*	0.642*	0.775*	0.677*	0.735*	0.684*	0.732*
	M25	0.741*	0.798*	0.707*	0.844*	0.722*	0.829*	0.748*	0.811*
	M26	0.779*	0.769*	0.698*	0.847*	0.745*	0.802*	0.743*	0.811*
	M27	0.654*	0.688*	0.636*	0.700*	0.647*	0.692*	0.668*	0.672*
	M28	0.732*	0.712*	0.702*	0.745*	0.735*	0.715*	0.737*	0.700*
	M29	0.707*	0.694*	0.739*	0.668*	0.711*	0.693*	0.700*	0.691*
	M30	0.592*	0.684*	0.615*	0.658*	0.619*	0.660*	0.606*	0.674*
	M31	0.705*	0.697*	0.618*	0.775*	0.637*	0.766*	0.667*	0.750*
Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi	M32	0.817*	0.854*	0.805*	0.889*	0.799*	0.886*	0.813*	0.877*
	M33	0.675*	0.845*	0.681*	0.875*	0.673*	0.903*	0.702*	0.909*
	M34	0.682*	0.823*	0.710*	0.804*	0.712*	0.805*	0.730*	0.805*
	M35	0.828*	0.820*	0.816*	0.827*	0.860*	0.778*	0.851*	0.765*
	M36	0.732*	0.749*	0.725*	0.760*	0.768*	0.704*	0.766*	0.692*

* $p < .001$

Not: β: Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Parametreler, WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.93'te görüldüğü üzere, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA sonuçları, her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yüklerinin (Standardize β katsayılarının) .50'nin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu katsayıların cinsiyet grup değişkeninin “Kadın” alt kategorisi için .572 ile .828, “Erkek” alt kategorisi için .532 ile .854; yaş grup değişkeninin “18-30 yaş arası” alt kategorisi için .524 ile .816, “30 yaş üzeri (30+)” alt kategorisi için .608 ile .889; medeni durum grup değişkeninin “Bekar” alt kategorisi için .512 ile .860, “Evli” alt kategorisi için .601 ile .903; çocuk sahipliği grup değişkeninin “Yok” alt kategorisi için .554 ile “Var” alt kategorisi için .605 ile .909 arasında değiştiği ve tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) görülmektedir. Bu, aynı temel yapıları ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret ederken, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için de bu yapıların oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.94. Gruplara Göre Kent Kapalı Mekân Deneyimleri DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri

Grup		χ^2	sd	CFI _{robust}	TLI _{robust}	SRMR _{robust}	RMSEA _{robust}	%95CI-L	%95CI-U
Cinsiyet	Kadın	532.5 ^a	521	0.984	0.982	0.061	0.048	0.045	0.052
	Erkek	352.9 ^b	521	0.992	0.991	0.052	0.036	0.033	0.039
Yaş	18-30	440.6 ^c	521	0.986	0.985	0.058	0.041	0.038	0.045
	30+	415.2 ^d	521	0.991	0.990	0.054	0.043	0.041	0.046
Medeni Durum	Bekar	467.5 ^e	521	0.987	0.986	0.057	0.043	0.039	0.046
	Evli	393.4 ^f	521	0.990	0.989	0.055	0.042	0.039	0.045
Çocuk Sahipliği	Yok	468.1 ^g	521	0.989	0.988	0.053	0.040	0.037	0.043
	Var	388.1 ^h	521	0.988	0.987	0.059	0.045	0.041	0.048

Not: χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

^a $p = .354$ ($n=269$), $\chi^2 / sd = 1.02$; ^b $p = 1.000$ ($n=253$), $\chi^2 / sd = 0.68$; ^c $p = .995$ ($n=248$), $\chi^2 / sd = 0.85$; ^d $p = 1.000$ ($n=271$), $\chi^2 / sd = 0.80$;

^e $p = .955$ ($n=270$), $\chi^2 / sd = 0.90$; ^f $p = 1.000$ ($n=251$), $\chi^2 / sd = 0.76$; ^g $p = .953$ ($n=309$), $\chi^2 / sd = 0.90$; ^h $p = 1.000$ ($n=215$), $\chi^2 / sd = 0.74$

Parametreler, WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.94 incelendiğinde, tüm grup değişkenlerinin her bir alt kategorine yönelik elde edilen uyum iyiliği değerleri, alanyazındaki kabul edilebilir sınırlar ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, bu grup değişkenlerine ilişkin temel DFA modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği ve yapısal (configural) değişmezliği olduğu sonucuna varabileceği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) büyük çoğunluğunun .10'un altında olduğunun belirlenmesi de her bir grup değişkeni açısından ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma ve dolayısıyla yapısal değişmezliğe sahip olduğu fikrini güçlendirmiştir.

Her bir grup değişkeni için yapısal değişmezlik sağlandıktan sonra, bu model, zayıf değişmezlik modeli (Model 1) için bir karşılaştırma temeli oluşturmuştur. Dolayısıyla, model değişmezlik testlerine daha önce açıklanan iç içe modellerle ardışık süreç takip edilerek devam edilmiştir. Tüm grup değişkenlerine yönelik her bir değişmezlik düzeyi için ele alınan model karşılaştırmalarına ve bunlara ilişkin uyum iyiliği değerlerine Tablo 4.95'te yer verilmiştir.

Tablo 4.95. Gruplara Göre Kent Kapalı Mekân Deneyimleri Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları

Grup	Model	χ^2	sd	$\Delta\chi^2$	CFI	ΔCFI	RMSEA	$\Delta RMSEA$	SRMR	$\Delta SRMR$
Cinsiyet	0	885.4	1042		0.988		0.043		0.056	
	1	1032.8	1072	147.4	0.988	0.000	0.042	-0.001	0.061	0.005
	2	1065.8	1102	33.0	0.987	-0.001	0.042	0.000	0.062	0.001
	3	1088.3	1136	22.5	0.988	0.001	0.042	0.000	0.062	0.000
Yaş	0	855.7	1042		0.989		0.042		0.056	
	1	1012.8	1072	157.1	0.989	0.000	0.042	0.000	0.060	0.004
	2	1046.5	1102	33.7	0.988	-0.001	0.043	0.001	0.061	0.001
	3	1131.5	1136	85.0	0.987	-0.001	0.044	0.001	0.064	0.003
Medeni Durum	0	860.9	1042		0.989		0.042		0.056	
	1	992.1	1072	131.2	0.989	0.000	0.041	-0.001	0.060	0.004
	2	1023.6	1102	31.5	0.988	-0.001	0.041	0.000	0.061	0.001
	3	1084.7	1136	61.1	0.988	0.000	0.042	0.001	0.063	0.002
Çocuk Sahipliği	0	856.1	1042		0.989		0.042		0.055	
	1	963.8	1072	98.7	0.989	0.000	0.040	-0.002	0.059	0.004
	2	987.9	1102	24.1	0.989	0.000	0.040	0.000	0.059	0.000
	3	1048.2	1136	60.3	0.988	-0.001	0.041	0.001	0.061	0.003

Not: Tüm Grup değişkenleri 2 kategorilidir: Cinsiyet (Kadın - Erkek), Yaş (18-30 yaş arası – 30 yaş üzeri), Medeni Durum (Bekar-Evli), Çocuk Sahipliği (Yok-Var)

Model 0: Yapısal (configural) değişmezlik (herhangi bir kısıtlanmış parametre olmadan tahmin edilmiştir)

Model 1: Zayıf (weak / metric) değişmezlik (faktör yükleri eşit olacak şekilde kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 2: Güçlü (strong / scalar) değişmezlik (faktör yükleri ve madde sabitleri birbirine eşitlenerek kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 3: Katı (strict) değişmezlik (faktör yükleri, madde sabitleri ve hata varyansları birbirine eşit olacak şekilde kısıtlanarak tahmin edilmiştir)

Model Karşılaştırmaları: Model 1-Model 0, Model 2-Model 1 ve Model 3-Model 2

χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; Δ : Bir model ve önceki model arasındaki delta (fark); CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual)

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Yöntem bölümünde de ayrıntılarına yer verildiği üzere, ilgili değişmezlik türünün doğrulanabilmesi için her bir model karşılaştırması açısından bir önceki model ile mevcut modele ilişkin χ^2 farklılık testinin anlamlı olmaması ($p < .05$) gerekmektedir. Ancak bu test örneklem büyüklüğüne çok duyarlı olduğundan, bu sorunu ortadan kaldırabilmek için alanyazında önerilen CFI, RMSEA ve SRMR uyum indeksleri bu testle birlikte kullanılmıştır. χ^2 farklılık testine benzer şekilde birbiri ardına test edilen ve karşılaştırılan iki modelden elde edilen alternatif uyum indeksleri arasındaki fark, benimsenen eşik değeri aşmıyorsa, daha kısıtlı bir modelin daha az kısıtlı bir modelden daha kötü olmadığı, başka bir deyişle ilgili değişmezlik türünün kabulüne destek sağladığı değerlendirilebilir. Bu açıdan Tablo 3.95 incelendiğinde, elde edilen sonuçların grup gözlem değerlerinin görece hem küçük ($n < 300$) hem de eşit olmadığı da dikkate alınarak önerilen

$\Delta CFI \leq -.005$; $\Delta RMSEA \leq .010$; $\Delta SRMR \leq .020$ eşik değerlerini her bir grup değişeni için gerek zayıf değişmezlik, gerekse güçlü ve katı değişmezlik açısından oldukça tatmin edici düzeyde karşıladığı görülmektedir. Bu sonuçlar, Kent Kapalı Mekân Deneyimleri ölçeğine ilişkin modelin ele alınan tüm gruplarda ölçüm değişmezliği düzeylerini karşıladığına, böylece ilgili ölçüm modelinin cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından yapısal, zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu da ilgili ölçeğin ve ölçüm modelinin geçerliğinin Aksaray kenti örneklemine genellenebilirlik yönüne işaret ederken, bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir.

4.2.1.7. Açık Mekân Varlıkları Deneyim Yapısına İlişkin Doğrulama Sonuçları

Daha önce de ifade edildiği gibi, AFA ve madde analizlerinden elde edilen sonuçlardan sonra açık mekân deneyimleri ölçeğinde yer alan maddelerin ifadeleri bireysel deneyimleri öne çıkaracak biçimde yeniden düzenlenmiş, kafa karıştırıcı ifadeler yeniden ele alınarak, daha sade hale getirilmiş ve çift yönlü yargı bildiren maddeler yeni bir ek madde eklenerek düzeltilmiştir. Dolayısıyla birçok maddede düzenleme yoluna gidildiğinden ve birkaç ek madde eklendiğinden, kent açık mekân deneyimleri yapısının yapı geçerliğini ve doğruluğunu (uyumunu) incelemeyen önce toplanan ikinci saha verisi ile tekrar aynı işlemler gerçekleştirilerek tekrarlı AFA çalışmaları ile yapı keşfetme çalışmaları yürütülmüştür. Kent açık mekân deneyimleri için elde edilen KMO= ,95 ve $p < 0,001$; değerleri, verinin AFA için uygun olduğunu göstermiştir. 2. saha verisi ile yürütülen AFA için PA ve MAP, 3 faktör önermiştir. Dolayısıyla en uygun yapıya ulaşabilmek adına sırasıyla 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 faktörlü çözümler de incelenmiştir. Maddelerin farklı maddelere yük vermesi, teorik olarak anlamsız bir faktör yapısının ortaya çıkması (teorik anlamlılık) ve tutumluluk (parsimoni) ilkesi göz önüne alındığında incelenen bu çözümler arasında 2, 3, 4, 5 ve 7 faktörlü çözümlerin yetersiz kaldığı görülmüştür. Böylelikle, 6 faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiş ve bu yapıya ilişkin sonuçlar raporlanmıştır (Diğer alternatif analiz sonuçları, tezin bulut bağlantısında sunulmuştur). Bu anlamda AFA sonucu, özdeğeri 1'den büyük 6 faktörün ortaya çıktığına ve bu 6 faktörün toplam varyansın %70'ini açıkladığını göstermiştir. Ancak sonuçlar, bu faktör yapısında ilk olarak A6 maddesinin iki faktöre yük verdiğini gösterdiğinden bu madde çıkarılarak işlem tekrarlanmıştır. Yeni elde edilen yapıda bu sefer

de A32 maddesinin binişik olduğu görülmüş, bu maddenin ölçekten çıkarılıp analizin tekrar edilmesi ile A37 maddesi iki faktöre yük vermiştir. Bu nedenle A37 maddesi de ölçekten çıkartılmış, tekrarlanan AFA sonucunda en uygun yapıya ulaşılmıştır. Bu maddelerin çıkartılmasının, kapsam geçerliliğini bozmadığı uzman görüşü ile teyit edilmiştir. Bu maddelerin çıkmasıyla ortak varyanslar artmış, toplam açıklanan varyans %71'e yükselmiştir. Ayrıca tüm faktör yükü değerleri $> .32$ eşliğinin üzerinde olup (en düşük .426 ile en yüksek .966 arasında değişen), birkaç maddenin dışında (A9, A12, A20, A37, A38) .50'nin üzerine çıkmıştır. Benzer şekilde birkaç maddenin dışında (A7=.441, A9=.445, A12=.497, A36=.497) ortak varyans değerlerinin de .50'nin üzerinde olduğu (en düşük .441 ile en yüksek .825 arasında değişen) ($R^2 > .50$ mükemmel, $R^2 > .40$ çok iyi, $R^2 > .30$ iyi, $R^2 > .20$ orta ve $R^2 > .10$ zayıf) (Kline, 2023, s. 239) görülmektedir. Bunun sonucunda ortaya çıkan faktörler; Duygusal Açık Mekân Deneyimleri (A17, A18, A19, A20, A25, A26, A27, A28, A29, A30, A31), Açık Mekân Yeterlilik Deneyimi (A1, A2, A3, A4, A5), Otantik Açık Mekân Deneyimi (A13, A14, A15, A16), Sosyal Açık Mekân Deneyimi (A7, A8, A9, A10, A11), Estetik Açık Mekân Deneyimi (A12, A21, A22, A23, A24), Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri (A33, A34, A35, A36, A38) biçiminde olmuştur. Dolayısıyla bir sonraki doğrulayıcı aşamada bu yapı göz önünde bulundurularak DFA analizleri yapılmıştır. Tablo 4.96'da, Ağırlıklandırılmamış En Küçük Kareler (AEKK-ULS) yönteminin kullanıldığı AFA sonucunda promax döndürme yöntemi sonrası ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, her boyutun özdeğeri ve açıkladığı varyans ile toplam varyans değerleri ve faktörler arası korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 4.96. Kentin Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları

Madde N=524	Faktör Yükleri						Ortak Varyans
	1. Faktör*	2. Faktör*	3. Faktör*	4. Faktör*	5. Faktör*	6. Faktör*	
A1	0.117	0.714	0.046	0.047	-0.091	0.014	0.651
A2	-0.029	0.941	-0.048	-0.074	0.065	-0.062	0.750
A3	-0.048	0.790	-0.065	0.103	0.054	-0.015	0.655
A4	-0.012	0.558	-0.034	0.231	-0.015	0.091	0.536
A5	-0.030	0.660	0.002	-0.051	0.183	0.005	0.533
A7	-0.105	0.250	0.167	0.451	-0.023	-0.016	0.422
A8	0.135	0.111	0.014	0.732	-0.138	0.028	0.734
A9	0.009	-0.027	0.071	0.444	0.223	0.069	0.445
A10	0.083	-0.021	0.085	0.843	-0.109	-0.034	0.762
A11	0.134	-0.081	0.094	0.680	0.103	-0.037	0.678
A12	-0.158	-0.073	0.311	0.266	0.478	-0.001	0.497
A13	-0.098	-0.025	0.688	0.106	0.189	0.016	0.626
A14	-0.175	0.014	0.869	0.133	0.025	0.011	0.740
A15	0.105	-0.015	0.753	0.050	0.053	-0.070	0.701
A16	0.076	-0.096	0.843	0.007	-0.019	0.052	0.761
A17	0.640	0.052	0.271	0.147	-0.184	-0.079	0.697
A18	0.592	0.085	0.252	0.122	-0.157	-0.008	0.697
A19	0.508	0.081	0.222	-0.101	0.097	0.017	0.563
A20	0.481	0.109	0.267	-0.052	0.108	-0.029	0.623
A21	0.201	0.100	0.151	-0.197	0.559	0.049	0.641
A22	0.049	0.081	0.049	-0.084	0.692	0.083	0.663
A23	0.033	0.063	-0.031	-0.074	0.768	0.109	0.716

A24	0.095	0.028	0.022	0.042	0.736	-0.086	0.633
A25	0.550	-0.051	-0.031	0.037	0.473	-0.146	0.641
A26	0.799	-0.067	-0.199	0.187	0.171	-0.080	0.681
A27	0.904	-0.068	-0.143	0.076	0.111	-0.033	0.762
A28	0.826	0.029	-0.195	0.097	0.073	0.035	0.726
A29	0.671	-0.087	0.204	-0.021	-0.024	0.106	0.676
A30	0.633	0.042	0.306	-0.188	0.006	0.066	0.701
A31	0.592	-0.017	0.349	-0.114	-0.074	0.100	0.667
A33	-0.103	-0.000	0.113	-0.073	0.046	0.870	0.748
A34	-0.027	-0.050	-0.052	-0.014	0.035	0.966	0.825
A35	0.136	0.062	0.127	0.014	-0.170	0.572	0.497
A36	0.206	-0.024	-0.116	0.229	0.148	0.426	0.579
A38	0.238	-0.003	-0.109	0.186	0.131	0.433	0.588
Öz Değer:	17.21	1.91	1.88	1.38	1.31	1.11	
Açıklanan Varyans:	%49	%5	%5	%5	%4	%3	
Toplam Açıklanan Varyans :	%71						

Faktörler Arası Korelasyon Matrisi						
	F1	F2	F3	F4	F5	
F1	-					
F2	.605	-				
F3	.704	.570	-			
F4	.654	.569	.581	-		
F5	.638	.540	.506	.465	-	
F6	.666	.514	.614	.545	.617	

*1.Faktör (F1): Duygusal Açık Mekân Deneyimleri; 2.Faktör (F2): Açık Mekân Yeterlilik Deneyimi; 3.Faktör (F3): Otantik Açık Mekân Deneyimi; 4.Faktör (F4): Sosyal Açık Mekân Deneyimi; 5.Faktör (F5): Estetik Açık Mekân Deneyimi; 6.Faktör (F6): Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri
N: Gözlem Sayısı

Kent Açık Mekân Deneyimleri ölçeğinin faktör yapısı AFA ile incelendikten sonra; ölçeğin yapısını doğrulamak, başka bir deyişle yapı geçerliği açısından 6 faktörlü ölçüm maddelerinin uygunluğunu ve ölçüm modelinin yapısını değerlendirmek için birinci düzey ve ikinci düzey çok faktörlü DFA yapılarak her iki durum için de ölçüm modeli değerlendirmeleri yapılmıştır. Bunun için öncelikle AFA sonuçlarına dayalı altı faktörlü ölçüm modeli oluşturulmuş ve bu modelin veri setiyle uyumu YEM kullanılarak birinci düzey DFA ile test edilmiştir. Yöntem kısmında da belirtildiği üzere, örneklem büyüklüğünün yanı sıra, gerek verilerin sıralı yapısı gerekse çok değişkenli normallikten sapmalar nedeniyle DWLS parametre tahmin yönteminin dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş (scaled) test istatistiklerini hesaplama yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) standart hatalara sahip WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) parametre tahmin yöntemi kullanılarak DFA analizleri yürütülmüştür. Test edilen ölçek, 35 maddeden ve kent açık mekanlarına yönelik “duygusal açık mekân deneyimleri”, “açık mekân yeterlilik deneyimi”, “otantik açık mekân deneyimi” ve “sosyal açık mekân deneyimi”, “estetik açık mekân deneyimi”, “açık mekân deneyimi nostalji ve sosyal konfor deneyimleri” olmak üzere altı boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan madde özelliklerine Tablo 4.97’de, ölçüm modeline ilişkin birinci düzey çok faktörlü DFA analizi sonuçlarına ise Tablo 4.98’de yer verilmiştir.

Tablo 4.97. Kent Açık Mekân Deneyimleri Ölçeği Madde Özellikleri

Faktör	Madde	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	r _{mt}
Duygusal Açık Mekân Deneyimleri	A17	3.16	1.12	-0.251	-0.673	0.739
	A18	3.03	1.14	-0.103	-0.786	0.750
	A19	2.65	1.18	0.239	-0.829	0.691
	A20	2.89	1.14	-0.013	-0.767	0.719
	A25	2.64	1.15	0.228	-0.732	0.663
	A26	2.85	1.13	-0.018	-0.757	0.715
	A27	2.89	1.13	-0.048	-0.719	0.775
	A28	2.74	1.13	0.130	-0.746	0.757
	A29	2.88	1.10	0.023	-0.719	0.753
	A30	2.80	1.13	0.036	-0.712	0.754
	A31	2.79	1.14	0.034	-0.845	0.722
Açık Mekân Yeterlilik Deneyimi	A1	2.94	1.14	-0.052	-0.768	0.678
	A2	2.55	1.12	0.328	-0.573	0.736
	A3	2.83	1.11	0.061	-0.726	0.707
	A4	2.92	1.11	-0.126	-0.735	0.620
	A5	2.61	1.11	0.183	-0.722	0.635
Otantik Açık Mekân Deneyimi	A13	2.78	1.14	0.104	-0.790	0.714
	A14	3.01	1.16	-0.128	-0.768	0.766
	A15	2.86	1.17	0.021	-0.843	0.732
	A16	3.01	1.17	-0.105	-0.823	0.772
Sosyal Açık Mekân Deneyimi	A7	3.20	1.08	-0.200	-0.523	0.546
	A8	3.19	1.04	-0.347	-0.375	0.742
	A9	2.64	1.06	0.229	-0.479	0.554
	A10	3.13	1.08	-0.288	-0.446	0.746
	A11	3.06	1.05	-0.139	-0.499	0.675
Estetik Açık Mekân Deneyimi	A12	2.54	1.10	0.269	-0.709	0.525
	A21	2.59	1.13	0.249	-0.731	0.688
	A22	2.59	1.12	0.213	-0.737	0.724
	A23	2.39	1.10	0.375	-0.668	0.735
	A24	2.53	1.12	0.308	-0.717	0.673
Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri	A33	2.62	1.16	0.263	-0.805	0.694
	A34	2.63	1.14	0.210	-0.729	0.739
	A35	2.85	1.15	0.029	-0.831	0.604
	A36	2.74	1.20	0.054	-0.965	0.654
	A38	2.73	1.24	0.159	-0.954	0.658

Mardia'nın Çok Değişkenli Normallik Testi Sonuçları

	Katsayılar	z	χ^2	sd	p
Çarpıklık	203		17655	7770	< .001*
Basıklık	1707	92.5			< .001*

Not: SS: Standart Sapma; r_{mt}: Madde-Toplam (Item-Total) Korelasyon; χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik Derecesi; p: Anlamlılık düzeyi

*.001 düzeyinde anlamlı olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4.98. Kent Açık Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeline Yönelik Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R ²	α	ω	CR
Duygusal Açık Mekân Deneyimleri	A17	1.000	0.000	0.763			0.583			
	A18	1.042	0.036	0.787	28.9	< .001	0.619			
	A19	0.990	0.047	0.720	20.9	< .001	0.519			
	A20	1.015	0.044	0.768	22.8	< .001	0.589			
	A25	0.946	0.053	0.706	17.8	< .001	0.498			
	A26	0.953	0.051	0.727	18.4	< .001	0.528			
	A27	1.022	0.049	0.777	20.9	< .001	0.603	.937	.936	.936
	A28	1.018	0.051	0.773	19.7	< .001	0.597			
	A29	0.988	0.046	0.772	21.1	< .001	0.596			
	A30	1.022	0.050	0.778	20.3	< .001	0.605			
	A31	1.001	0.051	0.752	19.6	< .001	0.565			

	A1	1.001	0.000	0.752			0.652			
Açık Mekân	A2	1.000	0.049	0.807	17.3	< .001	0.506			
Yeterlilik	A3	0.862	0.058	0.711	15.3	< .001	0.547	.859	.859	.858
Deneyimi	A4	0.886	0.057	0.740	15.6	< .001	0.557			
	A5	0.893	0.533	0.746	15.7	< .001	0.483			
Otantik Açık	A13	1.000	0.000	0.790			0.623			
Mekân	A14	1.025	0.043	0.793	23.4	< .001	0.629	.883	.884	.883
Deneyimi	A15	1.076	0.053	0.830	20.1	< .001	0.688			
	A16	1.068	0.052	0.823	20.3	< .001	0.678			
Sosyal Açık	A7	1.000	0.000	0.615			0.378			
Mekân	A8	1.228	0.091	0.780	13.4	< .001	0.608			
Deneyimi	A9	1.087	0.095	0.680	11.4	< .001	0.462	.844	.847	.847
	A10	1.219	0.105	0.749	11.5	< .001	0.562			
	A11	1.269	0.113	0.799	11.2	< .001	0.638			
Estetik Açık	A12	1.000	0.000	0.690			0.476			
Mekân	A21	1.154	0.075	0.780	15.4	< .001	0.608			
Deneyimi	A22	1.106	0.075	0.753	14.6	< .001	0.567	.855	.855	.856
	A23	1.060	0.072	0.733	14.7	< .001	0.538			
	A24	1.061	0.074	0.721	14.3	< .001	0.519			
Açık Mekân	A33	1.000	0.000	0.723			0.522			
Nostalji ve	A34	0.999	0.040	0.733	24.4	< .001	0.537			
Sosyal	A35	0.917	0.061	0.669	15.0	< .001	0.447	.855	.858	.854
Konfor	A36	1.115	0.071	0.776	15.6	< .001	0.602			
Deneyimleri	A38	1.160	0.075	0.787	15.4	< .001	0.620			

χ^2 (545) = 641.21, p = .003 < .01; χ^2 / sd = 1.18; CFI_{robust} = 0.991; TLI_{robust} = 0.990; RMSEA_{robust} = 0.040 (%95CI-L = 0.038, %95CI-U = 0.042); SRMR_{robust} = 0.046

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p : Anlamlılık düzeyi; R^2 : Communality; α : Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı; ω : McDonald's Omega Güvenirlik Katsayısı; CR: Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability)

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); sd: Serbestlik derecesi; %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlk olarak Tablo 4.97 incelendiğinde, her bir maddenin kendi faktörü ile madde-toplam korelasyon katsayılarının A7 (r_{mt} = .546), A9 (r_{mt} = .554) ve A12'nin dışında (r_{mt} = .525) .60'ın üzerine çıktığı (en düşük .604 ile en yüksek .775 arasında değişen) ve tamamının oldukça tatminkar olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Tablo 4.98'de sunulmuş olan birinci düzey DFA sonuçları da her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yüklerin (Standardize β katsayılarının) .60'ın üzerinde olduğunu (en düşük .615 ile en yüksek .830 aralığında değişen), hesaplanan tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu (p < .001), A7 maddesinin dışında ($A7=.378$) ortak varyans (communality) değerlerinin (R^2) de .40'ın üzerinde olduğu (en düşük .447 ile en yüksek .688 arasında değişen) (R^2 > .50 mükemmel, R^2 > .40 çok iyi, R^2 > .30 iyi, R^2 > .20 orta ve R^2 > .10 zayıf) (Kline, 2023, s. 239) ve dolayısıyla görece güçlü (Garson, 2012) kabul edilebileceklerini göstermektedir. Bu, aynı temel yapıları (faktörleri-kavramları) ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret etmekte ve bu yapıların (faktörlerin-kavramların) oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

Yöntem kısmında da tartışıldığı üzere, χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR

indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 3.98’de de görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için birinci düzey DFA sonucunda elde edilen $\chi^2 (545) = 641.21, p = .003 < .01; \chi^2 / sd = 1.18; CFI_{robust} = 0.991; TLI_{robust} = 0.990; RMSEA_{robust} = 0.040$ (%95CI-L = 0.038, %95CI-U = 0.042); $SRMR_{robust} = 0.046$ uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95, TLI \geq .95, RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, 35 maddelik altı faktörlü yapı üzerine inşa edilen kent kapalı mekân deneyimleri ölçüm modelinin (yapısının) veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) neredeyse bütününe yakınının (çok az sayıda ihmal edilebilecek birkaç tanesinin dışında çok büyük bir kısmının) .10’un altında olduğunun belirlenmesi de ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, ölçüm modeli için tüm maddelere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin iki madde dışında ($A10=.10$ ve $A11=.11$) .10’un altında olduğu (en düşük .036 ile en yüksek .095 arasında değişen) da sonuçlara yansımıştır.

Ölçek maddelerinin ölçülen yapıyı tutarlı bir şekilde yansıtip yansıtmadığını doğrulayabilmek için güvenilirlik testleri yapılmıştır. Tablo 3.98’de de görüldüğü gibi, tüm faktörlerin (alt boyutların-yapıların) .844 ile .937 arasında değişen Cronbach’s Alpha (α), .847 ile .936 arasında değişen McDonald’s Omega (ω) ve .847 ile .936 arasında değişen Bileşik Güvenirlik (CR) değerlerinin tümünün $> .70$ eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu değerlerin tümü kabul edilebilir düzeyde olup, altı boyut açısından da ölçüm maddeleri arasındaki yüksek iç tutarlılığa ve ilgili faktörlerin yapı güvenilirliğine sahip olduklarına işaret etmektedir.

Ayrıca, ilgili ölçüm modelinin birleşim ve ayrışım geçerliliklerine ilişkin diğer ek kanıtlar da incelenmiştir. Buna ilişkin sonuçlar, Tablo 4.99’da sunulmuştur. Yöntem bölümünde de ayrıntılarının tartışıldığı üzere, birleşim geçerliği için standartlaştırılmış faktör yükleri (β katsayıları) ve CR (Birleşik Güvenirlik) değerlerinin yanısıra, Ortalama Açıklanan Varyans (AVE) değerleri kontrol edilmiştir. Buna göre standartlaştırılmış faktör yüklerinin .60’ın üzerinde (en düşük .615 ile en yüksek .830 aralığında değişen), ve anlamlı olduğu ($p < .001$) (Tablo 4.98), her bir faktörün (alt boyutun) AVE değerlerinin (.52 ile .65 arasında değişen)

$\geq .50$ olarak kabul edilen (Fornell ve Larcker, 1981, s. 46) eşik değeri karşıladığı ve CR değerlerinin de .70'in çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, Tablo 4.99 incelendiğinde, tüm CR değerlerinin .70'in çok üzerinde olduğu ve tüm AVE değerlerinden yüksek olduğu dikkat çekmekte, bu da ilgili ölçüm modelinin birleşim geçerliliğinin başka bir yönüyle doğrulandığına işaret etmektedir. Tüm bu sonuçlar, ölçüm modelindeki her bir gözlenen değişkenin ilgili gizil değişkenle (faktörle) güçlü bir ilişkisi olduğunu göstermekte ve birleşim geçerliliğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Tablo 4.99. KAMD Ölçüm Modeli Birleşim ve Ayrışım Geçerliliği Sonuçları

KAMD Faktörler Arası Korelasyon Matrisi											
Faktör	CR	AVE	MSV	ASV	$\sqrt{AVE}$	F1-	F2-	F3-	F4-	F5	F6
F1-DAMD	.936	.572	.496	.428	.756	-					
F2-AMYD	.858	.550	.366	.364	.741	.605	-				
F3-OAMD	.883	.655	.496	.358	.809	.704	.570	-			
F4-SAMD	.847	.528	.428	.320	.726	.654	.569	.581	-		
F5-EAMD	.856	.542	.407	.310	.736	.638	.540	.506	.464	-	
F6-AMNSKD	.854	.549	.443	.352	.740	.666	.514	.614	.545	.617	-

KAMD Faktörler Arası Kovaryans Matrisi						
Faktör	F1	F2	F3	F4	F5	F6
F1	-					
F2	.674	-				
F3	.794	.592	-			
F4	.781	.680	.704	-		
F5	.780	.653	.662	.623	-	
F6	.786	.605	.689	.693	.755	-

KAMD Heterotrait-Monotrait (HTMT) Oranları						
Faktör	F1	F2	F3	F4	F5	F6
F1	-					
F2	.671	-				
F3	.792	.591	-			
F4	.779	.685	.708	-		
F5	.782	.655	.663	.633	-	
F6	.785	.604	.693	.693	.752	-

Not: CR: Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability); AVE: Ortalama Açıklanan Varyans (Average Variance Extracted); MSV: Maksimum Paylaşılan Varyansın Karesi (Maximum Squared Variance); ASV: Paylaşılan Varyansın Karesinin Ortalaması (Average Shared Square Variance); $\sqrt{AVE}$: Karekök AVE

F1-DAMD: Duyusal Açık Mekan Deneyimleri; F2-AMYD: Açık Mekan Yeterlilik Deneyimi; F3-OAMD: Otantik Açık Mekan Deneyimi; F4-SAMD: Sosyal Açık Mekan Deneyimi; F5: EAMD: Estetik Açık Mekan Deneyimi; F6: AMNSKD: Açık Mekan Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimi; KAMD: Kent Açık Mekan Deneyimleri

Yöntem bölümünde de yer verildiği gibi, ayrışım geçerliliğinde AVE, MSV ve ASV değerleri, korelasyonlara yönelik HTMT oranı değerleri ve gizil faktörler arasındaki kovaryans değerleri önemli ipuçları sağlayabilmektedir. Tablo 4.99 incelendiğinde, bu ölçütler çerçevesinde ayrışım geçerliliğinin sağlanması için $MSV < AVE$; $ASV < AVE$; $\sqrt{AVE} >$ faktörler arası korelasyon matrisindeki çevre değerler; HTMT oranı değerleri $< .85$; gizil faktörler arasındaki kovaryans değerleri $< .90$ koşullarının tümünün sağlandığı ve ilgili ölçüm modelinin tatmin edici bir ayrışım geçerliliğine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle bu sonuçlar, modeldeki tüm faktörlerin (yapıların) her birinin farklı boyutları

(kavramları) ölçtüğüne, bunlardan birinin diğerinin sunmadığı spesifik bir içerik sunduğuna işaret eden ayrışım geçerliğini doğrulamaktadır.

Sonuç olarak, KAMD ölçüm modelinin gerek verilere iyim uyum sağlaması gerekse tatminkar birleşim ve ayrışım geçerliğine sahip olması, modelin altta yatan yapıları sağlam bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir. Başka bir deyişle bu durum, istatistiksel olarak doğrulanmaktadır.

Birinci düzey çok faktörlü DFA sonrasında, çok faktörlü yapıdaki bağımsız faktörlerin bir araya gelerek daha geniş ve kapsayıcı üst düzey Kent Açık Mekân Deneyimleri (KAMD) faktörü altında toplanabilirliği, ikinci düzey DFA modeli ile incelenmiştir. İkinci düzey DFA’da 6 faktör, Kent Açık Mekân Deneyimi gizil değişkenine bağlanmıştır. İkinci düzey DFA modelinde 35 gözlenen değişken, DAMD, AMYD, OAMD, SAMD, EAMD, AMNSKD olmak üzere 6 faktörle ifade edilmekte ve bu faktörler Kent Açık Mekân Deneyimi (KAMD) ile tanımlanmaktadır. Buna ilişkin elde edilen sonuçlar, Tablo 4.100’de sunulmuştur.

Tablo 4.100. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin İkinci Düzey DFA Sonuçları

İkinci Düzey Yapı	Birinci Düzey Yapılar	VIF	Estimate	SE	β	z	p
Kent Açık Mekân Deneyimleri (KAMD)	DAMD	1.82	1.000	0.000	0.936		
	AMYD	2.22	0.853	0.054	0.741	15.6	< .001
	OAMD	2.26	0.930	0.055	0.829	16.9	< .001
	SAMD	3.56	0.683	0.059	0.831	11.5	< .001
	EAMD	2.27	0.791	0.055	0.832	14.3	< .001
	AMNSKD	2.29	0.882	0.062	0.846	14.2	< .001

$\chi^2(554) = 693.83, p < .001; \chi^2 / sd = 1.25; CFI_{robust} = 0.990; TLI_{robust} = 0.990; RMSEA_{robust} = 0.041$ (%95CI-L = 0.039, %95CI-U = 0.043); SRMR_{robust} = 0.048

* DAMD: Duygusal Açık Mekân Deneyimleri; AMYD: Açık Mekan Yeterlilik Deneyimi; OAMD: Otantik Açık Mekan Deneyimi; SAMD: Sosyal Açık Mekân Deneyimi; EAMD: Estetik Açık Mekan Deneyimi; AMNSKD: Açık Mekan Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimi

VIF: Varyans Şişirme Faktörü (Variance Inflation Factor); Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlk olarak, KAMD’nin altı boyutu olan DAMD, AMYD, OAMD, SAMD, EAMD, AMNSKD arasındaki eşdoğrusallık, VIF (Varyans Şişirme Faktörü) değerleri aracılığıyla kontrol edilmiştir. Tablo 3.100’de de görüldüğü üzere, VIF değerlerinin tamamının 5.0 eşik değerinden (Hair vd., 2019; Kline, 2023) düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durum, faktörler (boyutlar) arasında çoklu doğrusallık olduğuna dair bir kanıt olmadığını göstermekte ve bu yapıya ilişkin ikinci dereceden ölçüm modelinin oluşturulmasında biçimlendirici yaklaşımı ampirik olarak desteklemektedir.

Tablo 4.100 incelendiğinde, ikinci düzey yapı ile birinci düzey arasındaki faktör yüklerinin (Standardize β katsayılarının) .70’ın üzerinde olduğu (en düşük .741 ile en yüksek .936 aralığında değişen), hesaplanan tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p <$

.001) ve görece güçlü kabul edilebilecekleri anlaşılmaktadır. Bu, ikinci düzey yapı ile birinci düzey yapılar arasında önemli ölçüde paylaşılan varyansa işaret etmekte ve ikinci düzey ölçüm modelinin oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır. Bu ikinci düzey ölçüm modeli için elde edilen $\chi^2 (554) = 693.83, p < .001; \chi^2 / sd = 1.25; CFI_{robust} = 0.990; TLI_{robust} = 0.990; RMSEA_{robust} = 0.041$ (%95CI-L = 0.039, %95CI-U = 0.043); $SRMR_{robust} = 0.048$ uyum iyiliği değerlerinin (Tablo 3.97) de birinci düzey ölçüm modeline benzer şekilde kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) karşıladığı ve 6 faktörlü yapı üzerine inşa edilen ikinci düzey kent açık mekân deneyimleri ölçüm modelinin (yapısının) de veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) çok büyük bir kısmının .10'un altında olduğunun belirlenmesi de ikinci düzey ölçüm modelinin veri ile tatmin edici bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, ikinci düzey ölçüm modeli için tüm birinci düzey faktörlere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin tümünün .10'un altında olduğu da (.054 ile .062 arasında değişen) sonuçlara yansımıştır.

Sonuç olarak; KAMD yapısına ilişkin birinci düzey ve ikinci düzey iki modelin de kabul edilebilir olduğu anlaşılmaktadır. Buna dayalı olarak çalışmanın yapısal model analizleri yapılırken, ilk olarak her bir etkileşim noktalarına ilişkin genel kent deneyimleri ikinci düzey DFA ölçüm modeli esas alınarak, ikinci düzey yapısal eşitlik analizi ile test edilmiş; sonrasında her bir temel deneyim noktasının alt boyutları ile birinci düzey yapısal eşitlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Kent Açık Mekân Deneyimlerine ilişkin önerilen 35 madde ve 6 faktörden oluşan birinci düzey çok faktörlü DFA modeli temel model olarak kullanılarak modelin ve ilgili ölçeğin ölçüm değişmezliği test edilmiştir. Buna göre, gerek nitel örnekleme açısından çeşitlilik ölçütü olarak gerekse nicel veri toplama sürecinde benzer şekilde dikkate alınan “cinsiyet (kadın-erkek), yaş (18-30 yaş arası-30 yaş üzeri), medeni durum (bekar-evli) ve çocuk sahipliği (yok-var)” değişkenleri çerçevesinde her biri iki grup (kategori) olarak ele alınan ardışık çoklu grup DFA analizleri yürütülmüştür. Analizlerde tüm parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Yapısal (configural) değişmezlik modeli (Model 0) diğer düzey değişmezlik testleri için temel modeli oluşturduğundan, öncelikle önerilen 35 maddeden oluşan 6 faktörlü Kent Açık

Mekân Deneyimleri ölçüm modeli her bir grup değişkeninin alt grupları düzeyinde ayrı ayrı test edilmiştir. Her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA modelinden elde edilen standartlaştırılmış faktör yükleri Tablo 4.101’de, uyum iyiliği değerleri ise Tablo 4.102’de sunulmuştur.

Tablo 4.101. Gruplara Göre Kent Açık Mekân Deneyimleri Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri

Faktör	Madde	Cinsiyet		Yaş		Medeni Durum		Çocuk Sahipliği	
		Kadın-β	Erkek-β	18-30-β	30+-β	Bekar-β	Evli-β	Yok-β	Var-β
Açık Mekân Yeterlilik Deneyimi	A1	0.844*	0.759*	0.807*	0.794*	0.811*	0.789*	0.829*	0.759*
	A2	0.679*	0.730*	0.711*	0.719*	0.674*	0.745*	0.681*	0.748*
	A3	0.676*	0.795*	0.719*	0.751*	0.726*	0.747*	0.702*	0.780*
	A4	0.739*	0.743*	0.763*	0.721*	0.760*	0.732*	0.760*	0.701*
	A5	0.718*	0.654*	0.729*	0.687*	0.736*	0.657*	0.698*	0.699*
Sosyal Açık Mekân Deneyimi	A7	0.638*	0.583*	0.501*	0.707*	0.555*	0.683*	0.557*	0.712*
	A8	0.791*	0.787*	0.746*	0.812*	0.758*	0.805*	0.780*	0.763*
	A9	0.629*	0.728*	0.690*	0.673*	0.667*	0.694*	0.641*	0.716*
	A10	0.780*	0.713*	0.697*	0.799*	0.713*	0.798*	0.733*	0.764*
	A11	0.829*	0.759*	0.765*	0.834*	0.784*	0.813*	0.770*	0.842*
Estetik Açık Mekân Deneyimi	A12	0.692*	0.681*	0.628*	0.745*	0.661*	0.713*	0.695*	0.681*
	A21	0.786*	0.777*	0.791*	0.760*	0.807*	0.750*	0.780*	0.780*
	A22	0.766*	0.736*	0.715*	0.779*	0.721*	0.795*	0.725*	0.801*
	A23	0.733*	0.734*	0.684*	0.768*	0.719*	0.741*	0.717*	0.747*
	A24	0.766*	0.670*	0.646*	0.783*	0.651*	0.793*	0.654*	0.810*
Otantik Açık Mekân Deneyimi	A13	0.790*	0.794*	0.786*	0.802*	0.774*	0.800*	0.778*	0.795*
	A14	0.797*	0.783*	0.771*	0.806*	0.778*	0.805*	0.781*	0.811*
	A15	0.843*	0.814*	0.756*	0.891*	0.795*	0.867*	0.805*	0.856*
	A16	0.823*	0.822*	0.766*	0.858*	0.780*	0.867*	0.804*	0.844*
Duygusal Açık Mekân Deneyimleri	A17	0.777*	0.756*	0.706*	0.814*	0.719*	0.817*	0.739*	0.794*
	A18	0.834*	0.746*	0.761*	0.795*	0.781*	0.791*	0.783*	0.778*
	A19	0.722*	0.721*	0.682*	0.749*	0.724*	0.720*	0.710*	0.729*
	A20	0.771*	0.762*	0.739*	0.791*	0.757*	0.793*	0.754*	0.782*
	A25	0.732*	0.685*	0.664*	0.733*	0.680*	0.732*	0.688*	0.728*
	A26	0.688*	0.767*	0.660*	0.771*	0.673*	0.777*	0.712*	0.728*
	A27	0.761*	0.794*	0.734*	0.808*	0.761*	0.792*	0.764*	0.791*
	A28	0.750*	0.790*	0.735*	0.801*	0.745*	0.797*	0.754*	0.802*
	A29	0.801*	0.736*	0.728*	0.815*	0.765*	0.778*	0.760*	0.787*
	A30	0.803*	0.745*	0.760*	0.790*	0.768*	0.785*	0.761*	0.792*
	A31	0.755*	0.742*	0.710*	0.788*	0.746*	0.759*	0.732*	0.776*
	A33	0.679*	0.749*	0.756*	0.690*	0.785*	0.656*	0.735*	0.703*
Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri	A34	0.690*	0.757*	0.770*	0.702*	0.784*	0.681*	0.764*	0.684*
	A35	0.588*	0.737*	0.632*	0.689*	0.626*	0.705*	0.630*	0.693*
	A36	0.759*	0.783*	0.738*	0.796*	0.736*	0.811*	0.746*	0.803*
	A38	0.826*	0.747*	0.746*	0.834*	0.710*	0.875*	0.733*	0.879*

* $p < .001$

Not: β: Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yükü); p: Anlamlılık düzeyi

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.101’de görüldüğü üzere, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA sonuçları, her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yüklerinin (Standardize β katsayılarının) .50’nin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bu katsayıların cinsiyet grup değişkeninin “Kadın” alt kategorisi için .588 ile .844, “Erkek” alt kategorisi için .583 ile .822; yaş grup değişkeninin “18-30 yaş arası” alt kategorisi için .501 ile .807, “30 yaş üzeri (30+)” alt kategorisi için .673 ile .891; medeni durum grup değişkeninin “Bekar” alt kategorisi için .555 ile .811, “Evli” alt kategorisi için .656 ile .875; çocuk sahipliği grup değişkeninin “Yok” alt kategorisi için .557 ile .829; “Var” alt kategorisi için .681 ile .879

arasında değiştiği ve tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) görülmektedir. Bu, aynı temel yapıları ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret ederken, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için de bu yapıların oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.102. Gruplara Göre Kent Açık Mekân Deneyimleri DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri

Grup		χ^2	sd	CFI _{robust}	TLI _{robust}	SRMR _{robust}	RMSEA _{robust}	%95CI-L	%95CI-U
Cinsiyet	Kadın	493.8 ^a	545	0.989	0.988	0.056	0.046	0.043	0.048
	Erkek	355.8 ^b	545	0.993	0.992	0.050	0.035	0.032	0.039
Yaş	18-30	406.6 ^c	545	0.990	0.990	0.053	0.037	0.034	0.041
	30+	416.9 ^d	545	0.992	0.991	0.052	0.043	0.040	0.045
Medeni Durum	Bekar	377.8 ^e	545	0.993	0.992	0.050	0.035	0.031	0.038
	Evli	450.8 ^f	545	0.990	0.989	0.056	0.046	0.043	0.049
Çocuk Sahipliği	Yok	442.5 ^g	545	0.991	0.990	0.050	0.038	0.035	0.041
	Var	394.7 ^h	545	0.990	0.989	0.057	0.045	0.042	0.048

Not: χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

^a $p = .943$ ($n=269$), $\chi^2 / sd = 0.91$; ^b $p = 1.000$ ($n=253$), $\chi^2 / sd = 0.65$; ^c $p = 1.000$ ($n=248$), $\chi^2 / sd = 0.75$; ^d $p = 1.000$ ($n=271$), $\chi^2 / sd = 0.76$;

^e $p = 1.000$ ($n=270$), $\chi^2 / sd = 0.69$; ^f $p = .999$ ($n=251$), $\chi^2 / sd = 0.83$; ^g $p = 1.000$ ($n=309$), $\chi^2 / sd = 0.81$; ^h $p = 1.000$ ($n=215$), $\chi^2 / sd = 0.72$

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.102 incelendiğinde, tüm grup değişkenlerinin her bir alt kategorine yönelik elde edilen uyum iyiliği değerleri, alanyazındaki kabul edilebilir sınırlar ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, bu grup değişkenlerine ilişkin temel DFA modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği ve yapısal (configural) değişmezliği olduğu sonucuna varabileceği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) büyük çoğunluğunun .10'un altında olduğunun belirlenmesi de her bir grup değişkeni açısından ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma ve dolayısıyla yapısal değişmezliğe sahip olduğu fikrini güçlendirmiştir.

Her bir grup değişkeni için yapısal değişmezlik sağlandıktan sonra, bu model, zayıf değişmezlik modeli (Model 1) için bir karşılaştırma temeli oluşturmuştur. Dolayısıyla, model değişmezlik testlerine daha önce açıklanan iç içe modellerle ardışık süreç takip edilerek devam edilmiştir. Tüm grup değişkenlerine yönelik her bir değişmezlik düzeyi için ele alınan model karşılaştırmalarına ve bunlara ilişkin uyum iyiliği değerlerine Tablo 4.103'de yer verilmiştir.

Tablo 4.103. Gruplara Göre Kent Açık Mekân Deneyimleri Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları

Grup	Model	χ^2	sd	$\Delta\chi^2$	CFI	ΔCFI	RMSEA	$\Delta RMSEA$	SRMR	$\Delta SRMR$
Cinsiyet	0	849.7	1090		0.991		0.041		0.053	
	1	1017.2	1119	167.5	0.990	-0.001	0.042	0.001	0.058	0.005
	2	1031.4	1148	14.2	0.990	0.000	0.041	-0.001	0.059	0.001
	3	1047.2	1183	15.8	0.990	0.000	0.041	0.000	0.059	0.000
Yaş	0	812.3	1090		0.991		0.040		0.053	
	1	947.8	1119	135.5	0.991	0.000	0.039	-0.001	0.057	0.004
	2	976.4	1148	28.6	0.991	0.000	0.040	0.001	0.057	0.000
	3	1042.4	1183	66.0	0.990	-0.001	0.041	0.001	0.059	0.002
Medeni Durum	0	828.6	1090		0.991		0.040		0.053	
	1	1028.4	1119	199.8	0.990	-0.001	0.043	0.003	0.059	0.006
	2	1055.0	1148	26.6	0.989	-0.001	0.043	0.000	0.059	0.000
	3	1093.4	1183	38.4	0.989	0.000	0.043	0.000	0.061	0.002
Çocuk Sahipliği	0	837.3	1090		0.991		0.041		0.053	
	1	993.0	1119	155.7	0.990	-0.001	0.041	0.000	0.058	0.005
	2	1017.5	1148	24.5	0.990	0.000	0.041	0.000	0.058	0.000
	3	1066.5	1183	49.0	0.989	-0.001	0.042	0.001	0.060	0.002

Not: Tüm Grup değişkenleri 2 kategorilidir: Cinsiyet (Kadın - Erkek), Yaş (18-30 yaş arası – 30 yaş üzeri), Medeni Durum (Bekar-Evli), Çocuk Sahipliği (Yok-Var)

Model 0: Yapısal (configural) değişmezlik (herhangi bir kısıtlanmış parametre olmadan tahmin edilmiştir)

Model 1: Zayıf (weak / metric) değişmezlik (faktör yükleri eşit olacak şekilde kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 2: Güçlü (strong / scalar) değişmezlik (faktör yükleri ve madde sabitleri birbirine eşitlenerek kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 3: Katı (strict) değişmezlik (faktör yükleri, madde sabitleri ve hata varyansları birbirine eşit olacak şekilde kısıtlanarak tahmin edilmiştir)

Model Karşılaştırmaları: Model 1-Model 0, Model 2-Model 1 ve Model 3-Model 2

χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; Δ : Bir model ve önceki model arasındaki delta (fark); CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual)

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlgili değişmezlik türünün doğrulanabilmesi için her bir model karşılaştırması açısından bir önceki model ile mevcut modele ilişkin χ^2 farklılık testinin anlamlı olmaması ($p < .05$) gerekmektedir. Ancak bu test örneklem büyüklüğüne çok duyarlı olduğundan, bu sorunu ortadan kaldırmak için alanyazında önerilen CFI, RMSEA ve SRMR uyum indeksleri bu testle birlikte kullanılmıştır. χ^2 farklılık testine benzer şekilde birbiri ardına test edilen ve karşılaştırılan iki modelden elde edilen alternatif uyum indeksleri arasındaki fark, benimsenen eşik değeri aşmıyorsa, daha kısıtlı bir modelin daha az kısıtlı bir modelden daha kötü olmadığı, başka bir deyişle ilgili değişmezlik türünün kabulüne destek sağladığı değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Bu açıdan Tablo 4.103 incelendiğinde, elde edilen sonuçların grup gözlem değerlerinin görece hem küçük ($n < 300$) hem de eşit olmadığı da dikkate alınarak önerilen $\Delta CFI \leq -.005$; $\Delta RMSEA \leq .010$; $\Delta SRMR \leq .020$ eşik değerlerini her bir grup değişkeni için gerek zayıf değişmezlik, gerekse güçlü ve katı değişmezlik açısından oldukça tatmin edici düzeyde karşıladığı görülmektedir. Bu sonuçlar, Kent Kapalı Mekân Deneyimleri ölçeğine ilişkin modelin ele alınan tüm gruplarda ölçüm değişmezliği düzeylerini karşıladığına, böylece ilgili ölçüm modelinin cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından yapısal, zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu da ilgili ölçeğin ve ölçüm modelinin

geçerliğinin Aksaray kenti örnekleme genellenebilirlik yönüne işaret ederken, bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir.

4.2.1.8. Kent Sosyal Çevre Deneyimi Yapısına İlişkin Yapı Geçerliliği ve Doğrulama Sonuçları

AFA ve madde analizlerinden elde edilen sonuçlardan sonra kent sosyal çevre deneyimleri ölçeğinde yer alan maddelerin ifadeleri bireysel deneyimleri öne çıkaracak biçimde yeniden düzenlenmiş, kafa karıştırıcı ifadeler yeniden ele alınarak, daha sade hale getirilmiş ve çift yönlü yargı bildiren maddeler yeni bir ek madde eklenerek düzeltilmiştir. Birçok maddede düzenleme yoluna gidildiğinden ve birkaç ek madde eklendiğinden, kent sosyal çevre deneyimleri yapısının yapı geçerliğini ve doğruluğunu (uyumunu) incelemekten önce toplanan ikinci saha verisi ile tekrar aynı işlemler gerçekleştirilerek tekrarlı AFA çalışmaları ile yapı keşfetme çalışmaları yürütülmüştür. Sosyal çevre deneyim ölçeği için elde edilen $KMO = ,94$ ve $p < 0,001$; değerleri, verinin AFA için uygun olduğunu göstermiştir. 2. saha verisi ile gerçekleştirilen AFA için PA ve MAP, 4 faktör önermiştir. Buna rağmen en uygun yapıyı elde edebilmek için sırasıyla 4, 5, 6 ve 7 faktörlü çözümler de incelenmiştir. Maddelerin farklı maddelere yük vermesi, teorik olarak anlamsız bir faktör yapısının ortaya çıkması (teorik anlamlılık) ve tutumluluk (parsimoni) ilkesi göz önüne alındığında 4, 5 ve 7 faktörlü çözümlerin yetersiz kaldığı görülmüştür. Böylelikle, 6 faktörlü yapının uygun olduğuna karar verilmiş ve bu yapıya ilişkin sonuçlar raporlanmıştır (diğer alternatif sonuçlara tezin bulut bağlantısında yer verilmiştir). AFA sonucu, özdeğeri 1’den büyük bu 6 faktörün toplam varyansın %71’ini açıkladığını göstermiştir. Ancak sonuçlar, bu faktör yapısında S16 maddesinin iki faktöre yük verdiğini gösterdiğinden bu madde çıkarılarak işlem tekrarlanmıştır. Yeni elde edilen yapıda bu sefer, S35 maddesi iki faktöre yük vermiş ve bu madde de ölçekten çıkarılarak analiz tekrarlanmıştır. Elde edilen sonuçta, S36 maddesi binişik yük vermiş, bu maddenin çıkarılıp analizin tekrarlanması sonucunda ise S37 maddesi iki faktöre birden yük vermiş ve bu madde de ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddelerin, uzman görüşü de alınarak ölçekten çıkarılmasıyla en uygun yapıya ulaşılmıştır. S16, S35, S36 ve S37 maddelerinin ölçekten çıkarılmaları sonucunda, ortak varyanslar artmış, toplam açıklanan varyans %73,20’ye yükselmiştir. Ayrıca tüm faktör yükü değerleri $> .32$ eşliğinin üzerinde olup (en düşük .347 ile en yüksek 1.057 arasında değişen), birkaç maddenin dışında

(S10, S21, S34) .50'nin üzerine çıkmıştır. Benzer şekilde birkaç maddenin dışında (S10=.499, S21=.239, S34=.403) ortak varyans değerlerinin de .50'nin üzerinde olduğu (en düşük .239 ile en yüksek .970 arasında değişen) ($R^2 > .50$ mükemmel, $R^2 > .40$ çok iyi, $R^2 > .30$ iyi, $R^2 > .20$ orta ve $R^2 > .10$ zayıf) (Kline, 2023, s. 239) görülmektedir. Bunun sonucunda ortaya çıkan faktörler; Sosyal Canlılık Deneyimi (S1, S2, S3, S4), Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi (S6, S7, S8, S9), Sosyal Yabancılaşma Deneyimi (S14, S15, S21), Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi (S10, S11, S12, S13, S17, S18), Yerel Halkın Tutumu Deneyimi (S19, S20, S22, S23, S24, S25, S26, S27), Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi (S28, S29, S30, S31, S32, S33, S34) biçimindedir. Dolayısıyla bir sonraki doğrulayıcı aşamada bu yapı göz önünde bulundurularak DFA yapılmıştır. Tablo 4.104'de, Ağırlıklandırılmamış En Küçük Kareler (AEKK-ULS) yönteminin kullanıldığı AFA sonucunda promax döndürme yöntemi sonrası ortaya çıkan faktör yükleri, ortak varyans değerleri, her boyutun özdeğeri ve açıkladığı varyans ile toplam varyans değerleri ve faktörler arası korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 4.104. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin AFA Sonuçları

Madde N=554	Faktör Yükleri						Ortak Varyans
	1. Faktör	2. Faktör	3. Faktör	4. Faktör	5. Faktör	6. Faktör	
S1	-0.039	0.005	-0.011	0.888	-0.000	0.084	0.840
S2	-0.028	0.017	-0.037	1.057	-0.025	-0.036	0.970
S3	0.079	-0.084	-0.019	0.911	-0.043	-0.087	0.747
S4	-0.041	-0.007	0.155	0.704	0.039	0.041	0.708
S6	-0.010	0.053	-0.041	0.147	0.770	0.032	0.747
S7	-0.019	0.086	-0.007	0.096	0.788	0.056	0.778
S8	-0.057	-0.047	0.037	-0.043	0.954	-0.017	0.816
S9	0.027	-0.102	0.074	-0.100	0.839	-0.080	0.629
S10	0.416	-0.049	-0.032	0.029	0.275	0.118	0.499
S11	0.589	0.073	0.223	0.008	-0.023	0.004	0.572
S12	0.661	0.098	0.227	0.098	-0.012	-0.119	0.657
S13	0.773	0.071	0.122	0.079	-0.038	-0.111	0.662
S14	-0.050	0.912	0.013	-0.056	0.036	0.019	0.834
S15	0.036	0.816	0.029	-0.078	0.051	-0.066	0.694
S17	0.769	-0.094	-0.008	-0.062	-0.018	0.027	0.539
S18	0.667	-0.086	-0.090	-0.073	0.028	0.225	0.553
S19	0.092	-0.001	0.103	0.152	0.013	0.508	0.594
S20	0.395	-0.001	-0.128	-0.003	0.066	0.575	0.693
S21	-0.032	0.480	-0.084	0.079	-0.220	0.175	0.239
S22	0.158	0.041	-0.096	-0.016	-0.005	0.787	0.667
S23	-0.105	-0.026	0.107	0.049	-0.084	0.893	0.793
S24	-0.107	0.060	0.076	0.065	-0.026	0.863	0.781
S25	0.006	0.085	-0.012	-0.047	-0.031	0.950	0.817
S26	-0.195	-0.042	0.176	0.059	0.108	0.664	0.632
S27	0.081	-0.008	0.097	-0.086	0.011	0.660	0.552
S28	-0.110	-0.019	0.543	0.024	0.041	0.370	0.675
S29	0.102	0.008	0.702	0.044	-0.020	0.081	0.720
S30	0.024	-0.018	0.856	0.025	-0.017	0.038	0.815
S31	-0.063	-0.026	0.844	0.110	0.047	0.018	0.842
S32	0.157	0.066	0.768	-0.031	-0.005	-0.008	0.739
S33	-0.024	-0.003	0.748	-0.045	0.063	0.066	0.633
S34	0.213	-0.157	0.347	-0.161	-0.025	0.283	0.403
Öz Değer:	15.76	2.39	1.81	1.75	1.27	1.17	
Açıklanan Varyans:	%48	%7	%5	%4	%4	%4	
Toplam Açıklanan Varyans :	%73,20						

Faktörler Arası Korelasyon Matrisi					
	F1	F2	F3	F4	F5
F1	-				
F2	.142	-			

F3	.635	.125	-		
F4	.479	-.027	.612	-	
F5	.636	.081	.638	.630	-
F6	.638	.023	.724	.637	.621

*1.Faktör (F1): Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi; 2.Faktör (F2): Sosyal Yabancılık Deneyimi; 3.Faktör (F3): Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi; 4.Faktör (F4): Sosyal Canlılık Deneyimi; 5.Faktör (F5): Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi; 6.Faktör (6): Yerel Halkın Tutumu Deneyimi
N: Gözlem Sayısı

Kent Sosyal Çevre Deneyimleri ölçeğinin faktör yapısı AFA ile incelendikten sonra; ölçeğin yapısını doğrulamak, başka bir deyişle yapı geçerliği açısından 6 faktörlü ölçüm maddelerinin uygunluğunu ve ölçüm modelinin yapısını değerlendirmek için birinci düzey ve ikinci düzey çok faktörlü DFA yapılarak her iki durum için de ölçüm modeli değerlendirmeleri yapılmıştır. Bunun için öncelikle AFA sonuçlarına dayalı altı faktörlü ölçüm modeli oluşturulmuş ve bu modelin veri setiyle uyumu YEM kullanılarak birinci düzey DFA ile test edilmiştir. Yöntem kısmında da belirtildiği üzere, örneklem büyüklüğünün yanısıra, gerek verilerin sıralı yapısı gerekse çok değişkenli normallikten sapmalar nedeniyle DWLS parametre tahmin yönteminin dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş (scaled) test istatistiklerini hesaplama yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) standart hatalara sahip WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) parametre tahmin yöntemi kullanılarak DFA analizleri yürütülmüştür. Test edilen ölçek 32 maddeden ve kent sosyal çevre deneyimlerine yönelik “sosyal canlılık deneyimi”, “yakın çevre geliştirme deneyimi”, “sosyal yabancılık deneyimi”, “yakın çevre etkileşim deneyimi”, “yerel halkın tutumu deneyimi”, “sosyal çevre deneyimi” olmak üzere altı boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte yer alan madde özelliklerine Tablo 4.105’de, ölçüm modeline ilişkin birinci düzey çok faktörlü DFA analizi sonuçlarına ise Tablo 4.106’da yer verilmiştir.

Tablo 4.105. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçeği Madde Özellikleri

Faktör	Madde	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	r _{mt}
Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi	S10	2.72	1.10	0.104	-0.617	0.577
	S11	2.73	1.27	0.199	-0.988	0.675
	S12	2.73	1.21	0.188	-0.899	0.707
	S13	2.90	1.20	0.081	-0.887	0.726
	S17	3.00	1.14	-0.046	-0.736	0.611
	S18	3.06	1.10	-0.076	-0.560	0.591
Sosyal Yabancılık Deneyimi	S14	3.20	1.29	-0.208	-1.01	0.660
	S15	3.22	1.26	-0.228	-0.983	0.625
	S21	3.09	1.33	-0.091	-1.11	0.360
Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi	S28	2.50	1.17	0.293	-0.807	0.718
	S29	2.52	1.19	0.288	-0.906	0.761
	S30	2.38	1.20	0.437	-0.884	0.810
	S31	2.35	1.20	0.499	-0.751	0.821
	S32	2.71	1.19	0.112	-0.921	0.773
	S33	2.74	1.23	0.079	-1.000	0.726
	S34	3.14	1.10	-0.272	-0.545	0.518
Sosyal Canlılık Deneyimi	S1	2.13	1.01	0.665	-0.085	0.823
	S2	2.19	1.01	0.593	-0.152	0.879
	S3	2.30	1.04	0.487	-0.332	0.790

	S4	2.25	1.07	0.580	-0.256	0.742
Yakın Çevre	S6	2.58	1.07	0.202	-0.598	0.765
Geliştirme	S7	2.59	1.07	0.220	-0.552	0.788
Deneyimi	S8	2.65	1.07	0.171	-0.587	0.789
	S9	2.66	1.06	0.239	-0.507	0.671
	S19	2.50	1.18	0.323	-0.782	0.684
	S20	2.79	1.18	0.079	-0.791	0.706
Yerel Halk Tutumu	S22	2.63	1.15	0.148	-0.766	0.735
Deneyimi	S23	2.66	1.12	0.200	-0.709	0.809
	S24	2.49	1.09	0.295	-0.572	0.799
	S25	2.64	1.13	0.077	-0.787	0.809
	S26	2.55	1.16	0.318	-0.668	0.702
	S27	2.82	1.18	0.110	-0.807	0.673

Mardia'nın Çok Değişkenli Normallik Testi Sonuçları

	Katsayılar	z	χ^2	sd	p
Çarpıklık	161		13971	5984	<.001*
Basıklık	1411	78.8			<.001*

Not: SS: Standart Sapma; r_{mt} : Madde-Toplam (Item-Total) Korelasyon; χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik Derecesi; p: Anlamlılık düzeyi

*.001 düzeyinde anlamlı olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4.106. Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçüm Modeline Yönelik Birinci Düzey Çok Faktörlü DFA ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R ²	α	ω	CR
Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi	S10	1.000	0.000	0.713			0.509			
	S11	1.194	0.070	0.738	16.917	<.001	0.544			
	S12	1.195	0.078	0.773	15.173	<.001	0.598	0.858	0.859	0.859
	S13	1.123	0.073	0.735	15.291	<.001	0.540			
	S17	0.887	0.069	0.614	12.754	<.001	0.377			
	S18	0.939	0.069	0.669	13.468	<.001	0.448			
Sosyal Yabancılık Deneyimi	S14	1.000	0.000	0.917			0.842			
	S15	0.852	0.097	0.796	8.723	<.001	0.633	0.719	0.755	0.759
	S21	0.427	0.063	0.380	6.760	<.001	0.144			
Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi	S28	1.000	0.000	0.796			0.634			
	S29	1.042	0.047	0.810	21.836	<.001	0.656			
	S30	1.077	0.046	0.826	23.161	<.001	0.683			
	S31	1.103	0.049	0.853	22.399	<.001	0.729	0.912	0.915	0.914
	S32	1.028	0.054	0.798	18.966	<.001	0.637			
	S33	0.986	0.054	0.739	18.179	<.001	0.546			
	S34	0.688	0.053	0.579	12.768	<.001	0.335			
Sosyal Canlılık Deneyimi	S1	1.000	0.000	0.890			0.792			
	S2	0.974	0.030	0.871	31.586	<.001	0.759	0.916	0.916	0.915
	S3	0.896	0.040	0.776	21.890	<.001	0.602			
	S4	1.482	0.049	0.879	20.999	<.001	0.774			
Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi	S6	1.000	0.000	0.844			0.712			
	S7	1.345	0.038	0.878	26.946	<.001	0.771	0.887	0.888	0.888
	S8	0.972	0.045	0.824	21.506	<.001	0.680			
	S9	0.822	0.052	0.706	15.813	<.001	0.499			
	S19	1.000	0.000	0.768			0.590	0.922	0.923	0.922

	S20	1.017	0.046	0.785	21.762	<.001	0.617
	S22	0.949	0.060	0.752	15.621	<.001	0.566
Yerel Halkın	S23	0.998	0.052	0.809	19.100	<.001	0.654
Tutumu	S24	0.979	0.049	0.814	19.835	<.001	0.662
Deneyimi	S25	1.005	0.053	0.810	18.845	<.001	0.656
	S26	0.948	0.056	0.744	16.734	<.001	0.554
	S27	0.917	0.057	0.707	16.073	<.001	0.500

$\chi^2 (449) = 449.48, p = .485 > .05; \chi^2 / sd = 1.00; CFI_{robust} = 0.992; TLI_{robust} = 0.991; RMSEA_{robust} = 0.036$ (%95CI-L = 0.034, %95CI-U = 0.038); $SRMR_{robust} = 0.043$

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi; R^2 : Communality; α : Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı; ω : McDonald's Omega Güvenirlik Katsayısı; CR: Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability)

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); sd: Serbestlik derecesi; %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlk olarak Tablo 4.105 incelendiğinde, her bir maddenin kendi faktörü ile madde-toplam korelasyon katsayılarının S10 ($r_{mt} = .577$), S18 dışında ($r_{mt} = .591$), S21 dışında ($r_{mt} = .360$), S34 dışında ($r_{mt} = .518$) .60'ın üzerine çıktığı (en düşük .611 ile en yüksek .879 arasında değişen) ve tamamının oldukça tatminkar olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Tablo 3.106'da sunulmuş olan birinci düzey DFA sonuçları da her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yüklerin (Standardize β katsayılarının), S21= .380 ve S34= .579 dışında .60'ın üzerinde olduğunu (en düşük .614 ile en yüksek .890 aralığında değişen), hesaplanan tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ($p < .001$), birkaç maddenin dışında (S17=.377, S21=.144, S34=.335) ortak varyans (communality) değerlerinin (R^2) de .40'ın üzerinde olduğu (en düşük .448 ile en yüksek .842 arasında değişen) ($R^2 > .50$ mükemmel, $R^2 > .40$ çok iyi, $R^2 > .30$ iyi, $R^2 > .20$ orta ve $R^2 > .10$ zayıf) (Kline, 2023, s. 239) ve dolayısıyla görece güçlü (Garson, 2012) kabul edilebileceklerini göstermektedir. Bu, aynı temel yapıları (faktörleri-kavramları) ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret etmekte ve bu yapıların (faktörlerin-kavramların) oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.106'da görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için birinci düzey DFA sonucunda elde edilen $\chi^2 (449) = 449.48, p = .485 > .05; \chi^2 / sd = 1.00; CFI_{robust} = 0.992; TLI_{robust} = 0.991; RMSEA_{robust} = 0.036$ (%95CI-L = 0.034, %95CI-U = 0.038); $SRMR_{robust} = 0.043$ uyum iyiliği değerleri, uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95, TLI \geq .95,$

RMSEA $\leq$.06 ve SRMR $\leq$.08) dikkate alındığında, 32 maddelik altı faktörlü yapı üzerine inşa edilen kent sosyal çevre deneyimleri ölçüm modelinin (yapısının) veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) neredeyse bütününe yakınının (çok az sayıda ihmal edilebilecek birkaç tanesinin dışında çok büyük bir kısmının) .10'un altında olduğunun belirlenmesi de ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, ölçüm modeli için tüm maddelere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin tamamının .10'un altında olduğu da (en düşük .030 ile en yüksek .078 arasında değişen) sonuçlara yansımıştır.

Ölçek maddelerinin ölçülen yapıyı tutarlı bir şekilde yansıtip yansıtmadığını doğrulayabilmek için güvenilirlik testleri yapılmıştır. Tablo 4.106'da görüldüğü gibi, tüm faktörlerin (alt boyutların-yapıların) .719 ile .922 arasında değişen Cronbach's Alpha (α), .755 ile .923 arasında değişen McDonald's Omega (ω) ve .759 ile .922 arasında değişen Bileşik Güvenirlik (CR) değerlerinin tümünün $>$.70 eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu değerlerin tümü kabul edilebilir düzeyde olup, dört boyut açısından da ölçüm maddeleri arasındaki yüksek iç tutarlılığa ve ilgili faktörlerin yapı güvenilirliğine sahip olduklarına işaret etmektedir.

İlgili ölçüm modelinin birleşim ve ayrışım geçerliliklerine ilişkin diğer ek kanıtlar da incelenmiştir. Buna ilişkin sonuçlar, Tablo 4.107'de sunulmuştur. Birleşim geçerliği için standartlaştırılmış faktör yükleri (β katsayıları) ve CR (Birleşik Güvenirlik) değerlerinin yanısıra, Ortalama Açıklanan Varyans (AVE) değerleri kontrol edilmiştir. Buna göre, standartlaştırılmış faktör yüklerinin .60'ın üzerinde olduğunu (en düşük .614 ile en yüksek .890 aralığında değişen), ve anlamlı olduğu ($p < .001$) (Tablo 3.106), her bir faktörün (alt boyutun) AVE değerlerinin (.50 ile .73 arasında değişen) $\geq$.50 olarak kabul edilen (Fornell ve Larcker, 1981, s. 46) eşik değeri karşıladığı ve CR değerlerinin de .70'in çok üzerinde olduğu (Tablo 4.107) anlaşılmaktadır. Tablo 4.107 incelendiğinde, tüm CR değerlerinin tüm AVE değerlerinden yüksek olduğu dikkat çekmekte, bu da ilgili ölçüm modelinin birleşim geçerliliğinin başka bir yönüyle doğrulandığına işaret etmektedir. Tüm bu sonuçlar, ölçüm modelindeki her bir gözlenen değişkenin ilgili gizil değişkenle (faktörle) güçlü bir ilişkisi olduğunu göstermekte ve birleşim geçerliğine dair güçlü kanıtlar sunmaktadır.

Tablo 4.107. KSÇD Ölçüm Modeli Birleşim ve Ayrışım Geçerliği Sonuçları

KSÇD Faktörler Arası Korelasyon Matrisi											
Faktör	CR	AVE	MSV	ASV	$\sqrt{AVE}$	F1-	F2-	F3-	F4-	F5	F6
F1-YÇED	.859	.508	.407	.293	.712	-					
F2-SYD	.759	.530	.020	.009	.728	.142	-				
F3-SSÇD	.914	.609	.524	.345	.780	.635	.125	-			
F4-SCD	.915	.732	.406	.281	.855	.479	.027	.612	-		
F5-YÇGD	.888	.667	.407	.320	.816	.636	.081	.638	.630	-	
F6-YHTD	.922	.598	.524	.345	.773	.638	.023	.724	.637	.621	-

KSÇD Faktörler Arası Kovaryans Matrisi						
Faktör	F1	F2	F3	F4	F5	F6
F1	-					
F2	0.097	-				
F3	0.752	0.053	-			
F4	0.535	0.090	0.642	-		
F5	0.685	0.028	0.682	0.639	-	
F6	0.740	0.023	0.827	0.659	0.656	-

KSÇD Heterotrait-Monotrait (HTMT) Oranları						
Faktör	F1	F2	F3	F4	F5	F6
F1	-					
F2	0.120	-				
F3	0.757	0.093	-			
F4	0.533	0.099	0.640	-		
F5	0.688	0.101	0.682	0.637	-	
F6	0.743	0.685	0.832	0.658	0.656	-

Not: CR: Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability); AVE: Ortalama Açıklanan Varyans (Average Variance Extracted); MSV: Maksimum Paylaşılan Varyansın Karesi (Maximum Squared Variance); ASV: Paylaşılan Varyansın Karesinin Ortalaması (Average Shared Square Variance); $\sqrt{AVE}$: Karekök AVE

F1-YÇED: Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi; F2-SYD: Sosyal Yabancılaşma Deneyimi; F3-SSÇD: Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi; F4-SCD: Sosyal Canlılık Deneyimi; F5-YÇGD: Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi; F6-YHTD: Yerel Halkın Tutumu Deneyimi

AVE, MSV ve ASV değerleri, korelasyonlara yönelik HTMT oranı değerleri ve gizil faktörler arasındaki kovaryans değerleri önemli ipuçları sağlayabilmektedir. Tablo 3.107 incelendiğinde, bu ölçütler çerçevesinde ayrışım geçerliliğinin sağlanması için $MSV < AVE$; $ASV < AVE$; $\sqrt{AVE} >$ faktörler arası korelasyon matrisindeki çevre değerler; HTMT oranı değerleri $< .85$; gizil faktörler arasındaki kovaryans değerleri $< .90$ koşullarının tümünün sağlandığı ve ilgili ölçüm modelinin tatmin edici bir ayrışım geçerliliğine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle bu sonuçlar, modeldeki tüm faktörlerin (yapıların) her birinin farklı boyutları (kavramları) ölçtüğüne, bunlardan birinin diğerinin sunmadığı spesifik bir içerik sunduğuna işaret eden ayrışım geçerliliğini doğrulamaktadır.

Sonuç olarak, KSÇD ölçüm modelinin gerek verilere iyim uyum sağlaması gerekse tatminkar birleşim ve ayrışım geçerliliğine sahip olması, modelin altta yatan yapıları sağlam bir şekilde temsil ettiğini göstermektedir. Başka bir deyişle bu durum, istatistiksel olarak doğrulanmaktadır.

Birinci düzey çok faktörlü DFA sonrasında, çok faktörlü yapıdaki bağımsız faktörlerin bir araya gelerek daha geniş ve kapsayıcı üst düzey Kent Sosyal Çevre Deneyimleri (KSÇD) faktörü altında toplanabilirliği, ikinci düzey DFA modeli ile incelenmiştir. İkinci düzey

DFA’da 6 faktör, Kent Sosyal Çevre Deneyimi gizil değişkenine bağlanmıştır. İkinci düzey DFA modelinde 32 gözlenen değişken, YÇED, SYD, SSÇD, SCD, YÇGD, YHTD olmak üzere 6 faktörle ifade edilmekte ve bu faktörler Kent Sosyal Çevre Deneyimi (KSÇD) ile tanımlanmaktadır. Buna ilişkin elde edilen sonuçlar, Tablo 4.108’de sunulmuştur.

Tablo 4.108. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin İkinci Düzey DFA Sonuçları

İkinci Düzey Yapı	Birinci Düzey Yapılar	VIF	Estimate	SE	β	z	p
Kent Sosyal Çevre Deneyimleri (KSÇD)	YÇED	2.00	0.996	0.080	0.823	12.391	
	SYD	1.02	0.057	0.118	0.031	0.486	< .001
	SSÇD	2.91	1.291	0.091	0.907	14.131	.0627
	SCD	1.86	1.000	0.000	0.720		
	YÇGD	2.17	1.084	0.076	0.777	14.187	< .001
	YHTD	2.89	1.254	0.092	0.897	13.566	< .001

$\chi^2 (458) = 542.98, p = .004 < .01; \chi^2 / sd = 1.19; CFI_{robust} = 0.990; TLI_{robust} = 0.989; RMSEA_{robust} = 0.040$ (%95CI-L = 0.038, %95CI-U = 0.042); $SRMR_{robust} = 0.047$

* YÇED: Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi; SYD: Sosyal Yabancılaşma Deneyimi; SSÇD: Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi; SCD: Sosyal Canlılık Deneyimi; YÇGD: Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi; YHTD: Yerel Halkın Tutumu Deneyimi

VIF: Varyans Şişirme Faktörü (Variance Inflation Factor); Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

KSÇ’nin altı boyutu olan YÇED, SYD, SSÇD, SCD, YÇGD ve YHTD arasındaki eşdoğrusallık VIF (Varyans Şişirme Faktörü) değerleri aracılığıyla kontrol edilmiştir. Tablo 3.102’de görüldüğü üzere, VIF değerlerinin tamamının 5.0 eşik değerinden (Hair vd., 2019; Kline, 2023) düşük olduğu belirlenmiştir. Bu durum, faktörler (boyutlar) arasında çoklu doğrusallık olduğuna dair bir kanıt olmadığını göstermekte ve bu yapıya ilişkin ikinci dereceden ölçüm modelinin oluşturulmasında biçimlendirici yaklaşımı ampirik olarak desteklemektedir.

Tablo 4.108 incelendiğinde, ikinci düzey yapı ile birinci düzey arasındaki faktör yüklerinin (Standardize β katsayılarının) SYD= .031 dışında .70’ın üzerinde olduğu, hesaplanan tüm katsayıların SSÇD dışında ($p = .0627$) istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) ve görece güçlü kabul edilebilecekleri anlaşılmaktadır. Bu, ikinci düzey yapı ile birinci düzey yapılar arasında önemli ölçüde paylaşılan varyansa işaret etmekte ve ikinci düzey ölçüm modelinin oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır. Bu ikinci düzey ölçüm modeli için elde edilen $\chi^2 (458) = 542.98, p = .004 < .01; \chi^2 / sd = 1.19; CFI_{robust} = 0.990; TLI_{robust} = 0.989; RMSEA_{robust} = 0.040$ (%95CI-L = 0.038, %95CI-U = 0.042); $SRMR_{robust} = 0.047$ uyum iyiliği değerlerinin (Tablo 3.102) kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95, TLI \geq .95, RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) karşıladığı ve 6 faktörlü yapı üzerine inşa edilen ikinci düzey kent sosyal çevre deneyimleri ölçüm modelinin (yapısının) de veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanı sıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-

kalıntılarının) çok büyük bir kısmının .10'un altında olduğunun belirlenmesi de ikinci düzey ölçüm modelinin veri ile tatmin edici bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, ikinci düzey ölçüm modeli için tüm birinci düzey faktörlere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin SYD hariç (SYD=0.118) tümünün .10'un altında olduğu da (.076 ile .092 arasında değişen) sonuçlara yansımıştır.

Sonuç olarak; KSÇD yapısına ilişkin birinci düzey ve ikinci düzey iki modelin de kabul edilebilir olduğu anlaşılmaktadır. Buna dayalı olarak çalışmanın yapısal model analizleri yapılırken, ilk olarak her bir etkileşim noktalarına ilişkin genel kent deneyimleri ikinci düzey DFA ölçüm modeli esas alınarak ikinci düzey yapısal eşitlik analizi ile test edilmiş; sonrasında her bir temel deneyim noktasının alt boyutları ile birinci düzey yapısal eşitlik analizleri gerçekleştirilmiştir.

Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine ilişkin önerilen 31 madde ve 6 faktörden oluşan birinci düzey çok faktörlü DFA modeli temel model olarak kullanılarak modelin ve ilgili ölçeğin ölçüm değişmezliği test edilmiştir. Buna göre, gerek nitel örnekleme açısından çeşitlilik ölçütü olarak gerekse nicel veri toplama sürecinde benzer şekilde dikkate alınan “cinsiyet (kadın-erkek), yaş (18-30 yaş arası-30 yaş üzeri), medeni durum (bekar-evli) ve çocuk sahipliği (yok-var)” değişkenleri çerçevesinde her biri iki grup (kategori) olarak ele alınan ardışık çoklu grup DFA analizleri yürütülmüştür. Analizlerde tüm parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Yapısal (configural) değişmezlik modeli (Model 0) diğer düzey değişmezlik testleri için temel modeli oluşturduğundan, öncelikle önerilen 31 maddeden oluşan 6 faktörlü Kent Sosyal Çevre Deneyimleri ölçüm modeli her bir grup değişkeninin alt grupları düzeyinde ayrı ayrı test edilmiştir. Her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA modelinden elde edilen standartlaştırılmış faktör yükleri Tablo 4.109'da, uyum iyiliği değerleri ise Tablo 4.110'da sunulmuştur.

Tablo 4.109. Gruplara Göre Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri

Faktör	Madde	Cinsiyet		Yaş		Medeni Durum		Çocuk Sahipliği	
		Kadın-β	Erkek-β	18-30-β	30+-β	Bekar-β	Evli-β	Yok-β	Var-β
Sosyal Canlılık Deneyimi	S1	0.895*	0.874*	0.849*	0.923*	0.880*	0.899*	0.860*	0.910*
	S2	0.910*	0.826*	0.858*	0.893*	0.876*	0.869*	0.866*	0.881*
	S3	0.825*	0.724*	0.776*	0.793*	0.779*	0.788*	0.763*	0.815*
	S4	0.907*	0.847*	0.872*	0.890*	0.883*	0.877*	0.889*	0.879*
	S6	0.823*	0.863*	0.829*	0.857*	0.832*	0.853*	0.839*	0.839*
	S7	0.891*	0.867*	0.847*	0.909*	0.850*	0.900*	0.847*	0.908*

Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi	S8	0.805*	0.849*	0.796*	0.851*	0.803*	0.851*	0.789*	0.880*
	S9	0.610*	0.772*	0.629*	0.784*	0.630*	0.812*	0.661*	0.787*
Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi	S10	0.671*	0.745*	0.780*	0.941*	0.675*	0.751*	0.817*	0.925*
	S11	0.715*	0.752*	0.797*	0.848*	0.760*	0.708*	0.840*	0.848*
	S12	0.817*	0.734*	0.400*	0.420*	0.749*	0.804*	0.417*	0.348*
	S13	0.748*	0.724*	0.663*	0.755*	0.743*	0.732*	0.678*	0.736*
	S17	0.564*	0.665*	0.720*	0.756*	0.591*	0.644*	0.751*	0.686*
	S18	0.628*	0.712*	0.708*	0.828*	0.651*	0.688*	0.753*	0.788*
Sosyal Yabancılık Deneyimi	S14	0.796*	0.828*	0.706*	0.763*	0.801*	0.933*	0.749*	0.685*
	S15	0.938*	0.848*	0.625*	0.611*	0.823*	0.864*	0.600*	0.588*
	S21	0.425*	0.343*	0.661*	0.678*	0.412*	0.347*	0.617*	0.722*
Yerel Halk Tutumu Deneyimi	S19	0.718*	0.805*	0.769*	0.769*	0.726*	0.804*	0.765*	0.760*
	S20	0.769*	0.790*	0.770*	0.793*	0.755*	0.811*	0.774*	0.777*
	S22	0.752*	0.744*	0.703*	0.789*	0.726*	0.778*	0.725*	0.765*
	S23	0.796*	0.824*	0.798*	0.818*	0.811*	0.803*	0.795*	0.831*
	S24	0.778*	0.853*	0.773*	0.844*	0.801*	0.824*	0.796*	0.827*
	S25	0.806*	0.815*	0.784*	0.831*	0.803*	0.813*	0.786*	0.829*
	S26	0.692*	0.790*	0.737*	0.775*	0.719*	0.786*	0.731*	0.790*
	S27	0.676*	0.747*	0.679*	0.735*	0.698*	0.719*	0.685*	0.732*
	S28	0.775*	0.815*	0.800*	0.784*	0.796*	0.789*	0.791*	0.782*
Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi	S29	0.802*	0.828*	0.780*	0.841*	0.800*	0.826*	0.806*	0.807*
	S30	0.824*	0.831*	0.796*	0.851*	0.800*	0.854*	0.809*	0.845*
	S31	0.858*	0.845*	0.821*	0.886*	0.841*	0.868*	0.842*	0.879*
	S32	0.774*	0.825*	0.747*	0.860*	0.768*	0.837*	0.771*	0.837*
	S33	0.725*	0.750*	0.703*	0.765*	0.713*	0.766*	0.710*	0.772*
	S34	0.596*	0.551*	0.618*	0.529*	0.616*	0.530*	0.577*	0.556*

* $p < .001$

Not: β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.109’da görüldüğü üzere, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA sonuçları, her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yükleri (Standardize β katsayılarının) .50’nin (S21 maddesi hariç) üzerindedir. Bu katsayıların cinsiyet grup değişkeninin “Kadın” alt kategorisi için .425 ile .938, “Erkek” alt kategorisi için .343 ile .874; yaş grup değişkeninin “18-30 yaş arası” alt kategorisi için .400 ile .872, “30 yaş üzeri (30+)” alt kategorisi için .420 ile .941; medeni durum grup değişkeninin “Bekar” alt kategorisi için .412 ile .883, “Evli” alt kategorisi için .347 ile .933; çocuk sahipliği grup değişkeninin “Yok” alt kategorisi için .417 ile .889; “Var” alt kategorisi için .348 ile .925 arasında değiştiği ve tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) görülmektedir. Bu, aynı temel yapıları ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret ederken, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için de bu yapıların oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.110 incelendiğinde, tüm grup değişkenlerinin her bir alt kategorine yönelik elde edilen uyum iyiliği değerleri, alanyazındaki kabul edilebilir sınırlar ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, CFI $\geq .95$, TLI $\geq .95$, RMSEA $\leq .06$ ve SRMR $\leq .08$) dikkate alındığında, bu grup değişkenlerine ilişkin temel DFA modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği ve yapısal (configural) değişmezliği olduğu sonucuna varabileceği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon

artıklarının-kalıntılarının) büyük çoğunluğunun .10'un altında olduğunun belirlenmesi de her bir grup değişkeni açısından ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma ve dolayısıyla yapısal değişmezliğe sahip olduğu fikrini güçlendirmiştir.

Tablo 4.110. Gruplara Göre Kent Sosyal Çevre Deneyimleri DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri

Grup		χ^2	sd	CFI _{robust}	TLI _{robust}	SRMR _{robust}	RMSEA _{robust}	%95CI-L	%95CI-U
Cinsiyet	Kadın	394.9 ^a	449	0.987	0.985	0.055	0.044	0.041	0.047
	Erkek	362.4 ^b	449	0.994	0.994	0.047	0.033	0.030	0.036
Yaş	18-30	298.1 ^c	449	0.991	0.990	0.050	0.035	0.031	0.039
	30+	293.5 ^d	449	0.993	0.992	0.049	0.038	0.035	0.041
Medeni Durum	Bekar	286.8 ^e	449	0.993	0.992	0.047	0.033	0.030	0.037
	Evli	291.2 ^f	449	0.992	0.992	0.050	0.038	0.035	0.041
Çocuk Sahipliği	Yok	341.8 ^g	449	0.991	0.991	0.048	0.036	0.033	0.039
	Var	276.2 ^h	449	0.991	0.990	0.053	0.039	0.036	0.042

Not: χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

^a $p = .968$ ($n=269$), $\chi^2 / sd = 0.88$; ^b $p = 1.000$ ($n=253$), $\chi^2 / sd = 0.81$; ^c $p = 1.000$ ($n=248$), $\chi^2 / sd = 0.66$; ^d $p = 1.000$ ($n=271$), $\chi^2 / sd = 0.65$;

^e $p = 1.000$ ($n=270$), $\chi^2 / sd = 0.64$; ^f $p = 1.000$ ($n=251$), $\chi^2 / sd = 0.65$; ^g $p = 1.000$ ($n=309$), $\chi^2 / sd = 0.76$; ^h $p = 1.000$ ($n=215$), $\chi^2 / sd = 0.62$

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Her bir grup değişkeni için yapısal değişmezlik sağlandıktan sonra, bu model, zayıf değişmezlik modeli (Model 1) için bir karşılaştırma temeli oluşturmuştur. Dolayısıyla, model değişmezlik testlerine daha önce açıklanan iç içe modellerle ardışık süreç takip edilerek devam edilmiştir. Tüm grup değişkenlerine yönelik her bir değişmezlik düzeyi için ele alınan model karşılaştırmalarına ve bunlara ilişkin uyum iyiliği değerlerine Tablo 3.111'de yer verilmiştir. İlgili değişmezlik türünün doğrulanabilmesi için her bir model karşılaştırması açısından bir önceki model ile mevcut modele ilişkin χ^2 farklılık testinin anlamlı olmaması ($p < .05$) gerekmektedir. Ancak bu test örneklem büyüklüğüne çok duyarlı olduğundan, bu sorunu ortadan kaldırabilmek için alanyazında önerilen CFI, RMSEA ve SRMR uyum indeksleri bu testle birlikte kullanılmıştır. χ^2 farklılık testine benzer şekilde birbirini ardına test edilen ve karşılaştırılan iki modelden elde edilen alternatif uyum indeksleri arasındaki fark, benimsenen eşik değeri aşmıyorsa, daha kısıtlı bir modelin daha az kısıtlı bir modelden daha kötü olmadığı, başka bir deyişle ilgili değişmezlik türünün kabulüne destek sağladığı değerlendirilebilir. Bu açıdan Tablo 4.111 incelendiğinde, elde edilen sonuçların grup gözlem değerlerinin görece hem küçük ($n < 300$) hem de eşit olmadığı da dikkate alınarak önerilen $\Delta CFI \leq -.005$; $\Delta RMSEA \leq .010$; $\Delta SRMR \leq .020$ eşik değerlerini her bir grup değişkeni için gerek zayıf değişmezlik, gerekse güçlü ve katı değişmezlik açısından oldukça tatmin edici düzeyde karşıladığı görülmektedir. Bu sonuçlar, Kent Sosyal Çevre Deneyimleri ölçeğine ilişkin modelin ele alınan tüm gruplarda ölçüm değişmezliği düzeylerini karşıladığına, böylece ilgili ölçüm modelinin cinsiyet, yaş, medeni

durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından yapısal, zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu da ilgili ölçeğin ve ölçüm modelinin geçerliğinin Aksaray kenti örnekleme genellenebilirlik yönüne işaret ederken, bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Tablo 4.111. Gruplara Göre Kent Sosyal Çevre Deneyimleri Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları

Grup	Model	χ^2	sd	$\Delta\chi^2$	CFI	ΔCFI	RMSEA	$\Delta RMSEA$	SRMR	$\Delta SRMR$
Cinsiyet	0	657.4	898		0.991		0.039		0.051	
	1	748.1	924	90.7	0.991	0.000	0.039	0.000	0.055	0.004
	2	768.7	950	20.6	0.990	-0.001	0.039	0.000	0.055	0.000
	3	789.4	982	20.7	0.990	0.000	0.038	-0.001	0.056	0.001
Yaş	0	591.6	898		0.992		0.037		0.049	
	1	685.6	924	94	0.992	0.000	0.036	-0.001	0.053	0.004
	2	724.7	950	39.1	0.991	-0.001	0.037	0.001	0.054	0.001
	3	777.8	982	53.1	0.990	-0.001	0.039	0.002	0.056	0.002
Medeni Durum	0	578.1	898		0.993		0.035		0.049	
	1	664.8	924	86.7	0.993	0.000	0.035	0.000	0.052	0.003
	2	693.2	950	28.4	0.992	-0.001	0.035	0.000	0.053	0.001
	3	731.3	982	38.1	0.991	-0.001	0.036	0.001	0.055	0.002
Çocuk Sahipliği	0	618.1	898		0.991		0.037		0.050	
	1	674.2	924	56.1	0.992	0.001	0.035	-0.002	0.052	0.002
	2	704.7	950	30.5	0.991	-0.001	0.036	0.001	0.053	0.001
	3	744.5	982	39.8	0.991	0.000	0.036	0.000	0.055	0.002

Not: Tüm Grup değişkenleri 2 kategorilidir: Cinsiyet (Kadın - Erkek), Yaş (18-30 yaş arası – 30 yaş üzeri), Medeni Durum (Bekar-Evli), Çocuk Sahipliği (Yok-Var)

Model 0: Yapısal (configural) değişmezlik (herhangi bir kısıtlanmış parametre olmadan tahmin edilmiştir)

Model 1: Zayıf (weak / metric) değişmezlik (faktör yükleri eşit olacak şekilde kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 2: Güçlü (strong / scalar) değişmezlik (faktör yükleri ve madde sabitleri birbirine eşitlenerek kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 3: Katı (strict) değişmezlik (faktör yükleri, madde sabitleri ve hata varyansları birbirine eşit olacak şekilde kısıtlanarak tahmin edilmiştir)

Model Karşılaştırmaları: Model 1-Model 0, Model 2-Model 1 ve Model 3-Model 2

χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; Δ : Bir model ve önceki model arasındaki delta (fark); CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual)

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

4.2.1.9. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimlerine İlişkin Doğrulama Sonuçları

İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri, genel olarak alanyazında var olan ölçeklerden bir araya getirilerek ve nitel bulgularla da desteklenerek kentin birbirinden farklı işlevsel koşullarını ölçmek amacıyla oluşturulmuş bir yapıyı temsil etmektedir. İşlevsel kent özellikleri deneyimleri, birbirinden ayırık farklı özellikleri ölçtüğünden ve halihazırda mevcut ölçeklerden yararlanılarak oluşturulduğundan bu deneyimlere yönelik AFA süreci işletilmemiş, birinci düzey DFA analizi yürütülerek bu yapının doğruluğu incelenmiştir.

Yöntem kısmında da belirtildiği üzere, örneklem büyüklüğünün yanı sıra, gerek verilerin sıralı yapısı gerekse çok değişkenli normallikten sapmalar nedeniyle DWLS parametre tahmin yönteminin dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş (scaled) test

istatistiklerini hesaplama yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) standart hatalara sahip WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) parametre tahmin yöntemi kullanılarak DFA analizleri yürütülmüştür.

İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri; kentin iş koşulları, ekonomik yaşam koşulları, fiziksel çevre koşulları, alışveriş koşulları, ulaşım koşulları, barınma koşulları, erişilebilirlik koşulları, kamu hizmeti koşulları ve güvenlik koşulları ölçeklerinden oluşmaktadır ve toplam 79 madde ile temsil edilmektedir. DFA analizi sonucunda, F79 maddesi .30'un altında düşük R^2 değerine sahip olduğundan ölçekten çıkartılmış analiz tekrarlanmıştır. DFA analizi en uygun yapıya ulaşana kadar tekrarlanmıştır. Tekrarlanan DFA analizlerinde sırasıyla F76, F33, F51, F46, F8, F75, F74, F40, F17, F18, F68, F78, F77, F73, F70 maddelerinin R^2 değerleri .30'un altında olduğundan bu maddelerin de ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Son haliyle işlevsel yapı varlık deneyimleri 63 madde ile temsil edilmiştir. Ölçüm modeline ilişkin birinci düzey çok faktörlü DFA analizi sonuçlarına Tablo 4.112'de yer verilmiştir. Diğer alternatif sonuçlara tezin bulut bağlantısından ulaşılabilir.

Tablo 4.112. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimine İlişkin DFA Sonuçları

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R^2	α	ω	CR
İş Koşulları	F1	1.000	0.000	0.718			0.515			
	F2	1.044	0.057	0.799	18.03	< .001	0.638			
	F3	1.002	0.062	0.826	15.95	< .001	0.683			
	F4	0.952	0.065	0.784	14.57	< .001	0.614	0.887	0.887	0.891
	F5	0.983	0.071	0.771	13.79	< .001	0.595			
	F6	0.834	0.073	0.598	11.40	< .001	0.357			
	F9	0.877	0.071	0.621	12.26	< .001	0.385			
Ekonomik Yaşam Koşulları	F10	1.000	0.000	0.628			0.395			
	F11	1.132	0.080	0.751	14.14	< .001	0.565	0.799	0.795	0.803
	F12	1.020	0.098	0.663	10.34	< .001	0.440			
	F15	1.079	0.104	0.775	10.35	< .001	0.601			
Fiziksel Çevre Koşulları	F19	1.000	0.000	0.622			0.386			
	F20	1.078	0.068	0.646	15.78	< .001	0.418			
	F22	1.037	0.084	0.660	12.24	< .001	0.436			
	F23	1.178	0.091	0.763	12.89	< .001	0.582	0.849	0.849	0.850
	F24	1.056	0.090	0.720	11.66	< .001	0.519			
	F26	0.942	0.090	0.619	10.45	< .001	0.383			
	F27	0.946	0.091	0.641	10.29	< .001	0.411			
Alışveriş Koşulları	F28	1.000	0.000	0.699			0.488			
	F29	0.989	0.056	0.673	17.43	< .001	0.453	0.763	0.765	0.765
	F30	0.895	0.067	0.601	13.24	< .001	0.361			
	F31	0.999	0.073	0.709	13.51	< .001	0.502			
Kentçi Ulaşım Koşulları	F34	1.000	0.000	0.680			0.462			
	F35	1.041	0.064	0.708	16.27	< .001	0.501			
	F36	1.031	0.072	0.692	14.18	< .001	0.479	0.828	0.828	0.829
	F38	0.977	0.076	0.628	12.75	< .001	0.394			
	F41	0.978	0.078	0.672	12.50	< .001	0.451			
	F42	0.884	0.077	0.628	11.38	< .001	0.394			
Barınma Koşulları	F43	1.000	0.000	0.618			0.382			
	F44	1.212	0.126	0.752	9.56	< .001	0.565	0.777	0.776	0.779
	F45	1.290	0.130	0.825	9.92	< .001	0.681			
Erişilebilirlik Koşulları	F47	1.000	0.000	0.776			0.602			
	F48	0.941	0.077	0.695	12.10	< .001	0.483	0.832	0.827	0.829

	F49	1.097	0.103	0.795	10.61	< .001	0.633			
	F50	0.858	0.083	0.679	10.32	< .001	0.461			
	F52	1.000	0.000	0.648			0.419			
	F53	1.016	0.048	0.674	20.89	< .001	0.454			
	F54	0.920	0.055	0.656	16.55	< .001	0.430			
	F55	1.140	0.067	0.720	16.79	< .001	0.519			
	F56	1.073	0.078	0.674	13.69	< .001	0.454			
	F57	1.046	0.068	0.684	15.30	< .001	0.467			
	F58	1.091	0.072	0.698	15.04	< .001	0.488			
Kamu Hizmeti Koşulları	F59	1.209	0.074	0.774	16.32		0.600	0.944	0.945	0.944
	F60	1.179	0.080	0.744	14.67	< .001	0.554			
	F61	1.191	0.077	0.755	15.30	< .001	0.570			
	F62	1.155	0.080	0.729	14.43	< .001	0.532			
	F63	1.194	0.077	0.751	15.51	< .001	0.564			
	F64	1.230	0.080	0.776	15.26	< .001	0.603			
	F65	1.202	0.079	0.767	15.04	< .001	0.589			
	F66	1.139	0.076	0.746	14.89	< .001	0.556			
	F67	1.033	0.072	0.681	14.25	< .001	0.464			
Suç Koşulları	F69	1.000	0.000	0.663			0.440			
	F71	1.288	0.130	0.851	9.85	< .001	0.725	0.779	0.787	0.785
	F72	0.998	0.102	0.703	9.77	< .001	0.494			

$\chi^2 (1341) = 2031.4, p < .001; \chi^2 / sd = 1.51; CFI_{robust} = 0.977; TLI_{robust} = 0.975; RMSEA_{robust} = 0.046$ (%95CI-L = 0.044, %95CI-U = 0.047); $SRMR_{robust} = 0.056$

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi; R2: Communalıty; α : Cronbach's Alpha Güvenirlik Katsayısı; ω : McDonald's Omega Güvenirlik Katsayısı; CR: Birleşik Güvenirlik Katsayısı (Composite Reliability)
CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); sd: Serbestlik derecesi; %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırıParametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.112'de sunulmuş olan birinci düzey DFA sonuçları da her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yüklerin (Standardize β katsayılarının) F6 maddesi hariç ($\beta = 0.598$) .60'ın üzerinde olduğunu (en düşük .618 ile en yüksek .851 aralığında değişen), hesaplanan tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ($p < .001$), maddelerin büyük çoğunluğunun ortak varyans (communalıty) değerlerinin (R^2) de .40'ın üzerinde olduğu (en düşük .440 ile en yüksek .725 arasında değişen) ($R^2 > .50$ mükemmel, $R^2 > .40$ çok iyi, $R^2 > .30$ iyi, $R^2 > .20$ orta ve $R^2 > .10$ zayıf) (Kline, 2023, s. 239) ve dolayısıyla görece güçlü (Garson, 2012) kabul edilebileceklerini göstermektedir. Bu, aynı temel yapıları (faktörleri-kavramları) ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret etmekte ve bu yapıların (faktörlerin-kavramların) oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.112'de görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için birinci düzey DFA sonucunda elde edilen $\chi^2 (1341) = 2031.4, p < .001; \chi^2 / sd = 1.51; CFI_{robust} = 0.977; TLI_{robust} = 0.975; RMSEA_{robust} = 0.046$ (%95CI-L = 0.044, %95CI-U = 0.047); $SRMR_{robust} = 0.056$ uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya

başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, 34 maddelik dört faktörlü yapı üzerine inşa edilen kent kapalı mekân deneyimleri ölçüm modelinin (yapısının) veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanı sıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) neredeyse bütününe yakınının (çok az sayıda ihmal edilebilecek birkaç tanesinin dışında çok büyük bir kısmının) .10'un altında olduğunun belirlenmesi de ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, ölçüm modeli için tüm maddelere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin birkaç madde dışında (F15, F44,F45, F49, F71, F72) neredeyse tamamının .10'un altında olduğu da (en düşük .056 ile en yüksek .083 arasında değişen) sonuçlara yansımıştır.

Ölçek maddelerinin ölçülen yapıyı tutarlı bir şekilde yansıtip yansıtmadığını doğrulayabilmek için güvenilirlik testleri yapılmıştır. Tablo 3.112'de görüldüğü gibi, tüm faktörlerin .777 ile .944 arasında değişen Cronbach's Alpha (α), .765 ile .945 arasında değişen McDonald's Omega (ω) ve .765 ile .944 arasında değişen Bileşik Güvenirlik (CR) değerlerinin tümünün $> .70$ eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu değerlerin tümü kabul edilebilir düzeyde olduğu, ölçüm maddeleri arasındaki yüksek iç tutarlılığa ve ilgili faktörlerin yapı güvenilirliğine sahip olduklarına işaret etmektedir.

İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimlerine ilişkin “cinsiyet (kadın-erkek), yaş (18-30 yaş arası-30 yaş üzeri), medeni durum (bekar-evli) ve çocuk sahipliği (yok-var)” değişkenleri çerçevesinde her biri iki grup (kategori) olarak ele alınan ardışık çoklu grup DFA analizleri yürütülmüştür. Analizlerde tüm parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Yapısal (configural) değişmezlik modeli (Model 0) diğer düzey değişmezlik testleri için temel modeli oluşturduğundan, İşlevsel Kent Özellikleri Kapalı Mekân Deneyimleri açısından tüm ölçüm modelleri her bir grup değişkeninin alt grupları düzeyinde ayrı ayrı test edilmiştir. Her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA modelinden elde edilen standartlaştırılmış faktör yükleri Tablo 4.113'de, uyum iyiliği değerleri ise Tablo 4.114'de sunulmuştur.

Tablo 4.113. Gruplara Göre İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler Ölçüm Modeli DFA Standardize Faktör Yükleri

Faktör	Madde	Cinsiyet		Yaş		Medeni Durum		Çocuk Sahipliği	
		Kadın- β	Erkek- β	18-30- β	30+- β	Bekar- β	Evli- β	Yok- β	Var- β
İş Koşulları Deneyimi	F1	0.732*	0.690*	0.641*	0.774*	0.681*	0.751*	0.672*	0.744*
	F2	0.792*	0.795*	0.760*	0.835*	0.769*	0.821*	0.767*	0.834*
	F3	0.767*	0.865*	0.710*	0.919*	0.747*	0.903*	0.758*	0.920*
	F4	0.731*	0.826*	0.717*	0.835*	0.728*	0.839*	0.736*	0.849*
	F5	0.731*	0.792*	0.694*	0.822*	0.756*	0.777*	0.732*	0.821*
	F6	0.648*	0.537*	0.651*	0.546*	0.678*	0.498*	0.639*	0.485*
	F9	0.640*	0.584*	0.650*	0.585*	0.698*	0.517*	0.675*	0.485*
Ekonomik Yaşam Koşulları Deneyimi	F10	0.595*	0.645*	0.633*	0.634*	0.655*	0.585*	0.642*	0.568*
	F11	0.779*	0.717*	0.716*	0.803*	0.747*	0.754*	0.765*	0.713*
	F12	0.729*	0.609*	0.650*	0.683*	0.672*	0.662*	0.654*	0.660*
	F15	0.759*	0.795*	0.676*	0.841*	0.700*	0.858*	0.690*	0.906*
Fiziksel Çevre Koşulları Deneyimi	F19	0.508*	0.731*	0.552*	0.674*	0.591*	0.651*	0.601*	0.639*
	F20	0.578*	0.710*	0.543*	0.737*	0.626*	0.666*	0.612*	0.684*
	F22	0.679*	0.634*	0.577*	0.723*	0.602*	0.731*	0.616*	0.722*
	F23	0.839*	0.682*	0.759*	0.764*	0.765*	0.769*	0.770*	0.764*
	F24	0.768*	0.658*	0.721*	0.708*	0.728*	0.711*	0.730*	0.710*
	F26	0.586*	0.655*	0.584*	0.641*	0.571*	0.674*	0.590*	0.670*
	F27	0.650*	0.639*	0.588*	0.685*	0.584*	0.700*	0.551*	0.769*
Alışveriş Koşulları Deneyimi	F28	0.639*	0.752*	0.693*	0.709*	0.652*	0.752*	0.692*	0.690*
	F29	0.632*	0.720*	0.639*	0.702*	0.618*	0.732*	0.643*	0.703*
	F30	0.569*	0.637*	0.632*	0.584*	0.626*	0.575*	0.597*	0.594*
	F31	0.726*	0.687*	0.662*	0.752*	0.689*	0.732*	0.688*	0.727*
Kentiçi Ulaşım Koşulları Deneyimi	F34	0.726*	0.649*	0.630*	0.734*	0.654*	0.716*	0.652*	0.735*
	F35	0.770*	0.661*	0.643*	0.755*	0.667*	0.747*	0.680*	0.733*
	F36	0.678*	0.707*	0.674*	0.685*	0.675*	0.696*	0.696*	0.660*
	F38	0.548*	0.702*	0.639*	0.604*	0.607*	0.647*	0.615*	0.645*
	F41	0.656*	0.676*	0.660*	0.687*	0.688*	0.655*	0.699*	0.642*
	F42	0.572*	0.677*	0.586*	0.680*	0.559*	0.702*	0.597*	0.689*
Barınma Koşulları Deneyimi	F43	0.620*	0.618*	0.647*	0.574*	0.712*	0.495*	0.609*	0.598*
	F44	0.679*	0.807*	0.795*	0.727*	0.752*	0.748*	0.785*	0.724*
	F45	0.798*	0.853*	0.810*	0.838*	0.808*	0.832*	0.835*	0.786*
Erişilebilirlik Koşulları Deneyimi	F47	0.790*	0.758*	0.734*	0.795*	0.751*	0.775*	0.785*	0.710*
	F48	0.695*	0.694*	0.694*	0.634*	0.737*	0.569*	0.733*	0.521*
	F49	0.823*	0.769*	0.813*	0.746*	0.800*	0.786*	0.796*	0.795*
	F50	0.680*	0.674*	0.672*	0.649*	0.683*	0.649*	0.674*	0.643*
Kamu Hizmeti Koşulları Deneyimi	F52	0.627*	0.657*	0.663*	0.628*	0.645*	0.651*	0.639*	0.644*
	F53	0.626*	0.709*	0.606*	0.731*	0.604*	0.745*	0.622*	0.732*
	F54	0.608*	0.689*	0.663*	0.652*	0.625*	0.689*	0.648*	0.663*
	F55	0.719*	0.715*	0.661*	0.775*	0.649*	0.795*	0.682*	0.777*
	F56	0.670*	0.674*	0.685*	0.666*	0.654*	0.698*	0.645*	0.700*
	F57	0.661*	0.705*	0.717*	0.651*	0.660*	0.704*	0.666*	0.702*
	F58	0.735*	0.661*	0.645*	0.751*	0.654*	0.746*	0.678*	0.723*
	F59	0.797*	0.749*	0.703*	0.847*	0.722*	0.828*	0.732*	0.829*
	F60	0.783*	0.700*	0.641*	0.833*	0.675*	0.813*	0.674*	0.843*
	F61	0.789*	0.722*	0.653*	0.853*	0.683*	0.828*	0.691*	0.846*
	F62	0.755*	0.702*	0.653*	0.800*	0.699*	0.760*	0.689*	0.785*
	F63	0.762*	0.742*	0.710*	0.785*	0.748*	0.760*	0.732*	0.787*
	F64	0.780*	0.774*	0.750*	0.810*	0.765*	0.798*	0.769*	0.800*
	F65	0.784*	0.750*	0.770*	0.771*	0.781*	0.756*	0.775*	0.774*
	F66	0.757*	0.735*	0.691*	0.800*	0.719*	0.777*	0.716*	0.791*
	F67	0.692*	0.671*	0.611*	0.748*	0.679*	0.683*	0.641*	0.729*
Suç Koşulları Deneyimi	F69	0.675*	0.675*	0.766*	0.619*	0.745*	0.614*	0.660*	0.668*
	F71	0.877*	0.821*	0.762*	0.944*	0.770*	0.887*	0.854*	0.879*
	F72	0.736*	0.641*	0.532*	0.750*	0.603*	0.777*	0.628*	0.764*

* $p < .001$

Not: β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.113’de görüldüğü üzere, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için temel DFA sonuçları, her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yükleri (Standardize β katsayılarının) .50’nin üzerindedir. Bu katsayıların cinsiyet grup değişkeninin “Kadın” alt kategorisi için

.508 ile .877, “Erkek” alt kategorisi için .537 ile .865; yaş grup değişkeninin “18-30 yaş arası” alt kategorisi için .532 ile .813, “30 yaş üzeri (30+)” alt kategorisi için .546 ile .944; medeni durum grup değişkeninin “Bekar” alt kategorisi için .559 ile .808, “Evli” alt kategorisi için .495 ile .903; çocuk sahipliği grup değişkeninin “Yok” alt kategorisi için .551 ile .854; “Var” alt kategorisi için .485 ile .920 arasında değiştiği ve tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğu ($p < .001$) görülmektedir. Bu, aynı temel yapıları ölçmeyi amaçlayan maddelerde önemli paylaşılan varyansa işaret ederken, her bir grup değişkeninin alt kategorileri için de bu yapıların oluşturulmasındaki önemlerini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.114. Gruplara Göre İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler DFA Temel (Baseline) Model Uyum İyiliği Değerleri

Grup		χ^2	sd	CFI _{robust}	TLI _{robust}	SRMR _{robust}	RMSEA _{robust}	%95CI-L	%95CI-U
Cinsiyet	Kadın	1428.4 ^a	1341	0.973	0.971	0.065	0.048	0.046	0.050
	Erkek	1271.6 ^b	1341	0.978	0.976	0.064	0.046	0.044	0.048
Yaş	18-30	1160.9 ^c	1341	0.979	0.977	0.063	0.039	0.037	0.042
	30+	1416.9 ^d	1341	0.976	0.975	0.065	0.051	0.049	0.053
Medeni Durum	Bekar	1268.2 ^e	1341	0.978	0.976	0.062	0.043	0.040	0.045
	Evli	1342.6 ^f	1341	0.976	0.974	0.065	0.050	0.048	0.052
Çocuk Sahipliği	Yok	1381.1 ^g	1341	0.977	0.976	0.060	0.043	0.040	0.045
	Var	1252.5 ^h	1341	0.974	0.972	0.069	0.051	0.049	0.053

Not: χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

^a $p = .048$ ($n=269$), $\chi^2 / sd = 1.07$; ^b $p = .912$ ($n=253$), $\chi^2 / sd = 0.95$; ^c $p = 1.000$ ($n=248$), $\chi^2 / sd = 0.87$; ^d $p = .073$ ($n=271$), $\chi^2 / sd = 1.06$;

^e $p = .922$ ($n=270$), $\chi^2 / sd = 0.95$; ^f $p = .483$ ($n=251$), $\chi^2 / sd = 1.00$; ^g $p = .218$ ($n=309$), $\chi^2 / sd = 1.03$; ^h $p = .959$ ($n=215$), $\chi^2 / sd = 0.93$

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 4.114 incelendiğinde, tüm grup değişkenlerinin her bir alt kategorine yönelik elde edilen uyum iyiliği değerleri, alanyazındaki kabul edilebilir sınırlar ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, bu grup değişkenlerine ilişkin temel DFA modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği ve yapısal (configural) değişmezliği olduğu sonucuna varabileceği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) büyük çoğunluğunun .10’un altında olduğunun belirlenmesi de her bir grup değişkeni açısından ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma ve dolayısıyla yapısal değişmezliğe sahip olduğu fikrini güçlendirmiştir.

Her bir grup değişkeni için yapısal değişmezlik sağlandıktan sonra, bu model, zayıf değişmezlik modeli (Model 1) için bir karşılaştırma temeli oluşturmuştur. Dolayısıyla, model değişmezlik testlerine daha önce açıklanan iç içe modellerle ardışık süreç takip edilerek devam edilmiştir. Tüm grup değişkenlerine yönelik her bir değişmezlik düzeyi için

ele alınan model karşılaştırmalarına ve bunlara ilişkin uyum iyiliği değerlerine Tablo 4.115’de yer verilmiştir.

Tablo 4.115. Gruplara Göre İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler Aşamalı Ölçüm Değişmezliği Testi Sonuçları

Grup	Model	χ^2	sd	$\Delta\chi^2$	CFI	ΔCFI	RMSEA	$\Delta RMSEA$	SRMR	$\Delta SRMR$
Cinsiyet	0	2699.9	2682		0.975		0.047		0.065	
	1	3071.4	2727	371.5	0.973	-0.002	0.049	0.002	0.069	0.004
	2	3150.0	2772	78.6	0.973	0.000	0.048	-0.001	0.069	0.000
	3	3152.8	2826	2.8	0.973	0.000	0.048	0.000	0.070	0.001
Yaş	0	2577.8	2682		0.977		0.046		0.064	
	1	2901.2	2727	323.4	0.976	-0.001	0.046	0.000	0.068	0.004
	2	2962.9	2772	61.7	0.975	-0.001	0.047	0.001	0.068	0.000
	3	3059.5	2826	96.6	0.974	-0.001	0.047	0.000	0.069	0.001
Medeni Durum	0	2610.7	2682		0.977		0.046		0.064	
	1	2990.6	2727	379.9	0.975	-0.002	0.048	0.002	0.068	0.004
	2	3035.5	2772	44.9	0.974	-0.001	0.048	0.000	0.069	0.001
	3	3104.5	2826	69.0	0.974	0.000	0.048	0.000	0.069	0.000
Çocuk Sahipliği	0	2633.6	2682		0.976		0.046		0.064	
	1	2981.4	2727	347.8	0.974	-0.002	0.047	0.001	0.068	0.004
	2	3045.8	2772	64.4	0.973	-0.001	0.048	0.001	0.068	0.000
	3	3123.4	2826	77.6	0.973	0.000	0.048	0.000	0.069	0.001

Not: Tüm Grup değişkenleri 2 kategorilidir: Cinsiyet (Kadın - Erkek), Yaş (18-30 yaş arası – 30 yaş üzeri), Medeni Durum (Bekar-Evli), Çocuk Sahipliği (Yok-Var)

Model 0: Yapısal (configural) değişmezlik (herhangi bir kısıtlanmış parametre olmadan tahmin edilmiştir)

Model 1: Zayıf (weak / metric) değişmezlik (faktör yükleri eşit olacak şekilde kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 2: Güçlü (strong / scalar) değişmezlik (faktör yükleri ve madde sabitleri birbirine eşitlenerek kısıtlanmış, diğer parametreler kısıtlanmadan tahmin edilmiştir)

Model 3: Katı (strict) değişmezlik (faktör yükleri, madde sabitleri ve hata varyansları birbirine eşit olacak şekilde kısıtlanarak tahmin edilmiştir)

Model Karşılaştırmaları: Model 1-Model 0, Model 2-Model 1 ve Model 3-Model 2

χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik derecesi; Δ : Bir model ve önceki model arasındaki delta (fark); CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual)

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlgili değişmezlik türünün doğrulanabilmesi için her bir model karşılaştırması açısından bir önceki model ile mevcut modele ilişkin χ^2 farklılık testinin anlamlı olmaması ($p < .05$) gerekmektedir. Ancak bu test örneklem büyüklüğüne çok duyarlı olduğundan, bu sorunu ortadan kaldıracı için alanyazında önerilen CFI, RMSEA ve SRMR uyum indeksleri bu testle birlikte kullanılmıştır. χ^2 farklılık testine benzer şekilde birbiri ardına test edilen ve karşılaştırılan iki modelden elde edilen alternatif uyum indeksleri arasındaki fark, benimsenen eşik değeri aşmıyorsa, daha kısıtlı bir modelin daha az kısıtlı bir modelden daha kötü olmadığı, başka bir deyişle ilgili değişmezlik türünün kabulüne destek sağladığı değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Bu açıdan Tablo 4.115 incelendiğinde, elde edilen sonuçların grup gözlem değerlerinin görece hem küçük ($n < 300$) hem de eşit olmadığı da dikkate alınarak önerilen $\Delta CFI \leq -.005$; $\Delta RMSEA \leq .010$; $\Delta SRMR \leq .020$ eşik değerlerini her bir grup değişeni için gerek zayıf değişmezlik, gerekse güçlü ve katı değişmezlik açısından oldukça tatmin edici düzeyde karşıladığı görülmektedir. Bu sonuçlar, İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri ölçeğine ilişkin modelin ele alınan tüm gruplarda ölçüm değişmezliği düzeylerini karşıladığına, böylece ilgili ölçüm modelinin cinsiyet, yaş, medeni

durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından yapısal, zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine sahip olduğuna işaret etmektedir. Bu da ilgili ölçeğin ve ölçüm modelinin geçerliğinin Aksaray kenti örnekleme genellenebilirlik yönüne işaret ederken, bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğunu göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Kent kapalı mekân deneyimleri, kent açık mekân deneyimleri, kent sosyal çevre deneyimleri ve işlevsel kent özellikleri deneyimi ölçeklerinin yapı geçerlilikleri yürütülen AFA ve DFA analizleri ile doğrulanmıştır. İlerleyen kısımda her bir deneyim türü ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkiler YEM analizi ile ortaya konulmuştur.

4.2.1.10. Sonuç Değişkenlerine İlişkin Doğrulama Sonuçları

Sonuç değişkenleri olan kent tatmini, kent sadakati, AAİ eğilimi ve yaşam doyumu ölçeklerinin faktör yapısı AFA ile incelendikten sonra; bu ölçeklerin yapısını doğrulamak, başka bir deyişle yapı geçerliği açısından tek faktörlü ölçüm maddelerinin uygunluğunu ve ölçüm modelinin yapısını değerlendirmek için birinci düzey tek faktörlü DFA yapılmıştır. Öncelikle kent tatmini, kent sadakati, AAİ eğilimi ölçeklerine ilişkin AFA sonuçlarına dayalı tek faktörlü ölçüm modelleri oluşturulmuş ve bu modellerin veri setiyle uyumu YEM kullanılarak birinci düzey tek faktörlü DFA ile test edilmiştir. Örneklem büyüklüğünün yanı sıra, gerek verilerin sıralı yapısı gerekse çok değişkenli normallikten sapmalar nedeniyle DWLS parametre tahmin yönteminin dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş (scaled) test istatistiklerini hesaplama yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) standart hatalara sahip WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) parametre tahmin yöntemi kullanılarak DFA analizleri yürütülmüştür. Test edilen kent tatmini ölçeği 7; kent sadakati ölçeği 9, AAİ eğilimi ölçeği 5 maddeden ve yaşam doyumu ölçeği 5 maddeden oluşmakta olup, tek faktörlü yapılardır. Sadakat ölçeğinde yer alan Sdk9, Sdk10, Sdk11 ve Sdk15 maddeleri, madde puan korelasyon değerleri .30'un altında olduğundan ölçekten çıkarılmıştır. Sonrasında DFA analizleri yinelenmiş ve Sdk13 ve Sdk14 maddelerinin artıkların korelasyon değerinin .10'un üzerinde olduğu ve bu maddeler arasında modifikasyon indeksinin önerildiği görülmüştür. Bunun üzerine ilk önce Sdk14, sonrasında Sdk13 maddeleri ölçekten çıkarılarak analizler tekrar yürütülmüştür. Bu işlemlerin sonucunda Sadakat ölçeği; Sdk1, Sdk2, Sdk3, Sdk4, Sdk5, Sdk6, Sdk7, Sdk8, Sdk12 maddelerinden oluşmuştur.

Yaşam doyumu ölçeğinde yer alan YD4 ve YD5 maddeleri benzer ifadeli maddeler olduğundan bu maddeler arasında modifikasyon yapılmış ve ileriki analizlerde modifikasyonlu yapı kullanılmıştır. Ölçeklerde yer alan madde özelliklerine Tablo 4.116'da, ölçüm modellerine ilişkin birinci düzey DFA analizi sonuçlarına ise Tablo 4.117'de yer verilmiştir.

Tablo 4.116. Kent Tatmini, Sadakati ve AAİ Eğilimi Ölçekleri Madde Özellikleri

Faktör	Madde	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	r _{mt}
Kent Tatmini	T1	2.73	1.25	0.148	-0.937	0.826
	T2	2.61	1.19	0.243	-0.813	0.887
	T3	2.69	1.22	0.176	-0.895	0.902
	T4	2.58	1.19	0.290	-0.793	0.844
	T5	2.73	1.19	0.139	-0.874	0.900
	T6	2.73	1.17	0.069	-0.836	0.851
	T7	2.55	1.16	0.314	-0.664	0.792
Mardia'nın Çok Değişkenli Normallik Testi Sonuçları						
		Katsayılar	z	χ^2	sd	p
	Çarpıklık	3.25		282	84	< .001*
	Basıklık	105.96	43.7			< .001*
Faktör	Madde	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	r _{mt}
Kent Sadakati	Sdk1	2.72	1.29	0.179	-1.06	0.796
	Sdk2	2.90	1.30	0.036	-1.10	0.757
	Sdk3	2.05	1.19	1.04	0.196	0.621
	Sdk4	2.54	1.22	0.333	-0.829	0.859
	Sdk5	2.59	1.29	0.331	-0.978	0.844
	Sdk6	2.42	1.20	0.539	-0.596	0.843
	Sdk7	2.62	1.23	0.308	-0.822	0.803
	Sdk8	2.56	1.25	0.340	-0.867	0.824
	Sdk12	2.38	1.24	0.495	-0.785	0.773
Mardia'nın Çok Değişkenli Normallik Testi Sonuçları						
		Katsayılar	z	χ^2	sd	p
	Çarpıklık	10.7		925	165	< .001*
	Basıklık	149.4	40.9			< .001*
Faktör	Madde	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	r _{mt}
Kente Yönelik AAİ	İ1	2.58	1.19	0.252	-0.802	0.771
	İ2	2.47	1.18	0.482	-0.611	0.853
	İ3	2.73	1.20	0.117	-0.843	0.850
	İ4	2.62	1.20	0.253	-0.826	0.832
	İ5	2.42	1.23	0.477	-0.802	0.745
Mardia'nın Çok Değişkenli Normallik Testi Sonuçları						
		Katsayılar	z	χ^2	sd	p
	Çarpıklık	4.13		358	35	< .001*
	Basıklık	59.72	33.7			< .001*
Faktör	Madde	Ortalama	SS	Çarpıklık	Basıklık	r _{mt}
Yaşam Doyumu	Yd1	2.75	1.19	0.070	-0.830	0.695
	Yd2	2.51	1.16	0.389	-0.621	0.758
	Yd3	2.97	1.15	-0.057	-0.668	0.759
	Yd4	3.02	1.16	-0.089	-0.781	0.690
	Yd5	2.53	1.29	0.476	-0.775	0.593
Mardia'nın Çok Değişkenli Normallik Testi Sonuçları						
		Katsayılar	z	χ^2	sd	p
	Çarpıklık	2.27		196	35	< .001*
	Basıklık	45.59	14.4			< .001*

Not: SS: Standart Sapma; r_{mt}: Madde-Toplam (Item-Total) Korelasyon; χ^2 : Ki-Kare; sd: Serbestlik Derecesi; p: Anlamlılık düzeyi

*.001 düzeyinde anlamlı olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 4.117. Kent Tatmini, Sadakati ve AAİ Eğilimi Ölçüm Modellerine Yönelik Birinci Düzey DFA ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R ²	α	ω	CR
Kente Yönelik Tatmin	T1	1.000	0.000	0.847			0.718			
	T2	1.026	0.032	0.909	31.4	< .001	0.826			
	T3	1.067	0.032	0.926	32.9	< .001	0.857			
	T4	0.973	0.036	0.863	26.9	< .001	0.745	0.959	0.960	0.959
	T5	1.043	0.035	0.924	29.3	< .001	0.853			
	T6	0.962	0.035	0.870	26.8	< .001	0.757			
	T7	0.889	0.039	0.809	22.3	< .001	0.654			

$\chi^2(14) = 10.901, p = .694 > .05; \chi^2 / sd = 0.78; CFI_{robust} = 0.998; TLI_{robust} = 0.997; RMSEA_{robust} = 0.036$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.042); SRMR_{robust} = 0.026

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R ²	α	ω	CR
Kente Yönelik Sadakat	Sdk1	1.000	0.000	0.821			0.674			
	Sdk2	0.964	0.036	0.784		< .001	0.615			
	Sdk3	0.712	0.050	0.636		< .001	0.405			
	Sdk4	1.015	0.038	0.886		< .001	0.785			
	Sdk5	1.058	0.038	0.874		< .001	0.763	0.947	0.948	0.947
	Sdk6	0.961	0.038	0.828		< .001	0.685			
	Sdk7	0.982	0.038	0.869		< .001	0.755			
	Sdk8	1.001	0.039	0.850		< .001	0.723			
	Sdk12	0.920	0.040	0.790		< .001	0.624			

$\chi^2(27) = 23.167, p = .676 > .05; \chi^2 / sd = 0.86; CFI_{robust} = 0.997; TLI_{robust} = 0.997; RMSEA_{robust} = 0.037$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.043); SRMR_{robust} = 0.03

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R ²	α	ω	CR
Kente Yönelik AAİ	İ1	1.000	0.000	0.807			0.651			
	İ2	1.106	0.046	0.898	24.0	< .001	0.806			
	İ3	1.118	0.047	0.894	23.4	< .001	0.799	0.928	0.928	0.928
	İ4	1.096	0.051	0.871	21.5	< .001	0.759			
	İ5	0.997	0.052	0.775	18.9	< .001	0.601			

$\chi^2(14) = 10.901, p = .694 > .05; \chi^2 / sd = 0.78; CFI_{robust} = 0.998; TLI_{robust} = 0.997; RMSEA_{robust} = 0.036$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.042); SRMR_{robust} = 0.026

Faktör	Madde	Estimate	SH	β	z	p	R ²	α	ω	CR
Yaşam Doyumu	Yd1	1.000	0.000	0.780			0.608			
	Yd2	1.065	0.045	0.852	23.7	< .001	0.725			
	Yd3	1.050	0.054	0.848	19.2	< .001	0.719	0.871	0.875	0.874
	Yd4	0.864	0.055	0.692	15.6	< .001	0.479			
	Yd5	0.810	0.062	0.584	12.9	< .001	0.341			

$\chi^2(4) = 5.349, p = .253 > .05; \chi^2 / sd = 1.34; CFI_{robust} = 0.997; TLI_{robust} = 0.992; RMSEA_{robust} = 0.047$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.064); SRMR_{robust} = 0.026

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi; R²: Communality; α : Cronbach's Alpha Güvenirlilik Katsayısı; ω : McDonald's Omega Güvenirlilik Katsayısı; CR: Birleşik Güvenirlilik Katsayısı (Composite Reliability)

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); sd: Serbestlik derecesi; %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

Parametreler, WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

İlk olarak Tablo 4.116 incelendiğinde, kent tatmini, kent sadakati, AAİ eğilimi ve yaşam doyumu ölçeklerinde yer alan her bir maddenin kendi faktörü ile madde-toplam korelasyon katsayılarının .60'ın üzerine çıktığı ve tamamının oldukça tatminkar olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde Tablo 4.117'de sunulmuş olan birinci düzey DFA sonuçları da kent tatmini, kent sadakati, AAİ eğilimi ve yaşam doyumu ölçeklerindeki her bir maddenin kendi faktörü üzerindeki yüklerin (Standardize β katsayılarının) .60'ın üzerinde olduğunu, hesaplanan tüm katsayıların istatistiksel olarak anlamlı olduğunu ($p < .001$), R² de .40'ın

üzerinde olduğunu ($R^2 > .50$ mükemmel, $R^2 > .40$ çok iyi, $R^2 > .30$ iyi, $R^2 > .20$ orta ve $R^2 > .10$ zayıf) (Kline, 2023, s. 239) ve dolayısıyla görece güçlü (Garson, 2012) kabul edilebileceklerini göstermektedir.

Tablo 4.117’de görüldüğü üzere, kent tatmini ölçüm modeli için birinci düzey DFA sonucunda $\chi^2 (14) = 10.901$, $p = .694 > .05$; $\chi^2 / sd = 0.78$; $CFI_{robust} = 0.998$; $TLI_{robust} = 0.997$; $RMSEA_{robust} = 0.036$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.042) ; $SRMR_{robust} = 0.026$ uyum iyiliği değerleri elde edilmiştir. Kent sadakati ölçüm modeli için $\chi^2 (27) = 23.167$, $p = .676 > .05$; $\chi^2 / sd = 0.86$; $CFI_{robust} = 0.997$; $TLI_{robust} = 0.997$; $RMSEA_{robust} = 0.037$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.043); $SRMR_{robust} = 0.03$ uyum iyiliği değerleri elde edilmiştir. Kente yönelik AAİ eğilimi ölçüm modeli için ise $\chi^2 (14) = 10.901$, $p = .694 > .05$; $\chi^2 / sd = 0.78$; $CFI_{robust} = 0.998$; $TLI_{robust} = 0.997$; $RMSEA_{robust} = 0.036$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.042); $SRMR_{robust} = 0.026$ uyum iyiliği değerleri elde edilmiştir. Yaşam doyumu ölçüm modeli için $\chi^2 (4) = 5.349$, $p = .253 > .05$; $\chi^2 / sd = 1.34$; $CFI_{robust} = 0.997$; $TLI_{robust} = 0.992$; $RMSEA_{robust} = 0.047$ (%95CI-L = 0.031, %95CI-U = 0.064); $SRMR_{robust} = 0.026$ uyum iyiliği değerleri elde edilmiştir. Uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, 7 maddelik tek faktörlü yapı olan kent tatmini, 9 maddelik tek faktörlü yapı olan kent sadakati ve 5 maddelik AAİ eğilimi ölçüm modellerinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu genel (global) uyum indekslerinin yanısıra yerel (local) uyumu değerlendirmeye olanak sağlayan artıklara (residual) ilişkin maddeler arası korelasyon değerlerinin (mutlak korelasyon artıklarının-kalıntılarının) neredeyse bütününe yakınının .10’un altında olduğunun belirlenmesi de ölçüm modelinin veri ile tatminkar bir uyuma sahip olduğu fikrini desteklemektedir. Ayrıca, tüm ölçüm modelleri için tüm maddelere ilişkin parametre tahminlerine yönelik standart hata değerlerinin tamamının .10’un altında olduğu dasonuçlara yansımıştır.

Ölçek maddelerinin ölçülen yapılar ile tutarlı bir şekilde yansıtıp yansıtmadığını doğrulayabilmek için güvenilirlik testleri yapılmıştır. Tablo 3.117’de de görüldüğü gibi, kent tatmini için elde edilen .959 Cronbach’s Alpha (α), .960 McDonald’s Omega (ω) ve .959 Bileşik Güvenirlik (CR) değerlerinin tümünün $> .70$ eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Kent sadakati için elde edilen .947 Cronbach’s Alpha (α), .948 McDonald’s Omega (ω) ve .947 Bileşik Güvenirlik (CR) değerlerinin tümünün $> .70$ eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Kente yönelik AAİ eğilimi için .928 Cronbach’s Alpha (α), .928 McDonald’s Omega (ω) ve .928 Bileşik Güvenirlik (CR) değerlerinin tümünün $> .70$

eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Yaşam doyumu için elde edilen .871 Cronbach's Alpha (α), .875 McDonald's Omega (ω) ve .874 Bileşik Güvenirlilik (CR) değerlerinin tümünün $> .70$ eşik değerin çok üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, bu değerlerin tümü kabul edilebilir düzeyde olup, ölçüm maddeleri arasındaki yüksek iç tutarlılığa ve ilgili faktörlerin yapı güvenilirliğine sahip olduklarına işaret etmektedir.

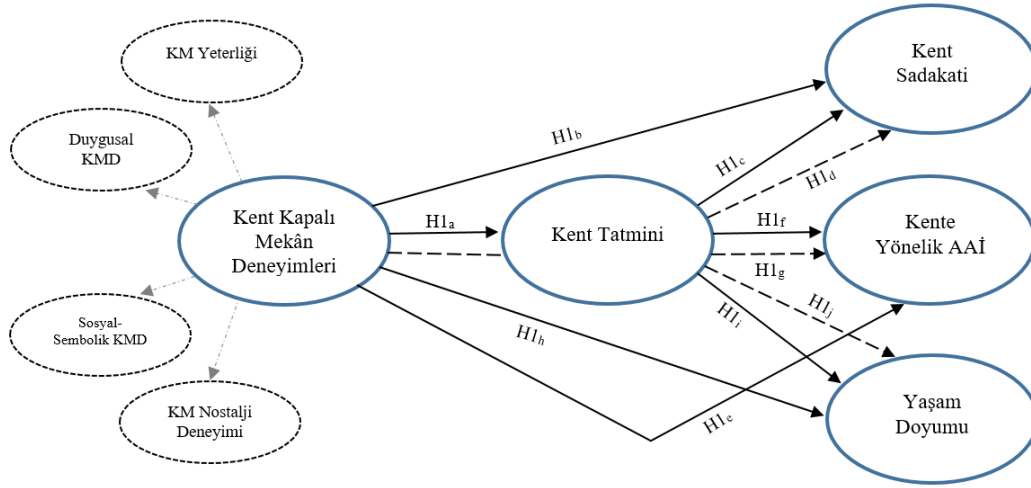
4.2.2. Yapısal Eşitlik Modellemesi Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde, nitel araştırma sonucu ortaya konan kuram ve ilgili alanyazın dikkate alınarak bir kent bağlamında her bir temel etkileşim noktasına yönelik vatandaş kent deneyimleri ve kent tatmini, kent sadakati, olumlu AAİ eğilimi ve yaşam doyumu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkileri esas alan yapısal modeller test edilmiştir. Bu anlamda; kente yönelik “kapalı mekân deneyimleri”, “açık mekân deneyimleri”, “sosyal çevre deneyimleri”nin her birinin ilgili sonuç değişkenleriyle bir arada yer aldığı üç ayrı yapısal model (ikinci düzey YEM) analizi ve “kapalı mekân deneyimlerinin”, “açık mekân deneyimlerinin”, “sosyal çevre deneyimlerinin” ve “işlevsel kent özelliklerine yönelik deneyimlerin” alt boyutları için ilgili sonuç değişkenleriyle ayrı ayrı dört ayrı yapısal model testleri (birinci düzey YEM) yürütülmüştür. İşlevsel kent özelliklerine yönelik deneyim ölçeğinin boyutları ayrık olduğundan (farklı yapıları ölçtüğünden ve toplanabilirlik özelliğine sahip olmadığından) ikinci düzey yapısal modele dahil edilmemiştir. Sonrasında her bir etkileşim noktasına ilişkin deneyim alt boyutları ile ilgili sonuç değişkenleri arasındaki ilişkilerin ayrıntılarını inceleyebilmek amacıyla da her bir etkileşim noktasına yönelik deneyimlerle ilgili sonuç değişkenlerinden oluşan dört adet birinci düzey yapısal model test edilmiştir. Dolayısıyla tüm bu model testleri ile çalışmanın nitel kısmında ortaya konan kuramı tüm yönleriyle test etmek amaçlanmıştır. Yöntem kısmında da belirtildiği üzere, örneklem büyüklüğünün yanı sıra, gerek verilerin sıralı yapısı gerekse çok değişkenli normallikten sapmalar nedeniyle DWLS parametre tahmin yönteminin dirençli (robust) standart hataları ve ölçeklendirilmiş (scaled) test istatistiklerini hesaplama yöntemleriyle kombinasyonuna dayanan dirençli (robust) standart hatalara sahip WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) parametre tahmin yöntemi kullanılarak YEM analizleri gerçekleştirilmiştir. Her bir yapısal modele ilişkin ölçüm modellerine yönelik testlere ve değerlendirmelere bir önceki bölümde yer verildiğinden, bu bölümde sırasıyla anılan yapısal model testlerine yönelik hipotez testi sonuçlarına sırasıyla yer verilmiştir.

Vatandaşların kente ilişkin kapalı mekân, açık mekân ve sosyal çevre deneyimleri ile tatmin, sadakat, öneride bulunma (AAİ) ve yaşam doyumu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerde kent tatmininin aracılık etkisinin olup olmadığını incelemek için kurulan üç ayrı ikinci düzey yapısal model test edilmiştir.

4.2.2.1. Kent Kapalı Mekân Deneyimleri İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler

İlk olarak kentin kapalı mekânlarına yönelik deneyimler için oluşturulan ve Şekil 4.19'da¹⁰ sunulan kavramsal model, ikinci düzey yapısal model testi ile incelenmiştir. Bununla H1 grubu hipotezleri sınanmıştır.

Not: KM: Kapalı Mekân; KMD: Kapalı Mekân Deneyimi; AAİ: Ağızdan-Ağıza İletişim; Düz çizgiler (—→) doğrudan ilişkileri, kesikli çizgiler (---→) aracılık ilişkilerini (dolaylı ilişkileri) göstermektedir.

Şekil 4.19. Kent Kapalı Mekân Deneyimlerine İlişkin Önerilen Kavramsal Model

Yapılar arasındaki hem doğrudan hem de dolaylı (aracı) ilişkiler, katsayı değerleri (standartlaştırılmış β değeri) testi kullanılarak test edilmiştir. Tablo 4.118'den ve yapısal denklik modeli sonuçlarını gösteren Şekil 4.20'den anlaşılacağı üzere, yapısal modelde önerilen doğrudan ilişkilere yönelik hipotezlerin tamamı .001 ve .05 anlamlılık düzeylerinde ampirik olarak desteklenmiştir. Tüm doğrudan ilişkilerin pozitif yönlü olduğu göze çarpmaktadır. Kent sadakati ve yordayıcıları arasındaki ilişki açısından kent tatmininin en yüksek doğrudan etkiye sahip olduğu (β Tatmin→Sadakat = .822, $z = 16.38$, $p < .001$) belirlenmiştir. Kent tatmininin aynı zamanda AAİ üzerinde de güçlü bir etkiye sahip olduğu

¹⁰ Yürütülen tüm YEM analizleri sonucunda elde edilen yol diyagramlarına https://drive.google.com/drive/folders/1ahwbjtqWsbMZA0zhXTUqkI822Nc-nHM?usp=drive_link linkinden ulaşılabilir.

(β Tatmin $\rightarrow$ AAİ = .826, $z = 13.98$, $p < .001$) ve bunu en düşük olarak yaşam doyumu (β Tatmin $\rightarrow$ Yaşam Doyumu = .594, $z = 6.48$, $p < .001$) izlediği ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla yordanan sonuç değişkenleri açısından kent tatminin önemli bir doğrudan yordayıcı olduğu göze çarpmaktadır. Kent tatmini açısından ise kent kapalı mekan deneyiminin (KKMD) yüksek bir doğrudan etkiye sahip olduğu (β KKMD $\rightarrow$ Tatmin = .631, $z = 12.02$, $p < .001$, $R^2 = .476$) ve kent tatmini değişkenindeki varyansın %47.6'sını açıkladığı görülmektedir. Buna karşın tüm yordanan sonuç değişkenleri açısından görece daha düşük düzeyli olduğu dikkat çeken KKMD yordayıcı değişkeninin en yüksek doğrudan etkiye sahip olduğu değişkenin yaşam doyumu olduğu (β KKMD $\rightarrow$ Yaşam Doyumu = .173, $z = 2.36$, $p < .001$) ve bunu kente yönelik AAİ eğiliminin (β KKMD $\rightarrow$ AAİ = .144, $z = 2.92$, $p < .001$) takip ettiği de bulgulara yansımıştır.

Tablo 4.118. KKMD Yapısal Modeline İlişkin Doğrudan Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H1a: KKMD $\rightarrow$ Tatmin	1.083	0.090	0.906	1.259	0.689	0.631	0.748	12.02	< .001	Kabul
H1c: Tatmin $\rightarrow$ Sadakat	0.865	0.052	0.761	0.969	0.822	0.759	0.885	16.38	< .001	Kabul
H1b: KKMD $\rightarrow$ Sadakat	0.151	0.067	0.018	0.283	0.091	0.011	0.171	2.23	.026	Kabul
H1f: Tatmin $\rightarrow$ AAİ	0.748	0.053	0.643	0.853	0.742	0.659	0.826	13.98	< .001	Kabul
H1e: KKMD $\rightarrow$ AAİ	0.228	0.078	0.075	0.382	0.144	0.047	0.241	2.92	.003	Kabul
H1i: Tatmin $\rightarrow$ YD	0.463	0.071	0.322	0.603	0.462	0.330	0.594	6.48	< .001	Kabul
H1h: KKMD $\rightarrow$ YD	0.272	0.115	0.045	0.499	0.173	0.025	0.321	2.36	.018	Kabul

χ^2 (1696) = 1786.9, $p = .061 > .05$; $\chi^2 / sd = 1.05$; CFI_{robust} = 0.991; TLI_{robust} = 0.991; RMSEA_{robust} = 0.036 (%95CI-L = 0.035, %95CI-U = 0.037); SRMR_{robust} = 0.046

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

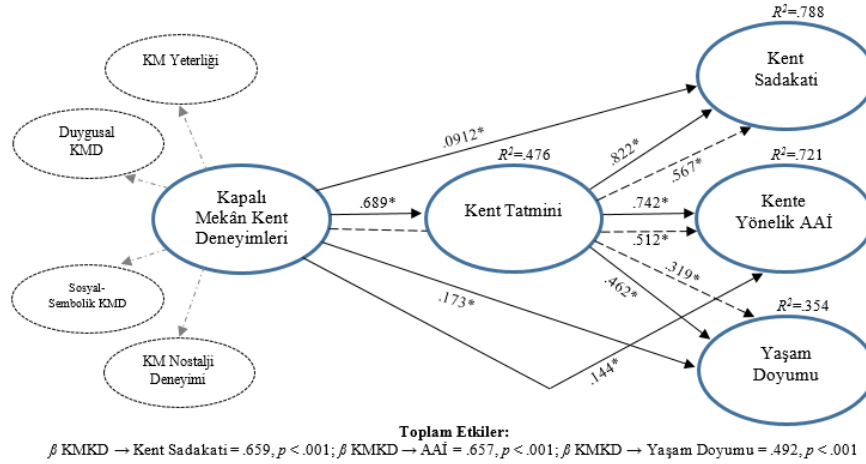
CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); sd: Serbestlik derecesi; %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

Parametreler, robust WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

KKMD: Kent Kapalı Mekân Deneyimleri, AAİ: ağızdan ağıza iletişim, YD: yaşam doyumu

χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.118'de görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için elde edilen χ^2 (1696) = 1786.9, $p = .061 > .05$; $\chi^2 / sd = 1.05$; CFI_{robust} = 0.991; TLI_{robust} = 0.991; RMSEA_{robust} = 0.036 (%95CI-L = 0.035, %95CI-U = 0.037); SRMR_{robust} = 0.046 uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum

iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, CFI $\geq .95$, TLI $\geq .95$, RMSEA $\leq .06$ ve SRMR $\leq .08$) dikkate alındığında, ölçüm modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

Not: *Standartlaştırılmış β Katsayısı; * $p < .001$; KM: Kapalı Mekân; KMD: Kapalı Mekân Deneyimi; AAİ: Ağızdan-Ağıza İletişim; Düz çizgiler ($\longrightarrow$) doğrudan ilişkileri, kesikli çizgiler ($-\cdots\rightarrow$) aracılık ilişkilerini (dolaylı ilişkileri) göstermektedir.

Şekil 4.20. Kent Kapalı Mekân Deneyimi İkinci Düzey Yapısal Eşitlik Modeli Analiz Sonuçları Diyagramı

Dolaylı etkiler, en az bir aracı yapının dahil olduğu bir dizi ilişkiyi içermektedir. Dolaylı (aracılık) etkisi, iki ya da daha fazla doğrudan etkiden oluşan bir ilişki dizidir (Hair vd., 2016). Bu yapısal modelde, ilgili tüketici deneyimi alanyazını da dikkate alınarak, kent tatmininin aracılık etkileri değerlendirilmiştir. Tablo 4.119’da ilgili hipotezlere ve buna ilişkin aracılık testi sonuçlarına (dolaylı ilişkilere-etkilere) yer verilmiştir.

Tablo 4.119. KKMD Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Dolaylı Etkiler (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H1d: KKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.937	0.089	0.763	1.111	0.567	0.502	0.633	10.552	< .001	Kabul
H1g: KKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.810	0.083	0.646	0.973	0.512	0.438	0.586	9.714	< .001	Kabul
H1j: KKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.501	0.091	0.4322	0.680	0.319	0.219	0.419	5.487	< .001	Kabul

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

KKMD: Kent Kapalı Mekân Deneyimi; AAİ-Ağızdan Ağıza İletişim Eğilimi; YD-Yaşam Doyumu

Tablo 4.119’da görüldüğü üzere, tüm yol katsayıları .001 anlamlılık düzeyinde ampirik olarak doğrulanmıştır. Başka bir deyişle, sonuçlar tüm aracılık hipotezlerini

desteklemektedir. Kent tatmini değişkeninin en yüksek aracılık etkisinin KKMD ve kent sadakati arasında olduğu (β KKMD→Kent Tatmini→Kent Sadakati = .567, $z = 10.552$, $p < 0.001$) belirlenmiştir. Kent kapalı mekân deneyimi ile kent sadakati arasındaki doğrudan ilişkinin, Tablo 4.118’den anlamlı olmadığı dikkate alındığında, bu ilişkide kent tatmininin kritik ve önemli bir aracı olarak çalıştığı anlaşılmaktadır. Benzer şekilde kent kapalı mekân deneyimi ile AAİ ve yaşam doyumu arasındaki doğrudan ilişkiler de görece düşük düzeyliken, kent tatmini bu ilişkilerde de önemli bir aracılık işlevi görmüştür (β KKMD→Kent Tatmini→AAİ = .512, $z = 9.714$, $p < 0.001$; β KKMD→Kent Tatmini→Yaşam Doyumu = .319, $z = 5.487$, $p < 0.001$). Dolayısıyla bu sonuçlar, yapısal modelde önerilen haliyle kent tatmininin kapalı mekân deneyimi ile kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık ettiğinin doğrulandığına işaret etmektedir. Ancak, diğer dolaylı ilişkilere göre, yaşam doyumu açısından nispeten daha düşük bir katsayının varlığı dikkat çekmektedir.

Kapalı mekân deneyimi ve kent tatmininin kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu üzerindeki toplam etkileri Tablo 4.120’de sunulmuştur. Görüldüğü üzere, kapalı mekân kent deneyimleri ve kent tatmini, yapısal modeldeki tüm yordanan sonuç değişkenlerinin, özellikle de kent sadakati (β KKMD→Kent Sadakati = .659, $z = 11.835$, $p < 0.001$) ve kente yönelik AAİ eğiliminin (β KKMD→AAİ = .657, $z = 12.143$, $p < 0.001$) önemli yordayıcı değişkenleridir.

Tablo 4.120. KKMD Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Toplam Etki	Estimate	SH	95%CI		β	β 95%CI		z	p
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek		
KKMD→Sadakat	1.087	0.092	0.907	1.267	0.659	0.594	0.723	11.835	< .001
KKMD→AAİ	1.038	0.085	0.871	1.206	0.657	0.591	0.723	12.143	< .001
KKMD→YD	0.773	0.873	0.611	0.936	0.492	0.396	0.588	9.320	< .001

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi; KKMD: Kent Kapalı Mekân Deneyimi; AAİ: Ağzdan ağıza iletişim; YD: Yaşam Doyumu

Kapalı mekân kent deneyimleri ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik önerilen yapısal modelin tahmin (yordama) yeteneğini, başka bir deyişle tahminindeki doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısından yararlanılmıştır. R^2 değeri 0 ile 1 arasında değer almakta ve değerin yüksekliği modelin tahmininin (yordayıcılığının) daha doğru olduğunu göstermektedir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla

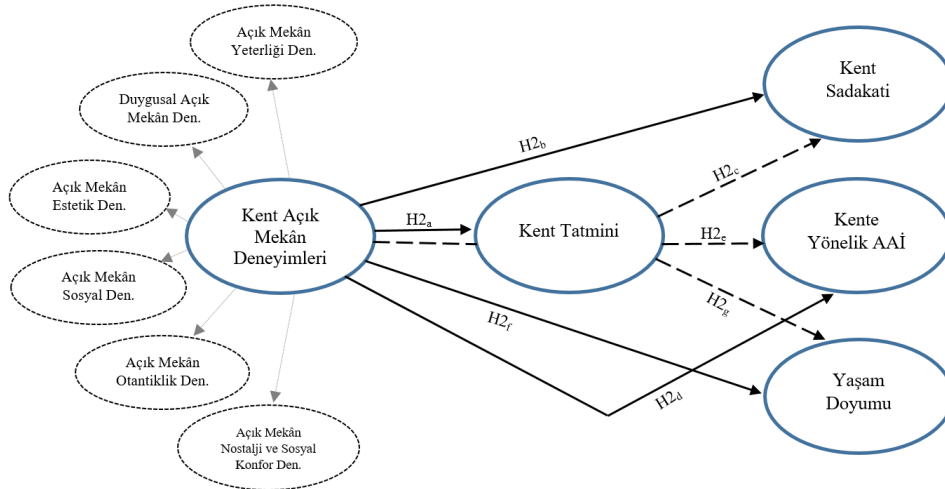
0.67, 0.33 ve 0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Nguyen-Phuoc vd., 2022). Tablo 4.121’de sunulmuş olan tüm R^2 değerleri, önerilen modelin yüksek yordama doğruluğunu (Henseler vd., 2009) teyit etmektedir, denilebilir.

Tablo 4.121. Önerilen KMKD Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği

İçsel (Endojen) Yapı	R^2	Yordama Yeteneği
Kent Tatmini	0.476	Orta
Kent Sadakati	0.788	Önemli (Güçlü)
AAİ	0.721	Önemli (Güçlü)
Yaşam Doyumu	0.354	Orta

4.2.2.2. Kent Açık Mekân Deneyimleri İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler

Kentin açık mekân deneyimleri ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik sonuçlara geçmeden önce, oluşturulan kavramsal model Şekil 4.21’de sunulmuştur. Bu model ile H2 grubu hipotezleri sınanmıştır.

Not: AAİ: Ağızdan-Ağıza İletişim; Düz çizgiler (—→) doğrudan ilişkileri, kesikli çizgiler (---→) aracılık ilişkilerini (dolaylı ilişkileri) göstermektedir.

Şekil 4.21. Kent Açık Mekân Deneyimlerine İlişkin Önerilen Kavramsal Model

Tablo 4.122’den ve yapısal denklik modeli sonuçlarını gösteren Şekil 4.22’den de anlaşılacağı üzere, yapısal modelde önerilen doğrudan ilişkilere yönelik tüm hipotezler .001 ve .05 anlamlılık düzeyinde ampirik olarak desteklenmiştir. Tüm doğrudan ilişkilerin pozitif yönlü olduğu göze çarpmaktadır. Tablo 4.122’de Kent Açık Mekân deneyimi (KAMD) yordayıcı değişkeninin en yüksek doğrudan etkiye sahip olduğu değişkenin tatmin olduğu

(β KAMD→Tatmin = .689, $z = 12.02$, $p < .001$) ve bunu yaşam doyumunun (β KAMD→YD = .173, $z = 2.36$, $p < .001$) takip ettiği görülmektedir.

Tablo 4.122. Açık Mekân Deneyimleri Yapısal Modeline İlişkin Doğrudan Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H2a: KAMD→Tatmin	1.083	0.090	0.906	1.259	0.689	0.631	0.748	12.02	< .001	Kabul
H2b: KAMD→Sadakat	0.151	0.067	0.018	0.283	0.091	0.011	0.171	2.23	.026	Kabul
H2d: KAMD→AAİ	0.228	0.078	0.075	0.382	0.144	0.047	0.241	2.92	.003	Kabul
H2f: KAMD→YD	0.272	0.115	0.045	0.499	0.173	0.025	0.321	2.36	.018	Kabul

$\chi^2 (1753) = 1734.1$, $p = .621 > .05$; $\chi^2 / sd = 0.99$; $CFI_{robust} = 0.993$; $TLI_{robust} = 0.993$; $RMSEA_{robust} = 0.035$ (%95CI-L = 0.033, %95CI-U = 0.036); $SRMR_{robust} = 0.044$

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index); TLI: Tucker-Lewis İndeksi; RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation); SRMR: Standartlaştırılmış Ortalama Hataların Karekökü (Standardized-Root Mean Square Residual); sd: Serbestlik derecesi; %95CI-L: Güven aralığı alt sınırı; %95CI-U: Güven aralığı üst sınırı

Parametreler, WLSM (Satorra-Bentler mean adjusted) yaklaşımı kullanılarak tahmin edilmiştir.

AMKD: Açık Mekan Kent Deneyimleri, AAİ: Ağızdan Ağıza İletişim, YD: Yaşam Doyumu

Tablo 4.122’de görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için elde edilen $\chi^2 (1753) = 1734.1$, $p = .621 > .05$; $\chi^2 / sd = 0.99$; $CFI_{robust} = 0.993$; $TLI_{robust} = 0.993$; $RMSEA_{robust} = 0.035$ (%95CI-L = 0.033, %95CI-U = 0.036); $SRMR_{robust} = 0.044$ uyum iyiliği değerleri, alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, ölçüm modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

sonrasında Kent Açık Mekân deneyimi ve AAİ arasındaki aracılık etkisinin (β KAMD→Kent Tatmini→AAİ = .512, $z = 9.714$, $p < .001$) geldiği belirlenmiştir. Diğer taraftan Açık Mekân deneyimi ve yaşam doyumu arasında (β KAMD→Kent Tatmini→Yaşam Doyumu = .319, $z = 5.487$ $p < .001$), tatmin değişkeninin en düşük aracılık etkisine sahip olduğu görülmektedir. Tablo 4.68’de (bir yukardaki) Kent Açık Mekân Deneyiminin sadakat ve AAİ üzerinde tatmin ve yaşam doyumu sonuç değişkenlerine göre istatistiksel olarak görece düşük düzeyde doğrudan etkisinin olduğu dikkate alındığında, kent tatmininin, bu ilişkilerde önemli bir aracılık işlevi gördüğü söylenebilir. Dolayısıyla bu sonuçlar, yapısal modelde önerilen haliyle kent tatmininin, kent açık mekân deneyimi ile kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilere aracılık ettiğinin doğrulandığına işaret etmektedir. Ancak, diğer dolaylı ilişkilere göre, yaşam doyumu açısından nispeten daha düşük bir katsayının varlığı dikkat çekmektedir.

Kent Açık mekân deneyimi ve kent tatmininin kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu üzerindeki toplam etkileri Tablo 4.124’de sunulmuştur. Görüldüğü üzere, kent açık mekân deneyimleri ve kent tatmini, yapısal modeldeki tüm yordanan sonuç değişkenlerinin, özellikle de kent sadakati (β KAMD→Kent Sadakati = .659, $z = 11.835$, $p < 0.001$) ve kente yönelik AAİ eğiliminin (β KAMD→AAİ = .657, $z = 12.143$, $p < 0.001$) önemli yordayıcı değişkenleridir.

Tablo 4.124. KAMD Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Toplam Etki	Estimate	SH	95%CI		β	β 95%CI		z	p
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek		
KAMD→Sadakat	1.087	0.092	0.907	1.267	0.659	0.594	0.723	11.835	< .001
KAMD→AAİ	1.038	0.085	0.871	1.206	0.657	0.591	0.723	12.143	< .001
KAMD→YD	0.773	0.083	0.611	0.936	0.492	0.396	0.588	9.320	< .001

Not: KAMD-Açık Mekân Deneyimi; YD-Yaşam Doyumu

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

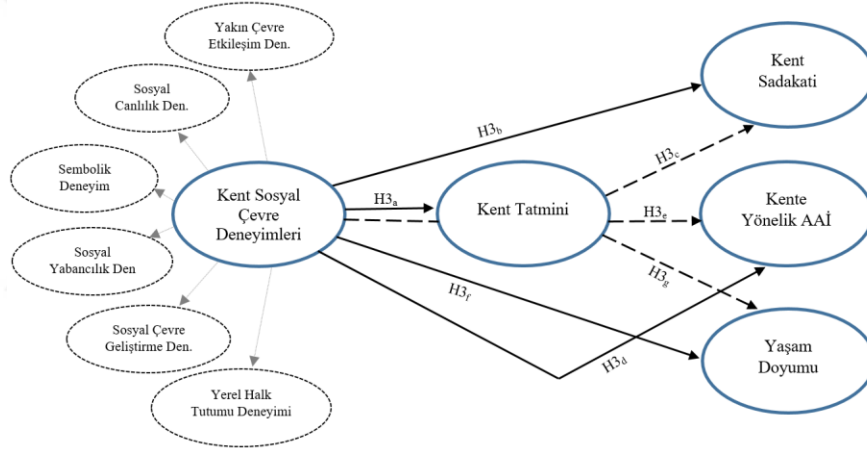
Kent açık mekân deneyimleri ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik önerilen yapısal modelin tahmin (yordama) yeteneğini, ya da doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısı da kontrol edilmiştir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla 0.67, 0.33 ve 0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Nguyen-Phuoc vd., 2022). Tablo 3.125’de sunulmuş olan tüm R^2 değerleri, önerilen modelin yüksek yordama doğruluğunu (Henseler vd., 2009) teyit etmektedir, denilebilir.

Tablo 4.125. Önerilen KAMD Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği

İçsel (Endojen) Yapı	R ²	Yordama Yeteneği
Kent Tatmini	0.476	Orta
Kent Sadakati	0.788	Önemli (Güçlü)
AAİ	0.721	Önemli (Güçlü)
Yaşam Doyumu	0.354	Orta

4.2.2.3. Kentin Sosyal Çevresine Yönelik Deneyimler İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler

Kentin sosyal çevresine yönelik deneyimler için ilk olarak kavramsal model Şekil 4.23'teki gibi oluşturulmuş, sonrasında ikinci düzey yapısal model testi ile bu model incelenmiştir. Böylelikle H3 hipotezleri sınanmıştır.

Not: AAİ: Ağızdan-Ağıza İletişim; Düz çizgiler () doğrudan ilişkileri, kesikli çizgiler () aracılık ilişkilerini (dolaylı ilişkileri) göstermektedir.

Şekil 4.23. Kent Sosyal Çevre Deneyimlerine İlişkin Önerilen Kavramsal Model

Tablo 4.126 ve yapısal denklik modeli sonuçlarını gösteren Şekil 4.23, yapısal modelde önerilen doğrudan ilişkilere yönelik hipotezlerin tamamı .001 anlamlılık düzeyinde ampirik olduğunu göstermektedir. Tüm doğrudan ilişkilerin pozitif yönlü olduğu göze çarpmaktadır. Kent Sosyal Çevre deneyimi yordayıcı değişkeninin en yüksek doğrudan etkiye sahip olduğu değişkenin tatmin olduğu (β KSÇD→Tatmin = .773, $z = 13.24$, $p < .001$) görülmektedir. Kent Sosyal Çevre deneyimi yordayıcı değişkeninin, sadakat, AAİ ve yaşam doyumu değişkenlerinde doğrudan etkisinin ise düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda Kent Sosyal Çevre deneyimi yordayıcı değişkeninin en düşük doğrudan etkiye sahip olduğu değişken, AAİ (β KSÇD→AAİ = .201, $z = 3.35$, $p < .001$) olmuştur.

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β 95% CI			z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek	β	Düşük	Yüksek			
H3a: KSÇD→Tatmin	1.201	0.090	1.023	1.379	0.773	0.725	0.820	13.24	< .001	Kabul
H3b: KSÇD→Sadakat	0.442	0.083	0.278	0.606	0.272	0.175	0.369	5.30	< .001	Kabul
H3d: KSÇD→AAİ	0.315	0.399	0.130	0.499	0.201	0.083	0.318	3.35	< .001	Kabul
H3f: KSÇD→YD.	0.319	0.128	0.067	0.571	0.206	0.041	0.370	2.48	< .001	Kabul

KSCD: kent Sosyal Çevre Deneyimleri, AAİ: ağızdan ağıza iletişim, YD: yaşam doyumu

The diagram illustrates a conceptual model with the following components and relationships:

- Independent Variable:** Kent Sosyal Çevre Deneyimleri (Urban Social Environment Experiences)
- Predictors of Independent Variable:**
 - Yakın Çevre Etkileşim Den. (Near Environment Interaction Exp.)
 - Sosyal Canlılık Den. (Social Vitality Exp.)
 - Sembolik Den. (Symbolic Exp.)
 - Sosyal Yabancılık Den. (Social Alienation Exp.)
 - Sosyal Çevre Geliştirme Den. (Social Environment Development Exp.)
 - Yerel Halk Tutumu Den. (Local People Attitude Exp.)
- Dependent Variables and Path Coefficients:**
 - Kent Sadakati (Urban Loyalty): Coefficient = .272*, R² = .814
 - Kent Tatmini (Urban Satisfaction): Coefficient = .773*, R² = .598
 - Kente Yönelik AAI (Attitude Towards the City): Coefficient = .522* (from Kent Sadakati), .531* (from Kent Tatmini), R² = .726
 - Yaşam Doyumu (Life Satisfaction): Coefficient = .206* (from Kent Sosyal Çevre Deneyimleri), .327* (from Kente Yönelik AAI), R² = .355

500

Sosyal Çevre Deneyimleri ile Tatmin, Sadakat, AAİ ve Yaşam Doyumu arasındaki doğrudan ilişkilerden sonra, tatmin değişkeninin aracılık ettiği dolaylı ilişkiler incelenmiş ve bu ilişkilere yönelik hipotezlere ve buna ilişkin aracılık testi sonuçlarına Tablo 4.127’de yer verilmiştir.

Tablo 4.127. KSÇD Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Dolaylı Etkiler (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H3c: KSÇD⇒Tatmin⇒Sadakat	0.847	0.084	0.683	1.012	0.522	0.450	0.593	10.107	< .001	Kabul
H3e: KSÇD⇒Tatmin⇒AAİ	0.832	0.089	0.657	1.007	0.531	0.445	0.618	9.298	< .001	Kabul
H3g: KSÇD⇒Tatmin⇒YD	0.506	0.107	0.296	0.715	0.327	0.200	0.453	4.733	< .001	Kabul

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüklü); p: Anlamlılık düzeyi; KSÇD-Sosyal Çevre Deneyimi; AAİ-Ağızdan Ağıza İletişim Eğilimi; YD-Yaşam Doyumu

Tablo 4.127’den de izlenebileceği üzere, tüm yol katsayıları .001 anlamlılık düzeyinde ampirik olarak doğrulanarak, sonuçlar tüm aracılık hipotezlerini desteklemektedir. Kent tatmini değişkeninin en yüksek aracılık etkisinin, Sosyal Çevre deneyimi ve AAİ arasında olduğu (β KSÇD→Kent Tatmini→Kent AAİ = .531, $z = 9.298$, $p < .001$) ortaya çıkmıştır. Bunu, β KSÇD→Kent Tatmini→Kent Sadakati = .522, $z = 10.107$, $p < .001$ değerleriyle, Sosyal Çevre deneyimi ve Sadakat arasında tatmin değişkeninin aracılık etkisi takip etmiştir. Tablo 3.126’da Sosyal Çevre Deneyiminin düşük düzeyde doğrudan etkiye sahip olduğu değişkenlerin Sadakat ve AAİ olduğu göz önüne alındığında, kent tatmininin bu ilişkilerde önemli bir aracılık işlevi gördüğü söylenebilir. Diğer taraftan Sosyal Çevre deneyimi ve yaşam doyumu arasında (β KSÇD→Kent Tatmini→Yaşam Doyumu = .327, $z = 14.733$, $p < .001$), tatmin değişkeninin en düşük aracılık etkisine sahip olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu sonuçlar, yapısal modelde önerilen haliyle kent tatmininin sosyal çevre deneyimi ile kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiye aracılık ettiğinin doğrulandığına işaret etmektedir. Ancak, diğer dolaylı ilişkilere göre, yaşam doyumu açısından nispeten daha düşük bir katsayının varlığı dikkat çekmektedir.

Kent sosyal çevre deneyimi ve kent tatmininin kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu üzerindeki toplam etkileri Tablo 4.128’de sunulmuştur. Kent sosyal çevre deneyimleri ve kent tatmini, yapısal modeldeki tüm yordanan sonuç değişkenlerinin, özellikle de kent sadakati (β KSÇD→Kent Sadakati = .794, $z = 14.094$, $p < .001$) ve kente yönelik AAİ eğiliminin (β KSÇD→AAİ = .732, $z = 13.834$, $p < .001$) önemli yordayıcı değişkenleridir.

Tablo 4.128. KSÇD Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Toplam Etki	Estimate	SH	95%CI		β	β 95%CI		z	p
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek		
KSÇD→Sadakat	1.290	0.092	1.110	1.469	0.794	0.746	0.842	14.094	< .001
KSÇD→AAİ	1.147	0.083	0.984	1.309	0.732	0.671	0.793	13.834	< .001
KSÇD→YD	0.825	0.079	0.670	0.979	0.533	0.445	0.620	10.482	< .001

Not: Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi; KSÇD-Sosyal Çevre Deneyimi; AAİ-Ağızdan Ağıza İletişim Eğilimi; YD-Yaşam Doyumu

Kent çevre deneyimleri ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik önerilen yapısal modelin tahmin (yordama) yeteneğini ya da doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısı da kontrol edilmiştir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla 0.67, 0.33 ve 0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Nguyen-Phuoc vd., 2022). Tablo 4.129’da verilen tüm R^2 değerleri, önerilen modelin yüksek yordama doğruluğunu (Henseler vd., 2009) teyit etmektedir, denilebilir.

Tablo 4.129. Önerilen KSÇD Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği

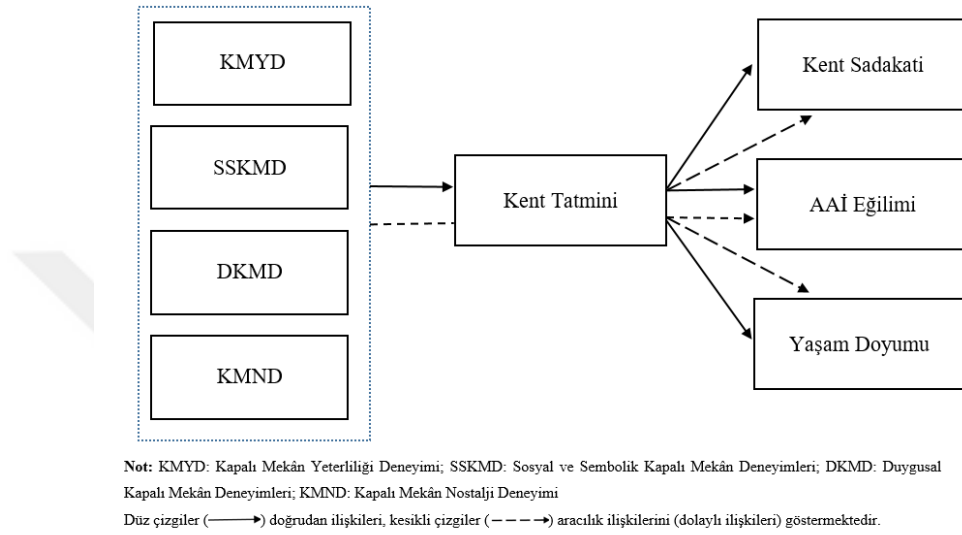
İçsel (Endojen) Yapı	R^2	Yordama Yeteneği
Kent Tatmini	.598	Orta
Kent Sadakati	.814	Önemli (Güçlü)
AAİ	.726	Önemli (Güçlü)
Yaşam Doyumu	.355	Orta

Birinci düzey YEM analizlerinden sonra vatandaşların kente ilişkin kapalı mekân, açık mekân ve sosyal çevre deneyimlerinin alt boyutları ile tatmin, sadakat, AAİ ve yaşam doyumu gibi kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkileri ve bu ilişkilerde kent tatmininin aracılık etkisinin olup olmadığını incelemek için kurulan dört ayrı birinci düzey yapısal model test edilmiştir.

4.2.2.4. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutları ile Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler

Bir önceki aşamada kent kapalı mekân deneyimi ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik oluşturulan ikinci düzey yapısal model analizinden elde edilen bulgular; bu deneyim ile tüm içsel (endojen) değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, ayrıca kent tatmininin bu deneyim ile kent sadakati, kente yönelik AAİ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilere aracılık ettiğini ortaya koymuştur. Buna dayalı olarak, kentin kapalı

mekân varlıklarına ilişkin yeterlik deneyimi, sosyal etkileşim ve sembolik deneyim, duygusal deneyim ve nostalji deneyimi alt boyutları ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilerin ayrıntılarını inceleyebilmek için ilgili değişkenleri içeren birinci düzey yapısal model test edilmiştir. Şekil 4.25’de sunulmuş olan bu yapısal model ile araştırma sorusu 9’a yanıt üretmek için H4 hipotez grubu ele alınmıştır.

Şekil 4.25: Kent Kapalı Mekân Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model

Yapılar arasındaki hem doğrudan hem de dolaylı (aracı) ilişkiler, katsayı değerleri (standartlaştırılmış β değeri) ve bootstrapping testi kullanılarak test edilmiştir. Birinci düzey yapısal denklik modeli sonuçlarını gösteren Tablo 4.130’da görüldüğü gibi, yapısal modelde önerilen doğrudan ilişkilere yönelik hipotezlerin yarıdan fazlası, .05 anlamlılık düzeyinde ve .001 anlamlılık düzeyinde ampirik olarak desteklenirken, yarıya yakını ise desteklenmemiş ve ilgili hipotezler reddedilmiştir. Kent tatmini açısından en yüksek doğrudan etkiye sahip kapalı mekân deneyimi yordayıcısının “kapalı mekan yeterlik deneyimi” olduğu (β KMYD→Tatmin = .402, $z = 5.642$, $p < .05$) ve bunu “duygusal kapalı mekan deneyimlerinin” (β DKMD→Tatmin = .244, $z = 2.601$, $p < .001$) ve “kapalı mekan nostalji deneyiminin” (β KMND→Tatmin = .233, $z = 3.325$, $p < .001$) izlediği belirlenmiştir. Buna karşın, kent tatmini ile “sosyal etkileşim ve sembolik deneyim” arasındaki ilişkilerin desteklenmediği görülmüştür. Yapısal model sonuçları, kent sadakati yordanan sonuç değişkeni ile “kapalı mekan yeterlik deneyimi” (β KMYD→Sadakat = .804, $z = 16.454$, $p < .001$) ve “duygusal kapalı mekan deneyimleri” (β DKMD→Sadakat = -.134, $z = -2.256$, $p < .001$) ve “kapalı mekan nostalji deneyimi” (β KMND→Sadakat = .134, $z = 1.145$, $p > .05$) arasındaki ilişkilerin desteklenmediği görülmüştür.

.05) arasında anlamlı doğrudan ilişkilerin varlığının .001 ve .05 düzeyinde ampirik olarak desteklendiğine; buna karşın, kent sadakati ile “sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi” ve “kapalı mekan nostalji deneyimi” arasındaki ilişkilerin desteklenmediğine işaret etmektedir. Kente yönelik AAİ yordanan sonuç değişkeni açısından görece düşük düzeyli de olsa kapalı mekân yeterlilik deneyiminin doğrudan anlamlı ve pozitif yönlü (β KMYD→AAİ = .224, $z = 5.354$, $p < .001$); “sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi” ile de yüksek düzeyde (β SSKMD→AAİ = .742, $z = 14.314$, $p < .001$) bir ilişkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Buna karşın kente yönelik AAİ eğilimi ile diğer kent kapalı mekan deneyimi alt boyutları arasındaki doğrudan ilişkilerin ampirik olarak desteklenmediği sonuçlara yansımıştır. Yaşam doyumu yordanan sonuç değişkeni açısından sosyal etkileşim ve sembolik kapalı mekan deneyimi ve duygusal kapalı mekan deneyimleri arasındaki doğrudan ilişkinin .001 ve .05 anlamlılık düzeylerinde ampirik olarak desteklendiği (β SSKMD→Yaşam Doyumu = .165, $z = 3.052$, $p < .005$; β DKMD→Yaşam Doyumu = .464, $z = 6.746$, $p < .001$) ancak, diğer kapalı mekan deneyimi alt boyutlarıyla arasındaki ilişkilerin anlamlı olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 4.130. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutları Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H4 _{1a} : KMYD → Tatmin	0.511	0.090	0.333	0.688	0.402	0.275	0.529	5.642	< .001	Kabul
H4 _{2a} : SSKMD → Tatmin	-0.141	0.142	-0.421	0.138	-0.094	-0.282	0.092	-0.992	0.321	Red
H4 _{3a} : DKMD → Tatmin	0.315	0.121	0.077	0.552	0.244	0.060	0.427	2.601	0.009	Kabul
H4 _{4a} : KMND → Tatmin	0.246	0.074	0.101	0.391	0.233	0.099	0.367	3.325	< .001	Kabul
H4 _{1b} : KMYD → Sadakat	0.846	0.051	0.745	0.947	0.804	0.743	0.864	16.454	< .001	Kabul
H4 _{2b} : SSKMD → Sadakat	0.035	0.058	-0.078	0.149	0.026	-0.058	0.111	0.608	0.543	Red
H4 _{3b} : DKMD → Sadakat	-0.211	0.093	-0.394	-0.027	-0.134	-0.251	-0.017	-2.256	0.024	Kabul
H4 _{4b} : KMND → Sadakat	0.023	0.078	-0.130	0.177	0.017	-0.095	0.130	0.301	0.763	Red
H4 _{1d} : KMYD → AAİ	0.249	0.046	0.158	0.341	0.224	0.143	0.306	5.354	< .001	Kabul
H4 _{2d} : SSKMD → AAİ	0.747	0.052	0.645	0.850	0.742	0.662	0.822	14.314	< .001	Kabul
H4 _{3d} : DKMD → AAİ	0.026	0.065	-0.102	0.156	0.021	-0.080	0.122	0.407	0.684	Red
H4 _{4d} : KMND → AAİ	-0.098	0.108	-0.310	0.113	-0.065	-0.206	0.075	-0.909	0.363	Red
H4 _{1r} : KMYD → YD	0.062	0.088	-0.112	0.236	0.047	-0.086	0.181	0.697	0.486	Red
H4 _{2r} : SSKMD → YD	0.175	0.057	0.063	0.288	0.165	0.059	0.271	3.052	0.002	Kabul
H4 _{3r} : DKMD → YD	0.465	0.069	0.330	0.600	0.464	0.336	0.593	6.746	< .001	Kabul
H4 _{4r} : KMND → YD	0.165	0.094	-0.019	0.350	0.130	-0.012	0.2731	1.757	0.079	Red

$\chi^2(1682) = 1387.9$, $p = 1.00 > .05$; $\chi^2 / sd = 0.825$; CFI_{robust} = 0.994; TLI_{robust} = 0.994; RMSEA_{robust} = 0.030 (%95CI-L = 0.029, %95CI-U = 0.032); SRMR_{robust} = 0.040

Not: KMYD: Kapalı Mekân Yeterlik Deneyimi; SSKMD: Sosyal Etkileşim ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimi; DKMD: Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri; KMND: Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi; AAİ: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.130’da görüldüğü üzere, bu

ölçüm modeli için elde edilen χ^2 (1682) = 1387.9, $p = 1.00 > .05$; $\chi^2 / sd = 0.825$; $CFI_{robust} = 0.994$; $TLI_{robust} = 0.994$; $RMSEA_{robust} = 0.030$ (%95CI-L = 0.029, %95CI-U = 0.032); $SRMR_{robust} = 0.040$ uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, ölçüm modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

Kapalı Mekân Kent Deneyimlerinin alt boyutları ile Tatmin, Sadakat, AAI ve Yaşam Doyumu arasındaki doğrudan ilişkilerden sonra, tatmin değişkeninin aracılık ettiği dolaylı ilişkiler incelenmiş ve bu ilişkilere yönelik hipotezlere ve buna ilişkin aracılık testi sonuçlarına Tablo 4.131’de yer verilmiştir.

Tablo 4.131. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H4 _{1c} : KMYD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.432	0.077	0.281	0.584	0.324	0.218	0.429	5.589	< .001	Kabul
H4 _{1e} : KMYD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAI	0.382	0.069	0.247	0.517	0.299	0.200	0.397	5.543	< .001	Kabul
H4 _{1g} : KMYD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.238	0.050	0.140	0.336	0.187	0.114	0.259	4.756	< .001	Kabul
H4 _{2c} : SSKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	-0.120	0.120	-0.356	0.116	-0.076	-0.226	0.074	-0.995	0.320	Red
H4 _{2e} : SSKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAI	-0.106	0.106	-0.314	0.102	-0.070	-0.208	0.067	-0.999	0.318	Red
H4 _{2g} : SSKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	-0.066	0.067	-0.198	0.066	-0.044	-0.132	0.044	-0.979	0.327	Red
H4 _{3c} : DKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.267	0.103	0.064	0.470	0.196	0.048	0.344	2.578	0.010	Kabul
H4 _{3e} : DKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAI	0.236	0.090	0.059	0.413	0.181	0.046	0.316	2.612	0.009	Kabul
H4 _{3g} : DKMD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.147	0.063	0.022	0.271	0.113	0.017	0.209	2.312	0.021	Kabul
H4 _{4c} : KMND $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.209	0.063	0.086	0.331	0.188	0.080	0.295	3.334	< .001	Kabul
H4 _{4e} : KMND $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAI	0.184	0.057	0.072	0.296	0.173	0.070	0.275	3.229	0.001	Kabu
H4 _{4g} : KMND $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.115	0.038	0.040	0.190	0.109	0.039	0.177	3.007	0.003	Kabul

Not: KMYD: Kapalı Mekân Yeterlik Deneyimi; SSKMD: Sosyal Etkileşim ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyim; DKMD: Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri; KMND: Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi; AAI: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.131’den de izlenebileceği üzere, yol katsayılarının büyük çoğunluğu .001 ve .05 anlamlılık düzeyinde ampirik olarak doğrulanarak, sonuçlar aracılık hipotezlerini büyük ölçüde desteklemektedir. Kent tatmini değişkeninin en yüksek aracılık etkisinin, kapalı mekân yeterlik deneyimi alt boyutu ve sadakat arasında olduğu (β KMYD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Kent Sadakati = .324, $z = 5.589$, $p < .001$) ortaya çıkmıştır. Bunu, β KMYD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAI = .299, $z = 5.543$, $p < .001$ değerleriyle, kapalı mekân yeterlik deneyimi alt boyutu ve AAI arasında tatmin değişkeninin aracılık etkisi takip etmiştir. Kent tatminini en düşük aracılık etkisine sahip olduğu ilişkinin Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi ile yaşam doyumunu arasında olduğu (β KMND $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Yaşam Doyumu = .109, $z = 3.007$, $p < .001$) görülmüştür. Diğer taraftan Sosyal Etkileşim ve Sembolik Kapalı Mekân

Deneyimleri alt boyutu ile sadakat, AAİ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerde kent tatmininin istatistiksel olarak anlamlı aracılık etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Kapalı mekân kent deneyimlerinin alt boyutları ve kent tatmininin kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu üzerindeki toplam etkileri Tablo 4.132’de sunulmuştur.

Tablo 4.132. Kapalı Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek		
KMYD → Sadakat	0.468	0.086	0.300	0.635	0.350	0.2317	0.4686	5.467	< .001
KMYD → AAİ	0.409	0.088	0.236	0.582	0.320	0.1888	0.4509	4.632	< .001
KMYD → YD	0.404	0.097	0.214	0.594	0.317	0.1783	0.4567	4.163	< .001
SSKMD → Sadakat	-0.331	0.142	-0.610	-0.052	-0.211	-0.3890	-0.0323	-2.326	0.020
SSKMD → AAİ	-0.204	0.148	-0.494	0.085	-0.136	-0.3290	0.0574	-1.383	0.167
SSKMD → YD	-0.045	0.160	-0.359	0.269	-0.030	-0.2399	0.1803	-0.279	0.781
DKMD → Sadakat	0.290	0.121	0.053	0.528	0.213	0.0400	0.3870	2.398	0.016
DKMD → AAİ	0.298	0.117	0.069	0.526	0.229	0.0544	0.4030	2.553	0.011
DKMD → YD	0.221	0.129	-0.032	0.474	0.171	-0.0249	0.3671	1.716	0.086
KMND → Sadakat	0.458	0.073	0.316	0.601	0.412	0.2912	0.5338	6.315	< .001
KMND → AAİ	0.360	0.076	0.212	0.508	0.339	0.2035	0.4739	4.764	< .001
KMND → YD	0.103	0.091	-0.076	0.281	0.097	-0.0726	0.2668	1.126	0.260

Not: KMYD: Kapalı Mekân Yeterlik Deneyimi; SSKMD: Sosyal Etkileşim ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimi; DKMD: Duygusal Kapalı Mekân Deneyimleri; KNMD: Kapalı Mekân Nostalji Deneyimi; AAİ: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Kapalı mekan kent deneyimlerinin alt boyutlarının tümü (Sosyal Etkileşim ve Sembolik Kapalı Mekân Deneyimler hariç) ve kent tatmini, tüm yordanan sonuç değişkenlerinin önemli yordayıcı değişkenleridir. Özellikle de kapalı mekân kent deneyimi ve kent tatmini, kent sadakatının (β KMYD→Kent Sadakati = .350, $z = 5.467$, $p < .001$) ve AAİ’nin (β KMYD→AAİ = .320, $z = 4.632$, $p < .001$) önemli yordayıcı değişkenleridir.

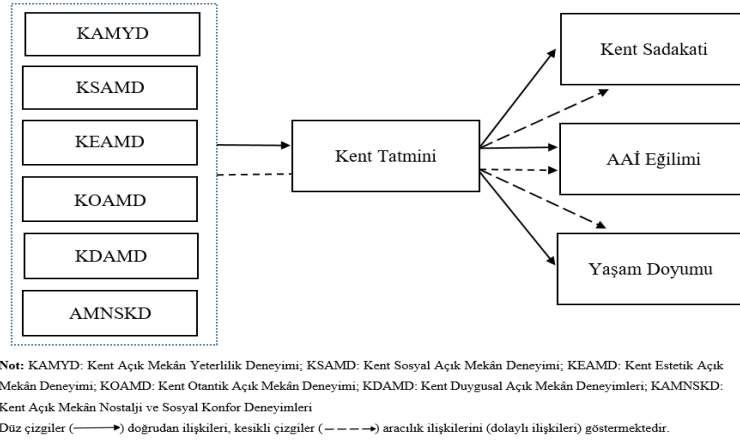
Kapalı mekân kent deneyimlerinin alt boyutları ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik önerilen yapısal modelin tahmin (yordama) yeteneğini ya da doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısı da kontrol edilmiştir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla 0.67, 0.33 ve 0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Nguyen-Phuoc vd., 2022). Tablo 4.133’de verilen tüm R^2 değerleri, önerilen modelin yüksek yordama doğruluğunu (Henseler vd., 2009) teyit etmektedir, denilebilir.

Tablo 4.133. Önerilen KMKD Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği

İçsel (Endojen) Yapı	R ²	Yordama Yeteneği
Kent Tatmini	.478	Orta
Kent Sadakati	.809	Önemli (Güçlü)
AAİ	.729	Önemli (Güçlü)
Yaşam Doyumu	.356	Orta

4.2.2.5. Açık Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutları İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler

Bir önceki aşamada kent açık mekân deneyimi ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik oluşturulan ikinci düzey yapısal model analizinden elde edilen bulgular; bu deneyim ile tüm içsel (endojen) değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, ayrıca kent tatmininin bu deneyim ile kent sadakati, kente yönelik AAİ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilere aracılık ettiğini ortaya koymuştur. Buna dayalı olarak, kentin açık mekân yeterlik deneyimi, sosyal açık mekan deneyimi, duygusal açık mekan deneyimi, açık mekan nostalji ve sosyal konfor deneyimi ve otantik açık mekan deneyimi alt boyutları ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilerin ayrıntılarını inceleyebilmek için ilgili değişkenleri içeren birinci düzey yapısal model test edilmiştir. Şekil 4.26’da sunulmuş olan bu yapısal model ile araştırma sorusu 10’a yanıt üretmek için H5 hipotez grubu ele alınmıştır.

Şekil 4.26. Kent Açık Mekân Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model

Birinci düzey yapısal denklik modeli sonuçlarını gösteren Tablo 4.134’te görüldüğü gibi, yapısal modelde önerilen doğrudan ilişkilere yönelik hipotezlerin bir kısmı, .05 anlamlılık düzeyinde ve .001 anlamlılık düzeyinde ampirik olarak desteklenirken, büyük çoğunluğu da

desteklenmemiş ve ilgili hipotezler reddedilmiştir. Kent tatmini açısından en yüksek doğrudan etkiye sahip açık mekân deneyimi yordayıcısının estetik açık mekân deneyimi (β EAMD $\rightarrow$ Tatmin = .251, $z = 4.166$, $p < .05$) olduğu anlaşılmaktadır, bunu açık mekan nostalji ve sosyal konfor deneyimi alt boyutu (β AMNSKD $\rightarrow$ Tatmin = .312, $z = 3.716$, $p < .001$) ve sosyal açık mekan deneyimi alt boyutu (β SAMD $\rightarrow$ Tatmin = .185, $z = 2.352$, $p < .001$) takip etmektedir. Kent açık mekân deneyimlerinin diğer alt boyutlarının ise tatmin üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığı görülmektedir. Yapısal model sonuçları, kent sadakati yordanan sonuç değişkeni ile kent açık mekan deneyim alt boyutlarından sadece açık mekan yeterliliği deneyimi (β AMYD $\rightarrow$ Sadakat = .813, $z = 15.965$, $p < .001$) arasında anlamlı ve pozitif yönlü doğrudan ilişkilerin varlığının .001 düzeyinde ampirik olarak desteklendiğine işaret ederken, diğer alt boyutlar ile arasındaki ilişkileri desteklememektedir. AAİ yordanan değişkeni açısından, açık mekân deneyimlerinin sırasıyla, sosyal açık mekân deneyimi (β SAMD $\rightarrow$ AAİ = .731, $z = 12.524$, $p < .001$), duygusal açık mekan deneyimi (β DAMD $\rightarrow$ AAİ = .169, $z = 2.392$, $p < .05$) ve açık mekan yeterlilik deneyimi (β AMYD $\rightarrow$ AAİ = .141, $z = 2.250$, $p < .05$) alt boyutları ile arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Ancak AAİ ile açık mekân deneyimlerinin diğer alt boyutları arasındaki ilişkiler desteklenmemiştir. Yaşam doyumu yordanan sonuç değişkeni açısından estetik açık mekan deneyimi arasındaki doğrudan ilişkinin .001 anlamlılık düzeylerinde ampirik olarak desteklendiği (β EAMD $\rightarrow$ Yaşam Doyumu = .433, $z = 6.231$, $p < .001$), ancak diğer açık mekan deneyimi alt boyutlarıyla arasındaki ilişkilerin anlamlı olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 4.134. Kent Açık Mekân Deneyimi Alt Boyutları Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H5 _{1a} :AMYD→Tatmin	0.1477	0.077	-0.004	0.30	0.127	-0.003	0.258	1.897	0.058	Red
H5 _{5a} :SAMD→Tatmin	0.2920	0.124	0.048	0.53	0.185	0.032	0.338	2.352	0.019	Kabul
H5 _{6a} :EAMD→Tatmin	0.4903	0.117	0.259	0.721	0.351	0.191	0.510	4.166	< .001	Kabul
H5 _{3a} :OAMD→Tatmin	0.0480	0.082	-0.114	0.210	0.042	-0.100	0.185	0.581	0.561	Red
H5 _{2a} :DAMD→Tatmin	-0.2385	0.137	-0.508	0.031	-0.193	-0.409	0.022	-1.735	0.083	Red
H5 _{4a} :AMNSKD→Tatmin	0.3860	0.103	0.182	0.589	0.312	0.151	0.473	3.716	< .001	Kabul
H5 _{1b} :AMYD→Sadakat	0.8473	0.053	0.743	0.951	0.813	0.744	0.881	15.965	< .001	Kabul
H5 _{5b} :SAMD→Sadakat	0.0536	0.054	-0.052	0.159	0.044	-0.043	0.132	0.989	0.323	Red
H5 _{6b} :EAMD→Sadakat	-0.1262	0.097	-0.316	0.064	-0.076	-0.191	0.038	-1.298	0.194	Red
H5 _{3b} :OAMD→Sadakat	0.0879	0.082	-0.074	0.250	0.060	-0.051	0.172	1.062	0.288	Red
H5 _{2b} :DAMD→Sadakat	-0.0242	0.052	-0.126	0.078	-0.020	-0.107	0.066	-0.465	0.642	Red
H5 _{4b} :AMNSKD→Sadakat	-0.0685	0.094	-0.253	0.116	-0.053	-0.197	0.090	-0.728	0.467	Red
H5 _{1d} :AMYD→AAİ	0.1821	0.080	0.023	0.340	0.141	0.021	0.261	2.250	0.024	Kabul
H5 _{5d} :SAMD→AAİ	0.7405	0.059	0.624	0.856	0.731	0.640	0.822	12.524	< .001	Kabul
H5 _{6d} :EAMD→AAİ	-0.0155	0.055	-0.124	0.093	-0.013	-0.106	0.079	-0.279	0.781	Red
H5 _{3d} :OAMD→AAİ	-0.0869	0.108	-0.299	0.125	-0.054	-0.187	0.078	-0.801	0.423	Red
H5 _{2d} :DAMD→AAİ	0.2397	0.100	0.043	0.436	0.169	0.031	0.307	2.392	0.017	Kabul
H5 _{4d} :AMNSKD→AAİ	0.0078	0.057	-0.104	0.120	0.006	-0.091	0.105	0.136	0.892	Red
H5 _{1f} :AMYD→YD	0.0474	0.114	-0.176	0.270	0.038	-0.140	0.216	0.416	0.677	Red
H5 _{5f} :SMAD→YD	0.0218	0.082	-0.139	0.183	0.017	-0.111	0.146	0.266	0.790	Red

H5 _{gf} : EAMD→ YD	0.4359	0.070	0.298	0.573	0.433	0.300	0.566	6.231	< .001	Kabul
H5 _{3f} : OAMD→ YD	0.1313	0.088	-0.042	0.305	0.112	-0.035	0.261	1.482	0.138	Red
H5 _{2f} : DAMD→ YD	0.2195	0.169	-0.113	0.552	0.138	-0.068	0.345	1.292	0.196	Red
H5 _{4f} : AMNSKD→YD	0.0984	0.129	-0.156	0.353	0.07009	-0.110	0.250	0.758	0.449	Red

$\chi^2(545) = 641.21, p = .003 < .01; \chi^2 / sd = 1.18; CFI_{robust} = 0.991; TLI_{robust} = 0.990; RMSEA_{robust} = 0.040$ (%95CI-L = 0.038, %95CI-U = 0.042); SRMR_{robust} = 0.046

Not: AMYD: Kent Açık Mekân Yeterlik Deneyimi; SAMD: Sosyal Açık Mekân Deneyimi; EAMD: Estetik Açık Mekân Deneyimi; OAMD: Otantik Açık Mekân Deneyimi; DAMD: Duygusal Açık Mekan Deneyimi; AMNSKD: Açık Mekan Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimi; AAİ: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.134'te görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için elde edilen $\chi^2(545) = 641.21, p = .003 < .01; \chi^2 / sd = 1.18; CFI_{robust} = 0.991; TLI_{robust} = 0.990; RMSEA_{robust} = 0.040$ (%95CI-L = 0.038, %95CI-U = 0.042); SRMR_{robust} = 0.046 uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, CFI $\geq .95$, TLI $\geq .95$, RMSEA $\leq .06$ ve SRMR $\leq .08$) dikkate alındığında, ölçüm modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

Açık Mekân Kent Deneyimlerinin alt boyutları ile Tatmin, Sadakat, AAİ ve Yaşam Doyumu arasındaki doğrudan ilişkilerden sonra, tatmin değişkeninin aracılık ettiği dolaylı ilişkiler incelenmiş ve bu ilişkilere yönelik hipotezlere ve buna ilişkin aracılık testi sonuçlarına Tablo 4.135'te yer verilmiştir.

Tablo 4.135. Açık Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol ilişkisi (Hipotezler)	Estimat e	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonu ç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H5 _{1c} :AMYD⇒Tatmin ⇒Sadakat	0.125	0.065	-0.003	0.254	0.104	-0.001	0.209	1.912	0.056	Red
H5 _{1c} :AMYD⇒Tatmin ⇒AAİ	0.109	0.059	-0.006	0.224	0.093	-0.003	0.190	1.866	0.062	Red
H5 _{1g} :AMYD⇒Tatmin ⇒YD	0.064	0.035	-0.004	0.132	0.055	-0.002	0.113	1.858	0.063	Red
H5 _{5c} :SAMD⇒Tatmin ⇒Sadakat	0.247	0.107	0.037	0.458	0.151	0.023	0.277	2.304	0.021	Kabul
H5 _{5c} :SAMD⇒Tatmin ⇒AAİ	0.216	0.093	0.034	0.398	0.136	0.022	0.248	2.328	0.020	Kabul
H5 _{5g} :SAMD⇒Tatmin ⇒YD	0.127	0.060	0.011	0.244	0.080	0.007	0.153	2.137	0.033	Kabul
H5 _{6c} :EAMD⇒Tatmin ⇒Sadakat	0.415	0.105	0.211	0.620	0.285	0.150	0.420	3.976	< .001	Kabul
H5 _{6c} :EAMD⇒Tatmin ⇒AAİ	0.363	0.088	0.191	0.535	0.257	0.140	0.373	4.131	< .001	Kabul
H5 _{6g} :EAMD⇒Tatmin ⇒YD	0.214	0.060	0.096	0.332	0.152	0.070	0.234	3.558	< .001	Kabul
H5 _{3c} :OAMD⇒Tatmin ⇒Sadakat	0.041	0.070	-0.097	0.178	0.035	-0.081	0.151	0.581	0.561	Red

H5 _{3e} :OAMD⇒Tatmin ⇒AAİ	0.036	0.061	-0.085	0.156	0.031	-0.073	0.136	0.580	0.562	Red
H5 _{3g} :OAMD⇒Tatmin ⇒YD	0.021	0.036	-0.049	0.091	0.018	-0.043	0.079	0.587	0.557	Red
H5 _{2c} :DAMD⇒Tatmin ⇒Sadakat	-0.202	0.116	-0.430	0.026	-0.157	-0.332	0.018	-1.737	0.082	Red
H5 _{2e} :DAMD⇒Tatmin ⇒AAİ	-0.177	0.102	-0.377	0.024	-0.142	-0.300	0.017	-1.725	0.084	Red
H5 _{2g} :DAMD⇒Tatmin ⇒YD	-0.104	0.061	-0.224	0.016	-0.084	-0.179	0.011	-1.705	0.088	Red
H5 _{4c} :AMNSKD⇒Tat min⇒Sadakat	0.327	0.086	0.159	0.495	0.254	0.126	0.381	3.816	< .001	Kabul
H5 _{4e} :AMNSKD⇒Tat min⇒AAİ	0.286	0.081	0.127	0.445	0.228	0.104	0.352	3.521	< .001	Kabul
H5 _{4g} :AMNSKD⇒Tat min⇒YD	0.168	0.053	0.065	0.271	0.135	0.053	0.217	3.201	0.001	Kabul

Not: KAMD: Kent Açık Mekân Yeterlik Deneyimi; SAMD: Sosyal Açık Mekân Deneyimi; EAMD: Estetik Açık Mekân Deneyimi; OAMD: Otantik Açık Mekân Deneyimi; DAMD: Duygusal Açık Mekan Deneyimi; AMNSKD: Açık Mekan Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimi; AAİ: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.135'ten izlenebileceği üzere, yol katsayılarının yarısı .001 ve .05 anlamlılık düzeyinde ampirik olarak doğrulanırken, diğer yarısında sonuçlar aracılık hipotezlerini desteklememektedir. Kent tatmini değişkeninin en yüksek aracılık etkisinin, estetik açık mekan deneyimi ve sadakat arasında olduğu (β EAMD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Kent Sadakati = .285, $z = 3.976$, $p < .001$) ortaya çıkmıştır. Bunu, β EAMD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAİ = .257, $z = 4.131$, $p < .001$ değerleriyle, estetik açık mekan deneyimi ve AAİ arasında tatmin değişkeninin aracılık etkisi takip etmiştir. Sonrasında açık mekan nostalji ve sosyal konfor deneyimi ve sadakat arasında (β AMNSKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Kent Sadakati = .254, $z = 3.816$, $p < .001$) tatmin değişkeninin aracılık etkisi gelmektedir. Kent tatmininin en düşük aracılık etkisine sahip olduğu ilişkinin sosyal açık mekan deneyimi ve yaşam doyumu arasında (β SAMD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Yaşam Doyumu = .080, $z = 2.137$, $p < .05$) olduğu görülmüştür. Ayrıca, kent tatmininin, sosyal açık mekan deneyimi ile sadakat ve AAİ arasındaki ilişkilere; estetik açık mekan deneyimi ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilere; açık mekan nostalji ve sosyal konfor deneyimi ile AAİ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilere düşük düzeyde de olsa pozitif yönlü anlamlı aracılık etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan kent açık mekan yeterlilik deneyiminin, duygusal açık mekân deneyimlerinin ve otantik açık mekan deneyimlerinin sadakat, AAİ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerde kent tatmininin istatistiksel olarak anlamlı aracılık etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Açık mekân kent deneyimlerinin alt boyutları ve kent tatmininin kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu üzerindeki toplam etkileri Tablo 4.136'da sunulmuştur.

Tablo 4.136. Açık Mekân Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek		
KAMD → Sadakat	0.179	0.080	0.021	0.336	0.148	0.019	0.2775	2.223	0.026
KAMD → AAI	0.094	0.076	-0.056	0.244	0.080	-0.047	0.2082	1.230	0.219
KAMD → YD	0.196	0.094	0.012	0.379	0.168	0.011	0.3251	2.091	0.036
SAMD → Sadakat	0.121	0.136	-0.146	0.388	0.074	-0.089	0.2367	0.889	0.374
SAMD → AAI	0.129	0.134	-0.134	0.392	0.081	-0.084	0.2466	0.963	0.335
SAMD → YD	0.347	0.174	0.006	0.688	0.219	0.008	0.4289	1.993	0.046
EAMD → Sadakat	0.503	0.119	0.270	0.736	0.346	0.190	0.5009	4.234	< .001
EAMD → AAI	0.603	0.130	0.347	0.858	0.426	0.254	0.5981	4.627	< .001
EAMD → YD	0.312	0.132	0.054	0.571	0.222	0.041	0.4027	2.365	0.018
OAMD → Sadakat	0.016	0.089	-0.158	0.191	0.014	-0.133	0.1619	0.185	0.853
OAMD → AAI	0.043	0.080	-0.114	0.201	0.038	-0.099	0.1752	0.540	0.589
OAMD → YD	-0.075	0.097	-0.265	0.116	-0.066	-0.232	0.1018	-0.767	0.443
DAMD → Sadakat	-0.271	0.156	-0.576	0.035	-0.211	-0.446	0.0253	-1.735	0.083
DAMD → AAI	-0.129	0.154	-0.431	0.173	-0.103	-0.345	0.1382	-0.838	0.402
DAMD → YD	0.220	0.224	-0.218	0.658	0.258	-0.105	0.6227	0.984	0.325
AMNSKD → Sadakat	0.509	0.119	0.276	0.742	0.395	0.223	0.5669	4.284	< .001
AMNSKD → AAI	0.308	0.106	0.100	0.516	0.246	0.081	0.4103	2.903	0.004
AMNSKD → YD	0.150	0.135	-0.114	0.415	0.121	-0.092	0.3343	1.116	0.264

Not: KAMD: Kent Açık Mekân Yeterlik Deneyimi; SAMD: Sosyal Açık Mekân Deneyimi; EAMD: Estetik Açık Mekân Deneyimi; OAMD: Otantik Açık Mekân Deneyimi; DAMD: Duyusal Açık Mekan Deneyimi; AMNSKD: Açık Mekan Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimi; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yükü); p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.136'dan açık mekân kent deneyimlerinin estetik açık mekân deneyimi alt boyutu ve kent tatmini, tüm yordanan sonuç değişkenlerinin önemli yordayıcı değişkenleri olduğu, özellikle de bu iki yordayıcı değişkenin kent sadakatının (β EAMD → Kent Sadakati = .346, $z = 4.234$, $p < .001$) ve AAI'nin (β EAMD → AAI = .426, $z = 4.627$, $p < .001$) önemli yordayıcı değişkenleri olduğu görülmektedir. Ayrıca açık mekan nostalji ve sosyal konfor deneyim alt boyutu ve kent tatmini de benzer şekilde sadakat (β AMNSKD → Kent Sadakati = .395, $z = 4.284$, $p < .001$) ve AAI'nin (β AMNSKD → AAI = .246, $z = 2.903$, $p < .001$) önemli yordayıcı değişkenleridir.

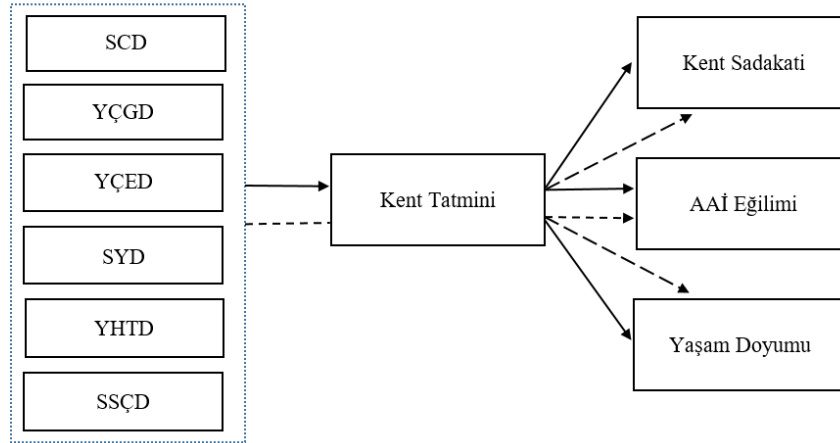
Açık mekân kent deneyimlerinin alt boyutları ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik önerilen yapısal modelin tahmin (yordama) yeteneğini ya da doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısı da kontrol edilmiştir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla 0.67, 0.33 ve 0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Nguyen-Phuoc vd., 2022). Tablo 4.137'de verilen tüm R^2 değerleri, önerilen modelin yüksek yordama doğruluğunu (Henseler vd., 2009) teyit etmektedir, denilebilir.

Tablo 4.137. Önerilen AMKD Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği

İçsel (Endojen) Yapı	R ²	Yordama Yeteneği
Kent Tatmini	.529	Orta
Kent Sadakati	.794	Önemli (Güçlü)
AAİ	.729	Önemli (Güçlü)
Yaşam Doyumu	.370	Orta

4.2.2.6. Kent Sosyal Çevre Deneyim Alt Boyutları İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler

Bir önceki aşamada kent sosyal çevre deneyimi ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik oluşturulan ikinci düzey yapısal model analizinden elde edilen bulgular; bu deneyim ile tüm içsel (endojen) değişkenler arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, ayrıca kent tatmininin bu deneyim ile kent sadakati, kente yönelik AAİ ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilere aracılık ettiğini ortaya koymuştur. Buna dayalı olarak, sosyal canlılık, yakın çevre geliştirme, sosyal yabancılık, yakın çevre etkileşimi, sosyal sembolik ve yerel halk tutumu alt boyutları ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilerin ayrıntılarını inceleyebilmek için ilgili değişkenleri içeren birinci düzey yapısal model test edilmiştir. Şekil 4.27’de sunulmuş olan bu yapısal model ile araştırma sorusu 11’e yanıt üretmek için H6 hipotez grubu ele alınmıştır.

Not: SCD: Sosyal Canlılık Deneyimi; YÇGD: Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi; YÇED: Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi; SYD: Sosyal Yabancılık Deneyimi; YHTD: Yerel Halk Tutumu Deneyimi; SSÇD: Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi
Düz çizgiler (→) doğrudan ilişkileri, kesikli çizgiler (---→) aracılık ilişkilerini (dolaylı ilişkileri) göstermektedir.

Şekil 4.27. Kent Sosyal Çevre Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model

Birinci düzey yapısal denklik modeli sonuçlarını gösteren Tablo 4.138’de görüldüğü gibi, yapısal modelde önerilen doğrudan ilişkilere yönelik hipotezlerin büyük çoğunluğu

desteklenmemiş ve ilgili hipotezler reddedilmiştir. Buna göre sosyal canlılık deneyimi, sosyal yabancılık deneyimi ve sembolik sosyal çevre deneyimi kent tatmini arasında anlamlı doğrudan ilişkiler tespit edilmiştir. Ayrıca sembolik sosyal çevre deneyimi ile sadakat arasında, yakın çevre geliştirme deneyimi ile AAİ arasında ve sosyal canlılık deneyimi ile yaşam doyumu arasında da anlamlı ilişkiler olduğu anlaşılmaktadır. Kent tatmini açısından sembolik sosyal çevre deneyimi yordayıcısının (β SSÇD→Tatmin = .527, $z = 5.817$, $p < .001$) en yüksek etkiye sahip olduğu; sosyal canlılık deneyimi yordayıcısının görece düşük de olsa (β SCD→Tatmin = .230, $z = 4.228$, $p < .001$) kent tatmini üzerinde doğrudan etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Sembolik sosyal çevre deneyimi ile kent sadakati arasında görece orta düzeyde (β SSÇD →Sadakat = .327, $z = 5.095$, $p < .001$) anlamlı doğrudan bir ilişki gözlenmektedir.

Tablo 4.138. Kent Sosyal Çevre Deneyimi Alt Boyutları Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H6 _{1a} :SCD→Tatmin	0.270	0.063	0.144	0.395	0.230	0.125	0.335	4.228	< .001	Kabul
H6 _{2a} :YÇGD→Tatmin	0.132	0.069	-0.004	0.268	0.115	-0.003	0.234	1.895	0.058	Red
H6 _{3a} :YÇED→Tatmin	0.082	0.089	-0.092	0.257	0.061	-0.068	0.191	0.922	0.357	Red
H6 _{3a} :SYD→Tatmin	0.075	0.033	0.009	0.142	0.081	0.0132	0.149	2.247	0.025	Kabul
H6 _{5a} :YHTD→Tatmin	-0.091	0.091	-0.269	0.087	-0.079	-0.235	0.076	-0.997	0.319	Red
H6 _{6a} :SSÇD→Tatmin	0.606	0.104	0.402	0.810	0.527	0.362	0.692	5.817	< .001	Kabul
H6 _{1b} :SCD→Sadakat	-0.024	0.046	-0.115	0.065	-0.020	-0.093	0.053	-0.539	0.590	Red
H6 _{2b} :YÇGD→Sadakat	-0.042	0.048	-0.136	0.051	-0.035	-0.114	0.043	-0.885	0.376	Red
H6 _{3b} :YÇED→Sadakat	0.124	0.066	-0.004	0.254	0.088	-0.002	0.180	1.886	0.059	Red
H6 _{3b} :SYD→Sadakat	0.045	0.025	-0.004	0.094	0.046	-0.003	0.096	1.799	0.072	Red
H6 _{5b} :YHTD→Sadakat	-0.089	0.063	-0.213	0.033	-0.075	-0.178	0.028	-1.423	0.155	Red
H6 _{6b} :SSÇD→Sadakat	0.394	0.077	0.242	0.545	0.327	0.203	0.451	5.095	< .001	Kabul
H6 _{1d} :SCD→AAİ	0.115	0.059	-9.89e	0.231	0.097	-8.32e	0.195	1.943	0.052	Red
H6 _{2d} :YÇGD→AAİ	0.135	0.064	0.009	0.261	0.117	0.008	0.226	2.114	0.035	Kabul
H6 _{3d} :YÇED→AAİ	-0.074	0.087	-0.245	0.096	-0.055	-0.181	0.071	-0.857	0.392	Red
H6 _{3d} :SYD→AAİ	-0.011	0.031	-0.072	0.050	-0.012	-0.077	0.053	-0.363	0.717	Red
H5 _{5d} :YHTD→AAİ	-0.056	0.075	-0.204	0.092	-0.048	-0.177	0.080	-0.739	0.460	Red
H5 _{6d} :SSÇD→AAİ	0.152	0.091	-0.026	0.330	0.131	-0.021	0.284	1.673	0.094	Red
H6 _{1f} :SCD→YD	0.198	0.077	0.046	0.350	0.170	0.042	0.297	2.566	0.010	Kabul
H6 _{2f} :YÇGD→YD	0.024	0.088	-0.148	0.196	0.021	-0.129	0.172	0.278	0.781	Red
H6 _{3f} :YÇED→YD	0.137	0.119	-0.095	0.371	0.102	-0.071	0.277	1.159	0.247	Red
H6 _{3f} :SYD→YD	-0.065	0.044	-0.151	0.020	-0.070	-0.162	0.021	-1.488	0.137	Red
H6 _{5f} :YHTD→YD	-0.116	0.121	-0.354	0.122	-0.102	-0.312	0.108	-0.955	0.340	Red
H6 _{6f} :SSÇA→YD	0.066	0.132	-0.192	0.325	0.058	-0.168	0.284	0.503	0.615	Red

$\chi^2(449) = 449.48$, $p = .485 > .05$; $\chi^2 / sd = 1.00$; CFI_{robust} = 0.992; TLI_{robust} = 0.991; RMSEA_{robust} = 0.036 (%95CI-L = 0.034, %95CI-U = 0.038); SRMR_{robust} = 0.043

Not: SCD: sosyal canlılık deneyimi, YÇGD: yakın çevre geliştirme deneyimi, YÇED: yakın çevre etkileşimi deneyimi; SYD: sosyal yabancılık deneyimi, YHTD: yerel halk tutum deneyimi ve SSÇD: sosyal sembolik çevre deneyimi; AAİ: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.138’de görüldüğü üzere, bu

ölçüm modeli için elde edilen χ^2 (449) = 449.48, $p = .485 > .05$; $\chi^2 / sd = 1.00$; $CFI_{robust} = 0.992$; $TLI_{robust} = 0.991$; $RMSEA_{robust} = 0.036$ (%95CI-L = 0.034, %95CI-U = 0.038); $SRMR_{robust} = 0.043$ uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, $CFI \geq .95$, $TLI \geq .95$, $RMSEA \leq .06$ ve $SRMR \leq .08$) dikkate alındığında, ölçüm modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

Sosyal Çevre Kent Deneyimlerinin alt boyutları ile Tatmin, Sadakat, AAİ ve Yaşam Doyumu arasındaki doğrudan ilişkilerden sonra, tatmin değişkeninin aracılık ettiği dolaylı ilişkiler incelenmiş ve bu ilişkilere yönelik hipotezlere ve buna ilişkin aracılık testi sonuçlarına Tablo 4.139’da yer verilmiştir.

Tablo 4.139. Sosyal Çevre Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol ilişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H6 _{1c} : SCD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.188	0.048	0.094	0.283	0.154	0.077	0.229	3.913	< .001	Kabul
H6 _{1e} : SCD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.185	0.046	0.094	0.276	0.157	0.080	0.233	3.981	< .001	Kabul
H6 _{1g} : SCD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.115	0.033	0.051	0.180	0.099	0.044	0.153	3.523	< .001	Kabul
H6 _{2c} : YÇGD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.092	0.048	-0.003	0.187	0.077	-0.002	0.156	1.905	0.057	Red
H6 _{2e} : YÇGD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.090	0.048	-0.004	0.185	0.078	-0.003	0.159	1.868	0.062	Red
H6 _{2g} : YÇGD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.056	0.033	-0.007	0.120	0.050	-0.005	0.105	1.735	0.083	Red
H6 _{4c} : YÇED $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.057	0.063	-0.065	0.180	0.041	-0.045	0.127	0.919	0.358	Red
H6 _{4e} : YÇED $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.056	0.061	-0.064	0.177	0.042	-0.046	0.130	0.919	0.358	Red
H6 _{4g} : YÇED $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.035	0.038	-0.040	0.111	0.026	-0.029	0.082	0.916	0.360	Red
H6 _{3c} : SYD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.053	0.024	0.005	0.100	0.054	0.007	0.101	2.177	0.029	Kabul
H6 _{3e} : SYD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.052	0.024	0.006	0.098	0.055	0.007	0.102	2.198	0.028	Kabul
H6 _{3g} : SYD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.032	0.016	0.001	0.063	0.035	0.002	0.067	2.053	0.040	Kabul
H6 _{5c} : YHTD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	-0.063	0.063	-0.188	0.061	-0.053	-0.157	0.050	-1.000	0.317	Red
H6 _{5e} : YHTD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	-0.062	0.063	-0.185	0.061	-0.054	-0.160	0.052	-0.993	0.321	Red
H6 _{5g} : YHTD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	-0.039	0.040	-0.118	0.040	-0.034	-0.103	0.035	-0.962	0.336	Red
H6 _{6c} : SSÇD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.423	0.075	0.276	0.569	0.352	0.239	0.464	5.661	< .001	Kabul
H6 _{6e} : SSÇD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.415	0.077	0.265	0.565	0.358	0.237	0.478	5.421	< .001	Kabul
H6 _{6g} : SSÇD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.259	0.069	0.124	0.394	0.226	0.111	0.341	3.772	< .001	Kabul

Not: SCD: sosyal canlılık deneyimi, YÇGD: yakın çevre geliştirme deneyimi, YÇED: yakın çevre etkileşimi deneyimi; SYD: sosyal yabancılık deneyimi, YHTD: yerel halk tutum deneyimi ve SSÇD: sosyal sembolik çevre deneyimi; AAİ: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüklü); p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.139'dan izlenebileceği üzere, yol katsayılarının yarısında sonuçlar, aracılık hipotezlerini desteklerken, yarısında desteklenmemektedir. Kent tatmininin aracılık etkisinin sosyal canlılık deneyimi, sosyal yabancılık deneyimi ve sosyal sembolik çevre deneyimi alt boyutları açısından istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Buna göre kent tatmininin en yüksek aracılık etkisine sahip olduğu alt boyutun, sosyal sembolik çevre deneyimi alt boyutu olduğu görülmektedir. Kent tatmini, sırasıyla β SSÇD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAİ = .358, $z = 5.421$, $p < .001$ ve β SSÇD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Sadakat = .352, $z = 5.661$, $p < .001$ değerleri ile sosyal sembolik çevre deneyimi alt boyutu ile AAİ ve Sadakat arasındaki ilişkide önemli bir aracılık etkisine sahiptir. Benzer sonuçlar, sosyal canlılık alt boyutu için de geçerlidir. Sosyal canlılık deneyim alt boyutu açısından, kent tatmini, sosyal canlılık deneyim ile AAİ arasındaki ilişkide en yüksek (β SCD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAİ = .157, $z = 3.981$, $p < .001$) aracılık etkisine sahiptir. Bunu β SCD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Sadakat = .154, $z = 3.913$, $p < .001$ ile sosyal canlılık ve sadakat ilişkisi arasındaki aracılık etkisi takip etmektedir. Diğer taraftan sosyal canlılık deneyimi alt boyutu ve sosyal sembolik çevre deneyimi alt boyutu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkilerde, kent deneyiminin düşük de olsa bir aracılık etkisine sahip olduğu görülmektedir (β SCD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ YD = .099, $z = 3.523$, $p < .001$ ve β SSÇD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ YD = .226, $z = 3.772$, $p < .001$). Ayrıca sosyal yabancılık deneyimi alt boyutu ile Sadakat, AAİ ve Yaşam Doyumu arasındaki ilişkilerde düşük de olsa kent deneyiminin istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğu da elde edilen sonuçlar arasındadır (β SYD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Sadakat = .054, $z = 2.177$, $p < .05$; β SYD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAİ = .055, $z = 2.198$, $p < .05$; β SYD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ YD = .035, $z = 2.053$, $p < .05$). Ancak, yakın çevre geliştirme, yakın çevre etkileşimi ve yerel halk tutumu alt boyutlarının sadakat, AAİ ve yaşam doyumu ile ilişkilerinde kent tatmininin istatistiksel olarak anlamlı aracılık etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Sosyal çevre kent deneyimlerinin alt boyutları ve kent tatmininin kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu üzerindeki toplam etkileri Tablo 4.140'da sunulmuştur.

Tablo 4.140. Sosyal Çevre Kent Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek		
SCD $\rightarrow$ Sadakat	0.164	0.064	0.039	0.289	0.134	0.031	0.235	2.564	0.010
SCD $\rightarrow$ AAİ	0.300	0.072	0.160	0.440	0.254	0.136	0.372	4.194	< .001
SCD $\rightarrow$ YD	0.314	0.080	0.157	0.471	0.269	0.138	0.400	3.911	< .001
YÇGD $\rightarrow$ Sadakat	0.050	0.068	-0.084	0.184	0.041	-0.070	0.153	0.725	0.468
YÇGD $\rightarrow$ AAİ	0.226	0.078	0.073	0.379	0.196	0.064	0.327	2.896	0.004

YÇGD → YD	0.081	0.089	-0.094	0.255	0.071	-0.082	0.224	0.909	0.364
YÇED → Sadakat	0.182	0.092	0.002	0.362	0.129	0.003	0.255	1.986	0.047
YÇED → AAI	-0.018	0.103	-0.221	0.184	-0.014	-0.162	0.135	-0.177	0.859
YÇED → YD	0.173	0.120	-0.062	0.408	0.129	-0.045	0.304	1.445	0.148
SYD → Sadakat	0.098	0.036	0.028	0.169	0.101	0.032	0.169	2.741	0.006
SYD → AAI	0.041	0.040	-0.037	0.118	0.043	-0.039	0.125	1.019	0.308
SYD → YD	-0.033	0.047	-0.125	0.059	-0.036	-0.134	0.062	-0.707	0.480
YHTD → Sadakat	-0.153	0.093	-0.336	0.030	-0.128	-0.281	0.025	-1.639	0.101
YHTD → AAI	-0.118	0.094	-0.302	0.065	-0.103	-0.261	0.056	-1.263	0.207
YHTD → YD	-0.155	0.119	-0.389	0.079	-0.136	-0.343	0.070	-1.297	0.195
SSÇD → Sadakat	0.817	0.104	0.614	1.020	0.679	0.526	0.831	7.873	< .001
SSÇD → AAI	0.567	0.107	0.358	0.776	0.489	0.320	0.657	5.324	< .001
SSÇD → YD	0.325	0.112	0.105	0.546	0.284	0.093	0.475	2.895	0.004

Not: SCD: sosyal canlılık deneyimi, YÇGD: yakın çevre geliştirme deneyimi, YÇED: yakın çevre etkileşimi deneyimi; SYD: sosyal yabancılaşma deneyimi, YHTD: yerel halk tutum deneyimi ve SSÇD: sosyal sembolik çevre deneyimi; AAI: Ağızdan Ağıza İletişim; YD: Yaşam Doyumu; Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüklü); p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.140'dan, sosyal çevre kent deneyimlerinin sosyal canlılık mekân deneyimi alt boyutu ve kent tatmininin, AAI ve yaşam doyumu değişkenlerinin önemli yordayıcı değişkenleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda bu iki yordayıcı değişkenin AAI'nin (β SCD→Kent AAI = .254, $z = 4.194$, $p < .001$) ve yaşam doyumunun (β SCD→YD = .269, $z = 3.911$, $p < .001$) önemli yordayıcı değişkenleri olduğu görülmektedir. Ayrıca sosyal sembolik çevre deneyim alt boyutu ve kent tatmini, benzer şekilde sadakat (β SSÇD →Kent Sadakati = .679, $z = 7.873$, $p < .001$), AAI'nin (β SSÇD →AAI = .489, $z = 5.324$, $p < .001$) ve yaşam doyumunun (β SSÇD →AAI = .284, $z = 2.895$, $p < .05$) önemli yordayıcı değişkenleridir. Bunun dışında yakın çevre geliştirme deneyimi ve kent tatmininin AAI'nin (β YÇGD →AAI = .196, $z = 2.896$, $p < .05$) önemli yordayıcı değişkenleri olduğu görülmektedir.

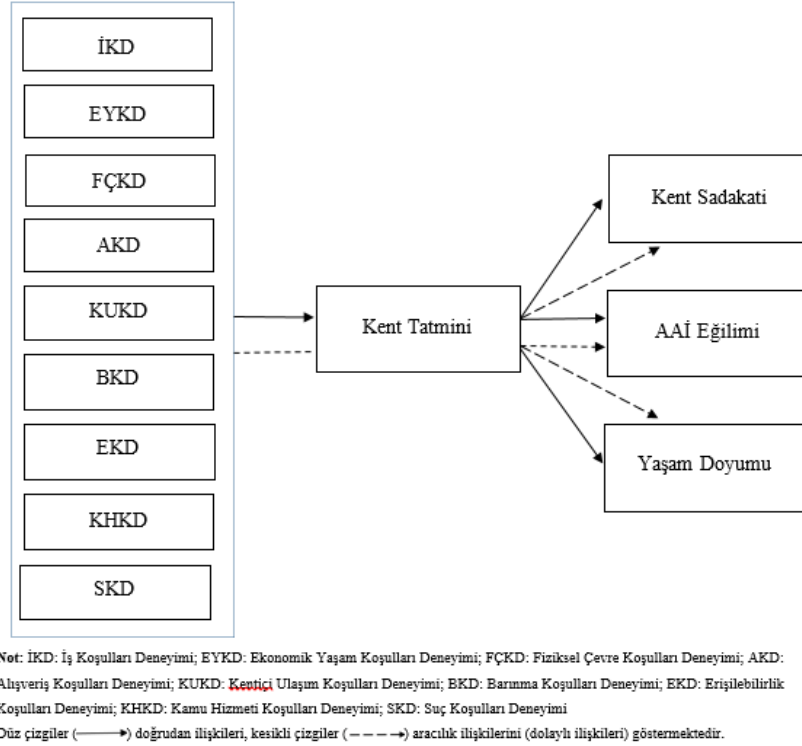
Sosyal çevre kent deneyimlerinin alt boyutları ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik önerilen yapısal modelin tahmin (yordama) yeteneğini ya da doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısı da kontrol edilmiştir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla 0.67, 0.33 ve 0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Nguyen-Phuoc vd., 2022). Tablo 4.141'de verilen tüm R^2 değerleri, önerilen modelin yüksek yordama doğruluğunu (Henseler vd., 2009) teyit etmektedir, denilebilir.

Tablo 4.141. Önerilen AMKD Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği

İçsel (Endojen) Yapı	R^2	Yordama Yeteneği
Kent Tatmini	.598	Orta
Kent Sadakati	.832	Önemli (Güçlü)
AAI	.735	Önemli (Güçlü)
Yaşam Doyumu	.373	Orta

4.2.2.7. İşlevsel Kent Özelliklerine Yönelik Deneyimler İle Kilit Tutum ve Davranış Eğilimleri Arasındaki İlişkiler

İşlevsel kent özelliklerine yönelik deneyim ölçeğinin boyutları ayrık olduğundan, başka bir ifadeyle farklı yapıları ölçtüğünden ve toplanabilirlik özelliğine sahip olmadığından ikinci düzey yapısal modele dahil edilmemiştir. İşlevsel kent özellikleri olan iş koşulları, ekonomik yaşam koşulları, fiziksel çevre koşulları, alışveriş koşulları, kentiçi ulaşım koşulları, barınma koşulları, erişilebilirlik koşulları, kamu hizmeti koşulları, suç koşulları olmak üzere dokuz ayrı yapı açısından birinci düzey YEM analizleri yürütülmüştür. Şekil 4.28’de sunulmuş olan yapısal model ile araştırma sorusu 12’e yanıt üretmek için H7 hipotez grubu ele alınmıştır.

Şekil 4.28. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimine İlişkin Önerilen Birinci Düzey Kavramsal Model

Tablo 4.142. İşlevsel Kent Özellikleri Birinci Düzey Yapısal Modele İlişkin Doğrudan Etki (İlişki) Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimat e	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H7 _{1a} :İKD→Tatmin	0.314	0.085	0.146	0.482	0.255	0.119	0.390	36.730	< .001	Kabul
H7 _{2a} :EKD→Tatmin	0.056	0.084	-0.109	0.222	0.040	-0.078	0.159	0.662	0.508	Red
H7 _{3a} :FÇKD→Tatmin	0.177	0.125	-0.068	0.422	0.125	-0.049	0.300	14.111	0.158	Red
H7 _{4a} :AKD→Tatmin	0.172	0.160	-0.142	0.488	0.127	-0.104	0.359	10.755	0.282	Red
H7 _{5a} :UKD→Tatmin	-0.186	0.118	-0.418	0.046	-0.137	-0.307	0.033	-15.701	0.116	Red
H7 _{6a} :BKD→Tatmin	-0.057	0.088	-0.229	0.115	-0.038	-0.151	0.075	-0.649	0.516	Red
H7 _{7a} :ErKD→Tatmin	0.175	0.077	0.024	0.326	0.144	0.023	0.265	22.764	0.023	Kabul

H7 _{8a} :KHKD→Tatmin	0.493	0.100	0.296	0.690	0.343	0.213	0.474	49.155	<.001	Kabul
H7 _{9a} :SKD→Tatmin	-0.136	0.059	-0.252	-0.021	-0.104	-0.192	-0.017	-23.152	0.021	Kabul
H7 _{1b} :İKD→Sadakat	0.936	0.056	0.825	10.47	0.869	0.797	0.941	165.517	<.001	Kabul
H7 _{2b} :EKD→Sadakat	-0.011	0.062	-0.133	0.110	-0.008	-0.100	0.083	-0.185	0.853	Red
H7 _{3b} :FÇKD→Sadakat	0.020	0.064	-0.106	0.147	0.013	-0.071	0.098	0.3173	0.751	Red
H7 _{4b} :AKD→Sadakat	-0.051	0.102	-0.252	0.150	-0.033	-0.165	0.098	-0.497	0.619	Red
H7 _{5b} :UKD→Sadakat	0.282	0.132	0.023	0.541	0.192	0.018	0.367	21.362	0.033	Kabul
H7 _{6b} :BKD→Sadakat	0.157	0.094	-0.026	0.341	0.107	-0.016	0.232	16.778	0.093	Red
H7 _{7b} :ErKD→Sadakat	-0.040	0.068	-0.175	0.094	-0.025	-0.108	0.058	-0.588	0.556	Red
H7 _{8b} :KHKD→Sadakat	-0.147	0.061	-0.268	-0.026	-0.112	-0.204	-0.021	-23.896	0.017	Kabul
H7 _{9b} :SKD→Sadakat	-0.204	0.080	-0.361	-0.047	-0.132	-0.232	-0.031	-25.522	0.011	Kabul
H7 _{1d} :İKD→AAİ	0.051	0.045	-0.037	0.140	0.036	-0.026	0.100	11.367	0.256	Red
H7 _{2d} :EKD→AAİ	0.786	0.058	0.671	0.900	0.760	0.673	0.848	134.752	<.001	Kabul
H7 _{3d} :FÇKD→AAİ	0.047	0.098	-0.145	0.241	0.037	-0.114	0.189	0.484	0.628	Red
H7 _{4d} :AKD→AAİ	-0.033	0.071	-0.173	0.105	-0.023	-0.120	0.073	-0.473	0.636	Red
H7 _{5d} :UKD→AAİ	0.032	0.102	-0.169	0.234	0.022	-0.116	0.160	0.317	0.751	Red
H7 _{6d} :BKD→AAİ	0.132	0.140	-0.142	0.407	0.094	-0.100	0.289	0.945	0.345	Red
H7 _{7d} :ErKD→AAİ	0.151	0.094	-0.033	0.336	0.108	-0.023	0.239	16.069	0.108	Red
H7 _{8d} :KHKD→AAİ	-0.084	0.073	-0.229	0.060	-0.054	-0.146	0.038	-11.467	0.251	Red
H7 _{9d} :SKD→AAİ t	-0.097	0.068	-0.230	0.035	-0.077	-0.183	0.028	-14.332	0.152	Red
H7 _{1f} :İKD→YD	-0.002	0.086	-0.171	0.166	-0.001	-0.115	0.112	-0.0314	0.975	Red
H7 _{2f} :EKD→YD	0.092	0.048	-0.002	0.186	0.068	-0.002	0.139	19.071	0.057	Red
H7 _{3f} :FÇKD→YD	0.295	0.068	0.162	0.429	0.299	0.162	0.435	43.325	<.001	Kabul
H7 _{4f} :AKD→YD	0.129	0.100	-0.067	0.327	0.106	-0.055	0.268	12.876	0.198	Red
H7 _{5f} :UKD→YD	0.101	0.100	-0.094	0.298	0.074	-0.069	0.218	10.137	0.311	Red
H7 _{6f} :BKD→YD	0.040	0.162	-0.277	0.358	0.029	-0.199	0.257	0.249	0.803	Red
H7 _{7f} :ErKD→YD	0.110	0.198	-0.279	0.500	0.082	-0.206	0.371	0.556	0.578	Red
H7 _{8f} :KHKD→YD	-0.176	0.164	-0.497	0.145	-0.131	-0.370	0.107	-10.758	0.282	Red
H7 _{9f} :SKD→YD	-0.119	0.107	-0.090	0.328	0.080	-0.060	0.220	11.135	0.265	Red

$\chi^2 (3002) = 3087.6, p = .135 > .05; \chi^2 / sd = 1.03; CFI_{robust} = 0.989; TLI_{robust} = 0.988; RMSEA_{robust} = 0.035$ (%95CI-L = 0.034, %95CI-U = 0.036); SRMR_{robust} = 0.047

Not: İKD: iş koşulları, EDK: ekonomik yaşam koşulları, FÇKD: fiziksel çevre koşulları, AKD: alışveriş koşulları, UKD: kentiçi ulaşım koşulları, BKD: barınma koşulları, ErKD: erişilebilirlik koşulları, KHKD: kamu hizmeti koşulları, SKD: suç koşulları
Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Birinci düzey yapısal denklik modeli sonuçlarını gösteren Tablo 4.142’de görüldüğü gibi, yapısal modelde önerilen doğrudan ilişkilere yönelik hipotezlerin büyük çoğunluğu desteklenmemiş ve ilgili hipotezler reddedilmiştir. Buna göre kentin iş koşulları deneyimleri ile tatmin (β İKD→Tatmin = .255, $z = 36.730, p < .001$) ve sadakat (β İKD→Sadakat = .869, $z = 165.517, p < .001$) arasında anlamlı doğrudan ilişkiler tespit edilmiştir. Kentin kamu hizmeti koşulları deneyimleri ile tatmin arasında (β KHKD→Tatmin = .343, $z = 49.155, p < .001$) ve sadakat arasında (β KHKD→Sadakat = -.112, $z = -23.896, p < .05$); kentin ekonomik yaşam koşulları ile AAİ arasında (β EKD→AAİ = .760, $z = 134.752, p < .001$) ve kentin fiziksel çevre koşulları ile yaşam doyumu (β FÇD→YD = .299, $z = 43.325, p < .001$) arasında da anlamlı doğrudan ilişkiler tespit edilmiştir. Ayrıca kentin suç koşulları ile tatmin arasında (β SKD→Tatmin = -.104, $z = -23.152, p < .05$) ve sadakat arasında (β SKD→Sadakat = -.132, $z = -25.522, p < .05$) arasında da istatistiksel olarak anlamlı doğrudan ilişkiler olduğu görülmektedir. Son olarak β ErKD→Tatmin = .144, $z = 22.764, p < .05$; β UKD→Sadakat = .192, $z = 21.362, p < .05$ değerleri, kentin erişilebilirlik koşulları ile tatmin arasında ve kentin ulaşım koşulları ile sadakat arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu anlamına gelmektedir.

χ^2 istatistiği örneklem büyüklüğüne duyarlı olduğundan, model uyumunun değerlendirilmesi için örneklem büyüklüğü ve model karmaşıklığından diğerlerine göre daha az etkilenen CFI, TLI, RMSEA, SRMR indekslerinden ve serbestlik derecesi üzerinden hesaplanan ki-kare oranından (χ^2 / sd) yararlanılmıştır. Tablo 4.142’de görüldüğü üzere, bu ölçüm modeli için elde edilen χ^2 (3002) = 3087.6, $p = .135 > .05$; $\chi^2 / sd = 1.03$; CFI_{robust} = 0.989; TLI_{robust} = 0.988; RMSEA_{robust} = 0.035 (%95CI-L = 0.034, %95CI-U = 0.036); SRMR_{robust} = 0.047 uyum iyiliği değerleri, yöntem bölümünde de yer verildiği üzere alanyazında otoriteler arasında giderek genel bir fikir birliğine varılmaya başlanan uyum iyiliği indeksleri ve kabul edilebilir sınırları ($\chi^2 / sd \leq 3$ Çok İyi ve $3 < \chi^2 / sd < 5$ İyi, CFI $\geq .95$, TLI $\geq .95$, RMSEA $\leq .06$ ve SRMR $\leq .08$) dikkate alındığında, ölçüm modelinin veri ile oldukça iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

İşlevsel kent özellikleri ile Tatmin, Sadakat, AAİ ve Yaşam Doyumu arasındaki doğrudan ilişkilerden sonra, tatmin değişkeninin aracılık ettiği dolaylı ilişkiler incelenmiş ve bu ilişkilere yönelik hipotezlere ve buna ilişkin aracılık testi sonuçlarına Tablo 4.143’de yer verilmiştir.

Tablo 4.143. İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimi Alt Boyutlarının Yapısal Modeline İlişkin Dolaylı (Aracılık) Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimat e	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p	Sonuç
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek			
H7 _{1c} : İKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ S adakat	0.295	0.081	0.136	0.454	0.222	0.102	0.341	3.636	< .001	Kabul
H7 _{1e} : İKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.247	0.070	0.110	0.385	0.194	0.086	0.301	3.529	< .001	Kabul
H7 _{1g} : İKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.093	0.034	0.027	0.159	0.076	0.023	0.129	2.772	0.006	Kabul
H7 _{2c} : EKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.053	0.079	-0.103	0.208	0.035	-0.068	0.138	0.662	0.508	Red
H7 _{2e} : EKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.044	0.067	-0.087	0.175	0.031	-0.060	0.121	0.659	0.510	Red
H7 _{2g} : EKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.017	0.025	-0.033	0.066	0.012	-0.024	0.048	0.654	0.513	Red
H7 _{3c} : FÇKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.166	0.118	-0.065	0.397	0.109	-0.043	0.261	1.408	0.159	Red
H7 _{3e} : FÇKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.139	0.099	-0.055	0.333	0.096	-0.038	0.229	1.408	0.159	Red
H7 _{3g} : FÇKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.052	0.040	-0.026	0.130	0.038	-0.018	0.093	1.317	0.188	Red
H7 _{4c} : AKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	0.162	0.151	-0.134	0.458	0.111	-0.090	0.312	1.072	0.284	Red
H7 _{4e} : AKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	0.136	0.126	-0.111	0.383	0.097	-0.079	0.273	1.078	0.281	Red
H7 _{4g} : AKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	0.051	0.048	-0.043	0.145	0.038	-0.032	0.108	1.066	0.286	Red
H7 _{5c} : UKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ Sadakat	-0.174	0.112	-0.395	0.046	-0.119	-0.269	0.030	-1.553	0.121	Red
H7 _{5e} : UKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ AAİ	-0.146	0.094	-0.331	0.038	-0.104	-0.235	0.027	-1.555	0.120	Red
H7 _{5g} : UKD $\Rightarrow$ Tatmin $\Rightarrow$ YD	-0.055	0.037	-0.127	0.017	-0.041	-0.094	0.012	-1.505	0.132	Red

H7 _{6c} :BKD⇒Tatmin⇒Sadakat	-0.054	0.083	-0.216	0.109	-0.033	-0.132	0.066	-0.647	0.517	Red
H7 _{6e} :BKD⇒Tatmin⇒AAİ	-0.045	0.069	-0.181	0.091	-0.029	-0.115	0.057	-0.648	0.517	Red
H7 _{6g} :BKD⇒Tatmin⇒YD	-0.017	0.027	-0.070	0.036	-0.011	-0.046	0.023	-0.628	0.530	Red
H7 _{7c} :ErKD⇒Tatmin⇒Sadakat	0.164	0.074	0.020	0.308	0.125	0.018	0.232	2.233	0.026	Kabul
H7 _{7e} :ErKD⇒Tatmin⇒AAİ	0.138	0.061	0.018	0.258	0.110	0.017	0.202	2.256	0.024	Kabul
H7 _{7g} :ErKD⇒Tatmin⇒YD	0.052	0.027	-0.000	0.104	0.043	7.64e-	0.085	1.953	0.051	Red
H7 _{8c} :KHKD⇒Tatmin⇒Sadakat	0.462	0.100	0.267	0.658	0.299	0.177	0.420	4.634	< .001	Kabul
H7 _{8e} :KHKD⇒Tatmin⇒AAİ	0.388	0.086	0.219	0.557	0.262	0.154	0.368	4.511	< .001	Kabul
H7 _{8g} :KHKD⇒Tatmin⇒YD	0.146	0.046	0.055	0.237	0.103	0.041	0.164	3.152	0.002	Kabul
H7 _{9c} :SKD⇒Tatmin⇒Sadakat	-0.128	0.056	-0.238	-0.018	-0.091	-0.168	-0.014	-2.280	0.023	Kabul
H7 _{9e} :SKD⇒Tatmin⇒AAİ	-0.107	0.047	-0.199	-0.016	-0.080	-0.146	-0.013	-2.303	0.021	Kabul
H7 _{9g} :SKD⇒Tatmin⇒YD	-0.040	0.020	-0.080	-0.000	-0.031	-0.061	-8.85e4	-1.983	0.047	Kabul

Not: İKD: iş koşulları, EDK: ekonomik yaşam koşulları, FÇKD: fiziksel çevre koşulları, AKD: alışveriş koşulları, UKD: kentiçi ulaşım koşulları, BKD: barınma koşulları, ErKD: erişilebilirlik koşulları, KHKD: kamu hizmeti koşulları, SKD: suç koşulları
Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.143'ten de izlenebileceği üzere, yol katsayılarının çoğunluğunda sonuçlar aracılık hipotezlerini desteklemektedir. Buna göre iş koşulları deneyimi ile sadakat, AAİ ve yaşam doyumunu arasındaki; erişilebilirlik koşulları deneyimi ile sadakat ve AAİ arasındaki; kamu hizmet koşulları deneyimi ile sadakat, AAİ ve yaşam doyumunu arasındaki ve suç koşulları deneyimi ile sadakat, AAİ ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkilerde tatminin aracılık etkisi olduğu görülmektedir. Kent tatmini, kamu hizmet koşulları deneyimi ile sadakat arasındaki ilişkide (β KHKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Sadakat = .299, $z = 4.634$, $p < .001$) en yüksek aracılık etkisine sahiptir. Bunu, kamu hizmet deneyimleri ile AAİ arasındaki ilişkide (β KHKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAİ = .262, $z = 4.511$, $p < .001$) tatminin aracılık etkisi takip etmektedir. İş koşullarına yönelik deneyim ile sadakat arasında (β İKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Sadakat = .222, $z = 3.363$, $p < .001$) ve AAİ arasında da (β İKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAİ = .194, $z = 3.529$, $p < .001$) tatmin değişkeninin aracılık etkisi söz konusudur. Diğer taraftan kamu hizmet koşulları deneyimi ile yaşam doyumunu arasında ve iş koşulları deneyimi ile yaşam doyumunu arasında, tatminin aracılık etkisi söz konusu olmakla birlikte, bu etki oldukça küçüktür (β KHKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ YD = .0103, $z = 3.152$, $p < .05$; β İKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ YD = .076, $z = 2.772$, $p < .05$). Kent tatmininin en düşük aracılık etkisinin ise suç koşulları deneyimi ile sadakat (β SKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ Sadakat = -.091, $z = -2.280$, $p < .05$), AAİ (β SKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ AAİ = -.080, $z = -2.303$, $p < .05$) ve yaşam doyumunu (β SKD $\rightarrow$ Kent Tatmini $\rightarrow$ YD = -.031, $z = -1.983$, $p < .05$) arasındaki ilişkilerde olduğu görülmektedir.

İşlevsel kent özellikleri ve kent tatmininin kent sadakati, kente yönelik AAİ eğilimi ve yaşam doyumu üzerindeki toplam etkileri Tablo 4.144’de sunulmuştur.

Tablo 4.144. İşlevsel Kent Özellikleri Yapısal Modeline İlişkin Toplam Etki Parametre Tahminleri (Sonuçları)

Yol İlişkisi (Hipotezler)	Estimate	SH	95% CI		β	β 95% CI		z	p
			Düşük	Yüksek		Düşük	Yüksek		
İKD→Sadakat	0.283	0.102	0.083	0.483	0.213	0.0616	0.3647	2.774	0.006
İKD→AAİ	0.295	0.102	0.095	0.496	0.232	0.0751	0.3884	2.884	0.004
İKD→YD	0.223	0.100	0.027	0.419	0.183	0.0225	0.3429	2.227	0.026
EKD→Sadakat	0.073	0.096	-0.116	0.262	0.049	-0.0768	0.1746	0.758	0.448
EKD→AAİ	0.010	0.090	-0.165	0.186	0.007	-0.1155	0.1300	0.116	0.908
EKD→YD	0.118	0.101	-0.080	0.316	0.086	-0.0587	0.2311	1.171	0.242
FÇKD→Sadakat	0.115	0.151	-0.181	0.410	0.076	-0.1201	0.2711	0.761	0.447
FÇKD→AAİ	0.172	0.134	-0.091	0.435	0.118	-0.0631	0.2991	1.281	0.200
FÇKD→YD	0.093	0.156	-0.213	0.398	0.067	-0.1526	0.2860	0.596	0.551
AKD→Sadakat	0.444	0.188	0.076	0.813	0.304	0.0564	0.5508	2.364	0.018
AKD→AAİ	0.268	0.181	-0.087	0.624	0.191	-0.0612	0.4437	1.480	0.139
AKD→YD	0.162	0.195	-0.220	0.543	0.120	-0.1618	0.4028	0.832	0.406
UKD→Sadakat	-0.017	0.137	-0.286	0.253	-0.011	-0.1955	0.1726	-0.122	0.903
UKD→AAİ	0.005	0.124	-0.238	0.249	0.004	-0.1698	0.1774	0.043	0.966
UKD→YD	-0.232	0.160	-0.545	0.082	-0.172	-0.4048	0.0601	-1.449	0.147
BKD→Sadakat	-0.111	0.171	-0.445	0.224	-0.071	-0.2840	0.1418	-0.649	0.516
BKD→AAİ	-0.130	0.100	-0.325	0.066	-0.083	-0.2071	0.0403	-1.297	0.195
BKD→YD	0.102	0.105	-0.103	0.308	0.069	-0.0696	0.2071	0.975	0.330
ErKD→Sadakat	-0.165	0.068	-0.298	-0.032	-0.124	-0.2217	-0.0265	-2.426	0.015
ErKD→AAİ	0.067	0.093	-0.115	0.249	0.048	-0.0927	0.1883	0.720	0.472
ErKD→YD	0.097	0.102	-0.103	0.297	0.076	-0.0864	0.2377	0.949	0.343
KHKD→Sadakat	0.258	0.123	0.018	0.499	0.167	0.0126	0.3211	2.103	0.035
KHKD→AAİ	0.385	0.117	0.156	0.614	0.260	0.1085	0.4112	3.300	< .001
KHKD→YD	0.487	0.108	0.274	0.699	0.343	0.1969	0.4889	4.491	< .001
SKD→Sadakat	-0.076	0.068	-0.209	0.057	-0.054	-0.1485	0.0397	-1.124	0.261
SKD→AAİ	-0.015	0.062	-0.138	0.107	-0.011	-0.1022	0.0794	-0.246	0.806
SKD→YD	0.010	0.059	-0.105	0.126	0.008	-0.0815	0.0978	0.178	0.858

Not: İKD: iş koşulları, EDK: ekonomik yaşam koşulları, FÇKD: fiziksel çevre koşulları, AKD: alışveriş koşulları, UKD: kentiçi ulaşım koşulları, BKD: barınma koşulları, ErKD: erişilebilirlik koşulları, KHKD: kamu hizmeti koşulları, SKD: suç koşulları
Estimate: Standartlaştırılmamış Beta Katsayısı; SH: Standart Hata; β : Standartlaştırılmış Beta Katsayısı (Faktör Yüğü); p: Anlamlılık düzeyi

Tablo 4.144’den, kamu hizmet koşulları deneyimi ile tatminin AAİ ve yaşam doyumu değişkenlerinin önemli yordayıcı değişkenleri olduğu anlaşılmaktadır. Bu anlamda bu iki yordayıcı değişkenin AAİ’nin (β KHKD→AAİ = .260, $z = 3.300$, $p < .001$) ve yaşam doyumunun (β KHKD→YD = .343, $z = 4.491$, $p < .001$) önemli yordayıcı değişkenleri olduğu görülmektedir. Ayrıca alışveriş koşulları deneyimi ile tatmin, β AKD→Sadakat = .304, $z = 2.364$, $p < .05$ değerleri ile sadakatin önemli yordayıcı değişkenleridir. Diğer taraftan iş koşulları deneyimi ile tatmin, Sadakat ve AAİ’nin önemli yordayıcı değişkenleridir (β İKD→Sadakat = .213, $z = 2.774$, $p < .05$; β İKD→AAİ = .232, $z = 2.884$, $p < .05$).

İşlevsel kent özellikleri ile kilit tutum ve davranış eğilimleri arasındaki ilişkilere yönelik önerilen yapısal modelin tahmin (yordama) yeteneğini ya da doğruluğunu değerlendirmek için R^2 belirleyicilik katsayısı da kontrol edilmiştir. Temel bir kural olarak sosyal bilim çalışmalarında, içsel (endojen) gizil değişkenler için R^2 değerlerinin sırasıyla 0.67, 0.33 ve

0.19 olması önemli (güçlü), orta ve zayıf tahmin kabiliyeti (yordayıcı kabiliyet) olarak değerlendirilebilir (Nguyen-Phuoc vd., 2022). Tablo 4.145’de verilen tüm R^2 değerleri, önerilen modelin yüksek yordama doğruluğunu (Henseler vd., 2009) teyit etmektedir, denilebilir.

Tablo 4.145. Önerilen İşlevsel Kent Özellikleri Yapısal Modeline İlişkin Yordama Yeteneği

İçsel (Endojen) Yapı	R^2	Yordama Yeteneği
Kent Tatmini	.529	Orta
Kent Sadakati	.814	Önemli (Güçlü)
AAİ	.744	Önemli (Güçlü)
Yaşam Doyumu	.418	Orta

Alanyazında deneyim olgusuna yönelik yürütülmüş çalışmalardan elde edilen bulgular, tüketici deneyimlerinin, tatmin (Chung ve Peachey, 2022; Johnson ve Fornell, 1991; Johnson vd., 1995; Nysveen vd., 2018; Oh vd., 2007; Triantafillidou ve Siomkos, 2014), sadakat (Brakus vd., 2009; Chung ve Peachey, 2022; Guan vd., 2021; Herhausen vd., 2019; Klaus ve Maklan, 2013; Manthiou vd., 2014) ve AAİ eğilimi (Babin vd. 2005; Klaus ve Maklan, 2013; Kuppelwieser vd., 2022; Siqueira vd., 2020; Triantafillidou ve Siomkos, 2014) gibi kilit tüketici tutum ve davranış eğilimlerini etkilediğine işaret etmektedir. Bunun yanı sıra kent bağlamında yürütülmüş çalışmalarda da (Hidalgo ve Hernandez, 2001; Insch, 2010; Insch ve Sun, 2013; Ng, 2005; Scannell ve Gifford, 2010; Uygun vd. 2016, Uygun vd., 2018; Zenker vd., 2013) yaşanan kent deneyimlerinin, kent tatmini, kent sadakati, kente yönelik AAİ ile ilişkili olduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Insch (2010) çalışmasında, kent sakinlerinin açık mekân kent deneyimlerinin, sosyal çevre deneyimlerinin ve işlevsel kent özelliklerinden güvenlik deneyimlerinin kent tatmini ile ilişkili olduğunu belirlemiştir. Zenker ve meslektaşları (2013), çalışmalarında kent sakinlerinin tatminlerinin; park ve bahçe gibi açık alan varlıklarının çeşitliliği, kültürel etkinlikler, yerel halkın açık ve hoşgörülü davranışları ile farklı kültürlerle açık olmaları, kentteki alışveriş olanakları, iş olanakları ve ekonomik yaşam maliyeti ile ilişkili olduğuna yönelik sonuçlar elde etmişlerdir. Ayrıca araştırmacılar, bu unsurların kent sadakatının göstergesi olan kişilerin bir kentte yaşamaya devam istekleri üzerinde de etkili olduğuna dikkat çekmişlerdir. Ng (2005) üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışmasında kent tatmininde, çevre kalitesi ve estetiği, eğlence ve dinlence mekânları, yeşil alan gibi fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlerin ve sosyal yaşam deneyimlerinin önemli bir rolü olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde Insch ve Sun (2013) yürüttükleri çalışmada, etkileşim ve sosyalleşme deneyimlerinin (yeni insanlarla tanışma, arkadaş edinme gibi), konser, festival gibi kültürel etkinliklere yönelik deneyimlerin, alışveriş ve yemek içme mekânlarına yönelik olanakların, kent

tasarımı ve kent estetiğinin, ulaşım koşullarının kentle ilişkili genel tatminde anahtar belirleyiciler olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uygun ve meslektaşları (2016), yürüttükleri çalışmada, katılımcıların kent tatminlerinde kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimlerin, halkın olumsuz bakış açısına yönelik deneyimlerin ve sosyal yaşam deneyimlerin; kente ilişkin olumlu AAİ davranışında; sosyal yaşam deneyimleri, kentin fiziksel çevre koşullarına yönelik deneyimler ve halkın olumsuz bakış açısına yönelik deneyimlerin önemli olduğunu belirlemişlerdir. Bu anlamda bu tez çalışmasından elde edilen sonuçların, alanyazındaki deneyim ve kent deneyimi bağlamında yürütülen çalışmalar ile uyumlu olduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Karmaşık olgular bütünü olarak nitelendirebileceğimiz kent deneyimi, çok çeşitli unsurları içinde barındıran, hem bireysel yaşayışların gerçekleştiği hem de toplumsal ilişkiler ile hayat bulan aynı zamanda birtakım işlevsel unsurları da içinde barındıran bir yapıdır. Bu yapı, insan-insan etkileşimi, insan-toplum etkileşimi ve insan-fiziki çevre etkileşimi biçiminde çeşitli etkileşim ve iletişim ağlarına sahiptir. Bu karmaşık yapıyı anlamada, geniş bir araştırma seçeneği sunan, nitel ve nicel yöntemlerin kısıtlayıcı yönlerini aşarak bu iki yöntemin avantajlı yönlerinden yararlanan karma yöntemler araştırma yaklaşımı, kent deneyim olgusuna yönelik daha zengin bilgi edinmemize olanak sağlamaktadır. Keşfedici sıralı karma yöntemler araştırması ile yürütülen bu çalışma, nitel, ölçek geliştirme ve nicel araştırma olmak üzere üç kısımda gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın her bir aşaması, ele alınan kent deneyimleri olgusuna yönelik zengin bir anlayış kazanmamızı sağlamıştır.

5.1. Sonuç

Bu çalışmada üç temel amaç ele alınmıştır. İlk olarak Türkiye’de orta ölçekli bir kentte vatandaşların yaşadıkları kent deneyimlerine bağlam oluşturan temel temas (etkileşim) noktalarını ve bu etkileşim noktalarındaki olası kent deneyimlerini keşfederek, buna ilişkin bir kuram oluşturmak amaçlanmıştır. Bu kuram tüketici deneyimi bakış açısı ile geliştirilmiştir. Bu amacı gerçekleştirmek için yürütülen nitel araştırma sonucunda, kent deneyimlerinin; “kentin kapalı mekân varlıklarına yönelik deneyimler”, “kentin açık mekân varlıklarına yönelik deneyimler”, “kentin sosyal çevresine yönelik deneyimler” ve “kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler” olmak üzere dört temel kategori etrafında toplandığını göstermiştir. Bu dört farklı kategori esasen, katılımcıların kent ile etkileşime girdikleri ve böylelikle çeşitli deneyimler yaşadıkları temas noktalarını temsil etmektedir.

Kentin kapalı mekân varlıklarına yönelik deneyimler, “mekânların fiziksel olarak varlığı ve yeterliliği” ve “kent mekânları ile ilgili sosyal ve duygusal deneyimler” biçiminde iki tema etrafında toplanmıştır. Kentteki mekanların fiziksel olarak varlığı açısından, “sanat, spor, eğlence ve kültür mekânları, alışveriş mekânları, yeme-içme mekânları ve ibadet mekânları” öne çıkarken; bu mekânlarda yaşanan sosyal ve duygusal deneyimler açısından “etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri, eğlence deneyimleri, sembolik deneyimler, öğrenme deneyimleri, kaçış deneyimleri, fantezi deneyimleri, estetik deneyimler, sosyal konfor deneyimleri ve nostalji deneyimleri” dikkat çekmiştir.

Açık mekân varlıklarına yönelik katılımcıların yaşadıkları deneyimler, “açık mekânların fiziksel olarak varlığı ve yeterliliği” ve “açık mekân varlıklarının yaşattığı sosyal ve duygusal deneyimler” olmuştur. Katılımcılar, açık mekân varlıkları açısından; “kentsel yeşil alan varlıkları, doğal alan varlıkları, tarihi eser varlıkları ve buluşma alanlarını” öne çıkarmıştır. Bu açık alanlarda yaşanan sosyal ve duygusal deneyimler ise, “kentten açık mekan varlıkları ile ilgili etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri, otantik deneyimler, fantezi deneyimleri, estetik deneyimler, kaçış deneyimleri, öğrenme deneyimleri, eğlence deneyimleri, nostalji deneyimleri, sosyal konfor deneyimleri ve sembolik deneyimler” olarak belirlenmiştir.

Aksaray kenti bağlamında kentin sosyal varlıklarına yönelik deneyimler; daha çok toplumsal ilişkileri yansıtmakta olup “topluluk olma duygusuna yönelik deneyimler, yerel halkın tutum ve davranışlarına yönelik deneyimler, sosyal hayatın canlılığına yönelik deneyimler, kültürel otantikliğe yönelik deneyimler, fantezi deneyimleri, nostalji deneyimleri, sembolik deneyimler, kaçış deneyimleri ve öğrenme deneyimlerini” içermektedir. Kentin işlevsel varlıklarına yönelik deneyimler ise; “kentten fiziksel çevre koşullarına, kentin erişilebilirlik koşullarına, kentte sunulan kamu hizmetlerine, kentin ulaşım koşullarına, kentin alışveriş olanaklarına, kentin güvenlik koşullarına, kentteki çalışma koşullarına, kentteki ekonomik yaşam koşullarına ve kentin barınma olanaklarına yönelik deneyimler” olarak belirlenmiştir.

Nitel veriden elde edilen bulgular, ortaya çıkan bu dört deneyim kategorisinin birbiriyle örüntülü olduğunu göstermekle birlikte özellikle kentin kapalı ve açık mekan ve alanlarının sayısal olarak çokluğunun ve çeşitliliğinin zengin deneyimler yaşanmasına katkı sağladığını göstermiştir. Ayrıca, etkileşim ve sosyalleşme deneyiminin, tüm deneyimlerin özünü oluşturduğu ve diğer deneyimlerin, etkileşim ve sosyalleşme deneyimleri etrafında şekillendiğini söylemek de mümkündür. Tüketicilerin kentin temas noktalarında aile üyeleri,

arkadaşları ya da diğer kişilerle olan etkileşimleri; özellikle eğlence, nostalji, kaçış, fantezi, öğrenme ve sosyal konfor deneyimlerin de özünü oluşturmaktadır. Nitel bulgular, temas noktaları aracılığıyla yaşanan tüm deneyimlerin bir takım duygu ve davranışlar ile de örüntülü olabileceğini göstermiştir. Buna göre, katılımcıların yaşadıkları olumlu deneyimlerin, kente yönelik tatmin ve sadakat duygularının gelişimi ve ağızdan ağıza iletişim davranışlarının sergilenmesi ile örüntülü olabilmektedir. Nitel veri ile keşfedilen tüm bu deneyimler ve bu deneyimlerin gerek kendi içlerindeki gerekse katılımcıların duygu ve davranışları ile örüntüleri bir kent deneyim kuramının ortaya konmasını sağlamıştır.

Bu araştırmada ikinci olarak ortaya konan vatandaş kent deneyimleri kuramındaki her bir etkileşim (temas) noktasına ilişkin deneyimleri ve kuramlaştırılan sonuç kavramlarını (olgularını) ölçmeye hizmet edecek geçerli ve güvenilir ölçekler geliştirmek amaçlanmıştır. Çalışmanın üçüncü ve son amacı ise, ilk aşamada oluşturulan kuramı, ikinci aşamada geliştirilen geçerlik ve güvenilirlikleri sınanmış ölçeklerden yararlanarak toplanan veri ile test etmek oluşturmuştur.

Gerek AFA gerekse DFA bulguları dikkate alındığında, Kent Kapalı Mekân Deneyimleri ölçeği ve buna bağlı ölçüm modeli, geçerli ve güvenilir kabul edilebilir. AFA'dan elde edilen psikometrik ölçüm sonuçları ilgili ölçeğin açıkladığı varyansın tatminkâr şekilde %63,50'sini açıkladığını ortaya koymuştur. Bu anlamda kent kapalı mekanlarına yönelik nostalji deneyimi boyutu açıkladığı %47,18 varyans ile en yüksek katkıyı yapmakta, bunu sırasıyla %6,95 ile sosyal ve sembolik deneyim, %5,06 ile kapalı mekan yeterliliği deneyimi ve %4,31 ile duygusal deneyimler izlemektedir. Ölçeğin ve buna bağlı ölçüm modelinin gerek dört faktörlü birinci düzey DFA ve gerekse ikinci düzey DFA ile kabul edilebilir uyum indeksleri ürettiği, kabul edilebilir birleşim ve ayrışım geçerliğinin yanısıra kabul edilebilir güvenilirlik katsayılarına sahip olduğu da belirlenmiştir. Ayrıca, Kent Kapalı Mekân Deneyimleri ölçeğine ilişkin modelin cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından gerek yapısal gerekse zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine (ölçüm değişmezliği) sahip olduğu ve bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğu da tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu ölçek, ilgili dört boyutun kapsamını içeren Kapalı Mekân Kent Deneyimlerinin değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır, denilebilir. Buna göre nihai olarak toplam 34 maddeden oluşan ölçekte; Kapalı Mekân Yeterliliği Deneyimi (Akılcı Deneyim) 7 madde (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7), Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekan Deneyimleri 9 madde (9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18), özünde öğrenme, kaçış, fantezi ve eğlence deneyimi

maddeleri içeren Duygusal Kapalı Mekan Deneyimleri 13 madde (19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31) ve Kapalı Mekan Nostalji Deneyimi 5 madde (32, 33, 34, 35, 36) ile temsil edilmektedir. 5'li likert tipinde (1.Kesinlikle Katılmıyorum, 2.Katılmıyorum, 3.Kısmen Katılıyorum, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle Katılıyorum) geliştirilen ölçekte, Kapalı Mekan Yeterliliği Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan 35; Sosyal ve Sembolik Kapalı Mekan Deneyimleri için alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan 45; Duygusal Kapalı Mekan Deneyimleri için alınabilecek en düşük puan 13, en yüksek puan 65; ve Kapalı Mekan Nostalji Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 25'tir. Gerek ikinci düzey çok faktörlü DFA sonuçları gerekse ölçeğe ilişkin faktörler arası korelasyon katsayılarının .30'un üzerinde olduğuna (en düşük .547 ile en yüksek .692 arasında değişen) işaret eden sonuçlar, ölçeğe ilişkin toplam puan hesaplanarak da toplam Kent Kapalı Mekan Deneyimi üzerinden de analizler yürütülebileceğine işaret etmektedir. Bu açıdan Kent Kapalı Mekân Deneyimleri için alınabilecek en düşük puan 34, en yüksek puan ise 170 olacaktır. Gerek dört boyutlu gerekse toplam puan açısından ölçekten alınan puanın artması, kentin kapalı mekânlarına yönelik olumlu deneyimleri ifade etmektedir.

Kent Açık Mekân Deneyimleri ölçeği açısından AFA ve DFA bulguları dikkate alındığında, bu ölçek ve buna bağlı ölçüm modeli, geçerli ve güvenilir kabul edilebilir. AFA'dan elde edilen psikometrik ölçüm sonuçları ilgili ölçeğin açıkladığı varyansın tatminkâr şekilde %71'ni açıkladığını ortaya koymuştur. Bu anlamda kent açık mekanlarına yönelik duygusal açık mekân deneyim boyutu açıkladığı %49 varyans ile en yüksek katkıyı yapmakta, bunu sırasıyla %1.91 ile açık mekân yeterlilik deneyimi, %5 ile otantik açık mekân deneyimi, %5 ile sosyal açık mekân deneyimi, %4 ile estetik açık mekân deneyimi ve %3 ile açık mekân nostalji ve sosyal konfor deneyimleri izlemektedir. Ölçeğin ve buna bağlı ölçüm modelinin gerek dört faktörlü birinci düzey DFA ve gerekse ikinci düzey DFA ile kabul edilebilir uyum indeksleri ürettiği, kabul edilebilir birleşim ve ayrışım geçerliğinin yanısıra kabul edilebilir güvenilirlik katsayılarına sahip olduğu da belirlenmiştir. Ayrıca, Kent Açık Mekân Deneyimleri ölçeğine ilişkin modelin cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından gerek yapısal gerekse zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine (ölçüm değişmezliği) sahip olduğu ve bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğu da tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu ölçek, ilgili altı boyutun kapsamını içeren Açık Mekân Kent Deneyimlerinin değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır, denilebilir. Buna göre nihai olarak toplam 35 maddeden oluşan ölçekte; Duygusal Açık Mekân Deneyimleri 11 madde (17, 18, 19, 20, 25,

26, 27, 28, 29, 30, 31), Açık Mekân Yeterlilik Deneyimi 5 madde (1, 2, 3, 4, 5), Otantik Açık Mekân Deneyimi 4 madde (13, 14, 15, 16), Sosyal Açık Mekân Deneyimi 5 madde (7, 8, 9, 10, 11), Estetik Açık Mekân Deneyimi 5 madde (12, 21, 22, 23, 24), Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri 5 madde (33, 34, 35, 36, 38) ile temsil edilmektedir. 5’li likert tipinde (1.Kesinlikle Katılmıyorum, 2.Katılmıyorum, 3.Kısmen Katılıyorum, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle Katılıyorum) geliştirilen ölçekte, Duygusal Açık Mekân Deneyimleri için alınabilecek en düşük puan 11, en yüksek puan 55; Açık Mekân Yeterlilik Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 25; Otantik Açık Mekân Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan 20; Sosyal Açık Mekân Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 25; Estetik Açık Mekân Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 25 ve Açık Mekân Nostalji ve Sosyal Konfor Deneyimleri için alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan 25’tir. Gerek ikinci düzey çok faktörlü DFA sonuçları gerekse ölçeğe ilişkin faktörler arası korelasyon katsayılarının .30’un üzerinde olduğuna (en düşük .464 ile en yüksek .704 arasında değişen) işaret eden sonuçlar, ölçeğe ilişkin toplam puan hesaplanarak da toplam Kent Açık Mekan Deneyimi üzerinden de analizler yürütülebileceğine işaret etmektedir. Bu açıdan Kent Açık Mekân Deneyimleri için alınabilecek en düşük puan 35, en yüksek puan ise 175 olacaktır. Gerek altı boyutlu gerekse toplam puan açısından ölçekten alınan puanın artması, kentin açık mekânlarına yönelik olumlu deneyimleri ifade etmektedir.

Kent Sosyal Çevre Deneyimleri ölçeği açısından AFA ve DFA bulguları dikkate alındığında, bu ölçek ve buna bağlı ölçüm modeli, geçerli ve güvenilir kabul edilebilir. AFA’dan elde edilen psikometrik ölçüm sonuçları ilgili ölçeğin açıkladığı varyansın tatminkâr şekilde %71,20’ni açıkladığını ortaya koymuştur. Bu anlamda kent sosyal çevresine yönelik yakın çevre etkileşim deneyim boyutu açıkladığı %15,76 varyans ile en yüksek katkıyı yapmaktadır. Bunu sırasıyla %2,39 ile sosyal yabancılık deneyimi, %1,81 ile sembolik sosyal çevre deneyimi, %1,71 ile sosyal canlılık deneyimi, %1,27 ile yakın çevre geliştirme deneyimi, %1,17 ile yerel halk tutumu deneyimi izlemektedir. Ölçeğin ve buna bağlı ölçüm modelinin gerek altı faktörlü birinci düzey DFA ve gerekse ikinci düzey DFA ile kabul edilebilir uyum indeksleri ürettiği, kabul edilebilir birleşim ve ayrışım geçerliğinin yanısıra kabul edilebilir güvenirlik katsayılarına sahip olduğu da belirlenmiştir. Ayrıca, Kent Sosyal Çevre Deneyimleri ölçeğine ilişkin modelin cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından gerek yapısal gerekse zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine (ölçüm değişmezliği) sahip olduğu ve bu kişisel özelliklere sahip bireyler için

gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğu da tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu ölçek, ilgili altı boyutun kapsamını içeren Kent Sosyal Çevre Deneyimlerinin değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır, denilebilir. Buna göre nihai olarak toplam 32 maddeden oluşan ölçekte; Sosyal Canlılık Deneyimi 4 madde (1, 2, 3, 4), Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi 4 madde (6, 7, 8, 9), Sosyal Yabancılaşma Deneyimi 3 madde (14, 15, 21), Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi 6 madde (10, 11, 12, 13, 17, 18), Yerel Halkın Tutumu Deneyimi 8 madde (19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27), Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi 7 maddeden (28, 29, 30, 31, 32, 33, 34) oluşmaktadır. 5'li likert tipinde (1.Kesinlikle Katılmıyorum, 2.Katılmıyorum, 3.Kısmen Katılıyorum, 4.Katılıyorum, 5.Kesinlikle Katılıyorum) geliştirilen ölçekte, Sosyal Canlılık Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan 20; Yakın Çevre Geliştirme Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 4, en yüksek puan 20; Sosyal Yabancılaşma Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 3, en yüksek puan 15; Yakın Çevre Etkileşim Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 6 madde, en yüksek puan 30; Yerel Halk Tutumu Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan 40; Sembolik Sosyal Çevre Deneyimi için alınabilecek en düşük puan 7, en yüksek puan 35'tir. Gerek ikinci düzey çok faktörlü DFA sonuçları gerekse ölçeğe ilişkin faktörler arası korelasyon katsayılarının .30'un üzerinde olduğuna (en düşük .464 ile en yüksek .704 arasında değişen) işaret eden sonuçlar, ölçeğe ilişkin toplam puan hesaplanarak da toplam Kent Açık Mekan Deneyimi üzerinden de analizler yürütülebileceğine işaret etmektedir. Bu açıdan Kent Sosyal Çevre Deneyimleri için alınabilecek en düşük puan 32, en yüksek puan ise 160 olacaktır. Gerek altı boyutlu gerekse toplam puan açısından ölçekten alınan puanın artması, kentin sosyal çevresine yönelik olumlu deneyimleri ifade etmektedir.

İşlevsel Kent Özellikleri Deneyimleri ise, genel olarak literatürde var olan ölçeklerden bir araya getirilerek, kentin birbirinden farklı işlevsel koşullarını ölçmek amacıyla oluşturulmuş bir yapıyı temsil etmektedir. İşlevsel kent özellikleri deneyimleri, birbirinden ayrık farklı özellikleri ölçmekte olup, toplanabilir özelliğe sahip değildirler. İşlevsel Kent Deneyimleri, kentin iş koşulları, ekonomik koşulları, fiziksel çevre koşulları, alışveriş koşulları, kent içi ulaşım koşulları, barınma koşulları, erişilebilirlik koşulları, kamu hizmet koşulları ve güvenlik koşulları ile ilgili deneyimler ile ilgili ölçekleri içermektedir. Her bir ölçek için ayrı ayrı yürütülen birinci düzey DFA bulguları dikkate alındığında, bu ölçekler ve ölçüm modellerinin, geçerli ve güvenilir kabul edilebilir olduğu söylenebilir. Buna göre kentin iş koşulları ölçeği 7 madde, ekonomik koşulları ölçeği 4 madde, fiziksel çevre koşulları ölçeği, 7 madde, alışveriş koşulları ölçeği 4 madde, kent içi ulaşım koşulları ölçeği 6 madde,

barınma koşulları ölçeği 3 madde, erişilebilirlik koşulları 4 madde, kamu hizmet koşulları 16 maddede ve güvenlik koşulları 3 madde ile temsil edilmiştir. Ayrıca her bir ölçeğin ve buna bağlı ölçüm modellerinin birinci düzey DFA ile kabul edilebilir uyum indeksleri ürettiği, kabul edilebilir birleşim ve ayrışım geçerliğinin yanısıra kabul edilebilir güvenirlik katsayılarına sahip olduğu da belirlenmiştir. Ayrıca, bu ölçeklere ilişkin modelin cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sahipliği grup değişkenleri açısından gerek yapısal gerekse zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine (ölçüm değişmezliği) sahip olduğu ve bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğu da tespit edilmiştir.

Sonuç olarak kavramsal olarak nitel aşamada ortaya konulan kent deneyim kuramı, geliştirilen ölçekler aracılığıyla test edilmiş ve doğrulanmıştır. Nicel aşamada elde edilen ölçüm modelleri, nitel aşamada ortaya konulan kuram ile büyük ölçüde örtüştüğü söylenebilir. Son olarak son olarak kent tatminin, her bir ölçekte ele alınan yordayıcı ve yordanan değişkenler arasında önemli bir aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen, kent kapalı mekan deneyimleri, kent açık mekan deneyimleri sosyal çevre kent deneyimleri ve işlevsel kent özellikleri deneyimleri ölçeklerine ilişkin ölçüm geçerliliği sonuçları, tüm ölçeklere ilişkin modellerin ele alınan cinsiyet, yaş, medeni durum ve çocuk sahipliği gruplarında ölçüm değişmezliği düzeylerini karşıladıklarını, ilgili ölçüm modellerinin bu grup değişkenleri açısından yapısal, zayıf, güçlü ve katı değişmezlik özelliklerine sahip olduğunu göstermiştir. Bu sonuç, her bir ölçeğin ve ölçüm modelinin geçerliğinin Aksaray kenti örneğine genellenebilirliğine işaret ederken, bu kişisel özelliklere sahip bireyler için gruplar arasındaki farklılıkların incelenmesinde kullanılabilir olduğunu da göstermektedir.

5.2. Öneriler

Bu çalışmadan elde edilen bulguların, mevcut alanyazına, yönetsel alana ve uygulamaya, gelecekteki araştırmalara önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu katkılara sırasıyla aşağıdaki alt başlıklarda değinilmiştir.

5.2.1. Alanyazına Yönelik Çıkarımlar

Bu çalışmanın amaçlarından biri olarak vatandaş kent deneyimlerine yönelik oluşturulan kuramın test edilmesinde yararlanılabilecek, kuramın tüm boyutlarını kapsayan geçerli, güvenilir ve kullanışlı yeni ölçekler geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda ve ayrıntıda (gerek bir kuramın) ölçeklerin alanyazında neredeyse bir ilk (başlangıç) niteliğinde olduğu söylenebilir. Özellikle Türk kültürü açısından böyle bir çalışmanın yapılmış olması, kültürel farklılıkları gözeten vatandaş kent deneyiminin ölçülmesi açısından önemli olacaktır. Benzer nitelikteki ölçeklerin geliştirilmesi yolunda bir adım olarak nitelendirilebilecek bu ölçeklerin, sonraki çalışmalar için bir rehber, araştırmacılar için ise benzer konularda ele alınacak değişkenler arasındaki ilişkilerin ortaya çıkarılması yolunda güvenilir ölçme araçları olarak kullanılabileceği düşünülmektedir. Ölçeklerin gerek ulusal gerekse uluslararası düzeyde yürütülecek çalışmalar için önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle Türkiye bağlamı açısından önemi, bu ölçekleri neredeyse yok denecek kadar az sayıdaki benzerlerinden farklı kılmakta ve uygulayıcılara kolaylık sağlamaktadır. Bu çalışma özellikle, karmaşık bir hizmet deneyim mekanı olan kentin, tüm olası temas noktalarında yaşanan deneyimlere odaklanması bakımından alanyazına konuyla ilgili bütüncül bir bakış açısı sağlamaktadır. Bu bakımdan alanyazında daha çok fiziksel kent niteliklerine odaklanıldığı düşünüldüğünde, bu çalışma sonucunda kentin sosyal ve duygusal özelliklerine de dikkat çekilmesi önemli çıkarımlar sağlamaktadır.

5.2.2. Yönetmel Alana ve Uygulamaya Yönelik Çıkarımlar

Bu çalışmanın sonuçları, yönetmel açıdan kent karar alıcıları ve buna ilişkin tüm paydaşlar için de oldukça yararlı bilgiler sağlamaktadır. Bu çalışma, kent yöneticilerine vatandaşların deneyimlerini yönetebilmelerinde, tatmin ve sadakat başta olmak üzere olumlu yönde duygularını güçlendirmede ve vatandaş odaklı stratejiler oluşturmada destek sağlayabilecek önemli ipuçları içermektedir. Bu araştırmanın bulguları, özellikle Aksaray'daki kent karar alıcılarının geleceğe ilişkin bir kent planlaması ve stratejisi oluşturmalarında önemli bir kaynak olabilir. Vatandaşların istek ve ihtiyaçlarını merkeze alan, deneyim odaklı stratejilerin geliştirilmesi, gelişmekte olan Aksaray kentinin mevcut vatandaşlarının kentte kalıcılığını sağlamanın yanı sıra kenti yatırımcılar, yetenekli işgücü, kısa dönemli ziyaretçiler açısından da çekici bir kente dönüşmesini sağlayacaktır. Yaşanabilir ve çekici bir kent inşa

etmek, gelişmekte olan Aksaray kentine, içinde bulunduğu bölge açısından da rekabet avantajı sağlayacaktır.

Tatmin, zamanla ve yaşanılan olumlu ve olumsuz deneyimlere göre değişim gösterdiğinden, kent özelliklerine yönelik vatandaş tatminin sürekli izlenmesi beklentilerdeki değişimin karşılanması açısından oldukça önemlidir. Dolayısıyla kent tatmini açısından da ölçümlerin belli aralıklarla tekrarlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın bulgular Aksaray kentinde yaşayan vatandaşlar açısından da önemli çıkarımlara sahiptir. Vatandaş deneyimlerinin farkında olan yöneticilerin, kenti bu yönde tasarlamaları, vatandaşların da arzu ettikleri deneyimleri yaşamalarını sağlayarak, kent deneyimlerinden duyacakları tatmin duygularını ve genel yaşam doyumlarını önemli ölçüde geliştireceği düşünülmektedir.

5.2.3.Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalara Yönelik ıkarımlar

Başlangıç niteliğinde olan bu çalışma, belli bir dönem ve sadece orta ölçekli bir kent olan Aksaray kenti ile sınırlıdır. Dolayısıyla başlangıç niteliğinde olan bu araştırmanın başka kentlerde de özellikle büyükşehirlerde yinelenmesi, karşılaştırma olanağı açısından yararlı sonuçlar ortaya koyabilir. Bu çalışmada kente bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşılmış ve kentin tüm temas noktalarında yaşanan deneyimler açısından ölçekler geliştirilmeye çalışılmıştır. İleriki çalışmalarda, sadece bir temas noktasına odaklanılarak bu temas noktasındaki vatandaş yolculuğu ayrıntılı biçimde haritalandırılabilir ve bu temas noktasına ilişkin tatmin noktaları belirlenebilir. Bu alışma, sadece tatmin, sadakat AAİ ve yaşam doyumunu olmak üzere belirli değişkenler ile sınırlı olup, ileriki çalışmalarda farklı değişkenlerin işe koşularak yeni çalışmaların yapılmasının da önemli olacağı düşünülmektedir. Özellikle kişisel özelliklere göre düzenleyici ilişkilerin araştırıldığı yeni çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca zaman aralıklarına dayalı bir yaklaşımla yinelenen araştırmaların yürütülmesi, kent deneyimlerindeki ve vatandaş beklentilerinden değişimleri izleyebilme imkânı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- AbdRabbo, M., Hart, C., Ellis-Chadwick, F., & AlMalak, Z. (2022). Towards rebuilding the highstreet: Learning from customers' town centre shopping journeys. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 64(102772). <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2021.102772>
- Abusaada, H. (2020). Strengthening the affectivity of atmospheres in urban environments: The toolkit of multi-sensory experience. *Archnet-IJAR: International Journal of Architectural Research*, 14(3), 379-392.
- Acharya, A., & Rahman, Z. (2016). Place branding research: A thematic review and future research agenda. *International Review on Public and Nonprofit Marketing*, 13, 289-317.
- Addis, M., & Holbrook, M. (2001). On the conceptual link between mass customisation and experiential consumption: an explosion of subjectivity. *Journal of Consumer Behaviour: An International Research Review*, 1(1), 50-66.
- Aichner, T., & Gruber, B. (2017). Managing customer touchpoints and customer satisfaction in B2B mass customization: A case study. *International Journal of Industrial Engineering and Management*, 8(3), 131-140.
- Aksaray İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2023, 3 Mayıs). *Tarihsel gelişim*. <https://aksaray.ktb.gov.tr/TR-63607/tarihsel-gelisim.html>.
- Aksaray Valiliği. (2023, 3 Mayıs). *İlimizin konumu*. <https://aksaray.csb.gov.tr/ilimiz-konumu-i-96425>.
- Alagarsamy, S., Mehrolia, S., & Vijay, M. (2022). The importance of servicescapes in Maldivian higher education: Application of the stimuli-organism-response (SOR) framework. *Journal of Facilities Management*, 20(2), 218-234.
- Ali, M., Puah, C., Ayob, N., & Raza, S. (2020). Factors influencing tourist's satisfaction, loyalty and word of mouth in selection of local foods in Pakistan. *British Food Journal*, 122(6), 2021-2043.
- Allingham, P. (2009). Experiential strategies for the survival of small cities in Europe. *European Planning Studies*, 17(6), 905-923.
- Babin, B.J., Lee, Y.-K., Kim, E.-J., & Griffin, M. (2005). Modeling consumer satisfaction and word-of-mouth: restaurant patronage in Korea. *Journal of Services Marketing*, 19(3), 133-139.
- Baghdarnia, M., Soreh, R., & Gorji, R. (2014). The comparison of two methods of maximum likelihood (ML) and diagonally weighted least squares (DWLS) in testing construct

- validity of achievement goals. *Journal of Educational and Management Studies*, 4(1), 22-38.
- Baloglu, S., & McCleary, K. (1999). A model of destination image formation. *Annals of Tourism Research*, 26(4), 868-897.
- Bandalos, D. (2018). *Measurement theory and applications for the social sciences*. The Guilford Press.
- Becker, L., & Jaakkola, E. (2020). Customer experience: Fundamental premises and implications for research. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 48(4), 630-648.
- Berner, A., & Van Tonder, C. (2003). The postmodern consumer: Implications of changing customer expectations for organisation development in service organisations. *SA Journal of Industrial Psychology*, 29(3), 1-10.
- Berry, L., Carbone, L., & Haeckel, S. (2002). Managing the total customer experience. *MIT Sloan Management Review*, 85-89.
- Berry, L., Wall, E., & Carbone, L. (2006). Service clues and customer assessment of the service experience: Lessons from marketing. *Academy of Management Perspectives*, 20(2), 43-57.
- Bitner, M. (1992). Servicescapes: The impact of physical surroundings on customers and employees. *Journal of Marketing*, 56(2), 57-71.
- Bogdan, R., & Biklen, S. (2007). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods* (5th b.). Pearson Education, Inc.
- Bolton, R., McColl-Kennedy, J., Cheung, L., Gallan, A., Orsingher, C., Witell, L., & Zaki, M. (2018). Customer experience challenges: Bringing together digital, physical and social realms. *Journal of Service Management*, 29(5), 776-808.
- Brakus, J. J., Schmitt, B. H., & Zarantonello, L. (2009). Brand experience: What is it? how is it measured? does it affect loyalty? *Journal of Marketing*, 73(3), 52-68.
- Brantlinger, E., Jimenez, R., Klingner, J., Pugach, M., & Richardson, V. (2005). Qualitative studies in special education. *Exceptional Children*, 71(2), 195-207.
- Brown, T. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research*. The Guilford Press.
- Bryant, A., & Charmaz, K. (2007). Grounded theory in historical perspective: An epistemological account. A. Bryant, & K. Charmaz (Ed.), *The sage handbook of grounded theory*-içinde (s. 1-28). SAGE.
- Bryman, A. (2006). Integrating quantitative and qualitative research: How is it done? *Qualitative Research*, 6(1), 97-113.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Pegem.
- Carbone, L., & Haeckel, S. (1994). Engineering customer experiences. *Marketing Management*, 3(3), 8-19.

- Carù, A., & Cova, B. (2003). A critical approach to experiential consumption: Fighting against the disappearance of the contemplative time. *Critical Marketing*, 23, 1-16.
- Carù, A., & Cova, B. (2015). Co-creating the collective service experience. *Journal of Service Management*, 26(2), 276-294.
- Casakin, H., & Reizer, A. (2017). Place attachment, residential satisfaction, and life satisfaction: Traditional and renewed kibbutz. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 27(7), 639-655.
- Casakin, H., Hernández, B., & Ruiz, C. (2015). Place attachment and place identity in Israeli cities: The influence of city size. *Cities*, 42, 224-230.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. SAGE.
- Chen, F. (2007). Sensitivity of goodness of fit indexes to lack of measurement invariance. *Structural Equation Modeling*, 14(3), 464-504.
- Chen, K., Ye, Y., & Yu, C. (2024). Military tourism cultural heritage site experiencescape effects on authenticity, memorability, and revisit intention: Learning from Taiwanese military dependents' villages. *Tourism Review*, 79(3), 739-756.
- Chen, N., Dwyer, L., & Firth, T. (2014). Effect of dimensions of place attachment on residents' word-of-mouth behavior. *Tourism Geographies*, 16(5), 826-843.
- Cheung, G., & Rensvold, R. (2002). Evaluating goodness-of-fit indexes for testing measurement invariance. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 9, 233-255.
- Chevtchouk, Y., Veloutsou, C., & Paton, R. A. (2021). The experience–economy revisited: An interdisciplinary perspective and research agenda. *Journal of Product & Brand Management*, 30(8), 1288-1324.
- Chin, W., & Newsted, P. (1999). Structural equation modeling analysis with small samples using partial least squares. R. Hoyle (Ed.), *Statistical strategies for small sample research* içinde (s. 307-341). Sage Publications.
- Chua, B., Jin, N., Lee, S., & Goh, B. (2014). Influence of mechanic, functional, and humanic clues on customers' experiential values and behavioral intentions in full-service restaurants. *Journal of Foodservice Business Research*, 17(2), 67-84.
- Chung, M. R. & Peachey, J. W. (2022). The influence of brand experience on satisfaction, uncertainty and brand loyalty: A focus on the golf club industry. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 12(2), 154-170.
- Clark, T. (2003). *The city as an entertainment machine*. Elsevier.
- Clark-Ibanez, M. (2004). Framing the social world with photo-elicitation interviews. *American Behavioral Scientist*, 47(12), 1507-1527.
- Coca-Stefaniak, J., Parker, C., Quin, S., Rinaldi, R., & Byrom, J. (2009). Town centre management models: A European perspective. *Cities*, 26(2), 74-80.

- Collins, K. M. (2006). A model incorporating the rationale and purpose for conducting mixed-methods research in special education and beyond. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal*, 4(1), 67-100.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research (4th. ed.)*. Sage .
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research (4th b.)*. Pearson Education, Inc.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches (3rd ed. b.)*. Sage.
- Creswell, J. W. (2014). *A concise introduction to mixed methods research*. Sage.
- Creswell, J. W., & Creswell, J. (2018). *Research design : Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches (3rd. b.)*. Sage.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research (First ed. b.)*. Sage.
- Creswell, J., & Plano Clark, V. L. (2011). *Designing and conducting mixed methods research (2nd ed. b.)*. Sage.
- Creswell, J. W., Fetters, M., & Ivankova, N. (2004). Designing a mixed methods study in primary care. *The Annals of Family Medicine*, 2(1), 7-12.
- Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Guttman, M. L., & Hanson, W. E. (2003). Advanced mixed methods research designs. A. Tashakkori, & C. Teddlie (Ed.), *Handbook of mixed methods in social and behavioral research* içinde (s. 209-240). Sage.
- DeNisco, A., & Warnaby, G. (2014). Urban design and tenant variety influences on consumers' emotions and approach behavior. *Journal of Business Research*, 67(2), 211–217.
- DeVellis, R. (2017). *Scale development: Theory and applications*. Sage.
- Dimitrov, D. (2010). Testing for factorial invariance in the context of construct validation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 43(2), 121-149.
- DiStefano, C., & Morgan, G. (2014).). A Comparison of diagonal weighted least squares robust estimation techniques for ordinal data. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 21(3), 425-438.
- Droseltis, O., & Vignoles, V. L. (2010). Towards an integrative model of place identification: Dimensionality and predictors of intrapersonal-level place preferences. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 23-34.
- Dunn, K., Andrews, F., & Warner, E. (2021). The cooking and eating experiences of Australian families with children, living in private, inner-city, high-rise apartments. *Housing and Society*, 1-20. doi:10.1080/08882746.2021.1989858

- Ebrahimi, A., Gharehbaglou, M., & Farshchian, A. (2017). The characters and meaning of third place in historical urban space of Iran. *Journal of Islamic Architecture*, 4(4), 168-175.
- Edvardsson, B., Enquist, B., & Johnston, R. (2005). Cocreating customer value through hyperreality in the prepurchase service experience. *Journal of Service Research*, 8(2), 149-161.
- Edvardsson, B., Enquist, B., & Johnston, R. (2010). Design dimensions of experience rooms for service test drives: Case studies in several service contexts. *Managing Service Quality: An International Journal*, 20(4), 312-327.
- Erkuş, A. (2014). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-I: Temel kavramlar ve işlemler*. Pegem Akademi.
- Erkuş, A. (2022). Ölçek geliştirmeye hazırlık. M. Acar Güvendir, & Y. Özer Özkan (Ed.), *Tüm yönleriyle ölçek geliştirme süreci içinde* (s. 1-25). Pegem Akademi.
- Evans, J., & Mathur, A. (2005). The value of online surveys. *Internet Research*, 15(2), 195-219.
- Fabrigar, L., Wegener, D., MacCallum, R., & Strahan, E. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological methods*, 4(3), 272-299.
- Fadamiro, J., & Adedeji, A. (2014). Recreational experiences in parks and gardens, Ibadan, Nigeria. *Journal of Place Management and Development*, 7(1), 5-26.
- Fındıklı , S., & Saygın, E. (2023). Nitel araştırmalarda araştırmacının rolü ve araştırmacı günlükleri. *Turkish Journal of Marketing*, 8(2), 64-74.
- Firat, A. F., & Dholakia, N. (1998). *Consuming people: From political economy to theaters of consumption*. Routledge.
- Forero, C., Maydeu-Olivares, A., & Gallardo-Pujol, D. (2009). Factor analysis with ordinal indicators: A Monte Carlo study comparing DWLS and ULS estimation. *Structural Equation Modeling*, 16(4), 625-641.
- Fornell, C., & Larcker, D. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.
- Fraenkel, J., Wallen, N., & Hyun, H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. McGraw-Hill Companies, Inc.
- Gallardo-Garcia, J., Pagán-Castaño, E., Sánchez-Garcia, J., & Guijarro-García, M. (2023). Bibliometric analysis of the customer experience literature. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 1-23. doi:10.1080/1331677X.2022.2137822
- Gallucci, M., & Jentschke , S. (2021). *Semlj: Jamovi SEM Analysis. Computer software*. <https://semlj.github.io>.

- Gao, W., Fan, H., Li, W., & Wang, H. (2021). Crafting the customer experience in omnichannel contexts: The role of channel integration. *Journal of Business Research*, 126, 12-22.
- Gay, L., Mills, G., & Airasian, P. (2012). *Educational research: Competencies for Analysis and Applications*. Pearson.
- Gentile, C., Spiller, N., & Noci, G. (2007). How to sustain the customer experience: An overview of experience components that co-create value with the customer. *European Management Journal*, 25(5), 395-410.
- Ger, G. (2009). Tüketici araştırmalarında nitel yöntemler kullanmanın incelikleri ve zorlukları. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-20.
- Gilboa, S., & Herstein, R. (2012). Place status, place loyalty and well being: An exploratory investigation of Israeli residents. *Journal of Place Management and Development*, 141-157.
- Godefroit-Winkel, D., Schill, M., Longo, C., & Chour, M. (2021). Building city identities: A consumer perspective. *Markets, Globalization & Development Review*, 5(2), 1-31.
- Godovykh, M., & Tasci, A. (2020). Customer experience in tourism: A review of definitions, components, and measurements. *Tourism Management Perspectives*, 35, 100694.
- González-Calvo, G., Gallego-Lema, V., Gerdin, G., & Bores-García, D. (2021). Body image(s): Problematizing future physical education teachers' beliefs about the body and physical activity through visual imagery. *European Physical Education Review*, 1-21. doi:10.1177/1356336X211056214
- Goode, M., Dahl, D., & Moreau, C. (2010). The effect of experiential analogies on consumer perceptions and attitudes. *Journal of Marketing Research*, 47(2), 274-286.
- Gory, M., Ward, R., & Sherman, S. (1985). The ecology of aging: Neighborhood satisfaction in an older population. *The Sociological Quarterly*, 26(3), 405-418.
- Greene, J., Caracelli, V., & Graham, W. (1989). Toward a conceptual framework for mixed-method evaluation designs. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 11(3), 255-274.
- Grove, S., & Fisk, R. (1992). The service experience as theater. *ACR North American Advances*, 19, 455-461.
- Grove, S., Fisk, R., & Dorsch, M. (1998). Assessing the theatrical components of the service encounter: A cluster analysis examination. *The Service Industries Journal*, 18(3), 116-134.
- Guan, J., Wang, W., Guo, Z., Chan, J. H., & Qi, X. (2021). Customer experience and brand loyalty in the full-service hotel sector: The role of brand affect. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 33(5), 1620-1645.

- Gupta, S., & Vajic, M. (2000). The contextual and dialectical nature of experience. J. Fitzsimmons, & M. Fitzsimmons (Eds), *New service development: Creating memorable experiences* içinde (s. 33-51). Sage.
- Gürbüz, S. (2019). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi*. Seçkin Yayıncılık.
- Gürbüz, S. (2021). *AMOS ile yapısal eşitlik modellemesi*. Seçkin Yayıncılık.
- Haeckel, S., Carbone, L., & Berry, L. (2003). How to lead the customer experience. *Marketing Management*, 12(1), 18-23.
- Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, R. (2019). *Multivariate data analysis*. Cengage Learning.
- Hall, C. (2008). Servicescapes, designscales, branding, and the creation of place-identity: South of Litchfield, Christchurch. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 25(3-4), 233-250.
- Hankinson, G. (2004). The brand images of tourism destinations: a study of the saliency of organic images. *Journal of Product & Brand Management*, 13(1), 6-14.
- Hanks, L., & Line, N. (2018). The restaurant social servicescape: Establishing a nomological framework. *International Journal Of Hospitality Management*, 74, 13-21.
- Harper, D. (2002). Talking about pictures: A case for photo elicitation. *Visual Studies*, 17(1), 13-26.
- Hart, C., Stachow, G., & Cadogan, J. (2013). Conceptualising town centre image and the customer experience. *Journal of Marketing Management*, 29(15-16), 1753-1781.
- Headley, M. G. (2016). *What is symbolic mathematics language literacy? A concurrent mixed methods study of adolescents in a middle school*. [PhD, University of Cincinnati].
- Helkkula, A. (2011). Characterising the concept of service experience. *Journal of Service Management*, 22(3), 367-389.
- Helkkula, A., & Kelleher, C. (2010). Circularity of customer service experience and customer perceived value. *Journal of Customer Behaviour*, 9(1), 37-53.
- Hennig-Thurau, T., Gwinner, K., & Gremler, D. (2002). Understanding relationship marketing outcomes: An integration of relational benefits and relationship quality. *Journal of Service Research*, 4(3), 230-247.
- Henseler, J., Ringle, C., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of The Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135.
- Herhausen, D., Kleinlercher, K., Verhoef, P.C., Emrich, O., & Rudolph, T. (2019). Loyalty formation for different customer journey segments. *Journal of Retailing*, 95(3), 9-29.
- Hesse-Biber, S. N. (2010). *Mixed methods research: Merging theory with practice*. The Guilford Press.

- Hidalgo, M. C., & Hernandez, B. (2001). Place attachment: conceptual and empirical questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 273–281.
- Ho, W. C., Rochelle, T. L., & Yuen, W. K. (2011). ‘We are not sad at all’: Adolescents talk about their ‘city of sadness’ through photovoice. *Journal of Adolescent Research*, 26(6), 727-765.
- Hoehle, H., & Venkatesh, V. (2015). Mobile application usability. *MIS Quarterly*, 39, 435-472.
- Hogg, S., Medway, D., & Warnaby, G. (2004). Town centre management schemes in the UK: Marketing and performance indicators. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 9(4), 309-319.
- Holbrook, M., & Hirschman, E. (1982). The experiential aspects of consumption: Consumer fantasies, feelings, and fun. *Journal of Consumer Research*, 9(2), 132-140.
- Holbrook, M., & Kuwahara, T. (1998). Collective stereographic photo essays: An integrated approach to probing consumption experiences in depth. *International Journal of Research in Marketing*, 15, 201-221.
- Homburg, C., Jozic, D., & Kuehnl, C. (2017). Customer experience management: Toward implementing an evolving marketing concept. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 45, 377-401.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Journal of Business Research Methods*, 6(1), 53-60.
- Howell Smith, M. (2011). *Factors that facilitate or inhibit interest of domestic students in the engineering PhD: A mixed methods study*. [PhD, University of Nebraska].
- Hu, L., & Bentler, P. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Insch, A. (2010). Managing residents’ satisfaction with city life: Application of importance-satisfaction analysis. *Journal of Town & City Management*, 1(2), 164-174.
- Insch, A., & Florek, M. (2008). A great place to live, work and play: Conceptualising place satisfaction in the case of a city’s residents. *Journal of Place Management and Development*, 1(2), 138-149.
- Insch, A., & Sun, B. (2013). University students’ needs and satisfaction with their host city. *Journal of Place Management and Development*, 6(3), 178-171.
- Ivankova, N. (2004). *Students’ persistence in the University of Nebraska–Lincoln distributed doctoral program in Educational Leadership in Higher Education: A mixed methods study*. [PhD, University of Nebraska].
- Ivankova, N. V. (2014). *Mixed methods applications in action research*. Sage.
- Ivankova, N., Creswell, J., & Stick, S. (2006). Using mixed-methods sequential explanatory design: From theory to practice. *Field methods*, 18(1), 3-20.

- Jaakkola, E., Helkkula, A., & Aarikka-Stenroos, L. (2015). Service experience co-creation: conceptualization, implications, and future research directions. *Journal of Service Management*, 26(2), 182-205.
- Jacobs, A., & Appleyard, D. (1987). Toward an urban design manifesto. *Journal of The American Planning Association*, 53(1), 112-120.
- Jain, R., Aagja, J., & Bagdare, S. (2017). Customer experience—a review and research agenda. *Journal of Service Theory and Practice*, 27(3), 642-662.
- Jakob, D. (2013). The eventification of place: Urban development and experience consumption in Berlin and New York City. *European Urban and Regional Studies*, 20(4), 447-459.
- Jantzen, C. (2013). Experiencing and experiences: A psychological framework. J. Sundbo, & F. Sørensen (Eds), *Handbook on the experience economy* içinde (s. 146-170). Edward Elgar.
- Johansson, M., & Kociatkiewicz, J. (2011). City festivals: Creativity and control in staged urban experiences. *European Urban and Regional Studies*, 18(4), 392-405.
- Johnson, B., & Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), s. 14-26.
- Johnson, M.D., & Fornell, C. (1991). A framework for comparing customer satisfaction across individuals and product categories. *Journal of Economic Psychology*, 12(2), 267-286.
- Johnson, M.D., Anderson, E.W., & Fornell, C. (1995). Rational and adaptive performance expectations in a customer satisfaction framework. *Journal of Consumer Research*, 21(4), 695-707.
- Johnson, R., Onwuegbuzie, A., & Turner, L. (2007). Toward a definition of mixed methods research. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(2), 112-133.
- Kahana, E., Lovegreen, L., Kahana, B., & Kahana, M. (2003). Person, environment, and person-environment fit as influences on residential satisfaction of elders. *Environment and Behavior*, 35(3), 434-453.
- Kandampully, J., Bilgihan, A., & Amer, S. (2022). Linking servicescape and experiencescape: Creating a collective focus for the service industry. *Journal of Service Management*, 34(2), 316-340.
- Kasapi, I., & Cela, A. (2017). Destination branding: A review of the city branding literature. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 8(4), 129-142.
- Kavaratzis, M., & Hatch, M. (2013). The dynamics of place brands: An identity-based approach to place branding theory. *Marketing Theory*, 13(1), 69-86.
- Khan, A., & Metri, B. (2011). Understanding customers' service experience: review and research propositions. *International Journal of Business Environment*, 4(1), 45-62.

- Kılıç, A. (2022). Ölçek geliştirme sürecinde açımlayıcı faktör analizi. M. Acar Güvendir, & Y. Özer Özkan (Eds), *Tüm yönleriyle ölçek geliştirme süreci içinde* (s. 69-125). Pegem Akademi.
- Kline, R. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.
- Kuppelwieser, V. G., Klaus, P., Manthiou, A., & Hollebeek, L. D. (2022). The role of customer experience in the perceived value–word-of-mouth relationship. *Journal of Services Marketing*, 36(3), 364-378.
- Kyle, G., & Chick, G. (2007). The social construction of a sense of place. *Leisure Sciences: An Interdisciplinary Journal*, 29(3), 209-225.
- Lassen, C., Smink, C., & Smidt-Jensen, S. (2009). Experience spaces, (aero)mobilities and environmental impacts. *European Planning Studies*, 17(6), 887-903.
- Lee, D., Sirgy, M., Larsen, V., & Wright, N. (2002). Developing a subjective measure of consumer well-being. *Journal of Macromarketing*, 22(2), 158-169.
- Lemon, K., & Verhoef, P. (2016). Understanding customer experience throughout the customer journey. *Journal of Marketing*, 80(6), 69-96.
- Levy, S. (1959). Symbols for sales. *Harvard Business Review*, 37(4), 117-124.
- Li, C.-H. (2016). Confirmatory factor analysis with ordinal data: Comparing robust maximum likelihood and diagonally weighted least squares. *Behavior Research Methods*, 48, 936-949. doi:DOI 10.3758/s13428-015-0619-7
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1985). *Naturalistics inquiry*. Sage.
- Lo, S., Yiu, C., & Lo, A. (2003). An analysis of attributes affecting urban open space design and their environmental implications. *Management of Environmental Quality: An International Journal*, 14(5), 604-614.
- Lorentzen, A. (2009). Cities in the experience economy. *European Planning Studies*, 17(6), 829–845.
- Lorentzen, A. (2013). The experience turn of the Danish periphery: The downscaling of new spatial strategies. *European Urban and Regional Studies*, 20(4), 460-472.
- Lorentzen, A., & Hansen, C. (2009). The role and transformation of the city in the experience economy: Identifying and exploring research challenges. *European Planning Studies*, 17(6), 817-827.
- Lorentzen, A., & Jeannerat, H. (2013). Urban and regional studies in the experience economy: What kind of turn? *European urban and regional studies*, 20(4), 363-369.
- Lorenz, L., & Kolb, B. (2009). Involving the public through participatory visual research methods. *Health Expectations*, 12(3), 262-274.
- Lorenzo-Seva, U., & Ferrando, P. J. (2021). Factor analysis. <https://psico.fcep.urv.cat/utilitats/factor/>

- Low, S., & Altman, I. (1992). Place attachment: A conceptual inquiry. I. Altman, & S. Low (Eds), *Place attachment* içinde (s. 1-12). Plenum Press.
- Lubke, G., & Muthén, B. (2004). Applying multigroup confirmatory factor models for continuous outcomes to likert scale data complicates meaningful group comparisons. *Structural Equation Modeling*, 11(4), 514-534.
- MacKenzie, S., Podsakoff, P., & Podsakoff, N. (2011). Construct measurement and validation procedures in MIS and behavioral research: Integrating new and existing techniques. *MIS Quarterly*, 35(2), 293-334.
- Maitland, R. (2010). Everyday life as a creative experience in cities. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4(3), 176-185.
- Maklan, S., & Klaus, P. (2011). Customer experience: Are we measuring the right things? *International Journal of Market Research*, 53(6), 771-792.
- Manthiou, A., Lee, S., Tang, L., & Chiang, L. (2014). The experience economy approach to festival marketing: Vivid memory and attendee loyalty. *Journal of Services Marketing*, 28(1), 22-35.
- Maresh, M. M. (2009). *Exploring hurtful communication from college teachers to students: A mixed methods study*. [PhD, University of Nebraska].
- Marling, G., Jensen, O., & Kiib, H. (2009). The experience city: Planning of hybrid cultural projects. *European Planning Studies*, 17(6), 863-885.
- Martinez-Lopez, F., Gazquez-Abad, J., & Sousa, C. (2013). Structural equation modelling in marketing and business research: Critical issues and practical recommendations. *European Journal of Marketing*, 47(1/2), 115-152.
- Mason, M., & Paggiaro, A. (2012). Investigating the role of festivalscape in culinary tourism: The case of food and wine events. *Tourism Management*, 33(6), 1329-1336.
- Maxwell, J. (2013). *Qualitative research design: An interactive approach* (3rd edition b.). Sage.
- Mehmetoglu, M., & Engen, M. (2011). Pine and Gilmore's concept of experience economy and its dimensions: An empirical examination in tourism. *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 12(4), 237-255.
- Mehrabian, A., & Russell, J. A. (1974). *An approach to environmental psychology*. MIT Press
- Mehrjerdi, M., Hosseini, A., & Mansourian, H. (2022). Toward a place quality manifesto with the experience economy approach. *Cities*, 121, 103483.
- Merriam, S. (2009). *Qualitative research, a guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Merrilees, B., Miller, D., & Herington, C. (2009). Antecedents of residents' city brand attitudes. *Journal of Business Research*, 62(3), 362-367.

- Meyer, C., & Schwager, A. (2007). Understanding customer experience. *Harvard Business Review*, 85(2), 117-126.
- Miles, M. B., & Huberman, A. (1994). *Qualitative data analysis (2nd. ed.)*. Sage.
- Milton, J., Watkins, K., Studdard, S., & Burch, M. (2003). The ever widening gyre: Factors affecting change in adult education graduate programs in the United States. *Adult Education Quarterly*, 54(1), 23-41.
- Mindrila, D. (2010). Maximum Likelihood (ML) and Diagonally Weighted Least Squares (DWLS) estimation procedures: A comparison of estimation bias with ordinal and multivariate non-normal data. *International Journal of Digital Society*, 1(1), 60-66.
- Mody, M., Suess, C., & Lehto, X. (2017). The accommodation experiencescape: A comparative assessment of hotels and Airbnb. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(9), 2377-2404.
- Morgan, D. (1998). Practical strategies for combining qualitative and quantitative. *Qualitative Health Research*, 8(3), 362-376.
- Morse, J. (1991). Approaches to qualitative-quantitative methodological triangulation. *Nursing Research*, 40(2), 120-123.
- Morse, J. (2003). Principles of mixed methods and multi-method research design. C. Teddlie, & A. Tashakkori (Eds), *Handbook of mixed methods in social and behavioral research içinde* (s. 189-208). Sage.
- Moshagen, M., & Musch, J. (2014). Sample size requirements of the robust weighted least squares estimator. *Methodology*, 2, 60-70. doi:DOI: 10.1027/1614-2241/a000068
- Mossberg, L. (2007). A marketing approach to the tourist experience. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 7(1), 59-74.
- Muschket, M., & Wulfert, T. (2022). Holistic customer experience in smart city service systems – A conceptual model. *The Human Side of Service Engineering*, 62, 271–278.
- Nassar-McMillan, S., Wyer, M., & Oliver-Hoyo, M. (2010). Using focus groups in preliminary instrument development: Expected and unexpected lessons learned. *Qualitative Report*, 15(6), 1621-1634.
- Neal, J., Sirgy, M., & Uysal, M. (1999). The role of satisfaction with leisure travel/tourism services and experience in satisfaction with leisure life and overall life. *Journal of Business Research*, 44(3), 153-163.
- Neuman, W. (2007). *Basics of social research: Qualitative & quantitative approaches* (2nd. b.). Pearson.
- Ng, S. (2005). Subjective residential environment its implications for quality of life among university students in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 71, 467-489.
- Nguyen-Phuoc, D., Nguyen, T., Su, D., Le, P., & Oviedo-Trespalacios, O. (2022). How do social cues from other passengers affect word-of-mouth and intention to continue

- using bus services? A second-order SEM approach. *Transportation Research Part A: Policy and Practice*, 158, 302-320.
- Nysveen, H., Oklevik, O., & Pedersen, P. E. (2018). Brand satisfaction: Exploring the role of innovativeness, green image and experience in the hotel sector. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 30(9), 2908-2924.
- O'Dell, T. (2005). Experiencescapes: Blurring borders and testing connections. T. O'Dell, & P. Billing (Eds), *Experiencescapes: Tourism, culture and economy* içinde (s. 11-34). Copenhagen Business School Press.
- Odabaşı, Y. (2012). *Postmodern pazarlama*. MediCat Yayınları.
- Oh, H., Fiore, A.M., & Jeoung, M. (2007). Measuring experience economy concepts: tourism applications. *Journal of Travel Research*, 46(2), 119-132.
- Oldenburg, R. (1989). *The great good place: Cafes, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. Marlowe & C Company.
- Oliver, R. (1980). A Cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research*, 17(4), 460-469.
- Özbaşı, D. (2022). Ölçek geliştirme sürecinde madde analizi ve güvenirlik. M. Acar Güvendir, & Y. Özer Özkan (Eds), *Tüm Yönleriyle ölçek geliştirme süreci* içinde (s. 53-68). Pegem Akademi.
- Özer Özkan, Y. (2022). Ölçek geliştirme sürecinde ön inceleme: Maddeleri gözden geçirme ve düzeltme. M. Acar Güvendir, & Y. Özer Özkan (Eds), *Tüm yönleriyle ölçek geliştirme süreci* içinde (s. 27-36). Pegem Akademi.
- Parkerson, B., & Saunders, J. (2007). City branding: Can goods and services branding models be used to brand cities? *Place Branding*, 1, 242-264.
- Patricia, G., Vizcarra, M., Palomino, A., Valencia, A., Iglesias, L., & Schwingel, A. (2017). The photo-elicitation of food worlds: A study on the eating behaviors of low socioeconomic Chilean women. *Appetite*, 96-104.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods (3rd. ed.)*. Sage.
- Pavot, W., & Diener, E. (1993). Review of the satisfaction with life scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172.
- Pine, B., & Gilmore, J. (1999). *İş hayatı bir tiyatro*. (L. Cinemre, Çev.) Boyner Holding Yayınları.
- Pizam, A., & Tasci, A. (2019). Experienscape: expanding the concept of servicescape with a multi-stakeholder and multi-disciplinary approach (invited paper for 'luminaries' special issue of international journal of hospitality management. *International Journal of Hospitality Management*, 76, 25-37.
- Plano Clark, V., & Ivankova, N. (2016). *Mixed methods research: A guide to the field*. Sage.

- Potapov, D., Shafranskaya, I., & Bozhya-Volya, A. (2016). Happiness and the city: An empirical study of the interaction between subjective well-being and city satisfaction. *Journal of Place Management and Development*, 9(3), 313-330.
- Pullman, M., & Gross, M. (2004). Ability of experience design elements to elicit emotions and loyalty behaviors. *Decision Sciences*, 35(3), 551-578.
- Rhemtulla, M., Brosseau-Liard, P., & Savalei, V. (2012). When can categorical variables be treated as continuous? A comparison of robust continuous and categorical SEM estimation methods under suboptimal conditions. *Psychological Methods*, 17(3), 354-373.
- Rodrigues, C., Skinner, H., Dennis, C., & Melewar, T. (2020). Towards a theoretical framework on sensorial place brand identity. *Journal of Place Management and Development*, 13(3), 273-295.
- Rosenbaum, M. (2006). Exploring the social supportive role of third places in consumers' lives. *Journal of Service Research*, 9(1), 59-72.
- Rosenbaum, M. (2009). Restorative servicescapes: restoring directed attention in third places. *Journal of Service Management*, 20(2), 173-191.
- Rosenbaum, M., & Massiah, C. (2011). An expanded servicescape perspective. *Journal of Service Management*, 22(4), 471-490.
- Rosseel, Y. (2012). lavaan: An R package for structural equation modeling. *Journal of Statistical Software*, 48(2), 1-36.
- Sandström, S., Edvardsson, B., Kristensson, P., & Magnusson, P. (2008). Value in use through service experience. *Managing Service Quality: An International Journal*, 18(2), 112-126.
- Santos, L., Martins, I., & Brito, P. (2007). Measuring subjective quality of life: A survey to Porto's residents. *Applied Research in Quality of Life*, 2, 51-64.
- Savalei, V. (2014). Understanding robust corrections in Structural Equation Modeling. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 21(1), 149-160.
- Scannell, L., & Gifford R. (2010). The relations between natural and civic place attachment and pro-environmental behavior. *Journal of Environmental Psychology*, 30, 289–297.
- Schmitt, B. (1999). Experiential marketing. *Journal of Marketing Management*, 15(1-3), 53-67.
- Schmitt, B. (2011). Experience marketing: Concepts, frameworks and consumer insights. *Foundations and Trends® in Marketing*, 5(2), 55-112.
- Schmitt, B., & Zarantonello, L. (2013). Consumer experience and experiential marketing: A critical review. *Review of Marketing Research*, 10, 25-61.
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research (3rd. ed.)*. Teachers College Press.

- Sepe, M., & Pitt, M. (2017). Urban branding and place as a quality product: innovations in the urban experience. *Journal of facilities Management*, 15(1), 2-14.
- Shaw, C. (2007). *The DNA of customer experience: How emotions drive value*. Palgrave Macmillan.
- Shaw, C., & Ivens, J. (2002). *Building great customer experiences*. Palgrave.
- Shi, D., Lee, T., & Maydeu-Olivares, A. (2019). Understanding the model size effect on SEM fit indices. *Educational and Psychological Measurement*, 79(2), 310-334.
- Shi, S., Wang, Y., Chen, X., & Zhang, Q. (2020). Conceptualization of omnichannel customer experience and its impact on shopping intention: A mixed-method approach. *International Journal of Information Management*, 50, 325-336.
- Sindhu, P., & Bharti, K. (2021). Mapping customer experience: A taxonomical study using bibliometric visualization. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*, 51(4), 592-617.
- Siqueira, J., ter Horst, E., Molina, G., Losada, M., & Mateus, M. (2020). A Bayesian examination of the relationship of internal and external touchpoints in the customer experience process across various service environments. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 53, 102009.
- Sırgancı, G. (2022). Ölçek geliştirme sürecinde ölçme değişmezliği. M. Acar Güvendir, & Y. Özer Özkan (Eds), *Tüm Yönleriyle Ölçek Geliştirme Süreci* içinde (s. 155-185). Pegem Akademi.
- Skandalis, A., Byrom, J., & Banister, E. (2017). Spatial taste formation as a place marketing tool: the case of live music consumption. *Journal of Place Management and Development*, 10(5), 497-503.
- Smidt-Jensen, S., Skytt, C., & Winther, L. (2009). The geography of the experience economy in Denmark: Employment change and location dynamics in attendance-based experience industries. *European Planning Studies*, 17(6), 847-862.
- Snepenger, D., Snepenger, M., Dalbey, M., & Wessol, A. (2007). Meanings and consumption characteristics of places at a tourism destination. *Journal of Travel Research*, 45(3), 310-321.
- Spielmann, N., Babin, B., & Manthiou, A. (2018). Places as authentic consumption contexts. *Psychology & Marketing*, 35(9), 652-665.
- Stedman, R. (2003). Is it really just a social construction?: The contribution of the physical environment to sense of place. *Society & Natural Resources*, 16(8), 671-685.
- Stedman, R., Amsden, B., Beckley, T., & Tidball, K. (2014). Photo-Based Methods for Understanding Place Meanings as Foundations of Attachment. L. Manzo, & P. Devine-Wright (Eds), *Place attachment advances in theory, methods and applications* içinde (s. 112-124). Routledge.

- Stedman, R., Beckley, T., Wallace, S., & Ambard, M. (2004). A Picture and 1000 words: using resident-employed photography to understand attachment to high amenity places. *Journal of Leisure Research*, 36(4), 580-606.
- Stein, A., & Ramaseshan, B. (2016). Towards the identification of customer experience touch point elements. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 30, 8-19.
- Stocchi, L., Hart, C., & Haji, I. (2016). Understanding the town centre customer experience (TCCE). *Journal of Marketing Management*, 32(17-18), 1562-1587.
- Stokowski, P. (2002). Languages of place and discourse of power: Constructing new senses of place. *Journal of Leisure Research*, 34(4), 68-382.
- Stuart, F. (2006). Designing and executing memorable service experiences: Lights, camera, experiment, integrate, action!. *Business Horizons*, 49(2), 149-159.
- Sundbo, J. (2015). From service quality to experience – and back again?. *International Journal of Quality and Service Sciences*, 7(1), 107-119.
- Sundbo, J., & Hagedorn-Rasmussen, P. (2008). The backstaging of experience production. J. Sundbo, & P. Darmer (Eds), *Creating experiences in the experience economy* içinde (s. 83-110). Edward Elgar.
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2012). *Using multivariate statistics* . Pearson.
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2013). *Using Multivariate statistics*. Pearson Education.
- Taecharungroj, V. (2016). City ambassadorship and citizenship behaviours: Modelling resident behaviours that help cities grow. *Journal of Place Management and Development*, 9(3), 331-350.
- Taecharungroj, V., & Stoica, I. (2024). Assessing place experiences in Luton and Darlington on Twitter with topic modelling and AI-generated lexicons. *Journal of Place Management and Development*, 17(1), 49-73.
- Tarka, P. (2017). The comparison of estimation methods on the parameter estimates and fit indices in SEM model under 7-point Likert scale. *Archives of Data Science*, 2(1), 1-16.
- Tashakkori, A., & Creswell, J. (2007). Editorial: The New era of mixed methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 3-7.
- Teddlie, C., & Johnson, R. (2009). Methodological thought before the 20th century. C. T. Tashakkori (Eds), *Foundations of mixed methods research: Integrating quantitative and qualitative techniques in the social and behavioral sciences* içinde (s. 40-61.). SAGE.
- Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed methods research*. Sage.
- Therkildsen, H., Hansen, C., & Lorentzen, A. (2009). The experience economy and the transformation of urban governance and planning. *European Planning Studies*, 17(6), 925-941.

- Toraman, S. (2021). Karma yöntemler araştırması: Kısa tarihi, tanımı, bakış açıları ve temel kavramlar. *Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), 1-29.
- Tresidder, R., & Deakin, E. (2019). Historic buildings and the creation of experiencescapes: looking to the past for future success. *Journal of Tourism Futures*, 5(2), 193-201.
- Triantafillidou, A., & Siomkos, G. (2014). Consumption experience outcomes: Satisfaction, nostalgia intensity, word-of-mouth communication and behavioural intentions. *Journal of Consumer Marketing*, 31(6/7), 526-540.
- Tuan, Y. (2001). *Space and place: The perspectives of experience*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- TUİK. (2023, Mayıs). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr-http2>.
- Tunca, T. (2013). *Antalya kent merkezinde gündelik hayat (Tez No. 345772)* [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Turki, H., & Amara, D. (2017). Toward a better understanding of experience during trips: impact on satisfaction, destination attachment and word-of-mouth. *International Journal of Tourism Cities*, 3(4), 466-482.
- Uygun, M. (2009). *Alışveriş Merkezlerindeki Tüketicilerin Deneyimlerinin Fotoğraflara Dayalı Öykülerle Yoluyla İncelenmesi*. (Tez No. 241742) [Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Uygun, M. (2015). *Mekan yaratma ve tüketici deneyim yönetimi: Deneyim mekanı olarak alışveriş merkezleri*. Gece Kitaplığı.
- Uygun, M., Güner, E., & Kılıç, S. (2016). Üniversite öğrencilerinin kent tatmini ve bağlılık duygularının gelişiminde kent deneyimlerinin rolü. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(4), 129-152.
- Uygun, M., Güner, E., & Okumuş, O. (2018). Öğrencilerin üniversite mekânına yönelik hizmet deneyimlerinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(7), 271-300.
- Uzuner, Y. (1999). Niteliksel Araştırma Yaklaşımı. A. A. Bir (Ed), *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde* (s. 173-193). Anadolu Üniversitesi Yayınları, No. 1081.
- Van Melik, R., & Ernste, H. (2019). Looking with intention”: Using photographic essays as didactical tool to explore Berlin. *Journal of Geography in Higher Education*, 43(4), 431-451.
- Vargo, S., & Lusch, R. (2004). Evolving to a new dominant logic for marketing. *Journal of Marketing*, 68(1), 1-17.
- Vasconcelos, A., Barichello, R., Lezana, Á., Forcellini, F., Ferreira, M., & Cauchick Miguel, P. (2015). Conceptualisation of the service experience by means of a literature review. *Benchmarking: An International Journal*, 22(7), 1301-1314.
- Verhoef, P., Lemon, K., Parasuraman, A., Roggeveen, A., Tsiros, M., & Schlesinger, L. (2009). Customer experience creation: Determinants, dynamics and management strategies. *Journal of Retailing*, 85(1), 31-41.

- Verhulst, B., & Neale, M. (2021). Best practices for binary and ordinal data analyses. *Behavior Genetics*, 51(3), 204-214.
- Wahlberg, O. (2016). Small town centre attractiveness: evidence from Sweden. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 44(4), 465-488.
- Wallendorf, M., & Belk, R. (1989). Assessing trustworthiness in naturalistic consumer research. E. Hirschman (Ed), *Interpretive consumer research* içinde (s. 69-84). Association for Consumer Research, Provo.
- Walter, U., Edvardsson, B., & Öström, A. (2010). Drivers of customers' service experiences: a study in the restaurant industry. *Managing service quality: An International Journal*, 20(3), 236-258.
- Waqas, M., Hamzah, Z., & Salleh, N. (2021). Customer experience: A systematic literature review and consumer culture theory-based conceptualisation. *Management Review Quarterly*, 71(1), 135-176.
- Warnaby, G., & Davies, B. (1997). Commentary: Cities as service factories? Using the servuction system for marketing cities as shopping destinations. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 25(6), 204-210.
- Warner, E., Johnson, L., & Andrews, F. (2016). Exploring the Suburban Ideal: Residents' Experiences of Photo Elicitation Interviewing (PEI). *International Journal of Qualitative Methods*, 1-9.
- Watkins, M. (2021). *A step-by-step guide to exploratory factor analysis with SPSS*. Routledge.
- Waxman, L. K. (2004). *More Than Coffee: An Exploration of People, Place, and Community with*. [PhD, The Florida State University].
- Wearing, S., & Foley, C. (2017). Understanding the tourist experience of cities. *Annals of Tourism Research*, 65, 97-107.
- White, J., Hickie, J., Orr, A., Jackson, C., & Richardson, R. (2023). The experience economy in UK city centres: A multidimensional and interconnected response to the 'death of the high street'? *Urban Studies*, 60(10), 1833-1852.
- Whyatt, G. (2004). Town centre management: how theory informs a strategic approach. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 32(7), 346-353.
- Worthington, R., & Whittaker, T. (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*, 34(6), 806-838.
- Xu, H., & Zhu, W. (2021). Evaluating the impact mechanism of citizen participation on citizen satisfaction in a smart city. *EPB: Urban Analytics and City Science*, 48(8), 2466-2480.

- Zenker, S., & Beckman, S. (2013). My Place is not your place-different place brand knowledge by different target groups. *Journal of Place Management and Development*, 6(1), 6-17.
- Zenker, S., & Rütter, N. (2014). Is satisfaction the key? The role of citizen satisfaction, place attachment and place brand attitude on positive citizenship behavior. *Cities*, 38, 11-17.
- Zenker, S., Petersen, S., & Aholt, A. (2013). The Citizen Satisfaction Index (CSI): Evidence for a four basic factor model in a German sample. *Cities*, 31, 156-164.
- Zhou, Y. (2019). A mixed methods model of scale development and validation analysis. *Measurement: Interdisciplinary Research and Perspectives*, 17(1), 38-47.
- Zmyslony, P., & Wędrawicz, K. (2019). Cities in the experience economy: The rise and the future of urban leisure formats. *Journal of Tourism Futures*, 5(2), 185-192.
- Zomerdijk, L., & Voss, C. (2010). Service design for experience-centric services. *Journal of service research*, 13(1), 67-82.

EKLER

EK 1. Nitel Veri Toplamanın Başlangıcında Kullanılan Yarı Yapılandırılmış Soru Listesi

..... tarihinde, ... günü, saat 'da, ... yerde katılımcılardan ile Aksaray kentine yüklemiş olduğu anlamları ve deneyimleri belirlemek amacıyla bir görüşme yapmak üzere toplanmış bulunmaktayız. Öncelikle bu çalışmaya katıldığınız ve veri toplamamıza yardımcı olduğunuz için teşekkür ederim. Biliyorsunuz ki görüşmeye başlamadan önce bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığınıza dair sizden yazılı bir onay formu almıştık. Lütfen şimdi de bu görüşmeye gönüllü olarak katıldığınızı bir de sözlü olarak ifade edebilir misiniz? Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

- 1- Aksaray kenti** denildiği zaman aklınıza ilk neler geldiğini ifade edebilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen aklınıza gelen her bir şeyi nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 2- Aksaray kentini** bir nesne, bir renk, bir şekil, bir hayvan, bir masal kahramanı, bir tarihsel kimlik ya da bir canlıya **benzetmenizi istesem**, neye benzetirdiniz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 3- Aksaray kentinde** yaşamının size göre sunmuş olduğu avantajları anlatabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen aklınıza gelen her bir şeyi nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 4- Aksaray kentinde** yaşamının size göre ne tür dezavantajları olduğunu anlatabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen aklınıza gelen her bir şeyi nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*).
- 5- Aksaray kentinin** kendine has ne gibi ya da ne tür özellikler taşıdığını düşünüyorsunuz? (Aksaray kentinin diğer kentlerden ayıran ne gibi özelliklere sahiptir?) (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 6- Aksaray kentinde** yaşamak nasıl bir duygu? Burada yaşamak size neler hissettiriyor? Lütfen tarif edebilir misiniz? Buna yönelik bir anınız / öykünüz varsa paylaşabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
 - a. Aksaray'da ikamet etme / yaşama nedenlerinizi anlatabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 7- Genelde Aksaray'da** evinizin ve işyerinizin dışında hangi alanlarda / mekânlarda vakit geçiriyorsunuz?
 - a. En fazla vakit geçirdiğiniz alanlar / mekânlar nerelerdir? (Örneğin, herhangi bir alışveriş mekânı, oturma-dinlenme mekânı, eğlenme mekânı, parklar-bahçeler-piknik alanları gibi açık hava alanları gibi) (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*).
 - b. Bu alanlardan en fazla hangilerinden hoşlanıyorsunuz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
 - c. Bu alanlara yönelik bizimle paylaşmak istediğiniz ve unutamadığınız bir anınız / öykünüz var mı? Varsa bizimle paylaşır mısınız?

- 8- Aksaray kentinde** genelde yapmaktan hoşlandığınız faaliyetler nelerdir? (Örneğin; sinemaya gitme, alışveriş yapma, arkadaşlarla buluşma, dışarıda yemek yeme vs...) (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)
- 9- Aksaray kenti ile olan ilişkinizi** nasıl tarif edebilirsiniz? Bu ilişkinizi arkadaşlık, nişanlılık ya da evlenme ilişki biçimlerinden hangisine benzetirdiniz. (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)
- 10- Aksaray kentinde** yaşadığınız, en fazla keyif aldığınız ve en çok olumsuz etkilendiğiniz ve unutamadığınız **birer anıyı** benimle paylaşabilir misiniz?
- a. **“Olumlu Bir Anınız”:**
- b. **“Olumsuz Bir Anınız”:**
- 11- Aksaray kentinde** sizin için iyi olacağını düşündüğünüz herhangi bir değişiklik yapma imkanınız olsaydı neyi / neleri değiştirmek isterdiniz? (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)
- 12- Aksaray kentini** hayalinizde canlandırdığınız biçimiyle nasıl olmasını isterdiniz? Lütfen biraz bahsedebilir misiniz? (Gelecekte Aksaray’ın nasıl bir kent olmasını istiyorsunuz?)
- a. Hayalinizdeki Aksaray kentini bir nesne, bir renk, bir şekil, bir hayvan, bir masal kahramanı, bir tarihsel kimlik ya da bir canlıya **benzetmenizi istesem**, neye benzetirdiniz? (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz.**)
- b. Gelecekte Aksaray’da nasıl bir hayat yaşamayı isterdiniz? (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)

EK 2. Nitel Veri Toplamada Kullanılan Yarı Yapılandırılmış Soru Listesinin Nihai Hali

..... tarihinde, ... günü, saat 'da, ... yerde katılımcılardan ile Aksaray kentine yüklemiş olduğu anlamları ve deneyimleri belirlemek amacıyla bir görüşme yapmak üzere toplanmış bulunmaktayız. Öncelikle bu çalışmaya katıldığınız ve veri toplamamıza yardımcı olduğunuz için teşekkür ederim. Biliyorsunuz ki görüşmeye başlamadan önce bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığınıza dair sizden yazılı bir onay formu almıştık. Lütfen şimdi de bu görüşmeye gönüllü olarak katıldığınızı bir de sözlü olarak ifade edebilir misiniz? Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

- 1- Aksaray kenti** denildiği zaman aklınıza ilk neler geldiğini ifade edebilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen aklınıza gelen her bir şeyi nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 2- Aksaray kentini** bir nesne, bir renk, bir şekil, bir hayvan, bir masal kahramanı, bir tarihsel kimlik ya da bir canlıya **benzetmenizi istesem**, neye benzetirdiniz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 3- Aksaray kentinde** yaşamının size göre sunmuş olduğu avantajları anlatabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen aklınıza gelen her bir şeyi nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 4- Aksaray kentinde** yaşamının size göre ne tür dezavantajları olduğunu anlatabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen aklınıza gelen her bir şeyi nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*).
- 5- Aksaray kentinin** kendine has ne gibi ya da ne tür özellikler taşıdığını düşünüyorsunuz? (Aksaray kentinin diğer kentlerden ayıran ne gibi özellikleri vardır?) (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
 - a. **Aksaray kentinin** hoşunuza giden ve gitmeyen adetleri, gelenek-görenekleri var mı? Varsa bunlardan biraz bahsedebilir misiniz? (Nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?)
- 6- Aksaray kentinde** yaşamak nasıl bir duygu? Burada yaşamak size neler hissettiriyor? Lütfen tarif edebilir misiniz? Buna yönelik bir anınız / öykünüz varsa paylaşabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
 - a. Aksaray'da ikamet etme / yaşama nedenlerinizi anlatabilir misiniz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)
- 7- Genelde Aksaray'da** evinizin ve işyerinizin dışında hangi alanlarda / mekânlarda vakit geçiriyorsunuz?
 - a. En fazla vakit geçirdiğiniz alanlar / mekânlar nerelerdir? (Örneğin, herhangi bir alışveriş mekânı, oturma-dinlenme mekânı, eğlenme mekânı, parklar-bahçeler-piknik alanları gibi açık hava alanları gibi) (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*).
 - b. Bu alanlardan en fazla hangilerinden hoşlanıyorsunuz? (**Neden?** / *Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?*)

- c. Bu alanlara yönelik bizimle paylaşmak istediğiniz ve unutmadığınız bir anınız / öykünüz var mı? Varsa bizimle paylaşır mısınız?
- 8- Aksaray kentinde** genelde yapmaktan hoşlandığınız faaliyetler nelerdir? (Örneğin; sinemaya gitme, alışveriş yapma, arkadaşlarla buluşma, dışarıda yemek yeme vs...) (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)
- a. Kentte bir gününüz nasıl geçiyor? Kentte hafta içinde ve hafta sonunda zamanınızı nasıl değerlendirdiğinizden ya da neler yaptığınızdan bahsedebilir misiniz?
- 9-** Aksaray kenti ile olan ilişkinizi nasıl tarif edebilirsiniz? Bu ilişkinizi arkadaşlık, nişanlılık ya da evlenme ilişki biçimlerinden hangisine benzetirdiniz. (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)
- 10- Aksaray kentinde** yaşadığınız, en fazla keyif aldığınız ve en çok olumsuz etkilendiğiniz ve unutmadığınız **birer anıyı** benimle paylaşabilir misiniz?
- a. **“Olumlu Bir Anınız”:**
- b. **“Olumsuz Bir Anınız”:**
- 11-** Aksaray kentinde sizin için iyi olacağını düşündüğünüz herhangi bir değişiklik yapma imkanınız olsaydı neyi / neleri değiştirmek isterdiniz? (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)
- 12-** Aksaray kentini hayalinizde canlandırdığınız biçimiyle nasıl olmasını isterdiniz? Lütfen biraz bahsedebilir misiniz? (Gelecekte Aksaray’ın nasıl bir kent olmasını istiyorsunuz?)
- a. Hayalinizdeki Aksaray kentini bir nesne, bir renk, bir şekil, bir hayvan, bir masal kahramanı, bir tarihsel kimlik ya da bir canlıya **benzetmenizi istesem**, neye benzetirdiniz? (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz.**)
- b. Gelecekte Aksaray’da nasıl bir hayat yaşamayı isterdiniz? (**Neden?** / **Lütfen, nedenleriyle birlikte ifade edebilir misiniz?**)
- c. Aksaray kentinin sevdiğiniz, hoşunuza giden ve olumlu olarak gördüğünüz yönleri neler?
- d. Aksaray kentinin sevmediğiniz, hoşunuza gitmeyen ve olumsuz olarak gördüğünüz yönleri neler?

EK 3. Nitel Veri Toplamada Kullanılan Fotoğrafa Dayalı Görüşme Soru Listesinin Nihai Hali

Katılımcılardan X ile Aksaray kentine yüklemiş olduğu anlamları ve deneyimleri belirlemek amacıyla bir görüşme yapmak üzere tarihinde, ... günü, saat 'da, ... yerde toplanmış bulunmaktayız. Öncelikle bu çalışmaya katıldığınız ve veri toplamamıza yardımcı olduğunuz için teşekkür ederim. Biliyorsunuz ki görüşmeye başlamadan önce bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığınıza dair sizden yazılı bir onay formu almıştık. Lütfen şimdi de bu görüşmeye gönül olarak katıldığınızı bir de sözlü olarak ifade edebilir misiniz?

Değerli X (Katılımcı), sizden daha önceki görüşmemizde “Aksaray” denildiğinde aklınıza ne ya da neler geliyor? Başka bir deyişle Aksaray’ın Sizin için taşıdığı anlam ya da anlamlar neler? Bu temel soruya yönelik yanıtınızı en iyi temsil eden ortalama 5'er adet fotoğraf ya da resim getirmenizi istemiştik.

- 1- Görüşmeye başlamadan önce, bu fotoğrafların tümü katılımcılara 1, 2, 3, 4, 5 olmak üzere öncelik sırasına koyabilir misiniz?
- 2- Neden **burası**? (bu alan, bu manzara, bu kişi, bu olay, bu obje gibi...?)
 - a. Bu fotoğraf sizin için ne anlam ifade ediyor? (Bu fotoğrafa bakınca neler hissediyorsunuz?) Açıklayabilir misiniz?
 - b. Bu fotoğrafta Aksaray kentiyle eşleştirdiğiniz şeyler nelerdir?
- 3- **Burayı** (bu fotoğraftaki manzarayı, bu alanı, bu mekanı, bu kişiyi, bu olayı, bu objeyi gibi...) sizin için özgün / özel kılan nedir?
 - a. Burası ile ilgili olumlu-olumsuz bir anınızı benimle paylaşabilir misiniz?
- 4- Fotoğrafladığınız bu manzarayı (bu alanı, bu mekanı, bu kişiyi, bu olayı, bu objeyi gibi...) bir nesne, bir renk, bir şekil, bir hayvan, bir masal kahramanı, bir tarihsel kimlik ya da bir canlıya benzetmenizi istesem, neye benzetirdiniz? Neden?
- 5- Bu fotoğrafa ya da resme ilişkin başka belirtmek ya da eklemek istediğiniz şeyler varsa, lütfen söyleyebilir misiniz?

EK 4. Katılımcı Bilgilendirilmiş Onay Formu

Değerli Katılımcı;

Bu formun amacı; “*yerel halkın Aksaray Kentine ilişkin algılarını ve düşüncelerini*” belirlemek amacıyla yürütülen bir doktora tez çalışması kapsamında Sizden sağlanması planlanan fotoğraf ve fotoğrafa dayalı görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşme verilerinin kullanılabilmesine ilişkin izin almaktır. Bu araştırmada, Sizden ilk olarak yarı yapılandırılmış biçimde hazırlanan soruları yanıtlamanız, daha sonraki aşama için *Aksaray kentinin* Sizin için ne anlama geldiğini en iyi temsil eden ortalama 5'er adet fotoğraf çekmeniz ve bu fotoğraflara yönelik sözlü anlatımlarınız istenecektir. Araştırma kapsamında ulaşılabilecek sonuçların, gerek konuyla ilgili alanyazına gerekse yaşadığınız sorunların çözümünde kent ile ilgili karar alıcılara önemli ipuçları doğurabileceği umulmaktadır. Araştırma verilerimizin güvenilirliğini sağlamak ve görüşmeler sırasında doğabilecek olası kesintilerin önüne geçebilmek için ses kaydı yapılacaktır. Sizden sağlanan tüm veriler (görüşme metinleri ve fotoğraflar) sadece bilimsel veri olarak kullanılacak ve gerçek kimliğiniz kesinlikle saklı tutulacaktır. Araştırma süresince ve sonrasında sizin rahatlığınız ve hassasiyetleriniz noktasında duyarlı olacağımızı önemle belirtmek isteriz. İsteddiğiniz takdirde, sizden sağlanan tüm verinin bir kopyası size verilebilecektir. Bu araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmakta olup araştırma süresince istediğiniz an ayrılma hakkınız söz konusu olabilmektedir. Eğer sizden sağlanan veri kapsamında istemediğiniz bir şey ifade ettiğinizi hissederseniz, isteğiniz doğrultusunda bu ifade ve ifadeler hemen silinecektir.

Bu formu imzalamanız, yukarıdaki açıklamaları ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ettiğinizi gösterecektir.

İlginize, duyarlılığınıza ve katkılarınıza şimdiden çok teşekkür ederiz. Sormak istediğiniz herhangi bir sorunuz ya da dile getirmek istediğiniz herhangi bir endişeniz olursa, benimle istediğiniz zaman bağlantı kurabilirsiniz.

Sevgi ve Saygılarımla.

Ebru GÜNER

Aşağıda imzası bulunan ben “.....”, yukarıdaki açıklamaları okuyup-anladığımı ve bu araştırmaya gönüllü olarak katıldığımı bildirmiş bulunmaktayım.

Tarih:

İmza

EK 5. Nitel Görüşme Veri Takvimi

Katılımcı	Veri Toplama Tarihi	Veri Toplama Saati	Veri Toplama Yeri	Veri Toplama Süresi	Veri Toplama Tekniği	Veri Kayıt Türü	Veri içeriği
Metin	27.04.2018	09:37/09:59 arası	Katılımcının işyeri	20 dk. 45 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	4.05.2018	10:12/10:27 arası	Katılımcının işyeri	15 dk. 8 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	4.05.2018	10:12/10:27 arası	Katılımcının işyeri	15 dk. 8 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Aykut	28.05.2018	22:32/22:57 arası	Waffle Art Kafe	25 dk. 39 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	7.06.2018	22:33/22:43 arası	Waffle Art Kafe	10 dk. 35 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	7.06.2018	22:33/22:43 arası	Waffle Art Kafe	10 dk. 35 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Cihan	15.05.2018	10:19/10:42 arası	Katılımcının işyeri	22 dk. 27 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	16.05.2018	10:33/10:54 arası	Katılımcının işyeri	21 dk. 11 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	16.05.2018	10:33/10:54 arası	Katılımcının işyeri	21 dk. 11 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Yeşim	26.12.2017	14:46/15:12 arası	Gönül Kahvesi kafesi	25 dk. 19 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	28.12.2017	16:30/16:52 arası	Katılımcının evi	21 dk. 37 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	28.12.2017	16:30/16:52 arası	Katılımcının evi	21 dk. 37 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Burcu	8.11.2017	15:17/15:50 arası	Araştırmacının ofisi	32 dk. 56 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	23.12.2017	18:52/19:12 arası	Katılımcının ofisi	19 dk. 48 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	23.12.2017	18:52/19:12 arası	Katılımcının ofisi	19 dk. 48 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Betül	28.11.2017	13:21/14:00 arası	Araştırmacının ofisi	39 dk. 32 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	13.12.2017	16:00/16:21 arası	Araştırmacının ofisi	21 dk. 59 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	13.12.2017	16:00/16:21 arası	Araştırmacının ofisi	21 dk. 59 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Zeynep	4.10.2017	17:46/18:10 arası	Katılımcının işyeri	23 dk. 57 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	25.10.2017	10:47/11:05 arası	Katılımcının işyeri	18 dk. 33 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	25.10.2017	10:47/11:05 arası	Katılımcının işyeri	18 dk. 33 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Barış	30.11.2017	14:27/15:15 arası	Araştırmacının ofisi	48 dk. 47 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi

	22.12.2017	17:21/ 17:55 arası	Araştırmacın in ofisi	33 dk. 33 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	22.12.2017	17:21/ 17:55 arası	Araştırmacın in ofisi	33 dk. 33 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Nur	13.08.2018	13:59/ 14: 33 arası	Katılımcının işyeri	33 dk. 47 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	20.11.2017	10:51/ 11:18 arası	Araştırmacın in ofisi	27 dk. 12 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Begüm	15.12.2017	16:35/ 16:49 arası	Araştırmacın in ofisi	14 dk. 36 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	15.12.2017	16:35/ 16:49 arası	Araştırmacın in ofisi	14 dk 36 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	29.11.2017	16:01/ 16:20 arası	Araştırmacın in ofisi	18 dk. 30 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Çağatay	13.12.2017	15:46/ 15:56 arası	Araştırmacın in ofisi	9 dk. 30 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	13.12.2017	15:46/ 15:56 arası	Araştırmacın in ofisi	9 dk. 30 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	8.11.2017	20:48/ 21:20 arası	Katılımcının evi	32 dk. 32 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Canan	20.02.2018	19:48/ 20:02 arası	Katılımcının evi	14 dk. 28 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	20.02.2018	19:48/ 20:02 arası	Katılımcının evi	14 dk. 28 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	25.03.2018	15:00/ 15:21 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	21 dk.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Polat	10.06.2018	14.12/ 14:23 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	10 dk. 44 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	10.06.2018	14.12/ 14:23 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	10 dakika 44 saniye	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	9.08.2018	13:29/ 13:47 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	18 dk. 58 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Müge	10.08.2018	11:01/ 10:11 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	10 dk. 24 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	10.08.2018	11:01/ 10:11 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	10 dk. 24 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	27.03.2018	14:42/ 15:11 arası	Katılımcının işyeri	29 dk. 2 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Gönül	13.08.2018	19:23/ 19:44 arası	Katılımcının işyeri	20 dk. 54 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	13.08.2018	19:23/ 19:44 arası	Katılımcının işyeri	20 dk. 54 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
İzel	11.07.2018	14:07/ 14:34 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri	29 dk. 35 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi

			ve Spor İl Müdürlüğü				
	19.07.2018	14:34/14:54 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	20 dk. 20 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	19.07.2018	14:34/14:54 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	20 dk. 20 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Damla	25.11.2017	10:43/11:38 arası	Katılımcının işyeri	32 dk. 56 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	18.12.2017	10:15/10:41 arası	Katılımcının işyeri	25 dk. 26 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	18.12.2017	10:15/10:41 arası	Katılımcının işyeri	25 dk. 26 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Uğur	29.11.2017	15:14/15:34 arası	Araştırmacın in ofisi	19 dk. 54 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	13.12.2017	15:35/15:45 arası	Araştırmacın in ofisi	10 dk. 01 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	13.12.2017	15:35/15:45 arası	Araştırmacın in ofisi	10 dk. 1 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Esma	11.05.2018	17:59/18:35 arası	Blancha Kafe	36 dk. 31 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	7.06.2018	22:07/22:20 arası	Kumpir House Kafe	15 dk. 8 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	7.06.2018	22:07/22:20 arası	Kumpir House Kafe	15 dk. 8 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Esra	30.10.2017	13:05/13:35 arası	Katılımcının eşinin işyeri	29 dakika 32 saniye	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	11:52/12:16 arası	Araştırmacın in ofisi	24 dk. 11 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	11:52/12:16 arası	Araştırmacın in ofisi	24 dk. 11 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Dündar	26.10.2017	14:47/15:34 arası	Araştırmacın in ofisi	47 dk. 38 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	27.12.2017	17:13/17:48 arası	Araştırmacın in ofisi	34 dk. 24 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	27.12.2017	17:13/17:48 arası	Araştırmacın in ofisi	34 dk. 24 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Erol	28.03.2018	13:20/13:50 arası	Katılımcının işyeri	30 dk. 55 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	29.05.2018	17:39/17:51 arası	Katılımcının işyeri	12 dk. 58 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	29.05.2018	17:39/17:51 arası	Katılımcının işyeri	12 dk. 58 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Gizem	28.11.2017	12:23/13:09 arası	Araştırmacın in ofisi	45 dk. 36 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	21.12.2017	16:30/16:58 arası	Araştırmacın in ofisi	27 dk. 57 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi

	21.12.2017	16:30/ 16:58 arası	Araştırmacın ın ofisi	27 dk. 57 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Aslı	2.11.2017	18:01/ 18:26 arası	Katılımcının evi	24 dk. 44 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	30.11.2017	16:38/ 16:51 arası	Katılımcının evi	12 dk. 8 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	30.11.2017	16:38/ 16:51 arası	Katılımcının evi	12 dk. 8 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Funda	7.10.2017	17:07/ 17:41 arası	Katılımcının işyeri	33 dk. 33 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	30.10.2017	17:39/ 18:05 arası	Katılımcının işyeri	26 dk. 57 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	30.10.2017	17:39/ 18:05 arası	Katılımcının işyeri	26 dk. 57 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Hakan	11.05.2018	17:20/ 17:51 arası	Blancha Kafe	31 dk. 2 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	7.06.2018	22:47/ 23:04 arası	Waffle Art Kafe	15 dk. 34 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	7.06.2018	22:47/ 23:04 arası	Waffle Art Kafe	15 dk. 34 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Hakkı	23.07.2018	16:17/ 16:55 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	38 dk. 45 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	1.08.2018	16:20/ 16:34 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	12 dk. 39 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	1.08.2018	16:20/ 16:34 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	12 dk. 39 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Hande	25.04.2018	11:38/ 12:38 arası	Katılımcının işyeri	1 saat	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	24.05.2018	15:37/ 15:49 arası	Katılımcının işyeri	12 dk. 16 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	24.05.2018	15:37/ 15:49 arası	Katılımcının işyeri	12 dk. 16 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Orhan	24.03.2018	14:51/ 15:40 arası	Aksaray Türk Ocakları Derneği	52 dk. 04 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	18.05.2018	13:27/ 13:44 arası	Aksaray Türk Ocakları Derneği	15 dk. 38 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	18.05.2018	13:27/ 13:44 arası	Aksaray Türk Ocakları Derneği	15 dk. 38 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Hayriye	18.11.2017	19:06/ 19:30 arası	Katılımcının ofisi	24 dk. 5 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	23.12.2017	17:51/ 18:12 arası	Katılımcının ofisi	21 dk. 7 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi

	23.12.2017	17:51/ 18:12 arası	Katılımcının ofisi	21 dk. 7 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Ayşe	18.10.2017	19:06/ 19:53 arası	Katılımcının evi	46 dk. 56 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	31.10.2017	19:50/ 20:20 arası	Katılımcının evi	29 dk. 51 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	31.10.2017	19:50/ 20:20 arası	Katılımcının evi	29 dk. 51 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Volkan	11.07.2018	15:01/ 15:31 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	29 dk. 26 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	23.07.2018	14:53/ 15:08 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	15 dk. 8 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	23.07.2018	14:53/ 15:08 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	15 dk. 8 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Kağan	24.11.2017	11:45/ 13:12 arası	Katılımcının işyeri	55 dk. 23 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	18.12.2017	14:17/ 15:04 arası	Katılımcının işyeri	38 dk. 52 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	18.12.2017	14:17/ 15:04 arası	Katılımcının işyeri	38 dk. 52 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
İsmail	11.04.2018	21:22/ 22: 20 arası	Katılımcının arkadaşının ofisi	57 dk. 55 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	1.05.2018	19:40/ 20:12 arası	Katılımcının arkadaşının ofisi	31 dk. 42 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	1.05.2018	19:40/ 20:12 arası	Katılımcının arkadaşının ofisi	31 dk. 42 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Aylin	8.11.2017	13:46/ 14:13 arası	Araştırmacın ın ofisi	27 dk. 23 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	13:23/ 13:35 arası	Katılımcının ailesinin işyeri	12 dk. 16 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	13:23/ 13:35 arası	Katılımcının ailesinin işyeri	12 dk. 16 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Zahit	3.04.2018	15:22/ 16:41 arası	Aksaray Türk Ocakları Derneği Şubesi	52 dk. 27 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Berna	28.10.2017	16:24/ 17:10 arası	Katılımcının işyeri	46 dk. 30 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	16.12.2017	16:04/ 16:31 arası	Katılımcının işyeri	26 dk. 18 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	16.12.2017	16:04/ 16:31 arası	Katılımcının işyeri	26 dk. 18 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Çağla	9.08.2018	13:00/ 13:26 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	26 dk. 13 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi

	10.08.2018	10:43/ 10:53 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	9 dk. 53 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	10.08.2018	10:43/ 10:53 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	9 dk. 53 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Melihat	2.11.2017	19:29/ 19:53 arası	Katılımcının evi	23 dk. 17 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	25.11.2017	11:48/ 12:16 arası	Katılımcının işyeri	26 dk. 48 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Nermin	18.12.2017	17:33/ 17:57 arası	Katılımcının işyeri	23 dk. 34 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	18.12.2017	17:33/ 17:57 arası	Katılımcının işyeri	23 dk. 34 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	28.03.2018	09:40/ 10:13 arası	Katılımcının işyeri	33 dk. 17 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Caner	24.04.2018	09:40/ 10:02 arası	Katılımcının işyeri	21 dk. 54 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	24.04.2018	09:40/ 10:02 arası	Katılımcının işyeri	21 dk. 54 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	3.10.2017	13:50/ 14:29 arası	Araştırmacın ın ofisi	39 dk. 32 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Hüseyin	31.10.2017	14:10/ 14:47 arası	Katılımcının işyeri	37 dk. 40 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	31.10.2017	14:10/ 14:47 arası	Katılımcının işyeri	37 dk. 40 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	21.11.2017	18:06/ 18:47 arası	Araştırmacın ın ofisi	41 dk. 25 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Selin	16.02.2018	13:15/ 13:38 arası	Atölye kafe	23 dk. 52 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	16.02.2018	13:15/ 13:38 arası	Atölye kafe	23 dk. 52 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	25.03.2018	13:30/ 14:18 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	46 dk. 36 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Recep	22.05.2018	17:24/ 17:40 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	16 dk. 28 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	22.05.2018	17:24/ 17:40 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	16 dk. 28 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
	18.11.2017	17:53/ 18:46 arası	Katılımcının ofisi	53 dk.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Serhat	23.12.2017	19:19/ 19:41 arası	Katılımcının ofisi	22 dk. 25 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	23.12.2017	19:19/ 19:41 arası	Katılımcının ofisi	22 dk. 25 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Salih	3.11.2017	11:50/ 12:20 arası	Araştırmacın ın ofisi	37 dk. 1 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi

	30.11.2017	12:03/ 12:22 arası	Araştırmacın ın ofisi	19 dk. 26 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	30.11.2017	12:03/ 12:22 arası	Araştırmacın ın ofisi	19 dk. 26 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Songül	11.11.2017	18:00/ 18:32 arası	Katılımcının arkadaşının evi	31 dk. 42 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	21.09.2018	16:45/ 16:59 arası	Katılımcının evi	13 dk. 32 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	21.09.2018	16:45/ 16:59 arası	Katılımcının evi	13 dk. 32 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Suna	9.06.2018	15:13/ 15:40 arası	Katılımcının evi	27 dk. 35 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	12.08.2018	16:45/ 17:11 arası	Katılımcının evi	25 dk. 23 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	12.08.2018	16:45/ 17:11 arası	Katılımcının evi	25 dk. 23 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
İhsan	20.10.2017	14:12/ 15:06 arası	Katılımcının işyeri	50 dk. 58 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	15.12.2017	15:30/ 16:05 arası	Katılımcının işyeri	35 dk. 22 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	15.12.2017	15:30/ 16:05 arası	Katılımcının işyeri	35 dk. 22 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
İlkay	1.08.2018	14:28/ 14:56 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	28 dk. 26 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	1.08.2018	15:26/ 15:39 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	13 dk. 7 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	1.08.2018	15:26/ 15:39 arası	Aksaray Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü	13 dk. 7 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Kamil	10.11.2017	15:52/ 16:12 arası	Katılımcının işyeri	19 dk. 27 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	12:57/ 13:09 arası	Katılımcının işyeri	11 dk. 44 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	12:57/ 13:09 arası	Katılımcının işyeri	11 dk. 44 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Gülsüm	9.06.2018	15:55/ 16:18 arası	Katılımcının evi	23 dk. 05 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	15.08.2018	10:29/ 10:46 arası	Katılımcının evi	16 dk. 24 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	15.08.2018	10:29/ 10:46 arası	Katılımcının evi	16 dk. 24 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Tuğrul	18.05.2018	15:00/ 15:25 arası	Katılımcının işyeri	25 dk. 14 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Büşra	6.10.2017	16:39/ 17:20 arası	Araştırmacın ın ofisi	41 dk. 43 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi

Hatice	28.05.2018	22:00/ 22:20 arası	Waffle Art kafe	19 dk. 54 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
Sevgi	14.05.2018	10:37/ 11:13 arası	Katılımcının işyeri	36 dk. 23 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	15.05.2018	09:18/ 09:48 arası	Katılımcının işyeri	26 dk. 38 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	15.05.2018	09:18/ 09:48 arası	Katılımcının işyeri	26 dk. 38 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Yasin	25.03.2018	15:35/ 16:00 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	26 dk. 38 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	22.05.2018	17:09/ 17:22 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	13 dk. 17 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	22.05.2018	17:09/ 17:22 arası	68 Aksaray Görme Engelliler Spor Kulübü	13 dk. 17 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Yılmaz	11.04.2018	20:08/ 20:48 arası	Katılımcının arkadaşının ofisi	39 dk. 42 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	9.05.2018	19:35/ 19:52 arası	Katılımcının arkadaşının ofisi	16 dk. 35 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	9.05.2018	19:35/ 19:52 arası	Katılımcının arkadaşının ofisi	16 dk. 35 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi
Zehra	10.11.2017	15:16/ 15:39 arası	Katılımcının işyeri	22 dk. 57 sn.	Yarı yapılandırılmış görüşme	Ses kaydı	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	13:12/ 13:19 arası	Katılımcının işyeri	7 dk. 1 sn.	Fotoğraflama	Fotoğraf	Aksaray kent deneyimi
	26.12.2017	13:12/ 13:19 arası	Katılımcının işyeri	7 dk. 1 sn.	Fotoğrafa dayalı öyküleme görüşmesi	Ses kaydı	Aksaray kentine ilişkin temsili fotoğrafların öykülenmesi

EK 6. Ölçek Geliştirme Süreci Sonucunda Elde Edilen Anket

Değerli Katılımcı;

Bu form, “Aksaray’da yaşayan insanların kent deneyimlerini incelemek” amacıyla tasarlanan bir doktora tezinin veri toplama aracıdır. Araştırmamızın sonuçlarının sağlıklı olması vereceğiniz samimi yanıtlara bağlıdır. Yaklaşık 25-30 dakikanızı ayırarak, vereceğiniz samimi bilgiler kent sakinlerinin sorunlarına yönelik geliştirilecek çözüm stratejilerine önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmada; kişilere değil, genele odaklanılacak, sağlamış olduğunuz kişisel bilgiler kesinlikle saklı tutulacaktır. Yardımlarınız için şimdiden çok teşekkürler.

Doç. Dr. Mutlu UYGUN

Arş. Gör. Ebru GÜNER

I. Lütfen, aşağıdaki tabloda yer alan kişisel bilgilerinizi eksiksiz olarak doldurunuz.

Cinsiyetiniz? ☐ Erkek ☐ Kadın
Yaşınız? ☐ 18-30 yaş arası ☐ 31-40 yaş arası ☐ 41-50 yaş arası ☐ 51-60 yaş arası ☐ 61 yaş ve üzeri
Eğitim durumunuz? ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü ☐ Diğer
Mesleğiniz? ☐ Kamu Çalışanı ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Esnaf-Tüccar-Sanayici ☐ Serbest Meslek (Avukat, Muhasebeci gibi) ☐ Çiftçi ☐ Ev Hanımı ☐ Emekli ☐ Öğrenci ☐ İşsiz
Medeni durumunuz? ☐ Evli ☐ Bekar
Evliyseniz eşinizin mesleği? ☐ Kamu Çalışanı ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Esnaf-Tüccar-Sanayici ☐ Serbest Meslek (Avukat, Muhasebeci gibi) ☐ Çiftçi ☐ Ev Hanımı ☐ Emekli ☐ Öğrenci ☐ İşsiz
Çocuk sayınız? ☐ Çocuğum yok ☐ 1-2 ☐ 3-4 ☐ 5 ve üzeri
Lütfen Aksaraylı olup-olmadığınızı işaretleyiniz. ☐ Evet, Aksaraylıyım ☐ Hayır, Aksaraylı değilim
Aksaray’da kaç yıldır ikamet etmektesiniz? ☐ 1-4 yıl arası ☐ 5-9 yıl arası ☐ 10-14 yıl arası ☐ 15-19 yıl arası ☐ 20-29 yıl arası ☐ 30 yıl ve üzeri
Aylık ortalama geliriniz? ☐ Gelirim yok ☐ 2.500 TL ve altı ☐ 2.501-5.000 TL arası ☐ 5.001-10.000 TL arası ☐ 10.001-15.000 TL arası ☐ 15.001-20.000 TL arası ☐ 20.001-25.000 TL arası ☐ 25.001-30.000 TL arası ☐ 30.001 TL ve üzeri
Büyüdüğünüz bölge? ☐ Marmara ☐ Ege ☐ Akdeniz ☐ İç Anadolu ☐ Karadeniz ☐ Güneydoğu Anadolu ☐ Doğu Anadolu
Büyüdüğünüz şehri nasıl tanımlarsınız? ☐ Köy ya da belde ☐ İlçe merkezi ☐ Orta büyüklükte il merkezi ☐ Büyükşehir veya büyükşehre bağlı ilçe merkezi

II. Lütfen, bir kentin kapalı mekânlarına (eğlence mekânları, spor salonları, kafeler, restoranlar, AVM’ler, cami ve türbeler gibi) ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Her yaştan insanın vakit geçirebileceği yeterli sayıda eğlence mekânına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yeterli sayıda spor salonuna sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Kültürel ve sanatsal etkinliklerin gerçekleştirilebileceği yeterli sayıda mekâna sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Yeterli sayıda alışveriş mağazasına (giyim, ev eşyası, market ve benzeri) sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Herkese hitabeden yeterli sayıda kafeye sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Herkese hitabeden yeterli sayıda restoran ve yeme-içme mekânına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Yeterli sayıda alışveriş merkezine (AVM’ye) sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Yeterli sayıda ibadet etme imkânı sunan mekâna sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

9	Kentin bazı kapalı mekânları, aile ve tanıdıklarla bir araya gelerek sosyalleşebilme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Kentin bazı kapalı mekânları, yeni kişilerle tanışma, arkadaş olma, sosyalleşme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Kentin bazı kapalı mekânları, gezme dolaşma imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kentin bazı kapalı mekânları, gelen misafirlerinizi gezdirmeye imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kentin bazı kapalı mekânları, tanımadığınız başka insanlarla da etkileşimde bulunma imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Kentin bazı kapalı mekânları, aile ya da arkadaşlarla hoş vakit geçirerek eğlenebilme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Kentin bazı kapalı mekânları, yaşam tarzınızı yansıtmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer dünya görüşüne, yaşam tarzına ya da sosyal statüye sahip insanlar ile karşılaşabilmekteyim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yeni bilgi-beceri kazanarak kendimi geliştirebilmekteyim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Kentin bazı kapalı mekânları, günün stresinden ve gerginliğinden uzaklaşarak rahatlayabilme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Kentin bazı kapalı mekânları, modern yaşamın telaşından, şehir kalabalığından uzaklaşabilme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Kentin bazı kapalı mekânları, can sıkıntısını gidermek amacıyla gezip dolaşma imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Kentin bazı kapalı mekânları, manevi açıdan huzur bularak kendimi iyi ve mutlu hissetme imkânı sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Kentin bazı kapalı mekânları, farklı bir ruh haline girerek kendimi başka bir dünyadaymışım gibi hissetmemi sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Kentin bazı kapalı mekânları, seyir zevki uyandıran modern ve şık tasarımlara sahiptir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Kentin tarihi yapıları ya da tarihi binaları, estetik açıdan seyir zevki uyandırmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Tarihten izler taşıyan otantik tasarımlara sahip bazı kapalı mekânlar, göze hoş gelmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Kentin bazı kapalı mekânlarında, kimse birbirini rahatsız etmediğinden herhangi bir sorun yaşamadan (rahatsızlık duymadan) vakit geçirebilmekteyim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Kentin bazı kapalı mekânları, kendi geçmişimden bazı özel günleri ya da özel insanları hatırlatmamı sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Kentin bazı kapalı mekânları, geçmiş dönemlerime (çocukluk ya da gençlik yıllarıma) ait anılarımı canlandırmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, kent tarihini düşünmemi sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

III. Lütfen, bir kentin açık alanlarına (parklar, piknik alanları, yeşil alanlar, yeraltı şehirleri, höyükler gibi) ve doğal yapısına (doğal güzellikleri, iklim koşulları, bitki ve hayvan çeşitliliği gibi) ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; **(2)** Katılmıyorum; **(3)** Kısmen Katılıyorum; **(4)** Katılıyorum; **(5)** Kesinlikle Katılıyorum

1	Yeterli sayıda doğal güzele ve açık alana sahip kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yeterli sayıda yeşil ve ağaçlık alana sahip bir kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Yeterli sayıda parka, piknik alanına ve çay bahçesine sahip bir kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Yaşam açısından uygun iklim koşullarına sahip bir kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Bitki ve hayvan türleri bakımından yeterli çeşitliliğe sahip bir kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Yeterli sayıda ırmak, akarsu, baraj ve göl gibi su kaynaklarına sahip bir kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Yeterli sayıda tarihi yapıya ya da alana sahip bir kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Herkesçe bilinen ve buluşma kolaylığı sağlayan belli yerlere sahip bir kettir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Kentin bazı açık alanları, aile bireyleri ve arkadaşlar ile birlikte vakit geçirme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Kentin bazı açık alanları, yeni arkadaşlar edinme ya da yakın arkadaşlıklar geliştirme imkânı sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

11	Kentin bazı açık alanları, gelen misafirleri gezdirmeye ya da dolaştırma imkânı sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kentin bazı açık alanları, can sıkıntısını gidermek için gezinti ve dolaşma imkânı sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kentin bazı açık alanlarını ziyarete gelmiş diğer insanları izlemek, keyif ve mutluluk vermektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Kentin tarihi alanları ya da yerleri farklı semavi dinleri ve değerleri barındırmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Kentin tarihi alanları ya da yerleri farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmanın izlerini taşımaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Kentteki doğallığı bozulmamış alanlar, otantiklik duygusunu hissettirmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Kentin tarihi varlıkları, köklü bir geçmişe sahip olduğu duygusu uyandırmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, insanların kendisini iyi hissetmesini, manevi huzur bulmasını sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, sanki Aksaray'da değil de farklı bir yerdeymişsiniz hissi uyandırmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Kentin yeşil ya da doğal alanları (güzellikleri), göze hoş gelmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Kent geneline ilişkin modern fiziksel görünüm, seyir zevki vermektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Kent meydanının görünümü göze hoş gelmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Kent mimarisi (yapılanma-binalar-yollar), estetik açıdan çekici ve göze hoş gelmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Kentteki süslemeler (çiçekler, heykeller gibi), göze hoş gelmekte ve kenti güzelleştirmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Kentin bazı açık alanları, modern yaşamın telaşından, şehir kalabalığından uzaklaşabilme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Kentin bazı açık alanları kafa dağıtma ve zihinsel olarak rahatlayabilme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Kentin bazı açık alanları rutin yaşamın dışına çıkarak hayata farklılık katabilme imkânı sunmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Kentin doğal ve tarihi alanları, insanların ilgisini çekerek merak uyandırmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Kentin doğal ve tarihi alanları yeni yerler keşfetme ve macera yaşama imkânı sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Kentin doğal ve tarihi alanlarında yeni ve farklı bilgiler edinilebilmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Kentin bazı açık alanları aile bireyleri ya da arkadaşlar ile birlikte eğlenebilmeyi sağlamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Kentin bazı açık alanları, geçmiş dönemlerime (yıllarıma) ait bazı özel yaşayışlarımı ya da yaşadığım yerleri anımsatmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Kentin doğal ve tarihi alanları ya da yapıları, geçmiş insan yaşayışlarını düşündürmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Kentin açık alanları, kimsenin birbirini rahatsız etmediği sosyal bir ortama sahiptir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Kentin bazı açık alanları, özgürlük hissi uyandırmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Kentin bazı açık alanları, yaşam tarzımı yansıtmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

IV. Lütfen, bir kentin sosyal yapısına ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Herkese hitabeden yeterli sayıda sosyal etkinliğe sahip bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Herkese hitabeden yeterli sayıda kültürel ve sanatsal etkinliğe sahip bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Herkese hitabeden yeterli sayıda sportif etkinliğe sahip bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Sosyal yaşamın canlı ve hareketli geçtiği bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Diğer kentlerden göç alan bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Birlik-beraberlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunun gelişmiş olduğu bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Kolaylıkla arkadaş edinilebilen ve yakın arkadaşlıklar geliştirilebilen bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Benzer ilgi alanlarına ya da yaşam tarzına sahip insanlarla tanışabilme imkânı sunan bir kendir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

9	Farklı yaşam tarzına ya da düşünce yapısına sahip insanlarla bir araya gelmenin zor olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Sıcak, samimi ve içten komşuluk ilişkilerinin bulunduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Aile ve akrabalarımın da yaşadığı geniş bir sosyal çevreye sahip olduğum bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	İhtiyaç duyduğumda kolaylıkla ulaşabildiğim sosyal çevrem varlığı güven vermektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Sosyal açıdan kendimi yabancı ve yalnız hissettiğim bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Herkesin birbirini tanıdığı küçük bir kent olduğundan, davranışlarıma ve yaşantıma dikkat etmek zorunda hissettiğim bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Herkes birbirini tanıdığı için herhangi bir işi halletmek daha kolay olmaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Akraba ve arkadaş ziyaretlerine önem verilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Yerel halkı, farklı insanlara ve fıkirlere karşı açık ve hoşgörülü bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Yerel halkı, şehre yeni yerleşenlere karşı yardımsever ve misafirperver davranan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Yerel halkı, Aksaraylı olmayanlara karşı önyargılı davranan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Yerel halkı, arkadaş canlısı davranışlara sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Yerel halkı, farklı etnik köken ve kültürel çeşitliliğe karşı hoşgörülü bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Yerel halkı, farklı yaşam tarzına ve değerlerine saygılı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Yerel halkı, nezaketli ve güler yüzlü bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Yerel halkı, kentin doğal ve kültürel varlıklarına karşı duyarlı ve korumacı olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Yerel halkı, engelli bireylere karşı duyarlılık gösteren bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Genel sosyal yaşamı, yaşam tarzımı yansıtan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Kendimi özdeşleştirdiğim bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	İnsanların sosyal açıdan kolaylıkla uyum sağlayabildikleri bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	İnsanların, kimliğini ve kişiliğini rahatlıkla ifade edebildikleri bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Kendine has yerel kültürel mirasa ya da halk kültürüne (gelenek-görenek) sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Kendine has mutfak kültürüne sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Farklı kültürlerin ve yaşam biçimlerinin ve etnik grupların bulunduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Kültürel yozlaşmanın yaşanmadığı, kendine özgü kültürün sürdürüldüğü bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Şiddet olaylarının yoğun olarak yaşandığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Günün herhangi bir saatinde sorunsuz, rahat ve güvenli şekilde dolaşılabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Yasaklı madde kullanımının yoğun olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Hırsızlık olaylarının yoğun yaşandığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Kadınların sokakta korkmadan ve güvenle yürüyemedikleri bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39	Taciz olaylarının yoğun yaşandığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40	Siyasi çatışmaların yaşanmadığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41	Terör olaylarının yaşanmadığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42	Birçok farklı kültürü sorunsuz ve uyumlu biçimde içinde barındırabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43	Ailelerin yaşayabileceği ve çocuklarını yetiştirebileceği güvenli, huzurlu ve sakin bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

V. Lütfen, bir kentin işlevsel özelliklerine yönelik aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; **(2)** Katılmıyorum; **(3)** Kısmen Katılıyorum; **(4)** Katılıyorum; **(5)** Kesinlikle Katılıyorum

1	Kolaylıkla iş bulabilme imkânına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Alınan eğitime uygun iş bulabilme fırsatlarına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Çalışanlara yeterli sayıda profesyonel iş ağıları sunabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	İşyerlerinde çalışma şartlarının iyi olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Yeterli sayıda iş ve kariyer (girişimcilik) fırsatlarına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Ekonomik olarak gelişmeye ve büyümeye açık bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Çalışan ücretlerinin düşük olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Sanayi yatırımlarını kendine çekebilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Sürekli gelişen ve büyüyen işletmelere sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Şehir içi ulaşımın ucuz olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

11	Günlük yaşam için ihtiyaç duyulan ürünlerin ve hizmetlerin ucuz olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Genel fiyat düzeylerinin ve yaşam maliyetlerinin düşük olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Konut fiyatlarının ve kiralalarının düşük olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Hizmetlerin, halka uygun fiyatlarla sunulduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Genel olarak insanların ekonomik yönden yüksek yaşam standardına sahip olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Hava kirliliği sorunu olmayan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Su kirliliği sorunu olmayan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Fiziksel çevre kirliliği sorunu olmayan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Gürültü kirliliği sorunu olmayan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Rahatsız edici düzeyde kalabalık bir nüfusun olmadığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Binalar arası boşluklar, bina yükseklikleri, binaların düzeni bakımından yetersiz bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Binaların şehrin fiziksel çevresine uyumsuz yapılandığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Şehirleşme açısından fiziksel çevre gelişimini tamamlamış bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Şehirleşme açısından dağınık yerleşime sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Yapıların (kaldırım, bina) tasarımında engelli insanların da dikkate alındığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Engelli bireylerin yaşamını kolaylaştıracak yeterli sarı kılavuz çizgilerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Aranılan her türlü mal ve hizmetin kolayca bulunabildiği bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Modaya uygun ve markalı ürünlere kolayca ulaşılabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Organik ve doğal ürünlere ulaşabilecek yeterli sayıda yerel pazara sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Yardımcı olmaya istekli, güler yüzlü ve nezaketli özel ve kamu çalışanlarının olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Şehir içi ulaşımında trafik yoğunluğunun yaşandığı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Şehirlerarası ulaşımında yeterli seçeneğe (karayolu, demiryolu, havayolu) sahip bir kent değildir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Yeterli sayıda bisiklet yoluna sahip bir kent değildir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Şehir içi ulaşımında yeterli seçeneğe (taksi, dolmuş, otobüs, tramvay, metro) sahip bir kent değildir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Günün herhangi bir saatinde ulaşımın toplu taşıma ile kolaylıkla sağlanabildiği bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Kalabalık olması nedeniyle toplu taşıma araçlarıyla rahat seyahat edilemeyen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Toplu taşıma araçlarıyla, kentin her noktasına ulaşım sağlanamayan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Toplu taşıma araçlarının sefer sıklığının yetersiz olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39	Şehir içi yeterli karayolu ağına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40	Yeterli sayıda otopark imkânına sahip bir kent değildir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41	Engelli bireyler için yeterli trafik sinyalizasyon ve sesli uyarı sistemlerine sahip bir kent değildir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42	Satın alınabilecek ya da kiralanabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43	Evlerin, bakımlı, geniş ve yeni olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
44	Şehir içi her noktaya yürüyerek kolaylıkla ulaşım sağlanabilen küçük bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
45	Yakınlığı ile büyük ya da cazibe merkezi olan şehirlere kolaylıkla ulaşım sağlanabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
46	Karayolları ağı üzerinde ve merkezi konuma sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
47	Yakınlığı ile havaalanı ve liman gibi yerlere kolay erişim sağlanabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
48	Ticaret yolu üzerinde bulunması açısından avantajlı bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
49	Yakınlığı ile tatil yörelerine ve merkezlerine kolay erişim sağlanabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
50	Yeterli sayıda sağlık olanağına (hastane, laboratuvar, alanında uzman doktor) sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
51	Yeterli sayıda eğitim-öğretim olanağına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
52	Bakıma muhtaç insanlar için yeterli sayıda bakımevi hizmetlerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
53	Elektrik, su, yol, kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinin iyi olduğu bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
54	Yeterli şehir aydınlatma sistemine sahip olmayan bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
55	Yeterli sayıda uygun yaya geçidine ve kaldırıma sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

56	İnsanlara vermiş olduğu vaatleri yerine getiren kamu yöneticilerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
57	Kentte yaşayan herkese adil ve eşit davranan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
58	İnsanların şehirle ilgili ihtiyaçlarının farkında olan, bu konuda güven veren kamu yöneticilerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
59	Gerekli bilgi birikimi ve yetkinliği taşıyan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
60	İnsanlara yardım etmeye istekli, güler yüzlü ve nezaketli kamu yöneticilerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
61	İhtiyaç duyulduğunda kamu yöneticilerine kolaylıkla ulaşılabilen bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
62	Yapılması gereken işleri hızlı biçimde gerçekleştiren kamu yöneticilerine sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
63	Şehir yaşamına ilişkin sorulara cevap bulunabilen bilgi platformlarına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
64	Anlaşılır ve yeterli sayıda yol işaretlerine ve tabelalara sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
65	Yerel haberlere kolayca erişim imkânına sahip bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

VI. Lütfen, Aksaray kentine yönelik bağlılık duygularıyla ilgili aşağıdaki ifadeleri kendi düşüncenizi en iyi yansıttığına inandığınız seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Aksaray'da yaşamaktan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Aksaray'da yaşamakla doğru bir şey yaptığımı düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Aksaray'da yaşamaktan dolayı mutlu değilim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Genel olarak Aksaray bir kente yönelik beklentilerimi karşılamamaktadır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Genel olarak Aksaray'da yaşamayı seviyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Aksaray'ın iyi ve yaşanılabilir bir kent olduğunu düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Aksaray'ın bana sunduğu kent olanaklarından memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Aksaray'da kendimi evimde gibi hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Beni Aksaray'a bağlayan ve burada tutan birçok şey olduğunu düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Aksaray'ın dışında yaşamayı tercih edeceğim başka bir şehir olduğunu düşünmüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Aksaray'ın benim için kişisel anlamlar taşıyan bir kent olduğu duygusuna sahibim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kendimi Aksaray'a duygusal açıdan bağlı hissediyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Aksaray'ı oldukça fazla önemsiyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Aksaray'da yaşadığımı diğer insanlara söylemekten gurur duyarım	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Aksaray, kendimi ait hissettiğim bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Diğer birçok şehrin Aksaray'dan daha fazla fırsata sahip olduğunu düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Aksaray'dan başka bir şehre taşınırsam, daha memnun olabileceğimi düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Diğer birçok şehrin Aksaray'dan daha çekici olduğunu düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Aksaray'da yaşamayı arkadaşlarıma ve tanıdıklarıma tavsiye ederim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Aksaray'ı arkadaşlarıma ve tanıdıklarıma sürekli önerim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Aksaray hakkında çevremdekilere genellikle güzel şeyler söylerim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Aksaray ile ilgili olumlu düşüncelerimi çevremdekilerle sıkça paylaşıyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Genellikle sosyal medya hesaplarımdan Aksaray'la ilgili olumlu şeyler paylaşıyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Aksaray, gelecekte de yaşamayı arzu ettiğim bir kenttir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Aksaray'da yaşamaya devam etmeye oldukça istekliyim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Aksaray, yaşamayı tercih ettiğim kentlerin başında gelmektedir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Yakın gelecekte kendi isteğimle Aksaray'dan başka bir kentte yaşama ihtimalim yüksektir	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

VII. Lütfen, genel yaşam memnuniyeti ile ilgili aşağıdaki ifadeleri kendinizi en iyi yansıttığına inandığınız seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; **(2)** Katılmıyorum; **(3)** Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum; **(4)** Katılıyorum; **(5)** Kesinlikle Katılıyorum

1	Çoğu bakımdan idealimdekine yakın bir yaşam sürmekteyim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yaşam koşullarımın mükemmel olduğunu düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Sürdüğüm yaşamdan memnunum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Şimdiye kadar hayatta istediğim önemli şeyleri elde ettiğimi düşünüyorum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Tekrar dünyaya gelsem, hayatımdaki neredeyse hiçbir şeyi değiştirmek istemezdim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Anketimiz sona erdi. Vakit ayırdığınız için çok teşekkürler...

EK 7. Geniş Ölçekli Saha Testi Verisinin Analizinden Sonra Elde Edilen Anket

Değerli Katılımcı;

Bu form, “Aksaray’da yaşayan insanların kent deneyimlerini incelemek” amacıyla tasarlanan bir doktora tezinin veri toplama aracıdır. Araştırmamızın sonuçlarının sağlıklı olması vereceğiniz samimi yanıtlara bağlıdır. Yaklaşık 25-30 dakikanızı ayırarak, vereceğiniz samimi bilgiler kent sakinlerinin sorunlarına yönelik geliştirilecek çözüm stratejilerine önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmada; kişilere değil, genele odaklanılacak, sağlamış olduğunuz kişisel bilgiler kesinlikle saklı tutulacaktır. Yardımlarınız için şimdiden çok teşekkürler.

Doç. Dr. Mutlu UYGUN

Arş. Gör. Ebru GÜNER

I. Lütfen, aşağıdaki tabloda yer alan kişisel bilgilerinizi eksiksiz olarak doldurunuz.

Cinsiyetiniz? ☐ Erkek ☐ Kadın
Yaşınız? ☐ 18-30 yaş arası ☐ 31-40 yaş arası ☐ 41-50 yaş arası ☐ 51-60 yaş arası ☐ 61 yaş ve üzeri
Eğitim durumunuz? ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü ☐ Diğer
Mesleğiniz? ☐ Kamu Çalışanı ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Esnaf-Tüccar-Sanayici ☐ Serbest Meslek (Avukat, Muhasebeci gibi) ☐ Çiftçi ☐ Ev Hanımı ☐ Emekli ☐ Öğrenci ☐ İşsiz
Medeni durumunuz? ☐ Evli ☐ Bekar
Evliyseniz eşinizin mesleği? ☐ Kamu Çalışanı ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Esnaf-Tüccar-Sanayici ☐ Serbest Meslek (Avukat, Muhasebeci gibi) ☐ Çiftçi ☐ Ev Hanımı ☐ Emekli ☐ Öğrenci ☐ İşsiz
Çocuk sayınız? ☐ Çocuğum yok ☐ 1-2 ☐ 3-4 ☐ 5 ve üzeri
Lütfen Aksaraylı olup-olmadığınızı işaretleyiniz. ☐ Evet, Aksaraylıyım ☐ Hayır, Aksaraylı değilim
Aksaray’da kaç yıldır ikamet etmektesiniz? ☐ 1-4 yıl arası ☐ 5-9 yıl arası ☐ 10-14 yıl arası ☐ 15-19 yıl arası ☐ 20-29 yıl arası ☐ 30 yıl ve üzeri
Aylık ortalama geliriniz? ☐ Gelirim yok ☐ 2.500 TL ve altı ☐ 2.501-5.000 TL arası ☐ 5.001-10.000 TL arası ☐ 10.001-15.000 TL arası ☐ 15.001-20.000 TL arası ☐ 20.001-25.000 TL arası ☐ 25.001-30.000 TL arası ☐ 30.001 TL ve üzeri
Büyüdüğünüz bölge? ☐ Marmara ☐ Ege ☐ Akdeniz ☐ İç Anadolu ☐ Karadeniz ☐ Güneydoğu Anadolu ☐ Doğu Anadolu
Büyüdüğünüz şehri nasıl tanımlarsınız? ☐ Köy ya da belde ☐ İlçe merkezi ☐ Orta büyüklükte il merkezi ☐ Büyükşehir veya büyükşehre bağlı ilçe merkezi

II. Lütfen, bir kentin kapalı mekânlarına (eğlence mekânları, spor salonları, kafeler, restoranlar, AVM’ler, cami ve türbeler gibi) ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Her yaşta insanın vakit geçirebileceği yeterli sayıda eğlence mekânına sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yeterli sayıda spor salonuna sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Kültürel ve sanatsal etkinliklerin gerçekleştirilebileceği yeterli sayıda mekâna sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Yeterli sayıda alışveriş mağazasına (giyim, ev eşyası, market ve benzeri) sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Herkese hitabeden yeterli sayıda kafeye sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Herkese hitabeden yeterli sayıda yeme-içme mekânına sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Yeterli sayıda alışveriş merkezine (AVM’ye) sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	İbadet etmek için yeterli mekâna sahip bir kendir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yakınarımla bir araya gelerek sosyalleşebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yeni kişilerle tanışabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Kentin bazı kapalı mekânlarında, gezip dolaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

12	Kentin bazı kapalı mekânlarında, gelen misafirlerimi gezdirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kentin bazı kapalı mekânlarında, tanımadığım insanlarla da etkileşimde bulunabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yakınlarımla eğlenebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Kentin bazı kapalı mekânları, yaşam tarzımı yansıtmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer yaşam tarzına sahip insanlar ile bir araya gelebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yaşlılarımla karşılaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer sosyal statüye sahip insanlar ile karşılaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yeni bilgi-beceri kazanarak kendimi geliştirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Kentin bazı kapalı mekânlarında, günün stresinden uzaklaşarak rahatlayabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Kentin bazı kapalı mekânlarında, modern yaşamın telaşından uzaklaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Kentin bazı kapalı mekânlarında, şehir kalabalığından kaçabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Kentin bazı kapalı mekânlarında, can sıkıntısından kurtulabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Kentin bazı kapalı mekânlarında, manevi açıdan huzur bulmaktayım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Kentin bazı kapalı mekânları, kendimi iyi hissettirmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Kentin bazı kapalı mekânları, bana mutluluk vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Kentin bazı kapalı mekânları, farklı bir ruh haline girerek kendimi başka bir dünyadaymışım gibi hissettirmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Kentin bazı kapalı mekânları, şık tasarımlara sahip olup bende seyir zevki uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Kentin tarihi yapıları ya da tarihi binaları, bende estetik açıdan seyir zevki uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Tarihten izler taşıyan otantik tasarımlara sahip bazı kapalı mekânlar, gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Kentin bazı kapalı mekânlarında, kimse tarafından rahatsız edilmeden vakit geçirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Kentin bazı kapalı mekânları, bana geçmişimden bazı özel günleri hatırlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Kentin bazı kapalı mekânları, bana geçmişimden bazı özel insanları hatırlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Kentin bazı kapalı mekânları, bana çocukluk ya da gençlik yıllarıma ait anılarımı anımsatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, bana kent tarihini düşündürmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, bana kentte yaşamış tarihi şahsiyetleri düşündürmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

III. Lütfen, bir kentin açık alanlarına (parklar, piknik alanları, yeşil alanlar, yeraltı şehirleri, höyükler gibi) ve doğal yapısına (doğal güzellikleri, iklim koşulları, bitki ve hayvan çeşitliliği gibi) ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Yeterli doğal güzele ve açık alana sahip kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yeterli yeşil ve ağaçlık alana sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Yeterli sayıda park ve piknik alanına sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Yaşam açısından uygun iklim koşullarına sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Yeterli su kaynağına (ırmak, akarsu, baraj ve göl gibi) sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Yeterli sayıda tarihi açık alana sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Herkesçe bilinen ve buluşma kolaylığı sağlayan belli açık alanlara sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Kentin bazı açık alanlarında, yakınlarım ile birlikte vakit geçirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Kentin bazı açık alanlarında, yeni arkadaşlar edinebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Kentin bazı açık alanlarında, gelen misafirlerimi gezdirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Kentin bazı açık alanlarında, can sıkıntısını gidermek için gezintiyeye çıkabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kentin bazı açık alanlarındaki insan kalabalığını izlemek, bana keyif vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kentin tarihi açık alanları, bende farklı semavi dinlerden izler taşıdığı duygusu uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

14	Kentin tarihi açık alanları, bana farklı medeniyetlere ev sahipliği yaptığı izlenimi vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Kentteki doğallığı bozulmamış açık alanlar, bana otantiklik duygusu yaşatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Kentin tarihi açık alanları, bende köklü bir geçmişe sahip olduğu duygusu uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bana kendimi iyi hissettirmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bana manevi huzur vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bende sanki farklı bir kentteymişim hissi uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Kentin yeşil ya da doğal alanları, estetik açıdan gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Kent geneline ilişkin modern fiziksel görünüm, bana seyir zevki vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Kent meydanının görünümü, gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Kent mimarisi (yapılanma-binalar-yollar), estetik açıdan gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Kentteki süslemeler (çiçekler, heykeller gibi), bana seyir zevki vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Kentin bazı açık alanları, beni modern yaşamın telaşından uzaklaştırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Kentin bazı açık alanlarında, şehir kalabalığından kaçabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Kentin bazı açık alanları, beni zihinsel olarak rahatlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Kentin bazı açık alanlarında, rutin yaşamın dışına çıkarak hayatıma farklılık katabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Kentin doğal ve tarihi alanları, ilgimi çekerek bende merak uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Kentin doğal ve tarihi alanlarında, yeni yerler keşfedebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Kentin doğal ve tarihi alanlarında, yeni bilgiler edinebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Kentin bazı açık alanlarında, yakınlarımla eğlenebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Kentin bazı açık alanları, bana geçmişime ait bazı özel yaşayışlarımı anımsatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Kentin bazı açık alanları, bana daha önce yaşadığım bazı yerleri hatırlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Kentin doğal ve tarihi açık alanları, bana geçmişte insanların nasıl zorlu şartlarda yaşadıklarını düşündürmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Kentin açık alanlarında, kimse tarafından rahatsız edilmeden vakit geçirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Kentin bazı açık alanları, bende özgürlük hissi uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Kentin bazı açık alanları, yaşam tarzımı yansıtmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

IV. Lütfen, bir kentin sosyal yapısına ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Herkese hitabeden yeterli sayıda sosyal etkinliğe sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Herkese hitabeden yeterli sayıda kültürel ve sanatsal etkinliğe sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Herkese hitabeden yeterli sayıda sportif etkinliğe sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Sosyal yaşamın hareketli geçtiği bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Yardımlaşma duygusunun gelişmiş olduğu bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Bu kentte, kolaylıkla yeni arkadaşlar edinebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Bu kentte, kolaylıkla yakın arkadaşlıklar geliştirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Bu kentte, benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanışabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Bu kentte, farklı yaşam tarzına sahip insanlarla bir araya gelebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Bu kentte, samimi komşuluk ilişkileri geliştirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Aile ve akrabalarımın da bu kentte yaşaması, beni mutlu etmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Bu kent, geniş bir sosyal çevreye sahip olduğum bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Bu kentte, ihtiyaç duyduğumda kolaylıkla ulaşabildiğim sosyal çevrem varlığı, bana güven vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Bu kentte, sosyal açıdan kendimi yabancı hissetmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Bu kentte, sosyal açıdan kendimi yalnız hissetmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Bu kentte, herkes birbirini tanıdığı için davranışlarıma ve yaşantıma dikkat etmek zorunda hissetmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Bu kentte, herkes birbirini tanıdığı için herhangi bir işimi kolaylıkla halledebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

18	Akraba ve arkadaş ziyaretlerine önem verilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Yerel halkın, farklı fikirlere sahip insanlara karşı hoşgörülü olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Yerel halkı, şehre yeni yerleşenlere karşı yardımsever davranan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Yerel halkı, bu kentten olmayanlara karşı önyargılı davranan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Yerel halkı, arkadaş canlısı davranışlara sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Yerel halkın, farklı etnik ve kültürel kökenden olan insanlara karşı hoşgörülü olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Yerel halkı, farklı yaşam tarzlarına saygılı davranan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Yerel halkı, nezaketli ve güler yüzlü bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Yerel halkın, kentin doğal ve kültürel varlıklarına karşı korumacı olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Yerel halkın, engelli bireylere karşı duyarlı olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Bu kentteki sosyal yaşam, yaşam tarzımı yansıtmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Bu kent, geçmişimi temsil etmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Bu kent, kim olduğumu yansıtmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Bu kentle, kendimi özdeşleştirmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Bu kente, sosyal açıdan kolaylıkla uyum sağlayabildim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Bu kentte, kimliğimi ve kişiliğimi rahatlıkla ifade edebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Kendine has gelenek ve göreneklere sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Kendine has mutfak kültürüne sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Farklı etnik ve kültürel kökenden olan insanların bir arada yaşadığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Kendine özgü kültürün sürdürüldüğü bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

V. Lütfen, bir kentin işlevsel özelliklerine yönelik aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Kolaylıkla iş bulabilme imkânına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Alınan eğitime uygun iş bulabilme fırsatlarına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Çalışanlara yeterli sayıda profesyonel iş ağları sunabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	İşyerlerinde çalışma şartlarının iyi olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Yeterli sayıda iş ve kariyer fırsatlarına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Ekonomik olarak gelişime açık bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Çalışan ücretlerinin düşük olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Sanayi yatırımlarını kendine çekebilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Sürekli gelişen ve büyüyen işletmelere sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Şehir içi ulaşımın ucuz olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Günlük yaşam için ihtiyaç duyulan ürünlerin ve hizmetlerin ucuz olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Genel fiyat düzeylerinin düşük olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Konut fiyatlarının <u>yüksek</u> olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Konut kiralalarının <u>düşük</u> olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Hizmetlerin, halka uygun fiyatlarla sunulduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Genel olarak insanların ekonomik yönden yüksek yaşam standardına sahip olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Hava kirliliği sorunu <u>olmayan</u> bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Su kirliliği sorunu <u>olmayan</u> bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Fiziksel çevre kirliliği sorunu <u>olmayan</u> bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Gürültü kirliliği sorunu <u>olmayan</u> bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Rahatsız edici düzeyde kalabalık nüfusa sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Bina yapılanması (binalar arası boşluklar, bina yükseklikleri gibi) bakımından düzenli bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Binaların şehrin fiziksel çevresine uyumlu yapıldığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Şehirleşme açısından fiziksel çevre gelişimini tamamlamış bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Şehirleşme açısından dağınık yerleşime sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Yapıların (kaldırım, bina) tasarımında engelli insanların da dikkate alındığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Engelli bireyler için yeterli sarı kılavuz çizgilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Aranılan her türlü mal ve hizmetin kolayca bulunabildiği bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Modaya uygun, markalı ürünlere kolayca ulaşılabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

30	Organik ve doğal ürünlere ulaşabilecek yeterli sayıda yerel pazara sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Yardımcı olmaya istekli, güler yüzlü ve nezaketli özel sektör çalışanlarının olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Şehir içi ulaşımda trafik yoğunluğunun yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Şehirlerarası ulaşımda yeterli seçeneğe sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Yeterli sayıda bisiklet yoluna sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Şehir içi ulaşımda yeterli seçeneğe sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Günün herhangi bir saatinde ulaşımın toplu taşıma ile kolaylıkla sağlanabildiği bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Kalabalık olması nedeniyle toplu taşıma araçlarıyla rahat seyahat edilemeyen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Toplu taşıma araçlarıyla, her noktaya ulaşım sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39	Toplu taşıma araçlarının sefer sıklığının yetersiz olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40	Yeterli şehir içi karayolu ağına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41	Yeterli sayıda otopark imkânına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
42	Engelli bireyler için yeterli trafik sinyalizasyon ve sesli uyarı sistemlerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43	Satın alınabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
44	Kiralanabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
45	İstenilen özelliklere sahip evlerin bulunabildiği bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
46	Şehir içi her noktaya yürüyerek kolaylıkla ulaşım sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
47	Büyükşehirlere kolaylıkla ulaşım sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
48	Karayolları ağı üzerinde merkezi konuma sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
49	Yakınlığı ile havaalanı ve liman gibi yerlere kolay erişim sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
50	Ticaret yolu üzerinde bulunması açısından avantajlı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
51	Yakınlığı ile tatil yörelerine kolay erişim sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
52	Yeterli sağlık hizmeti olanağına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
53	Yeterli sayıda eğitim-öğretim olanağına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
54	Bakıma muhtaç insanlar için yeterli sayıda bakımevi hizmetlerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
55	Elektrik, su, yol, kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinin iyi olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
56	Yeterli şehir aydınlatma sistemine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
57	Yeterli sayıda yaya geçidine ve kaldırıma sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
58	İnsanlara vermiş olduğu vaatleri yerine getiren kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
59	Kentte yaşayan herkese adil ve eşit davranan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
60	İnsanların şehirle ilgili ihtiyaçlarının farkında olan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
61	İşinin ehli olan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
62	İnsanlara yardım etmeye istekli, güler yüzlü ve nezaketli kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
63	Kamu yöneticilerine kolaylıkla ulaşılabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
64	İşleri hızlı biçimde gerçekleştiren kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
65	Yardımcı olmaya istekli, güler yüzlü ve nezaketli kamu personelinin olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
66	Şehir yaşamına ilişkin sorulara cevap bulunabilen bilgi platformlarına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
67	Anlaşılır ve yeterli sayıda yol işaretlerine ve tabelalara sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
68	Yerel haberlere kolayca erişim imkânına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
69	Şiddet olaylarının sıkça yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
70	Günün herhangi bir saatinde güvenli şekilde dolaşılabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
71	Yasaklı madde kullanımının yoğun olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
72	Hırsızlık olaylarının sıkça yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
73	Kadınların sokakta güvenle yürüyebildikleri bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
74	Taciz olaylarının sıkça yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
75	Siyasi çatışmaların sıkça yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
76	Terör olaylarının yoğun yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
77	Birçok farklı kültürü sorunsuz biçimde içinde barındırabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
78	Ailelerin çocuklarını güven içinde yetiştirebileceği bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
79	KontROLSÜZ göçler nedeniyle güvenlik sorunu yaşanan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

VI. Lütfen, Aksaray kentine yönelik bağlılık duygularıyla ilgili aşağıdaki ifadeleri kendi düşüncenizi en iyi yansıttığına inandığınız seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Aksaray'da yaşamaktan memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Aksaray'da yaşamakla doğru bir şey yaptığımı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Aksaray'da yaşamaktan dolayı mutluyum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Aksaray, genel olarak bir kente yönelik beklentilerimi karşılamaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Genel olarak Aksaray'da yaşamayı seviyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Aksaray'ın iyi ve yaşanılabilir bir kent olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Aksaray'ın bana sunduğu kent olanaklarından memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Aksaray'da kendimi evimde gibi hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Beni Aksaray'a bağlayan ve burada tutan birçok şey olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Aksaray'ın dışında yaşamayı tercih edeceğim başka bir şehir olduğunu düşünmüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Aksaray'ın benim için kişisel anlamlar taşıyan bir kent olduğu duygusuna sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kendimi Aksaray'a duygusal açıdan bağlı hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Aksaray'ı oldukça fazla önemsiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Aksaray'da yaşadığımı diğer insanlara söylemekten gurur duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Aksaray, kendimi ait hissettiğim bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Diğer birçok şehrin Aksaray'dan daha fazla fırsata sahip olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Aksaray'dan başka bir şehre taşınırsam, daha memnun olabileceğimi düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Diğer birçok şehrin Aksaray'dan daha çekici olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Aksaray'da yaşamayı arkadaşlarıma ve tanıdıklarıma tavsiye ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Aksaray'ı arkadaşlarıma ve tanıdıklarıma sürekli överim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Aksaray hakkında çevremdekilere genellikle güzel şeyler söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Aksaray ile ilgili olumlu düşüncelerimi çevremdekilerle sıkça paylaşıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Genellikle sosyal medya hesaplarımdan Aksaray'la ilgili olumlu şeyler paylaşıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Aksaray, gelecekte de yaşamayı arzu ettiğim bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Aksaray'da yaşamaya devam etmeye oldukça istekliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Aksaray, yaşamayı tercih ettiğim kentlerin başında gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Yakın gelecekte kendi isteğimle Aksaray'dan başka bir kentte yaşama ihtimalim yüksektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

VII. Lütfen, genel yaşam memnuniyeti ile ilgili aşağıdaki ifadeleri kendinizi en iyi yansıttığına inandığınız seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Çoğu bakımdan idealimdekine yakın bir yaşam sürmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yaşam koşullarımın mükemmel olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Sürdüğüm yaşamdan memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Şimdiye kadar hayatta istediğim önemli şeyleri elde ettiğimi düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Tekrar dünyaya gelsem, hayatımdaki neredeyse hiçbir şeyi değiştirmek istemezdim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Anketimiz sona erdi. Vakit ayırdığınız için çok teşekkürler...

EK 8. İkinci Saha Testi Verisinin Analizinden Sonra Elde Edilen Nihai Anket

Değerli Katılımcı;

Bu form, “Aksaray’da yaşayan insanların kent deneyimlerini incelemek” amacıyla tasarlanan bir doktora tezinin veri toplama aracıdır. Araştırmamızın sonuçlarının sağlıklı olması vereceğiniz samimi yanıtlara bağlıdır. Yaklaşık 25-30 dakikanızı ayırarak, vereceğiniz samimi bilgiler kent sakinlerinin sorunlarına yönelik geliştirilecek çözüm stratejilerine önemli katkılar sağlayacaktır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Araştırmada; kişilere değil, genele odaklanılacak, sağlamış olduğunuz kişisel bilgiler kesinlikle saklı tutulacaktır. Yardımlarınız için şimdiden çok teşekkürler.

Doç. Dr. Mutlu UYGUN

Arş. Gör. Ebru GÜNER

I. Lütfen, aşağıdaki tabloda yer alan kişisel bilgilerinizi eksiksiz olarak doldurunuz.

Cinsiyetiniz? ☐ Erkek ☐ Kadın
Yaşınız? ☐ 18-30 yaş arası ☐ 31-40 yaş arası ☐ 41-50 yaş arası ☐ 51-60 yaş arası ☐ 61 yaş ve üzeri
Eğitim durumunuz? ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü ☐ Diğer
Mesleğiniz? ☐ Kamu Çalışanı ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Esnaf-Tüccar-Sanayici ☐ Serbest Meslek (Avukat, Muhasebeci gibi) ☐ Çiftçi ☐ Ev Hanımı ☐ Emekli ☐ Öğrenci ☐ İşsiz
Medeni durumunuz? ☐ Evli ☐ Bekar
Evliyseniz eşinizin mesleği? ☐ Kamu Çalışanı ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Esnaf-Tüccar-Sanayici ☐ Serbest Meslek (Avukat, Muhasebeci gibi) ☐ Çiftçi ☐ Ev Hanımı ☐ Emekli ☐ Öğrenci ☐ İşsiz
Çocuk sayınız? ☐ Çocuğum yok ☐ 1-2 ☐ 3-4 ☐ 5 ve üzeri
Lütfen Aksaraylı olup-olmadığınızı işaretleyiniz. ☐ Evet, Aksaraylıyım ☐ Hayır, Aksaraylı değilim
Aksaray’da kaç yıldır ikamet etmektesiniz? ☐ 1-4 yıl arası ☐ 5-9 yıl arası ☐ 10-14 yıl arası ☐ 15-19 yıl arası ☐ 20-29 yıl arası ☐ 30 yıl ve üzeri
Aylık ortalama geliriniz? ☐ Gelirim yok ☐ 2.500 TL ve altı ☐ 2.501-5.000 TL arası ☐ 5.001-10.000 TL arası ☐ 10.001-15.000 TL arası ☐ 15.001-20.000 TL arası ☐ 20.001-25.000 TL arası ☐ 25.001-30.000 TL arası ☐ 30.001 TL ve üzeri
Büyüdüğünüz bölge? ☐ Marmara ☐ Ege ☐ Akdeniz ☐ İç Anadolu ☐ Karadeniz ☐ Güneydoğu Anadolu ☐ Doğu Anadolu
Büyüdüğünüz şehri nasıl tanımlarsınız? ☐ Köy ya da belde ☐ İlçe merkezi ☐ Orta büyüklükte il merkezi ☐ Büyükşehir veya büyükşehre bağlı ilçe merkezi

II. Lütfen, bir kentin kapalı mekânlarına (eğlence mekânları, spor salonları, kafeler, restoranlar, AVM’ler, cami ve türbeler gibi) ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Her yaşta insanın vakit geçirebileceği yeterli sayıda eğlence mekânına sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yeterli sayıda spor salonuna sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Kültürel ve sanatsal etkinliklerin gerçekleştirilebileceği yeterli sayıda mekâna sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Yeterli sayıda alışveriş mağazasına (giyim, ev eşyası, market ve benzeri) sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Herkese hitabeden yeterli sayıda kafeye sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Herkese hitabeden yeterli sayıda yeme-içme mekânına sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Yeterli sayıda alışveriş merkezine (AVM’ye) sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yakınlarımla bir araya gelerek sosyalleşebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yeni kişilerle tanışabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Kentin bazı kapalı mekânlarında, gezip dolaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kentin bazı kapalı mekânlarında, gelen misafirlerimi gezdirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

13	Kentin bazı kapalı mekânlarında, tanımadığım insanlarla da etkileşimde bulunabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yakınlarımla eğlenebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer yaşam tarzına sahip insanlar ile bir araya gelebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yaşıtlarımla karşılaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Kentin bazı kapalı mekânlarında, benimle benzer sosyal statüye sahip insanlar ile karşılaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Kentin bazı kapalı mekânlarında, yeni bilgi-beceri kazanarak kendimi geliştirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Kentin bazı kapalı mekânlarında, günün stresinden uzaklaşarak rahatlayabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Kentin bazı kapalı mekânlarında, modern yaşamın telaşından uzaklaşabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Kentin bazı kapalı mekânlarında, şehir kalabalığından kaçabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Kentin bazı kapalı mekânlarında, can sıkıntısından kurtulabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Kentin bazı kapalı mekânlarında, manevi açıdan huzur bulmaktayım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Kentin bazı kapalı mekânları, kendimi iyi hissettirmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Kentin bazı kapalı mekânları, bana mutluluk vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Kentin bazı kapalı mekânları, farklı bir ruh haline girerek kendimi başka bir dünyadaymışım gibi hissettirmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Kentin bazı kapalı mekânları, şık tasarımlara sahip olup bende seyir zevki uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Kentin tarihi yapıları ya da tarihi binaları, bende estetik açıdan seyir zevki uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Tarihten izler taşıyan otantik tasarımlara sahip bazı kapalı mekânlar, gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Kentin bazı kapalı mekânlarında, kimse tarafından rahatsız edilmeden vakit geçirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Kentin bazı kapalı mekânları, bana geçmişimden bazı özel günleri hatırlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Kentin bazı kapalı mekânları, bana geçmişimden bazı özel insanları hatırlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Kentin bazı kapalı mekânları, bana çocukluk ya da gençlik yıllarıma ait anılarımı anımsatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, bana kent tarihini düşündürmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Kentin tarihinden izler taşıyan bazı kapalı mekânlar, bana kentte yaşamış tarihi şahsiyetleri düşündürmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

III. Lütfen, bir kentin açık alanlarına (parklar, piknik alanları, yeşil alanlar, yeraltı şehirleri, höyükler gibi) ve doğal yapısına (doğal güzellikleri, iklim koşulları, bitki ve hayvan çeşitliliği gibi) ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısım Katılmıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Yeterli doğal güzele ve açık alana sahip kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yeterli yeşil ve ağaçlık alana sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Yeterli sayıda park ve piknik alanına sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Yaşam açısından uygun iklim koşullarına sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Yeterli su kaynağına (ırmak, akarsu, baraj ve göl gibi) sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Herkesçe bilinen ve buluşma kolaylığı sağlayan belli açık alanlara sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Kentin bazı açık alanlarında, yakınlarım ile birlikte vakit geçirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Kentin bazı açık alanlarında, yeni arkadaşlar edinebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Kentin bazı açık alanlarında, gelen misafirlerimi gezdirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Kentin bazı açık alanlarında, can sıkıntısını gidermek için gezintiye çıkabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kentin bazı açık alanlarındaki insan kalabalığını izlemek, bana keyif vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Kentin tarihi açık alanları, bende farklı semavi dinlerden izler taşıdığı duygusu uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Kentin tarihi açık alanları, bana farklı medeniyetlere ev sahipliği yaptığı izlenimi vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

15	Kentteki doğallığı bozulmamış açık alanlar, bana otantiklik duygusu yaşatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Kentin tarihi açık alanları, bende köklü bir geçmişe sahip olduğu duygusu uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bana kendimi iyi hissettirmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bana manevi huzur vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Kentin bazı yeşil ya da doğal alanları, bende sanki farklı bir kentteymişim hissi uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Kentin yeşil ya da doğal alanları, estetik açıdan gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Kent geneline ilişkin modern fiziksel görünüm, bana seyir zevki vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Kent meydanının görünümü, gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Kent mimarisi (yapılanma-binalar-yollar), estetik açıdan gözüme hoş gelmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Kentteki süslemeler (çiçekler, heykeller gibi), bana seyir zevki vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Kentin bazı açık alanları, beni modern yaşamın telaşından uzaklaştırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Kentin bazı açık alanlarında, şehir kalabalığından kaçabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Kentin bazı açık alanları, beni zihinsel olarak rahatlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Kentin bazı açık alanlarında, rutin yaşamın dışına çıkarak hayatıma farklılık katabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Kentin doğal ve tarihi alanları, ilgimi çekerek bende merak uyandırmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Kentin doğal ve tarihi alanlarında, yeni yerler keşfedebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Kentin doğal ve tarihi alanlarında, yeni bilgiler edinebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Kentin bazı açık alanları, bana geçmişime ait bazı özel yaşayışlarımı anımsatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Kentin bazı açık alanları, bana daha önce yaşadığım bazı yerleri hatırlatmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Kentin doğal ve tarihi açık alanları, bana geçmişte insanların nasıl zorlu şartlarda yaşadıklarını düşündürmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Kentin açık alanlarında, kimse tarafından rahatsız edilmeden vakit geçirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Kentin bazı açık alanları, yaşam tarzımı yansıtmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

IV. Lütfen, bir kentin sosyal yapısına ilişkin aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Herkese hitabeden yeterli sayıda sosyal etkinliğe sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Herkese hitabeden yeterli sayıda kültürel ve sanatsal etkinliğe sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Herkese hitabeden yeterli sayıda sportif etkinliğe sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Sosyal yaşamın hareketli geçtiği bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Bu kentte, kolaylıkla yeni arkadaşlar edinebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Bu kentte, kolaylıkla yakın arkadaşlıklar geliştirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Bu kentte, benzer ilgi alanlarına sahip insanlarla tanışabilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Bu kentte, farklı yaşam tarzına sahip insanlarla bir araya gelebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Bu kentte, samimi komşuluk ilişkileri geliştirebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Aile ve akrabalarımın da bu kentte yaşaması, beni mutlu etmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Bu kent, geniş bir sosyal çevreye sahip olduğum bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Bu kentte, ihtiyaç duyduğumda kolaylıkla ulaşabildiğim sosyal çevrem varlığı, bana güven vermektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Bu kentte, sosyal açıdan kendimi yabancı hissetmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Bu kentte, sosyal açıdan kendimi yalnız hissetmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Bu kentte, herkes birbirini tanıdığı için herhangi bir işi kolaylıkla halledebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Akraba ve arkadaş ziyaretlerine önem verilen bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Yerel halkın, farklı fıkirlere sahip insanlara karşı hoşgörülü olduğu bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Yerel halkı, şehre yeni yerleşenlere karşı yardımsever davranan bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Yerel halkı, bu kentten olmayanlara karşı önyargılı davranan bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Yerel halkı, arkadaş canlısı davranışlara sahip bir kettir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

23	Yerel halkın, farklı etnik ve kültürel kökenden olan insanlara karşı hoşgörülü olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Yerel halkı, farklı yaşam tarzlarına saygılı davranan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Yerel halkı, nezaketli ve güler yüzlü bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Yerel halkın, kentin doğal ve kültürel varlıklarına karşı korumacı olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Yerel halkın, engelli bireylere karşı duyarlı olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Bu kentteki sosyal yaşam, yaşam tarzımı yansıtmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Bu kent, geçmişimi temsil etmektedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Bu kent, kim olduğumu yansıtmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Bu kentle, kendimi özdeşleştirmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Bu kente, sosyal açıdan kolaylıkla uyum sağlayabildim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Bu kentte, kimliğimi ve kişiliğimi rahatlıkla ifade edebilmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Kendine has gelenek ve göreneklere sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

V. Lütfen, bir kentin işlevsel özelliklerine yönelik aşağıdaki ifadeleri “AKSARAY” kenti açısından düşüncenizi en iyi yansıtan seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Kolaylıkla iş bulabilme imkânına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Alınan eğitime uygun iş bulabilme fırsatlarına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Çalışanlara yeterli sayıda profesyonel iş ağırları sunabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	İşyerlerinde çalışma şartlarının iyi olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Yeterli sayıda iş ve kariyer fırsatlarına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Ekonomik olarak gelişime açık bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Çalışan ücretlerinin düşük olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Sürekli gelişen ve büyüyen işletmelere sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Şehir içi ulaşımın ucuz olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Günlük yaşam için ihtiyaç duyulan ürünlerin ve hizmetlerin ucuz olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Genel fiyat düzeylerinin düşük olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Konut fiyatlarının <u>yüksek</u> olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Konut kiralalarının <u>düşük</u> olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Hizmetlerin, halka uygun fiyatlarla sunulduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Genel olarak insanların ekonomik yönden yüksek yaşam standardına sahip olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Fiziksel çevre kirliliği sorunu <u>olmayan</u> bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Gürültü kirliliği sorunu <u>olmayan</u> bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Rahatsız edici düzeyde kalabalık nüfusa sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Bina yapılanması (binalar arası boşluklar, bina yükseklikleri gibi) bakımından düzenli bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Binaların şehrin fiziksel çevresine uyumlu yapıldığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Şehirleşme açısından fiziksel çevre gelişimini tamamlamış bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Şehirleşme açısından dağınık yerleşime sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Yapıların (kaldırım, bina) tasarımında engelli insanların da dikkate alındığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Engelli bireyler için yeterli sarı kılavuz çizgilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Aranılan her türlü mal ve hizmetin kolayca bulunabildiği bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Modaya uygun, markalı ürünlere kolayca ulaşılabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Organik ve doğal ürünlere ulaşabilecek yeterli sayıda yerel pazara sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Yardımcı olmaya istekli, güler yüzlü ve nezaketli özel sektör çalışanlarının olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Şehir içi ulaşımında trafik yoğunluğunun yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Yeterli sayıda bisiklet yoluna sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Şehir içi ulaşımında yeterli seçeneğe sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Günün herhangi bir saatinde ulaşımın toplu taşıma ile kolaylıkla sağlanabildiği bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Kalabalık olması nedeniyle toplu taşıma araçlarıyla rahat seyahat edilemeyen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Toplu taşıma araçlarıyla, her noktaya ulaşım sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39	Toplu taşıma araçlarının sefer sıklığının <u>yetersiz</u> olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41	Yeterli sayıda otopark imkânına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

42	Engelli bireyler için yeterli trafik sinyalizasyon ve sesli uyarı sistemlerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
43	Satın alınabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
44	Kiralanabilecek yeterli sayıda ev bulunan bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
45	İstenilen özelliklere sahip evlerin bulunabildiği bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
47	Büyükşehirlere kolaylıkla ulaşım sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
48	Karayolları ağı üzerinde merkezi konuma sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
49	Yakınlığı ile havaalanı ve liman gibi yerlere kolay erişim sağlanabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
50	Ticaret yolu üzerinde bulunması açısından avantajlı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
52	Yeterli sağlık hizmeti olanağına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
53	Yeterli sayıda eğitim-öğretim olanağına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
54	Bakıma muhtaç insanlar için yeterli sayıda bakımevi hizmetlerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
55	Elektrik, su, yol, kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinin iyi olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
56	Yeterli şehir aydınlatma sistemine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
57	Yeterli sayıda yaya geçidine ve kaldırıma sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
58	İnsanlara vermiş olduğu vaatleri yerine getiren kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
59	Kentte yaşayan herkese adil ve eşit davranan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
60	İnsanların şehirle ilgili ihtiyaçlarının farkında olan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
61	İşinin ehli olan kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
62	İnsanlara yardım etmeye istekli, güler yüzlü ve nezaketli kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
63	Kamu yöneticilerine kolaylıkla ulaşılabilen bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
64	İşleri hızlı biçimde gerçekleştiren kamu yöneticilerine sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
65	Yardımcı olmaya istekli, güler yüzlü ve nezaketli kamu personelinin olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
66	Şehir yaşamına ilişkin sorulara cevap bulunabilen bilgi platformlarına sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
67	Anlaşılır ve yeterli sayıda yol işaretlerine ve tabelalara sahip bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
69	Şiddet olaylarının sıkça yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
71	Yasaklı madde kullanımının yoğun olduğu bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
72	Hırsızlık olaylarının sıkça yaşandığı bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

VI. Lütfen, Aksaray kentine yönelik bağlılık duygularıyla ilgili aşağıdaki ifadeleri kendi düşüncenizi en iyi yansıttığına inandığınız seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; (2) Katılmıyorum; (3) Kısmen Katılıyorum; (4) Katılıyorum; (5) Kesinlikle Katılıyorum

1	Aksaray'da yaşamaktan memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Aksaray'da yaşamakla doğru bir şey yaptığımı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Aksaray'da yaşamaktan dolayı mutluyum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Aksaray, genel olarak bir kente yönelik beklentilerimi karşılamaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Genel olarak Aksaray'da yaşamayı seviyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Aksaray'ın iyi ve yaşanılabilir bir kent olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Aksaray'ın bana sunduğu kent olanaklarından memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Aksaray'da kendimi evimde gibi hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Beni Aksaray'a bağlayan ve burada tutan birçok şey olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Aksaray'ın dışında yaşamayı tercih edeceğim başka bir şehir olduğunu düşünmüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Aksaray'ın benim için kişisel anlamlar taşıyan bir kent olduğu duygusuna sahibim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Kendimi Aksaray'a duygusal açıdan bağlı hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Aksaray'ı oldukça fazla önemsiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Aksaray'da yaşadığımı diğer insanlara söylemekten gurur duyarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Aksaray, kendimi ait hissettiğim bir kenttir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Aksaray'da yaşamayı arkadaşlarıma ve tanıdıklarıma tavsiye ederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Aksaray'ı arkadaşlarıma ve tanıdıklarıma sürekli överim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21	Aksaray hakkında çevremdekilere genellikle güzel şeyler söylerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Aksaray ile ilgili olumlu düşüncelerimi çevremdekilerle sıkça paylaşıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

23	Genellikle sosyal medya hesaplarımdan Aksaray'la ilgili olumlu şeyler paylaşıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Yakın gelecekte kendi isteğimle Aksaray'dan başka bir kentte yaşama ihtimalim yüksektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

VII. Lütfen, genel yaşam memnuniyeti ile ilgili aşağıdaki ifadeleri kendinizi en iyi yansıttığına inandığınız seçeneği işaretleyerek, değerlendiriniz. İşaretleme yaparken şu ölçeği kullanınız:

(1) Kesinlikle Katılmıyorum; **(2)** Katılmıyorum; **(3)** Ne Katılıyorum, Ne Katılmıyorum; **(4)** Katılıyorum; **(5)** Kesinlikle Katılıyorum

1	Çoğu bakımdan idealimdekine yakın bir yaşam sürmekteyim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Yaşam koşullarımın mükemmel olduğunu düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Sürdüğüm yaşamdan memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Şimdiye kadar hayatta istediğim önemli şeyleri elde ettiğimi düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Tekrar dünyaya gelsem, hayatımdaki neredeyse hiçbir şeyi değiştirmek istemezdim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

Anketimiz sona erdi. Vakit ayırdığınız için çok teşekkürler...

EK 9. Araştırmanın Etik Kurul İzni

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı : 2016/56
Konu : Başvurunuz hk.

26/12/2016

Sayın : Yrd.Doç.Dr. Mutlu UYGUN

13.12.2016 tarih ve 2016/55 protokol sayılı *“Vatandaşların Kent Deneyimlerinin Kent Tatmini, Bağlılığı ve Olumlu Davranışlar Geliştirmedeki Rolü”* başlıklı araştırma ile ilgili başvurunuz Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu’nun 23.12.2016 tarihli toplantısında görüşülmüş olup kurul karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Eki: Kurul karar örneği.

T.C.
AKSARAY ÜNİVERSİTESİ
İnsan Araştırmaları Etik Kurulu
Karar Örneği

<i>Tarih</i>	<i>Toplantı Sayısı</i>	<i>Karar No</i>
<i>23.12.2016</i>	<i>6</i>	<i>2016/45-69</i>
Üniversitemiz İnsan Araştırmaları Etik Kurulu 23.12.2016 tarihinde saat.14.00'de Kasım-Aralık 2016 döneminde yapılan başvuruları görüşmek üzere toplanarak aşağıdaki kararları almıştır: <u>Karar 2016/56:</u> Yürürlüğü Yrd.Doç.Dr. Mutlu UYGUN'un yaptığı "<i>Vatandaşların Kent Deneyimlerinin Kent Tatmini, Bağlılığı ve Olumlu Davranışlar Geliştirmedeki Rolü</i>" başlıklı araştırma ile ilgili 2016/55 protokol numaralı başvurusu Kurulumuzca incelenmiş, Üniversitemizin İnsan Araştırmaları Etik Kurul Yönergesinde belirtilen etik ilkelere UYGUN olduğuna toplantıya katılan üyelerin oy birliği ile karar verilmiştir. Etik Kurulu Başkanı		

AKSARAY ÜNİVERSİTESİ TEZ DEĞERLENDİRME FORMU

Öğrencinin Adı Soyadı:		EVET
Kapak		
1	Tez Başlığı tutanaktaki başlıkla aynı mı?	
2	Kapaktaki ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
3	Kapak format kılavuzdaki kapak formatına uygun mu?	
4	Kapakta yazılan tüm yazılar doğru olarak verilmiş mi?	
İçindekiler		
5	Sayfa numaraları tam verilmiş mi?	
6	Şekil, Çizelge vb. listeleri verilmiş mi? Sıralaması doğru mu?	
7	Özet, Abstract, Giriş, Sonuçlar vb. bölümler var mı?	
8	Yazım hataları kontrolü yapıldı mı?	
Giriş		
9	Hazırlanan tezin önemini anlatıyor mu?	
10	İkinci ve Üçüncü dereceden başlık içermemeli kuralına uyuldu mu?	
Özet/Abstract		
11	Kılavuza uygun mu?	
12	Ay ve yıl savunmaya girilen tarihle tutarlı mı?	
13	Özet; tek sayfa, tek aralık, tek paragraf kuralına uygun olarak yazıldı mı?	
14	Bilim kodu, sayfa adedi, anahtar kelimeler ve tez danışmanı yazıldı mı?	
Kaynakça		
15	Kaynakların tamamına metin içinde atıf yapıldı mı?	
16	Kaynak formatı kılavuzdaki kaynak formatına uygun olarak hazırlanmış mı?	
17	Atıf formatı kılavuzdaki atıf formatına uygun mu?	
Atıf Yöntemi APA 7 ☐ CMS ☐ İSNAD ☐		
Genel Değerlendirme		
18	Etik Beyan açıklaması okundu, uyuldu ve imzalandı mı?	
19	Kabul/Onay sayfası kılavuzdaki formata uygun olarak düzenlenmiş mi?	
20	Kabul /Onay sayfasında belirtilen oy birliği/oy çokluğu seçeneklerinden uygun olanı savunmayla tutarlı olacak şekilde belirlenmiş mi?	
21	Sayfa kenar boşlukları ve sayfa numaraları kılavuzdaki formatına uygun mu?	
22	Paragraf boşlukları ve metin satır aralığı kılavuza uygun olacak şekilde düzenlenmiş mi?	
23	Başlık yazımları kılavuzdaki başlık formatlarına uygun mu?	
24	Yazı tipi ve boyutu kılavuzdaki yazı tipi ve boyutu formatına uygun mu?	
25	Şekil, Çizelge vb. açıklama ve numaralandırmaları kılavuzdaki formata uygun olarak yazılmış mı?	

Danışman Adı Soyadı

İmza